

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HASAN BİN ABDURRAHMAN'IN
“TERCEME-İ MÂ-LÂ TES'İET TABİB CEHLEHU” ADLI ESERİ
[100B-200A] (DİLBİLGİSİ İNCELEMESİ - ÇEVİRİYAZILI METİN - DİZİN)

DOKTORA TEZİ
Zeki SÖZER
1700004609

Ana bilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ

HAZİRAN 2022

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HASAN BİN ABDURRAHMAN'IN
“TERCEME-İ MÂLÂ TES'İET TABİB CEHLEHU” ADLI ESERİ
[100B-200A] (DİLBİLGİSİ İNCELEMESİ - ÇEVİRİYAZILI METİN - DİZİN)

DOKTORA TEZİ

Zeki SÖZER

1700004609

Ana bilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 09 Haziran 2022
Tezin Savunulduğu Tarih: 23 Haziran 2022

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ
Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Vahit TÜRK
Prof. Dr. Mesut ŞEN
Doç. Dr. Uğur GÜRSU
Doç. Dr. Meriç GÜVEN

HAZİRAN 2022

ÖNSÖZ

Çalışmamızın amacı bir tıp metni olan *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* adlı eserin, Sülyemaniye Kütüphanesinin Hasan Hüsnü 1/3600 arşiv numaralı nüshasının 395 varak olan toplam bölümünden ikinci 100 varaklık bölümü olan 100b-200a varakları arasındaki kısmını öncelikle Arap harflerinden çeviryazıyla latin harflerine aktarıp eserin ses bilgisi, şekil bilgisi ve kelimelerin anlamlarını vererek dizin bölümünü hazırlamaktır. Bu şekilde eserden, hem Türk dili uzmanları, hem de tıp alanındaki uzmanlar faydalanabileceklerdir.

Hasan bin Abdurrahman'ın, XIV. yüzyılda yaşadığı bilinen Yusuf bin İsmail İlyas el-Hûyî el-Bağdâdî el-Kutubî el-Şafiî'nin *Mâlâ Yeseu't-Tabîb* isimli eserini tercüme ederek ve de kendisi de eklemeler yaparak oluşturduğu kitabına *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* adını vermiştir.

Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû, çeşitli bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen karışımlarla bazı hastalıklara tedavi reçeteleri sunması dolayısıyla tıp tarihi, geleneksel tıp, alternatif tıp dalları ve de fitopatoloji / fitoterapi alanlarındaki çalışmalara kaynaklık edebilecek düzeyde bir eser olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ayrıca eserde sağlıkla ilgili olduğu kadar gastronomi ile ilgili önemli bilgiler de bulunmaktadır.

Eski Oğuz Türkçesi döneminden Osmanlı Türkçesi dönemine geçiş sayılabilecek bir dönemde yazılmış olan eser, tıp dalındaki değeri kadar dönemin dil özelliklerini yansıtmaları açısından Türk dili bakımından da oldukça değerlidir. Zira eser, Arapça aslından tercüme edilirken bir tıp metni olması dolayısıyla Hasan bin Abdurrahman tarafından her kesimden insanın anlayabilmesi için özellikle Türkçe kelimeler seçildiği açıkça görülmektedir. Tıp alanındaki Türkçe kelime ve terim kullanımı bu şekilde devam etseydi, bugün tıp sözlüklerinde Latince kelimelerden daha çok Türkçe kelimeler olabileceğini söylemek fazla iyimserlik olmasa gerek.

Çalışmamızın konusu belli olduktan sonra Eski Oğuz Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi dönemlerinde kaleme alınmış tıp yazmaları ve onlarla ilgili yayın ve incelemeleri temin etmeye çalıştım. Bunlar arasında önemli sayıda doktora tezi bulunmaktadır. Bu bakımdan kendimi şanslı görüyorum. Çeviriyazı çalışması devam

ederken metinde gördüğüm bütün gramer yapılarını daha sonra kullanmak için varak ve satır numaralarıyla not aldım.

Tez, Giriş, Dilbilgisi İncelemesi, Çevriyazılı Metin, Dilbilgisel Dizin, Sonuç ve Kaynakça bölümlerinden oluşmaktadır. Dizin hazırlanırken Dr. Feyzi Çimen ve Dr. Ali Nizam tarafından hazırlanmış olan “diZİci” adlı bilgisayar programından yararlanılmıştır. Böyle yararlı bir program geliştirdikleri için kendilerine teşekkür ediyorum.

Doktora derslerine başladığımız ilk günlerden itibaren bütün öğrencileri olduğu gibi şahsımı da sürekli olarak cesaretlendiren, özgüvenimizi artıran bizlere her zaman güleryüzle bir meslektaş gibi yaklaşan, sadece hocalığıyla değil, kişiliğiyle de bize en güzel şekilde örnek olan, verdiği derslerle dile ve dolayısıyla Türkçeye bakış açımı genişleten danışman hocam Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz’a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tez izleme komitesinde de yer alan ve doktora derslerinde engin gramer bilgisinden son derece istifade ettiğim sayın hocam Prof. Dr. Vahit Türk’e ve tez izleme dönemlerinde sürekli olumlu yönlendirmelerini ve katkılarını gördüğüm, güleryüzlü hocam Prof. Dr. Mesut Şen’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez yazım sürecinde, Türkoloji’den arkadaşlarım, kadim dostlarım Eskişehir’den Prof. Dr. Mehmet Mahur Tulum’a, Bilecik’ten Prof. Dr. Mustafa Koç’a telefonla da olsa bana yol gösterdikleri, destek verdikleri için teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak benim bugünlere gelmemde maddi ve manevi en fazla emeği olan, doktora başladığım için benimle gurur duyan, hasta yataklarında bile tezimin nasıl gittiğini soran, ancak maalesef doktoramı bitirdiğimi göremeden bu yılın başında üç ay arayla vefat eden merhum anneme ve babama, doktora sürecinde bana sürekli destek olan eşim Emel Hanım’a ve kızım Zülal’e sonsuz teşekkürlerimi ve minnettarlıklarımı sunarım.

Zeki SÖZER

Haziran 2022

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	İ
İÇİNDEKİLER	İİİ
KISALTMALAR	İX
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	XII
ÖZET	XIII
ABSTRACT	XIV
1. GİRİŞ	1
1.1. Eski Oğuz Türkçesi Dönemi Tıp Kitaplarına Genel Bir Bakış	2
1.1.1. Alâim-i Cerrâhîn	2
1.1.2. Mecmâ' ü'l-Mücerrebât	3
1.1.3. Menâfiü'n-Nâs	3
1.1.4. Rebîü's-Selâme	3
1.1.5. Terceme-i Mucizü'l Kânûn fi'ü-Tıbb	3
1.1.6. Terceme-i Müfredât	3
1.1.7. Terceme-i Risâle-i Bîh-i Çînî	4
1.1.8. Terceme-i Zahîre-i Harzemşâhî	4
1.2. Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû	4
1.3. Hasan bin Abdurrahman	5
2. DİL İNCELEMESİ	6
2.1. Yazım Özellikleri	6
2.1.1. Arapça ve Farsça Kelimelerin Yazımı	6
2.1.2. Harekelerin Yazılışı	7
2.1.3. Ünlü ve Ünsüzlerin Yazımı	8
2.1.3.1. Ünlülerin Yazılışı	8
2.1.3.2. Kapalı (è) Ünlüsünün Yazılışı	8
2.1.3.3. (a) Ünlüsünün Yazılışı	9
2.1.3.4. (e) Ünlüsünün Yazılışı	9
2.1.3.5. (ı/i) Ünlülerinin Yazılışı	10
2.1.3.6. (o/ö) Ünlülerinin Yazılışı	10
2.1.3.7. (u/ü) Ünlülerinin Yazılışı	11
2.1.4. Ünsüzlerin Yazılışı	11
2.1.4.1. (ç) Ünsüzünün Yazılışı	12
2.1.4.2. (g/k) Ünsüzlerinin Yazılışı	12
2.1.4.3. (ğ/k) Ünsüzlerinin Yazılışı	12
2.1.4.4. (ñ) Ünsüzünün Yazılışı	12
2.1.4.5. (p) Ünsüzünün Yazılışı	13
2.1.4.6. (s) Ünsüzünün Yazılışı	13
2.1.5. Bazı Kelimelerde ve Eklerde Görülen Farklı Yazılışlar	14
2.1.6. Bazı Kelimelerin Yazılışları	15
2.1.6.1. de Bağlacının Yazılışı	15
2.1.6.2. ki Bağlacının Yazılışı	15
2.1.6.3. için Edatının Yazılışı	15
2.1.6.4. ile Edatının Yazılışı	16
2.1.6.5. ne Zamirinin Yazılışı	16

2.1.6.6. ne... ne Edatının Yazılışı	16
2.1.6.7. kadar Edatının Yazılışı	17
2.1.6.8. i- Cevher Fiilinin Yazılışı	17
2.1.6.9. sonra Zarfı ve Edatının Yazılışı	18
2.1.6.10. Zamir n'sinin Yazılışı	18
2.2. Ses Bilgisi	19
2.2.1. Ses Uyumları	19
2.2.1.1. Ünlü Uyumları	19
2.2.1.1.1. Kalınlık-İncelik Bakımından Ünlü Uyumu	20
2.2.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu	20
2.2.1.2. Ünsüz Uyumu	21
2.2.2. Ses Değişmeleri	21
2.3. Şekil Bilgisi	28
2.3.1. İsimler	28
2.3.1.1. İsim Çekim Ekleri	28
2.3.1.1.1. Çokluk Eki	28
2.3.1.1.2. İyelik Ekleri	29
2.3.1.1.3. Hal Ekleri	30
2.3.1.1.3.1. İlgi Hali Eki	30
2.3.1.1.3.2. Belirtme Hali Ekleri	31
2.3.1.1.3.3. Yönelme Hali Eki	32
2.3.1.1.3.4. Bulunma Hali Eki	32
2.3.1.1.3.5. Ayrılma Hali Eki	33
2.3.1.1.3.6. Vasıta Hali Eki	33
2.3.1.1.3.7. Eşitlik Hali Eki	34
2.3.1.1.3.8. Yön Gösterme Ekleri	34
2.3.1.2. İsim Yapım Ekleri	35
2.3.1.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler	35
2.3.1.2.1.1. +acuk İsimden İsim Yapma Eki	35
2.3.1.2.1.2. +AK İsimden İsim Yapma Eki	35
2.3.1.2.1.3. +An İsimden İsim Yapma Eki	36
2.3.1.2.1.4. +CA İsimden İsim Yapma Eki	36
2.3.1.2.1.5. +CAK İsimden İsim Yapma Eki	36
2.3.1.2.1.6. +CI İsimden İsim Yapma Eki	37
2.3.1.2.1.7. +cUk İsimden İsim Yapma Eki	37
2.3.1.2.1.8. +di İsimden İsim Yapma Eki	37
2.3.1.2.1.9. +Il İsimden İsim Yapma Eki	37
2.3.1.2.1.10. +In İsimden İsim Yapma Eki	38
2.3.1.2.1.11. +IAyIn İsimden İsim Yapma Eki	38
2.3.1.2.1.12. +Ilk İsimden İsim Yapma Eki	38
2.3.1.2.1.13. +IU İsimden İsim Yapma Eki	39
2.3.1.2.1.14. +mİş İsimden İsim Yapma Eki	39
2.3.1.2.1.15. +(I)ncİ İsimden İsim Yapma Eki	39
2.3.1.2.1.16. +rAk İsimden İsim Yapma Eki	39
2.3.1.2.1.17. +sUz İsimden İsim Yapma Eki	40
2.3.1.2.1.18. +Cİl İsimden İsim Yapma Eki	40
2.3.1.2.1.19. +(ş)Ar İsimden İsim Yapma Eki	40
2.3.1.2.1.20. +dA İsimden İsim Yapma Eki	40
2.3.1.2.1.21. +dIn İsimden İsim Yapma Eki	41
2.3.1.2.1.22. +dü İsimden İsim Yapma Eki	41
2.3.1.2.1.23. +kek İsimden İsim Yapma Eki	41
2.3.1.2.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri	41
2.3.1.2.2.1. -(A)k Fiilden İsim Yapma Eki	41
2.3.1.2.2.2. -dİ Fiilden İsim Yapma Eki	41
2.3.1.2.2.3. -GU Fiilden İsim Yapma Eki	42
2.3.1.2.2.4. -Ğun Fiilden İsim Yapma Eki	42

2.3.1.2.2.5. -Im Fiilden İsim Yapma Eki	42
2.3.1.2.2.6. -In Fiilden İsim Yapma Eki	42
2.3.1.2.2.7. -(U)k Fiilden İsim Yapma Eki	43
2.3.1.2.2.8. -mA Fiilden İsim Yapma Eki	43
2.3.1.2.2.9. -maz Fiilden İsim Yapma Eki	43
2.3.1.2.2.10. -men Fiilden İsim Yapma Eki	43
2.3.1.2.2.11. -mur Fiilden İsim Yapma Eki	43
2.3.1.2.2.12. -U Fiilden İsim Yapma Eki	44
2.3.1.2.2.13. -(y)I ² cl ² Fiilden İsim Yapma Eki	44
2.3.1.2.2.14. -Az Fiilden İsim Yapma Eki	44
2.3.1.2.2.15. -I Fiilden İsim Yapma Eki	44
2.3.1.2.2.16. -mAC Fiilden İsim Yapma Eki	45
2.3.1.2.2.17. -mAKIİK Fiilden İsim Yapma Eki	45
2.3.1.2.2.18. -t Fiilden İsim Yapma Eki	45
2.3.1.2.2.19. -l Fiilden İsim Yapma Eki	45
2.3.1.2.2.20. -AcAK Fiilden İsim Yapma Eki	46
2.3.1.2.2.21. -ç Fiilden İsim Yapma Eki	46
2.3.2. Fiiller	46
2.3.2.1. Fiil Çekim Ekleri	46
2.3.2.1.1. Zaman Ekleri	46
2.3.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Ekleri	46
2.3.2.1.1.2. Duyulan Geçmiş Zaman Ekleri	47
2.3.2.1.1.3. Geniş Zaman Ekleri	47
2.3.2.1.1.4. Şimdiki Zaman Ekleri	48
2.3.2.1.1.4.1. -mağ+da / -mek+de Eki	48
2.3.2.1.1.4.2. -yor Eki	48
2.3.2.1.1.5. Gelecek Zaman Ekleri	49
2.3.2.1.2. Tasarlama Ekleri	49
2.3.2.1.2.1. İstek Kipi Eki	49
2.3.2.1.2.2. Gereklilik Kipi Ekleri	50
2.3.2.1.2.3. Şart Kipi Eki	51
2.3.2.1.2.4. Emir Kipi Eki	52
2.3.2.1.3. Şahıs Ekleri	52
2.3.2.2. Fiil Yapım Ekleri	53
2.3.2.2.1. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	53
2.3.2.2.1.1. Çatı Ekleri	54
2.3.2.2.1.1.1. Dönüşlülük Eki	54
2.3.2.2.1.1.1.1. -(I)n- Dönüşlülük Eki	54
2.3.2.2.1.1.1.2. Edilgen Ekleri	54
2.3.2.2.1.1.1.2.1. -(I)l- Edilgen Eki	54
2.3.2.2.1.1.1.2.2. -(I)n- Edilgen Eki	55
2.3.2.2.1.1.3. Ettirgen Ekleri	55
2.3.2.2.1.1.3.1. -t- Ettirgen Eki	56
2.3.2.2.1.1.3.2. -dUr- Ettirgen Eki	56
2.3.2.2.1.1.3.3. -Ur- Ettirgen Eki	56
2.3.2.2.1.1.3.4. -Ar- Ettirgen Eki	57
2.3.2.2.1.1.3.5. -(I)z- Ettirgen Eki	57
2.3.2.2.1.1.3.6. -ĞUr- Ettirgen Eki	57
2.3.2.2.1.1.3.7. -dAr- Ettirgen Eki	57
2.3.2.2.1.1.4. İsteşlik	57
2.3.2.2.1.1.4.1. -(I)ş- İsteş Eki	57
2.3.2.2.1.1.5. Olumsuzluk Eki	58
2.3.2.2.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri	58
2.3.2.2.2.1. +IA- İsimden Fiil Yapma Eki	58
2.3.2.2.2.2. +A- İsimden Fiil Yapma Eki	59
2.3.2.2.2.3. +(A)l- İsimden Fiil Yapma Eki	59

2.3.2.2.2.4. +(A)r- İsimden Fiil Yapma Eki	59
2.3.2.2.2.5. +DA- İsimden Fiil Yapma Eki.....	59
2.3.2.2.2.6. +sA- İsimden Fiil Yapma Eki.....	59
2.3.2.2.2.7. +IA-ş- İsimden Fiil Yapma Eki	60
2.3.2.2.2.8. +IA-n- İsimden Fiil Yapma Eki.....	60
2.3.2.3. Birleşik Fiiller.....	60
2.3.2.3.1. İsim+Fiil Dizilişinde Olan Birleşik Fiiller	60
2.3.2.3.1.1. it- Yardımcı Fiili	60
2.3.2.3.1.2. eyle- Yardımcı Fiili.....	61
2.3.2.3.1.3. ol- Yardımcı Fiili	62
2.3.2.3.1.4. kıl- Yardımcı Fiili	62
2.3.2.3.2. Fiil+Fiil Dizilişinde Olan Birleşik Fiiller	63
2.3.2.3.2.1. Süreklilik Bildirenler	63
2.3.2.3.2.1.1. -A қо-.....	63
2.3.2.3.2.1.2. -I қо-	63
2.3.2.3.2.1.3. -Ip dur-.....	63
2.3.2.3.2.2. Yeterlilik Bildirenler.....	63
2.3.3. Cevher Fiili	64
2.3.3.1. Birleşik Çekimler.....	64
2.3.3.1.1. Hikaye.....	65
2.3.3.1.1.1. Geniş Zamanın Hikayesi.....	65
2.3.3.2. Rivayet.....	65
2.3.3.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti	65
2.3.3.3. Şart.....	65
2.3.3.3.1. Geniş Zamanın Şartı	65
2.3.3.3.2. Gelecek Zamanın Şartı	66
2.3.3.3.3. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	66
2.3.4. Fiilimsi Ekleri.....	66
2.3.4.1. İsim-Fiiller.....	67
2.3.4.1.1. -mAҚ Eki	67
2.3.4.1.2. -mA Eki	68
2.3.4.1.3. -Iş Eki	68
2.3.4.2. Sıfat-Fiil Ekleri.....	69
2.3.4.2.1. Gelecek Zaman Sıfat-Fiil Eki	69
2.3.4.2.1.1. -(y)AcAҚ.....	69
2.3.4.2.2. Geniş Zaman Sıfat-Fiil Ekleri.....	69
2.3.4.2.2.1. -(y)An Eki.....	69
2.3.4.2.2.2. -mAz Eki.....	70
2.3.4.2.3. Görülen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki	70
2.3.4.2.3.1. -dUK Eki.....	70
2.3.4.2.4. Duyulan Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki	71
2.3.4.2.4.1. -mI²ş Eki	71
2.3.4.3. Zarf-Fiil Ekleri.....	71
2.3.4.3.1. Zaman İşlevli Zarf-Fiil Ekleri.....	71
2.3.4.3.1.1 -ken Eki	71
2.3.4.3.1.2. -(y)I²cAK Eki.....	72
2.3.4.3.1.2. -(y)I²ncA Eki	73
2.3.4.3.1.3. -(y)I²ncAyA dek / degin Eki	73
2.3.4.3.1.4. -dUkdA Eki.....	73
2.3.4.3.1.5. -mAzdAn evvel Eki	74
2.3.4.3.1.6. -dUKdAn soñra Eki	74
2.3.4.3.1.7. -dUGI² zaman Eki.....	74
2.3.4.3.1.8. -dUGI² gibi Eki.....	75
2.3.4.3.1.9. -AlI Eki.....	75
2.3.4.3.2. Hal Bildiren Zarf-Fiil Ekleri.....	75
2.3.4.3.2.1. -ArAK Eki	75

2.3.4.3.2.2. -A Eki	75
2.3.4.3.2.3. -(y)V Eki.....	75
2.3.4.3.2.4. -dUKÇA Eki.....	75
2.3.4.3.2.5. -mAdİ²n Eki.....	76
2.3.4.3.2.6. -dUGİ² üzere	76
2.3.4.3.2.7. -dUGİ²ndAn gayrı.....	76
2.3.4.3.3. Sebep Bildiren Zarf-Fiil Ekleri	77
2.3.4.3.3.1. -dUGİ² için.....	77
2.3.4.3.4. Bağlama Zarf-Fiil Ekleri.....	77
2.3.4.3.4.1. -(y)Up Eki.....	77
2.3.4.3.5. Miktar Bildiren Zarf-Fiil Ekleri	78
2.3.4.3.5.1. -AcAĞ kadar.....	78
2.3.4.3.5.2. -dUGİ² kadar.....	78
2.3.4.3.5.3. -dUGİ² takdirce.....	78
2.3.5. Sıfatlar	78
2.3.5.1. Niteleme Sıfatları.....	78
2.3.5.2. Belirtme Sıfatları	78
2.3.5.2.1. İşaret Sıfatları	78
2.3.5.2.2. Sayı Sıfatları	79
2.3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	79
2.3.5.2.2.2. Kesir Sayı Sıfatları.....	79
2.3.5.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....	79
2.3.5.2.2.4. Sıra Sayı Sıfatları	79
2.3.5.3. Belgisiz Sıfatlar	80
2.3.5.4. Soru Sıfatları.....	81
2.3.6. Zarflar	81
2.3.6.1. Yer-Yön Zarfları.....	81
2.3.6.1.1. Kelimededen Türemiş Yer-Yön Zarfları	82
2.3.6.2. Zaman Zarfları	83
2.3.6.2.1. İsme Son Çekim Edatları Getirilerek Oluşan Zaman Zarfları	87
2.3.6.2.2. -dAn berü.....	87
2.3.6.2.3. -dAn sonra	87
2.3.6.2.4. -dAn evvel	87
2.3.6.3. Azlık-Çokluk Zarfları	87
2.3.6.3.1. Sıfatlardan Yapılan Azlık-Çokluk Zarfları	88
2.3.6.3.2. Kelime Tekrarı ile Yapılan Azlık-Çokluk Zarfları	89
2.3.6.4. Niteleme Zarfları	89
2.3.6.4.1. Kelime Tekrarı ile Yapılan Niteleme Zarfları	89
2.3.6.5. Tekrar Zarfları	89
2.3.6.6. Sebep Zarfları	90
2.3.6.6.1. ... için	90
2.3.6.6.2. anuñçün.....	90
2.3.6.6.3. -mAĞ için	90
2.3.6.7. Karşılaştırma Zarfları	91
2.3.6.8. İhtimal Zarfları	91
2.3.7. Zamirler	91
2.3.7.1. Şahıs Zamirleri	91
2.3.7.2. İşaret Zamirleri	92
2.3.7.3. Belirsizlik Zamirleri	92
2.3.7.4. Dönüşlülük Zamiri.....	93
2.3.8. Edatlar	94
2.3.8.1. Bağlama Edatları	94
2.3.8.2. Kuvvetlendirme Edatları.....	94
2.3.8.3. Denkleştirme Edatları	94
2.3.8.4. Cümle Başı Edatları.....	95
2.3.8.5. Sona Gelen Edatlar	97

2.4. Söz Varlığı.....	98
3. METİN	99
4. DİZİN.....	294
5. SONUÇ	762
KAYNAKÇA.....	767

KISALTMALAR

akt. : Aktaran	İt. : İtalyanca
Ar. : Arapça	Lat. : Latince
Ber. : Berberice	nr. : Numara
bk. : Bakınız	s. : Sayfa
C : Cilt	S. : Sayı
çev. : Çeviren	Slav. : Slavca
ey. : Eylem	Süry. : Süryanice
Erme. : Ermenice	T. : Türkçe
Far. : Farsça	TDK : Türk Dil Kurumu
Fr. : Fransızca	t.y. : Tarih yok
haz. : Hazırlayan	vb. : ve benzeri
Hint. : Hintçe	y. : Yardımcı
İbr. : İbranice	Yun. : Yunanca
İsp. : İspanyolca	

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

Arap	Latin		Arap	Latin
ا	a, ā, e		ض	ẓ
آ	a, ā		ظ	ẓ
ب	b		ع	‘
ت	t		غ	ġ
ث	ṡ		ف	f
پ	p		ق	ḳ
ج	c		ك	k-g-ñ
چ	ç		ڭ	ñ
ح	ḥ		ل	l
خ	ḫ		م	m
د	d		ن	n
ذ	ẓ		و	v
ر	r		او	o, ö, ō, u, ü, ū
ز	z		ه	a, e, h
ژ	j		ی	y
س	s		ای	ı, i, ī
ش	ş		ء	’
ص	ş			

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı Doktora
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz
Tez Türü ve Tarihi : Doktora – Haziran 2022

ÖZET

**HASAN BİN ABDURRAHMAN’IN
“TERCEME-İ MÂ-LÂ TES’İET TABİB CEHLEHU” ADLI ESERİ
[100B-200A] (DİLBİLGİSİ İNCELEMESİ - ÇEVİRİ YAZILI METİN - DİZİN)**

Zeki SÖZER

Bu tez çalışmasında Hasan bin Abdurrahman’ın, XIV. yüzyılda yaşadığı bilinen Yusuf bin İsmail İlyas el-Hûyî el-Bağdâdî el-Kutubî el-Şafîi’nin *Mâlâ Yeseu’t-Tabîb* isimli eserini tercüme ederek ve de kendisi de eklemeler yaparak oluşturduğu *Terceme-i Mâlâ Tes’iet Tabîb Cehlehû* adlı eserinin 100b-200a varakları arasındaki bölümü incelenmiştir.

Çalışma Dilbilgisi İncelemesi, Çeviriyazılı Metin ve Dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılmış önemli tıp kitapları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. İnceleme bölümünde art ve eş zamanlı yöntemler kullanılarak metnin yazım, ses ve biçim özellikleri çıkarılmıştır. Son olarak metnin söz varlığı hakkında istatistiksel bilgiler verilmiştir. Dizin kısmında ise çeviriyazılı metinde geçen bütün kelimeler, kaynak dil, metne bağlı anlamsal ve yapısal özellikleri belirtmek suretiyle gösterilmiştir.

Eserde çoğunluğu Türkçe, Arapça, Farsça, Yunanca’dan olmak üzere birçok dilden bitki, hayvan, hastalık, ilaç, organ ve cevher ile ilgili çeşitli sözcükler kullanıldığı tespit edilmiştir. Eski Oğuz Türkçesinin son döneminde yazılmış olan eser, çeşitli bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen karışımlarla bazı hastalıklara tedavi reçeteleri sunması dolayısıyla tıp alanında, metinde hem terimler için hem de

açıklamalarda kullanılan Türkçe kelimeler açısından da Türk dili bakımından oldukça değerlidir.

Anahtar Kelimeler: Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû, EAT, Tıp Elyazması.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Post-Graduate Education
Department : Turkish Language and Literature
Program : Turkish Language and Literature PhD
PhD program supervisor : Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz
Degree Awarded and Date : PhD – June 2022

ABSTRACT

**HASAN BİN ABDURRAHMAN'S WORK NAMED
"TERCEME-İ MÂLÂ TES'İET TABÎB CEHLEHU"
[100B-200A] (GRAMMATICAL ANALYSIS - WRITTEN TRANSCRIPTION
OF THE TEXT - INDEX)**

Zeki SÖZER

In this thesis, I reviewed the book of *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* (pages between 100b-200a) which was written by Hasan bin Abdurrahman. He wrote the book making his own additions and by translating the book *Mâlâ Yeseu't-Tabîb* from Arabic into Turkish which was written by Yusuf bin İsmail İlyas el-Hûyî al-Bağdâdî al-Kutubî al-Shafii, who is known to have lived in the 16th century.

The study consists of Grammar Review, Translated Text and Index. In the introduction, brief information is given about important medical books written in the Old Oghuz Turkish period. In the analysis section, the spelling, sound and stylistic features of the text were extracted by using sequential and simultaneous methods. Finally, statistical information about the vocabulary of the text is given. In the index

part, all the words in the transliterated text are shown by specifying the source language, semantic and structural features related to the text.

In the work, it has been determined that various words related to plants, animals, diseases, medicines, organs and ores are used from many languages, mostly Turkish, Arabic, Persian and Greek. The work, which was written in the last period of Old Oghuz Turkish, is very valuable in the field of medicine, in terms of both terms and Turkish words used in explanations in the text, as it offers treatment prescriptions for some diseases with mixtures obtained from various plants and animals.

Key words: Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû, Medical Manuscript, Old Anatolian Turkish.

1. GİRİŞ

Türk dili, 13. yüzyıldan itibaren başlayan göçler sebebiyle, biri Harezm bölgesinde, diğeri de Anadolu'da olmak üzere ilk defa olarak iki yazı diline ayrılmıştır (Şen, 2016; 55). Anadolu'da ortaya çıkan ikinci Türk yazı dili için çoğunlukla Eski Anadolu Türkçesi terimi kullanılmaktadır (Ercilasun, 2017: 438). Bu terimden sonra en çok kullanılan terim Eski Oğuz Türkçesi terimidir. Eski Türkiye Türkçesi terimi ise başta Faruk Kadri Timurtaş olmak üzere Mesut Şen ve az sayıda bilim insanı tarafından tercih edilmektedir. Biz, bu çalışmamızda bu terimler içinden Eski Oğuz Türkçesi terimini kullanmayı tercih edeceğiz.

Eski Oğuz Türkçesi siyasi olarak Anadolu Selçuklu Devleti dönemini, Beylikler dönemini, Karakoyunlu ve Akkoyunlu dönemleriyle Osmanlı Devletinin ilk dönemini içine alır (Ercilasun, 2017: 438). Eski Oğuz Türkçesi (13-15. yy.) dönemindeki siyasi parçalanmışlıktan dolayı Anadolu topraklarında sistemli, tek elden ve örgün eğitim anlayışı olmaması, bu dönem metinlerindeki farklı dil özelliklerinin sebeplerinden en önemlisidir. Öte yandan Eski Oğuz Türkçesi döneminde Anadolu Türk ağızlarının şekillenmesinde göçlerin de önemli etkisi vardır (Erdem, 2006:85). Eski Oğuz Türkçesi dönemindeki yazmalarda metinden metine, hatta aynı metin içinde görülen yazım farklılıklarının oluşmasının sebeplerine müstensihlerin eğitim durumunu ve metni yazarken özen gösterip göstermemesini de ekleyebiliriz.

Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılan eserlerden edebi, dini, tarihi vd. birçok eserin yanında önemli sayıda tıp, eczacılık ve sağlıklı beslenme ile ilgili elyazma kitap bulunmaktadır. Anadolu Selçukluları döneminde medreselerde çağına göre gelişmiş bir tıp eğitimi yapıldığı görülmektedir. Buna bağlı olarak bu medreselerde çeşitli tıp kitaplarına ihtiyaç duyulmuştur (Akar, 2018: 86). Bu eserlerin çoğunluğu, çalışmamızda incelediğimiz *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* gibi genellikle Arapçadan ve Farçadan tercümeler yoluyla Türkçeye kazandırılmış olup bunlarla birlikte birçok Türkçe telif eser mevcuttur.

Tarihi bilinen ilk tercüme eser, mütercimi bilinmeyen Aydınoğlu Umur Bey'in arzusuyla tercüme edilmiş Müfredât- İbni Baytar Tercümesi'dir. Türkçe olarak kaleme alınan ve yazım tarihi bilinen ilk eser, İshak bin Murad tarafından yazılan Edviye-i Müfrede'dir (Canpolat ve Önler, 2016: 9). Edviye-i Müfrede'yi, *Havâss-ül-edviye* olarak adlandıran Adnan Adivar, eserdeki bilgilerin büyük bir kısmının Zeyneddin bin

İsmail-ül-Cürcanî'nin yazdığı *Zahire-i Hârezmşahî*'den, bir kısmının da İbn-i Sina'nın *Kanun*'undan alındığını ileri sürmektedir (1982: 20).

Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılan tıp kitaplarında çok yetkin bir Türkçe tıp terminolojisi ve zengin söz varlığı dikkat çeker. Bu metinlerde hastalık adları ve onların tedavi biçimleri halk diliyle tarif edilmiştir (Akar, 2018: 87). Çalışma konumuz olan *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* adlı eserin mütercimi Hasan bin Abdurrahman da eserini her kesimden insanın anlayabilmesi için açıklamalarda ve terimlerde mümkün olduğunca Türkçe kelimeler kullanmaya özen göstermiştir.

1.1. Eski Oğuz Türkçesi Dönemi Tıp Kitaplarına Genel Bir Bakış

Eski Oğuz Türkçesi dönemi tıp kitapları içinde en önemlileri olarak İshak bin Murad tarafından 1387 yılında yazılan ilk tıp kitabı *Edviye-i Müfred*e, Hekim Bereket'in 13. yüzyılda yazdığı *Tuhfe-i Mübârizî*, 14. yüzyılda Hacı Paşa tarafından yazılan *Müntahâb-ı Şifâ*, Sabuncuoğlu Şerafeddin'in 1468'de yazdığı *Mücerreb-nâme*, 1454 yılında yazılan *Tercüme-i Akrahâdîn*, Ali Çelebi bin Şerif tarafından kaleme alınan *Yâdigâr-ı ibn-i Şerif*'i sayabiliriz Akar, 2018: 87).

Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû adlı tercüme eserin 16. yüzyıla ait olmasından dolayı 16. yüzyılda yazılmış önemli tıp eserleri hakkında bazı temel bilgiler vermek istiyorum.

1.1.1. Alâim-i Cerrâhîn

Eser 15. yüzyılın sonu 16. yüzyılın başına ait Türkçe monografilerden biridir. Yazar eserine kendisi ad koymuştur. Eserin Hekimoğlu nüshasının ilk varlığında “Cerrâh-nâme” başlığı bulunmaktadır.

Kitap Yunanca ve Süryanice olarak yazılmış “Çindar” adında bir eserin saray cerrahı İbrahim bin Abdullah tarafından yapılmış çevirisidir. Ancak eserde 15. yüzyıl Osmanlı tıbbının Hekim Şirvani, Sabuncuoğlu Şerafeddin gibi seçkin isimlerinin ilaç ve tedavi yöntemlerinin olması, bizde, yazarın “Çindar” adlı kitabı özetleyerek tercüme ettiğini ve kendinden önceki Osmanlı hekimlerinden de faydalanıp kendi tecrübelerini de ilave ederek kitabı yazdığı fikrini oluşturmaktadır.

Eser, ateşli silah yaralanmaları ve frengiden bahseden ilk kitap olması hasebiyle de tıp tarihimiz için oldukça önemlidir (Gürlek, 2011: 1426).

1.1.2. Mecmâ' ü'l-Mücerrebât

Eser, Necmeddîn Mahmud bin İlyas eş-Şirâzî'nin, *Havî-i Sagîr* ismiyle ünlü olan *El-Havî fî İlmi't-Tedâvî* isimli eserinin Ahmed bin Bâlî tarafından yapılmış tercümesidir. Tercüme olan esere Ahmet bin Bâlî tarafından eklenen bölümlerde eski hekimlerin kitaplarından alıntılar yaparak karşılaşılan vakalar ve sağaltma yolları bulunmaktadır (Muratoğlu, 2017: 314).

1.1.3. Menâfiü'n-Nâs

Osmanlı hekimi Nidai Mehmed Çelebi Ankaravi tarafından 1566'da manzum-mensur olarak yazılan eserin, kaynaklarda Kaysunizade Bedreddin'in Arapça bir tıp kitabının tercümesi olduğu ileri sürülse de Nidai, eserini Farsça bir çalışmadan yaptığını belirtmektedir.

Altmış bab olan eserin manzum kısımları mesnevi tarzında yazılmış ve kırk dört beyittir. Bu bölümden sonra tıp ilmiyle ilgili Kuran-ı Kerim'den ayetlerin bulunduğu giriş bölümü gelmektedir. Giriş bölümünü takiben eserin bölümleri başlıklarla sıralanır. Eserin yurtiçinde ve yurtdışında birçok nüshasının bulunmasından eserin çok talep gördüğünü anlamaktayız (Özçelik, 2007: 77, 78).

1.1.4. Rebîü's-Selâme

Osmanlı hekimi Nidai Mehmed Çelebi Ankaravi tarafından bir diğer tıp eseri veba ve kolera hastalıklarını ele alan manzum-mensur eseri *Rebîü's-Selâme*'dir. Nidai, bu eserini II. Selim'e sunmuştur. Eser bir mukaddime yedi bab ve bir hatimden oluşmaktadır (Özçelik, 2007: 77, 78). Eser hakkında kaynaklarda teferruatlı bilgi yoktur.

1.1.5. Terceme-i Mucizü'l Kânûn fi'ü-Tıbb

16. yüzyıl alimlerinden Muslihiddin Mustafa bin Şaban Süruri tarafından tercüme edilen bir tıp eseridir. Eser, Ebu'l Hasan 'Alauddin b. Hazm b. Al-Nafis al-Karşi'nin *Mucez* adlı eserinin Türkçeye tercümesidir (Doğan, 2010: 164).

1.1.6. Terceme-i Müfredât

Abdurrahman bin Yusuf Aksarâyî'nin İbn-i Baytar'ın *Terceme-i Müfredât* adlı eserinin tercümesidir. Yazar yaptığı tercümeye isim olarak, tercüme ettiği eserin adını koymuştur. 137 varaktan oluşan eser, nesih hatla yazılmıştır (Doğan, 2010: 167).

1.1.7. Terceme-i Risâle-i Bîh-i Çînî

16. yüzyıl alimlerinden Muslihiddin Mustafa bin Şaban Süruri tarafından Farsça'dan tercüme edilen başka bir tıp eseridir. Muslihiddin Mustafa bin Şaban Süruri'nin tercüme ettiği eser, 1543 yılında ortaya çıkmış *Bîh-i Çînî* adlı ilaçlar hakkında yazılmış Hintçe bir risalenin Farsça tercümesidir. Yazar, bu eserini de diğer eserlerinde olduğu gibi çevresinin ısrar ve teşvikleriyle tercüme ettiğini bildirmektedir (Doğan, 2010: 165).

1.1.8. Terceme-i Zahîre-i Harzemşâhî

Ebu İbrahim Cürcânî'nin *Zahire-i Harzemşâhî* adlı eserinin ünlü Osmanlı tarihçisi İdrîs-i Bitlisî'nin oğlu Ebu'l-Fazl Mehmed bin İdris bin Hüsâmeddin tarafından yapılan tercümesini oluşturmaktadır. Eser, *Kânûn el-'ilâc ve Şifâ el-Emrâz li Külli Mizâc* adıyla da bilinmektedir. (Doğan, 2010: 165).

1.2. Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû

Sultan Üçüncü Murad döneminin Osmanlı Divân-ı Âlî kâtiplerinden Hasan ibni Abdurrahman Efendi tarafından Arapça olarak yazılmış *Mâlâ Yeseu't-Tabîb* adlı eserin tercümesidir. Hasan ibni Abdurrahman Efendi, eseri olduğu gibi değil bazı ilaveler yaparak tercüme etmiştir. Tercümesi yapılan Arapça eserin yazarı Yusuf bin İsmail bin İlyas el-Hûyî el-Bağdâdî el-Kutubî el-Şâfiî'dir. Hasan bin Abdurrahman Efendi'nin mukaddimedeki ifadesine göre *Mâlâ Yeseu't-Tabîb* adlı eserin tercümesini yaparken Hoca Sadettin ile Tabib Sinan Efendi'nin yardımlarını görmüştür. Abdurrahman Efendi'nin yine mukaddimesindeki beyanından kitabını Bakkalzâde Molla Muhyiddin'in önünde okunduğunu öğrenmekteyiz. (Doğan, 2010: 165-166).

Hasan bin Abdurrahman Efendi tarafından tercüme edilen Yusuf bin İsmail bin İlyas el-Hûyî el-Bağ-dâdî el-Kutubî el-Şâfiî'nin 1311 yılında Arapça olarak kaleme aldığı bu eserin tam adı *Kitâbü Mâlâ Yese'u't-Tabîbü Cehlehû* olup kısaca *Cem'ü'l-Bağdâdî* diye de anılmaktadır. *Cem'ü'l-Bağdâdî*, kapsamlı bir farmakoloji külliyatı mahiyetinde olup şifalı bitki, hayvansal ve bitkisel doğal ilaç ve gıda tariflerini içermektedir.

Hasan bin Abdurrahman Efendi, eserinin 1b varasının 1.satırındaki “İşte şu kitap bir doktorun gözardı edemeyeceği şeyler hakkındadır.” ifadesini kullanarak giriş

yapmıştır (Bayrak, 2021: 5). Mütercim Hasan bin Abdurrahman Efendi, alfabetik bir sıraya göre düzenlenlediği eserine bazı eklemeler de yapmıştır.

Hasan bin Abdurrahman Efendi'nin *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* eserinin İstanbul'da bilinen üç nüshası bulunmaktadır.¹ Çalışmamızda *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* adlı eserin Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Koleksiyonu 1360/1 numarasında kayıtlı nüshası kullanılmıştır. Eserin bu nüshasını bize temin eden, üç nüshayı da inceleyip bu nüshayı tavsiye eden Prof. Dr. Mustafa Koç olmuştur. Eserin bu nüshası nesih hatla yazılmıştır. Eser, her sayfasında 29 satır bulunan 395 varaktan müteşekkildir. Eserin girişinde tablo şeklinde sırasıyla Yunanca, Farsça ve Arapça bazı kelimelerin Türkçe karşılıkları yer almaktadır. Eserin ilk yüz varağında yer alan, 17a varağı 13; 24a, 68a ve 73a varakları 28; 76a ve 76b varakları 30; 51a ve 51b varakları ise 33 satırdır. 17b, 18a, 18b, 19a, 19b, 20a, 20b, 21a, 21b, 22a, 22b, 23a, 23b, 24a, 73a, 73b, 74a, 74b, 75a, 75b, 76a, 76b, 77a, 77b varaklarda ise derkenarlar bulunmaktadır. İstinsah tarihi ferağ kaydında bulunmamaktadır (Bayrak, 2021: 5-6). Eserde madde başları, ayet, hadis ve önemli sözcükler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin bize ait olan ikinci yüz varaklık kısmının 117a, 117b, 118a, 118b, 128a, 176a, 176b sayfalarında uzun derkenarlar, 180a sayfasında ise bir cümlelik bir derkenar vardır.

1.3. Hasan bin Abdurrahman

Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû eserin yazarı Hasan bin Abdurrahman'ın hayatı hakkındaki bilgiler oldukça kısıtlıdır. Hasan bin Abdurrahman'ın III. Murad dönemi Dîvân-ı Âlî-i Osmânî katiplerinden biri olması dışında doğum yeri ve doğum tarihi hakkında herhangi bir veriye sahip değiliz. Yukarıdaki bilgilerden yola çıkacak olursak; III. Murad dönemi 1574-1595 yılları arasında olduğuna göre Hasan bin Abdurrahman, eserini bu 21 yıllık süre içerisinde yazmış olduğunu söyleyebiliriz. Yine yukarıdaki bilgiden, yazarın İstanbul'da yaşamış olduğunu anlıyoruz. Ancak Hasan bin Abdurrahman, eserinde çok sayıda halk ağzından kelime kullanmasından dolayı onun doğma büyüme İstanbullu olmadığını anlamaktayız. Zira İstanbul'da doğup büyümüş bir kişinin halk ağızlarına bu derece hakim olması ihtimal dışıdır.

¹ Süleymaniye Kütüphanesi: Hasan Hüsnî, nr. 1360/1; Selimiye Camii: nr. 4715; Topkapı Sarayı Müzesi (III. Ahmed Ktb.): nr. 1970.

Mütercim Hasan bin Abdurrahman, *Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû* adlı eserinin mukaddimesinde, *Kitâbü Mâlâ Yese'u't-Tabîbü Cehlehû* kitabın tercümesini yaparken şüpheyeye düştüğü durumlarda, Sultan III. Murad'ın şehzadelîği döneminde hocalığını yapan Hoca Sâdeddin Efendi ile Tabip Sinan Efendi'nin yardımlarını gördüğünü belirtmektedir. Mütercim mukaddimede, ayrıca kitabını Bakkalzâde Molla Muhyiddin'in önünde okuduğunu beyan etmektedir (Ekmeleddin, 2008: 189).

2. DİL İNCELEMESİ

2.1. Yazım Özellikleri

Bir dilin tarihi bir dönemini bütün yönleriyle ortaya koyabilmek için ilk başvurulacak kaynak, elbette ki o devirde yazılan eserlerdir (Yelten, 2019: 5). Eski Oğuz Türkçesi olarak adlandırdığımız dönemin başlangıcı için ne yazık ki elimizde yeteri kadar eser bulunmamaktadır. Buna rağmen Eski Oğuz Türkçesinin başlangıcının XIII. yüzyıl olduğunda ittifak vardır. Eski Oğuz Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi için ise XVI. yüzyılın ilk yarıları olduğu hakkında görüş birliği vardır. Üzerinde çalıştığımız bu eser de XVI. yüzyılda yazıldığından dolayı geçiş dönemi dil özellikleri açısından önem arz etmektedir. Eserin bize ait bölümü harekeli kelimelerin azlığından dolayı harekeli kelimeler bakımından bir kural ihdas etmek bizce mümkün değildir. Hareke genelde madde başlarındaki kelimelerde ve birkaç farklı okunması muhtemel kelimelerde kullanılmıştır. Son derece kısıtlı sayıdaki harekeli kelimeye rağmen çalışmamızda mümkün olduğunca harekeli örneklere de yer vereceğiz.

2.1.1. Arapça ve Farsça Kelimelerin Yazımı

Müstensih, Arapça ve Farsça kelimelerde bulunan bütün ünlü harflerin tamamını yazmamıştır. Kelimelerdeki “s” sesi kalın kelimelerde sad harfiyle (ص) yazılmıştır. Metinde “ç” sesi için kimi zaman çim (چ) harfiyle bazen de cim (ج) harfiyle yazılmıştır. “P” sesi metinde çoğunlukla pe (پ) harfiyle yazılmıştır. Metinde çok nadir görülen “j” sesi birkaç örnekte je (ج) harfiyle, ancak çoğunlukla cim (ج) harfiyle bir örnekte ise çim (چ) yazılmıştır. Bu maddeye ilişkin metindeki örneklerden bazıları şunlardır:

çādır (154b-27) چادر,

jīve (139a-7) ژیه,

pādišāh (131b-27) پادشاه,

ṣabāḥ (109b-2) صباح,

çīva (139a-7) چیه,

jenkār (137b-26) جنکار,

pāk (114b-11) پاک,

ṣabır (144a-15) صبر.

Bazı alıntı kelimelerin yazılışında farklılıklar görülmektedir. Müstensih'in dikkatsizliğinden veya imlaya tam hakim olamamasından kaynaklanabilecek bu durum için metinde geçen örneklerden bazıları şunlardır:

cīva (139a-7) چیه ~ çīva (139a-7) چیه,

fırın (190a-11) فرن ~ fırın (179a-29) فرون,

ğam (116a-14) غم ~ ğamm (118b-15) غم,

ğıdā (117a-12) غذا ~ ğızā (101a-18) غذا,

jenkār (137b-26) جنکار ~ cenkār (137b-26) جنکار,

zamğ (100b-20) ضمغ ~ zamğ (115b-5) ضمغ.

2.1.2. Harekelerin Yazılışı

Metinde hareke kullanımı son derece kısıtlıdır. Harekeli kelimelerin birçoğunda da tüm harekeler kullanılmamıştır. Bu sebeple metne harekesiz demek yerinde olacaktır. Metindeki harekelerin çoğunluğu anlamayı kolaylaştırmak amacıyla madde başlarında kullanılmıştır. Tüm madde başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Aşağıda metnin harekeli kelime sayısının ne denli az olduğunu gösterebilmek için metnin ilk üç sayfasında bulunan tüm harekeli kelimeleri verdik:

Sayfa 100b:

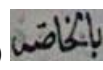
kömür (100b-4) کومر,

pelin yağı پلین کاجی.

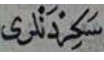
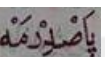
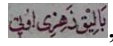
Sayfa 101a:

başlar (101a-8) باشلار.

Sayfa 101b:

illā (101b-2) , pāzī (101b-11) ,
kuvvetleri (101b-14) , bi'l-ḥāṣṣa (101b-22) .

Yukarıda da görüldüğü üzere metnin ilk üç sayfasındaki 1122 kelimedenden sadece yedi tanesi harekelidir. Harekeli yedi kelimenin üç tanesinde ise sadece şedde () kullanılmıştır. Metnin diğer kısımlarında bulunan harekeli Türkçe kelimelerden bazıları şunlardır:

sekirdenleri (168a-18) , panbuḳ (110b-13) ,
paşdırma (110a-10) , çil kuşu (141a-13) ,
böğürtlen (105a-29) , balık zehri otu (115b-18) ,
eyü (104b-14) , tutḳal (125b-13) .

2.1.3. Ünlü ve Ünsüzlerin Yazımı

2.1.3.1. Ünlülerin Yazılışı

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde ünlülerle ilgili olarak üzerinde durulması gereken husus zaman zaman Eski Uygur imlasının tesiriyle bazı eserlerde bütün ünlülerin yazılmış olması, bazı eserlerde ise Arap-Fars imla geleneğinin etkisiyle kelimelerdeki birçok ünlünün yazılmamasıdır (Türk vd., 2013: 29). Eski Oğuz Türkçesinin son dönemine ait eserin bize ait bölümünde ise her iki özelliği de görmekteyiz.

2.1.3.2. Kapalı (è) Ünlüsünün Yazılışı

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde yazımı bir sorun teşkil eden kapalı è için Arap harfli metinlerde ayrı bir işaret kullanılmamış olması nedeniyle bu dönemde kapalı è olup olmadığını anlayabilmek güçtür (Türk vd., 2013: 29). Çalışma konumuz olan eserde ise kapalı è, Arap harflerinden ye (ي) ile yazılmıştır:

itdi (139b-9) , itdikleri (139b-24) ,
virdiler (130b-5) , vire (123b-11) .

yir (117a-14) ,

yirde (102-6) .

2.1.3.3. (a) Ünlüsünün Yazılışı

Metinde hareke sadece madde başlarında ve karıştırılması muhtemel kelimelerde kullanılmıştır. Metin neredeyse tamamıyla harekesiz olduğu için metinde (a) ünlüsü ön seste elif (ا) ile yazılmıştır. Nadiren de olsa metinde bazı kelimeler ön seste üstünlü elif (أ) ile yazılmıştır:

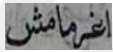
acı (104a-12) ,

aç (106b-6) ,

aru (103b-26) ,

ağaç (105a-29) .

Kelime ortasında (iç seste), (a) ünlüsü elif (ا) ile yazılmıştır:

ağarmamış (116a-20) ,

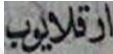
almaq (123b-3) ,

ağaç (105a-29) ,

arqalayup (115b-29) .

Metinde “a” ünlüsü kelime köklerinin sonunda elif (ا) ve he (ه) yazılmıştır:

aradım (115b-29) ,

arqalayup (115b-29) ,

arpa (109a-24) ,

ayva (104b-10) .

2.1.3.4. (e) Ünlüsünün Yazılışı

Ön seste elif ile yazılmıştır (ا) birkaç kelimedede de üstünlü elif (أ) kullanılmıştır:

ebegümece (156a-22) ,

egüp (126b-28) ,

eyü (104b-14) ,

eski (111a-10) .

İç seste çoğunlukla işaretlessiz, çok az örnekte ise he (ه) ile yazılmıştır:

eşek (103a-29) ,

etmek (109a-29) ,

egeleyeler (138a-14) .

Son seste ise he (ه) ile yazılmıştır:

püreler (162b-12) .

2.1.3.5. (ı/i) Ünlülerinin Yazılışı

(ı/i) ünlüleri ön seste çoğunlukla elif/ye (ی), az da olsa sadece elif (ل) ile işaretli olarak ve metinde nadir görülen harekeli kelimelerde ise kesreli elif (ِ) ile yazılmıştır:

ılğın (119b-18) ایلغون,

ılınan (186b-24) ایلانان,

ısınmış (162a-3) اسمنش,

ilik (108a-24) ایلک,

igrenmeyüp (148a-19) اگرنمئوپ,

ırağ (132a-4) ایراق,

ısınmış (123b-26) اسمنش,

iç (123b-24) ایچ,

imdi (177a-9) ایمدی,

ilişe (129b-11) الشی.

(ı/i) ünlüleri ön seste çoğunlukla ye (ی) veya işaretli olarak yazılmış, nadiren de kesre (ِ) ile yazılmıştır:

içile (150b-22) ایچیله,

ısınmış (162a-3) اسمنش,

indirüp (102a-6) ایندیروپ,

ısınmış (123b-26) اسمنش,

incidici (174b-6) اینجیدی,

iplikler (100b-2) ایplikلر.

(ı/i) ünlüleri son seste ye (ی) ile yazılmıştır, çoğunlukla madde başlarında görülen harekeli kelimelerde ise kesreli (ِ) yazılmıştır:

iri (102a-1) ایری,

sızı (130b-10) سزی,

balık zehri otı (115b-18) بالیق زهری اوت.

issi (106b-5) اسی,

şaksı (131b-17) صاقسی,

2.1.3.6. (o/ö) Ünlülerinin Yazılışı

(o/ö) ünlüleri ön seste elif-vav (و) ile yazılmıştır. Az sayıdaki harekeli kelimelerde ise ötreli elif-vav (ُ) yazılmıştır:

oğlan (115b-14) اوغلان,

öd (130b-22) اود,

balık zehri otı (115b-18) بالیق زهری اوت.

oğ (176b-11) اوق,

öksürük (142a-19) اؤکسورؤک,

İç seste çoğunlukla vav (و) bazen de işaretli olarak yazılmıştır. Harekeli sözcüklerde ötreli vav (وْ) ve ötre (وَ) ile yazılmıştır:

koğu (183b-5) قوڭو,

bögürtlen (105a-29) بۆگرتلن,

çolpan (113a-28) چولپان.

2.1.3.7. (u/ü) Ünlülerinin Yazılışı

Ön seste (u/ü) ünlüleri elif-vav (و) ve elif (ل) ile yazılmıştır. Harekeli sözcüklerde elif-vav (و) ve ötreli elif (لْ) ile yazılmıştır:

un (107b-29) اون,

üfürüp (120b-7) اوفوروب,

ufağ (101a-4) وفاق,

üzüm (109b-17) اوزوم.

İç seste vav (و) ve işaretli olarak yazılmıştır. Harekeli kelimelerde ötreli vav (وْ) ve ötre (وَ) ile yazılmıştır:

çuğur (161b-9) چقور,

tutkal (125b-13) توتقال,

çil kuşu (141a-13) چيل قوشى,

bögürtlen (105a-29) بۆگرتلن,

çürük (111a-11) چوروك,

çürük (128a-5) چوروك.

Son seste ise vav (و) ve ötreli vav (وْ) ile yazılmıştır:

uyğu (130b-6) اويڭو,

şaru (102b-26) صارو,

eyü (104b-14) ايؤ,

aru (103b-26) ازؤ.

2.1.4. Ünsüzlerin Yazılışı

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde ünsüzlerin yazılışında, ünlülerin yazılışındaki gibi bir birlik yoktur (Yelten, 2019: 60). Metnimizde de bu durum söz konusudur. Türkçedeki bütün ünsüzlerin Arap alfabesinde karşılığı olmadığı için İranlıların kullandığı Arap alfabesinden harfler kullanılmıştır: (چ, پ, گ). Öte yandan metnimizde g ve ñ ünsüzleri bazı kelimelerde (ڭ) harfi ile yazılmıştır.

2.1.4.1. (ç) Ünsüzünün Yazılışı

Metinde “ç” ünsüzü çoğunlukla (چ) harfiyle yazılmıştır. Öte yandan az da olsa bazı kelimelerde (چ) harfiyle yazılmıştır:

çağ (151a-18) چاق,

çağlasından (159a-9) چاغلانسان,

çağıldısı (198b-21) چاگلدیسی,

kaç (140a-21) قاچا,

şaç (102a-1) صاع,

çağmak (134b-21) چاقماق,

çağırur (141a-3) چاغرور,

çıban (105b-11) چبان,

kaçura (126a-29) قاجور,

saçsalar (148a-9) سلجسار.

2.1.4.2. (g/k) Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde “g” ve “k” ünsüzleri çoğunlukla (ك) harfiyle yazılmıştır. “g” ünsüzü sadece bir kelimede (ك) harfiyle yazılmıştır:

sigil (111a-1) سگل,

geçidi (101a-7) كیدی,

kemik (116b-20) كيك,

gebe (158b-16) كب,

gegirdükde (160b-25) كگردكده,

kemirdekleri (101a-19) كمردكلى.

2.1.4.3. (ğ/k) Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde “ğ” ünsüzü Türkçe kelimelerde ön seste bulunmamaktadır. “ğ” ünsüzü (غ) harfiyle yazılmış, buna karşılık “k” harfi ise (ق) harfiyle yazılmıştır:

kalğıya (139b-16) قالغیا,

kabuk (115b-23) قابوق,

yağ (100b-6) ياغ,

kabuğı (115a4) قابوغي,

kadın (144a-22) قادین,

yağmur (103b-27) يغمور.

2.1.4.4. (ñ) Ünsüzünün Yazılışı

Metinde “ñ” ünsüzü çoğunlukla (ك) harfiyle yazılmış, sadece birkaç kelimede (ك) harfiyle yazılmıştır:

anuñ (123b-14) انك,

şoñra (123b-8) صوكن,

siñirsek (128b-1) سكرسك,

beñzinuñ (123b-28) بكنزىنك,

soñı (115b-14) ,

siñmedin (102b-3) ,

siñir (106b-4) ,

beñlere (140a-14) .

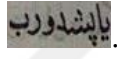
2.1.4.5. (p) Ünsüzünün Yazılışı

Metinde “p” ünsüzü kelime başlarında pe (پ), harfiyle yazılmıştır. “İp” zarf-fiil eki ise bütün örneklerde be (ب) harfi ile yazılmıştır:

panbuğ (110b-13) ,

paşdırma (110a-10) ,

penbe (110b-13) ,

yapışdurup (104a-19) .

parmak (104a-9) ,

pek (124a-18) ,

pekidüp (150a-11) ,

İç seste “p” ünsüzü genellikle pe (پ) harfiyle bazı örneklerde ise be (ب) harfiyle yazılmaktadır:

depelerde (134a-10)

ipe (176b-4)

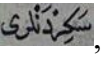
diplerin (118a-9)

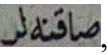
kapu (120b-6)

2.1.4.6. (s) Ünsüzünün Yazılışı

Metinde “s” ünsüzünün yazılışında iki harf (س ve ص) kullanılmıştır. “s” sesi ince ünlülü kelimelerde (س) ile, kalın ünlülü kelimelerde ise çoğunlukla (ص) ile yazılmıştır. Ancak metinde bazı kalın ünlülü kelimelerde “s” sesinin (س) ile yazıldığı da görülmektedir. Öte yandan birkaç kalın ünlülü kelimenin ise hem (س) ile hem de (ص) ile yazıldığı görmekteyiz. Şart kipinde ise “s” sesi için metin boyunca istisnasız sin (س) harfi kullanılmıştır:

siñirülse (107b-18) ,

sekirdenleri (168a-18) ,

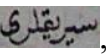
şaқınalar (136b-2) ,

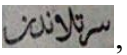
sekiz (120a-6) ,

sever (149a-22) ,

soksa (117a-15) .

Metinde sin (س) ile yazılan kalın ünlülü kelimeler:

sıyrıkları (162b-24) ,

sırtlandan (186a-10) ,

Metinde hem sin (س) ile hem de sad (ص) ile yazılan kelimeler:

saç (107a-25) **ساع**,
sağal (107a-25) **سقال**,
sarımsak (143a-15) **سرمساق**,
sıtma (184b-12) **ستما**,

saç (102a-1) **صاع**,
sağal (102a-1) **صقال**,
sarımsak (112b-24) **صرمساق**,
şıtması (163a-4) **شیتماسی**.

2.1.5. Bazı Kelimelerde ve Eklerde Görülen Farklı Yazılışlar

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde oturmuş bir imladan söz etmek mümkün değildir. Ele aldığımız metin 16. yüzyıla ait Eski Oğuz Türkçesi metni olmasına rağmen bazı kelimelerin ve eklerin yazılışında farklılıklar görülmektedir. Metinde yazılışında farklılık olan kelimelerin bazıları şunlardır:

açık (156b-21) **اجت**,
böbrekler (147b-22) **بوبرکلر**,
deliklerine (152b-3) **دلکلرینه**,
dökilen (139b-28) **دوکیلن**,
görünüp (141b-13) **کورینوب**,
itdirmek (174a-16) **ایتدیرمک**,
kesip (128a-7) **کسیب**,
kırudıcı (192a-11) **قوریدچی**,
kırumışını (147b-27) **قورومیشینی**,
pekmezi (160a-18) **پکزی**,
paşdırma (110a-10) **پاصدیرمه**,
ruṭūbetli (176a-14) **رطوبتلی**,
şovukluk (103a-25) **صوقلوق**,
sümükli böcegi (198a-28) **سوموکلی بوجکی**,
tutıcı (177a-11) **طوتچی**,
virir (136a-11) **ویریر**,
yaşlıklarını (116a-16) **یاشلقلارینی**,
yoğurt (103a-21) **یوغورت**,

açuk (153a-8) **احوق**,
bögrekler (166b-20) **بوگرکلر**,
delüklerine (190b-4) **دلوکلرینه**,
dökülmege (131a-20) **دوکölmege**,
görünüşü (143a-4) **کورونیşi**,
itdürür (107a-6) **ایتدور**,
kesüp (107a-21) **کسوپ**,
kırudıcudur (100b-14) **قورودیچیدر**,
kırumuş (148b-21) **قوروموش**,
petmezi (144a-23) **پتمزی**,
başdırması (110a-25) **باصدیرمهسی**,
ruṭūbetlü (134b-15) **رطوبتلو**,
şovukluk (103b-15) **صوقلوق**,
sümüklü böcek (198a-3) **سوموکلی بوجک**,
tutucu (187a-1) **طوتچی**,
virür (101b-10) **ویرور**,
yaşluğı (116a-16) **یاşلوغی**,
yoğurd (157a-26) **یوغورد**,

ža‘ ifraḫdur (159b-7) ضعیفراقدر,

ža‘ ifrekdür (159a-26) ضعیفکرد.

2.1.6. Bazı Kelimelerin Yazılışları

2.1.6.1. de Bağlacının Yazılışı

Metinde “de” bağlacı 14 defa geçmektedir. Bu örneklerin beşinde “de” bağlacı kendisinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmıştır. Bitişik yazılan kelimelerin dördü ğayet, biri zeng kelimesidir. Metinde “de” bağlacı dal ve he (هـ) harfleriyle yazılmıştır:

ğayet de (169b-20; 175b-25; 176a-14; 200a-3) غایتده,

zeng de (176b-16) زنگه.

2.1.6.2. ki Bağlacının Yazılışı

Metinde “ki” bağlacı çoğunlukla kendinden önceki kelimedden ayrı olarak kef ve he (هـ) harfleriyle yazılmıştır. Çok az örnekte ise kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmıştır:

budur ki (100b-10) بودرکه,

būrḳiyyeden ki بودرقتیدنکه,

mā’iyyeden ki (101b-16) مائیتیدنکه,

vechile ki (100b-2) وجهلهکه,

dimāğ ki (101a-16) دماغکه,

eyledi ki (103b-2) ایلدتکه,

mādām ki (103b-7) مادامکه,

naṭrūn ki (101b-29) نظرونکه,

nebāt ki (101b-23) نباتکه,

şol ki (102a-14) شولکه.

2.1.6.3. için Edatının Yazılışı

Metinde “içün” edatı genellikle kendinden önceki kelimedden ayrı olarak yazılmış, az sayıda örnekte ise kendinden önceki kelimeye bitişik yazılmıştır. Kendinden önceki kelimeye bitişik yazıldığı durumlarda “çün” şeklinde yazılmış olup bitişik yazıldığı kelimelerin çoğunluğu “anuñ” kelimesiyle birlikte kullanıldığı örneklerdir. “içün” edatının “anuñ” kelimesiyle birlikte yazıldığı örneklerin tamamında bitişik bir şekilde yazıldığı görülmektedir:

çıkarmaḫ için (102a-11) چیقارماق ایچون,

itmek için (100b-24) ایتمک ایچون,

ishāli için (102a-18) ایشالی ایچون,

ta‘ dīl için (102b-17) تعدیل ایچون,

anuñçün (166a-7) انون,

itdügiçün (148b-24) ايتدوگون,

ağrısıçün (174b-13) اغريسچون,

ziynetçün (172b-11) زينتون.

2.1.6.4. ile Edatının Yazılışı

Metinde “ile” edatı bazen kendisinden önceki kelimeye bitişik bir şekilde ama çoğunlukla da kendisinden önceki kelimeden ayrı ye, lam ve he (له) harfleriyle yazılmıştır. Ne zaman bitişik, ne zaman ayrı yazıldığı hakkında bir kural tespit edilememiştir:

anuñıla (101b-16) انونيله,

ķarnıla (106b-6) قارنيله,

nesne ile (100b-2) نسنه ايله,

sūsām ile (100b-13) سوسام ايله,

cāzibe ile (177a-22) جاذبه ايله,

ķomağıla (108b-15) قوماغيله,

oturmağıla (106a-9) اوتورماغيله,

yutmağıla (109a-6) يوتماغيله.

Aşağıda aynı satırda yan yana yazılmış olan iki örnekteki yazılış farklılığı imladaki oturmamışlığa bir örnek teşkil etmektedir:

ķarışmağıla ve yaķmağıla (109a-6) قارشماغيله وياقماغيله.

2.1.6.5. ne Zamirinin Yazılışı

Metinde “ne” zamiri kendinden sonraki kelimeye hem bitişik hem de ayrı şekilde yazılmıştır:

her ne ki (125a-21) هر نه كه,

ne deñlü (100b-25) نه تئكلو,

ne miķdār (138a-13) نه مقدار,

neye (155b-17) نه.

ne şekilde (111b-6) نه شكله,

ne ķadar (100b-26) نه قدار,

nesi (165b-5) نه سى,

2.1.6.6. ne... ne Edatının Yazılışı

Olumsuzluk bildiren “ne... ne” edatının metinde dört örneği mevcut ve bu dört örnekte de günümüz Türkiye Türkçesinden farklı olarak “ve” bağlacıyla birlikte kullanılmıştır:

ne ģalīz ve ne laṭīfdür (129a-7) نه غليظ و نه لطيفدور,

ne issi ve ne şovuk (120b-1) نه اتسى و نه صوق,

ne uzun ve ne kkalındur (174b-1) نه اوزون و نه قالكدر,

ne ziyade ve ne az (101a-14) نه زياده و نه از.

2.1.6.7. kadar Edatının Yazılışı

Metinde “kadar” edatı 72 defa geçmektedir. Bu 72 örnekten sadece beş tanesi kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmış, diğerleri ise ayrı olarak yazılmıştır. İki defa “ol” işaret zamiri ile birlikte kullanılmış ve ikisinde de bitişik yazılmış, dört defa “ne” zamiriyle kullanılmış ve biri hariç diğerleriyle bitişik yazılmıştır:

arşun kadar (111b-12) ارشون قدر,

karış kadar (116a-5) قاریش قدر,

ne kadar (102b-7) نقدر,

ne kadar (100b-26) نقدر,

ol kadar (138a-13) اولقدر,

mişkāl kadar (172a-24) میشقال قدر,

baş parmağın boğumu kadar (174b-19) باش پرمناک بوغومی قدر,

üç paydan bir pay kadarı (188b-27) ایچ پایدن بیر پای قدری.

2.1.6.8. i- Cevher Fiilinin Yazılışı

“i-“ cevher fiilinin hikaye biçimi olan “idi”, metinde çok az yerde geçmektedir. “idi” yapısı metindeki tüm örneklerde kendinden önceki kelimeye bitişik yazılmıştır:

Metinde “i-“ cevher fiilinin rivayet biçimi olan “imiş”, hemen hemen bütün örneklerde kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmış, sadece geniş zamanın üzerine gelip geniş zamanın rivayetini oluşturduğu durumlarda ayrı yazılmıştır:

buyurmışlar (178b-13) بیورمیشلر,

dimişler (102a-14) دیشلر,

süzerler imiş (128b-26) سوزرلریمیش,

iderler imiş (111b-7) ایدرلریمیش,

hâşıl olmuşdur (104b-19) حاصل اولمشدر,

katl itmemiş (186b-28) قتل ایتیمیش.

“i-“ cevher fiil (zarflaştırıcı) şart biçimi olan “ise”, birkaç örnek dışında bütün örneklerde kendinden önceki kelimeye bitişik şekilde yazılmıştır:

çıkılmazsa (118b-18) چیقارمیشا,

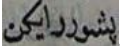
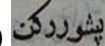
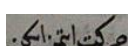
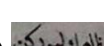
isterler ise (106a-18) ایسترلر ایسه,

ma‘lûm olursa (104b-19) معلوم اولور ایسه,

degmez ise (193b-8) دگمز ایسه,

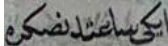
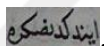
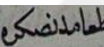
her ne ise (198a-1) هر نه ایسه.

“i-“ cevher fiilinin zarf biçimi olan “iken”, çoğunlukla kendinden önceki kelimedenden ayrı olarak yazılmıştır:

pişmiş iken (109b-1) 	pişerken (119b-24)
pişürür iken (115a-25) 	pişürürken (123a-17)
var iken (107b-3) 	yoğiken (157a-18)
hareket itmez iken (123b-13) 	zâhir oluyorken (175b-16)

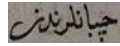
2.1.6.9. sonra Zarfı ve Edatının Yazılışı

İster zarf olarak, isterse edat olarak “sonra” metnin tamamında sad (ص) harfiyle yazılmıştır. Edat olarak çok az örnek dışında ayrılma ekiyle birlikte kullanılmış ve kendinden önceki kelimeye bitişik şekilde yazılmıştır. Ayrılma ekiyle birlikte kullanılmadığı nadir durumlarda ise kendinden önceki kelimedenden ayrı olarak yazılmıştır:

iki sâ' atden sonra (102a-15) 	sonra (112b-12)
indükden sonra (106b-7) 	pişdükden sonra (112a-8)
ta' âmdan sonra (111b-24) 	yidükden sonra (112a-26)

2.1.6.10. Zamir n'sinin Yazılışı

Zamir n'si metinde muntazam bir şekilde nun (ن) harfi ile yazılmıştır. İyelik üçüncü şahıs eklerinden sonra ad durum eklerinin geldiği durumlarda istisnasız bir şekilde iyelik ekiyle ad durum eki arasına zamir n'si gelmektedir:

ağacına (106b-23) 	ağızlarında (194a-29)
çıbanlarından (149b-21) 	kendüsini (163a-13)

“-ki” ilgi ekinden sonra ayrılma eki geldiği durumlarda zamir n'si kullanılmamış, buna karşılık yönelme eki geldiği bir örnekte ise zamir n'si kullanılmıştır:

evvelkiden (134a-5) 	evvelkine (156a-28)

Metinde “kendü” kelimesinden sonra yönelme veya belirtme eklerinin geldiği durumlarda arada zamir n'si yerine y (ي) harfi kullanılmıştır:

kendüye (149b-1) كندويه,

kendüyi (149b-23) كندويي.

Metinde “bu” işaret zamirinden sonra yönelme hali eki geldiği durumlarda araya gelen zamir n’si bütün örneklerde kef (ك) harfiyle yazılmış, öte yandan “bu” kelimesi üzerine ayrılma hali eki, bulunma hali eki, belirtme hali eki veya çokluk eki geldiği durumlarda ise zamir n’si nun (ن) harfi ile yazılmıştır:

buña (108b-17) بوڤا,

bunda (106a-17) بوند,

bundan (122b-17) بونلك,

bunı (176a-3) بونئي,

bunlara (102b-15) بونلره.

Metinde “o” işaret zamiri, hal eklerinden sadece yönelme hali ekiyle bir örnekte kullanılmış:

oña (120b-1) اوڤا.

2.2. Ses Bilgisi

En küçüğünden en büyüğüne kadar bütün dil birlikleri seslerden oluşur. Sesten daha küçük bir gramer birliği yoktur. Ses dilin en küçük parçasıdır. (Ergin, 1992: 29).

Metinde, Eski Oğuz Türkçesinde kullanılan “a, e, ı, i, o, ö, u, ü, ve kapalı ê” seslerinin tamamı bulunmaktadır. Söz konusu ünlülerden kapalı ê sesi metinde, Arap harflerinden ye (ي) ile yazılmıştır. Metnin çeviriyazısında ise bu sesi “i” ünlüsü ile gösterdik.

2.2.1. Ses Uyumları

Türkçe kelimelerde görülen bu uyumların temeli asimilasyon, yani benzeşme hadisesidir (Ergin, 1992: 70).

2.2.1.1. Ünlü Uyumları

Türkçede biri çıkış yerlerine göre, diğeri de çıkış biçimine göre olmak üzere iki ünlü uyumu vardır (Karaağaç, 2015: 118).

2.2.1.1.1. Kalınlık-İncelik Bakımından Ünlü Uyumu

Kalınlık-incelik bakımından ünlü uyumu, kök veya eklerle genişletilmiş Türkçe bir kelimenin ilk hecesi kalın bir ünlü ise onu takip eden hece veya hecelerin ünlülerinin de kalın; ilk hecesi ince ünlü ise onu takip eden hece veya hecelerin ünlülerinin ince olmasıdır (Köktekin, 2017: 75). Kalınlık-incelik bakımından ünlü uyumu, Türkçede her döneminde olduğu gibi Eski Oğuz Türkçesi döneminde de sağlamdır. Asli kelimelerde olduğu gibi, eklerde de ünlülerin kalınlık-incelik uyumları tamdır (Timurtaş, 1994: 26).

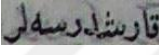
Eski Oğuz Türkçesine ait olan metnimizde de kalınlık-incelik bakımından ünlü uyumu sağlamdır:

ağrılardan (129b-23) ,

çekseler (160a-9) ,

içlerinde (103b-4) ,

ışırmasına (196a-19) ,

karışdırsalar (138b-8) ,

pişmişini (126b-29) .

2.2.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu, ünlülerin çıkış biçimlerini ölçü alan bir ünlü-ünlü uyumudur. Çıkışlarında dudakların biçimi, burada temel ölçüdür (Karaağaç, 2013:119).

Düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu daha önceki yüzyıllarda olduğu gibi Eski Oğuz Türkçesi döneminde de umumileşmemiştir. Bunun sağlam bir şekilde kaideleşmesi ancak son zamanlarda mümkün olmuştur (Timurtaş, 1994: 26).

Eski Oğuz Türkçesinde çeşitli sebeplerle (dudak ünsüzleri, ğ/g ünsüz düşmeleri vb.) yuvarlak ünlülü şekil alan ya da yuvarlaklıklarını koruyan ünlülerle sadece düz ünlülü şekilleri bulunan ekler bu uyumsuzluğun en temel nedeni olarak değerlendirilmektedir (Türk vd., 2013: 31).

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu dışında kalan kelimelerden bazıları şunlardır:

eyü (112b-6) ابو,

içmeyüp (154b-23) اچمېيۇپ,

içürelr (103b-4) اچيۇرلر,

getürdüklerinüñ (144b-1) كتوردكلىرىنىڭ,

içün (100b-25) اچيۇن,

yaluñuzlığı (183b-23) يالغۇزلىقى.

2.2.1.2. Ünsüz Uyumu

Eski Oğuz Türkçesinde bazı eklerin sadece ötümlü şekilleri bulunmaktadır. Bu sebeple Eski Oğuz Türkçesinde ünsüz uyumundan söz edemeyiz (Türk vd., 2013: 32). Metinde ünsüz uyumuna aykırı kelimelerden bazıları şunlardır:

başda (101a-17) باشدا,

kusduralar (103b-19) قۇسدۇرلار,

pişdükden şoñra (112a-8) پىشدىكدىن شونرا,

itdi (139b-9) ايتدى,

siyāhdan (101b-20) سىياھدان,

çokdur (100b-18) چوقدۇر,

olmağdan (101b-19) اولماقдан,

itdürür (107a-6) ايتدۇرۇر,

qarışdırsalar (138b-8) قارىشدىرسەلر,

oturağda (101b-5) اوتۇراقدا.

2.2.2. Ses Değişmeleri

acı (110a-21) اچى (< ET. “açığ”); (> TT. “acı”),

adlu (131b-26) ادلو (< ET. “at-lığ”); (> TT. “adlı”),

ağaç (105a-29) اغاچ (< ET. “ığaç”); (> TT. “ağaç”),

ağır (116b-24) اغىر (< ET. “ağ-ır” / “ağ-ar”); (> TT. “ağır”),

ağız (101a-6) اغىز (< ET. “ag-ız”); (> TT. “ağız”),

alma (145b-22) الما (< ET. “alma < almıla”); (> TT. “elma”),

ancağ (103a-13) انچاق (< ET. “ançak”); (> TT. “ancak”),

arı (117a-14) ارى (< ET. “ar-ığ > aru”); (> TT. “arı”),

artuğ (121b-15) ارتق (< ET. “artuğ”); (> TT. “artık”),

aşağa (112b-13) اشغه (< ET. “aşak” > aşaka > aşğa”); (> TT. “aşağı”),

ayak (123b-2) اياق (< ET. “adağ”); (> TT. “ayak”),

ayır-mağ (120a-27) ايرماق (< ET. “adır-”); (> TT. “ayır-”),

ayrıl-mış (128b-21) (< ET. “adır-mak”) ; (> TT. “ayrıl-”),

az (130b-28) (< ET. “az” / “as”) ; (> TT. “az”),

bağırsak (107a-13) (< ET. “bağarsuḡ” / “bağırsuḡ”) ; (> TT. “bağırsak”),

beyin (108a-22) (< ET. “meñi” / bèyni”) ; (> TT. “beyin”),

bin-mekden (109a-9) (< ET. “min-” / “mün-”) ; (> TT. “bin-”),

bit-en (111b-13) (< ET. “ büt-” / “püt-”) ; (> TT. “bit-”),

boğaz (155b-1) (< ET. “boğuz”) ; (> TT. “boğaz”),

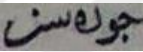
boncuḡ (186b-23) (< ET. “monçuḡ” / “munçuḡ”) ; (> TT. “boncuk”),

bögrek (194a-14) (< ET. “bögrik > böyrek”) ; (> TT. “böbrek”),

buña (196a-15) (< ET. “bunga”) ; (> TT. “buna”),

büyücek (171b-8) (< ET. “beyük+cek”) ; (> TT. “büyü(k)cek”),

çekirge (131a-27) (< ET. “çekirt-ge”) ; (> TT. “çekirge”),

çevre+sin (129a-26) (< ET. “çevü[>i]r-e”) ; (> TT. “çevre”),

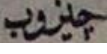
çıyan (167b-21) (< ET. “çadan” / “çıdan”) ; (> TT. “çıyan”),

çiçek (142a-21) (< ET. “çeçek”) ; (> TT. “çiçek”),

çig (145a-26) (< ET. “yig” / “yık”) ; (> TT. “çiğ”),

çigdem (140a-2) (< ET. “çigidem”) ; (> TT. “çiğdem”),

çine-mek (149b-23) (< ET. “çik-ne-”) ; (> TT. “çiğne-”),

çiz-üp (120-3) (< ET. “çız-”) ; (> TT. “çiz-”),

dad+ı (176a-17) (< ET. “tat” / “tad”) ; (> TT. “tat”),

daḡı (100b-7) (< ET. “taḡı” / “daḡı”) ; (> TT. “dahi”),

degirmen (108a-8) (< ET. “teğirmen”) ; (> TT. “değirmen”),

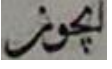
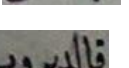
degirmi (128a-23) (< ET. “teğirmi”) ; (> TT. “değirmi”),

degnek (162b-19) (< ET. “teg-enek”) ; (> TT. “değirmen”),

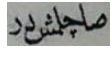
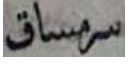
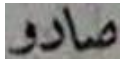
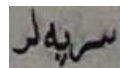
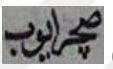
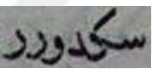
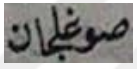
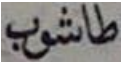
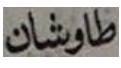
degül (102b-24) (< ET. “teğül”) ; (> TT. “değil”),

- del-üp (168a-20) **دلوب** (< ET. “tel-”); (> TT. “de-”),
- demür (100b-3) **دمور** (< ET. “temür”); (> TT. “demir”),
- deñiz (169b-29) **دكنز** (< ET. “teñiz”); (> TT. “deniz”),
- denk (185b-7) **دنك** (< ET. “teng”); (> TT. “denk”),
- deñlü (167b-18) **دكلو** (< ET. “teñli”); (> TT. “denli”),
- depe+lerde (134a-10) **دپدلره** (< ET. “töpü” / “töpi”); (> TT. “tepe”),
- deş-mek (187a-25) **دشمك** (< ET. “teş-”); (> TT. “deş-”),
- devşir-ürler (157a-15) **دوشرولر** (< ET. “tegşür-”); (> TT. “devşir-”),
- di-mek (116b-14) **ديمك** (< ET. “ti-”); (> TT. “de- (dè-)”, “de-”),
- dip-lerin (118a-9) **ديبلرين** (< ET. “tüp”); (> TT. “dip”),
- dişi (149a-22) **ديشى** (< ET. “tışı”); (> TT. “dişi”),
- dög-e (143b-16) **دوكه** (< ET. “dög-”, “döv-“); (> TT. “döv-”),
- dökil-üp (126b-1) **دوكيلوب** (< ET. “tökül-“); (> TT. “dökül-”),
- dürlü (139a-8) **دورلو** (< ET. “tör-lüg” / “dür-lü”); (> TT. “türlü”),
- el (123b-2) **ال** (< ET. “elig”); (> TT. “el”),
- elli (114b-18) **اللى** (< ET. “elig” / “ellig”); (> TT. “elli-”),
- emzir-enlere (196b-1) **امزيرلره** (< ET. “em-iz-ir-”); (> TT. “emzir-”),
- erik+lerden (145b-27) **الركردن** (< ET. “erük”); (> TT. “erik”),
- eri-mez (182a-29) **اريمز** (< ET. “ergü-”); (> TT. “eri-”),
- eşek (103a-29) **اشك** (< ET. “eş-gek”); (> TT. “eşek-”),
- ev (122a-24) **او** (< ET. “eb”); (> TT. “ev”),
- eyü (112b-6) **ابو** (< ET. “edgü”); (> TT. “iyi”),

- geç-ecek (125b-6) كچهجك (< ET. “kêç-” ; (> TT. “geç-”),
- gegir-dükde (160b-25) ككردك (< ET. “kegir-” ; (> TT. “geğir-”),
- gel-eler (115b-23) كلهلر (< ET “kel-” ; (> TT. “gel-”),
- gerek (130b-19) كرك (< ET “kergek”) ; (> TT. “gerek”),
- getür-e (111a-3) كتور (< ET “kel-tür-” ; (> TT. “getir-”),
- geyesi (163a-7) كياسى (< ET. “ked-”, “kedgü”) ; (> TT. “giysi”),
- geyik (186a-8) كيك (< ET. “keyik”) ; (> TT. “geyik”),
- gibi (186a-5) كى (< ET. “kip+i”) ; (> TT. “gibi”),
- gice (161b-9) كچه (< ET. “kiçe”) ; (> TT. “gece”),
- gider-mek (147b-3) كيدرئك (< ET. “kiter-”) ; (> TT. “gider-”),
- gir-mek (139b-1) كيرئك (< ET. “kir-”) ; (> TT. “gir-”),
- girü (158a-7) كرو (< ET. “kerü” / “kirü”) ; (> TT. “geri”),
- gögüs (158b-15) كوكس (< ET. “kökü-z”) ; (> TT. “göğüs”),
- gönül (152b-26) كوئل (< ET. “köñ-ül”) ; (> TT. “gönül”),
- gümiş (139a-9) كمش (< ET. “kümüş”) ; (> TT. “gümüş”),
- güzel (102b-25) كوزل (< ET. “közel”) ; (> TT. “güzel”),
- ılan (113b-14) ایلان (< ET. “yılan”) ; (> TT. “yılan”),
- ılğun (137b-14) ایلغون (< ET. “yıl-ğun”) ; (> TT. “yılğın”),
- ılıcağ (150b-29) ایلچاق (< ET. “ılık+cak”) ; (> TT. “ılık+cak”),
- ısır-mış (152a-13) اصرئش (< ET. “ısır-” / “ısır-”) ; (> TT. “ısır-”),
- ıssı+cak (195b-7) اسچاق (< ET. “issi-cek”) ; (> TT. “sıcak”),

- ıssız (197b-10) (< ET. “ıdi+sız”) ; (> TT. “ıssız”),
- içerü (186b-16) (< ET. “iç+gerü”) ; (> TT. “içeri”),
- içün (196b-26) (< ET. “uçun” / “üçün”) ; (> TT. “için”),
- igne (198a-22) (< ET. “igne” / “yigne”) ; (> TT. “iğne”),
- iken (198b-25) (< ET. “erken”) ; (> TT. “iken”),
- iki (174a-4) (< ET. “eki”) ; (> TT. “iki”),
- ikinci (171b-3) (< ET. “ikinti”) ; (> TT. “ikinci”, “ikindi”),
- ikişer (145a-7) (< ET. “eki+şer”) ; (> TT. “ikişer”),
- ile (171a-10) (< ET. “bile” / “birle”) ; (> TT. “ile”),
- ilik (168b-11) (< ET. “yilik”) ; (> TT. “ilik”),
- imdi (177a-9) (< ET. “amtı” / “amdı > “emdi”) ; (> TT. “şimdi”),
- ince (166b-1) (< ET. “yinçke” / “inçke”) ; (> TT. “ince”),
- ip+e (176b-4) (< ET. “yıp [yip?]”) ; (> TT. “ip”),
- iri (152b-15) (< ET. “irig”) ; (> TT. “iri”),
- issi (106b-5) (< ET. “isig” / “isig”) ; (> TT. “ısı”),
- iste-di (130b-6) (< ET. “izde-”) ; (> TT. “iste-”),
- ķab (100b-5) (< ET. “ķa” / “ķap”) ; (> TT. “ķap”),
- ķabar-maķ (151a-1) (< ET. “ķapar-”) ; (> TT. “ķabar-”),
- ķaldır-up (138a-7) (< ET. “kal(ğ)ır-”) ; (> TT. “ķaldır-”),
- ķamış (141a-6) (< ET. “ķamış” / “ķamuş”) ; (> TT. “kalk-”),
- ķankı (160a-13) (< ET. “ka+n+yu”) ; (> TT. “hangi”),

- kapu (120b-6) قېو (< ET. “kapıg” / “kapağ”) ; (> TT. “kapı”),
- qarañulıq(ğ)+ı (144b-3) قاراڭلىق (< ET. “karangu+luğ”) ; (> TT. “karanlık”),
- qarinca (103b-11) قارپنچا (< ET. “qarinça” / karınçağ”) ; (> TT. “karınca”),
- qarşu (120b-3) قارشو (< ET. “qarşu / qarşı”) ; (> TT. “karşı”),
- qasıq (128a-27) قاسىق (< ET. “qasıg”) ; (> TT. “kasık”),
- qatı (109a-27) قاتى (< ET. “qatıg”) ; (> TT. “katı”),
- kendü (117b-10) كندو (< ET. “kentü”) ; (> TT. “kendi”),
- koy-a (108b-25) قويه (< ET. “kod-”) ; (> TT. “koy-”),
- kulak (117b-21) قولاق (< ET. “kulğak”) ; (> TT. “kulak”),
- quru (147b-24) قورو (< ET. “quruğ”) ; (> TT. “kuru”),
- küçük (143a-7) كىچىك (< ET. “kiçig”) ; (> TT. “küçük”),
- oqu-salar (115b-28) وقوسه لار (< ET. “oqı-”) ; (> TT. “oku-”),
- ol-a (104b-23) اوله (< ET. “bol-”) ; (> TT. “ol-”),
- öd (130b-22) اود (< ET. “öt”) ; (> TT. “öd”),
- ögüt-mek (186b-6) اوگوتىمىك (< ET. “ögü-” / “ögüş-”) ; (> TT. “öğüt-”),
- ölü (157a-18) اولو (< ET. “ölüg”) ; (> TT. “ölü”),
- parmak (165a-23) پىماق (< ET. “bar-mak”) ; (> TT. “parmak”),
- pek (176b-9) پىك (< ET. “bek”) ; (> TT. “pek”),
- pıñar+ların (182b-15) پىكارلىرىن (< ET. “bunar” / “mıñar”) ; (> TT. “pınar”),
- piş-miş (178b-7) پىشىمىش (< ET. “bış-” / “biş-” / “pış-”) ; (> TT. “piş-”),
- pişür-mek (115b-11) پىشورىمىك (< ET. “bışır-” / “pışır-”) ; (> TT. “pişir-”),
- poğ (136b-8) پوغ (< ET. “boğ”) ; (> TT. “bok”),

- püre+yi (176a-26) (< ET. “bürge”) ; (> TT. “pire”),
- şaçıl-mışdur (139a-16) (< ET. “saçal-” / “saçıl-”) ; (> TT. “saçıl-”),
- şakız (133b-22) (< ET. “şagız”) ; (> TT. “sakız”),
- şarımsak (143a-15) (< ET. “şarmısak”) ; (> TT. “sarımsak”),
- şaru (128a-21) (< ET. “şarığ”) ; (> TT. “sarı”),
- serp-eler (138a-17) (< ET. “sep-”) ; (> TT. “serp-”),
- seyrek (140a-11) (< ET. “sedrek”) ; (> TT. “seyrek”),
- sıçan (180a-23) (< ET. “sıçğan” / “sıçқан”) ; (> TT. “sıçan”),
- şıçra-yup (154b-12) (< ET. “saçır-(t)-”) ; (> TT. “sıçra-”),
- sigil (111a-1) (< ET. “sügül”) ; (> TT. “siğil”),
- siñdür-ür (167b-3) (< ET. “siñir-”) ; (> TT. “sindir-”),
- şoğulcan (127b-18) (< ET. “şoğ-lu-can”) ; (> TT. “solucan”),
- şu (163a-7) (< ET. “şub ”, “şuv”) ; (> TT. “su”),
- şol (129b-4) (< ET. “uş+ol”, “şol”) ; (> TT. “şu”),
- tarla+larda (151b-18) (< ET. “tarıglag” / “tarlagu”) ; (> TT. “tarla”),
- tavuk (141a-23) (< ET. “tağū”) ; (> TT. “tavuk”),
- tüy (150a-5) (< ET. “tüğ” / “tük” / “tüy”) ; (> TT. “tüy”),
- taş-up (173b-12) (< ET. “taş-” / “taşık-”) ; (> TT. “taş-”),
- tatlu (116b-29) (< ET. “tatıǵlıǵ / tataǵlıǵ ”) ; (> TT. “tatlı”),
- tavşan (142a-10) (< ET. “tavşan” / “tabışğan”) ; (> TT. “tavşan”),
- tırnak (164a-24) (< ET. “tırngak / tıngrak”) ; (> TT. “tırnak”),
- tolaş-up (132a-10) (< ET. “tolğaş-”) ; (> TT. “dolaş-”),

- oldur-a (184b-19)  (< ET. “oltur-”); (> TT. “oldur-”),
- olu (179b-16)  (< ET. “olu”); (> TT. “olu”),
- o-ma (100b-24)  (< ET. “o-”); (> TT. “on-”),
- udak+ları (180b-16)  (< ET. “udak”); (> TT. “udak”),
- ur-a (157a-26)  (< ET. “ur-”); (> TT. “ur-”),
- ufak (155b-21)  (< ET. “uvak” / “ufak”); (> TT. “ufak”),
- ur-maya (162b-9)  (< ET. “ur-”); (> TT. “ur-”),
- uyluk (163a-27)  (< ET. “udlık”); (> TT. “uyluk”),
- zere (163a-16)  (< ET. “zre”); (> TT. “zere”),
- var (120a-25)  (< ET. “ar”); (> TT. “ar”),
- vir-mek (130b-19)  (< ET. “r-” / ir-”); (> TT. “er-”),
- yeil (158b-1)  (< ET. “aıl”); (> TT. “eil”),
- yir+e (140b-7)  (< ET. “ir+”); (> TT. “er+”),
- yukaru (140b-7)  (< ET “oaru”); (> TT “ukar”),
- yut-m (187a-27)  (< ET. “ut-”); (> TT. “ut-”),
- yri-mesini (127a-25)  (< ET. “or-”); (> TT. “r-”).

2.3. ekil Bilgisi

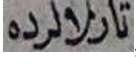
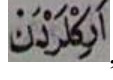
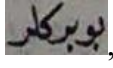
2.3.1. İsimler

2.3.1.1 İsim ekim Ekleri

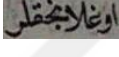
2.3.1.1.1 okluk Eki

okluk eki “+lAr” Orhun Türkçesinde daha çok sınırlı sayıda kişi ve akrabalık adlarına ve bir de bg kelimesine eklenir (Tekin, 2003: 101). Buna karşılık Eski Oğuz Türkçesi döneminde isimlerin okluk halleri “+lAr” ekiyle yapılmıştır (Akar, 2018:

136). Eski Oğuz Türkçesi dönemine ait metnimizde de çokluk halinin “+lAr” eki kullanılarak sağlanmış olduğu görülmektedir. Ek metinde hem kalın hem de ince ünlülerden sonra muntazam olarak lam ve ra (لر) harfleriyle yazılmıştır:

tarlalarda (151b-18) , eriklerden (145b-27) ,
böbrekler (147b-22) , püreler (162b-12) .

Eski Türkçe döneminde çok az sayıda örnekte görülen bir başka çokluk eki de “+An” ekidir (Ölmez, 2017: 51). Metnimizde “+An” eki çokluk anlamı ifade etmeden donmuş şekilde “oğlan” kelimesinde görülmektedir:

oğlancıklar (103b-14) .

2.3.1.1.2. İyelik Ekleri

Eski Oğuz Türkçesi dönemindeki iyelik ekleri Türkiye Türkçesindeki biçimlerinden yalnızca bazı küçük fonetik değişiklikler dolayısıyla farklılık gösterir (Gülsevin, 2017: 21). Bu dönemdeki iyelik ekleri, birinci ve ikinci şahıs teklik ve çokluk şekillerinde hep yuvarlak, üçüncü şahıs teklik ve çokluk şekillerinde de hep düz olarak eklenir (Korkmaz, 2013: 95). Eski Oğuz Türkçesi dönemindeki metinlerde görülen iyelik eklerinden metnimizde daha çok III. teklik ve çokluk şahıs iyelik ekleri görülmektedir. Metinde iyelik eki almış kelimelerden bazıları şunlardır:

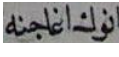
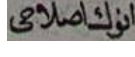
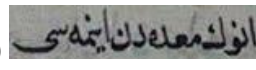
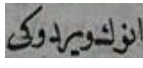
I. Teklik Şahıs

Metinde I. teklik şahıs iyelik ekine ait herhangi bir örnek bulunmamaktadır.

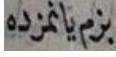
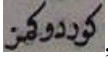
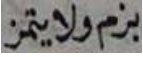
II. Teklik Şahıs

Metinde II. teklik şahıs iyelik ekine ait herhangi bir örnek bulunmamaktadır.

III. Teklik Şahıs

anuñ ağacına (106b-23) , anuñ ıslāhı (111a-29) ,
anuñ mi^c deden inmesi (114a-20) ,
anuñ virdügi (101b-23) .

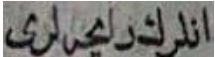
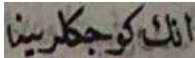
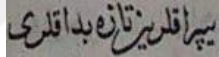
I. Çokluk Şahıs

bizüm yanumuzda (106a-17) , gördüğümüz (143b-29) ,
bizüm vilāyetümüz (142b-24) .

II. Çokluk Şahıs

Metinde II. çokluk şahıs iyelik ekine ait herhangi bir örnek bulunmamaktadır.

III. Çokluk Şahıs

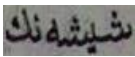
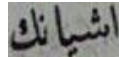
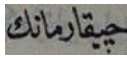
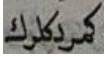
anlaruñ rāyihaları (118a-16) ,
anuñ küçüklerine (146b-6) ,
yapraqların tāze budaqları (105b-22) .

2.3.1.1.3. Hal Ekleri

Türkiye Türkçesinde haller isimlerin daima kendisinden sonra gelen kelimelerle ilişkilerini gösterirler (Ergin, 1992: 129). Hal ekleri sık sık kullanılan ve cümlelerin anlamına etki eden isim çekim ekleridir.

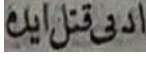
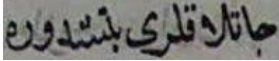
2.3.1.1.3.1. İlgi Hali Eki

İlgi hali eki, iki isim arasında sahiplik ilgisi kuran ektir. Bu ekin öteki hal eklerinden farkı, isimleri fiillere değil, isimlere bağlamasıdır. Eski Oğuz Türkçesinde ekin ünlüsü genel yuvarlaklaşma eğiliminin tesirinde kalarak yuvarlaklaşmıştır (Akar, 2018: 137). Sonu ünsüz ile biten isim ve isim türünden kelimelere +uñ/+üñ; ünlü ile biten kelimelere ise +nuñ/+nüñ ilgi hali eki getirilir (Yelten, 2019: 126). Metinde ilgi hali eki ünsüz ile biten kelimelerden sonra sadece kef (ك) ile, ünlü ile biten kelimelerden sonra da nun ve kef (نك) ile yazılmıştır:

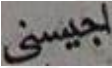
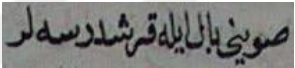
başıuñ eyüsi (101a-13) , şişenüñ ağzı (100b-5) ,
eşyānuñ ṭabī' atları (139a-10) , anuñ eti (123b-14) ,
çıkarmanuñ ṭarīķi (100b-10) ,
kemirdeklerüñ ... yaramazı (101a-20) .

2.3.1.1.3.2. Belirtme Hali Ekleri

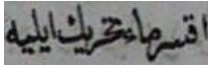
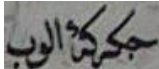
Eski Oğuz Türkçesinde belirtme hali eklerinden yaygın olanı “+ı”/ “+i” hem isimlere hem de iyelik eki almış kelimelere hem de zamirlere gelebilmektedir (Yelten, 2019: 127). Bu ek ünsüzle biten isimlere “+ı” / “+i”, ünlü ile biten isimlere de araya “+y+” sesini alıp “+yı” / “+yi” şeklinde eklenir ve iki tane ye (ی) harfiyle yazılır:

adamı katl ide (117b-14) , kendüyi (149b-23) ,
çatlaqları bitüşdüre (103a-6) .

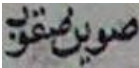
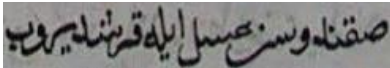
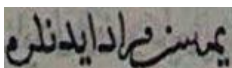
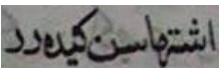
Belirtme hali eki, metinde “bu” işaret zamirine ve III. teklik ve çokluk şahıs iyelik eklerine araya zamir n’si alarak eklenmektedir:

acısını (124b-22) , bunu (147a-18) ,
şuyını bal ile qarışdursalar (112b-2) .

Metinde ünlülerden sonra bazı örneklerde belirtme hali eki hemze (ء) ile yazılmıştır:

aşsırmayı taḥrîk eyleye (104b-12) ,
çekirgeyi alup (131b-9) .

İyelik eklerinden sonra gelen “+n” belirtme hali eki Batı Türkçesinde son zamanlara kadar yaşamış özellikle Eski Oğuz Türkçesinde yaygın olarak kullanılmıştır (Yelten, 2019: 127). Bu ekin metnimizde de birçok örneği mevcuttur. Ek metinde nun (ن) harfi ile yazılmıştır:

şuyın şıkup (102a-7) ,
şıkındusın ‘asel ile qarışdurup (101b-26) ,
yimesin murād idenlere (101a-22) ,
iştiḥāsın giderür (102b-4) .

“+n” belirtme hali eki metnimizde iki örnekte sehven kef (ك) harfî ile yazılmıştır:

diş etleriñ pāk ider (149b-23)

kelāmıñ inkār ider (139b-7)

2.3.1.1.3.3. Yönelme Hali Eki

Eski Türkçe döneminde “+ğa”/ “+ge” şeklinde olan yönelme hali eki Batı Türkçesine geçerken çekim eklerinin başındaki “g/ğ” sesleri düştüğü için yönelme hali eki de “+e”/ “+a” şekline dönüşmüştür (Yelten, 2019: 128). Yönelme hali eki ünlü ile biten isimlere geldiğinde araya “+y+” yardımcı sesini alır. Yönelme hali eki metinde sessizlerden sonra he (ه) harfiyle, ünlülerden sonra ise ye ve he (يه) harfleriyle yazılmıştır:

bize (134a-25)

bunlara (102b-15)

mi‘ deye (100b-21)

şafrāya (104b-13)

Yönelme hali eki, metinde “ben” şahıs zamirine, “bu” ve “o” işaret zamirlerine ve III. teklik ve çokluk şahıs iyelik eklerine araya zamir n’si alarak eklenmektedir. Öte yandan Batı Türkçesinde şahıs zamirlerinin yönelme hali şeklinin “ñ” sesi ihtiva etmesi, bu ekin Eski Türkçe döneminde ekte bulunan “g” ve “ğ” seslerinin sonradan düşmüş olduğunu göstermektedir (Timurtaş, 1994: 69):

baña (103b-1)

buña (108b-17)

ağrısına (101b-27)

taşrasına (100b-14)

2.3.1.1.3.4. Bulunma Hali Eki

Eski Türkçede “+ta”/ “+te” şekilleri de mevcut olan bulunma hali eki, Eski Oğuz Türkçesi döneminde sadece “+da”/ “+de” şeklinde geçer ve imlası klişeleşmiş bir manzara arz eder (Yelten, 2019: 128). Bulunma hali eki metinde dal ve he (ده) harfleriyle yazılmıştır:

ağşāmda (155b-10)

bedende (101a-4)

cigerde (126b-3) جگرده ,

güneşde (100b-12) گونشده ,

türkide (127b-13) ترکیده ,

şabāhda (155b-10) صباحد .

Bulunma hali eki, metinde “bu” ve “o” işaret zamirine, III. teklik ve çokluk şahıs iyelik eklerine araya zamir n’si olarak eklenmektedir.

anda (106a-14) انده ,

bunda (106a17) بونده ,

yuğarusında (103b-3) یوقاروسندک ,

ba’ zısında (101a-10) بعضی سندنک .

2.3.1.1.3.5. Ayrılma Hali Eki

Ayrılma hali eki Eski Türkçede sadece düz-dar ünlülü olarak mevcuttur. Buna karşılık Batı Türkçesinde yönelme ve bulunma hali eklerinin etkisiyle geniş ünlülü olmuştur. Eski Oğuz Türkçesinde ise “+dan”/ “+den” şeklindedir. Ayrıca Eski Oğuz Türkçesi döneminde bazı kelimelerde kalıplaşmış olarak ayrılma hali ekinin dar ünlü şekli de görülür (Yelten, 2019: 128). Metnimizde ayrılma hali eki “+dAn” şeklinde dal ve nun (دن) harfleriyle yazılmıştır:

kendüden (138a-2) کندودن ,

pirinçden (136a-14) پرنچدن ,

yağdan (100b-19) یاغدن ,

zeytündan (100b-11) زیتوندن .

Belirtme hali eki, metinde “bu” ve “o” işaret zamirine ve ayrıca III. teklik ve çokluk şahıs iyelik eklerine araya zamir n’si olarak eklenmektedir:

içinden (100b-3) ایچندن ,

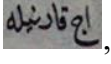
ortasından (100b-3) اورته سندنک ,

andan (101a-26) اندن ,

bundan (122b-17) بوندن .

2.3.1.1.3.6. Vasıta Hali Eki

Eski Türkçe dönemindeki “+n” vasıta ekinin yerini Eski Oğuz Türkçesi döneminde kısmen veya tamamen ekleşmiş olan “ile” edatı almıştır (Yelten, 2019: 130). Eski Oğuz Türkçesi döneminde ekleşen “ile” edatı ekleşerek ünlü uyumuna girip “+ile”/ “+ıla” ve “+la” / “+le” şekillerine dönüşmüş ve ünlü ile biten kelimelerden sonra kelimeyle arasına “+y+” sesini almıştır. Metnimizde “ile” edatı hem ayrı hem de bitişik olarak yazılmıştır:

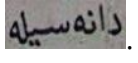
aç karnıla (106b-6) ,

ķomağıla (108b-15) ,

isimle (167b-21) ,

dimekle (164b-1) ,

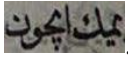
güçle (172b-18) ,

dānesiyle (168b-27) .

Eski Türkçe döneminde işlek olarak kullanılan “+n” vasıta eki, Eski Oğuz Türkçesi döneminde işlekliliğini kaybetmiş ve kalıplaşmış olarak bazı kelimelerde kalmıştır:

yayan (105b-22) ,

degin (124a-5) ,

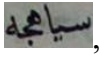
(yimek) içün (104a-10) .

2.3.1.1.3.7. Eşitlik Hali Eki

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde görülen eşitlik hali eki “+ÇA”, zaman zaman eşitlik, ayrılma ve bulunma hali yerine de kullanılmıştır (Türk vd., 2013: 37). Eski Türkçe sadece “+ça”/“+çe” biçimleri olan eşitlik ekinin Eski Oğuz Türkçesi döneminde “c”li biçimleri de ortaya çıkmıştır (Yelten, 2019: 129). Metinde eşitlik hali eki istisnasız bir şekilde cim ve he (هه) harfleriyle yazılmıştır:

delice (170b-2) ,

hōşça (149b-13) ,

siyāhça (166a-4) ,

uzunca (106b-24) ,

ķızdıķça (100b-8) ,

olanca (101b-9) .

Metnimizde bulunan iki örnekte eşitlik hali eki III. teklik şahıs iyelik ekine araya zamir n’si alarak eklenmiştir:

ardınca (104b-8) ,

veznince (118a-13) .

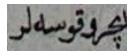
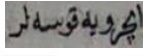
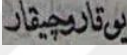
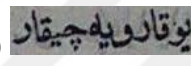
2.3.1.1.3.8. Yön Gösterme Ekleri

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde “+rA”/ “+ArU” ekleri yön gösterme ekleri olarak kullanılmıştır. “+ArU” ekinin ikinci ünlüsü daima yuvarlaktır ve ek bu yapıyla dudak uyumu dışında kalmaktadır (Türk vd., 2013: 37). Bugün ölü ek olarak gördüğümüz “+garu”/ “+gerü”, “+ru”/ “+rü”, “+ra”/ “+re” ekleri yerine başka bir yön gösterme eki mevcut değildir. Bu ekler kaybolunca bu eklerin yerini “+a doğru”, “+a

karşı”, “+a kadar”, +a değin, +den yana vb. edatlar almıştır (Duran, 1956: 7). Yön gösterme ekleri metinde sadece dört kelime de bulunmaktadır:

içerü (101b-26) , taşra (106a-9) ,
yuşaru (115a-22) , şoñra (112b-12) .

Metinde yukarıdaki örnekler çoğunlukla yönelme hali eki olmadan kullanılmış, fakat birkaç örnekte yön gösterme eki üzerine yönelme hali eki de geldiği görülmektedir:

içerü kosalar (101b-26) ,
içerüye kosalar (127b-20) ,
yuşaru çıkâr (115a-22) ,
yuşaruya çıkâr (120b-9) .

2.3.1.2. İsim Yapım Ekleri

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde isim yapma ekleri Türkiye Türkçesinden çok farklılık göstermez. Bazı eklerin günümüze göre daha işlek olduğu veya küçük farklı anlamlar ortaya çıkardığı görülür (Öztürk, 2017: 67).

2.3.1.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler

2.3.1.2.1.1. +acuk İsimden İsim Yapma Eki

Bu ek sadece Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde görülür (Yelten, 2019: 100). Ekin işlevi sıfatta dereceyi düşürmektir (Gülsevin, 2017: 123). Eki metinde sadece bir kelime de görmekteyiz:

azacuk (102b-14) .

2.3.1.2.1.2. +AK İsimden İsim Yapma Eki

Ek Eski Türkçe dönemindeki “+gAk” ekinin Oğuzcadaki kalıntısıdır. Bu ek organ isimlerinde çok görülür (Gülsevin, 2017: 123). Ekin metinde geçen örnekleri şunlardır:

bögrek (194a-14) بؤگره,

bucaklarında (167b-15) بوجاقلرنده,

kırsaklara (186b-28) قىسراقلار,

oğlak (142b-5) اوغلان,

yañaqlar (101a-14) يىقاقلار.

2.3.1.2.1.3. +An İsimden İsim Yapma Eki

Kategori olarak çokluk yapan ek sadece kalıplaşmış örneklerde görülür (Gülsevin, 2017: 123). Bu ek metnimizde de kalıplaşmış olarak sadece bir kelimedede görülmektedir:

oğlan (195a-27) اوغلان.

2.3.1.2.1.4. +CA İsimden İsim Yapma Eki

Aslında eşitlik eki olan “+CA” yapım için de kullanılabilir (Gülsevin, 2017: 123). Ek Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde isim çekimi yanında sıfat ve zarf görevli yeni kelimler yapmakta da kullanılmıştır (Akar, 2018: 128). Metinde bu eke ait örnekler şunlardır:

alaca (123a-10) الچه,

arabca (103b-26) عربچى,

karaca (111b-17) قىرچه,

kızılca (122b-25) قىزىلچى,

şarucadur (200a-7) شاروچىدور,

yünānca (196a-12) يونانچى.

2.3.1.2.1.5. +CAK İsimden İsim Yapma Eki

İsimlerden küçültme isimleri türeten ek, “+CA” ekine “ok” kuvvetlendirme edatı gelmesiyle oluşmuştur (Korkmaz, 2013: 104). Ek Eski Oğuz Türkçesinde günümüz Türkiye Türkçesine göre daha yaygın olarak isim, sıfat ve zarf yapma eki olarak kullanılmıştır (Akar, 2018: 128). Ekin metindeki örnekleri şunlardır:

büyücek (171b-8) بويچىك,

ılıcağ (150b-7) ايلچاق,

ısıcağ (195b-7) اسچاق.

2.3.1.2.1.6. +CI İsimden İsim Yapma Eki

Ek Türkçenin işlek isimden isim yapma eklerindendir. Çoğunlukla meslek isimleri türeten isimden isim yapma eki “+CI”, kimi zaman da isimlerden ve sıfatlardan alışkanlık gösteren isimler türetir (Türk vd., 2013: 32). Ek Eski Türkçe metinlerinde “+çI” şeklinde geçmekteydi, ancak Eski Oğuz Türkçesi döneminde ek hem “c” hem de “ç” şekliyle yazılmıştır (Akar, 2018: 129). Ek metnimizde sadece iki örnekte görülmektedir:

ekinciler (195a-6)

kuyumcılar (167b-28)

2.3.1.2.1.7. +cUk İsimden İsim Yapma Eki

Türkçede küçültme eklerinden olan ekin Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerinde sadece ötümlü biçimleri kullanılmıştır (Türk vd., 2013: 33). Ek, küçültme görevi yanında acıma ve pekiştirme de bildirmektedir. Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerinde sıkça rastlanılan bu ek (Akar, 2018: 128) metnimizde birkaç kelimele görülmektedir. Metinde geçen kelimeler şunlardır:

çızıcıklar (134b-3)

dilcükler (174a-23)

incecük (145a-5)

marulcuğ (153a-24)

oğlancuğ (140a-24)

2.3.1.2.1.8. +di İsimden İsim Yapma Eki

Ek Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerinde kalıplaşmış tek örnekte zaman zarfı yapmıştır (Gülsevin, 2017: 125). Ekin tek örneği olan “imdi” kelimesi metinde sadece bir defa geçmektedir:

imdi (177a-9)

2.3.1.2.1.9. +Il İsimden İsim Yapma Eki

Renk isimlerine eklenen bir ektir (Gülsevin, 2017: 126). Renk isimlerine eklenerek o renge yakın anlamı veren isimler türeten ek Eski Türkçe dönemindeki “sıl”

isimden isim yapma ekinin ses düşmesi sonucu oluşmuş halidir (Türk vd., 2013: 33). Ek metnimizde sadece iki örnekte görülmektedir:

kızıl (154b-21) **قزل**, yeşil (158b-1) **یشیل**.

2.3.1.2.1.10. +In İsimden İsim Yapma Eki

İsimlerden zarf yapan bu ek ünlü uyumuna girer (Gülsevin, 2017: 126). Ek metinde yalnızca iki örnekte görülmektedir:

uzun (178b-10) **اوزون**, yakın (178b-5) **یاقین**.

2.3.1.2.1.11. +lAyIn İsimden İsim Yapma Eki

Ek, isimden fiil yapan “-la”/“-le” ekil ile “-ı”/“-i” zarf fiil ve “-n” vasıta ekinin birleşmesinden oluşmuştur (Yelten, 2019: 104). Zaman bildiren isimlere gelerek zaman zarfları yapar. Ekin metnimizde bir örneği tespit edilmiştir:

şabâhleyin (137b-4) **صباحلین**.

2.3.1.2.1.12. +lIk İsimden İsim Yapma Eki

İsimlerden soyut isimler, yer isimleri, bağılılık ifade eden kelimeler yapan ek Eski Türkçe döneminden beri yaygın olarak kullanılmaktadır (Akar, 2018: 130). Eski Oğuz Türkçesi döneminde ünlü uyumuna sahip olan ekin, yuvarlak ünlülü tabanlara düz ünlü ile geldiği örnekler de mevcuttur (Gülsevin, 2017: 127). Ekin metinde oldukça çok örneği vardır:

ağırlık (112a-15) اغزلیق ,	erlik (194b-7) ارلیک ,
kuruluk (109b-7) قورولق ,	otluk (170a-23) وتلوق ,
şovuklukların (150b-18) صوقلوقلرین ,	topraklık (185a-10) طپراقلوق ,
şarılık (168a-26) شارولق ,	südlülüğü (197b-12) سدلولیگی ,
yaşlık (118b-18) یاشلیق ,	yaşlıkların (149b-9) یاشلوقلرین .

2.3.1.2.1.13. +IU İsimden İsim Yapma Eki

Eskiden beri kullanılan ek, Eski Türkçede düz ve yuvarlak ünlü taşır (Yelten, 2019: 104). Ek, isimlerden sıfat yapan en işlek ektir. Ünlüsü kurallı olarak yuvarlaktır (Gülsevin, 2017: 127). Metnimizde de ek büyük oranda yuvarlak olmasına rağmen bir örnekte istisnası vardır:

kapalı (189a-12) قاپلى,	korçuludur (185b-13) قورقۇلۇدۇر,
sümüklü (198a-3) سۈمۈكلۈ,	sümükli (198a-28) سۈمۈكلى,
talaklı (186b-22) تالاقلى,	tuzlu (189a-7) تۇزلۇ,
yağlı (186a-4) ياغلۇ,	yaşluluğı (185a-11) ياشلۇلۇغى.

2.3.1.2.1.14. +mİş İsimden İsim Yapma Eki

Altı ve yedi sayı isimleri üzerinde kalıplaşmış olarak görülür (Gülsevin, 2017: 128). Metindeki tek örnek şudur:

yetmiş (175a-16) يېتىش.

2.3.1.2.1.15. +(I)ncI² İsimden İsim Yapma Eki

Sayı isimlerinden sıralama sayı sıfatları, zarflar ve sayı sıfatları için soru sıfatı yapan ekin ilk ünlüsü uyuma girer. Ekin ikinci ünlüsü yalnızca damak uyuna tabidir (Gülsevin, 2017: 128). Ekin metinde geçen örnekleri ise şunlardır:

ikinci (133a-10) اىككى,	üçüncü (170a-7) اۈچىنچى,
dördüncü (170a-16) دۆردىنچى,	beşinci (170a-16) بىشىنچى,
altıncı (181a-13) البىنچى.	

2.3.1.2.1.16. +rAk İsimden İsim Yapma Eki

Mukayese için kullanılan bu ek işlek olarak sıfat ve zarflar türetir (Gülsevin, 2017: 129). Metinde eke ait birçok örnekten bazıları şunlardır:

aşağarakdur (120a-26) اشغەراقدۇر,	azrakdur (108b-7) ازراقدۇر,
eyürekdür (101b-20) ايوركدۇر,	hafifrekdür (101a-16) خفیفركدۇر,

kiçirekdür (101a-18) کچرکدرو,

kolayrakdur (106b-16) قوليرقدار,

küçürekdür (102a-26) کچوکدرو,

yaşşırak (122b-25) ییقىق.

2.3.1.2.1.17. +sUz İsimden İsim Yapma Eki

Bu ek “+IU” isimden isim yapma ekinin olumsuzudur (Yelten, 2019: 106). Ünlüsü her zaman yuvarlak olan ek, isimlerden sıfat türetir (Korkmaz, 2013: 104). Ekin metinde bolca örneği vardır. Örneklerden bazıları şunlardır:

dikensüz (105b-19) دیکنسز,

ıztırabsuz (110b-10) اىضطرابسىز,

otsuz (106b-18) اوتسىز,

şusuz (105a-20) شوسىز,

topraşsuz (196a-9) طپراقسىز,

yunmaşsuz (175b-11) یونماقسىز.

2.3.1.2.1.18. +CII İsimden İsim Yapma Eki

Bu dönem metinlerinde nadir görülen ektir. Bir şeyle beslenme, ona düşkünlük bildiren bu ek (Akar, 2018: 129), aynı zamanda hayvan adları türetmiştir (Gülsevin, 2017: 124). Metnimizde ekin iki örneği mevcuttur:

balıqçıl (116b-22) بالیقچیل,

tavşancıl (154b-27) طوشانچیل.

2.3.1.2.1.19. +(ş)Ar İsimden İsim Yapma Eki

Ek, asıl sayı isimlerinden üleştirme sayı isimleri yapar (Yelten, 2019: 100). Ek, ünlü ile biten sayılara “+şAr”, ünsüzle biten sayılara ise “+Ar” biçiminde eklenir. Ekin metinde sadece üç örneği bulunmaktadır:

birer (148b-9) برر,

ikişer (145a-7) یکشەر,

üçer (146a-8) اوجهر.

2.3.1.2.1.20. +dA İsimden İsim Yapma Eki

Bulunma hali eki olan “dA”, yapım eki olarak da kullanılır ve zaman bildiren isimlere gelerek zaman zarfları yapar (Gülsevin, 2017: 125). Ekin metinde bulunan örnekleri şunlardır:

ağşāmda (155b-10) اخشامد,

gicede (162b-21) گچهده,

günde (119a-23) كوند,

şabāhda (155b-10) صباحد,

senede (168a-1) سنه,

yılda (168a-1) يله.

2.3.1.2.1.21. +dIn İsimden İsim Yapma Eki

Aslında ayrılma hali ekidir. İsimlerden isim yapar ve belirli kelimeleri zarflaştırır (Gülsevin, 2017: 124). Ekin metnimizdeki tek örneği şudur:

aydınına (193b-13) ايدینه.

2.3.1.2.1.22. +dü İsimden İsim Yapma Eki

Yansıma kelimelerden yeni isimler yapan bu ek (Gülsevin, 2017: 124) metnimizde bir örnekte görülmektedir:

gürüldüsi (104a-21) گوردی.

2.3.1.2.1.23. +kek İsimden İsim Yapma Eki

Kalıplaşmış olarak tek örneği bulunan ekin (Gülsevin, 2017: 124) metnimizde de sadece bir örneği vardır:

erkek (141b-16) ارکک.

2.3.1.2.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri

Fiilden isim yapan ekler fiil kök ve gövdelerine veya isim kök ve gövdelerinden oluşturulmuş fiil gövdelerine getirilir. Türkçede fiilden isim yapan ekler oldukça fazladır (Yelten, 2019: 108).

2.3.1.2.2.1. -(A)k Fiilden İsim Yapma Eki

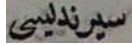
Eski Türkçe döneminde “-gAK” ekinden gelişen bir ektir. Genellikle yer, araç gereç, alışkanlık gibi isimler yapar (Akar, 2018: 132). Ekin metinde geçen örnekleri şunlardır:

bıçağ (120a-3) بچاق,

oturak (181a-28) اوتولاق.

2.3.1.2.2.2. -dI Fiilden İsim Yapma Eki

Ek, görülen geçmiş zaman ekinin eksiltimli kullanımı yoluyla çekimli fiil olma özelliğini yitirip kalıplaşmış bir yapım eki gibi kullanıldığı yerler de vardır (Korkmaz, 2014 :215). Ekin metinde sadece iki örneği mevcuttur:

şıkındısı (101b-27) , sıyrındısı (122a-13) .

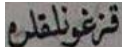
2.3.1.2.2.3. -GU Fiilden İsim Yapma Eki

Türkçede eskiden beri kullanılan işlek bir ektir (Yelten, 2019: 110). Ekin metinde sadece iki örneği tespit edilmiştir. Ekin metindeki örnekleri yuvarlak ünlülüdür:

bilegüye (169a-24) , uyğu (130b-6) .

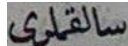
2.3.1.2.2.4. -Ğun Fiilden İsim Yapma Eki

Türkçede eskiden beri kullanılan işlek bir ek (Yelten, 2019: 110) olmasına rağmen metnimizde kısıtlı örneği vardır. Metinde bulunan örnekleri şunlardır:

bozğun (107b-12) , kızğunluklara (109a-9) ,
toñgun (105a-21) .

2.3.1.2.2.5. -Im Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkçe döneminden beri görülen işlek bir ektir (Yelten, 2019: 111). Ancak metinde pek fazla örneği bulunmamaktadır. Metinde geçen bazı örnekler şunlardır:

ölüme (108a-16) , salkımları (106b-22) .

2.3.1.2.2.6. -In Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkçe döneminden beri görülen işlek bir ek (Yelten, 2019: 112) olduğu halde metinde pek fazla örneği yoktur. Metinde geçen örnekleri şunlardır:

dütün (187b-14) , ekin (120a-2) .

2.3.1.2.2.7. -(U)k Fiilden İsim Yapma Eki

Ünlüsü sürekli yuvarlakolan ek geçişli ve de geçişsiz fiillere gelebilen eklerdendir (Türk vd., 2013: 35). Ekin metindeki örneklerinden bazıları şunlardır:

artuğ (121b-15) ارتق,	bölük (166a-4) بولوك,
buçuk (113a-22) بچي,	büyük (101b-13) بيوك,
ışığı (163a-2) اصرغي,	köpüğü (144a-26) كوپكي,
öksürük (107a-10) اوكسوك,	şovuk (113b-18) صوك.

2.3.1.2.2.8. -mA Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Oğuz Türkçesi döneminde çok az kullanılmış olan ekin yerine “-mA” eki daha çok kullanılmıştır (Gülsevin, 2017: 133). Bu ek metnimizde de çok az örnekte kalıcı isim yapmıştır:

ditreme (130a-3) دترمه,	sürme (117a-18) سربه,
paşdırma (110a-10) پاشدومه,	sıtma (122b-28) ستما,
aşmalarının diplerine (173b-20) اشمالرينك ديبلىرينه.	

2.3.1.2.2.9. -maz Fiilden İsim Yapma Eki

Ekin metinde kalıcı isim yapan tek örneği vardır:

yaramaz (114a-24) يراماز.

2.3.1.2.2.10. -men Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkçeden beri aynı şekilde kullanılan ekin (Yelten, 2019: 111), metinde sadece bir örneği mevcuttur:

degirmen (108a-8) دگهرمن.

2.3.1.2.2.11. -mur Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkçe döneminde ünlü uyumunda olan ek işlek değildir (Yelten, 2019: 112). Ekin metnimizde de sadece bir örneği vardır:

yağmur (124b-6) .

2.3.1.2.2.12. -U Fiilden İsim Yapma Eki

Kavram ve nesne isimleri yapan bir fiilden isim yapma ekidir (Develi, 2016: 75). Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

koğu (183b-5) .

korğuyı (178a-18) .

ölü (128a-6) .

tolu (132b-8) .

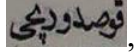
2.3.1.2.2.13. -(y)I²cI² Fiilden İsim Yapma Eki

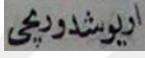
Fail isimleri veya fiilin belirttiği hareketi meslek olarak ya da sürekli olarak yapanı anlatan isimler yapan bir ektir (Develi, 2016: 75). Ekin metinde bulunan örneklerinden bazıları şunlardır:

acıdıcı (134b-2) .

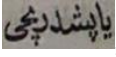
avlayıcı (141a-22) .

bozıcı (157b-9) .

kuşdurıcı (156a-20) .

uyuşdurıcı (159b-1) .

yakıcı (134a-12) .

yapışdurıcı (142a-16) .

yırtıcı (141a-22) .

2.3.1.2.2.14. -Az Fiilden İsim Yapma Eki

İşlek bir ek değildir (Yelten, 2019: 109). Ekin metinde sadece bir örneği vardır:

boğaz (103b-17) .

2.3.1.2.2.15. -I Fiilden İsim Yapma Eki

Ek çoğunlukla bir heceli, geçişli ve geçişsiz fiillere gelir (Yelten, 2019: 109). Ekin metinde sadece iki örneği tespit edilmiştir:

çiziler (134a-29) .

yakı (121b-7) .

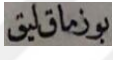
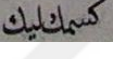
2.3.1.2.2.16. -mAC Fiilden İsim Yapma Eki

Ek, “-mE” fiilden isim yapma eki ile “+AC” küçültme ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir (Yelten, 2019: 111). Ekin metinde tek örneği bulunmaktadır:

bulamaç (102b-19) .

2.3.1.2.2.17. -mAKIİK Fiilden İsim Yapma Eki

Ek, “-mAK” mastar ekiyle “+IİK” isimden isim yapma ekinin birleşmesiyle Eski Oğuz Türkçesi döneminde oluşmuştur. Ek, Eski Oğuz Türkçesi dönemi eserlerinde yoğun olarak kullanılır (Akar, 2018: 134). Mastar eki “-mAK” ile aynı işlevde kullanılan ek, ikinci derecede işlek olan mastar ekidir (Gülsevin, 2017: 133). Ek, fiilin somut ismini teşkil eder (Develi, 2016: 75). Eke ait örneklerden bazıları şunlardır:

bozmaçlık (143b-11) ,
germeklik (151a-23) ,
kesmeklik (155b-29) ,
yakmaçlık (191a-5) ,
talâtif itmeklik (165a-27) .

2.3.1.2.2.18. -t Fiilden İsim Yapma Eki

Fiilin gösterdiği işin neticesi olan ürün, araç ve gereçleri yapan ekin örnekleri sınırlıdır (Akar, 2018: 135). Ekin metinde sadece tek örneği tespit edilmiştir:

yoğurt (103a-21) ,
yoğurd (157a-26) .

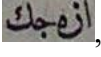
2.3.1.2.2.19. -l Fiilden İsim Yapma Eki

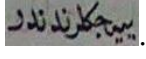
İşlek olmayan “-l” eki Eski Türkçe döneminden beri görülmektedir (Yelten, 2019: 110). Ekin metinde sadece bir örneği mevcuttur:

dil (128a-9) .

2.3.1.2.2.20. -AcAK Fiilden İsim Yapma Eki

Aslında sıfat-fiil olan bu ek, nesne ve kavram belirten isimler de yapmıştır (Develi, 2016: 74). Ekin metindeki örnekleri şunlardır:

ezecek (105b-26) ,

yiyeceklerdendir (113b-1) .

2.3.1.2.2.21. -ç Fiilden İsim Yapma Eki

Dönüştürme fiillerden anlamı kuvvetlendirilmiş bazı sıfatlar türetmiştir (Korkmaz, 2014 :343). Türkçede eskiden beri kullanılan işlek bir ek (Yelten, 2019: 112) olmasına rağmen metnimizde bir örnekte tespit edilmiştir:

korğunç (115b-3) .

2.3.2. Fiiller

Bir kılış, bir durum veya oluşu anlatan kelimeye fiil denir. Aslında fiil tabanını yalın olarak sadece emir kipinin ikinci şahsında görebiliriz (Banguoğlu, 2015: 408).

2.3.2.1. Fiil Çekim Ekleri

Bu bölümde fiil çekim eklerini ele alacağız, ancak metnimizin tıp metni olması dolayısıyla Eski Oğuz Türkçesi dönemine ait bütün fiil çekim ekleri metinde bulunmamaktadır. Bu nedenle metinde örneği bulunmayan eklere değinilmeyecektir.

2.3.2.1.1. Zaman Ekleri

Bugün Anadolu’da bulunan ağızların çoğunluğunun Eski Oğuz Türkçesi döneminde de bulunmalarından dolayı, o dönemde bir zaman için birden çok ek kullanılabilmektedir. Bazen de bir ekin birden çok zaman ya da kipin çekiminde görev aldığı görülür (Gülsevin, 2017: 88).

2.3.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Ekleri

Eski Türkçe döneminde “-tı”, “-ti”, “-dı”, “-di” biçiminde olan ek, Eski Oğuz Türkçesi döneminde “-dı”, “-di” olarak görülür. Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerinde ekin tonsuz şekilleri kullanılmamıştır. Görülen geçmiş zaman ekinin

ünlüsü, şahıs ekleri nedeniyle teklik ve çokluk birinci, ikinci şahıslarda yuvarlak ünlüdür. Öte yandan üçüncü teklik ve çokluk şahıslarda ise ekin ünlüsü düz-dar ünlüdür (Yelten, 2019: 134). Metinde görülen geçmiş zaman eklerine ait örneklerden bazıları şunlardır:

gördüm (103b-2) گوردم ,	işitmedüm (133b-15) اشتمدم ,
oynatdum (139b-9) اويناتدم ,	tecride itmedüm (133b-15) تجربه ايتدم ,
vākıf olmadum (116a-1) واقف اولمادم ,	terk eyledük (115b-15) ترك ايلدك ,
virdiler (130b-5) ويردیلر ,	tesmiye itdiler (131b-29) تسميه ايتدیلر ,
peydā itdi (139b-29) پیدا ايتدی ,	didi ki (127a-29) دیدیکی ,
aradum ve sordum (115b-29) ارادم و سورددم .	

2.3.2.1.1.2. Duyulan Geçmiş Zaman Ekleri

Duyulan geçmiş zaman eki “-miş” / “-miş” hem Eski Türkçe döneminde hem de Eski Oğuz Türkçesi döneminde aynıdır. Duyulan geçmiş zaman ekinin ünlüsü daima düz-dardır (Yelten, 2019: 134). Metinde ekin sadece üçüncü teklik ve çokluk şahıs olarak örnekleri mevcuttur. Duyulan geçmiş zaman ekine ait metindeki örneklerden bazıları şunlardır:

buyurmışlar (178b-13) بئورمیشلر ,	dimişler (104a-5) دیمیشلر ,
yağlamışlardur (187b-19) یاغلامیشلردر ,	karışmışdur (104a-5) قارشمیشدور ,
kertilmişdür (122a-21) کرتلمیشدور ,	kesilmişdür (106a-1) کسلمیشدور ,
getürmemişdür (143a-27) گتورمه میشدور ,	
zıkr itmemişdür (192a-15) ذکر ایتمه میشدور .	

2.3.2.1.1.3. Geniş Zaman Ekleri

Geniş zaman ekleri Eski Türkçe döneminde çoğunlukla “-ur”/ “-ür”; nadiren “-ar”/ “-er”; fiil tabanın ünlü ile bitmesi durumunda ise “-yur”/ “-yür; nadiren “-r”dir (Gabain, 1988: 80). Eski Oğuz Türkçesi döneminde ise “-ur”, “-ür”, “-ar-”, “-er”, “-r” ekleri görülür ve “-ur”/ “-ür” ekinin ünlüsü düz-yuvarlaktır (Yelten, 2019: 136). Metinde eke ait olumlu ve olumsuz örneklerden bazıları şunlardır:

getürürler (167a-22) کتوردر ,	ķatarlar (169b-19) کتارلر ,
vefāt ider (103b-18) وفات ايدر ,	virür (104b-18) ويرور ,
virürler (161a-23) ويرورلر ,	yaķarlar (182b-14) يقارلر ,
yararlar (161b-8) يرادلر ,	yimişi olur (103b-5) ييميři اولور ,
batmaz (103b-6) باتماز ,	ķıķamaz (103b-28) چيķاماڭ ,
farķ itmezler (183b-7) فرķايتمزلر ,	giymezler (200a-29) گيڭمزلر ,
itmesi olmaz (103a-19) ايتمسي اولماز ,	yimezler (113b-1) ييمزلر .

2.3.2.1.1.4. şimdiki Zaman Ekleri

Eskiden beri özellikle konuşma dilinde yaygın olarak kullanılan “-yor” eki XVIII. asırdan başlayarak yaygın olarak kullanılan şimdiki zaman eki durumuna gelmiştir. Bunun yanında “-mAdA”, “-mAķdA” ekleri de şimdiki zaman anlamında kullanılır (Develi, 2016: 88).

2.3.2.1.1.4.1. -maķ+da / -mek+de Eki

Bu ekin “-yor” ekiyle arasanda bariz bir işlev farkı bulunmamaktadır. Her iki ek de eylemin şimdiki zamanda yapılmakta olduğunu gösterir. Öte yandan “-mAdA”, “-mAķdA” ekleri bildirilen eylemin başlamış olduğunu ifade eder (Ergin, 1992: 298).

ba‘zılar dimişler ishāl itmekde (106a-24) **اسهال ايتمکده**.

2.3.2.1.1.4.2. -yor Eki

-(I)yor eki, köken bakımından Eski Oğuz Türkçesindeki süreklilik bildiren “yoru-” tasvir fiilinin geniş zaman çekiminden hece yutumuyla ortaya çıkmıştır (Korkmaz, 2014: 548). Metinde eke ait bir örnek tespit edilememiştir. Sadece bir yerde “-ken” zarf-fiil eki ile kullanımı mevcuttur:

dümmel didükleri büyük ve uci sivri ķıbanı ibtidā’ zāhir olıyorken anuñıla ucın
tağlasalar ziyāde olmağa ķoymaz (175b-16) **ظاهر اوليوركڭ**.

2.3.2.1.1.5. Gelecek Zaman Ekleri

Eski Oğuz Türkçesi döneminde görülen “-ısar”, “-iser”, “-acak”, “-ecek”, ve “-ası”, “-esi” eklerinden (Yelten, 2019: 136), metnimizde sadece “-ecek” eki bulunmaktadır:

şuyın şıķup görecekseler göz perdelenmesine nef eyleye (167b-2)

zarar itmeyecek iken yimesi murād olıursa (149b-6)

2.3.2.1.2. Tasarlama Ekleri

2.3.2.1.2.1. İstek Kipi Eki

Eski Türkçede gelecek zaman eki olan “-ğa”, “-ge” (-ğay, -gey) ekinin Batı Türkçesine geçerken “ğ” ve “g”nin düşmesiyle Eski Oğuz Türkçesi döneminde istek kipi olan “-a”, “-e” ortaya çıkmıştır (Yelten, 2019: 137). Bu ek Eski Oğuz Türkçesi döneminde istek görevi yanında emir göreviyle de kullanılmıştır. İstek kipi, içinde istek, gelecek zaman, geniş zaman ve tasarlama anlamlarını da taşımaktadır (Akar, 2018: 177). Ek, metnimizde çok yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Ekin metinde sadece üçüncü teklik ve çokluk şahıslarına ait örnekleri mevcuttur. Metinde eke ait olumlu ve olumsuz bazı örnekler şunlardır:

aç ķarnıla iki dirhem miķdārı içeler (199b-18)

şışenũñ ağızınuñ altına bir ķab koyalar (105b-5)

cimā'ı tahrik eyleye (151a-3)

iplikler ile veyāhūd aña beñzer nesne ile tıķayalar (100b-2)

kerāviyā ile mizācları şovuk olanlara vireler (114a-5)

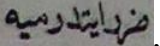
bu ģuşuş içün muttaşıl yiyeler (196a-19)

ģoş rāyiĥalu nesne ķatmayalar (106b-14)

eger semiz otından dōşege ķosalar düş azmağa ķomaya (194b-21)

içinden buğday dōkilmeye (100b-3)

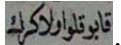
bir nesne ķatmağıla sirke olmaya (199a-21)

zehri taşra çeküp **zarar itdirmeye** (197b-3) ,
elli dāne acı bādem yiseler **serḥōš olmayalar** (114b-18) .

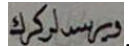
2.3.2.1.2.2. Gereklilik Kipi Ekleri

Eski Oğuz Türkçesi döneminde gereklilik kipi için müstakil bir ek yoktur. Bu kip için çoğunlukla “-A” istek kipi ve “sA” şart kipi eklerine “gerek”, “gerekdür” gibi kelimeler eklenerek yapılan kalıplar kullanılmıştır. Eski Oğuz Türkçesi döneminde gereklilik kipi görevinde “-mAḲ” mastar ekiyle “gerek” kelimesinden oluşan “-mAḲ gerek” ya da “-mAḲ gerekdür” kalıpları da kullanılmıştır (Öztürk, 2017: 80). Eski Oğuz Türkçesi dönemine ait metinlerinde günümüzde kullanılan gereklilik kipinin “-mAIU” biçimi bir iki örnek dışında henüz yaygınlaşmamıştı (Akar, 2018: 178). Metnimizde gereklilik kipi görevi için Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerinde yaygın olarak kullanılan “-A” istek kipi ve “sA” şart kipi eklerine “gerek”, “gerekdür” gibi kelimeler eklenerek yapılan kalıplardan ziyade “-mAḲ” mastar ekiyle “gerek” kelimesinden oluşan “-mAḲ gerek” ya da “-mAḲ gerekdür” kalıplarına ait örnekler bulunmaktadır. Metinde gereklilik görevinde kullanılan kalıpların olumlu ve olumsuz örneklerinin bir çoğuna burada yer verdik.

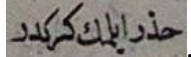
Metinde “-A gerek” biçimine ait tek örnek vardır:

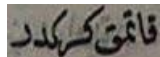
‘ arabīde ḥalzūn dirler her ḥayvān ki ūsti ḳabuḳlu ola **gerek** (198a-3) .

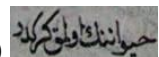
Metinde “-sA gerek” biçimine ait bir örnek vardır:

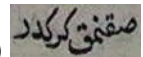
şancu ve sızı olsa sirke ile veyā gūlābıla virseler **gerek** (130b-10) .

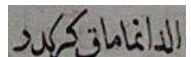
Metindeki “-mAḲ gerekdür” biçiminin örnekleri şunlardır:

isti‘ mällerinden ḥazer eylemek **gerekdür** (118b-14) .

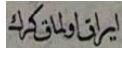
issi otlar çok ḳatmak **gerekdür** (117a-6) .

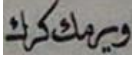
zerdāve kürkinüñ ḥayvānınuñ olmak **gerekdür** (200a-24) .

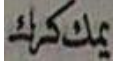
mi‘ deleri za‘ if olanlar andan şaḳınmak **gerekdür** (101a-26) .

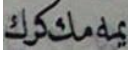
ammā ḳorḳuludur aldanmamak **gerekdür** (185b-13) .

Metindeki “-mAk gerek” biçiminin örnekleri şunlardır:

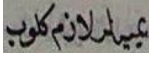
mümkün olduğca anlardan ırak ol**mak gerek** (101a-25) ,

cülābla veyā şarāb ile vir**mek gerek** (130b-19) ,

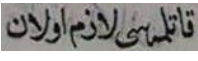
ebkāme ile yim**ek gerek** (117a-5) ,

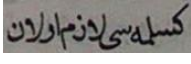
dā'imā katık idinüp yim**emek gerek** (126b-8) .

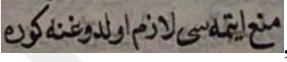
Metinde “lāzım gel-” biçimine ait bir örnek vardır:

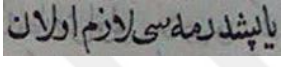
lāzım gelüp yirlerse (101a-26) .

Metindeki “-mAsI lazım ol-” biçiminin örnekleri şunlardır:

eczāsına katıl**ması lāzım** olan nesnelerdendir (103a-24) ,

haşlayup döğüp kesil**mesi lāzım** olan ‘uzva (124b-21) ,

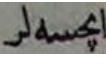
mevāddı men' it**mesi lāzım** olduğına göre (119b-19) ,

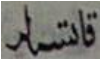
yapışdur**ması lāzım** olan nesneleri (125b-13) .

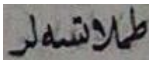
2.3.2.1.2.3. Şart Kipi Eki

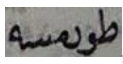
Esas cümledeki oluş ve kılışı şarta bağlı olarak gösteren bu ek Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerinde “-sA”dır (Türk vd., 2013: 39). Metnimizde şart kipi eki çoğunlukla kendinden önceki kelimeye bitişik yazılmış, sadece birkaç örnekte kendinden önceki kelimedenden ayrı olarak yazılmıştır. Şart kipi eki metinde çoğunlukla fiil kök veya tabanlarına gelmiş çok az örnekte isimlerin üzerine gelmiştir. Şart kipi ekine ait olumlu ve olumsuz örneklerden bazıları şunlardır:

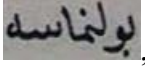
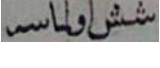
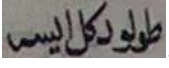
münāsib nesne ile ıslāḥ idüp göze çek**seler** (101a-2) ,

eger üç kīrāt kadar iç**seler** (101a-3) ,

eger yağlara ve merhemlere kat**salar** (101a-1) ,

içinde kırdı olan kulağa tamlat**salar** (100b-17) ,

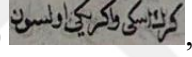
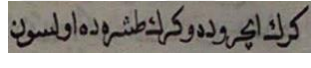
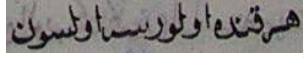
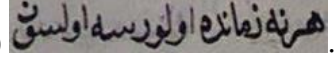
eger bir kimesne dışın çıkarup kanı tırm**asa** (199b-14) .

ol kavlı-i evvel meşhûrdur bulın**masa** (109b-21) ,
edük sıyırdugı bere ki şiş ol**masa** (162b-22) ,
eger **şahîh** ise (107a-3) ,
bedenleri fâsid hılflar ile tolu **degül** ise (106a-7) .

2.3.2.1.2.4. Emir Kipi Eki

Emir kipi, tasarlanan hareketin yapılmasını emir biçiminde anlatan kalıptır (Türkyılmaz, 2019: 27). Emir kipinin çekiminde her şahısta farklı ekler vardır. Eski Oğuz Türkçesi dönemi metinlerindeki emir kipi çekimi ile günümüz Türkiye Türkçesindeki emir kipi çekimi farklıdır. (Öztürk, 2017: 80).

Metinde emir kipinin sadece üçüncü teklik şahısa ait örnekleri bulunmaktadır. Metinde yer alan bu örneklerin hiçbirisi emir veya tavsiye görevinde değildir. Metinde emir kipine ait örneklerin çoğunluğu “gerek ... gerek” yapısı ile birlikte kullanılmıştır:

gerek eski gerek yeñi olsun (197a-18) ,
gerek içerde ve gerek taşrada olsun (158b-10) ,
kulunç olsun ve gerek mi‘ dede ve hicâblarda ağırı olsun (130b-11) ,
her kanda olursa olsun (134b-28) ,
her ne zamānda olursa olsun (156b-22) .

2.3.2.1.3. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri, fiillerin gösterdiği hareketin şahısla ilişkisini kurarlar. Eski Oğuz Türkçesi döneminde bu ekler, şahıs zamiri kökenli, iyelik eki kökenli ve emir kipi ekine özgü olmak üzere üç farklı kategoride ele alınabilir (Akar, 2018: 165).

Batı Türkçesi fiil çekimini, Doğu Türkçesi fiil çekiminden ayıran temel sebep, Oğuzların “ben” ve “biz” şahıs eklerini “-men” ve “-mIz” yapmamalarıdır. Eğer Oğuzlar da “b” sesini “m”ye çevirselerdi; “m” sesi, “v”ye dönemeyeceği için günümüz Türkiye Türkçesindeki birinci şahıs ekleri ortaya çıkmayacaktı (Ercilasun, 2017: 456).

Teklik I. şahıs eki

gördüm (103b-2) كوردم,

oynatdum (139b-9) اويناكك,

işitmedüm (133b-15) اشتهدم,

tecride itmedüm (133b-15) تجریده ایتدم.

Çokluk I. şahıs eki

bir sınıfı dışıdır didük ki zıkr olındı (172b-4,5) بر صنفی دیشیدر دیدک که ذکر اولندی,
terk eyledük (110b-15) ترک ایلدک.

Teklik III. şahıs eki

yidi (130b-2) یدی,

karışmışdur (104a-5) قارışمیشدور,

güç olursa (101a-29) کچ اولورسا,

tahrîk eyleye (151a-3) تحریک ایلای,

‘ ârîz olmadıysa (162a-17) عارض اولمادیسا.

türmasa (199b-14) طورمسه,

virür (104b-18) ویرور,

ağrı olsun (130b-11) اولسون,

kabuklu ola gerek قابو قلو اولاکرک,

Çokluk III. şahıs eki

taamlatsalar (100b-17) طاملا تساهلر,

yyeler (196a-19) ییهلر,

isterler ise (106a-18) ایتیرلر ایسه,

giymezler (200a-29) گیمزلر,

serhōş olmayalar (114b-18) سرخوش اولمایالار.

buyurmışlar (178b-13) بئورمیشلر,

virdiler (130b-5) ویردیلر,

yirlerse (101a-26) بیرلرسا,

2.3.2.2. Fiil Yapım Ekleri

2.3.2.2.1. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

Bu ekler, fiil kök ve gövdelerinden yeni fiiller yapma maksadıyla kullanılan eklerdir. Bu eklerin bazıları neredeyse her fiile gelebilecek kadar işlektir (Yelten, 2019: 121).

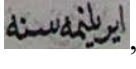
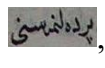
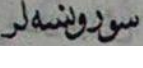
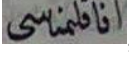
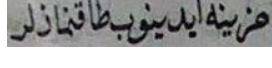
2.3.2.2.1.1. Çatı Ekleri

Fiilden fiil yapan eklerin çoğunluğu çatı ekleridir. Çatı ekleri fiilin çatısını dönüşlülük, edilgenlik, işteşlik ve ettirgenlik bakımından değiştirirler (Şahin, 2015: 76) Fiilden fiil yapan ekler içinde yer alan çatı eklerinin ve olumsuzluk ekinin bütün Türkçede olduğu gibi Eski Oğuz Türkçesinde de özel bir yeri ve önemi vardır (Türk vd., 2013: 34).

2.3.2.2.1.1.1. Dönüşlülük Eki

2.3.2.2.1.1.1.1. -(I)n- Dönüşlülük Eki

Eskiden beri kullanılan bir çatı ekidir. Ekin yardımcı ünlüsü düz şekildedir (Yelten, 2019: 121). Dönüşlülük eki ünlü ile biten fiillere doğrudan “-n” şeklinde, ünsüz ile biten fiillere ise doğrudan değil yardımcı ünlü “-ı-”, “-i-” olarak eklenirler. Metinde bulunan dönüşlülük eki örneklerinden bazıları şunlardır:

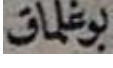
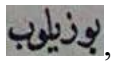
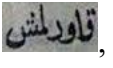
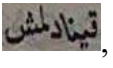
ovunmak (126a-25) 	eñlenmesini (125b-20)
görünür (103b-11) 	irilenmesine (102b-21)
koyulanup (102b-20) 	perdelenmesini (101a-2)
sürünseler (107a-8) 	ufaqlanması (153b-3)
hazîne idinüp taşınmazlar (110a-9) 	

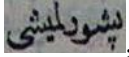
2.3.2.2.1.1.2. Edilgen Ekleri

Geçişli fiillere getirilerek fiili yapanı meçhul duruma getiren eklerdir. Bu tür fiillerde fiilin nesnesi cümlede dilbilgisel olarak özne durumuna geçer (Develi, 2016: 76).

2.3.2.2.1.1.2.1. -(I)l- Edilgen Eki

Bu edilgen eki sadece “l” ünsüzü hariç, diğer ünsüzle biten fiillere getirilirler. Metinde bu eke ait örneklerden bazıları şunlardır:

boğılmağ (118b-16) 	bozılup (111b-26)
ķavrılmıř (114a-17) 	ķaynadılmıř (116b-1)

pişürilmiş (115b-4) ,

serpilmiş (100b-25) .

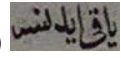
2.3.2.2.1.1.2.2. -(I)n- Edilgen Eki

Bu ek hem edilgenlik, hem de dönüşlülük anlamları taşır. Bu sebeple ekin dönüşlü veya edilgen olduğunu cümle içindeki kullanımından anlayabiliriz (Develi, 2016: 76). Ek, ünlü ile ve “l” ünsüzü ile biten fiillere getirilir. Bu ekin metnimizde yer alan örneklerinden bazıları şunlardır:

alınsa (100b-13) ,

ķonsa (100b-1) ,

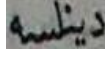
şıvanmış (100b-1) ,

yaķı idinse (103b-13) ,

yinmez (103a-14) ,

yunmış (105a-13) .

Günümüz Türkiye Türkçesinde de rastlanılan “-(I)n” edilgen eki üzerine ikinci edilgen eki olarak “-(I)l” edilgen ekinin gelmesi durumu, metnimizde “yimek” ve “dimek” fiilleri için görülmektedir. Muharrem Ergin Hocamız, derslerinde bu durumu “-(I)n” edilgen ekinin yeni oluşundan dolayı oturmamışlığına bağladı. Metinde “yimek” fiilinin tek edilgen eki örnekleri daha çoktur, buna karşılık “demek” fiilinin edilgen eki aldığı iki örnek de iki edilgen eki taşımaktadır:

dinilse (177a-8) ,

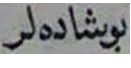
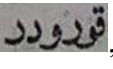
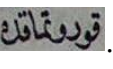
yinilen (107b-25) .

2.3.2.2.1.1.3. Ettirgen Ekleri

Ettirgen ekleri bütün fiillere getirilebilir. Her fiile ettirgen eki gelebildiği halde her ettirgen eki her fiile gelmez. Ettirgen eklerinin yaptığı fiillerin hepsi geçişlidir. Bu tür fiiller hiç bir oluş ve edilgenlik ifade etmezler (Ergin, 1992: 209). Eski Oğuz Türkçesinde ettirgen ekleri “-Ar-”, “-Ur-”, “-gUr-”, “-t-”, “-dUr-”, “-Dar-” ve “-z-”dir (Türk vd., 2013: 34). Ettirgen ekleri geçişsiz fiillere geldiklerinde o fiili geçişli fiil yaparlar, ettirgen yapmazlar. Öte yandan ettirgen ekleri geçişli bir fiile geldiği durumlarda fiili ettirgen yapmaya yararlar. Bunlar dışında Türkçede geçişsiz fiilleri geçişli yapan herhangi bir ek yoktur (Şahin, 2015: 76).

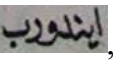
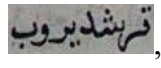
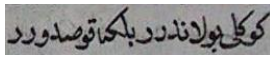
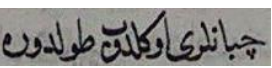
2.3.2.2.1.1.3.1. -t- Ettirgen Eki

Oldurma ve yaptırma ifade eden ek, eskiden beri görülen işlek bir ektir (Ergin, 1992: 209). Ek, daha çok ünlü ile biten fiillere getirilir. Öte yandan “-t” ettirgen eki Türkçede diğer ettirgen ekleri üzerine getirilen ikinci ettirgen ekidir. Birkaç istisna dışında bütün birinci ettirgen ekleri üstüne araya yardımcı ünlü almadan getirilebilmektedir. Bu ekin metindeki örneklerinden bazıları şunlardır:

boşadalar (120b-21) 	eritmekde (184b-24)
kıynadup (102a-26) 	uzada (125b-20)
ķurudur (178b-22) 	ķurutmaqda (185a-6)

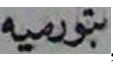
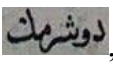
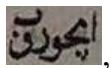
2.3.2.2.1.1.3.2. -dUr- Ettirgen Eki

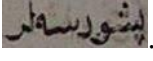
İki ayrı ettirgenlik ekinin bir araya gelmesinden oluşmuş olan bu ek, günümüzde olduğu gibi Eski Oğuz Türkçesi döneminde de işlek bir ekti (Yelten, 2019: 122). Eski Oğuz Türkçesinde bu ekin ünsüzünün yalnızca ötümlü şekilleri bulunduğundan dolayı ek ünsüz uyumunu bozar (Türk vd., 2013: 34). Ek, ikinci ettirgen eki “-t-” üzerine gelerek katmerli ettirgen yapar. Metinde eke ait birçok örnekten bazıları şunlardır:

indürüp (102b-28) 	ķarıřdırup (177b-26)
gönli bulandırur belki ķuşdurur (181b-18) 	
ķıbanları oñaldup ķoldura (184b-19) 	

2.3.2.2.1.1.3.3. -Ur- Ettirgen Eki

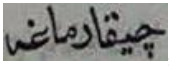
Bu ekin ünlüsü Eski Türkçe ve Eski Oğuz Türkçesi dönemlerinde hep yuvarlak olarak uyum dışında kaldığı için bu ünlünün yardımcı ses olup olmadığı konusunda tereddüt oluşturmaktadır. Ekin birçok örneğinde görüldüğü üzere ek, birkaç istisna dışında tek heceli fiil köklerine getirilmektedir (Ergin, 1992: 210). Ekin metnimizde geçen örneklerinden bazıları şunlardır:

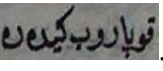
bitürmeye (193b-23) 	düşürmek (114a-25)
geçüreler (113b-7) 	iķürüp (198b-18)

pişürseler (198b-10) .

2.3.2.2.1.1.3.4. -Ar- Ettirgen Eki

Günümüz Türkiye Türkçesinde işlek olmayan ek, Eski Oğuz Türkçesi döneminde de işlek değildi (Ergin, 1992: 210). Bu eke ait metnimizde sadece birkaç örnek bulunmaktadır. Eke ait metnimizdeki örnekler şunlardır:

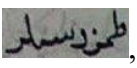
çıkarmağa (102a-19) .

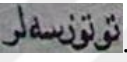
ķoparup gidere (114b-10) .

2.3.2.2.1.1.3.5. -(I)z- Ettirgen Eki

Batı Türkçesinde örnekleri çok az olup adeta unutulmuş olan ek, Eski Türkçe döneminde çok yaygın kullanılmıştır (Ergin, 1992: 214). Günümüz Türkiye Türkçesinde sadece “emzirmek” fiilinde yaşayan ek, metindeki örnekleri şunlardır:

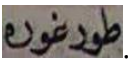
emzirenlere (196b-17) .

ţamzırsalar (129a-3) .

tütüzseler (112a-29) .

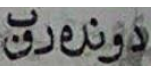
2.3.2.2.1.1.3.6. -ĖUr- Ettirgen Eki

Bu ettirgen eki çok işlek değildir (Öztürk, 2017: 70).

ţurgura (119b-1) .

2.3.2.2.1.1.3.7. -dAr- Ettirgen Eki

Fiili geçişli yapar (Köktekin, 2017:82). Ekin tek örneği şudur:

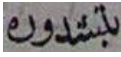
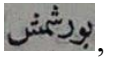
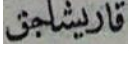
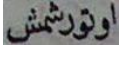
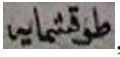
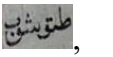
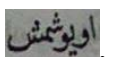
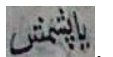
dönderüp (193b-11) .

2.3.2.2.1.1.4. İşteşlik

2.3.2.2.1.1.4.1. -(I)ş- İşteş Eki

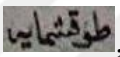
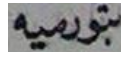
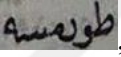
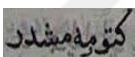
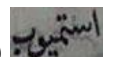
“İşteş” terimi, bir eyleme iki ayrı katılanın özne olarak bağlandığını anlatır. Bu özneler bir eylemi ya karşılıklı, birbirlerini “nesne” seçerek yaparlar, veya eylemde ortaklık kurarlar (Demircan, 2003: 14).

Türkçede eskiden beri çok işlek olarak kullanılan ekin yaptığı fiiller ortaklaşma ifade ederler (Yelten, 2019: 122). Eke ait metnimizdeki örneklerden bazıları şunlardır:

bitişdüre (134b-27) 	burışmış (136b-17)
karışacak (138b-24) 	oturışmış (112a-2)
toğuşmaya (119a-28) 	tutuşup (185a-12)
uyuşmış (107b-1) 	yapışmış (114a-12)

2.3.2.2.1.1.5. Olumsuzluk Eki

Bir fiilden olumsuz bir fiil yapar (Öztürk, 2017:70). Metinde eke ait birçok örnek bulunmaktadır. Örneklerden bazıları şunlardır:

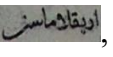
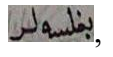
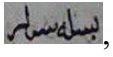
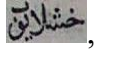
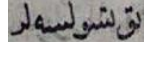
toğuşmaya (119a-28) 	bitürmeye (193b-23)
tırmasa (199b-14) 	işitmedüm (133b-15)
getürmemişdür (143a-27) 	istemeyüp (114b-6)

2.3.2.2.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri

Bu ekler isim kök ve gövdelerinden fiil yapan eklerdir. Bu ekler isim köklerine, isimden yapılmış isim gövdelerine ve fiilden yapılmış isim gövdelerine eklenirler (Yelten, 2019: 118).

2.3.2.2.2.1. +1A- İsimden Fiil Yapma Eki

Ek, Eski Türkçeden günümüze kadar herhangi bir değişikliğe uğramadan gelmiş olan çok işlek bir ektir (Yelten, 2019: 118). Ek isimlerden hem geçişli, hem de geçişsiz fiiller türetmeye yarar (Şahin, 2015: 76). Ekin metindeki örneklerinden bazıları şunlardır:

arıqlamasın (199b-1) 	bağlasalar (163b-20)
başlamış (123b-24) 	besleseler (113b-18)
boğazlayup (162a-28) 	haşlayup (171a-10)
ıslayup (170b-8) 	sirkeleyüp (160b-26)
tuzlayup (141a-24) 	tütsüleseler (170b-15)

ufaqlayup (168b-20) اوقاقلین,

yağlamak (128a-16) یاغلامق.

2.3.2.2.2.2. +A- İsimden Fiil Yapma Eki

Eski Oğuz Türkçesi döneminde kullanım alanı sınırlı olan ek genellikle tek heceli isim kökleri üzerine gelip isimden fiil yapar (Akar, 2018: 162). Metnimizde birkaç yerde geçen ekin örnekleri şunlardır:

beñzemez (128a-28) بکنمز,

oynamasın (119a-7) اوینامهسن,

uzar (115a-12) اوزار,

yaşar (110b-16) یشار.

2.3.2.2.2.3. +(A)l- İsimden Fiil Yapma Eki

dirile (108a-17) دريله,

inelüp (109a-19) اینجلوب.

azaldır (168a-13) ازلدیز,

tomaldı (130b-3) طوملدی.

2.3.2.2.2.4. +(A)r- İsimden Fiil Yapma Eki

Çoğunlukla renk isimlerine gelerek oluş bildiren geçişsiz fiiller yapar (Yelten, 2019: 118). Metinde bu eke ait az sayıda örnek bulunmaktadır:

ağarup (158a-29) اغاروب,

şuvarsalar (131a-24) سوارسالر,

yaşarmasın (187b-17) یشارماسن,

kabartmaya (122b-24) کبارتمیه,

ķararmak (103b-16) قزارمق,

ķızarur (138b-3) قزارور.

2.3.2.2.2.5. +DA- İsimden Fiil Yapma Eki

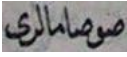
Genelde ses taklidi kelimelerden geçişsiz fiiller yapan işlek olmayan bir ektir (Yelten, 2019: 119). Ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır:

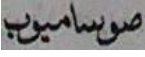
ħoruldama (164a-19) ħورلدامیا,

ħoruldayan (164a-18) ħورلدایان.

2.3.2.2.2.6. +sA- İsimden Fiil Yapma Eki

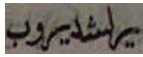
Ek genellikle “arzu etmek”, “saymak” anlamında fiiller yapan işlek olmayan bir ektir (Timurtaş, 1994: 114). Ekin metinde bir örneği üç farklı yerde geçmektedir. Örneklerden ikisi aynı sayfada bir satır arayla yer almasına rağmen yazılışlarında farklılık vardır:

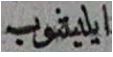
şuşamaları (110a-22) ,

şusamayup (110a-23) .

2.3.2.2.2.7. +IA-ş- İsimden Fiil Yapma Eki

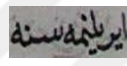
Ek, isimden fiil yapma eki “+IA-” ile fiilden fiil yapma dönüşlü çatı “-n-” ekinin birleşmesinden oluşur (Yelten, 2019: 118).

yirleşdirüp (133b-1) ,

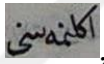
i[yi]leşüp (181b-8) .

2.3.2.2.2.8. +IA-n- İsimden Fiil Yapma Eki

Ek, isimden fiil yapma eki “+IA-” ile fiilden fiil yapma işteşlik çatı “-ş-” ekinin birleşmesinden oluşur (Yelten, 2019: 118).

irilenmesine (102b-21) ,

iriñlenüp (105a-14) ,

eñlenmesini (125b-20) ,

bitlenmiş (129b-13) .

2.3.2.3. Birleşik Fiiller

Eski Türkçeden beri metinlerde rastlanan birleşik fiiller Türk dilinin önemli bir gramer kategorisini oluşturmaktadır (Akar, 2018: 184).

2.3.2.3.1. İsim+Fiil Dizilişinde Olan Birleşik Fiiller

Çoğunlukla yabancı asıllı kelimelerle birlikte kullanılarak Eski Oğuz Türkçesi döneminde birleşik fiil oluşturan yardımcı fiiller şunlardır: “itmek”, “eylemek”, “olmak” ve “kılmak”. (Timutaş, 1994: 114) Bu fiiller kendi anlamlarını birleşik fiil yapısına aktarmadan özellikle ismin fiil gibi kullanılmasını sağlarlar. Bu yardımcı fiiller isimlerden geçişli veya geçişsiz fiiller oluştururlar (Şahin, 2015: 70). Yukarıdaki fiillere ek olarak metnimizde “yapmak” fiili de bir örnekte geçmektedir.

2.3.2.3.1.1. it- Yardımcı Fiili

Eski Türkçe metinlerinde bu fiile pek rastlanmaz. “Etmek” fiilinin öz anlamı yapmak, husule getirmek kavramını genel bir biçimde anlatmaktır. “Etmek”, anlam olarak geçişli olsa da onunla oluşan birleşik fiiller geçişli de geçişsiz de olabilir (Emre, 1945: 115). Metinde “it-” fiiline ait birçok örnekten bazıları şunlardır:

beyān itdügim (163a-14) بیان ایتدوگم ,
 cilā itmege (104a-18) جلا ایتگه ,
 çürük itmezden (161a-23) چورک ایتزدن ,
 ğargara itmekle (132b-11) غرغر ایتکله ,
 hıfz itmesiyle (155a-15) حفظ ایتمه سیله ,
 ishāl itmekde (106a-24) اسهال ایتکده ,
 kabūl itmeden (105b-15) قبول ایتمدن ,
 kār itmeyüp (103a-23) کار ایتموب ,
 pāk itmekdür (135b-24) پاک ایتکدور ,
 sebīke itmek (100b-24) سبیکه ایتک ,
 şişirmek itmez (106b-4) شیشرمک ,
 taḥlīl itmeklik (105b-21) تحلیل ایتک لک ,
 göz devāsı itmenüñ ṭarīķi (105b-25) گوز دواسی ایتمه نک طریقی .

2.3.2.3.1.2. eyle- Yardımcı Fiili

az eyledi (136a-1) از ایلدی ,
 böyle eyledüğünde (144a-3) بویه ایلدوکنده ,
 eyü eyleye (196b-1) ایو ایلید ,
 hāzer eylemek (118b-14) حذر ایلک ,
 kār eylemez (130b-1) کار ایلن ,
 murād eylese (108a-29) مراد ایلسه ,
 şāf eyleyüp (102b-25) صاف ایلیق ,
 taḥrīk eyleyen (127b-11) تحریک ایلان ,
 terk eyledük (110b-15) ترک ایلدک ,
 zıkr eylemiş (134b-11) ذکر ایلmiş .

2.3.2.3.1.3. ol- Yardımcı Fiili

Eski Türkçe kaynaklarda fiil “bolmak” şeklindeydi. Fiil, Batı Türkçesine geçerken baştaki “b” sesi düşmüş ve fiil “olmak” halini almıştır. “Ol-” fiili, bugün olduğu gibi Eski Oğuz Türkçesi döneminde de yardımcı fiil olarak çok yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Fiilin her türlü kelimeyle birlikte hesapsız miktarda vazifesi görülmektedir (Turan, 1999: 267) Metinde en çok kullanılan fiil olan “ol-” fiiline ait örneklerden bazıları şunlardır:

acı ola (104a-12) الجى اوله ,	yüklü olmaya (172a-25) بوكلو اوليب ,
üç dürlü olur (104a-1) اوچ دورلو اولور ,	acılık olmaz (191a-6) اجيلىق اولماز ,
meşhūr olmışdur (191b-14) مشهور اولمش ,	vech olurdı (124b-8) وجه اولوردى ,
ağrı olsun (130b-11) اغرى اولسون ,	sızı olsa (130b-10) سزى اولسس ,
hażım olduğda (104a-1) هضم اولدقده ,	şovuğ olunca (189a-14) صوق اولبنه ,
kızıl olıncaya dek (121a-5) قىزىل اولنجىدك ,	kırı olan (104a-13) قورى اولان ,
koyu olıncaya degin (138a-14) قيو اولنجىدك ,	kızıl olup (104a-8) قىزىل اولوب ,
ğalīz olanda (104b-4) غليظ اولاند ,	eski olıcağ (191b-24) اسكى اولچاق ,
böyle olduğıçün (193a-1) بويله اولدوغمچون ,	
cüzẓām olmağa (106b-2) جزام اولماغه ,	
mümkin olduğça (101a-25) ممكن اولدقچا ,	
sākin olmışken (141a-9) ساكن اولمشكن ,	
ķarışığı olmayup (104a-8) قارشى اوليوق ,	
zāhir olduğı gibi (106b-24) ظاهر اولدوغي جي .	

2.3.2.3.1.4. kıl- Yardımcı Fiili

Eski metinlerde “kılmak” fiili çok kullanılmasına rağmen (Emre, 1945: 115). metnimizde fiilin, biri ana metinde ikisi de derkenarlarda olmak üzere üç örneği saptanmıştır. Günümüz Türkiye Türkçesinde sadece “namaz kılmak” şeklinde görülen “kıl-” fiilinin bu dönemde kullanımdan düşmeye başladığını söyleyebiliriz.

ol maḥallde namāz kılup (154b-26) نماز قلوب,

mükeyyefāt qabilinden kıldılar (DERKENAR 176-a) مکئیات قبیله دن قلدیلر

mükedder kılması (DERKENAR 176-a) حیوالی مکذر قلماسی

2.3.2.3.2. Fiil+Fiil Dizilişinde Olan Birleşik Fiiller

Tasvir fiilleri, fiillerin “-A” veya “-U” zarf fiil biçimlerine fiiller eklenerek yapılır (Timurtaş, 1994: 141). Fiillerden birincisi yapıya anlamını katan asıl fiil, ikinci durumdaki fiiller ise tasvir anlamı üstlenen fiillerdir (Şahin, 2015: 70). Metnimizde yalnızca süreklilik bildiren “ko-” fiilinin iki biçimine ait örnekler mevcuttur.

2.3.2.3.2.1. Süreklilik Bildirenler

2.3.2.3.2.1.1. -A ko-

aşakorlar (187b-5) اشافورلر,

aşakoyalar (174b-14) اشافویه لر,

aşakosa (164a-19) اشافوسنه,

aşakosalar (163a-4) اشافوسلر.

aşakoyup (152a-17) اشافویوب.

2.3.2.3.2.1.2. -I ko-

ışlayukorlar (153b-25) یشلایوقورلر

alıkor (148a-4) الیقورو.

2.3.2.3.2.1.3. -İp dur-

düşüp dururlar (166a-5) دوشنوب دوررلر.

2.3.2.3.2.2. Yeterlilik Bildirenler

Bu fiiller asıl fiilin ifade ettiği harekete süreklilik anlamı katarlar. Bu tasvir için birden çok tasviri fiil kullanılır (Şahin, 2015: 70). Metnimizde ise yeterlilik bildiren sadece bir tasviri fiilin örnekleri mevcuttur:

demür olamayan (165a-3) دمور اوله مئیان,

gidemeyüp (169a-13) کیده میین,

kemālin bulamayup (150a-3) کمالن بولاماین,

taşra idemez (167a-11) طشره ایدمز,

beraber olımaz (196a-20) برابر اولیماز.

2.3.3. Cevher Fiili

Eski Türkçe döneminde normal bir yardımcı fiil olan ve bütün kipleri bulunan “er-” fiilinin Batı Türkçesine geçerken “r” sesi düşmüş, “e-i” değişmesi ile ünlüsü de değişerek “i-” şekli ortaya çıkmıştır. (Ergin, 1992, 316).

İ- cevher fiili, inceleme metnimizde çekimli olarak -geniş zaman (muzari), görülen geçmiş zaman (hikaye), duyulan geçmiş zaman (rivayet) olmak üzere- üç farklı zaman, “-sA+” şartlı zarf biçimi ve “-dUg+” geçmiş zaman sıfat-fiil biçimiyle ve çekimsiz olarak da “-ken” zarf biçimiyle kullanılmıştır. “-dUg+”lü biçimini Sıfat-Fiiller arasında, “-ken”li biçimini Zarf-Fiiller arasında değerlendirdik.

İ- cevher fiilinin şimdiki zamanına, geniş zaman da diyebiliriz. Zaten ekleşme geniş zaman üzerinden olduğu için bu ekler geniş zaman çekiminin artıkları olarak kalmışlardır (Ergin, 1992, 315).

kertilmişdür (122a-21) كرتيلشدر,

getürmemişdür (143a-27) گتورمه مشدر,

buyurmuşlar (178b-13) بيورمشلار,

dimişler (104a-5) ديمشله.

İ- cevher fiilinin “-sA+” şartlı zarf biçimine ait bazı örnekler:

ķatsalar (105a-9) قاتسلار,

şoksa (117a-15) صوگسا.

İ- cevher fiilinin “-ken”li zarf biçimi

zāhir olıyorken (175b-16) ظاهرا وليوركن,

pişmiş iken (109b-1) پيشميش ايكن,

pişürür iken (115a-25) پيشورور ايكن,

toğururken (134b-24) توگوروركن.

2.3.3.1. Birleşik Çekimler

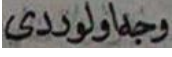
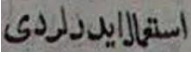
Bildirme ve tasarlama kipleri kipleri ile bildirilen ve tasarlanan hareketlerin görülen geçmiş zamand, duyulan geçmiş zamanda ya da şart biçiminde ortaya çıktığını veya çıkacağını anlatmak için birleşik çekimlere başvurulur (Ergin, 1992: 319, 320).

2.3.3.1.1. Hikaye

Birleşik çekimin hikaye biçimi asıl fiil kipinin gösterdiği hareketin görülen geçmiş zamanda gerçekleştiğini bildirir (Ergin, 1992: 321).

2.3.3.1.1.1. Geniş Zamanın Hikayesi

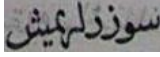
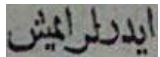
Geniş zamanın hikayesi, geçmişte bir geniş zaman, bir sınırsız şimdiki zaman anlatır (Banguoğlu, 2015: 462) Ek, metinde iki yerde geçmektedir.

ya‘nī dā’imā şuya ƙanmıř diseler vech olurdı (124b-8) ,
isti‘māl iderlerdi (176a-3,4) .

2.3.3.2. Rivayet

2.3.3.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

Geniş zamanın rivayeti, geniş bir zaman kesiminde gerçekleşen oluş ve kılışları duyuma dayalı olarak anlatan bir birleşik kiptir (Korkmaz, 2014: 667). Geniş zamanın rivayetine ait metinde yer alan örnekler şunlardır:

zīrā  obanlar südi anu ıla s zerlerimiş (128b-26) ,
gir n-bah  ile f r  t iderler imiş (111b-7) .

2.3.3.3. şart

Birleşik çekimin şart kipi, asıl fiil kiplerinin karşıladığı eylemi şart biçiminde anlatır. Bu kip asıl fiil kiplerin “i-” cevheri fiilinin şart biçimini getirerek yapılır (Ergin, 1992: 325).

2.3.3.3.1. Geniş Zamanın şartı

Türkçede en çok kullanılan olağan şart kipidir. şimdiki zamanı ve geleceğe doğru geniş bir zamanı kapsar. Eski Türkçedeki basit şart kipini olağan şart anlamından kaydırarak geniş  l  de onun yerini almıştır (Banguoğlu, 2015: 463). Ek metnimizde basit şart kipine göre daha az kullanılmıştır. şart kipi ekinin, geniş zaman eki üzerine geldiği olumlu ve olumsuz örneklerden bazıları şunlardır:

eger tamām olup kemālin bulursa siyāh büber olur (106b-28) بولورسه

eger şiklet virürse (101a-29) ويرورسا

eger kay' güç olursa (101a-29) كچ اولورسا

lāzım gelüp yirlerse (101a-26) يرلورسا

eger deñiz şuyı bulınmazsa (193b-12) صوي بولمازسه

eger çıkırmazsa (118b-18) چيقرمازسا

eger pişmiş olmazsa (105a-15) پيشيش اولمازسا

Metinde şart kipi ekinin ayrı yazıldığı kısıtlı örneklerden bazıları şunlardır:

tamām kemālin bulmadın dererler ise aķ büber olur (106b-28) دبرلر ايسه

nice isterler ise (106a-18) استرلر ايسه

2.3.3.3.2. Gelecek Zamanın Şartı

Gelecekte gerçekleşecek olan bir oluş ve kılışı şarta bağlayan birleşik bir kiptir (Korkmaz, 2014: 675). Gelecek zamanın şartına ait metinde sadece bir örnek vardır:

şuyın şıkup görecekseler göz perdelenmesine nef' eyleye (167b-2) گورچكسه لر

2.3.3.3.3. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Gerçekleştiği kesin olarak görülen veya bilinen bir oluş ve kılışı şarta bağlayan bir birleşik kip türüdür (Korkmaz, 2014: 671). Metinde şart kipi ekinin, görülen geçmiş zaman eki üzerine geldiği tek örnek mevcuttur:

siñir büzilmek 'arız olmadıysa (162a-17) عاريز اولمادييسا

2.3.4. Fiilimsi Ekleri

Fiilimsi ekleri dile anlatım gücü zenginliği ve kıvraklık sağlar. Öte yandan fiilimsi ekleri, anlatılmak isteneni kısa yoldan anlatma imkanı sağlarlar. Fiilimsiler yancümle kurabilen, bağlaçların yerine geçebilen eklerdir (Bayraktar, 2018: 3)

Türçenin gramerinde söz diziminde önemli görevlere sahip olan fiilimsi ekleri Eski Oğuz Türkçesi döneminde de yaygın olarak kullanılmışlardır (Akar, 2018: 191).

2.3.4.1. İsim-Fiiller

Fiilin gösterdiği eylemi şahıs ve zamana bağlı olmadan gösteren fiil isimleridir. Eski Oğuz Türkçesi döneminde “-mAḲ”, “-mA” ve “-Iş” ekleri kullanılmıştır (Akar, 2018: 191).

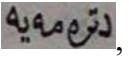
2.3.4.1.1. -mAḲ Eki

Fiilin masdar şeklidir. Fiillere gelip, hareket isimleri yapan ek, Eski Türkçeden beri işlektir. Masdar durumunda olduğu için ismin bütün fonksiyonlarına sahiptir (Akkuş, 2018: 199). Metinde çokça yerde rastlanan eke ait örneklerden bazıları şunlardır:

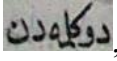
- şusuzluk ve kuruluk ve dil kırmamak ve boğılmak ‘arız olur (118b-16) بوغلاماق ,
- nefes almak ve iştihâ düşürmek peydâ ider (114a-25) دوشرمك ,
- ba‘ dehü gözde perde ba‘ dehü göz kırmamak (103b-16) قىرامىق ,
- cülâbla veyâ şarâb ile virmek gerek (130b-19) ويرمك ,
- benefşe yağıyla yağlamak ıslâh ider (128a-16) ياغلماق ,
- yillere şişirmek itmez (106b-4) شيشيرمك ايتمز ,
- çiğ olan bal hıltları pişürmege ve cilâ itmege eyüdü (104a-18) جلايتمك ,
- bu maḳûlesi cüzẓām olmağa nâfi‘dür (102a-19) جدام اولماغه ,
- balğamları çıkarmağa yardım ide (102a-19) چيقارماغدا ,
- eger ezüp zeker delüğine kosa güçle işmegi def‘ eyleye (123a-3) ايشه مى ,
- kuşmağı ve gönül dönmesin tahrik ider (108a-29) قوصمانى ,
- nesneleri eritmekde ve yillere nef‘ itmekde hâşşası ‘azîmdür (184b-24) اريتمك ,
- baş yimekten bedene çok gıdâ hâşıl olur نىكن ,
- ata binmekden oturaḳda olan kızgunluklara sürseler (109a-9) بىكن .

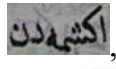
2.3.4.1.2. -mA Eki

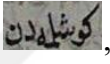
Metinde “-mA” ekinin kalıcı isim örnekleri çok az olmasına rağmen geçici isim ürettiği örnekler oldukça çoktur. Günümüz Türkiye Türkçesinde olduğu gibi isim hal ekleriyle birlikte kullanıldığı bazı örneklerin “-mAḲ” ekiyle de aynı görevde kullanıldığı görülmektedir. Eke ait çokça örnekten bazıları şunlardır:

ditremeye daḡı siñirlü etler ezilmesine nef^ʿ eyleye (156b-15) ,

imtilādan olan gevşelmeye nef^ʿ ider (159b-28) ,

saçları dökilmeden men^ʿ ider (191a-23) ,

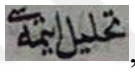
ta^ʿāmı mi^ʿ dede ekşimeden emīn eyleye (112a-27) ,

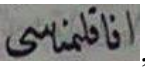
gevşelmeden olan sidük tamlamasın gidere (133a-21) ,

böbrek yimeden ḡāşıl olan ḡılṭ rāyiḡası (113b-26) ,

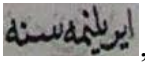
aқsırmayı taḡrīk eyleye (104b-12) ,

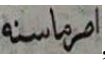
şu ile pişürüp içseler ziyāde kuşmayı gidere (112a-4) ,

taḡlīl itmesi ve ḡılṭları pişürmesi ziyāde olur (102b-6) ,

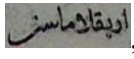
ufaklanması kolay olup etlü ola (153b-3) ,

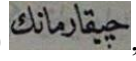
gögüs irilenmesine daḡı ba^ʿzı līnet virici yağlar ile üzerine sürmekle ve koyu

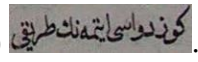
iken yutmaḡıla nef^ʿ ider (102b-21) ,

ılan ıştırmasına nef^ʿ eyleye (196a-19) ,

devālarına ḡatsalar nef^ʿ idüp eñlenmesini uzada (125b-20) ,

anlar ki bedenleri arıqlamasın murād idine (199b-1) ,

bu yaḡı çıkarmanuñ ṭarīḡı budur (100b-10) ,

andan göz devāsı itmenüñ ṭarīḡı budur (105b-25) .

2.3.4.1.3. -Iş Eki

Günümüz Türkiye Türkçesinde çok yaygın olarak kullanılan “-Iş” eki metinde sadece bir yerde geçmektedir:

görünüşi hoşcadur (143a-4) كورونشی.

2.3.4.2. Sıfat-Fiil Ekleri

Fiillerin, zamana bağlı isim ve sıfat şekilleridir. İsimler gibi, çokluk, iyelik ve hal ekleri alırlar (Gülsevin, 2017: 133) Bu gruba giren sıfatlar, fiilden türetilmiş kalıcı sıfatlardan farklı olarak bir yanları sıfat, bir yanları fiil olan geçici sıfatlardır (Korkmaz, 2014: 344).

2.3.4.2.1. Gelecek Zaman Sıfat-Fiil Eki

2.3.4.2.1.1. -(y)AcAḲ

қан ve sâ'ir hılṭlar ge^{ce}cek yolları pāk ider (125b-6) كچهجك,
oğlandan soñra ge^{ce}cek қanı götürüp pāk eyleye (115b-15) كلهجك,
üfüre^{ce}cek nesne ile içine üfürseler eyü ide (183a-11) اوفورجك,
қарış^{aca}қ miқdārı çenkār қатup (138b-24) қарышажық,
göz içinde biten қılı eyü yapışdur^{aca}қ nesne olur (198a-23) башында жатқ,
tamām var^{aca}ғı yire geçürüp sürer (136b-27) урлажы,
ya' nī ḥimārlar otlay^{aca}ғı nebāt dimekdür (148b-12) отла ялажы.

2.3.4.2.2. Geniş Zaman Sıfat-Fiil Ekleri

2.3.4.2.2.1. -(y)An Eki

beleñleyen oğlancık yatduğı yire aşākosalar (173a-18) бәлән,
yire yakın biten yaprakları yuқaruda olanlardan büyükdür (111b-13) битән,
başı ve boynı taḥrīk eyleyen 'aḍalede (127b-11) таһрик айлан,
zaḥmet ve meşāққat çekmey^{en} kimesnelere eyü ғıḍādur (123b-16) жемін,
bir ṭarafın yaқup ve yanmay^{an} ṭarafın (110b-29) яағман,
gebe 'avretlere ve oğlan emziren^{en}lere yaramazdur (196b-17) әмзирлене,
eski olmay^{ana} sirkeye şu қатup içüreler (124a-6) аумиане,

ğalîz ol^{anda} kuvvet yokdur (104b-4) غلیظ اولاندہ ,
 bu maḳūlesi arpadan ol^{andan} eyüdü (106b-3) اریپه دن اولاندن ,
 hindden bu kökleri getü^{en}lerden ba‘ zıları (183b-6) کتورنلردن .

2.3.4.2.2. -mAz Eki

saçları dökilmiş ve ba‘ zı yirlerde bit^{mez} olan başa (111b-2) بتمز اولاندن ,
 birbirine geç^{mez} delükleri vardır (175a-25) کچمن ,
 yüzde git^{mez} kıızıllık ider (147a-21) کتمز ,
 yaram^{amaz} etleri ve mādeleri (102b-16) بیرماز .

2.3.4.2.3. Görülen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki

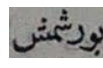
2.3.4.2.3.1. -dÜK Eki

şarılığınan id^{ügi} ma‘ lūm olmayan kimesne (123b-28) ایدوکی معلوم اولمیان کیمسه ,
 ya‘ nī devā id^{ügi} herkese ma‘ lūmdur (166a-25) دوا ایدوکی هر کسه معلوم دیر ,
 ammā böyle id^{üginde} naẓar vardır (188a-17) بویله ایدوکنده نظر واردر ,
 beyān it^{dügi}m yirde beyān itdüm (163a-14) بیان ایتدوگم ,
 biz gör^{düğü}müz degirmilige mā ’il dānelerdür (143b-29) کوردوگمن ,
 vir^{dügi} ğıdā ğalîzrakdur (101a-18) ویره دوکی ,
 kulā‘ di^{dük}leri ḳabarıḳlara nef idüp eyü ide (105b-4) دیدکلری ,
 aṣlı ve şıḥḥati olma^{duğı} olmasından evẓaḥdur (144a-7) اصل و صحتی اولمادوگی ,
 zehirlü cānavarlar ıṣır^{duğı}na ursalar nef eyleye (108a-5) اصر دوغینه ,
 ‘avret götrünse ḥayzı çok gel^{dügin} tutup kese (182b-18) کل دو کین ,
 tamām yaḳılup iriṣ^{düginü}ñ ‘alāmeti budur (138b-15) ایریشدوکنک ,
 mekkeden getür^{dük}lerinüñ ḳābızlığı ziyāde ve taḥlīli azdur (144b-1) کتوردکلرینک .

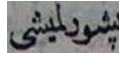
2.3.4.2.4. Duyulan Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki

2.3.4.2.4.1. -mİʃ Eki

başda olan derzler birbirinden ayrıl**mış** olsa girü bitişdüre (128b-21) ,

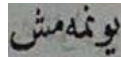
koz yağı büzilüp buruş**mış** olan siñirleri yumuşadur (136b-17) ,

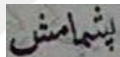
ılan ıştır**mış** olan kimesne (152a-13) ,

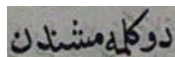
bögrülceyi yimek ve pişüril**miş**i içinde oturmak (115b-4) ,

piş**miş**ini şeker veyāḥūd ‘asel veyāḥūd incir ile yiseler (126b-29) ,

eger ‘aseli yun**mış** olan buğday unı ile yogurup (105a-13) ,

yunmam**ış** yūni zifte veyā ‘asele baturup andan iderler (121a-14) ,

henüz pişmem**iş** balçık çölmek içine koyup (121a-4) ,

dögilmem**iş**inden beş dirhemden ziyāde içmeyeler (153a-20) .

2.3.4.3. Zarf-Fiil Ekleri

Zarf-fiil ekleri, fiilleri başka fiillerle bağlamak için zarflaştıran eklerdir. Aslen zarf-fiil eki olan şekiller olduğu gibi, birkaç ekin bir araya gelmesiyle zarf-fiil işlevi üstlenen yapılar da vardır (Gülsevin ve Boz, 2004: 148).

2.3.4.3.1. Zaman İşlevli Zarf-Fiil Ekleri

2.3.4.3.1.1 -ken Eki

Günümüz Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan “-ken” zarf-fiil eki sadece “i-” fiili ile kullanılmakta, “i-” fiili de “-ken”den başka zarf-fiil eki almamaktadır (Özmen, 2014: 11).

Ek, kullanıldığı her cümlede zaman ifade eder. Bu sebeple olsa gerek bugüne kadar yapılmış birçok çalışmada sadece zaman işleviyle verilmiştir. Ancak günümüz Türkiye Türkçesinde “-ken” ekinin, zaman işlevi yanında bazı cümlelerde şart, bazı cümlelerde nasıllık, bazı cümlelerde karşıtlık, bazı cümlelerde gereklilik, bazı cümlelerde ise sebep işlevi bulunmaktadır (Sözer, 1996: 6).

aç i**ken** hareket idüp (163a-25) ,

bu taş hevā açık **iken** açuk olup ve (169a-17) **ایچن ایکن**,
hām tut ki kızıl olup tatlu degil **iken** olandan (124b-26) **دکلن ایکن**,
illā ṭa‘āma ṣaḥīḥ iṣṭihā var **iken** yiyeler (101b-3) **وار ایکن**,
ölü ekşi māyesi yog**iken** ‘amel ile ekşidürler (157a-18) **یوغیکن**,
zarar itmeyecek **iken** yimesi murād olunursa (149b-6) **ضرر ایتیدچن ایکن**,
imtilā olmuş**iken** üzerine şarāb içilürse (123b-10) **امتلا اولمشکن**,
yarı pişmiş **iken** mālīhulyā marazı olan kimesnenüñ (109b-1) **پشمش ایکن**,
hareket itmez **iken** semirmiş ola (123b-13) **حرکت ایتمز ایکن**,
bögrülceyi şu ile pişürür **iken** sehl kaynayıcak (115a-25) **پشورر ایکن**,
‘avret toğurur**iken** uyluğına bağlasalar (134b-24) **طوشوررکن**,
ibtidā’ zāhir olıyork**iken** anuñıla ucın tağlasalar (175b-16) **ظاهر اولیورکن**.

2.3.4.3.1.2. -(y)IʿcAK Eki

ıslāḥ idüp yirler böyle olı**caḳ** zararı olmaz (108b-3) **بولیله اولیچاق**,
tamām kemālin bulı**caḳ** siyāḥ olur (134a-6) **بولیچان**,
çiçegi düş**icek** noḥud qadardur (161a-5) **دوشچیک**,
necese rāst gelice**ck** yumuşadup āsānılgla çıkara (158b-27) **دوشچیک**,
mi‘dede hażım olı**caḳ** za‘if olan bedeni kavī eyleye (101a-11) **هضم اولیچاق**,
çok isti‘māl idice**ck** yürege zarar ider (157b-19) **استعمال ایدچچک**,
şu ile pişürür iken sehl kaynayı**caḳ** ol şuyı giderüp (115a-25) **قساناچاق**,
ol nebātı otlayı**caḳ** eglenmeyüp helāk olur (135a-29) **اوتلاچچق**,
germeklik tuyı**caḳ** kuşup taşra eyleye (151a-23) **طویچاق**,
bulınmayı**caḳ** bedeli veznince acı bakla (135b-16) **بولنماچچاق**.

2.3.4.3.1.2. -(y)I²ncA Eki

tā üç paydan bir pay ƙal**ınca** pişüreler (116b-6) **قالنجه**,
āteşde ƙıvāma gel**ince** pişürürler (179b-24) **کلنجه**,
yara ve ƙıban tā eyü olmay**ınca** çözmeye (195a-10) **ابوالماینجه**,
toğrulmay**ınca** nefes almağa ƙādir olmayan kimesne (140a-18) **طوغرلمایینجه**,
‘alāmet budur ki ƙuşmay**ınca** sākin olmaz (118b-9) **قوصماپینجه**.

2.3.4.3.1.3. -(y)I²ncAyA dek / degin Eki

ƙuvvetleri ƙıƙ**ıncaya dek** pişürdükden soñra (111a-4) **چقینجه یدک**,
az az ƙoyup dögin**inceye dek** pota içinde buğār olup (120b-8) **دوکنجه دک**,
pişüp ƙızıl ol**ıncaya dek** ƙoyalar (121a-5) **قزل اولنجیدک**,
sekiz ƙırāṭa var**ıncaya dekdür** (135b-28) **وارنجبه دکدر**,
şāfi ƙal**ıncaya dek** pişüreler (143b-18) **قالنجیادک**,
āteş ile üç paydan biri ƙal**ıncaya degin** pişüreler (159b-20) **قالنجیه دگین**,
nüzü l id**inceye degin** süfuf idüp yiseler (178b-15) **نزل ایلنجیه دگین**.

2.3.4.3.1.4. -dUkdA Eki

eger dılçükler şışleri deşil**dükde** ‘asel ile ġargara itseler (105a-11) **دشلدکده**,
deñiz köpegi dinil**dükde** murād bu olur (169b-29) **دینلدکده**,
nice zamāndan soñra gegir**dükde** rāyihası ƙıƙduğı (160b-25) **ککردکده**,
hażım ol**dukdā** tā üç dürlü olur (104a-1) **هضم اولدقد**,
içil**dükde** evvelā ṭa‘ām iştihāsın giderür (102b-3) **ایچلدکده**,
ortası yarıl**dukdā** içinde ufaƙ ƙurdlar görinür (124b-10) **یارلدکده**,
yimek yid**dükde** yuƙaru çenesin oynadup çiner (119a-13) **یارلدکده**,

eger cevizi ibtidā' zühūr eyledükde alup (133a-1)

2.3.4.3.1.5. -mAzdAn evvel Eki

ğāfiş bilin**mezden evvel** henüz ehl-i şark ġāfiş diyü (176a-3)

çürük itmezden evvel nāmı şın ve yerdür (161a-23) ,

ḥādīṣ **olmazdan evvel** giymiş olmak (188a-12)

evlā budur ki saç**mazdan evvel** ol yire bal süreler (148a-10)

2.3.4.3.1.6. -dUKdAn soñra Eki

oğlan doğdu~~ğ~~dan **şoñra** oğlan şoñı didükleri (152a-5)

andan iç**dükden** **şo**nra zehir içürseler (111b-21)

mi^c deden indükden **şoñra** içeler (106b-7)

sā 'ir ta' āmlara qatup piş**dükden sonra** yinür (112a-8)

pişür**dükden** **şoñra** raħminde boğılması (111a-4)

toğur**duktan sonra** rahminde ağrısı olan (140b-19) طغورددقدانصكره

ta'ām yidükden sonra üzerine yaprağından azacuk yiseler (112a-26)

hareket idüp yorıldukdan sonra şovuk şu ile yunmuş (163a-25)

2.3.4.3.1.7. -dUĞİ² zaman Eki

ekin irişdügi zamānda tut ağacınũ köklerinũ (120a-2)

erkek deve kükredüğü **zamān**da şalyasından alup (163b-17) دوه کوه دوی زمانده,

kar yağduğı zamānlar da ki taşra çıka maz (103b-28) بغور و قادیان د وچنی زمانلرده

sular bulandugı zamānlarda ol balçıklardan alup (109a-7)

yıldız toğduğı **zamān**larda cezire-yi kıbrısdā (138a-2)

yıldız toğduğı vakitte ki yaz ortalarıdır (146b-17) طوغدوغي وقتنده

ögündügi zamānıñ yaqınlığına ve ıraklığına göre (107b-28) اوگندوکی زمانک.

2.3.4.3.1.8. -dUGİ² gibi Eki

ayva rubbı çıkarıldıuğı gibi iki kerre pişüreler (179a-18) چیقارلارلدوخیگی,

ķuduz ıaladıuğı kimesne şuyı gördügi gibi ķorķar (163a-11) كوردوکی گی,

oğullarınıñ toğduğı gibi boyunlarına aşāorlar (188a-13) طوغدوخیگی.

2.3.4.3.1.9. -AlI Eki

şol deve ki toğuralı iki üç ay ola (163b-14) طوغورالی.

2.3.4.3.2. Hal Bildiren Zarf-Fiil Ekleri

2.3.4.3.2.1. -ArAK Eki

“-ArAk”lı zarf-fiil eki “-mAK suretiyle anlamında tarz belirten bir hal zarfı olarak fiile bağlanmaktadır (Tiken, 2020:154)

ba‘ dehü giderek birbirinden ayrılup dāne dāne olur (106b-27) كیدهرك.

2.3.4.3.2.2. -A Eki

ma‘ deninde ıura ıura pişüp kızıl zāc olur (182b-6) طورہ طورہ پشوپ.

2.3.4.3.2.3. -(y)V Eki

böyle idüp büberdür diyü hıle iderler (107a-4) بوبردییو حیله ایدرلر,

ammā levz diyü ıtlāk olınsa murād yimişidür (114a-7) لوزیو,

mā’ide diyü kıyruķ şokımı didükleri (118b-6) مائده دیو,

ıın-i hır diyü kımulıya didükleri ııne dirler (109a-2) طین خریص.

2.3.4.3.2.4. -dUKça Eki

kendüleri büyüdükçe hāyaları büyümeıe (103b-14) بیودکچا,

büyük oldu^{du}ça aña yapışmış olan (166a-6) بولك اولدوچجه,
 buğday kızdu^{du}ça yağı çıkar (100b-8) قزنججه,
 yara kurıdu^{du}ça ziyāde keskin ve kuvvetlü (195b-18) قورید و قجه,
 mümkün oldu^{du}ça anlardan ırak olmak gerek (101a-25) ممکن اولدوچجه,
 çıkmağa yaklaşıdu^{du}ça çiçekleri ağarup (158a-28) یاقلاشدوچجه,
 āteş yandıdu^{du}ça buğday yağı çıkup tamlaya (100b-5) یاندوچجه.

2.3.4.3.2.5. -mAdI²n Eki

ol dāneler tamām kemālin bulmadın dererler (106b-28) بولمادین,
 yire düşmedin kulağ ardına kosalar (173a-16) دوشمادین,
 ıslāh olınmadın bir kimesne andan içse (116a-14) اصلاح اولنمادین,
 ta‘ām siñmedin mi‘ deden aşağı indürür (102b-3) سکمدین,
 taldırup veyā taldırmadın cemre didükleri kızıl çibana (170b-19) تالدرمادین,
 zamān-ı hazım tamām olmadın yinilen ta‘ām (164a-4) تمام اولمادین,
 bu mertebeye varmadın ‘ilācı budur (103b-18) وارمادین.

2.3.4.3.2.6. -dUGI² üzere

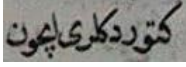
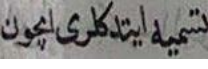
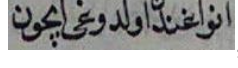
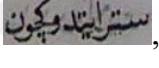
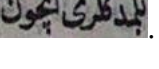
maḥşūş oldu^{du}ğı üzere meşhūr ismi (109a-21,22) مخصوص اولدوغی اوزره,
 zıkr olındu^{du}ğı üzere beyān iderler (163a-15) ذکر اولندوغی اوزره بیان ایدرلر.

2.3.4.3.2.7. -dUGI²ndAn gayrı

bez pāreleri gibi yaşluğı gidermesi oldu^{du}ğundan gayrı taḅ‘ı cezbi ya‘nī
 içerüden yaşluğı çekmesi vardur (193b-2) اولدوغندن غیری.

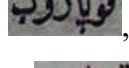
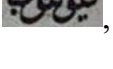
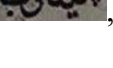
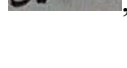
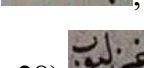
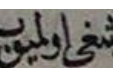
2.3.4.3.3. Sebep Bildiren Zarf-Fiil Ekleri

2.3.4.3.3.1. -dUĞİ² için

ibtidā'en ırāka getürdükleri için bu maḳūle (176b-22) ,
tesmiye itdükleri için bu devā (146a-16) ,
ziyāde nāfi' oldığı için böyle nām virmişler (184a-11) ,
envā' indan olduğı için dilkü üzümü (172b-8) ,
böyle olduğı için müdāvemeti şūret-i barāşdur (193a-1) ,
yimişi örtüp setir itdüğü için böyle nām virmişler (148b-24) ,
eger dānesini bilmedükleri için ve ḡayrı devāyı (146a-15) .

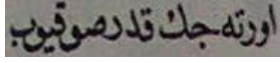
2.3.4.3.4. Bağlama Zarf-Fiil Ekleri

2.3.4.3.4.1. -(y)Up Eki

her ḡalīz olan ta'āmı ve ḡıltları kesüp toḡrar (107a-21) ,
yüzde ve bedende olan lekeyi yusalar ḡoparup gidere (114b-10) ,
meme içinde süd ḡoyulanup bağlanmasını men' eyleye (102b-20) ,
ḡinemesi diş etlerin pekidüp ḡavī ider (150a-11) ,
ālet ile iḡerü ḡosalar taşları ufaḡlayup nef' eyleye (168b-20) ,
eti yapışdurup bitişdürmege eyüdür (104a-19) ,
eger boḡazlayup pişürseler daḡı cā'izdür (162a-28) ,
iḡmeyüp bir miḡdār ta'ām yiyüp üzerine iḡeler (154b-23) ,
şarāb istemeyüp anuñıla kifāyet ḡāşıl ola (114b-6) ,
āḡer ḡarışığı olmayup şāf ve şeffāf olup (104a-8) .

2.3.4.3.5. Miktar Bildiren Zarf-Fiil Ekleri

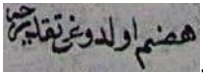
2.3.4.3.5.1. -AcAḲ kadar

cümlesin örtecek kadar şu koyup (111a-3, 4) .

2.3.4.3.5.2. -dUḠI² kadar

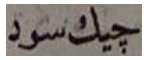
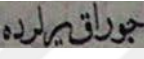
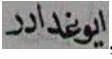
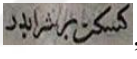
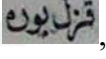
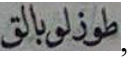
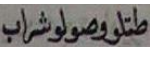
ādem oturduğu kadar (187b-22) .

2.3.4.3.5.3. -dUḠI² taḵdīrce

hazım olduğu taḵdīrce andan olan ḡidā yaramazdur (113b-28) .

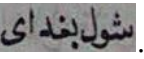
2.3.5. Sıfatlar

2.3.5.1. Niteleme Sıfatları

acı bal (104b-4) , çig süd (135b-12) ,
çoraḵ yirlerde (106a-2) , eyü ḡidādur (104b-25) ,
keskin bir şarābdur (117a-17) , kızıl püre (107a-16) ,
tuzlu balıḵ (104b-8) ,
tatlu ve şulu şarāb (110b-4) .

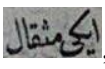
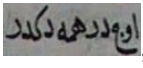
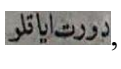
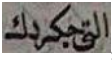
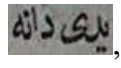
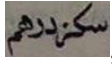
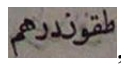
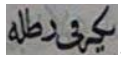
2.3.5.2. Belirtme Sıfatları

2.3.5.2.1. İşaret Sıfatları

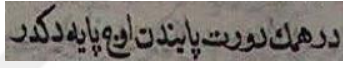
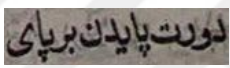
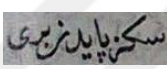
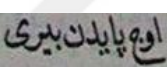
bu ağaç (115a-6) , bu yağ (100b-6) ,
o bez (189a-8) , o nebātı (146a-16) ,
ol dāneler (106b-27) , ol maḵūle (104b-20) ,
şol bal (104a-129) , şol buğday (107b-19) .

2.3.5.2.2. Sayı Sıfatları

2.3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

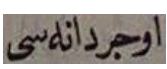
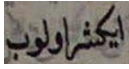
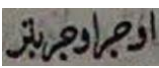
bir gün (109a-26) 	iki mişkāl (113a-15)
üç dirheme dekdür (113b-8) 	dört ayaklu (119a-13)
altı çekirdek (116b-5) 	yedi dāne (118a-9)
sekiz dirhem (120a-6) 	toğuz dirhem (144b-22)
on gün (138a-10) 	yigirmi raṭla (106b-14)

2.3.5.2.2.2. Kesir Sayı Sıfatları

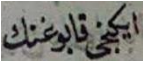
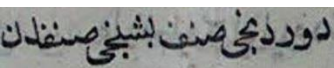
dirhemüñ dört payından üç paya dekdür (116b-4)	
dört paydan bir pay (119b-23)	
sekiz paydan biri (179a-18)	
üç paydan bir pay (116b-6)	
üç paydan biri (105a-28)	

2.3.5.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Ek, ünlü ile biten sayılara “+şAr”, ünsüzle biten sayılara ise “+Ar” biçiminde eklenir. Ekin metindeki örnekleri şunlardır:

üçer dānesi (135b-22) 	ikişer olup (145a-7)
üçer üçer biter (117a-2) 	
birer birer meze idinüp (148b-9,10)	

2.3.5.2.2.4. Sıra Sayı Sıfatları

ikinci kabuğınuñ (133a-10) 	altıncı günde (181a-13)
dördüncü sınıf beşinci sınıfdan (170a-16)	

2.3.5.3. Belgisiz Sıfatlar

bir

bir ǧıdāyı (107a-6) بیرغدا,

bir kimesne (108a-29) بیرکیمنه,

bir gūne (109a-22) بیرکونه,

bir topraǵa (109a-4) بیرطپراغدا.

bir kaç

bir kaç gün (123b-23) بیرقاچگون,

bir kaç nesneden (110a-14) بیرقاچنسنه دن,

bir kaç şınıfdur (112a-9) بیرقاچصنفدر,

bir kaç kerre (112a-19) بیرقاچکونه,

ba‘zı ‘aṭṭārlar (183b-3) بعضی عطائر.

çok

çok sūre (103a-8) جوقسور,

çok ǧıdā (101a-11) جوقغدا,

çok iḥtilāmı (103b-12) جوقاختلاقی,

çok yiller (109a-12) جوقییلر.

her

her birisi (101b-17) هربرسی,

her ḥāṣṣası (105b-16) هرخاصه سی,

her maraḓ (103a-2) هرمرض,

her nesneyi (101b-21) هرنسنه,

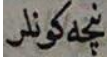
ba‘zı

ba‘zı kimesnelere (180b-16) بعضی کیمنه لر,

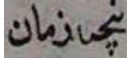
ba‘zı yağlar (174b-7) بعضی یاغلر,

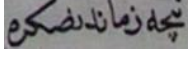
ba‘zı yirlerde (179a-8) بعضی ییرلرده.

2.3.5.4. Soru Sıfatları

niçe günler (144a-18) ,

niçe kerre (172a-17) ,

niçe zamān (183b-25) ,

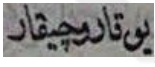
niçe zamāndan şoñra (160b-25) .

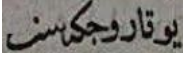
2.3.6. Zarflar

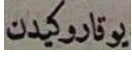
Dilbilgisi bakımından zarflar, fiilin gerçekleşmesi ile ilgili özelliklerini bildirmek için kullanılan dil birlikleridir. Zarflar cümlede yüklem-fiilin tamlayıcıları olarak görevlendirilirken eksilteli yapılarda bir sıfatın, bir zarfın veya bir fiilin önüne de getirilebilirler (Karpuz, 2013: 15).

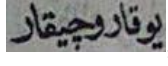
2.3.6.1. Yer-Yön Zarfları

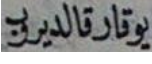
yukarı

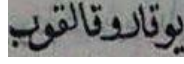
nebāta şarmaşup **yukarı** çıkar (115a-22) ,

yimek yidükde **yukarı** çenesin oynadup çiner (119a-13) ,

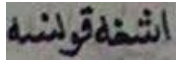
yukarı giden düttünlerden hāşıl olur (120a-28) ,

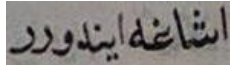
ince yün gibi olup **yukarı** çıkar (120b-11) ,

ta' āmı **yukarı** kaldırıp āsān kuşdura (126a-6) ,

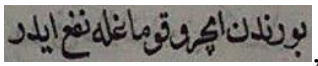
yukarı kalkup büyümez (127a-5) .

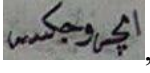
aşağı

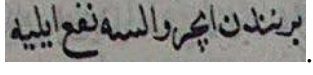
şīşe yağı **aşağı** kōnsa içinden buğday dökilmeye (100b-3) ,

sidügi **aşağı** indürür (183b-21) .

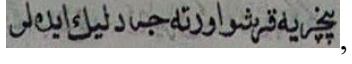
içerü

burundan **içerü** kōmağıla nef' ider (108b-15) .

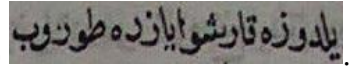
burundan **içerü** çekse (140b-3)

dütünün burnından **içerü** alsa nef' eyleye (174a-7)

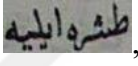
karşu

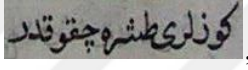
pencereye **karşu** ortaca delik ideler (120b-3)

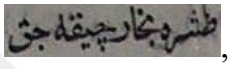
igne ile etin delüp âteşe **karşu** ide (198a-29)

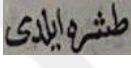
bir gice yılduza **karşu** ayazda тұrup (123b-1)

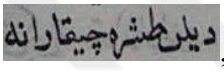
taşra

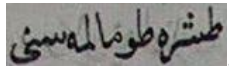
boğaza yapışan sülûki katl idüp **taşra** eyleye (123a-3)

gözleri **taşra** çıkukdur (131b-20)

sirkeden **taşra** buḥār çıkacaḵ delik ḵalmaya (138a-6)

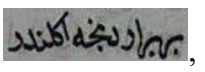
cıvayı aşığasından **taşra** eyledi (139b-10)

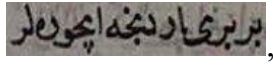
elem sebebi ile dilin **taşra** çıkarana (172b-19)

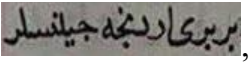
göz **taşra** ṭomalmasını yirine getürür (190a-4)

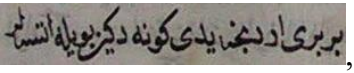
2.3.6.1.1. Kelimeden Türemiş Yer-Yön Zarfları

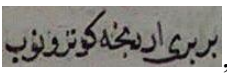
ardınca

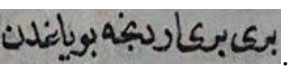
şarābı birbiri **ardınca** eglendürmeyüp yiyeler içeler (104b-8)

tāze südden birbiri **ardınca** içüreler (116b-10)

bu tereyi alup birbiri **ardınca** çineseler (117b-8)

biribiri **ardınca** yedi güne degin (142a-18)

birbiri **ardınca** götrünüp (163b-7)

iki üç gün biribiri **ardınca** bu yağdan içüp (181b-13)

oraya

toķunmak şebbi ile **oraya** dökilen nesnelerden pāk ider (122a-9) **اورايہ دوکلن**.

nerede

her **nerede** ki şancu ve sızı olsa (130b-10) **نہرہ**.

içerüde

yimesi **içerüde** olan harārete nāfi' dūr (105b-7) **اچسروہ**.

aşagada

aşagada olan bağırsaklara ve böğreklere (101b-8) **اشاعادہ اولان**.

ortasında

ortasında karış uzunlığında ince kamışı olur (122a-21) **اورتاسندہ**.

2.3.6.2. Zaman Zarfları

yarındası

bir gün ve bir gice tırup **yarındası** yusalar (122b-24) **یارنداسی یوسہ لہ**,

eger bir gice sirke içinde ısladup **yarındası** ezüp (140b-2) **یارنداسی ازوب**.

gice

bir **gice** yılduza karşı ayazda tırup (123b-1) **برکچہ یلدوزہ قارشو**,

sirke içine koyup iki gün ve iki **gice** sirkede tura (116a-21) **ایکچہ سیرکہ طورہ**,

yaşı idüp bir gün ve bir **gice** tırup (122b-23) **برکچہ طودق**,

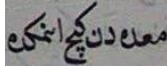
bir **gice** sirke içinde ısladup (140b-1) **برکچہ سیرکہ اچندہ اصل ازوب**,

bir **gice** içinde tahlil eyleye (151b-24) **برکچہ اچندہ تحلیل ایللیہ**.

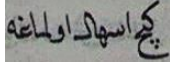
giç

bu yağdan şarābdan evvel içseler **giç** serhōş eyleye (100b-19) **کیچ سرخوش ایللیہ**,

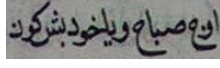
şu içinde pişmiş olan buğday **giç** hażım olup şışiricidūr (107b-18) **کیچ هضم اولوب**,

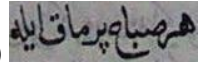
mi‘ deden **giç** inmekde nişāstaya yakındur (107b-20)

hayz ƙanın **giç** getürür (149a-9)

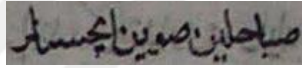
gāh tīz ve gāh **giç** ishāl olmağa nāfi’dür (151a-26)

şabāḥ

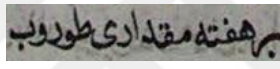
üç **şabāḥ** veyāḥūd beş gün andan yutsalar (109b-2)

her **şabāḥ** parmak ile bir miqdār yutsalar (165a-23)

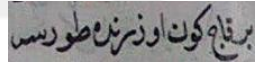
şabāḥleyin

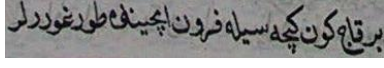
şabāḥleyin şuyın içseler ƙalaƙı gidere (137b-4)

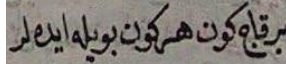
bir hafta

bir hafta miqdārı ƙurup (133a-25)

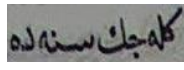
bir ƙaç gün

bir ƙaç gün üzerinde ƙursa eyü idüp gidere (149a-10)

bir ƙaç gün gicesiyle (179a-10)

bir ƙaç gün her gün böyle ideler (180b-19)

gelecek senede

gelecek senede ƙalanından girü biter (168a-1)

dā’im

eger **dā’im** yiseler sidük ƙamlamasın peydā eyleye (121b-21)

bez pāresine bağlayup **dā’im** ƙoƙlasalar zükkāma şifā ola (140a-11)

ammā **dā’im** yimek göz ƙabaƙaların yaƙar (196b-24)

dā’imā

dā'imā büber isti' māl itmek kıluncı men' ider (107b-4) **دائما**,
 ammā **dā'imā** isti' māl itmesi erlik şuyın kılurudur (107b-9) **دائما**,
 mā'idī didükleri ufağ purasa **dā'imā** bulınur (112a-12) **دائما**,
 eger şağır olan kimesne **dā'imā** eylese şağırlığın gidere (119a-22) **دائما**,
dā'imā tavuğ etin yimekten kılunç peydā olur (123b-6) **دائما**.

elān

elān bizüm şehirlerimizde (128b-13) **الان**,
 tağlarda biten harşef dānesidür **elān** meşhūr budur (144a-3) **الان**.

evvel-i bahārda

eyüsi oldur ki **evvel-i bahārda** olmış ola (104b-3) **اول بهارده اولمش اوله**.

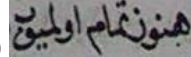
... günde bir

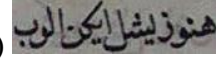
dört günde bir tutan sıtma (122b-28) **دورت کونده برطوتان**,
 her **üç günde bir** hāmāmā girüp (125a-25) **اوچ کونده بر حمامه کیروب**,
 anuñıla her **beş günde bir** misvākınsalar (133b-12) **بش کونده بر مسواک لکشه لر**,
 her **on günde bir** kapağı kıldırup (138a-7) **اون کونده بر قاپاغی فالدیروب**,
 her **on günde bir** böyle ideler (162b-7) **اون کونده بر بویله ایدر لر**.

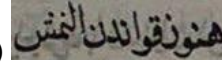
hemān

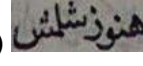
hemān ' asel şerbetin içseler (105a-20) **همان عسل شربتین ایچسeler**,
hemān az yiyeler (120a-20) **همان ازییه لر**,
hemān yir üzerine döşenüp biter (127a-5) **همان ییر اوزرینه دوشنوب**,
 tarağa koyup **hemān** taramağıla fi'l-hāl boyar (133b-4) **همان طر اماغله**,
hemān girü aña beñzer (135a-27) **همان کیر و انا بکنر**.

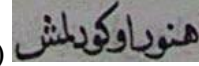
henüz

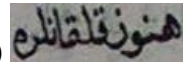
pişmiş veyāhūd **henüz** tamām olmayup (107b-25)

henüz yeşil iken alup (100b-11)

henüz kovandan alınmış taze balda (104a-14)

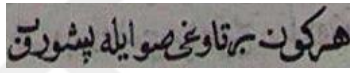
henüz eşilmiş taze çibānlara sürseler kırudup oña (105b-5)

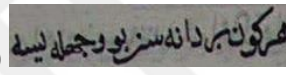
henüz öğüdülmüş olan un ıarnı ıutar (107b-29)

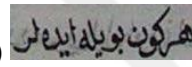
keskin ve issi marāzlardan **henüz** ıalkıanlara (109b-6)

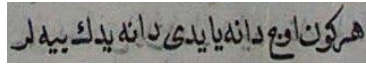
her gün

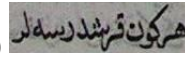
her gün beş kırat mıkđārın şeker ile yiseler (112b-28)

her gün bir tavuğı şu ile pişürüp (123b-28)

her gün bir dānesin bu vechile yise (124a-1)

üç günde **her gün** böyle ideler (126b-25)

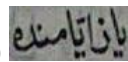
her gün üç dāne yā yedi dāneye dek (131b-23)

her gün ıarışdursalar (133a-25)

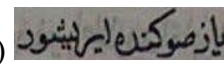
yaz evvellerinde

yaz evvellerinde ve güz eyyāmında (125a-21)

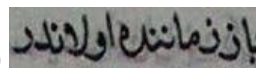
yaz eyyāmında

yaz eyyāmında ve ziyāde ıarāretlü (101b-3)

yaz şöñında

yimişi **yaz şöñında** irişüp (105b-1)

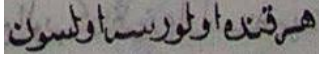
yaz zamānında

eyüsi **yaz zamānında** olandur (104b-3)

yaz evvellerinde / güz eyyāmında

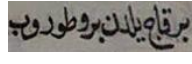
yaz evvellerinde ve güz eyyāmında (125a-21)

her kanda

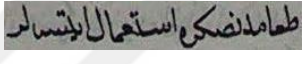
her kanda olursa olsun (134b-28)

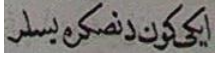
2.3.6.2.1. İsme Son Çekim Edatları Getirilerek Oluşan Zaman Zarfları

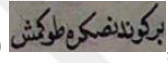
2.3.6.2.3. -dAn berü

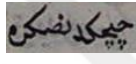
şol bal ki bir kaç yıldan berü тұrup eski ola (104a-14)

2.3.6.2.3. -dAn şoñra

ta‘ āmdan şoñra isti‘ māl itseler (111b-24)

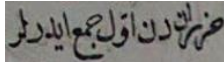
iki gündən şoñra yiseler siñmeyüp qarında тұra (109a-26)

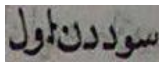
bir gündən şoñra toñmış sağızın bulurlar (120a-3)

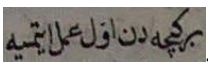
çiçekden şoñra ağırşağa beñzer yimişi olur (122a-23)

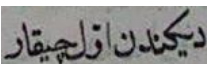
2.3.6.2.4. -dAn evvel

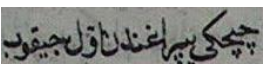
ta‘ āmdan evvel yiseler (126a-6)

bostānīsini ḥazīrāndan evvel cem‘ iderler (131a-9)

südden evvel veyā şoñra yimek (123b-8)

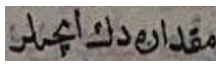
bir gün ve bir giceden evvel ‘amel itmeye (136a-2)

tohumı şarudur dikenden evvel çıkar (164b-26)

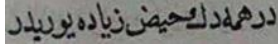
sögüdün çiçegi yaprağından evvel çıkup biter (200a-6)

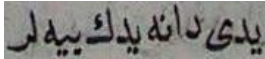
2.3.6.3. Azlık-Çokluk Zarfları

+A dek

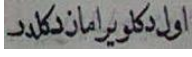
bir dirhemden beş dirhem miqdāra dek içeler (116b-8)

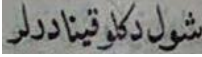
bir dirhemden üç dirheme dek içseler (125a-18)

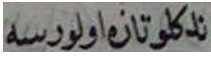
nısf dirhemden bir dirheme **dek** (128a-7)

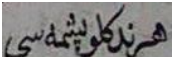
üç dāne yā yedi dāneye **dek** yiyeler (131b-23)

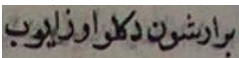
ol deñlü / şol deñlü / ne deñlü / ... deñlü

baldırı üzerinde olan **ol deñlü** yaramaz degüldür (129b-18)

ol şu içinde **şol deñlü** kaynadurlar (132a-17)

ne deñlü taze olursa aña göre ẖarāreti az olup (132b-6)

her **ne deñlü** pişmesi az olursa (162b-16)

bir **arşun deñlü** uzayup (146b-2)

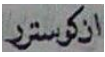
ne kadar

ne kadar küçük (100b-26)

2.3.6.3.1. Sıfatlardan Yapılan Azlık-Çokluk Zarfları

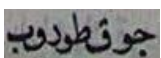
az

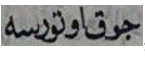
cilā itmesi **az** kıla (104a-17) , **az** olur (102b-7)

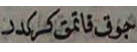
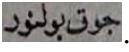
az gösterür (115b-4) , **az** belüre (122a-15)

az tırduqda (138a-10)

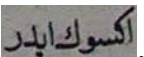
çok

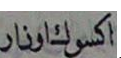
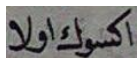
çok ola (106b-3) , **çok** tırup (114a-29)

çok yiseler (114b-32) , **çok** otursa (115b-13)

çok kıatmak gerekdür (117a-6) , **çok** bulunur (119a-41)

eksük

eksük ider (100b-29) , **eksük** eyleye (126b-5)

eksük uzar (161a-4) , **eksük** ola (168b-12)

2.3.6.3.2. Kelime Tekrarı ile Yapılan Azlık-Çokluk Zarfları

kendü sidüğinden **avuç avuç** içse (195b-13)

pota içine **az az** koyup (120b-8)

rāvend ile erimiş olan tükrügi **az az** yutsalar (177b-27)

2.3.6.4. Niteleme Zarfları

bedeni **sıcaḳ** tutar (196b-10)

henüz tāze yeşil iken zarfları ile ma' an **çig** yinür (115a-24)

ḳatı ufaḳ dögmeyeler (118b-3)

gözleri keskin idüp **ḳuvvetlü** eyleye (105a-11)

eger **şu ile** içseler (105a-19)

eger etin **ufaḳ** toḡrayup (119a-19)

siñiri **niçe** ıslāḥ iderse (130a-14)

niçe isterler ise (106a-18)

2.3.6.4.1. Kelime Tekrarı ile Yapılan Niteleme Zarfları

zeytūn şıcaḳdan **buruṣ buruṣ** ola (191b-8)

eyüsi oldur ki **çirk mirkden** pāk ola (182b-15)

bedenlerin **ḳabar ḳabar** ider (105a-26)

2.3.6.5. Tekrar Zarfları

girü

baldır siñirlerin anuñıla ovsalar eyü idüp **girü** uzada (133a-15)

tekrār deryāya bıraḳsalar yarası **girü** bitişüp şaḡ ola (116b-18)

timsāḥ ısırdığı yire **girü** kendi yağıyla yakı itse (119a-20)

derzler birbirinden ayrılmış olsa **girü** bitişdüre (128b-22)

yine

eger yine zühür iderse (122a-14) بینه ظهور ایدرسه,

şarābla virdiler yine kuşdı (130b-5) بینه قود.

2.3.6.6. Sebep Zarfları

2.3.6.6.1. ... için

kulak ağrısı için kulağa tamlatsalar nef' ide (141b-22) افسر لیچی ایچون,

dimāğ için başka bāb zıkr iderler (108a-23) دماغ ایچون,

ol zamānlar için zaḥīre idinür (103b-28) اول زمانلر ایچون,

merhemlere daḥı ıslāḥ ve ta' dīl için girür (102b-17) تعديل ایچون.

2.3.6.6.2. anuñçün

yaramazdur anuñçün anı pādişāhlar ḥazīne idinüp taḫınmazlar (110a-8) ایچون,

ufak beyāz pūşları vardır anuñçün beyāz görünür (113a-10) ایچون,

yaprağına beñzer anuñçün ba' zılar ğalaṭ idüp (128a-18) ایچون,

iplik gibi kat kat yarılr anuñçün andan ipler daḥı iderler (143a-3) ایچون,

baş ağrıda anuñçün evlādur ki āteşde ḳavurup isti' māl ideler (148b-7) ایچون.

2.3.6.6.3. -mAḲ için

fuzalāti çıkarmak için şuyı ile ḥuḳne iderler (102a-11) چيقارماق ایچون,

bakırı eridüp sebīke itmek için yir yarıklarına döküp (100b-24) ایتمک ایچون,

kimesneyi kuşdurmak için susām yağı (104b-26) قوصدرماق ایچون,

yimek için eyüsi oldur ki beyāz ve şāf olup mūmı olmaya (104a-10) یمک ایچون.

Metinde “-mAḲ için” yapısı, günümüz Türkiye Türkçesinde bulunan “-mAsI için” yapısını da karşılamaktadır:

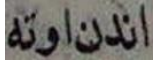
toñmak için üzerine serpilmiş şu (100b-24) طونماق ایچون,

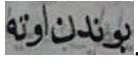
taṭvīl olmamak için tercüme olunması terk olındı (193a-11) تظویل اولماق ایچون,

şuyın tekrār koyu olmak için āteşde ḳavurup (132a-18) فیواولماق ایچون.

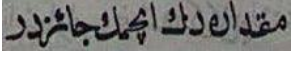
2.3.6.7. Karşılaştırma Zarfları

+dAn öte

bağırdan ince tahtalar ki andan öte ince olmaya (138a-16)

hılfları inceldüp taltîf itmekde bundan öte olmaz (166b-14)

+A dek

beş dirhem miqdāra dek içmek (114b-24)

2.3.6.8. İhtimal Zarfları

şusuzdurlar gūyā ki şusuzluğdan şu iriküp şaklar (124b-6)

2.3.7. Zamirler

2.3.7.1. Şahıs Zamirleri

Teklik I. Şahıs Zamiri: ben

ben bu devāyî şarkda ve ğarbda aradum (115b-29)

ben tecrîbe itmedüm (133b-15)

benim yanumda bu huşûşda nazar vardır (102b-29)

benim yanumda eskisinün ħarāreti tāzesinden ziyādedür (110b-25)

Teklik III. Şahıs Zamiri: ol, an

mi' deleri za'îf olanlar andan şakınmak gerekdür (101a-26)

lağve ki yüzün bir cānibi egrilüp şarkmasına dirler anı gidere (102a-10)

Çokluk I. Şahıs Zamiri: biz

biz gördüğümüz degirmilige mā'il dānelerdür (143b-29)

biz bunda sedef didükleri nebâtî şarāblara ve şerbetlere ... (188a-22)

şāhib-i kitāb eydür bize getürdükleri kabuhsuzdur (134a-25)

bizüm şehirlerimizde ve şām-ı şerîfde (128b-13) **بزم**.

Çokluk III. Şahıs Zamiri: anlar

anlara nef̣ ider (125a-18) **انلره**,

anlardan ırak olmak gerek (101a-25) **انلردن**,

anlaruñ rāyihaları dañı hōşdur (118a-16) **انلرك**.

2.3.7.2. İşaret Zamirleri

zeytūn yaprağına beñzer lakin **andan** incerekdür (116a-5) **اندن**,

kimyāya çalışan kimesneler **anlara** ecsād dirler (165a-1) **انلره**,

gözūñ siyāh halkası ki **aña** iklîl-i sevād dirler (156a-9) **انی**,

evlā **budur** ki (101a-5) **اولی بودیك**,

bunlar dañı kuduz tılamasına nef̣ itmekde müştereklerdür (147a-4) **بونلر**,

yüzde olan lekeyi **bunlar** ile yusalar gidere (162a-4) **بونلر**,

ol kırmızı bu ol iki sınıfuñ ğayrıdur (101b-12) **اول**,

başuñ eyüsi **oldur** ki ruṭūbeti i' tidāl üzere ola (101a-13) **اولدر**,

şol ki tāze ve yumuşak ola issi ider (110b-18) **شول**,

şol ki iri ola andan libās idüp giymek bedeni arıkladur (110b-19) **شول**,

şunlar ki öykenleri ve göğüsleri perdeleri za' if ola (199a-10) **شونلر**.

2.3.7.3. Belirsizlik Zamirleri

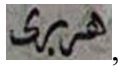
her birisi / biri / birisi / her birinüñ

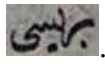
bu kuvvetlerden **her birisi** derece-yi ūlādudur (101b-17) **هر بریسی**,

fāniz̄ iki dürlüdür **birisi** sincerī ve **biri** harrānīdür (106a-19) **برسی**, **بری**,

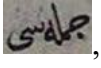
her birinüñ ṭabī'atları ve te'sirleri ve kavīreği (165a-4) **هر برینیک**,

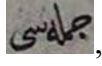
birisi dañı keskin sirkedür (107b-22) **برسی**,

her biri maḥallinde maḥşūş olduğu üzere (109a-20) ,

nesnelerden **birisi** mürri-yi nebāṭidür (107b-21) .

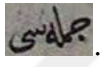
cümlesi

siyāh ve qurı olan ‘asellerin **cümlesi** yaramazdur (104a-13) ,

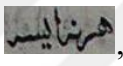
balçıkların **cümlesi** bi’ṭ-ṭabi’ bārid-i yābisdür (109a-5) ,

cümlesi bir qalıñ kökden çıkar (135a-14) ,

cürmini üzerlerine atsalar **cümlesi** kırıla (136b-10) ,

cümlesi ortası qalıñ başı ince balığa beñzer (149a-17) .

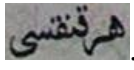
her ne

her ne ise aña yarar (198a-1) ,

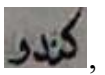
her ne ki isti’ māl olunursa (125a-21) .

qankısı

a’ zādan **qankısı** olursa arqalayup qorumağa dirler (113a-17) ,

eger qarada olan her **qankısı** olursa (161a-27) .

2.3.7.4. Dönüşlülük Zamiri

kendü miqdārı marşama didükleri hoş rāyiḥalu nebātdur (117b-10) ,

kendü miqdārı qadar kābilī qarışdursalar (118b-9) ,

kendü gezmekle beslenüp ḥabs olınmaya (123a-10) ,

‘avretün **kendü** egirdügi iplik ile (168a-17) ,

kendüsi yaşşı olup (114a-11) ,

kendüsi ve ālātı anda tura (120b-5) ,

kendüsi qaluñdur qalıñ ve yumuşaq baldırı vardur (129a-28) .

2.3.8. Edatlar

Dilin içinde mücerret bir unsur olarak ele alındığı takdirde ise, edatlar çekime gelmeyen “donmuş” ve “kalıplaşmış” sözlerdir. Edatları gerek dilin bütünü içinde, gerekse gramer unsuru olarak cümle içinde isim ve fiillerden ayıran iki önemli özellik vardır: Birincisi tek başlarına anlam taşımamaları, ikincisi çekime girmemeleridir (Hacıeminoğlu, 2015: VII).

2.3.8.1. Bağlama Edatları

Bağlama edatları, cümleleri veya cümle içinde kelimeleri ve kelime gruplarını ya anlam bakımından, veya şekil itibarıyla birbirine bağlayan sözlerdir (Hacıeminoğlu, 2015: 112).

ve

kömür yakalar **ve** şişenüñ ağzınuñ altına bir qab koyalar (100b-5) ,
bu yağ issidür tahlil idici **ve** qurudıcıdur (100b-14) ,
bedenüñ taşrasına **ve** içerusine dağı nāfi' dür (100b-15) ,
qarında olan şogulcanları **ve** qurduqları kıra (100b-18) ,
süddeleri açmaqda te'siri ziyāde ola **ve** nef' i dağı ziyāde ola (100b-23) .

2.3.8.2. Kuvvetlendirme Edatları

dağı

ğıdā virür **ve dağı** şol bal ki azacuk acılık ola (104b-18) ,
lezzetinde ekşilik **ve** tatlılık **ve dağı** keskinlik olur (106a-27) ,
sirke içinde yaturalar **ve dağı** kimyön **ve** dārçin **ve** anison (110b-1) ,
bir nebātdur arşun qadar **ve dağı** ziyāde uzanur (111b-12) ,
baş parmaq qadar **ve dağı** ziyāde qalıñ olur (113a-9) .

2.3.8.3. Denkleştirme Edatları

veyā

eger yüzde **veyā** āhir yirde olan leke üzerine sürseler gidere (102a-6) ,
kızıl balmumından **veyā** gül yağı içine koyup (102b-27) .

şāfi koyu şarāb **veyā** müşelleş içüreler (103b-20) **ويا**,
içseler **veyā** ba‘ zı yağlar ile sürünseler (107a-7) **ويا**,
şu yollarında elemi **veyā** sıtması olanlar andan ictināb ideler (107a-23) **ويا**.

veyāhūd

buğday **veyāhūd** arpa unından ba‘ zı eczā ile iderler (107b-21) **ويلخود**,
bir gün **veyāhūd** iki günden şoñra yiseler (109a-26) **ويلخود**,
karnında taş **veyāhūd** katı balçık vardur gibi görine (109a-27) **ويلخود**,
bir vuķıyye **yāhūd** nışf vuķıyye süd üzerine egüp (157b-16) **يلخود**,
kefe kimyönıdur **yāhūd** ayırsa ki gög süsen kökidür (189b-6) **يلخود**.
hażım olmakda ikiden hālī degüldür **yā** budur ki tiz hażım olur (110a-12) **يا**,
her gün üç dāne **yā** yedi dāneye dek yiyeler (131b-23) **يا**.

2.3.8.4. Cümle Başı Edatları

ammā

cimā‘ ı ziyāde eyleye **ammā** baş yimek başı ağır ider (101a-12) **اما**,
eyü ğıdādur **ammā** baş kekremeyi çirkīn rāyiḥalu ider (101a-21) **اما**,
ḥōşrekdür **ammā** mā’idī didükleri ufaķ purasa dā’imā bulınur (112a-11) **اما**,
purasa dā’imā bulınur **ammā** yabānisi şarımsaĝa beñzerdür (112a-12) **اما**.

ancaķ

çi degüldür **ancaķ** arı ḥōş rāyiḥalu çiçekleri otlar (103b-29) **انحق**,
cārī olmış ki **ancaķ** insān tükrüĝin zıkr idüp (117b-15) **انحق**,
mizācları issi olanları şusadur **ancaķ** şovuk yirlerde ... (196b-8) **انحق**,
fāriside bādāmek dirler **ancaķ** anuñ aḥvāli zıkr olınur (200a-2) **انحق**.

belki

cimā‘ a taḥrīk itmesi olmaz **belki** cimā‘ a zararlıdır (103a-19) **لكما**,
ķurı olıcaķ ishālī keser ammā tāzesi **belki** ishāl ider (114a-27) **لكما**,
bedende südde itmez **belki** ba‘ zı süddeleri açar (114a-29) **لكما**,

kezālik nef' ide **belki** buğdaydan nef' i tiz ola (117b-24) .

eger

eger başı anuñla yusalar başı pāk idüp ẖarāretini gidere (109a-14) .

eger bir gün veyāḥūd iki günden soñra yiseler (109a-26) .

eger ısıcaḡ iken yiseler ẖarnı yumuşada (109a-27) .

eger pişmişi ile maẖmaẖa itseler diş ağırlarına nef' eyleye (113a-14) .

eger toḡumından iki mişḡāl miḡdārı içseler (113a-15) .

ḡattā

ḡattā burun içinde ve oturaḡ içinde olan zā'id etleri giderür (100b-29) .

ḡabẖ itmesi ḡavīdür **ḡattā** ḡabẖ idüp şıḡması ile ishāl ider (109a-25) .

cilā idici ola **ḡattā** belki baraşı cilā idüp gidere (136b-11) .

yapragınuñ küçüḡine beñzer **ḡattā** ba'zılar şıḡan ḡulaḡı budur (151b-16) .

ḡuvveti yirine getirür **ḡattā** uşşı daḡı ḡitmiş olursa nef' ider (158a-9) .

illā

başı yimeyeler **illā** ṡa'āma şaḡiḡ iştihā var iken yiyeler (101b-2) .

illā bu maḡūle merhemlerde aña ḡācet yokdur (102b-17) .

bādem işlāḡa muḡtāc degüldür **illā** meḡer çok isti' māl olına (115a-3) .

lakin

nebāt köki gibi **lakin** bunuñ kökleri ufaḡdur (135a-15) .

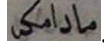
lakin gevşek ve yumuşaḡ olan bedenlerde şişler peydā ider (142a-20) .

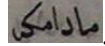
lakin başḡa bāb idüp zıkr itmek 'ādet olmuşdur (142a-20) .

cimā'a ziyāde taḡrīk eyleye **lakin** baş aḡrıda (148b-6) .

cırcır yapraḡına beñzer **lakin** büyücekdür (171b-4) .

mādām ki

yābisdür **mādām ki** tāze ola böyledür (103b-7) .

mīşelikde yaḡsalar **mādām ki** yanar ola (119a-24) .

bādzehirdür **mādām ki** marīzde sıtma olmaya nef' ider (130a-18) **مادامکی**.

meger

içmeyeler **meger** ki mi' dede yaşlıklar ve balgamlar çok ola (106b-9) **مکر**,
bādem ıslāḥa muḥtāc degüldür illā **meger** çok isti' māl olına (115a-3) **مکر**,
meger ki çok yinse veyāḥūd tekrār tekrār yinse (123b-17) **مکر**,
meger ki sâ'ir tatlu olan nebâtlardan andan daḥı azacuḡ otlar (127b-26) **مکر**,
bir mişḡālden ziyāde içmeyeler **meger** ki zarūret ola (130a-17) **مکر**.

nitekim

şaru balmumı ağardurlar **nitekim** ma' lūmdur (102b-10) **نتکیم**,
devālara ḡābil eyleye **nitekim** mirī didükleri ṭa'ām böyledür (105a-23) **نتکیم**,
inek pāpādiyesi şan'atı gibidür **nitekim** zıkr olındı (108b-16) **نتکیم**,
nitekim çolpan söni ve yeşilrek olanıdır (113a-28) **نتکیم**,
gül şuyı çıkardıkları gibi **nitekim** ānifen zıkr olınmışdır (127b-21) **نتکیم**.

şöyle ki

ḡaste gūmişidür **şöyle ki** bu marāzları giderilse gūmiş olur (139a-15) **شویلیکی**,
şöyle ki ḡamīrden iki vuḡıyye olup şu bucuḡ raṭıl ola (157bb-5) **شویلیکی**,
şöyle ki bu bābda aña beraber āḡir devā olmaz (175b-18) **شویلیکی**,

zīrā

soñra içeler **zīrā** zıkr olınan vāḡitlerden ḡayrıda içilse (106b-7) **زیرا**,
maştaki ve sūnbül ve ḡaḡule ḡatalar **zīrā** şişirmesin giderür (106b-10) **زیرا**,
noḡşān virür **zīrā** bādrūcdan olan buḡārlar ve ḡıdā yaramazdur (117a-11) **زیرا**,
aḡan yaşlıkların ḡuruda **zīrā** yūbüseti ve ḡabzı vardur (117a-11) **زیرا**,

2.3.8.5. Sona Gelen Edatlar

degül

ciger ḡuvveti ile **degül** eger balmumından sūsen yaḡı veyā zanbaḡ yaḡı ile
merhem gibi idüp yüze sürseler (102b-24) **جکی قوتی ایلہ دکل**,

toz rengine mā'ıl üsti düz **degül** irice dāneleri olur (136a-23) اوستی دوز دکل ایریجه.

ise

eger şahih **ise** āhir aña beñzer (107a-3) صحیح الیه,

hılflar ile tolu degül **ise** anı koqlasalar nef' eyleye (106a-7) طولو دکل ایسه.

kemālin bulmadın dererler **ise** aq būber olur (106b-28) دیر لر ایسه,

niçe isterler **ise** ba' zılar dirler (106a-18) استر لر ایسه.

ki

ruṭūbet-i mā'ıyyeden **ki** anuñıla şıydup şışirür (101b-16) مائیتیدن کما,

şol vechile **ki** şışe yağı aşığa qonsa (100b-2) وچله کما,

dimāg **ki** beyindür (101a-16) دماغ کما,

baña hikāyet eyledi **ki** bu nebātı bağıdādda gördüm (103b-2) الندیکما.

2.4. Söz Varlığı

Metnin dizini/sözlüğü 4338 madde başından oluşmaktadır. Bu kelimelerin dillere göre sayısal dağılım şöyledir:

Türkçe:1834, Arapça:1739, Farsça:338, Yunanca:109, Latince:18, İspanyolca:3, Süryanice:3, İtalyanca:2, Fransızca:1, Hintçe:1, Ermenice:1, İbranice:1, Slavca:1, Berberice: 1, Türkçe+Arapça:6, Arapça+Türkçe:136, Farsça+Türkçe:45, Arapça+Farsça:8, Yunanca+Türkçe:4, Latince+Arapça:1, Farsça+Arapça:19, Türkçe+Farsça+Türkçe:1, Farsça+Arapça+Türkçe:1, Arapça+Yunanca+Türkçe:1, Farsça+Yunanca:1, menşei bilinmeyen: 53, anlamı bilinmeyen: 14.

Buna göre 100b-200a varakları arasındaki madde başlarının %42,27'si Türkçe, %40,08'i Arapça, %7,79'u Farsça, %2,51'i ise Yunancadır.

Bunların dışında diğer dillerden alınarak Türkçe ek kullanılıp yeni kelime oluşturulan 194 kelimeyi de Türkçe kabul edersek Türkçe madde başı sayısı 2028 olmakta ve yüzdelik olarak da Türkçe kelimelerin oranı %46,77 olmaktadır.

3. METİN

[100^b]

(1) bir raṭıl miḳdārı alup ṭīn-i ḥikmetle sıvanmış şīşe içine koyup şīşe ağzın lif (2) veyāḥūd iplikler ile veyāḥūd aña beñzer nesne ile tıḳayalar şol vechile ki şīşe yağı (3) aşığa ḳonsa içinden buğday dökilmeye demür sacı ortasından delüp şīşeyi (4) başı aşığa delüğe koyup ve şīşe eṭrāfına şıgır tezekleri koyup yaḳalar veyāḥūd kömür (5) yaḳalar ve şīşenüñ ağzınıñ altına bir ḳab ḳoyalar ki āteş yanduxça buğday yağı (6) çıkup tamlaya bu yağ temregüye nāfi' dūr bu bābda 'aẓīm devādur ba' zılar daḥı şol (7) vechile çıkarurlar ki buğdayı demür sac üzerine yayup ve üzerine bir sac daḥı (8) koyup yukaruki sac üzerine āteş ḳorları koyup buğday kızduḳça yağı çıkar (9) bu yağ bedende olan iriliklere ve ḳurı ve ḳavlamış deri yirlerine nāfi' mücerrebdür (10) **pelin yağı** meşhūr nebātdur bu yağ çıkarmanuñ ṭarīḳi budur ki çiçeği tamām olmayup (11) henüz yeşil iken alup bir raṭıl miḳdārına dört raṭıl miḳdārı ḥām zeytūndan (12) olan zeyt yağı ḳatup şīşe ile güneşe koyup kırk gün tamām güneşde ṭurup (13) ba' deḥü şıḳup yağın ayırurlar sūsām ile terbiye olınup yağ alınsa daḥı cā'izdür (14) bu yağ issidür taḥlīl idici ve ḳurudıcıdur bedenüñ taşrasına ve içerusine (15) daḥı nāfi' dūr eger beş dirhem miḳdārın içseler yaraḳanı giderür ve cigerde olan (16) süddeleri açar ve ḥayz ḳanın yüride ve mi' deye ḳuvvet vire içinde ḳurdı olan (17) ḳulağa tamlatsalar ḳurdı ḳıra eger on iki dirhem miḳdārı içseler ḳarında (18) olan şoḡulcanları ve ḳurd[c]uḳları ḳıra şāḥib-i kitāb eydür bu miḳdār çokdur (19) üç dirhem kifāyet ider eger bu yağdan şarābdan evvel içseler giç serḥōş eyleye (20) ve ḥumāra nef' eyleye eger ba' zı münāsib zāmḡ ile bu yağdan merhem idüp mi' de üzerine (21) yaḳı itseler mi' deye ḳuvvet vire eger ağrısı olan göze urup getürseler nef' (22) eyleye zehirli mantar yimiş olana ziyāde nef' ider eger sikencübīn 'aseli ile isti' māl (23) itseler süddeleri açmaḳda te'şīri ziyāde ola ve nef' i daḥı ziyāde ola (24) **baḳır tozu** baḳırını eridüp sebīke itmek içün yir yarıḳlarına döküp toñmaḳ (25) içün üzerine serpilmiş şu bir yire gelüp ḳaymaḳ gibi olur ve dāne dāne olur her ne deñlü (26) şıḳ ve pek olursa aña göre eyü olur ve dānesi ne ḳadar küçük olursa aña göre (27) keskinliği ziyāde olur zehretü'n-nuḥās didükleri devā budur ki zıḳr olındı bu devā (28) ḳabz idici ve cilā viricidür bu bābda ḳuvveti zincār ḳuvvetine yaḳındur zā'id olan eti (29) eksük ider ḥattā burun içinde ve oturaḳ içinde olan zā'id etleri giderür

[101^a]

(1) eger yağlara ve merhemlere kıtsalar şişleri taḥlīl eyleye eger keskinligin bir miḳdārın şoyup (2) ve münāsib nesne ile ıslāḥ idüp göze çekseler perdelenmesini gidere eger üç kırāt kadar (3) içseler hılt-ı ḡalīzı ishāl eyleye eger ḥamr ile kıarışdurup bedene sürüp şıvasalar (4) bedende olan baraşı ve behakı ve ufaḳ çıbanları gidere eger ince idüp eskiden şaḡırlığı (5) olan kulaḳ içine üfürseler nef eyleye evlā budur ki münāsib yağlara kıatup kulaḳ (6) içine tamladalar eger ‘asel ile kıarışdurup aḡız içine tamaḡa sürseler dılcükler ve boḡazuñ (7) iki taraḑında ve ta‘ām geçidi üzerinde şişleri taḥlīl idüp nef eyleye (8) **başlar** ‘arabīde ru‘ūs dirler baş ḡayvānuñ bir cüz’idür başuñ ruṭūbeti ḡayvānuñ sâ’ir (9) bedeninde olan ruṭūbetine göre ziyādedür ḡayvānlarınuñ taḑbī‘atlarına göre ba‘zısında ruṭūbet (10) ziyāde ve ba‘zısında nāḳışdur ve ba‘zısının kıavī ve ba‘zısının za‘īfdir baş yimekten (11) bedene çok ḡıdā ḡaşıll olur mi‘dede ḡazm olıcaḳ za‘īf olan bedeni kıavī eyleye (12) ve cimā‘ı ziyāde eyleye ammā baş yimeḳ başı aḡır ider ḡuşūşen za‘īf olan ve dıtrir (13) olan başı ziyāde aḡır ider başuñ eyüsi oldur ki ruṭūbeti i‘tidāl üzere ola ya‘nī (14) ne ziyāde ve ne az ola iki yañaḳlar eti başuñ sâ’irinden ḡıdā virmesi ziyādedür (15) ve sâ’irinden ḡarāreti ziyādedür iki gözlerde yağluluk ve çerblülük ziyādedür ve mi‘de- (16) den inmesi tızdır dil eti sâ’irinuñ cümlesinden ḡafıfrekdür dimāḡ ki beyındür sâ’ir- (17) inden bürüdeti ve ruṭūbeti ziyādedür başda olan kemirdeklerde sâ’irinden yübüset ziyādedür (18) ve baş derileri sâ’irden mu‘tedilrekdür ve ḡazımı kıçirekdür ve virdüḡi ḡıdā ḡalīzrekdür (19) derileri ile kemirdekleri cümleden yaramazdur ve mi‘deden inmesi ḡıçdır ve ikisi daḡı (20) kılunç peydā ider kemirdekleruñ eger yaramazı burun kemirdekleridür baş aḡır işlü ve zaḡmetlü (21) olan bedenlere eyü ḡıdādur ammā baş kekremeyi çirkīn rāyīḡalu ider kezālīk sıdūḡi daḡı çirkīn (22) rāyīḡalu ider dimāḡ yimesin murād idenlere evlā budur ki ḡardal ve sirke ve mirī ve ḡüyegü otı (23) ile yiyeler ve gözleri tuz ile yiyeler ve yañaḳlar etleri ve kulaḳlar diplerin sirke ve şa‘ter (24) ve deve dikenini ile yiyeler ve dil etin mu‘tedil tuz ile yiyeler ammā başuñ derileri ve kemirdekleri (25) mümkün olduḳça anlardan ırak olmaḳ gerek eger zārūrī olursa ‘alā küllī ḡāl mi‘deleri (26) za‘īf olanlar andan şaḳınmaḳ gerekdür ve anlardan toyunca yimeyeler lāzım gelüp yirlerse sirke (27) ve ḡardal ve saḳız ve dārşinī ile yiyeler eger andan issi otlar ile kıalye itseler bir miḳdār (28) ıslāḡ olunur lakin mi‘deden inmesi ḡıç olur bu taḳdīrce saḳız ve ‘ūd ile ıslāḡ olunur (29) eger şıḳlet virürse fi’l-ḡāl kıuşup iḡrāc ideler ve eger kıay’ ḡüç olursa veyāḡūd

[101^b]

(1) mi‘deden aşğa inüp bağırsaklarda germek ve yıl peydā iderse ba‘zı müşhil cevāriş- (2) lerden isti‘ māl idüp taşra ideler evlā olan budur ki başı yimeyeler illā ta‘āma şahīl (3) iştihā var iken yiyeler ve ziyāde riyāzatlu kimesneler yiyeler yaz eyyāmında ve ziyāde harāretlü (4) ve ruṭūbetlü olan yirlerde baş yimekten hāzer ideler tuzlu ufaḵ balıklarūn başlarını (5) yaḵup ba‘zı münāsib yağlar veyāḥūd ruṭūbet virür nesneler ḵatup oturaḵda olan (6) çatlaḵlara ve eskiden ḵatı şişi olan diltüklere sürüp şıvasalar nef‘ idüp (7) muvāfıḵ ola ve eger ḵoyun başını şu ile muḵkem pişürüp şorvası ile ihtikān itseler (8) aşğada olan bağırsaklara ve bögreklere ve siñirlere ruṭūbet vire başlarıñ ve paçalarıñ (9) şuyı baş ağrılarıñıñ şoñında başa sürmekle nāfi‘ dūr olanca ağrıyı giderüp (10) dimāğda elem sebebi hāşıl olan yübūseti giderüp ruṭūbet virür (11) **pazı** ‘ arabīde sılıḵ dirler türkīde çökündür daḵı dirler iki dürlüdür lakin pancara (12) daḵı çökündür dirler ol kırmızı bu ol iki şınıfuñ ğayrıd[ur] pazıñ bir şınıfı siyāhdur ki (13) ziyāde koyu ve yeşil ve büyük yapraklı ve yaşı eyegülü olur ve bir şınıfı daḵı beyāzdur ki yaprak- (14) ları küçük ve eyegüleri ince ve yeşilligi koyu olmayup şaruya mā’ildür pazı kuvvetleri (15) harāret-i bürḵiyyeden ki anuñ ile cilā idüp taḥlīl ider ve topraklılıḵdan ki anuñla ḵabz (16) idüp ḵarnı tutar ve ruṭūbet-i mā’iyyeden ki anuñla şıvudup şişirür ve söyündürür (17) huşūşen haşlayup bürḵiyyeti gitse ziyāde tebrīd ider bu kuvvetlerden her birisi derece-yi (18) ülādudur ammā cümleden harāretinüñ te’şiri zāhirrekdür pāzūdan şıķılmış olan şu (19) şişlere nāfi‘ dūr ḵolayca taḥlīl idüp indürür ve ziyāde olmaḵdan men‘ ider bu bābda (20) beyāz olan siyāhdan eyürekdür ḵarnı yürüdür mi‘deyi ve bağırsakları ḵıcıḵlayup (21) ḵuşdurur huşūşen eger mi‘denüñ ya‘nī her nesneyi toyması ḵavī olursa ziyāde tiz (22) ḵuşdurur çok yiseler bi’l-hāşşa mi‘deye zarar ider ğıdā virmesi azdur ammā mülūḥiyyā (23) didükleri nebāt ki bir gūne pazıdur anuñ virdügi ğıdādan eyüdü ve süddeleri açar yaprağı (24) eyegülerinden eyüdü ve eyegüleri kökinden yigdür eger pazı issi otlar ile yiseler ıslāḥ olup (25) fāsıdliḡi gide eger pişürüp sirke ve ḵardal ile yiseler südde sebebi ile olan ṭalaḵ ḡalīz- (26) lıḡın fi’l-hāl gidere eger şıķındusın ‘asel ile ḵarışdurup burundan içeri ḵosalar başı (27) pāk idüp ḵulaḵ ağrısına nef‘ eyleye eger pişmiş veyāḥūd şıķındusı ile başı yıḵasalar (28) başdan ḵoñak ve kepegi pāk eyleye şovukdan olan çatlaḵlar üzerine dökseler nef‘ eyleye (29) eger behaḵı naṭrūn ki kızıl püredür evvelā anuñla yıḵayup ba‘dehü pazı yaprağı ile üzerine yaḵı

[102^a]

(1) itseler nef' eyleye eger saç ve şaķal dökilmiş olan yiri muħkem ovup iri bez veyāhūd āhir (2) nesne ile tırmalayup ba' deħü yaprağı ile üzerine yaķı itseler nef' eyleye yaprağınuñ içinde (3) pişdügi şovuk şuyı veyāhūd şıkındusı ufaķ ķıbanları giderüp eyü ider kezālik (4) āteř yangın ve ĥumre didükleri řafrāvi ķızıl ķıbanı giderür eger şıkındusından zeyt (5) yağı ve ba' zı zamğ ile ķirūfi maķūlesi merhem idüp řiř üzerine ķosalar (6) řiři indirüp sākin eyleye eger yüzde veyā āhir yirde olan leke üzerine sürseler (7) gidere ba' zı mizāclarda ķulunç peydā ider ve ba' zı mizāclarda ķuluncı giderür eger şuyın şıkup (8) 'asel ile temregüye ve sigiller üzerine urup şıvasalar giderüp eyü ide ĥurna ķuřı (9) ödiyle şıkındusın burundan iķerü ķosalar laķve ki yüzüñ bir cānibi egrilüp řarķ- (10) masına dirler anı gidere eger issi idüp ķulaķ iķine ĥamlatsalar ağıryı sākin ide (11) köki mi' deye yaramazdur göñli bulandurur fużalātı ķıkarmaķ iķün şuyı ile ĥukne (12) iderler eger iķine miri ķatup yiseler ķuluncı olanlara nef' eyleye balğamları ķať idüp (13) gidermesi daħı vardır ra' řesi olanlara nāfi' ģıdādur cimā' iřtiĥāsın taħriķ ider (14) ĥuřuřen řol ki eyegüleri ķızıldur ziyāde taħriķ ider ba' zılar dimişler eger pazıyı (15) şıkup şuyın řarāb üzerine dökseler iki sā' atden řoñra sirke eyleye ve eger sirke (16) üzerine dökseler dört sā' atden řoñra sirke řarāb ola eger kökinüñ şıkındı- (17) sından burundan iķerü ķosalar diř ağırlarına nef' eyleye eger iķseler bağırsak (18) ağırlarına nef' eyleye eger balğam ishāli iķün olan devālara pazı şuyın ķatup bile iķ- (19) seler balğamları ķıkarmağa yardım ide niķriř veyāhūd eñ yirleri olanlar pazı (20) şuyı ile naťul ya' nī issicaķ iķen üzerine dökseler nef' eyleye pazıyı çok yiseler (21) ķarnı yaķar eger pazıyı mercümek ile yiseler ķarnı yumuşadup mercümek zararın def' eyleye (22) pazınuñ iřlāĥı zıkr olınuğu üzere sirke ve ĥardal ve miri ile yimekdür (23) **buzagı māyesi** uzunlğıında ve yaşlılğıında ve şeklinde buzağı burnına beñzer bir yimiřüñ (24) ismidür nebāti şümnüşidür bahārda biter yaprağı hindibānuñ küķügi yaprağına beñzer ķiķegi (25) ķızıla mā'il benefşe renkdür zıyrā ki şebboy didükleri ķiķekdür aña beñzer ammā bunuñ (26) ķiķegi küķürekdür **ťabī' atı** mu' tedildür eger yaprağın ķaynadup şuyın zehir iķen kimesneye iķür- (27) seler bi'l- ĥāřıyye eyü ider eger süsen yağıyla ķarıřdurup yüzi yağlasalar řirīn göstere (28) bu iki ĥāřsa bu nebātda mağrib cāniblerinde meşhürdur (29) **bal řarābı** yünānce unamali dirler ma' nāsı unuv řarāb mali 'asel dimekdür bu maķūle řarābuñ

[102^b]

(1) eyüsi oldur ki kıbız ve eski olan şarābdan ve şāfī ve beyāz ‘aselden ola bu maķūle
(2) şarāb issidür taħlīl ider süddeleri açar kıarnı yumuşadur bevli idrār ider yimek (3)
üzerine içmesi zarar ider zīrā ta‘ām siñmedin mi‘deden aşığa indürür içildükde (4)
evvelā ta‘ām iştihāsın giderür ba‘dehü iştihā getirür tarīķi budur ki bir cüz’ ‘asel iki
(5) cüz’ şarāb kıatalar ba‘zılar āteşe kıoyup kıaynadur ba‘dehü hıfz idüp isti‘māl ider
(6) ba‘zılar ‘asele şire kıatup kıaynadur şireden olan tatlu olur ve taħlīl itmesi (7) ve
hıltları pişürme[si] ziyāde olur ne kıadar eski[yi]se kıarnı yüritmesi az olur (8) **balmumı**
ma‘rūfdur eyüsi oldur ki kıızıla mā’il şaru olup saķız gibi çekilüp (9) çerblü ola ve
içinde kıarışık olmayup rāyihası hōş olup rāyihasında ‘asel (10) rāyihası olup ve
kıirlerden pāk ola şaru balmumı āğardurlar nitekim ma‘lūmdur (11) **tabī‘at**[1] balmumı
hārrdur i‘tidāl ile yumuşadıcıdır ruṭūbetleri gidermesi (12) daķı vardır bi’l-‘araz
ruṭūbet virmesi daķı vardır zīrā südde itmesi ile (13) taħlīli men‘ ider ve yumuşatması
sebebiyle boş yirlerde ruṭūbāt getürmekle çıbanları (14) azacuk ṭoldurur taħlīl itmek
ve yumuşatmak ve eritmek ve ruṭūbet virmek ve mādde- (15) leri pişürmek ve bunlara
beñzer te’sīrler iden cümle merhemlerüñ balmumı māddesidür (16) ya‘nī bu maķūle
merhemlere cüz’-i a‘zamdur yaramaz etleri ve māddeeleri ekl idici ve yakıcı ve bunlara
(17) beñzer olan merhemlere daķı işlāḥ ve ta‘dīl içün girür ve illā bu maķūle
merhemlerde (18) aña hācet yokdur eger keçi boynuzı çekirdegi kıadar dāneler idüp on
dānesin (19) münāsib olan bulamaç ile yiseler bağırsaklarda olan çıbana ziyāde nef‘
eyleye eger (20) meme üzerine kıosalar meme içinde süd kıoyulanup bağlanmasını
men‘ eyleye göğüs (21) irilenmesine daķı ba‘zı līnet virici yağlar ile üzerine sürmekle
ve kıoyu iken (22) yutmağıla nef‘ ider huşūşen benefşe yağı ile ziyāde nef‘ ider eger
zehirlü demrenler (23) pāreleri üzerine kıosalar zarar itmesine māni‘ ola ba‘zılar
dimişler zehri kendüye (24) çeker hāşşasıyla ciger kıuvveti ile degül eger balmumından
sūsen yağı veyā zanbaķ yağı (25) ile merhem gibi idüp yüze sürseler yüzi güzel ve şāf
eyleyüp yüzde olan lekeyi (26) daķı gidere ve siñirlerde olan kıatılıķı daķı giderür eger
şaru ve kıızıl balmumından (27) veyā gül yağı içine kıoyup üç hafta miķdārı zamān
güneşde ṭursa uyluklarda (28) ve kıulaķ tozlarında olan şişlere sürseler şişleri indürüp
içine mādde- (29) ler dökilmesine māni‘ ola şāḥib-i kıtāb eydür benim yanumda bu
huşūşda naķar vardır ya‘nī

[103^a]

(1) şihhatinde şüphe vardır balmumu rāyihası leşler ve maķbereler rāyihasından olan vebā (2) ya‘nī hevā fāsidliğinden olan her marāz ve t̄ā‘ūn zararın giderür eger balmumunu gül (3) yağı veyāhūd tatlı zeyt ile ki nısf balmumu ve nısf yağ ola eridüp içseler (4) veyāhūd hıķne itseler bağırsaklar sıyrılmak marāzına ziyāde nef‘ eyleye lakin balmumun (5) içmek t̄a‘ām iştihāsını giderür eger şirūğan içinde ezüp yiseler yübüset-i mizācdan (6) olan öksürüğü giderür ve çatlaķları bitişdüre ve büyük kızıl çibanları pişüre ve (7) yaraları kirlendüre balmumu rāyihası şusadur ‘ūdī āteşe koduķlarında balmumu (8) ile kıosalar āteşde çok tırup rāyihası kavī ola ve çok süre balmumu bulın- (9) masa kıovanlar içinde olan kir ve pasları baķla unıyla yoğursalar bedeli olur (10) **pancar** fārisīde şevender dirler ve türkīde şevenderden ta‘rīb olup çökündür daķı dirler (11) muķaddemā zıķr olunan pazınūñ üçüncü sınıfıdır ba‘zılar kızıl şalgām dirler mısırdā lift-i (12) t̄uleytālī dimekle ma‘rūfdur şüretde ve nebātda daķı şalgām gibidür lakin pancar yaprağı ince- (13) rekdür ve eli tırmalar iriligi yokdur ve kertilmiş degüldür ve pancaruñ ancak köki yinür nebātı (14) yinmez ammā beyāz olan şalgāmuñ nebātı daķı yinür lezzetinde tatlulıķ ve azacuk acılıķ var- (15) dur ve pancardan olan ğıdā şalgāmdan olan ğıdādān yaramazdur ve hażımı daķı andan (16) kiçirekdür ve şişirmesi ve kırkırları daķı vardır ziyāde ider ve cimā‘a taķrīk ider **ṭabī‘at** (17) derece-yi ūlā āķirinde hārr ve raṭbdur ve ruṭūbeti ziyādedür lezzetine göre böyledür ba‘zılar (18) dimişler ṭabī‘atı bārid-i raṭbdur zāķir daķı budur bu taķdīrce cimā‘a taķrīk itmesi (19) olmaz belki cimā‘a zararlıdır eyüsi oldur ki şāfi kızıl olup ufaķ ve taze olup (20) lif gibiligi olmaya mizācları şovuk ve mi‘deleri za‘īf olanlara isti‘mālī zararlıdır (21) sirke ve hārdal ıslāķ ider kıariyyeler halkı süd ve yoğurt ile yirler pes hażımı daķı güç (22) ve ğiç olur egerçi lezīz olur tohumı kıatl idici olan devālar zararına nāfi‘dür zehir- (23) den evvel tohumından içmiş olsalar zehir kār itmeyüp zehir te‘şirini elbette ibṭāl eyleye (24) tiryāk-ı fārūķ eczāsına kıatılması lāzım olan nesnelerdendir eger şü ile pişürüp (25) içinde otursalar veyāhūd issi iken içerişinde şovukluk olan a‘zā üzerine (26) dökinseler nāfi‘ ola şü ile pişürilen nesnelere kıatsalar hażımı ğiç ola kebāb gibi (27) pişürüp yimesi evlādur (28) **baldıran** yūnānce şukeran dirler zehir olan nebātātındur ki zāriyāne baldırı gibi (29) boğumlu büyük baldırı vardır yaprağı eşek kııyārı didükleri kııyār yaprağına beñzerdür

[103^b]

(1) böğürtlen yaprağına dağı beñzer lakin andan incerekdür şāhib-i kitāb eydür bir şahış baña (2) hikāyet eyledi ki bu nebātı bağıdādda gördüm yaprağı turağ otı yaprağına beñzer ve çiçegi (3) beyāz dur yaprağı ve sâ'ir eczāsınuñ rāyihası şakıldür ve yukarısında budakları var- (4) dur budakları başlarında tācları olur içlerinde beyāz çiçegi olur çiçekden soñra anison (5) ve nāñhūvāha beñzer beyāza mā'il yimişi olur ve köki içi boşdur köki yir içine çok (6) girüp batmaz nebātınuñ cümlesinde lüzüce vardu[r] **tabī'atı** derece-yi rābī'ada bārid ve (7) derece-yi şāniye āhırinde yābisdür mādām ki tāze ola böyledür nebātı ve tohumı kuru oldu- (8) da yübüseti derece-yi şālīşede olur eger yaprağı ile yakı veyāñhūd 'uşāresiyle veyāñhūd (9) şu ile pişmişini humre ve nemle didükleri şişlere ve çibanlara sürseler veyāñhūd 10) üzerlerine yakı itseler sākin eyleye ve şişi ve sâ'ir yirlerde olan debī ya'nī (11) karınca yürir gibi görünür hālī gidere eger yaprağın döküp hāyalara ve uyluk aralarına (12) yakı itseler çok ihtilāmı men' eyleye eger zekere yakı itseler büyütmeye eger 'avret memelerine (13) yakı idinse südin kese ve kızlaruñ memeleri şarkup büyük olmasına mānī' ola (14) eger oğlancıklar ve küçükler hāyalarına yakı itseler kendüleri büyüdükçe hāyaları büyümeye (15) bu nebāt ve tohumı şovukluk ile helāk idici zehirdür evvelā içerde şovukluk ba' dehü (16) merāret ile derlemek ba' dehü inçkırığı ba' dehü gözde perde ba' dehü göz kırmak ba' dehü karışık (17) fikir ve karışık sözler ba' dehü el ayak ziyāde şovuk olur ba' dehü boğaz ağrısı ve nefes (18) tahlığı ba' dehü siñirler bozılmak 'arız olur ba' dehü vefāt ider bu mertebeye varmadın (19) 'ilācı budur ki evvelā vāfir şarāb içürüp kuşduralar eger kabz olursa hıknē (20) idüp ishāl eyleyeler ba' dehü şāfi koyu şarāb veyā müselleş içüreler sehl-i zamān turup (21) pelin ve fülful ile şıpa südinden içüreler veyāñhūd cünd-i bāduster ve sedef ile (22) müselleş içüreler muhaşşal budur ki iki dirhem miqdārı katl idicidür ve bir denkten (23) üç denge varınca miqdārı serhōş idüp uyudur ve bī-hōd ider eger karın aşığa- (24) sına anuñıla zımād itse ve akan kanı tutar eger elin üzerine sürseler burun (25) kanın tutar (26) **bal** ' arabca ' asel dirler ma' rüfdür bal gökden yağan çilerden² nañl ki bal aru- (27) sıdur evvel anı otlayup düşürür getirüp evlerine koyup yağmur ve kar yağ- (28) duğı zamānlarda ki taşra çıkamaz ol zamānlar için zahire idinür ba' zılar (29) dirler ki gökden iner çi degüldür ancak arı hōş rāyihālu çiçekleri otlar içinde

² Metinde şeklinde yazılmış.

[104^a]

(1) hazım olduğda tā üç dürlü olur bir kısmı tersidür ki evlerinden taşra iderler bir kısmı (2) dahı ‘asel olur ki taşra kuşup zahîre ider ve bir kısmı dahı bedenine gıdâ olur (3) şāhib-i kitāb eydür zann olunur ki bu kelām haḳdur ve balmumu ki vardur dirler ki ‘asel (4) ile ma‘ā karışdurup düşer bir nesnedür âteşde şu ile pişürildükde ayrılup başka (5) olur ba‘zılar dimişler arılar evleridür ki ‘asel karışmışdur taşfiye olındukda ayrılup (6) mûm olur ammā ḳavl-i evvel evlādur bu dahı ihtimāldür ki ikisinden dahı ola ‘asel **ṭabī‘atı** (7) derece-yi şāniyede ḥārṛ ve yābisdür ḥarāreti ziyādecedür devā içün ‘aselün eyüsi (8) oldur ki kızıl olup rāyiḥası ḥōş olup āḥer karışığı olmayup şāf ve şeffāf (9) olup lezzetinde bir miḳdār tizlik ve zāhir tatlılık ola ve parmak ile ḳaldırdıkda (10) yire aḳup uzanup kesilmeye ve yimek içün eyüsi oldur ki beyāz ve şāf olup (11) mûmı olmaya veyāḥūd gökçil olup şāf ve şeffāf olup keskinliği ve tizliği (12) ve dadsuzlığı olmayup rāyiḥa ḥōş ola ammā şol bal ki acı ola veyāḥūd kızıl (13) ve ḳoyu olup uzanmayup kesile ve siyāh ve ḳurı olan ‘asellerin cümlesi yaramaz- (14) dur henüz ḳovandan alınmış tāze balda keskinlik vardur ve şol bal ki bir ḳaç yıldan berü (15) ṭurup eski ola yaramazdur bal ḥılṭları pişürici ve cilā idicidür ve ṭamarlar (16) ağızların açıcudur ruṭubetleri çeküp götürmekle bu vechile te’sîrler ider eger balı şu (17) ile pişürseler keskinliği ve cilā itmesi az ḳala barḳa çibanları ve yaraları (18) oñaltmağa eyü ola ve çig olan bal ḥılṭları pişürmege ve cilā itmege eyüdür (19) pişürilmiş i yarılmış olan eti yapışdurup bitişdürmege eyüdür eger balı tāze ṭuraḳ (20) otı ile pişürüp temregüye bulaşırsalar eyü ide eger dögilmiş iflāk ṭuzı (21) ile karışdurup içinde gürüldüsi olan ḳulaḳ içine ṭamlatsalar gürüldüyü (22) sâkin idüp ağırları gidere eger bedene sürseler kehle ve ḳoñakları ḳıra bal (23) gözde olan ḳarañulığı cilā ider eger ‘aseli ağız içinde ṭamağa sürseler veyāḥūd (24) anuñıla ḡargara itseler dilün iki ṭarafında olan siñirlü etlerde ve ṭamaḳda olan (25) şişleri eyü ider ve dılçükler şişini indürüp boğaz ağırsını eyü ide ve sidügi (26) yüridür eger issi iken gül yağı ile içseler öksürüğe nef‘ eyleye zehirlü cānavarlar (27) ıştırduğına ve siyāh ḥaşḥāş şıḳındusu ya‘nî afyon yiyenlere nef‘ ider eger kimmon (28) şuyı ile şerbet idüp içseler veyāḥūd ḳoyu iken yiseler zehirlü mantar yiyene ve ḳuduz

[104^b]

(1) ṭaladüğüne nef‘ eyleye pişmemiş olan ‘asel şişirmek ider ve öksürügi taḥrîk (2) ve ḳarnı ishāl ider anuñçündür evlā budur ki keffî alınup isti‘ māl ideler eyüsi (3) oldur ki

evvel-i bahārda olmuş ola ba‘ dehü eyüsi yaz zamānında olandur eñ yaramazı (4) kış
 eyyāmında olandur zīrā cümleden ġalīz dur ġalīz olanda kuvvet yokdur ammā acı bal
 (5) yüzde olan leke ve sâ‘ir hıltlardan olan kirleri giderüp pāk ider ba‘ zı yaramaz (6)
 ‘ asel olur ki yimesi ‘ aklı giderür ve dīvāne olur veyāhūd öldürür zīrā ba‘ zı (7) yaramaz
 çiçekler vardır ki arılar anı otlar ve balın derer bu maķūle ‘ asel yiyüp elemi olanlara
 (8) tuzlu balık yimek ve bal şarābı içmek nāfi‘ dür ve bu maķūle şarābı birbiri ardınca
 eglendür- (9) meyüp yiyeler içeler ve kuşalar ve mi‘ deyi andan pāk ideler ba‘ dehü
 ekşi yimişler şıkındı- (10) larından ve hōş koķulu yimişler ve kuvvet virici yimişler
 meşelā ayva ve enār ve elma ve emrūd (11) yiyeler bu maķūle ‘ asel ‘ alāmeti budur ki
 rāyihāsı keskin ve tīz olup koķulasalar (12) aķsırmayı tahrik eyleye eger tuz ile
 karışdursalar urılmaķdan soñra қalan bādincān (13) renklü nişānları giderür ‘ asel
 safrāya tīz döner balģamı koparup giderür huşušen (14) mi‘ deden ziyāde giderür
 kavuģa nāfi‘ dür қocalar ve mizācları bārid olanlara eyü- (15) dür mizācları hārr ve
 yābis olanlara yaramazdur ve yaz issilerinde ziyāde yaramazdur (16) yaşluķları
 bedenüñ dibinden çeküp götürür ve yaralarda olan kirleri giderüp (17) pāk ider
 mizācları balģamlu ve ruķubetlü olanlara nāfi‘ dür tabī‘ atı yumuşadur ve ġıdā (18) virür
 ve daķı şol bal ki azacuķ acılıķ ola delālet ider ki pelin ve aña beñzer nebātdan (19)
 otlatup hāşıl olmışdur eger ma‘ lüm olursa ki pelinden otlayup pelinden hāşıl (20)
 olmışdur ol maķūle ‘ asel cigere ve mi‘ deye nāfi‘ olup süddeleri açar ve istiskā-yı (21)
 tabliye ki nef‘ eyleye eger sa‘ ter otlamadan olursa mizācları hārr olanlara yaramaz-
 22) dur eger hāşā didükleri nebāt ki türkide ve bosnada boz sapur dirler andan olursa
 (23) kābız ve acı olup süddeleri açıcı ola ‘ asel etleri fāsıd olup koķmadan hıfz ider (24)
 pişürilmemiş olan ‘ asel şovuķ olan mi‘ deye ve şişleri olan bağırsaķlara eyüdür (25)
 ve mi‘ dede balģamdan olan aģrıya nef‘ ider laķve maraźına nef‘ ider ve eyü ġıdādur
 pişürilmiş (26) olan ‘ asel zehir içen kimesneyi kuşdurmaķ için susām yağı ve müselles
 ile eyüdür (27) gömeç balı şuyı hasteye eyü degüldür zīrā mūmı içindedür ammā sağ
 olanlara eyüdür (28) dılcüklerde ve diş etlerinde olan қibanlara eyüdür etlerin bitürür
 ba‘ zılar dimişler

[105^a]

(1) ‘ asel diş etlerin gevşeldür zīrā tatlıdur ammā bu kelām ġalaťdur zīrā diş etlerin
 gevşelden (2) şol tatlıdur ki tabī‘ atı raťb ola ammā ‘ asel tabī‘ atı yābisdür pes zararı
 yokdur (3) eger ‘ aseli sirke ile karışdurup ide bir kaç kerre anuñla maźmaźa itseler
 dişler şıhhatin (4) hıfz eyleye eger bal ile dişleri ursalar dişlere cilā virüp aģarda ve

şıhhatde (5) tuta ve diş etlerine nef' idüp muhkem eyleye eger keskin balı gül yağı ile karışdurup tatlu (6) uyuza ve başda olan ufağ çıbanlara ve tuzlu balğamdan olan çıbanlara sürseler (7) giderüp eyü ide mücerrebdür eger 'asel ve lisânü'l-ḥamel didükleri nebât ile bağırsaklarında çıban- (8) ları olan kimesneye ḥuḳne itseler üç def' a böyle itseler çıbanların ve sâ'ir yaramazlıkların (9) pāk idüp ḡasl eyleye ve bitüre eger 'asele anzarūt kıatsalar çıbanları cilā idüp bitürici (10) ve zā'id etlerin giderici devā ola eger 'aseli cilā idici devālara kıatsalar gözleri keskin (11) idüp kuvvetlü eyleye eger dildükler şişleri deşildükde 'asel ile ḡarḡara itseler veyā ṭamaḡa (12) sürseler pāk eyleye tenkiyeye ya' nī pāk olmasına ve cilāya ihtiyācları olan sâ'ir (13) yaralara ve sünnet yarasına ursalar daḡı pāk idüp cilā eyleye eger 'aseli yunmış olan (14) buḡday unı ile yoḡurup iriñlenüp pişmiş olan şişlere ursalar deşüp içinde (15) olan iriñi şovurup gidere ve eger pişmiş olmazsa pişürüp yumuşada ḡuşuşen (16) arḡada olan çıbanlara bu vechile ziyāde nāfi' dūr eger 'asel zerāvend-i ṭavīl didükleri (17) kökten ve burçaḡdan kıatup yoḡursalar deriñ olan yaralarda et bitüre eger bu zıkr (18) olınan acı bādem ve ḡabb-ı maḡleb didükleri dāneler içlerinden ve arpa unından kıatsalar (19) ve bedene sürüp sıvasalar dirilde eger şu ile içseler içinde olan fuḡalātı pāk itmeḡe (20) muḡtāc olan göḡsi pāk eyleye şusuz olduḡda hemān 'asel şerbetin içseler cimā' a taḡrīk (21) eyleye mizācları fālic ve şovukluḡdan toñḡun olanlara şerbetlerin enfa' ı derçik 'aseli şu (22) ile içmek cimā' a taḡrīki ḡavī ider eger şu ile içseler bağırsaklarda olan çıbanları (23) pāk idüp devālara ḡābil eyleye nitekim mirī didükleri ṭa'ām böyledür eger 'aseli baraş ve (24) behaḡ devālarına kıatsalar cilā itmesi ḡavī ola eger 'aseli ḡuḡneye kıatsalar ishāl itmesi (25) ḡavī ola 'aseli çok yimeḡ kıuşmayı taḡrīk ider ve şusuz ider ve mizācları issi olanları (26) kıızdırup bedenlerin ḡabar ḡabar ider ıḡlāḡı māyeḡōş enār ve aḡaḡ ḡavunı ekşisi (27) ve ḡar şuyı ile yimişler rublarıdur 'asel bedeli sūsen köki ile kıarışmış incirdür ba' zılar dimiş (28) üzüm şiresin üç paydan biri ḡalınca pişürseler bedelidür (29) **böḡürtlen** ma' ruf aḡaḡ büyük dikendür ki şūreti ve yapraḡları gül aḡacına ve yapraḡına

[105^b]

(1) beñzerdür ve yimişi tut gibidür yimişi yaz şoñında irişüp bu aḡacın kuvveti bir ḡaḡ nesne (2) den terkīb olınmışdur ammā bürüdeti ve yübüseti ḡālibdür yimişi ziyāde ḡābızdur ve yimişinden (3) olan ḡarāret ve sâ'ir icrāsından zāhirdür eger yapraḡın çineseler aḡızda olan (4) çıbancıklara ve ḡulā' didükleri ḡabarıḡlara nef' idüp eyü ide ve sâ'ir tāze olan yaraları (5) bitürüp oñaldur eger yimişinün şıḡındusı ile henüz

[e]şilmiş taze çıbanlara sürse- (6) ler kurıdup oña sâ'ir nesneler akmasını men' eyleye çiçeği dahı bu hâşşayı ider yimesi (7) içerüde olan harârete nâfi' dür ve kan tükürmeyi tutar böğürtlen ağacının köki (8) bögreklerde olan taşları ufaqlar yaprağının ve yimişinün şu ile pişürilmiş saçları (9) siyâh idüp boyar ve eger içseler karnı tutup kabz eyleye eger yaprağını çineseler (10) gevşemiş olan diş etlerine nef' eyleye ve eger yaprağı ile yakı itseler nemle didükleri (11) kızıl şiş ve çıban sâ'ir bedene tağılmasını men' eyleye ve başda olan uyuz ve çıbanları (12) eyü ide ve göz taşra çıkup tomalmasını ve gözde olan züfre didükleri ziyâlığı (13) ve bevâsîr didükleri çıbanları büyümeden men' ide ve bevâsîr didükleri çıbanlar akma- (14) sını men' ide eger yaprağını döğüp etrâfdan içine mâddeler akan mi' de üzerine yakı (15) itseler mi' deye kuvvet virüp hıltları kabûl itmeden men' eyleye eger yaprağının şıkındusını (16) kuritsalar zıkr olınan her hâşşası ve te'sîri ziyâde olup kavî ola yimişinün (17) şıkındusı ağızda olan marâzlara nâfi' dür ve bağırsaqlara kuvvet virür çiçeği karnı (18) tutup kabz ider çiçeğinden miqdâr-ı şerbeti üç mişkâl miqdâra dekdür böğürtlenden (19) bir sınıf vardır ki tağlarda olur gayrı yirlerde olmaz ve ekşer evkâtde dikensüz olur (20) veyâhüd yabân gülî dikenî gibi ince dikenlû olur bunun yimişi gül yimişi gibi kızıl olur bu nev' ün (21) dahı fi' li ve te'sîri muqaddemâ zıkr olınan gibidür lakin bunun çiçeğinde tahlîl itmeklik vardır (22) eger böğürtlen yaprakların taze budakları ile döğüp çok yayan yürimekten uyluklar (23) arasında olan sıyrıklara yakı itseler fi' l- hâl nef' eyleye böğürtlenden şiyâf ya' nî (24) göz devâsı iderler gözde ve göz kapaklarında cemî' an zâhir olan marâzlara nef' ider (25) andan göz devâsı itmenün tîrîki budur ki taze ve yaş ve filiz iken döğüp ve şıkup (26) ve şıkındusını şâf idüp mermerden şalaya ya' nî ezecek üzerine muhkem karışdurup (27) ezüp tâ koyu ola ba' dehü bir miqdâr zamg-ı ' arabî katalar muhkem ola ba' dehü şiyâf ideler (28) **beyâz feslegen** ' arabîde şîbe dirler ba' zılar nebât-ı eşyeb ya' nî saçları ak nebât dirler (29) ba' zılar beyâz reyhân dirler bir nebâtdur ki budakları ve baldırı beyâzdur yaprakları dahı

[106^a]

(1) beyâza mâ' il siyâhdur yaprakları güyâ ki miqrâsla kesilmişdür kesekleri çokdur râyihâsı (2) hoşdur ve keskindür bostânlarda ve çoraq yirlerde ve gölgelü yirlerde dahı biter ba' zılar (3) eküp bitürürler anuñçündür ki ba' zılar eşene-yi bostânî ya' nî ağa[ç] yosununun bostânîsidür (4) dirler **tabî' atı** hârr ve yâbisdür harâreti derece-yi şâlîseye irişür ve yübüseti derece-yi ülâ âhirine (5) irişür eger döğüp balgamdan olan yıllerden

hâşıl şişlere yakı itseler fi'l-hâl taḥlîl (6) eyleyüp indüre zükkâmı olan kimesnelerün dimâğları ve bedenleri fâsid ḥıltlar ile tolu (7) degül ise anı kôk[la]salar nef' eyleye süddeleri açar fuḫâlâtı ve nezleleri ibtidâ'sında anuñıla (8) yakı itseler taḥlîl idüp bir 'üzuvda cem' olmasına mâni' ola görürmekle ve içmekle ve şu ile (9) pişürüp içinde oturmağıla qarında olan oğlanı taşra çeker ve ḥayzı yüridür ve raḥim (10) ağızın açar ve yillerin tağıdur ve raḥimde olan fâsid yaşlıkları kırıdub giderür (11) miḳdâr-ı şerbeti bir bucuḳ mişḳâle dekdür şarâb ile veyâḥûd 'asel şerbeti ile içeler ziyâde (12) ve nâķış daḥı cā'izdür 'ilâc iden kimesne ictihâdına göredür (13) **peynir şeker**i fâriside fânîz-i sincerî dirler fânîz şeker peyniri didükleridür sincerî bilâd-ı (14) fârisden sicistâna mensûb dimekdür anda itdükleri eyü olmağıla meşhûrı oldur (15) beyâz ve şâfi şeker yavaş âteşde kıvâma getürüp ba' deḥü yekseri üzerine berkidüp (16) ve tekrâr tekrâr çeküp şeker peyniri olur minhâc nâm kitâb şâhibi bu vechile zıkr itmîşdür (17) ammâ bunda nazar vardır şâhib-i kitâb eydür bizüm yanumuzda bu cins ḳubbeyt-i ḥarrân dimekle ma' rûf- (18) dur ki anı 'aselden idüp ḥalk elleri üzerinde şatarlar niçe isterler ise ba' zılar (19) dirler fânîz sükker ve arpa unından iderler fânîz iki dürlüdür birisi sincerî ve biri (20) ḥarrânîdür ki zıkr olındı ḥarrânîñün issiligi ve gögsi yumuşatması azdur ba' zılar dir- (21) ler ki sincerîsi beyâz-ı şâfi terencübünden olur peynir şeker i' tidâl üzere ḥarrîdur (22) bir miḳdâr ruḫûbetden daḥı ḥâlî degüldür öksürüğe nef' ider ve ḳarnı yumuşadur ve gögse (23) eyüdür sükkerden ve sâ'ir eşnâfindan yumuşatması ziyâdedür ba' zılar dimişler ishâl (24) itmekde süleymânîsi aḳvâdur şeker envâ' ıyla ḥarf-i sînde zıkr olınmışdur (25) **boza** fuḳḳâ' dirler üzümde ve ḥurmâdan ḡayrı nesnelerden itdükleri şarâbdur (26) ki ekşi olur ve şarâb gibi lezîz olup çok içilmez bu maḳûlelerün lezzetinde ekşilik ve (27) tatlılık ve daḥı keskinlik olur arpadan itdükleri şovuk olur sidügi yüridür (28) bögreklere ve dimâğ perdelerine ve siñirlere zarar ider ve şişirür ve yaramaz ḥıltlar peydâ (29) ider bu maḳûlesinün içinde fîl dişini koyup ıslatsalar yumuşadub işe kolay

[106^b]

(1) ola gâh olur fülful ve ḳaranfîl ve sünbül ve sedef ve kerefes ḳatarlar bu maḳûlesi ḳarın (2) içinde kırkırlar peydâ ider bu maḳûlesi cüzẓâm olmağa nâfi' dür gâh olur etmekden (3) kerefes ve na' nâ' dan iderler bu maḳûlesi arpadan olandan eyüdür mizâcları (4) issi olanlara nâfi' dür ve yilleri şişirmek itmez ve siñir zararı azdur eyüdür sükkerden (5) itdükleri 'aselden olandan mu' tedilrekdür ve mizâcları issi ve mu' tedil olanlara (6) eyüdür evlâ budur ki bu maḳûle şarâbları içmeyeler illâ aç ḳarnıla veyâḥûd

ta'ām hazımı (7) şoñlarında ve mi' deden indükden şoñra içeler zîrâ zıkr olınan vakıitlerden ğayrıda (8) içilse ta'āmı fesâda virür baldan olan ve issi otlar ile olanı aç karnıla (9) içmeyeler meger ki mi' dede yaşlıklar ve balğamlar çok ola bu taqđırce cā'izdür arpadan (10) ve etmekden olanlara evlā budur ki maştaki ve sünbül ve kaķule katalar zîrâ şişirme- (11) sin giderür tarhūn bozaya lezzet virür ve ağaç kavunı yaprağı hōş rāyiħalu ider (12) kalbe kuvvet virür gāh olur tāze ħurmā ve qurı ħurmādan ve qurı üzümnden ve enār çekirdek- (13) lerinden itdükleri sâ'irlerden eyüdü ħuşūşen eger hōş rāyiħalu nesneler ile olursa (14) ziyāde olur bozadan her yigirmi raṭıla bir mişkālden ziyāde hōş rāyiħalu nesne katmayalar (15) tāze ħurmādan ve qurı ħurmādan olan bozalar başı ziyāde aĝrıdur ve cigere zarar iderler (16) ammā mi' deye ğayrılarında kolayrakdur bozalaruñ eñ şovuğı arpadan olanıdur (17) ba' dehü etmekd[en] olandur ve cümleden ziyāde issi olanı 'aselden olandur ki issi otlar ile (18) ola ba' dehü otsuz olandur ba' dehü qur[ı] ħurmādan olandur ve cümleden eyüsi qurı üzümnden (19) olandur ki enār çekirdegi ile ola evlā budur ki maştaki ve na'nā' yaprağından ğayrı (20) katmayalar ve azacuk tarhūn katalar (21) **büber** babardan ğalaṭdur ' arabīde fülful dirler issi otdur ki ma'lūmdur ağacı vilāyet-i (22) hindde olur büyük ağaçdur salkımları olur salkımı dāneleri fülfuldür gūyā ki (23) ħabbetü'l-ħazrādur ağacı anuñ ağacına beñzerdür yimişi evvel zāhir olduķda üzüm salkımı (24) evvel zāhir olduğı gibi zuhūr ider gūyā qurımış tut dāneleri gibi uzunca zuhūr (25) ider dār-ı fülful didükleri oldur ki ħarf-i dālda zıkr olunur şāhib-i kitāb eydür bu kelāmuñ (26) şıħhatinde naẓar vardur zîrā mu'temedün-'aleyh kimesneler ħikāyet iderler ki dār-ı fülful āħir başķa (27) ağaçdur ba' dehü giderek birbirinden ayrılup dāne dāne olur ol dāneler tamām kemālin (28) bulmadın dererler ise aķ büber olur ve eger tamām olup kemālin bulursa siyāh (29) büber olur **ṭabī' at** siyāhı derece-yi şālīşe āħirinde ħārr ve yābisdür beyāzı siyāhdan

[107^a]

(1) qābızrekdür ve siyāhı beyāzdan ziyāde yaķıcı ve dili incidicidür ba' zılar beyāz fülful daħı (2) āħir ağaçdur ba' zılar dimişler başķa degüldür belki siyāh fülfuli tāze süd içinde ışlayup (3) siyāh qabı geydür beyāz qalır ammā bu kelām daħı şāħiħ degüldür ve illā eger şāħiħ ise āħir aña beñzer (4) nesneler böyle idüp büberdür diyü ħīle iderler siyāh büberüñ eyüsi oldur ki aĝır (5) ola beyāzı siyāhdan aĝırcadur beyāz büberden şol ki buruşmayup üsti düz ola (6) eyüsi oldur ammā siyāhınuñ eyüsi 'aks üzerinedür bu bir ğıdāyı hazım itdürür bevli (7) idrār ider ve cezb idüp taħlīl ider göz

kararmasın cilā ider eger içseler veyā ba‘zı (8) yağlar ile sürünseler ditretmesi olan sıtmaya nef‘ eyleye ve şovuk zehirlü cānavarlar (9) ısırmasına nef‘ ider eger ‘avret götrünse oğlanı aşağı indüre ‘avret eriyle cem‘ olduğdan (10) sonra götrünse gebe olmaya eger lu‘ūk ve sā’ir bulamaçlar ile karışdursalar öksürük (11) ve sā’ir göğüs ağrılarına yarayup nef‘ eyleye eger ‘asel ile karışdurup ağız içinde tamağa (12) sürseler boğaz ağrısına nef‘ idüp muvāfık ola eger taze defne yaprağıyla içseler (13) bağırsak ağrısına nef‘ eyleye eger mevzek ile çineyüp şuyın yutsalar dimāğdan (14) ve mi‘deden balgamları kōpara eger sağ olan kimesnelerün ta‘āmları ile katıklara (15) katsalar iştihā açup ta‘āmı hazım itmege yardım eyleye eger zift ile karışdursalar (16) hanāzır didükleri çıbanları taḥlil eyleye eger kızıl püre ile karışdurup behaḳa sür- (17) seler behaḳı ziyāde cilā eyleye büber yilleri tağıdur mizācları şovuk olanlara (18) eyüdü mizācları issi olanlara zarar ider ıslāḥı budur ki sirke ve ekşi yimişler rubları (19) ve cirmleri ile yiyeler ve karlu şu içeler mizācları şovuk olanların kanların issi ider (20) ve inceldür ve renk-i ruların kızardur ve ekşi kekremelerin giderür ve gıdaları sā’ir a‘zā- (21) lara ulaştırur ve her gāliz olan ta‘āmı ve hılṭları kesüp toğrar evlā budur ki (22) cigerleri ḥārr ve yābis olanlar ve kanları az olanlar ve içerüsünde çıbanı veyā şişi (23) veyā şu yollarında elemi veyā sıtması olanlar andan ictināb ideler ve issi zamānda yimeyeler (24) eger yinüp çürimiş olan diş kovuklarına büber tōldursalar ağrıyı sākin idüp (25) nef‘ eyleye eger büberi dōgüp ba’dehü tuz ve şogan ile karışdurup saç ve sakal (26) dökildügi yiri muḥkem ovup kaşıyup üzerine yakı itseler saçları bitüre eger bakla (27) ve noḥud unı ile karışdurup behaḳa sürseler behaḳı cilā eyleye eger dahiliyyūn merhemi (28) ile karışdurup balgamdan olan şişlere urup götürseler taḥlil idüp indüre (29) kezālik yilden olan yüzün ve gözün şişmelerine ursalar gidere eger büberi

[107^b]

(1) ezüp ve zeyt içinde kaynadup fālic ve tōnmiş ve uyuşmış olan yirlere sürseler (2) nef‘ ide ve şovuk geçmiş olan a‘zāyı kızdura eger et ile pişen cemī‘an ta‘āmlara (3) katsalar etlerin çirkīn rāyiḥasın ve ağırlığın giderüp hazımı āsān eyleye ve mi‘de ve (4) cigeri ve sā’ir a‘zāyı kızdura ve dā’imā büber isti‘māl itmek kuluncı men‘ ider elbette (5) ve göğüs içinde koyu hılṭlar cem‘ olmasına māni‘ olur eger kābız olan devālara katup (6) isti‘māl itseler sidük tamlamasına nef‘ eyleye muḥaşşal budur ki siñirlere ve şovukdan (7) olan marāzlara bādzehirdür siyāḥ büber yimek göz kararmasına nef‘ idüp giderür ve sirke (8) ile dişler ağrısına nāfi‘dür ammā beyāz

büber mi‘ deye eyüdü ve siyāhı siñirlere eyüdü (9) miḳdār-ı şerbeti mişkale dekdür ammā dā’imā isti‘ māl itmesi erlik şuyın ḳurudur (10) ve bögreklere zarar ider ‘asel ıslāḥ ider ikisine daḥı zencebıl bedel olur (11) **buḡday** ‘ arabide ḥınṭa dirler buḡdayuñ eyüsi oldur ki tāze olup nebātında kemālin (12) bulmuş olur rengi şarulıḡa ve kızılıḡa ve beyāzlıḡa mā’ıl olur yaramaz ve bozḡun (13) ḳoḡusu olmaya ve ḳatılıḡı ve yumuşaklıḡı ortaca olup iri ola ve yinmiş ve çürümiş (14) olmaya **ṭabī‘atı** ruṭūbet ve yübüsetde mu‘ tedildür derece-yi ūlāda ḥārrdur çok ḡıdā virür (15) eger çineyüp taşradan beden üzerine ursalar ḥarāreti derece-yi sāniyede ola ata buḡday (16) yidürseler ziyāde zarar eyleye eger buḡdayı çig iken yiseler ḳurd ve şoḡulcan eyleye (17) ḥuşuşen yaş buḡday ziyāde ider siyāḥ buḡday yaramazdur şu içinde pişmiş olan (18) buḡday ḡiç ḥazım olup şişiricidür lakin yinüp siñirülse sā’ir aḥvālinden çok (19) ḡıdā vire şol buḡday unı ki kepegi çıḳmış ola ve buḡday yunmuş ola südde itmekde (20) ve ḡalızlıḡda ve mi‘ deden ḡiç inmekde nişāstaya yaḳındur çig buḡday zararın def‘ (21) ider nesnelerden birisi mürri-yi nebāṭidür ki buḡday veyāḡūd arpa unından ba‘ zı eczā (22) ile iderler ekşidür ve birisi daḥı keskin sirkedür buḡdayuñ ḥamırsuz etmegi ya‘ nı boḡaca- (23) sı ḳarnı tutar boḡaca yiyenlere evlā budur ki ba‘ zı zamānda bedeninin i‘tidāl üzere (24) ishāl ider nesne ile yoḳlayalar meşelā peynir şekerı ve incir ile ve bunlara beñzer nesneler (25) ile pişmiş veyāḡūd henüz tamām olmayup başaḳda tāze iken el ile ovup yinilen buḡday- (26) dan şoñra cevāriş-i kemmün ve cevāriş-i fülfuli isti‘ māl eyleyeler ve üzerlerine şu içmekden (27) ḥāzer ideler zīrā fi’l-ḥāl ḳulunca sebep olup yiller peydā ider buḡday degirmende (28) öḡündükde unı öḡünmekle issi olur aña göre öḡündüḡi zamānıñ yaḳınlıḡına ve ırāḳ- (29) lıḡına göre ıssılıḡı olur ve henüz öḡüdülmiş olan un ḳarnı tutar ḡāḥ olur

[108^a]

(1) buḡday unı ve benc şıḳındusı ile yaḳı idüp siñirlere aḳan fuṣūl ya‘ nı siñmeyüp (2) ḳalan yaramaz yaşlıḳlara ve baḡırsaḳlarda olan şişmelere urup nef‘ ider eger (3) buḡday unını sikencübın ile ḳarışdurup südlü didükleri ufaḳ çıbanlara ursa- (4) lar ḳoparup gidere eger kızıl buḡday unı ve sirke veyāḡūd şarāb ile yaḳı idüp zehirlü (5) cānavarlar ısırdıḡına ursalar nef‘ eyleye eger unını şu ile şol mertebede pişür- (6) seler tutḳal gibi olsa ba‘ dehü aḡıza ḳoyup yutsalar öksürüḡi ve göḡüsden ḳan (7) tükürmesi olan kimesneye nef‘ eyleye eger şu ve na‘ nā‘ ve ḳaymak ile pişürseler öksü- (8) rüḡe ve göḡüs iriligine nāfi‘ ola ve degirmen taşı tuzı ki buḡday öḡünmekden ḥāşıl olmuş (9) ola anı mā-yı ‘asel ile veyāḡūd şu ve zeyt yaḡı ile pişürseler ve issi şişler (10)

üzerine ursalar taḥlil idüp nef' eyleye (11) **poḥ böcegi** 'arabîde ḥunfesâ dirler ma' rûfdur ekşeriyyâ ḥayvânât terslerinden ḥâşıl olur (12) ba' zısınıñ kanatları vardır uçar ve ba' zısı uçmaz uçar maḳûlesi olan (13) yabânlarda olur ve büyük olur ba' zısı daḥı küçük olup köylerde ve yabânlarda olur (14) uçar maḳûlesi olanların keskinliği ve ḥarâreti ziyâdedür taḥlil idicidir eger zeyt (15) yağı içinde kaynadup kulağa tamlatsalar fi'l-ḥâl ağrısını sâkin eyleye ḥâşşelerindendir (16) eger kül içine gömseler şolup hareketi kalmayup ölüme yaklaşa eger külden çıkarup (17) ḥayvân tersi içine kosalar fi'l-ḥâl dirile eger başlarını koparup gügercinler kulle- (18) sinde veyâḥûd gügercinler sâkin oldukları yire kosalar ol yire gügercinler cem' olalar (19) eger ardın koparup içine mîl şokup ruṭûbeti ile göze çekseler gözi kavî (20) idüp za' iflîğini ve perdesini gidere eger bütün ezüp baldırlarda olan uyuza (21) ve çıbanlara ursalar ziyâde nef' eyleye kezâlik 'akreb şokduğı yire ursalar eyü ide (22) **beyin** 'arabîde dimâğ dirler ekşeri ḥayvânları zıkr olunduğı yerde zıkr olınmışdur (23) lakin ḥekîm calinusa iktidâ'en 'âdet şöyle cârî olmuşdur ki dimâğ için başka (24) bâb zıkr iderler 'âmme-yi nâs dimâğa muḥ ya' nî ilik dirler her dimâğın ṭabî' atı bârid-i raṭbdur (25) ammâ ḥayvânına göre mizâcları tefâvût üzeredür ya' nî ba' zı ḥayvânın ṭabî' atı ḥarâret (26) üzere olup dimâğının daḥı aña göre bürüdet ve ruṭûbeti az olur ammâ bu keyfiyyetden taşra (27) olamaz dimâğ ekl olunduğda mi' deden giç hazım olup iner andan ḥâşıl olan ğalîz (28) ğıdâdur bağırsaklardan çıkması güç balgâmi peydâ ider mi' deye zarar itmek ḥâşşasıdur (29) kuşmağı ve gönül dönmesin taḥrîk ider anuñçündür ki eger bir kimesne kuşmak murâd eylese

[108^b]

(1) vâfir yimek yiyüp ba' dehü dimâğa ziyâdece zeyt yağı katup üzerine yise elbette kuşdura (2) ba' zılar beyin yimek için fûdenc ya' nî yabânî na' nâ' ile ve ba' zılar ḥoş râyîḥalı issi otlar (3) ile ve tuz ile karışdurup ıslâḥ idüp yirler böyle olıcağ zararlı olmaz beyin (4) yinüp hazım olıcağ bedene vâfir ve eyü ğıdâsı olur beyni ıslâḥ idici nesneler (5) na' nâ' ve şa' ter ya' nî güyegü otı ve büber ve ḥardal ve mirî ve sirke ve dârçîn ve şarâb-ı (6) reyḥânîdür ki maḥallinde beyân olınmışdur kebâb olan beynün hazımı egerçi kiçirekdür ammâ (7) mi' deye yapışup bulaşması azrakdur beynün eñ eyüsi kuşlar beynidür ḥuşuşen (8) tağlarda olan kuşların cümleden eyüdür ve sâ'ir dört ayaklı ḥayvânlar beyinlerinden (9) eñ eyüsi deve beyni ve buzağı beynidür zehirli cânavarlar şokduğı ve zehirlenmiş (10) kimesnelerin ṭa'âmlarına beyin katup yidürseler nef' ide (11) **beyâz süsen yağı** süsenden murâd zanbağdur ḥârr ve yâbisdür

harâret ve yübüseti (12) derece-yi şāniye āhirine irişmege qarībdü[r] laṭīf idicidür yumuşadıcıdur gevşemiş (13) olan a' zāya kuvvet virür eger beş dirhem miqdārın içseler şafrāyı ishāl (14) eyleye sidügi yüridür kuşdurur ditreme giderür şovuk olan dimāğ üzerine (15) sürmekle ve burundan içerü komağıla nef' ider bu yağıñ şan' atı dağı inek pāpā[di]yesi (16) şan' atı gibidür nitekim zıkr olındı lakin bunda artucağ koyup ziyādece tebdil eyleye- (17) ler buña dağı ba' zı münāsib otlar kıtsalar te'siri ve kuvveti ve nef' i ziyāde ola (18) **buyān köki rubbı** eyüsi oldur ki mışırdan getirilmiş ola ṭabī' atı derece-yi ūlā āhirinde (19) hārr ve yābisdür cilā idicidür yumuşadıcıdur hıltları toğrayup kesicidür (20) öksürüğe nāfi' dūr öyken kıamışı ki bağirtlak dirler anı pāk idüp cilā (21) ider ve balğam hıltından olan şusuzlığı keser ve issi olan devālaruñ yavuzluğın (22) giderür çıkarmasınuñ ṭarīkı budur ki hāzırān ayınuñ evvelinde buyān köklerinden (23) alup kabukların şoyup ba' dehü döğüp ezeler ve şu içinde koyup pişüreler ve pişerken (24) muttaşıl kıışduralar ki tā kuvveti şuya çıka ba' dehü anları şudan çıkarup yirine (25) inceleyin ezilmiş kökler kıoya anı dağı kuvveti şuya çıkınca kıaynadup ba' dehü tebdil ideler (26) altı yedi kerre tebdil itdükden şoñra tekrār kıalan kıoyı şuyı şol mertebe pişüre- (27) ler ki kıoyulanup hırmā kııkındısı gibi ola ba' dehü indirüp hıfz ideler ba' zılar köki (28) döğüp şuyın kııup ve güneşe kıoyup güneşde şululuğı gidüp kıoyu (29) olınca kıurur

[109^a]

(1) **balçık** ' arabide ṭin dirler eger balçık kıumdan ve taşdan ve sâ'ir kıarışıklardan hālī (2) olup şāfi olursa aña ṭin-i hıur dirler gāh olu[r] ṭin-i hır diyü kıımulıya didükleri (3) ṭine dirler ancak ba' zılar ṭin-i hıur diyü vilāyet-i fārisde sırāfdan getirürler zencāra (4) beñzer ziyāde yeşil bir toprağa dirler ve anı dütüne kıutsalar kıızarup lezzeti hōş olup (5) yinür ve bu toprağda zarar azdur **ṭabī' at** balçıkıların cümlesi bi't-ṭabī' bārid-i yābisdür lakin āhır kıeyfıyeti (6) olan nesneler kıarışmağıla ve yakmağıla āhır ṭabī' at kesb ider pes köylerde ve şehirlerde (7) ve ṭatlu içilür şular diplerinde huşuşen kıış eyyāmında ve şular bulandığı zamānlarda (8) ol balçıklardan alup edikler urup kıaynatmayup harâret virmiş olan yirlerde veyā çok (9) yayan yürimekten veyāhūd ata binmekden oturağda olan kıızgunluğlara sürseler fi (10) 'l-hāl harâreti sākin idüp nef' eyleye eger bu maķüle balçığı kıurıdup ve hıfz idüp müteğayyir (11) şuya kıatup ezüp kıırılssa şuyıñ yaramazluğın giderüp ıslāh eyleye ve şol (12) balçık ki güneşde çok kıura ve üzerinden çok yıller ese gevşek bedenlere sürseler (13) ziyāde nef' eyleye huşuşen eger dütüte kıutsalar kıurıtması ziyāde olup istiskā marazı (14) olanlara anı sürüp nef' idüp

bedenlerin ruṭūbāt-ı fāsideden kırıdır eger başı anuñıla (15) yusalar başı pāk idüp ḥarāretini gidere ve saçları kıvırcık ide eger şüretler (16) yazdıkları boyalara bir miḳdār kıatsalar niçe zamān tūrup bozılmaya beñzi pāk ider (17) ve bedenden behaḳı ve giciḡi ve iriligi giderüp ḥuṣūṣen nıl taṣduḳdan ṣoñra çekilen yirler- (18) de olan balçık ile a‘ zāyı sıvasalar kuvvet vire ve eskiden olan şişleri gidere (19) ve içinden çok kan akup gitmekle incelüp gevşemiş olan beden gevşemesine nef‘ ider (20) ba‘ zı balçıklar vardır ki maḥşūş isimleri vardır her biri maḥallinde maḥşūş olduḡı (21) üzere meşhūr ismi ile zıkr olunur (22) **peygamber ağacı** ‘ arabca sūlt dirler buḡday gibi kabı şoyılır bir gūne arpadır ba‘ zılar (23) dimişler bir gūne buḡdaydur ba‘ zılar dimişler ḥubūbatdan başka bir şınıfdır **ṭabī‘atı** buḡday (24) ḥarāreti ile arpa bürüdeti ortasıdadur ammā mizācı buḡdaya yakındur lakin kabz itme- (25) si ḳavīdür ḥattā kabz idüp şıḳması ile ishāl ider evlā budur ki ısıcaḳ iken yiyeler (26) eger bir gün veyāḥūd iki günden ṣoñra yiseler siñmeyüp ḳarında tura ve yiyen kimesneye gūyā (27) ki ḳarnında taṣ veyāḥūd ḳatı balçık vardır gibi görine eger ısıcaḳ iken yiseler ḳarnı (28) yumuşada bu arpa çavdardan yigdür atlara zarar itmez buḡday zarar itdüḡi gibi ammā (29) bu arpa ḳarın içinde şişmek ve kırkırlar peydā ider eger bu arpadan etmek idüp

[109^b]

(1) yarı pişmiş iken mālīḡulyā marazı olan kimesnenüñ başına ḳosalar nef‘ eyleye eger unından (2) bulamaç gibi kıoyu idüp üzerine vāfir zeyt yaḡı kıoyup üç şabāḥ veyāḥūd beş gün (3) andan yutsalar mālīḡulyā ve sayıklamak marazların gidere ve gögsi pāk eyleye ammā (4) baḡırsaklara zarar ider rāziyāne ıṣlāḥ ider (5) **piliç** ṭabī‘atları bārid-i raṭbdur i‘tidāl üzere eyüsi ötmege yaklaşmış olan ḥorūs (6) yavırdur ki semiz ola leṭāfetli ḡıḡalardandır keskin ve issi marazlardan henüz ḳalḳanlara (7) veyāḥūd marazları dimāḡda olanlara ki ḳuruluk ḡalebe itmiş ola herkese muvāfiḳ (8) ḡıḡadur ḥuṣūṣen isfidāc idüp yiseler ziyāde muvāfiḳ ola mi‘ de yangınlarına nef‘ (9) idüp sākin eyleye mizācları şovuk olanlara yimesinüñ ṭarīḳi budur ki evvelā şu ile (10) ḥaşlayup ba‘ dehü tavada ḳavurup issi otlar ile yiyeler ve mizācları issi olanlar (11) issi otlar ile yimeyeler ammā anlar kışniç ile yiseler olur sirkelü olıcaḳ mi‘ deden (12) tiz iner ve şafrānuñ şiddetin şoyup giderür ve renk-i rūy³ şāf idüp güzel ider (13) ammā sirkelüsi cimā‘ a za‘ f virür bi‘l-ḥāşşa boḡaz aḡrıları peydā ider didük- (14) leri kelāmuñ aşlı ve

³ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

muhaşşalı yokdur (15) **büber ağacı köki** fāriside fūlfulmūya dirler **ṭabīʿ atı** derece-yi şālīşede hārr ve yābisdür (16) bu kök beyāzıdır eger çineseler ruṭūbetleri eridüp taşra çeke içmekle ve yakı (17) itmekle ṭalaḵ ağrısını giderüp eyü ider eger üzüm ile çineseler veyāḥūd mezvek (18) ile qarışdurup garḡara itseler dimāḡdan balḡamı ḳopara ve sekte ve şarʿ [a] marāzlarına (19) nefʿ eyleye eger uyluḡlara yakı itseler ağrılarına nefʿ eyleye ve ʿırḳuʿn-nisā marāzına nefʿ (20) eyleye baʿ zılar dimişler bu fūlfulmūya güzel rāyihālu bir ağacın kökleridür ki ağaç ḳavunı (21) çekirdegine beñzer yimişi olur ammā ol ḳavl-i evvel meşhūrdur bulunmasa nār-ı müşkden (22) vezni ve sürencāndan şülüş vezni ve ḳurṭum-ı muḳaşşerden şülüş vezni bedelidür (23) **pīrūze** maʿ rūf ṭaşdur rengi göklük ile yeşillikden terkīb olunmuşdur eyüsi (24) oldur ki büyük olup şāfi ola ve göklüḡi ziyāde olup ḳalıñ ola pīrūze hevā (25) açık olıcaḡ ol daḡı açuḡ olur ve hevā bulanık olduḡda ol daḡı bulanık olur (26) **ṭabīʿ atı** ziyāde bārid-i yābisdür vilāyet-i ḡorasān ve şīrāzda maʿ denleri vardur andan (27) getirürler pīrūze kimyā eczāsına girür altunı ve gümüşi muḡkem idüp ḳıvāma getürmek (28) için ḳatarlar ve göz için olan devālara daḡı girür göze cilā virür göz aʿ zāsına (29) ḳuvvet virür ve yaşıḡın giderür baʿ zılar dirler dirhem miḡdārın şarāb ile içseler

[110^a]

(1) zehre devā ola ve eskiden olan ishālī ṭuta ve baḡırsaḡlar ve sāʿir içerüde olan (2) yaramaz yaralara ve çibanlara nefʿ ider ve gözde olan ṭabaḡa-yı ḳarniyye çatlaḡına nefʿ idüp (3) bitişdüre ve göze ḳatı nesne doḡunmaḡdan veyāḥūd şişden göz perdeler[i] irelmiş (4) olsa girü bir yire götürür baʿ zılar dirler südüs dirhem miḡdārın ʿaḡreb şoḡduḡı (5) kimesneye içürseler nefʿ idüp elemi gidere eyüsi teşḡāḡidir ki yaldurar ve şayḡallu ola (6) pīrūzeyeye yaḡ doḡunsa rengi bozılır ter daḡı bozar cümle rengi giderüp bozar kezālik (7) misk sürseler cümle rengi gidüp fāsıd ola dimişler ki her ṭaş ki rengi bu maḡūle (8) ve sāʿir nesneler ile gide yüzük idinüp ṭaḡınmaḡa yaramazdur anuñçün anı pādīşāh- (9) lar ḡazīne idinüp ṭaḡınmazlar (10) **paşdırma** ʿ arabīde ḡadīd dirler ve her tāze nesnenün ḡurısına ḡadīd dirler lakin (11) istiʿmāl-i nāsda et ḡurısına maḡşūşdur ki pašdırma dirler her tāze nesnenün (12) ḡurusı miʿ dede ḡazım olmaḡda ikiden ḡālī degüldür yā budur ki tīz ḡazım olur (13) veyā ḡiç ḡazım olur ve yübüseti ve ḡuruluḡı ziyāde olur böyle olması anuñçündür ki ruṭūbeti (14) gider veyāḥūd üzerinden geḡen yıllerden ve güneşlerden mizācı bir güne daḡı olup bir ḡaḡ (15) nesneden terkīb olunmuş gibi ve ḡatılan issi veyāḥūd bārid otlardan olur maʿ lüm (16) ola ki tāze et ile pašdırmanın aşlā münāsebeti yokdur biʿl-küllīye birbir[ine]

muḥālifdür (17) paşdırma giç hażım olur ve qurılık virür yaramaz gıdâlardandır bedende çıbanlar ve (18) sivilceler ve gıcık peydâ ider dimâğ-ı insâna ğalîzlik ve yaramazlık hâşıl ider paşdırma- (19) laruñ eñ eyüsi ħınzîrdan olanıdır ba‘ dehü koyun ba‘ dehü keçi ba‘ dehü balık paşdırması- (20) dur eyüsi oldur ki tuzı ortaca olup üzerinde tuzı çoraqlanmayup paşdırmayı (21) acı ve keskin itmiş olmaya **tabî‘atı** hârr ve yâbisdür bedenleri gevşelüp şarkmış olanlara (22) ve balğamlulara ve istiskâlulara nef‘ ider şol şartla ki bu tarîkle şuşamaları def‘ (23) olına veyâhûd şuşamayup çok şu içmeyeler bedenlerin kurıtmak isteyenlere eyü- (24) dür kılunç zibili ‘arîz olanlara zarar ider gıcık ve kuru uyuz peydâ ider ve uyhusuz- (25) lük getirür yabânî olan hayvânıñ başdurması istiskâlulara ve bedenleri gevşelmiş (26) olanlara enfa‘dur ħuşuşen evvelâ sirkede yaturup ba‘ dehü paşdırma olan bunlara ziyâde (27) nâfi‘dür paşdırma zararını def‘ etmek tarîķi budur ki evvelâ şu içinde yaturup ba‘ dehü (28) pişüreler paşdırmayı kebâb itmek yübüsetin ve fesâdın ziyâde ider eyüsi oldur ki (29) yağlu olup semiz ola evlâ budur ki vâķi‘ kişniç ile başduralar ve sirke içinde yaturalar

[110^b]

(1) ve daķı kimyön ve dârçîn ve anison ile ideler eger tâze yelimşik tereler meşelâ ısbanaķ ve (2) sürgün ve bunlara beñzerler ile pişürseler zararı def‘ olunur pancar ile daķı olur ve tâze (3) iç yağlarından ve bâdem yağı ve sūsâm ve kıymaķ ve sâde yağı bunlardan ne bulunursa (4) katalar ve üzerine tatlu ve şulu şarâb içeler sirke içinde yatarsalar şusuzlığı kesüp (5) kurıtmayı az olur mi‘deye ağır olup çerb olan ta‘âmlar ile azacuk paşdırma yise- (6) ler ağırlığı gidere şarâbdan ikrâh idenler paşdırma yiseler şarâbı tatlu içüre paşdır- (7) mayı kıatık idinmede i‘timâd itmeyeler dâ‘imâ paşdırma isti‘mâl idenlerüñ gözlerinüñ (8) tabaķa-yı cildiyesine yübüset virdüķi mücerrebdür evlâ budur ki eger açla ve eger şarâbile (9) çok yimeyeler çok yimesinden şusuzlık ve tasa ‘arîz olduķda üzerine şovuķ (10) sikencübîn içeler eger boğazda kurılık ve ıztırâbsuz şusuzlık olursa yağlu şor- (11) valardan ve tatlu cüllâblardan bir miķdâr yudalar levzînec didükleri yağlu bâdem aşı (12) ve ħıyâr içi paşdırma üzerine yiseler ziyâde ıslâh idüp fesâdını gidere (13) **panbuķ** ‘arabîde kıtın türkîde penbe ve pamuķ daķı dirler ma‘rûf nesnedür şâķib-i (14) kitâb eydür penbenüñ ‘arabî isimleri çokdur isti‘mâl olınanların maķallinde zıkr idüp (15) ğarîb ve ğayr-i meşhûr olanları terk eyledük panbuķ ağacı ve yimişi daķı ma‘rûfdur (16) yigirmi miķdârı zamân yirde tırup kırumaz yaşar **tabî‘at** ağacınıñ tabî‘atı (17) bârid-i kıbızdur ba‘ zılar dimişler ağacı cemî‘an eczâsıyla hârr ve kıbızdur şek yokdur (18) ki penbe ıssılığı ibrişimden

ziyâdedür ba‘ zılar dirler beraberdür penbeden şol ki tâze (19) ve yumuşak ola issi ider ve şol ki iri ola andan libās idüp giymek bedeni (20) arıkladur dimişler ki her libās ki bedeni incidür iriligi ola böyledür ya‘ nī bedeni (21) arıx ider penbe çekirdeginüñ içi derece-yi şāniye evvelinde hārr ve raṭbdur ba‘ zılar dimişler (22) yābisdür şek yokdur ki ruṭubetleri qurıtması vardur penbe çekirdeginden olan yağ (23) yüzde ve sâ‘ir yirlerde olan leke ve ufaḵ noḡtalar ve yüzde cirāḡat nişānların gider- (24) mege nāfi‘ dür tâze olan penbenüñ yumuşaqlığı ve issiligi ziyâdedür ve eskisinüñ yübüseti (25) ziyâdedür şāhib-i kitāb eydür benim yanumda eskisinüñ ḡarāreti tâzesinden ziyâdedür (26) penbeyi yaḡsalar ḡarāreti ve yübüseti ve leṭāfeti ziyāde olur yaḡılmışını tâze aḡar yaraya (27) ṭoldursalar fi‘l-hāl ḡanın diñdüre penbeyi iriñlü ve özlü büyük çıbanlara yapışdursalar (28) içinde olan özi ve iriñi ḡoparup pāk eyleye zīrā qurıtması ve çekmesi ziyāde- (29) dür eger penbeden fitil idüp bir ṭarafın yaḡup ve yanmayan ṭarafın miḡlara beñzer olan

[111^a]

(1) sigil üzerine ḡoyup daḡ ile daḡlasalar üç güne dek böyle itseler sigiller tiz gide- (2) re zükkāmı olan kimesne penbeyi yaḡup düṭünine ṭursa nef‘ eyleye eger penbe aḡacınıñ ufaḵ (3) yapraḡlarından alup ve çölmege ḡoyup penbe köklerinden daḡı bir miḡdār ḡoyup cümlesin örte- (4) cek ḡadar şu ḡoyup ḡuvvetleri çıkıncaya dek pişü[r]dükden soñra raḡminde boḡılması ve aḡrıları (5) olan ‘avret içinde otursa nef‘ eyleye bu bābda ḡāşşası vardur yapraḡınıñ şıḡındusı (6) küçüklerde olan ziyāde ishāli ṭutup giderür şol vechile ki elma şarābı ile rub‘ raṭıl (7) miḡdārın bir ḡaç kerrede içürürler çekirdeginüñ içi cimā‘ a ziyāde ḡuvvet virür niḡrīs (8) aḡrısını gidermekde yapraḡınıñ ḡāşşası ‘azīmdür ḡuşuşen eger bir miḡdār gül yaḡı ile ḡarış- (9) mış olursa ziyāde nef‘ eyleye penbeden ṭoḡunmış olan geyesiler mizāclarına bürüdet (10) ve ruṭubet ḡālib olan kimesnelere eyüdür bedenlerinüñ etlerine ḡuvvet virür eski ve çürümiş (11) olan penbeyi çürümiş ve ölmüş olan yaramaz et üzerine ḡosa ol maḡūle çürük (12) eti yiyüp gidere penbe çiçeḡi ziyāde feraḡ virür eger on iki dirhem miḡdārın yiseler serḡōş (13) eyleye çekirdeginüñ içinden cimā‘ içün şerbeti üç mişḡāle dekdür bir miḡdār dārşinī ve şeker (14) ile isti‘ māl ideler (15) **boz bakḡāl** yabānlarda olur rengi şaru ile naḡş olınmış bir ḡuşdur iki şınıfdur (16) bir şınıfı cebelī ki ṭaḡlarda olur aña vefi dirler ve bu şınıf büyük ve şūreti ve naḡşı (17) ziyāde güzel olur ve bir şınıfı daḡı ufaḵ ve siyāha mā‘il şaru alacadur aña neḡṭiyye ya‘ nī (18) cinsi alḡaḡ dirler evvelkisinüñ mizācı esirek ve ḡıdā virmesi ziyâdedür ammā mizācınıñ (19) yübüseti

ziyâdedür ve issidür ammâ ba‘zı cāhiller zann itdükleri gibi mizâcınıñ issiligi kavî (20) degüldür südde marazı olanlara nâfi‘ ğıdâdur şovuklardan ve ruṭûbetlerden gevşemiş olan cigere (21) kuvvet virür ruṭûbet sebebi ile mizâca ‘arız olan fesâdı ıslâh ider aña binâ’endür ki (22) istiskālulara ve ruṭûbet sebebiyle kuluncı olanlara eyü ğıdâdur ammâ sevdâ hılṭların ziyâde (23) ider ve hażım olınması güçdür virdüğü ğıdâ eyü degüldür eger sirke ile pişürseler yübüseti ziyâde (24) ola sirke ile ziyâde leziz olur mi‘deye kuvvet virüp süddeleri açmak için kerefes ile (25) yiseler ziyâde nef‘ ide iştihâyı harekete getüre eger yağıyla tavada kavurup issi otlar ile (26) yiseler mizâcları ruṭûbet üzere olanlarda cimâ‘a tahrik eyleye eger vâfir yağ içinde veyâhüd (27) şu içinde haşlayup ba‘dehü yağ ile tavada pişürilse zararı ıslâh olına ve sevdâ (28) peydâ itmesi az ola sirke ğalîzlığın ıslâh idüp mi‘deden inmesin tiz eyleye pes (29) sirke anuñ ıslâhı idicisi olur kezâlik ziyâde kıızıl ve katı olan sâ’ir etleri

[111^b]

(1) dahı ıslâhı sirke ile olur eger bu kuşuñ kemiklerin yakup ve külin alup hām zeytūndan (2) olan zeyt içinde muhkem kaynadup saçları dökilmiş ve ba‘zı yirlerde bitmez olan başa (3) ve dā’ü’s-sa‘lebe sürüp sıvasalar saçları bitüre mücerrebdür evlā budur ki bu kuşı boğazla- (4) dıkdan soñra turup bir gün veyâhüd iki günden soñra yiyeler (5) **batuniķa**⁴ yūnānide kaştaran dirler beyne’n-nās bituniķa dahı dirler bu nebāt selefde rūmuñ (6) ne mevķi‘inde biter ve ne şekilde olduğunu bilmediklerinden efrencden sâ’ir edviye gibi kuruş gelür (7) girān-bahā ile fūrūht iderler imiş ba‘dehü sultān aḥmed ḥan-ı şālīş ‘illet-i cerebe mübtelā (8) olup ol sebeb ile edirnden eṭibbādan corci nām ṭabībi āsitāneye ihzār itdürüp (9) ekşer edviye kendünün ḥatır nişānı olmak takrībiyle bu batuniķayı ve şevket-i mübāreki ve edviye-yi (10) efrenciyyeyi istanbul ‘aşşāblarına ol ṭabīb göstermişlerdür fi’l-aşıl ismi bertaniķi olmağıla (11) batuniķa anuñ ğalaṭıdır ekşer tedāvide müsta‘mel mübārek bir devādur her yıl yeñiden biter bir nebāt- (12) dur arşun kadar ve dahı ziyâde uzanur dört köşelü ince baldırı vardur ve bellūṭ (13) yaprağına beñzer kertilmiş ḥōş rāyiḥalu uzun yaprakları vardur yire yakın biten yaprakları (14) yukaruda olanlardan büyükdür baldırı ucından şaru çiçeği çıkup çiçekden soñra şa‘ter (15) tohumına beñzer tohumı olur bu nebātdan isti‘māl olınan yaprağı ve kökidür hırbaķ didükleri (16) köke beñzer ince kökleri vardur **ṭabī‘atı** derece-yi şālīşede ḥārr ve yābisdür kökinden (17) mişķāl

⁴ metinde “p” ile yazılmış , ancak daha sonraki örneklerde “b” ile yazılmış

miḳdārın bal şarābı ile içseler ḳaraca et ezigine ve raḥimler aḡrılarına (18) ve boḡılmasına nef̣ eyleye eger yapraḡından üç mişḳāl miḳdārın on sekiz dirhem şarāb (19) ile içseler zehirlü cānavarlar şoḡdıḡuna nef̣ idüp eyü ide eger yapraḡıyla yaḡı (20) itseler kezālik nef̣ eyleye kezālik yapraḡından mişḳāl miḳdārın şarāb ile içseler (21) zehirlü olan edviye ḡararın def̣ eyleye eger andan içdükden şoñra zehir içürseler (22) zehir kār itmeye mücerrebdür bevlı idrār ider ve ḡarnı ishāl ider ḡaṛ ve dīvānelik (23) maraḡların giderür ve şovuḡdan olan ciḡer aḡrısını giderür eger ʿasel ve sirke ile mişḳāl (24) miḳdārın içseler ṭalaḡ aḡrısını gidere eger ṭaʿāmdan şoñra istiʿmāl itseler (25) baḡla miḳdārı ṭaʿāmı haḡım itdürür ve ekşi kekremeyi giderür ḡāh olur miʿdeleri (26) bozulup fāsıd olmış kimesnelere virüp çineyüp yutsalar ve üzerine şarāb içseler (27) nef̣ ider eger ḡarın şişmek maraḡı olanlara ki sıtması daḡı olursa şü ile ve sıtması (28) olmazsa bal şarābı ile iki mişḳāl miḳdārın içürseler nef̣ ider eger ʿasel ile (29) yiseler öykende olan eski çıbanlara ve göḡüsde ve öykende olan iriñlere nef̣ eyleye

[112^a]

(1) eger şü ile pişürüp şuyı ile ḡandan aḡrısı olan gözleri yusalar şişini (2) indirüp nef̣ eyleye ve oturuşmış olan ḡanı gidere ʿuşāresinden aḡrısı olan (3) ḡulaḡlara ve dişlere ṭamlatmaḡıla nef̣ ider eger yimişinüñ ḡılıflarından üç dānesin (4) şü ile pişürüp içseler ziyāde ḡuşmayı gidere (5) **puraşa** ʿarabīde kürrāş dirler maʿrūf meʿkūlātından bir nebātdur bostānisi ve yabānisi daḡı (6) olur bostānisi ufaḡ olur ve aña kürrāşüʿl-baḡli ve kürrāşüʿl-māʿideti daḡı dirler bir şınıfı (7) daḡı iri olur ve şoḡan başları gibi başları olur ve ol çig iken yinmez pişürilen (8) sāʿir ṭaʿāmlara ḡatup pişdükden şoñra yinür bu şınıfa kürrāş-ı şāmī dirler ve bu şayf (9) şoñlarında evvel-i bahār zamānlarında biter bu daḡı bir ḡaç şınıfdur bir şınıfı başı küçüḡ (10) ve boynı ince ve biri daḡı başı büyük boynı ḡışa olur bu şınıfda lezzet sāʿirinden (11) ziyāde olup acılıḡı daḡı azdur ḡōşrekdür ammā māʿidī didükleri ufaḡ purasa (12) dāʿimā bulunur ammā yabānisi şarımsaḡa beñzerdür ve bu nebaṭı ki māʿidīdür ṭabīʿatı derece-yi (13) şālīşede ḡār ve derece-yi şāniyede yābisdür şāmī didükleri şınıfdadır ruṭūbet ḡoḡ olmaḡıla (14) yübüseti az olur yabānisiñüñ ṭabīʿatı derece-yi şālīşe āḡirinde ḡār ve yābisdür nebaṭisi (15) şişirici ve ḡarnı yumuşadıcı ve ḡılıṭları eridicidir ammā başda aḡrılıḡ ve gözde (16) [ve gözde] ḡararmak ve perdelenmek peydā ider götrünmekle ve yimekle ḡayzı yürüdür ammā (17) çıbanlu olan ḡavuḡa ve böḡreklere ḡarar ider eger arpa şuyı ile pişürseler göḡüsde (18) olan yaramaz ḡılıṭları tükürmekle ṭaşra eyleye eger deryā şuyı ve sirke ile pişürüp (19) ʿavret içinde otursa raḡmi buruşmasına nef̣ ide eger bir ḡaç

kerre şu ile âteşde haşlayup (20) ba‘ dehü şovuk şuda yatarsalar tatlu olup şişirmesi gide ammā şām purasası bedeni (21) kızdırur ve cimā‘a tahrik idüp âleti kıvāma getürür bu bâbda sâ‘irinden aqvādur purasanuñ (22) galizlığı ve mi‘ deden giç inmesi şogandan ziyādedür ıslāhı sirke ve miri didük- (23) leri katık iledür purasa turşısı ki sirkelü ola talağda ve cigerde olan süddeleri (24) açar ve kulunca nef‘ itmekde ‘azīme hāşşası vardur rahminde ruṭūbet çok olmağıla oğla- (25) nı aşığa sıyrılır olan rahme yaprağı ziyāde nāfi‘dür şol vechile ki yaprağı döküp (26) götrüneler veyāḥūd sâ‘ir fetile itdükleri icrāya katarlar eger ta‘ām yidükden şoñra üzerine (27) yaprağından azacuk yiseler ta‘ām[ı] mi‘ dede ekşimeden emīn eyleye eger kürrās-ı neba‘i ki (28) bostānī didükleridür sirke ve günlük ufağı ile karışdursalar kanları tuta huşuşen (29) burun kanın tiz tuta eger fetileye andan içürüp ba‘ dehü burun tütüzseler kanı

[112^b]

(1) tuta eger şerbet idüp içseler ishāli tuta şerbeti altı dirhem miqdardur yimesi cimā‘a (2) tahrik ider eger şıkup şuyını bal ile karışdursalar göğüs içinde yaramaz hıltlardan (3) olan cemī‘an marazlara nef‘ eyleye yimesi öyken kamışı didükleri ‘uzvı pāk ider (4) eger şuyını gül yağı ve sirke ve günlük ile kulak içine tamlatsalar ağrısını ve gürüldüsini (5) giderüp nef‘ eyleye eger sümmāk ile karışdurup sigillere ve şerī didükleri harāret (6) üzerine yakı itseler eyü ide eger tuz ile irinlü tağılur maḳūlesi olan çibanlara (7) yakı itseler nef‘ eyleye ve gidere tohumı derece-yi şāniye evāhirinde hārr ve yābisdür iki mişkāl (8) miqdārın mişli mersin dānesiyle içseler göğüsden kan tükürmegi gidere ve balgam sebebi (9) ile cigerde olan süddelere nef‘ eyleye ve iştihā açar ve âleti harekete gelmekle yardım ider (10) teresi ya‘nī tāzesi daḥı böyledür ammā mizācları issi olanlara ve göz ağrısı ve başları (11) yaramaz hıltlar ile tolu olanlara zarar ider yimesi dişleri ve diş etlerin fesāda virür (12) evlā budur ki yimekten evvel ve şoñra sirke ile mazmaza ideler purasa mi‘ dede olan (13) balgamı eridüp aşığa aqıdur ammā mi‘ dede şafrāya rāst gelse kabz eyleye ve yaramaz (14) düşler gösterür tohumı ile siyāh ılan ısırdığına yakı iderler şovukdan marazları (15) olan bögrekler ve kavuk devālarına girür bevāsīr didükleri çibanları olan oturağa (16) tohumı ile niçe kerre tütüzseler gidere eger dögüp ve kaṭrān ile ma‘cūn idüp içinde (17) kurd olan dişler tütsü itseler kurdları dökilüp çıkara ve ağrısı sākin eyleye (18) eger tere ile kavursalar ve bevāsīr didükleri çibanlara yakı itse nef‘ ide ve karnı tuta (19) yimekle bağırsaklarda olan yilleri taḥlil idüp tağıda tohumından miqdār-ı şerbeti üç dirhem (20) miqdāra dekdür şarāb ile tohumı cimā‘a müte‘allik büyük devālardandur eger

dögölmiş tohumundan (21) sirkeye bıraksalar sirkenün ekşiligini gidere şāmī didükleri purasanuñ tohumı cimā‘ı (22) taḥrīk idüp āleti kıvāma getürmede ve taḥrīkde sā‘irinden ziyādedür iki dirhem miqdāra (23) dek isti‘ māli cā‘izdür zaḥīr marazını giderür ba‘zılar dimişler her purasanuñ tohumı öykene (24) zarar ider ‘asel ıslāḥ ider ammā yabānīsinüñ kuvveti şarımsak ile purasa kuvvetleri orta- (25) sında ziyāde keskin ve dili acıdıdır ılıtları toğrayup eritmede ve süddeleri (26) açmada te‘şīri ziyādedür ḥayzı ve sidügi ziyāde idrār ider ‘avret götrünse (27) oğlanı aşğa çeküp indüre eger bostānīsinüñ tohumundan her gün dirhem miqdārı (28) veyāḥūd yabānīsinüñ tohumundan her gün beş kırāt miqdārın şeker ile yiseler bevāsīr (29) didükleri çibanları kurıdup gidere gāḥ olur tağlarda yabānīsinden bir gūnesi

[113^a]

(1) bulunur ki yaprağı ziyāde ince olur ve lezzeti keskin ve laṭīf olur ol maḳūlesi mi‘de şişlerine (2) nef‘ ider ve ağız rāyīhasını ḥōş ider ve içerüde olan ağırları sākin ider yabānīsinüñ (3) tohumı tiryāqlara girür şovuk olan zehirlere ve zehirlü cānavarlar şokdıgına nef‘ ider bostānī- (4) sinüñ köklerin toğrayup şu ile ve bādem yağıyla veyā şīrūğan ile pişürüp yiseler kılunca (5) nef‘ eyleye yabānīsinüñ ‘uşāresi kanı ishāl ider (6) **beyāz şevket** ve boğa dikenini ve çağır dikenini ve şeyṭān degirmeni daḥı dirler fārisīde bād- (7) āverd ve yūnānīde aḳnaluk ya‘nī aḳ diken dimekdür ağaç dimege yarar büyük dikendür tağlarda (8) ve mişelerde ve alçaq derelerde biter bir nebātdur ki baldırı birdür iki zīrā‘ ve daḥı ziyāde uza- (9) nur baş parmak kadar ve daḥı ziyāde ḳalıñ olur aḳdur içi boşdur dört köşelüdür (10) yaprağı üzerinde ufaḳ beyāz pūşları vardır anuñçün beyāz görünür dikenlüdür özdegi (11) ucında dikenlü başı vardır benefşe renk çiçeği olur çiçekden soñra kırtım ya‘nī ‘uşfur (12) tohumına beñzer tohumı olur ammā bunuñ degirmidür köki tohumundan ve tohumı yaprağından ḳavīrekdür **ṭabī‘ atı** (13) ḥārr ve yābīsdür ammā yaprağında ve tohumunda āşikārā şovukluk vardır ol sebeb ile ḳābīzdur (14) yaprağı ḳarnı tutar ve mi‘deye kuvvet virür eger pişmişi ile mażmaza itseler diş (15) ağırlarına nef‘ eyleye eger tohumundan iki mişkāl miqdārı içseler teşennüce nef‘ eyleye ḥuşūşen (16) yūnānca asfismus didükleri teşennüce ziyāde nef‘ eyleye asfismus didükleri teşennüc (17) kezāzdur kezāz diyü siñir etler veyāḥūd a‘zādān ḳanḳısı olursa arḳalayup ḳorumağa (18) dirler kökinden bir dirhem miqdārı göğüsden ḳan tükürmege ve mi‘de ağırsından ve eskiden (19) olan ishāle nef‘ ider ve bevli idrār ider eger balgamdan olan şişlere yaḳı itseler nef‘ (20) eyleye pişmişi ile mażmaza itmek yalūñuz yaprağı pişmişi ile mażmaza itmekden enfa‘dur ve (21) te‘şīri

ziyâdedür ve ılan ve ‘aķreb şokmalarına nef‘ ider kökinden içmek eskiden olan (22) sıtmalara nâfi‘dür bu huşuş için miķdâr-ı isti‘mâli bir buçuk dirhemdür ba‘zılar dimişler ki (23) öykene zararı vardur pelin ıslâh ider eger tâze iken dârü’s-şâ‘leb olan yir üzerine (24) sürseler nef‘ ider mücerrebdür eger çineyüp ‘aķreb ve ılan şokduķları yir üzerine ķosalar (25) nef‘ eyleye mi‘de sebebi ile olan ishâle nef‘i ziyâdedür ve her sıtmaya ki sebebi mi‘de za‘îf- (26) lıķı ola nef‘i muķarrerdür eskiden olan sıtmaya nef‘ itmekde bedeli şâhteredür hâşşasında- (27) ndür ki eger kökini bir yirde aşakosa zehirlü cānavarlar kaçır (28) **burçak** fâriside kersene dirler rengi kızılılık ile bozulğa mâ’ildür nitekim çolpan söni (29) ve yeşilrek olanıdır **tabi’atı** derece-yi ūlâda hârr ve derece-i şāniye āhırinde yābisdür ekşer

[113^b]

(1) nās anı yimezler hayvānāt yiyeceklerindendür eyüsi oldur ki tolu ve muhkem olup rengi şaruya (2) mâ’il olup ağır ola lezzeti merdümek ile mercümek ortasıdadur hıltları toğrayup (3) cilā itmesi ve süddeleri açması vardur eger çok yiseler ķan işede eger pişürüp (4) şıgırlara yidürseler tiz semirde burçak unı ‘ilm-i tıbda isti‘māl olunup nâfi‘dür şol (5) vechile ki burçakı bir kaba koyup üzerine şı koyup ķarışduralar şıda tura tā şıy (6) içe ba‘dehü şudan çıkarup âteşde ķavurular tā ķabuķları şoyula ba‘dehü ögüdüle (7) ve seyrek elekden geçüreler bu maķüle unı ķarnı ishāl idüp bevli idrār ve reng-i rūy (8) güzel ider miķdâr-ı isti‘mâli üç dirheme dekdür eger ‘asel ile ķarışdursalar irilü ve (9) ufaķlı cıbanları ve yüzde olan leke ve yaramaz hıltlardan deri üzerinde olan (10) nişānları giderüp pāk eyleye anuñ ile yunmağile beşereyi pāk ider ve tağılur maķülesi (11) olan cıbanları tağılmadan men‘ ider ve ķatı olan şişleri yumuşadur huşuşen (12) memelerde ve gevşek olan a‘zāda olanları ziyāde yumuşadur eger şarāb ile ķarışdurup (13) nār-ı fârisi didükleri ziyāde hārâretlü cıbana ursalar gidere eger şarāb ile ķuduz tala- (14) duğına ve ılan ve insān ışırdıķları yire yakı itseler ziyāde nef‘ eyleye eger sirke ile (15) andan içseler güçle [hācet] idine nef‘ eyleye ve zaķır ve bağırsaklar ağrısı marāzlarını (16) sākın eyleye eger burçakı pişürüp şıyını şovukdan olan çatlaķlara ve gicige sür- (17) seler nef‘ idüp gidere ruķūbet sebebi ile olan öksürüģi giderür eger tavuğa (18) yidürüp anuñla besleseler ol tavuķ cüzẓām olanlara nef‘ eyleye ve mizācları şovuk (19) olanları cimā‘a taķrık eyleye eger sirke ve pelin ile yoğurup ‘aķreb şokdıģuna yakı (20) itseler eyü ide eger yaluñuz ve eger ‘asel ile yoğurup deriñ olan yaralara ursalar (21) eti bitüre eger zerāvend-i müdahrec didükleri devā ile ķarışdurup yinmiş olan diş (22) etlerine ursalar diş etlerin bitüre (23)

bağırtlak kuşu kerevân dirler ayakları ince ve uzun kuşdur mizâcî ziyâde (24) yâbisdür harâreti dahı vardır sidük tamlaması olanlara yimesi nâfi' dür ve kavuğa nef' (25) ider ve kavukda olan taşlara dahı nef' ider ammâ mizâcları issi ve yâbis olanlara zarar ider (26) **böbrek** kulye dirler gerek insânda gerek hayvânda olsun böbrek yimeden hâşıl (27) olan hılt râyıhası çirkîn ve yaramazdur ve hazımı gücdür ve mi' deye zahmet virmesi (28) vardır ve inmesi dahı giçdür ve tabî' at dahı andan hazz almaz ve yinüp⁵ hazım olduğu takdırce (29) andan olan gıdâ yaramazdur zîrâ aşılta galiz hıltıdan ve tiz fâsid olur hıltıdandır

[114^a]

(1) sâ'ir etlere nisbet tabî' atı bârid-i yâbisdür böbreklerin eyüsi oldur ki semiz ve sağ tavuk- (2) lardan olup arık ve şusuz olmaya ve hayvânı henüz boğazlanup taze ola evlâ budur (3) ki iç yağıyla alup ba' dehu ' aynı ile zeyt ve şîrûğan ile yağlayup şuda veyâhüd kebâb (4) idüp vâfir zavar ve büber ve dârçîn ile mizâcları issi olanlara ve maştaki ve mirî (5) ve kerâviyâ ile mizâcları şovuk olanlara vireler (6) **bâdem** ' arabîde levz dirler ağacı ve yimişi ma' rûfdur büyük ağaçdur ve yaprakları düzdür (7) bir miqdâ [r] kâbızlığı ve acılığı vardır ammâ levz diyü ıtlâk olınsa murâd yimişidür bâdem (8) bostânî olur ve yabânî olur bostânîsi dahı iki dürlüdür birisi tatlıdur ve birisi acıdur (9) **tabî' at** tatlusunuñ tabî' atı derece-yi ülâda hârr ve raţbdur ve acısınıñ tabî' atı derece-yi (10) şâlişede hârr ve derece-yi ülâ âhîrinde yâbisdür yimişinüñ eyüsi oldur ki kabuğı ince olup (11) ve kendüsi yaşşı olup rengi kızılığa ve şarılığa mâ' il ola ve ağır olup taze ola râyıhası (12) hõş ola bâdem beden içinde olan a' zâyı cilâ idüp yumuşadur yimişine yapışmış (13) olan ince kabuğının kuruması sebebi ile ağacından indükden soñra yimişinde dahı (14) bir miqdâr huşûnet ya' nî kuruluğa mâ' ilrek ola bâdem göğüsde olan hıltları (15) tükürmege göğse ve göğüs altlarına yardım ider ve boğazı yumuşadur bâdem südini şeker (16) ile içseler öksürüğü ve göğüs iriligini sâkin eyleye eger tâzesini iç yağıyla yiseler dış (17) etlerin ve ağız ve mi' deyi dibâgat eyleye kavurılmış olan bâdem mi' deye nef' ider ve kavurılmağıla (18) mi' deye olan ağırlığı ve muvâfık olmaması gider bâdemden kavurılmış olmayanı karnı yumuşa- (19) dur ve kavurılmışı karnı tutar ve cimâ' a yardım ider bâdemün öğünmişi mi' deye ağırdur mi' de- (20) den giç iner rehşi ki kavurılmış ve öğüdülmüş sūsâmdur anuñ mi' deden inmesi andan (21) tizdür

⁵ Metinde şeklinde yazılmıştır.

bâdemi şeker ile yimek yumuşatmasını ve hıltıları pişürmesini ziyâde ider bâdemi (22) ve kabı soyulmuşunuñ kuvvetini hıfz itmege hîle budur ki vâfir mersin yaprağı ile karışdurup (23) şaklayalar bâdemden şol ki bozulup çürümüş ola yaramazdur anuñ yimesinden (24) şakınmağ evlâdur zîrâ ıztırâb ve ğuşşa ve gönül bulanık ve yaramaz nefes almak ve iştiḥâ (25) düşürmek peydâ ider ‘ ilâcî budur ki kuşdurup ve huḳne idüp ba‘ dehü ekşi ve kuvvetlü (26) rublar yiyeler ve nefsi hōş ider nesneler vireler bâdemüñ yaprağı kurı olıcak ishâli (27) keser ammâ tâzesi belki ishâl ider ve qarında olan kurdırları taşra ider bâdem çiçeği (28) cimâ‘ a tahrik ider ve nefse hōşlık virür ba‘ zılar dimişler ‘ avretleri cimâ‘ dan keser (29) bâdem egerçi bedende çok turup tîz çıkmaz ma‘ a-hâzâ bedende südde itmez belki ba‘ zı süddeleri

[114^b]

(1) açar ve meni yangının sâkin ider şeker ile yiseler herkesde erlik şuyını ziyâde ider (2) nebât şekeri ve peynir şekeri bâdemi mi‘ deden tîz iner ve dimâğı ziyâde ider ve bedeni semirdür (3) ve çok ğıdâ virür eger bâdem mi‘ deye ağırlık virse veyâḥūd çok yiseler üzerine (4) bir miḳdâr mâ-yı ‘ asel içeler ve eger tâzesinden çok yiseler ğıdâ virür huşuşen şol (5) kimesneye ki ta‘âm yimek istemeyüp ğıdâsını az itmek isteyenlere veyâḥūd şarâba iştiḥâsı (6) olanlar bâdem ile içseler çok ğıdâ ve şarâb istemeyüp anuñla kifâyet ḥâşıl ola ammâ acı (7) bâdem ağacınıñ köki ḥârr ve yâbisdür cilâ idici ve taḥlîl idicidür eger ziyâde ince (8) dögüp bâdem yağı ve şarâb sirkesi ile karışdurup şovukdan baş ağrısı olan (9) kimesnenüñ alnına yağı itseler nef‘ eyleye eger köklerini ziyâde ince dögüp anuñla yüzde (10) ve bedende olan lekeyi yusalar kıparup gidere pişmiş dağı böyledür talağı ve bögrek- (11) leri pāk ve kılunca nef‘ ider eger acı bâdemi dögüp ‘ avret götrünse ḥayzı yürüde (12) eger şarâb ile karışdurup şerî didükleri ḥarâret üzerine sürseler nef‘ ide (13) eger nişâsta ve na‘ nâ‘ ile isti‘ māl itseler öykene olan issi ve katı şişler (14) ve bögrekler ağırlarınıñ büyük ‘ ilâclarından ola eger müşelleş ile isti‘ māl itseler güçle (15) efşâna nef‘ idüp şu yollarında taşları ufaqlaya eger ortaca ceviz miḳdârın (16) ‘ asel ve süd ile yutsalar ciğer ağrısına ve öksürüğe ve bağırsaklarda olan şiş- (17) melere huşuşen kılun didükleri bağırsakda olana ziyâde nef‘ eyleye eger şarâbdan evvel (18) elli dâne acı bâdem yiseler serḥōş olmayalar eger dilküler sidüğünü bir nesneye kıtup (19) dilkü yise dilküyü kıtl eyleye ammâ acı bâdem beñzi şarardur acı bâdem yağını devâlara ve pişmiş (20) nesnelere tamlatsalar mi‘ deyi ve bağırsakları ğalîz hıltılardan pāk eyleye süddeleri (21) açmağda bedeli pelindür tatlı bâdem yağını yüze sürseler yüzde olan iriligi gidere (22) acı

bâdem yağı eger içmekle ve eger götrünmekle ‘avretler karınlarından oğlancıkları düşü- (23) rüp çıkarur tatlu bâdem yağından şekerlü bulamaç ile on iki dirhem miqdâra dek (24) ve acı bâdem yağından beş dirhem miqdâra dek içmek cā’izdür acı bâdem yağını kulağa (25) tamlatmağıla ağrıların giderür kurduları kırar ve şovukdan olan çatlağların fi (26) ‘l-hāl giderür acı bâdem ağacının yapraklarını şuda pişürüp ba‘ dehü şarâb ile karışdurup (27) anuñla başda olan koñakları yusalar koparup gidere yağı gicige ve temregüye ve uyuza (28) nef‘ ider ve göğüsde ve etrafında olan ğalîz hıltları koparmağa ziyâde yardım ider (29) tatlu bâdemi yimek veyâ südini veyâ yağını şeker ve kitre ile içmek kırı öksürügi

[115^a]

(1) giderüp eyü ide mücerrebdür acı bâdem bağırsaklara zarar ider ıslâh zararı şeker (2) ve tatlu bâdem iledür haşhâş ve tatlu bâdemden mi‘dede hâşıl olan ağırlığı ve kerâheti (3) ıslâh ider tuzlanmış olan bâdem ıslâha muhtâc degüldür illâ meger çok isti‘ māl olına (4) pes şeker peyniri ve bir miqdâr miri isti‘ māl ile def‘ olunur üst kalıñ kabuğı içinde kebâb (5) olmuş olan bâdem cimâ‘a ziyâde nâfi‘dür bu bâbda ‘azîm te’sîri vardır ammâ yabânî bâdem hem (6) ağacı ve hem yaprakları küçükdür ve çiçeği kıızıla mâ’ildür ve hoş râyihası vardır bu ağaç (7) cemî‘an eczâsıyla ziyâde kâbizdur ve bâdemi ufağdur acılığı ve ziyâde kabz idiciliği (8) vardır mi‘de yaşlığına ve ruṭubetlerine ziyâde nâfi‘dür ruṭubetleri kurıdup mi‘deye (9) kuvvet virür i’tidâl çiçeğinden ve yimişinden isti‘ māl itseler bu fâ’ideyi virür kuşmayı (10) ve ishâl tutar miqdâr-ı isti‘ mālî iki mişkâle dekdür (11) **bağırdak otı** ve cürdük dağı dinür züferâ dirler ince baldırlu bir nebâtdur baldırı (12) arşun kadar uzar boğumları vardır yaprağı rāziyâne yaprağına beñzer ammâ zāriyānenüñ büyükdür (13) üzerinde zegabı ya‘nî ince kıllar gibi busı vardır râyihası hoşdur baldırı başında (14) tâcı vardır tâcı içinde güzel râyihalu altun renginden çiçeği vardır bu nebât cemî‘an eczâ- (15) sıyla lezzeti acıdur **ṭabî‘atı** ziyâde hârr ve yâbisdür ammâ cāvşîr mertebesinden aşagadur (16) cāvşîr itdügi fi‘li ider ammâ andan za‘îfrekdür eger çiçeği ve yaprağını alup ‘asel ile (17) karışdırsalar⁶ âkile marazına ve büyük kızıl şişlere ve yaralara nef‘ ider eger nısf dirhem (18) miqdârın azacuk şarâb ile içse veyâhüd benefşe yağı ile zehirlü cānavar ısırdı- (19) ğı yire surseler zehri def‘ eyle[ye] (20) **bögrülce** fârisîde lûbiyâ didükleri ma‘rûf dânelerdür dâneleri boynuzlar şeklinde (21) zarflar içinde bitüp çıkar nebâtının

⁶ şın harfinin noktaları sehven unutulmuş.

ba' zısı  o ru  urur ve ba' zısı yire (22) d     r az v  ki' olur ki yanında olan    ir neb  ta   rma up y  karu     r yaprağı (23) büyük   rma ı  yaprağına be  zerd  r ziy  de yeşil ve düzdür yimişi henüz t  ze yeşil iken (24)   rfları ile ma' an     yin  r b   r  lce iki   nıfddur birisi   zıl ve birisi bey   ddur   zıl (25) b   r  lceyi   u ile pişürür iken sehl   aynayıc  k ol şuyı giderüp tekr  r   ov      u (26)   oyup bir   a  kerre böyle   uyın tebd  l itseler bey   z ola   zıl olanu    abi' atı derece-yi (27)   l  da h  rrdur ve bey   z olanu    abi' atı mu' tedildür ve ziy  de   av   ru   beti vardur sid   i (28) y  ridici ve bu   r idicidür lakin ba  la⁷ ve s  'ir d  nelerden ve m   dan   ayrıdan aşağa (29) -dur m    t  rk  de   ara b   r  lce ve merdümek didükleri d  nelerd  r dim    ları   a'   f ve z  k  m

[115^b]

(1) mara ı olanlara b   r  lce yimek zarar ider uy   usuzlu  dan elemeleri olanlara ı  l  h   (2) budur ki şu ile mu  kem   a  layup v  fir ya    atup yiyeler e er t  ze iken   rfları ile (3) vey     d    i iken yiseler   irk  n ve   orkun   d    ler göstere amm   mu  kem   a  layup pişmiş (4) olıc  k az gösterür ve sirke ile olıc  k dağı az gösterür b   r  lceyi yimek ve pi    rilm  i (5) içinde oturmak   u     en s  n   l-i r  m   ya ı ve b  rzed didükleri   am  k ile olursa (6) hay     anını y  rid  r ve   al  z balğamı   ılt peyd   ider amm   cim  'a ey   ziy  de tah  rik ider (7) yidükden   o  ra üzerine   ardal yiseler zararını ve   i  irmesini giderüp cim  'a tah  rik eyleye (8)   zıl b   r  lce  n   hazımı bey   zdan t  z  r ve şişirmesi azdur zeyt ya ı ve kemm  n anı (9) ı  l  h   ider evl   budur ki t      abu  n yimeyeler ill   meğer ki cümle bir yirde iken   u ile (10) mu  kem   a  layup ba' deh   issi ve   o   r  yi  alu otlar ile ve yağıyla   avurup ba' deh   (11) sirke ve mir   içine bıra  p v  fir t  z ve   a' ter ve büber ile yiyeler et ile pişürmek bir (12) mi  d  r ı  l  h   ider lakin hazımı güç olur mi' deden inüp ışımasına m  n  ' bulunmaz- (13) sa t  z t   ra     r içinde pi    rildi  i   u içinde ' avret çok otursa t  o  r- (14) du  da oğlan   o  n   didükleri deri ve ölmiş oğlanı     ra o  landan   o  ra (15) gelecek   anı götürüp p  k eyleye ve b  rzed didükleri   am  dan bir mi  d  r ile i  e bi'l-h     a (16) g     l bulanmasını virür ı  l  h   i    n   ardal ve mir  den e  la   nesne olmaz sedef didük- (17) leri neb  t dağı ı  l  h   ider lakin   leti   ıv  ma get  rmeden aşağa   or (18) **balı  zehiri otı** f  ris  de m  h  -zehre dirler ya' n   balı  yise d  v  ne olup   atlı ider (19) bu neb  t ek   er   ab  bler   atında s  dl   en didükleri neb  tlardandur   uret      br  m didükleri (20) s  dl   en neb  tına be  zer lakin uzunluğı ziy  ded  r rengine   arulu  a m  'il tuz rengi (21) vardur isti' m  l olınan bu ağacın

⁷ "-y  " kısmı sehven yazılmış

ķabuġıdur **ķabī‘atı** derece-yi şālisede ĥārr ve yābisdür eger (22) nebātını döġüp içinde balıklar ı olan ĥavza veyāĥūd kül içine bıraķsalar balıklar (23) serĥōş olup şı üzerine geleler eyüsi oldur ki ince ķabuķ olup lezzetinde azacuķ (24) keskinlik olup yakında alınmış ola ya‘nī eski olmaya miķdār-ı şerbeti şeker ile mişķāl ķadar- (25) dur ve pişmiş olıcaķ bir dirhemden üç dirheme dekdür bu devā ziyāde ishāl ider niķrīs (26) ve uca ve arķa aġrılarına nāfi‘dür bendlerden ġalīz ĥılıtları ishāl ile çıkarur (27) mizācları ķavī olanlara ve balġamlu ve şovuk mizāclu olanlara nāfi‘ devādur ba‘zılar dimiş (28) bu nebāt yanında şi‘irden bir iki beyt okusalar çiçekleri dökile ammā bu naķil şaĥīĥ degüldür (29) ķabīb-i fāzıl ibn-i bayķār dimiş ki ben bu devāyı şarkda ve ġarbda aradum ve şordum aşlā ĥaķīķatine

[116^a]

(1) vāķıf olamadum lakin vilāyet-i şark ve şām ĥalkını gördüm bu devāya ‘ivaż būşīr⁸ ki (2) şıġır kuyruġı didükleri nebātdur ĥarf-i şādda zıkr olunur anuñ ķabuġını isti‘māl (3) iderler ve maġribde aña seykerānū‘l-ĥūt dirler (4) **bürçük südlüġeni** fārisīde āzeryūn yūnānīde ĥāmālā dirler südlüġenlerden bir nebātdur (5) şümnüşīdür budakları ķarış ķadar uzar yaprakları zeytūn yapraġına beñzer lakin andan ince- (6) rekdür lezzeti acıdur ġalīzıdır dili acıdur bu nebāt iki dürlüdür bir şınıfınuñ yaprakları (7) büyük ve incedür ve bir şınıfınuñ daĥı yaprakları küçük ve ķalıñ ve şıķdır bu andan yara- (8) mazdur **ķabī‘atı** derece-yi rābi‘aya ķarīb ĥārr ve yābisdür lakin nebātınuñ ķuvveti südinden (9) za‘īfrekdür keskindür yakıcıdur südini baraş ve behaķ üzerine sürseler nef‘ eyleye (10) kezālīk yapraġını ince döġüp sirke ile sürseler nef‘ eyleye bu devā bedende olan yaşluġı (11) yir ĥuşūşen cigerde olan yaşluġı ziyāde yir eger yapraġını ince döġüp ve ‘asel ile (12) ķarışdurup kirlü iriñlü çıbanlara ve yaralara ursalar pāk idüp mūhresini ķopara (13) ve ķīrāķī didükleri merhem ile iriñlü uyuz ve giciklere sürseler nef‘ ide eyü devādur (14) işlāĥ olınmadın bir kimesne andan içse ġam ve ıztırāb ve ġöñül dönmesini peydā eyleye (15) bu devā daĥı ziyāde ķuşdurur işlāĥ olmayıcaķ bedende olan fāsīd şuları çıkarı (16) zīrā beden yaşlıķlarını çıkarıcıdur bu devā[da]n içürmeyeler illā bedende yaşluġı ziyāde (17) olup ve bedeni ķavī olan kimesneye içüre[ler] ve ziyāde şovuk veyāĥūd ziyāde issi zamānlarda (18) virmeyüp hevā i‘tidāl üzere olduķda vireler küçük oġlana ve mizācı za‘īf (19) olan ķocalara ve issi olanlara virmeyeler mizācı ķavī olan ķocaya ve şaķalları tamām (20) aġarmamış

⁸ kelimeye sehven elif harfi eklenmiş.

olanlara virseler cā'izdür ıslāhı budur ki büyük olan şınıfuñ yaprak- (21) larından alup ziyāde keskin ve darb sirke içine koyup iki gün ve iki gice sirkede tura (22) ve iki üç kerre sirkesin tebdil idüp ba' dehü sirkesin döküp yapraklarını iki üç kerre tatlu (23) ve şovuk şu ile yuyalar ba' dehü yapraklarını gölgede veyā güneşde kurudalar ba' dehü irice (24) dögeler ve bādem yağı veyā benefşe yağı veyā şirūğan yağı ile kavurup ve dahı aña yardım (25) ider ve ıslāh ider devālardan meşelā türbūd ve aftimon ve şaru helile ve gül ve buyān (26) köki rubbı ve kemmūn-ı kirmānī ve hind tuzı şol miqdār katalar ki sevdāyı ve balgāmı ishāl (27) itmek murād olına eger bedenden şaru şu çıkarmak murād olunursa gög süsen (28) köki ve bakır kiri ve mürr-i şāfi ve sekiyinc ve hind tuzı ve sarı helile ve bostānī kerefes tohumı (29) ve gāfet ki koyun otı didükleri nebāt şıkındusı ve pelin ve sünbül-i hindī ve maştaki ile

[116^b]

(1) ve dilkü üzümü şuyı ile ve rāziyāne şuyı ile ki kaynadılmış olalar eger tereler şuyı ile (2) hıyār-ı şenbe katsalar kez[ā]lik sarı şuyı ishāl ider evvelā ishāl için sıtmalu (3) olan kimesneye ve kuvveti za'if olan kimesneye içürmeyeler ıslāh olınmışından miqdār-ı (4) şerbeti nısf dirhemden dirhemüñ dört payından üç paya dekdür ammā mizācları kavī (5) olanlara altı çekirdek miqdāra dekdür ba' zılar cā'iz görmişler ki on iki dirhem miqdārın (6) üç ratıl şu içinde tā üç paydan bir pay kalınca pişüreler ba' dehü ezüp şāf ideler (7) ve üzerine on iki dirhem miqdārı tatlu bādem yağı döküp tekrār cümle şuyı gidüp (8) yağı kalınca pişüreler ve ol yağdan bir dirhemden beş dirhem miqdāra dek içeler (9) yaramaz olanından iki dirhem miqdārı katl idicidür ıztırāb ve guşsa virüp kuş- (10) durur ve ishāl ider 'ilācı budur ki henüz sağılmış taze südden birbiri ardınca (11) içüreler ve cüllāb ve tın-i mahtūm tiryākı vireler ve ziyāde şovudıcı ve söyündürici (12) nesneler vireler ve üzerine şovuk şu dökeler ve hoş rāyiḥalu ayva şarābı (13) içüreler (14) **balık şuyı** humma demek ile ma' ruf olan balık şuyı ki mā'ül-humma dirler bir güne (15) küçük balıkdur avlayup karnı içinde olanın çıkarup bir desti içine koyup bir kaç (16) gün turup sonra şāf idüp siyāh ve koyu ve ağır rāyiḥası ve çirkīn şuyı çıkar (17) bu balık hind etrāfindan çin ile hind ortalarında olan deryādan avlanır ba' zılar (18) dimişler bu balık avlanup yarılduktan sonra tekrār deryāya bıraksalar yarası girü (19) bitişüp sağ ola ammā bu söz şahīḥ degüldür şuyınuñ ḥāşşası budur ki rub' dirhem miqdāra (20) dek içseler a' zāda eger kemik ve eger gayrı eger taşrada ve eger içerde olan şınıgı (21) eyü idüp fi'l-hāl ıslāh ide mücerrebdür (22) **balıkçıl kuşu** ' arabide mālīk-i ḥazīn dirler mālīkī dahı dirler şu kuşlarındandır ayakları

(23) ve boynı uzun rengi beyāza mā' il gökçil beyāz kuşdur turnadan küçürekdür eti
(24) çirkīn rāyīhalu ağır ve mi' deye muvāfiḳ degüldür evlā budur ki zeyt ile muḥkem
yağlayup (25) ba' dehü kebāb idüp ḥōṣ rāyīhalu eczā-yı ḥāre ile yiyeler veyāḥūd şu
içinde mühürre (26) idüp yidükden şöıra üzerine peynir şeker ve ince şarāb isti' māl
ideler ve dārçīn (27) ve maştaki ile yiyeler bu taḳdīr cimā' a taḥrīk eyleye (28) **bamya**
ma' lūm eṭ' imedendür mışırda ve rūmda çok olup keşirü'l-isti' māldür burçaḳ (29)
mikdārı koyu yeşil bir katı yimişdür tatlu azacuk lüzūceti vardur eṭrāfı incerek olur

[117^a]

(1) ve zēḡablu olur lisān-ı şevr gibi ve ağacı daḥı böyle olur ḥatmī ağacı kadar uzar ve
budaḳlanur (2) yapraḡı ḳarpu[z] yapraḡı gibi olur her budaḳda üçer üçer biter şecere-
yi ebī mālīk ki şābūniyye otı (3) otı dimekdür anuñ çiçeḡi gibi çiçeḡi olur zāhirden
balıḳ zehri otı çiçeḡine beñzer ehl-i (4) mışır yimişi ḡilāflar ile et ile pişürüp yirler
ṭabī' at tāze iken bāriddür raṭbdur sā' ir buḳūlden (5) ruṭūbeti artuḳdur ḳanı eyü
degüldür ḡıdāsı azdur ebkāme ile yimek gerek ve issi otlar (6) çok ḳatmaḳ gerekdür
(7) **ḥarfū't-tā'** (8) **tere-yi ḥorasānī** fārisīde bādrūc dirler güzel rāyīhalu ma' rūf
sebzenūñ ismidür (9) ṭā' ife-yi ' arab ḥavak dirler türkīde ba' zılar yarbuz didiler **ṭabī' atı**
derece-yi şāniyyede ḥārr- (10) dur bellü yübūseti daḥı vardur ruṭūbet-i faẓliyye ya' nī
haẓım olmaz ruṭūbeti daḥı vardur eger (11) çok yiseler gözleri ḳarardur ve fehme ve
' aḳla noḳşān virür zīrā bādrūcdan (12) olan buḡārlar ve ḡıdā yaramazdur ve ḳarnı
yumuşadur ve cimā' a taḥrīk ider eger tere-yi ḥorasānī (13) ḳavut ve ḡül yaḡı ve sirke
ile issi şişlere yaḳı itseler nef' eyleye eger bu tereden yaḳı (14) idüp ' aḳreb ve arı ve
tinnīn ya' nī deryā ejderi didükleri cānavar ıştırduḳları yir (15) üzerine ursalar nef'
eyleye eger bu tereden vāfir yidükden şöıra ' aḳreb şoḳsa elem (16) virmeye eger bu
tereyi şarāb-ı ḥayūsī ile yaḳı idüp aḡrısı olan göze ursalar ḍarabānın (17) sākin eyleye
şarāb-ı ḥayūsī kekre ve keskin bir şarābdur ḡarbda olan cezīrelerden ḥayūs (18) dirler
bir cezīrede olur deñiz şuyı ḳatarlar yimiş eger şuyı ile göze sürme gibi çekseler (19)
göze cilā vire ve aḳan yaşıḳların ḳuruda zīrā yübūseti ve ḳabzı vardur eger toḡumını
(20) içseler sevdā ḥāşıl olmasını ḳomaya dör[t] dirhemden ziyāde içilmeye ḡüçle efşān
(21) idene eyüdü ḳarın şişmesin taḥlīl ider eger toḡumını dōḡup buruna yaḳın getirüp
(22) ḳoḡlasa vāfir aḳsırda evlā budur ki ne maḳūle aḳsırdıcı nesne isti' māl olınuḳda
(23) gözleri muḥkem ḳapayalar ḥuşuşen bu tereden ziyāde ihtimām ideler ḥekīm
calinus ve ba' zı (24) eṭibbā dirler ki bu tereyi yimek ve içeriden isti' māl itmek cā' iz
degüldür ḳurd peydā ider zīrā (25) eger bir mikdār çineyüp ḡüneşe ḳosalar ḳurtlanur

ve şafrā peydā ider ve her zamān yime- (26) sinden yaramaz hılt şafrāvi hāşıl olur huşušen tuzlu kevāmih ile yirlerse ziyāde (27) ider ıslāhı sirke ve hıyār ve semzāvet iledür kevāmih tuz ve sirke ile olan tırşu- (28) lara dirler bu tereyi devā tariki ile isti' māl idüp gıdā tarikiyle isti' māl itmeyeler mi' de

[Derkenar 117^a] tesbih böcegi 'arabide benātü's-şeyh dirler ya' nī kıca kızları dimekdür hüdbē dağı dirler aña yapışıldıkda bir yere dūrilüp fındık ve boncuğ gibi degirmi olur tabi' atı bārid-i raḥbdur şarāb ile üç dānesin içseler güçile efşān idenlere nef' ide eger ezüp bal ile karışdırup ağız içinde tamağa sürseler ve tavuğ yeleki ile bulaşdırup boğaz ağrısı olana ve dilçükleri düşmiş olana sürseler nef' eyleye eger ezüp gül yağı ile enār kabuğı içine koyup ağrısı olan kulağ içine tamlatsalar ağrısına nef' eyleye eger pişmiş kızıl bardak içine koyup yakup külini bal ile karışdırup her gün on iki dirhem yāhūd yirmi dört dirhem miqdārın yeseler güçle nefes alana nef' ider mücerrebdür hāşşalarındandır eger bir pāresine şarup üç günde bir tutan sıtması olana aşakosalar nef' ide mücerrebdür tere-i horosānī yağı tabi' atı ıssıdur keskindür cilā idicidür eger altı dirhem miqdārın şıcağ şu ile içseler karında olan şogulcanları çıkara şovuk almış a' zāya sürseler nef' ider bu yağıñ çıkarmasınıñ tariki merzencüş yağı gibidür yaprağı ve çiçeği nedeñlü artık tebdil olunursa aña göre kavī olup te'siri ziyāde ola bu yağıñ zinetine veyāhūd şirūğınınā güzel rāyiḥalu ıssı otlar katup bu vechile olıcağ kuvveti ve te'siri ziyāde olur

[117^b]

(1) mi' de ağızına ve yürece ve yürek oynamasına ve uş gitmesine eyüdü gıdā tarikiyle isti' māl (2) olındukda kuvveti ve hāşıl olan buḥārı talṭife ve kabz itmege ve ḳalbe feraḥ virmege (3) vefā idemez ya' nī buḥārı ve kuvveti çok olup ḡalīz olmağıla tefriḥ idemez eger şuyın (4) şıkup şuyı ile ve şarāb sirkesi ile ve kāfūr ile fetile idüp burun içine ḳosalar (5) burun ḳanın diñdüre eger çineseler diş ḳamaşmasın gidere ve öyken ve göğüsde soñra- (6) dan olan yaşlıkları ḳurıdur ve şuyından otuz altı dirhem miqdārı yaramaz (7) keskin hıltlar sebebiyle olan bedḥūylığa nef' ider bu terenüñ hāşşasındandır eger (8) şems ḥamel burcına dāḥil olduğda ki nevrūzdur bu tereyi alup birbiri ardınca çineseler (9) ol yıl içinde dişleri ağırlardan ḳurtılup ağırmaya eger bu terenüñ bir budağıñ (10) muḥkem çineyüp ağrısı olan kulağa ḳosalar nef' eyleye ekşer aḥvālinde bedeli kendü (11) miqdārı marşama didükleri hōş rāyiḥalu nebātdur dimişler ki eger bir kimesne bir ḳaç (12) tuzsuz mercümek yiyüp ba' dehü bu tereyi çinese ve

bir boynuz içine tıdudur kırk gün (13) hayvân tersi içinde tursa ba‘ dehü çıkarup bir şîşe içine koyup bir gün güneşde (14) tursa bir kıra‘tî kâtil olup adamı katl ide (15) **tükrük** tabîbler ‘ âdeti bu vechile cârî olmuş ki ancak insân tükürüğün zıkr idüp sâ’irin (16) zıkr itmediler **tabî‘at** tükürüğün tabî‘atı hârrdur ve ru‘beti zâhirdür ve yübüseti da‘hı (17) vardur şoñra zâhir olur ta‘âmdan tok olan kimesnenün tükürüğün hâre‘ti ve yübüseti (18) azdur aç olanın issirekdür eger gâzab-nâk olursa hâre‘ti ziyâde olur eger riyâzat (19) itmiş olursa ve ziyâde hareket itmiş olursa ziyâde hârr olur bu ta‘qdîr bâdzehirdür (20) ya‘nî semmüni def‘ ider huşu‘şen ‘akreb şokmasına ziyâde nâfi‘ olur eger ‘akreb üzerine (21) kosalara katl ide eger kula‘ içinde kurd olursa içine tamlatsalar kur[d]ları kıra eger (22) aç olan kimesne buğdayı çineyüp şişlere ursalar pişüre tahlîl eyleye huşu‘şen (23) bedenlerdeki yaşlu‘ğı ve yumuşaklığı ziyâde ola etmegi da‘hı çineyüp ursalar kezâlik nef‘ (24) ide belki buğdaydan nef‘i tîz ola eger şâ‘im olan kimesnenün lu‘âbın kan gelmiş göze tamlar- (25) tsalar nef‘ eyleye ya‘kı itseler da‘hı nef‘ eyleye ve bedende olan çirklü nişânlara ursalar (26) gidere (27) **tanbul otı** tenbel ve tabul da‘hı dirler hindîden ta‘rîb olınmış isimdür türki‘de da‘hı bu isim (28) ile meşhûr devâdur tanbul ya‘ktîn ma‘kûlesindendür anuñçündür ki kaba‘k böyle olma‘ğıla (29) kaba‘kda ya‘ktîn isim gibi olmuşdur tanbul vilâyet-i ‘arabda ‘ummân nâhiyelerinde ve hindde biter

[Derkenar 117^b] tâze hurmâ ve yaş hurmâ ‘arabîde ra‘tab dirler tamâm kemâlin bulup kurumamış ola eger tamâm kemâlin bulup ve kuruyup biribiri üzerine başdırılmış olursa istanbula ve etrâfına getürdükleri böyledür aña temir dirler kezâlik kuruyup başdırılmış olmazsa da‘hı temir dirler muhaşşal ra‘tab ile temir mâbeyinlerinde tâze yemişler ile kurı yemişler gibidür ya‘nî ra‘tab tâzesi ve temir kuruşudur tabî‘at tâze hurmânun tabî‘atı derece-i şâniye evvelinde hârr ve derece-i ülâda ra‘tabdur bûşür ki hurmânun korigıdır ve ra‘tab ki olmuşdur olmuşnün gıdâ virmesi ziyâdedür bûşürden tâze hurmânun eşla‘hı ve eyüsi uzâr demekle ma‘rûf olanıdır ba‘ dehü eyüsi hasnâvî didükleridür

ba‘ dehü mektûm didükleridür tâze hurmânun her nedeñlü dâne büyük olup ve siyâhlığı ziyâde olup cekirdegi yanında olan etinün didümlemişligi ziyâde ola bu ma‘kûlesi hurmânun yaramazıdır ve her ne deñlü didimlemişligi az olup ve eti ve cekirdegi küçük olup lezzeti tatlu ve rengi şaru ola bu ma‘kûlesi eyülige ya‘kınra‘kdur tâze hurmâ sâ‘ir tâze yemişler gibi karnı şişiricidür hurmâ tatlılu‘ğının hâşşesindendür ki dişleri ve dili ve diş etlerin fesâda virür huşu‘şan şol ki tatlılu‘ğı keskin olup ve bal mumı gibi

olup sakız gibi olmağla çinemesi lâzım gelen bu maķûlesi ziyâde ifsâd ider şafrâya
ba' dehü yanık sevdâya

[118^a]

(1) yaprağı ağaç kavunu yaprağının küçüklerine beñzer nebâtı bögrölce nebâtına
beñzer ağıza (2) alup çinese karanfil gibi lezzeti ve râyihası vardır **tabî' atı** derece-yi
ûlâda hârr ve derece-yi (3) şâniyede yâbisdür ağız râyihasın güzel ider ağızda ve
dişlerde olan yaramaz yaşlıkları (4) giderür ve ta'âm iştihasın getirür eğer çineseler
dişleri kızardur yiseler cimâ'ı tahrik (5) ider ve bedeni kavî ider ve nefsi-i insânda
şenlik ve ferağ hâşıl ider huşuşen çok (6) zamân çineyüp şuyın yutsalar ziyâde te'sîr
ider ağızı kavî ider diş etlerini (7) fâsid olmağā komaz tâze yaraları yapışdurur
dildüklerden kan akmağı men' ider ve (8) şişlerin indürür ve mi' de yaşlığın kurudur
ve za'if olan cigeri kavî ider (9) diş diplerin ıslâh ider eğer yedi dâne yaprağını yiyüp
üzerine şu içseler ser- (10) hoş eyleye ehl-i hind tanbulı şarâb yirine isti' mâl iderler
her yaprağına kilis ya' nî (11) yehûdiler katdıkları toprakdan rub' dirhem katup yirler
anuñla olıcak lezzeti hoş olup (12) rûhlara qarışması tîz olur ve 'aķıl ile qarışup şen
itmesi tîz olur tanbul (13) bulunmasa serhoş itmekden ġayrı huşuşlarda bedeli veznince
karanfildür ba' zılar hîle (14) idüp defne yaprağına beñzer bir yaprak vardır ki cezîre-
yi kamer dirler bir cezireden alup deñiz (15) şuyı ile terbiye iderler ve ba' zı kâbız âķir
yaprak daķı katarlar ol yapraklara ba' zı (16) 'atķlar varak-ı ķımârı dirler anlaruñ
râyiķaları daķı hoşdur ve kuvvet vormeleri (17) vardır lakin serhoş itmez ve ferağ
virmez ba' zı cāhiller tanbulı sâdec-i hindî didük- (18) leri yaprak yirine isti' mâl
iderler ve za'm iderler ki tanbul daķı sâdec-i hindîdür (19) **türbüd** hind ve sind
cāniblerinden getirürler köklerdür şol türbüd ki ġorasān cānibinden (20) karadan gelür
deryâdan gelenden eyüdür ve bozılması ve çürimesi andan ġiçdür türbüd (21) yaprağı
bögrölce veyâ büyük şarmaşık yaprağına beñzer bir nebātuñ kökidür ammâ bunuñ
yapraklarınuñ (22) uçları sivridür nebâtınuñ baldırı üzerinde çiçeği ve yimişi daķı olur
kökin tâze (23) iken çıkarup parmak kadar pâre pâre idüp ġıfz iderler eyüsi oldur ki
üsti pâk (24) ve içi beyâz ve düz olup tîz ufaķlana ve ġafîf olup ķamışınuñ iki tarafı
(25) zamģlanmış ola bu zıkr olınan evşâfuñ cümlesine muķālîf olan yaramazdur
tabî' atı (26) derece-yi şâniye evvelinde hârr ve yâbisdür balģamı ve ince ruķûbeti ishâl
idüp bedenden pâk ider (27) türbüd nefse ġazz olunmayup dadsuzdur isti' mâl olınmak
murâd olındukda evlâ budur ki (28) üstini muķkem şoyup bādem veyāķūd koz yaģıyla

karışdırup ıslâh itdükden sonra (29) isti' māl eyleye yalūñuz cürminden isti' māl murād olunursa bir dirhemden iki dirheme dek

[Derkenar 118^a] tiz döner koyu ve ğalîz kan hâsıl ider mizâcları ıssı olanlara yaramazdur huşûşan cigerleri ıssı olanlara ve baş ağrısı ve göz ve boğaz ağrıları ve çıbanlar ve dil ve dudakları tiz kabarmak ve cigerlerinde ve talağlarında süddeleri olanlara ve tiz 'arîz olanlara ziyâde yaramazdur bi'l-hâşşa bu maķûle maraźları taħrîk ider ve peydâ ider ve ziyâde ider ve mizâcları şovuk ve mu' tedil ya' nî ziyâde ıssı olmayanlar ki göğüsleri perdelerinde za' f ve süddeler ve zıkr olunan maraźlardan olmaya bu maķûle kimesneler tâze ħurmâ yedüklerinde bedenlerin semirdür ve lînet virür ve erlik şuların ziyâde idüp cimâ' a taħrîk ider pes lâzım oldu ki mizâcları ıssı olan kimesneler tâze ħurmâdan az yiyüp yedikden sonra ağzını sirke ve şovuk şı ile yuyup bir kaç kerre maźmaza ve ğargara eyleye ve eger mizâcî ziyâde ıssı olursa bunları hemân yalñuz sirke ile idüp ba' dehü ekşi sikencebîn içe ve ekşi enâr veyâĥûd ayvadan süreler ve üzerine yidükleri ta' âm koruklu ve ekşili ola ħıyâr ve marul daĥı yiyeler tâze ħurmâyı ac ħarnıyla ve ta' âm yidükden sonra üzernie yemeyeler huşûşan ta' âm ğalîz olursa üzerine yemekden ziyâde ħazer ide eger yerlerse ta' âm kilüs olduķda ve mi' deden indükde yiyeler eger mizâcları ıssı olanlar veyâĥûd mizâcları şovuk olanlar tâze ħurmâ

[118^b]

(1) miķdârı cā' izdür eger pişürüp isti' māl olunursa dört dirheme dek cā' izdür (2) eger büyük ma' cūnlara ħatup isti' māl olunursa ziyâde muĥkem dögüp ince ideler eger (3) yalūñuz veyâ âĥir edviye ile olursa ħatı ufaķ dögme-yeler eger keskin nesne ile taķviyet (4) itseler meşelâ zencebîl ile çig ve ğalîz olan ħılţları çıkara ve mi' de tabağaların (5) pāk eyleye ve ' avretlerin raĥimlerin ziyâde pāk idüp süddelerin açâ ve arķa ve mâ' ide ağrısına (6) nef' ider mâ' ide diyü ħuyruk şoķımı didükleri yirüñ üzerinde olan yire dirler içmekle (7) ve burundan içeri ħomağıla dimâğı balğamdan pāk ider fâlice ve şar' [aya] nef' ider mi' de (8) ağzına yaramaz ħılţ dögilmekden olan öksürügi giderür bu maķûle öksürüğe (9) ' alâmet budur ki ħuşmayınca sâkin olmaz eger kendü miķdârı ħadar kâbilî karışdursalar (10) maşrû' olan kimesnelere ve mâliĥülyâ maraźları olan kimesnelere nef' ider ziyâde ' amel (11) iderse üzerine şovuk şı içseler ' amelin ħaţ' eyleye râsen ki andız kökidür ve (12) kitre ile ıslâh olunur türbüd bulunmasa bedeli tut kökinden vezni miķdârı bedelidür (13) ba' zılar ĥile idüp bitü' ât ya' nî südlügen

yaramaz olan nebātātūn köklerin götürüp (14) türbüddür diyü şatarlar anlar yaramazdur isti' mällerinden hāzer eylemek gerekdür şahîh türbüdüñ (15) dağı şarusı ve siyāh olanı eskiyüp bitlenmiş olanı yaramazdur içmesinde ğamm ve (16) ğuşşa ve şusuzlık ve kuralık ve dil kıararmak ve boğılmaq 'arız olur evlā budur ki (17) süd ve vāfir bādem yağı içürüp koşalar ve harîk-i esved içen kimesneye itdükleri tedbiri (18) buña ideler ya' nî şovudup yaşlık virür ve feraḥ virür nesneler vireler eger çıkmazsa (19) elbette tedbîr ile çıkaralar ve eger ziyāde ishāl iderse 'amelin kaç' ideler (20) **temir hindî** ma' rüfdur lisān-ı ' arabda ḥumur ve ḥavmer dağı dirler hindde bir ağacūñ yimişi- (21) dür yaprağı ḥarnüb ya' nî keçi boynuzı didükleri yimişüñ dikenini yaprağı gibi ve berem yaprağı (22) gibidür gice olıcağ yaprakları birbirine şarmaşur fāris deryası kenārında şerāh ve 'ummān (23) şehirlerinde ve yemen vilāyetinde ve kıaralar vilāyetlerinde ḥāşıl olur yimişi ince ve siyāh zārflar (24) içinde olur üzerinde 'asel gibi ele yapışur kıoyu nesnesi vardur zārfi içinde kıatı (25) ve yaşşı ve yumrı ve kıızıl dānesi ya' nî çekirdegi olur bulāder yimişinüñ küçüğine beñzer (26) çekirdegi isti' māl olunmaz isti' māl olınan üzerindeki kıabıdur **ṭabî'atı** derece-yi şālîşede (27) bārid ve derece-yi şāniyede yābisdür çekirdegi derece-yi şālîşede bārid-i yābisdür kıabızdur eyüsi (28) oldur ki tāze ve kıızıllığı şaruya mā' il olup çekirdegi bütün olup kekreligi ve tuz- (29) lulığı olmaya şafrāyı ishāl ider ve kıanuñ kıaynamasın kesr ider şusuzlığı kıat' ider

[Derkenar 118^b] tāze ḥurmā yidüklerinden şöña kıarınlarında kıurkıurlar ve şişmekler peydā olup ve kıabız olup kıarınları sürmez ise lāzımdur ki ishāl idici gül şarābı vireler veyāḥūd ḥuqne idelere veyāḥūd türbid didükleri devā ile gül mürabbāsı vireler gāh olur tāze ḥurmāyı bal ile veyāḥūd şeker ile veyāḥūd ḥar pekmezi ile mürabbā iderler bunlar ile mürabbā olıcağ keskinligi ziyāde olup ruṭūbeti az olur bu taḳdîrce mizācları bārid-i raṭb olanlara muvāfık olur eger cekirdegi yerine bādem kıoyup yeseler ve gül şuyı ve ḥaşḥāş ile yeseler zārarı az ola gāh olur bir miḳdār kāfūr ile keskinligin şıvup rāyiḥasın ḥoş ider ve mu' tedil olur mizācları ıssı olanlara olan zārarınūñ ıslāḥı tāze ḥurmāda olan zārarlarınūñ ıslāḥı gibidür ki zıkr olundu

[119^a]

(1) ḥuşuşen sıtmalarda olan şusuzlığı ziyāde giderür çöp ve çekirdeginden pāk olmışından (2) bir vuḳıyyeden rub' raṭıl miḳdārın içmek cā' izdür ammā ekşiligi sebebi ile gāh olur bağırsaklar (3) sıyrılmaq marāzın peydā ider anuñçündür ki bağırsaklarda

eglendürmeyüp tîz çıkarur nesneler ve (4) yaşlıklar virür nesneler ve tamarlar ağzın pekidür nesneler ile isti' māl eyleyeler gāşy götürür sıtma- (5) lara nef' ider yangını ve yangın sebebiyle olan tarlığı ve tasalanmağı giderür ve mizācına (6) şafrā yakmağı ğālib olan kimesneye feraḥ virür gicigi giderür mażmaza itmekle ağızda ve (7) dudaklarda ufaḫ çıbanlara nef' ider issiden olan yürek oynamasın giderür kuşmağı (8) men' ider şafrādan olan gönül dönmesin sākin ider eger çekirdeğin döğüp bir miḳdār āteş (9) ile pişürüp ırġalanmış ve yirinden oynamış olan siñirlü etlere yaḳı itseler ziyāde (10) yarayup nef' eyleye (11) **timsāḥ balığı** deryāda olur büyük ḥayvāndur karada daḫı yürir mışır nīlinde çok (12) bulunur verel-i mā'î ve verel-i baḫrî ve verel-i nīlî daḫı dirler timsāḥ sā'ir ḥayvānlara muḥālifdür (13) yimek yidükde yukaru çenesin oynadup çiner dört ayaklu cānavarlardandır ḥarāreti (14) ziyādedür necisi gözde olan aḳlığı gerek eski ve gerek yeñi olsun giderür ödi (15) daḫı böyledür eger iç yağın gül yağıyla ezüp bögreklerde ve arḳada olan ağırlara sürüp (16) yağlasalar ağırlara nef' eyleye ve cimā' ı ziyāde eyleye eger ḳanın belilec veyā emlec veyā ikisi ile (17) ma' an ḳarışdurup leke olan yire sürseler lekeyi taġyîr idüp gidere eger ḳanıla alına (18) ve şaḳal başlarına tılā itseler şekîḳaya ya' nî başuñ bir tarafında olan ağırya nef' eyleye (19) eger etin ufaḫ toġrayup şu ile pişürüp yiseler zātında arıḳ olan kimesneler bedenlerin (20) semirde eger timsāḥ ışırdığı yire girü kendi yağıyla yaḳı itse eyü eyleye etinden ḥāşıl (21) olan ḥılṯ yaramazdur eger içi yağın eridüp ağırsı olan ḳulaḳ içine tamlatsalar (22) nef' eyleye eger şaġır olan kimesne dā'imā eylese şaġırlığın gidere ḥāşşasındandır eger (23) dört günde bir tutan sıtması olan kimesne içi yağıyla yağlansa sākin eyleye eger (24) sāde yağıyla ḳarışdurup bir fetîle idüp bir derede veyā mişelikde yaḳsalar mādām ki (25) yanar ola ḳurbaġalar çıġırmaya eger timsāḥ derisiyle bir ḳariyyenüñ çevresin tolaşdurup (26) deriyi bir evüñ ḳapusu ile ḥavlısı arasında olan nesne üzerine aşāḳosalar ol (27) ḳariyyeye tolu yaḳın olmaya eger içi yağıyla toḳuşucı olan ḳoç alına sürseler (28) her ḳoç andan ḳaçup toḳuşmaya eger cigeri ile dīvāne olan kimesneye tütsü itseler (29) eyü ide eger timsāḥ diri iken gözlerin çıkarup cüzẓām olan kimesneye aşāḳosalar

[119^b]

(1) cüzẓāmı ziyāde olmayup turgura eger timsāḥ gözini bir nesne ile bir kimesnenüñ gözi (2) üzerine aşāḳosalar cimā' ı ziyāde ola kezālik dişlerinden veyāḥūd arḳası (3) kemüklerinden elinde tutsa ziyāde ider şaġ göz şaġ göz ağırsına ve şol gözi (4) şol göz ağırsına nāfi' dür (5) **tut ağacı** ma' ruf bir ağaçdur ıtlāḳ olınsa yimişi murād olınur tut

iki dürlü- (6) dür birisine nebatî ve birisine şāmî dirler nebat medîne-yi münevvere nāhiyesinde bir vādîdür (7) **ṭabî' at** tut nebatınuñ ṭatlusınuñ ṭabî' atı derece-yi ūlāda ḥārr ve derece-yi şāniye evvelinde (8) raṭbdur ḥām ve ekşi olan bārid-i yābisdür evvelkisi ḳarnı sürer ve ikincisi ḳabẓ ider (9) ḥuşūşen ḳurıtsa ziyāde ḳabẓ ider bu taḳdīrce bağırsaklarda olan çıbanlara ve ishāle (10) ve sā'ir aḳar maḳūlesi olan maraẓlara nef' ider eger dögüp ba'zı mu'în ve aña ḳuvvet (11) virür nesneler ile ḳarışdurup içseler nef' eyleye murād olındukda ḥācet miḳdārı (12) şovuk şı ile veyā beyāẓ şarāb ile içseler nef' eyleye tut rubbı ki tutuñ olmışın (13) şıḳup anı bozar şuyı gidince ḳaynadup ḳalanına rubb dirler ol rub boğazda (14) olan cemî'an maraẓlara nāfi' dür zīrā bir miḳdār taḳviyeti ve māddeleleri men' itmesi ve (15) eksiltmesi vardur yimişi mi' dede tiz fāsîd olur tut-ı şāmî a' zāya mevād dökil- (16) mesin men' ider ve dilde ve ṭamaḡuñ iki cānibinden 'arız olan issi şişleri men' ider (17) anuñçündür ki tutuñ şuyı ile veyā rubbı ile ḡarḡara idüp nef' ider ḥuşūşen eger (18) şeb ve māẓî ve şeker ve mürr-i mekkî ve zaḡfırān ve ılḡun yimişi ve irsa ve kendirden cilā (19) itmesi ve taḥlîl itmesi ve mevāddı men' itmesi lāzım olduğına göre ḳatsalar ziyāde (20) nef' ider mevāddı men' itmek içün tut-ı şāmîdür ḡayrı degüldür bu bābda nāfi' dür (21) yaraduḡı muḳarrerdür eger tut kökinüñ ḳabuḡın şı ile pişürüp içseler ḳarnı (22) ishāl eyleye ve ḥabbü'l-ḳar' didükleri şoḡulcanları çıkara eger on iki dirhem miḳdārın (23) havānda urup bir raṭıl şı içinde dört paydan bir pay ḳalınca pişürüp ba' dehü içine (24) sükker veyā 'asel ḳatup veyā pişerken incir ḳatup ṭatlu idüp ḥāniḳu'n-nemr didükleri (25) zehir içen kimesneye içürseler ziyāde nef' eyleye eger tut yapraḡın dögüp ve zeyt (26) yaḡıyla yaḳı idüp āteş yanıḡına ursalar eyü ide eger aşma yapraḡı ve siyāh incir yapraḡıyla (27) ve yaḡmur şuyı ile pişürseler saçları ḳararda eger yapraḡın şıḳup şuyından (28) bir buḳuḳ vuḳıyye miḳdārı içseler zehirlü cānavarlar şoḡduḡına ve ruteylā ki zehirlü (29) büyük örümcekdür anuñ ıştırduḡına nef' eyleye eger ağacınıñ ḳabuḡın veyā yapraḡın

[120^a]

(1) pişürüp şuyı ile maẓmaẓa itseler diş aḡrılarına nef' eyleye ḡāh olur tut ağacından (2) saḳız alurlar şol vechile ki ekin irişduḡı zamānda tut ağacınıñ köklerinüñ üzerinde- (3) ki ṭopraḡı giderüp kökleri bıçak veyā āḡir nesne ile çizüp bir günden soñra ṭoñmış (4) saḳızın bulurlar ol saḳız diş aḡrısına ziyāde nāfi' dür ve büyük çıbanlar (5) indürür ve ḳarnı ishāl ider ağacında kendüden aḳup çıkan şamḡ daḡı böyledür (6) eger kökinüñ ḳabuḡından sekiz dirhem miḳdārın üç vuḳıyye incir ile bir raṭıl şı içinde (7) nışfi

kalınca pişürüp ba' dehü ezüp şāf idüp içseler sevdādan olan yaramaz (8) hıltları çıkara eger parmaklar ve topuklarda olan çatlaqlar kızardukları zamānda (9) tut yimişi ile muhkem ursalar fi'l-hāl nef' eyleye eger yaprağın muhkem ezüp sirke ile yaş (10) idüp eskiden olan şerā üzerine hāmmāmda sürseler gidere şerā (11) diyü irilü ufaklu çıbanlardur ki bedende bir oğurdan zāhir olur kızıla mā'illerdür çok (12) taşra çıkmayup deriye yapışmış olur ve gicişmesi ve tasa virmesi olur (13) eger kökinüñ kabuğın pişürüp içse hām hıltlardan olan arka ağırlarına nef' ider (14) eger mizācı issi olan kimesne tatlu tutdan çok yiyüp başını ağırtmasından ve mi' desin (15) bulaşdırup fāsīd itmesinden havf iderse üzerine eski sikencübünden içsün (16) ammā mizācı şovuk olan kimesne ve tut yidükde sıtmaya uğrayan kimesneler bir miqdār (17) cevāriş kemmūndan veyā bir raṭıl miqdārı şāfi şarābdan içseler ammā tut-ı şāmī ekşidür (18) şafrāyı giderür ṭabī' atı bārid-i yābisdür kanın keskinliğin söyündürür ve mi' deye bulaşup (19) yapışur zīrā ağırlığı ve ğalīzlığı vardır mizācı issi olan kimesneler tut-ı şāmī yidükde (20) işlāha ihtiyācları yokdur hemān az yiyeler ammā mizācları bārid olan kimesneler (21) üzerine şarāb ve ba' zı münāsib cevāriş yiyeler ve üzerine ekşi ve ğalīz ṭa'ām (22) yiyeler huşūşen tut-ı şāmī yidükde ziyāde hāzer eyleyeler (23) **tūtyā** fārisīdür fārisīde ism-i duḡāndur ki dūd-ı rāndan ta'rib olunmuşdur tūtyā (24) iki dürlüdür birisi ma' denīdür ve biri külhānlarda hāşıl olur ma' denisi daḡı üç (25) dürlüdür birisi beyāz dur ke'ennehu üzerinde tuz var gibi görünür eyüsi bu maḡūledür ve (26) birisi şarudur bu andan aşağırakdur birisi daḡı yeşildür çinden getirürler bu (27) cümleden ğalīzrakdur ammā külhānlarda olan oldur ki bakırı sā'ir ma'ādinden ayırmak (28) için eritdüklerinde yukarı giden düttünlerden hāşıl olur bu daḡı iki dürlüdür (29) birisi beyāz ve pāk ve ziyāde hafīfdür hevā gibi ve birisi daḡı ağırdur külhānda hāşıl

[120^b]

(1) olana yūnāniler nemḡules dirler ṭarīḡ-i 'ameli bu vechiledür ki bir ev ki mu' tedil ola ya' nī ne (2) issi ve ne şovuk ola ve iki şakaḡı ya' nī örtüsü ola bu maḡūle ev içinde külhān ideler (3) ve külhānuñ yukarısında ve aşağıda olan evde olan pencereye karşı ortaca (4) delik ideler ve aşağı olan ev yanında işleyen kimesne için bir ev daḡı binā ide- (5) ler ki kendüsi ve ālātı anda tura külhānı üfürüp yakmak için küçük delik ide- (6) ler ve külhān içine kömür kırmak için ve içerüsinden çıkarmak için küçük kapu (7) daḡı ide pes külhān içine kömür kıyup üfürüp yakalar ba' dehü dögilüp saḡk olunmuş (8) kılimiyādan alup pota içine az az kıyup dögininceye dek pota içinde buḡār

olup (9) yukarıya çıkar laṭīf ve ince olanı tā yukarıya çıkup evüñ tavanına ve dīvārına (10) yapışur evvel yukarıya çıkmāğa başladıkda şu kabarcıkları gibi olur ba‘ dehü (11) ince yūñ gibi olup yukarı çıkar şol ki koyu ve ağır ola yukarı gitmeyüp evüñ (12) aşāğasına düşer nemķules didükleri evvelce ḥāşıl olandur ikincisine tesvderyun (13) dirler tütüānuñ eyüsi kıbrısdā ḥāşıl olandur ‘alāmeti budur ki sirke ile (14) karışdursa bakır koķusu zāhir ola ba‘ dehü eyüsi hindden getürdükleridür ki pāk ola (15) ba‘ zılar dirler ki hin[d]de bakır ma‘denlerinden ‘aynı ile bulunup çıkarurlar kirmānisi (16) bakır dütüni ile tunçdan ḥāşıl olur gāh olur ki tütüā ḡasl iderler şol (17) vechile ki tütüā dögüp elekden geçürüp bir miķdār seyrek bez içine bağlayup (18) ve bir taḡār içine yağmur şuyı koyup tütüā ile bezi içine taldırup tahrik iderler (19) şol ki ince ve laṭīf olmışdur bezden çıkup şuda kalur ve şol ki ḡalīz ve koyu- (20) dur bez içinde kalur tamām şu hareket itmeyüp tırıldıkda şuyın bir āḥir kab içine (21) boşadalar şuyun aşāğasında kalan ḡalīzin yabāna atalar bu vechile üç dört (22) şu ile taşfiye ideler ba‘ zılar evvelā dögüp şu içine koyup tahrik idüp karışmış (23) kıl veyā ḡayrı nesne var ise şu üzerine gelüp anı daḥı yabāna atup ba‘ dehü alup (24) bez içine koyup zıkr olındığı üzere tekrār tekrār taşfiye iderler ba‘ zılar şarāb (25) ile ḡasl iderler kābızlığı ziyāde olur **ṭabī‘at** derece-yi ūlāda bārid ve derece-yi (26) sāniyede yābisdür tamarlar ağızlarına yapışması ile çıbanlarda et pişürüp taldurur (27) ve acıtmaķsız kurıtması vardur tütüānuñ yıkanmışının bürüdeti ve leṭāfeti ziyādedür (28) ve acıtması daḥı azdur ba‘ zılar tütüāyı pişürür leṭāfeti ve pāk itmesi ziyāde olur (29) pişürmesi tariki budur ki tütüāyı dögüp şu ile karışdurup çörek çörek

[121^a]

(1) idüp yavaş āteş üzerinde koyup tā şuyı gidüp kuruya ve tōñmiş kala tütüāyı (2) altundan ve gümışden ve kalaydan daḥı iderler şol tarik ile ki beyān olındı ḡayrı (3) nesnelerden daḥı iderler meşelā mersin yaprağın yimişi ve çiçeği ve budaķları ile (4) tāze iken alup henüz pişmemiş balçık çölmek içine koyup çölmegi bir deliklü tabaķ (5) ile örtüp firun içine koyup çölmek tā pişüp kızıl olıncaya dek koyalar çölmek (6) kızıl olup pişdükden soñra çölmek içinden çıkarup āḥir tāze balçık çölmek (7) içine koyup evvelki gibi kızıl olıncaya dek pişüreler ba‘ dehü çölmek içinden alup (8) yurlar tütüā olur ba‘ zılar zeytūn ağacından daḥı iderler zıkr olındığı üzere (9) lakin zeytūnuñ yabānisi eyüdü ol bulunmazsa bostānisinden iderler ba‘ zılar ayvayı (10) kesüp içinden çekirdeğin atup ve mazū ve keçi boynuzı ve tāze beyāz tutı güneşde (11) kurıdup ve emrūd ağacı budaķlarından ve şakız ağacından ve ḥabbetü’l-ḥazrā ve aşma çubu- (12)

ğının çiçeği ve taze ‘avsec çiçeği ve çimşir ağacı budaklarından iderler ba‘zılar incir (13) ağacı budaklarından iderler ba‘zılar şğırdan ve balıktan olan tutkaldan iderler (14) ve ba‘zılar yunmamış yünü zifte veya ‘asele baturup andan iderler tütü göz için (15) olan devāların kıymetlüsinden ve büyüğindendir gözlerin şıhhatin hıfzı ider ve kavî (16) ider ve nürin keskin ider ve göze ba‘zı mevād itmesin men‘ ider gözlerde ve zekerde (17) ve kasıkda ‘arız olan çibanlar ve kabarcıklar devālarına kıtarlar ziyāde nef‘ ider (18) tütüanın yunmuş göz tabakalarına yaramaz mādeler geçürüp kalmasın men‘ ider koltuk (19) kokusun giderür gül yağıyla olıcağ siñirlerde olan yaraları kurudup et bitürür (20) tütü bulunmasa şazine didükleri kızıl taşdan vezni miqdārı ve bakır kirinden nısf (21) vezni miqdār bedelidür dimişler ba‘zılar şih ve ba‘zılar mürr-i kaşışā didükleri taş (22) bedelidür dimişler (23) **tere ve tohumı** ‘arabide şüfā dirler ve ism-i nebatîsi hıruftur istanbulda tere diyü şatdukları (24) nebātuñ kendüsine ve tohumına dağı dirler ‘arab lisānında ikisine dağı şüfā dirler ammā (25) hıruft veya şüfā ıtlāk olınsa murād ancak tohumı olur ve tohumı kavurılmış olıcağ lisān-ı (26) süryānide maqliyāşā dirler terenün eyüsi bābilde olan teredür bir kaç dürlüdür lakin (27) tere diyü ıtlāk olınsa iki dürlüsü murād olunur anların dağı egerçi şekil- (28) leri birbirine beñzemez ammā kuvvetleri beñzer birisinin yağı ince ve yağı çok pārelenüp (29) pāre pāredür birisinin dağı yağı degirmilge mā’ildür ammā ol dağı çatlaqları vardır

[121^b]

(1) ve uçları kertilmiş cırcır yağınuñ küçüklerine beñzer **tabi‘at** ikisinin dağı tabi‘atı (2) derece-yi şālisede hārr ve yābisdür ve bostānisi reşād dimekle ma‘rūftur ve sā’ir taze (3) nebātāt ile yinür ki evvel zıkr olınan şınıftur ki bostānlarda ekilüp biter anıñ hāreṭi (4) ve yübüseti yabānisinden aşāğadır terenün nebātı ki ekşeriyā isti‘māl olunur hıltları (5) talṭif ider ve şogulcanları ve sā’ir kırdları kırar ve yılleri tağıdır ve balğamı keser (6) ammā mi‘de ve kavuğa zarar ider ve sidük tamlamasın peydā ider hindibā ve sirke (7) ıslāh ider ammā tohumunuñ kuvveti hardal tohumı gibi yakıcıdır üceler ve baş ağrılarına yakı (8) itmekle ve şuyı ile naṭıl itmekle eyüdür gāh olur bu marazı olanların devālarına kıtarlar (9) nef‘ ider galiz olan hıltları keser ve ayırıp taşra ider otluğı kurı olıcağ (10) kuvveti ve te’şiri ortaca olur ve şogulcanları ve kırdları çıkarur ve talākda olan (11) şişleri indürür içmekle ve görünmekle kırasında oğlancıkları katlı ider ve mizācı (12) şovuk ve yaş olan kimesnelerde veya i‘tidāl üzere olan kimesnelerde cimā‘ı tahrik (13) ider ve iriñlü olan uyuzı ve gicigi ve temregüyü

giderüp cilā ider eger talağ için (14) ‘asel ile yağı itseler tiz giderüp eyü ide ve başda olan tatlu uyuzları giderür (15) eger içilmek için olan koyu nesnelere kıtsalar göğüsde olan artuğ hıltları çıkara (16) ve zehirlü cānavar ve ılanlar şokduklarına nef ider eger yakup tütsü itseler zehirlü (17) cānavarları çıkara eger saçlara hınnā gibi ursalar saçları dökölüp düşmekden (18) men‘ eyleye ve nār-ı fārisi didükleri yakıcı ve üsti kuruyıcı olan çıbanların tağılmasını men‘ (19) ider eger kavut ve sirke ile karışdurup yağı itseler ‘ırku’n-nisāya ve issi olan şişlere (20) nef eyleye şu ile ve tuz ile olıcak büyük ve başı sivri olan çıbanları pişürür ve (21) balgamı ve çig olan yaşlıkları kavuğa indürür eger dā’im yiseler sidük tamlama- (22) sını peydā eyleye içmesi bedeni sıkup pek ider ve gevşelmesin giderür miqdār-ı şerbeti (23) dört dirheme dekdür bozılmış ve yaramaz hıltları çıkarmakda ‘azīm hāşşası vardır (24) içerüden akan iriñi kurudur giderür ve ta‘āma iştiḥā getürür eger issi şu ile içseler (25) kulunca nef i zāhir olur devā ola ve şoğulcan ve sā’ir kurdları çıkara otluğı (26) tohumundan mi‘deye yaramazrakdur eger kurusunun döğölmişinden beş dirhem miqdārı (27) içseler ishāl eyleye ve yilleri tahlil eyleye eger sıkup veyā pişürüp suyu ile başı (28) yusalar başda olan kirleri pāk eyleye ve başda olan şovuklukları ve koyu yaş- (29) lıkları gidere ve kıllar dökilmesin men‘ eyleye eger tohumundan beş dirhem miqdārın döğüp

[122^a]

(1) baras ya‘nī alacalık marazı olan kimesne şöyle dögilüp kurı iken yise (2) nef eyleye döğüp baras ve behağ üzerine sirke ile sürseler ziyāde nef eyleye (3) eger kırlanguç kanı ile ezüp baras ve behağ üzerine şıvasalar rengini gidere eger (4) döğüp zift ile karışdursalar eyü olması güç olan baş ağrısını eyü ide (5) eger yağ ile karışmış olan zift ile karışdurup mā’ide ki arkanun aşağısıdır (6) anun ağrısına kıtsalar nef eyleye eger ‘asel ile karışdurup koyu iken yutsalar ḡalīz (7) hıltlardan olan öksürüğe nef eyleye ve ḡalīz süddelerden olan yan ağrılarına (8) nef ider ve ‘asel ve rüfedān yumurta ile göğüsde olan karaca şınığına nef ider (9) ve tokunmak sebebi ile oraya dökilen nesnelere pāk ider eger kavursalar (10) ziyāde tutucu ya‘nī kabz idici devā ola huşušen eger yıkanmış buğdaydan veyāḥūd (11) nişāstadan veyā pirinçden olan koyu nesneye veyā rüfedān yumurta şarusına (12) veyā erimiş iç yağına kavurılmışını kıtup içseler ishālî tuta ve balgamlu olan hılt- (13) lardan olan bağırsak sıyrundısı marazını gidere eger döküp ‘asel veyā şābūn (14) ile yüzde ve sā’ir yerlerde olan ufağ noktalara sürseler tiz gidere eger yine (15) zuhūr iderse evvelki gibi olmayup az belüre eger zuhūr iderse tekrār anuñıla ‘ilāc (16) ideler gide eger anuñıla ‘akreb şokduğı yire

yaķı itse aērısını sākin eyleye ammā (17) bögreklere ve gögse zarar ider hıyār içi ve hıyār tohumı ve nebāt şekeri zararın def idüp (18) ıslāh ider ammā terenūñ zıkr olınan sınıflardan ğayrılardan bir sınıfına ħurufü's-suṭūḥ (19) ya' nī evler üsti teresi dirler aña yūnānca balesķi dirler ve ekşer ṭabībler ħuruf-ı bābilī dirler (20) zīrā anda çok biter bu sınıfuñ yapraēı uzun ve ince olur parmak uzunluēında olur (21) yire döşenür uçları kertilmişdür içinde yelimşikliği vardur ortasında karış (22) uzunluēında ince kāmışı olur küçük budakları olur budakları uçlarında beyāz (23) çiçegi olur çiçekden soñra ağırşaga beñzer yimişi olur ve bu sınıf tere dīvārlarda (24) ve ev üstlerinde biter bunun kuvveti daēı keskindür ve issidür belki ba' zısı zıkr olınan (25) iki sınıftan kuvveti ziyāde olur beden içerusinde olan dübeylāyı ya' nī şovuk (26) hıltılardan olan büyük ve degirmi şişleri deşer ve ḥayz kanın yüridür (27) içmekle ve götrünmekle ve oēlancıkları ana karnında bozar ve çıkarur ve kuvvet ile çıkarur (28) 'ırķu'n-nisā marazına nef ider bedende te'şiri ve ishāl ziyāde olmaēıla ishāl ile (29) kan çıkar ve ziyāde kuşdurur ve balēam ile ve sā'ir koyu ve yağlu hıltıları ve safrāvi

[122^b]

(1) olan hıltıları çıkarur içmesi murād olınduēda dört buçuk denkden ziyāde (2) içmeye eger çiçeginden on sekiz kīrāt mīkdārı içseler kuşdurmaēıla ve ishāl (3) itmekle safrāvi olan hıltıları çıkara terenūñ bir sınıfı daēı vardur aña ḥardāl-ı (4) fārisi dirler anuñ yapraēı yaşşı ve köki büyükdür bu sınıfuñ ḥarāreti ve keskinliği (5) sā'irinden azdur kendüsi ve tohumı 'ırķu'n-nisā için olan ḥuknelere girür ziyāde (6) nef ider şāmda bu sınıfa ḥarbak demekle ma' rüfdur ammā mūşul ve mışır ḥalkı aña ḥarfūḵ (7) ve ḥaşıšetü's-sultān dirler gāh olur tuz ve şu ile ıslāh olup kurıdurlar (8) ve yoēurd ve süd ile karışdurup yirler lezzeti ḥōş olup kekredür ve iştihā virür (9) ve bu tere sā'ir süde ve yoēurda katılan issi otlardan ve tohumlardan eyüdü bir sınıfı (10) daēı vardur aña ħuruf-ı mūşriḵ dirler arşun kadar uzar ince budakları vardur (11) üzerlerinde iki tarafından bitmiş keçi boynuzı yimişi dikenine beñzer yapraēı vardur (12) ammā bunun yapraēı serkele yapraēına beñzer ammā andan yumuşakraēdur ve (13) andan ziyāde beyāz dur ve budakları ucında tācları vardur içinde beyāz çiçegi (14) olur eger bu nebāti güyegü otı ile pişürseler beden içinde olan şovukluklara (15) ve nezlelere nef ider ve göēüsde olan hıltıları cilā idüp gidere ve şişmeleri (16) indüre ve bu nebāt yimişinüñ keskinliği olmaēıla ta' āmda būber yirine isti' māl iderler (17) bu nebāt bundan muēaddem zıkr olınandan keskindür ve ħuruf-ı bābiliden aşāēadur (18) bir sınıfı daēı vardur aña ħurufü'l-mā ya' nī şu teresi dirler şu içinde ve şuya yakın (19)

yirlerde biter yaprağı evvel zāhir olduğda degirmi olur büyük olduğda kertilmiş olur (20) circır yaprağı gibi bu nebāt kurumış olıcak derece-yi şālisede issi olur ammā yaşı (21) iken derece-yi şāniyede olur bu nebāt issidici ve idrār idicidür çig iken (22) ve pişmiş iken dağı yinür içerüde olan şovukluklara ve marazlara nef' ider eger bu- (23) nuñla südlü uyuz ve çibanlara ve yüzde olan lekeye yakı idüp bir gün ve bir gice (24) тұrup yarındası yusalar eyü idüp kabartmaya ve incitmeye (25) **tahta biti** ' arabide fesāfis dirler kızılca ve yaşşırak ve degirmice mercüme gibi böcek ki (26) haşirlerde ve serirlerde ve dīvār yarıklarında olur **ṭabī' atı** hārr ve yābisdür rāyiha- (27) ları çirkīn ve yaramazdur eger yedi dānesin alup bir dāne bakla dānesi içine koyup (28) hummā-yı rıb' ya' nī dört günde bir tutan sıtma nevbetinden evvel yutsalar sıtmadan ḥalāş (29) ola ayruḳ tutmaya eger yaluñuz bir dānesin yutsalar ılan ısırmasına nef' eyleye

[123^a]

(1) tahta biti rāyihası raḥimleri ağırlardan boğulan ' avretlere nef' idüp uşların (2) getirür eger sirke veyā şarāb ile içseler ve ğargara itseler boğaza yapışan (3) sülūki katl idüp taşra eyleye eger ezüp zeker delüğine kosa güçle işemegi (4) def' eyleye çok yise zerrūc didükleri zehirlü böcekler zararı gibi zarar ide (5) ' ilācı dağı anlar gibidür (6) **tavuk** ' arabide decāce dirler ma' ruf ehli bir kuşdur yabānda bulunmaz ba' zılar dirler (7) hindde yabānlarda bulunur sā' ir kuşlar gibi uçmağa kādır degüldür **ṭabī' atı** mu' tedildür (8) bir miḳdār bürüdete mā' ildür mesīhī nām ṭabīb dimiş ki derece-yi ūlāda hārr ve raṭbdur (9) ammā bu kelāmda naẓar vardu[r] ammā fi'l-ḥaḳīka ge[n]ç olan ḥorūs ṭabī' atı hārr ve raṭbdur tavuk (10) eyüsi oldur ki siyāh veyāḥūd şaru veyāḥūd alaca olup kendü gezmekle beslenüp (11) ḥabs olunmaya ve semizlikde ve arıklıkda orta olup eyü nesneler yiyüp yaramaz (12) nesneler yimeye eger tavuk etini pāre pāre idüp şu ile pişürüp yiseler ki aña isfid- (13) bāc dirler bu vechile pişmiş tavuk eti mizācı iṣlāḥ idüp kuvveti yirine getirür (14) ammā koca ḥorūs şorbası taḥlīl idici ve ḳarnı süricidür sevdā sürüp (15) çıkarur bu vechile sevdāyı ishāl itmek murād olındukda ziyāde koca ḥorūs (16) bulup boğazlayup pāk idüp vāfir şu ile müherrā olıncaya dek pişüreler ba' zılar (17) pişürürken besfāyic didükleri müşhil-i sevdā olan devādan dağı ma' an katup pişürüp (18) isti' māl idüp sevdāyı āsān vechile çıkarup zarar itmez tavuk dimāğı ya' nī beyni i' tidāl (19) üzere ḥārrdur şarāb ile içseler zehirlü cānavarlar şokduğına nef' eyleye ve dimāğ (20) perdelerinden gelen ḳanı tutar tavuk etin eger kebāb idüp ve eger şu ile tamām pişürüp (21) yimek dimāğı ziyāde ider pes ' aklı eyü ider ve fikri güzel ider eger diri tavuğı (22) yarup issi iken zehirlü cānavar

şokduğu yire қосалар nef̣ eyleye evlā budur ki bir (23) kaç kerre tebdīl ideler eger
horūs қа[na]tınıñ iç derisini ki andan şoyılup yinmez ve yabāna (24) atılır ol deriyi
қurıdup ba‘ dehū mi‘desi ağrısı olan şarāb içürseler fi‘l-ḥāl (25) yarayup eyü ide
mücerrebdür piliçleri içinde pişürdükleri sāde şorvasını ḥaste olan (26) bedenlere ve
şol kimesnelere ki mi‘delerinde yangın olur ve keskin ve şafrāvī sıtmalardan (27)
henüz ḥalāş olan kimesnelere ol şorbayı içmekle ve etlerinden nef̣ ider eger horūs (28)
қarnında ne var ise çıkarup pāk idüp tuz ile tıdudurup ve vāfir şu ile şol (29) mertebede
қaynatsalar ki şuyınıñ üç payından bir payı қалса ba‘ dehū açık yirde қoyup

[123^b]

(1) bir gice yıldıza қарşу ayazda тұrup ba‘ dehū içseler ḡalīz ve çig olan ḥılṭları (2)
ishāl eyleye ve eskiden olup nevbet ile tıtan sıtmalara nef̣ eyleye ve el ve ayak ve
sā’ir (3) a‘ zāda olan ditremeyi gidere ve güç ile ve tīz tīz nefes almak marāzına ve eñ
yirleri (4) ağrıları marāzına ve mi‘de şişmesine ve bedende ve a‘ zāda yaramaz balḡamı
ḥılṭlar olmaḡıla (5) beden gevşelmesine nef̣ idüp muvāfiḡ ola құлunca daḡı ziyāde
nef̣ eyleye ba‘ zılar ol vechile (6) қaynadurken laḡana veyā ‘uşfur toḡumı қatup bile
қaynadurlar te’şiri ziyāde olur dā’imā (7) tavuқ etin yimekten құлunç peydā olur
kezālik sūd ile pişürüp yimek veyā sūd ile (8) veyā südden evvel veyā soñra yimek
ḡuşūşen yoḡurt ile olursa ziyāde ḡarb-ı құлunç (9) peydā ider ve taḡrīk ider kezālik
dā’imā tavuқ etin yimek niḡrīs marāzın peydā ider (10) ḡuşūşen tavuқ etin yimeden
imtilā olmışken üzerine şarāb içilürse bir kaç kerre böyle (11) olursa ziyāde elem vire
genç olup semiz olan horūs eti erlik şuyın ziyāde (12) ider ve āvāzı işlāḡ idüp şāf ider
tavuқ etinüñ ḡıdā virmesi süḡlün etinden (13) ziyādedür ammā şol tavuқ ki bir yirde
ḡabs olınup ḡareket itmez iken semirmiş ola (14) anuñ eti yaramazdur mi‘deye
muvāfiḡ degüldür ve mi‘de iştiḡasın ve mi‘deyi bozar ammā (15) bedeni semirdür ve
қuruluḡın giderür tavuқ bedeni mu‘tedil idüp zaḡmet ve meşaqḡat (16) çekmeyen
kimesneler eyü ḡıdādur ve renklerin ḡüzel ider āḡir nesne қatmaḡıla işlāḡa (17) muḡtāc
degüldür illā meḡer ki çok yinse veyāḡūd tekrār tekrār yinse ve bedenleri şovuқ olup
(18) ḡazımları za‘īf olan kimesne ḡazım itdürüp mi‘de[den] tīz indürür nesneler ile
(19) işlāḡ ide meşelā maştaḡı ve sā’ir issi otlar ile yiyeler eger tavuḡı ziyāde ḡām қoruқ
(20) veyā çok tāze enār çekirdekleri ile yise ekşer iḡtimāldür ki құлunç peydā eyleye
nitekim tavuḡı (21) sūd ile ḡuşūşen yoḡurd ile yimek cā’iz degüldür kezālik peynir ve
tarḡāna ve keşkek eşleri (22) ile yimeyeler eger tavuḡı қaymaқ ile pişürüp қurı
öksürüḡi olan kimesne yise (23) eyü eyleye eger tavuḡı ‘uşfur toḡumı ile bir kaç ḡün

ya' nî on iki gün ve dahı ziyāde zamān (24) semirdüp ba' dehü boğazlayup iç yağını ılıdub cüzẓām marazı peydā olmağa başlamış (25) olan kimesnenüñ ellerin ve ayakların anuñıla yağlasalar ziyāde nef' idüp hālāş eyleye (26) kezālik ısınmış içi yağıyla sevdā sebebi ile mālīhūlyā marazı olan kimesnenüñ başını (27) yağlasalar ziyāde nef' eyleye huşūşen birbiri ardınca bir kaç kere iderlerse ziyāde (28) te'sīr ide eger beñzinüñ şarulığından idügi ma' lüm olmayan kimesne her gün (29) bir tavuğı şu ile pişürüp şorbasın içüp ve etin kepegi ayrılup pāk ve beyāz

[124^a]

(1) undan olan etmek ile yedi gün her gün bir dānesin bu vechile yise ziyāde nef' (2) idüp şarulığı gide mücerrebdür tavuk necisi issidür keskindür cilā idicidür (3) ammā gügercin necisinden kuvveti ve fi' li azdur andan za' ifrekdür zehirlü mantar (4) yiyene ve kuluncı olan kimesneye muvāfiqdur sirke veyāhūd şarāb ile üç dirhem miqdāra (5) degin içürelers eskiden olan kulunca şarāb ile ezüp içürelers ve eski (6) olmayana sirkeye şu katup içürelers eger horūs necisini sirke ile ezüp (7) kuduz taladığı yire ursalar nef' eyleye bu huşūş için lāzım olduğda (8) kendüden gezüp otlayup eyü nesne yiyen tavuk necisinden alalar şarāb-ı müşelleş (9) tavukdan ve necisinden olan zarar def' ider ve tavuk cigeri sā' ir kuşlar cigerinden (10) eyüdür lezīzdür ve semirdicidür ammā ğıdāsı ğālīzdur ıslāhı budur ki kebāb idüp (11) veyāhūd issi otlar ile tavada kavurup yiyeler (12) **turāc kuşu** derrāc dirler ma' ruf kuşdur turāc eti ügeyik ve keklik etlerinden (13) mu' teberdür ve süglün etinden mu' tedilrek ve laṭīfrek ve yābisrekdür ve harāreti dahı (14) andan azdur muḥaşşal-ı kelām budur ki turāc etinüñ **ṭabī' atı** kurudur harārete mā' ildür (15) ruṭūbet ve yaşlık ve şovukluk ziyāde te'sīr idüp elem virmiş olan kimesnelerde (16) erlik şuyın ve fehimler beyinlerin ziyāde ider ammā nefsinde mizācları yābis (17) olanlara yaramazdur evlā budur ki kış günlerinde pāre pāre idüp şu içinde muḥkem (18) pişürüp yiyeler böyle olıcağ bedeni ısıdub harekete getirür pek yaramazı oldur ki (19) kebāb idüp veyāhūd āhīr vechile tamām pişürüp kurı iken yiyeler ammā şol kimesneye (20) bu vechile nāfi' olur ki karnın kurıtmağ murād eyleye (21) **turp yağı** hārrdur ziyāde ısıdıcıdur bir marāzdan kılup bedene kehle (22) olan kimesne bedenini yağlasa def' idüp eyü eyleye yüze sürseler yüzde (23) olan buruşukları giderüp cilā eyleye turp yağı kene tohumı yağından issirekdür (24) hılṭları inceldüp laṭīf ider kulakda şovukdan olan ağrılara ve yillere eyüdür (25) behağ ve baraşa eyüdür ve mādeleri ve ğālīz hılṭları ziyāde tahlīl idüp indürür (26) yağlanmağıla fālic ve lağve marāzlarına nef' ider bu yağ turp tohumundan

tohumlanmağa (27) başladıkda yaprağından dağı iderler bu yağ zeyt-i ‘atîkûn kâ’im-
mağâmı olur ‘akreb (28) şokduğına bādzehirdür ya‘ nî ziyāde nef‘ ider miqdār-ı şerbeti
iki dirhemdür (29) **turāc kuşu diken**i yūnānīde dinsağus dirler ya‘ nî dā’imū’l-‘aşaş ki
dā’imā şusuz

[124^b]

(1) nebāt dimekdür ehl-i mağrib yanında şevkü’ d-derrāc dirler ve muştu’ r-rā’i ya‘ nî
çoban tarağı (2) dağı dirler ve ḥassū’ l-kelb ya‘ nî köpek marulı dirler bir güne dikendür
dikenlü ve uzun baldırı (3) olur marul yaprağına beñzer baldıran kaplamış yaprakları
olur baldıranuñ her (4) boğumında iki uzun ve dikenlü yaprağı vardır içerüsünde ve
taşrasında şu kabarığ- (5) ları gibi dikenlü kabarıkları vardır baldırı tarafından yaña
yaprağınuñ içi boşdur deriñdür (6) yağmur şuyı içinde cem‘ olup kalur anuñçündür ki
dā’imā şusuzdurlar gūyā ki şusuz- (7) luğdan şu iriküp şağlar şāhib-i kitāb eydür bu
tağdırce dā’imū’ r-reyy ya‘ nî dā’imā (8) şuya kanmış diseler vech olurdu baldırınıñ
aşağasında olan budağlarınıñ (9) her birinüñ başında kirpi başına beñzer dikenlü
başlar vardır kurı olıcağ beyāz (10) olur ortası yarılduğda içinde ufağ kurdlar görünür
köki dağı vardır bu nebāt (11) **tabī’ atı** derece-yi sāniyede kurudıcıdur cilā idicidür pes
bir miqdār ḥarāreti dağı (12) vardır eger kökin şarāb ile pişürüp döğüp merhem gibi
koyu idüp oturağda olan (13) çatlağlara ve bedende nāşūrlanmış olan çibanlara yağı
idüp ursalar eyü eyleye (14) evlā budur ki bu devāyı yapup bakırdan ḥoğka içinde ḥıfz
idüp isti’ māl ideler bu devā (15) qarıncaya beñzer didükleri sigilleri ve sā’ir ma‘ rūf
olan sigilleri giderüp eyü ider (16) ba‘ zılar dimişler eger başları içinde bulunan kurdları
deri pāresine bağlayup (17) rub‘ sıtması olan kimesnenüñ boynına veyā kolına
bağlasalar sıtmasını gidere (18) eger başları tāze iken veyāḥūd kurı iken birisini alup
pāk bez içine bağlayup (19) ba‘ dehü süd içinde muḥkem ovup şol mertebede ezseler
ki bezde başdan nesne (20) kalmaya ol südi āḥir tāze süde kıtsalar toñdurup ašlā şuyı
kalmaya (21) eger bu nebātı ḥaşlayup döğüp kesilmesi lāzım olan ‘uzva yağı gibi
ursalar eyü (22) idüp acısını tıyurmaya eger şu içinde ışlayup üç gün aç qarınıla şuyın
iç- (23) seler talakı gidere eger pişürüp yiseler bedeni kızdurup efşānı idrār eyleye (24)
ve ditremeleri giderüp nefse kuvvet vire eger yimişini ezüp pişürüp ‘akreb ve sā’ir
(25) zehirlü cānavar şokduğı yire yağı itseler eyü ide (26) **tut rubbı** ḥām tut ki kıızıl
olup tatlu degül⁹ iken olandan olan rubb bārid-i yābis (27) olur ishāli ve kuşmayı ve

⁹ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

kan akmağı tutar ve bağırsakları kavî ider tatlu tut ki (28) tamām olmuş ola andan dahı iderler bu maķūleden olan rubb issi ve mu‘ tedil ve lînet (29) virici olur anuñla ğargara itse boğazda olan şişlere ve ağırlara nef‘ ider

[125^a]

(1) tut-ı şāmî ki siyāh olmuş tutdur andan dahı iderler anuñ rubbı bārid[d]ür ħarāreti ve yangını (2) söyündürür şafrāyı ve şusuzlığı sākin ider cimā‘ ı keser çıkarmasınunñ tarīķi budur ki (3) ķankısından murād olunursa şuyın şıķalar şıķındusın üç paydan biri ķalınca yavaş (4) āteşde pişüreler eger dört paydan biri ķalıncaya dek olursa evlādur (5) **tesbīh ağacı** fāriside āzād-ı dıraht dirler āzādlu ağaç dimekdür lisān-ı fārisi üzere (6) luġat-ı ni‘ metullāhda ķayın ağacıdur dimiş ammā bu maķāmda beyān olınan ķayın ağacı degüldür (7) āħir ağaçdur yabānlarda biter büyük ağaçlardandır derelerde ve düz yirlerde ve ğayrıda biter (8) vilāyet-i taberistānda taħāk dirler renkde ve şüretde alıķ didükleri yimişe beñzer seyrek (9) salķımları[n]da yimişi vardur çekirdegi dahı anuñ gibidür bir sınıfı dahı büyük olup fındık (10) ķadar yimişi olur bu sınıf insānı fi’l-hāl ķatl ider içerüden devā cā’iz degüldür **ṭabī‘at** zīrā (11) ħarāreti derece-yi rābi‘a evā’iline varur ammā ol zıkr olınanunñ ħarāreti derece-yi şālisedür (12) ol dahı helāk idicidür içmesinden tasa ve gönül dönmesi ve ķuşmak ve nabızda şaķar (13) ya‘ nî gücelmek ve baş dönmek ‘ārız olur ‘ilācı budur ki belādür ve ferbiyun ve aġu ağacından (14) içen kimesnelere olan ‘ilāc gibidür maħallinden görile ammā şovuk olan semūmdan ve ‘ırķu- (15) ’n-nisā ki uyluk başından tırnaġa ulaşur bir tamardur anuñ aġrısına nef‘ ider ve ħāyalar (16) gevşelmesine nef‘ ider ve sidügi ve ħayzı idrār ider ve ķavuk içinde toñmış olan kanı (17) eridür çiçeginünñ ħarāreti yimişi ħarāretinden azdur mizācları şovuk olanlara ve ķocalar (18) bir dirhemden üç dirheme dek içseler anlara nef‘ ider ve eger ķoklasa dimāġda olan (19) süddeleri açar eger ağacınunñ ķabuġından beş dirhem alup on dirhem ķara helile veyāhūd (20) şāhtere ile pişürse balġamdan ve sevdādan olan sıtmaya nef‘ ider ve bu ağaçdan (21) her ne ki isti‘ māl olunursa yaz evvellerinde ve güz eyyāmında olmak gerekdür ancaķ ve eger yimişini (22) ve yapraġını döġüp başda olan iriñlü ķıbanlara ursalar pāk idüp gidere ve eger (23) yimişini ve yapraġını döġüp ve şıķup şuyına bir miķdār mürdeseng ķatup muħkem ezüp (24) ve gül yaġı ķatup kel olan başa sürüp şıvasalar ve her gün üzerine şıvayı yeñileyüp (25) her üç günde bir ħammāma girüp ħammāmda şıvası gitdükde ħammāmdan çıķup tekrār şıvayup (26) yeyni bir nesne ile şaralar ķılları bitüre ve başda olan kelleri ve ķıbanları gidere (27) eger budakları uçların döġüp şuyın şıķup saçları

aşlına göre (29) **turp** ‘ arabîde fücldür tabî‘ atı derece-yi şâlişe evvelinde hârr ve derece-yi şâniyede kûrudıcıdur

[126^a]

(1) icrâsından ziyâde kavî olanı tohumı ba‘ dehü kabı ba‘ dehü içine yakın olan ufağ yaprak- (2) ları ba‘ dehü büyük yaprakları ba‘ dehü etidür iki dürlüdür bostânî ve yabânîdür yabânîsi (3) ziyâde keskin ve kavîdür kuvveti hardal kuvvetine beñzer ba‘ zılar aña yabân hardalıdur dirler (4) turp kekredicidür bevli idrâr idicidür issidicidür ta‘ âmdan şöñra yimesi (5) karnı yumuşadur ve ğıdâları geçürmege yardım ider ammâ mi‘ deden ta‘ âmı döndürür (6) ve yiller peydâ ider eger ta‘ âmdan evvel yiseler ta‘ âmı yukarı kaldırıp âsân kuşdura (7) huşuşen mâ-yı ‘ asel ile ziyâde kuşdurur şu ile pişürüp yimesi eskiden olan (8) öksürüğe nef‘ ider ve mi‘ de ve bedenüñ sâ’ir yirlerinde olan ğalîz hıltları (9) taltîf ider mi‘ deyi kıcıklayup kuşdurmağda kabı ziyâdedür istiskâlulara eyüdüdür (10) eger anuñla yakı itseler talaklulara muvâfık ola eger ‘ asel ile karışdurup ve kûrûh-ı (11) habîşe ya‘ nî tağılup ulaşur maķûlesi olan çibanlara ve göz altında kandan (12) olan nişânlara sürseler nef‘ eyleye eger dilce didükleri tohum unı ile karışdursalar (13) dökilmiş saçı ve sakalı bitüre ve ufağ şarurağ şulu sivilceleri gidere yaramaz (14) mantar yimekten olan boğılmağı def‘ idüp nef‘ ider eger içseler hayz kanını yürüde (15) eger turp tohumından sirke ile içseler kuşdura ve sidügi idrâr eyleye ve talak (16) şişini indüre eger sikencübîn ile pişürüp issi iken ğargara itseler boğaz (17) ağrısı maraźlarına nef‘ eyleye eger şarâb ile içseler zehirlü yaramaz ilanlar ısırmasına (18) nef‘ eyleye eger sirke ile ğânferâyâ didükleri irinlü şişe yakı itseler kıparup (19) gidere turpuñ yabânîsi ziyâde yakıcıdur isti‘ māl olunmaz ammâ bâ‘ aşîķi didükleri turp ki (20) tabîbler aña şâm turpı ma‘ rûfdur ol turp kuvveti meşhûr turp kuvveti ile şalgam kuvvetinden (21) terkîb olunmışdur ve şalgamdan issirekdür bevli idrâr ider ruṭûbetleri taḥlîl ider eger (22) çok yiseler göñli bulandurur tuz ıslâḥ ider ammâ meşhûr olan turp andan aşlaḥ (23) ve enfa‘ dur başa ve gözlere ṭamağa zarar ider sirke içinde ıslanmış kemmûn ıslâḥ (24) ider ammâ turp ‘ ırķu’n-nisâ maraźlarını taḥrîk ider turp şuyı taḥlîl idicidür ve cilâ (25) idicidür şişleri indürür şuyı ile ovunmak eyüdüdür eger tohumı ile göze sürme (26) gibi çekseler ve pişmiş şuyından göz içine ṭamlatsalar gözüñ ṭabaķa-i karniyyesinde (27) kalan şaru şuyı gidere tohumı eñ yirleri ağrılarına yakı itmekle eyüdüdür cimâ‘ a taḥrîk (28) ider ‘ avretlerde südi yürüdür ve ziyâde ider eger şuyı ile bedene sürseler zehirlü (29) cānavarları kaçura şuyı ‘ aķrebi katl idüp pâre pâre ider eger turp yimiş kimesneyi

[126^b]

(1) ‘akreb şoksa elemin duymaya saçları dökölüp тұrmayan kimesne dā’imā turp yise
(2) saçların bitürüp güzel eyleye eger tohumından mişkāl miqdārın süfuf idüp yiseler
(3) cigerde şovukdan olan ağrıyı gidere ammā turp yimek kehleyi çok ider eger şuyın
(4) şıkup ve şeker ile tatlu idüp rub‘ ratıl miqdārın istiskāsı olan kimesne iç- (5) se
bedeninden yaramaz ruṭūbetleri ve şuyı eksük eyleye ve yaraḳanı gidere mücerrebdür
yapraḳ- (6) suz budakların şıkup şuyından bir vuḳıyye ya‘ nī on iki dirhem miqdārı
içseler şu (7) yollarında olan taşları eger büyüğini ve eger küçüğünü ufaḳlaya ammā
turpdan olan hılṭ (8) yaramazdur dā’imā katıḳ idinüp yimemek gerek sirkelenmiş olan
turp kekredicidür (9) nāfi‘ dūr ḡalīz olan hılṭları ḳaṭ‘ ider sirke zararlarından çoḡını
def idüp (10) zararsuz devā ider yaprağını yimek sāḳıt olan iştiḫāyı ḥarekete getürür
sirkesiyle ḡarḡara (11) itmek boḡılmaḡa ve boḡaz ağrılarına bā‘ iş olan hılṭları giderür
eger tohumın döḡüp (12) ve turp şuyı ile ḳarışdurup temregü üzerine sürseler nef‘
eyleye turp āleti ḳıvāma (13) getürür ve erlik şuyın ziyāde ider ammā tohumı ḳuşdurur
eger yimekten soñra tohumundan (14) nıṣf dirhem miqdārı yiseler ta‘ āmı ḥazım itdüre
eger sikencübīn ile içseler (15) cigeri eyü pāk eyleye eger tohumı kündüs ile döḡüp ve
sirke ile ḳarışdurup siyāḥ (16) behaḳ üzerine ḥammāmda sürseler fi’l-ḥāl gidere
mücerrebdür tāze turpı çok yimek (17) baḡırsaḳ ağrıların peydā ider turp tīz fāsīd olur
ḥuşuşen mi‘ dede tīz fāsīd olup (18) çirkīn rāyiḥa ider eger turp içini oyup ve içine gül
yaḡı ṭoldurup eyledüp ağrısı (19) olan ḳulaḳ içine ṭamlatsalar fi’l-ḥāl eyü ide
mücerrebdür eger bir turpı alup ve yer (20) üzerinden oyup çuḳurlar idüp çuḳurlar içine
şalgām tohumundan dört dirhem ḳadar (21) ṭoldurup ba‘ deḥü ol çuḳurları yine kendü
pāreleri ile ḳapayup ba‘ deḥü cümle turpı (22) ḥamīr ile şıvayup āteş içine gömüp tā
ḥamīr tamām pişdükde içinden çıkarup ki (23) turp daḡı tamām pişmiş ola şovuduḡdan
soñra şu yollarında taşları olana yidür- (24) seler fi’l-ḥāl taşları ufaḳlayup küllī nef‘
eyleye mücerrebdür buña beñzer āḡir devā olmaz (25) üç günde her gün böyle ideler
(26) **tirfil** mışırda ḳurut dirler yoncaya beñzer bir nebātdur mışırda biter ammā büyük
olur ağaç (27) dimeḡe yaḳlaşur ve yapraḡı daḡı büyükdür bellūṭ ağacı yapraḡına ḳarīb
olur **ṭabī‘ atı** (28) ḥārr ve ratıbdur mışırda ‘an-ḳaşd egüp atları anuñıla semirdürler tāzesi
ḳarnı yumuşadur (29) ve ḳurusı ḳarnı ṭutar tāzesi ve ḳurusınuñ şuyıyla pişmişini şeker
veyāḡūd ‘asel

[127^a]

(1) veyāhūd incir ile yiseler öksürüğe ve göğüs iriligine nāfi‘ ola bu nebāt yoncanuñ
(2) bir gūnesidür (3) **teke şakalı** ‘ arabide lihyetü’t-tis dirler murād bir nebātdur lakin
ḥaḳīkatde ihtilāf vardır (4) zīrā tā’ife-yi ‘ arab lihyetü’t-tis diyü bir nebāta dirler ki
yaprağı yarasa yaprağı gibidür (5) ve yukaru ƣalkup büyümez hemān yir üzerine
döşenüp biter yapışıldıkda muḥkemligi (6) ve ƣatılığı vardır ‘ uşāresinde ƣābızlık
vardur tā’ife-yi ‘ arab aña ez-nābü’l-ḥayl (7) ya‘ nī at ƣuyruƣları daḡı dirler ammā ḥanīn
nām ṭabīb ve ḥekīm dīşkoridūs ƣasyūs (8) diyü zıkr itdüğü devā’ı lihyetü’t-tisdür diyü
tefsir eyledi pes ṭabībler aralarında ol devā’ (9) meşhūr oldu ve didi ki bu devā taşlu
yirlerde biter budakları çok ağaƣ gibi ƣatı (10) bir nebātdur degirmi ve ƣatı ve üsti
puslu yaprakları vardır gülnār çiçegine beñzer çiçegi (11) vardır bir sınıfı daḡı vardır
çiçegi beyāzdur **ṭabī‘ atı** ḥarāret ile bürüdet arasında (12) mu‘ tedildür bürüdete meyli
ziyādedür derece-yi şāniye āḡirinde yābis ve ƣābızdur tāze yaprağını (13) ezüp ƣurıdup
yaralar üzerine ekseler oñalda çiçeginüñ ƣuvveti ziyādedür eger (14) şarāb ile içseler
bağırsaƣlarda olan ƣıbana ve mi‘ de za‘ ifligine ve anlara mādeler (15) inmesini men‘
eyleye ve eger ƣüriyüp fāsıd olmış yaralara yaƣı itseler eyü ide ve eger (16) çiçegini
balmumu ve ḡām zeytündan olan zeyt yağıyla ƣarışdurup āteş yanığına (17) sürseler
eyü ide ağacuñ köki yanında yāḡūt kızılığına mā’il bir gūne ṭarāşış (18) ya‘ nī mantara
beñzer nesne biter ve ba‘ zısı beyāz ve ba‘ zısı kızıla mā’il beyāz olur ammā (19) eyüsi
ƣoyu kızıl olanıdur bu ṭarāşışde olan ƣābızlık cemī‘ an şecerī ve sā’ir eczāsında (20)
olan ƣābızlıƣdan ziyādedür lisān-ı rümide heyū heyū festāyās ve lisān-ı yūnānide (21)
ebū ƣıştas isimlerinden murād bu zıkr olınan ṭarāşışdür lihyetü’t-tis ‘ uşāresi ıtlāƣ (22)
olınsa murād bu ṭarāşüş ‘ uşāresi olur ƣuvveti ḡuzaż ƣuvveti gibidür lakin ḡuzaż- (23)
da taḡlīl itmek daḡı vardır ve bu ṭarāşüşda ancaƣ ƣābızlık vardır ṭabī‘ atı derece-yi (24)
evveli āḡirinde bārid ve derece-yi şālişede yābisdür mādeler inmesinden olan
cemī‘ an (25) marażlara nef‘ idüp şifa olmaƣda ƣuvveti ziyādedür ƣan tükürmeyi ve
ƣarın yürimesini ve (26) ḡayz ƣanını tıutup keser içmekle ve ḡuḡne itmekle
bağırsaƣlarda olan ƣıbanlara bir miḡdār (27) nef‘ ider za‘ if ve gevşemiş olan a‘ zāya
yaƣı itseler muḥkem idüp ƣavī eyleye (28) mi‘ de ağzına ve cigere yaƣı itseler ziyāde
nef‘ eyleye a‘ zāya ƣuvvet virüp muḥkem itmek (29) içün tiryāƣ-ı fārūḡ terkībine daḡı
ƣorlar sā’ir aḡvālinde daḡı aƣaƣya didükleri

[127^b]

(1) devādan daḥı kuvveti ziyādedür ‘uşāresinden miḳdār-ı isti‘ māli üç dirheme dekdür (2) ve yaprağından ve çiçeğinden dört dirheme dekdür (3) **turunç çiçeği şuyı** ‘arabīde mā’ü’l-ḳadeḥ ya‘nī ḳadeḥ şuyı dimekdür murād turunç çiçeği şuyıdır (4) turunç çiçeğinden gülden gül şuyı çıkardıkları gibi çıkarur **ṭabī‘atı** ḥārrdur azacuk yübüseti (5) vardur laṭīfdür şovuk sebebi ile olan baş ağrısına ve sā’ir şovukluklara ve nezlelere (6) nāfi‘dür rāyiḥası ḥōşlığa nefsi dirildüp kuvvet viricidür şovuk sebebi ile olan (7) yürek oynamasını giderür mi‘deye kuvvet virür ammā cigere zarar idicidür cimā‘a yardım (8) ider burun içinden dimāğ yolların ve süzgüre olan süddeleri açar ammā dā’imā (9) ḳoḥlaması uyḥusuzlık virür ıslāḥı gül şuyı iledür eger bir şişe içine koyup (10) buḥārını burundan içerüye ḳosalar başda olan şovukluklara ve başı ve boynı taḥrīk (11) eyleyen ‘ādālede ya‘nī siñirlü etde ḥādiş olan teşennüclere ya‘nī bir yire gelüp bozulma- (12) sına nef‘ eyleye (13) **turunç** nāre[n]c ki fārisīdür ta‘rīb olunup türkīde turunç dirler ma‘rūf yimişdür ağacı daḥı (14) ma‘rūfdur ziyāde lezīz ve ḥōş rāyiḥalı çiçeği olur çiçekden soñra şaruya mā’il (15) kıızıl ve degirmi yimişi olur ki turunç didükleridür bu ağaç cemī‘ eczāsıyla ḥārr ve yābisdür (16) lakin köklerinde ve cürminde ve ḳabuğında yübüset ziyādece zāhirdür çiçeği derece-yi (17) şāniyede ḥārr ve derece-yi ūlāda yābisdür çekirdeginüñ içi derece-yi şāniyede bārid-i yābisdür (18) ve issi şu ile bir miḳdārın içseler uzun şoğulcan ve sā’ir her cins ḳurdları (19) çıkara eger kelb ısırdığı yire tuz ile yakı itseler nef‘ eyleye eger ‘avret götrünse (20) ḥayzını yürüde içmesi ‘aḳreb şoḳduğına nef‘ nārenc çiçeğinden pāk a‘lā ḥōş (21) rāyiḥalı feraḥ virici şu çıkarurlar gül şuyı çıkardıkları gibi nitekim ānifen (22) zıkr olınmışdur (23) **ḥarfü’l-cīm** (24) **çoğan** uşnān dirler türkīde çükündür daḥı dirler ve ‘arabīde ḥarş daḥı dirler (25) uşnān ḥamz didükleri nebātdandur ḥamz şol nebāta dirler ki lezzetinde tuzluluk (26) olmağıla ḥayvān anı otlamaz meger ki sā’ir tatlı olan nebātlardan andan daḥı azacuk (27) otlar çoğan çorak yirlerde ve ḥarābelerde ve şusuz yirlerde biter bir şınıfı beyāz olur serçe (28) tersine müşābih olmağıla aña ḥur’ü’l-‘aşāfir dirler bir şınıfı daḥı yeşil olur aña ḡāsūl

[128^a]

(1) ve uşnān-ı fārisī dirler anuñ şuyı ile lük didükleri zamḡı ezüp yazarlar çoğan yaprağı (2) olmayan nebātlardandur hemān ince ve ter budakları yaprağı gibidür **ṭabī‘atı** derece-yi şālisede (3) ḥārr ve derece-yi şāniye āḥirinde yābisdür yeşil olanda

kuvvet ve keskinlik ziyâdedür yakıcı (4) ve hıltları giderüp pāk idicidür beyâzından dirhem miqdârı eskiden olan südde- (5) leri açar ve ikisi çürük etleri yirler yeşilinden nısf miqdârı güçle efşân (6) itmegi def' ider beş dirhem miqdârı eger diri ve eger ölü oğlanı düşürür nısf (7) dirhemden bir dirheme dek hayz ziyâde yüridür üç dirhem miqdârı istiskāya kesb (8) olan şusuzlığı ishāl ider ammā kavuğa zarar ider ıslāh 'asel iledür on dirhem (9) miqdârı zehr-i kâtildür içmesinden tasa ve ıztırâb ve kuruluk ve dil ve ağız kurumağ (10) ve şusuzluk ve a'zâ doğranup kan tükürmek ve kan işemek âriz olur (11) gâh olur ki güçle efşân itmek dahı olur hemân ki aşağıdan veyâhūd yukarıdan et päre- (12) leri gele kırtılmasına 'ilâc yokdur kâbil olana kuşdurıcı nesneler ile ve şovudıcı (13) yaş lu'âblar ile ideler ibtidâ'sında hıkkne itseler cā'izdür eger mi' deden aşağı inmiş olur- (14) sa hıkkne ile taşra ideler çoğan dişlere cilâ virür ve elden ve geyesilerden kiri (15) ve yağı giderür dişleri anuñla dā'imâ cilâ itmek diş zarar ider kavun ve karpuz çekir- (16) degi ve benefşe yağıyla yağlamak ıslāh ider (17) **çiriş otı** işrâş dirler yaprağı ata şoğanı yaprağına beñzer bir nebātuñ kökidür ki (18) andan çiriş olur yaprağı hanşâ ki bir güne çiriş otudur anuñ yaprağına beñzer anuñçün (19) ba'zılar gâlağ idüp anuñ kökidür dimişler bu nebât şark taraflarında ve şâmda ve şovuk olan (20) yirlerüñ ekşerinde biter bu nebât köki ile hanşâ kökleri mabeynlerinde fark budur ki işrâş (21) köki andan kızıl ve uzun ve kıtıcudur ammā hanşâ gevşek ve şaru ve kışarağdur ve (22) işrâş nebätünüñ yaprağı yaşsırağ ve degirmilige yakındur işrâş nebätünüñ ortasından biter (23) baldırı hanşâdan uzunrağdur ve çiçegi kızıla mâ'il beyâzdur ve yimişi degirmi ve lezzeti (24) keskindür ve kekreligi vardur ammā hanşâ çiçegi beyâz ve za'ifdür işrâsıñ **tabi' atı** (25) derece-yi ülâda hârr ve yâbisdür eger yaqsalar derece-yi sâniyede hârr ve derece-yi şâlişede yâbis- (26) dür bir nesneyi bir nesneye yapışdurmağda sâ'irinden tîzdür anı muhkem döğüp ba' dehü şu ile (27) ezüp anuñ ile çirişliyeler kemikler şınıflarına ve kısığ yarılmağ ve sâ'ir yirler yarılmasına (28) itdükleri yağılara katdıkları devâlarüñ eyüsidür tohumunuñ harâreti köki harâretinden (29) ziyâdedür andan içmekle gâliğ hıltları toğrayup cilâ ider ve a'zâyı muhkem idüp taşradan

[Derkenar 128^a] cebelü'l-luğum cemeşt dirler bu cebelü'l-luğum 'arabîdür lâkin lisân-ı türkîde şuyû'ı yine 'arabiyledür ve cebelü'l-kamer dahı dirler medîne-i rasûl şallallâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellemden üç günlük yolda şafrâ dirler bir kıryeden götürürler bir taşdur en büyügi yüz yirmi dirhem ki bir rııldur ol kadar olur ol kıryede ma' deni vardur sâ'ir kıymetlü taşlar meşelâ zümrüd ve gayri gibi kesüp cilâ virüp bey'

iderler eger bu taşdan olan kap içinden içseler serhoş itmeye mücerrebdür eger yüzük idinüp takınsalar nıkrısdan emîn eyleye yaşduğ altına kosalar yaramaz düş görmeyeler andan yüzügi olan kimesne halka şırın görünüp yanlarında murādı hāşıl ola eyüsi oldur ki gökcil ve beyāzrak ve kıızıla mā'ıl olup şeffāf ola

[128^b]

(1) siñirsek ider ve kan tükürmege nef' ider ve eger 'asel şuyı ile andan içseler cigeri (2) pāk eyleye miqdār-ı şerbeti iki dirhem miqdāra dekdür mişli benefşe ile içeler ve eger kökini (3) yakup nısf dirhem miqdārın içseler sidügi yürüde ve eger 'asel veyā sirke ile (4) karışdurup saç şağal dökildügi yire sürseler nef' eyleye (5) **çeşmezen** 'arabide beşeme dirler fāriside çeşmezek dirler ve çeşmek ve teşmizec (6) ta'rib olunmuşdur siyāh dānelerdür döğüp ağrısı olan göze korlar **tabi'at** harāreti (7) ve keskinliği ve cilā virmesi derece-yi sālīşeye varur gözde olan marazlara nef' (8) itmek hāşşasıdur üzerine yakı itmekle ve döğüp üzerine ekmekle dahı nef' ider (9) ve göz içine düşen nesneyi dahı çıkarur ve gözde olan perdeyi giderür gāh olur ki (10) za'ferān ve māmīrān-ı çinī ve şeker dahı katup cilā virmesi ve taḥlīli ziyāde olur (11) **çimşir ağacı** yubkas dirler lıksin lafzından ta'rib olunmuşdur lıksin büyük (12) ve budakları çok mersin gibi yaprakları ince ma' ruf ağaçdur şāḥib-i kitāb eydür (13) elān bizüm şehirlerimizde ve şām-ı şerīfde şimşār demekle ma' rüfdur ve çimşir andan (14) gālaṭdur vilāyet-i rūmda çok olur derelerde ve şularda ve deryā kenārlarında biter yimişi (15) mersin yimişine beñzer ağacı kurı olıcağ şarulıga mā'ıl olur andan tarağlar (16) iderler andan olan tarağ saçlara nāfi' dür saçları kavī ider güz[el] tarağ olur (17) saçların fesādiñ ıslāḥ ider çimşir cemī' an eczāsıyla tabi'atı bāriddür kābızdur (18) dānesi karnı tutar eger üç mişkāl miqdārın içseler veyāḥūd tāzesinden (19) çekirdeğin yabāna atup on iki dirhem miqdārı yiseler bağırsaklarda olan fāsīd (20) yaşlıkları kurıda eger çimşiri egeleyüp ufağın hınnā ile başa yakı itseler (21) kıllara kuvvet vire ve baş ağrısına nef' eyleye ve başda olan derzler birbirinden ayrılmış (22) olsa girü bitişdüre eger yumurta ağıyla ve kabı çıkup muḥkem yunup ba' deḥü kurumuş (23) buğdaydan olan un ile yakı idüp yirinden ırğalanmış olan kıymık başı üzerine (24) ursalar nef' eyleye (25) **çoban süzegi** 'arabide beleskī dirler ehl-i mağrib mişfa'r-ru'āt ya'nī çobanlar süzegi (26) dirler zīrā çobanlar südi anuñıla süzerlerimiş bu nebāta vedūd dahı dirler ammā ehl-i (27) mağrib 'atṭārları fūvve-yi beriyye dirler bu nebātuñ kuvveti terkib olunmuşdur **tabi'at** harāreti (28) ve tecfīfi ya'nī kurıtması gālībdür ammā

yübüseti çokdur taltîf idici ve cilâ idicidir (29) bu nebâtdan beş dirhem veyâ şıķup suyından şu ile veyâ şu ile ķarıřmıř aķ şarâb

[129^a]

(1) ile altı dirhem miķdârı içseler ılan ve ruteylâ didükleri zehirlü örüm[ce]k (2) ışırduğına nef̣ ider eger şıkılmış şuyından veyâhûd pişmişinde[n] benefşe veyâ gül yağı (3) ile ağrısı olan ķulađa şamzırsalar ağrıların sâkin ider eger ģınzıruñ iç yağı (4) ile ģanâzır çıbanları ibtidâ' zâhir olduķda üzerine yaķı itseler taģlîl eyleye (5) **cibre** şecir dirler şıkılan nesnelerüñ aşağada kalan ģalıř nesneleridir cibre- (6) nûñ ' uşâresi ģalıřdur ammâ cürmi laťıfdür zırâ ģılzat olan mâ'ıyyeti ģitmiř olur (7) cürminüñ ķuvveti ne ģalıř ve ne laťıfdür ortacadur ammâ cibre diyü ıtlâķ olınsa murâd (8) üzüm cibresi olur üzüm cibresi ķâbızdur tuz ile meme şişlerine ve sâ'ır ķatı ve (9) issi olan şişlere yaķı itse nef̣ ide eger pişürüp ģuķne itse bađırsaķlarda olan (10) çıbanlara ve eskiden olan ishâle nef̣ eyleye ve ' avret raģminde eskiden olan ruťubât (11) aķmasını men' eyleye ģâh olur içinde oturlar ve anuñıla ģuķne iderler cibre içinde bulunan (12) üzüm çekirdegi ki ezilmemiş ola ķâbızdur eger ķavurup döğüp ķavut gibi içseler (13) mi'deye nef̣ eyleye ve bađırsaķlarda olan çıbana nef̣ eyleye ve eskiden olan ishâli ķať' (14) eyleye ve gevşemiş olan mi'deye ķuvvet vire eger ' uşfur cibresin sirke ile ma'cûn (15) idüp şafrâdan bedende olan kıızılıģa tılâ itseler nef̣ eyleye ve ciger şişlerin (16) taģlîl eyleye (17) **ĉin tuzı** ' arabide řelc-i řinî dirler vilâyet-i ĉin ķarı dimekdür ba' zılar dimişler ladin (18) gibi ģökden inen nesneler bir ģünesidür ba' zılar dimişler ĉin vilâyetinde ķamıřlara (19) yapışmış tuzlardandır deryâdan ķalkın ĉi ķamıř üzerine varup řoñup tuz (20) olur ba' zılar dimişler ĉinden ģetürürler tuz gibi beyâz nesnedür ģözde olan beyâzı (21) cilâ idüp giderür ve şaşradan sürinmek ile ģummâ-yı dıķķı olana nef̣ ider ģummâ-yı dıķķ (22) ol sıtmaya dirler ki ' ufûnet-i a' zâda olmağıla ģâřıl olup a' zâ arıķlayup (23) incelmege bâ' iř ola (24) **câvşır** fâriside ķâvřirden ta' rîb olınmışdur řıģır südi dimekdür ammâ murâd (25) ol degüldür ķoyulıķda ve beyâzlıķda řıģır südine beñzer řamģ gibi nesnedür nebâtı evvel-i bahâr- (26) da ve řaģrâlarda ve cezîrelerde ve řaģlarda ve ģayrı yirlerde çok biter yaprağı incir yaprağı gibi (27) kertilmiş ve müdevverlige mâ'ildür kertigi beşden ziyâde olmaz zeytûn yaprağı gibi ziyâde (28) yeşildür yapıřıldıķda ayrıdır ve kendüsi ķalıñdur ķalıñ ve yumuřaķ baldırı vardır (29) üzerinde toz gibi ufaķ pusı vardır baķlada olduğı gibi üzerinde ziyâde ufaķ

[129^b]

(1) yaprakları vardır nebâtının üzerinde güzel rāyihâlu şaru çiçekli turağ otı (2) tâcına beñzer tâcı vardır çiçekden şöñra rengi siyâha mâ'il ufağ ve güzel rāyihâlu (3) ve keskin tohumu olur bir kökden şalınmış ağır rāyihâlu beyâz tamarları vardır siyâha (4) mâ'il ve kalın kabı vardır lezzeti acıdur bu nebâtdan şamğ çıkarurlar şol vechile (5) ki baldırı ibtidâ' zâhir olduğda kökinün çevresin kazıyup çukur idüp altına (6) yaprak döşeyüp kökini yarup yaprak üzerine şamğı ağıp çıkar ba' dehü alup (7) kurıdup hıfz iderler cāvşîr diyü ıtlâğ olınsa murâd bu mağûle şamğıdur gâh (8) olur baldırından dağı şamğ alurlar şol zamânda ki güneş cevzâ burcına gelmiş ola ki (9) çim zamânıdur ammâ kökinden olan kavîrekür şamğının eyüsi oldur ki üsti siyâha (10) mâ'il şaru olup ele yapışa kolay ufağlana içürüsi beyâz ola sirke ile (11) ezşeler tîz ezilüp ilîşe ve rāyihâsında ağırlık ola ve fâris nâhiyelerinden ve (12) rûmda mağedonya câniblerinden getirilmiş ola ammâ şol ki siyâh veyâhûd yanmış (13) ve bitlenmiş ola yaramazdur ba' zılar hîle idüp bir miğdâr cāvşîri uşak ve balmumu (14) katup şâfi cāvşîrdür diyü bey' iderler şu içinde ışlanup ezmekle imtiğân olunur (15) şahîh olan fi'l-hâl ezilüp şu süd gibi olur ammâ hîlelûsi böyle olmaz bu nebât (16) cemî'an eczâsıyla issidür kesindür talğif idici ve lînet viricidür eñ kavîsi (17) şamğıdur eczâsından eñ yaramazı budakları üzerinde olan tohumıdur ammâ baldırı (18) üzerinde olan ol deñlü yaramaz degöldür cāvşîr **tabî' atı** derece-yi şâlisede hârr ve yâbisdür (19) tağılur mağûlesi olan büyük çıbanlara ve çıplağ kemiklere nef' idüp fesâdın gide- (20) rür ve fâsid olmağdan men' ider iriñlü olan çıbanlarda et bitürür eger şarâb ile veyâ (21) mâ-yı 'asel ile nışf mişğâl miğdârın içşeler ditredici ve nevbet ile tutan sıtmalara (22) ve qaraca et gevşelmesine ve bir nesneye urılmağdan uçları kütüklenmesine ve eñ yirleri (23) ağırlarından ve yan başı bir katı nesneye toğunmağdan veyâhûd şığılmağdan olan ağırlara (24) nef' eyleye bağırsak ağırsın ve balğamdan olan öksürügi giderür ve sidük tamlamasın (25) ve kavuğ gicigin ve uyuzın giderür eger 'asel ile ezüp götrünseler hayz kanın yüridüp (26) qarında oğlanı katl idüp çıkara bir kaç günden şöñra dağı olursa huşuşen andan (27) bir fetîle idüp götrünseler ziyâde nef' eyleye şar' [a] ve ümmü's-şıbyân marazlarına nef' ider (28) şar' [a] dimâğda¹¹ südde olmağıla hiss ve hareket bağıl olmağıla düşmege dirler ümmü's-şıbyân dağı (29) şar' [a]dur lakin keskin ve ziyâde yakıcı ve kurudıcı sıtma ile olur şovuğdan a' zâda

¹¹ Metinde **دماغ** şeklinde yanlış yazılmıştır.

(1) olan ağrılara ve ‘ırķu’n-nisāya tılā itseler ağrıları gidere eger buçuk dirhem miķdārın (2) bir vukıyye merzencūş ile üç gün her gün şol kimesne içe ki cimā‘ itdükden şöñra anı (3) ditreme tutar ziyāde nef‘ eyleye içmekle ve götrünmekle ve sürinmekle rahimde olan şişleri (4) taħlil ider mecālsüzlik def‘i için olan yağlara kıatsalar fā‘idesi ğāyete irişe ya‘nī (5) andan ziyāde nāfi‘ olmaya nār-ı fārisī didükleri yakıcı ve deriyi kırudıcı olan çıbanuñ (6) tağılmasın ve yaramazlığın gidere eger zeyt ile yakı itseler niķrīse nef‘ eyleye eger dişde (7) olan çukurlara tıdursalar ağrısını sākin eyleye eger sürme gibi göze çekse göz nūrın (8) keskin eyleye eger zeyt ile kıarışdurup kıuduz tıladuğı yire merhem itseler ziyāde nef‘ (9) eyleye eger kökin şuyın ‘avret götrünse kıarnında oğlanın indüre eger döğüp (10) ve ‘asel ile ma‘cūn idüp eskiden olan çıbanlara yakı itseler ziyāde nef‘ eyleye bu taķdīrce (11) etsüz olan kemiklere dağı yarayup et bitüre eger tohumından ve pelinden bir dirhem alup içse- (12) ler ħayz kıanın ziyāde götüre eger rāvend ile içse zehirlü cānavarlar ışırduğına nef‘ eyleye (13) eger şarāb ile içseler rahim boğılmasından olan ağrıya nef‘ eyleye ammā yaşluğı ziyāde olan (14) siñiri niçe işlāħ iderse nefsinde şağ olan siñire zarar ider içmesi yıllerden ve (15) balğamdan olan kıuluncı ve uyuşmağı giderür içmek isteyen kimesneye işlāħı budur ki (16) müşelleş içinde bir gün ve bir gice işlayup mürr-i me’ħūz ya‘nī feslegenden dağı kıatup içseler (17) ve bir mişķālden ziyāde içmeyeler meger ki zarūret ola içmesi şovukdan ve yilden ve ğalīzlıķdan (18) olan marāzlara bādzehirdür mādām ki marīzde sıtma olmaya nef‘ ider ammā taşradan tılā (19) itmesi her ħālde nāfi‘ dūr cāvşīr bulunmasa bostānī olan incīr südinden miķdārı (20) bedelidür ba‘zılar dimişler bāzer didükleri şamğdan mişli bedelidür (21) **cedvār-ı hindī** beliş ki zehr-i helāhil otıdur anuñ yanında biter bir nebātuñ kökidür (22) yaluñuz dağı biter zerāvend didükleri köke beñzer ammā andan incerekdür **tabī‘atı** derece-yi şālīşede (23) ħār ve yābisdür kıalbe feraħ virici ve kıuvvet viricidür bu kök cemī‘an zehirler ve ılan ışıрма- (24) sına ve bīş didükleri zehre tiryāķlaruñ ve devālaruñ büyügidür ve bādzehridür eger bīşe (25) yakın olsa za‘īf eyleye cedvār bulunmasa feraħ virmekde zurunbāddan üç mişli bedelidür (26) bu cedvār ħıṭāyī ve hindī olur eyüsi oldur ki azacuk benefşe renginde ezindisi çıķa (27) ezindüsi kıara olandan yigdür ħıṭāyīsi büyük olur ekşer budur ki ezindüsi benefşe renginde (28) olur ekşer budur ki ezindüsi kıara olur hindle sind arasında bir büyük tağ vardur ferācil (29) dirler ol tağıñ hind yüzinde bitenine hindī dirler hindūñ ğayrı yirlerinde bitmez zehr-i helāhil ki

[130^b]

(1) tiryāk-ı fārūk aña kār eylemez ve def̄ idemez cedvār anı def̄ ider rivāyet iderler ki mevletān (2) şehrinde bir kimesne buçuk mişkāl zehr-i helāhil yidi fi'l-hāl tutaqları şişdi ve gözleri (3) tōmaldı ve kendüden vardı buçuk mişkāl cedvārı ezüp bir üsküre süde kıatup içür- (4) diler dürlü dürlü renklerle ağular kıuşdı yeşil ki yakınında olanlar kıokusından bīhōd (5) olup düşdiler mesmūm dağı düşdi buçuk mişkāl dağı ezüp şarābla virdiler yine kıuşdı (6) ba' dehü uyhu ğalebe idüp uyudı ve uyhu içinde çok dirildi uyandı yimek istedi ol (7) zehr-i kıātilden ħalāş buldı ve sicistān vilāyeti hevāsı begāyet issidür anda bir ılan olur (8) şokduğunu öldürür bir kimesneyi şokdı cedvār ħāzır bulındı buçuk mişkāl ezüp ve (9) virdiler ħalāş buldı iki denk miqdārı 'akreb şokduğına kifāyet ider ve cemī' agu- (10) ları def̄ ider ve her nerede ki şancu ve sızı olsa sirke ile veyā gülābıla¹² virseler gerek (11) em' āda ma' z ve kıulunç olsun ve gerek mi' dede ve ħicāblarda ağrı olsun teskīn ider (12) ve bögrekte kıavukda olan taş için ve 'usrü'l-bevl için şaĥm ħıyārın şuyıyla vireler (13) şifā olur ve cemī' -i evrāmı balġamdan ve şafrādan ve sevdādan ve kıandan olsun ibtidā'sında (14) tılā eyleseler red' ider intihāsında tılā eyleseler taħlīl ider ve nażca ihtiyāc olduğı (15) vakıt tılā eyleseler nażc ider ħuşūşen mu' āyene olan şişlere kıoltuk altı ve bud kıısıq- (16) ları gibi sirke ile tılā eyleseler taħlīl ider ve ħıyārūñ üzerine dağı tılā eyleseler nażc (17) bulup deşilmesinden taħlīl ider ve tāt ūn üzerine dağı tılā eyleseler ħalāş bulur (18) ve ħanāzır ve kıurūh-ı ħabīşe üzerine tılā eyleseler fā'ide ider ve ħafaķān ve yürek za' if- (19) lıġıçūn buçuk dirhem ezüp cülābla veyā şarāb ile virmek gerek ve yürece kıuvvet virmekde ve tefrīħūñ (20) nażiri yokdur veyā eyyāmında 'ufūneti giderür tiryāk-ı fārūk isti' māli gibi isti' māl eyle- (21) seler 'ufūneti def̄ ider ve vebā şerrinden emīn ider ve cülābla isti' māl eyleseler mi' deyi işlāh (22) ider ve sikencübīn ile isti' māl eylese yaķar ve öd ve talaķ süddelerini teftīh ider ve sū'ü (23) 'l-kīne ve istiskā ve yaraķan emşāli marāzları def̄ ider (24) **cırcır** kerdeme didükleri nebātdur ma' lūmdur iki dürlüdür yabānisi ve bostānisi olur (25) yabānisine eyhūķān dirler ol dağı iki dürlüdür birine ħarşā dirler bunuñ baldırı (26) vardur yaprağı turp yapraġınuñ küçüğü gibidür iriligi vardur ziyāde keskindür ağzı (27) bozar ve şaru çiçeği vardur buña yabān ħardalı dirler bir şınfı dağı vardur ki baldırı (28) yokdur çiçeği kıızıldur bunuñ keskinliği az ve

¹² Metinde yanlışıka şeddeli yazılmış.

yaprağı yumuşakrakdur ve büyükdür bostā- (29) nīsi daḥı iki dürlüdür birisinin yaprağı yaşşı ve ziyāde yeşil veyā fıstıķı renkdür keskinliği

[131^a]

(1) azdur yaprağı yumuşak ve kendüsi gevşekdür bu sınıfıñ isti‘ mālī eyüdü **ṭabī‘ atı** derece-yi (2) s̄āniyede ḥārr ve derece-yi ūlāda yābisdür bir sınıfı daḥı yaprakları ince ve kertikleri çokdur (3) irirek ve arıkrakdur bu sınıf keskin ve ḳavīdür yabānīsī cümlesinden ḳavīdür ḥarāreti (4) derece-yi s̄ālīşeye ve yübüseti derece-yi s̄āniye āḥirine irişür eger ikisinin tohumlarından mārṭ (5) ayında alup ve havān içinde dögüp ve döşeyüp ḳurıtsalar ba‘ deḥü bir miḳdārın alup (6) tekrār havān içine koyup ve üzerine tāze sūd koyup ezüp bākīsın daḥı üzerine (7) eküp ḥamīr gibi idüp ve çörek çörek idüp gölge[de] ḳurıdup ḥıfz itseler (8) a‘ lā ve güzel ḳoḳulu ṭayyib ola bu nebātuñ yabānīsini ḥazīrānda cem‘ ider bostānīsini ḥazīrān- (9) dan evvel cem‘ iderler circırñ kendüsi ve tohumı erlik şuyın ziyāde ider ve cimā‘ ı taḥrīk (10) ider ammā baş ağrıdur ve bevli idrār ider ve başı ağır ider ve gözleri ḳarardur ḳararı (11) sirke ve hind yaprağı yimek ile def‘ olunur ve üzerine sikencübīn içeler buḥār (12) inmesin az ider ve cimā‘ a taḥrīkin giderür ṭa‘ āmdan soñra ḳarınları şişen kimesnelere (13) yimesi yaramazdur ve mizācī issi olanlara ḥiç yaramaz illā meger hindibā ve marul ve se[b]zevāt (14) ile yiyeler eger aç ḳarnıla yiseler ḳoltuḳ ḳoḳusını gidere eger tohumını dögüp yüzde (15) olan lekeye sürüp şıvasalar gidere eger dögüp nīmberışt yumurṭa üzerine (16) eküp yiseler cimā‘ ı taḥrīk eyleye eger kendüsin şıḡır ödi ile dögüp çıbanlarda ḳalan (17) nişānlara ursalar gidere tohumı ve pişürilmiş siyāḥ behaḳı ve ufaḳ siyāḥ kızıl noḳṭa- (18) ları yuyup gidere yimesi südi idrār ider eger üzerine şarāb-ı reyḥānī içseler (19) gelincik ısırdıḡına nāfi‘ ola eger tohumından issi şü ve sikencübīn ile içseler vāfir (20) balḡam ḳuşdura yaramaz ve ḳorḳunç düşler gösterür ḳanı taḥrīk ider mevād dökil- (21) mege ḳābil olan yire ḥılṭlaruñ dökilmesin ḳolay ider eger tohumın dögüp şıḡır ödi (22) ile ma‘ cūn idüp tırnaḳlar çatlaḳlarına yaḳı itseler eyü ide circır bulunmasa tūderī ki (23) ḳuş etmegi otı ve ḳaraca ḥasan otı dirler bedelidür ḥāşşalarındandur eger şıḳup şuyı (24) ile ekşi enār ağacın şıvarsalar tatlu ile bostānīsiniñ miḳdār-ı şerbeti beş dirheme (25) dekdür ve yabānīsiniñ üç dirheme dekdür tohumunuñ bedeli yabān havucı tohumından mişlidür (26) ba‘ zılar dimişler purasa tohumıdur ba‘ zılar dimişler şoḡan tohumıdur (27) **çekirge** ‘ arabīde cerād dirler ma‘ lūmdur iki dürlüdür birisi ḳarada ve birisi deryāda (28) olur ḳarada olanuñ ṭabī‘ atı ḥārr ve yābisdür yübüseti

ziyâdedür çekirge çok dürlüdür (29) kimi küçük ve kimi büyük olur şekilleri dağı birbirine beñzemez çekirgeden yinilen

[131^b]

(1) şol kiçirek çekirgedür ki beyâz ile siyâh noktalu ile alaca ola veyâhüd tor renklü (2) ola ba‘zı çekirgenüñ uzun ve siyâh şadef gibi kıuyruğı olur yaramazı oldur ki (3) arık ve şarı ola eyüsi oldur ki semiz olup çok uçmuş ve yorılmış olmaya (4) eger pişürüp tuzlasalar harâreti ve yübüseti ziyâde ola yimesi uyuz ve gıcık ve deri (5) şoyulmağ ve ağız kıuruluğın peydâ ider ammâ kıoyu hıltları cilâ idüp kıurıdır belki (6) yakmağa yaklaşıur güçle efşân iden ‘avretler çekirge ile buhûrlansalar nef‘ eyleye (7) eger çekirge ki ayakların döğüp sigillere kıosalar gidere huşuşen yakup şarâbdan (8) olan sirke ile kıosalar ziyâde nef‘ eyleye ve bu vechile nef‘ i tecrîbe olınmışdır eger on (9) iki dâne çekirgeyi alup başların ve ayakların ve ğayrı nesnelerin giderüp bir dirhem (10) miqdârı un gibi ezilmiş mersin kıatup içseler istiskâya nef‘ eyleye mücerrebdür (11) ve sidük tamlamasına nâfi‘dür bevâsîr kııbanların dağı anuñıla tûtsüleseler nef‘ ider (12) hâşşalarındandır eger uzun boylu çekirgeyi dört günde bir sıtması olan kimesneye aş- (13) kıosalar sıtma tutmaya eger çekirgeyi içi ve yumurtasıyla yüzde olan lekeye şıva- (14) salar bi’l-hâşşıyye gidere ve şol kıanatsuz semiz çekirge ki yiseler ve içseler ‘akreb (15) şokduğına nef‘ eyleye çekirgeden olan ğıdâ azdur ve yaramazdır ictinâb evlâdur (16) eger yiseler üzerine sikencübîn veyâ ekşi enâr şıvarmağıla işlâh ideler ammâ deryâda (17) olan çekirgenüñ başı dört köşelüdür ve başından nışfına kıarîb şakısı gibi (18) kıabuğdur her cânibinden uzun on dâne elleri vardır örümcege beñzer başı üzerinde (19) ince iki dâne toğru durur boynuzları vardır boyunları yanında dağı iki ince (20) boynuzları vardır ve gözleri taşra kııkuğdur bu çekirgenüñ kıarada olandan (21) harâreti ve yübüseti ziyâdedür şu içinde pişürüp ve kebâb idüp yinür hâşlayıcağ (22) eti fi’l-hâl dökilür yimek murâd olıcağ kebâb itmek evlâdur çekirge etin yimek cüzẓâma (23) nef‘ i tecrîbe olınmışdır her gün üç dâne yâ yedi dâneye dek yiyeler eger çekirgeyi endâmiyla (24) fırun içinde yakup döğüp siyâh noğud şıuyı ile her gün yedi güne dek iki (25) mişkâl miqdârın içseler kıavuğda ve böğreklerde olan taşları ufağlaya (26) **canṭiyānā** canṭîn adlu bir pâdişāhuñ isminden müştak isimdür tiryāk-ı erba‘a didik- (27) leri ma‘rûf terkîb eczâsından birinüñ ismidür zîrâ bu devâ ibtidâ‘en ol pâdişāh (28) zuhûra getürmiş ba‘zılar dimişler bu devâ sebebi ile bir marâzdan şıhḥat bulmışdır anuñçün (29) anuñ isminden müştak ismiyle tesmiye itdiler tağlarda gölgelü yirlerde ve yağ ve kıarlu

[132^a]

(1) yirlerde biter bir nebātuñ iki dürlüdür birisi rümîdür eyüsi oldur yaprağı ceviz (2) yaprağına beñzer kıızılrağdur uçları ve ortalarına yakın kertilmişdür içi boş ve (3) üsti düz parmak kalıñluğında baldırı vardur eñi zirā‘ uzun olur birbirinden (4) ırak ufağ yaprakları vardur çiçegi koyu kıızıl ve gökçildür uzun ve kalın rengi (5) kıızıla ve toz rengine mā‘il bir sınıfı dağı ‘acemde curmuğāndan getürürler anuñ yaprağı hammañ (6) ya‘ nî kıızı kulağınuñ yaprağına beñzer eyüsi ve isti‘ māl olınanı evvelkisidür ıtlāk (7) olınduğda köki murād olunur **tabī‘atı** derece-yi şālîşe evā‘ilinde hārr ve yābisdür bir mişkāl (8) fülful ve sedef ve şarāb ile içseler zehirlü cānavarlar şokduğına nef‘ eyleye eger (9) şıkılmış şuyından bir mişkāl miğdārın şu ile içseler yan ağrısına ve düşmekden (10) olan yaraya¹³ ve siñirlü etler ve uçları gevşemesine ve siñirler tolaşup büzilmesine (11) ve mi‘ dede ve cigerde şovukdan olan ağrılara nef‘ eyleye eger ‘avret kökinden fetile idüp (12) götrünse karnında oğlanı kuvvet ile çıkara eger büyük ve iriñlü çibanlar üzerine (13) kosalar nef‘ eyleye yinilür ve tağılur mağūlesi olan çibanları eyü ider bu bābda ‘uşāre- (14) si ziyāde nāfi‘dür gāh olur şişi olan göze koyu idüp sürerler göz için olan (15) keskin edviyeye dağı katılır eger kökin döğüp sirke ile behağ üzerine sürseler (16) behağı gidere ‘uşāresin şol vechile çıkarurlar ki kökin döğüp şu içinde beş (17) gün ıslayup ba‘dehü ol şu içinde şol deñlü kaynadurlar ki kökler açılıp şuyı az kalup (18) koyu ola ba‘dehü kökleri çıkarup şuyın tekrār koyu olmağ için āteşde kavrurup yağlu (19) şaksı içine koyup hıfz iderler bu mağūle ‘uşāresi eger içmekle ve eger yakı itmekle ‘akreb (20) şokduğına ve süddesi olan şovuk cigere ve katılanmış olan talağa ziyāde nāfi‘dür (21) muhaşşal-ı kelām budur ki tiryākiyyeti zehirleri gidermede ziyāde te‘şiri vardur kuduz taladuğına (22) ve içilmiş zehirler zararın def‘ itmekde hāşıyyeti vardur eger döğüp nısf mişkāl miğdārı (23) içseler bevli idrār ider ve hayz kanın yürüde ve karnından oğlanı indüre bir mişkāl (24) miğdārın isti‘ māl itmek cā‘izdür ‘asel ve issi şu ile içseler ve eger döğüp ısırlan (25) yire kosalar nef‘ eyleye ba‘zılar dimişler gögse zarar ider iskulufenderiyun didükleri (26) devā ıslāh idüp zararın def‘ ider cigerde ve talağda ve katı şişleri eritmekde (27) ve süddelerin açmağda bedeli asarun ki kedi otıdur bir bucuğ veznidür ve kebere köki kabından (28) nısf veznidür veyāhūd kebere kökidür ba‘zılar dimişler kerefes-i rümî ba‘zılar dimişler (29) veznince acı kışt didükleri kökdür

¹³ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

[132^b]

(1) **ceviz** fārisī kozdan ta‘ rīb olunmuşdur koz ağacı ve yimişi dimekdür diyār-ı ğarbda ismi (2) ḥasefdür büyük ağaçdur dağlarda ve şovuk yirlerde biter **ṭabī‘at** ceviz ağacının cemi‘ (3) eczāsında kâbızlık vardır ve yeşil ve taze olanın üst kabuğunda kâbızlık ziyāde (4) ziyāde zāhirdür cemi‘ an eczāsında acılık vardır ammā ceviz içinün ṭabī‘atı derece-yi (5) şāniyede ḥārr ve derece-yi ūlāda yābisdür ruṭūbet-i fażliyye ya‘ nī siñmez yaşluğu vardır (6) ne deñlü taze olursa aña göre ḥarāreti az olup ruṭūbeti ziyāde olur ve her ne deñlü (7) kurumış olursa ‘ aks[i] olur eyüsi oldur ki kabı ḥafif ve rengi beyāza mā‘il olup (8) içi tolu ve lezzetlü ve tatlu ola böyle olıcaḳ ṭabī‘atı yumuşadur gāh olur taze ve yaş (9) iken taşra kabuğın tut ve şarmaşık yimişini şıkduklar[1] gibi ya‘ nī dögüp ve şıkup (10) şuyın ‘ asel ile pişürürler ol maḳūle ‘ uşāresini taşradan yakı itmekle ve ağızda (11) olup ğargara itmekle boğazda ve ağızda olan cemi‘ an çibanlara ve sā‘ir marazlarına nef‘ (12) ider mevāddı men‘ itmesi ve ziyāde kabz itmesi vardır ceviz safrāya tiz döner ḥuşūşen (13) eskimiş olan ğāyet tiz safrā olup yaramaz olur eger çüriyüp yinmiş olursa (14) olur yiyen kimesneyi kuşdurmağıla ve ekşiler ile ‘ ilāc ideler issi mizāclu kimesneye (15) yimesi yaramazdur meger ki üzerine sikencübīn içeler ve yidükden sonra bir miḳdār ḥaşḥaş (16) ile yiyeler eger eskimiş olan cevizi çineyüp gāngarāyā didükleri şiş üzerine ve (17) cemre didükleri kızıl şiş üzerine ve gözde olan nāşūr çibanı üzerine kosalar (18) nef‘ eyleye gāngarāyā bir şişdür ki çıkduğı yirün ḥiss ve ḥareketi gidüp ölmüş gibi olur (19) kezālik dā‘ü’s-şa‘leb olan yire ursalar kılın bitüre tazesinin zārarı ğayrısından azdur (20) eger aç karnıla yiseler kolay kuşdura eger incir ve sedef ile yidükden sonra zehir yiseler (21) zarar itmeye kezālik zehirlendükden sonra yiseler zarar itdürmeye eger dögüp şişmiş olan (22) memeye tolaşmış olan siñirlere yakı itseler eyü ide çok yiseler ḥabbü’l-ḳar‘ didükleri (23) soğulcanları çıkara eger ‘ asel ve şogan ve tuz ile karışdurup kuduz taladuğı yire (24) yakı itseler nef‘ eyleye eger taze ve yeşil iken kabuğıyla ezüp göbek üzerine ursalar (25) bağırsaklar ağırlarına nef‘ eyleye eger kabuğunu şarāb ile ezüp ve zeyt ile muḥkem ezüp (26) oğlancıkların başlarına sürseler saçların güzel idüp siyāh eyleye ve dā‘ü’s-şa‘leb (27) olan yirlerde kıl bitüre eger içini yakup ve şarāb ile karışdurup ‘ avret götrünse (28) ḥayz kanın tuta ceviz yağı issidür taḥlil idicidür eskisinden çinenmiş her ne maḳūle (29) nesneye nāfi‘ ise ol daḥı aña nāfi‘dür eger taze koz ile yakı itseler degnekden ve urılmaḳdan

[133^a]

(1) kalan nişānları gidere eger cevizi ibtidā' zuhūr eyledükde alup döğüp 'asel ile (2) karışdurup göze çekseler göz perdesin gidere eger kabından veyāhūd yaprağından (3) iki mişkāl miqdārı yiseler sidük tamlamasın gidere eger içi ile yüzde olan (4) lekeye ursalar nef' eyleye yakı itmekle yüz buruşukların giderür eger kabuğı içinde kebāb (5) idüp yiseler hevā şovukluğundan olan öksürüğü gidere cevizde bir hāşşa vardır (6) anuñıla bakır ufaqlanur eger anuñıla dögseler veyāhūd ovsalar bakır ufaqlana eger (7) yaprağın şıkup şuyından issi iken kulağ içine tamlatsalar iriñine nef' eyleye eger (8) 'asel ile olan murabbāsı bögrekleri ziyāde kızdırur ve cimā' ı tahrik ider ve karnı sürer (9) ve mi' deyi kızdırur ve a' ver didükleri bağırsağa nāfi' dür sirke ile olan murabbāsı mi' de- (10) leri za' if olanlara nāfi' dür ikinci kabuğının küli içmekle ve görtrünmekle kan gelmesine (11) nāfi' dür kanı tutar eger şamgını ufaqlayup tağılur maķūlesi olan çıbanlar üzerine (12) ekseler veyāhūd merhemlerine katsalar nef' eyleye ağrısı olan dişlere dahı nāfi' dür (13) üzerine komağıla eger eskimiş olan cevizi oruçlu olan kimesne çineyüp (14) kuruluğdan ve şovukdan bozılmış olan baldır siñirlerin anuñıla ovsalar eyü idüp (15) girü uzada eger kabuğının 'uşāresin üzüm rubbı ile 'akıdeleyüp anuñıla ġarğara (16) itse boğazda ve dildüklerde ve kenārlarında olan şişleri ve çıbanları gidere mücerrebdür (17) ve diş etleri şişlerin giderüp muħkem eyleyüp eger eskisinün için yakup zift (18) ile karışdurup başda olan uyuzlara ursalar nef' eyleye eger aç karnına ceviz (19) için çineyüp oğlancıklarda olan temregüye ursalar gidere eger ceviz üzerinde (20) olan katı kabuğın yaksalar yaraları kuruda eger bu kabuğun döğilmişinden her (21) gün içseler gevşelmeden olan sidük tamlamasın gidere eger kökinün kabından (22) buçuk vukıyyeden bir vukıyye miqdārın pişürüp şuyından vāfir içseler koyu olan hılırları (23) toğrayup kuşdura ve bedenün aşağısında huşuşen karında olan ağırlara nef' (24) eyleye eger tāze ve yeşil iken taşra kabuğın alup döğüp ufaqlanmış ve döğilmiş demür (25) poğından dahı katup bir hafta miqdārı turup ammā her gün karışdursalar saça (26) ve saçala ziyāde güzel boya ola ki niçe zamān gitmeyüp tura eger yeşil kabuğıyla temregü (27) ve koñakları ovsalar ziyāde nef' eyleye eger bir şırçalı kab içine zeyt yağı ve māzū (28) koyup ceviz ağacının yaprakları düşmege başladıkda kökinün toprağın kazıyup (29) bir büyük tamarının ucın kesüp ağaca muttaşıl kalan tamarun ucın ol kab içine

[133^b]

(1) tā dibine varınca koyup yirleşdirüp ba‘dehü köki ve kabı cümlesin kemā-kān toprak ile örtüp (2) tā ağaç tekrār yapraklanup yimişi zāhir olıncaya dek degmeyüp ba‘dehü açup kabı çıkar- (3) salar içinde olan zeyt mürekkeb gibi siyāh olmuş bulına ol yağ ‘aẓīm ve kıymetlü (4) saç ve saçal boyası olur bir miqdār ıarağa koyup hemān ıaramağıla fi’l-ḥāl boyar (5) üzerine sā’ir boyalar gibi urmağa ihtiyāc olmaz ba‘zılar dimişler koz ağacı (6) altında uyumaķ bedeni arıķladur ve uyandıķda ‘aķıl şaşmış ve sersem gibi olur (7) cevizi çok yimek ağızda ufaķ ııbanlar ve dilcükler şişmek peydā ider anuñçün lāzım- (8) dur ki yidükden řoñra ağızı yuyup üzerine māyeḥōř enār şuvaralar gāh olur üzerinde (9) olan ince kabın řol vechile giderürler ki bir miqdār un ıatup yavaş āteř üzerinde (10) tavada ıavurup gider böyle olıcaķ mi‘deye bādemden yigdür ceviz bulunmasa (11) ḥabbetü’l-ḥazrā ki keberedür vezni miqdār bedelidür yağınuñ bedeli sedef yağıdur kökinüñ (12) kabınuñ ḥāřřalarındandur eger anuñla her beř günde bir misvāklansalar başda evlā yaramaz (13) ḥıltları ve yilleri şağıdup pāk eyleye ve ḥavāssı ya‘nī işitmek ve görmek ve ıoķmaķ (14) ve sā’ir kuvvetlerin řāf eyleye ve zihni keskin eyleye ibn-i cemī‘ nām řabīb dimiş ki bu zıkr (15) olınan ḥāřřalar ba‘iddür ben tecribe itmedüm ve itmiş kimesneden dağı işitmedüm (16) **cengel řaķızı** beyāz yir řaķızı ve kara yir řaķız[ı] dağı dirler ‘arabīde eřḥiř ki ḥarřef (17) eřnāfindandur ve türkīde kenger dirler kāfī ta‘rīb idüp cengel dirler beyān olınacaķ (18) řınıfuñ ismidür bu dağı iki dürlüdür birisi aķdur ki yūnānīde aña ḥamalavun lūmis (19) dirler ma‘nāsı bir ıaķ renklü dimekdür zīrā yaprakları bir ıaķ renk olur bitdügi yire göre (20) ba‘zısı beyāz yapraklu ve ba‘zısı kıızıl yapraklu ve ba‘zısı gökčil yapraklu yirlerine göre (21) beyāz yapraklusına mağribde şevketü’l-‘ilk ya‘nī řaķız dikenī dirler zīrā köki yanında (22) tutķal gibi ele yapışur ruṭūbeti vardur ‘avretler anı řaķız yirine isti‘māl iderler (23) bu nebāt düz yirlerde ve şağlarda dağı biter yaprağı kenger didükleri nebāt ki ehl-i řām (24) aña ‘ukūb dirler anuñ yaprağına müřābihdür düz yirlerde olanuñ köki ıalıñdur (25) ve şağlarda olanuñ köki ince baldırı yoķdur hemān yaprakları ortasında (26) ıanad didükleri ağaç dikenine beñzer bir diken biter kenger didükleri oldur benefşe (27) renk kıızıla mā’il kıllar gibi ıat ıat ıiçeği vardur ıiçekden řoñra ‘uşfur yimişi olup (28) kökinüñ rāyiḥası hem ḥōř ve nāḥōřdur ve rengi beyāzıdur **řabī‘atı** derece-yi řāniye (29) evā’ilinde ḥārr ve yābisdür eger andan řarāb-ı řābız ve fütenc-i cebelī pişürilmişi ile on

[134^a]

(1) sekiz kīrāt mīkdārı içseler ḥabbü'l-ḳar' didükleri ḳurdı çıkara ve eger ḳarın (2) şişmesi ile istiskāsı olan kimesne mişkāl mīkdārın şarāb ile içseler ziyāde (3) nef' eyleye kezālik şarāb ile ḳarışdurup sürseler nef' eyleye şuda pişürilmiş (4) güçle efşān idene ve zehirlü cānavar şoḳmasına nāfi' dūr ammā siyāh olan şınıfı (5) ki yūnānca aña ḥamalavun mālīs ya' nī siyāh dirler bunuñ yaprağı evvelkiden küçürek- (6) dūr ve yumuşakraḳdur ve ḳan gibi kızılıḳı vardır ve tamām kemālin bulıcaḳ siyāh olur (7) parmaḳ ḳalıñluḡında bir ḳarış uzar kızıl baldırı vardır üzerinde tācı var- (8) dur çiçeḡi dikenlüdür ve noḡtaludur ve köki ḳalıñ ve siyāh ve şıḳdur gāh olur yinmiş (9) olur ve içerüsünüñ rengi kızıldur dadıldıḳda dili incidüp yaḳar isti' māl olınan (10) bu maḳūle kökidür şahrālarda ve depelerde ve deryā kenārlarında biter muḳaddemā esedü'l-arz (11) ya' nī yir arslanı diyü zıkr olınan nebāt budur bilād-ı maḡribden ḳarvānda çok (12) biter ṭabī' atı derece-yi şālīse de ḥārr ve yābisdür yaḳıcı ve keskindür ḳatl idicidür dāḡilden (13) bir vechile isti' māl olunmaz taşradan cilāya muḥtāc olan cemī' an marāzları meşelā (14) gıcık ve uyuz ve temregü ve behaḳ ve bunlara beñzer nesnelere nef' ider māddeleleri taḥlīl (15) için olan devālara ve yaḡlara ḳarışdursalar te'şīrleri ziyāde ola ve eger çürüyüp (16) yinmiş olan çıbanlara andan yaḳı itseler nef' idüp şifā ola ve eger anı kibrīt ve ḳafr-ı (17) yehūd ile ḳarışdurup sirke ile pişürseler ve sigillere sürseler sigilleri (18) ḳopara ve eger döḡüp aḡrısı olan dişe ḳosalar dişi ḳırup ufaḳlaya (19) ve eger şuda pişürüp şuyını veyā 'uşāresini un ile ḳarışdursalar kelbleri (20) ve ḡinzīrları ve sıçanları ve adamları ḳatl eyleye kökinden iki mişkāl mīkdāra 'ilāc (21) yoḳdur muḥaşşal budur ki andan içürilen kimesneye zehir aḡacı ve ḡāniḳu'n-nemr ki ḳaplan (22) otı didükleri zehir içürilen kimesneye 'ilāc olındıḡı gibi 'ilāc ideler ḳaplan (23) otı ḡarf-i ḳāfda zıkr olındı (24) **cevz-i bevvā** cevzü't-tıb daḡı dirler meşhūrdur güzel rāyiḡalu hindden getürdükleri cevizdür (25) şāḡib-i kitāb eydür bize getürdükleri ḳabuḳsuzdur māzū dānesi ḳadar olur ba' zılar (26) dimiş ḡāşıl oldıḡı yire ḳabuḡın çıkarup götürürler ba' zılar dimişler ince ḳabuḡı (27) vardır bir birine doḡunup ovunmaḡıla üzerinden düşer ba' zılar besbāse anuñ ḳabuḡıdır (28) dirler sā'ir vilāyetlere alup gitdüklerinde arasında bir mīqdār alcu ḳatarlar ḡıfz idüp (29) bozılmaz cevizüñ üsti dümdüz degüldür üzerinde pul pul çiziler vardır kendüsi

[134^b]

(1) kendüsi nāzıkdür ufanması kolaydur eyüsi oldur ki ağır olup ve taze olup (2) rāyihası zāhir ve dili acıdııcı ve içerüsi tolu olup gevşek ola ve içinden (3) siyāh cızıcıklar ola **ṭabīʿatı** derece-yi sāniyede hārr ve yābisdür ṭabʿı tutar miʿde (4) ve ağız koğuların huşušen miʿde ağzın güzel rāyiḥalu ider miʿdede ve ağzında (5) olan şovukluğa nāfiʿdür cigeri ıslāḥ idici ve kuvvet viricidür ve yimegi hazım (6) itdiricidür ṭalak büyüklüğüne nāfiʿdür der[i]leri ve sidügi eyü rāyiḥalu ider benefşe (7) rāyihası gibi ider ağız koğusun giderür yüzde olan lekeyi ve ufağ noktaları yumağ (8) ile giderür ve gicigi dağı yimek ile ve yumağ ile giderür ve yılleri tağıdur katılanmış (9) olan ciger üzerine yakı itseler ve yiseler şişini gidere ve feraḥ virür belki serḥōş (10) ider ammā dāʾimā yimesi aḥmaḳlık ve titizlik virür ibn-i semḥūn ve ibn-i vāḳid nām (11) ṭabībler böyle zıkr eylemiş göz perdelenmesine nefʿ ider göze çekmekle kuvvet virür (12) güçle efşān itmegi giderür eger yağlara kıtsalar cemīʿan şovukdan ve yaşlıklardan (13) olan ağırlara nefʿ eyleye kuşmağı menʿ ider miʿdenüñ yaşlığın giderür şovukdan (14) ve ruṭubetden olan qarın sürmesin ve bağırsaklarda nesne eglenmeyüp tayırınma- (15) sın menʿ ider mizācları şovuk ve ruṭubetlü olan kimesnelere ve her maraḫa ki anda (16) ısıtmağa ve ḳābıza ve laṭif itmege ihtiyāc ola eyü devādur ve miʿdede müteḡayyir olup (17) ağız koğusuna sebep olan ruṭubetleri giderür istiskā-yı laḥmiye nāfiʿdür miḳdār-ı (18) şerbeti iki mişḳāldür ceviz bulunmasa besbāsedden vezni veyāḥūd sünbül-i hindiden (19) bir bucuḳ vezni bedelidür baʿzılar dimişler öykene zarar ider ʿasel ıslāḥ ider (20) baʿzılar aşağıya zarar ider benefşe ıslāḥ idüp zararın defʿ ider (21) **çaḳmak taşı** maʿrūf taşdur bu taş bir kaç dürlüdür baʿzısı beyāz ve baʿzısı (22) siyāh ve baʿzısı şarāb rengine ve baʿzısı bozdur **ṭabīʿatı** bārid-i yābisdür yübüseti (23) ziyādedür baʿzılar ṭabīʿatı ıssidür bu taş çaḳdıḳda içinden dütüñ gibi ağır ve keskin (24) rāyiḥa çıkar eger bu taş bir bez içine bağlayup ʿavret toğururken uyluğına bağla- (25) salar toğurmasın āsān eyleye ammā toğurduḳda taşı gider[e]ler eger bu taş döḡüp (26) toz gibi idüp ve cenāzır didükleri çıbanlar üzerine ekseler ḳurıdup pāk eyleye (27) ve ağızların bitişdüre kezālik sāʾir oñalması güç olan çıbanları dağı böyle (28) ider her ḳanda olursa olsun (29) **çöp yemeni** ermal dirler hindden ve yemenden gelür ḳarfe-yi ḳaranfil didükleri ufağ

[135^a]

(1) dārçinīye beñzer hōş rāyihālu ve ağaç gibi bir devādur hōş қоһulara girür **ṭabīʿ atı**
(2) derece-yi şāniyede hārr ve derece-yi ūlāda yābisdür ağız rāyihāsın hōş ider
çıbanlara (3) ve şişlere yakı itseler nefʿ idüp tağılmasını ve ulaşmasını menʿ idüp
oñalda ve (4) aʿ zāyı çürütmekden menʿ idüp қоқulamağıla dimāğı kavī ider ve
çinemekle diş (5) diplerini muhkem ider anı çinemekle ve şuda pişmişi ile mażmaza
itmekle cemīʿ an ağız maraźlarına (6) nefʿ ider yimesi ruṭūbet ve bürüdet sebebi ile
olan göz ağrısına ve şişine nefʿ ider (7) ve yürece ve cemīʿ an göğüs perdelerine nefʿ
ider ve cemīʿ an sāʿir kuvvetlere yardım ider ve (8) ṭabīʿ atı қабз ider ve hazıma yardım
ider her defʿ ada miqdār-ı şerbeti iki mişķāle dekdür (9) lakin mizācı hārr olan
kimesneye nevʿ an ıztırāb virür belki gażaba götürür (10) **cedvār-ı rümī** entüle dirler
vilāyet-i endülüs halkı lisānınca kuvvetde cedvār-ı (11) hindīye beñzer bir nebātuñ
ismidür baʿ zılar cedvār-ı endülüsī diyü tesmiye iderler (12) türkide nesteren ve
baʿ zılar peygamber çiçeği dirler iki dürlüdür birisi siyāhdur (13) yaprağı köpek kişnişi
didükleri nebāt yaprağına beñzer siyāha māʾildür tağlarda biter (14) çok kökleri vardır
cümlesi bir qalın kökden çıkar hanşı didükleri nebāt köki (15) gibi lakin bunuñ kökleri
ufağdur kevelān kökleri gibi kevelān andan haşır itdükleri (16) nebātdur baʿ zılar
bunuñ köklerine bellūṭıʾl-arz yaʿ nī yir pelidi diyü tesmiye itmiş kökleri (17) qatıdur
siyāha māʾildür benāfilen didükleri nebāt köklerine müşābeheti çokdur benāfilen
(18) pençengüş didükleri nebātdur ki türkide beş parmak dirler bu kökleriñ içi
kızıldur lezzeti (19) şeftālū çekirdegi lezzetine beñzer acılığı ve kekreligi vardır bu
nebātuñ bir sınıfı dağı beyāzdur (20) vilāyet-i endülüsde firīk dirler yaprağı sināmekī
yaprağına beñzer şarulığa māʾildür rāyihāsında (21) keskinlik ve azacuk hōş қоқmaq
vardur **ṭabīʿ atı** derece-yi şāniye evāhırinde hārr ve yābisdür (22) yaprağı istiʿ māl olunur
şişleri taḥlil itmekde ve yilleri gidermekde ve içerüde şovukdan (23) olan ağırları sākin
itmek için istiʿ māl olunur zehirlü cānavarlar şoқmasına (24) dağı azacuk nefʿ ider
miqdār-ı şerbeti iki mişķāle dekdür ammā siyāh olanuñ ṭabīʿ atı hārr (25) ve yābisdür
keskindür harāret ve yübüseti derece-yi şālişe evāhırine irişür cemīʿ an (26) zehirlere
huşuşān bış ki zehr-i helāhil didükleri zehre tiryāğdur baʿ zılar dirler ki (27) bu nebātuñ
siyāhınuñ köki yanından çıkar bir nebāt dağı olur hemān girü aña beñzer (28) lezzeti
tatlıdur bu nebāta tavvāre dirler fiʿ li ve kuvveti bış didükleri zehir gibidür қойun (29)
ol nebātı otlayıcaқ eglenmeyüp helāk olur ve eger siyāh olanını bile otlarsa eyü

(1) olup nesnesi olmaz şāhib-i kitāb eydür gūyā bu iki nebāt bîş ve cedvār didükleri
 (2) nebātlardur bîş ve cedvār-ı hindî çinde helāhil didükleri beldeden ğayrı yirde olmaz
 (3) diyenlerüñ kelāmına iltifāt olınmaya nihāyet vilāyet-i şinde olanlaruñ bunlardan
 ziyāde (4) te'sîri tîz ola ve's-selām (5) **çîn pirinci** fāriside bereng dirler ta'rib idüp
 bernağ pirinc ve iprinc dirler (6) hind ve sindden getürürler küçük ve degirmi ve düzce
 büyüklüğü mercümek kadar dānecik- (7) lerdür ašlā rāyihāsı yokdur lezzetinde bir
 miqdār acılık vardır iki dürlüdür birinüñ dāne- (8) si büyük ve rengi siyāh ve beyāz
 ile nağş olunmuşdur birinüñ dağı dānesi küçük ve nağışlu (9) degüldür eyüsi küçügidür
tabî' atı derece-yi şāniyede hārr ve yābisdür qarında olan şogulcan- (10) ları huşušen
 kabağ çekirdegine beñzer olan qurdları çıkarur köklerinden koparup (11) içinde
 yatdıkları dağı zarfların çıkarur eger bir kimesne içse ki sidüğü baqqam gibi (12) kızıl
 olur miqdār-ı şerbeti üç dirheme dekdür döğüp elekden geçürüp çig süd (13) içinde
 ıslayup içeler yaşlıkları kurıtmakda ve mafāşıldan ya' nî eñ yirlerinden (14) balğamları
 koparmakda 'azîm hāşşası vardır ba' zı eñibbā dimişler ki on iki dirheme (15) dek
 isti' mālî cā'izdür ammā bu kelām ğalağdur bağırsaklara zarar ider kitre zararın
 def (16) idüp ıslāh ider bulunmayıcak bedeli veznince acı bakla ve veznince kanbil
 didükleri (17) nebātdur (18) **çivid tohumı** 'arabide habbü'n-neyl dirler ki qurtum-ı
 hindidür şarmaşığa beñzer bir (19) nebātuñ dānesidür yanında olan ağaç ve sâ'ir
 nesneye şarmaşığ gibi şarmaşur (20) yeşil ve ince budaqları vardır ve yeşil yaprakları
 vardır hurmā koruk iken ucında (21) olan nesneye beñzer ve çiçekden soñra
 tağarcıkları olur her birinüñ içinde tağ üzümü (22) didükleri rāsin dānesinden kiçirek
 üç köşelü üçer dānesi olur isti' māl (23) olınan ol dānesidür **tabî' atı** derece-yi şālişede
 hārr ve yābisdür hāşşası balğama nef (24) itmekdür ve bedeni balğamdan pāk
 itmekdür baraş ki yüzde ve sâ'ir yirlerde olan alacalık- (25) dur aña ve beden ağırlarına
 ve sâ'ir şovuklara nef itmekdür habbü'l-kar' ve sâ'ir şogulcanları çıkarur (26) ammā
 bağırsak ağrısını peydā ider zîrā ince tamarlara yapışur ıslāhı budur ki evvelā muhkem
 (27) döğüp ezüp tatlu bādem yağıyla qarışduralar miqdār-ı şerbeti dört kîrāğdan sekiz
 (28) kîrāğa varıncaya dekdür bir dirhem ve dağı ziyādesi helāk idicidür şāhib-i kitāb
 eydür (29) ba' zı kimesneleri gördüm ki bir dirhem ve iki dirhem ve üç dirhem miqdārı
 isti' māl eyledi

[136^a]

(1) ba‘zılarında çok ‘amel ve ba‘zılarında az eyledi ammā hîç birisin qatlı itmedi eger yaluñuz nesne (2) qatmayup içseler bir gün ve bir giceden evvel ‘amel itmeye ammā ba‘zı aña yardımcı nesne qatsa- (3) lar meşelā maḥmūde gibi tîz ‘amel eyleye ve balgāmı ve şafrāyı ishāl eyleye ammā ‘alā küllî ḥālîn yigitlere ve tāze- (4) lere yaramazdur zîrā anlara ğuşşa ve tasa ve darlık ve qābızlık peydā ider ḥuşūşen mi‘de- (5) leri ağzında ziyāde ider ve bağırsak ağırların peydā ider gāh olur kuşdurmak ve bağırsak (6) sıyrundısı marazın peydā ider evlā budur ki ġāyet ince dögölüp bādem yağıyla ve helīlec (7) ile qarışduralar böyle olıcaq zarar ve keskinliği aşāa olur eger türbūd didükleri müşhil (8) devā ile qarışdurup isti‘ māl itseler ašlā balgām qomayup ishāl eyleye çıkara (9) eger çivid tohumı bulunmasa ebū cehil karpuzınuñ içinden nışf vezin ve ḥacer-i ermenīden (10) sūdüs vezin bedelidür eger bir dirhemden ziyāde isti‘ māl olup elem virse evvelā (11) beden andan pāk indürilüp üzerine şovuk şu dökmele ve kuvvet virir ve şovudur ve (12) qabz ider nesneler virmekle ishālîn qat‘ ideler (13) **çavdar** ‘arabīde ḥınta-yı rūmiyye ḥanderūs dirler yübūseti ve qarnı tıtması (14) ziyādedür bu ḥuşūşda pirinçden qavīdūr ḥarāretde ve bürūdetde mu‘tedildür eger sirke (15) ile pişürüp iriñlü çibana yaqı itseler çibanları ve uyuzı qoparup gidere ve (16) tırnak çatlaqların ve üstleri soyulmasını eyü ide eger çineyüp gözde henüz (17) peydā olan nevāşir didükleri çibanlara ursalar eyü ide gāh olur pişmişinden ḥukne (18) idüp bağırsaklarda olan elemlü ve ağırlı çibanlara nef‘ ider (19) **çınār ağacı** dulub dirler türkīde qolğan ağacı daḥı dirler ma‘rūf ağaçdur (20) yaprağı kene tohumı ağacı yaprağına beñzer ammā andan kiçirekdür lezzeti acı ve kekredür ve ağacınıñ (21) qabuğı qalıñdur ufadılsa içi kızıldur şarulık ile toz rengine mā’ildür küçük (22) çiçekleri vardur çiçekden soñra kene tohumınıñ küçüğine beñzer rengi kızıl ile toz rengine (23) mā’il üsti düz degül irice dāneleri olur çınār ağacı gölgelü yirlerde ve derelerde biter (24) **ṭabī‘at** ağacı bārid-i raṭbdur ve bellü qābızlığı vardur qabuğı ve yimişinüñ yübūsetleri (25) ve bürūdetleri qavīdūr ve azacuk ḥarāreti vardur cilā idicidür eger tāze yaprağını dögüp (26) dizlerde olan şişlere yaqı itseler sākin eyleye şol vechile ki indügi bellü ola (27) eger qabuğını sirke ile pişürseler diş ağırlarına nef‘ eyleye eger yimişini döküp iç (28) yağıyla āteş yakmasından olan yaralara ursalar nef‘ eyleye eger qabuğını yakup ve şu (29) ile ma‘cūn idüp deri soyulduğı yire anuñla ‘ilāc itseler nef‘ eyleye eger külini

[136^b]

(1) koxmış ve kirlü ve şulu yaralara ekseler kırıdup nef^ʿ eyleye çınâr ağacı yaprağına yapışmış (2) olan toz yaramazdur evlâ budur ki andan şakınalar zîrâ eger şöyle ol tozdan burundan (3) içerü girüp öyken kâmişına irürse öykende irilik ve boğaz ağrısı peydâ idüp (4) âvâza zarar ider belki kesüp âvâzı tuta eger kulağa veyâhûd göze düşerse ziyâde (5) zarar ider belki şağır veyâ kör ider âvâza itdügi zararın devâsı kâymak ile ve ʿasel (6) ile ve şu ile ğargara ideler ve tâze süd eger yaprağını şarâb ile pişürüp gözde olan (7) şişlere yakı itseler âhîr yirden içine yaşlıklar akmasını men^ʿ eyleye ve balgamdan (8) olan şişleri şıkmağıla deşüp indürür poğ böcegi didükleri böcege yaprağı (9) veyâhûd yimişi ile anlara tütsü itseler veyâhûd pişürüp şuyın üzerlerine serpüp (10) ve cürmini üzerlerine atsalar cümlesi kırıla eger kabuğunu yakşalar ziyâde cilâ idici (11) ola hattâ belki baraşı cilâ idüp gidere eger yimişi üzerinde bulunan pası alup (12) burnından kan akan kimesne burnına üfürseler kanın diñdüre (13) **ceviz yağı** dühnü'l-ceviz dirler koz yağı da dirler harâreti zâhirdür tahtlîl idicidir (14) ve issidicidir burundan içerü komağıla ve bedeni yağlamağıla lakve ve fâlic marâzlarına (15) nef^ʿ ider âkile ve gözde olan nâşûrlanmış olan çibanlara nef^ʿ ider mizâcları (16) şovuk olan kimesneler içseler ve bedenlerine sürseler nef^ʿ ider eski ve çok (17) tırmış olan koz yağı büzilüp buruşmuş olan siñirleri yumuşadur ve bedende olan (18) şovuk ağrıları giderür temregüye sürseler gidere saç ve şakal dökilen yirlere (19) sürseler nef^ʿ eyleye üç dirhem miqdârın içseler uyluklar ağrılarına nef^ʿ ider huşuşen (20) yedi güne dek arasın kesmeyüp içseler ziyâde nef^ʿ eyleye eger bedene sürseler kehle- (21) lerin gidere bunuñ dağı çıkarması tarîki sâ'irleri gibidür (22) **çörek otı yağı** kuvveti turp tohumı yağı gibidür issidür eger bernûf didükleri (23) şecer-i mışrî yaprağı şuyı ile veyâhûd merzencüş ki reyhân-ı dâvud ʿaleyhi's-selâm (24) didükleri hoş râyiḥalu nebât şuyı ile karışdurup burnından içerü kosalara (25) dimâğ kânlarında ve perdelerinde olan süddeleri açâ fâlic ve lakve ve toñğunluk (26) ve ditremek ve küzâz ya' nî şovuk veyâhûd âhîr sebep ile şolup kurumaga içmekle (27) ve yağlanmağıla nef^ʿ ider rûḥ-ı ḥayvânîyi tamâm varacağı yire geçürüp sürer siñirler- (28) de olan süddeleri açup a' zâyâ ḥiffet gelüp hareket âsân olur (29) **çaylak** hıdâyet dirler türkide dölengenç dirler meşhûr kuşdur **tabî' atı** hârr

[137^a]

(1) ve yābisdür eti yaramazdur yinmege yaramaz eger cümle vücūdını yaqub bir miqdārın azacuk misk (2) ve gül şuyı ile aç karnına içseler rebev ve nefes tarlığı marazlarına nef eyleye eger iligini (3) yarasa ve ‘asel ile pişürüp zaḥīr ya‘ nī iç ağrısı ve bevāsīr çıbanları olan kimesne içse (4) nef eyleye eger yaluñuz tüylerin yaqub külinden üç parmak taḥammül itdügi miqdārı şu ile (5) içseler niḳrīsī eyü ide mücerrebdür eger ödini gölgede qurıdup soñra şu ile ezüp (6) ‘akreb şokan kimesneye şokulan tarafa muḥālif gözine sürme gibi üç mīl miqdārı çekseler (7) fi’l-ḥāl eyü ide eger yumurtasın yağ ile eyü qavurup ol yağ ile yüzde ve sā’ir yirde (8) olan baras üzerine sürseler fi’l-ḥāl eyü ide (9) **çoban tarağı otı** ve tatar başı otı daḥı dirler yūnānide dinsakus ya‘ nī dā’imü (10) ‘l-‘aṭaş ki şusuz nebāt dimekdür ehl-i mağrib yanlarında şevkü’d-derrāc turāc didükleri kuş (11) dikenı dimekle ma‘rūfdur ve maştu’r-rā’i ya‘ nī çoban tarağı dimekle ma‘rūfdur ve ḥassü (12) ‘l-kelb ya‘ nī köpek marulı daḥı dirler bir gūne dikendür dikenlü ve uzun baldırı olur (13) marul yaprağına beñzer baldıran kaplamış yaprakları olur baldırınıñ her boğumından (14) iki uzun ve dikenlü yaprağı vardır içerüsinde ve taşrasında şu qabaraları gibi (15) dikenlü qabaraları vardır baldırı tarafından yaña yaprağınuñ içi boşdur deriñdür yağmur (16) şuyı içinde cem‘ olup qalır anuñçündür ki dā’imā şusuzdurlar gūyā ki şusuzlığından (17) şu irküp şaklar şāḥib-i kitāb eydür bu taḳdīrce dā’imā şuya qanmış diseler (18) vech olurdu baldırınıñ aşığasında olan budaklarınıñ her birinüñ başında (19) kirpi başına beñzer dikenlü başlar vardır qurı olıcaḳ beyāz olur ortası yarıl- (20) dıḳda içinde ufaḳ qurdlar görinür köki daḥı vardır **tabī‘ atı** derece-yi şāniyede ḥārr- (21) dur cilā idicidür pes bir miqdār ḥarāreti vardır eger kökin şarāb ile pişürüp (22) döğüp merhem gibi qoyu idüp oturaḳda olan çatlaqlara ve bedende nāşūrlanmış (23) olan çıbanlara yaḳı gibi ursalar eyü eyleye evlā budur ki bu devāyı yapub baqırdan (24) ḥoḳḳa içinde ḥıfz idüp isti‘ māl ideler bu devā şevālil-i nemliyye ya‘ nī qarıncaya (25) beñzer didükleri sigilleri ve sā’ir ma‘rūf olan sigilleri giderüp eyü ider (26) ba‘ zılar dimişler eger başları içinde bulunan qurdları deri pāresine bağlayup (27) dört günde bir tutan sıtması olan kimesnenüñ boynına bağlasalar sıtmasını (28) gidere eger başları tāze iken veyāḥūd qurı iken birisini alup pāk bez içine (29) bağlayup ba‘dehü süd içinde muḥkem ovup şol mertebede ezseler ki bez içinde ol

[137^b]

(1) başdan nesne kalmaya ol südi āhir taze süde kıtsalar toñdurup aşı suyu (2) kalmaya eger bu nebātı haşılayup döğüp kesilmesi lâzım olan ‘ uzva yakı gibi (3) ursalar eyü idüp acısını tıyurmaya eger şu içinde ıslayup üç gün açıla (4) şabāhleyin şuyın içseler talaķı gidere eger pişürüp yiseler bedeni kızdurup (5) efşānı idrār eyleye ve ditremeleri giderüp nefse kuvvet vire eger yimişini ezüp (6) pişürüp ‘ akreb ve sā’ir zehirli cānavar şokduķı yire yakı itseler eyü ide (7) **ceviz rubbı** hār ve yābisdür boğazda balğamdan olan ve issi hıltılardan olan (8) şişlere nef’ ider anuñıla ğargara itmekle şahīh budur ki ceviz bir kaç kuvvetden terkib (9) olınmışdur balğam sebebi ile olan kuşmağa daķı nef’ ider çıkarmasınun tārīķi (10) budur ki hām kızılların üst kabuķların alup döğeler ve şuyın şıķalar ba’ deķü (11) yavaş āteş ile üç paydan bir pay kılınca pişüreler ba’ zı eczā daķı kıtup anuñıla (12) daķı iderler (13) **çekirge ayaķı otı** fāriside zerneb dirler fāris vilāyetinde biter rāyihası hōş (14) bir āğaç yapraķıdır ilgun āğacı yapraķına beñzer şarudur ve kokuşu hōşdur (15) arz-ı ‘ arab tā’ifesi vilāyetlerinde biten nesnelerden degüldür egerçi ‘ arab şā’irleri (16) şi’irlerinde zıkr itmişlerdür ve ‘ arab bu yapraķa riclū’l-cerād ya’ nī çekirge ayaķı dirler rāyiha- (17) sırda āğaç kavunu rāyihası vardur mulatıafdur ya’ nī hārāreti ve keskinliği vardur (18) bir miķdār kābızlığı daķı vardur **tabī’atı** derece-yi şāniye āhirinde hār ve yābisdür eyüsi (19) oldur ki ince olup rāyihası bellü olup şarulığı şāfi ola tabī’atı letāfetli (20) ve kābız ve hōş kokuşu olmaķıla kalbe feraķ virmekde ‘ azim hāşşası vardur (21) eger şu ve benefşe yaķı ile burnından içeri kosalır bürüdet ve yaşıķ sebebi ile olan (22) baş āķrısına nef’ eyleye za’ if olan mi’ de ve cigeri kavı idüp issi ider bir def’ a- (23) da miķdār-ı şerbeti iki dirhem miķdārına dekdür dārķin maķāmına kā’im olur bu nebāt (24) bulunmasa selihadan ve kebābeden mişli kadar bedel olur ba’ zılar dimişler iki evvel (25) miķdār dārķin bedelidür (26) **çenkār** ma’ rüfdur fārisi jengār lafzından ta’ rīb olınup zencār dirler bakır pasına (27) maķşūşdur egerçi her pasa jeng dirler ammā jengār bakır pasına maķşūşdur çenkār (28) iki dürlüdür birisi ma’ denidür ve biri daķı maşnū’ dur ma’ deni olan daķı ba’ zısı (29) ma’ dende ve ba’ zısı bakır ma’ deninde işleyen küreklerde hāşıl olur bu sınıf

[138^a]

(1) yaramazdur içinde kırıķı çokdur çenkārdan birisi daķı şā’rā’-yı yemāniyye didükleri (2) yıldız toķduķı zamānlarda cezire-yi kıbrısa bir mağarada kendüden

[138^b]

174

zencāruñ ṭabī' atı (4) derece-yi rābi' ada ḥārr ve yābisdür ekl idici ve eti eksük idici ve yaqūp acıdıdır (5) eger zeyt yağı ve balmumı ve zāmğ ile olan merheme kıtsalar yaqmayup acıtmaqsuz cilā (6) eyleye ve çıbanlaruñ tağılmasını ve ulaşmasını men' eyleye ve gözde olan ġalīz- (7) lığı giderüp cilā ider yaraları şişmege kımaz eger zeyt yağı ve balmumı (8) ile kıarışdursalar yaraları bitişdüre eger 'asel ile pişürüp çirklü çıbanlara ve (9) kıatılanmış bevāsīr didükleri çıbanlara ursalar nef' eyleye eger çadır uşağı ki uşak (10) diyü ḥarf-i elifde zıkr olındı anuñıla kıarışdurup ve fetile idüp götrünseler bevāsīr (11) didükleri çıbanlara nef' eyleye eger 'asel kıarışdurup göze sürme gibi çekdükden (12) şöñra pāresin issi şu ile ışlayup issi iken göze başduralar eger zāmğ butum (13) ve naṭrūn ile kıarışdursalar iriñlü uyuzı gicigi gidere ve baraşa sürseler (14) baraşı gidere ġāh olur çenkārı dağı yaqarlar yaqmasınınuñ ṭarīķi sā'ir ḥacerler yanması (15) gibidür tamām yaqılup irişdüginüñ 'alāmeti budur ki tūtyā gibi ola gözde olan (16) gicigi ve süllāķi giderür süllāķ diyü göz kıapaķlarına keskin ve ekl idici bir ḥılt (17) inmekle göz kıapaķları kııazarup kıatılanmasına dirler āḥir şovuk ve lu' āblu devālara (18) kıarışdurup şa[r]ķmış olan göz kıapaķlarına ursalar gevşelüp şarkmasına (19) nef' eyleye çenkārı bu vechile ki zıkr olındı yüze isti' māl ideler bu vecihden (20) ġayrı ile göze urmayalar eger çenkārdan iki dirhem miķdārı içseler cigeri (21) genidüp ve büzüp pārelemek ile kıatl ide eger mi' deye fi'l-cümle cirāḥat iderse (22) aña nāfi' devā kıalmaz ya' nī 'ilāc yokdur çenkār siñire ve siñirlü olan a' zāya ziyāde (23) zarar ider eger sirkeden bir ṭamla ve 'avret südinden üç ṭamla ve 'aselden bir ṭamla alup (24) bu ḥamle-yi baķırdan şalāya ya' nī ezecek nesne üzerine kıoyup ve kıarışacak miķdārı (25) çenkār kıatup baķırdan deste ile ezüp tamām kıoyu olup siyāh olsa ve anuñıla (26) sürme gibi göze çekseler gözi keskin ve perdelenmesin gidere ve beyāzını eksildüp (27) gidere eger çenkār düdı şuyından ağız ṭolusı alup burun içine üfürseler (28) burundan yaramaz kıoķuları gidere içinde olan çıbancıkķları giderüp eyü ide (29) eger başda olan kıurūḥ-ı şühdiyye ya' nī ṭatlu uyuzlara itdükleri devālara çenkār

[139^a]

(1) kıatsalar nef' ziyāde ola eger çenkārı 'asel ile ma' cūn itseler veyāḥūd 'asel ve (2) sirke ile pişürseler ağızda olan çıbanlara ve kıabarlara ve diş etleri gevşelmesine (3) nef' eyleye çenkārı isti' māl itmekden ḥazer ideler zīrā ekl idici ve çıban idici- (4) dür lāzım olduķda ta' riye ve temlisi ya' nī tutķal gibi ṭutması ve düzeltmesi olan (5) devālar ile azacuk kıatup isti' māl ideler dāḥil-i bedene isti' māli cā'iz olmayan (6) devālardandır (7) cıva zeybaķ dirler cıva jiveden ġalaṭdur cıva ma' denlerinde ḥāşıl

olan (8) yedi dürlü cesedlerden ya' nî cevher gibi bi-zâtihi kâ'im olan nesnelerden jîve biridür (9) zincifreye beñzer kıızıl taşlarda olur altun ve gümüş çıkardıkları gibi şu ile ve âteş (10) ile çıkarurlar tabî'ün ya' nî eşyānuñ tabî'atların bilmege meşgûl olmuş 'âlimler cıvanuñ (11) aşlı budur diyü zıkr eylediler ba' zılar dimişler ki toprak içinde dağılmış tamlā tamlā bulınur (12) toprağdan cem' iderler hekîm 'alî bin sînâ şöyle zıkr ider ki cıva bir kuyudur kuyudan (13) şu çeküp çıkardıkları gibi cıvayı dağı kuyudan çıkarurlar cıva gūyā ki tamām pişüp (14) kemālin bulmamış gümüşdür veyāhūd ditremek ve yaramaz rāyiḥa ve şaflık ile haste (15) gümüşdür şöyle ki bu marazları giderilse gümüş olur ba' zılar dimişler gümüş (16) ma'denlerinde toprak içinde saçılmışdur evlā budur ki cıvayı şişe veyāhūd kalay (17) veyāhūd kurşun veyāhūd gümüş veyāhūd altun kab veyāhūd şu köpegi derisi (18) içinde hıfz ideler eger bunlardan gayrı nesne içinde koralarsa anı yok ider (19) veyāhūd yağar cıva şu gibi bāriddür ziyāde keskinliği ve kâbızlığı vardır cıva yakduğda (20) rāyiḥası fâlic marazı peydā ider cıvanuñ eyüsi vilāyet-i rûm ve mağribden getür- (21) dikleridür hālā bu iki vilāyetden gayrı yirden getirilmez eger cıva taş' id itseler (22) ya' nî ba' zı edviye ile ezüp ba' dehü âteşde azıdup kavursalar bu maḳûle taş' id (23) olunmış olan cıva ziyāde keskin ve dili büzici ve yakıcı ve taḥlîl idüp kesici olur (24) gicigi ve uyuzı giderür ve deriyi yağar kezālîk ba' zı iremde ya' nî gülleler ile katl (25) itseler bu maḳûle nef' vire cıvanuñ taş' id olunmışı fi'l-hāl katl ider zehirdür (26) cıva-yı türābî didükleri ba' zılar dimişler cıva bulunduğu ma'den toprağıdur ba' zılar (27) dimişler cıvayı cıva taşlarından şu ve âteş ile çıkardıklarında andan kalan ve saḥî- (28) dūr jîve-yi türābî tîz katl itmekde taş' id olunmuş cıvadan ziyādedür ya' nî zehirlü- (29) ligi çokdur cıva düttüti kuvve-yi sāmî' ayı giderüp şağır ider ve göze perde ider

[139^b]

(1) ya' nî nûrın giderür ve beñzi şaru ider ve a' zāya ditreme virür ve birbirine girmek (2) ve dimāğa fesād ve kırılık virür cıva düttününden ufağ zehirlü cānavarlar kaçır (3) cemî'an şoğulcanları ve ḥayvānlarda olan kene ve kehleleri kırar eger cıvayı tā kül olıncaya dek (4) yakşalar ve āḥir münāsib devālara kıtsalar kılunca nāfi' ola ḥuşuşen ılavus didükleri kılunca (5) ki muḳaddemā beyān olunmuşdur aña ziyāde nef' ider hekîm dîşkorîdūs dimiş ki cıvanuñ (6) dirisi dağı katl idicidür zîrā aña irüşdügi a' zâyı yir ammā ibn-i zekeriyyā nām ṭabîb (7) dîşkorîdūsün bu kelāmın¹⁴ inkār ider ya' nî dir

¹⁴ Metinde şeklinde yanlış yazılmış.

ki cıvanuñ dirisi kâtil degüldür zîrâ (8) cıvanuñ dirisinden bir maymûna iki mişkâl mişkârı içürdüm kâtil itmedi maymûnda (9) ancak kârın ağrısı ve bağırsaklar ağrısı peydâ itdi pes ben dağı maymûnı tutup oynatdum (10) ve muhkem ırğalatdum cıvayı aşağısından taşra eyledi ve eyü olup hâlâş oldu eger (11) dîşkorîdüs didüğü üzere cıvanuñ dirisinden veyâ taş'îd olunmışından veyâ kâtil (12) olunmışından bir kimesneye 'ilâc budur ki vâfir süd içürüp kuşduralar ve şarâb ve pelin (13) ve kerefes tohumından içüreler ve şarâba yabân fûdenci ve zûfâ kâtip içüreler ve yağlu şor- (14) valar içüreler eger bir kimesnenüñ kulağı içine cıva dökseler¹⁵ ziyâde te'sîr idüp (15) zarar eyleye eger çıkmazsa kâtil ider evlâ budur ki içinde cıva olan kulak tarafına (16) başını yire egüp ve bir ayak üzere turup kalgıya ki cıva taşra çıka ba'zılar dimişler (17) kurşundan mîli kulak içine şokalar cıva mîle yapışup çıkar (18) **çîn yengeci** 'arabîde sereţân-ı baħrî dirler bu dağı egerçi yengeçden bir kısımdur ammâ mekânı (19) âħîr ve şekl-i âħîr olmağın başka zıkr olındı sereţân-ı baħrîden murâd yine yengeçden bir gûne- (20) dür ki a'zâsı ve kabuğı taş gibidür bu dağı ırmaqlarda olan yengeç kadardur ve dağı (21) küçük olur bu maķûle yengeç vilâyet-i çîn ve hind deryâlarında üsti incü kabına beñzer (22) ve yumuşak olur deryâdan taşra çıkup hevâ dokundukda fi'l-hâl kâtilanup taş (23) gibi olup girü deryâya girmeye kâdir olmaz ve helâk olur misâfirler anı taş (24) olmuş görürler hekim dîşkorîdüs ve calinus sereţân-ı baħrî diyü zıkr itdükleri (25) hayvân sereţân-ı baħrî degüldür belki bir gûne üsti incü kabuğına beñzer bir balıkdur ol (26) balığa sebîna dirler sereţân-ı baħrînüñ **tabî'atı** bārid-i yābisdür bir mişkâr cilâ itmesi (27) vardur yakılmışı isti' māl olunur yakılmış olıcaķ cilâ itmesi ve talîf itmesi (28) ve yübüseti ziyâde olur ve göz tabakalarına dökilen yaşlıkları kûridup giderür (29) ve göz tabakaların ve 'adalelerin kavî ider 'azîzî demekle meşhûr olan kuħle kâtsalar

[140^a]

(1) nef' i ziyâde ola ki andan ziyâde olmaya (2) **çigdem çiçeği** fārisîde şenbelîd dirler türkîde yund diş didükleri ma' rûf devâ ki (3) kökine sūrincân dirler anuñ çiçeğidür ki güz aylarınıñ ibtidâ'sında yağmur yağup (4) bir haftadan sonra yir yüzinde bitüp zâhir olur çiçeği za' ferân çiçeğine beñzerdür (5) rengi acı bādem çiçeğünüñ rengi gibi beyâz ile kıvîl ortasındadır rāyîhası dağı (6) keskin ve hoşdur **tabî'atı** derece-yi şāniyede hārr ve yābisdür kōklaması şovukdan (7) olan baş ağrısına nāfi' dür ve ğalîz yılleri tağıdur dimāğda ve burundan dimāğa (8) giden yolda olan süddeleri açar (9) **çörek otı** fārisîde

¹⁵ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

şūnīz dirler nebātına daḥı şūnīz dirler ammā şūnīz diyü ıtlāk (10) olınsa dāne murād olunur **ṭabīʿatı** derece-yi şālīşe evvelinde ḥārr ve yābisdür eger ḳavurup (11) seyrek bez pāresine bağlayup dāʿim ḳoḳ[la]salar zūkkāma şifā ola eger yiseler veyāḥūd (12) dāḥilden istiʿmāl itseler ziyāde taḥlil eyleye ve ḳarında olan şoḡulcan ve sâʿir (13) ḳurdları ḳırup taşra eyleye kezālik taşradan ḳarın üzerine sürseler bu ʿameli (14) ide eger dögüp bedende olan sigillere ve yumrı beñlere ve deri şoyulduḡı yirlere (15) yaḳı itseler ziyāde eyü teʿşir idüp cilā eyleye ʿavretler içseler veyāḥūd yaḳup tütsü (16) idinseler ḥayıızların indüre toḡraması ve cilā itmesi ve ḳurıtması daḥı vardır (17) eger şovukdan aḡrısı olan başa andan yaḳı itseler nefʿ eyleye ve burundan dimāḡa (18) giden yolda olan süddeleri açar toḡrulmayınca nefes almaḡa ḳādir olmayan kimesne yise (19) nefʿ eyleye eger ʿasel şerbeti ile içseler bögreklerde ve ḳavukda olan taşları ufaḳ- (20) laya ve eskiden olan sıtmaları taḥlil ider yaḳsalar düttüninden zehirlü cānavarlar (21) ḳaça eger dögüp gök süsen yağıyla burundan içerü ḳosalar henüz göze inmege (22) başlayan şuya nefʿ idüp muvāfiḳ ola deri şoyulduḡı yire ve uyuza ve gicige (23) sirke ile sürüp yaḳı itmekle ziyāde nefʿ idüp gidere eskiden olan balḡamı (24) ve ḳatı şişleri indirüp gidere eger dögüp oḡlancık sidüḡi ile ḳarışdurup (25) sigillere ve büyük beñlere sürseler cilā idüp gidere eger yaluñuz sirke ile veyāḥūd (26) sirke ve fıstık aḡacı ile pişürüp mażmaza itseler şovukdan aḡrısı olan diş- (27) lere nefʿ eyleye dāʿimā istiʿmāl itseler bevli ve ḥayzı ve südi idrār eyleye (28) eger mişḳāl miḳdārın içseler büyük ḳarınlu zehirlü örümcek şoḳduḡına nefʿ (29) idüp eyü ide eger çok yiseler veyāḥūd dāʿimā yiseler ḳatlı ide zirā boḡaza

[140^b]

(1) zarar ider ve boḡaz aḡrıların taḥrīk ider eger bir gice sirke içinde ısladup (2) yarındası ezüp burun içine ḳoyup rāyiḥasını marīz olan kimesne burundan (3) içerü çekse başda eskiden olan aḡrıları gidere ve laḳve ki yüz egrilmekdür (4) gidere ve rāyiḥa ḳoḳulayacak yirde olan süddeleri bir vechile aç ki ḡayrı (5) nesne aña bu bābda beraber olmaya eger ezüp sirke ile baraşa ve behaḳa sürüp sıvasalar (6) nefʿ eyleye eger ebū cehil ḳarpuzı tāzesinüñ şuyın ḳatup anuñıla göbek aşaḡasın (7) ve göbekden yukarı iki parmak miḳdārı yire yaḳı itseler ḥabbüʿl-ḳarʿ didükleri ḳurd- (8) ları ziyāde ḳuvvet ile çıkara eger şeyḥ didükleri nebāt şuyı ile yoḡursalar ḳarında (9) olan uzun ılan gibi şoḡulcanları çıkara eger buṭum yaḡı ile ḳarışdurup üç tamlı (10) ḳulaḡa ṭamzırsalar ḳulaḡda olan süddeleri ve yilleri ve aḡrıları giderüp eyü ide (11) eger ḳavurup baʿdeḡü zeyt içinde dögüp dört tamlıya dek burun içine ṭamlatsalar (12)

aķsırmağıla olan zükkāmı giderüp şifā ola eger yaķup süsen yağı ile eridilmiş (13) olan balmumu ile veyāhūd hınnā yağı ile eridilmiş balmumu ile ķarışdursalar ve başa (14) sürüp şıvasalar saçlar dökilmesine nāfi‘ ola eger yavaş āteşde ķavurup dögüp (15) gül şuyı ile yoğurup topuķlarda sevdādan olan ķıbanlara sürseler ķıbanları gidere (16) mücerrebdür eger ılanlar ve kırla[n]ğuçlar veyāhūd yarasalar ķanı ile muķkem ezüp beyāz leke gibi olan baraşa (17) sürüp şıvasalar fi‘l-hāl gidere mücerrebdür eger dögüp ezüp sikencübīn ile içseler (18) eskiden olan ĥumma-yı rub‘ aya ve aĥlātı nażc bulmuş olan sıtmaya nef‘ eyleye eger sāde (19) yağ ve ‘asel ile yoğurup toğurduķdan şoñra rahminde ağırsı olan ‘avret rahmine yaķı (20) eylese nef‘ eyleye eger yaķup oğlan sidügi ile ezüp başda olan tatlu uyuzlara (21) ve kellere sürüp şıvasalar ve niçe kerre böyle itse uyuzları ķoparup kıll bitüre eger (22) anuñıla baş öñün sürüp şıvasalar nezle inmesine māni‘ olup nef‘ eyleye eger sürme- (23) lere ķatup henüz inmege başlayan göz şuyına nef‘ eyleye gül yağı ile sā‘ir uyuz ve giciklere (24) eyüdür eger ağırları olan eñ yirlerine yaķı itseler nef‘ eyleye ķarından oğlancıkları (25) eger derisini ve eger fevt olmuşını çıkarur ve oğlan şoñı didükleri deriyi tütsü (26) idinmekle ve götrünmekle düşürür mizācı bārid olan kimesne iki dirhemden ziyāde isti‘ māl (27) itmeye ve mizācı issi olan kimesne nişf dirhemden ziyāde isti‘ māl itmeye ve işlāh (28) idüp isti‘ māl ideler (29) **ķerbik cırlayık ağıustos böcegi** sırşır dirler ‘avāmmü’n-nās isti‘ mālī üzere

[141^a]

(1) bu lafızla meşhürdur ammā luğatda zırāra zıkr olunur evlerde ve delüklerde sākin olur (2) küçük çekirgedür ki gicelerde ĥuşuşen ķarañularda ve ses ve āvāzlar sākin olduķda (3) çok çağırur ve ma‘rūf çekirgedür tecribe olınmışdur eger anı zeyt içinde pişürüp (4) ağırsı olan ķulağa tamlatsalar ağıryı sākin eyleye ĥuşuşen eger yaluñuz ellerin (5) ve ayakların böyle itseler ziyāde nef‘ eyleye ba‘zılar dimişler eger iki veyāhūd üç dāne- (6) sin bir ķamış içine koyup ve başı pekidilüp yaşduķ altına ķosalar ol yaşduķda (7) yatan kimesne uyumaya eger çekirgeyi kebāb idüp yiseler ķavuķda olan ağırlara nef‘ eyleye (8) eger ķurıdup ķulunca mübtelā olup ‘ilācından ‘acz gelmiş kimesneye ķuluncı sākin olup (9) ağırsı sākin olmuşken andan içerseler nef‘ eyleye üç dāneden on dāneye dek içürürler (10) marīzuñ ve marazuñ kuvvetine göre ne ķadar dāne çekirge olursa ol ķadar fülful ķatup ve (11) dögüp issi şu veyāhūd şarāb veyāhūd ‘asel veyāhūd sükkerden olan cülāb içeler (12) fi‘l-hāl eyü ide (13) **ķil ķuşı** tayhüc dirler tağ ķuşıdır keklik olduğı yirlerde olur (14) ve aña beñzer lakin andan küçükdür

yabān gügercini kadar vardır kanatları altı siyāhdur (15) ve beyāz ile karışıkdur vilāyet-i endülüsde zureys dirler **ṭabīʿ atı** harāret ve yübüsetde (16) iʿtidāl üzeredür yübüseti ziyādecedür ekl olınsa ṭabīʿ atı kabẓ ider huşušen (17) pişürüp issi otlar ve sirke içine kosalar ziyāde ider kuvvetleri ve miʿdeleri gevşelüp (18) zaʿif olanlara ve henüz hastelikden kalkanlara eyüdür ammā mizācları kavī ve iş (19) güç görenlere eyü degüldür illā meger ki herīse idüp yiyeler eyüsi oldur ki semiz olup insān (20) sākin olup maʿmūr yirler yakın olan yirlerde ola ammā keskin ve issi marāzlardan (21) kalkanlara eyü degüldür anlara piliç yigdür (22) **çakır kuşu** şakar dirler türkide toğan daḥı dirler yırtıcı ve avlayıcı kuşdur (23) tavuk kadar olur tüyleri şaru ile karışık siyāh noktaludur sīn ile şakar (24) daḥı dirler **ṭabīʿ atı** hārr ve yābisdür eger etini tuzlayup ve kurıdup baʿdehü ezüp aç kar- (25) nına şovuk şu ile iki mişkāl miqdārı üç güne dek içseler şovukdan olan (26) öksürüğe ve rebev ʿilletine nefʿ eyleye kezālik cigerin tuzlasalar bu nefʿ i vire (27) cigerinden bir dirhem miqdārı içeler ödi göze henüz inmekle başlamış olan şuya (28) nefʿ ider ve göze sürme gibi çekseler göze kuvvet vire eger tersi ile yüzde ve sāʿir yirde (29) olan lekeye sürüp bulaşırsalar nefʿ idüp gidere

[141^b]

(1) **çam ağacı** ʿarʿar dirler türkide tağ servisi daḥı dirler bu daḥı bostānisi (2) gibidür lakin kāmimde bostāniden küçürekdür ve çam servī gibi söbülenmiş degüldür ve uzun (3) degüldür ammā yaprakları birbirine beñzer çam yimişi küçükdür fındık kadardur bir miqdār (4) tatlılığı vardır baʿzılar ğalaṭ idüp dimişler ki ʿarʿar ardıçdur **ṭabīʿ at** çam (5) ağacı derece-yi şālisede hārr ve yābisdür ve yimişi derece-yi şālisede hārr ve derece-yi şāniye (6) evvelinde yābisdür issidicidür bir miqdār kabızdur eger iki dirhem miqdārın içse- (7) ler göğüsde olan ağırlara ve öksürüğe ve şişmelere ve bağırsak ağırlarına nefʿ eyleye (8) zehirlü cānavarlar ve şovuk zehirler zararını defʿ ider sidügi yüridür karaca (9) et ezilmesine ve raḥim ağırlarına içmekle ve şuyı içinde oturmağıla nefʿ ider bu vechile (10) raḥim boğılmasına daḥı nefʿ idüp süddelerin açar eger ʿasel veyāḥūd incir şarābı ile (11) içseler gögsi ve cigeri pāk eyleye baʿzılar dimişler ḥaşşalarındandur eger çam kōza- (12) lağından üç dānesin baş kavuğı içine koyup götrünse ol kimesne ḥalk içinde (13) şirīn görinüp sözün tutalar dāʿimā yiseler şarʿa marāzına nefʿ eyleye (14) **çoban degnegi** ʿarabide ʿaşāuʿr-rāʿi dirler bu nebāt çoban degnegi gibi başı egilmiş (15) bir nebātdur iki dürlüdür biri erkek ve biri dişidür baʿzılar dirler biri büyük ve biri (16) küçükdür erkek şümnüşī büyük nebātdur ve dişisi

küçükdür erkeginün yaprağı uzun (17) ve dişisinün degirmilige mā' il şularda ve şular kenārlarında ve gölgelü yirlerde biter (18) çiçeği yaprağı yanında çıkar dişisinün çiçeği beyāz ve erkeginün kızıl olur **ṭabī' atı** (19) derece-yi şālīşede bārid ve derece-yi ūlāda ḳābīzdir mi' de ağzın anuñla yaḳılasalar yangınını (20) sākin eyleye ḥumre didükleri şafrāvī kızıl şişe ve sā' ir ḳandan olan her şişe (21) sürüp sıvasalar nef' eyleye şovudur maḳūlesi olan ḥılṭları dökilmeden men' (22) ider ve tāze yaraları oñaldur ' uşāresinden issiden olan ḳulaḳ ağrısı içün (23) ḳulağa ṭamlatsalar nef' ide eger içseler ve eger anuñla ḥuḳne itseler bağırsaḳlarda olan (24) ḳıbanları giderüp nef' eyleye erkek olan ḳısmı cemī' an aḥvālde ḳavīrekdür (25) **ḳam şaḳızı ḳurısı** ḳalfunya dirler türkide fıstıḳ ağacı ḳamḡıdur üç (26) dürlüdür birisi ḳaṭrān gibi sıvıḳdur aḳar toñmaz ba' zılar bu maḳūleye ḳaṭrān dirler (27) bir ḳısmı daḡı vardır ki toñup ḳatıdur bir ḳısmı daḡı vardır ki sıvıḳ iken pişürürler (28) ḳatı olur ḥaḳīḳatde ḳalfunya didükleri bu maḳūledür cemī' an eşnāfına rātīnec dirler (29) türkide reḳinedür **ṭabī' at** cümlesinün ṭabī' atları derece-yi şālīşeye varınca ḥār

[142^a]

(1) ve yābisdür şoñra beyān olınan ki ḳalfunyadur anuñ ḥarāreti cümleden ziyādedür ba' zılar (2) dimişler ḥarāreti derece-yi rābī' adadur eger ḳam şaḳızından bir cüz' mişli bezr yağı (3) ḳatup oturaḳda olan uzun sigillere ki ' ilācından ṭabībler ' āciz ḳalsa niçe kerre üzerine (4) yaḳı itseler ziyāde nef' idüp gidere ve düşüre ve bu yağ ṭopuḳlarda olan çatlaḳlara (5) nef' ider eger bez pāresin aña bulaşdırup ba' dehü güneşde ḳurıdup bir cānibin yaḳup (6) şovuḳdan zūkkāmı olan kimesne düṭünine ṭursa fi'l-ḥāl eyü ide gidere eger eskiden (7) sıtmalu olan kimesne anuñ ile tütsülense sıtmayı gidere eger muḥkem ezüp nışf (8) mişḳāl miḳdārın iki dāne yumurṭa ile yiseler öksürüğe ve gücile nefes almaḳ marāzına (9) ve ruṭūbet sebebi ile öykende olan ḳıbana nef' eyleye eger ḳam şaḳızından bir cüz' ve (10) ṭavşan ḳıḡı ve kızıl zırnīḡ ve iç yağı her birinden nışf cüz' alup cümlesin bir yire (11) ḳoyup ezüp ba' dehü yavaş yavaş āteşde eridüp ba' dehü çörek çörek itseler ki her (12) çörek nışf mişḳāl ola öykende ḳıbanı veyāḡūd öksürüğü olan kimesne bir (13) dāne çöregın āteşe ḳoyup düṭü(tü)n ḳamış ile burundan içerü ḳosa günde üç kerre (14) böyle itseler ziyāde nef' eyleye mücerrebdür eger andan bir cüz' alup ve āteşde eridüp (15) ba' dehü ol miḳdār keten toḡumu ḳatup ve nışf cüz' miḳdārı ḳurşundan olan üstübec (16) ḳatup āteşden indürüp ziyāde yapışdırıcı eyü merhem ola tāze yaraları bitişdürüp (17) eskilerini pāk eyleyüp oñaldur eger iki dirhem miḳdārın ezüp kepek bulamacı (18) üzerine eküp cümlesin somursalar biribiri ardınca

yedi güne degin böyle itseler (19) eskiden olan öksürük ve öykende olan çıbanlara nef' eyleye ğalîz ve katı olan (20) bedenlerde et bitürür lakin gevşek ve yumuşak olan bedenlerde şişler peydâ ider (21) eger gülnâr didükleri çiçek kıtsalar çıbanlara ve tamarlar şınıklarına nef' eyleye çam şakızı (22) bulunmasa eski zift bedelidür (23) **ciger** 'arabîde ciger dirler ma' rûf' uzuvdur ekşer hayvânların cigerleri girü hayvâ- (24) nıla zıkr olunmuşdur lakin başka bâb idüp zıkr itmek 'âdet olmuşdur ıslâhı (25) ğidâ için **tabî' atı** hârr ve raḥbdur mi' deye muvâfık degüldür ağırdur ıztırâb viricidür (26) giç hazım olup andan olan ğidâ ğalîzdur eger cigeri şerḥa şerḥa idüp üzerine (27) tuz ve şamğ-ı 'arabî eküp kebâb idüp yiseler bağırsaklarda olan çıbanlara ve qarın (28) sürmesine ziyâde nef' eyleye şol şartıla ki mi' de hazımına kâdir ola cigerlerün (29) eyüsi oldur ki uçar hayvânlardan ola huşuşen tavuk cigeri ve semiz kaz cigerleri

[142^b]

(1) ziyâde eyüdüür ammâ yürir maḳûlesi olan hayvânlar cigerleri huşuşen bedenleri büyük olup (2) koca olanların cigerleri yaramazdur ammâ beyânlarda vahşî olan hayvânların cigerleri (3) zehirlüdür ciger yimeden ḥâşıl olan ğidâ bedene güçle girüp tağılur ba' zılar dimişler (4) cigerlerün eyüsi oldur ki şaman ekl ider hayvândan ola ammâ cigerler talaklardan ve bögrek- (5) lerden eyüdüür yürir hayvânlardan bir yıllık oğlağ ve toklu cigerleri cümleden eyüdüür¹⁶ vâcib (6) budur ki çok yimeyeler yimesinün tarîki budur ki zeyt ile kavurup mirî ile yiyeler (7) veyâḥûd ince idüp ve tuzlayup qor üzerinde kebâb idüp yiyeler lakin böyle olıcağ (8) dârçîn daḥı katalar ve yidükde sirkeye banup yiyeler mizâcları issi olanlar sirke (9) ve kerâviyâ ve qurı kişniç ile yiyeler cigerler yimeden ḥâşıl olan kan tîz fâsid olmaz (10) **çivid yaprağı mürekkeb otı** ketm dirler tağlarda biter bir ağaçdur yaprağından (11) boya iderler ba' zılar dimişler vesmedür andan çivid itdükleri yapraqdur ketm boyası (12) boyayup çok ṭurmada çivitden kuvveti ziyâdedür bu ağaç tağların ziyâde şarp (13) ve yüksek yirlerinde olur ağacının yaprağı zeytûn ve mersin ağaçları yaprakları gibi- (14) dür içi çekirdeklü fülful kadar yimişi olur yimişi tamâm kemâlin buldukda siyâh olur **tabî' atı** (15) hârr ve yâbisdür eger yaprağının şıkındusından veyâḥûd pişürilmişinden içseler (16) ziyâde kuşdurur ve kuduz taladugına nef' ider eger yaprağını qurıdup dökseler (17) ve ḥinnâ ile qarışdursalar eyü boya ola eger ağacının kökini muḥkem pişürseler eyü mürekkeb (18) ola eger bir miqdâr zamğ kıtsalar ziyâde eyü mürekkeb ola (19) **câvşîr-**

¹⁶ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

i **hindî** kemâşîr dirler zamğa beñzer vilâyet-i hindden getürür- (20) ler bir güne şamğdur **tabî' atı** derece-yi râbî' ada hârr ve yâbisdür hayzı indürür ve (21) qarından oğlanı düşürür ve şaru şuyı ishâl ider ve katılıkları eridür (22) ve bevli idrâr ider dâhilden isti' māl olındukda rub' dirhemden ziyâde isti' māl (23) itmeyeler kitreyi ıslayup anuñıla isti' māl ideler ve götrünmekle isti' mâli şamğ ile ma' cûn (24) idüp götüreler şâhib-i kitâb eydür bu devâ hâlen bizüm vilâyetümüz[de] ma' lûm degüldür (25) **harfû'l-hâ** (26) **haşîr otı** ' arabîde berdî dirler şularda biter ma' rûf bir nebâtdur zamân-ı kâdimde (27) mışırda ol nebâtdan kâğıd iderlerimiş ol nebâta hûş dahı dirler zîrâ hûrmâ yaprağına (28) beñzer hûş hûrmâ yaprağıdur ba' zı ' arablar luğatlarında hufâ dirler ehl-i mışır nâfir dirler (29) mışırda olan ' ırâkda olan şınıfuñ gayrıdur zîrâ ' ırâkda olanuñ yaprağı ve baldırı

[143^a]

(1) uzunraqdur ve kalıñraqdur ve degirmiraqdur kökinüñ lezzetinde tatlılık vardur mışır (2) halkı çineyüp tatlıluğun şoralar bu nebâtuñ baldırı gevşek ve süstdür iplik gibi (3) kat kat yarılar anuñçün andan ipler dahı iderler başında tâc gibi degirmi ve kalıñ (4) ve saçaklu nesnesi vardur saçakları altun gibi şarudur görüñişi hõşcadur mışır (5) zamân-ı kâdimde bu nebâtdan kâğıd iderler imiş tıb kitâblarında ba' zı maħallde kırtas-ı mışrî (6) didüklerinden murâd bu nebâtdan olan kâğızdur ammâ hâlâ itmez olmışlardur kâğıd itmesinüñ (7) tarîķi budur ki bu nebâtuñ baldıran alup ortasından iki yarup ba' dehü küçük pâre- (8) cikler idüp ba' dehü bişin didükleri nebât yimişini alup bezr-i kañunâ lüzüçeti gibi (9) lüzüçeti çıkınca şuda ıslayup ve ol lüzüçeti alup ol pârelere katup kurı (10) olıncaya dek qorlar qurudukdan soñra durıca taħta üzerine koyup ağaçdan tokmak (11) ile yap yap urup yaşı iderler ve tekrâr qurıdurlar kâğıd olur tã'ife-yi etibbâyı (12) kırtas diyü ıtlâk itdüklerinde veyâhüd kâğıd-ı mışrî diyü taħşîş itdüklerinde murâd (13) bu maķûle kâğıddur **tabî' at** bu maķûle kâğıduñ tabî' atı bârid ve yâbisdür eger bu nebâtı yaķup (14) yaramaz çibanlara ve yaralara ursalar hûşuşân ağızda olursa nef' ide ve ziyâde olup (15) tağılmadan men' ide eger kökini çineseler sarımsak ve şoğan ve şarâb râyihâsın gide- (16) re bu nebâtuñ tabî' atı derece-yi şâniyede bâriddür yübüseti i' tidâl üzeredür eger tâzesin (17) döğüp şuyın şıķup talakı olan kimesneye içürseler ziyâde nef' eyleye kezâlik (18) yaķup sirke ile içürseler kezâlik kökinüñ tamarların yiseler nef' eyleye ba' zılar dimişler (19) göğüsde olan perdelere zarar ider ' asel zararın def' idüp ıslâh ider ve dahı ma' lûm (20) ola ki haşîr otuñ bir gayrı dürlüsi dahı vardur ki fâriside aña sāmân dirler (21) şummâr ki

rāziyānedür anuñ bir dürlüsidür ki andan haşır iderler yimiş anuñ ismidür (22) bu maḳûle rāziyāne ziyāde yumuşak ve incedür şarulığa mā'ildür ṭabī' atı bārid-i yābisdür (23) dimişler ki andan olan haşır üzerine oturmak feraḥ virür ve meclisi şen ider ve bevāsīr (24) didükleri çibanları giderür bu za' m iderler ki üzerinde zehirli cānavarlar yürimez faḳīr (25) mütercim eydür ki lafz-ı sāmān şaḥīḥ ism-i fārisidür ammā luḡat-ı fārisiyyede şāḥib-i kitāb zıkr (26) itdügi ma' nāya isti' māl muḳayyed degüldür āḥir bir kaç ma' nāya isti' mālī muḳayyeddür şeyḥ ibn-i (27) bayṭār bu lafzı kitābında getürmemişdür ve daḥı berdī didükleri (28) nebāta haşır otından mā' adā türkide karalaḳ otı ve ṭuraḳ ḳamışı daḥı dirler (29) **ḥamām böcegi** fāriside benāt-ı verdān dirler ḥammāmlar içinde dīvārlarda gezer kızıl

[143^b]

(1) böceklerdür ma' rūfdur bu böcekler toḡmaz ve ḥāşıl olmaz illā şol yirlerde ki yaramaz ve (2) çirkīn ḳoḳar buḥārları ola anuñçündür ki ḥammāmlarda ābhānelerde çok olur ṭabī' atı ḥārr- (3) dur taḥlīl idici ve ḳurudıcıdur eger içlerin ezüp ve zeyt ile pişürüp ağrısı olan (4) ḳulaḡa ṭamlatsalar nef' eyleye ve efşānı yüridür oḡlanı düşürür içmesi murād (5) olunduḡda evlā budur ki yaḳup ba' dehü yaḳılmışından bir bucuḳ mişḳāl miḳdārı içeler (6) **ḥabeş cevizi diken ḳozi** ' arabide cevzü'ş-şevk dirler vilāyet-i ḥabeş şaḥrālarında (7) çok biter bir büyük ağaçdur ve anuñ yimişidür ol yimiş ḳoz ḳadar büyük ve degirmi ve söbidür (8) uci keskindür yimişi ḳurı olıcaḳ üzerinde ḳabuḡı büzilüp çekilür ḳabuḡı altında (9) daḥı ince deri içinde bir ḳatı nesne vardur içinde üzüm dānesine beñzer dāneleri (10) vardur çok olur rengi kızıla ve toz rengine mā'ildür **ṭabī' atı** derece-yi şālīşede ḥārr ve (11) yābisdür lezzetinde keskinlik ve ağzı bozmaḳlık vardur güzel rāyiḥası vardur şu (12) ile bir mişḳāl miḳdārı içeler ḥayz ḳanın yüride ve ana ḳarnından oḡlanı düşüre (13) ve ḳavuk ağrısına nef' eyleye eger andan yaḡ eyleseler ol yaḡ arḳa ve uyluḳlar taşraları (14) ağrılarına nef' eyleye eger pişürüp suyn içseler ḳavukda ve bögrekde olan taşları (15) ufaḳlaya yaḡı çıkmasınuñ ṭarīḳi budur ki bu ceviz dānesinden on iki dāne alup (16) ufadup döge üzerine bir bucuḳ raṭıl şu ḳoyalar ve şol mertebe pişüreler ki nişfindan (17) azacuk ḳala ba' dehü şāf ideler bu şāf olana nişf raṭıl zeyt yaḡı ḳatup tekrār yavaş (18) āteş ile tā şu gidüp şāfi ḳalıncaya dek pişüreler ve bir sırçalı ḳab veyāḥūd şişe (19) içine ḳoyup vaḳt-i ḥācetde isti' māl için ḥıfz ideler (20) **ḥabbü'l-leziz** ' **abdü'l-leziz** istanbulda tā'ife-yi ' arab ḥabbü'l-' aziz diyü şatduḳlarıdur iki (21) dürlüdür birisi şehr-i zūrda biter noḡu[d] dānesinden büyücek yaşşı ve söbi rāyiḥası (22) ḥōş ve lezzeti ṭatludur ḳabı siyāha mā'ildür ve

birisi dağı uzunca ve üsti ve içerüsi (23) şarudur mışırdan ve berber vilâyetlerinden götürürler **tabî' atı** derece-yi şâlişede hârrdur ruṭûbet-i (24) fazliyyesi vardur erlik şuyın ziyâde ider eger çineyüp yüzde olan leke üzerine (25) kosalar gidere mizâcî gâyet şovuk olan kimesneye cimâ' ı taḥrîk içün on iki dirhem (26) miḳdârın yimek câ'izdür ammâ çok yiseler boğaza zarar ider ve tasa virür mi'deye (27) muvâfık olmayup ağırlık virür böyle olıcaḳ sikencübîn ile iṣlâḥ ideler evlâ budur ki (28) mizâcî issi olan kimesne ictinâb idüp isti' māl itmeye veyâḥûd az yiye şâḥib-i kitâb (29) eydür biz gördüğümüz degirmilige mâ'il dânelerdür kabı bir miḳdâr kızıla mâ'ildür içerüsi

[144^a]

(1) içdür fındık gibi anuñ dağı içerüsi degirmi ḥalkadur anuñ dağı içerüsi beyâz ve yumuşak (2) içdür içerüsi siyâha ve kızıla mâ'ildür ba'zılar dimişler taḡlarda biten ḥarşef dâne- (3) sidür elân meşhûr budur ammâ böyle eyledüğünde nazar vardur zîrâ nebâtı egerçi ḥarşefe (4) beñzer ammâ ḥaḳîkatde ḥarşef degüldür ba'zılar dimişler mekke-yi mükerreme etrâfından götürürler (5) katıca dânelerdür ki müdevver renkleri siyâh ve beyâz ile ve kızılılık ile ḳarıışkdur taşa (6) beñzer tesbîḥ dağı iderler zîrâ muḥkemdür ammâ bu sözde dağı nazar vardur faḳîr mütercim eydür (7) ki şâḥib-i kitâb bu nakli egerçi zıkr itmiş ammâ aşı ve şîḥhati olmaduğı olmasından (8) evzâḥdur (9) **ḥavlân hindî ağacı** ' arabîde ḥuzaḳ dirler yünânîde luḳiyun dirler dikenlü bir (10) ağaçdur ki üç arşun miḳdârı budaḳları uzanur ve yaprakları çimşîr ağacı (11) yaprağına beñzer şık ve katıdur siyâh bübere beñzer katıca ve üsti düz ve lezzeti (12) mâyeḥûş yimişi vardur ve ağacuñ kabı şaman gibi şarudur ağaç gibi katı ve bir (13) cānibine gitmiş kökleri vardur bu ağaç şarp ve ḳurı yirlerde biter eyüsi oldur ki (14) ḥicâzî olup mekke etrâfında ḥâşıl ola bu ağaçdan murâd 'uşâresidür 'uşâre- (15) si şabır gibi acı nesnedür ba'zılar tûtyâdur dirler ba'zılar ağacın götürmege üşenüp (16) hemân yaprağını döḡüp yine içinden çıkan şuyı ile çörek çörek idüp yine (17) kendü ağacına veyâ ḡayrıya yapışdurup ḳurudurlar ba'dehü alup sâ'ir şehirlere götürürler (18) ba'zılar dağı ḳurı iken alup niçe günler şu içinde ıṣlayup ba'dehü şuyı içinde müherrâ (19) olup ḳuvveti çıkınca pişürürler ve taşfiye idüp tekrâr şuyın ḳaynadurlar tâ şol mertebe- (20) deki 'asel gibi ḳoyu olur ve ḥıfz iderler ḡâḥ olur yaluñuz yimişinden dağı 'uşâre iderler (21) zıkr olınuğı üzere ba'zılar pişürürken zeyt yaḡınuñ çökeğinden ḳatup veyâḥûd (22) pelin 'uşâresinden ve şıḡır ödinden veyâḥûd enber-i bâris ki ḳadın tuzluğıdur (23) anuñ yaprağın ve dikenin pişürüp anuñ ḳoyu şuyından veyâḥûd petmezi şabır ile (24) ve mür ile ve za'ferân ve zerdeçav ve mersin şuyı ve

enār kabı ile kaynadup bunlardan (25) katup hile iderler imiş bu ağacın ‘uşāresinün eyüsi oldur ki âteşe göster- (26) seler âteş gibi olup şu‘le vire ve söyündürseler kana beñzer köpügi ola ve taşrası (27) siyāh olup içerüsi yāķūt gibi olup bir miķdār şarulığı ola ve yağ rāyihası gibi (28) çirkīn rāyihası olmayup bir miķdār k̄abızlığı ve acılığı ola tabī‘atı hārāret ve burū- (29) detde mu‘tedildür yābisdür k̄abız olup taḥlīl idici ve māddeleleri men‘ idici ve şovudıcudur

[144^b]

(1) mekkeden getürdüklerinün k̄abızlığı ziyāde ve taḥlīli azdur hindden getürdüklerinün taḥlīli (2) çok ve k̄abızlığı azdur bu ikiden mā‘adāsı eyü degüldür ve bellü fā‘idesi yokdur mekkeden (3) getürdükleri şişlere ve mevāddı men‘ itmege eyüdür gözde olan karañulığı giderür (4) ve gözde olan gicigi ve gicişmeyi giderür ve eskiden olan yaşlıkları giderür (5) huşuşen kulaqlarda olan yaşlıkları ve iriñleri ziyāde def‘ ider eger çineyüp tamağa (6) sürseler boğazda olan şişlere nef‘ eyleye eger gevşemiş olan diş etlerine (7) sürseler nef‘ eyleye çıbanlara ve oturaķda olan çatlaķlara ve sıyrılmış olan (8) yirlere sürerler nef‘ ider eger beş dirhem miķdārın içseler veyāḥūd anuñıla ḥuķne (9) itseler eskiden olan ishālī kaṭ‘ eyleye ve bağırsaklarda olan çıbanlara nef‘ eyleye (10) gāh olur öksürük ile kan tükürmek için içürürler ve ķuduz talayana içürürler (11) nef‘ ider ammā hind[d]en getürdükleri yaprağı zeytün yaprağına beñzer bir kökten çıkar (12) budaķlu bir ağaç ‘uşāresidür ol ağaca lisān-ı fāriside filzehrec dirler (13) ve ‘uşāresi ḥavlān-ı hindī dirler bu ‘uşāre daḥı ḥuzaż-ı mekkī itdügi cemī‘an (14) ḥāşşaları kuvvet ile virür illā māddeleleri men‘ itmez eger saçlara ḥinnā urur gibi (15) ursalar veyāḥūd pişürüp şuyı ile bir kaç kerre yusalar saçları kararda gül (16) şuyı ile dāḥis ki tırnaķlar diplerinde çıkan şişdür anı eyü ider ve nemle didükleri (17) çıban ki ziyāde keskin ve ince şafrādan olur çıbanlardur aña nef‘ ider ve sā’ir yirlere (18) tağılmasın men‘ ider eger bu ağacın yapraķların budaķları ile sirke ile pişürseler (19) ve içseler şişmiş olan talāķa nef‘ eyleye ve yaraķan ki beden kararmasına veyāḥūd (20) şararmasına dirler anı giderür ve ḥayz kanın yüridür eger pişürmeyüp isti‘ māl (21) itseler bedeninde za‘iflik olan kimesneye nef‘ eyleye eger yimişinden vezn-i musaṭṭar on (22) ki toķuz dirhem miķdārdur içse balgāmı ishāl idüp katl idici olan edviyeden (23) nef‘ eyleye ḥuzaż ve ḥavalān şānlarındandır ki saçları dā’imā anlar ile yusalar (24) ve ḥinnā urur gibi ursalar saçları çok ider eger şuyı veyā pişürüp şuyı ile ğargara (25) itseler boğazda olan ağırlara nef‘ eyleye eger ķuduz taladügi yire taldursalar şol (26) vechile ki dibine irişse

nef eyleye eger her gün şovuk şu ile buçuk mişkāl miqdārın (27) içürseler nef eyleye eger bulunmasa filzehrecden vezni miqdār bedelidür ba' zılar (28) dimişler fū[l]fūl ve beyāz şandaldan beraber idüp mişli kadar bedelidür (29) **harbak-ı emles yir feslegeni hürmüz diken hürmüz hāyası yabān feslegeni** sultān otı

[145^a]

(1) dirler lisān-ı nebatide halbüb dirler vilāyet-i endülüsde hā'-yı mühmele ile harbak-ı emles (2) dirler türkide de bu isim ile ma' rüfdur kezālik endülüsde ve gayrıda 'aşā-yı hermes (3) ve haşy-ı hermes dirler hā-yı mu' ceme ile bu bir nebātdur ki yaprağı bādrüc ki türkide ayva (4) dāne ve ba' zılar tere-yi horosānī dirler anuñ yaprağına beñzer ammā bunuñ yaprağı kiçirek ve ker- (5) tilmişi azdur boğumlu budakları vardır anlarda incecik ve çok budaklar vardır bu nebāt (6) erkeklü ve dişilüdür erkeginuñ yaprağı küçük ve yimişi küçük ve degirmidür hāya yumurta- (7) sına beñzer ikişer olup birbirine biñişmişlerdür nebātınuñ uzunluğı bir qarışdur (8) **tabī' atı** derece-yi şāniyede hārr ve yābisdür taḥlīl idici ve karnı yumuşadıcıdur eger iki- (9) sinden alup şu ile haşlayup şuyından otuz mişkāl miqdārı içseler şu gibi (10) olan yaşlıkları ve şafrāyı ishāl eyleye ba' zılar dimişler eger ' avret hayzdan pāk (11) olduğdan soñra dişisinüñ yaprağından döğüp götrünse veyāḥūd içse kız gebe (12) kıla ve eger erkek olandan içse erkek gebe kıla hāşşasındandır (13) **habbü's-selāṭin** dend dirler dend vilāyet-i çinden getürdükleri kene tohumunuñ (14) ismidür ibn-i cülcül ve ibn-i hebitem nām tabībler dimişler ki māhūdāne didükleri devādur (15) ammā ğalaṭ itdikler[i] şahīḥ zıkr olındur ve bu dend ki habbü's-selāṭindür üç dürlüdür (16) biri hind[d]en añaru vilāyet-i çinden gelür ve biri hind[d]en getirilür ve biri 'acemde (17) sicistāndan getürdükleri çinisinüñ dānesi büyükdür fıstık dānesine beñzer (18) sicistāndan getürdükleri kene tohumına beñzer ammā üzerinde siyāh noktaları vardır (19) hindisinüñ miqdārı ikisinüñ ortasındadır rengi toz rengi şaruya mā'ildür (20) çinī cümleden eyüsi ve ishāl itmekde kaviregidür hindisi sicistāndan getürdüklerinden (21) eyürekdür **tabī' at** bu habbü's-selāṭin hārr devādur harāreti ve keskinligi derece-yi rābi' iye (22) irişmege qarībdür içi iki bölünüp ortasından başı tarafına biter dılcügezi vardır (23) ol dılcügez ziyāde issidür harāreti derece-yi rābi' a āhirine irişür habbü's-selāṭin (24) eskiyüp üzerinde kabuğı şoyulduķda içinde olan dılcügezi fi'l-hāl katl (25) idici zehir olur zehr-i helāhil didükleri zehir gibi ' ilāc-pezir olmaz habbü's-selāṭin (26) ğalīz ve çig olan hıltları ve bendlere dökilen balğamı bedenüñ deriñ yirlerinden (27) çıkarur tā'ife-yi hind habbü's-selāṭini büyük ma' cūnlara ve uşumāḥikūnlara kıatarlar

(28) uşumaḥīkūn ishāl-i aḥlāt için bir gūne terkībdür evlā budur ki bedenleri za‘īf
(29) olanlara ve şol şehirlerde ki issisi ziyāde olup taḥlīl-i aḥlāt ziyāde ola meşelā
baḡdād

[145^b]

(1) ve eṭrāfı mışır ve yemen gibi bu māḳūle vilāyetlerde ishāl için virmeyeler ammā
şol şehirler ki (2) hevāları i‘tidāl üzere veyāḥūd şovuk olup aḥlāt-ı issi sebebiyle çok
taḥlīl bulmaya (3) meşelā hind ve ısfahān ve şimāl cāniblerinde şovuk şehirlerde
isti‘māl olınsa cā’izdür (4) içmek murād olındukda çinīsinden alalar eger bulunmazsa
hindisinūñ tāzesinden (5) çürüyüp bozılmış olmaya ve yarılmış olmaya ammā
sicistāndan getürdüklerinden ictināb (6) evlādur zīrā a‘māl itmesi eglenüp bağırsak
ağrısı ve tasa peydā ider ve isti‘māl olındukda (7) üzerinden kabuḡın bıçak ile gidereler
ve dudaklara yakın getürüp toḡundurmayalar (8) zīrā kızılıḡın giderüp bulanık ider ve
baraż gibi ider kabuḡı soyuldukda ba‘dehü yarup (9) içinden dīlcügezi yabāna atalar
kezālik kabuḡın daḡı atalar zīrā kabuḡı ve dīlcügezi (10) fi’l-ḥāl katl ider
zehirlerdendür bir dirhem miḡdārı ‘ilāca kābil degüldür ba‘dehü dānesini (11) bir
miḡdār nişāsta ve içinde ufak toḡum gibi nesnesi ayırtlanmış gül ve za‘ferān ile
döğeler (12) eger āḡir devā ile qarışdursalar aña yardım ider veyāḥūd anı ıslāḡ ider
devālardan meşelā (13) türbūd ve koyun otı ‘uşāresi ve pelin gibi nesneler katalar ve
isti‘māl ideler afyon ve ferfiyūn (14) katmayalar böyle olıcaḡ cemī‘an çig ve ḡalīz
olan ḡıltları bedenūñ deriñ yirlerinden (15) eridüp ishāl ile çıkara ve saçlarıñ siyāhlıḡın
ḡıfz ide bedenleri kalıñ (16) olup ishāle şabr ider ve müteḡammil olup kavī
kimesnelere miḡdār-ı şerbeti bir denkten bucuḡ (17) dirheme dekdür bu miḡdārı daḡı
ıslāḡ idüp vireler ḡabbū’s-selāṭinūñ katl itmesi iki (18) tarīḡledür birisi budur ki şol
mertebede çok ishāl ider ki bağırsakları taşra (19) çıkarur veyāḥūd bağırsaklara ziyāde
aḡrı peydā idüp ve ıztırāb ve tasa virüp katl (20) ider bu maḳūle ḡāl olıcaḡ şāḡibini
sāde yaḡ ve tāze süd ile kuşduralar ba‘dehü ḡarnı (21) tutucu devālardan meşelā
semzāvet ve bezr-i ḡaṭūnā ve şamḡ-ı ‘arabī ve kitre içürelere ba‘dehü arpa (22) veyāḥūd
pirinç kabuḡın giderüp döḡüp gül yaḡı ve alma şuyı ve ḡoruk şuyı ile ḡoyu idüp (23)
ve üzerine bir miḡdār ḡurmā şarābı serpüp içürelere ve ḡabak çekirdeḡi ile pişmiş balık
yidürelere (24) ve eger ishāl itmeyüp bağırsaklarda ziyāde aḡrı ve tasa olup ḡarnı
yüridüp açar nesneler (25) vireler meşelā bezr-i ḡaṭūnā ve aña beñzer nesneler lu‘ābın

vireler ve hıkneler ideler ve yukarudan¹⁷ (26) sonra taze sud içireler ve gıdâlardan şol nesne ki lînet virüp cilâ idici ola andan (27) vireler meşelâ çökündür ve sermak gibi ve sade yağ ve hurmâ ve kabağ ve eriklerden olan halvâlar gibi ki (28) anlara habîza dirler andan gıdâ vireler (29) **habbû'l-mülûk** fâriside mähüdâne dirler ma' nâsı kâ'im bi-zâtihi ya' nî ishâl itmekde yalunuz

[146^a]

(1) kendüsi kifâyet ider dimekdür fakîr mütercim eydür ma' nâsı bu olıcağ bu isim fârisi idü- (2) ginde naçar vardur bu devâ şark tabîbleri yanlarında habbû'l-mülûk dimekle ma' rûfdur nebâtınıñ (3) baldırı arşun kadardur ve kalınlığı parmak deñlü ve içi boşdur ve ucında budakları (4) vardur budaklarında olan yaprakları baldırında olan yapraklara beñzemez baldırında olan (5) yapraklar bâdem yaprağına beñzer uzunca ve düzcedür budaklarında olan yapraklar degirmilige (6) mâ'il ufağdur büyük şarmaşık ve zerâvend-i tavîl yapraklarına beñzer şaru çiçeği olur (7) çiçekden sonra degirmi kılıflar içinde dâneleri biter kılıfları kebere kılıflarına beñzer her (8) birinüñ içinde birbirinden ayrılmış üçer dâneleri vardur ve her dânenüñ başka kılıfı (9) olur dânesi burçağ dânesi kadar olur ve rengi kızıla mâ'il siyâhdur ve içi beyâz- (10) dur ve lezzeti tatlu olur ince köki vardur 'ilm-i tıbda isti' mālî yokdur bu nebât südlügen (11) didükleri nebâtdan bir şınıfdur südi sâ'ir südlügenler südi gibi ziyâde hârr ve (12) yâbisdür ziyâde ishâl ider **tabî'at** nebâtınıñ cemî'an eczâsı hârr ve yâbisdür isti' māl olan (13) dânesidür dânesinüñ tabî'atı derece-yi şâlişede hârr ve yâbisdür şâhib-i kitâb eydür bizüm (14) zamânumuzda dend-i şinî ki habbû's-selâîndür bu zıkr olınan devâ ismin ıtlâk iderler (15) şâhib-i kitâb eydür tabîbler bu devâyı eger nebâtını ve eger dânesini bilmedükleri için ve gayrı (16) devâyı anuñ ismiyle tesmiye itdükleri için bu devâ o nebâtı hâlâ bagdâd etrafında (17) mevcûd ve ma' rûf degüldür şöyle ma' lûm ola eger dânesinden üçden sekiz dâneye (18) varınca yutsalar veyâhûd döğüp ba' dehü yuvalağ idüp şovuk şu ile içseler balğam ve şafrâ (19) ve şulu hıltları ishâl eyleye gâh olur nebâtınıñ yaprağı yalunuz veyâhûd ba' zı yinür nesne (20) ile pişürüp yirler veyâhûd içerler kezâlik ishâl ider ba' zı tabîbler dirler ki iki dirhem- (21) den ziyâde isti' māl itmeyeler bu devâ ziyâde kuşdurur eger yutsalar ishâl itmesi sühûlet (22) üzere ola ammâ döğilmiş olıcağ kavî ishâl eyleye anuñıla olan ishâl bendler ağrılarına (23) ve niğris ve 'ırku'n-nisâ ağrılarına ve istiskâ ve kulunç marazlarına nef'

¹⁷ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

ider bu devā mi' de (24) ağzına zarar ider anison ıslāh ider ve oturağa dahı zarar ider ıslāhı kitre (25) iledür bu devāyı şovuk şu ishāl itmekde harekete getirür ya' nī şovuk şu ile içildükde (26) tiz ve çok ishāl ider (27) **hüsnu yūsuf nazar otı kuduz otı kurbaga otı şakal otı kulunç** (28) otı yünānide alusen dirler ba' zılar lāmdan soñra vāv ziyāde idüp alusen (29) dirler ma' nāsı kuduz talamasından olan dīvāneligi giderür dimekdür tã'ife-yi şām

[146^b]

(1) arasında bu nebāta haşîşetü'l-lihāt ve haşîşetü's-sülhāfāt ya' nī kaplunbağa otı (2) dimekle ma' rüfdür ve şarp yirlerde biter bir arşun deñlü uzayup bir sākı bitüp (3) tırduğı baldırı vardur şüretā frasyon didükleri nebāta beñzer ammā bunuñ (4) yaprağı bir miqdār haşin ya' nī eli tırmalar iriligi vardur ve dikenleri andan çokdur (5) ve bunuñ siyāha mā' il kızıl renklü çiçekleri vardur ki yapraklarınuñ diplerinde (6) biter çiçekden soñra termes ki acı bakladur anuñ küçüklerine beñzer yaşırağ tohumı (7) olur iki kat kılıf içinde olur bu devā i' tidāl üzere mücefffdür ya' nī kuru- (8) dıdıdur issidür tañlil idici ya' nī şişleri ve mādeleri indürüp az idi- (9) cidür **tabi' at** şöyle beñzer ki harāreti derece-yi şāniye evāhırine irişür eger bu nebātuñ (10) pişürilmişinden içseler fi'l-hāl şovukdan olan te'siri ve tıngunlığı sakin (11) eyleye bedende harāret veyāhūd hummā var iken içmeyeler eger tohumını döğüp ve bal (12) ile karışdurup ekşeriyyā başda zāhir olur büşür-ı lebeniyye didükleri ufağ çıban- (13) lara ve harāretlere ursalar eyü ide eger kelefte ya' nī yüzde olan siyāh veyāhūd (14) kızıl leke üzerine sürseler lekeyi gidere eger dirhem miqdārın içseler (15) kezālik lekeyi pāk idüp gidere eger döğüp kuduz talamış kimesnenüñ ta' āmına (16) karışdurup yidürseler bi'l-hāşşa eyü ide hekīm calinus dimiş ki şi' rā-yı yemāniyye (17) didükleri yıldız toğduğı vaqıtde ki yaz ortalarıdır bu devā' bulup kurıdup (18) muhkem döğüp ve elekden geçürüp hıfz itseler ve vaqt-i hācetde kuduz tıladığı (19) kimesneye mā-yı ' asel ile elli dört dirhem kadar bir kaç def' ada içürse bi'l-hāşşıyye (20) ve ziyāde nef' eyleye miqdār-ı şerbeti iki dirheme dekdür miqdār-ı şerbetin iki ya' nī (21) gün aşurı virmek cā' izdür bu nebātuñ hāşşalarındandır eger bir eve aşā- (22) kosalar ol evde olan eger insān eger hayvān şihhatlerin hıfz eyleye eger (23) bu nebātuñ cümlesin ya' nī yaprakları ve budakları ve sā' ir eczāsiyla kızıl bez pāresine (24) bağlayup elemi olan hayvāna aşākosalar elemin sakin eyleye eger şovuk (25) alup tıñmış olan kimesne bu nebātı eline alup tutup aña bakşalar şovuk te'sirin gidere (26) ve ısıdup nef' eyleye ğafiki nām tabib bu devānuñ cemī' an ahvālinde tırağ otına (27) beñzer bir devā zıkr eyledi lakin anuñ havuca

beñzer uzun köki vardur (28) lezzetinde tatlılık ve bellü harâret vardur ve zıkr eyledi ki eger kökinden üç dānesinüñ (29) şuyın şıķup alup şol maķūle ķuduz ıalamış kimesneye ki şovukıdan ķorķar ola

[147^a]

(1) içürseler anı ķuřdurup nef̣ eyleye eger köklerinüñ şıķındusı olmazsa ķurusından (2) bir dirhemden iki dirheme dek içüre bu zıkr olınan devā ya' nī yūnānca alusen ķarra (3) ve 'uşbetü's-sübā' ve zıkr olınan ıuraķ otına beñzer nebātlar ile müştebih ya' nī bunlardan (4) seçmesi gücdür zırā bunlar daķı ķuduz ıalamasına nef̣ itmekde müştereklerdür ya' nī (5) bu devālar daķı ķuduz ıalamasına nef̣ iderler (6) **ıavuı** 'arabīde cezer dirler ma' rūfdur bostānisi ve yabānisi daķı olur iki dürlüdür (7) birisi kıızıl ve yumuşakıdur ve birisi daķı şarudur ve iriraııdur **ıabī'atı** hārr ve raıbdur (8) harāreti derece-yi řāniyeye ve ruıūbeti derece-yi ūlāya irişür yabānisi derece-yi řālīře (9) evvelinde hārr ve derece-yi ūlā āķirinde yābisdür bir miıķdār keskinligi ve acılıķı ve acıtma- (10) sı vardur çineseler zāhir olur ba' zılar buıa řaķāıul dirler ikisi daķı issidür (11) hııııları taltīf idicidür ikisinde daķı şişirmek vardur cimā' iřtiĥāsın taķrīk (12) ider ve āleti ĥarekete getürür bostānisiñüñ toķumu yabānisi toķumından cimā' ı ziyāde taķrīk (13) ider yabānisi bevli idrār ider ve ĥayz ķanın indürür içmekle ve götrünmekle bu (14) bābda bostānisinden aıvādur yapraķı ekle marāzına eyü yaıııdur bostānisiñüñ toķumu (15) istiskā-yı ıabliye ve balģamdan göģüs perdelerinde olan çıbana ve zehirlü cānavarlar (16) işirdugına muvāfıııdur eyüdür ba' zı ķavim dimişler ki eger evvel içmiş olsalar zehirlü (17) cānavarlar zarar itmeye 'avretler gebeligine yardım ider eger yabānisinden götrünseler (18) ķarında oģlanı çıkara bostānisi daķı bunu ider ammā za' f üzeredür (19) ammā siñire ve boģaza zarar ider ıavuıdan serĥōř ider řarāb iderler (20) ol řarāb damaģa ziyāde te' řir ve zarar ider ve tasa ider ve ziyāde serĥōř (21) idüp güçle taĥlīl olunur maĥmūrılıķı olur ve yüzde gitmez kıızılıık ider yabāni- (22) sinüñ kökin çig iken yiseler mi' deye zarar ide ve elem vire eger toķumından bir (23) dirhem miıķdārın ol miıķdār şeker ile içseler baldırlar aģrıların gidere eger (24) kendüyi ve yapraģın řu içinde ķaynadup şovukıdan ellerinde ve ayaklarında ķanları (25) toñmiř olan oģlancıkıların ellerin ve ayaklarıñ yusalar nef̣ eyleye ıavuıdan (26) ictināb evlādur zırā şişirmesi çokıdur eger şişirmesi olmasa (27) istiskālulara ziyāde nef̣ ider devālardan idi mi' deden inmesi giıııdır (28) issi mizāclulara muvāfııı degüldür eger yimek isterlerse ĥařlayup miri ve sirke (29) ile yiyeler ammā mizācları şovuk olanlara nef̣ ider ĥuřuřen et ile toģrayup

[147^b]

(1) pişürüp hardal ve issi otlar meşelâ na' nâ' ve kerefes ve ğayrı ile yiyeler eger mi' delerinde (2) yaşlık olursa mi' deye kuvvet vire ve yaşlığın gidere ve cigerde olan südde- (3) leri aç a eger oğlaqlar eti ile yiseler eyü hıl̄t peydâ eyleye balgâmı kesüp gidermek (4) hâşşasıdur eger bal ile terbiye itseler hażımı kolay ve mi' deye hafîf ola (5) tuzlanup sirkelenmiş olanı cigere ve mi' deye nef' ider ve talaķı eridür eger (6) murabbâ olanına issi ve güzel râyiḥalu otlar kıatsalar şovuk cigere nâfi' ola ve mi' de- (7) nûñ yaşluğın kıurıda ve cimâ' a ziyâde kuvvet vire yaluñuz murabbâsı daķı cimâ' ı taḥrîk (8) ider ve erlik şuyın çok ider yabânîsinüñ taḥrîk itmesi ziyâdedür ammâ (9) bostânîsinüñ erlik şuyın ziyâde itmesi artuķdur ve mi' deyi kıızdırur ikisi daķı (10) ana kıarnında oğlan yatağın pāk ider ve yılleri çıkarur ve ta' āma iştiḥā virür ta' āmı (11) hażım itdürür mizācları şovuk olanları ve issi mizāclu olanlardan şaķalları (12) ağarmağa başlamış ve kıocamış olanlara eyüdür murabbâsinüñ isti' māl itme- (13) sinüñ eyü zamānı evvel-i bahār ve güz zamānlarındadır ḥavuç toḫumı bulınmasa veznince (14) anison bedelidür yabān ḥavucınüñ hâşşasındandır eger evlerde aşakosalar (15) zehirlü cānavarlar kıaçar yabânîsinüñ toḫumınüñ bedeli bostânîsinüñ toḫumından iki (16) veznidür ba' zılar dimişler bir veznidür ba' zılar dimişler sedef toḫumıdır ba' zılar (17) çörek otı toḫumı ve ba' zılar şalgām toḫumıdır (18) **ḥunnāb** ' arabîde ' unnāb dirler ma' rūf yimişdür **ṭabî' atda** zāḥir (19) olan budur ki ḥarāret ve bürüdet arasında i' tidāl üzere ola ma' a-hāzā (20) derece-yi ūlā āḫirinde raṭbdur kıan ğalebesini ve keskinliğini ziyâde söyündürmesi (21) vardur eger yiseler eyü yelimşiklü hıl̄t peydâ ider lakin hażımı ğiçdür ve öksürüğe (22) ve ğüçle nefes almaķ marazına ve böbrekler ve kıavuk ağrılarına ve ğöğüs ağrılarına (23) nâfi' dür eyüsi oldur ki dānesi büyük olup şāfi kıızıl ola ve otlu ola (24) ammâ ğevşek olan mi' deye ve balğamlulara zarar ider anlara ıslāḥı budur ki kıuru (25) üzüm ile yiyeler ḥunnābuñ kıurusı ğöğüse nef' itmekde tāzesinden ziyâdedür (26) ve şol ki henüz olmayup kekredür ṭabî' atı kıabz ider ve tamām olup kemālin bulmuş (27) ola ishāl ider ḥuşūşen kıurumışını ş u ile pişürseler ziyâde ider ammâ (28) ruṭûbeti ziyâde olan ince olan kıanda te' şîri yokdur kıurusını ş u ile (29) pişürseler veyā ş u içinde ıslasalar boğaz iriligine ziyâde nef' eyleye

[148^a]

(1) ḥarāreti ve şer[r]î didükleri ḥarāret ki bedende añsuzdan zāḥir olur anları söyündürür (2) ḥuşūşen şuyından sikencübîn ile içseler ve şuyından ve cürminden

mercümek şuyı (3) ile içseler ziyāde nef̄ eyleye şuyından çok içmek gevşeklik virür ve şişirür (4) ıslāhı budur ki kırı üzüm ve sükker ile isti' māl ideler āleti kıvāmdan alıkor ve (5) erlik şuyını az ider mizācları issi olanlar anuñla meze idinseler nef̄ eyleye ve şarāb (6) zararını def̄ eyleye huşušen mizācları issi olanlara ziyāde nef̄ ider ammā mizācları (7) şovuk olanlara gül şuyı içinde ıslayup şeker ile isti' māl itseler nef̄ ziyāde ola (8) eger ağacınun yaprağını kurıdup ba' dehü ince döğüp eleyüp ekle didükleri marāz (9) üzerine saçsalar ziyāde nef̄ eyleye bu bābda aña beñzer devā olmaya evlā budur ki saç- (10) mazdan evvel ol yire bal süreler eger ağacınun baldırının kabuğunu döğüp mişli (11) üstübec ile qarışdurup tağılur maķūlesi olan yaralara tıldursa pāk (12) idüp eyü ide bu hāşşa yaluñuz kabuğında dağı vardır eger yaprağını şu ile pişürüp (13) ba' dehü taşıye idüp şuyından şeker ile beş güne dek her gün nişf rañıl miķdārı (14) içseler bedenden giciği gidere mücerrebdür eger çekirdeklerini döğüp öğüdüp andan sıvıķ (15) ya' nī kavut itseler ve şovuk şu ile andan içseler tabi' atı tıutup karnı kabz (16) eyleye eger cümlesin öğütseler ve bağırsaklarda olan çıbanlara nāfi' ola eger şamgını sirke (17) ile ezüp temregü üzerine üzerine sürseler nef̄ idüp gidere huşušen (18) bir kaç kerre her gün itseler ziyāde nef̄ ide hūnnāb yaprağını çineseler lezzet kuvvetini (19) gidere devālar içmekden ikrāh idenlere eyüdür igrenmeyüp içmesini āsān eyleye (20) **habeş büberi** ' arabīde fūlfūlū's-sūdān dirler lezzeti keskin ve dili büzüp acıdıķı (21) ve issidür vilāyet-i habeş ve berberde çok olur ol vilāyetlerden mısıra götürürler (22) diş ağırsı ve oynamasına ziyāde nāfi' dūr ol vilāyetler halkı anı fūlfūl yirine (23) isti' māl iderler ve bu dāneler ağaçda bitmez bir nebātda biter (24) **habbū kılķıl** ekilür ve kendüden biter bir nebātdur vilāyet-i bağıdādda olanı kendir nebātına (25) ziyāde müşābihdür bu nebātdan dağı kendirden itdükleri gibi ipler iderler ve bundan (26) olan kendirden olandan kavīrekdür ağacınun baldırı bir miķdār kıızıllıķa mā'il- (27) dūr yaprağınun lezzeti ağır yağlu nesne gibidür çiçeği beyāza mā'ildür dānesi eli (28) tırmalar irirek kılıflar içindedür dānesi ' uşfur tohumı gibidür rengi siyāha mā'il (29) bozdur lezzeti tatlıdur bir miķdār yelimşikligi vardır vilāyet-i bağıdādda çok ekerler kılķıl

[148^b]

(1) veyāhūd habbū'l-kılķıl diyü itlāk olınsa murād zıkr olınan tohumı olur **tabi' atı** derece-yi (2) sāniye evvelinde hārr ve rañbdur eger susām ve nebāt şekeri veyā peynir şekeri ile qarışdurup (3) yoğurup isti' māl itseler cimā' a ziyāde kuvvet vire andan hāşıl olan yaramaz degüldür (4) eger āteşde kavursalar eyüligi ziyāde olup tuhme itmeden

ba' id ola eger çok (5) isti' māl olinsa hayza ya' nī mi' deyi fesāda virüp kuşmağıla ve ishāl ile taşra (6) eyleye şarāb içerken anı meze idinseler cimā' a ziyāde tahrik eyleye lakin baş ağrıda (7) anuñçün evlādur ki āteşde qavurup isti' māl ideler ve mizācları issi olanlar üzerine (8) bir miqdār ekşi enār şoralar veyāhūd sikencübīn ile içe tahrik-i cimā' için isti' māl (9) olunan miqdār üç dirhemden on iki dirhem miqdāra dekdür āteşde qavurup birer (10) birer meze idinüp yiyeler eger dögilmiş isti' māl iderlerse altı dirhem miqdārı (11) isti' māl ideler (12) **himār otı** ' arabīde ri' yu'l-humeyr dirler ya' nī himārlar otlayacağı nebāt dimekdür (13) ve diyār-ı mağribde endülüs vilāyetinde bir diken ismidür ol diken yūnānīde hāmālā- (14) vun esved diyü zıkr olunan nebāta beñzer gölgelü ağaçları olan tağlarda (15) biter rāyihāsı keskindür tere rāyihāsı keskin olduğu gibi kökleri dahı keskindür (16) yapraklarından köki keskinlikde ziyādedür eger kökinden içseler tūrmaz¹⁸ maķūlesi (17) olan burun qanı akmasını peydā ider rub' dirhem miqdārı talaķlu olan (18) kimesnelere nef' itmekde bādzehirdür ya' nī fi'l-hāl nef' ider tohumı dahı burun qanını ziyāde (19) aķıdur eger köki ve eger yaprağı hıltları muhkem çekici ve bevli idrār idici devālardandur (20) harfū'l-hā (21) **hurma** ' arabīde temirdür ki qurumuş ola lakin hurmā bu mertebeye gelinceye beş mertebesi (22) vardur her bir mertebede bir gūne havā ve bir gūne tabī' at bağlar mertebe-yi evvel hurmā çiçeği (23) kabuğıdur ' arabīde kefre dirler ki hurmā henüz zuhūr idüp yimişinüñ üstinde olan (24) kabuķ ismidür yimişi örtüp setir itdüğüçün böyle nām virmişler eyüsi oldur ki erkek (25) olan hurmādan alınmış ola zīrā anuñ rāyihāsı hōşlu qavīdür ve keyfiyyeti gālibdür (26) **tabī' atı** derece-yi sāniye āhirinde yābisdür kuvveti azacuķ harāretten ve bellü şovukdan terkīb (27) olınmışdur yağlara andan qatup yağların kuvvetleri ziyāde olup fāsīd olmaķdan (28) hıfz ider tağılur maķūlesi yaramaz çibanlara ekseler tağılmasını men' eyleye eger (29) ince dögüp gevşemiş olan eñ yirlerine yaķı itseler ishālī kesüp za' if olan

[149^a]

(1) mi' deyi qavī eyleye kezālik şuyın şormağıla bu maķūle nef' eyleye eger çineseler diş (2) etlerin qavī idüp ekle ve yaramaz çibanlardan ağızda olan fesādı iślāh eyleye (3) eger ince dögilmişinden veyāhūd āhir mu' āvenet ider münāsib devā ile şufūf (4) idüp yutsalar ishālī qat' eyleye miqdār iki mişķāle dekdür eger pişürilmiş i ile saçları (5) yusalar siyāh eyleye ve kıvırcıķ eyleye ve qavī eyleye ve aķan qanı tutar eger nışf

¹⁸ Metinde yanlışlıkla طوزمار şeklinde yazılmıştır.

raṭıl (6) miḳdārı didimleyüp ve bir buçuk raṭıl şu içinde şol mertebe pişürseler nışf (7) raṭıla varsa ba‘ dehü şeker ile tatlu idüp içseler ve kavuk ağrılarına ve göğüsde (8) olan perdeler za‘ ifligine nef‘ idüp qarın ve raḥim içine akan nesneleri tutar (9) ve ḥayz kanın giç getürür eger tāze iken fıstık ağacı şakızı ve balmumu ile pişürüp (10) yumuşak iken gıcık ve uyuza sürüp bir kaç gün üzerinde tursa eyü idüp (11) gidere mücerrebdür gāh olur kefrā içinde beyāz toz gibi kefrāya yapışmış ḥōş rāyiḥalu (12) nesne bulunur anı cem‘ itseler ishāli ve aḳar kanları tutucı ve mi‘ deye kuvvet (13) virici devā ola ve kefrā ef‘ ālinde zıkr olınan cemī‘ an fi‘ llerde enfa‘ ola lakin leṭāfet (14) ile ve beden içine talmak ile te‘ şir eyleye ve yaramaz rāyiḥalu çürük çıbanlara (15) nef‘ de gāyetdür mertebe-yi sānī ḥurmā çiçegidür ‘ arabīde aña ṭalı‘ dirler ki evvel bitüp (16) zāhir olduğda beyāz ve dizilüp birbiri üzerine ve qarşu be qarşu birbirine (17) girmiş bitüp cümlesi ortası kalıñ başı ince balıga beñzer uzun kab (18) içinde biter ki kabına kefrā ve keş didiler ānifen zıkr olındı erkek olan ḥurmā (19) ağaçlarının ṭalı yek ve yumuşakrek ve leziz ve leziz ve kabının üzerinde olan (20) kab pārelendikde andan un gibi beyāz ve ince ve yumuşak ve yağlu ve rāyiḥası (21) ḥamir gibi toz çıkup dişi olan ḥurmānuñ ṭal‘ ı anuñıla kuvvetlenüp biter andan gayrı (22) nesne ile ıslāḥ gelmez ve tatlu olmaz dişi ḥurmā erkek ḥurmāyı sever ve ol tarafa (23) egilüp mā‘ il olur ṭabī‘ at bu ṭal‘ uñ ṭabī‘ atı derece-yi ūlā āḥirinde bārid ve derece-yi (24) sāniyede yābisdür unı ḥarāretten ḥālī degüldür ol ḥarāret sebebi ile cimā‘ a ziyāde (25) taḥrık ider rāyiḥası ‘ avretler iştihāsın taḥrık ider erkek ḥurmādan olup (26) tatlu şu ile şulana ve dānesi küçük olup kabı aḳ ve inlü olup kabızlığı (27) az olup acı olmaya ve dānesi pāk ola ammā ṭal‘ uñ hażım olınması güçdür (28) ve ğıdā virmesi azdur eger tiz hażım olursa virdüğü ğıdā yaramaz olmaz lakin (29) ğalizlığı vardır ṭabī‘ atı kabz idüp muḥkem ider ve ḥarāret-i ğarībeyi bağırsaklardan

[149^b]

(1) kendüye çeker cemmār ki ḥurmā ağacının başının filizidür ṭal‘ dan yigdür ṭal‘ mi‘ deyi (2) dimāğat ider çok yimek kılunç peydā ider eger şu ve yağ ile pişürüp ba‘ dehü şirūğan (3) ile kavursalar lezzeti ḥōş olup mi‘ deyi incitmesi ve şişirmesi zā‘ il ola (4) eger mizācı şovuk olan kimesne şa‘ ter ve sirke ve ḥardal ve miri ve fülful ve zeyt yağı (5) ve kerevya ve sedef ve kerefes ve na‘ nā‘ ile kanḳısı bulursa anuñıla yiseler gāyet (6) nāfi‘ olup zarar itmeyecek iken yimesi murād olunursa çerb nesneler meşelā (7) tavuk ve toklu koyun etleri ve kaz iç yağıyla yiyüp üzerine eskiden olan ḥurmā (8) şarābın içeler ve ṭal‘ mizācı issi olanların yangınları sākin ider ve nefsin

hōş (9) ider ve kanı hareketin sākin ider ve mi‘ deye kuvvet virüp yaşlukların kurudur (10) ʔal‘ ı yidükden şöña üzerine münāsib cevārişlerden ve zencebīl murabbāsından bir miqdār (11) yiseler zararın def‘ eyleye gāh olur bal ile yinüp zararın def‘ idüp mi‘ deden itme- (12) si tīz olur hūrmādan olan hālvā ve ʔatlu nesneyi anuñıla yiseler giç hazım olur lakin (13) hōşça ider ve hazıma mi‘ deye kuvvet virür eger kurusun döğüp eleyüp on iki (14) dirhemüñ sefūf idüp yiseler karnı ziyāde tutup kabz eyleye mertebe-yi şālīş beleh- (15) dūr ki hūrmā çiçeğinden şöña yimişi henüz yeşil ve müdevver iken ve salķımında dāneleri (16) birbirinden ırāk iken ismidür böyle iken veli‘ daħı dirler hūrmā ağaç üzerinde (17) beleh iken aşma ağacında ʔoruk ibtidā’sı gibidür hūrmā böyle iken şarāb idüp (18) ol şarāba butta‘ dirler beleh rāyihası hōşdur ve eyüdür kābızdur güzel ʔoħularuñ (19) ekşerine girür anlar mürekkeb menzilesindedür **ʔabī‘ atı** derece-yi şāniye evāsıñda (20) bārid [ve] yābisdür lezzeti kekredür ammā fi‘ li kabzdur eger kendüden veyā pişürüp şuyından (21) içseler veyā döğüp yaķı itseler bevāsīr çibanlarından akan kanı ve eskiden olan (22) ishāli men‘ eyleye ve tāze yaraları bitişdüre mi‘ deyi dibāğat ider pişmişi ile (23) mażmaza itmek ve kendüyi çinemek diş etlerüñ pāk ider ammā göğüs ve öykene (24) yaramazdur mi‘ deden giç iner az gıdā virir olancası daħı yaramazdur südde- (25) ler ider çok yimek ğalīz hıltlar peydā ider ki kuvveti ifnā ider giderür deri (26) hābs itmekle bevli çok ider ba‘ zılar dimişler dā’imā yimek cūzzām marāzını ʔaʔ‘ ider (27) cūzzāmıdan emīn idüp ʔurğurur benefşe murabbāsi ve yaluñuz bal-ı belehden olan (28) zararı def‘ ider mertebe-yi rābi‘ a būsürdür hūrmā ʔoruğıdır ki henüz kemālin bulamayup (29) ekşi olan hūrmādur **ʔabī‘ atı** derece-yi ūlāda hārr ve yābisdür lezzetine göre ne deñlü

[150^a]

(1) ʔatlulıģı olursa aña göre ʔarāreti ziyāde olur ve ne deñlü hām olursa ʔarāreti (2) az olur tā bārid olur hūrmā ʔoruğı yaramazdur hazımı giçdür hıltlar peydā ider (3) huşūşen ki hāşıl olduğı yirüñ şovukluğundan kemālin bulamayup hām ola bu (4) maķūle būsür yaramazdur yiyen kimesnelere sebebi bilinmez ʔaş‘ arīre ve nāķız ya‘ nī üşüdüp (5) ve tüy ürperüp pek pek ditremek ve südde peydā ider būsürüñ kabzlığı ʔasabdan (6) ziyādedür ʔasab tamām kemālin bulup ʔurumış olan hūrmāya dirler baş ağırdur eger (7) būsürden çok yiseler serhōş eyleye hūrmānuñ olmamışı huşūşen mışıra vilāyet-i (8) sa‘ idde olanı azrumali ki bal şarābıdır anuñ eskisiyle ʔarışdurup (9) içseler yangını sākin idüp ʔarāret-i ğarīzeyi ʔavī ider hūrmā ʔoruğundan şarāb (10) daħı iderler rāyihası hōş olur mi‘ deye kuvvet virüp kabz ider karnı ʔutar (11) çinemesi

diş etlerin pekidüp kavî ider ve maraz kabûl itmege kımaz ammâ karın (12) içinde kırkır ve şişmek ve yıl peydâ ider huşuşen ki yidükden ŝoŝra üzerine şu (13) içilse ziyâde ider ħurmâ kıoruĝunuñ eyüsi oldur ki tatlu olmaĝa baŝlayup yeyni (14) olup kemâlin bulmaĝıla düşmege baŝlaya evlâ budur ki yidükden ŝoŝra üzerine (15) mâyeĥoŝ enâr ŝorup veyâĥüd tatlu nesneye hemân şuyın ŝuvarup cürmin (16) yabâna atalar daĝı evlâ budur ki üzerine sikencübîn içeler mertebe-yi ĥâmis raṭbdur (17) tâze ħurmânuñ bu ef' âli ve aqvâli ĥarf-i tâda zıkr olındı ol maḥallden görile (18) mertebe-yi sâdis iki dürlüdür bir dürlüsine kıasab ve bir dürlüsine temir dirler (19) kıasab ism-i ' arabî ĥicârîdür ħurmâ yimişinden bir ĝüne ħurmâ kıurusıdur anuñ ismidür (20) bu daĝı bir kıaç dürlü olur cümlesinuñ ṭabî'atları ĥârr ve yâbisdür kıabz idicidür (21) lakin birbirinden tefâvütleri vardur eyüsi bâdürânî didükleri şınıfdur ki büyük (22) olup etlü olur anuñ daĝı eyüsi oldur ki kıatılıĝı muĥkem ola bu maḳûle ħurmânuñ (23) ṭabî'atı kıutup kıabz ider ve mi' deyi kavî ider ve yaŝlıĝın ĝiderür ammâ şişirmesi (24) vardur huşuşen üzerine şu içilürse ziyâde şişirür ammâ aşırısı didükleri (25) ŝınıfdâ yübüset yokdur belki mi' deyi ĝevŝeldür ve ishâl ider veyl itmesi azdur ĝiç (26) ĥazım olur kıavurılmış ceviz işlâĥ ider eger bu maḳûle ħurmâyı ceviz ile yiseler ĝöĝüsde (27) olan balĝam ve ruṭûbetleri pişürüp taḥlîl eyleye ba' zılar dimişler ĥâŝŝasıdur ki (28) balĝam sebebi ile olan ishâli ve kıuzlu balĝam sebebi ile olan ŝusuzlıĝı ĝiderür (29) bu maḳûle ħurmânuñ yeşil kıurumuŝından şorvaları ve şovuk ve yaş yimeklerden ŝoŝra

[150^b]

(1) bir miḳdâr yimek eyüdür huşuşen mi' deleri za' if olanlara ziyâde nâfi 'dür ammâ ħurmâdan (2) şol ki cins olmayup yaramaz ola anlardan yimek ĝezindürici yıllar peydâ ider evlâ (3) budur ki anlardan yimeyüp ıraḳ olalar işlâĥı budur ki sirkede işlanmış kemmün (4) ile yiyeler kıasb didükleri ħurmâ sâ'ir ṭatlular ĝibi dişleri ve diş etlerin incidür (5) işlâĥı için mizâcları issi olanlara ekşi sikencübîn kifâyet ve mizâcları (6) şovuk olanlara sirkede işlanmış kemmün kifâyet ider ikinci dürlüsi temirdür (7) ħurmâ kıurusıdur ki tâze iken bir yire kıoyup baŝdururlar kıurı[yı]ca[k] temir dirler (8) nitekim ma' rûfdur ve bu ħurmâ daĝı çok dürlüdür her birisi bir ĝünedür ṭabî'atı (9) derece-yi şâniye evvelinde ĥârr ve derece-yi ülâda raṭbdur ħurmâ eŝnâfinuñ eyüsi (10) âzâd ba' deĥü meknüm ba' deĥü ĥasnâvî didükleridür ħurmâ yaramaz ĝıdâdur baş (11) aĝrıdıcıdur mi' de aĝzında acılıkı ve acıtmaḳ peydâ ider yinilüp bedene nüfûz ideni (12) ĝalîzdir yaramaz ve ' ufûnet virici süddeler peydâ ider ħurmâ ne deñlü büyük olup (13) etlü olursa aña ĝöre ĝalîzlıĝı ve cigerde südde itmesi ziyâde olur eger (14) cigerde şiş

veyāhūd bir katılık olursa cigere ziyāde zarar eyleye cigerde (15) ve sâ'ir nesnelerden südde olmağı ve ciger sâ'ir âfetleri kabûl itmege yaraqlar ammā (16) ciger hürmayı ziyāde sever hürmānuñ talağa dağı zararı vardur hürmānuñ eger qurı (17) ve eger tazesı dış etlerin ziyāde bozar hürmā bedeni kızardur ve semirdür ve muhkem (18) kan peydā ider gögse ve öykene yarar şovuklukların giderür cilā ider eñ (19) yirlerin yumuşadur göz ağrısını baş ağrısını tahrik ider yorılmağı giderür (20) issi mizāclulara evlā budur ki yimesinden şaķınalar eger yirler ise sāde (21) sikencübīn sükkeri içmekle ve ekşi enār şormağıla ve sirke ve sikencübīn ile gārgara (22) itmekle zararın tedārük eyleyeler ve enārı içile ma' an şıkup şuyı ile qarınların (23) ishāl eyleyeler ammā mizācları şovuk olan kimesneler hürmādan nef' bulurlar ve semirürler (24) ve anları cimā' a tahrik ider ve arka ve uyluk ağrıların giderür eger pirinç ile (25) pişürüp lohusa ' avrete yidürseler ziyāde nef' idüp toğurmadan olan (26) şınıkların eyü ide hürmā her ne deñlü tatlılığı ziyāde olup eti ince olursa (27) zıkr olınan huşuşlarda fi' li aña göre qavī ve ziyāde olur şol kimesne ki (28) dişleri ve diş etleri za' if ola hürmā yidükden soñra içinde şummāk ıslanmış (29) ılıcaķ tatlu şu ile ağızñ ve dişlerin yuya veyā sirke ile gārgara eyleye tā ki

[151^a]

(1) ağız qabarmak ve boğaz ağrılarından emīn ola eger hürmā-yı libā ya' nī sūd ağız didük- (2) leri veyāhūd peynir veyāhūd taze sūd içinde ıslayup yiseler ıslāh olına ve (3) cimā' ı tahrik eyleye ammā südde itmesin ziyāde ider evlā budur ki issi (4) şu ile mażmaza ve issi cüllāb ile gārgara eyleyeler üzerine şarāb içmek yaramazdur (5) ammā mizācları şovuk olan kimesneler hürmā yidükden soñra üzerine müşhil olan cevāriş- (6) lerden ki şıkmağıla ishāl ider anlardan yiyeler sūd içinde ıslanmış hürmā yimek (7) āleti ziyāde harekete getürür huşuşen içine bir miqdār dārçin qonmış olursa (8) ve yidükten soñra üzerine sūd içerlerse ziyāde te'sir ider hürmā yimek zamānlarınuñ (9) eyüsi şovuk zamānlarıdur ve ekşiler yidükten soñradur hürmā yimek şovukdan olan (10) çok marazları ve ıslāhdan qalmış olan yaşlıqları giderür ve balgamı cem' ider (11) ve qat' ider haşhaş ve soyılmış bādem dağı hürmayı ıslāh ider hürmā çekirdeğinuñ (12) tabi' atı hārr ve yābisdür şaḥiḥ budur ki azacuk bürüdet ve azacuk harāretten terkib (13) olınmışdur ziyāde qābizliği ve kız harāreti vardur eger pişirüp şuyın içseler (14) bögrekte ve qavukda olan taşları ufaqlar eger döğüp unından yiseler qarnı (15) ziyāde tutup qabz ider eger yaqsalar tağılır maķüle olan cıbanlar üzerine (16) ekseler nef' eyleye eger yusalar göz kirpüklerin çok idüp güzel eyleye (17) ve gözde olan

çıbanlara nef' ider ve taze yaraları bitişdürür ve 's-selām (18) **ḥurmā yüregi** cümmār 'arabīde ḳalbū'n-naḥli dirler ḥurmā ağacının budağınıñ çaḳ yuḳarusı (19) dimekdir **ṭabī'atı** derece-yi ūlā āḥirinde bārid ve derece-yi ūlā vasaṭında yābisdür (20) eyüsi oldur ki yumuşaḳ ve taze ve bürüdete mā'il ṭatlu ola eger pişürüp yiseler (21) mi' deyi muḥkem idüp ishāli ḳaṭ' eyleye şafrā ğalebesinden ve ḳan ḳaynamasından nāfi'dür (22) sākin ider ḳanuñ ziyāde issiligin giderür ğıdā virmesi azdur mi'deden giç (23) iner yiyen kimesne evlā budur ki mi'desine ağırlıḳ veyāḥūd germeklik tıyıcāḳ (24) ḳuşup taşra eyleye eger ḳuşmaḳ olmazsa üzerine bal veyāḥūd zencebīl murabbāsı (25) veyāḥūd issi cevārişlerden yiyeler ḳan tükürmege ve ḳarın yürimesine ve gāh tiz (26) ve gāh giç ishāl olmağa nāfi'dür mi'dede olan ḥarāret-i ğarībe ya'nī yimekten ve içmekden (27) ḥāşıl olan ḥarāreti çeküp almada ğāyetdür böyle olmağıla issi mizāclu kimesnelere ki (28) imtilā sebebi ile dimāğlarında elem olmaya anlara nāfi'dür zenbūr didükleri büyük sinek (29) ısırdığına yaḳı itse nef' eyleye āvāzı şāfi ider şafrādan olan ḳuşmağı ḳaṭ'

[151^b]

(1) ider ve rūḥlar eksilmesin ḥuşuşen rūḥ-i ṭabī'ī ki cigerde olan ḳuvvetlerdür (2) anlar eksilmesin ziyāde men' ider (3) **ḥalāl otı** ve ḳılır otı daḫı dirler 'arabīde cevz-i erḳam ve berberīde āküşār dirler (4) ḥulten eşnāfındandır ḥulten iki dürlüdür birinüñ cemmesi büyük olur ve çok olur (5) ve ḳurı olur tıb kitāblarında aña bestīnāc dirler diş ḥalāli içün isti'māl iderler (6) diyār-ı mısırdā bu bestīnāce ḥaseke ve eḫille dirler ḥaseke demür dikenini didükleri (7) dikenlüce nebātdur şāḫib-i kitāb eydür bizüm vilāyetümüzde yimişi ile meşhūrdur nebātına (8) ḥalāl dirler getürdiklerinde egrilmiş panbuğa beñzerdür bu bestīnāc didükleri sınıf (9) bir dikendür ol daḫı bir kaç sınıfdur ammā bu zıkr olınan eşnāfuñ meş[h]urrağıdur (10) eger toḫumını ḳaynadup pişmişi ile mażmaza itseler diş ağırlarını sākin ide ve bevli (11) idrār ider ikinci dürlüsü āküşārdur ki 'arabīde cevz-i erḳam dirler cemmesi az ve za'if (12) olur ve burḳa 'arabları belğūta dirler bu nebātūñ yaprağı havuç yaprağına beñzer incedür (13) degirmice baldırı vardur uzunlığı bir arşun daḫı ziyāde olur üzerinde turaḳ (14) otı tācına beñzer degirmi tācı vardur ammā çiçegi beyāzdur çiçekden soñra mısırdā (15) eḫille didükleri nebāt toḫumına beñzer ince toḫumları olur lezzeti kekredür ḳozaḳdur ve daḫı (16) küçük ve ba'zısı daḫı büyük beyāz ve degirmi köki vardur içi töludur ammā ağır (17) degüldür küçükdür ḳurı olduğda üzerinde siyāh ve incerek ḳab zāhir olur lezzetinde (18) ṭatlulıḳ vardur kesdane lezzetine beñzer azacık kekreligi vardur tarlalarda ve tağlarda (19)

huşuŝen ŝām ve etrāfında çok biter **tabīʿ atı** derece-yi ŝāniyede hārr ve yābisdür ve (20) uyuşdurıcıdur ve serhōŝ idicidür eger aç karnıla pişmemiş ḥasek ki demür diken-i- (21) dür anuñ suyuyla iki mişkāl miqdārın içseler kavuḳda ve bögrekde taşları ufaḳlaya (22) ve ŝoḡulcanları çıkara gāh olur bu kökden etmek iderler yiyen kimesneyi uyudur (23) eger muḥkem ezüp baldırlarda balḡamdan olan ŝişler üzerine yakı itseler (24) bir gice içinde taḥlil eyleye (25) **ḥorūs ibigi ve gözündeki ot sigil otı ve sülük otı** yūnānide anaḡalis ve lisān-ı (26) nebaṭī üzere anakir dimekle meşhūrdur erkeklü ve dişilü bir nebaṭdur dişisinüñ çiçeḡi (27) lāciverdīdür erkeḡinüñ koyu kızıldur ikisinüñ daḡı yirden çıkup budakları (28) yir üzerinde döşenür yaprakları degirmilige ḡarīb ve küçükdür ŝıçan ḡulaḡı didükleri (29) nebātuñ bostānīsiniñ yapraḡınıñ küçüḡine beñzer ḡattā baʿzılar ŝıçan ḡulaḡı budur

[152^a]

(1) veyāḡūd bir sınıfıdur dirler ḡaŝiŝetüʿz-zücāc ki yapışḡan otıdur budur dirler (2) ammā bu kelām ḡalaṭdur zīrā āḡir nebātdur **tabīʿ at** bu nebātuñ budakları ve cemīʿ an eczāsı hārr ve (3) keskindür ve cilā viricidür ve cezb idicidür yaʿnī ḡıltları çeküp götürür ḡarāreti (4) derece-yi ŝāliŝe āḡirine varur ḡurudıcıdur ḡurıtmasında yakup acıtmāḡ yokdur (5) bu nebātuñ erkeḡi ve dişisi daḡı selā yaʿnī oḡlan doğduḡdan ŝoñra oḡlan (6) ŝoñı didükleri deriyi çıkarur eger merhem idüp veyā yapraḡın döḡüp ekseler ḡurūḡ-ı (7) ḡabīŝe yaʿnī iriñlü ve yaramaz çıbanlar ve yaralar ṭaḡılmasına menʿ ider eger dişisinüñ yapra- (8) ḡın döḡüp suyun çıkarup ŝāfi ol ŝu ile veyāḡūd bir nesneye ḡarışdurup (9) ḡarḡara itseler başda olan balḡamları muḥkem eridüp başı pāk eyleye suʿūt itseler (10) daḡı böyledür suʿūt devāyı burundan içerü ḡomaḡa dirler baʿzılar dimişler ki dişleri (11) aḡrıyan kimesne aḡrıyan dişlere muḡālif ṭarafdan suʿūt itseler nefʿ idüp aḡrısın (12) sākin eyleye eger kızıl bal ile ḡarışdurup göze çekseler gözde olan çıbanları pāk (13) idüp göz nūrına cilā vire eger ılan ısırmış olan kimesne yapraḡı ʿuŝāresinden (14) veyāḡūd toḡumından bir mişkāl içse ziyāde nefʿ eyleye (15) **ḥorūs taşı** ʿarabīde ḡacerüʿd-dīk dirler ḡorūs ḡarnında bulunur bir taşdur (16) rengi beyāz ve bozraḡdur baḡalaḡdur ve daḡı küçük olur eger bu taşı ŝu ile yuyup (17) ol suyu içseler ziyāde ŝusuzlḡı gidere bu taşdan eger içmekle aṣaḡoyup (18) götürmekle tasalanmaḡı ve ḡuşşalanmaḡı gidere eger aḡızda ṭutsalar daḡı ŝusuzlḡı kese (19) kezālik götürmekle cimāʿ a ḡuvvet vire (20) **ḥorūs ḡāyası** ʿarabīde ḡusyuʿd-dīk dirler degirmi ve beyāz bir dānedür büyük kürrās (21) dānesine beñzer tabīʿ atı derece-yi ŝāniyede hārr ve yābisdür ḡalīz yılleri taḥlil idicidür (22) ziyāde cilā virür sevdāvi ḡatı ŝişlere

yağı itseler ziyāde nef̣ ider miḳdār-ı şerbeti (23) bir dirhem miḳdārına dekdür anison ile içeler (24) **ḥardal** ma' lūmdur yabānisi ve bostānisi daḥı olur ikisinüñ daḥı yaprakları turp yaprağı (25) gibidür ammā yabānisininüñ yaprağı kiçirek ve nebātī daḥı za' ifrekdür ikisinüñ daḥı çiçegi (26) şarudur çiçekden soñra kızıl dānesi olur ki ḥardaldur yabānisininüñ ḥarāreti ve keskin- (27) ligi ziyādedür muḥaşşal budur ki **ṭabī' atı** derece-yi rābi' a evvelinde ḥārr ve yābisdür ḥardal diyü (28) ıtlāk olınsa dānesi murād olınur eyüsi oldur ki dāneleri büyük olup dānesininüñ (29) içi şaru yağlu ola eger ḥardalı çineseler balgāmı ḳopara eger dögüp ve şu ile muḥkem

[152^b]

(1) ovup çalkayup ba' dehü bal şarābı ile ḳarışdurup ğargara eyleseler dil dibinde (2) olan şişlere nef̣ eyleye ve öyken ḳamışı didükleri ' uzuvda eskiden olan (3) iriligi gidere eger ḥardalı dögüp burun deliklerine yakın tutsalar aḳsırmayı taḥrīk (4) eyleye ve şar' a marazından düşüp ' aḳlı gitmiş kimesneleri uyandura ve raḥim ağrısından (5) boğılmış gibi olan ' avretleri daḥı uyandura eger ḥardal ile yağı itseler niḳrise (6) nef̣ eyleye eger dimāğda rūḥ yollarında ḳoḳmış balgām olmağıla dimāğda şişüp (7) unutsaḳ olan kimesnenüñ başını yeñi ustura ile tıraş idüp ba' dehü ḥardal ile (8) üzerine yağı itseler nef̣ eyleye eger incir ile ḳarışdurup deri üzerine ḳosalar (9) tā deri kızıl ola ' rḳu' n-nisa marazına ve ṭalak şişine nef̣ eyleye muḥaşşal budur ki her (10) dürlü ağrıya nāfi' dūr ḥuşūşen bedenüñ deriñ yirlerinden bir nesneyi ṭaşra çekmek (11) murād olınsa ziyāde te' şir ider eger saç ve şaḳal dökilmiş olan yirlere yağı itseler (12) ziyāde nef̣ idüp bitüre eger bal veyāḥūd iç yağı veyāḥūd eridilmiş balmumu ile (13) ve zeyt yağı ile ḳarışdursalar yüzi pāk eyleye ve gözler altında oturışmış ḳan (14) nişānların gidere gāh olur ki sirke ile ḳarışdurup iriñlü gicige ve eskiden olan (15) temregüye sürüp eyü idüp giderür gāh olur ḥardalı iri dögüp ḡalīz ve ḳoyu (16) hılt sebebi ile nevbet ile tutan sıtması olan kimesneye şu ile içürürler nef̣ ider (17) eger ṭaşra çekmek için olan merhemlere ve uyuza ve gicik için olan merhemlere (18) ḳatsalar ziyāde nef̣ eyleye eger incir ile ḳarışdurup ḳulaḳlara ursalar ḳulaḳda (19) olan gürüldüyü ve ağırlığı giderüp nef̣ eyleye eger dögüp ve şu ile çalkayup (20) ve bal ile ḳarışdurup sürme gibi göze çekseler göz perdelenmesin ve göz ḳapaḳları (21) iriligin giderüp nef̣ eyleye gāh olur ḥardal toḫumu tāze ve yaş iken dögüp şıḳup (22) şıḳındusını güneşde ḳurudup göze ve taḥlile muḥtāc olan marazlara nāfi' devā (23) olur ḥardal başda ve mi' dede ve bedenüñ sā' ir yirlerinde olan yaşlıḳları taḥlil (24) idüp giderür ve daḥı ruṭūbet ve yıl sebebi ile olan ağırlara ve ṭalak ve ciger ağırlarına (25)

nef' ider ve balgâmdan ağırlanmış olan dili eyü idüp balgâmın kırıdır ammâ hardal şu- (26) sadıcı ve gönül döndüricidir eger döğüp bal ile ma' cün idüp mizâcları şovuk (27) olan kimesnelerün dimâğlarının öni üzerine kosalar dimâğın issi idüp ikide (28) birde olan nezlelerine nef' eyleye eger şovumış ve marâzlu olan a' zâyâ sürüp (29) şıvasalar ıssıdup hareketlerin kavî eyleye eger nebâtını veyâ tohumını yimek ile yiseler

[153^a]

(1) yimegi hazım eyleye ve mi' deyi kızdırur eger tâze nebâtını veyâhüd tohumını çökündür veyâhüd (2) yabânî ebegümeci ile haşlayup kuşmak isteyen kimesneye kuşmaktan evvel yidürseler (3) balgâmı toğrayup kuşmağıla çıkmâğa hâzır idüp kolay eyleye hardaldan olan (4) turşu dili burıcıdur keskindür yakıcıdur balgâmı cilâ ider mi' deyi ve cigeri ziyâde (5) issi ider evlâ budur ki dâ'imâ yimeyüp ve çok yimeyeler zîrâ keskinliği ve ağız boz- (6) ması ziyâdedür ve yimeyeler illâ gâlib gıdâlar ile yiyeler hindibâ ve bâdem ve sirke zararın (7) def' ider eger aç karnıla her gün tohumundan şarâb ile buçuk dirhem miqdârın içseler (8) gönli şen ve açuk idüp cimâ' a tahrik eyleye eger bal ile yiseler ruṭubetden (9) olan öksürge ve rebev marâzına nef' eyleye eger yaksa düttüninden zehirli cânavar- (10) lar kaçalar eger habâk karışdurup şarâb ile içseler kurduları ve şogulcanları (11) çıkara eger lahana şuyı ile karışdurup ve sikencübîn dahı katup hanâzîr didük- (12) leri çibânlara şıvasalar ziyâde tahlil eyleye eger şuyın ağrısı olan diş (13) tamlatsalar ağrısını sâkin eyleye ve üşüdüp ditremesi olan sıtmaya (14) nef' ider eger hardalı döğüp ağrısı olan diş üzerine kosalar fi'l-hâl (15) ağrısını ve darabânını sâkin eyleye darabânın etli olan yerde nabız gibi hareketdür (16) ammâ hardalı çok yimek tasa ve yangın virür barâş üzerine anuñla tılâ itseler (17) eyüdür balgâmdan ve sevdâdan olan şişleri tahlil ider ve beden içine batmış (18) olan şişleri beden taşrasına çeker evlâ budur ki devâ içildükde bir miqdâr (19) hind tuzu veyâhüd püre katup içeler ve döğilmişinden üç dirhemden ziyâde ve (20) döğilmemişinden beş dirhemden ziyâde içmeyeler marâz ve marîz olan kimesneye göre (21) ve zamâna ve mekâna göre virüp içeler ya'nî mizâcları issi ve issi zamânlarda ve yirlerde (22) az vireler ve şovuk olanlara aña göre ziyâde vireler eger nebâtını çökündür ile haşlayup (23) yiseler balgâmdan olan şar' a ve sedre nef' eyleye (24) **harbak** türkide ba' zılar marulcuğ ve ba' zılar tanaķıran didükleri nebât kökidür (25) iki dürlüdür birisi beyâz ve birisi siyâhdur beyâzı bir nebâtuñ kökidür ki yaprağı (26) lisânü'l-hamel didükleri nebât yaprağına beñzer gâh olur büyüyüp yabân çökündürü yaprağına (27) beñzer olur ammâ andan kışarak ve siyâha mâ'ildür

yūnānīde yabān çükündürine tūlū- (28) ağrıbūn dirler kızıl renklü çiçeği olur yumılmış dört parmak kadar içi boş (29) baldırı olur kurumağa başlayıcağ kendüden kabı soyulmağa başlar şogana

[153^b]

(1) beñzer uzun ve küçük başı olur içinde incecik tamarlar çıkar tağlarda biter evlā (2) budur ki köklerini ekin biçimi zamānlarında yirden çıkarup kurudup hıfz ideler eyüsi (3) oldur ki üsti döşenmiş olup beyāz ola ve ufaqlanması kolay olup etlü ola ve qırı (4) ve yüksek yirlerden alınmış ola ammā şol ki degirmi olup uçları keskin olup (5) ufadılsa içinden toz gibi nesne çıkar ve eti ince ve az ola ol maķūlesi yaramazdur (6) ve ādemi boğıcıdur evlā budur ki isti‘ māl olunmaya **ṭabī‘at** ḥarbak-ı ebyāz derece-yi şālīşe- (7) de ḥārr ve yābisdür yelimşik ve sümük gibi hıltları çıkarur balgamı ve ğalız şafrāyı çıkarup (8) cilā ider ve mi‘ deyi pāk ider lişergis ve fālic ve eñ yirleri ağırları marāzlarına nef‘ (9) ider gözde olan perdeyi cilā idüp gidermek için olan şiyāfāt ya‘ nī göz (10) devālarına girür eger ‘avret fetīle idüp götrünse ḥayz kanın yürüdüp karnında (11) oğlanını katl eyleye eger koķ[la]salar aķsırmağı tahrik eyleye eger kavut ile karışdurup (12) ve bal ile karışdursalar şıçanları katl eyleye eger et ile pişürseler eti mūherrā [e]yleye (13) eger devā için içmek murād olunursa ıslāḥ idüp içeler şol vechile ki ḥamīr (14) içine koyup pişüreler veyāḥūd arpanuñ koyu şuyı ile ve bādem yağı ile karışdurup (15) ve bir miķdār ḥāşā ki yabān keki[gi]dür boz süpürge diyü ḥarf-i bāda zıkr olındı anuñıla (16) ve maştaki katup içeler evlā budur ki aç karnına virmeyeler belki bir miķdār ta‘ām yiyüp (17) üzerine içeler ba‘zılar dimişler isti‘ māl itdükde üzerine bir miķdār nesne yiyeler (18) ıslāḥ olınmışından daḥı bir mişķālden ziyāde isti‘ māl itmeyeler eger ziyāde isti‘ māl (19) idüp kuşdurursa daḥı fā’idesi olur gāh olur andan fetīle idüp götrünmekle (20) kuşdurmağı tahrik ider eger köpeklere ve ḥinzīrlara artucağ yidürseler siñirleri (21) büzmekle katl eyleye anı içenüñ tersi tavuķları katl ider gāh olur bir vechile daḥı (22) isti‘ māl iderler ya‘ nī beş mişķāl miķdārın alup yağmur şuyından toķuz vuķıyye (23) şu içinde üç gün miķdārı zamān ısladup şuyın şāf idüp içeler ba‘zılar (24) bir raṭıl miķdārın alup kesüp toğrayup yağmur şuyından iki kıst şu içinde (25) ıslayukorlar kıstdan murād yigirmi vuķıyyedür üç gün miķdārı zamān ıslayū- (26) qorlar ba‘dehü üç paydan bir pay kalınca pişürürler soñra şuyın şāf idüp ḥarbakı (27) yabāna atup ve şuyına şāfi ve a‘lā baldan iki raṭıl miķdārı katup yavaş āteş (28) üzerine koyup keffin alup kıvāma getürürler ba‘dehü isti‘ māl murād

olındukda (29) bir büyük kaşık miqdārın alup yaluñuz veyāhūd issi şu ile isti' māl iderler

[154^a]

(1) isti' māl itmesi tarīklerinin eñ eyüsi ve zararlı budur büyük kaşıkdan murād (2) beş mişkāl miqdārıdır evlā budur ki issi vilāyetlerde ve bedenleri za'if ve arık (3) ve gevşek olan kimesneler andan ictināb idüp isti' māl itmeyeler eger andan teşennüc (4) veyāhūd ihtināk ya' nī boğılmaķ 'arız olursa devāsı budur ki şovudalar (5) ve hārāreti söyündürür nesne yiyeler ve eger kabz olursa āhīr müşhil ile ishāl (6) eyleyeler ve ısıcaķ şu içinde oturalar ve kaymaķ ve yağlu ve çerb şorvalar içürelər (7) eger hārbaķı döğüp sirke ile ma' cūn idüp temregüye ve baras ve behaķa sürseler (8) gidere eger bu maķūle ma' cūnından yinilmiş diş içine kosalar diş çıkara ammā (9) siyāh hārbaķ bir nebātuñ kökidür ki ol nebātuñ yaprağı şarmaşık yaprağına beñzer (10) ammā bunun kiçirek ve kertilmişliği çokdur ve siyāhlığı çokdur ve eli tırmalar (11) iriligi vardır ve baldırı kışarak ve aķ çiçegi vardır bir miqdār kızıla mā' ildür (12) şekli şalgām şekline beñzer ve 'uşfur tohumına beñzer yimişi olur ishāl için ol (13) yimişini isti' māl iderler köki gibi zarar itmez ve bu nebātuñ şogana beñzer bir dāne (14) köki olur içinden siyāh ve ince tamarları biter isti' māl olınan ol kökidür (15) ve hārbaķ-ı esved diyü ıtlāk olındukda murād oldur depelerde ve kırı ve iri yirlerde (16) biter eyüsi oldur ki tolu olup şıkılup incelmış olmaya ve lezzetinde bir miqdār (17) dili acıdur ağız bozmaķlığı ola **tabī' atı** derece-yi şālīse āhīrinde hār ve yābisdür bu (18) sınıf hārbaķ-ı ebyazdan keskinrek ve issirek ve kōrkölurekdür ammā ebyazı acı (19) degüldür behaķ ve temregü ve uyuz ve gicige ve deri şoyulması marāzına içmekle ve sirke (20) ile ve ğayrı nesne ile üzerlerine sürüp sıvamağıla nef' ider eger kātılanmış olan (21) nāşūr ya' nī sevdāvi kandan olan çiban içine iki üç gün tōldursalar (22) kōparup gidere eger sirke ile kārışdurup mażmaza itse diş ağırlarına (23) nef' eyleye eger dirhemi miqdārın veyāhūd üç uşūlūs miqdārın alup yaluñuz veyā- (24) hūd āhīr münāsib nesne ile kārışdırup içseler balġamı ve şafrāyı ve sevdāyı (25) ishāl eyleye ğāh olur içmesinden havf olup mercümek ve yağlu şorvalar ile (26) pişürüp içirler bu taķdīrce şar' [a] ve mālīhūlyā ve dīvānelik ve eñ yirleri ağırları (27) ve fālic ve a' zā gevşemesi marāzlarına nef' ider eger 'avret fetile idüp götrünse (28) karnında oĝanın kātıl ide ve hayz kanın yüride eger hārbaķ-ı esved bulunmasa (29) māhī-zehrec ki hār-i bāda balık zehri otı diyü zikr olındı andan nışf vezin

[154^b]

(1) ve kündüs ki kändüsiyye otudur nışf vezin bedelidür eger işitmesi ağır olan (2) kulak içine koyup iki üç gün tursa nef' eyleye eger günlük ve balmumu ve (3) zift şuyı veyā kaṭrān yağı ile karışdurup uyuza ve gicige sürseler giderüp (4) eyü eyleye eger yaluñuz andan veyā sirke ile yakı itseler behakı ve temregüyi ve irkilenmiş (5) olan gicigi ve uyuzı pāk idüp gidere gāh olur çürük ve yaramaz etleri (6) yidürmek için olan merhemlere katarlar gāh olur arpa unı ve şarāb ile karışdurup (7) yakı itseler şaru şuyı çıkara eger ḥarbaḳuñ nebātı bir aşmanuñ köki yanında bitse (8) ol aşmanuñ üzümi daḥı ishāl idici ola ġalīz şafrāyı çıkarmaḳda maḥmūde- (9) den enfa' dur anuñçündür ki māniyā ve çokdan olan baş ağrısı ve başuñ bir tarafında (10) olan ağrılara ve göze inen māddeleleri nef' ider māniyā diyü sevdādan veyāḥūd (11) şafrādan yanmış olan sevdā sebebi ile olan dīvānelige dirler şāḥibi (12) yırtıcı cānavarlar gibi olup ādem ve sâ'ir nesneye sıçrayup ḥamle ider ve daḥı ḥırbaḳ (13) göğüsde olan perdeleri ve raḥmi ve kavuḳı pāk ider ve eskiden olan marazları (14) giderür ve öyken ḳamışı didükleri 'uzvı pāk ider ve sikke sebebi ile olan (15) yaraḳan ya' nı şararma veyāḥūd kızarımayı giderür nışf mişḳālden ziyāde isti' māl (16) itmeyeler ve ol daḥı şu ile etmek içine koyup pişüreler ve bir miḳdār fütenc ki yarpuz (17) ve güyegü otı ve kitre ve ḥamāmā ve maştaki ḳatup isti' māl ideler bu vechile ıslāḥ (18) olunmış olıcak sevdāyı ve balġamı ve şafrāyı çıkarup bozılmış mizācı ıslāḥ ider eger (19) ağrısı olan dişe anuñıla tütüsüleseler ağrısına nef' eyleye eger acı baḳla ile (20) döġüp ikisi ile yüzi tatlu şu ile yusalar yüzde olan lekeyi ve ufaḳ siyāḥ (21) ve kıızıl noḳtaları giderüp pāk eyleye evlā budur ki anı devā ṭarīḳiyle isti' māl itmeyeler (22) illā şol erler ki bedenleri ḳavī olup henüz yigit olala[r] ve tenlerinüñ etleri ve ḳanı çok (23) olup ve mi' de ḥālī iken içmeyüp bir miḳdār ṭa' ām yiyüp üzerine içeler ba' zılar dimiş (24) ḥāşşalarındandır şu ile pişürüp şuyı ile evi şulasalar evi nāpāk nesnelerden (25) pāk idüp ol eve zehirli cānavar ve acıdicı ḥayvān ve insān girmesin men' eyleye (26) dirler ki zamān-ı evvelde ḥarbaḳı yirden çıkardıklarında ol maḥallde namāz kılup ve üzerine (27) çadır ḳurup ḳazıyup çıkarurlar zīrā ṭavşancıl didükleri ḳuş ḥarbaḳı yirden (28) ḳazılup taşrada görse üzerine düşüp fevt olur ve ḳazıyup çıkarmaḳ (29) isteyen kimesneler evvelā sedef didükleri nebāt ve şarımşak yiyüp ba' dehü şarāb

(1) içüp ba^c dehü çıkarmağa şurü^c ider zîrâ yirden kıparup çıkarıldıkda râyihası (2) ziyâde çirkîndür âdemüñ başuñ¹⁹ ağırdur ve benegi ider ħarbak güvercinlere ve balıkçıl (3) kışlarına zehirdür eger bakla veyâ ħüd buğday anuñ şuyı içinde ısladup (4) virseler yidükde kıtl eyleye insân dağı iki mişkâl miqdârın yise kıtl eyleye (5) dirler ki kıtl itmesi kendünüñ yaramazlığından degüldür belki anuñçündür ki ħalîz (6) balğamları ve ħıltları etrâfdan çeküp boğaz içine götürmekle boğılmak ħâşıl olur (7) boğılmak ile kıtl idicek böyle olur ammâ ziyâde ishâl itmekle kıtl eyleye kıtl itme- (8) si keyfiyeti ya^c nî ħarâret ve ħiddeti ile olur bi'l-^c arz olmaz bunuñ dağı ' ilâcı (9) evvelkinüñ ' ilâcı gibidür ammâ bunda şuvatmayı ve söyündürmeyi ve üzerine şovuk (10) şu dökme ve şovuk şu içinde oturmayı ziyâde iderler meger ki ziyâde pîr (11) kışı olursa ziyâde itmeyeler (12) **ħâm ibrişim** ħaz dirler henüz kırdcuğazlar tamâm idüp kesilüp ħâm olanına (13) dirler ba^c zılar ibrişimüñ kılınına ħaz dirler ba^c zılar ibrişim ve yünnden olan metâ^c a (14) ħaz dirler muħaşşal-ı kelâm budur ki ibrişim libâs giymek bedeni kızdırur ve ħarâreti (15) kıtup ħıfz itmesiyle böğreklerde ve arkada olan şovuklar zararın def^c ider (16) mizâcları issi olan kimesnelere giymesi eyü degüldür meger ki yunmuş²⁰ keten bezinden (17) gönlek üzerine giyeler (18) **ħaşħâş** ma^c rûfdur bostânîsi olduğı gibi yabânîsi dağı olur bostânîsi (19) bir kaç dürlüdür bostânîsinüñ **tabî^c atı** derece-yi şâlîşe evâ'ilinde bârid [ve] raħbdur eger yaprağını (20) ve başlarını kıynadup şuyını uyumayan kimesnenüñ dimâğı üzerine dökseler (21) uyuda gâħ olur uyħusuzlık için andan içürürler eger ħaşħâş başlarını (22) döğüp kıvut ile kıarışdurup issi şışlere ve ħumre didükleri issi çıbana (23) ursalar nef^c eyleye ba^c zılar ħaşħâş başlarını tâze iken döğüp şuyın (24) şıkup kıkarup ħıfz iderler eger başlarını şu ile şol mertebe kıynat- (25) salar ki kıuvveti şuya kıka ba^c dehü ol şuya bal kıtup yavaş âteş ile kıvâma (26) götürseler öykene dökilen yaramaz ve ziyâde ħıltlar için ve öksürük (27) için yiseler nef^c eyleye ve eskiden olan ishâli kıat^c eyleye eger kıuvveti ziyâde (28) olması murâd olunursa aķaķya ve heyuķaştidas 'uşâresinden bile kıarışdursa (29) eger toħumından on dirhem miqdârın döğüp elekden geçürüp isti^c mâl itseler

¹⁹ Metinde **باشك** şeklinde yanlış yazılmış.

²⁰ Metinde **يوتش** şeklinde yanlış yazılmış.

[155^b]

(1) sükûn virüp uyuda ve irilgi gide ve öksürüğü yumuşada ve boğaz kuruluşu (2) gidere ve şafradan olan ince hıltları pişüre eger kabuğu ile döğüp (3) dimāguñ öñi üzerine yakı itseler baş ağrısını gidere eger döğilmiş boy (4) tohumundan beraber ile qarışdurup gül suyu veyāhūd şarāb ile marāzuñ harāretine (5) ve şovukluğuna göre henüz ağrısı ve kızıl şişi olan göze ursalar ağrısını (6) sākin eyleye ve ağrıya ve eleme sebep olan mādde sākin eyleye ve şovutması ile (7) issiden olan öksürüğe nef' ider ve hıltları galiz idüp doñdurması (8) ile ince hıltlardan olan öksürüğe dağı nef' ider kabuğu ve tohumu kavukda olan (9) marāzlara ve yangınına nef' ider eger harāret ve yangın ve şusuzlık ve ince hıltlar ile (10) ishāli olan kimesneye döğilmiş kabuğundan şabāhda ve aḥşamda nışf dirhem (11) miqdārın şovuk şu ile içürseler ishālini giderüp kaṭ' eyleye mücerredür ammā (12) öykene ve mizācları şovuk olan kimesnelere zarar ider şeker ve bal ve maştaki (13) zararın def' ider ammā haşhāşdan dā'imā isti' māl itmek cimā' a zarar idüp cimā' ı (14) kaṭ' ider ammā haşhāşuñ yabānisi ba' zısı siyāhdur bürüdeti ziyādedür afyonu (15) andan çıkarurlar anuñ 'uşāresidür nitekim harf-i elifde zıkr olunmuşdur ve bu haşhāş (16) cülculānū'l-ḥabeş ya' nī ḥabeş sūsāmı dirler bu haşhāş dağı evvel zıkr olunan haşhāş-ı (17) bostānī her neye nāfi' ise bu dağı nāfi' dūr ma' a- ziyāde evlā budur ki bundan mişkālden (18) ziyāde isti' māl itmeyeler yabānīnūñ bir sınıfı dağı beyāzdur bunuñ bürüdeti siyāhdan (19) az ve bostānīden ziyādedür buña haşhāş-ı menşūr ya' nī tağılup dökilmiş dirler zīrā (20) tiz dökilür düşer yaprağı dağı haşhāş yaprağına beñzemez cırcır yaprağına beñzer (21) kertilmişdür uzundur iriligi vardur eli tırmalar iri baldırı ve ufağ başları (22) gelincik çiçeğünüñ olduğu gibi bu haşhāş ṭabī' atı ziyāde şovuk olmağın itmek ile (23) pişürüp yirler muḳadde[m] zıkr olunan aḥvālūñ cemī' inde te'sīri kavīdür ammā siyāhdan (24) aṣāgadur eger bu haşhāşdan bir dirhem ve rub' dirhem miqdārın mā-yı 'asel ile içseler (25) qarnı sühūletle yumuşadup yüride haşhāşuñ bir sınıfı dağı vardur aña haşhāş-ı (26) muḳarren dirler anuñ yaprağı kertilmişdür bıçku gibi ve beyāzdur üzerinde kıl gibi ufağ (27) tūleri vardur ve çiçeği şarudur çiçeğinden soñra boynuz gibi egilmiş ve egrilmiş zarflar (28) içinde yimişi olur yimişi boy tohumunuñ küçüğü dānesine beñzer dāneleridür bu haşhā- (29) şda cilā idicilik ve hıltları kesmeklik vardur ṭabī' atı issidür sā'ir haşhāşlara

[156^a]

(1) muḥālifdür anuñcün buña ḥaṣḥāş-ı muḥarren dirler ya‘nî boynuzlu ḥaṣḥāş dimek olur (2) ve ḥaṣḥāş-ı baḥrî daḥı dirler zîrâ ekseriyyâ deryâ kenârlarında biter eger bu ḥaṣḥāşı şu ile (3) şol mertebe pişürseler ki nısfı gitse cigerde issi olan marâzlara nef‘ eyleye çiçeği (4) ve yaprağı çıbanlara ve kirlü yaralara eyüdür eger yarayı anuñıla bir kerre pāk itse tekrâr kirlenüp (5) iriñlenmege kımaz zîrâ cilâ itmesinden ğayrı yarada ve çıbanlarda olan yanup kırumış (6) olan deriyi daḥı kıparup giderür eger kökin şu ile pişürüp şuyın içseler ‘ırķu’- (7) n-nisâ marâzını gidere ve hıltıların ğalıñlığını giderüp incelde eger tohumından bir dirhem (8) ve rub‘ dirhem miqdârın mâ-yı ‘asel ile içseler kıoyu ve yelimşik olan hıltıları ziyâde (9) ishâl eyleye eger çiçeği ile sürme gibi göze çekse gözün siyâh ḥalkası ki aña iklîl-i (10) sevâd dirler anuñ üzerinde olan çıban ki aña dağâmâ dirler ve daḥı içerde daḥı olursa (11) anı daḥı eyü idüp gidere ba‘zılar dimişler şiyâf-ı mâmişâ didükleri göz devâsı bu ḥaṣḥāşuñ (12) ‘uşâresidür ammâ bu söz ğalaḥdur âḥir nebâtdur ḥaṣḥāşuñ bir şınıfı daḥı vardır aña ḥaṣḥāş-ı (13) zübdî ya‘nî kıymak ḥaṣḥāşı dirler zîrâ kıymak gibi ziyâde beyâzdur ve yeynidür bu ḥaṣḥāş (14) bundan aḳdam zıkr olınan ḥaṣḥāş-ı baḥrîden kıvîrekdür ve keskinrekdür ve issirekdür (15) ba‘zı luğatlarda bu ḥaṣḥāşâ ḥamâsûs dirler baldırı bir arşun kıadar uzar ziyâde (16) küçük ve uzunca yaprakları vardır yimişi yaprağı yanındadır ince köki olur isti‘mâl (17) olınan yimişidür ḥabî‘atı ḥârr ve keskindür kıuşdurıcıdur eger mâ-yı ‘asel ile bir dirhem miqdârın (18) içseler âsânlığıla kıuşdura ve dimâğı pāk eyleye ve ishâl eyleye şar‘a marâzı olanlara (19) nâfi‘dür tohumunuñ ḥâşşası yukarıdan aşağıdan balğamı çıkarmakdır ḥabî‘atı celbehenk (20) didükleri kıuşdurıcı tohum ḥabî‘atına kıarîbdür eger andan çok isti‘mâl olınsa celbehenkten (21) ne olursa andan daḥı ol makûle eşer ola ‘ilâcı daḥı anu[n] ‘ilâcı gibidür (22) **ḥatmî** ma‘rûfdur ebegümeci didükleri nebâtuñ bir şınıfidur iki dürlüdü birisinüñ (23) baldırı ğeñşek ve içi boşdur ve uzanur tâ ağaç gibi büyük olur baldırından biter (24) budakları vardır ve yaprakları budakları üzerindedür beyâz çiçeği vardır ba‘zılar çiçeği (25) siyâha mâ‘il kıızıldur ve ba‘zısı şâfi kıızıl ve ba‘zısı benefşe renkdür ve ğayrı renk (26) daḥı olur çiçeği ḥoş kıoḳar ammâ bir miqdâr ağırdur bir şınıfı daḥı bir kökten kııkar (27) budakları olur uçlarında yaprağı olur çiçeği olmaz bu şınıfa erkek ḥatmî dirler (28) ba‘zılar evvelkine ḥatmî-yi bostânî dirler ve buña yabânî dirler ikisinüñ daḥı bellü yelimşiklik (29) vardır ikisinüñ daḥı yaprakları degirmi ve üstleri eli kıırmalar iridür ve döşenüp

[156^b]

(1) doğru durur sonra degirmice kılıflar içinde degirmi tohumları olur ikisinün dağı üsti
(2) siyāh ve içerüsi beyāz ve gögi vardır erkeginün ıssılığı ziyādedür ve yaşluğı (3)
azdur kuvveti bir kaç dürlüdür harāreti vardır anuñıla mevāddı taḥlīl idüp pişürür (4)
bürüdeti dağı vardır anuñıla mevāddı men‘ idüp dutar ve ruṭūbeti dağı vardır anuñıla
(5) mevāddı bir miḳdār gevşeldür eger ağrısı olan yire anuñıla yağı itseler ağrıyı sākin
(6) eyleye ve yaraları oñalda köki ve tohumı bögrelerde olan taşları ufaklar ve şol şu
ki (7) içinde ḥaṭmī pişürilmiş ola anuñıla bağırsaklarda olan çıbanlara ve kan tükürene
(8) ve karnı sürene²¹ eyüdü nāfi‘dür eger nebātını yağmur şuyı ve ‘asel ile olan şarāb
ile (9) veyāḥūd ma‘rūf şarāb ile pişürseler yaralara et bitüre kulaḳlar ardlarında zāhir
(10) olan şişleri ve ḥanāzīr didükleri ve bağlamadan olan büyük çıbanları (11) ve
memelerde olan issi şişleri ve oturaḳda olan şişi ve yara ve sınıḳ yanlarında (12) peydā
olan şişleri taḥlīl idüp indürür oñaltması dağı vardır eger kökini (13) şarāb ile pişürüp
içse güçle efşān idene nef‘ idüp taşları ve çig kalan (14) ḥılṭları idrārıla çıkara ve
‘ırḳu’n-nisa ve bağırsaklarda olan çıbanlara ve el ve sā’ir (15) yirlerde olan ditremeye
dağı siñirlü etler ezilmesine nef‘ eyleye eger sirke ile pişürüp (16) maḫmaza itseler diş
ağrısını sākin eyleye eger tohumunuñ gerek tāzesin ve gerek (17) kurasın sirke ile
dögüp güneşde behaḳa sürseler behaḳı gidere ve eger zeyt yağı (18) ile karışdursalar
ve bedene sürseler zehirlü cānavarlar zararın def‘ eyleye eger yaprağını (19) dögüp
zeyt yağı katup zehirlü cānavarlar şoḳduğı yire yağı itseler nef‘ eyleye (20) eger kökini
dögüp ezüp bir seyrek bez içine koyup bağlayup şu içine koyup gök yüzine (21) karşı
açık yirde yıldızlara karşı koyup tursa ol şuyı toñdura her ne zamānda (22) olursa
olsun bu ḥāşşayı vire eger göz kapaḳları şişini ve gözlerde olan (23) sā’ir şişmeyi anuñ
pişmişi ile yusalar veyā üzerine yağı itseler taḥlīl idüp (24) indüre ve issiden olan
öksürüğe nāfi‘dür gerek yaluñuz ve gerek ğayrı münāsib (25) nesne ile karışdurup
içseler kan tükürmeyi āsān eyleye eger yaprağı ile zātü- (26) ‘l-cenb ve zātü’r-riyye
olduğı yire yağı itse nef‘ eyleye eger tohumından veyā kökinden (27) bir miḳdārın
ḥuḳnelere ve ishāl için olan issi devālara katsalar keskin beñlerin (28) şoyup
zararlardan men‘ eyleye ve bağırsaklarda mu‘āvenet idüp oturaḳ ḥālın ıslāḥ (29)
eyleye eger tohumını issi şu içine koyup ve ovup birbirine urup lu‘ābı çıkdıḳda ol
lu‘ābdan

²¹ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmış.

[157^a]

(1) şeker veyā peynir şekeri ile içseler öksürüğü def' ide ve kökinüñ qabı ziyāde taḥlīl
(2) idici ve yumuşadıcıdur eger şu ile pişürseler qatılanmış olan eñ yirlerin yumuşada
(3) eger yaprağını pişürüp sāde yağ ile ezüp issi şişlere yakı itseler fi'l-ḥāl (4) pişürüp
eyü ide eger kötürüm olan kimesneler içinde otursa ve qoyusuyla bedenlerine (5)
sürinseler ve andan içseler ziyāde nef' eyleye eger kışır ' avret böyle itse kışırlığın (6)
giderüp gebe ola şāḥib-i kitāb eydür bizüm yanumuzda isti' māl olınan ḥatmīnūñ (7)
yaprağı ve budakları ince ve seyrekdür eger anuñıla başı yusalar pāk idüp ince (8) ve
qurı olan qoñağın ve kepegin gidere mışırdan daḥı ince ve seyrek yapraklu ḥatmī (9)
götürürler beyāz dur anuñ taḥlīl itmesi ziyādedür eger ḥurmā çekirdeğin döğüp (10)
andan iki cüz' ve ḥatmī toḥumunuñ dökilmişinden bir cüz' alup cümlesin sirke ile (11)
yoğurup zeker üzerinde oñalmaz maḳūlesi olan şişe yakı itseler taḥlīl eyleye (12) eger
ḥatmīden bir mişkāl miqdārı içseler quluncı taḥlīl idüp gidere eger başı dā'imā (13)
anuñıla yusalar kılları qalın ve toğrı eyleye ḥatmī öykene zarar ider ' asel ıslāḥ (14)
ider gāḥ olur hevālar muḥkem issi iken ḥatmī ağacından şaru ve kıızıl şamğ bulınup
(15) devşirürler ol şamğ şusuzlığı sākin idicidür qarnı tutar ve şafrādan olan (16)
quşmağı daḥı def' ider bu bābda mücerrebdür (17) **ḥamīr** ma' rūfdur unı şu ile yoğurup
māye qatup bir miqdār tırup müteğayyir olup (18) ekşidükde ḥamīrdür gāḥ ölü ekşi
māyesi yoğiken ' amel ile ekşidürler ve gāḥ ekşi (19) māye qatup ekşidüp ḥamīr iderler
ḥamīrde birbirine zıdd kuvvetler vardur meşelā şovuk (20) ekşilik gibi ve issi ' ufūnet
ya' nī bozulup müteğayyir olmak ya' nī gayrı lezzete girmek (21) ve tuzluluk²² ile cilā
itmek ve dānesi ki unı andan olmuşdur anuñ ḥarāreti veyāḥūd (22) bürüdeti ile ḥārr
veyā bārid olması gibi kuvvetleri vardur ḥamīr diyü ıtlāq olınsa (23) buğdaydan ola
ḥamīr murād olınur ḥamīrde laṭif kuvvet vardur ol kuvvet ile bedenüñ deriñ (24)
yirinden çeker ve taḥlīl ider ve cilā ider ṭabī' atına ḥarāret gālibdür lakin derece-yi
şāniyeye (25) irişmez ḥamīrūñ ' amel ile olanı budur ki arpa unını şu ve bir miqdār zeyt
veyā şīr-i (26) rūḡan veyāḥūd azacuk yoğurd ile yoğurup bir gice tura şabāḥa dek
ekşiyüp (27) ḥamīr ola ḥamīr ayak aşağısında olan şişleri taḥlīl itmekde ve ağrıların
(28) gidermekde ziyāde ḥāşşası vardur eger tuzını çok itseler dümmel didükleri (29)
büyük ve sivri çıbanları deşüp ağızların açā eger tuzı az ḥamīri şu ile

²² Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

[157^b]

(1) ezüp bir denk tebāşir²³ ve bir kīrāt za‘ ferān ve bir denk şeker katup dört vuķıyye issi (2) şu içinde iki sâ‘ at miķdārı zamān tursa ba‘ dehü içseler maḥmūrlığı ve şusuzlığı (3) kaṭ‘ eyleye mücerrebdür eger şu ile ezüp dört paydan bir pay kadar benefşe yağı katup anuñıla (4) ğargara itseler boğaz içinde olan şişlere nef‘ eyleye eger ḥamīri şu ile ezüp (5) koyuca idüp içine bir kaç tamlı sirke tamlatsalar şöyle ki ḥamīrdan iki vuķıyye (6) olup şu buçuk raṭıl ola ve sirke tamlaları iki mişķāl olup içseler şafrā (7) ve yangınlardan olan qarın yürimesin tuta (8) **ḥūlencān ‘akrebi** vilāyet-i hind[d]en getirürler güzel rāyiḥalu ve üsti siyāh ile kızıla (9) mā‘il boğumlu köklerdür lezzeti keskin ve ağzı bozıcı ve tatlırakdur türkide kılunç otı (10) ve egri kestāne dirler **ṭabī‘atı** derece-yi şālīşe evā‘ilinde ḥārr ve yābisdür mi‘ deye eyüdü (11) ağız rāyiḥasın ḥōş ider ta‘āmı hażım itdirür yilleri tağıdur kıluncı ve ekşi ekşi (12) kekremsi olanlara muvāfiķdur cimā‘a ziyāde nāfi‘dür bögrekleri ve boş bögrekler şovuklarına (13) ve ağrılarına nef‘ ider mi‘ dede ḥāşıl olan yaşlıklara ve balğamlu kimesnelere nāfi‘dür (14) erlik şuyın taḥrīk ider eger bir dāne köki alup ağızda tutsalar āleti ziyāde harekete (15) getirür eger nışf mişķāl veyāḥūd bir dirhem miķdārın döğüp ve ince elekden geçürüp (16) tāze şıgır südinden bir vuķıyye yāḥūd nışf vuķıyye süd üzerine egüp aç karnıla (17) içseler cimā‘a ziyāde taḥrīk eyleye mücerrebdür vuķıyyeden murād on iki dirhemdür (18) şovuk olan mi‘ deye ve cigere nef‘ ider ve içerüde olan a‘zāya kuvvet virür (19) ve içmekle bevli tutar ammā çok isti‘māl idicek yürege zarar ider kitre ve semiz (20) tavuk şorvası ıslāḥ idüp zararın def‘ ider ḥūlencān bulunmasa veznince dārçin (21) ba‘zılar veznince karanfil kızması didükleri dārçin veyāḥūd veznince karanfil (22) bedelidür ve’s-selām (23) **ḥıyār** ma‘rūfdur **ṭabī‘atı** derece-yi şāniye āḥirinde bārid-i raṭıbdur tohumunuñ bürüdeti ziyāde- (24) dür cürminüñ ğalīz ve mi‘ deye ağırlığı ve şovukluğu kişşadan ziyādedür kişşā gāh olur (25) ḥıyāruñ ziyāde büyük ve uzununa dirler ve gāh olur tamām olmamış olan kavuna (26) ıtlāk iderler pes ḥıyāruñ ḥarāreti söyündürmesi ve şovutması ziyādedür (27) ğalīz balğam peydā ider ve mi‘ denüñ sinirlerine ve cezb ya‘nī çekmek için olan (28) lifine daḥı zarar ider ve ğıdāyı çig ider ve mi‘ deye zaḥmet ve elem virür ve şovuk (29) ve ḥām hılṭlar peydā ider ma‘lūm ola ki her ta‘ām ve şarāb ki hażımı güç olup mi‘ deyi

²³ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

[158^a]

(1) şovudup ağır eyleye ol maḳūle ta‘āma ḥarāret-i ġarībe ġālib olup müte‘affin olursa
(2) andan ḥılṭ-ı semmī ya‘nī zehirlü ve zararlu ḥılṭ ḥāşıl olur bu ma‘nāya ziyāde
maḥşūş (3) ḥıyārdur[r] ve ba‘dehü kavundur ḥıyāruñ eyüsi oldur ki küçük olup
çekirdekleri daḥı küçük (4) olup çok ve şık ve beraberce bitmiş olalar evlā budur ki
ḥıyāruñ içi çekirdeklüsidür (5) andan ġayrı nesnesini yimeyeler ḥıyār içi yangınları
olan ciger ve mi‘de ḥarāretlerin (6) söyündürür ve ırlığı ve tasası olan nefse ḥōşlık
virür koḳulaması (7) daḥı nefesüñ kuvvetin girü yirine getürür kezālik koḳulaması
ziyāde ḥarāret sebebi (8) ile çok ishāl olmağıla ‘ārız olan za‘ifliği sākin idüp kuvveti
yirine (9) getürür hattā uşşı daḥı gitmiş olursa nef‘ ider toḥumı şafrā sebebi ile olan
(10) yangına ve talaḳ ve cigerde olan issi şişlere ve öyken ağırlarına ve öykende (11)
olan issi çibanlara eyüdü ve bevlı yüridür ve şafrāvi olan ḥılṭları çıkarur (12) ammā
ḥıyār yimek boş böğür ağırların tahrik ider mizācları şovuk olanlara yimesi (13)
yaramazdur ammā mizācları issi olanlara içi eyüdü eger mizācları şovuk olanlar (14)
veyāḥūd issi olanlar üzerine bir miḳdār kurı üzüm ve bir miḳdār nānhuvāh-ı hindī (15)
yiyüp zararın def‘ ide ve mizācı şovuk olan kimesne üzerine bir miḳdār cevāriş (16)
kemmün veyā cevāriş-i felāfüliden yiyeler def‘ ola ḥıyārdan şıkılan şudan içseler (17)
ancaḳ mi‘de ve bağırsaklarda olan şafrāyı ishāl idüp çıkara bu maḳūle şuyınuñ (18)
miḳdār-ı şerbeti üç raṭıldan nişf raṭıla dek miḳdārdur on dirhem nebāt şekeri (19) ile
içeler ḥıyār turşusu ki sirke ile ola şovudıcudur ve söyündüricidir (20) ḥıyār bedende
çok eglenür ta‘ām ile ve ta‘ām üzerine yimeyeler eger toğurması (21) şarplanmış olan
‘avrete ḥıyāruñ kurumuş kabuğından iki bucuḳ mişḳāl miḳdārı (22) içürseler
toğurmasını āsān eyleye (23) **ḥıyārşebēh** ḥıyār-ı şenbe dirler büyük ağaçdur issi
vilāyetlerde mısır ve eṭrāfi (24) ve hind ve yemen ve ‘ummān ve başra ve ḥabeş
nāhiyelerinde biter koz ağacı kadar büyük olur (25) yaprağı daḥı yaprağına beñzer
ammā anuñ kiçirek ve uçları keskindür yapışıldıkda (26) katıcudur yaprakları katları
arasında yāsemīn çiçegine beñzer şaru çiçegi (27) olur ḥurmā salkımı gibi beraber
düzilüp bitmişdür her çiçegi beş dāne yaprakdur çiçeklü (28) salkımı şüreyyā yıldızı
gibidür aşāğa şarkmışdur yimişi çıkmağa yaklaşdukça (29) çiçekleri aḡarup ve şolup
düşer çiçekden şoñra keçi boynuzı didükleri yimiş

[158^b]

(1) salkımlarına beñzer boğumlu yeşil kıamışları zāhir olur kemālin bulup olmağa yaklaş- (2) dukça kızarmağa başlar tamām kemālin bulup nihāyet buldukda siyāh olur içinde siyāh (3) ‘asel gibi koyulığı vardır ol ‘asel menkūre beñzer tabākalar arasındadır dikenlū keçi (4) boynuzu didükleri yimişüñ çekirdegi gibi bir dāne çekirdegi vardır isti‘ māl olınan (5) ol ‘aselidür **ṭabī‘ atı** derece-yi ūlā āhırinde hārdur līnet viricidür taḥlīl idicidür (6) mesīḥī nām ṭabīb dimiş ki ṭabī‘ atı bāriddür ammā bürüdetin (7) işbāt müşkildür ba‘zılar dimişler ṭabī‘ atı mu‘tedildür bu kelām ba‘id degüldür eyüsi oldur ki (8) üsti düz olup ziyāde siyāh ola ve yaldurayıcı olup ağır ve tolu olup kıamışı ince- (9) rek ola hāşşasındandır yanmış olan şafrāyı ishāl itmek ve kıanın keskinligin (10) sākin ider ve issi şişleri gerek içürde ve gerek taşrada olsun cümlesin (11) taḥlīl idüp indürür gögsini yumuşadur siñirleri pāk ider şāf olmışından (12) miqdār-ı şerbeti beş dirhemden otuz dirheme dekdür şu ile ezüp içeler ammā bağırsak (13) ağrısını peydā ider zīrā bağırsaklarda yapışup kalur kitre ve bādem yağı ıslāḥ ider (14) eger dilkü üzümü ‘uşāresi veyā mercümek şorvası ile kıarışdurup ğargara itseler (15) göğüs ve boğaz içinde olan şişleri taḥlīl idüp indüre ishāl itmesi zarar- (16) suzdur ḥattā gebe ‘avretlere içürüp ishāl ider kıarnında oğlanına zarar itmez ciger (17) ağrısına nāfi‘dür yaraķanı giderür eger niķrīs ve ağrısı olan bedenlere²⁴ sürüp (18) şıvasalar nef‘ eyleye eger kişniç şuyı içinde ezüp anuñıla ğargara itseler eyü (19) olması güç olan boğaz ağrılarına nef‘ eyleye kezālik yolların ağızda tutup andan (20) süzilüp inen yaşluğı yutsalar nef‘ eyleye eger çok miqdārın isti‘ māl itseler (21) bir kaç güne dek ishāl eyleye ba‘zı kimesnelerde bu maķūle te’sīr ider ammā azdur gerek (22) içmekle ve gerek pişmiş benefşe ile kıarışdurup ḥuķne idinmekle issiler sebebi ile olan (23) sıtmalara nef‘ idüp taḥlīl ider henüz peydā olan boğaz ağrıların sākin ider (24) ve eyü olmağa başlamış olanı deşüp taḥlīl ider ḥuşūşen eger beyāz inciri (25) pişmiş şu ile ezilmiş ve kıarışmış olursa ziyāde te’sīr ider eger āteşde kıaynatsalar (26) za‘if olup yanar ve te’siri kıalup kesilür ve bağırsaklar ağrıtması kıavī olur (27) bağırsaklarda kıatılanup taş gibi olmuş necese rāst gelicek yumuşadup āsān- (28) lıĝla kııkara eger temirhindī naķīyi ya‘nī ıslanmış ile kıatsalar şafrāyı ishāl için (29) olan büyük devālardan ola eger türbūd kıatsalar ğalıż yaşlıķları ve balĝamları

²⁴ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

[159^a]

(1) ishāle güzel şerbet ola ve hindibā şuyı veyāhūd dilkü üzümü şuyı ile cigerde (2) olan şişleri gidermekde ve yaraķana nef' itmekde ğāyetdür ya' nī bundan eyü devā (3) olmaz huşušen eger küşüş ki baĝ şarmaşıĝı didükleri devā şuyı ile daĝı katılursa (4) nef' i ziyāde ola hıyār-ı şenbe bulunmasa kudret halvāsından nışf vezni ve (5) kuru üzüm etinden üç vezni ve rubbu's-sūs ki buyān köki rubbıdur elsine-yi nāsda (6) meyan balıdur andan bir vezin miķdārı bedelidür ba' zılar dimişler eger ' avret siyāh (7) kabından içse toĝurmaĝı āsān eyleye ve oĝlanı düşüre (8) **hurmā çiçeĝi yaĝı** ' arabīde dühnü'l-kefre hurmā çiçeĝi ibtidā' zāhir olduķda üzerinde (9) olan kabuķ yaĝı bāriddür ziyāde kābızdur çıkarmasınun tārīķi hurmā çağlasından (10) alalar ve katı nesne ile urup ezeler daĝı kabuķların bir taĝar içine koyup kabuķ (11) ne miķdār ise ol miķdār üzerine zeyt yaĝı koyup üç güne dek dā'imā karışduralar (12) ba' dehü şıkup taşfiye ideler bu yaĝ issiden olan baş aĝrısına nef' ider (13) ve teri tutup habs ider gül yaĝı ne maķūle fā'ide iderse bu daĝı ol maķūle fā'ide (14) virür lakin bu karnı tutar eger huķne idinseler baĝırsaķlarda olan çibanlara (15) nef' idüp te'sİR eyleye (16) **hardal yaĝı** ' arabīde dühnü'l-hardal dirler issidür issidicidür hılıtları kať (17) idicidür harāreti derece-yi şālīşe evāhırine irişür içmekle ve yaĝlanmaĝıla eskiden (18) olan şaĝırlıĝa nef' ider kulaķda olan şişleri taħlīl idüp indürür (19) süddeleri açar şovuk ve katı olan cemī' an şişleri taħlīl idüp indürmege (20) yardım ider hiss ve hareket āletleri olan siñirlerde olan süddeleri açar ve (21) unutsaķlıĝı giderür eger dimāĝı hammāmda bir kaç kerre birbiri ardınca bu yaĝıla (22) yaĝlasalar toñĝunlıĝı gidere dimāĝun yaĝlanmasında ardını ziyādece (23) yaĝlayalar ammā muħkem ovmayalar bu yaĝı çıkarmak tārīķi budur ki hardalı döĝüp (24) ve issi şu ile muħkem ovup ba' dehü şıkup yaĝın çıkaralar veyāhūd hardalı ince (25) döĝüp issi şu içinde ıslaya ba' dehü zeyt yaĝı ile karışdurup şıkalar (26) ammā böyle olan evvelkiden za' ifrekdür (27) **haşhāş yaĝı** ' arabīde dühnü'l-haşhāş dirler siyāh ve beyāz haşhāş yaĝı çıkar- (28) ması iki dürlüdür bir tārīķ budur ki siyāh haşhāş çiçeĝinden alup sūsām ile (29) karışdurup güneşe koyalar kuvveti siñdükde şıkup yaĝların çıkaralar beyāz

[159^b]

(1) daĝı böyle olur siyāhdan olan uyuşdurıcı ve uyudıcıdur şaķal başların yaĝla- (2) salar bu fā'ideleri vire aĝrısı olan kulaĝa tamlatsalar fi'l-hāl aĝrısını sākin (3) eyleye issi olan şişlerün aĝrıların ve şokulduların sākin ider başdan göĝse (4) keskin hılıtlar

inmekle öksürüğü olan kimesneye beyāz haşhāş çiçeginden olan (5) yağdan içürüp ve gögsini ve etrafını ve başını yağlasalar öksürüğüne nef' eyleye (6) evvelā başın yağlaya ba' zılar haşhāş tohumunu yağın sıkup çıkarurlar ammā az olur bunun (7) nef' i evvelki gibidür lakin za' ifrakdur dimişler (8) **haşhāş rubbı** ' arabīde rubbū'l-haşhāş dirler şovukdan olan nezlelere nāfi' dür mādeleri (9) ğalīz idüp hareketin sākin ider çıkarmasının tārīki budur ki iki yüz 'aded beyāz (10) ve semiz olan haşhāş başların alup tohumları ile beraber ince döğüp ba' dehü altı raıl (11) şu içinde ıslayup ve āteşe koyup muhkem pişüreler tā mūherrā ola ba' dehü indürüp (12) karışdurup ezüp şāf ideler ve şāf olmasına üç raıl tatlu şu ve bir buçuk raıl (13) bal katup cümlesin yavaşı āteş ile şol mertebede pişüreler ki koyulana ba' dehü (14) indirüp hıfz ideler (15) **hur mā kuruğı rubbı** henüz kemālin bulmuş olmayup ekşi hur mādan olur ' arabīde rubbū'l-büsür (16) dirler derece-yi şāniyede kābızdur kuşmağa ve ishāle ve mi' de za' ifligine nef' ider (17) çıkarmasının tārīki budur ki hıysevān veyā sükkeriyye didükleri hur mānuñ kuruğından (18) alalar hıysevān kızıl hur mādur sükkeriyye şaru hur mādur ki ikisi dahı mu' teber degüldür (19) pes çekirdegin çıkarup ve kendüyi döğüp sıkalar ve pāk çölmek içine yavaşı (20) āteş ile üç paydan biri kalıncaya degin pişüreler ba' zılar āteş ile pişürmeyüp (21) hemān güneşe koyup şululuğı gidüp koyu olıncaya dek güneşde tūrur (22) **hām kehrübār** senderūs dirler kızıla mā'il şaru bir şamğdur kehrübāya beñzer (23) ammā kehrübādan gevşekdür lezzetinde acılık vardur nās beyninde sandelus didükleridür (24) tabī' atı derece-yi şāniyede hārr ve yābisdür harāreti ziyādedür ba' zılar dimişler derece-yi (25) şālişede hārr ve derece-yi şāniyede yābisdür zāhirrek dahı budur bağırsaqlardan ve (26) mi' deden balğam artuqların kesüp giderür soğulcan ve habbu'l-kar' didükleri kurdları (27) kırar ziyāde şovukdan olan siñirler gevşemesine nef' ider kezālik ruṭubetden ve (28) imtilādan olan gevşelmeye nef' ider nevāşir ki oturağda olur yanmış çıbanlardur (29) sandelusi yakup ol çıbanlara tütisi itseler çıbanları kurdada kezālik şovuk

[160^a]

(1) nezlelere ve zükāma tütisi itseler nef' eyleye diş ağrısına ve diş etleri yinmesine (2) nef' eyleye içmekle kan tükürmege ve bevāşir çıbanlarına nef' ider ve başdan ruṭubetleri (3) indirür ve nezleye nef' ider eger çıbanlar üzerine ekseler kurdup etlerin bitüre (4) eger gül yağı ile tā koyu olıncaya karışdursalar ellerde ve ayaklarda et içine girmiş (5) olan çatlaqlara nef' ider sandelusi güreşçiler isti' māl iderler tā ki beden- (6) lerinüñ ruṭubeti gidüp kavī olalar ve yorılmayup derlemeyeler yürek oynamasına (7)

ve ruṭūbet sebebi ile olan rebeve nef' ider zīrā kurıtması vardır ṭalaḳa nef' ider (8) eskiden olan ishāle eyüdü eger döğüp dişi keçi cigeri üzerine ekseler ve (9) âteşde kebāb idüp içinden çıkan şaru şu ile göze sürme gibi çekseler göz- (10) de olan perdeye nef' eyleye eger ' asel şuyı ile içseler ḥayṣ kanın ve bevlın yürıde (11) eger kulaḳ içine ṭamlatsalar ağrısını sākin eyleye eger göz içine ṭamlatsalar göz[de] (12) olan nişānları bir vechile cilā eyleye ki siḥir eyleye içmekle kanı ḥabs idüp tutar (13) her ḳanḳı yirden olursa tutar bu ḥuşūş içün isti' māl olınacaḳ veyā sükker (14) ile içseler ziyāde nef' eyleye eger götrünmekle ve eger içmekle ana ḳarnından oḒanı (15) çıkarur mücerrebdür (16) **ḥurmā pekmezi** ' arabīde seylān dirler tamām kemālin bulmuş olan ḥurmāyı şıḳup şıḳındı- (17) sını güneşe ḳoyup tamām ḳoyulanup muḥkem olduḒda aña maḥşūş isimdür ḥaḳīḳatde ḥurmā (18) pekmezi demek olur bu maḳūlesi pişürmekle olan pekmezden yigdür ve ḒalīzlıḒı (19) az ve ḒıḒdāsı aşlaḒdur ammā ḳoḒ yiseler ḳanı yaḳar ve rengi bozar ve şafrāya tīz döner (20) ammā pişürici ve taḥlīl idicidür ve ṭabī' atı inceldüp mi' dede ve baḒırsaḒlarda olan (21) balḒamları cilā ider ve şovuk olan cigeri ḳavī ider ve rūḥların ziyāde ider ammā (22) mizācları issi olanlara zarar ider südde daḒı ider ammā bu ḥuşūşda ḥurmādan (23) aşıḒadur işlāḒı budur ki üzerine māyeḩōş yimişlerden şoralar (24) ve çerblü nesneler ile yiyeler ve bundan şol ki âteşde ḳıvāma getirilmiş ola Ḓiç (25) haṣım olup azacuḒ südde ider (26) **ḥorūs gözi** ' aynü'l- dīk dirler ' arabīde ṭaḒlardan şehirlere getirürler kıızıl renklü (27) yaldurar degirmi ve şayḒallu dānelerdür nebātī ma' lūm degüldür ekşeriyyā hind ṭaḒlarında olur (28) ba' zılar dimişler befem ağacınıñ yimişidür dānesi keçi boynuzı didükleri yimiş çekir (29) –degine beñzerdür **ṭabī' atı** ziyāde ḩārrdur ruṭūbet-i faṣliyyesi daḒı vardır cimā' a ziyāde

[160^b]

(1) taḩrīk ider erlik şuyını ziyāde ḳoḒ ider miḒdār-ı şerbeti nışf dirhemden (2) mişḒāle dekdür tāze süd ile veyā ıslanmış ḩudret ḩalvāsı ile içeler veyāḩūd (3) şeker ile yiyeler (4) **ḩayruk otı** lisān-ı nebaṭīde ḩannaberi ve ' arabīde tümlül ve ḩumlül dirler ḳış şoñlarında (5) bitüp bahār şoñlarına ḩalır yabānlarda biter terelerdendür bir miḒdār keskinliḒi (6) vardır ' üsec didükleri diken ve sā'ir dikenlü yirlerde yabānī hindibā yapraḒından ḳiçirek (7) yapraḒı vardır beyāz ve ince çiçeḒi vardır çiçeḒinden şoñra bozraḒ ve ince toḩumu (8) olur **ṭabī' atı** derece-yi şāniyede yābisdür ḩıltıları taḩṭif idici ve cilā idici ve (9) toḒrayıcıdur yinmesi sevdā ḩāşıl ider ḩuşūşen tuz ile başıdurılan ve tuz ile (10) olan ziyāde ider yaḒı itmekle bedende olan leke ve behaḒları ḳoparup

giderür yimekle (11) daḥı behaḳa nef' ider tã'ife-yi 'arab yimekle ve sürinmekle bedende olan beyāz baraş (12) ve behaḳa anuñıla 'ilāc iderler ṭalaḳ ve cigerde olan süddeleri açar ve göğüs ve (13) öykende olan ḡalīz hıltları eridüp giderür şuyı ve ıarnı yürüdür (14) bevāsīr didükleri sevdāvi ḳandan olan ııbanlara eyü yaḳıdur mizācları issi (15) ve şovuk olanlara daḥı nef' ider devālardandur yimek içün ıslāḥı budur ki (16) sūsām veyā bādem yaḡından vāfir yaḡ ile ḳavurup yiyeler (17) **ḥarfü'd-dāl** (18) **deve dikenı kökı deve ṭabanı** fāriside uştürgāz dirler dikenlü bir nebātuñ kökidür (19) eyüsi ḥorasānīdür anuñ daḥı eyüsi oldur ki pāk ve ḥafīf olup şarulığı (20) ḳarası²⁵ olmayup lezzetinde acılığı az ve ḡamları az ve cürmi i'tidāl üzere olup (21) lezzetinde bir miḳdār dili acıdur keskinlik ve dadsuzlık ola encidān kökı ve ḡayrı (22) kökler ḳarışdurup ḥile idüp deve dikenı kökidür dirler **ṭabī'atı** derece-yi şālīşede (23) ḥārr ve yābisdür mi'deyi incidüp yaḳması ile ḡöñli bulandurur ve ḳuşdurur çok (24) isti'māl idicek ṭa'āma iştihā virür ve ḥazım itdürür andan yabān kimesne (25) niçe zamāndan şoñra gegirdükde rāyiḥası ḳıḳduḡı ḡiç ḥazım olduḡıçün degüldür (26) belki anuñçündür ki ḳuvveti mi'denüñ cürmine girüp ṭalar evlā budur ki sirkeleyüp (27) isti'māl ideler sirkesi kendüden yigdür eger cürminden mişkāl miḳdārı içseler (28) balḡamdan olan sevdā sebebi ile olan ḥummā-yı rub'a nef' eyleye ve mi'deyi ḳızdırup (29) yaşlıḡını cilā ider ve içmekle şovuk olan zehirlere nef' ider eger anı sirkesi içine

[161^a]

(1) ḳoyup çok zamān sirkede ṭursa ol sirke aṭa şoḡanı sirkesine yaḳlaşa (2) ya'nī nef' i anuñ gibi ola sirke zararını giderür veyāḥūd az ider (3) **delüce noḥud** bāḥrūcī dirler bir ağaçdur ḳurı ve ḳatı olan yirlerde (4) biter üç arşun ve daḥı eksük uzar yapraḡı kākūnc yapraḡına beñzer kıvıl çiçeḡi olur (5) çiçeḡinüñ kıvıllığı açıḳdur ḳoyu degüldür çiçeḡi düşicek noḥud ḳadardur ve daḥı küçük (6) siyāḥ ve yumuşaḳ yimişi olur eger yimişini döküp ve zeyt ile ḳarışdurup ve āteş (7) ile azacuk ıssıdup sigillere ve sel'alara yaḳı idüp bir ḳaç zamān müdavemet (8) olınsa cümlesin gidere sel'a diyü şol ııbana ve şişe dirler ki ziyāde şişüp (9) etden ayrılup hemān deri altına ḳalmış ola eger bu ağacuñ yapraḡın el ile (10) yolup içseler göğüsden ḳan tükürme[yi] ḳat' eyleye ammā bir kereden ziyāde içmeyeler (11) bu ağaçda azacuk ḳābızlık ve göğüs yumuşatmaḳ vardur yimişi ḡöñül bulandurur (12) ve ḳuşdurur ḳābızlığı ile öyken ḳamışı didükleri 'uḫva zarar ider evlā budur ki (13) yimeyeler ḳuşdurmaḳ içün isti'māl olınan

²⁵ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

edviyeden degüldür anuñçün isti‘ māl (14) olına (15) **deve tezeği kuruşu** ‘ arabāde bevlü’l-ibil dirler ammā murād ol degüldür bu bir devānuñ ismidür (16) ki mekke-yi mükerreme eṭrāfindan ve yemenden götürür ve bu devā degirmi çörek gibi nesneler- (17) dür yaralar yapışdurmak için yanlarında meşhūr ve ma‘ rūf ba‘ zılar dimişler deve (18) tezegidür bir ma‘ rūf zamānda cem‘ iderler ki ol zamānda deve ba‘ zı nebāt otlar ki (19) hāşıyyeti bu ola pes cem‘ idüp yine deve sidükleriyle çörek çörek idüp hıfz iderler (20) ba‘ zılar dimişler mekke tağları ve eṭrāfinda olan tağlar mağaralarında bulunur birbiri (21) üzerine cem‘ olmuş siyāh nesnedür tā’ife-yi ‘ arab götürüp mekkede şatarlar ehl-i (22) mekke alup deve sidügiyle çürük idüp hıfz iderler bu taḳdīrce bevlü’l-ibil diyü nām (23) virürler şahīḥ daḥı budur mağaradan getürenler dirler ki yarasa necisidür çürük itmez- (24) den evvel nāmı şın ve yerdür (25) **deñiz ejderi** ılanlardan büyük olanuñ ismidür ki ejder dirler ba‘ zılar dimişler (26) şol büyük ılana dirler ki taşrada görünür ön ayakları veyāḥūd ard ayakları (27) ola ejderüñ eger deryāda ve eger karada olan her ḳankısı olursa diri iken (28) yarup karada olanuñ şoḳduğı yire ve deryāda olanuñ ḳarb itdügi yire ursalar (29) eyü [ide] deryāda olan ej[de]rūñ ‘ aḳreb gibi ḳuyruḡında neşteri vardur anuñıla ıştırur (30) karada olan gibi aḡziyla ıştırılmaz

[161^b]

(1) **deryā su otı** şāfesyā dirler ibtidā‘ bulunduğı cezārenüñ ismi ki şāfisidür (2) andan müştāḳdur ba‘ zılar bu dü-sedef didükleri nebātuñ şamḡıdur ammā böyle diyenler (3) ḡalaṭ itmişdür bu devā bir nebātdur ki büyük degüldür rāziyānece beñzer yaprağı ve büyüklüğü (4) aña göredür her budağı ucında turaḳ otı nebātı tāclarına beñzer kıvrılmış başı (5) vardur içinde beyāz şaru çiçeği vardur çiçeğinden şoñra yaşıllıḡa mā’il ufaḳ (6) toḡumı vardur beyāz ve büyük ve ḳalıñ ḳabuḳlu köki vardur keskindür ḡāh olur (7) kökinden ḳoyu şuyı ya‘ nī şamḡı çıkarılır şol vechile ki kökin müdevver kesüp (8) yararlar yarıldığı yire şuyı zāhir olur ḡāh olur müdevver kesüp altına ḳukur (9) idüp yaprağıyla örtüp bir gün ve bir gice şöyle tırur ba‘ deḥü ḳukur içine (10) aḳup cem‘ olanını alurlar ba‘ zılar mengene ile şıḳup şuyın alup ḳalıñ şaḳsı (11) içine ḳoyup ḳorurlar ba‘ zılar hem kökin ve hem yapraḡın beraber şıḳup çıkarurlar (12) ammā böyle olan iki evvelā zıkr olınanlardan za‘ ifrekdür mābeynlerinde fark şol (13) vechiledür ki yaluñuz kökinden olanuñ zühūmeti ya‘ nī aḡır rāyiḡalu ḳerbligı ziyāde- (14) dür ve yumuşaḳ ḳalur ammā yaprağı ile kökinden şıḳılanuñ ḳerbligı ve keskinliği (15) az olup yinmiş olur ḳıḳardıklarında evlā budur ki yillü ve issi günde ḳıḳar- (16) mayalar zīrā yüze urup yüzi şişirür ve ḳabardur evlā budur ki yüzine perde (17) ḳeke ve bedenini

örte ve dağı şovudıcı ve kâbız yağ ile yağlanup benefşe yağın (18) koğlaya **tabî'at** bu devānuñ tabî'atı derece-yi şālisede hârr ve yābisdür şamğı cümle (19) eczāsından kavirekdür ve issirekdür ruṭubet-i faẓliyye ya'nî siñmeyüp kalur yaşluğu (20) vardur anuñçündür ki cezb itdügi nesne tiz taḥlil eylemez harāretinden yübüseti (21) azdur bu devā kuşdurıcıdur ve ishāl idicidür eger bal şuyı ile içseler ğalîz (22) balğamı ve şafrāyı ishāl eyleye kökinüñ kabından ve cürminden isti' māl olunursa (23) toğuz kīrātdan ziyāde vermeyeler anı dağı iki ol miqdār turağ otı toğumıyla vireler (24) sıkılmağ ile olandan beş kīrāta dek vireler ammā kendüden çıkan şamğından (25) nısf mişkāle degin vireler bu devā ile ishāl itmek yan ağrısı olanlara ve (26) iştihāları bātıl olanlara eyüdür gāh olur şol kimesneler ki kuşmağa kādır degüllerdür (27) yimeklerine katup vireler istifrā' itdirür eger dā'ü's-şaleb olan yir üzerine (28) şamğın sürüp veyāḥūd tāze kökile ovsalar ziyāde nef' eyleye ve kılları bitüre (29) gāh olur dökilmiş kabından veyāḥūd 'uşāresinden bir miqdār alup ol miqdār

[162^a]

(1) günlük ve balmumu karışdurup göz altında oturışmış kan olan nişānlara ve bādincān (2) renklü nişānlara yakı idüp üzerinde iki sâ'atden ziyāde tırdıktan sonra giderüp (3) deryādan issi şu ile veyāḥūd ısınmış enār şuyı ile yurlar nişānları giderür eger (4) yüzde olan lekeyi bunlar ile yusalar gidere eger 'uşāresin bal ile karışdurup (5) iriñlü uyuza sürseler gidere eger kibrīt ile karışdurup ve büyük ve katılanmış (6) olan çıbanlara ursalar deşe eger ağrıyan yan başına ve dize ve ayaklara ve ağrısı (7) olan eñ yirlerine sürseler ağrıların gidere köki bir yıldan sonra fāsıd olup (8) nef' i kalmaz eger kökin ufağ toğrayup sâde yağ içinde kavurup ol yağ ile şovuk (9) olan a' zā tılā itseler a' zāyı issi ide ve a' zāda ve eñ yirlerinde olan ağrıları (10) sâkin eyleye eger bu yağdan mizācları bārid ve fālic olanlara koyu nesne ile içürseler (11) ziyāde nef' eyleye şol vechile ki gayrı nesne aña beraber olmaya kıl bitürmek için (12) bedeli ḥuruf ya'nî kengerdür gāh olur köki ile 'ırku'n-nisa marazı için ḥukne iderler (13) eger çok isti' māl olınsa harāret ve ziyāde yangın ve kızıllık ve boğaz ve mi' de çevrelerinde (14) şişler ve sidük tutulmağ ve kabz ve nefes tırlığı ve göz perdelenmek ve boğılmağ (15) 'arız olur 'ilacı kaymağ ve süd ve yoğurd ve şovudılmış arpa şuyı ve gül yağı ile (16) gargara ve tāze süd ve bezr-i kaṭūnā lu'ābın içmek ile eger teşennüc ya'nî siñir büzilmek 'arız (17) olmadıysa şovuk şu içinde oturalar ba' zılar dimişler şedef toğumu bi'l-ḥāşşa (18) bu bābda nef' ider (19) **dilkü** 'arabide şaleb dirler yabānī bir ḥayvāndur **tabî'atı** ziyāde issi ve yābisdür (20) ba' zılar dimişler dilkü kürkinüñ ıssiligi

sā'ir cemī'an kürklerden ziyādedür şāhib-i (21) kitāb eydür böyle olduğunda nazar vardur dilkü kürkinüñ issiligi ziyāde oldığıçün (22) kocalara ve mizāclarında ruṭūbet ve bürüdet gālib olanlara ve 'avretlere nāfi'dür (23) eyüsi oldur ki beyāz ola issilikde aña yaklaşmaz illā semmūr kürk yaklaşur (24) siyāh olan tilkü kürki daḥı issidür ammā rāyiḥası ve hevāsı ağırdur eger dilküyi şu (25) içinde pişürüp ağrısı olan eñ yirlerine naṭūl koyu[p] ve issi şuyın üzerine (26) dökseler ziyāde nef' eyleye eger diri iken zeyt içinde pişürseler te'siri ziyāde (27) ola ve ol zeyt eñ yirlerinde olan katılıkları ve toñları taḥlil idüp gidere eger (28) boğazlayup pişürseler daḥı cā'izdür ammā diri iken aḳvādur eger öykenin kurudup (29) döğüp mā-yı 'asel ile içseler öksürüğe ve rebeve nef' eyleye bir mişkālden ziyāde içmeyeler

[162^b]

(1) eger içi yağın eridüp toñmasına māni' nesne ḳatup şaçaḳ iken ḳulaḳ içine ṭamzır- (2) salar ḳulaḳ ağrıların gidere eger eski zeyt-i infāk içinde eridüp niḳrīs ve ağrısı (3) olan eñ yirlerini yağlasalar nef' eyleye eger yaḳılmış yumurṭa ḳabuğıyla öykenin (4) ḳarışdurup dā'ü's-ša'leb olan yire sürüp ovsalar eyü idüp kılların bitüre mücerrebdür (5) eger ardından ve uşak ki çadır uşağı dirler ve kerefes şuyından her birinden beraber (6) alup eridüp صَيَاذًا بِاللَّهِ تَعَالَى cüzẓām olmağa başlayan kimesnenüñ birinden içerü (7) ḳosalar her on günde bir böyle ideler ziyāde nef' eyleye etin yimeḳ şovuk mizāclulara (8) ve yilleri olanlara nāfi'dür ve cimā'ı taḥrīk ider dimişler ki ḥāşşalarındandur eger bir kimesne (9) dilkü dişini elinde ṭutsa üzerine köpekler urmaya ve eger gügercinler olduğu yire aşı- (10) ḳosalar cümlesi ṭağılup gide eger iç yağıyla şofralarda ve şovuklarda elleri ve ayakları (11) yağlasalar şovuk zarar itmeye ve üşütmeye eger iç yağıyla bir ağaç pāresin veyāḥūd bir ḳamçı (12) yağlayup evüñ bir bucağına ḳosalar cümle berāḡīs ya' nī pireler anuñ üzerine cem' olalar (13) **deri** 'arabīde cild dirler her ḥayvānuñ yinilen sā'ir a' zāsından derisi a' deldür (14) ya' nī 'anāşır erba' ası nār hevā mā' türābdür ve sā'irlerde olanlardan güzel üleşüp (15) imtīzāc itmişdür ve sā'ir a' zāya nisbetle ṭabī'atı bārid [ve] yābisdür andan ḥāşıl olan (16) ḡıdā gālīzdur her ne deñlü pişmesi az olursa aña göre ḥālī yaramazdur pişürmesinüñ (17) eñ eyü ṭarīḳi budur ki sirke ve mürri ile pişüreler ve issi yağlar ile ḳavuralar eger yinüp (18) siñerse andan ḥāşıl olan ḡıdā eyü ve muḥkem ola ammā ḳanı az ola yimeḳ için eyüsi (19) bir yıllık olan diş ve erkek ḳuzılar ve semiz oğlaḳlar derileridür eger degnek ile dökilmiş (20) olan kimesneyi henüz yüzilmiş ḳoç derisine şarsalar fi'l-ḥāl nef' eyleye ve degnekden (21) olan nişānları bir gün ve bir gicede gidere eger eski pāpūç ve paşmaḳ

derilerin yakup (22) edük sıyırdığı²⁶ bere ki şiş olmasa ursalar nef eyleye ve bu maķūle derilerden (23) olan remād ya' nī kül āteş yakmasından olan yaraları ve yürüyüp derlemekle uyluklar (24) arasında olan sıyrıkları eyü ider eger yabānī kirpinūn derisini yakup zift ile (25) karışdurup dā'ü's-şā'leb olan yire sürseler nef eyleye eger keçi derisin bıçak ile sıyırup (26) kan akduğu yire ursa kanı tuta yılanuñ yakılmış derisi dā'ü's-şā'leb olan yire belki (27) dā'ü'l-hayyeye ya' nī deri şoyılup çatlamasına eyü tılādur eger henüz koyundan (28) yüzülen deriyi tağılur maķūlesi olan iriñlü çibanlara ve gicige ve uyuza şarsalar (29) nef eyle[ye] kuşlar kuşaklarının ve katıklarının iç derileri huşušen ĥorūslarūn bu maķūle

[163^a]

(1) derilerini kurıdup döğüp müşelleş ile içseler mi' de ağırlarına fi'l-hāl nef eyleye eger (2) yılan ışıruğı yire kečinūn henüz yüzilmiş derisini şarsalar zehri kendüye çeke (3) eger yılan şokan kimesneye yılanuñ yakılmış derisinden bir dirhem miķdārı içürseler (4) eyü eyleye eger fıl derisinūn bir pāresin şovuk şıtması olan kimesneye aşakosalar (5) sıtması sākin ola eger yimişlü ağaç üzerine ki şovuk veyā tolu zarar eyleye diyü (6) korksalar maymūn derisini aşakosalar bi-iznillāhi te'ālā zarar itmeye yılan deri- (7) sin geyesi arasına kosalar güvelenmeye eger şu atınūn derisinden bir miķdārın (8) yakup burçak unı ile karışdurup sevdādan olan büyük çiban üzerine (9) sürseler üç güne dek gidere eger çaķal derisin kuduz talayan kimesne (10) üzerine aşakosalar nef idüp şudan korkmaya zīrā kuduz taladığı kimesne (11) şuyı gördüğü gibi korkar zīrā içinde kelb şekli görünür yılan deriler zararını (12) issi ve ĥoş koĥulu toĥumlar ve otlar ile yimek ve üzerine şarāb içmek def ider (13) ve incir ve 'asel yimek daĥı def ider şāĥib-i kitāb eydür her ĥayvānuñ derisini kendüsini (14) beyān itdüğim yirde beyān itdüm lakin kendüden muķaddem olan eṭibbānuñ 'ādetleri (15) böyle cārī olmuş ki deriler aĥvāli için başķa bāb idüp zıkr olındığı (16) üzere beyān iderler (17) **deve** ' arabīde cemele dirler erkek deve ismidür dişiye ıtlāķı azdur deve etinūn ġalīz- (18) lıģı ve ĥarāreti ziyādedür eger etinden yimek murād olunursa beyābānda otlar ve rengi (19) kıızıl veyā aşķar ya' nī şarı ve kıızıl olan deve etinden alup evvelā tuz ve turaķ otı (20) ile şu içinde müherrā olıncaya dek pişürüp ba' deĥü olmuş zeytūndan olan zeyt (21) yağı ve fülful ve kerāviyā ve kemmūn ile kavurup yiyeler eger kavurılmış yimek murād olunursa (22) sirkelenmiş ĥardal ile yiyüp üzerine şu ile

²⁶ Metinde şeklinde geçmektedir.

karışmış şāfî eski şarābdan içeler (23) böyle olıcağ cimā‘ iştihāsın ziyāde ider ve āleti ziyāde harekete getürür hattā inzālden (24) sonra dağı kâ‘im turur gālîz ve sevdāvî kan hāşıl ider eti yaramaz illā şol (25) kimesneye ki evvelā riyāzat ya‘ nî aç iken hareket idüp yorıldıktan sonra şovuk şu (26) ile yunmuş olup yiye ba‘ dehü bir miqdār hareket idüp üzerine uyuya şovuk marāzlar (27) āhirlerinde meşelā hummā-yı rıb‘ ve uyluğ ağırları ve ‘ırķu’n-nisa gibi marāzları olanlara (28) ve yillü kimesnelere yarasa olur ammā ğayrı kimesnelere sirke ve mürri ile ıslāh idüp (29) yimek evlādur eger bir kimesne zarūret sebebi ile dā‘imā deve etin yise sevdāyı ishāl ider

[163^b]

(1) nesneler isti‘ māl idüp yidükde sirke ve sirkelenmiş kebere ve deve diken köki ile yiyeler (2) eger yiyen kimesne nefesinde issi mizāclu veyāhūd soñradan bir nesne yimek ile istemiş (3) olmasa üzerine zencebîl murabbāsı yiyeler eger etin yaqsalar temregüye eyü tılā olur (4) erkek devenüñ öykeni yüzde leke üzerine issi iken qosalar eyü devādur dā‘imā (5) öykenin yimek gözleri kör ider erkek deve incüginüñ iliginden ‘avreb alup penbe (6) pāresi veyāhūd yün pāresi ile hayızdan pāk olduktan sonra üç birbiri (7) ardınca götrünüp ba‘ dehü cimā‘ olinsa gebe qala qurudup ve döğüp qanı aqar burun (8) içine üfürseler qanı diñdüre eger şar‘ a içün olan edviye ile içseler (9) nef‘ eyleye sigillere yağı itmekle ve tütsü itmekle sigilleri qoparur eger tāze ve yaş iken (10) hanāzîr çibanlarına ve sâ‘ir ufağ çibanlara yağı itseler taqlîl eyleye deve sidügi (11) içmek cigerde olan şişlere nef‘ ider ve süddelerin aqar ve cimā‘ ı ziyāde ider eger (12) qoqlasa burun qamışı didükleri ‘uzuvda olan süddeleri aç ve çirkîn (13) rāyihāsın gidere eger serhōş olan kimesne içse serhōşlığı gidere istiskāya (14) ve talağ qatılığına nāfi‘dür liqāh ya‘ nî şol deve ki toğuralı iki üç ay ola (15) ol maqūle develerüñ südi istiskāya ziyāde nāfi‘dür ba‘ zılar dimişler erkek deve- (16) nün gözi süheyl-i yemānî yıldızına rāst gelse fi’l-hāl fevt olur erkek deve (17) kükredügi zamānda şalyasından alup içseler dīvānelik vire eger yabān na‘nāsın (18) şıqup kükremiş olan deve burnına tamlatsalar kükremesin sākin eyleye eger erkek (19) deve yününden alup qatrāna bulayup yaqup kan aqduğı yire veyāhūd qanı aqar buruna (20) ekseler diñdüre eger devede olan keneyi ‘aşık olan kimesnenüñ yeñine bağlasalar (21) ‘aşıklığı giderüp ‘aqlı başına gele (22) **demür** ‘arabīde hadīd dirler demür iki dürlüdür birisi fülād-ı tabi‘ idür ki türkīde (23) pölād dirler pölād-ı tabi‘ i oldur ki ğayrı eczā qatılmayup kendüden muhkem ve qatı halk (24) olınmuş ola pölād-ı tabi‘ iyyeye fārisīde şāpūrқан ve ‘arabīde hadīd zıkr dirler (25) vāştām dağı dirler demürüñ bir

dürlüsi daḥı gevşekdür aña dişi demür dirler fārisīde (26) nerm-āhen ya' nī yumuşak demür dimekdür bir dürlüsi daḥı vardır ki dişi demüre ba' zı (27) eczāyı kıtup anlar sebebi ile kıtā ve muḥkem ve pāk olur bu maḳūleye daḥı pōlād dirler ammā (28) pōlād-ı ṭabī'iden aşāğarakdur eger demüri kızdırup şu veyāḥūd şarāb ile (29) söyündürüp veyāḥūd ikisi ile ma' an ve ol şudan içseler eskiden olan ishālī

[164^a]

(1) ve bağırsaklarda olan çıbanları ve ṭalak şişlerin ve ḥayza ki mi' deye aḥsuzdan (2) bir fesād 'arız olmağıla aşāğa ve yukarudan kuşmağa dirler anları gidere ve fāsīd (3) olan mi' deye kuvvet vire ve istiskā-yı ṭablī ki cigerde bürüdet gālīb olmağıla ğıdā (4) hazım olmayup veyāḥūd ziyāde ḥarāret-i ġarībe sebebi ile zamān-ı hazım tamām olmadın (5) yinilen ṭa'ām buḥār olmağıla marīzuñ karnı ṭabl gibi şişmege dirler bu maḳūle marazı (6) gidere ve beden rengin güzel ider eger kuduz ṭalamış olan kimesneye ol şudan (7) içürseler nef' idüp şudan korkmaya ve cimā' a daḥı taḥrīk eyleye zīrā göğüsde (8) olan perdeleri kavī ider ol şudan içmekle ve issi iken dökinmekle yüz göz (9) şişmesin ve sā'ir a' zā gevşelmesin giderür demürün ḥāşşasındandır eger (10) egeleyüp ufağını zehirli yimek içine veyāḥūd zehirli şerbet içine kosalar (11) zehri kendüye çeküp ol ṭa'āmı yiseler veyāḥūd şerbeti içseler zarar itmeye (12) ve demürün ḥuşūşen pōlād demürün egelenmiş ādemi kıtl ider beş dirhem kıdarın (13) yiseler kıtl ider içen kimesneye karnında ağırlık soñra ziyāde ağız ve ağız kuru- (14) lıgı ve yangın ve ziyāde baş ağrısı 'arız olup kıtl ider 'ilācı budur ki evvelā (15) bir dirhem miḳdārı mıknaṭıs taşından içüreler ba' deḥü üzerine kavī müşhil ile (16) tāze süd içüreler cāzib ve keskin ḥuḳne daḥı itseler cā'izdür ba' deḥü sāde yağ (17) ve kıymak içüreler tā elemi ve ıştırābı sākin ola ba' deḥü semiz tavuk şorvasın (18) içüreler ḥāşşasındandır eger egelenmişini uyurken ḥoruldayan kimesne boğazına (19) aşākosa ḥoruldamaya ammā demür zencārı ya' nī üzerinde bulunan pası ve kiri ki (20) aña za' ferānū'l-ḥadīd dirler anuñ ṭabī'atı ziyāde kıbz idicidür eger 'avret götrünse (21) akar kının diñdürüp kıṭ' eyleye eger kırāt miḳdārın içseler gebeligi men' eyleye (22) eger sirke ile kıarışdurup ṭağılmış kızılıklara ve ufaḳ çıbanlara sürseler tīz (23) gidere gāḥ olur dāḥis ki ṭırnaḳlar dibinde olan çıban ve şişdür aña [dirler] ve zūfre (24) ki gözde ve ṭırnaḳ gibi beyāz ve kıatılık ve ziyādelikdür aña [dirler] ve göz kıapaḳları irilenüp (25) kıatılanmasına ve oturaḳda olan bevāsīr çıbanlarına nef' idüp ve diş etlerin muḥkem (26) ider eger bağırsak üzerine sürseler nef' eyleye eger dā'ü's-şā'leb olan yire sür- (27) seler kılları bitüre ammā demür pokınuñ aḥvālī daḥı kıarīben zıkr olunur

inşā' (28) 'allāhü te'ālā (29) **demür diken**i ve **beg noh**udı ve **çoban kalkı**dan dirler
'arabîde hasek dirler ma' rûfdur

[164^b]

(1) üç köşelü puturağdur mağrib cāniblerinde hımmaşu'l-emîr ya'nî beg nohıdı
dimekle (2) meşhûrdur demür diken i iki dürlüdü bir i yabānîdür harābe yirlerde ve
ırmağlar (3) yanlarında biter yaprağı zeytūn yaprağına beñzer yir üzerine döşenür
budağları vardır (4) yaprağı yanında katı ve sık diken i vardır birisi dağı ancak
ırmağlarda biter anuñ (5) budağları yirden yukarıdur diken i gizlüdür yaprağı yaşşıdur
uzun budağları üzerinde (6) bitmişlerdür budağlarının baldırlarının yukarısı
aşağısından kalıñdur baldırı (7) üzerinde kıl gibi ince ve bir yire cem' olmuş başağ
üzerinde olan ince dikenlere (8) beñzer nesneleri vardır bunuñ dağı yimişi evvelkinüñ
gibi katıdır bu nebāt azacuk (9) ruṭubetden terkib olunmuşdur azacuk taḥlil idici
harāreti dağı vardır ammā bürüdet (10) mizācına gālibdür ya'nî bürüdeti harāretinden
ziyādedür bu nebātuñ iki dürlüsü (11) dağı issi şişler peydā olmamağı ve ziyāde
olmamağı muvāfiğdur ya'nî men' ider akar (12) maḳûlesi olan her māddeyi men'
itmege yarar dur eger içinden şıkılan şuyı ile veyā (13) pişmişinüñ şuyı ile bir 'uzva
sürseler kavî idüp yaramaz hılṭları kabûl itmekden (14) men' eyleye şahrâlarda olan
demür diken i bögreklerde ve kavukda olan taşları ufağ- (15) layup bevl ile çıkara
kezâlik 'arağın çıkarup içseler ve şarābın idüp içseler (16) ve içinden şıkılan şuyın
içseler bu fā'ideleri vire eger döğüp 'asel ile (17) karışdursalar diş etleri ağrısın ve
boğaz içinde siñirlü etlerde olan şişleri (18) ve ağızda olan yaramaz rāyihaları ve ufağ
kabarcıkları giderüp eyü ide 'uşāresi (19) māddeleyi men' için ve kurıtmak için ve
şovutmak için olan sürmelere katarlar eger evvel (20) zıkr olınan 'uşāresinden iki
mişkāl miqdārı içüp yaprağı ile yakı itseler (21) siyāh ılan ışırtmasına nef' eyleye eger
şarāb ile içseler katl idici olan otlar (22) zararın def' eyleye eger pişürüp şuyın pirelü
yire serpseler pireleri gidere (23) gāh olur ırmağlarda bulunan demür dikenini un gibi
övüdüp etmek iderler ikisi dağı (24) sidügi yüridür ve erlik şuyın dağı ziyāde ider
huşuşen tohumı ziyāde te'sir ider (25) ve issiden olan kuluncı def' ider tohumında ne
miqdār fā'ide var ise yaprağının 'uşāresi (26) dağı aña göre nef' ider tohumı şarudur
dikenden evvel çıkar tohumı düşüp sonra diken i (27) biter diken i üç köşelüdür içi
şarudur nebātının şuyın dağı çıkarurlar şol vechile (28) nebātı tamām bitüp irişdükde
döğüp ve şıkup şuyın çıkarup gölgede kurudurlar (29) **demür pokı** 'arabîde habeş ve
hubşü'l-ḥadid dirler demür ve bakır ve sā'ir bunlara beñzer

(1) nesneler ki kimyāya çalışan kimesneler anlara ecsād dirler bunlar toprağdan ayrılıp
 (2) sepükelendükde veyāhūd ma' denlerden ayırtlandıkda içlerinden çıkup şāfi bakır
 (3) ve demür olamayan topraklu ve taşlu nesnelerdür ki türkide demür veyāhūd bakır
 (4) poḥı dirler her birinün ṭabī' atları ve te'sirleri ve kavireği demür poḥıdur ṭabī' at (5)
 cümlesinün ṭabī' atları derece-yi şālisede kurudıcı ve derece-yi şāniyede issidür eger
 (6) demür poḥını keskin sirke ile ezüp ba' dehü pişürseler kulak içinden akan yaşlıkları
 (7) kurudıcı devā ola issi şişlere yakı itseler taḥlil eyleye eger āḥir münāsib nesneler
 (8) ile karışdurup irilenmiş olan göz қаpağına ursalar nef' eyleye ve mi' deye kuvvet
 (9) virüp yaşlıkların kuruda ve gevşemesin gidere eger eski ḥurmā şarābı ile içseler
 (10) bu maḳūle nef' ide eger 'avretler içseler veyāhūd götrünseler çok kan akmağı
 men' ide (11) ve gebe olmasını ve ḥayz kanını men' eyleye ve sidük tırmamasın men'
 ider ve (12) gevşemiş olan oturağa sürüp sıvasalar pekide eger mu' āvenet ider devālar
 ile (13) karışdursalar yaşlıklardan elemi olan ṭalaḳa ve cigere ve mi' deye ve her ' uzva
 ki içerüde (14) olup kurıtmağa ve ḳabz itmege muḥtāc ola anlara büyük devālardan ola
 ya' nī ziyāde nef' (15) eyleye eger yaluñuz ve eger ḡayrı nesne ile karışdurup içseler
 ḳavukda ve bağırsaklarda (16) olan çibanı oñaltmağda ' aceb ḥāşşası vardur isti' māl
 idene vācibdür ki sirke (17) ile vāfir ovup ve ezüp güneşde kuruda ki tamām leṭāfetli
 ola ve iki dāniḳden ziyāde (18) isti' māl itmeyeler bir dāniḳ miḳdārını yumurṭa şarusı
 üzerine eküp yiseler (19) a' zāsı gevşemiş olmağdan ve yaşlıḳ ḡalebe itmesinden
 cimā' dan ḳalan kimesneyi (20) cimā' a taḥrīk eyleye eger dögüp ve şu ile muḥkem
 ezüp ba' dehü yigirmi kerre yuyup üç (21) parmaḳ üzerine gelür zeyt yağı koyup bir
 parmaḳ gidince ḳaynadalar ba' dehü üzerine (22) dökilen elekden geçürölmiş tere
 toḥumından on iki dir[he]m miḳdārı ḳatarlar ve bir miḳdār bal (23) daḥı ḳatup her şabāḥ
 parmaḳ ile bir miḳdār yutsalar āvāzı şāf idüp renk-i rūy²⁷ (24) güz[el] eyleye ve beden
 derisini ḳavī eyleye ve içinde olan maraḫların faḫlaların çıkara (25) ḥāşşasındandır
 eger sikencübīn ile içseler ḳatlı idici olan devālara nef' eyleye (26) ḥuşūşen ḥāniḳu'n-
 nemr ki ḳaplan öldürici otıdur andan olan ḫararı ziyāde def' (27) ider bakır poḥı daḥı
 aña yakındur lakin bunda cilā ve taḫṭif itmeklik ziyādedür (28) ḥuşūşen eger göz
 devālarına ḳatsalar ziyāde cilā ve taḫṭif eyleye beden içerüsinden (29) isti' māli cā' iz
 degöldür zīrā ziyāde keskindür ammā ḳalay poḥı ziyāde ḳābızdur eyüsi

²⁷ Metinde şeklinde yazılmış.

[165^b]

(1) oldur ki şaru ve kalîñ ve şık olup ezilmesi güç şâfi ve şeffâf ya‘nî bir nesneyi (2) görmege mâni‘ olmayup âhîr tarafında ne var ise bu cânibde görine gâh olur bunu (3) yurlar şu vechile ki mermere ovup sürmekle ezeler ve şu içine koyup şu ile muhkem (4) çalkarlar ve ezerler ve şuyın âhîr kaba boşaldup tekrâr şu ile ezüp şuyın âhîr kaba (5) qorlar aşlâ irisi ve koyulığı kalmaz ba‘dehü şuyın terk idüp tırılup nesi (6) var ise şu dibine inüp şâfi olıcağ şuyı yabâna dökerler ve dibinde kalan (7) ezilmiş ve incisini çörek çörek idüp hıfz iderler kurşun gibi gözlerle nâfi‘ (8) devâ olur gözde olan yaraları ve çıbanları oñaldup etlerin bitürür gümüş poñı (9) letâfetlidür gözde olan marazlara eyüdür gözlerde olan çıbanları bitişdirüp (10) kurıtmak içün ve bitürmek içün olan merhemlere katarlar kâbızlığı dañı kavîdür (11) altun poñının dañı te‘şîri ve letâfetligi gümüşden ziyâdedür eger şu ile ezüp (12) koltuklara sürseler çirkîn koñuların gidere demür poñını çok içseler (13) demür egeleyüp egelenmişini içmekden ne ‘arîz olursa andan dañı evvel ‘arîz (14) olur ‘ilâcî dañı anuñ ‘ilâcî gibidür (15) **dîlkü hâyası** ‘arabîde huşa’s-sa‘leb yûnânîde şatıryin ba‘zılar tarîflen dirler (16) ma‘nâsı üç yapraklı dimekdür zîrâ bir nebâtdur ki eñ çok üç yaprağı olur yire (17) egilmişlerdür kuzı kulağı didükleri ekşi yapraklar gibi veyâñud zanbağ yaprağı (18) gibidür lakin bunun kiçirekdür renginde kan gibi kıızıllık vardur bir arşun kadar uzar (19) ince baldırı vardur zanbağ çiçegine beñzer çiçegi vardur belbûs ki qorşânîdür (20) aña beñzer köki vardur ammâ bu degirmidür ve qoz deñlûdür üsti kıızıl ve içi beyâzdur (21) yelimşikligi vardur lezzeti tatlıdur **tabî‘atı** hârr ve raṭbdur harâret ve ruṭûbeti derece-yi (22) şâniyeye yaklaşur eger üç dirhem miqdârın siyâh kâbız şarâb ile içseler şol (23) küzâz ve teşennüce nef‘ eyleye ki anlar sebebi ile âdemüñ boynı girüsine egilür ve bu zıkr (24) olınan devâ cimâ‘ı taḥrîk ider bir dürlüsi dañı şöyledür ki anuñ dañı nebâtı (25) evvelki gibidür ammâ toñumu keten toñumına beñzer ruṭûbet-i fazliyyesi çokdur saḡankûr (26) didükleri ḡayvân eti gibi cimâ‘a taḥrîk ider kökinüñ kıızıl ve ince kabı vardur (27) içi beyâzdur ve kendüsi tatlıdur ammâ ḡafîf degüldür tağlarda açuğ yirlerde (28) biter ḡaşşasındandur eger bir kimesne kökini elde tutsa cimâ‘a taḥrîk eyleye eger (29) şarâb ile içseler dañı ziyâde taḥrîk eyleye ammâ toñumu kadar taḥrîk idemez

[166^a]

(1) bu naķıl ĥekīm dīšķorīdūs kelāmıdır ammā ma‘ rūf degüldür belki isti‘ māl olınan
(2) bir nebātuñ kökidür ki ol nebātuñ parmak gibi uzun ve düz yaprağı vardır yire yapışmış- (3) dur ve bir qarış kadar özdegi vardır üzerinde iki dâne şaru çiçeği vardır
(4) çiçeginüñ ortasında siyāhça bir nesne vardır köki iki bölük olur iki (5) küçük yumurtalar gibidür döşenüp dururlar her yumurıadan bir ince ve uzun (6) tamarlar olur anuñ ucında dağı bir küçük dâne olur ve bu dâne büyük olduķça aña (7) yapışmış olan büyük dâne şolup kұrur anuñcün buña kıatil-i ahiye dağı dirler (8) ve kökinüñ rengi şaruya mā’ il beyāzdur lezzetinde tatlılık ve ağız bozar keskinlik (9) ve koyuluk vardır rāyihası erlik şuyı rāyihasına yakındır eger iki (10) mişkāl miķdārın içseler cimā’ a ziyāde kuvvet vire ba‘ zılar bal ile murabbāsın (11) iderler ba‘ zılar dimişler bu nebātuñ bir sınıfı dağı vardır ĥurmā ağacı şeklinde- (12) dür üzerinde çiçeği vardır anuñ kökini dağı tahrik-i cimā’ için isti‘ māl iderler (13) lakin evvelkiden za‘ ifrekdür ba‘ zılar ‘aynı ile cümle nebātını zeyt yağı içine koyup (14) ol yağ ile zekeri ovup sürüp ziyāde tahrik ider böyle itmek kökin (15) isti‘ mālden aķvādur ba‘ zılar dimişler bu nebātuñ bir sınıfı dağı vardır yaprağı (16) ve budağı dağı kızıldur anı yirden kıoparıp çıkaran kimesnenüñ eli kұrur ‘ilācı (17) budur ki ol nebāti yakup ve ezüp balmumı ve zeyt veyāĥūd şirūğan yağı (18) ile muĥkem eline süreler ve dağı ma‘ lūm ola ki beyne’n-nās sa‘ leb diyü şöret-şi‘ ār (19) müferriĥ bir devādur ki ‘asel ve şekere ile tabĥ idüp sūk-ı bāzarda bey‘ olınan (20) bu ĥuşa’s-sa‘ leb ki dilkü ĥāyası didükleridür (21) **dārĥin** ‘ arabīde dārşini dirler ma‘ rūf issi devādur faķir mütercim eydür ki dār (22) lafızı eger lisān-ı fursde ve eger lisān-ı ‘ arabda şecer ma‘ nāsına isti‘ māl olındığı mesmū‘ (23) degüldür belki eşah budur ki lafz-ı dārşini dārū-yı şiniden muĥaffef ola türkide (24) egerçi dār ağacı isti‘ mālī vardır ammā bu maķāma münasebeti yokdur ĥuşuşen dār-ı (25) fülful ki ma‘ lūmdur ağaç olmayup dārū idüğü ya‘ nī devā idüğü herkese ma‘ lūmdur (26) dārşini dağı böyledür ve bu dārĥin bir kaç dürlüdür eyüsü oldur ki cismi etlü (27) ve kalıñ olup ve pek olmayup gevşekrek ola ve rengi kızıl olup bir miķdār (28) siyāha ve toz rengine mā’ il ve lezzeti bir miķdār dili acıdur kıabızlığı ve azacuk (29) tatlılığı ve azacuk za‘ ferān acılığı ve bir miķdār yağlılığı olup rāyihası bellü

[166^b]

(1) ve kavî ola dārçînũñ bir şınfı dağı vardır ki ince ve uzun ve kabuğı dağı ince (2) olup birbirine şarılup düz olur ve rāyhası ve lezzeti za'îf olup kamış (3) gibi içi boşdur

başdan başa uzunına yarılmışdur bitişmiş degüldür güyâ ki kurumış (4) hurmâ çubuğu kabuğıdur bu maķûle dârçîn za‘ ifdür harâreti ve hıltları inceldüp (5) talţif itmesi azdur bir şınfı daķı vardır ki rengi siyâha mâ’ildür ve gevşekdür (6) lif gibi bu maķûle daķı yaramazdur nef‘ i yokdur bir şınfı daķı vardır aña kırfetü’ - (7) d-dârşînî dirler ince ve katı ve rengi siyâha mâ’il olup gevşek olmaz ve lezzeti (8) ve rāyihası ve kuvveti karanfil gibidür muhaşşal-ı kelâm budur ki dârçînüñ rāyihası (9) hoş ve güzel ve bellü olup sedef veyâ kardamana ki kimyöndür anuñ rāyihası (10) gibi olmamak eyüligindendür şol dârçîn ki bu şıfat ile olmaya veyâhüd rāyihası (11) sedef veyâ kardamana rāyihası gibi ola yaramazdur eger ba‘ zı eyülik bulunup ba‘ zı (12) yaramaz olursa aña göre olur **ţabî‘at** cümlesinüñ **ţabî‘atı** hârr ve yâbisdür ammâ (13) eyüsinüñ harâret ve yübüseti derece-yi şâlişe evveline irişür ve hıltları inceldüp (14) talţif itmekde bundan öte olmaz bevli yüridür **ţabî‘atı** yumuşadur hıltları (15) pişürür ve hayz kanını yüridür içmekle ve götrünmekle ‘avret karnından oğlanı (16) düşürür muţlakâ zehirlere nef‘ ider gerek zehirlü cānavar ısıрмаğıla gerek ğayrı (17) zehir olsun göze sürme gibi çekseler karañulığın giderüp cilâ vire ve devâyı (18) göz tabaķalarına irişdürür eger ‘asel ile karışdurup büşür-ı lebeniyye ya‘ nî içinde (19) süd gibi ak şuyı olan küçük sivilcilere ve çibanlara ve yüzde olan lekeye (20) bulaşdırup sürseler gidere güç ile efşân idene ve böğrekler ağrılarına (21) ve istiskā-yı tabliye ve ruţubet ziyâdeliği ile olan öksürüğe ve nezlelere nâfi‘dür (22) ve güzel koķhulara girür ba‘ zılar dârçînini döğüp ve şarâb ile yoğurup ve çörek (23) çörek idüp gölgede kurudup böyle olanuñ kuvveti çok zamân turur dâr- (24) çîn ağız rāyihasın güzel ider ve şovuk olan mi‘de ve cigeri işlâh idüp (25) şovuklukların giderür yime ile ve koķlamak ile başda olan yaramaz ruţubetleri (26) kurudur yaluñuzu ile göze sürme gibi çekseler göze kuvvet virüp keskin (27) eyleye yaşlık sebebi ile boğılmış ve irilenmiş olan âvâzı şâf ider öykene (28) ve boğazda kulaķlar altlarına ve boğaza dökilen balğamları taķlil ider ve cümle yaramaz (29) yaşlıķları kurudur boğaza ve boğaz yanlarına balğam dökilüp ol balğam sebebi ile

[167^a]

(1) olan rāyihayı def‘ ider ve istiskānuñ eger lahmîsi eger zıķķîsi ki bu marâzlarda issidür (2) nef‘ ider qalbe ve havâssa zekâ virür huşuşen helile-yi kâbilî ile ziyâde virür evlâ (3) budur ki bu huşuş için bir def‘ ada iki dirhemden ziyâde isti‘ māl olmaya ğayrı (4) nesneler için beş dirheme dek cā’izdür dârçîn yılleri tağıdır koķmış çibanlar (5) ve kasıķ yarılmaķ ve depelik için olan devâlara girür ditremesi olan (6) başa ve ele

ve ğayrıya dārçīnūñ kendi ve yağı ile sürüp yağlarlar nef' ider (7) mi' deleri şovuk olan kimesnelerūñ büyük devālarındandır evlā budur ki bu maķūle (8) kimesnelerūñ ve dağı şol kimesnelerūñ ki göğüslerinde ğalīz hıl̄tlar ola ve güç ile (9) ve tīz tīz nefes almak marađı ola bunlarūñ ta'āmlarına vāfir dārçīn katalar yilleri (10) tađıtmaķda fūlfūl ve hūlencān te'sīri ziyādedür zīrā dārçīn gerçi şişleri (11) indürür ammā şişe sebeb olan ğalīz buğārları taşra idemez anuñçündür ki cimā' ı (12) taħrīk ider ve āleti kıvāma getürür ve nefse feraħ virür ve şaru şu gibi olan yaş- (13) lıķları ıslāh ider ve bedeni bunlardan pāk ider eger maştaki ile pişürüp (14) şuyın içseler inçķırırķı sākin eyleye dārçīnī kavuğa zarar ider kitre ve asarun (15) ki kedi otudur ıslāh ider hıl̄tları inceldüp leťāfetli itmekde ve māddelele taħlīl (16) idüp indürmede dārçīne bedel ardıçdan mişli miķdārdur ammā edviyeyi ıslāh (17) itmede bedeli iki vezni ve bir miķdār ziyādece a' lā selīhadur ve bedeni kızdırup (18) māddelele taħlīl itmekde bedeli kebābeden iki miķdārdur ve cimā' ve yaşlıķları ķurıdup (19) ve mi' de ve cigere nef' itmekde bedeli veznince ğavlincāndur (20) **dār-ı fūlfūl** ma' rūfdur būber çiçegidür dirler ammā bu kelāmuñ şıh̄hati ma' lūm degūldür (21) belki ba' zı misāfirler ħikāyet itdiler ki dār-ı fūlfūl būber oldırķı vilāyetlerden (22) ğayrı vilāyetden getürürler ve dār-ı fūlfūl āğacı būber āğacından büyükdür zīrā būber (23) āğacı ancaķ enār āğacı ķadar olur ammā dār-ı fūlfūl āğacı tut āğacı ve ilğun (24) āğacı ķadar büyük olur dār-ı fūlfūl dağı ķuruduķda tut dānesine beñzer rengi (25) toz toprak rengidür katılığı vardır lezzetinde būber keskinliği vardır ħarāreti ve (26) yūbūseti būberden azdur eyūsi oldur ki tolu olup ķarışmış olmaya eyūsi şu (27) içinde erimez ve lezzeti būber gibidür **ṭabī' atı** derece-yi şālīşede ħārr ve yābisdür yūbūseti (28) azdur dār-ı fūlfūl ıssıdıcıdur ve taħlīl idicidür şovuk olan marađları giderür (29) göğüsde olan perdeleri ıssıdur ta'āmi hāzım itdirür cimā' ı eyü taħrīk ider

[167^b]

(1) āğız rāyihasın ğuzel ider ķuşmağı tutar eger 'avret götrünse rahmin²⁸ hōş (2) ve issi ider eger keçi cigerin kebāb idüp dār-ı fūlfūl ķatup şuyın şıķup ğorecekseler (3) göz perdelenmesine nef' eyleye mi' deyi kavī ider ta'āmi āsānlığıla siñdürür yemek (4) ile ve mūnāsib yağ ile üzerine sürmekle 'aķreb ve zehirlü büyük örümcek (5) şoķduķlarına nef' ider miķdār-ı şerbeti bir mişķāle dekdür dimişler ki başa zarar (6) ider zamğ-ı ' arabī ıslāh ider (7) **dütün** ' arabīde duĥān dirler her dütün ķurudıcıdur zīrā

²⁸ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

topraklılığı vardır (8) ve azacuk ısıtması dağı vardır zîrâ bir miqdâr âteşi dağı vardır gâh olur ıssılığı (9) ayrılır her düttün neden hâşıl olursa aña göre olur nefesinde issi ve keskin (10) olan nesneden olan düttün girü issi ve keskin olur ve tatlu nesneden olan (11) düttün dağı tatlu olur göz devâlarında isti' māl olunan günlük düttünidür çıbanlu (12) ve şişi olan gözler devâları eczâsına girür gözleri pāk idüp etlerin (13) bitürür kezâlik göz kirpüklerin güzel ider devâlara dağı girür ba' dehü mür-i mekkî (14) ve buğum düttünleridür bu iki düttün gözlerde olan yaşlıklara ve göz kıyruklarında (15) ve bucağlarında olan yinmelere nâfi' dür yaşların akıdup indürür harâret ve kan (16) sebebi ile olan göz şişin ve ağrısın giderür cilâ ider mey' a ki kara (17) günlükdür anuñ düttünü dağı kavîdür ba' dehü zift ba' dehü kaṭrân düttünidür düttün (18) her ne deñlü issi ve keskin olursa göz kılların dökilmesine ve katılanmasına ve (19) kızarmasına ve şişine ve kapağlarına devâ için enfa' dur ve sâ'irinden tiz (20) te'sîr ider (21) **derûnec** 'akrebi ve çıyan otı fâriside de derûnec dirler lakin türkide bu isimle (22) şöhet bulmuşdur vilâyet-i şâmda huşuşen beyrût tağında çok bulunur (23) bir nebâtuñ kökidür ol köklere 'akrebe dirler nebâtinuñ yaprağı yir üzerinde döşenüp (24) yire yapışmışdur yaprağı ilan yaşadığı didükleri yaprağa beñzer ammâ bu şaruya (25) mâ'ildür ve üsti ufağ tülüdür yaprağı ortasında içi boş iki zîrâ' ve (26) dağı ziyâde çubuğı olur çubuğı uzunluğuna bitmiş ufağ beş veyâhüd (27) yedi dâne ufağ birbirinden ırak yaprakları vardır ve çubuğunda olan yaprak- (28) ları yirde olan yapraklardan uzun ve incerekdür çubuğunuñ ucında kuyumcılar (29) körüğine beñzer içi boş şaru çiçeği olur 'akreb şeklinde köki vardır

[168^a]

(1) her yılda kökinüñ bir miqdârı eksilüp gelecek senede kalanından girü biter (2) anuñçündür ki her günde iki üç boğumu olur kökinüñ lezzetinde bir miqdâr acılık (3) ve azacuk hoş koğusu vardır eyüsi oldur ki katı olup ağır ola ve râyıhası (4) hoş olup içi beyâz ola **ṭabî' atı** derece-yi şâlişede hârr ve yâbisdür yılleri taḥlîl (5) ider ve zehirlü cānavarlar şokduğuna nef' ider gerek evvel içmekle ve gerek vâki' olduḡ- (6) dan sonra içmekle ve üzerine sürmekle nef' ider şovukdan olan yürek oyna- (7) masına nef' ider ve 'avretler rahimlerinüñ ağrılarına nef' ider ve bağırsağlar ve mi' dede (8) olan ğalîz yılleri eksildüp taḥlîl ider içmekle ve incir ile yağı idüp zehirlü (9) örümcek ve 'akreb şokduğı yire urmağıla nef' ider miqdâr-ı şerbeti iki dirheme (10) dekdür yürege ferah ve kuvvet virmekte ziyâde hâşşası vardır ammâ mizâcî issi olan- (11) lara zarar ider belki tasalandırur pes bu maḳûlelere takvîyet-i ḳalb için bir miqdâr (12) kâfur ile

vireler hām elma şarābı ve sirke ile qarışmış şu daḥı keskinliğin gide- (13) rūp azaldır derūnec ta‘āmı hazım itdürür ve cigere kuvvet virür ve bağırsaklarda (14) ḡalīz ve sevdāvi hıltlar olmaḡıla olan mālīhūlyā marazına nef‘ ider başa zarar ider (15) rāziyāne toḡumı ıslāḥ ider mizācları issi olanlara rībās ve ḡoruk rubbı ile ıslāḥ (16) olunur dimişler ki ḥāşşasındandır eger bir pāresin bir ev içine aşāḡosalar ol eve (17) t̄ā‘ūn girmeye eger bir dāne kökin delüp gebe olan ‘avretūñ kendü egirdüḡi iplik (18) ile sekirdenleri üzerine bağlayup aşāḡosalar gebelere olan cemī‘an āfetlerden (19) oḡlanı ḥıfz idüp toḡurması daḥı güç olursa āsān ola eger bir dāne (20) kökin uzunluḡına delüp iplik ile başa bağlasalar yaramaz düşlerden (21) ve uyurken ḡorḡmakdan emīn olalar derūnec bulunmasa ‘avretler raḡimlerinden (22) yilleri taḡıtmakda bedeli zudunbāddur ki türkīde kāfūr köki dirler vezni ḡadar (23) ve ḡaranfilden vezninūñ üç bölüḡinden iki bölüḡi ḡadardur (24) **daḡ budāḡı ve yabān budāḡı** yūnānīde devāyā aḡriyā ‘arabīde ḡazīb-i cebelī ve ḡazīb-i berrī (25) dirler otlı ve ḡatı yirlerde biter ve taşlar arasında biter bir budakdur bir qarış ḡadar (26) daḥı ziyādece uzar içi ḡoludur boş degüldür rengi az şarulıḡ ile qarışıkdur (27) aşāḡasından yuḡaruya varınca üzerinde ufaḡ ḡıl gibi tüleri vardur t̄uy- (28) lerinūñ rengi daḥı şaruya mā’ildür başında her biri dört köşelü dört yapraḡı (29) vardur renkleri beyāza mā’il yeşildür ḡaḡ yuḡarusında bir nesne içinde toḡumı olur

[168^b]

(1) çiçeḡi olmaz rāyiḡası ḡōşdur ḡig iken pişürüp yirler lezzetinde bir miḡdār aḡzı (2) bozar keskinlik vardur **ḡabī‘atı** issidür derece-yi şāniye evā’ilinde yābisdür mi‘deye (3) eyüdüdür mi‘denūñ fesādın ıslāḥ ider ḡarāretine kuvvet virür bevlı idrār ider ḡalīz (4) ruḡūbetleri çıkarur ḡig iken yiseler ḡarnı ishāl ider ammā pişmiş i tmez kekremeyi (5) ḡōş ider göḡüsde olan perdeleri ḡızdırur yilleri ve şişmeleri giderür aḡız (6) rāyiḡasın güzel ider (7) **dārḡin yaḡı** ‘arabīde dūhnū’d-dārşinī dirler dārḡin yaḡı ba‘zı mūnāsib otlar (8) ile yapılmış olıcak ziyāde issi olur ammā yaluñuz dārḡinden olanūñ kuvveti (9) şāfi dārḡini kuvvetinden za‘ifrakdur bu yaḡ muḡlaḡ ditremelere ve nevbet (10) ile ḡutan sıtmalara eyüdüdür ve ‘aḡreb ve zehirli örümcek şoḡmasına nāfi‘ (11) eger zeyt yaḡı ve balmumı ve ilik ile qarışdursalar yumuşatması (12) ziyāde olup yübūseti eksük ola bu yaḡuñ daḥı ḡarīḡ-i ‘ameli za‘ferān yaḡı (13) gibidür issi otlar ile olan mürekkebātda beyān olındı (14) **demür diken i yaḡı** ‘arabīde dūhnū’l-ḡasek dirler eñ yirleri aḡrılarına nef‘ ider (15) ve rengi güzel idüp cimā‘a taḡrīk ve ziyāde ider eger bal şarābı veyā müşelleş (16) ile on iki dirhem miḡdārın içseler ve aḡrısı olan arḡa ve

bögrekleri (17) yağlasalar nef' ider eger anuñıla hıķne itse kezālik nef' eyleye eger kavuğında (18) veyā böbreklerinde taş olan kimesnenüñ oñurğa kemükleri aşığasın ve boş (19) böğürlerin ve hāyaların anuñıla yağlasalar ve zekerinden içerüye zerrāķa didük- (20) leri ālet ile içerü kıosalar taşları ufaklayup nef' eyleye güç ile efşān itmege (21) dağı ziyāde nef' ider taħlil için olan merhemlere dağı girür bunuñ dağı çıkar- (22) ması tarīķi sīsām ile terbiye idüp çıkaralar veyāhūd demür dikenini şu ile (23) döğüp ba' dehü zeyt yağı ile pişüreler ve şıklar eñ az üç kerre pişürüp demür (24) dikenini tebdil idüp āħir dem[ür] dikenı kıoyalar (25) **defne yağı** 'arabīde dühnü'l-ğār dirler kııķarmasınıñ tarīķi budur ki defne dāne- (26) lerinüñ tamām kemālin bulmış olanından alup döğeler ve şu ile pişürüp şu (27) üzerine gelen yağı alup cem' ideler ba' zılar dānesiyle tāze yaşşı yaprağın dağı (28) kıatup pişürüp yağın alurlar ba' zılar güzel rāyihālu ve kıābız āħir edviye dağı (29) kıatarlar eyüsi oldur ki rengi yeşil olup lezzetinde acılık olan bu yağ issidicidür

[169^a]

(1) tamarlar ağızların açıcıdur mecālsüzliğı giderür siñirler ağırlarına ve ditremelere ve (2) kıulaķ ağırlarına ve nezlelere eyüdur eger içseler göñli bulandırur gicige ve uyuza (3) ve balğamdan olan temregüye eyüdur hāmmāmda derleyüp yağlansalar bu marāzlara nef' (4) eyleye şoğulcanları ve kehle ve sirkeleri kıırar ıgne başı didükleri ufak kıabarık- (5) ları giderür ve çıbanlara eyüdur saç²⁹ şakal dökilmesine eyüdur bedende olan (6) segirmeleri giderür eger başınıñ bir tarafı şovukdan ve yaşlıkdan ağırsı (7) olan kimesnenüñ burnından içerüsine kıosalar nef' eyleye bu yağ bulunmasa (8) dā'ü's-şac' leb için bedeli yaş zıftdür ve bu yağ issidür ve ziyāde kıābızdur (9) ya' nī bir yire getüricidür (10) **dehnec-i firengi** fārisīde dehne dirler rengi yeşile mā'il zeberced renklü bir taşdur (11) ammā zeberced gibi şeffāf degüldür bu taş bakır ma' denlerinde bulunur nitekim zeberced (12) altun ma' denlerinde bulunur bu taş kıbrīt buħārlarından ki yukarıya kııkarken (13) tar yire gelüp gidemeyüp şıkılup kıalır ve şovuk olup bağlanup bu maķüle taş (14) olur bu taş çok dürlü renklüdür ba' zısı yeşil ve ba' zısı bir kıaç renklü alaca- (15) dur ve ba' zısı tāvūsīdür ya' nī rengi siyāha mā'il kıızıldur yalduraması dağı (16) vardur ba' zısı dağı bozraķdur eyüsi yeşildür ki kııbrısdan getürürler bu taş (17) hevā açık iken açuk olup ve hevā bulanık iken bulanık olur dirler ki firūze (18) taşı dağı böyledür **tabi'at** bu taşuñ tabi'atı issidür ve cilā

²⁹ Metinde şeklinde yanlış yazılmış.

idicidür ve taltîf (19) idicidür bu keyfiyetlerde derece-yi râbi‘îye irişmege yakındur zehir içmiş olan kimesneye (20) buçuğ dirhem miqdârı içürseler nef‘ eyleye ammâ zehirlü olmayan kimesne içse (21) aña zehir olur zîrâ bağırsaqları delüp çiban ider ve bedenini kızdırup kabardur ve bozar (22) hattâ dimişler ki ‘ilâca kâbil degüldür eger ağızda tutup tükrügi yutsalar dağı yaramazdur (23) ‘akreb şokduğı yire sürseler bir miqdâr ağrısını sâkin eyleye eger bu taşı (24) bilegüye sürüp ovılmışını sirke ile karışdurup sevdâdan olan temregüye (25) sürüp ovsalar nef‘ idüp gidere başda ve sâ’ir bedende olan sa‘fe didükleri (26) çibanlara nef‘ ider eger bir katı nesneye ovup ovılmışı ile beyâzı olan göze sürme (27) gibi çekseler beyâzı gidere eger misk ile ezüp maşrû‘ olan kimesnenün burnına (28) üfürseler nef‘ eyleye evlâ budur ki üç kerre burnından içerü koyalar ve yakup buğârına (29) turalar eyü ider

[169^b]

(1) **dillüce ot** ve **her dem taze** ve **iskender defnesi** yünânîde zâfinî’l-iskenderânî (2) dirler zû-fâl yaprağından büyükrek yaprağı olur yaprağınuñ orta yirinden bir kiçirek (3) dillüce gibi yaprak dağı çıkar ikisinin arasında bir kızıl mercân dânesi gibi (4) yimişi biter köki ağ olur çok şu‘ belerden kıvrım kıvrım cevğ olur lâdik dağlarında (5) çok olur ve ekşer yirlerde ki gölgelü ve ağaçlu ola öyle yirlerde biter **tabî‘ atı** derece-yi (6) şâniyede hârr ve yâbisdür lezzetinde zarâfet³⁰ zâhirî vardır bevli ve hayzı idrâr ider (7) tahtî-i bevl için isti‘ mâl iderler fâ‘ide ider ve ‘usr-ı velâdet için nâfi‘dür altı (8) mişkâl kökinden içerler ammâ bu zıkr olınan evşâf-ı hāmā zâfni³¹ evşâfidur bizüm (9) gördüğümüz dağı oldur ve bu dillüce ot ki zâfinî iskenderânîdür bu zamânda her ‘aşşâbuñ (10) gösterdiği oldur şâhib-i câmi‘ bu ot ile hāmā zâfni ki yir defnesidür fer olınmuştur (11) ikisi bir degüldür ammâ ikisine³² bile bîneb dirler ve bu dillüce otuñ hâşşâsındandır (12) rahimden oğlanı gerek hayyen ve gerek meyyiten ihrâc ider miqdâr-ı şerbeti gerek şemeri ve gerek (13) kökinden iki mişkâldür (14) **deñiz amı** ‘arabîde riyyetü’l-bağr dirler deñiz öykeni dimekdür murâd deryâ kenârlarında yaş iken (15) sırçaya beñzer nesnedür ki deryâ içinde açılup kapanur oğlancıklar deñiz amı dirler (16) eger amı ezüp niğrîs üzerine yakı itseler nef‘ ide kezâlik şovuğdan olan (17) çatlaqlara nef‘ ider (18) **deñiz köpügi** ‘arabîde zebedü’l-bağr dirler ince ve ziyâde ufağ topraklılığdan ve hevâdan (19) olan pâreleri deryâ yaşluğı ve talaması ve hareketi ve

³⁰ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

³¹ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

³² Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

karışdırması ile bir yire (20) götürüp bu maḳûle nesne olur beş dürlüdür birisi ḡāyet de şıḳdur şüngere (21) beñzer şaru ve aḡırdur ve rāyiḡası balıḡdan çıkan şu gibi çerb ve çirkındır deryā (22) kenārlarında çok bulunur ve birisi daḡı vardır ki aḡırlıḡda ve çerblikde andan (23) aṡaḡadur ve rengi beyāza mā'ıldır ammā ziyāde şıḳ ve içinde boş yirleri çokdur (24) rāyiḡası deryāda olan yosun rāyiḡası gibidür ve birisi daḡı şekli kurd gibidür (25) ve rengi gökçildür ve yeynidür çerb degüldür ve rāyiḡası çirkın degüldür ba' zılar bu maḳûle- (26) sine düde dirler ve birisi daḡı kirlü yüne beñzer yeynidür ve içinde boş yirleri (27) çokdur şaruya mā'il beyāz dur ve birisi daḡı beyāz ve pāk ve yeyni ve üsti düm- (28) düz ve içi eli tırmalar iridür ve rāyiḡası yokdur bu maḳûlesi cümlesinden ḡavī (29) ve eyüsidür deñiz köpeḡi dinildükde murād bu olur lezzetinde dili acıdur keskinlik

[170^a]

(1) vardır **ṭabī' at** cemī' an eṡnāfinuñ ṭabī' atı derece-yi ṡālīse de ḡārr ve yābisdür evvelā zıkr (2) olınan iki sınıf ḡālk bedenlerini ḡasl itdükleri nesnelere eyüdü ve çıbanlara (3) eyüdü gül yaḡı ve balmumu ile karışdırup büṡür-ı lebeniyye didükleri çıbancıklara ki (4) ekşeriyyā burunda ve yüzde olur ve yüzde olan siyāh ve kıızıl noḡtalara ve yüzde (5) olan lekeye ve temregüye ve baraş maraḡına defa' ātile beyān olunmuşdur ve iriñlü gicige (6) ve behaḡa ve bedende olan niṡānlara sürseler nef' ider ve ziyāde koyu ve ḡalīz (7) gicigi olan göz ḡapaḡlarını bunuñla ovup ḡaşımaḡ eyüdü üçüncü sınıfı ki zıkr (8) olunmuşdur ḡavugında ḡum ve ṡaş olana ve ḡüç ile efṡān idene ve bögrekler (9) aḡrılarına ve istiskāya ve ṡalaḡa beraberi kitre ile iki dāniḡ miḡdārına varınca (10) içmekle nāfi' dür eger bu sınıfı yaḡup şarāb sirkesi ile saḡ dökildüḡi yire sürseler (11) nef' eyleye yaḡmasınuñ ṡarīḡi budur ki henüz pişmemiş balçık çölmek içine ḡoyup (12) ve çölmegi ḡapayup ve balçık ile sıvayup çölmegi külḡān içine ḡoyalar tā balçık muḡkem (13) ḡuruduḡda külḡāndan çıkarup içinden anı daḡı çıkaralar ḡāḡ olur bu maḳûle yanmışını (14) ḡilīmiyā yıḡar gibi yıḡarlar keskinliḡi ve ḡararı az olur yaḡmaḡda ve keskinlikde bedeli (15) yaḡılmış kireçdür ki ḡırız mā dirler ṡoñra zıkr olınan iki sınıf dişleri cilā idüp (16) açmaḡa eyüdü ḡekīm calinus dördüncü sınıf beşinci sınıftan ḡavīdür diyü zıkr eyledi (17) ammā bu kelāmda naḡar vardır beşinci sınıf saḡları yolup gidermeḡe eyüdü ve bu sınıf (18) ḡatlı idici devālardandır bulunmasa bedeli veznince zebedü'l-baḡr didükleri sınıftan (19) veznince ḡacer-i ḡaysürdür ba' zılar zebedü'l-baḡre ḡacer-i ḡaysür dirler (20) **deryācık köpüḡi** ' arabīde zebedü'l-baḡır dirler yünānīde idirfi ve idrafis dirler (21) frengistāndan getirürler ol

vilāyete lisān-ı frengde ğalatya ve süryānīde ğafura dirler (22) aşlı budur ki deryādan kalkan nemi ya‘ nī çı-yi³³ hevā kenārda olan kāmı ve kandıra (23) ve sā‘ir otluğ üzerlerine bırağup anda cem‘ olup böyle hāşıl olur şekli bundan (24) aqdam zıkr olınan deñiz köpüğinden dördüncü sınıf şekline müşābihdür ammā bu andan (25) keskin ve issidür şol vechile ki ‘uzvuñ mizācını döndürür tebdıl ider ‘ırku (26) ‘n-nisā ve memeleri şişlerine döğüp şu ile karışdurup sürseler nef‘ ider (27) ufağ çıbancıklar ve yüzde olan leke ve iriñlü giciğe ve uyuza eyüdü içerdüden (28) cā‘iz degüldür zırā zehirdür (29) **delice buğday** ‘arabīde müreyrā ve şeylem dirler şeylem lafzı āhir lisāndan ta‘ rīb olınmışdur

[170^b]

(1) buğday arasında biter qaraca tohumdur şāhib-i kitāb eydür bizüm vilāyetimizde kuşlara (2) yidürürler acılığ azdur şāhib-i kitāb eydür bu delice hakkında çok kimesneler (3) halı-ı kelām idüp anuñla zevān ki güncerdür mābeyn fark itmeyüp güncerde (4) delice buğday ve deliceye güncerd dimişler ma‘ a-hāzā güncerd āhirdür zevān türkīde (5) güncerd didükleridür ol dağı buğday arasında ve ğayrı yirlerde biter tabī‘ at delicenüñ (6) tabī‘ atı hārr ve yābisdür lakin didükleri gibi derece-yi şālīşede degüldür belki güncerd derece-yi (7) şālīşededür ammā delice derece-yi ulā āhirinde belki derece-yi şāniye evā‘ ilindedür delice- (8) nūñ nebātı tāze iken yinür ve elem virmez eger şu içinde ıslayup şuyın içseler veyā (9) etmek idüp yiseler āvāzı ifsād ider bir miqdār taḥlil idüp cezb itmesi var- (10) dur eger döğüp şarāb ile ağırsı olan uyluklara yakı itseler nef‘ eyleye eger sirke (11) ile pişürüp ve zeyt ile karışdurup temregü üzerine yakı itseler nef‘ ide eger şarāb (12) içinde ıslatsalar serhōş eyleye eger yağın şakal başlarına sürseler uyhu- (13) suzlığı giderüp uyuda (14) **deve diken** ‘arabīde ‘ākūl ve şevkü’l-cemel dirler ma‘ rüfdür yübüseti ve kırıması (15) ziyādedür eger bevāsır didükleri çıbanları anuñla tütsüleseler veyāhūd şıķup (16) şuyı ile sürüp şıvasalar nef‘ idüp eyü ide dirler ki deve bu diken yir anuñçün (17) aña bevāsır zahmeti ‘arız olmaz şıķındusından olan yağ içerdüde olan şovuklara (18) ve eñ yirleri ağırlarına ve kötürümligi gidermede ziyāde nāfi‘ dür andan enfa‘ nesne (19) olmaz ba‘zılar dimişler hāşşalarındandır eger anı sirkeye taldırup veyā taldırmadın (20) cemre didükleri kızıl çıbana evvel zāhir olduğda ursalar gidere ve bu deve (21) dikenine mışırda ve şāmda ve ‘ırākda ‘ākūl dirler ve dağı ma‘ lüm ola ki ve bir dürlüsü

³³ Metinde şeklinde yazılmıştır.

(22) dağı vardır aña hâc dirler türkide kara yandağ dirler bir dikendür ba' zılar halinc didükleri (23) ağaçdur dimişler ammā bu söz ğalağdur vilāyet-i ħorasānda terencübīn didükleri 'asel (24) bu hâc didükleri şınıfuñ üzerine yağar **tabī'at** bu nebātuñ tabī'atı bārid ve yābisdür (25) mevāddı ya' nī ħılṭları ħareketden men' itmesi ve bir miqdār cilā itmesi vardır anuñçündür (26) ki şıkılan şuyı ħafīf olan göz ağarmasına nef' ider ve göz için olan (27) şovudıcı edviyeye dağı girür eger döğüp şıkup şuyından üç tamlā miqdārı (28) burun içine tamladup ba' dehü bir sâ' atden soñra bir miqdār benefşe yağı tamlatsalar (29) eskiden olan baş ağrısını giderür ve dağı ma'lūm ola ki bu deve dikeninüñ bir

[171^a]

(1) dürlüsü dağı vardır ki 'arabide aña 'akkūb dirler türkide kuluğan dirler ekinār ve acı nār (2) dağı dirler meşhūr nebātdur ki tā'ife-yi yehūd isti' māl iderler yirden bir iki zīrā' uzar (3) ekşeri deve dikenī³⁴ isti' māl yaşşı ve vāsi' yapraklı ve yaprakları üsti beyāzla çizilmiş (4) ve kenārları dikenlü bir nebātdur yaprakları içinde iki arşun kadar uzar (5) baldırı olur başında dikenlü kubbe gibi nesnesi tamām bitüp nihāyetine irişdükde (6) ol kubbe yarılup içinden şarāb rengine çiçeği çıkar çiçekden soñra 'uşfur tohumı (7) gibi dāneleri olur lakin bunuñ tohumı siyāha mā'il yeşildür tohumunuñ içinde yağluluk (8) vardır **tabī'atı** derece-yi şāniyede ħārr ve yābisdür nebātı tāze iken derece-yi ūlāda (9) ħārr ve derece-yi şāniyede raṭbdur bu nebāt ve baldırı üzerinde olan nesneleri (10) henüz tāze ve yumuşak olup katılanmadın evvelā şu ile āteşde ħaşlayup ba' dehü (11) tavada yağla pişürüp yoğurd ve sâ'ir nesneler ile dağı yinür bu nebāt cimā'a taḥrīk (12) ider ammā dā'imā yimesi ğalīz sevdāvī ħılṭ peydā ider dā'imā yiyenlere lāzımdur ki (13) bedenlerinde sevdāyı iḥrāc ider nesneler isti' māl ideler ve ħılṭların talṭīf (14) ider nesneler isti' māl ideler tohumı kavurılmış olıcağ lezzeti ħōş olup (15) lezīz ola ve cimā'a taḥrīk eyleye bu nebātuñ kökinden ve baldırandan çıkardıkları (16) dem' yanī koyu nesne kenger-i zer didükleri zamğdur ki türābü'l-kayy dağı dirler ve bu (17) sınıf ki 'akkūbdur ħālen zıkr olıdu kenger-i berrī didükleri nebāt dağı budur (18) ħarşef-i berrī didükleri nebāt bu degüldür kenger ile 'akkūb arasında fark (19) 'akkūbda olan beyāz çizilüdü tohumları dağı birbirine muḥālīfdür (20) **dilkü üzümü** ve **it üzümü** ve **ḫurd üzümü** 'arabide 'inebü's-şā' leb dirler ma' rūf (21) nebātdur bostānisi ve yabānisi olur bostānisine ba' zı tā'ife-yi 'arab fenā

³⁴ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

dirler mağribde (22) ‘inebü’z-zî’b ya‘nî kûr[d] üzümü demekle ma‘rûfdur iki şınıfdur bir şınıfı erkek ve bir şınıfı (23) dişidür erkegi kākūnc didükleridür mağribde kākūnce ḥabbū’l-hevā ya‘nî eglence dānesi dirler (24) dişi olan şınıf ‘inebü’s-ṣa‘leb didükleridür ‘inebü’s-ṣa‘leb diyü ıtlāk itseler murād dişi- (25) si olur ğayrı olmaz yabānisi daḥı iki dürlüdür birisi tağlarda olur tağlarda (26) olanı erkegidür ki mağribde ‘āliye demekle ma‘rûf olan kākūncdür bunu evlerde daḥı (27) eküp bitürürler bu kākūnc bostānî olan kākūncden kiçirekdür ve kıtärekdür ve nef’i ziyādedür (28) düz yirlerde olanı daḥı iki dürlüdür bir kısmı bāriddür kākūnc ṭabī‘ atı üzere tebrīdde (29) derece-yi şālīseye irüşür yaprağı ayva ve alma yaprağı gibidür bir miqdār toprak renklülüğü vardır

[171^b]

(1) baldırında ele yapışur yelimşikliği vardır çiçeği kırmızı gibi kızıldur nebâtı büyükdür şümnüşīdür (2) şarıklıklar içinde yimişi vardır ve kabı kızıl köki vardır ve taşlu yirlerde biter bu (3) kısma münevvin ya‘nî uyudıcı dirler ikinci kısma mücennen ya‘nî dīvāne idici dirler bu kısmuñ (4) keyfiyeti şovukluğu kavīdür ve bunuñ nebātınınuñ yaprakları cırcır yaprağına beñzer lakin (5) büyükdür ḥarşef ki kengerdür anuñ yaprağına beñzer dikenleri yokdur ve budaqları (6) çokdur on on iki olur bir kökten çıkarlar köki arşun kadar uzar budaqları (7) uçlarında zeytūna beñzer başları olur ḥıyār yimişi gibi üsti tülüdür zeytūndan (8) büyücek ve yaşşirekdür içinde siyāh çiçeği açılır çiçeğinden sonra üzüm salkımina (9) beñzer başları olur nesneler içinde on dāne veyāḥūd on iki degirmi dāneleri (10) olur ve dāneleri siyāh ve gevşekdür dabaḳ dānesine beñzerdür köki beyāz ve kalıñ (11) ve içi boşdur uzunluğu arşun kadar olur tağ gibi yirlerde ve yiller esüp şavurduğı (12) yirlerde ve çınārly yirlerde biter ammā ḥaḳīḳatde ‘inebü’s-ṣa‘leb ve kākūnc didükleri şümnüşī (13) büyük nebātdur ki ağaç dimege yaklaşur ve çok budaqları vardır rengi siyāha (14) mā’ildür bārīd ve çeke tereyi ḥorasānīdür anuñ yaprağından yaşşırak yaprağı vardır (15) yimişi kırmızı mā’il şarudur kākūnc yaprağı daḥı buña müşābihdür laḳin yaşşirek ve büyükdür (16) ve siyāhlığı ziyādedür budaqları bitüp nihāyet buldukda yire ekilür ve yimişi degirmi (17) kıllıflar içinde insān kavuğına beñzer kızıl ve üsti düzdür ikisinüñ daḥı çiçeği (18) azacuk kırmızı mā’il beyāzdur ṭabī‘ at ikisinüñ daḥı ṭabī‘ atları derece-yi şāniyede bārīd (19) [ve] yābisdür bir miqdār ḥarāretten ḥālī degüldür nebātından yiseler zarar itdirmeye mādeleri (20) men‘ idüp şovutmağa ve kabza muḥtāc olan marāzlarda cürmini ve cürminüñ şıkındusını (21) isti‘ māl itseler cā’izdür eger arpa kavutı ile

karışdırup humre ve nemle didükleri (22) şafrāvi şişlere yakı itseler nef idüp muvāfık ola eger ince dögüp ağrısı olan (23) başa ve aķar maķūlesi olan ‘ azaba yakı itseler nef idüp eyü eyleye ve ziyāde harāreti (24) olan mi‘ deye nef ider eger dögüp ve tuz ile karışdırup kulaķlar ardında olan (25) şişlere yakı itseler indirüp gidere eger şuyını kurşundan olan üstübec ile (26) ve mürdeseng ile ve gül yağı ile karışdırup humre ve nemle didükleri şişlere ursalar (27) nef eyleye eger etmek ile karışdırup ursalar eyü ide eger gül yağıyla karışdırup oğlancık- (28) laruñ dimāğları şişine ķosalar bir kaç kerre koyup tebdil itseler ziyāde nef eyleye (29) gāh olur gözden aķan ķan ruķubetler iķün itdükleri şiyāfları şü ile ve yumurķa ile

[172^a]

(1) ya‘ nī beyāzı ile ıslamayup anlar yirine bunuñ şuyı ile ıslarlar eger şuyından (2) issiden ağrısı olan kulaķ iķine tamlatsalar ağrısına nef eyleye eger ‘ avret (3) yuñ pāresine bulayup götrünse raķim iķinden eskiden aķan ruķubetleri tıutup (4) kese eger şuyın şıķup dōrt vuķıyye miķdārın şeker ile iķseler iķerüde olan (5) a‘ zā meşelā ciger ve mi‘ de ve sā’irde olan şişleri taķlil idüp indüre eger (6) rāziyāne ve hindibā ve bağ şarmaşığı şuları ile karışdırup hılt olınmışından iki (7) vuķıyye miķdārı cemī‘ an iķerüde olan marāzlara nāfi‘ dūr ve iķerüde olan yaramaz (8) hıltları taķlil idicidūr ve bedene şaru şü henüz zāhir olsa aña nāfi‘ dūr ammā vācib- (9) dūr ki şişler henüz ibtidā’da iken ķuvvet virüp ğalīz ider nesnelere muķtācdur (10) ve bunuñ suyında laķif idicilik vardur pes lāzımdur ki şişlerin āķirinde (11) ve nihāyet bulduķlarında süreler şişler ibtidā’ında sūkkerlü yaprağı ve ķoban degnegi (12) didükleri nebātlar şuların süreler eger şuyı ile hıķne itseler nef idüp (13) bedeni şovuda ve dīvāneliği gidere ķabz idüp şıķması ile gāh olur ķarnı (14) yüridūr andan iķmekle ve anuñ ile yakı itmekle şusuzlığı sākin ider eger (15) şuyını üstübec şuyı ile karışdırup āteş yanığı üzerine ve iriñlü çiçek (16) üzerine sürseler nef idüp ķurıda eger muķkem ezüp maķv olduķda deşilmiş (17) büyük sevdāvi ķıban üzerine ķosalar sākin eyleye eger niķe kerre böyle itseler (18) dibelik giderüp yarası tağılmağa māni‘ ola dilkü üzümünü yimek iķtilāmı (19) gidere ammā kākūnc yaprağı yinmez belki bu daķı evvelki gibi isti‘ māl olunur dānesi bevli (20) idrār ider ve ķavuğı pāk ider ve ķavuķda olan ķıbanları ve yaraları eyü idüp (21) nef ider ve ciger hālin ıslāh ider ve bögreklerde olan ķıbanlara ve kirlere ve issiden (22) olan şişlere ziyāde nāfi‘ dūr bādzeķir mertebesindedūr eger ‘ asel veyāķūd incir (23) şerbetiyle iķseler nefes tārılığına ve güķile nefes almasına ve tiz tiz nefes (24) almaķ marāzına nef ider eger dānesinden her gün mişķāl ķadar

yutsalar yarařana (25) řifā ola ‘avret her gūn yedi dānesin yutsa yūklū olmaya ammā münevvim olan (26) řınıf afyondan ařağadur eger miřķāl miķdārın içseler uyħu getüre miřķālden (27) ziyādesi biħōd idüp uyuda bu daħı idrār bevl ider eger dānesinden on (28) iki veyāħūd daħı ziyāde içseler dīvānelik vire ammā dīvāne ider maķūlesi (29) olandan bedene ‘ilāc içün isti‘ māl olunmaz miřķāl miķdārın içseler ziyāde serħōş

[172^b]

(1) ider iki dirhem ve daħı ziyāde dōrt dirhem veyā daħı ziyādesi ķatl ider uyudıcı (2) ve dīvāne idicilerūñ bādzehiri budur ki ‘asel şuyına anison ķatup içeler (3) ve anuñıla ķoşalar ve rāziyāne çineyüp ‘uřāresini veyā pişmişi şuyını şeker ile (4) içeler ve daħı muķaddemā zıkr olındı ki dilkū üzümi iki şınıfdır bir şınıfı dişidür (5) didük ki zıkr olındı ve bir şınıfı erkekdür ki fāriside kākūnc ‘arabīde ‘inebü’s-ša‘leb (6) dirler türkīde göygü feneri ve kelen feneri ve fener çiçeği ve ķanbil otı (7) dirler dilkū üzümi nebāt envā‘ından birisidür řāħib-i tercūme ĥarf-i kāfda kākūnc (8) lafzı ile zıkr eyledi lakin bu kākūnc daħı ‘inebü’s-ša‘leb envā‘ından olduğı içün dilkū (9) üzümi ‘aķībinden zıkr olunmasını münāsib görüp ĥarf-i dālda zıkr eyledük bunuñ daħı (10) nebātı dilkū üzümine müřābihdür lakin bunuñ yaprağı yaşşirekdür ve budakları uzandukda (11) aşağa egilür evlerde ekerler ziynetçün yimişi ķavuğa beñzer degirmi kılıflar içinde kūrās (12) dānesi gibi müdevver yimişi olur nārenci çiçeği olur ve çiçeği ile aşçılar ař boyarlar (13) ve tıb kitāblarında zıkr olınan ķanbil bu degöldür ķanbil-i tā‘ifidür **tabī‘ atı** derece-yi řālişe- (14) ye ķarīb bārid [ve] yābisdür iki şınıfdır birisi tağlarda olur ve birisi bostānlarda (15) olur tağlarda olan yigdür ķuvveti ve te‘şiri ve yübüseti ziyādedür yaraşanı gide- (16) rür sidügi yüridür řafrāyı sidük ile çıkarur bögreklerde olan marāzlar (17) ve çıbanlar devālarına girür bu bābda bādzehir meřābesindedür cigere ve ķavuğa eyüdü (18) içmekle güçle efřān idene ve güçle tükürmege ve şusuzlık veyāħūd āħir elem (19) sebebi ile dilin taşra çıkarana ve güçle nefes alanlara nef‘ ider eger dānesinden (20) her gūn miřķāl miķdārı yutsalar yaraşan marāzına nef‘ eyleye dānesinūñ ve yaprağınūñ (21) şuyı şişler ibtidā’sına nāfi‘dür gāħ olur řıķup řıķındusını gölgede ķurıdurlar (22) ‘uřāresinden miķdār-ı şerbeti üç dirhemdür ve dānesinūñ kıızıl ķabından beř (23) dirheme dekdür (24) **defne ağacı** ‘arabīde gār dirler yaprağı söğüd yaprağına beñzer bir ağaçdur findıķdan (25) kiçirek yimişi olur yimiřinūñ ķabı siyāh ve incedür azacuk ovup řıķmağıla ķabı (26) iki yarılup içinden şaruya mā’il kıızıl çekirdegi olur çekirdeginūñ lezzeti (27) ve rāyiħası ĥōřdur yaprağınūñ daħı lezzeti ve rāyiħası ĥōřdur şemeresine dehmeşt (28) dirler

tağlarda düz yirlerde dağı biter şām halkı defneye rend dirler yūnānīde zākani (29)
dirler yaprağı iki dürlü bulunur birisi ince olur ve birisi yaşşı olur incesi

[173^a]

(1) tağlarda olur ve yaşşı olanı düz yirlerde olur **ṭabīʿ at** bu ağaç cemīʿ an eczāsı (2) ile
derece-yi şālīse evvelinde ḥārr ve yābisdür dānesi issirekdür eger yaprağını şu içinde
(3) pişürüp içinde otursalar kavuk ve raḥim maraẓlarına muvāfık olup nefʿ eyleye (4)
eger muḥkem döğüp ezüp arı ve zehirlü büyük siñek ısırdığı yire yakı itseler (5) nefʿ
eyleye eger etmek veyā kavut ile qarışdurup issi ağırlara ursalar ağırsını (6) ve
ḍarabānını sākin eyle[ye] ammā içseler miʿ deyi gevşeldür ve kuşmayı taḥrīk ider eger
(7) dānesini döğüp ʿasel ile qarışdurup sıvık iken istiʿ māl itseler öykende (8) olan
çibana ve toğrulmayınca nefes almağa kādir olmayan kimesnelere nāfiʿ ola (9) kezālik
bu vechile müşelleş veyāḥūd eski kıyū şarāb ile istiʿ māl itseler nefʿ (10) eyleye eger
şarāb ile içseler ʿakreb şokduğına nefʿ idüp fiʿl-ḥāl eyü ide (11) ve behakı kolay
kopardur giderür eger çekirdeginün için gül yağıyla ve eski şarāb (12) ile qarışdursalar
kulaḳda olan gürüldüye nefʿ idüp güçle işitmeyi gidere (13) mecālsüzliği gidermek
olan yağlar eczāsına dağı girür kökinün kabından (14) toḳuz kīrāt mīḳdārı içseler sidük
yollarında olan taşları ufaḳlaya (15) ve qarında oğlanı ḳatlı ider ve cigerinde maraẓı
olanlara nefʿ ider baʿzılar dimişler (16) eger yaprağını ağacından koparup yire
düşmedin kulaḳ ardına ḳosalar ne ḳadar (17) isterse şarāb içüp serḥōş olmaya eger bir
budağın alup uyḥuda iken (18) beleñleyen oğlancık yatdığı yire aşāḳosalar ziyāde ḳoḳ
nefʿ eyleye eger dānesini (19) şarāb ile içseler ruṭūbetden olan ṭalak ağırsına nefʿ
eyleye ve balḡamdan olan (20) baş ağırsına ve ḡalīẓ yıllere nefʿ ider laḳve maraẓı olana
anuñıla burunından içeri (21) ḳosalar nefʿ eyleye eger dānesini döğüp iki mişḳāl
mīḳdārı içseler bağırsak (22) ağırsını fiʿl-ḥāl sākin eyleye eger şu içinde ıslayup şuyını
ev içinde serpüp (23) şulasa siñekleri kaçura eger yaprağını şu içinde pişürüp ol şuya
sirke (24) ḳatup maẓmaẓa itseler diş ağırsını sākin eyleye eger dānesinden ve eger
yaprağından (25) iki dirhem mīḳdārı istiʿ māl olunmak cāʾizdür ammā göḡse zarar ider
ıslāḥı kitre ile- (26) dūr eger ʿavret götrünse ḳarnından oğlanı düşüre dānesi bulunmasa
bedeli (27) ḥabbūʿl-maḥleb ki uḥlamur dānesidür eger ol dağı bulunmasa bedeli acı
bādemdür (28) **deñiz mummyası** ʿarabīde ḳıfruʿl³⁵-yehūd dirler kefle³⁶ kefruʿl-yehūd da

³⁵ Kafr olması gerekiyor. Metindeki yazım ya belli bir bölgeye ait ya da zamanla değişmiş olabilir.

³⁶ Metinde bu şekilde **كافله** yazılmıştır.

dirler kefle³⁷ ıtlāk (29) itmeleri ya budur ki kâfi kefe³⁸ tebdil iderler veyâ anuñçündür ki zıkr olınan kıfır

[173^b]

(1) bir qariyye qurbında olan gölden çıkar ol qariyye sâbıkan ma' mür olup ol qariyyenüñ (2) ismi kefrdür pes ol qariyye qurbında olan gölden çıkmagıla mecâr ol kıfra kefr (3) dimişler ve yehüd veyâ yehüdî lafızlarına izâfeti anuñçündür ki kıfr zâhir olduğu (4) yirler tâ'ife-yi yehüd yirlerindendür ol göl baḥîretü'l-yehüd dimekle ma' rûfdur (5) ve ol göl kudüs-i şerîfe qarîb şıfad yanındadır baḥîre-yi müntine ya' nî çirkîn râyiḥalu (6) göl daḥı dimekle ma' rûfdur ve zıkr olınan kıfr iki dürlüdür birisi ol göl kenârında (7) bulunur ki göl çalkanup taşra kenâra atar birisi daḥı ol göl kenârlarında olan (8) yirleri qazup yir içinden çıkarup ba' dehü aña qarışmış olan ufağ taş (9) ve toprağı issi şu ve âteş ile giderüp şâf iderler nitekim ' aselden balmumın (10) ayırurlar bu maḳûle kıfruñ rengi söyünüp siyâha mâ'il boz olup çokluk (11) râyiḥası olmaz ve râyiḥası baḡdâd cânibinden getürdükleri zift râyiḥasına (12) beñzer olur ammâ şol kıfr ki kış eyyâmında göl taşup hareket itmekle taşra (13) kenâra atar ol maḳûle kıfruñ rengi yaldurar olup söyünmüş olmaz ve râyiḥası neft (14) râyiḥasına beñzer ve rengi benefşe renk olup yaldurar ola ba' zılar türkide (15) zift mumyası daḥı dirler ve ba' zılar zift qatup ḥîle iderler bu maḳûlenüñ (16) rengi siyâh olur kezâlik şâfi olmayup eski olanuñ daḥı rengi siyâh olur (17) yirden çıkarılan şu üzerine gelenden yigdür tiryâk-ı fârûk eczâsına (18) qatdıkları yirden çıkarılandur ikisinüñ daḥı **tabî' atı** derece-yi şâlişede ḥârr (19) ve yâbisdür bu deñiz mumyası çıkduğı yirlerüñ halkı bu mumyayı zeyt yağıyla eridüp (20) aşmalarınıñ diplerine sürmekle aşmalarına qurd ve sâ'ir böcek çıkmayup (21) zararlarından ḥalâş olurlar tâze kanlu yaraları bitişdirür mumya maḳâmına (22) kâ'im olur belki ba' zılar mumyadan yigdür dimişler yakı itmekle et ezigine ve kemükler (23) şınıḡına eyüdü gâh olur şâfi zeyt ile qaynadup pirelenmiş olan kimesneye (24) içürürler nef' ider dirhem miqdârı içürüp bedenin daḥı anuñıla sürüp şuaralar (25) fi'l-ḥâl eyü ider mücerrebdür ve yaraları şişmege kımaz ve göz kıpaḳlarınıñ içinde (26) biten kılı anuñıla yapışdururlar dütüni ve kıoḡlaması ' avretlerde olan aḡrılara (27) meşelâ raḥimleri boḡılmağ ve yirinden ırḡalanmağ gibi bunlara nâfi' dür şar' a marâzına (28) ve müste' idd ya' nî giderek şar' a marâzına uḡrar

³⁷ Metinde bu şekilde كَفْلَه yazılmıştır.

³⁸ Metinde bu şekilde تَفَافِي كَفْلَه yazılmıştır.

maķūlesi olan kimesne dūtünine (29) tursa fi'l-hāl maşrū' ola eger azacuk ķunduz hāyası ve şarāb ile bir miķdārın

[174^a]

(1) içseler gelmesinden ümiz ķat' olunmış olan hayz kanın yüride eskiden olan (2) öksürüğe ve güçle nefes almak marazlarına ve zehirlü cānavarlar ıştırduğına ve (3) 'ırķu'n-nisa marazına nef' eyleye eger sirke ile içseler uyuşmış olan kanı eride (4) eger iki veyāhūd üç keçi boynuzu çekirdegi miķdārın habblar idüp yutsalar ruṭūbet(5) sebebi ile eskiden olan ishāli ķat' idüp tuta gāh olur eridüp arpa (6) şuyı ile ķarışdurup bağırsaklarda çıbanı ve yarası olana anuñıla hūķne iderler (7) eger nezlesi olan kimesne yakup dūtünün burnından içerü alsa nef' eyleye eger ağrısı (8) olan diş üzerine ķosalar ağrısını sākin eyleye eger arpa ve kızıl püre ve bal (9) mumı ile niķrīs marazı ve eñ yirleri ağırları olanlara yakı itseler nef' eyleye eger (10) eridüp şovukdan olan ķatı şişlere sürseler indirüp taḥlil eyleye (11) çıbanları ve iriñlü yaraları oñaldur ve yumuşadup uzadur gözde olan beyāzı (12) cilā ider ve çıbanlarda ve iriñlü yaralarda olan fāsıd ruṭūbetleri ziyāde ķurıdur (13) her ķanda olursa ķurdları kırar ḥattā kıyularda ve şarnıçlarda olan şoğulcan (14) ve sülükleri daḥı kırar eti bitürmek için olan merhemlere girür mi' de ve eyegüler (15) altında olan ğalīz yilleri giderür anuñçündür ki küçük oğlancıklara itdükleri (16) süfūfları anuñıla iderler ķarında olan kırkırları gidermek için ve ğıdā hazım (17) itdirmek için olan süfūflara daḥı girür dūtünü zehirlü cānavarları ve (18) ılanları ve sivrisinek ve ğayrı cānavarları giderür ve siñirlere ķuvvet virür (19) tırnaķlarda olan beyāz alacalığa sürseler nef' eyleye ḥanāzır didükleri (20) çıbanları pişürür ve temregü üzerine sürmekle nef' ider öykende olan çıban- (21) lara nef' idüp öykende olan iriñ ve sā'ir hılṭları tükürmege āsān ider (22) ve göğüs içinden iriñi çıkarur sevdā ve balğam sebebi ile boğaz içinde olan (23) ağırlara ve şişlere ve dılcükler şişine nef' ider ve raḥim katılığın gide- (24) rür mizācları issi olanlara evlā budur ki içerüden isti' mālinden ḥazır (25) ideler illā meger ki sirke ve söyündürici ve şovıdıcı yimişler şuları ile (26) isti' māl ideler bu maķūleler ile zararı tedārük olunur deñiz mummyası (27) bulunmasa yaş zift veyāhūd aķar maķūlesi olan bir güne zift bedelidür (28) **düğün çiçeği** ve **güge otı** fāriside kebıkec dirler müfredāt-ı ihtiyārāt şāḥibi (29) zıkr ider ki kerefesden bir ğunesidür dört şınıfdur yapra[ğ]ı kişniç nebātı yaprağına

[174^b]

(1) beñzer rengi beyāza mā'ildür yelimşikliği vardır ve şarı çiçeği vardır baldırı ne
(2) uzun ve ne kalıñdur ve köki küçük ve lezzeti acı ve beyāzdur topalağ nebātı gibi
(3) budağlanur akar şular yanlarında biter bir şınfı dağa girü aña beñzerdür ammā
çiçeği benefşe (4) renkdür ve bu şınf ziyāde keskindür dili acıdur bir şınfuñ dağı
nebātı küçük ve altun (5) renginde çiçeği vardır ve rāyihası yaramazdur dördüncü
şınfuñ çiçeği süd (6) gibi beyāzdur **ṭabī'at** cümlesinüñ ṭabī'atları issi ve keskin dili
incidici ve yakıcıdur (7) derece-yi şālīşeye irişür taşradan bedene ursalar ağrıdup
kabarda eger ba'zı yağlar (8) ile bir miqdārın deri şoyulduğu yire ve gicige ve uyuza
sürseler nef' idüp (9) saç ve şağal dökildiği yirlere bir kaç kerre yakı itseler nef'
eyleye bu zıkr olınan te'sīr- (10) leri taze iken iden kurudılmış köki aksırmağ taḥrīk
itmede küñdüs didükleri (11) devādan kavīrekdür dişler ağrılarına nef' ider ḥayz kanın
akıdur götrünmekle (12) karından oğlanı ve oğlan soñı didükleri deriyi çıkarur yinmiş
ve yinmemiş (13) olan dişleri ufağlar ba'zılar dimişler diş ağrısıçün taşradan diş
üzerine (14) aşakoyalar ve üzerine yatup uyumayalar zīrā dişleri kırar iki mişkāl
miqdārı (15) insānı katl ider 'ilācı belādur için kimesneye olan 'ilācdur (16) **dilkü**
kişnici 'arabīde küzberetü's-şā'leb dirler budağları ince ipliklere beñzer üç köşelü (17)
ve yire döşenür bir nebāt ismidür rengi kan gibi kızılığa mā'ildür üzerlerinde iki (18)
cānibden beraber dizilmiş ve kertikleri beraber ve rengi siyāha mā'il yeşil ve ufağ
yaprağları (19) vardır degirmi ve kiçirek baldırı vardır baldırı ucında baş parmağın
boğumu kadar (20) söbi başa beñzer nesnesi vardır içinde kızıla mā'il ince çiçeği olur
çiçekden (21) soñra siyāha mā'il kıızı[l]larıñ ince tohumı olur bu nebāt tağlarda biter
bu nebāt issidür (22) issidicidür ve taḥlīl idicidür eger şu içinde ıslayup şuyından on
iki dirhem (23) miqdārı içseler ḥōş feraḥ virüp serḥōş eyleye eger ziyāde içseler
boğazda (24) irilik ve zarar ve boğaz ağrısı peydā ider 'ilācı zeyt ve turağ otı ile
kuşmağdur (25) şeker ile 'uşāresi gözde olan perdeye şifādur ve gözi keskin idüp
perdesin (26) giderür ve eger ḥanāzīr didükleri çibanlara yakı itseler şifā ola (27) **dil**
'arabīde lisān dirler ma' rūfdur ince ve didim siñirlerden ve ince tamarlardan ve geñsek
(28) ve yumuşağ etden ve siñirlü etden terkīb olınmış 'uždur mi'deye ḥafidür ve
mi'de- (29) den tīz iner lakin tīz fāsīd olur ıslāḥı budur ki pişürüp kişniç ve kemmün
ve ḥavlincān

[175^a]

(1) ile yiyeler ve mizācları issi olanlar sirke ve kırı kişniç ile yiyeler dil bedene (2) ruṭūbet virüp erlik şuyın daḡı ziyāde ider eczā-yı ḡāre ile ekl idicek (3) **diş otı** bu nef' i müşāhede olunur (4) **deve dili** ' arabīde lisānū'l-ibil dirler buña ra' yū'l-ibil ya' nī deve otlayacak (5) nebāt dimekdür ammā böyle diyenler ḡalaṭ itmişlerdür āḡir nebātdur bu deve dili şümnüşī (6) bir nebātdur uzundur ve budakları çokdur budakları dört bucaḡludur ve beyāza (7) mā' ildür yapraḡı ayva yapraḡına beñzer lakin andan uzunrak ve yaşıllığı azrekdür (8) yunmuş geyesiler pırtuḡlarına beñzer azacuk iriligi vardır üstinde beyāza (9) mā' il ufaḡ tüyi vardır rāyiḡasında aḡırlık ve ḡoşluk vardır yaşıllığı (10) ve yumruluḡa mā' il şaru yimişi vardır iri yarı yirlerde biter ṭabī' atı derece-yi (11) şālīşede ḡārr ve yābisdür eger yapraḡlarını ve budaklarını şu ile pişürüp içseler (12) ḡayzı ve bevli yürüde ve ' avret karnından oḡlanı çıkara ve şefnīn-i baḡrī (13) didükleri cānavar şoḡduḡına nef' eyleye eger pişürilmişinden içseler ve yapraḡından (14) çineseler dil tutulup söylemege kādır olmamaḡı gidere ve dilde ıztırābı ve (15) tutḡunluğu ıslāḡ eyleye ḡāḡ olur bu nebātdan yetmiş mişḡāl miḡdārın alup (16) yetmiş raṭıl miḡdārı şīre içine koyup tā muḡkem olıncaya deḡin ṭurduḡdan soñra (17) ḡayz tutḡunluḡın³⁹ ve kāraca etlerde olan berelere ve öksürüğe ve kan tükür- (18) mege ve yanlarda ve kavuḡda ve bögreklerde olan çibanlara ve ḡarāretlere nāfi' şarāb (19) olur bu maḡūle şarābından miḡdār-ı şerbeti raṭıl miḡdāra dekdür ve yapraḡından üç (20) dirheme dekdür ve ' uşāresinden iki dirhemdür ve şu ile pişürilmişinden şülüş (21) raṭıl miḡdāra dekdür (22) **delice bādem keçi bāдеми** ' arabīde levzū'l-berber dirler ḡarb cānibinde kāralardan berber (23) dimekle ma' rūf ṭā' ifenūñ bāдеми dimekdür murād yabānī bādemden bir şınıfdur ki (24) şüretā fıstık içine beñzer lakin andan büyükdür ve şarudur ve eṭrāfında birbirine (25) geçmez delükleri vardır **ṭabī' atı** ḡārr ve yābisdür ḡābızdur karnı tutar yaḡı eskiden (26) olan şaḡırlığı ve kulaḡ aḡrısına bir mertebede nāfi' dūr ki ḡayrı devālar āña (27) beraber olımaḡ kārın ṭutmaḡ içün çiçeginden veyā cürminden miḡdār-ı şerbeti bir dirhem (28) miḡdāra dekdür yaḡına zeyt-i sūdān dirler ve bu bādem[e] diyār-ı maḡribde ercān dirler (29) ve hercān daḡı dirler

³⁹ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

[175^b]

(1) **deñiz lifi** ‘ arabîde lifü'l-baħr dirler deryâ içinde düz yirlerde biter bir nebātuñ kökidür (2) ħuſuſen mağribde cehdiye sâhilinde çok olur nebâtınuñ yapra[kı] eşrâs ki çiriş (3) otı didükleri nebātuñ yaprağına beñzer uzun yapraklardır topalağ didükleri(4) köke beñzer bir dâne kökden çıkar lakin topalağdan kalıñraqdur ve üsti ve içi (5) siyâha mâ’ildür ve aſağasına birbirine ſarmaſmıſ top gibi olmuſ ince (6) budakları vardur her top ceviz kadar ve daħı büyük tâ turunç kadar olur gūyâ ki deve (7) yükidür lakin irberkdür ba’ zısı degirmi ve ba’ zısı daħı uzun olur deryâ talaz- (8) lu olduğda taſra kenâra atar yübüseti ve cilâ itmesi ziyâdedür eger kûrusını muħkem (9) döğüp diſleri anuñıla cilâ itseler cilâ idüp güzel eyleye yağılmıſı çirklü ve ulaſur (10) maķûlesi olan çibanlaruñ büyük devâlarındandur eger yağılmıſını yıkasalar göze nâfi’ (11) büyük devâlardan ola ammâ yunmaksuz cilâyı ziyâde idicidür eger diſ için andan (12) ħılâl itseler diſ etlerin kavî idüp diſ diplerin muħkem eyleye (13) **düğün otı** ve **dağ otı** ve **ķandıra otı** ‘ arabîde ħulefâ dirler ma’ rûfdur tabî’ atı (14) ziyâde yâbisdür bir miķdâr ħarâreti vardur ħâſſalarındandur eger üç dâne çubuğın (15) alup ve uçların yaķup dümmel didükleri büyük ve ucu sivri çibanı ibtidâ’ zâhir (16) olıyorken anuñıla uc[ın] tağlasalar ziyâde olmağâ koymaz ve uyandurup taħlîl (17) ider eger bu nebâtı yaķup küli ile baſı yıkasalar koñakdan ve igne baſı gibi (18) ufaķ çibanlardan pāk eyleye ſöyle ki bu bâbda aña beraber âħir devâ olmaz eger sirke (19) ve ‘ asel ile beſ dirhem miķdârın içseler kârın içinde olan kurdları üç (20) güne dek cümlesin kırar eger uçları yağılmıſ ile tağılur ve ulaſur maķûlesi (21) olan keskin ve ſafrâvî çibanları tağlasalar tağılmağdan men’ eyleye ve eyü ide (22) mücerrebdür (23) **deve kuſı** ‘ arabîde na’ âm dirler ma’ rûf ħayvândur kuſdur lakin kanatları incerekdür **tabî’ atı** (24) derece-yi ſâlîſe evveline dek bâriddür ve yübüseti azdur ve azacuķ ħarâretten ħâl[l]i degüldür (25) eti ġâyet de ġalîẓdur deve eti gibi iſlâħ idüp yimek gerek yağını bahâr evâħirinde ve yay faſlında (26) ilan gitdüğü yirlere kôsalar her kankı yılanuñ ki kokuſı burnına gire düşer bî-höd olur (27) kâtı olan ſiſlere sürseler taħlîl ider ve istiskâ olana sürerler fâ’ide ider (28) ve ‘ akreb ſokduğına daħı içürürler ve zımâd iderler ve ſovuğdan olan ‘ illetleri daħı def’ ider (29) **dütün** ‘ arabîde tûbbāk dirler ‘ arabîde ve fârisîde terhelân ve terhelâ dirler ħâlâ

(1) ‘avāmm vuqıyyesi bir altuna üç gurūş alup kehrübār imāme ve kürrās ve yāsemīn
(2) çubuk ve altunlı lüle isti‘ māl itdükleridür bu bir nebātdur ki ekşer eṭibbā buña ġāfīs
(3) ki koyun otudur didiler ġāfīs bilinmezden evvel henüz ehl-i şark ġāfīs diyü bunu
isti‘ māl (4) iderlerdi bu sebebden dīşkorīdūs calinusa muḥālefet ider dinür (5)
dimişdür ki bu nebāt ādem boyı kadar olur yaluñuz bitmez egüm egüm biter yaprağı
uzun (6) olur incerek zeytūn yaprağı gibi ru‘ blu yeşil olur ve yapışkan olur çiçeği şaru
(7) olur müctemi‘ olur şa‘ rı olur bu vaşf olınan ṭubbāk-ı kebīrdür ki kūşīr-i ekber daḥı
(8) dirler ağır қоқар ṭubbāk-ı müntin ve şeceretü'l-berāġīs daḥı dirler tīz olur ve acı
olur bir (9) sınıf ṭubbāk olur ki aña ṭubbāk-ı şa‘ ter dirler ve ṭubbāk-ı ṭayyib dirler ve
kūşeyrā-yı aşfer (10) dirler tatlu olur bir qarış miqdārı olur evcā‘ -ı kebede bu sınıfuñ
fā’idesi artuqdur (11) süddeleri tefṭīḥ ider ve ḥayzı idrār ider ve aġuları def‘ ider ve
aḥlāt-ı muḥterikayı (12) çıkarur ve eski sıtmaları zā’ıl ider ve uyuzı def‘ ider ve
ikisinüñ daḥı (13) yılı ve könçükleri olur ve çiçekleri ile bile saḥk idüp isti‘ māl ider
yaprağı işlerin (14) işler cümlesi böyledür bir dürlü daḥı olur ruṭūbetli yirlerde biter
koqusı ġāyet de (15) ağır olur işḥānı ve teckīki üçünci derecededür ṭubbāk-ı şaġīr ki
kūşeyrā-yı aşfer (16) dirler bir qarış miqdārı olur egüm egüm biter çiçeği şaru olur
yaprağı zeytūn (17) yaprağı gibi olur koqusı ṭayyib olur dadı acı olmaz şovukdan olan
bağır (18) ‘illetlerinde beġāyet nāfi‘ dūr ve aġuları def‘ ider ve idrārı ḥayz ider ve
süddeleri (19) tefṭīḥ ider ve nefḥi ve nehci def‘ ider ve aḥlāt-ı muḥterikayı ishāl ider
ve eski sıtmaları (20) ve uyuzı ve gicigi zā’ıl ider ṭubbāk-ı kebīr ki ṭubbāk-ı müntin ve
kūşeyrā-yı ekber ve şeceretü- (21) ‘l-berāġīs daḥı dirler ādem boyı kadar egüm egüm
biter koqusı olur anṭalya nevāḥī- (22) sinde olur burcuḳ ve yapışkan dirler evcā‘ -yı
kebede fā’idesi olur ammā ṭubbāk-ı (23) şaġīr bundan evlādur tīz olur ve ṭadı acı olur
ve yaprağı ṭubbāk-ı şaġīr yaprağından (24) yaşşıraḳ olur ammā zeytūn yaprağından
müşābeheti zā’ıl olmaz raġablu olur ele bulaşur (25) ruṭūbeti olur nitekim ṭubbāk-ı
şaġīrde daḥı olur sā’ir menāfi‘ de daḥı anuñ gibidür (26) ve hem bu sınıf püreyi kırar
ve hem tütüzseler hevāmı ṭard ider ṭubbāk-ı mütevassit ki ṭubbāk-ı (27) şaġīrden büyük
ve kebīrinden kiçirek olur ve baldırı yoğun olur ve yumuşaḳ olur (28) ve yaprağı
ṭubbāk-ı şaġīr yaprağından büyük olur ve ṭubbāk-ı kebīr yaprağından kiçirek olur ele
(29) bulaşur ruṭūbeti olmaz ikisinden daḥı ağır қоқар ve ikisinden bile ez‘ afdur (30)
şulu yirlerde biter

[Derkenar 176^a] ibtidā'-i zuhūr-ı dütün kâtib çelebî mîzânü'l-haqq risâlesinde nakl ider ki hicretüñ sekiz yüzi geçdikde toköz yüze qarîb olduĝda ıspanya gemileri yeñi dünyâyı bulup portakal ve İngiliz daĝı baĝr-i muĥîṭ-i ĝarbîden muĥîṭ-i şarkâ geçmekle braṭaya varduĝlarında sefine ḥalkından bir ṭabîbüñ bedenine ruṭûbet-i havâdan mizâcına istimdâd ḥasebiyle emrâz-ı balĝamiye 'arîz olup 'ilâc bi'ż-żidd ḳanûnî üzere ḥârr ü yâbis eşyâyile mu'âleceye taḳayyüd eşnâsında sefinesi braṭaya varup görür ki bu nev' a varaḳ sâķî bir zirâ' dan ekşer ba'zısı ḳadd-i âdem ḳadar olur varaķı lisân-ı şevr yapraĝına müşâbih cüz'î tevekkülü ve yapışķan gemi büyük ve gemi küçük olup toĝumı siyâh ĝılâf içinde bu nebâtı ḳoĝladıķda ḥârrü'r-râyiḥa olmaĝa ḳalb ve dimâĝa te'sîr idüp lüle gibi bir âlet peydâ idüp emmege başladı ve müntefi' olmaĝla bu yapraĝdan vâfir olup iḳâmet zamânında sefine ḥalkı daĝı görüp nâfi' devâdur diyü ṭabîbe taḳlîd ile içmege başladılar sefine ingilise gelüp fransada ve sâ'ir mükeyyefât ḳabîlinden ḳıldılar şarkâ ve ĝarba 'âmm olıcaḳ ḥalkı men' den ferâĝat itmediler evâ'il-i zuhûrı biñ on ḥudûdundan bu âna degindür

zarar ve nef' i vardur zirâ' umûm üzre dütün cevher-i civâyı mükedder ḳılması tıbben muḳarrerdür nihâyet isti' mâlle me'nûs olunsa 'âdet-i ṭabî' at-ı şâniye olur ol cihetden zararını def' ider ve ibtilâsı şevķile ṭabî' atıñ isti' mâle iḳbâli keyfiyyet-i rediyyesiyle âlûde-hevâyı istinşâķ-ı ḥaķîķiyle te'sîrine mâni' olur oy ecilden ba'zı merîz arzu itdüĝi müfirr ĝıdâyı yese çendân zarar itmez belki ba'zına devâ olur zirâ ṭabî' ate şevķi arzusuyla bir ḳuvvet gelüp marazı def' ider bu maḳûle umûruñ bunda te'sîri ṭabî' atıñ iḳbâline ve iĝrâzına mevḳûfdur ammâ bir kimesne dütün isti' mâl itmedüĝünden ĝayri zararı olduĝuna câzim ve in bi't-ṭab' ı müteneffiren olsa aña istinşâķı ziyâde muḳarrerdür ammâ iḳşârı beher ḥâl yübüset îrâş ider ammâ yâbisü'l-mizâca min külli vücûhin münâsib degüldür ba'zılar tuzlu baĝlama nâfi' dūr didükleri laĝvdur ṭabî' atı derece-i şâlişe âḥirinde ḥârr ü yâbisdür ve mu'ṭas ve müceffef ve envâ'-ı semege semdür dütünü ıslâḥ fesâd-ı hevâ ve ruṭûbât-ı fâsideden dimâĝı münķî idüp ruṭûbetden olan diş aĝrısını dâfi' ve rebev ve balĝamı daĝ dâfi' dūr cürb-i cekkiye

[176^b]

(1) ḥarfü'r-râ (2) râvend ma'rûfdur ibn-i cemî' nâm-ı 'âlemi zıkr ider ki râvendi getüren tâcirler şöyle (3) ḥaber virürler ki ḳalkâs ki mışırda çok olur râvend anuñ nebâtına beñzer bir (4) nebâtuñ kökidür tâze iken yirden çıkarup ba' deḥü pâre pâre idüp ipe dizüp (5) hevâda ḳurıdup bey' iderler şâḥib-i kitâb eydür râvend aĝaç köki

gibi bir kökdür (6) bir kaç kuvvetden terkib olunmuşdur ammā harāreti ve yübüseti gālībdür **ṭabīʿatı** derece-yi şāniye (7) evāʿilinde hār ve yābisdür ve daḥı rāvend dört dürlüdür birisi şīnīdür yaʿnī (8) çinden getürürler sāʿir rāvendlerden aʿlādur ve eyüdür fiʿli ve kuvveti ziyādedür (9) anuñ daḥı eyüsi oldur ki katı pek ve şık olmayup dümdüz ola ve pisenüp yinilme- (10) miş ola ve rengi ḥalanc ağacı gibi şaruya māʿil ola ḥalanc bir ağaçdur andan çanaḫ (11) ve oḫ ve sāʿir nesneler iderler ve rāvendi çineyecek koyuluḡı ola ve çinenmişi (12) ile parmaḡa sürseler şaru idüp boyaya ve rāvendüñ bir şınfı daḥı zencīdür (13) yaʿnī zenc vilāyetinden getürürler şāḥib-i kitāb eydür rāvend-i zengī didükleri zengīler (14) vilāyetinde bitüp ḥāşıl olur dimek degüldür belki nefsinde rengi siyāhdur anuñçün (15) teşbihen rāvend-i zencī dirler ve rāvend-i zengī daḥı ekşer-i efʿāl ve teʿşirinde rāvend-i çiniye (16) müşābihdür ammā gevşeklikde ve yeynilikde ve zeng de aña muḥālīfdür rāvend-i zencīnüñ (17) daḥı eyüsi oldur ki ağır ve katı olup ufadılup ezilmesi ve çinenmesi (18) güç olup kesilen yiri siyāh ola boynuz gibi ve daḥı rāvendüñ bir şınfına rāvend-i (19) türkī ve rāvend-i fārisī dirler böyle nām didükleri türk ve fāris vilāyetlerinde ḥāşıl (20) olur dimek degüldür belki anuñçündür ki vilāyet-i çinden ibtidāʾ ol vilāyetlere getürürler (21) anuñçün ol vilāyetlere nisbet idüp rāvend-i türkī ve fārisī dirler nitekim misk-i (22) ʿirāḳī dirler ibtidāʾen ʿirāḳa getürdükleri içün bu maḫūle rāvend muḫaddemā zıkr olunan (23) iki şınfuñ ortasıdadur yaʿnī rāvend-i şīnī gibi eyü degüldür ve rāvend-i zencī gibi (24) alçaḫ degüldür rāvend eyüdür şaruya boyaması çokdur ve üsti ve içerişi daḥı (25) şarudur eyüsi oldur ki pisenüp yinilmemiş ola ve kesildüḡi yir daḥı şaru (26) olup didimlenmeye ve çinenmişi şaruya pek boyaya ve daḥı rāvendüñ bir şınfı şāmī- (27) dür zīrā şāmda ʿummān didükleri nāḥiyeden getürürler ve bu rāvend ağaç köki (28) gibi uzun ve degirmi parmaḫ kalıñluḡında ve daḥı ziyāde kalıñ ve ḫatıca köklerdür (29) rengi siyāha māʿil toz rengidür ufadılduḡı yiri dümdüz olup rengi kök

[Derkenar 176^b] maṭbūḫını ṭlā itseler izāle ider dühn muḫaşşırıyyeti ḫuml ve ḫumḫāme ṭlā olunsa defʿ ider māʾ-i muḫaṭṭarı ʿilel-i şadriyyeye nāfiʿdür ve ʿuşāresinden şarāb olunup zıḫuʾş-şadruñ envāʿında istiʿmāl olunur ilan şoḫan kimesne bunuñ yaḡını şoḫduḡı maḥalle ṭlā idüp ve bir kaç ḫatre içseler ḡāyet nāfiʿdür ve maraz-ı efrençiycede istiʿmāl olunan devālaruñ mecmūʿundan mücerrebdür reʾy-i ṭabīb ile istiʿmāl oluna maʿlūm ola ki lisān-ı laṭinde bu nebāta ḫarbaciruca ve niḫosyana dirler ve fāriside tenbākū ve tenbak dirler bu nebātuñ envāʿ-ı keşiresi vardur zükūr ve ünşisi de olur nevʿ-i kebīrine ʿacem tenbākū dirler bu nevʿüñ ünşisidür zükūrüne diyār-ı

rūmda qaraṭağ ve qaraçalı dütünü dirler ve nev' -i şağırünüñ ünsisine yeñice dütünü ve zükürine ova dütünü dirler bunlaruñ dağı envā' ı vardır

[177^a]

(1) ile qarışık şarudur ba' zılar bu maḳūle rāvende rāvendü'd-devāb ya' nī hayvānlar (2) rāvendi dirler zīrā na' lbandlar cigerlerinde ḥarāreti ve marāzı olan atlara anuñıla (3) ' ilāc iderler gāh olur evvelā zıkr olınan rāvendden ' uşāre idüp hıfz iderler (4) bu maḳūle dağı eyü kısmındandır ba' zılar dağı rāvendi ufadup ve havānda dögüp (5) ba' dehü ziyāde pişürüp toñdururlar ammā böyle olan cümlesinden yaramazdur (6) ' uşāresi tāze iken eyüdür ammā üzerinden bir yıl veyāḥūd az zamān geçse (7) fāsīd olup isti' mālinden zarar ḥāşıl olur muṭlaḳā rāvend fā' idesi zıkr (8) olınsa veyā bir devā içün vaşf idüp rāvend aña nāfi' dūr dinilse murād evvelā zıkr (9) olınan rāvend-i çinīdür pes imdi rāvend-i çinī issidici ve qurudıcı ve (10) şişleri indürici ve süddeleri açıcı ve mādeleri talṭif idici ve bevli (11) idrār idicidir başdan ve ğayrı yirlerden a' zāya inen mādeleri tutıcı- (12) dur ya' nī inmege qoymaz a' zādan gevşemiş olanına kuvvet virüp berk idicidir (13) yaş çıbanları ve uyuzları qurudıcıdur qavī bādzehiriyyeti ya' nī zehirleri (14) def' itmesi dağı vardır şovuk olan zehirlerden ziyāde nef' ider ḥuşuşen (15) ' aḳreb şoḳduğına ziyāde nef' ider ishāl idici kuvveti dağı vardır ishāl (16) ile ğalīz ve ḥām olınca ve yaramaz hıltları çıkarur ve bu maḳūle hıltlardan (17) olan marāzları dağı giderüp eyü ider şovuk olan mi' de ve cigerlerüñ büyük (18) devālarındandır cigerde ve mi' dede siñmeyüp qalan ziyādeleri giderür ve pāk (19) ider ve yılleri giderür bi' l-ḥāşşıyye çekerek kuvvet cāzibesin ya' nī qan ḥāşıl (20) itmek içün mi' deden ğıdā alur olan kuvvetin iślāḥ idüp cigerüñ sū' ü- (21) ' l-qunaya didükleri marāzın giderür sū' ü' l-qunaya diyü ciger ḥālen beyān olınan kuvvet-i (22) cāzibe ile kendüye çeküp aldugı ğıdāyı eyü siñdürmege dirler rāvend istiskālar (23) envā' inuñ cümlesine nef' ider meger cigerde issi şiş olmağıla olan istiskāya (24) nef' itmesi olur istiskā diyü beden içine şovuk ve yabānī bir hılt girüp a' zā (25) ol sebep ile şararup ve şişüp gevşelmege dirler bir kaç dürlü olur ve rāvendüñ (26) bi' l- ' arz şovutması dağı vardır zīrā taḥlīli ya' nī issi olan mādeleri indirüp (27) gidermesi qavīdür pes şovukluk lāzım gelür bi' l- ' arz tebrīdüñ ma' nāsı bu (28) maḳāmda budur rāvend südde sebebi ile olan yaraḳanı ya' nī şarulığı veyāḥūd (29) qararmāḳ marāzların giderür ḥuşuşen bābūnec ve ğāfiş ki qoyun otıdur ve sūnbül-i hindī

[177^b]

(1) ve māl-ü'l-uşûl veyâhûd küşûş ki bağ şarmaşığı şuyı ile marāza ve marīze göre (2) isti' māl olınsa ziyāde nef' ider ve sikencübîn ile talağ katılığına nef' ider (3) huşûşen eger sikencübîn büzüri veyâ sikencebîn uşûli ile hāl ve marāz iktizā (4) itdüğine göre isti' māl itseler ziyāde nef' eyleye eger şarāb-ı reyḥānī veyâ anison (5) ve issi şu içseler inçırık ve ekşi ekşi kekremeyi ve eyegüler altında ve kaşıklarda yiller- (6) den olan gerinmeleri giderür ve bağırsaklar ağrısını giderür eger kırı gül ile (7) veyâhûd yalunuz yiseler ince tamarlarda südde olmak ile olan ishālî kat' idüp (8) gidere kezālik sünbül-i hindī ile isti' māl olınsa yine ol fā'ideyi vire eger (9) rāvendüñ ishāl ider kuvveti za'if idüp kabz ider kuvvetini ziyāde ider (10) nesneler ile isti' māl itseler meşelā gül ve yaban enār ağacının çiçeği ve (11) tarāşış ki kalkan dikenidür kebāb gibi pişmiş şamg-ı 'arabī ile isti' māl itseler (12) zūsenṭariyā ki bağırsaklarda bir fesād olmağıla bağırsaklardan ishāl tarīkiyle (13) kan veyâhûd şaru şu veyâ bağırsaklar sıyrundıları çıkmağa dirler anı def' idüp (14) nef' eyleye eger cāvşir ve zeytün şuyı ve besfāyic ile isti' māl itseler balgamdan (15) veyâhûd bağırsaklar hıltlardan temizlenmemekle hāşıl olan kılunca ziyāde nef' eyleye (16) eger soğulufonduryon ki talağ otı ve altun otı daḥı didükleri nebāt yaprağın şu (17) ile pişürüp ol şu ile veyâhûd baldırı kara şuyı ile içseler ziyāde idrār (18) idüp cilā eyleye ve hıltları incelde ve bögrelerde ve kavukda olan taşları (19) ufaqlayup çıkara eger sünbül-i hindī şuyı veyâhûd kozı didükleri nebāt (20) şuyı ile içseler akan kanı diñdüre yalunuz isti' māl itseler tuḥmeyi def' (21) ider eger helilec-i kâbilī ve şabır-ı şoṭri ve ğariḳun katup isti' māl itseler (22) fi'li ve te'siri ziyāde olup dimāğı pāk eyleye ve belādeti ya'nī toḡunluğu ve (23) aḥmaklığı ve başda olan ağrıları ve cümle baş ve başuñ bir tarafında olan (24) ağrıları ki balgamdan ve ğalīz şafrādan ola cümlesin giderüp nef' ider ve (25) yalunuzın isti' māl itmek fālic marāzına nef' ider kezālik ayāric lūğazyā didükleri (26) ḥabblaruñ eskisiyle karışdurup içseler nef' ider eger rāvendden bir (27) miqdār ağızda tutup rāvend ile erimiş olan tükruği az az yutsalar (28) veyâhûd şu ile karışmış müşelleş ile içseler kan tükürmege nef' eyleye ve göğüsde (29) olan marāzlara ve süddelere ve güç ile nefes alana ve yorilup mecālsüz kalan kimesnelere

[178^a]

(1) nef̣ eyleye ve tükürmekle çıkan kanı āsān çıkara ve göğüsde olan şişleri (2)deşüp gidere ve şarāb-ı reyhānī ile içseler siñirlü etler ve siñirler⁴⁰ büzilmesine (3) nef̣ ider eger asarun ki kedi otı ve kıntaryun didükleri nebātuñ incisini şu (4) içinde pişürüp ol şu ile rāvend-i içseler ‘ırķu’n-nisa’ ve eskiden olan (5) bendler za‘ıflığını gidere eger rāvende ‘anber-i bāris ‘uşāresin ve şandal (6) kıatmağıla bir miķdār harāretin giderse içerüde olan a‘zāya kuvvet (7) virüp muhkem eyleye eger muvāfiķ lu‘āblar ile eskiden olan issi şişler üzerine (8) sürseler nef̣ eyleye eger sirke ile yüzde olan lekeye ve temregüye ve bir yire (9) tókunmaķdan kıalan nişānlara sürseler gidere rāvendüñ miķdār-ı şerbeti şümün (10) dirhemden ya‘nī dirhemüñ sekiz payından bir pay miķdārından bir buçuk mişķāle dekdür (11) vaķte göre ve marīzuñ kuvvetine ve hācetine göre isti‘māl ide rāvend-i türkī didükleri (12) rāvend ishāl itmekde ve mizācī issiliginde sālirlerinden ziyādedür aña binā’endür ki (13) rāvend-i türkī balģamı olan kıulunç marazında ki harāreti ve şişi olmaya rāvend-i ķinī- (14) den enfa‘dur ammā rāvend-i şāmī māddelele tıtmak için olan süfūflarda ve (15) ve mi‘deye ve cigere itdükleri yaķınlara enfa‘ ve eyüdüre ve rāvend-i şāmī yılleri ziyāde def̣ (16) ider ba‘zılar dimişler rāvend bağırsaklara ve aşığaya zarar ider şamģ-ı ‘arabī zararını (17) def̣ ider dimişler ki rāvendüñ hāşşasındandır eger iki yağıruñ arasına anuñıla (18) şıvasalar yürege kuvvet virüp yürekde olan kıorķuyı gidere evlā budur ki (19) rāvend-i sıtmalu kimesneye ve ufaķ oğlana ve kuvveti za‘ıf olan kimesneye içür- (20) meyeler rāvend bulunmasa mi‘deye ve cigere nef̣ virmekde pāk olmuş kıızıl gülden (21) bir buçuk vezin ve sünbül-i ‘aşāfir ki sünbül-i hindī ve sünbül-i tayyib daķı dirler andan (22) bir vezin miķdārı bedelidür dimişler (23) **rāziyāne** fārisīde rāziyānec dirler meşhūrdur yūnānīde marşun dirler (24) ‘arabīde şummār dirler rāziyānenüñ bostānisi olduğı gibi yabānisi daķı olur (25) **tabī‘atı** derece-yi şālīşede hārre ve derece-yi ūlāda yābisdür tohumunuñ issiligi yapraķlarından (26) ziyādedür ammā kökinüñ te’siri ve menāfi‘i sālir eczāsından ziyādedür rāziyānenüñ (27) cümlesi ‘avretlerde südi ziyāde ider erlerde erlik şuyın çok ider bevli (28) idrār ider hayz kıanların aķıdur başağınuñ pişmişinüñ idrār itmesi sālirinden (29) kıavirekdür kıavuk ve bögrelerde şovukdan olan ağırlara nef̣ idüp eyü ider zehirli

⁴⁰ Metinde şeklinde yanlışı yazılmıştır.

[178^b]

(1) cānavarlar şokmasına nef^ʿ ider eger pişmişini şovuk şu ile sıtmalu olan kimesne
(2) içse gönül dönmesin ve mi^ʿ desi yangının sākin eyleye eger rāziyāne kökin (3) ‘asel
ile karışdurup kuduz taladığı yire yakı itseler eyü ide eger yaprağın (4) şıkup şuyın
göze sürme gibi çekseler gözi keskin eyleye ba^ʿ zılar tāze (5) rāziyāne āteşe yakın
koyup içinden çıkan yaşlığın cem^ʿ idüp göze (6) çekdiklerinde te’şiri ve kuvvet
virmesi ziyāde olur rāziyānenüñ pişmişini (7) sā’ir pişmiş nesneler ile ve devālar ile
isti^ʿ māl idicek kuvvetlerin bedenüñ (8) deriñ yirlerine ve maraž yirlerine irişdürür
cigerde ve talağda olan (9) süddeleri tağıdur eger cümlesin şıkup şuyın yavaş āteşe
koyup köpüğün (10) alup şarāb-ı ‘asel veyāhūd sikencübün ile içseler uzun uzak
sıtmalara (11) nef^ʿ idüp gidere yime ile dağı göze kuvvet virüp keskin ider devā için
(12) tohumından miqdār-ı şerbeti beş dirhemdür ādem şafī صَلَوَاتُكَ عَلَى عَلِيٍّ (13) وَسَلَامُهُ
dan⁴¹ naqıl olunur ki buyurmuşlar eger bir kimesne şems burc-ı hamele nüzül (14)
itdügi günden ibtidā’ idüp rāziyāne tohumunuñ döğilmişinden bir dirhem miqdārın
(15) mişli şeker ile her gün tā şems sereṭāna nüzül idinceye degin süfuf idüp (16)
yiseler ve dā’imā her yıl böyle itseler elbette haste olmayup cümle havāssı ya’ nī (17)
gözleri ve kulaqları ve sā’ir ālāt-ı hiss ve hareketleri şıḥḥatde olup kavī (18) ola ammā
rāziyānenüñ hazım olması güçdür mi^ʿ deye muvāfıḳ degüldür ba^ʿ zılar dimişler (19)
ılanlar yaz evvelinde yuvasından ibtidā’ çıkdıḳda gözlerin[e] rāziyāneye sürer gözleri
(20) açılır şāḥib-i kitāb eydür bu kelāmuñ şıḥḥati ma^ʿ lūm degüldür rāziyāne yan (21)
ağrılarına ziyāde nef^ʿ ider ḡalīz yilleri taḥlīl idüp tağıdur mi^ʿ de içinde (22) yapışup
kalan hılṭları mi^ʿ deyi kızdırmağıla kurudur ve buḥār ider ve ishāl (23) ider ve yirinden
koparup çıkarur gāh olur efşān yolından sidük ile (24) indürür eger süfuf idüp bir
dirhem miqdārın yiseler mi^ʿ dede ekşi balğam (25) olmağıla mi^ʿ dede olan yangını def^ʿ
ider ammā yabān rāziyānesinüñ issi- (26) ligi ve yübüseti bostānīsinden bir derece
veyā dağı az ziyādedür yeşilligi dağı (27) ziyādedür ammā nebātı incerek ve üsti
kavīrek budaqları yaşşıdur rībāsuñ (28) budaqlarına beñzer ağıza alunup çineseler dili
acıdur ammā köki kiçirek ve rāyiḥası (29) hōşdur güzel қоғулара girür eskiden olan
sidik ṭamlamasın giderür

⁴¹ Türkçesi “Allah’ın salat ve selamı onun üzerine olsun”

[179^a]

(1) eger kökinden veyā tohumından veyā ikisinden içseler karnı tuta eger götrünseler (2) sidügi ve hayz kanını yürüde bostānīsiniñ bu bābda ziyādedür eger ‘avretler (3) rahimlerin pişmişi ile yusalar pāk eyleye kezālik çıbanları ya yıkasalar iriñin (4) ve çirkīn pāk eyleye tohumından ve yaprağından yağı idüp ursalar bu fā’ideleri (5) virür (6) **riçine** rātiyāneden ta’rīb olup fārisisi rātīnecdür fıstık ve çam ağacı (7) sağızı ismidür ba’zılar sā’ir sağızlara dağı rātīnec dirler ammā ħuneyn nām (8) tabīb dimiş ki rātīnec-i kalfunyadur ve ba’zı yirlerde dimiş ki kalfunya ve rātīnec aqup yumuşak olanıdur kalfunya ki çam sağızıdır (10) ħarf-i çimde zıkr olunmışdur (11) **rībās rubbı** fāriside ve türkide de eşḥūn dirler tabi’ atı derece-yi şāniyede (12) bārid ve derece-yi ūlāda yābisdür mi’deyi ve hażımı kavī ider muḥkem kuşmayı men’ idüp (13) ref ider mi’deyi şafrādan ğasl idüp pāk ider şarāb ħumārına büyük devā- (14) lardandur ğam ve ğuşşayı def ider ammā göğüsde olan ağırlara zarar ider tatlu (15) enārdan olan rubb ıslāḥ idüp zararın def ider çıkarmasınıñ tarīķi (16) budur ki tāze budaklarından alup üstlerin kalınca bez pāresiyle ovup (17) sileler ba’dehü mermerden havān içinde döğüp ve yavaş āteş ile şol (18) mertebe pişüreler ki sekiz paydan bir kıla ayva rubbı çıkarıldığı gibi iki (19) kerre pişüreler tā ol miqdār kıla (20) **rastık taşı** rüy-ı sūḥteden ta’rīb olup fāriside rūstaḥnac dirler (21) yakılmış bakır dimekdür eyüsi oldur ki kızıla mā’il⁴² ola siyāh olan ziyāde (22) yanmışdur bakırı yakmanın tarīķi budur ki bir cüz’ kibrīten ve bir cüz’ beyāz tuz- (23) dan alalar ve balçıkdan çölmek içine ekeler ve anuñ üzerine bakırdan bir kıt (24) döşeyeler beraberce döşene ve tekrār üzerine tuzdan ve kibrīten ekeler ve (25) anuñ üzerine dağı bakırdan döşeyeler ve döşedikleri bakır tırnaqlar gibi (26) incelmış ve ufaķ olmaķ gerekdür tamām murād olındığı miqdār döşendikden soñra (27) çölmegüñ ağızını balçık ile sıvayalar ba’dehü çölmegi keremid fırını içine kıya- (28) lar tā çölmek pişüp kızıl ola ba’zılar kibrīt yirine şeb iderler ba’zılar dağı (29) kibrīt kımayup bir kaç gün gicesiyle fırın içinde turgururlar ba’zılar dağı

[179^b]

(1) yaluñuz kibrīt isti’ māl iderler bu maḳūle yanmış bakır derece-yi şālişe āḥirinde (2) ḥārr ve yābisdür ziyāde kırudıcı ve kıbz idici ve talṭif idici ve çekicidür (3) çıbanları pāk idüp oñaldur göze sürme gibi çekseler göz perdesin cilā (4) ider ve zā’id olan et

⁴² Metinde sadece bu yerde diğerk onlarca örnekten farklı olarak şeklinde yazılmıştır.

üzerine ekseler eksilde ve tağılur maķūlesi (5) olan yaramaz çıbanlar bedene tağılmasın men' ider eger rub' dirhem miķdārın (6) bal şarābı ile içseler veyā bal ile yutsalar veyā tamağa sürseler kuşmayı (7) tahrik idüp kuşdura gāh olur yağılmış bakırı kılیمیā yudukları gibi yurlar (8) eger andan içseler bedende olan şarı şuları ziyāde ishāl eyleye ba' zılar (9) balmumı yağı ile rub' dirhem miķdārına dek isti' mālını cā' iz görmişler (10) ıslāhı balmumı yağıyladur (11) **rībās otı** ' arabīde dağı rībās dirler lakin keşret-i isti' māl ile türkīde dağı (12) rībās ile ma' rūfdur fārisīde eşhūn-ı aşıl türkīde dağı eşhūn dirler (13) bir nebātdur ki bulunmaz illā tağlarda ve ziyāde şovuk yirlerde ve karlı olan yirlerde (14) bulunur çökündür nebātı gibi eyegüleri var bir nebātdur ve büyük yaprakları vardur (15) ammā yeşilligi çökündür nebātının yapraklarının yeşilligi gibi degüldür ortasında (16) māyeḥōş ruṭūbetle tolu gevrek ve yumuşak ve yaşşı baldırı vardur (17) üzerinde gizlü püsi vardur ve renginde bir miķdār kıızılık vardur lezzetinde (18) bellü ekşilik ile azacuk tatlılığı vardur az olur ki bu nebātı bostānda (19) dağı ekerler bostānda olanının lezzeti ve kuvveti za' if olup tağlarda (20) olanın lezzeti olmaz **tabī' atı** derece-yi şāniyede bārid [ve] yābisdür mādeleri incel- (21) dicidür azacuk kâbızlığı vardur karnı tutar mi' deye kuvvet ve dibāğat (22) idicidür kuşmayı ve şusuzluğu tıticidur gāh olur bu nebātın taze filizlerinin (23) 'uşāresin alurlar şol vechile ki taze iken döğüp ve şuyın şıkup ba' dehü (24) āteşde kıvāma gelince pişürürler bu maķūle kıvāma getirilmiş şafrādan olan (25) yürek oynamasına eyüdü ve ta' āma iştihā virür yimesi bevāsīr didükleri (26) çıbanlara nef' ider ve maḥmūrlığa nef' ider tā' ūn ve çiçek ve ḥaşbeye nāfi' - (27) dūr ağaç kavunu maķāmına kâ'im olur dā'imā andan yiseler büyük kıızıl çıbanlar (28) çokluğun giderüp eyü ider ve kanı şāf idüp keskinliğin giderür vebāya (29) nāfi' dūr vebā hevā ifsādına dirler 'uşāresiyle göze sürme gibi çekseler

[180^a]

(1) göz nūrını keskin ider eger arpa unı ile şuyın yağı idüp ḥumre ve nemle didü- (2) kleri çıbanlara ve şişler üzerine ursalar nef' ide ammā mizācları şovuk (3) olanlarda gögse ve kulunca zarar ider (4) **ḥarfū'z-zā** (5) **zanbaķ köki ve sicistān şoğanı** fārisīde erendberend dirler sicistāndan (6) getirürler bir devādur yarılup çatlamış şoğana beñzer zann olunur ki bir nebāt (7) köki ola **tabī' atı** ḥārrdur ve cezḥ idici ve cilā idicidür bevāsīr çıbanları (8) üzerine sürerler nef' ider eger dirhem miķdārın içseler tutilmış olan (9) ḥayz kanın ziyāde yüride zann olunur ki bu devā yabānī kıızıl süsen (10)

kökidür ki aña dilbüş dirler ħarf-i kefd⁴³ keklik çigdemî ismiyle zıkr olunur (11) inşâ 'allâhü te'âlâ (12) **zehr-i helâhil** ve **bıldırcın otı** bîş dirler meşhûr zehirdür nebâtı (13) bir arşun kadar uzar yaprağı marul ve hindibâ yaprağına beñzer hind cânib- (14) lerinden şîn vilâyetlerinde biter ziyâde ħavî ve eyüsi oldur ki sinde ħarîb helâhil (15) şehrinde ħâşıl olmuş ola zehr-i helâhil didükleri odur ba'zılar dimişler ki (16) bîş vilâyet-i şinden ħayrı yirlerde olmaz bu kelâmda nazâr vardur bîş (17) ħâşıl olduğu yirüñ ħalkı bîş tâze iken ve ħurî iken yirler ašlâ zarar itmez (18) eger ol yirden ırâħ yirde yiseler fi'l-ĥâl ħatlı eyleye ħattâ dirler ki âĥir vilâyetden (19) gelen kimesne daĥı anda yise zarar itmeye **ĥabî' atı** derece-yi râbî' ada ĥârr ve yâbisdür (20) helâk idicidür ziyâde nüfûz idici ya' nî a' zâyâ giricidür her ĥayvânı fi- (21) 'l-ĥâl ħatlı ider ba'zılar dimişler selvâ ya' nî bıldırcın kuşının bir cinsidür ki (22) türkide belve kuşu dirler ol kuş bîşi otlar aña ĥiç zarar itmez ba'zılar dimiş (23) bıldırcın ve sıçan ol vilâyetlerde anı yidükde semirür ol vilâyetden sâ'ir (24) vilâyetlere getürdükleri ol nebâtüñ kökidür ba'zılar dirler ağacıdur bîş üç (25) dürlüdür birisi boynuz gibi egridür iklîlü'l-melik ki türkide beg börki dirler (26) anuñ nebâtının ħalıñına beñzer sünbül-i hindî arasında bulunur aña ħurünü's-sünbül (27) ve helhil dirler üzerinde beyâzı vardur kâfûr ve ħalık otı gibi yalduraması (28) vardur kendüsi yarım parmak gibi boğumludur ikincisi yeşildür toz rengine ve (29) şarulığa mâ'ildür siyâh noktaları vardur māmîrân didükleri devâ köklerine

[Derkenar180^a] zanbaĥ çiçeği yağı beyâz zanbaĥ çiçeği yağı edâsıyla ħarf-i bâda zıkr olundu

[180^b]

(1) beñzer üçüncisi parmak uzunlığında ħaşab-ı fârisî didükleri ħamış köki gibi (2) boğumlu uzun budaĥdur rengi şarudur bu cins sâ'irinden yaramaz ve ĥabîş- (3) rekdür ba'zılar dimişler bu sınıf kuşta beñzer yiyen kimesneye ħan işemek (4) ve şalyası aĥmak 'ârîz olur ba'zılar dimişler bir sınıfı daĥı vardur aña (5) süsen-i siyâh dirler ruĥbetler ifnâ itmekle ve siñirleri büzmekle ve ĥavâssı ya' nî (6) görmek ve işitmek ve sâ'ir ħuvvetleri giderür baraşa tılâ itseler nef' ider (7) ħâĥ olur ba'zı âĥir münâsib devâlara ħarışdurup maraž-ı cüzẓâm için isti' māl (8) iderler baraş için daĥı iderler ammâ bir dāniĥden ziyâde ħatmayalar ol daĥı (9) ħorĥuludur zîrâ yılanlar zehirinden

⁴³ Metinde bu şekilde yazılmış.

bunuñ a‘zāya geçmesi ziyādedür (10) ve katl itmesi tīzdür ve eşeri serī‘dür dimāğa zarar itmek hāşşasıdır (11) hattā eger ziyāde koķulansa şar‘[a] ider eger şuyın şıkup oķ demrenine bulaş- (12) dırsalar anuñıla mecrūh olanı fi‘l-hāl katl ider dāniķ ve daķı az miķdārı (13) kātildür yimesinden şühūķ ya‘nī nabız ziyāde atılmaķ ve ziyāde nefes almaķ (14) ‘ārız olur ba‘dehū devvār ya‘nī baş dönmeķ ba‘dehū hucū‘ı ‘ayn ya‘nī gözleri (15) taşra tomalur ba‘dehū şar‘[a] ‘ārız olur ba‘dehū burunından ķan gelmege başlar (16) ba‘dehū uşşı gider ve dil ve tudaķları şişer ve katl ider ba‘zı kimesnelere (17) bu hāller olmayup ānsuzdan katl ider ‘ilāc budur ki şalgām toķumın şıķır yağıyla (18) pişürüp içine devā’ü’l-misk bulunmazsa bir ķirāt şāfi misk kātup (19) içürüp kuşduralar bir kaç gün her gün böyle ideler bu bābda şıķır südinden (20) hāşıl olan sāde yağ ve bādzehrūñ şāfi kıızıl veyāhūd şāfi şarı olan- (21) ları ve yılanlar tiryāķı ve meşrīdiķus ma‘cūnı ziyāde nāfi‘lerdür kebere köki (22) daķı bu bābda tiryāķdur ķaynadup şuyın içüreler bişūñ yanında bulunur (23) sıçan daķı tiryāķdur biş yanında bile biter otluķ vardur ol daķı nāfi‘dür (24) hālā zıķr olunur biş-muş-bişā dirler ba‘zılar bişā dimeyüp bühā dirler (25) soñra zıķr olınan lafız ki bişā veyāhūd bühādur muķaddemā zıķr olınan nebātuñ (26) ismidür bu nebāt daķı biş nebātına beñzer bile biter sā’ir nebātdan her ne maķūle (27) nebāt aña yaķın yirde olursa büyümez yimiş virmez ba‘zılar dimişler cedvār (28) didükleri nebātdur bu nebāt biş nāfi‘ oldıķı her nesnelere nāfi‘dür ve żararı (29) yoķdur biş ve sā’ir zehirler żararın def‘ ider ve müş ki ism-i nebātuñ ortasında

[181^a]

(1) zıķr olınmışdur bu iki nebātuñ altında doğup anda sākin olur sıçan ismidür (2) biş her neye nāfi‘ ise bu sıçan daķı aña nāfi‘dür ve biş ve sā’ir zehirlere (3) gerek hayvāndan gerek ğayrıdan cümlesinden tiryāķıdır (4) **za‘ferān yağı** ‘arabīde dühnü’z-za‘ferān ve dühnü’l-hālūķ da dirler zīrā hālūķ (5) didükleri güzel rāyiħalu terkīb gibi kıızıllıķı ve şarulıķı vardur tabi‘atı derece-yi (6) şāniyede hārır ve yābisdür siñirleri yumuşadur uyķu getürür bedeni kızdırur bersām (7) marazı olan kimesnenūñ burnı deliklerine anuñıla yağlasalar nef‘ eyleye çıbanları (8) pāk ider raķmi yumuşadur ve katılığın giderür ve raķimde olan yaramaz sivilceleri (9) ve çıbanları eyü ider ‘avret bu yağdan götrünse bu fā’ideleri virür huşuşen (10) eger balmumı ve iplik ile olursa ziyāde nef‘ eyleye bu yaģuñ şan‘atı budur ki (11) zeyt-i infāķ veyāhūd şir-i rūğan veyāhūd sā’ir münāsib yağlardan üç bucuķ (12) raķıl yağa elli mişķāl za‘ferān kātup beş gün miķdārı dā’imā tahrik ide- (13) ler ki kuvveti yağa gele altıncı günde yağı

süzüp za‘ferânın yabâna atalar (14) **zanbak yağ**ı ‘arabîde dühnü’z-zanbak dirler bu makâmda zanbakdan murâd ak yâsemîn (15) çiçegidür anuñ yağı dimekdür bu yağı çıkarmak tarîklerinden çiçegin sūsâm (16) içinde terbiye itmekle evlâ ve eyüdüdür gayrı vechile dahı câ’izdür bu yağ hârr (17) ve yâbisdür taḥlîl idici ve pāk idicidür fâlic ve şar‘[a] ve laḳve ve şovukdan (18) olan baş ağrılarına nef‘ ider üzerlerine tılâ itmekle nef‘ ider ḥuşuşen şakal (19) başlarına sürüp sıvamağıla ziyâde nef‘ ider kezâlik burunından içerü komağıla (20) veyâḥûd kulaqlara tamlatmağıla dahı nef‘ ider eger anuñla yağlansalar deri (21) giderüp mecâlsüzliğı gidere ve bedenler ağrılarına nef‘ eyleye eger andan ba‘zı münâsib (22) zamğlar ile merhem itseler katı olan şişleri pişüre tâze yâsemîn yaprağın (23) döğüp şîr-i rûğan yağıyla kaynatsalar yağı makâmına kâ‘im olur ammâ za‘îf- (24) rekdür ḥâyaları ziyâde büyük olan kimesnenüñ zekerine zanbak yağından tamlatsalar (25) ziyâde nef‘ eyleye mücerrebdür (26) **zerdâlû çekirdegi içi yağı** iki dürlüdür zîrâ çekirdeginüñ içi ba‘zısı tatlu ve ba‘zı- (27) sı <silik> acıdur acıdan olan yağ taḥlîl idicidür oturaḳda olan şişlere ve katılıqlara (28) yağı itseler yumuşadup eyü ide eger penbe pâresine bulayup götrünseler oturaḳ (29) içerüsünde olan bevâsîr didükleri çibanlara nef‘ ide ve taşrasında olanlara

[181^b]

(1) sürseler dahı nef‘ eyleye içseler şovukdan ve ruṭûbetden olan iç ağrılarına (2) nef‘ eyleye bu ḥuşuş için üç mişkâle dek miḳdârı içseler kulaḳ ağrılarına (3) nef‘ idüp gidere bu yağıñ kuvveti acı bâdem yağı kuvvetine beñzerdür ve tatlu çekirde- (4) ginüñ yağı tatlu bâdem yağı gibidür ammâ bunların yübüseti ziyâdedür ve bâdem yağınınuñ (5) ruṭûbeti ziyâdedür bunun dahı çıkarmasınıñ tarîki sâ‘irler gibidür (6) **zakḳûm-ı şâmî yağı** ‘arabîde dühnü’z-zakḳûmü’s-şâmî dirler zakḳûm-ı şâmî helîlec-i kâbiliye (7) beñzer bir yimişdür anuñ yağı derece-yi şâniye evâsıtında hârr ve derece-yi ülâ âḥirinde (8) yâbisdür şovukluklarda ve balğamlu marâzlarda ve eñ yirlerinde tutilup i[yi]leşüp (9) kalan yilleri taḥlîl idüp gidermekde ziyâde nâfi‘dür sâ‘ir yirlerden dahı (10) ḡalîz olan ḥılṭları eridüp ishâl ile çıkarur beş dirhem miḳdârın içseler (11) bu fâ‘ideleri ide ve şovukdan olan niḳrîs ve ‘ırḳu’n-nisâ ve uyluḳ başında (12) olan yili taḥlîl idüp nef‘ ider bu marâzlarda nef‘ tecrîbe olunmuşdur ḥattâ eger (13) kötürüm olanlar iki üç gün biribiri ardınca bu yağdan içüp yağlansalar (14) ayaḡ üzerine getüre mücerrebdür fâlic marâzı henüz zâḥir olsa aña dahı nef‘ ider (15) boyanmış ḳudûs-i şerîf nâhiyelerinde çok bulunur dirler ki boyanmış helîlec-i kâbili- (16) dür vilâyet-i hind[d]en getirüp anda ekdiler bu makûle bitdi helîlec-i kâbiliye beñzerdür (17) ḥıyâr

ķadar büyük olur tam m kem lin bulup olduķda tatlu olup üsti yin r amm  (18) gönli bulandurur belki ķuŗdurur z r  dadı yokdur ve kekreligi vardur (19) ķekirdegin n içinden alup b dem yağı gibi yağını çıkarurlar bu yağ kıymetl d r (20) ve nef' i çok yağdur zararı yokdur (21) **zanbaķ** ve **aķ süsen** r zik  dirler ş hib-i kit b eydür bey z s s m (22)  i egin n ism-i ķad mid r ya' n  zam n-ı evvelde aķ s sene r zik  dirler imiŗ (23) mütercim-i faķ r şasan efendi eydür ki süsen  tl ķ olunduķda mur d süsen çiçegidür (24) ki  sum n si ve alacası ve bey z  olur amm  e ibb  süsen-i eby z diyü  tl ķ itdüklerinde (25) mur dları zanbaķdur ki zam n-ı ķad mde r zik  didükleridür m fred t-ı i tiy r t-ı (26) bed '  bu ma' n y  taŗr h ider nefs-i emir dağı budur z r  süsen-i eby zda bey n (27) olunan men fi' süsen-i  sum n n n bey zına muv fiķ deg ld r zanbaķa muv fiķdur nitekim (28) ehline ma' l mdur amm  ř 'ife-yi e ibb  lafz-ı r zik  bey z s sende isti' m l (29) idüp d hn 'r-r zik  dirler nitekim zanbaķ yağı diyü  nifen zıkr olındı c hel dan ba' zıları

[182^a]

(1) dimiŗler ki r zik den mur d eŗ bi' -i zeyneb ve r zik  demekle ma' r f olan uzun (2) ve bey z olan üzüm çiçegidür ba' zılar dağı za' m itmiŗler ki r zik  keten toğumu (3) yağının  ismidür köylü halkı dağı penbe r zik  dirler amm  ' ilm-i tıbda bu  tl ķ tdan (4) hiç birisi yokdur (5) **z c ķara boya** f riside z k ta' r b olup ' arabide z c dirler (6) y n nide masiķ dirler ma' denlerde h ŗil olur cesedlerdend r z c bir ķa  (7) dürlüdür birisi yeŗild r  na ķalk net dirler y n nide masiķ dirler z c diyü  tl ķ (8) olunduķda bu zıkr olunan mur ddur ve bu z c    dürlüdür birisi budur ki ma' de- (9) ninden şamlayup yir içine d ŗd kde bağlanup ş nar  na z c-ı muķatt r dirler eyüsi (10) bu şınıfdur bir şınıfı dağı budur ki ma' deninden çok aķup ve bir yerde cem' olup (11) ş nar  na z c-ı c mid dirler bir şınıfı dağı budur ki řopraķ ve ğayrı nesneler ile (12) ķariŗiķ olan z cı alup ve şu ile ķariŗdurup piŗ r rlar ve  uk rlara döker- (13) ler ş nar ba' de   şavla pulları gibi birbirine yapıŗiķ pullar keserler bu maķ lesine (14) z c-ı maţb h ve z c-ı esved dirler ba' zılar bu şınıfa p p   ılar z cı dirler amm  (15) ş hi  deg ld r egerçi p p   ılar  nı iŗlerinde isti' m l iderler kendüler isti' m l (16) itdükleri z c gibi isti' m l iderler bir şınıfı dağı bey z dur  na ķalaķdis dirler (17) ve y n nide halk s dirler bu dağı    dürlüdür birisi yeynidür ve bey z dur t z (18) ufaķlanur bu şınıf s 'irden keskin ve eyüdür bir şınıfı dağı vardur ki řopraķlılıęı (19)  okdur yapıŗıldıķda ğaliŗdur rengi kibr t rengine m 'ildür y n nide  na maliŗra (20) dirler bir şınıfı dağı vardur ki yumuŗaķdur ve ecz s  beraber r bu a şu řoķunsa (21) siy h olur p p   ılar

zācı didükleri şahīḥ budur bir şınfı kıızıldur aña sūrī (22) dirler bir şınfı daḥı kıızıla mā'il şarudur aña ḳalkāṭār dirler ḳalkāṭār ile ḳalkānet (23) ḳuvvetleri birbirine yaḳındur leṭāfetde ve ḡalīzlıḳda birbirinden ayrılurlar ḳalkānetde (24) leṭāfet ziyādedür zāc-ı aḥmer ḡalīzraḳdur ḳalkāṭāruñ ḡalīzlıḳı ortadur ḳalaḳdis (25) didüklerinüñ şınf-ı evveli ḳalkāṭārdan leṭāfetliraḳdur **ṭabī'at** cümle zāclaruñ (26) ṭabī'atları derece-yi şāliṣe āḫirinde ḥārr ve yābisdür keskindür ekl idicidür siyāḥ i (27) idicidür bundan mā'adā ḳābızlıḳı vardur yeşil ve ḳalkāṭār zā'id olan (28) eti eridürler ve anları şu ile pişürseler erirler lakin yeşil olanuñ erimesi (29) gücdür kıızıl olan şınf erimez malīṭra didükleri şınf ki zāc-ı sākife⁴⁴

[182^b]

(1) dirler ziyāde ḳabz ider ve azacuk cilā ider ḳalaḳdis didükleri şınfda daḥı (2) ziyāde ḳābızlıḳ ve cilā idicilik vardur ḳalkāṭār didükleri şınf eti tīz yaḳar cemī'an (3) zāclar bir mā'denden çıkar lakin ṭabī'atları birbirine muḥālif olmaḳ mā'deninde ṭurup (4) pişdüğine pişmedüğine göre ve çiglüğine göre ve çokluḡına göre ve azluḡına (5) ve ḥamīrlenmesine göredür ḥattā ḥekīm calinusdan bu ḥikāyet olındı ki ol nesne (6) delālet ider ki zācdan çig olan mā'deninde ṭura ṭura pişüp kıızıl zāc (7) olur ol daḥı ḳalkāṭār olur ve ḳalkāṭār ḳalkānet olur zāclaruñ eñ eyüsi (8) ḳıbrısdan getürdükleridür ki ḳatı olup ufadıldıkda içi altun gibi şaru olup (9) ziyāde yaldurar ola bedende olan nişānları anuñ ile ovsalar nişānları ḳoparup (10) giderür eger iki mişḳāl miḳdārın şöyle yutsalar veyāḥūd 'asel ile yutsalar (11) soḡulcanları ve ḳabaḳ çekirdegi didükleri ḳurdırları ḳıra eger şu ile içseler (12) ḳuşmayı taḥrīk eyleye bu taḳdīrce zehirlü mantardan olan ḫarara nef' eyleye (13) ve eger şu ile ışlayup ezüp ve yün pāresin içine ṭaldırup yünı burun (14) içine şıḳsalar başı pāk eyleye ḡāḥ olur zācı yaḳarlar leṭāfeti ziyāde olur (15) ḳalkāṭāruñ eyüsi oldur ki çirk mirkden pāk ola ḳalkāṭār gözleri ve göz pıñar- (16) ların⁴⁵ incidür olan nesnelerden pāk ider ḥumre didükleri ve nemle (17) didükleri çıbanlara sürseler nef' ider ve eger yarasa şuyı ile ḳarışdursalar (18) ve 'avret götrünse ḫayzı çok geldüḡin ṭutup kese ve başa ve eline sürüp (19) şıvamaḡıla burun ḳanıını kese ve eger ḳurusını döḡüp diş etlerinde olan (20) şişlere ve ulaşur maḳūlesi olan ḳabarlarına ve ḳulaḳ tozları içerü- (21) sinden olan şişlere nef' eyleye eger yaḳsalar her ḥālinde ziyāde olup (22) keskin ola ve eger andan bir fetīle idüp bevāsīr didükleri

⁴⁴ Metinde şeklinde yazılmış.

⁴⁵ Metinde şeklinde yazılmıştır.

çıbanlar içine ve nevāşir (23) didükleri çıbanlar ve yaralar içine kosalar çıbanları koparup gidere ba'zılar (24) kılkağardan iki cüz' ve kılmiyadan bir cüz' alup cümlesin sirke ile ezüp ve şakşı (25) kab içine koyup yaz ıssisinde gübre içine gömüp kırk gün turur böyle (26) olıcağ keskin ve cilā idici devā olur ba'zılar dağı şarāb ile ezüp böyle (27) iderler maķūlesi üzerine sürmekle uyuz ve giciklerüñ büyük devālarından (28) zāclardan yakmak istediklerini yeñi şakşı içine koyup örtüp qor üzerine (29) koyup yakarlar tamām yakılup irişmesinüñ ' alāmeti budur ki bir nesne ile yaş

[183^a]

(1) olmuş olıcağ içinden kabaralar zāhir olmaya eger kurı olursa irişmemiş (2) olur ki rengi bozılup kızara sūrī didükleri şınıfuñ eyüsi (3) mışırdan getirdükleridür ki ufaqlansa içi siyāh ola ve bir miğdār çirkīn (4) rāyiḥalu çerblülüğü olup içinde irilü ufaqlı delikleri ola ve andan şol ki (5) şayḳallu olup benefşe renk ola ol maķūlesi za'if olan cinsdür (6) zāc-ı sākife ki beyān olındı oynayan dişleri ve öñ dişler ağırların (7) giderüp eyü ider eger anı ḥamīr ile karışdurup ḥuḳne itseler 'ırḳu'n-nisā (8) marazına nef' eyleye ve eger şu ile karışdurup büşür-ı lebeniyye didükleri ufağ (9) çibancıklara sürüp bulaşırsa çıbanları gidere saçları siyāh (10) itmek için olan ile bulayup kulağ içine kosalar içinde olan çıbanlara (11) nef' idüp iriñini quruda kezālik üfürecek nesne ile içine üfürseler (12) eyü ide eger yeşil zācı yaḳsalar ve sūrincān didükleri köki ile cem' idüp (13) dil altına qurbağa didükleri şişe nef' ile ve ağızda ve burunda olan ükle (14) marazına ve ağızda ve burunda olan çıbanlara nef' ider içerde isti' māl itmesi (15) ziyāde qurudıcıdur ḥuşūşen öykeni ziyāde kurı ider zāc katl idicidür (16) eger dökilüp ufaqlanmış olan zācı beden taşrasından akan qan yirine kosalar (17) qanı tuta ve yanmış olıcağ ziyāde tuta ammā siñirlerde olan yaralar üzerine (18) zācı qomağdan ḥazer ideler zīrā siñirleri girüsine büber zāc bedeni qarar- (19) dur zāc şuyı ile yayqanmak ḥuşūşen çok yayqanmak uzun uzun (20) sıtmalara uğradur ve zāc şuyını içmek bağırsaklar qazınmak marazını peydā ider (21) belki kāh olur katl ider zāc içmekden öksürük ḥāşıl olur ve ekşeriyyā (22) sil marazına uğradur öldürür 'ilāci tāze süd ve qaymak içürüp (23) quşdurmağıladur ve bedene ruṭubet virür nesneler ve aña beñzer nesneler (24) iledür (25) **zeberced** ḥekīm aristodan naqıl olunur ki zeberced ve zümürüd ikisi bir cevher- (26) dūr ve şek yokdur ki ikisinüñ dağı ṭabī'atları beraberdür ammā zümürüd ancak yeşil (27) olur ve şarusı yeşil olandan şeffāfi ve şāfiliği ziyāde olur mağrib (28) cāniblerinden qaralar vilāyetlerinden getirürler altun

ma‘ denlerinde olur yimiş tabī‘ atı (29) bārid [ve] yābisdür sürme gibi göze çekseler
göze kuvvet vire ba‘ zılar dimişler eger

[183^b]

(1) zebercedi bir nesne ile ovup ufağından cūzzām olan kimesne her gün nısf (2)
dirhem miqdārın içseler cūzzāmlığın giderüp eyü ide (3) **zurunbād** vilāyet-i çinden
getürürler ma‘ rūf köklerdür ba‘ zı ‘ atţārılar yanında ‘ ırķu (4) ‘ l-kāfūr ya‘ nī kāfūr köki
dimekle ma‘ rūfdur bağıdādda ‘ ırķu’ t-tayyib ya‘ nī hōş (5) koku köki dimekle
ma‘ rūfdur ba‘ zılar yalūñuz tayyib dağı dirler hind[d]en bu kök- (6) leri getürenlerden
ba‘ zıları bütün getürmekle ba‘ zı ‘ atţārılar yañılup su‘ d ya‘ nī (7) topalaķ kökin andan
farķ itmezler ammā farķ budur ki zurunbād üsti siyāha (8) mā’ildür ve kokuşu hōşdur
ve lezzetinde zencebīl keskinliği gibi keskinlik vardır (9) getürenlerden ba‘ zıları bu
kökleri uzunından pāre pāre kesüp getürürler tā ki (10) çüriyüp⁴⁶ yinmiş olmaya
ba‘ zılar dağı yaşşılığından pāre pāre iderler ammā böyle (11) itmenüñ yinmemesine
çokluķ nef‘ i yokdur **tabī‘ atı** derece-yi şāniye āhırinde hārr ve yābisdür (12) bir miqdār
ruţūbet-i fażliyye ya‘ nī siñmesi güç yaşluğı vardır zencebilde olan (13) ruţūbet-i
fażliyyeden bunun azdur zurunbād beden-i insānı semirdür ve semirtme eyüdü (14)
fenā degüldür zurunbād hāşşasındandır ki sarımsaķ ve şoğan ve şarāb rāyiha- (15)
ların giderür ağızda çinemek ile bu fā’ideleri virür ve yılleri tağıdur huşūşen (16)
raħimlerde olan yılleri ziyāde tağıdur iki mişķāl miqdārına dek isti‘ mālī (17) cā’izdür
ve kuşmağı tutar zehirlü cānavarlar şokmasına nef‘ ider bu bābda (18) cedvāra
yaklaşur ve feraħ virür ve kalbe kuvvet virür yürece kuvvet virmek (19) hāşşası ve
kuvveti iledür tiryāķ-ı fārūķ ya‘ nī zehirleri def‘ için olan (20) ma‘ cūnlar eczāsına
girür zīrā rūh cevherine ziyāde mülāyim ve münāsibdür cigerde (21) olan rūhlara dağı
kuvvet virmekde kavī hāşşası vardır sidügi aşığa (22) indürür eger ‘ avret içse veyāhūd
götrünse hayzını indürür cimā‘ a taħrīk (23) ider ve āleti kıvāma getürür ve yürek
oynamasını ve vahşeti ya‘ nī yalūñuzluğu (24) sevmegi giderür ba‘ zılar dimişler çok
isti‘ māl olınsa yürece zarar ider fütenc (25) ki yarpuzdur ve benefşe zararın gide[re]
eger ağıza alup niçe zamān ağızda tutsalar (26) diş ağrısına nef‘ idüp dişleri hıfz eyleye
hāşşalarındandır eger tāze iken (27) döğüp ayaklara urup sürseler başda olan her
marazı gidere ve eger evde (28) yakup dütülenşeler karıncalar kaçup min-ba‘ d

⁴⁶ Metinde şeklinde yanlış yazılmış.

gelmeyeler eger dā'ü'l-fil olan kimesne (29) bilinden aşağısına zurunbād sürseler ziyāde nef' idüp ziyāde olmasını men'

[184^a]

(1) eyleye eger zurunbāddan büyük degirmi pāresin alup bir maraz sebebi ile cimā' dan (2) kalmış olan kimesne belinden iki tarafından aşağısalar girü eski hālne getürüp (3) cimā' a tahrik eyleye ve āleti harekete getüre yürege ferah virmekde bedeli vezni kadar (4) durūnc 'akrebidür ve zehirlü cānavarlar ısırdığın def' itmekde bedeli bir buçuk (5) miqdār durūnc ve şülüş vezni tarhaşkuş ki yabānī hindibādur ve nişf (6) vezni ağaç kavunu çekirdegidür (7) **zerāvend-i tavil qarğa düvlegi köki** ism-i fārisīdür vilāyet-i endülüs keferesi dilince (8) mesmeķura dirler endülüs halkı ta'rib idüp mismikār ve mismikrān dirler mağribde (9) şecere-yi bersim dimekle ma' rūfdur yūnānide arestoluħya dirler lafz-ı arešto-yı fāzıl (10) ma' nāsınadur ve lafz-ı luħiya nüfesā dimekdür nüfesā henüz toğurmuş olan 'avrete (11) dirler ki türkide loħusa dirler bu devā loħusaya ziyāde nāfi' oldığı için böyle (12) nām virmişler zerāvend iki dürlüdür birisi uzun ve biri yumrıdur yumrı (13) olana dişi ve uzun olana erkek dirler ammā zerāvend diyü itlāk olınsa murād (14) uzun olan kısmı olur ikisi daħı bir nebāt kökidür yumrisinuñ nebātınuñ yaprağı (15) şarmaşıkdan ħablü'l-miskīn dimekle ma' ruf olan büyük şınıfuñ yaprağına beñzer (16) rāyiħası hōşdur bir miqdār keskinligi vardur yapışıldıkda yumuşağdur arşun (17) kadar daħı ziyāde uzar çubuķları vardur beyāz çiçeği olur içerüsi kıızıldur (18) ve ol kıızıllıgıñ rāyiħası çirkīndür erkek olan zerāvend nebātınuñ yaprağı yumrı (19) olan yaprağından uzundur ve yaşşırağdur ve budakları incerek ve kışarağdur (20) uzunluğı bir qarış kadardur emrūd çiçeğine beñzer kıızıla mā'il çiçeği vardur (21) yumrı olan zerāvendüñ degirmi kökleri vardur şalgama beñzer ol birinüñ kök- (22) leri uzundur parmak kalınlıgında olur ikisinüñ daħı içerüsi şarulık (23) ile kıızıla mā'ildür çimşir ağacına beñzer ikisinüñ daħı lezzetleri acıdur ve bir miqdār (24) yağluluğı vardur zerāvend-i tavilden bir sınıf daħı vardur ki çiçeği sedef çiçeğine (25) beñzer ve arşun kadar ve daħı ziyāde uzun ince kökleri olur üsti ġalīz ya' nī (26) kalıñ kabı vardur bu maķūlesi bedene mütē'allik devālarda az isti' māl olunur (27) zīrā kuvveti yokdur za' ifdür belki anı 'atārlar hōş koķulu yağlara katarlar (28) zīrā keskinligi ve bellü 'ıtrıyyeti ya' nī hōş koķusu vardur zerāvend-i tavilde letāfet (29) ve tahlil yumrı olanında olandan azdur ammā cilā itme ve mevāddı çekmesi andan

(1) kavîrekdür **ṭabîʿat** ikisinin daḥı ṭabîʿatları ḥārr ve yābisdür yübüsetleri derece-yi şāniyede- (2) dūr yumrısınıñ ḥarāreti derece-yi şāniyededür ve ṭavīlinüñ derece-yi şālişe evāʿilinde- (3) dūr zerāvend-i ṭavīl çıbanlarda ḥuşūşen raḥimde olan çıbanlarda et bitürmek içün (4) olan merhemlere girür ve yumrı olan zerāvend ḥılṭları inceltmede eyüdüdür qaraca (5) et ezilüp ayrılmasına muvāfiḳdur her ne maḳūle marāzdan olursa muvāfiḳdur çirklü (6) ve kirlü olan çıbanları pāk ider eger ṭavīlden iki dirhem miḳdārı arı veyāḥūd iki (7) mişḳāl miḳdārı şarāb ile içseler zehirlü yılanlar ve cānavarlar şoḳmasından ve ḳatlı (8) idici zehirlere nefʿ eyleye kezālik yaḳı itmekle nefʿ ider eger loḥusa ʿavret iki dirhem (9) miḳdārın fūlfül ve mürri mekkī ile içseler raḥimde tutulup ḳalan artuḳ nesneleri (10) çıkara ve ḥayzını yüride şarılanup çıkmayan oḡlanı daḥı ṭaşra çıkara kezālik (11) bir fetīleye bulayup götrünse bu fāʿideleri vire yumrı olan zerāvend daḥı bu fāʿide- (12) leri ider ammā rebev ve zīḳ-i nefes ve ınçırık ve ditremelü sıtma ve ṭalaḳ şişlerine (13) ve qaraca et üzerine ḳatı nesne ṭoḳunmaḳdan veyāḥūd düşmekden olan gevşe- (14) lüp aḡrısına ve yan aḡrılarına şovuk şı veyāḥūd issi şı ile içseler bu marāzlara (15) nefʿ itmekde ṭavīlden ziyādedür eger yumrı olan zerāvend ile yaḳı itseler ana ḳarnından (16) oḡlan çıkıḳdan soñra oḡlan eşi didükleri deriyi ve bedene şaplanup (17) ḳalan demürden ve sāʿir nesneleri çıkara ve çıbanlar üzerinde olan çirki ve (18) mirki ve beden içinde ḳalmış olan kemik pārelerini çıkara eger ayırsa ki göḡ (19) süsen kökidür ve ʿasel ile ḳarışdursalar deriñ çıbanları oñaldup ṭoldura (20) ve dişleri cilā ider zerāvendüñ āḥır şınfı ki zıkr olınmışdur ol daḥı bu fāʿideleri (21) virür lakin zaʿf üzere virür eger zerāvend-i ṭavīli döḡüp ve ezüp ʿasel ile (22) ṭalaḳ üzerine sürseler ziyāde nefʿ eyleye kezālik sikencübīn ile içseler bevāsīr (23) didükleri çıbanlara ve teşennüce ve imtilā sebebi ile siñirler gevşemesine nāfiʿ dūr ve levni (24) şāf ider ve göḡsi pāk ider ve cigerde olan yaramaz nesneleri eritmekde ve yillere (25) nefʿ itmekde ḥāşşası ʿazīmdür eger zerāvend-i ṭavīlden bir mişḳāl miḳdārın alup şarāb (26) ile içseler ḥanḳal ki ebū cehil ḳarpuzı içidür miʿdeyi bozup ishāl itdüḡi (27) gibi ol daḥı öyle ider bu taḳdīrce şarʿ[ā] ve küzāz marāzlarına ʿacīb nāfiʿ dūr ve yaramaz (28) ḥılṭlardan göḡüsde olan perdeler zaʿifliḡin giderür zerāvendüñ iki dürlüsü (29) daḥı içmekle ʿaḳreb şoḳmasına nāfiʿ dūr ṭalaḳ ḡalīzliḡın ve beden içerusinde

(1) olan şovuklukları ve yılleri gidermekde zerāvend-i tavīle bedel veznince zurunbād (2) ve nıṣf vezni anzarūt ki göz otudur ve yumrı zerāvendüñ iki dürlüsü (3) daḥı içmekle ‘akreb şokmasına nāfi‘dür ve yumrı zerāvendüñ bedeli veznince (4) zerāvend ve şülüş vezni besbāse ve nıṣf vezni kıṣṣıdır ba‘zılar dimişler (5) bir buçuk vezni zerāvend-i tavīldür ba‘zılar dimişler zerāvendüñ ikisi daḥı talaḳa (6) zarar ider ‘asel ıslāḥ ider ba‘zılar dimişler hıltları kurıtmaḳda bedeli (7) aşmalarda olan sefeş kurusından iki veznidür sefeş diyü aşma çubukları (8) birbirine anuñıla şarmaşdıkları iplikler gibi ince filizlerdür (9) **zırnīḥ** fārisīdür toprak içinde ḥāşıl olur şarı toprak⁴⁷ gibi nesnedür (10) kibrīt ma‘denlerinde ḥāşıl olduḡı gibi ḥāşıl olur ammā zırnīḥda topraklık (11) ve şu yaşluluḡı ve aḡırlık artuḡdur ve kibrītte nāriyyet ya‘nī āteşlülük zāhirraḡdur (12) anuñçündür ki zırnīḥ kibrīt gibi tutuşup yanmaz zırnīḥ dört dürlüdür birisi (13) kızıl ve birisi yeşil ve biri beyāz ve biri şarudur kızılı sā’irinden keskindür (14) şarusı i‘tidāl üzeredür yeşili sā’irinden aḡır ve ḡalīzdir ve yaramazdur beyāz (15) olan yaramazlıkda andan aṣaḡadur ba‘zılar dimişler yeşili zehr-i kātildür aña ‘ilāc (16) olmaz şarusı derece-yi şālīsede ḥārr ve yābisdür kızılı derece-yi rābi‘adadır ba‘zılar (17) dimişler beyāzı sā’irinden kavīrek ve keskinrekdür yeşilinüñ kuvveti şarusınıñ (18) kuvveti gibidür lakin te’şīrde andan za‘īfrekdür şarusınıñ eyüsi oldur ki (19) tahta gibi yaşsı olup altun gibi şaru olup tahtaları tīz ufaḳlanup ḳarışık (20) nesneden şāfi olup ermen cānibinden getirilmiş ola kızıl zırnīḥuñ eyüsi (21) oldur ki koyu kızıl olup tīz ufaḳlana ve şāfi esrence ki sülegendür müşābih olup (22) rāyiḥasında kibr[īt] rāyiḥası ola ḡāḥ olur zırnīḥı yaḳup ba‘dehü pişirmekle eridüp (23) kızıl zırnīḥ olur ve bu maḳūle kızıl zırnīḥa şerār dirler şerār āteş kıḡılcımlarına (24) dirler böyle nām virmişler zirā içinde yaldurar ve āteş gibi nesneleri vardır bu maḳūle (25) zırnīḥ zehr-i kātildür yaḳıcıdur keskindür taḥlīl idüp cilā idici olan merhemlere (26) girür ḡāḥ olur ikisini daḥı yaḳarlar şol vechile ki yeñi şaḳsı üzerine koyup (27) āteş ḳorı üzerine ḳorlar ve dā’imā taḥrīk iderler pes şaḳsı kızup rengi (28) bozıla āteşden indirürler böyle yanmış ziyāde leṭāfetli olur ikisini daḥı saḥ (29) yolmaḳda isti‘māl iderler eridilmiş olan kavīrek ve saçları tīz yolup

⁴⁷ Metinde şeklinde verilmiştir.

[185^b]

(1) dökerler eger rātīnec fıstık saķızıdır ķarıřdursalar saķlar dökilmesin men‘ idüp (2) eyü ide eger zift ile ķarıřdursalar ve tırnaķlara yaķı itseler tırnaķlarda olan beyāz (3) niřānları gidere eger zift ile ķarıřdursalar anuñıla yağlansalar kehleleri giderüp (4) pāk eyleye eger iç yağıyla ķarıřdursalar ve büyük ķıbanlara ve şişlere ursalar taķlīl (5) idüp indüre eger gül yağıyla ķarıřdursalar sivilcelere ve oturaķda olan bevāsīr (6) didükleri ķıbanlara muvāfık olup berinde olan ķıbanlara daķı muvāfık ola eger gögsinde (7) iriñi olan kimesneye bal řarābı ile bir denk miķdārın içürseler nef‘ eyleye lakin (8) evlā budur ki içerüden isti‘ māl itmeyeler ba‘ zılar bir miķdārın iç yağıyla ma‘ cūn idüp (9) rub‘ sıtması olana içürüp ķuřdururlar anlara nef‘ ider eger ķam saķızı (10) ile ķarıřdurup ve yaķup dütüñini bir ķamıř ile boğaz içine ķosalar eskiden (11) olan öksürüği giderüp eyü ide ba‘ zılar dimişler eger bedeni ķavī ve şık ve muķkem (12) olan kimesne bir dirhem miķdārın içseler cümle saķları dökilüp yirine siyāh (13) saķ bite ammā ķorķuludur aldanmamak gerekdür eger niřf dāñiķ miķdārın ‘asel ile (14) yutsalar āvāzı řāf eyleye eger řaru zırñiķ ezüp süd içine ķosalar ve ol (15) süde ķonan cümle sinekleri ķatl eyleye eger kızıl zırñiķ ince ezüp ba‘ dehü benc (16) yaprağıñuñ yeşilinden şıkılmış řu ile ma‘ cūn idüp ve ķoltuķlar ķılların yolup (17) üzerine sürüp şıvasalar min-ba‘ d ķılları bitmeye řaru ile kızıl zırñiķ kimyā (18) devālarındandır hattā dirler ki eger ikisinden birini teklis itseler ya‘ nī āteřde ķölmek (19) içinde tā beyāz olıncaya değin taķrīk idüp ķavursalar ba‘ dehü kızıl baķır sebīke (20) idüp üzerine bir miķdār püre bırağup ve ol ķavurılmış beyāz zırñiķda[n] bir miřķāl (21) miķdārın beř miřķāl miķdārı baķıra ķatsalar baķır beyāz idüp baķır rāyiķası (22) gidere ve ufanmasını göz eyleye eger zırñiķı diř etleri devālarına ķatsalar diř (23) etlerinde eksük olan etleri bitüre eger ceviz ve fıstık içlerinden ve mey‘ a-yı sā‘ ile (24) ki ķara ğüñlükdür mişli miķdārı ile ma‘ cūn idüp ve ol ma‘ cūndan niřf dirhem miķdārın (25) āteře ķoyup dütüñini ķamıř ile boğaz içine alsalar şovukdan olan öksürüğe (26) nef‘ idüp gidere ve rebev ve zīķ-i nefes maraźların gidere ħuřūřen eger bir ķaķ ğün (27) böyle iderler[se] ziyāde te‘ řir eyleye ammā vācibdür ki böyle itdükden řoñra hemān ardınca (28) ķaymak ve simid unı kepeği ve tatlu bādemden bulamaç idüp içeler ki vāķi‘ olan (29) żararı def‘ olına zırñiķ ya‘ nī yaķılup pişürilmiş zırñiķ ki bağdādda aña řerār ya‘ nī

[186^a]

(1) âteş kığılıcımları dirler bu maķûle zırnîhdan iki dirhem miķdârı bağırsaķlarda yaramaz (2) çıbanlar ve ziyâde muhkem bağırsaķ ağırların peydâ ider ‘ ilâc budur ki bâdem yağı (3) ve şîrûğan yağı ve vâfir cüllâb ve issi şu içürüp vâfir kuşduralar ve arpa (4) ve pirinç şularından içüre bu ikisi ile hıķne ideler ve yağlu ve çerb şorvalar (5) vireler semiz tavuķ şorvası ve koyun eti şorvası gibi ki ve bâdem yağı ve tâze (6) süd ve bezr-i ķatûnâ ve ķatmî tohumı ve ayva çekirdegi lu‘ âblarından vireler zırnîh-i aşfer (7) bulunmasa kıızıldan nısf vezin bedelidür (8) **zurnâpâ** ‘ arabîde zürrâfe dirler boynı uzun bir hayvândur rengi geyik rengine beñzer (9) beyâz noktaları vardur ayakları şıgır ayağına beñzer vilâyet-i hâbeşede ve eṭrâ- (10) finda olur hayvânlardandur sırtlandan ve yaban şıgırından ve dişi deveden hâşıl (11) olur zurnâpâ eti yaramazdur andan olan hılt ğalîzdur sevdâ olur ṭabî‘ atı (12) issi ve yâbisdür evlâ budur ki mizâcî issi ve za‘ if olan kimesne andan yimeye (13) işlâhı budur ki kavun ķabuķları ile tâ mûherrâ olıncaya pişürüp ba‘ dehü zeyt (14) yağıyla yiyeler mi‘ de[ye] kuvvet virür ve ṭa‘ âmı hażım itdirür issi otlar ile yiyeler (15) ve dâ‘imâ andan yiyenler ba‘ zı rummânlarda bedenlerin ayâricler ile istifrâ‘ idüp (16) mi‘ deyi taṭhîr idüp ve ḥamâma girüp çok dirilmeyeler (17) **za‘ ferân** ma‘ lümdür eyüsi oldur ki tâze olup rengi kıızıl ola ve kılları iri (18) ve pek ve uzun olup üzerinde ṭumana beñzer beyâzı ola ve el ile ezüp ezilse (19) eli boyaya ve râyiḥası bellü olup keskin ola ba‘ zılar ḥîle idüp öğüdülmiş (20) olan za‘ ferâna ‘ uşfur tohumı veyâḥûd şeker ķatarlar imiş ba‘ zılar daḥı baķla-yı zehebiyye (21) didükleri nebâtı dögüp ve mürdeseng ķatup ba‘ dehü koyu kıızıl şarâb ile cümlesin (22) ķarışdurup ḥîle iderler za‘ ferânı âteşe ķomağıla bu maķûle ḥilelüler zâhir (23) olur ve daḥı zıkr olınan şıfatları ḥilelü olandan olmaz bunuñla bilinür (24) ba‘ zılar daḥı küşüş ki bağ şarmaşığıdır ķurusından alup kıızıl sükkere batu- (25) rup ba‘ dehü öğüdülmiş za‘ ferân veyâḥûd ‘ aşfer ile bulayup za‘ ferân telleridür (26) diyü ḥîle idüp şatarlar veyâḥûd mercümek veyâ şabır şuyına ķomağıla (27) zâhir olur zîrâ bu ikisi ‘ uşfur râyiḥasın bellü ider elbette gizlü olmaz (28) **ṭabî‘ atı** derece-yi ülâda yâbisdür şâlişede ḥârrdur ba‘ zılar dimişler derece-yi şâniyede ḥârrdur ķavl-i (29) evvel eşşahdur za‘ ferân pişürici ve ‘ ufûneti işlâh idicidür bir miķdâr ķabızlığı

[186^b]

(1) daḥı vardur bevli idrâr ider reng-i rûyı güzel ider eger içilse ḥumârı (2) giderür gözlere ruṭûbet akmasını men‘ ider ḥuşuşen eger ‘ avret südi ile (3) ķarışdursalar

ziyāde nef̄ ider oturaḡ ve raḡim aḡrıları iin olan fetile- (4) lere ve iilen devālara girür cimā‘ iřtiḡāsını taḡrık ider ḡumre didükleri (5) řafrāvī ıbanı sākin ider ve ulaḡ diplerinde olan şişlere nef̄ ider (6) henüz za‘ ferān ıllar iken öḡütmeḡ isteseler evlā budur ki pāk nesne (7) üzerine oyup tā muḡkem uruyınca güneşde durduralar böyle urı olıcaḡ (8) öḡünmesi āsān olur nefse feraḡ virmekde ‘azīm ḡāřřası vardır cevher-i (9) rūḡı avī ider ve nefse neřāt ya‘nī iře güce meřḡöl olmaḡa düşür (10) ammā za‘ ferānı ok isti‘ māl iderlerse ziyāde feraḡ virmekle atlı ider zīrā (11) řol mertebe feraḡ virür ki rūḡ kendünün ma‘ den olan albden ziyāde ḡareket (12) idüp taşra taḡılıp yirinden nesne almaz iki dirhem miḡdārı ziyāde feraḡ (13) virür eger burusu olan ‘avrete bir miřḡāl miḡdārın iürseler fi‘l-ḡāl (14) toḡura ammā za‘ ferān mi‘deye yaramazdur ḡönlü bulandırur bař aḡrıdır ve ta‘ām (15) iřtiḡāsını giderür bař aḡır idüp uyḡu getirür nebātının yapraḡı tāze yaraları (16) oñaldur ve abz ider ve mādeleri men‘ ider oḡlamak ile ve burundan ierü (17) omaḡıla řuřa didükleri göḡüs ıbanına nef̄ ider anuñla sürme gibi göze (18) ekseler gözlere marāzdan ḡāřıl olan ḡönlüḡi gidere yaḡı řuřa didükleri (19) ıbanā enfa‘ dur ammā dā‘imā za‘ ferān isti‘ māl itmek dimāḡı ve siñirleri oldurur (20) ve ikisine daḡı bellü zarar ider böḡrekleri ve avuḡı pāk ider eger řu ile pişürüp (21) balḡamī ḡıltılardan uyumayan kimesne başına dökseler uyudup başın döndüre (22) eger taḡaḡlı olan kimesne her ḡün on īrāt miḡdārın ise taḡaḡın eride (23) za‘ ferān ḡāřřalarındandır eger ince ufaḡlanmışından ceviz adar boncuḡ (24) idüp toḡurup oḡlan eři didükleri derisi ıḡmayup inlanan ‘avret (25) üzerine ařaḡosalar fi‘l-ḡāl ıkara kezālik ıřraḡlara ařaḡosalar te‘řir eyleye (26) deriyi ıkara eger bir evde za‘ ferān olsa ol eve zehirlü keler gelmeye řaḡīḡ budur ki (27) za‘ ferāna yaḡın varmaz za‘ ferān zararını anison iřlāḡ ider üç miřḡāl (28) miḡdārı atlı ider ba‘ zılar altı dirhem miḡdārın tecribe itmişler atlı itmemiş (29) zann olunur ki her mizāca göre degüldür ba‘ zı mizāca ziyāde te‘řir ider ve ba‘ zı⁴⁸

[187^a]

(1) itmez bu taḡdīrce zararını rūḡları ziyāde idüp tutucu nesneler ile (2) ve orḡutmaḡıla tedārük ideler eger ‘aḡlı olursa böyle tedārük ide za‘ ferān (3) bulunmasa selīḡa abuḡından südüs vezni ve sünbül den rub‘ vezni ve aḡa (4) avunı ekirdeginden vezni ve ıştdan vezni miḡdār bedelidür ba‘ zılar yūnānide (5) arḡuma‘ ma didükleri nebāt ki lisān-ı ‘ arabide baḡla-yı zeḡebiyye dirler andan iki vezin (6) miḡdārı bedelidür

⁴⁸ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmış.

(7) **zift** ma' rûfdur iki dürlü olur birisi qurı ve birisi sıvık ve aqıcıdur ikisinüñ (8) dağı aşı çam ağacınıñ erkeginden aqar bir ruṭubetdür kezālik çam ağacınıñ (9) küçük cinsi ki aña tenüb dirler ve yimişine qaẓm-ı kureyş dirler andan dağı ḥāşıl (10) olur **ṭabī' at** ikisinüñ dağı ṭabī' atları derece-yi şālisede ḥārlar ve yābislerdür (11) raṭb olanuñ yübüseti derece-yi ūlāda ve qurı olanuñ yübüseti derece-yi sāniye- (12) dedür raṭb olan rebev ki güçle nefes almak marāzıdur aña ve iriñ tükürmege (13) nāfi' dür bu maḳūle marāzları olanlara evlā budur ki bu marāzlar içün bir buçuḳ vuḳıyye (14) mişli ' asel ile isti' māl ideler içmekle ve tılā itmekle ḳatlı idici olan devālara (15) nāfi' dür ya' nī zararların def' ider eger ağız içinde ṭamağa sürseler boğazuñ (16) iki tarafında olan siñirlü etlerde olan şişe ve miri ki öyken ḳamışı (17) dirler anda olan şişe ve boğazuñ iki tarafında olan içerde siñirlü (18) et şişine yarar eger bādem yağıyla ḳarışdurup ḳulaḳ içine ṭamlatsalar (19) ḳulaḳ içinden aqan ruṭubeti tutup gidere eger tuz ile ḳarışdurup zehirlü (20) cānavarlar ısırdığı yire yağı itseler nef' eyleye eger mişli mūm ile ḳarışdurup (21) baraş olan tırnaḳlar üzerine ḳosalar barasını gidere ve temregüyi ḳopara (22) ve ḳatı ve büyük olan çıbanları yumuşadup indüre ve raḥim ḳatılığını ve oturaḳ (23) çatlaḳlarını yumuşada eger ' asel ile ḳarışdursalar yaraları ve iriñlü çıban- (24) ları eyü idüp pāk eyleye ve ḥumre didükleri şafrāvi çıbanları mührelerin (25) ḳopara ta' fīn ya' nī çıbanı iriñlendürüp deşmek veyā bir yiri delüp etin gidermek (26) içün itdükleri merhemlere ḳatsalar dağı nef' eyleye eger yaş zift ile ḥuḳne (27) itseler ' aḳreb zehrine nef' eyleye eger sülük yutmış olan kimesnenüñ başı (28) ortasını tıraş idüp tıraş olan yire yaş zift sürseler süluki (29) çıkara ammā qurı zift ba' zısı kendüden toñup ḳurumuş olur

[187^b]

(1) ve ba' zısı dağı pişürmekle ḳurumuş olur bu maḳūle zift çıbanlarda et bitürür (2) bunun dağı te' şiri yaşınıñ te' şiri gibidür ammā ḳurıtması ziyādedür ammā hılṭları (3) pişürmekde yaş olandan bunun te' şiri azdur ammā dökilmiş olan yirleri oñaltmaḳda (4) bu enfa' dur gāh olur yaş ziftten ruṭubet-i buḥāriyye⁴⁹ alurlar ve aña zift yağı dirler şol (5) vechile ki yaş zifti āteşe ḳoyup pişerken üzerine pāk yün pāresin aşāḳorlar buḥārı (6) aña girüp tolup yün yaş olduḳda yünü şıḳarlar girü aşāḳorlar böyle iderler tā buḥār (7) ḳalmaya eger arpa unı ile bundan yağı idüp saç dökildüğü yire ursalar saçları (8) bitüre zift yağı ve yaş zift ikisi dağı ḥayvānlarda olan uyuz ve gicige eyüdü (9) ve

⁴⁹ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

büzilüp çekilmiş olan siñirlere sürseler nef' eyleye 'ırķu'n-nisa marazına (10) daħı enfa' dur gāh olur zifti yaķup dütütin cem' iderler sâ'ir yağlar dütütlerin (11) cem' itdükleri gibi şol vechile ki zifti yaķup dütünü üzerine delüklü veyāhūd (12) bir tarafı kaldırılmış çanak tutarlar tā ki dütünüñ bir miķdārı taşra çıkup söyünmeye (13) ba' dehü çanağı alup üzerine yapışan dütünü cem' iderler bunun kuvveti günlükden (14) aldıkları dütün kuvveti gibidür göz kirpüklerin uzadup güzel iden edviyeye girür (15) ve gözlerde olan çibanları et ile tıduruıcı sürmelere girür dökilmiş kirpüklere (16) sürseler nef' idüp göze kuvvet virür ve gözde olan dem' aya ya' nī dā'imā göz (17) yaşarmasın kaç' idüp andan olan yangını gidere ba' zılar dimişler zift öykene (18) ve başa zarar ider kitre ve benefşe ıslāh ider gāh olur deryāda olan gemilerdeki (19) zift ki anuñla gemileri yağlamışlardur gemiden ol maķūle zifti kazırlar ol maķūle (20) zift deryā şuyı içinde olmağıla keskindür hıltları eridicidür (21) **zakķūm ağacı** büyük bir ağaçdur iki dürlüdür biri hicāzī ya' nī mekke-yi mükerrime (22) cāniblerinde olur ve biri daħı şāmidür hicāzisi ādem oturduğı kadar veyāhūd (23) ādem kāmetsi kadar uzar uzun ve kertilmiş yaprakları vardur budakları etrafında (24) yāsemīn şeklinde çiçekleri olur çiçekleri uçlarında bir miķdār kıvıla mā'il benefşe (25) renklisi vardur çiçekden sonra rengi siyāha mā'il sūsāmda olduğı gibi zarfı (26) olur içinde yūnlü yimişi olur isti' māl olunmaz şāhib-i kitāb eydür ba' zı ' arab (27) baña didi ki bunun yaprağı tāze yaralar ' ilāclarının ekberidür ya' nī ziyāde nef' ider yimişi daħı enfa' dur (28) yimişinde ve cemī'an eczāsında ziyāde katılığı vardur ammā şāmisi daħı büyük olur (29) ve dikenlüdür ve yimişi helīle gibidür evvelā sarı çiçeği olur ba' dehü yimişi olur yimişinüñ

[188^a]

(1) çekirdeginden yağ çıkarup ol yağ çerāğ idüp yaķarlar yağı āteşe ziyāde doyar (2) yağında bir miķdār uyuşdurmak ve harāret vardur (3) **zūmrūd** ma' ruf taşdur altun ma' denlerinde ve gayrıda olur yeşildür yeşillisi muhkemdür (4) ve şeffāfdur ya' nī içi görünür eyüsi oldur ki yeşillisi muhkem olup diķķat ile aña (5) nazar olunduķda içinde gizlü kaynar gibi görünür bu maķūle zūbābı dirler **tabī' atı** bārid [ve] (6) yābisdür yūbüseti muhkemdür eger bir denk miķdārın içseler zehirlü cānavarlar (7) ısırduğına ve sâ'ir zehirlere nef' eyleye eger zūmrüden sekiz arpa miķdārı ovup (8) zehir içmiş olan kimesneye ki zehir henüz tamām te'sir itmiş olmaya içürseler (9) mevtden hālāş olup saçları dökilmeye ve derisi şoyulmaya hāşşalarındandur (10) eger gözleri za' if olan kimesne dā'imā zūmrürde nazar eylese gözlerinden za' if- (11) ligi gidere eger

bir kimesne bir dānesin boynına aşākosa veyāḥūd yüzük (12) idinüp taşınsa şar‘[a] marāzlarına nef‘ eyleye ammā ḥādiş olmazdan evvel giymiş (13) olmak gerekdür anuñçündür ki pādişāhlar oğullarınun toğduğı gibi boyunlarına (14) aşākorlar tā ki şar‘[a] marāzı ulaşmayup def‘ ola eger içmekle ve eger aşākoyup (15) götrünmekle bir yirden boşanup ağan kanı ve ishāl ile gelen kanı tutar ba‘zılar (16) dimişler eger zümürüdden a‘lā ve eyüsine siyāh yılan nazar eylese gözleri aķup (17) kör ola eyüsi ve şāfisi bu vechile bilinür ammā böyle idüğinde nazar vardur (18) ya‘nī şıḥḥati ma‘lūm degüldür eger zümürüdi ince döğüp oñaltması güç olan sa‘fe (19) edviyesine karışdursalar nef‘ eyleye mücerrebdür sa‘fe başda ve yüzde gāh (20) olur ğayrı yirlerde olur kırı ve ba‘zı yaş ufaķ çıbanlara dirler (21) **zencebīl** ma‘rūfdur āḥir lisāndan ta‘rīb olınmışdur bir nebāt kökleridür vilāyet-i (22) ‘arabda ‘ummānda çok olur yir içine girür gider köklerdür biz bunda sedef (23) didükleri nebātı şarāblara ve şerbetlere ve ba‘zı pişürilen nesnelere katup isti‘māl (24) itdüğümüz gibi ol vilāyet ḥalkı zencebīl nebātınun yaprağını ol vechile isti‘māl iderler (25) zīrā kuvveti sedefe yakındur zencebīlün eyüsi oldur ki beyāz olup doştogrı (26) olmaya ve ağır olup rāyiḥası ḥōş ve keskin olup ısırılduķda dili acıda ve (27) çürüyüp yinmiş olmaya ba‘zılar zencebīli tuzlu şu içine baturup ba‘dehü sā’ir (28) şehirlere alup giderler böyle olıcaķ güve yimeyüp çürimez eger fūlful ile bir yirde (29) kosalar yinüp çürimekten ḥıfz eyleye nitekim māmīrān didükleri devā rāvendi

[188^b]

(1) ḥıfz iderler ve emlec ki ma‘rūfdur türbūdi ḥıfz ider **ṭabī‘atı** derece-yi şālīşede ḥārr (2) ve derece-yi ūlāda yābisdür ruṭūbet-i fażliyye ya‘nī siñmeyüp kalur maķūlesi ruṭūbeti (3) çokdur şol mertebe kim vehm olunur ki ṭabī‘atı raṭb ola anuñçündür ki ḥarāreti (4) bedende çok olur eglenür nitekim dār-ı fūlful daḥı böyledür zencebīl ḥazım-ı ta‘āma yardım (5) ider karnı ḥıffet ile telyin ider ya‘nī yumuşadur mi‘deye eyüdüdür göze sürme (6) gibi çekseler göz karamasına nef‘ eyleye şovukdan ve ruṭūbetden cigerde olan südde- (7) leri açar cimā‘a mu‘ayyendür ya‘nī cimā‘a taḥrīk idüp kavī ider mi‘dede ve bağırsaklarda (8) olan ğalīz yilleri taḥlīl ider tāze yimişler ve kavun ve karpuz yimeden mi‘delerinde (9) yaşluk çok olan kimesneye eyü devādur şovuk olan mi‘de ve cigeri issi ider (10) mizācları şovuk ve yaş olan kimesnelere ‘azīm devādur ammā mizācları issi olan- (11) lara zarar idici ve ziyāde ḥarāret viricidür eger issi şu ile iki dirhem miķdārın (12) içseler koyu ve yelimşik olan ḥıltları ishāl eyleye zencebīl ḥıfzı ziyāde (13) ider boğazda ve başda olan yaramaz yaşluğı cilā idüp giderür

14) bir fesād sebebi ile olan ishālî giderüp karnı tutar ve zehirlere nef' ider
 15) ' asel ile murabbā olıcağ ruṭūbet-i faẓliyye yimesinūñ bir miqdārı gider eger türbūd
 ile 16) karışdurup içseler ġalīz hıltları āsānılgıla çıkara eger şovuk hevā veyāḥūd 17)
 ziyāde şovuk almış olan kimesneye issi şu ile zencebīl içürseler nef' idüp 18)
 ḥammāma girmekden ve issi nesneler gövdesine başdurmağa ihtiyāc kōmaya eger keçi
 19) cigerinūñ yelimşiginden bir miqdār ile karışdurup ve kūrıdup ba' dehü döğüp 20)
 ezüp göze çekseler göz kararmasına ve perdelenmesine nef' eyleye eger maştaki 21)
 ile çineseler dimāğdan vāfir balğam indüre zencebīl murabbāsı mizācları şovuk 22)
 olan kimesneleri cimā' a taḥrīk itmesi yalūñuz olan zencebīlden ziyāde- 23) dūr
 zencebīl balğamı kūrudur ve kocalığa nef' ider ve ta'āmı haẓım itdürür 24) ammā
 boğaza zarar ider ' asel ve bādem yağı işlāḥ ider zencebīl bulunmasa 25) aḳ fūlfül veyā
 dār-ı fūlfūlden vezni miqdārı bedelidür ve ba' zılar dimişler siyāḥ fūlfül 26) bedelidür
 ba' zılar dimişler arasından bir bucuḳ vezni miqdār bedelidür ba' zılar 27)
 ' āḳırḳarḥādan üç paydan bir pay kadarı bedelidür 28) **zincifre** fārisiden ta' rīb olunmış
 isimdür ma' lūmdur zincifre iki dürlüdür 29) birisi ma' denīdür ve birisi maşnū' dur
 ma' denīsi yakılmış kūrşuna beñzer

[189^a]

1) kızıl tamarlardur bir miqdār keşāfeti ya' nī ġalīzlığı vardır cīva çıkduğı
 ma' denlerde 2) bulunur ' ameli olan cīva zincifre cīva ve kibrīti yakmaḳ ile ḥāşıl olur
 3) şan' atı budur ki bir çölmek veyāḥūd tīn-i ḥikmet didükleri balçık ile şıvayup 4)
 ve kūrudılmış şişe içine cīva koyalar şol vechile ki cīvadan her 5) bir vuḳıyye ya' nī
 on iki dirheme şarı kibrītden bir dirhem katarlar ba' zılar kibrīt 6) ile cīvayı döğüp
 ezerler ve ba' zılar ezmeyüp şöyle kōrlar ba' dehü ol çölmek 7) veyāḥūd şişenūñ ağzın
 muḥkem pekideler ve balçık ile şıvayalar eger aḳ tuzlu 8) şudan keten bez pāresine
 vāfir içürüp ve tuz ile ağzın şıvayup ve o bez ile 9) şarsalar ziyāde pekidüp tura
 ba' dehü kūrımış et gübresi ki muḥkem kızup 10) yanar ola bir gün ve bir gice anuñ
 āteşi içine gömeler ba' dehü çıkaralar tamām piş- 11) mesinūñ ' alāmeti budur ki anda
 kibrīt rāyiḥası kalmaya ba' zılar dağı cīva- 12) yı ve kibrīti çölmege koyup çölmegi
 kapalı derin şişe ile kapayup balçık 13) ile şıvarlar ve çölmek altına āteş iderler tā
 cīva kālḳup kapağa gelür ba' dehü āteşi 14) gide üzerine keçe pāresin ve ağır nesne
 kōrlar tā şovuk olınca ba' dehü çıkarurlar 15) **ṭabī' at** zincifrenūñ ṭabī' atı ḥārr ve
 yābisdür yübüseti çokdur derece-yi şālīseye 16) karībdür şānındandır ki karnı tutup
 keser eger kīrāṭī didükleri merhem ile karış- 17) dırsalar āteş yanığın ve ufaḳ çıbanlar

ve kabarıları giderüp eyü ide ve yaraları (18) oñaldur ve çıbanlarda et bitürür ve dişler yinmesine māni‘ olur ākile ve sā’ir (19) yaramaz ve çirklü yaramaz rāyihālū çıbanlara ekseler nef‘ ider eger iki mişkāl (20) mişkārın yiseler qatlı ider ‘ilāc budur ki yağı içürüp vāfir kuşduralar (21) eger kabz vāqi‘ olursa veyāhūd kuşmağıla mi‘deden çıkarmaz ise hūkne (22) eger zincifre bulunmazsa bedeli mürdesengdür (23) **zūfā otı** ‘arabīde zūfā-yı yābis dirler yir üzerinde budaqları arşun kadar (24) döşenür bir otluqdur yaprakları vardur budaqları mercānköşk didükleri (25) nebāt budaqlarına beñzer yapraklarınınū rāyihāsı hōşdur ve lezzeti acıdur bahār (26) āhırinde tamām irişüp kemālin bulur **ṭabī‘ atı** derece-yi şālisede hār ve yābisdür iki (27) dürlü olur birisi tağlarda olur ve biri dağı bostānlarda olur tağlarda olanı (28) keskinrekdür hārāreti ve yübüseti kavīrekdür kudūs-i şerīf tağlarında çok biter eger (29) şu ve incīr ve sedef ve ‘asel ile pişürseler eskiden olan öksürüğe

[189^b]

(1) öyken şişlerine ve rebev marazına ve başdan ve göğüs taraflarına inen nezleye (2) nef‘ ide ve güçle nefes almağı giderüp kolay ider eger ‘asel ile yutsalar (3) qarın içinden kurdırları ya‘nī şogulcanları giderüp çıkara eger pişürüp (4) suyun sikencübün ile içseler galīz hıltları ishāl ile çıkara eger döğüp (5) ezüp yaş incīr ile yiseler ṭabī‘ atı yumuşada ya‘nī kabzı açā mişkār-ı şerbeti (6) beş dirheme dekdür eger qardamana ki kefe kimyōnidur yāhūd ayırsa ki göğ süsen (7) kökidür anuñıla qarışdursalar ishāl itmesi kavīrek ola yaramaz hıltlar galebe- (8) sinden renk-i rüyı fāsīd olmuş olan kimesnenün rüyı rengin güzel (9) ider naṭrūn didükleri püre ve incīr ile yağı idüp talaqlı veyā istiskāsı (10) olan kimesneye ururlar kezālik issi şişlere şu ile anuñıla yağı iderler (11) ve şarābı ile şovuk şişlere dağı yağı iderler eger qaynar şu ile yağı idüp (12) göz kapaklarında olan ölmüş kanı gidere eger pişmiş incīr ile isti‘ māl itseler (13) imtilā sebebi ile olan boğaz ağrısına nāfi‘dür eger sirke ile pişürüp anuñıla (14) mazmaza itse diş ağrısını sākin eyleye eger anuñıla kulağa tütsi itseler (15) kulaqda olan yılleri taḥlīl eyleye eger şarāb ile her gün bir kaç zamān içseler (16) istiskāya nef‘ eyle[ye] eger şu ile pişürüp göze ursalar göze şu inmege māni‘ ola (17) ba‘zılar dimişler yimesi cigere zarar ider zamğ-ı ‘arabī ve tatlu enār ıslāh ider (18) **zeytūn** ma‘rūf bir büyük ağaçdur **ṭabī‘ at** cemī‘ an eczāsı ile bārid [ve] kábızdır (19) illā tamām kemālin bulup olmuş olan yimişi böyle degüldür anda i‘tidāl ile hārāret (20) ve bir mişkār kábızlık vardur zeytūnün yabānisi ve bostānisi olur yabānisinde (21) kábızlık ziyādedür ve ağacı büyücek ve yaprağı kururaq olur eger zeytūn yaprağın (22) döğüp

muḥkem ezüp ḥumre didükleri şafrāvī çıban ve nemle didükleri tağılur ve (23) ulaşur maḳūlesi çıban üzerine ve şerī ki bedende bir oğurdan zāhir olur (24) ba‘ zısı iri ve ba‘ zısı ufaḳ kıızıl düzce şişlerdür ve nār-ı fārisī didükleri (25) çıban ki ziyāde keskinliğinden zāhir olduğu gibi üsti yanup mührelenür bu maḳūle (26) çıbanlara yakı itseler ziyāde nef‘ ile eger ‘asel ile qarışdurup dāḥis ya‘ nī tırnaḳlar (27) dibinde olan çıban üzerine yakı itseler nef‘ eyleye gözde olan ğarib ki (28) defa‘atile beyān olınmışdur aña daḥı nef‘ ider başda cirāḥat olmağıla baş derisi (29) ayrılrsa girü yapışdurur eger çineseler ḳula‘ ki ağızda olan ḳabarıḳlardur anları

[190^a]

(1) giderür eger arpa unı ile ḳarnuñ aşāğasın anuñıla yakı itseler ishālī tutup kese (2) şıḳındusını ve pişürilmişini içmekle ve issi issi bedene başdurmağıla nef‘ idüp (3) tutar eger şıḳındusından ‘avret götrünse raḥminden ziyāde ḳan aḳmağı ve yaşı[k]- (4) ları tuta ve göz taşra ṭomalmasını yirine getürür ve eṭrāfdan göze gelen yaşlıḳları (5) tutup keser ve göz ḳapaḳları yinmesine mānī‘ olan göz devālarına girür gāh olur (6) yaprağını döğerler ve döğerken üzerine şarāb veyāḥūd şu serperler ve ba‘ dehü şıḳup (7) şuyın ḳurudurlar ve vaḳt-i ḥācet için ḥıfz iderler şarāb ile olan gözde (8) olan yaşlıḳları ḳurıtmada enfa‘dur gāh olur zeytūnuñ tāze ve yumuşaḳ budakların (9) yaprakları ve çiçeği ile yaḳarlar andan olan kül tūtyā maḳāmına ḳā’im olur (10) yaḳmasınınuñ ṭarīḳi budur ki ol maḳūle budakları çölmek içine ḳoyup ağızın balçık (11) ile şıvayalar ba‘ dehü desti ve bardaḳ pişürdükleri yanar fırın içine ḳoyup fırından (12) desti ve bardakları çıkardıklarında çıkaralar ve üzerine şarāb serpüp (13) yoğuralar ve tekrār yaḳarlar evvelkiden az yaḳarlar ba‘ dehü üstübec bo[ya]duḳları gibi (14) boya[ya]lar ve çörek çörek idüp ḥıfz ide a‘ lā ḳurudıcı ve cilā virici eyü (15) devā olur zeytūnuñ yabānisi zıkr olınan cemī‘an aḥvāilde bostānīsinden aḳvādur (16) ya‘ nī ḳuvveti ziyādedür lakin göz maraźlarına ve göz aḥvāline bostānisi muvāfıḳdur (17) ya‘ nī andan enfa‘dur eger yaprağını pişürüp şuyın ağızda ṭutsalar dişler yinmesine (18) nef‘ idüp muvāfıḳ ola eger yaprağını ḳoruk şuyı ile ‘asel gibi ḳoyu olıncaya dek (19) pişürseler ve yinmiş olan dişlere sürseler yinmiş çürük dişleri ḳıra (20) eger anuñıla ḥuḳne itseler raḥim içinde ve oturaḳ içinde olan çıbanlara nef‘ eyleye (21) eger yabān zeytūnin yaḳup ve keskin sirke ile ma‘cūn idüp ‘ırḳu’n-nisā maraźı olan (22) kimesnenüñ ökçesi üzerinde taşra ṭarafından dört parmaḳ yuḳaruda siñir (23) üzere yakı idüp tā ol yiri ḳabardup çıban gibi idince ṭursa bir kerre veyāḥūd (24) iki kerre böyle itseler ol yirden vāfir mādde aḳup maraź zā’il ola eger çok (25) zamān ṭurursa

siñiri yiyüp zarar ider ba' dehü ol yire bitürici merhemler uralar (26) eger tâzesin ya' nî yaşını tutuşdurup içinden akan yaşluğı olsalar ol yaş- (27) lık başda olan uyuz ve çıbanlara ve koñaqlara nef' eyleye hâşşalarındandır (28) eger kökini ' akreb şokduğı kimesneye aşakosalar nef' eyleye kökinde harâret vardır (29) ol harâret sebebi ile tahlîl dahı vardır eger kökinden alup yaprağından bir miqdâr

[190^b]

(1) ile pişürüp pişmişi ile henüz issi iken mazmaza itseler baş ağrısını (2) sâkin eyle[ye] eger zükkâmı olan kimesne dimâğı üzerine dökse yaşluğları tahlîl (3) eyleye ve zükkâmı kuru eger buhârı üzerine başı aşağı niçe zamân tursalar (4) başda olan balgamları ve yaşluğları burun delüklerine indirüp ziyâde nef' eyleye (5) eger yimişi ile başa yakı itseler kepegi gidere eger çekirdeğünün için iç yağı (6) ile ve un ile karışdurup ve barış olan tırnaqlara yakı itseler barışı gidere eger (7) hâam zeytün ile âteş yanığına yakı itseler kabartmaya zeytünün yeşil olanı tabî' atı (8) pekişdürür mi' deyi dibâgat ider iştihâ uyandırur evlâ budur ki tuzlu şu içinde (9) koyup bir kaç kerre tebdil ideler tâ acılığı gide ve yaşluğı giderilüp hoş yağlar ile (10) ve yimişler içleriyle karışdurup ba' dehü sirke ile yiyeler bu vechile olıcağ hazımı tîz (11) olup zararı def' olunur zeytünün siyâh olanı yaramazdur tîz döner mi' deyi (12) gevşeldür evvelâ şafrâ sonra sevdâya döner anuñçündür ki göze ziyâde te'sîr idüp (13) zarar ider ve gönli bulandırır zeytünün eyüsi oldur ki yeşil iken veyâhüd kararmağa (14) başlarken devşirilmiş olan zeytünü anuñ içinde ıslayup kodukları tuzlu (15) şu ile mazmaza itseler diş etlerin pek idüp nef' eyleye zeytünün tamâm kemâlin (16) bulup siyâh olanın cigerdeki ile rebev ve öykende marâzları olana tûtsü itseler (17) tamâm nef' eyleye evlâ budur ki zeytünü sâ'ir ta'âm ile yiyeler yalunuz ve ta'âmdan sonra (18) yiyeler zîrâ eger ta'âm ile yinürse mi' deden tîz çıkup ve mi' deyi hazım-ı ta'âma (19) kavî eyleye ve iştihâ vire ve şu zeytünü didükleri dahı yabânî zeytünün şu yanlarında (20) olanıdır bu maqûle zeytün zıkr olınan ahvâlün cümlesinden za' ifdür zeytünün (21) zamğı hârrdur bir miqdâr yübüseti vardır yaralar üzerine ekseler yaşlığın kuru- (22) dur ve yaraları bitişdirmek için olan merhemlere girür yabânîsinün şamğı (23) keskinrek ve kavîrekdür şamğının eyüsi oldur ki küçük tamlalardan cem' olunmuş ola (24) şüretâ mahmûde didükleri müşhil nesneye beñzerdür kızılığa mâ'ildür göze sürme (25) çekmek ile gözde olan perdeye eyüdür ve gözde olan çıbanlar kirin ve yaramaz- (26) lığın giderür götrünmekle sidüğü ve hayzı idrâr ider ammâ za' f iledür (27) eger sirke ile irinlü uyuza sürseler uyuzları eyü ide eger yinmiş

diş (28) kovuğına tıdursalar ağırların sākin eyleye (29) **zeytūn yağı** tamām kemālin bulup olmış zeytūndan şıkılana zeyt-i ‘azb dirler

[191^a]

(1) ve hām zeytūndan olana zeyt-i infāk dirler ve zeyt-i rikābī dirler evvelkisi (2) i‘ tidāl üzere hārrdur ve ikincisi hārr ve yābisdür k̄ābız oldığı zāhirdür (3) ikincisi mizācları za‘ if olanlara muvāfıkrekdür gāh olur zeyt yağının (4) ikisin dağı yurlar şol vechile ki issi şu ile vāfir çalkarlar ve ba‘ dehü (5) taşfiye iderler bu maķūle yunmış olan yağda elbette yakmaklık ve acılık (6) olmaz gāh olur zeyt yağına hile idüp gayrı yağ kıatarlar şāfisi anuñla (7) ma‘ lūm olur ki şāfi olanı bedene tiz tağılup boğazı kesmesi olmaz (8) ve beden anı yudup kırudur zeyt-i infāk didükleri mi‘ deye eyüdüz ağızda (9) tutmağıla diş etlerin pekidüp dişlere kıuvvet virür ve çok derlemegi men‘ (10) ider zeyt-i ‘azb didüklerinin eski olanı devālara eyüdüz bu maķūle eski (11) olanda bellü hārāret vardur taħlīl ider beşere ya‘ nī yüzi ve sā’ir deri üstin (12) yumuşak ider ve toñgunlığı men‘ ider ve tabī‘atı yumuşadır ya‘ nī k̄abızı giderür (13) ve sā’ir edviyenüñ kıuvvetin za‘ if ider kıatlı idici devā içenlere zeyt yağı (14) içürüp ba‘ dehü kıuşduralar zeyt-i ‘azb şuyından dört vuķıyye miķdārın (15) bir rağıl arpa şuyı ile içseler kıarnı ishāl eyleye eger issi iken şarāb ile (16) içseler bağırsak ağırsını giderür ve şoğulcanları kııkara kıurı südde ve (17) yāhūd bir şiş sebebi ile kıuluncı olan zeyt yağı ile hūķne iderler ve gözi (18) keskin idüp nūrlandırmak için eski zeyt ile sürme gibi göze çekeler eski (19) zeyt bulunmasa bulunanın tāzesin şol deñlü pişüreler ki bal gibi kıoyu ola (20) böyle olıcaķ eski zeyt maķāmına k̄ā’im olur ya‘ nī kıuvveti anuñ gibi olur yabān (21) zeytūnının yağı k̄ābızdur lakin devā’iyyet hūşūşında bostānīsinden za‘ if- (22) rekdür şovutmaķda ve māddeleleri kıutup men‘ itmekde gül yağı maķāmına k̄ā’im olur (23) deri hābs idüp diriltmez diş etlerin pek ider saçları dökilmeden men‘ ider (24) eger her gün anuñla saçları yağlasalar giç ağarda diş etlerinden kıan (25) aķmağı men‘ idüp keser oynayan dişleri pek ider dılcüklere yaşluķlar (26) tıduķda anuñla kimād iderler ya‘ nī issi issi üzerine ururlar hām zeytūndan (27) olan yunmış zeyt sıtmalara ve siñirler ağırlarına eyüdüz ve ‘avretler yüzlerine (28) itdükleri kıızılcalara andan kıatarlar eski zeyt hāşşalarındandır ki göz nūrını (29) ziyāde ider ağardılmış yunmış zeyt yağı gözde olan ince beyāzı giderür

[191^b]

(1) bu maḳûle zeyt göze nâfi‘ ve şerîf devâdur dâ’imâ isti‘ māl olıncaḳ göze şu indükde
(2) ḳadeḫ ya‘ nî ḳaçmaḳ maḳâmına ḳâ’im olur ḫuşûşân göz içine tamladup māl ucıyla
(3) göz için ḳaşımāḳ itseler ziyâde nef‘ eyleye zeyt-i ‘atîḳ ya‘ nî eski zeyt (4) aña dirler
ki bir yıllıḳdan ziyâde ola ba‘zılar dimişler ‘aḳreb şoḳduḡı kimesne- (5) nûñ oturaḡını
eski issi zeyt ile yaḡlasalar fi’l-ḫâl aḡrısını sâkin (6) eyleye zeyt-i ‘atîḳ bulunmasa
bulunan zeyti nişfına varınca pişüreler eski- (7) sinûñ bedeli olur zeyt yaḡın
ḳıḳarmasınûñ ṭarîḳi budur ki zeytûnı (8) güneşe ḳoyalar veyâḫûd issi tennûr içine
ḳoyalar tâ zeytûn şıcaḳdan buruş (9) buruş ola ba‘dehü çekirdeḡi ile ince döḡüp
ḳamışdan seped veyâ ḳıl torva (10) içine ḳoyup muḫkem şıḳup yaḡın ḳıḳaralar ba‘zılar
hemân zeytûnı pişürüp (11) ba‘dehü hemân fi’l-ḫâl ḳıḳarurlar zeyt-i rikâbî
muḳaddemâ beyân olunan zeyt-i infâḳdur (12) ṭâ’ife-yi ‘ırâḳı ya‘ nî baḡdâd ve baraşa
ve kûfe ve ol cāniblerde bunuñla ma‘rûfdur (13) zîrâ develer ile âḫir yirlere alup
giderler rikâb deve isimlerindendür bu maḳûle (14) zeyt ḳoḳ olup develer ile
ṭaşınmaḡıla böyle meşhûr olmış ehl-i mışır (15) bu maḳûle zeyte zeyt-i filistîn dirler
ve herâvî ‘âlem dimiş ki zeyt-i rikâbîden (16) murâd zeyt-i maḡsûldur zîrâ yunmaḡa
sâde olup sâ’ir devâlara mürekkeb olmaḡa (17) şâlih olur aña binâ’en rikâbî dimişler
ammâ bu kelām ḡalaṭdu[r] şaḫîḫi muḳaddem zıkr olınandur (18) zeytûn yaḡınûñ
dordusı ki zeytâr dirler ṭopraḳlılıḡı ḳoḳdur azacuḳ (19) ḫarâreti vardur eger muḫkem
pişürseler mizâcî derece-yi şâniyede ḫârr olur eger (20) baḳırdan ḳab içinde tâ ḳoyu
olıncaya dek pişürseler ḫazaḫ ki bir aḡaç (21) ‘uşâresidür ḫavlân-ı hindî didükleri oldur
ol ne maḳûle nesneye yararsa (22) bu maḳûle pişmiş zeytâr daḡı aña göre nef‘ ider ve
andan ziyâdeliḡi budur ki eger (23) şâfi şarâb ile veyâḫûd bal şarâbıyla ḳarışdurup
aḡrısı olan dişlere sür- (24) seler aḡrıların sâkin eyleye zeytâr eski olıcaḳ ziyâde eyü
olur mizâcî (25) ḳuru olan a‘zâda ve ḳurı olan bedenlerde olan ḫasbelere⁵⁰ zeytâr
yaluñuz (26) nef‘ ider ve gevşek olan bedenlerde olanlara eyü degüldür bu
maḳûlelerde (27) ḳıbanları ziyâde ider eger acı baḳla ki termes dirler ısladukları şu ve
siyâḫ (28) ḫamalavun ki cengel şaḳızıdur anuñla ḳarışdursalar ḫayvānlarda olan
giciḡe ve uyuza (29) nef‘ idüp gidere zeytârûñ tâzesin şu ile pişürüp niḳrîs ve eñ yirleri

⁵⁰ Metinde şeklinde yazılmıştır.

(1) ağırları olan yir üzerine dökseler nef^e eyleye eger bir deri üzerine sürüp (2) istiskā marazından qarınları şişmiş olanların qarınları üzerine (3) yapışdursalar şişlerin indüre (4) **zınpara taşı** fārisīde sūnbādec dirler bir taşdur **ṭabīʿ atı** bārid [ve] yābisdür bürüdeti (5) derece-yi şāniyede ve yübüseti derece-yi şālīşededür vilāyet-i çinde cezirelerde bulunur ğayrı (6) yirlerden daḥı getürürler baʿ zılar taşā ḥacer-i elmas diyü tesmiye ider baʿ zılar dimişler (7) āḥirdür bu taş gūyā kum bir yire cemʿ olup taş olmuş gibidür baʿ zısı büyük (8) ve baʿ zısı küçük olur dökilüp ufaqlanmışının fiʿ li ve teʿ şiri ziyādedür eger qurı (9) iken ve eger şu ile ıslanmış iken sâʿir nesneleri yir⁵¹ şu ile olıcaḳ teʿ şiri (10) çok ve ḳavī olur ziyāde cilā itmesi vardur dişleri pāk ider bunlardan (11) ğayrı ḳavī keskinligi vardur anuñçün qurıdıcı ve ekl idici devālarda istiʿ māl (12) iderler eger yaḳup dögüp ezseler oñalmasında ʿ acz gelmiş olan çıbanlar üzerine (13) ekseler eyü idüp oñalda ibn-i vāḳid nām ṭabīb ḥekīm dīşḳorīdūs ve ḥekīm calinus- (14) dan naḳil idüp dimiş ki bu taş elmasdur ammā bu kelām ğalaṭdur zīrā elmas āḥirdür (15) ve bu ḥekīm elmas taşını zıkr itmemişdür (16) **zerdeçav kırlanguç otı hilāliyye otı** ʿ arabīde ʿ urūḳ-ı şufur ve baḳlatüʿl-ḥaṭāṭif (17) daḥı dirler türḳīde zerdeçūbdan ğalaṭdur ʿ urūḳuʿş-şabbāġin daḥı dirler bu kökler iki (18) dürlüdür biri iridür fārisīde aña zerdçūpe dirler ʿ arabīde hired dirler kerkem daḥı (19) dirler bir sınıfı daḥı ufaḳdur aña māmīrān dirler ḥarf-i mīmde zıkr olunur büyüğine yūnānīde (20) ḥaldinun ṭumaġa dirler nebātunun yapraġı kişniç veyāḥūd kebīkec didükleri nebāt yapraġına (21) beñzer göge māʾildür arşun ḳadar uzar ince baldırı olur baldırından ince budaḳlar (22) yayılır yapraḳları ḳalıñdur ve uzundur ince baldırı olur beyāza ve şarulıġa (23) māʾil ḥuzaż-ı mekkī çiçegine beñzer çiçegi olur yapraġının şıḳındusı kızıla (24) māʾildür dili incidüp ışırrur rāyiḥası çirkīndür çiçeginden soñra ḥaşḥāş gibi yimişi (25) ḳalur **ṭabīʿ atı** derece-yi şālīşede belki āḥirinde ḥārr ve yābisdür cilā ider ḳuvveti vardur (26) māmīrān gibi göze nāfiʿ dūr südde sebebi ile yaraḳanları olanlara nef^e ider zīrā (27) cigerde olan süddeleri açar eger bu köklerden çineseler diş ağırlarına nef^e eyleye (28) eger şarāb ile nemle didükleri çıbana yaḳı itseler eyü ide çıbanları ḳurudup gicige (29) ve uyuza nef^e ider ammā göze sürme gibi çekseler gözde olan ince beyāzı cilā (30) eyleye ammā ḳalbe ziyāde zarar ider limōn ve aġaç vezni ıslāḥ ider

⁵¹ Metinde şeklinde yanlış yazılmıştır.

[192^b]

(1) **zencebilyye otı ruhban fitili** ‘ arabide fetā’ ilü’ r-ruhban keşiş fitilleri dimekdür (2) diyâr-ı mışırda ve iskenderiyyede zencebilyye demekle ma‘ rûf bir nebâtdur bu nebât gizlû (3) eşcârdandur arşun kadar uzar yaprağı sinâmekî yaprağı gibidür ve hınnânun (4) küçük yaprağı gibidür rengi toz renklüdür siyâh ile qarışık beyâza mâ’ildür (5) hõş râyihâlu kürki vardur ve şaru çiçeği vardur uçlarında cem‘ olmışdur çiçeginden (6) şoñra cırcır tohumı gibi dâneleri qalur **tabi‘at** bu nebât cemî‘ an eczâsıyla derece-yi şâniye (7) âhirinde hârr ve yâbisdür köki ve çiçeği sâ’ir eczâsından ziyâde issidür kumlu yirlerde (8) ve deryâ kenârlarında ve derelerde biter ziyâde tâze olan yaprakları dögüp günlük ile (9) ve müşelleş ile qarışdurup hâyalarda olan şişe ve sâ’ir yaramaz şişlere yakı (10) itseler gidere kezâlik ezilmiş et ve siñir yarasına ve ezigine ve eñ yirlerinde (11) olan qarabâna nef‘ ider eger kökin pişürüp suyun içseler zükkâmı ve baş ağrıların (12) ki şovukdan ola gidere ve gögsinde ruṭûbet sebebi ile ağrısı olana veyâhūd (13) şovukdan öksürüğü olana nef‘ ider kökinün qabı ‘ asel ile terbiye itseler (14) zencebîl murabbâsından nef‘ i ziyâde devâ ola ağız râyihâsın hõş ider mi‘ deyi issi (15) ider ta‘âmı hazım itdürür içerde olan yilleri ve şovuklukları giderür bögrekleri (16) ve kavuğı issi ider bevli idrâr ider cimâ‘ a tahrik ider ve cimâ‘ a kuvvet virür (17) **zerdâlû** ‘ arabide tüffâh-ı ermenî ve mışmış dağı dirler fî zamânınâ istanbulda (18) mışmış ismiyle müsemma olan yimişün bir cânibi la‘l renk şufrete mâ’il olup (19) müdevverü’s-şekl hülüvvü’ t-ta‘am ve çekirdegi dağı hülüvv olur lakin beyne’n-nâs meşhûr (20) olan çekirdegi lezîz olana kayışı ve acı olana zerdâlû tesmiye iderler (21) aḳsâm-ı keşîresi vardur lezîz qalîlül-cürm hõş ta‘am olan ecveddür (22) qurusi tâzesinden efḏaldur **tabi‘atı** derece-yi şâniyede bârid-i raṭbdur hâşıyyeti (23) süddeleri teftih ve şalâbetleri telyîn ider tatlusı müleyyin ve galeyân-ı dem şafrâvî (24) ve ‘ aṭeş ve iltihâbı mi‘ deye müsekkindür hâşâyı ref‘ ider hummeyât-ı hâre ve hummeyât-ı (25) balgamiye aşhâb-ı ba‘ de’t-tenâvül üzerine mâ-yı har⁵² ile memzûc ‘ asel nûş idüp (26) kay’ itse ahlât⁵³-ı kürrâşiye ve zencâriyyeyi iḥrâc idüp humresi zâ’il olur mücerrebât- (27) dandur lakin serî‘ ü’t-ta‘affün ve neffâhdur müvellid-i hâyşâyı hâmız ider muşlihi cemî‘ emzice- (28) de şeker ve anisondur ba‘ de’t-ta‘âm tenâvül ve kezâlik üzerine

⁵² Metinde yanlışlıkla **ماوحان** şeklinde verilmiştir.

⁵³ Metinde yanlışlıkla **احلاط** şeklinde verilmiştir.

şarāb⁵⁴ mā' itmek muzırdur (29) ve her bār kayışı ve zerdālū tenāvül itdükden şöñra
kaşd itseler cereyān iden kanı

[193^a]

(1) beyāza mā'il çıkar böyle olduğıçün müdāvemeti şüret-i baraşdur dirler ve zerdālū
(2) çekirdegi acıdur tabī' atı derece-yi şāniyede hārr ve yābis ve kayışı çekirdegi (3)
leẓīẓdür derece-yi ūlāda hārr [ve] raṭb ve muḳavvī'-i bāhdur (4) **ḥarfū's-sīn** (5) **sülügen**
boyası fārisīde ūsrunc dirler qurşunı ziyāde muḥkem yaḳmağıla andan (6) hāşıl olur
keẓālīk üstübeci yaḳsalar sülügen olur üstübecden yaḳup (7) itmesinüñ şan' atı budur
ki üstübeci muḥkem ince dögüp ba' dehü deri[nü]ñ içine (8) koyup üzerine bir miḳdār
tuz birağalar ve tancarayı qor üzerine koyalar içinde (9) olan üstübeci bir ağaç
pāresiyle qarışduralar tā kıızıl ola bu maḳūle (10) sülügen üstübecden leāfeti ziyādedür
qurşunı yaḳup itmesinüñ (11) tarīḳi taṭvīl olmamak içün tercüme olunması terk olındı
tabī' at iki (12) tarīḳ ile daḥı hāşıl olanuñ tabī' atları bārid [ve] yābisdür bürüdeti üstü-
(13) becden az ve yübüseti ziyādedür ve eger zeyt yağı veyā gül yağıyla andan merhem
(14) idüp yaralara ursalar oñaldup şişmelerini men' ile ve çıbanları pāk (15) idüp
yaramaz qoḥusını gidere ve etlerin bitüre ve eger iç yağı veyā lisānū'l-cemel ki (16)
deve dili didükleri nebātdur anuñla ḥuḳne itseler bağırsaqlarda olan çıbanlara (17)
nef' eyleye sülügen zehr-i kātildür 'ilācī üstübec 'ilācī gibidür (18) **sünger** 'arabīde
üsfünc dirler ehl-i bağıdād ğayme dirler ba' zılar dimişler ki rūḥı (19) vardur ammā
ğalaṭdur şaḥīḥ budur ki sā'ir nebātāt gibi taş üzerinde hāşıl (20) olur şol vechile ki
evvelā taş üzerinde līfe beñzer ince pāreler zāhir (21) olup her pāre çevresinde incecik
deriye beñzer nesneleri olur (22) ba' dehü giderek birbirine yapışup sünger olur ve eger
sünger olduğdan şöñra (23) taş üzerinden alınmayup çok tursa taş gibi olup qatılanur
iki dürlü- (24) dür birisinüñ delükleri ince ve kendüsi ḳalıñ olur aña erkek dirler ve biri
(25) daḥı delikleri yaşı ve seyrek olur ve gevşek olur aña dişi dirler **tabī' atı** derece-yi
(26) ūlāda hārr ve derece-yi şāniyede yābisdür bir miḳdār taḥlīl ider qurudıcı kuvveti
(27) vardur eyüsi tāzerekdür bir yir kesilmekden veyāḥūd yarılmaḳdan 'arız olan (28)
қан ақmasını tutup⁵⁵ nef' ider ḥuşuşen tāze qurusından alup ḳafu'l-yehūd ki (29)
deñiz mummyasıdur anuñla veyāḥūd zift içine ṭaldırup sıcaḳ iken üzerine

⁵⁴ Metinde şeklinde geçmektedir.

⁵⁵ Metinde şeklinde yazılmıştır.

[193^b]

(1) ursalar kıanı ziyāde men‘ eyleye sünger sā’ir bez pāreleri gibi yaşluğı gidermesi (2) olduğundan ğayrı ṭab‘ ı cezbi ya‘ nī içerüden yaşluğı çekmesi vardır (3) süngerün eskisi ve kullanmışı bir menāfi‘ de za‘ ifdür ve eger pişürilmiş ‘asel (4) ile eskiden olan çıbanlara ursalar etlerin bitüre gāh olur yaluñuz (5) şu ile pişürüp ururlar ve ger tāzesinden veyā penbe veyā keten ile şar- (6) salar kıatılanmış olan büyük şişleri ve pekinmiş olan tamarlar ağızların (7) açā ve eger kıurı iken eskiden olan çıbanlar üzerine kıosalar kıurıda (8) cürmi ile çıbana degmez ise dağı kıurı ider ve eger süngeri yaqsalar gözde (9) kıurı ağırı için eyü olup gözleri cilā ide ve eger yağılmışını yaykıasalar (10) göze nef‘ i ziyāde ola gāh olur dişinün tāzesin alup ve üzerine⁵⁶ şu (11) serpüp yaz eyyāmında güneşe kıorlar ve dönderüp niçe kerre böyle kıurudurlar (12) beyāz olur ve eger deñiz şuyı bulunmazsa kül şuyı serpüp gice ile ay (13) aydınına kıoyup döndürüp niçe kerre böyle itseler beyāz ola beyāzı zinet (14) içündür ğayrı degüldür (15) **sünbül çiçeğı** yūnānide ovafinus dirler göz bebegini beñzer dimekdür yaprağı purasa (16) yaprağına beñzer bir nebātdur özdeginün uzunluğı bir kıarış ve düz ve küçük (17) parmağıdan ince ve yeşildür egilmişce başı vardır benefşe renk kıızıla mā’il çiçek (18) ile töludur göz gibidür şoğana beñzer köki vardır belbūs didükleri yabān (19) şoğanı köki gibidür **ṭabī‘ atı** kökinün ṭabī‘ atı derece-yi şāniye evāhirinde bārid ve derece-yi (20) ūlāda kıurudıcudur ammā tohumı derece-yi şālisede kıurudıcudur ħarāret ve bürüdetde (21) mu‘ tedildür yaprağı derece-yi ūlā āhirinde bāriddür yübüset ve ruṭübeti mu‘ tedildür (22) eger köki tāze iken döğüp oğlancıkların kııl bitecek yirlerine ak şarāb (23) ile yağı itseler kııl bitürmeye veyāḥūd giç bitüre eger billeri ve kıasıkları (24) üzerine yağı itseler ihtilām olmaların vaktinden te’ḥir eyleye ve kökinden (25) içmek kıarnı kıutar ve bevli idrār ider ruteylā didükleri zehirlü örümcek (26) ısırmasından men‘ ider miqdār-ı şerbeti üç dirheme dekdür tohumı eskiden olan (27) ishālī kıat‘ ider mücerrebdür yaraķana dağı nef‘ ider tohumından iki dirheme dek (28) isti‘ māl olunur bu nebāt tāze iken gicede kıiyā virür (29) **semiz otı** ve **aḥmak tere** ‘ arabide baķla-yı ḥamķā dirler ma‘ rüfdür ḥiltiş ya‘ nī

⁵⁶ Metinde şeklinde yazılmıştır.

(1) kaşnı didükleri şamguñ nebâtına dağı bakla-yı hamkâ-yı beriyye dirler zîrâ yapraklarında ve (2) baldırı semizliğinde ve yumuşaklıkda müşâbehetleri vardır yûnânîde tayafyon (3) didükleri bir âhîr edviye dağı bakla-yı hamkâ dirler müşâbeheti olmağıla semzâvetine bakla-yı (4) linne ya' nî yumuşak tere ve ferfunc dağı dirler ahmağ didüklerine sebep budur ki baldırı (5) yumuşak ve za' if iken dereler[d]e ve seyler yollarında biter **ṭabî'atı** bārid-i raṭbdur (6) şululığı ziyâdedür bürüdeti derece-yi şālîseye ve ruṭûbeti derece-yi şāniyeye irişür (7) nezleleri ve akup cem' olan māddeleleri men' ider çok kan akmağı ve tükürme ile (8) kan gelmesine men' ider eger şıkup şuyından on dirhem miqdārını iki dirhem miqdārı (9) nebât ile içseler şafrâyı kaṭ' eyleye şululığınıñ sâ'ir ahvālınüñ te'sîri ziyâde- (10) dūr yimek ile ve içmek ile ve taşradan mi' de ağzına ve eyegüler uçları aşâğına (11) komağıla yangını söyündürür çineseler diş kamaşmasını giderür çok (12) çineseler dişleri kamaşdırur eger kavut ile yakı itseler issiden olan göz (13) şişlerine ve baş ağrılarına nef' eyleye şuyın içmek ve yakı ve tılâ itmek kavuğ (14) ağrısına ve humre didükleri issi şişlere nāfi' dūr bögrek ve kavuğ acıların men' (15) ider cimā' iştihâsını za' if ider bağırsaklarda olan çibana ve dā'imā akan (16) bevāsîr çibanlarına nef' ider tinfis didükleri cānavar şokduğına nef' ider murād (17) tinfisden vezegadur eger şıkup şuyın göze itdükleri sürmelere ve şovutmağ için (18) olan nesnelere kosalar nef' eyleye eger hâyalarda issiden ağrı olup veyāhūd (19) bağırsaklara issi hılṭlar dökilse ve ol hılṭlardan bağırsaklarda yangın olsa (20) semiz otından yakı veyāhūd hıḳne itseler küllî nef' eyleye kezālik 'avret rahminde bu (21) maḳûle yangını olsa aña dağı bu vechile nef' ider eger 'uşâresin gül yağıyla (22) karışdurup güneşden başı ağrısı olan kimesnenüñ başına ursalar ağrısını (23) sâkin eyleye gâh olur ki 'uşâresin şarâb ile hılṭ idüp anuñla başda olan (24) ufağ çibanları yurlar çibanları giderüp pāk ider gâh olur ki kavut ile yakı (25) idüp şol şişlere urur ki ol şiş şaḳaḳlus olmağ ihtimālî ola şaḳaḳlus (26) sevdāvi⁵⁷ galîz kan bir oğurdan bir yire dökilüp şiş olup soñra etrâfına (27) ulaşmağ başlayan büyük şişe ve çibana dirler ḳurūḥ-ı ḥabîse didükleri çibanlar- (28) dandur semiz otı yimek gözleri ḳarardur ve ḳuşmağ men' ider eger toḥumın dögüp (29) oğlancıkların ağızlarında olan ufağ çibanlara ki aña ḳulā' dirler üzerine dökse

⁵⁷ Metinde yanlışlıkla **سودوی** şeklinde yazılmış.

[194^b]

(1) nef^e eyleye semiz ot hāşşalarındandır ki yimek iştihāsını giderür eger sigilleri anuñıla (2) muhkem ovsalar gidere bu bābda köki dağı ziyāde nef^e ider eger tohumından bir dirhemden (3) beş dirheme dek miqdārın içseler idrār bevl ide ve ishāl eyleye eger tohumın (4) kavursalar bağırsaklara kuvvet virüp tabī^e atı tuta ya^e nī ishālī men^e ide eger şıkılmış (5) şuyın içseler kabağ çekirdegi didükleri şoğulcanları çıkara eger sirke ile (6) yiseler gıdāsı az olup bögrekler ağırlarına nef^e eyleye eger mizācı issiliginden (7) arıklayup derisi büzilüp şolmuş olan kimesne semiz otından yise erlik (8) şuyın ziyāde idüp bedenin tazeleyüp yaşarda eger çig iken veyāhūd pişmiş (9) iken āteş yakduğı yire ursalar eyü ide semiz otı kanı galīz ider ve ziyabīṭus (10) yangunından şusuzlığından nef^e ider ve şusuzlığı sākin ider ziyabīṭus (11) lafz-ı yūnānīdür dolab dimekdür ziyabīṭus insān şuyı içdükden soñra eglenmeyüp (12) ‘ale’l-fevr bevl itmege dirler bu maraža dolab dimek münāsebeti zāhirdür bu maraža (13) bögreklere ziyāde issilik galebe itmekdür eger semiz otın issi mizāclu sıtmalu (14) kimesneler virdükleri etsüz şorvalara kıtsalar nef^e eyleye huşušen issi (15) zamānlarında ve hevāları issi ve kırı olan şehirlerde ve köylerde ziyāde nef^e (16) ider ammā harāreti veyāhūd mizācı hārr ve raṭb veyāhūd mu^e tedil veyā şovuklığı (17) ziyāde olan kimesnelerde cimā^e a zarar ider çok yimesi gevşeklik ve göze (18) perde peydā ider ıslāhı kerefes ve na^e nā^e ile olur dimişler ki bağırsaklara zarar (19) ider zararın maştaki ba^e zılar zamğ-ı ‘arabī def^e ider dimişler şāhib-i kitāb eydür (20) ikisi dağı def^e ider ba^e zılar dimişler eger semiz otından döşeğe kıosalar düş (21) azmağa kıomaya ba^e zılar düş dağı görmege mānī^e ola (22) **sidük** ‘arabīde bevl dirler **tabī^e at** cemī^e an sidükler hārr ve yābisdür keskindür (23) cilā idicidür ammā her hayvānuñ yidüğine ve içdüğine göre ve bedeniniñ sağlığına (24) ve maražına göre ve bedeninden taşra çig idici ve kıuvvet virici hevālarda göre sidükleri (25) mütefāvitdür ba^e zısınıñ harāreti ve yübüseti ve keskinligi ve cilā idiciligi ziyādedür (26) ve ba^e zınıñ eksükdür egerçi her hayvān menāfi^e ve zararı beyān olındığı yirde bevli (27) dağı zıkr olunur lakin ‘ādet böyle cārī olmışdur ki bevl için dağı bir bāb iderler (28) nitekim hekīm calinus böyle itmişdür ve ekseriyyā bevl-i insānı muṭlağ zıkr iderler ziyāde (29) cilā idici olmağıla kırlü geyesileri gāsl itdükleri nesnelerüñ eyüsidür ammā

[195^a]

(1) hayvānlar bevlinden za‘ ifrekdür za‘ iflikde ħinzīr⁵⁸ bevlī daħı aña beñzērdür bevl ile içleri (2) deriñ çıbanlara ve yaralara ve uyuza ve kirlere ve yaşlıkları çok olan (3) çıbanlara ‘ ilāc iderler kulaqlar içerüsin pāk itmek içün daħı isti‘ māl (4) iderler koñaklu ve üsti yağlu gibi olan yaşları daħı anuñıla yuyup (5) yağluluğın ve koñağın ve başda olan ufağ ve kırı uyuzı ve çıbanları (6) daħı giderür köylerde olan re‘ āyā ve ekinciler yaralarına ve çıbanlarına sidük (7) ile ‘ ilāc idüp fā’ idelenürler şol tarikle ki ketenüñ gāyetle ince ve yumuşak (8) ve ufaqlanmışından alup yara ve çıban üzerine koyup muhkem bağlayup şāhibine (9) dirler ki her bār ki bevl itmesi gele anuñ üzerine bevl ide ve yara ve çıban tā (10) eyü olmayınca çözmeye ve sidük içinde bulunur beyāz ve koyu bulut (11) gibi nesne ile bedende tağılmış olan ħarāret ve kızılılık üzerine sürseler (12) nef‘ eyleye tā’ ün zamānlarında ve hevālar bozğunluklarında insān sidüğün (13) içün nef‘ müşāhede olunmışdur eger zehirlenmiş veyāħūd zehirlü cānavar ısırmış (14) olan kimesne kendü sidüğün içse nef‘ eyleye kezālik istiskā-yı laħmı henüz (15) zāhir olanlara eyüdür ibtidā’ında içse nef‘ eyleye eger deryāda olan yılan (16) ve ejder ısırdıkları yire işeseler veyāħūd üzerine dökseler nef‘ eyleye (17) eger naṭrūn ile karışdurup kuduz taladuğı yire ursalar nef‘ eyleye kezālik (18) iriñlü uyuza ve gicige ursalar pāk idüp eyü eyleye ve daħı baras ve deri (19) şoyulmasını giderür ħuşūşān püreyi ağaç kavunı ekşisi şuyı ile karışdurup (20) ursalar ziyāde nef‘ eyleye eski ya‘ nī çok tırmış olan sidük (21) başda olan yaş çıbanları pāk idüp gidermek içün yeñi sidükden ziyāde (22) te’şīr ider lisān-ı yūnānīde andama didükleri marāza daħı nef‘ ider (23) andama cüderī ya‘ nī çiçek didükleri marāzdur eger sā’ir yirlere ulaşur ve (24) tağılur maķūlesi olan çıbanları bevl ile yuyup ve içlerin bevl ile tıdudur- (25) salar eyü idüp tağılmasını men‘ eyleye eger enār kabuğıyla muhkem ezüp ba‘ zı yağ (26) ile veyāħūd sirke ile kulağ içine kosalar kulağ kurdın çıkara eger bālīg (27) olmadık oğlan sidüğinden içseler toğrulmayınca nefes almağa kādır (28) olmayana ziyāde nef‘ eyleye eger ‘ asel ile bakır kab içinde pişürseler çıbanlardan (29) ‘ arız olan göz ağarmasını cilā eyleye kezālik yarasa ile itseler ġarba ve remede

[195^b]

(1) nef‘ ider ġarib gözüñ burundan yaña olan ucında çıban olup göz andan dā’imā (2) yaşarmağa dirler remed diyü gözde issi şiş olmağdan göz ağrısına dirler (3) bevl gözde

⁵⁸ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmıştır.

hâdiş olan karanlığa dağı eyüdü açar eger tırmış sidük içinde (4) aşağısında oturmuş olan nesneyi hınnā yağıyla ezüp ‘avret götrünse rahminün (5) ağrısını sâkin eyleye eger ruṭubet sebebi ile görmesi za‘îf olan gözleri (6) şabâhda ve aḥşamda sidük ile yusalar eyü ide eger oturağda olan (7) şişi her gün ve her gice ısıcağ sidük ile yusalar ziyâde nef‘ eyleye eger bağırsağ- (8) ları ağrısı olan kimesneye issi bevl ile ihtikân itseler nef‘ eyleye eger sidügi (9) naṭrûn ile karışdurup dâ’ü’s-ṣa‘ leb olan yire bir kaç kerre muḥkem sürseler eyü ide (10) eger aşma çubuğının külin sidük ile yoğurup ziyâde kan ağıduğı yire ursalar (11) kanı diñdüre eger içseler talağı gidere mücerredür talağa nef‘ i düşde görölüp (12) bilinmişdür zîrâ talağlı bir kimesneye düşde emir iderler ki her gün kendü sidü- (13) ginden avuç avuç içse ol kimesne dağı böyle idüp şıḥhat bulmuş eger sidük ile (14) yarasayı pişürüp rahmi ağrısı olan ‘avret beş güne dek her günde bir kerre (15) içinde otursa eyü ide cemî‘an hayvânlar bevlinde her kankısı olursa alup (16) tā muḥkem koyu olincaya dek pişürseler cemî‘an çibanlara ve nâşırlanmış yaramaz çibanlara (17) eyü devā olur huşûşen anuñla ‘ilâcî müdām itseler elbette kurıdup eyü ide (18) çiban ve yara kurıduğça ziyâde keskin ve kuvvetlü sidüğe muhtâcdur dişi (19) şıgır sidügi ile oğlancıklarda olan çibanlara ve nâşırlara dâ’imā ‘ilâc itmekle (20) nef‘ i tecrîbe olunmuşdur erkek şıgır sidügi ile mürr-i mekkî didükleri devâyı muḥkem (21) ezüp kulak içine tırmırsalar ağrıların sâkin eyleye yabân hınzırı sidügi (22) kavuğda olan taşı ufaqlamağda hâşşası vardır humâr-ı bevli içmekle bögrekler (23) ağrısına eyüdü eger kancık sidüğün bir nesne içine koyup tā koyulanınca tırup (24) koyusuyla saçları yusalar siyâh idüp eyü boya ola kelb sidügi sigilleri (25) giderür muḥaşşal-ı kelâm budur ki sidüklerün hâşşası ve nef‘ i huşûşen yabânlarda gezen (26) bedevî ‘arabların yabânda otlayan develeri sidüklerinin hâşşası ve fâ’idesi (27) içmekle terebbül ya‘nî beden şişüp gevşemesine ve istiskâyâ nef‘ itmekde ve şu şıgırı (28) sidügi mürr-i mekkî ve şabır ile şovukdan olan diş ağrısını fi’l-hâl sâkin (29) ider

[196^a]

(1) **süglün** ‘arabîde tezrûc dirler şüreti güzel alaca kuşdur turâc didükleri kuşa (2) beñzer lakin süglün eti andan mu‘teberdür eyüdü ba‘zılar dimişler turâc keklik didükleri (3) kuşuñ dışısidür süglün erkegidür **tabî‘atı** hârrdur dimâğı ve fehmi ziyâde ider (4) turâc etinden yübüseti azdur ve eyüdü tağlarda olan kuşların fâ’idelüsidür eger yaramaz (5) fikirlere düşünen ve ‘aklı eksük olan kimesneye süglün ödini burnından içerü kosalara (6) ziyâde nef‘ eyleye kezâlik etin kebâb idüp üç güne dek

ısıcağ iken yiseler nef' ide (7) **sarımsak** ' arabîde şüm dirler ma' rûfdur efşahı ve şahîhi fâyıla fûmdur ammā şöhreti (8) şā ile şûmdur yabānisi ve bostānisi olur yabānisi iki dürlüdür biri acıdur kıbızdur (9) acıdıdır yaprağı küçük ve yaşsırac ve toz renklüdür şusuz ve toprakşusuz yirlerde (10) ve otsuz beriyyelerde ve tağlar başlarında biter birisi dağı bostānî gibidür ammā yaprağı ve şekli (11) kiçirekdür ve bir başdur lezzeti bostāniden keskinrekür rāyihası hoşdur evvelā beyān (12) olinana ışkōrdiyūn ve bilā elif sıkordiyun dirler yūnānca ma' nāsı şümü'l-hayye (13) ya' nī ilan şarımsağı dimekdür hālā şümü'l-kelb ya' nī köpek sarımsağı dimekle ma' rûfdur (14) bostānisi dağı iki dürlüdür birinün dişleri çok olur nitekim ma' lûmdur birinün (15) dağı bir dāne büyük diş olur şoğanun küçüğü gibi buña fārisi dirler çok dişleri (16) olandan keskin ve kuvvetlüdür **tabi' atı** derece-yi şālise evāhirinde hārr ve yābisdür harāreti (17) ziyādedür ruṭubet-i faẓliyyesi dağı vardır mi' deyi kurudıcı ve yakıcıdır şişmeleri (18) taḥlīl idicidir şuşadıcıdır eger yiseler ḥabbu'l-ḳar' didükleri şoğulcanları çıkara (19) ve bevli idrār eyleye ve ilan ısırmasına nef' eyleye bu ḥuşuş için muttasıl yiyeler (20) eger dögüp şarāb ile içseler bu bābda ziyāde nef' eyleye ki āhir devā aña beraber olıma (21) sarımsak kuduz taladığına ve ruteylā ki zehirlü büyük örümcekdür anuñ ısırdığına (22) nef' ider ve dürlü dürlü şular içmeden olan zarar def' ider eger şu içinde (23) ḥaşlayup veyāḥūd kebāb idüp yiseler boğazı şāfi idüp eskiden olan (24) öksürüğe nef' eyleye çig iken yimesi dağı bu ḥaşşaları virür keskinlik (25) ile ve kuvvet ile virür eger yabānī na' nā' ile pişürüp içseler kehleleri ve sirkeleri (26) kıra eger yakup 'asel ile ma' cūn idüp göz altında oturışmış kan üzerine sür- (27) seler gidere eger buña ban yağı katup dā'ü's-ṣa' leb olan yire sürseler eyü ide (28) eger tuz ve zeyt ile karışdursalar ufağ çıbanları eyü ide eger 'asel ile karışdur- (29) salar içinde süd gibi ak şuyı olan ufağ çıbanları ve temregüyi ve başda olan

[196^b]

(1) yaş çıbanları ve kepegi ve behağı ve iriñlü uyuzları eyü eyleye eger çam ağacı (2) ya' nī çırā ile ve günlük ile pişirüp pişmişini ağızda tutsalar şovukdan olan diş (3) ağrısını sākin eyleye eger siyāh incir yaprağıyla ve kemmūn ile karışdurup gelincik ısırdığı (4) yire yakı itse nef' eyleye eger şapın yaprağıyla pişürüp içinde otursalar ḥayz kanın (5) yüride ve oğlan şoñı didükleri deriyi çıkara eger yakup dütnü üzerine tursalar (6) bu fā'ideyi virür lakin za' f üzeredür dişler yinmesine nef' ider ğalīz hılṭları kaṭ' (7) ider ğalīz yıllerden ve ğalīz yılleri ile olan kulunca nef' ider sarımsak her kişiyi şusadur (8) diyenler ğalaṭ ider belki mizācları issi olanları şusadur ancak şovuk yirlerde

ve şovuk (9) şehirlerde olanlara ziyāde nāfi' dūr sıtmalu olmayan kimesnenün bağırşakları ağrısına (10) nāfi' dūr kış günlerinde sarımsak yimek 'aẓīm fā'idelere sebebdür zīrā bedeni sıcak (11) tutar ve bedende hāşıl olmuş ġalīz hıltları kāt' ider ve bevlī idrār ider ammā göz (12) nūrın za'if ider ziyāde kūrıtması vardır gözlerde ve başda ağırlık ider nevbet ile (13) olan marāzları tahrīk ider eger mizācları issi olan kimesneler çok yiseler (14) erlikleri şuyın kūruda unutsaklığı⁵⁹ def' ider rebevi⁶⁰ ve talaķı ve boş böğürde (15) olan yılleri taħlīl ider mizācları ruṭūbet üzere olanlarda erlik şuyın ziyāde (16) ider ve cimā' ı tahrīk ider ammā bevāsīr cıbanlarına ve iç ağrısına ve kārın sürmesi (17) olana ve ḥanāzīr cıbanlarına ve ḥummā-yı dıķķı olanlara ve gebe 'avretlere ve oġlan emzirenlere (18) yaramazdur eger dübeyle üzerine yakı itseler deşe dübeyle diyü şovuk hıltlardan (19) olan degirmi büyük cıbana dirler eger büyük ve sivri olan cıbanları deşmek (20) murād olınsa sarımsak şuyı ile ve süd ile mūherrā olıncaya dek pişürüp ve şāf (21) idüp isti' māl eyleyeler pişmiş sarımsak şovukdan olan öksürüğe nef' ider (22) ḥuşūşen öksürüğe nāfi' olan ba' zı koyu nesneler ile olursa ziyāde nef' (23) eyleye ve eskiden olan sıtmalara ve öykende olan cıbanlara ve mi' de ağrısına (24) eyüdü yimesi niķrīs olanlara eyüdü ammā dā'im yimek göz tabaķaların yakar çig (25) iken yimek öykene zarar ider pişürüp acılıġı giderilse nef' -i maḥẓ olup (26) zararı kalmaz şoġulcanları çıkarmak içün ve idrār bevl içün tāzesi kūr- (27) sindan yigdür balġam sebebi ile olan şusuzluġı kāt' ider balġam gerek koyu gerek (28) ġalīz ve tuzlu olsun ve gerek ince tamarlarda südde olmak ile şusuzluķ olsun (29) kāt' ider eger sarımsaġı kebāb idüp ruṭūbet ve yıl sebebi ile ağrısı olan dişleri

[197^a]

(1) anuñıla ovsalar ağrısını gidere eger sarımsak yidükden soñra çam ağacı küçüġinün (2) yapraġından çineyüp güzel rāyiḥalu otlar ile olan ḥurmā şarābı ile maẓmaẓa (3) itseler sarımsak rāyiḥasın gidere sarımsak şovuk cānavarlar şoķduġına (4) tiryāķdur çig iken yimek mizācları issi olanlara zarardur anlara işlāḥı budur ki (5) azacuk tuz ve şu ile ḥaşlayup ba' dehü çıkarup bādem yaġıyla kavurup yiyeler ve (6) üzerine māyeḥōş enār yiyeler eger sarımsak yiyecek zamānı ve mekānı ve bedenleri (7) ve miķdārın ri'āyet idüp isti' māl itseler ziyāde nāfi' ola eger bu şartlar ri'āyet (8) olımayup yirlerse zehir olur sarımsaġın bedeni ısıtması ḥarāret-i ġarīziyye ya' nī (9) tabī' at

⁵⁹ Metinde yanlışlıkla şeklinde yazılmış.

⁶⁰ Metinde şeklinde yazılmış.

ısıtması gibidür zīrā leṭāfetde ziyādedür sarımsağı sā'ir ṭa'ām ile yimek (10) yıllardan olan kılunçdan emīn ider sarımsağın buḥār itmesi şoğandan azdur (11) sarımsak yiyenün beñzin kızardur ve kanın ince ider eger ziyāde çok yirlerse yakup (12) kararda ḡalīz ve koyu olan ḡidāları meşelā keşkek ve yoğurtlu şorvaları talṭīf (13) ider sarımsağın pişirülmüş erlik şuyın ziyāde ider ve eyü ider balğamlı olan (14) kimesnelerün bedenlerinde balğama mā'il olan nesneleri yıllere ve buḥārlara tebdīl ider (15) ḡāh olur ol yılleri ve buḥārları taḥlīl itmekden 'āciz olup ṭarīḳ-i bevle varmak ile (16) āleti harekete getürür eger sarımsağı maḥv olunca ezüp ba'zı iç yağıyla keskin lakin (17) giderüp şarkmış olan büyük çibanlara yakı itseler şişlerin gidere gerek eski (18) ve eger yeñi olsun eger bir yağ içinde bir kaç kerre sarımsak kavursalar ol eṭrāf (19) a'zāda toñmış olan kana nef' eyleye ve daḥı şovukdan olan çatlaqlara nef' eyleye (20) eger içseler mi' de aḡrılarına ve balğamdan olan kılunca nef' eyleye (21) koyu ve ḡalīz ve keskin ḥılt olmaḡıla bağırsak sıyrılmak marazına nef' ider kezālik (22) taşradan sürmekle daḥı nef' ider eger sāde yağ içinde kavursalar seḥec ya'nī (23) bağırsak sıyrılmak marazına nef' i daḥı ziyāde ola ve içinde kavurdukları yağ (24) ile bile yiyeler eger sarımsağın cürmi ya'nī kendüsi veyāḥūd yağı veyā ikisi (25) ile ma'an başda olan yaş ve yaramaz rāyīḥalu çibanlara ṭılā itseler kurudup (26) nef' ile eger maḥv olunca ezüp sirke ile ḡarḡara itse boğaza yapışmış olan (27) sülūki ḳatlıde mizācları şovuk olanların ve kocaların şıḥḥatin ḥıfz ider (28) pişürmek ile keskinliği şınur eger ceviz ve incir ile isti' māl itseler (29) her fi'li ve her te'siri ziyāde ola dā'imā yiyenlerde şoğulcan olmaḡı men' ider

[197^b]

(1) koca kimesnelerün sidük tamladığına nef' ider eger kılduz ḡayāsıyla⁶¹ (2) karışdırup eski zeyt yağıyla yakı idüp 'akreb şokduḡı yire ursalar zehri (3) taşra çeküp zarar itdirmeye eger döḡüp ma'cūn idüp a'zādan birinde şovuk (4) ve yaş ve koyu ḥılt cem' oldığı yire ursalar inceldüp şişi gidere (5) sarımsağı dā'imā yimekten acı ve keskin şafrā ḡāşıl olur ḡuşuşen mizācları (6) issi ve ḳurı riyāzatlari olanlarda ziyāde ider keskinliḡin giderüp za'if (7) ider sarımsak bulunmasa aṭa şoğanının kiçireḡi bedelidür ba'zılar dimişler (8) bostānīsiniñ bedeli birisinin nişf veznidür (9) **semizlik toḡumu** ve **yabān şāhdānesi** 'arabīde ḡabbū's-semene dirler ba'zılar şāhdānec-ı (10) berri daḥı dirler beyābānda ıssuz yirlerde bir arşun ḳadar uzar bir aḡacın (11)

⁶¹ Metinde şeklinde yazılmış.

dānesidür yaprağı beyāza mā'ıl bozdur büber dānesi kadar yağlu yimişi vardır (12) ağacının südlülüğü vardır **ṭabī'atı** derece-yi şāniyede hārr ve derece-yi ūlāda (13) raṭbdur yağlu olmağıla mi' deden tīz iner hażım olıcağ çok ğıdā virür (14) ve cimā' ı taḥrīk ider miḳdār-ı şerbeti on dirheme dekdür eger döğüp şu içinde (15) ezüp ve süzüp üzerine bir miḳdār un ve şeker ve tatlu bādem yağı veyā tāze (16) şīrūgan katup pişürüp içseler şovukdan ve kuruḳdan ve incelmiş ve arıḳ- (17) lamış olan bedenlere nef' eyleye ve semirde eger ağacının yaprağın şıḳup şuyından (18) rub' raṭıl miḳdārı içseler kurumış ve ḳabz olmuş olan ṭabī'atı aça (19) ve balgamı ve şafrāyı ishāl eyleye dānesinün içinde mā-yı 'asel ile on iki (20) dirhem miḳdārı içseler āsānılgıla ishāl eyleye (21) **sūd ṭaşı** ' arabīde ḥacer-i lebenī dirler zīrā bu ṭaş şu ile bir nesne üzerine (22) ovsalar sūd gibi beyāz ve koyu nesnesi çıkar bu ṭaşın rengi siyāha mā'ıl (23) gül rengindedür lezzeti tatlıdur **ṭabī'atı** bārid [ve] yābisdür eger sürme gibi göze çekseler (24) göze ḳan ve sā'ir yaramaz hıltlar dökilmesin men' idüp nef' eyleye ve çibanların (25) gidere evlā budur ki isti' māl murād olınduḳda bu ṭaşı şu ile ezüp şuyını (26) ḳalay ḥoḳḳa içinde ḥıfz ideler zīrā 'uşāresinün yapışması vardır (27) **sünger ṭaşı** ' arabīde ḥacerü'l-isfenc dirler sünger içinde bulunur bir ṭaşdur eger (28) bu ṭaşdan iki denk miḳdārı şarāb ile içseler bögreklerde olan ṭaşları (29) ufaḳlaya mücerrebdür bu ṭaşın ḳuvveti ḳurudıcıdur ḳuru[du]p ruṭūbeti giderilmesi murād

[198^a]

(1) olunur her ne ise aña yarar eger bu ṭaşı şu ile ezseler ezilür ve ezilmiş sā'ir (2) nebātātadan şıḳılır şıḳındular gibi ḥıfz olınsa ṭurur (3) **sümüklü böcek** ' arabīde ḥalzūn dirler her ḥayvān ki üsti ḳabuḳlu ola gerek deryāda (4) ve gerek ḳarada ve gerek ırmaḳlarda olsun anuñ ismidür ammā ekşeriyyā türḳīde sümüklü böcek (5) didükleri ḥayvāna dirler eyüsi deryāda olandur yaramazı ırmaḳlarda olandur zīrā (6) eti çirkīn rāyiḥaludur ammā ḳarada olan ki otlara ve ağaçlara yapışur ki aña vantāḥ dirler (7) ol daḥı yaramazdur ḳuşdurıcıdur rāyiḥası çirkīndür ḳarnı ishāl ider ammā deryāda (8) olanı mi' deye nef' ider ve ḳolayca ishāl ider **ṭabī'at** cümlesinün ḳabuḳları bārid [ve] yābisdür (9) eger yaḳsalar issi olup yābisliğı ziyāde ola iriñlü gicigi ve uyuzı ve behaḳı ve dişleri (10) pāk idüp açar eger eti ile yaḳup dökseler ve 'asel ile ḳarışdurup göze çekseler (11) gözde olan gicikden ḳalan nişānları açup gidere eger ḳabuḳların yaḳmayup (12) döğüp yaḳı idüp istiskā-yı ṭabliden olan şişlere ursalar taḥlīl idüp (13) indüre tā yaşluḳları gidermeyince üzerinden gidermeyeler ve niḳrisden olan şişleri (14) sākin ider etinde taḥlīl ya' nī indürmek ve çekmek vardır şol mertebede ki yaḳı (15)

itmekle oğlan eşi didükleri deriyi çıkarur eger etini kurıdup dökseler hayz (16) kanın yürüde eger mürr-i mekkî ve günlük karışdursalar yaraları bitişdüre huşuşen (17) sinirlerde olan yaralara ziyâde nef' idüp bitişdüre eger eti ile çibanlara yağı (18) itseler eyü ide eger kabukların döğüp ve sirke ile karışdurup alnın ve şağal (19) başlarına sürseler burun kanın diñdüre eger etinden taze iken yutsalar (20) huşuşen linü didükleri vilâyetlerde bulunanuñ yutsalar mi' de ağrısını sâkin eyleye (21) eger kabukları ile döğüp mürr-i mekkî ile karışdurup içseler kuluncı ve kavukda olan (22) ağrıları eyü ide eger eti üzerinde olan yelimşikden igne ile ekseler göz içinde (23) biten kıllı eyü yapışduracak nesne olur eger kabuksuz ve kabuklu olan sümüklü böcekler (24) etini kuduz taladığı yire ursalar nef' eyleye eger ezüp katı olan şiş üzerine (25) kosalar tahlîl idüp indüre eger mürr-i mekkî ve şabırdan beraber alup sümüklü böcek sümügile (26) ya' nî yelimşigi ile yoğursalar yaraları ve tağılur ulaşur maķûlesi olan çibanları (27) bitişdürmede ve eskiden olanları bitişdürmede ve şişlerin indürmede aña beraber (28) âhir devâ olmaz sümüğün çıkarmanuñ tarîķi budur ki sümükli böcegi taze ve diri iken alup (29) igne ile etin delüp âteşe karşı ide içinden yelimşigi aķduķda alup zıkr olunan (30) devâyı anuñıla ma' cün ideler

[198^b]

(1) **sirke** ' arabide ĥal dirler ma' rüfdur sirke iki cevherden terkib olunmuşdur birisi (2) âteşidür issidür ve birisi dağı toprak gibidür şovukdur ammâ iki cevheri dağı (3) leâfetlidür ve keskindür **tabî' at** ammâ şovuk olan cevheri zâhirrekdür yübüseti (4) dağı kavîdür derece-yi şâlişeye irişür ammâ bürüdeti derece-yi şâniyededür bu aĥvâl (5) şol sirkedür ki keskin ola şol mertebede ki koķulayıcak burun içini kıcıķlaya (6) muĥaşşal-ı kelâm budur ki sirkeye tabî' atı şovukdur diyü ıtlâķ olunur ya' nî şovukdur dirler (7) kâbızlığı dağı vardur balğamlu ve yangınlu olan mi' deye eyüdür iştiĥâyı açar kan (8) aķmasın tutar her kankı ' uzvdan olursa olsun gerek beden taşrasında ve (9) gerek içerusinde olsun eger oturmağa ihtiyâc olursa içinde oturalar eger (10) ta' am ile pişürseler içine fużalât ya' nî fâsid ĥıltlar aķan karına muvâfiķ olup (11) yaraya eger yûñ veyâĥûd sünger pâresin sirke ile mażmaza itseler gevşelmiş olan (12) diş etlerin girü pekide ve tağılur maķûlesi olan çibanlar ve uyuzlar ve ĥumre didük- (13) leri şafrâvî büyük kızıl çiban ve nemle didükleri çibanlar ve iriñlü gicik ve bevâsir (14) didükleri çibanlar ve dâĥis ki tırnaķ diplerinde olan issi şişdür bunlaruñ cümlesin (15) men' ider huşuşen muvâfiķ devâlar ile karışdurup ursalar ziyâde te' şir ider (16) eger sirke ısıdup ve kibrît ile karışdurup niķrîse ursalar nef' eyleye eger (17) ' asel ile

karışdırup göz altında peydâ olan nişânlara ursalar gidere eger (18) yunmamış gülden çıkarılan gül yağı ile karışdırup bir sünger pâresine içürüp (19) güneşden başı ağrısı olan kimesne başına ursalar nef̄ eyleye eger sirke bir (20) nesne içinde kaynadup buhârı üzerine istiskâsı olan veyâ güçle idrârı (21) olan kimesne otursa veyâ kulaklarında gürüldüsi veyâ çağıldısı olan kimesne otursa (22) ziyâde nef̄ eyleye eger ılıcak sirkeyi kulağa tamlatsalar içinde olan kurdları kıra (23) eger issi iken şiş üzerine dökseler gidere eger bedeni anuñıla yusalar gicigi (24) gidere gâh olur issi ve zehirlü hayvân şokduğı yir üzerine dökmekle nef̄ ider (25) eger sirkeyi issi iken katl idici devâlar meşelâ afyon ve baldıran ve kaplan otı ve karnında (26) süd veyâ kan toñışmış kimesnelere içürüp kuşdura nef̄ eyleye eger tuz ile içseler (27) katl idici maķûlesi olan mantar yiyene nef̄ eyleye ve eger bir miķdârın somursalar (28) boğazda yapışmış olan sülûki indüre ve öksürügi sâkin itmez kırı öksürügi (29) oldur ki hıltlar sebebi ile olmayup sū'-i mizâcdan ola ammâ şovuk sebebi ile olan

[199^a]

(1) ve iriligi olan öksürüğe daķı nef̄ itmez belki şafrâ ve balğam sebebi ile olan öksürüğe (2) nef̄ ider zîrâ sirkede taķtî^c ve pāk itmeklik vardur pes bu maķûle öksürüğe (3) nef̄ ider eger sirkeyi ısıdup ve ‘asel ile ezüp toğrulmayınca nefes almağa kâdir (4) olmayan kimesne içse muvâfık olup nef̄ ide eger anuñıla ģargara itseler boğaz (5) içine hılt akmasını men^c eyleye ve boğaz ağrılarına ve düşmiş dılçüklere muvâfık (6) olup nef̄ eyleye eger issi iken mażmaza itseler diş ağrılarına nef̄ eyleye ta‘âm (7) veyâ yaluñuz sirke yimek ģalîz hıltları kaţ^c ider ve ince ider ve taḃî^c atı kuru (8) idüp şusuzlığı giderür eger âteş yanığına ursalar sâkin eyleye dâ’imâ sirke (9) içen veyâ ta‘âm ile yiyen kimesne istiskâ marazına mübtelâ olur huşuşen (10) şunlar ki öykenleri ve göğüsleri perdeleri za‘îf ola tîz mübtelâ olur (11) sirke yimek ta‘âm iştiḥâsın getürür ve hażıma yardım ider ve şafrâyı koparur (12) sevdâvî mizâclulara ve kocalara ve şovuk mizâclara ve kırı ve arık bedenlere (13) huşuşen anlar ki beşerelerinüñ rengi siyâh veyâ yeşile mâ’il ola ve kanları az (14) ola ziyâde zarar ider ‘avretlere daķı zarar ider huşuşen raḥimlerine ziyâde zarar (15) ider oğlancıklara daķı zarar ider sirkenüñ ģaşşasındandır siñire ve siñirlü (16) olan a‘zâya zarar ider talaķı eridür koķ[la]salar burun içinde mişfât (17) ya‘nî süzek didükleri ‘uzuvda ve ince tamarlarda olan süddeleri açar zîrâ keskin (18) râyiḥası yürüyüp açar dâ’imâ koķlasalar yüzi şarardup gözlere za‘f (19) vire ve balğamı eride eger sirkeyi bir ‘uzv üzerine dökse ģayrı ‘uzvdan aña mādde (20) gelmesin ve kabûl itmesin men^c eyleye sirkenüñ

eyüsi oldur ki şarāb iken (21) kendüden sirke olmuş ola bir nesne katmağıla sirke olmaya ve rāyihası ve lezzeti (22) hōş olup köpüklenmiş olmaya ve şāfi ve eyü şarābdan olmuş ola evlā budur ki (23) eñ yirlerinde ve arķasında ğalīz yilleri olan kimesneler ve bedenlerin semirtmek (24) isteyen kimesneler ve şol kimesneler ki keşret-i cimā'a mā'il ola ve yüzleri (25) renkleri güzel olup müteğayyir olmasın istemeyenler sirkeden ictināb idüp şaķınalar (26) sirkeden olan zararı tatlılar ve semiz tavuķ veyā koyun etleri şorvaları ile (27) def ideler eger bağırsak sıyrundısı marazı olmazsa koyu ve kızıl şarāb daķı (28) isti' māl ideler ammā eger sirke isti' mālinden teşvīt ya' nī a' zā yanup ķabarmak (29) ve elem hāşıl olursa anı def itmege riştā şorvası ve tohumlardan yelimşik ve koyu

[199^b]

(1) nesnelerden eyü devā olmaz ammā anlar ki bedenleri arıķlamasın murād idine bu bābda (2) sirke nāfi' dūr huşuşen eger mizācı issi olursa muvāfiķ olup nef eyleye ammā (3) şovuk olursa yaluñuz isti' māl itmeyüp ba' zı münāsib issi otlar meşelā kemmūn (4) ve kerāviyā ve sarımsak ve şoğan ve üştürgāz ki deve dikenı kökidür ve bunlara beñzer (5) nesneler ile isti' māl eyleye ve sirkelü olan ta' āmında daķı bunlardan ve sā'ir (6) issi ve leţāfet virici otlar meşelā kāşim ve dārçin ve sedefden vāfir isti' māl eyleye (7) öksürüğe olan zararı tatlı bādem yağı ile def ideler ve siñire za' if virdügi (8) zararı ' asel ile ve issi otlar ile def ideler ve mizācları issi olanların siñirlerine (9) ve öksürüklerine olan zararların mizāclarına göre mu' tedil devālar ile veyā harāreti (10) za' if olan devālar ile veyā nefsinde issi iken ya' nī muşliħ ile harāretine za' f (11) gelmiş devālar ile def ideler hāşıl-ı kelām budur ki mizācı issi olan kimesne sirkeyi (12) yaluñuz veyāhūd şu ile isti' māl eyleye ve mizācı şovuk olan kimesne şeker ve- (13) ya ' asel ile isti' māl ide her biri marazlarında daķı bu vechile isti' māl ideler (14) eger bir kimesne dişin çıkarup ķanı tırmasa sirkeye tuz katup mażmaza (15) itse ķanı fi'l-hāl tuta mücerrebdür eger aķa şoğanınıñ tabaķaların bozup (16) gölgede kurudup ba' dehü kurumuşından on iki dirhem miķdārın bir raţıl (17) sirkeye koyup mūherrā olıncaya dek āteşde ķaynatsalar ba' dehü yedi gün miķdārı (18) güneşde tırdıķdan şoñra süzüp aķ ķarnıla iki dirhem miķdārı içeler mi' de (19) fesādı sebebiyle olan ağızuñ çirķin ve yaramaz rāyihasın gidere mücerrebdür eger (20) bir kimesne bedeniniñ bir yirinde veyā bir ' uzvında yangın veyāhūd irilik görse ķurı (21) inciri sirke ile tā mūherrā olıncaya dek pişürüp ol yire yaķı itse fi'l-hāl eyü ide (22) mücerrebdür sirkeden sikencübün iderler ğāh sāde ve ğāh ba' zı tohumlar ile şol

marazlara ki (23) idrār-ı beyle ve hılrları inceltmege ve süddeleri açmağa muhtâc ola ve ğayrı huşuşlar (24) için dahı iderler şâhib-i kitâb eydür sikencübînün envâ' ını ve menâfi' ini mürekkebâtda (25) zıkr olunmışdur ol maħallden taleb olına ve's-selâm (26) **söğüd ağacı** ' arabîde hılâf dirler ki ağaç pârelerinden seyl getürdügi ağaç (27) ismidür ki sâ'ir ağaçlar hılâfına biter ya' nî başı yirde olup ayağı taşra iken (28) tâzelenüp biter ve yaprağ virür meşelâ söğüd ağacı böyledür bu ħali olan sâ'ir (29) ağaçlara dahı hılâf dirler ammâ ıstılâh bunun üzerinedür ki ekseriyyâ şafşâf

[200^a]

(1) ki söğüd envâ'ındandur aña hılâf zîrâ bu ħâl anda mevcüddur ammâ bu maħâmde hılâfdan (2) murâd söğüd envâ' ının beyâzıdır ki fârisîde bādâmek dirler ancak anuñ ahvâli zıkr (3) olunur bu söğüd çiçeği ğâyet de leţâfetli ve râyihası ziyâde güzel ve hõşdur ve yürege (4) ziyâde nâfi' dür i' tidâl üzere issidür ruţûbeti ve yübûseti dahı i' tidâl üzeredür (5) azacuk ve gizlüce kıbızlığı dahı vardur **tabî' at** ba' zılar tabî' atı bâriddür dimişler (6) zâhir dahı budur ya' nî bürûdeti muķarrerdür söğüdün çiçeği yaprağından evvel çıkup (7) biter çiçeği yumuşak başaklardan kaţifenün ħavı gibi ħavludur ve şarucadır (8) başında siyâh ve gizlü noktalar vardur ve râyihası keskindür yapışıldıkda yumuşak (9) görünür râyihası gönli hõş ider ve nefsün kuvvetlerin ħarekete getürür ammâ şafşâf (10) çiçeği budakları baldırı üzerinde ve ince budakları uçlarında uzunca beyâz (11) dânelerdür ve 'ilm-i tıbda nef' i yoķdur ammâ hılâf didükleri söğüd çiçeği mizâcı issi (12) olan dimâĝa nâfi' dür ve şafrâvî buĥardan olan ziyâde baş ağrısını sâkin (13) ider ve bu çiçekden yağı dahı iderler nitekim beyân olunur ol yağ dahı çiçeği nâfi' oldığı (14) nesnelere nâfi' dür ĝâh olur çiçegine gül şuyı kıatup ma' an şıkup güzel ve hõş râyiħalı (15) şuyı kııkar ol ş u eger içmekle eger kıoklamağıla kıalbe kıuvvet virür mi' deyi ıslâh (16) idüp râyiħasın güzel ider göĝüsde olan perdelere kıuvvet virür içmekle içerde (17) olan a' zâya ziyâde nef' ider ba' zılar dimişler şerâsîfe ya' nî uçlarına zarar ider (18) şeker ve gül şuyı ıslâh ider ammâ yaprağı derece-yi şâniye evâ' ilinde bârid [ve] yâbisdür (19) 'uşâresi kıulağ ağrılarına nef' ider ve kıulağda olan irini kıurudur ve aķar (20) kıanı⁶² kıutar (21) **sañsar** ' arabîde dalağ dirler fârisîde dele lafzından ta' rib olunmışdur ma' rûf (22) ħayvândur şâhib-i kitâb eydür rûs ve bulğar vilâyetlerinde bulunur kıılları beyâza (23) mâ'ildür kelbden kıüçük ve kediden büyükdür dimiş faķir mütercim eydür ki zıkr olınan (24) evşâf

⁶² Metinde yanlışlıkla **قانی** şeklinde yazılmıştır.

rūsdan getürdükleri bir gūne zerdāve kürkinūñ hayvānınuñ olmağ gerekdür (25) ve illā sañsar didükleri hayvān kediden küçük olup büyügi kedi kadar olur olmaz (26) kılları siyāha mā'ıl kıızıldur nitekim ma' rūfdur tabī' atı hārr ve raṭbdur etinden yiseler (27) cimā'ı taḥrīk itdire ziyādesiyle ve sañsar derisinden kürk iderler ḥarāreti (28) semmūrdan azdur ammā cūşşede andan ağırdur ve rāyiḥası çirkīndür anuñçündür ki (29) pādişāhlar sañsar kürkini giymezer

4. DİZİN

-a-

‘**abdü’l-leziz** *Ar.* habbül-leziz veya abdül-leziz otuna İstanbul’daki Arap satıcıların koyduğu isim

‘a. 143b-20

ābhāne *Far.* tuvalet

ā.+lerde 143b-2

‘**aceb** *Ar.* şaşılacak şey, gariplik

‘a. 165a-16

acem *Ar.* İran ülkesi

a.+de 132a-5; 145a-16

acı tat olarak acı olan, acı

a. 110a-21; 136a-20; 144a-15; 174b-2; 197b-5

a. bādem 105a-18; 114b-6, 11, 18, 19, 22, 24, 26; 115a-1; 140a-5; 181b-3

a. bakla 135b-16; 146b-6; 154b-19; 191b-27

a. bal 104b-4

a. kıst 132a-29

a. nār 171a-1

a. ol- 104a-12; 104b-23; 149a-27; 176a-8, 17, 23; 192b-20

a.+dan ol- 181a-27

a.+dan ol- yağ 181a-27

a.+dur 114a-8; 115a-15; 125a-6; 125b-4; 129b-4; 180a-24; 181a-27; 184a-23; 189a-25; 193a-2; 196a-8, 9

a.+ların 194a-14

a.+rekdir 154a-18

a.+sını tıyur- 124b-22; 137b-3

a.+sınıñ tabi‘atı 114a-9

acıdıcı acıtıcı

a. 134b-2; 148a-20; 154b-25

a.+dur 112b-25; 138b-4; 196a-9

acılık acılık

a. 103a-14; 132b-4; 135b-7; 150b-11; 159b-23; 168a-2; 191a-5

a. ol- 104b-18; 168b-29

a.+ı (acılığı) 112a-11; 114a-7; 115a-7; 135a-19; 147a-9; 160b-20; 166a-29; 170b-2; 190b-9; 196b-25

a.+ı (acılığı) ol- 144a-28

acıt- acıtmak

a.-a (acıda) 188a-26

a.-mağ peydā it- 150b-11

a.-mağ 152a-4

a.-ur (acıdur) 116a-6; 154a-17; 160b-21; 166a-28; 169b-29; 174b-4; 178b-28

acıtma acıtma

a.+sı 120b-28; 147a-9

acıtmaksuz acıtmaksızın, acıtmadan

a. 120b-27; 138b-5

‘**acīb** *Ar.* acayip

‘a. 184b-27

‘**āciz** *Ar.* güçsüz, zayıf, çaresiz

‘a. 142a-3

‘a. ol- 197a-15

‘**acz** *Ar.* güçsüzlük, beceriksizlik

‘a. gel- 141a-8; 192a-12

aç aç

a. 106b-6, 8; 124b-22; 131a-14; 132b-20; 133a-18; 137a-2; 141a-24; 151b-20; 153a-7, 10, 16; 157b-16; 199b-18

a. ol- 117b-18; 117b-22

a.+iken 163a-25

a.+la (=açken, aç olduğunda) 110b-8

aç- açmak

a.-a 118b-5; 136b-25; 140b-4; 147b-3;
157a-29; 163b-12; 189b-5; 193b-7;
197b-18

a.-ar 100b-16; 101b-23; 102b-2; 104b-
20; 106a-7, 10; 112a-24; 112b-9;
114b-1; 125a-19; 127b-8; 128a-5;
140a-8, 18; 141b-10; 145b-24; 159a-
19; 159a-20; 160b-12; 163b-11; 188b-
7; 192a-27; 195b-3; 198a-10; 198b-7;
199a-17, 18

a.-mağa 170a-16; 199b-23

a.-mak için 111a-24

a.-makda 100b-23; 114b-21; 132a-27

a.-up 107a-15; 125b-6; 133b-2; 136b-
28; 198a-11

açıcı açıcı

a. 177a-10

a.+dur 104a-16; 169a-1

a. ol- 104b-23

açık bk. açuk, açık

a. 123a-29; 156b-21

a.+dur 161a-5

a. iken 169a-17

a. ol- 109b-25

açıl- açılmak

a.-up 132a-17; 169b-15

a.-ur 171b-8; 178b-20

açma açma işi

a.+da 112b-26

a.+sı 113b-3

açuk bk. açık; açık

a. 191b-18

a. ol- 109b-25; 153a-8; 165b-27; 169a-
17

‘**adale** *Ar.* vücut hareketlerini sağlayan
sinir ve boyuna liflerden oluşmuş
doku; kas.

‘a.+da 127b-11

‘a.+lerin 139b-29

adam *Ar.* adam

a.+ı 117b-14

a.+ları 134a-20

‘**aded** *Ar.* adet, tane

‘a. 159b-9

a‘del *Ar.* daha adil, en adil

a.+dür 162b-13

ādem *Ar.* insan, adam

ā. 138a-25; 154b-12; 176a-5; 176a-21;
178b-12; 187b-22, 23

a. (ḳadd-i ā.) 176a-30

‘**ādet** *Ar.* adet

‘ā. 108a-23; 194b-27

‘ā. ol- 142a-24

‘ā.+i (ṭabībler ‘ā.) 117b-15

‘ā.+leri (eṭibbānuñ ‘ā.) 163a-14

adlu adlı

a. 131b-26

āfet *Ar.* belalar

ā.+lerden 168a-18

ā.+leri 150b-15

aftimon *Yun.* eftimon, bostanbozan,
gelinsaçı, küçükkuşta

a. 116a-25

afyon *Ar.* afyon

a. 104a-27; 145b-13; 198b-25

ağ ak, beyaz

a. ol- 169b-4

ağaç ağaç

a. 105a-29; 113a-7; 115a-6; 125a-5; 126b-26; 127a-9; 127b-15; 133b-2; 135a-1; 135b-19; 142b-12; 144a-12, 13; 156a-23; 162b-11; 171b-13; 173a-1; 199b-26

a. (ḥurmā a.) 149b-16

a. (rāvende a. köki) 176b-27

a. (yemişlü a.) 163a-5

a. dikenini 133b-26

a. kavunu 109b-20; 179b-27; 187a-3

a. kavunu çekirdeği 184a-6

a. kavunu ekşisi 105a-26; 195a-19

a. kavunu rāyihası 137b-17

a. kavunu yaprağı 106b-11; 118a-1

a. köki 176b-5

a. ol- 166a-25

a. ʿuşāresi 144b-12

a. ʿuşāresi 144b-12; 191b-20

a. paresi 193a-9; 199b-26

a. vezni 192a-30

a. yaprağı 137b-14

a. yosununun 106a-3

a.+a (ağaca) 133a-29

a.+da 148a-23; 161a-11

a.+dan 125a-20; 143a-10; 144a-14

a.+dur 106b-22, 27; 107a-2; 114a-6; 119b-5; 125a-7; 128b-12; 132b-2; 136a-19; 142b-10; 143b-7; 144a-10;

158a-23; 161a-3; 170b-23; 172b-24; 176b-10; 187b-21; 189b-18

a.+1 (ağacı) 106b-21, 23; 110b-17; 114a-6; 115a-6; 117a-1; 127b-13; 128b-15; 136a-24; 189b-21

a.+1 (ağacından) 173a-16

a.+1 (ağacındur) 180a-24

a.+1 (ağu ağacı) 125a-13

a.+1 (amrud ağacı) 121a-11

a.+1 (anār ağacı) 167a-23

a.+1 (aşma ağacı) 149b-17

a.+1 (bellüt ağacı) 126b-27

a.+1 (büber ağacı köki) 109b-15

a.+1 (büber ağacı) 167a-22; 167a-23

a.+1 (ceviz ağacı) 132b-2; 133a-28

a.+1 (çam ağacı) 141b-1, 5; 179a-6; 196b-1; 197a-1

a.+1 (çınār ağacı) 136a-19, 23; 136b-1

a.+1 (çimşir ağacı) 121a-12; 128b-11; 144a-10

a.+1 (dār ağacı) 166a-24

a.+1 (defne ağacı) 172b-24

a.+1 (ekşi anār ağacı) 131a-24

a.+1 (fıstık ağacı şakızı) 149a-9

a.+1 (fıstık ağacı) 140a-26; 141b-25

a.+1 (fülfül ağacı) 167a-22; 167a-23

a.+1 (ḥalanc ağacı) 176b-10

a.+1 (ḥatmī ağacı) 117a-1; 157a-14

a.+1 (ḥavlān hindī ağacı) 144a-9

a.+1 (ḥurmā ağacı) 149b-1; 151a-18; 166a-11

a.+1 (ılğun ağacı) 137b-14; 167a-24

a.+1 (incir ağacı budakları) 121a-13

a.+1 (kayın ağacı) 125a-6
 a.+1 (kene tohumu ağacı) 136a-20
 a.+1 (kolğan ağacı) 136a-19
 a.+1 (koz ağacı) 132b-1; 133b-5; 158a-24
 a.+1 (panbuğ ağacı) 110b-15
 a.+1 (peygamber ağacı) 109a-22
 a.+1 (sögüd ağacı) 199b-26; 199b-28
 a.+1 (tesbîh ağacı) 125a-5
 a.+1 (tut ağacı) 119b-5; 167a-23
 a.+1 (zakḫūm ağacı) 187b-21
 a.+1 (zehir ağacı) 134a-21
 a.+1n (ağacın) 144a-15
 a.+1na (ağacına) 106b-23; 144a-17
 a.+1na (ağacından) indükden soñra 114a-13
 a.+1na (çimşir ağacına) 184a-23
 a.+1na (gül ağacına) 105a-29
 a.+1nda (ağacında) 120a-5
 a.+1ndan (şakız ağacından) 121a-11
 a.+1ndan (tut ağacından) 120a-1
 a.+1ndan (zeytün ağacından) 121a-8
 a.+1nuñ (ağacınıñ) baldırı 148a-10, 26
 a.+1nuñ (ağacınıñ) kabuğı 119b-29; 125a-19
 a.+1nuñ (ağacınıñ) köki 142b-17
 a.+1nuñ (ağacınıñ) ṭabī' atı 110b-16
 a.+1nuñ (ağacınıñ) yaprağı 125a-29; 136a-20; 142b-13; 148a-8; 197b-17
 a.+1nuñ (bādem ağacınıñ köki) 114b-7
 a.+1nuñ (bādem ağacınıñ yaprakları) 114b-26

a.+1nuñ (befem ağacı yemişi) 160a-28
 a.+1nuñ (böğürtlen ağacınıñ köki) 105b-7
 a.+1nuñ (çam ağacınıñ erkegi) 187a-8
 a.+1nuñ (çam ağacınıñ) 187a-8
 a.+1nuñ (penbe ağacınıñ) 111a-2
 a.+1nuñ (tut ağacınıñ kökleri) 120a-2
 a.+1nuñ (yaban anār a. çiçeği) 177b-10
 a.+1nuñ südlülügi 197b-12
 a.+lar 199b-27
 a.+lara 198a-6; 199b-29
 a.+lardandur 125a-7
 a.+ları 142b-13; 148b-14
 a.+larınuñ 149a-19
 a.+uñ (ağacınıñ) 105b-1; 109b-20; 115b-21; 118b-20; 127a-17; 144a-12, 25; 144b-18; 161a-9; 197b-10
ağaçlu ağaçlı
 a. ol- 169b-5
ağar- ağarmak
 a.-mağa başla- 147b-12
 a.-mamış 116a-20
 a.-up 158a-29
ağardıl- ağartılmak
 a.-mış 191a-29
ağarma ağarma işi
 a.+sına nef' it- 170b-26
 a.+sını cilā eyle- 195a-29
ağart- ağartmak
 a.-a (ağarda) 105a-4; 191a-24
 a.-ur (ağardur) 142a-25
 a.-urlar (ağardurlar) 102b-10

ağır ağır

a. 101a-20; 116b-16; 116b-24; 129b-3;
134b-23; 148a-27; 151b-16; 158b-8;
161b-13; 176b-17; 185a-14; 189a-14

a. eyle- 158a-1

a. koku- 176a-8, 29

a.+dur 114a-19; 120a-29; 142a-25;
156a-26; 162a-24; 169b-21; 200a-28

a.+larına nef' it- 157b-13

ağır it- 101a-12, 13; 131a-10; 139a-29;
186b-15

ağır ol- 107a-4; 110b-5; 113b-2; 114a-
11; 119a-22; 120b-11; 134b-1; 154b-
1; 168a-3; 176a-15; 188a-26

ağırca ağırca

a.+dur 107a-5

ağırlan- ağırlanmak

a.-miş ol- dil 152b-25

ağırlık ağırlık

a. 112a-15; 151a-23; 164a-13; 175a-9;
185a-11

a. (mi' deye a. vir-) 114b-3

a. it- 196b-12

a. ol- 129b-11

a. vir- 143b-27

a.+da 169b-22

a.+ı (ağırlığı) gider- 110b-6; 152b-19

a.+ı (mi' dede hâşıl ol- a.) 115a-2

a.+ı (mi' deye ol- ağırlığı) 114a-18

a.+ı 120a-19; 157b-24;

a.+ın (ağırlığın) gider- 107b-3

ağırsak 1. diz kapağı, 2. diz kapağı
kemiği, 3. her türlü yassı ve değirmi
nesne

a. 122a-23

ağız I ağız

a. 101a-6; 104a-23; 107a-11; 113a-2;
118a-3; 134b-4; 134b-7; 135a-5; 153a-
5; 166a-8; 187a-15

a. bozmaçlık ol- 154a-17; 143b-11

a. koşusu 134b-17

a. kuru- 128a-9; 164a-13

a. kuruluşu 131b-5

a. rāyihası 135a-2; 157b-11; 166b-24;
167b-1; 168b-5; 192b-14

a. tolusu 138b-27

a.+a 108a-6; 118a-1; 178b-28

a.+da 105b-3; 105b-17; 118a-3; 119a-
6; 132b-10; 132b-11; 133b-7; 139a-2;
143a-14; 149a-2; 152a-18; 157b-14;
158b-19; 164b-18; 169a-22; 177b-27;
183a-13; 183a-14; 183b-15; 183b-25;
183b-25; 189b-29; 191a-8; 196b-2

a.+ı (ağız) 114a-17; 118a-6; 130b-26;
133b-8; 168b-1

a.+ı bozıcı 157b-9

a.+ın (ağzın) 106a-10; 141b-19; 150b-
29

a.+ıyla (ağızıyla) 161a-30

a.+ların 104a-16; 134b-27; 157a-29;
193b-6

a.+larına 120b-26

a.+larında 194a-29

a.+uñ 199b-19

ağız II uç, başlangıç

a.+ı (mi' de ağız) 117b-1; 118b-8;
127a-28; 134b-4; 136a-5

a.+ı (süd ağız) 151a-29

a.+ı (şişe ağız) 100b-1

- a.+ı (şışenüñ ağzı) 100b-5
- a.+ı (tamar ağzı) 169a-1; 119a-4
- a.+ın şıva- 189a-8
- a.+ına (mi' de ağzına zarar it-) 146a-24
- a.+ına (mi' de ağzına) 194a-10
- a.+ında (ağzında) ol- 134b-4
- a.+ında (mi' de ağzında) 150b-11
- a.+ını (çölmegüñ ağzını) 179a-27
- a.+ın (şışenüñ ağzın muhkem pekit-) 189a-7
- a.+ın (ağzın) 190a-10
- ağrı** ağrı
- a. 145b-24; 164a-13; 193b-9
- a. ol- 130b-11; 194a-18
- a. peydā it- 145b-19
- a.+dur 106b-15
- a.+lara (arçada ol- a.) 119a-15
- a.+lara (boğazda ol- a.) 144b-25
- a.+lara (bögrelerde şovukdan ol- a.) 178a-29
- a.+lara (cigerde şovukdan ol- a.) 132a-11
- a.+lara (göğüsde ol- a.) 141b-7; 179a-14
- a.+lara (karında ol- a.) 133a-23
- a.+lara (kulaқта şovukdan ol- a.) 124a-24
- a.+lara 130a-1; 152b-24; 154b-10; 173a-5; 173b-26; 174a-23
- a.+lara nef' eyle- 119a-16; 129b-23; 134b-13; 141a-7
- a.+lara nef' it- 124b-29
- a.+lardan (dişleri a.) 117b-9
- a.+lardan 123a-1
- a.+ları (bağırsak a.) 141b-7
- a.+ları (başda ol- a.) 177b-23
- a.+ları (boğaz a.) 109b-13
- a.+ları (ek yerleri a. marazı) 123b-4; 153b-8
- a.+ları (ek yerleri a.) 154a-26; 174a-9
- a.+ları (içerüde ol- a.) 113a-2
- a.+ları (uyluğ a.) 163a-27
- a.+ları 177b-24; 198a-22
- a.+ları gider- 104a-22; 130a-1; 140b-3, 10
- a.+ları ol- 111a-4; 140b-24; 192a-1
- a.+ları sākin eyle- 162a-9
- a.+ları sākin it- 135a-23
- a.+ların (arğa ve uyluğ) 150b-24
- a.+ların (bağırsak a.) 126b-17; 136a-5; 186a-2
- a.+ların (baldırlar a.) 147a-23
- a.+ların (baş a.) 192b-11
- a.+ların (boğaz a.) 140b-1; 158b-23
- a.+ların (kulağ a.) 162b-2
- a.+ların (öñ dişler a.) 183a-6
- a.+ların 159b-3
- a.+ların gider- 114b-25; 157a-27; 162a-7
- a.+ların sākin eyle- 190b-28; 191b-24; 195b-21
- a.+ların sākin it- 129a-3
- a.+ların taḥrīk it- 158a-12
- a.+larına (arğa a.) 115b-26
- a.+larına (bağırsak a.) 102a-18; 132b-25

- a.+larına (baş a.) 121b-7; 181a-18;
194a-13
- a.+larına (beden a.) 135b-25; 181a-21
- a.+larına (bendler a.) 146a-22
- a.+larına (boğaz a.) 126b-11; 158b-19;
199a-5
- a.+larına (böbrekler ve kavuk a.)
147b-22
- a.+larına (bögrekler a.) 166b-20; 170a-
9; 194b-6
- a.+larına (diş a.) 102a-17; 113a-15;
120a-1; 136a-27; 154a-22; 174b-11;
192a-27; 199a-6
- a.+larına (ek yerleri a.) 126a-27; 168b-
14; 170b-18
- a.+larına (göğüs a.) 107a-11; 147b-22
- a.+larına (hıltırlardan olan arka a.)
120a-13
- a.+larına (kavuk a.) 149a-7
- a.+larına (kulağ a.) 169a-2; 181b-2;
200a-19
- a.+larına (mi' de a.) 197a-20
- a.+larına ('ırku'n-nesā a.) 146a-23
- a.+larına (öyken a.) 158a-10
- a.+larına (raḥim a.) 111b-17; 141b-9;
168a-7
- a.+larına (ruṭūbetden ol- iç a.) 181b-1
- a.+larına (siñirler a.) 169a-1; 191a-27
- a.+larına (talak ve ciger a.) 152b-24
- a.+larına (uyluqlar a.) 136b-19
- a.+larına (uyluqlar taşraları a.) 143b-
14
- a.+larına (yan a.) 122a-7; 178b-21;
184b-14
- a.+larına nef' eyle- 109b-19;
- a.+larından (boğaz a.) 151a-29
- a.+larından 129b-23
- a.+larımı (diş a.) 151b-10
- a.+larınuñ (baş a.) 101b-9
- a.+larınuñ (bögregler a.) 114b-14
- a.+sı (bağırsak a.) 139b-9; 145b-6;
195b-8
- a.+sı (bağırsaklar a. marazları) 113b-
15
- a.+sı (baş a. ol-) 114b-8
- a.+sı (baş a.) 154b-9; 164a-14
- a.+sı (boğaz a. marazları) 126a-17
- a.+sı (boğaz a.) 103b-17; 136b-3;
174b-24
- a.+sı (diş a.) 148a-22
- a.+sı (göz a.) 112b-10; 135a-6
- a.+sı (güneşden başı a. ol-) 194a-22;
198b-19
- a.+sı (iç a.) 137a-3
- a.+sı (kandan a. ol- gözler) 112a-1
- a.+sı (karın a.) 139b-9
- a.+sı (kulağ a.) 141b-22
- a.+sı (mi' desı a. ol-) 123a-24
- a.+sı ('uşāresinden a. ol-) 112a-2
- a.+sı (şovukdan a. ol- baş) 140a-17
- a.+sı (şovukdan a. ol- diş) 140a-26
- a.+sı (şuyın a. ol- diş) 153a-12
- a.+sı (yan a.) 161b-25
- a.+sı 155b-5
- a.+sı çün (diş a.) 174b-13
- a.+sı ol- 140b-19; 143b-3; 156b-5;
158b-17; 169a-6; 192b-12; 195b-14

- a.+sı ol- arka 168b-16
- a.+sı ol- baş 171b-22
- a.+sı ol- diş 133a-12; 134a-18; 153a-14; 154b-19; 174a-7; 191b-23; 196b-29
- a.+sı ol- ek yerleri 162a-6 25; 162b-2
- a.+sı ol- göz 100b-21; 117a-16; 128b-6
- a.+sı ol- kulak 117b-10; 119a-21; 126b-18; 129a-3; 141a-4; 159b-2; 172a-2
- a.+sı ol- uyluklar 170b-10
- a.+sı sākin ol- 141a-9
- a.+sın (bağırsak a.) 129b-24
- a.+sın (diş etleri a.) 164b-17
- a.+sın (göz şişi ve a.) 167b-16
- a.+sın sākin eyle- 152a-11
- a.+sına (anuñ a.) 122a-6
- a.+sına (āteş yangına ve a.) 125b-22
- a.+sına (bağırsak a.) 107a-13; 196b-9
- a.+sına (baş a.) 127b-5; 128b-21; 137b-22; 140a-7; 159a-12; 173a-20
- a.+sına (boğaz a.) 107a-12; 189b-13
- a.+sına (bögrekler a.) 195b-23
- a.+sına (ciger a.) 114b-16
- a.+sına (diş a.) 107b-8; 120a-4; 160a-1; 183b-26
- a.+sına (göz a.) 195b-2
- a.+sına (iç a.) 196b-16
- a.+sına (kavuk a.) 143b-13; 194a-14
- a.+sına (kulak a.) 101b-27; 175a-26
- a.+sına (mā'ide a.) 118b-5
- a.+sına (mi' de a.) 196b-23
- a.+sına (sağ göz a.) 119b-3
- a.+sına (sol göz a.) 119b-4
- a.+sına (talak a.) 173a-19
- a.+sına (yan a.) 132a-9
- a.+sına 158b-17; 184b-14
- a.+sına nef' eyle- 154b-19; 172a-2
- a.+sına nef' it- 125a-15
- a.+sından (mi' de a.) 113a-18
- a.+sından (raḥim a.) 152b-4
- a.+sını (bağırsak a.) 135b-26; 173a-22; 177b-6; 191a-16
- a.+sını (baş a.) 122a-4; 150b-19; 155b-3; 190b-1; 200a-12
- a.+sını (boğaz a.) 104a-25
- a.+sını (ciger a.) 111b-23
- a.+sını (diş a.) 156b-16; 173a-24; 189b-14; 195b-28
- a.+sını (göz a.) 150b-19
- a.+sını (mi' de a.) 198a-20
- a.+sını (niḳrīs a.) 111a-8
- a.+sını (talak a.) 109b-17; 111b-24
- a.+sını 153a-15; 173a-5
- a.+sını gider- 112b-4; 170b-29; 197a-1
- a.+sını peydā it- 158b-13
- a.+sını sākin eyle- 108a-15; 122a-16; 130a-7; 153a-13; 155b-5; 159b-2; 160a-11; 169a-23; 174a-8; 191b-5; 194a-22; 195b-5; 196b-3
- a.+sını sākin it- 112b-17
- a.+ya (balgamdan ol- a.) 104b-25
- a.+ya 152b-10; 155b-6
- a.+ya nef' eyle- 119a-18; 130a-13

a.+y1 (cigerde şovukdan ol- a.)126b-3

a.+y1 gider- 101b-9

a.+y1 sâkin eyle- 141a-4; 156b-5

a.+y1 sâkin it- 102a-10; 107a-24

ağrı- ağrımak

a.-maya 117b-9

a.-yan (dişleri a. kimesne) 152a-11

a.-yan başı 162a-6

a.-yan dişlere 152a-11

ağrıdı ağrıdı

a.+dur 150b-11

ağrılı ağrılı

a. çıbanlar 136a-18

ağrıt- ağrıtmak

a.-a (baş ağrıda)148b-6

a.-up (ağrıdup) 174b-7

a.-ur (ağrıdur) 131a-10; 150a-6; 155a-2

a.-ur (baş ağrıdur) 186b-14

ağrıma ağrıma işi

a.+sı kavî ol- 158b-26

a.+sından (başını a.) 120a-14

ağu zehir, siyanür

a.+lar 130b-4

a.+ları 130b-9; 176a-11; 176a-18

ağu ağacı zakkum ağacı

a.125a-13

ağustos böceği ağustos böceği

a. 140b-29

āher *Ar.* başka, diğer

ā. 104a-8

āhir *Ar.* en sondaki

ā. 102a-1, 6; 106b-26; 107a-2, 3; 109a-5, 6; 115a-22; 118a-15; 118b-3; 120a-3; 120b-20; 121a-6; 123b-16; 124a-19; 124b-20; 125a-7; 126b-24; 136b-7, 26; 137b-1; 138b-17; 139b-4, 19; 143a-26; 145b-12; 149a-3; 152a-2; 154a-5, 24; 156a-12; 165a-7; 165b-2, 4; 168b-24, 28; 170a-29; 172b-18; 175a-5; 175b-18; 180a-18; 180b-7; 184b-20; 188a-21; 191b-13; 194a-3; 196a-20; 198a-28

ā.+dür 170b-4; 192a-7; 192a-14

ā.+inde 103a-17; 103b-7; 106b-29; 108b-18; 112a-14; 113a-29; 114a-10; 127a-12, 24; 128a-3; 137b-18; 147a-9; 147b-20; 148b-26; 149a-23; 151a-19; 154a-17; 157b-23; 158b-5; 170b-7; 172a-10; 179b-1; 181b-7; 182a-26; 183b-11; 189a-26; 192a-25; 192b-7; 193b-21

ā.+ine 106a-4; 108b-12; 131a-4; 145a-23; 152a-4

ā.+lerinde 163a-27

aḥiye *Ar.* musibet, sürekli felaket

a. 166a-7

aḥlāt *Ar.* mizaçlar, bir karışımı oluşturan parçaların her biri

a. 145a-28

a. (taḥlīl-i a.) 145a-29

a.+ı 140b-18

a.-ı issi 145b-2

a.-ı kürrāşiye 192b-26

a.-ı muḥterika 176a-11, 19

aḥmak *Ar.* ahmak, aptal, deli

a. 194a-4

aḥmak tere *Ar.* +*Far* tere otunun bir çeşidi

a. 193b-29

aḥmaklık *Ar.+T.* ahmaklık, delilik

a. 134b-10

a.+ı (aḥmaklığı) 177b-23

aḥmed *Ar.* özel isim

a. (sultān a. ḥān-ı şālīş) 111b-7

aḥmer *Ar.* kırmızı

a. (zāc-ı a.) 182a-24

aḥşam *T.+Far.* akşam

a. 155b-10

a.+da 155b-10; 195b-6

aḥvāl *Ar.* haller, vaziyetler

a. 198b-4

a.+de 141b-24; 190a-15

a.+i (anuñ a.) 200a-2

a.+i 163a-15; 164a-27

a.+inde 117b-10; 127a-29; 146b-26

a.+inden 107b-18

a.+ine 190a-16

a.+inüñ te'şiri 194a-9

a.+üñ cemī' i 155b-23

a.+üñ cümlesi 190b-20

ak I beyaz, ak

a.+dur 113a-9; 133b-18

ak II yumurtanın beyaz kısmı

a.+ıyla (ağıyla) 128b-22

ak- akmak

a. kanları tut- 149a-12

a.-an 103b-24; 105b-14; 108a-1; 117a-19; 121b-24; 136b-12; 149a-5, 8; 149b-21; 165a-6; 171b-29; 172a-3; 177b-20;

183a-16; 187a-19; 188a-15; 190a-26; 194a-15; 198b-10

a.-ar (kanı a.) 125b-21; 163b-7; 163b-19

a.-ar 110b-26; 119b-10; 141b-26; 164a-21; 164b-11; 171b-23; 174a-27; 174b-3; 187a-8; 200a-19

a.-duğı 162b-26; 163b-19; 195b-10

a.-duğda 198a-29

a.-mağı (kan a. men' it-) 118a-7; 165a-10; 191a-25

a.-mağı (kan a. tut-) 124b-27

a.-mağı (kan a.) 190a-3; 194a-7

a.-mak 180b-4

a.-up 104a-10; 109a-19; 120a-5; 161b-10; 179a-8; 182a-10; 188a-16; 190a-24; 194a-7

akdam *Ar.* sonra

a. 156a-14; 170a-24

akıcı akıcı

a.+dur 187a-7

‘**ākırkarhā** *Ar.* pireotu, nezleotu

‘a.+dan 188b-27

‘**akıl** *Ar.* akıl

‘a. ile qarış- 118a-12

‘a. şaş- 133b-6

‘a.+a (‘akla) noḳşān vir- 117a-11

‘a.+ı (‘aklı) başına gel- 163b-21

‘a.+ı (‘aklı) esik ol- 196a-5

‘a.+ı (‘aklı) eyü it- 123a-21

‘a.+ı (‘aklı) gider- 104b-6

‘a.+ı (‘aklı) git- 152b-4

‘a.+ı (‘aklı) ol- 187a-2

akıt- akıtmak

a.-ur (akıdur) 112b-13; 148b-19; 174b-11; 178a-28

‘**akīdele-** *Ar.* +*T.* formüle etmek

‘a. 133a-15

ākile *Ar.* yenirce adlı bir yara

ā.+e 115a-17; 136b-15; 189a-18

‘**akkūb** *Ar.* acı nar

‘a. 171a-1, 18

‘a.+da 171a-19

‘a.+dur 171a-17

aklık aklık, beyazlık

a.+ı 119a-14

akma akma işi

a.+sın (kan a. tut-) 198b-8

a.+sını (burun kanı a. peydā it-) 148b-17

a.+sını (kan a. tut-) 193a-28

a.+sını (ruṭūbāt a. men‘ eyle-) 129a-11

a.+sını (ruṭūbāt a. men‘ it-) 186b-2

a.+sını (yaşlıklar a. men‘ eyle-) 136b-7

a.+sını men‘ eyle- 105b-6; 199a-5

a.+sını men‘ it- 105b-13

aknaluk *Yun.* çakır diken

a. 113a-7

‘**akreb** *Ar.* akrep

‘a. 108a-21; 110a-4; 113a-21, 24; 113b-19; 117a-14, 15; 117b-20; 122a-16; 124a-27; 124b-24; 126b-1; 127b-20; 130b-9; 131b-14; 132a-19; 137a-6; 137b-6; 161a-29; 167b-4, 23, 29; 168a-9; 168b-10; 169a-23; 173a-10; 175b-28; 177a-15; 184b-29; 185a-3; 187a-27; 190a-28; 191b-4; 197b-2

‘a.+i (derūnec ‘a.) 167b-21

‘a.+i (ḥūlincān ‘a.) 157b-8

‘a.+i 126a-29

‘a.+idür (durūnc ‘a.) 184a-4

‘**aks** *Ar.* akis

‘a. 107a-6

‘a.+i ol- 132b-7

aksām *Ar.* bir bütünü meydana getiren parçalar

a.-ı keşire 192b-21

aksırdıcı aksırtıcı

a. 117a-22

aksırma aksırma işi

a.+yı tahrik eyle- 104b-12; 152b-3; 153b-11

a.+yı tahrik it- 174b-10

aksırmak aksırmak

a.+ıla (aksırmağıla) ol- 140b-12

aksırt- aksırtmak

a.-a (aksırda) 117a-22

ākūṣār *Ber.* hilal otu

ā. 151b-3

ā.+dur 151b-11

akvā *Ar.* daha kuvvetli

a. 106a-24; 112a-21; 147a-14; 162a-28; 166a-15; 190a-15

a.+i 150a-17

al- almak

a.-alar 124a-8; 138a-7; 138a-9; 138a-12; 138a-13; 145a-4; 159a-10; 159b-18; 179a-23

a.-dıkları 187b-14

a.-duğı 177a-22

a.-mada 151a-27

a.-mağ 114a-24

a.-mağ (nefes a.) 123b-3; 140a-18; 142a-8; 147b-22; 167a-9; 172a-23; 172b-19; 173a-8; 174a-2; 177b-29; 180b-13; 187a-12; 189b-2; 195a-27; 199a-3

a.-mağ (şovuk a.)188b-17

a.-maz 113b-28

a.-sa 174a-7

a.-salar 185b-25

a.-up 100b-1; 100b-11; 108b-23; 109a-8; 111a-3; 111b-1; 114a-3; 115a-16; 116a-21; 117b-8; 118a-2; 118a-14; 120b-8, 23; 121a-4; 121a-7; 122b-27; 124b-18; 125a-19; 125b-26; 126b-19; 129b-6; 130a-11; 131a-5; 131a-5; 131b-9; 133a-1; 133a-24; 134a-28; 136b-11; 137a-28; 137b-10; 138b-1; 138b-23; 138b-27; 142a-10; 142a-14; 143a-7; 143a-8; 143a-9; 143b-15; 144a-17; 144a-18; 145a-9; 146b-24; 146b-25; 146b-25; 146b-29; 153b-22; 153b-24; 153b-28; 153b-29; 154a-23; 157a-10; 157b-14; 159a-28; 159b-10; 161a-22; 161b-10; 161b-29; 162b-6; 163a-19; 163b-5; 163b-17; 163b-19; 168b-26; 168b-27; 173a-17; 175a-15; 175b-15; 176a-1; 178b-10; 179a-16; 181b-19; 182a-12; 182b-24; 183b-25; 184a-1; 184b-25; 186a-24; 187b-13; 188a-28; 190a-29; 191b-13; 193a-28; 193b-10; 195a-8; 195b-15; 198a-25; 198a-28; 198a-29

a.-ur 129b-8; 177a-20

a.-urlar 120a-2; 129b-8; 161b-10; 168b-28; 179b-23; 187b-4

a' lā *Ar.* çok iyi, mükemmel.

a. 127b-20; 131a-8; 153b-27; 167a-17; 188a-16; 190a-14

a.+dur 176b-8

alaca alaca

a. 196a-1

a. ol- 123a-10; 131b-1

a.+dur 111a-17; 169a-14

a.+sı 181b-24

alacalık sıracı hastalığı

a. 135b-24

a. marazı 122a-1

a.+a (beyāz alacalığa) 174a-19

‘**alā külli ḥāl** *Ar.* her durumda, ne şekilde olursa olsun; olduğu kadar; şöyle veya böyle

‘a. 101a-25

‘a.+in 136a-3

‘**alāmet** *Ar.* iz, nişan

‘a. 118b-9

‘a.+i 104b-11; 120b-13; 138b-15; 182b-29; 189a-11

ālāt *Ar.* alet, araç gereçler, organlar

ā.+ı 120b-5

ālāt-ı ḥiss *Ar.* duyu organları

ā. 178b-17

alçak 1. yüksek olmayan; yerden yüksekliği az olan; aşağıda olan. 2. değeri az olan.

a. 111a-18; 113a-8; 176b-24

alçu bk. alçı

a.134a-28

aldan- aldanmak

a.-mamağ gerek 185b-13

‘ale’l-fevr *Ar.* derhal, hemen

‘a. 194b-12

‘ālem *Ar.* çevre, toplum, yeryüzü

‘a. 191b-15

‘a+i 176b-2

ālet I. *Ar.* alet, araç

ā. 168b-20

ā.+leri 159a-20

ālet II. cinsel organ

ā.+i 147a-12; 148a-4; 151a-7; 157b-14; 163a-23; 167a-12; 183b-23; 184a-3; 197a-16

‘aleyh *Ar.* üzerine, karşı

‘a. 178b-12

‘a. (dāvud ‘a.-i’s-selām) 136b-23

‘a. (mu‘temedün ‘a.) 106b-26

‘aleyhi’s-selām *Ar.* Allah’ın selamı üzerine olsun

‘a. (reyhān-ı davud ‘a.) 136b-23

alıç bir bitki ve onun yemişi, alıç

a. 125a-8

alıko- alıkoymak

a.-r 148a-4;

alın insan başının ön tarafında yüzün üst bölümünü oluşturan saç bitimi, alın

a+a 119a-17

a.+ına (alınına) 114b-9; 119a-27

a.+ın (alın) 198a-18

alın- alınmak

a.-mayup 193a-23

a.-mış 104a-14; 115b-24; 138a-8

a.-mış ol- 148b-25; 153b-4

a.-sa 100b-13

a.-up 104b-2

‘alī *Ar.* İbn-i Sina

‘a. bin sīnā 139a-12

‘ālim *Ar.* alim

‘a.+ler 139a-10

‘āliye *Ar.* (Fas lehçesi) yabani tilki üzümünün dağlarda bulunan erkeği

‘a. 171a-26

alma elma

a. suyu 145b-22

a. yaprağı 171a-29

alma alma işi

a.+sına 172a-23

alt I bir nesnenin, bir şeyin alt kısmı

a.+ı (kanatları a.) 141a-14

a.+ı (koltuk a.) 130b-15

a.+ına (çömlek a.) 189a-13

a.+ına (deri a.) 161a-9

a.+ına (dil a.) 183a-13

a.+ına (göz a.) 162a-1

a.+ına (yaşduğ a.) 141a-6

a.+ına 100b-5; 129b-5; 161b-8

a.+ında (eyegüler a.) 174a-14; 177b-5

a.+ında (göz a.) 126a-11; 143b-8; 196a-26; 198b-17

a.+ında (gözler a.) 152b-13

a.+ında (köz ağacı a.) 133b-5

a.+ında (nebātuñ a.) 181a-1

a.+larına (gögüs a.) 114a-15

a.+larına (kulaqlar a.) 166b-28

alt II erkeğin alt kısmı, erkekliği

a.+ı 112a-21; 112b-9; 112b-22; 115b-17; 126b-12

altı sayı, altı

a. çekirdek miqdār 116b-5

a. dirhem miqdārı 112b-1; 129a-1; 148b-10; 186b-28

a. mişkāl 169b-7

a. raṭıl 159b-10

a. yedi kerre 108b-26

a.+ncı gün 181a-13

altun altın

a. 115a-14; 139a-9, 17; 143a-4; 169a-12; 174b-4; 182b-8; 183a-28; 185a-19; 188a-3

a. poḥı 165b-11

a.+a 176a-1

a.+dan 121a-2

a.+ı 109b-27

altunlı altınlı

a. 176a-2

altun otı altın otu

a. 177b-16

alusen bk. alūsen, *Yun.* üzerlik, nazar otu, kuduz otu

a. 146a-28

alusen bk. alusen, *Yun.* üzerlik, nazar otu, kuduz otu

a. 146a-28; 147a-2

‘**ākūl** *Ar.* deve dikenı

‘a. 170b-14, 21

am bk. deñiz amı, kadın cinsel organı

a.+ı 169b-14, 15

a‘māl *Ar.* işlemler

a. 145b-6

‘**amel** *Ar.* bir maksat güderek yapılan iş, hareket; çalışma, uygulama.

‘a. 136a-1; 157a-18; 157a-25

‘a. eyle- 136a-3

‘a. it- 118b-10; 136a-2

‘a.+i (ṭarīk-i ‘a.) 120b-1; 168b-12

‘a.+i it- 140a-13

‘a.+i ol- 138a-4; 189a-2

‘a.+in 118b-11; 118b-19

ammā *Ar.* ama

a. 101a-12, 21, 24; 101b-18, 22; 102a-25; 103a-14; 104a-6, 12; 104b-4, 27; 105a-1, 2; 105b-2; 106a-17; 106b-16; 107a-3, 6; 107b-8, 9; 108a-25, 26; 108b-6; 109a-24, 28; 109b-3, 11, 13, 21; 111a-18, 19, 22; 112a-11, 12, 15, 16, 20; 112b-10, 13, 24; 113a-12, 13; 113b-25; 114a-7, 27; 114b-6, 19; 115a-5, 12, 15, 16; 115b-3, 6, 28; 116b-4, 19; 118a-21; 119a-2; 120a-16, 17, 20, 27; 121a-24, 28, 29; 121b-6, 7; 122a-16, 18; 122b-6, 12, 20; 123a-9, 14; 123b-13, 14; 124a-3, 10, 16, 19; 125a-6, 11, 14; 126a-5, 19, 22, 24; 126b-3, 7, 13, 26; 127a-7, 18; 127b-7, 8; 128a-8, 21, 24; 128b-26, 28; 129a-6, 7, 24; 129b-9, 12, 15, 17; 130a-13, 18, 22; 131a-10; 131b-5, 16; 132b-4; 133a-25; 134a-4; 134b-10, 25; 135a-24; 135b-15, 26; 136a-1, 2, 3, 20; 137b-27; 138a-4; 138b-3; 139b-6, 18; 140a-9; 141a-1, 18, 20; 141b-3; 142b-1, 2, 4; 143a-6, 25; 143b-26; 144a-3, 4, 6, 7; 144b-11; 145a-4, 15, 18; 145b-1, 5; 146a-22; 146b-3; 147a-18, 19, 29; 147b-8, 24, 27; 148a-6; 149a-27; 149b-20, 23;

150a-11, 23, 24; 150b-1, 15, 23; 151a-3, 5; 151b-9, 14, 16; 152a-2, 25; 152b-25; 153a-16, 27; 153b-4; 154a-8, 10, 18; 155a-7, 9; 155b-11, 13, 14, 23; 156a-12, 26; 157b-19; 158a-12, 13, 25; 158b-6, 12, 21; 159a-23, 26; 159b-6, 23; 160a-19, 20, 21, 22; 161a-10, 15; 161b-2, 12, 14, 24; 162a-24, 28; 162b-18; 163a-28; 163b-27; 164a-19, 27; 164b-9; 165a-29; 165b-20, 25, 27, 29; 166a-1, 24; 166b-12; 167a-11, 16, 20, 23; 167b-24; 168a-10; 168b-4, 8; 169a-11, 20; 169b-8, 11, 23; 170a-17, 24; 170b-7, 23; 171a-12; 171b-12; 172a-8, 19, 25, 28; 173a-6, 25; 173b-12; 174b-3; 175a-5; 175b-11; 176a-22, 24; 176b-6, 16; 177a-5, 6; 178a-14, 26; 178b-18, 25, 27, 28; 179a-7, 14; 179b-15; 180a-2; 180b-8; 181a-23; 181b-4, 17, 24, 28; 182a-3, 14; 183a-17, 26; 183b-7, 10; 184a-13, 29; 184b-12; 185a-10; 185b-13, 27; 186b-10, 14, 19; 187a-29; 187b-2, 3, 28; 188a-12, 17; 188b-10, 24; 190b-26; 191b-17; 192a-14, 29, 30; 193a-19; 193b-20; 194b-16, 23, 29; 196a-7, 10; 196b-11, 16, 24; 198a-4, 6, 7; 198b-2, 3, 4, 29; 199a-28; 199b-1, 2, 29; 200a-1, 9, 11, 18, 28

‘**āmme** *Ar.* genel

‘**ā**.-i nāss 108a-24

‘**an** *Ar.* yaprak, dal ve sapların gövdeye bağlandığı yer

‘a.126b-28

an bk. ol

a.+a (aña) 100b-2, 26; 102a-25; 102b-18; 104b-18; 107a-3; 107b-28; 108a-26; 109a-2; 111a-16, 17, 21; 112a-6; 116a-3, 24; 119b-10; 122a-19; 122b-3, 6, 10, 18; 123a-12; 126a-3, 20; 127a-6; 127b-28; 130b-1; 132b-6, 29; 133b-18, 24; 134a-5; 135a-27; 135b-25; 136a-2; 138b-22; 139b-5, 6; 140b-5; 141a-14; 142a-5; 143a-20; 144b-17; 145b-12,

25; 146b-25; 148a-9; 149a-15; 150a-1; 150b-13, 27; 151b-5; 153a-22; 155b-25; 156a-9, 10, 12; 160a-17; 161b-4; 162a-11, 23; 162b-16; 163b-25; 164a-20, 23, 24; 164b-26; 165a-27; 165b-20; 166a-6; 166b-6, 12; 167b-9; 169a-21; 170b-17, 22; 171a-1; 172a-8; 173b-8; 174b-3; 175a-26; 175b-18; 176a-9; 176b-16; 177a-8; 178a-12; 180a-10, 22, 26; 180b-4, 27; 181a-2; 181b-14; 182a-7, 9, 11, 16, 19, 21, 22; 183a-23; 185a-15; 185b-29; 187a-9, 12; 187b-4, 6; 188a-4; 189b-28; 191b-4, 17, 22; 192a-18, 19; 193a-24, 25; 194a-21, 29; 195a-1; 196a-20; 198a-1, 6, 27; 199a-19; 200a-1

a.+dan 101a-26, 27; 103a-15; 103b-1; 104b-9, 21; 105b-25; 107a-23; 108a-27; 109b-3, 26; 110b-19; 111b-21; 112a-29; 113b-15, 28, 29; 114a-20; 115a-16; 116a-5, 7, 14; 118a-20; 119a-28; 120a-26; 121a-14; 122b-12, 13; 123a-23; 124a-3, 14; 124b-28; 125a-1; 125b-14; 126a-22; 127b-26; 128a-18, 21, 29; 128b-1, 13, 15, 16; 129b-26; 130a-5, 22; 133b-29; 134a-16, 21; 135a-15; 136a-11, 20; 136b-2; 138a-16; 139a-27; 140a-1, 17; 141a-9, 14; 142a-14, 26; 142b-11; 143a-3, 21, 23; 143b-13; 145b-26, 28; 146b-4; 148a-14, 15; 148b-3, 27; 149a-20, 21; 153a-27; 153b-19; 154a-3, 29; 154b-4; 155a-21; 155b-15; 156a-20, 21; 157a-5, 10, 21; 158a-2, 5; 158b-19; 159a-6; 160b-24; 161b-2; 162b-15, 18; 165a-26; 165b-13; 169b-22; 170a-24; 170b-18; 172a-14; 175a-7, 24; 175b-11; 176b-10; 178a-21; 179b-8, 27; 181a-21; 182b-22; 183a-4; 183b-7; 185a-15, 18; 186a-11, 12, 15; 187a-5, 9; 187b-17; 190a-9, 17; 191a-28; 191b-22; 193a-5, 13; 195b-1; 196a-2; 200a-28

a.+ı 102a-10; 103b-27; 104b-7; 106a-7, 18; 108a-9; 108b-20, 25; 109a-4, 14; 110a-8; 113b-1; 115b-8; 119b-13; 120b-23; 127b-26; 128a-26; 130a-2;

130b-1; 133b-22; 134a-16; 135a-5;
139a-18; 139b-23; 141a-3; 144b-16,
20; 145b-12; 147a-1; 148a-22; 148b-6;
149a-12; 153b-21; 154b-21; 156a-11;
160b-29; 161b-23; 166a-16; 169b-16;
170a-13; 170b-19; 177b-13; 180a-23;
182a-15; 183a-7; 184a-27; 191a-8;
199a-29

a.+lara 125a-18; 127a-14; 136a-4;
136b-9; 141a-21; 145b-28; 147b-24;
151a-28; 165a-1, 14; 185b-9; 197a-4

a+lardan 101a-25, 26; 150b-2, 3;
151a-6

a+ları 108b-24; 148a-1; 150b-24;
164a-2; 182a-28

a+larıñ 118a-16; 121a-27

a.+uñ 101b-15, 23; 106b-23; 111a-29;
111b-11; 113b-10; 114a-20, 23; 116a-
2; 117a-3; 119b-29; 121b-3; 122a-6;
122b-4; 123b-14; 125a-1, 9, 15; 128a-
1, 18, 19, 27; 130a-21; 131b-29; 132a-
5; 133b-24; 134a-27; 140a-3; 142a-1,
7; 143a-21; 143b-7; 144a-1, 23; 145a-
4; 146a-16; 146b-6, 27; 148b-25; 150a-
8, 19, 22; 151b-21; 155a-3; 155b-15,
26; 156a-10; 156b-23; 157a-9, 21;
158a-25; 160b-19; 161a-2; 162b-12;
164a-20; 164b-4; 165b-14, 24; 166a-6,
12; 166b-9; 167b-17; 171b-5, 14; 172a-
14; 176a-25; 176b-3, 9; 179a-23, 25;
180a-26; 181a-15; 181b-7; 182b-9;
189a-10; 190b-14; 191a-20; 195a-9;
196a-21; 198a-4; 200a-2

a.+uñçün 110a-8; 113a-10; 128a-18;
131b-28; 133b-7; 143a-3; 148b-7;
156a-1; 161a-13; 166a-7; 170b-16;
176b-14, 21; 192a-11

a.+dür (26) 104b-2; 106a-3; 108a-
29; 110a-13; 117b-28; 119a-3; 119b-
17; 124b-6; 137a-16; 143b-2; 154b-9;
155a-5; 160b-26; 161b-20; 167a-11;
168a-2; 170b-25; 173a-29; 173b-3;

174a-15; 176b-20; 185a-12; 188a-13;
188b-3; 190b-12; 200a-28

a.+uñıla 101b-15, 16, 29; 103b-24;
104a-24; 105a-3; 106a-7; 109a-14;
113b-18; 114b-6, 9, 27; 118a-11; 122a-
15, 16; 123b-25; 124b-29; 125b-13;
126a-10; 126b-28; 128a-15; 128b-26;
129a-11; 131b-11; 133a-6, 14, 15;
133b-12; 136a-29; 137b-8, 11; 138a-
20; 138b-2, 10, 25; 140b-6, 22; 141b-
19, 23; 142b-23; 144b-8; 146a-22;
148a-5; 149a-21; 149b-5, 12; 153a-16;
153b-15; 154b-19; 156a-4; 156b-3, 4,
5, 7; 157a-7, 13; 157b-3; 158b-18;
160b-12; 161a-29; 168b-17, 19; 170b-
3, 15; 172b-3; 173a-20; 173b-24, 26;
174a-6, 16; 175b-9, 16; 177a-2; 178a-
17; 180b-12; 181a-7, 20; 185a-8; 185b-
3; 186b-17; 187b-19; 189b-7, 10, 13,
14; 190a-1, 20; 191a-6, 24, 26; 191b-
28; 193a-16, 29; 194a-23; 194b-1;
195a-4; 195b-17; 197a-1; 198a-30;
198b-23; 199a-4

ana anne

a. 122a-27; 143b-12; 147b-10; 160a-
14; 184b-15

anağalis *Yun.* horoz ibiği otu

a. 151b-25

anakir bk. anağalis, *Yun.* sülük otunun
o zamanki bilimsel adı

a. 151b-26

añaru ...den beri / ...den doğru

a. 145a-16

‘**anāşır** *Ar.* bir bütünü oluşturan
parçalar

‘a. 162b-14

‘**anāşır erba‘a** *Ar.* dört unsur, eski
kimyacılar tarafından bütün
madenlerin esası sanılan ateş, hava, su
ve topraktan ibaret dört öge

‘a. +sı162b-14

ancağ ancak

a. 103a-13; 103b-29; 109a-3; 117b-15;
121a-25; 125a-21; 127a-23; 139b-9;
158a-17; 164b-4; 167a-23; 183a-26;
196b-8; 200a-2

andama Yun. çiçek hastalığı

ā. 195a-22, 23

andız andız bitkisi

a. 118b-11

ānifen Ar. demin, biraz önce.

127b-21; 149a-18; 181b-29

anison Yun. anason

a. 103b-4; 110b-1; 125b-10; 146a-24;
147b-14; 152a-23; 172b-2; 177b-4;
186b-27;

a.+dur 192b-28

āñsuzdan Ar.+T ansızın, birdenbire

a. 148a-1; 164a-1; 180b-17

anṭalya Türkiye’de bir şehir

a. 176a-21

anzarūt Far. anzarot

a. 105a-9; 185a-2

ara ara

a.+larına 103b-11

a.+larında ol- 127a-8

a.+sın 136b-20

a.+sına 163a-7; 171a-18

a.+sında 127a-11; 130a-28; 134a-28;
146b-1; 147b-19; 158a-26; 168a-25;
169b-3; 170b-1, 5; 178a-17; 180a-26

a.+sında ol- 105b-23; 119a-26; 162b-
24

a.+sındadır 158b-3

a.+sından 188b-26

ara- aramak

a.-dum 115b-29

‘**arab** Ar. Arap

‘a. 137b-16; 187b-26

‘a. (ṭā’ife-yi ‘a.) 117a-9; 127a-4, 6;
143b-20; 160b-11; 161a-21; 171a-21

‘a. lisānı 121a-24

‘a. ṣā’irleri 137b-15

‘a. ṭā’ifesi 137b-15

‘a.+ça 103b-26; 109a-22

‘a.+da (lisān-ı ‘a.) 118b-20

‘a.+da (lisān-ı ‘a.) 166a-22

‘a.+da (vilāyet-i ‘a.) 117b-29; 188a-22

‘a.+lar luğatları 142b-28

‘a.+ları (burḡa ‘a.) 151b-12

‘a.+laruñ (bedevī ‘a. yabānda otla-
develeri) 195b-26

‘**arabī** Ar. Arap’la ilgili

‘a.+ 110b-14

‘a.+ (ism-i ‘a.) 150a-19

‘a.+ (ṣamğ-ı ‘a.) 145b-21; 177b-11;
178a-16

‘a.+ (zamğ-ı ‘a.) 105b-27; 167b-6;
189b-17; 194b-19

‘a.+de 101a-8; 101b-11; 105b-28;
106b-21; 107b-11; 108a-11, 22; 109a-
1; 110a-10; 110b-13; 112a-5; 114a-6;
116b-22; 121a-23; 122b-25; 123a-6;
125b-1, 13, 29; 127a-3; 127b-3, 24;
128b-5, 25; 129a-17; 131a-27; 133b-
16; 135b-18; 136a-13; 139b-18; 141b-
14; 142a-23; 142b-26; 143b-6; 144a-9;
147a-6; 147b-18; 148a-20; 148b-12,

21, 23; 149a-15; 151a-18; 151b-3, 11; 152a-15, 20; 159a-8, 16, 27; 159b-8, 15; 160a-16, 26; 160b-4; 161a-15; 162a-19; 162b-13; 163a-17; 163b-22, 24; 164a-29; 164b-29; 165b-15; 166a-21; 167b-7; 168a-24; 168b-7, 14, 25; 169b-14, 18; 170a-20, 29; 170b-14; 171a-1, 20; 172b-5, 24; 173a-28; 174b-16, 27; 175a-4, 22; 175b-1, 13, 23, 29; 178a-24; 179b-11; 181a-4, 14; 181b-6; 182a-5; 186a-8; 187a-5; 189a-23; 192a-16, 18; 192b-1, 17; 193a-18; 193b-29; 194b-22; 196a-1, 7; 197b-9, 21, 27; 198a-3; 198b-1; 199b-26; 200a-21

‘**ar**’ *Ar.* dikenli ardıç ağacı, dağ servisi

‘a. 141b-1, 4

ard arka taraf, art, sırt

a.+ın kıpar- 108a-19

a.+ına (kulağ a.) 173a-16

a.+ınca (birbiri a.) 104b-8; 116b-10; 117b-8; 123b-27; 142a-18; 159a-21; 163b-7; 181b-13

a.+ınca 185b-27

a.+ında (kulağlar a.) 171b-24

a.+ından 162b-5

a.+ını 159a-22

a.+larında (kulağlar a.) 156b-9

ardıç ardıç ağacı

a.+dur 141b-4

a.+dan 167a-16

arestoluğya *Yun.* bk. karga düvlegi

a. 184a-9

arı bk. aru; arı

a. 103b-29; 117a-14; 173a-4; 184b-6

a.+lar 104a-5; 104b-7

arık zayıf, arık

a. 114a-2; 131b-3; 154a-2; 199a-12

a. it- 110b-21

a. ol- 119a-19

arıkla- arıklamak, zayıflamak

a.-mış 197b-16

a.-yup 129a-22; 194b-7

arıklama arıklama işi

a.+sın 199b-1

arıklat- zayıflatmak

a.-ur (arıkladur) 110b-20; 133b-6

arıklık zayıflık

a.+da 123a-11

‘**arız**’ *Ar.* 1. aslında önceden olmayıp da sonradan ortaya çıkan, 2. gelip çatan; musallat olan.

‘**ā.** ol- 103b-18; 110a-24; 110b-9; 111a-21; 118b-16; 119b-16; 121a-17; 125a-13; 154a-4; 158a-8; 162a-15, 16; 164a-2, 14; 165b-13; 170b-17; 180b-4, 14, 15; 193a-27; 195a-29

aristo *Yun.* Yunan bir bilim adamı Aristoteles

a.+dan 183a-25

arka sırt

a. 118b-5; 143b-13; 150b-24

a. (ağrısı ol- a.) 168b-16

a. ağrıları 115b-26; 120a-13

a.+da ol- 105a-16; 119a-15; 155a-15

a.+nuñ aşağısı 122a-5

a.+sı 119b-2

a.+sında 199a-23

arkala- arkalamak, desteklemek, korumak

a.-yup 113a-17

arpa arpa

a. 109a-24; 109a-28; 109a-29; 145b-21; 174a-8; 186a-3; 188a-7

a. kavutı 171b-21

a. şuyı 112a-17; 162a-15; 174a-5; 191a-15

a. unı 105a-18; 106a-19; 107b-21; 154b-6; 157a-25; 180a-1; 187b-7; 190a-1

a.+dan 106b-9; 109a-29

a.+dan it- 106a-27

a.+dan ol- 106b-3, 16

a.+dur 109a-22

a.+nuñ koyu şuyı 153b-14

arşun arşın

a. 111b-12; 115a-12; 122b-10; 144a-10; 146a-3; 146b-2; 151b-13; 156a-15; 161a-4; 165b-18; 171a-4; 171b-6, 11; 180a-13; 184a-16, 25; 189a-23; 192a-21; 192b-3; 197b-10

artucağ fazlaca; ziyadesiyle

a. 108b-16; 153b-20

artuğ yenilip içilen şeyden, kullanılan, harcanan maldan geriye kalan; fazla.

a. 121b-15; 184b-9

a.+dur 117a-5; 147b-9; 176a-10; 185a-11

a.+ların 159b-26

aru bknz. arı

a.+sıdur (bal a.) 103b-26

arż *Ar.* toprak, yer, memleket

a. (bellūtū'l-a.) 135a-16

a. (esedū'l-a.) 134a-10

a.-ı ' arab 137b-15

aş- asmak

a.-alar 125b-26

'aşāfir *Ar.* bir tür boya

'a. (ḥur'ü'l-'a.) 127b-28

'a. (sünbül-i 'a.) 178a-21

asākife *Ar.* bir renk

a. (zāc-ı a.) 182a-29

aşako- asıp koymak

a.-lar 119a-29; 119b-2; 131b-12; 146b-21, 24; 147b-14; 162b-9; 163a-4, 6, 10; 168a-16, 18; 173a-18; 184a-2; 186b-25; 190a-28

a.-rlar 187b-5; 187b-6; 188a-14

a.-sa 113a-27; 164a-19; 188a-11

a.-yalar 174b-14

a.-yup 152a-17; 188a-14

āsān *Far.* kolay

ā. 126a-6; 178a-1

ā. (sevdā'-i ā.) 123a-18

ā. eyle- 107b-3; 134b-25; 148a-19; 156b-25; 158a-22; 159a-7

ā. it- 174a-21

ā. ol- 136b-28; 168a-19; 186b-8

āsānlık *Far. +T.* kolaylık

ā.+ıla 156a-18; 158b-27; 167b-3; 188b-16; 197b-20

'aşāu'r-rā'ī *Ar.* çoban değneği bitkisi

'a. 141b-14

asarun *Yun.* kedi otu

a. 132a-27; 167a-14; 178a-3

‘aşā-yı hermes *Ar.* bk. ḥalbūb

‘a. 145a-2

‘asel *Ar.* bal

‘a.101a-6; 101b-26; 102a-8, 29; 102b-4, 9; 103b-26; 104a-3, 5, 6; 104b-1, 7, 11, 13, 20, 23, 24, 26; 105a-1, 2, 7, 11, 16, 27; 106a-11; 107a-11; 107b-10; 108a-9; 111b-23, 28; 112b-24; 113b-8, 20; 114b-4, 16; 115a-16; 116a-11; 118b-24; 119b-24; 121b-14; 122a-6, 8, 13; 126a-7, 10; 126b-29; 128a-8; 128b-3; 129b-21, 25; 130a-10; 132a-24; 132b-10, 23; 133a-1, 8; 134b-19; 136b-5; 137a-3; 138b-8, 11; 139a-1; 140b-19; 141a-11; 141b-10; 143a-19; 144a-20; 146b-19; 155b-24; 156a-8, 17; 156b-8; 157a-13; 158b-3; 162a-29; 163a-13; 164b-16; 166a-19; 166b-18; 170b-23; 172a-22; 173a-7; 175b-19; 178b-3, 10; 182b-10; 184b-19, 21; 185a-6; 185b-13; 187a-14, 23; 188b-15, 24; 189a-29; 189b-2, 26; 190a-18; 192b-13, 25; 193b-3; 195a-28; 196a-26, 28; 197b-19; 198a-10; 198b-17; 199a-3; 199b-8, 13

‘a. ol- 104a-2; 104b-6

‘a. şuyı 128b-1; 160a-10; 172b-2

‘a. şerbeti 140a-19;

‘a.+den 102b-1; 106a-18; 106b-5, 17; 138b-23; 173b-9

‘a.+e 102b-6; 105a-9; 121a-14

‘a.+i 100b-22; 104a-23; 105a-3, 10, 13, 20, 23, 24, 25; 158b-5

‘a.+idür 158b-5

‘a.+lerin 104a-13

‘a.+ün 104a-7

aşfer *Ar.* sarı

a. (kuşeyrā’-yı a.) 176a-9, 15

a. (zırnīḡ-i a.) 186a-6

‘aşfer *Ar.* aspur, yalancı safran

‘a. 186a-25

asfismus *Yun.* kasılma, gerilme

a. 113a-16

aşḥāb *Ar.* sahipler

a.-ı ba‘de’t-tenāvül 192b-25

aşıl *Ar.* asıl, kök, gerçek

a. 179b-12

a. (fi’l-a.) 111b-10

a.+da 113b-29

a.+ı (aşlı) 139a-11; 144a-7; 170a-22; 187a-8

a.+ı (kelāmuñ aşlı) 109b-14

a.+ına (aşlına) göre 125b-28

āsītāne *Far.* eşik

ā. 111b-8

aşlā *Ar.* hiçbir zaman, hiçbir şekilde

a. 110a-16; 115b-29; 124b-20; 135b-7; 136a-8; 137b-1; 165b-5; 180a-17

aşlah *Ar.* daha iyi, daha salih, en iyi

a.126a-22; 160a-19

aşma bir türünden üzüm elde edilen tırmanıcı dalları olan bir ağaççık

a. 121a-11

a. ağacı 149b-17

a. çubuğı 195a-7; 195b-10

a. yaprağı 119b-26

a.+larda ol- 185a-7

a.+larına 173b-20

a.+larınuñ 173b-20

a.+nuñ köki 154b-7

a.+nuñ üzümi 154b-8

āsumānī *Far.* açık mavi, havai mavi

ā.+si 181b-24

ā.+nüñ (süsen-i ā.) 181b-27

‘**avsec** *Ar.* ak diken

‘a.121a-12

aş yemek, aş

a. 172b-12

a.+ı (yağlı bādem a.) 110b-11

aşağa bk. aşağı; 1. aşağı, 2. makat

a. 100b-3, 4; 101b-1; 102b-3; 103b-23; 107a-9; 112a-25; 112b-13, 27; 115a-28; 115b-17; 120b-4; 128a-13; 136a-7; 137a-18; 158a-28; 164a-2; 172b-11; 183b-21; 190b-3

a.+da 101b-8; 120b-3; 129a-5

a.+dan 128a-11

a.+dur 115a-15; 121b-4; 122b-17; 155b-24; 160a-23; 169b-23; 172a-26; 185a-15

a.+rağdur 120a-26; 163b-28

a.+sıdur 122a-5

a.+sın 140b-6; 168b-18; 190a-1

a.+sına 120b-12; 175b-5; 183b-29; 194a-10

a.+sında 120b-21; 124b-8; 133a-23; 157a-27; 195b-4

a.+sından 139b-10; 164b-6; 168a-27

a.+ya 178a-16

aşağı bk. aşağı; aşağı

a.+dan 156a-19

a.+ya 134b-20

aşçı aşçı

a.+lar 172b-12

aşhūn *Far.* ılgın otu suyu

a. 179a-11

‘**āşık** *Ar.* psikolojik sorunları olan, dikkati dağınık kişi, divane

‘ā. ol- 163b-20

‘**āşıklık** *Ar.+T.* divanelik

‘a.+ı (‘āşıklığı) 163b-21

aşırı aşırı

a.+sı 150a-24

āşikāra *Far.* açıkça

ā. 113a-13

‘**aşşāb** *Ar.* bitki sınıflaması ile uğraşan bilgin, botanikçi, hastaneler için şifalı bitki toplayan kimse

‘a.+larına 111b-10

‘a.+uñ 169b-9

aşkar *Ar.* sarı ve kırmızı deve

a. 163a-19

at at

a. gübresi 189a-9

a. kuyrukları 127a-7

a.+a 107b-15

a.+a bin- 109a-9

a.+lara 177a-2

a.+lara zarar it- 109a-28

a.+ları 126b-28

at- atmak

a.-alar 145b-9; 150a-16; 181a-13

a.-ar 173b-7, 13; 175b-8

a.-salar 136b-10

a.-up 120b-23; 121a-10; 128b-19;
153b-27

aṭa soḡanı ata soḡanı

a. 161a-1

a. +nuñ 197b-7; 199b-15

āteṣ I *Far.* ateṣ

ā. 102a-4; 119a-8; 126b-22; 137b-11;
139a-9; 139a-27; 143b-18; 144a-26;
155a-25; 159b-13; 159b-20; 159b-20;
161a-6; 173b-9; 179a-17; 185a-24;
199a-8

ā. (kül ā. yakmasından ol-) 162b-23

ā. it- (ā. iderler) 189a-13

ā. kıḡılcımları 186a-1

ā. kıḡılcımlarına 185a-23

ā. qorı 185a-27

ā. qorları 100b-8

ā. üzerinde 133b-9

ā. üzerinde koy- 121a-1

ā. üzerine koy- 153b-27

ā. yak- 125b-17; 194b-9

ā. yan- 100b-5

ā. yanığı 172a-15

ā.+de 103a-8; 104a-4; 106a-15; 112a-
19; 113b-6; 125a-4; 132a-18; 138b-2;
139a-22; 140b-14; 142a-11; 142a-14;
148b-4; 148b-7; 148b-9; 158b-25;
160a-9; 160a-24; 171a-10; 179b-24;
185b-18; 199b-17

ā.+den 142a-16; 185a-28

ā.+e qo- 138b-3; 186a-22

ā.+e koy- 142a-13; 159b-11; 178b-9;
185b-25; 187b-5

ā.+e 102b-5; 103a-7; 144a-25; 178b-5;
188a-1

ā.+e karşı 198a-29

ā.+i (anuñ ā.) 189a-10

ā.+i 189a-13

āteṣ II *Far.* vücut ısısı, bir nesnenin ısısı

ā.-i yangın 189a-17

ā.-i yangına 125b-22; 127a-16; 190b-7

ā. yakmasından ol- 136a-28

ā. yanığına 119b-26

ā.+i 167b-8

ā.+idür 198b-2

‘**aṭeṣ** *Ar.* susuzluk, hararet

‘a. 192b-24

āteṣlülük *Far.+T.* kibrītte nāriyyet,
yanıcılık

ā. 185a-11

atıl- atılmak

a.-ur 123a-24

a.-mak 180b-13

‘**aṭṭār** *Ar.* aktar

‘a.+lar 118a-16; 183b-3; 183b-6;
184a-27

‘a.+ları 128b-27

‘**avāmm** *Ar.* halk

‘a. 176a-1

‘a.-ü’n-nās 140b-29

‘**avāmmü’n-nās** *Ar.* avam, halk,
sıradan insanlar

‘a. 140b-29

āvāz *Far.* ses

ā.+a 136b-4; 136b-5

ā.+ı 123b-12; 136b-4; 151a-29; 165a-23; 166b-27; 170b-9; 185b-14

ā.+lar 141a-2

a' ver *Ar.* körbağırsak

a. 133a-9

avla- avlamak

u.-up 116b-15

avlan- avlanmak

u.-ur 116b-17

u.-up 116b-18

avlayıcı avlayıcı

a. kuş 141a-22

‘a**reb** (?)

‘a. 163b-5

‘a**ret** *Ar.* kadın

‘a. 107a-9; 111a-5; 112a-19; 112b-26; 114b-11; 115b-13; 127b-19; 129a-10; 130a-9; 132a-11; 132b-27; 134b-24; 138b-23; 145a-10; 153b-10; 154a-27; 157a-5; 158a-21; 159a-6; 164a-20; 166b-15; 167b-1; 172a-2, 25; 173b-26; 175a-12; 181a-9; 182b-18; 183b-22; 186b-24; 190a-3; 195b-4, 14

‘a. (loğusa ‘a.) 184b-8

‘a. memeleri 103b-12

‘a. rahmi 140b-19; 194a-20

‘a. südi 186b-2

‘a.+e 150b-25; 158a-21; 184a-10; 186b-13

‘a.+ler 114b-22; 131b-6; 133b-22; 140a-15; 149a-25; 165a-10; 179a-2; 191a-27

‘a.+ler gebeligi 147a-17

‘a.+ler rahimleri 168a-21

‘a.+ler rahimlerinüñ ağırları 168a-7

‘a.+lerde ol- ağırlar 173b-26

‘a.+lerde südi yürüt- 126a-28; 178a-27

‘a.+lere (gebe ‘a.) 158b-16

‘a.+lere 123a-1; 162a-22; 196b-17; 199a-14

‘a.+leri 114a-28; 152b-5

‘a.+lerin 118b-5

‘a.+üñ (gebe ol- ‘a.) 168a-17

avuç **avuç** bolca, çokça

a. 195b-13

ay yılın 12 döneminden biri

a.+ında (mārt a.) 131a-5

a.+ınuñ (ḥazīrān a. evveli) 108b-22

ayak ayak

a. (bir a. üzere тұr-) 139b-16

a. (el a.) 103b-17; 123b-2

a. aşağısı 157a-27

a.+lara 162a-6

a.+lara ur-183b-27

a.+larda 160a-4

a.+ları (ard a.) 161a-26

a.+ları (öñ a.) 161a-26

a.+ları 113b-23; 116b-22; 162b-10; 186a-9

a.+ların 123b-25; 131b-7; 131b-9; 141a-5

a.+larında 147a-24

a.+larıñ yu- 147a-25

ayaklu ayaklı

a. 119a-13

ayāric *Ar.* daha çok musil olarak kullanılan bir grup macunun müşterek ismi

a. 177b-25

a.+ler 186a-15

aydın aydınlık, ışıık

a.+ına 193b-13

ayır- ayırmak

a.-mak 120a-27

a.-sa 184b-18; 189b-6;

a.-up 121b-9

a.-urlar 100b-13; 173b-10

ayırtlan- 1. ayrılmak, tefrik edilmek, seçilmek 2. ayıklanmak, temizlenmek

a.-landıkda 165a-2;

a.-miş gül 145b-11

‘**ayn** *Ar.* göz

‘a. (hucūṭ-ı ‘a.) 180b-14

‘a.-ü’l-dik 160a-26

‘**aynı** *Ar.* aynı

114a-3; 120b-15; 166a-13

ayrı ayrı

a.+dur 129a-28

ayrıl- ayrılmak

a.-masına 184b-5

a.-miş 128b-21; 146a-8

a.-sa 189b-29

a.-up 104a-4, 5; 106b-27; 123b-29; 161a-9; 165a-1

a.-ur 167b-9

a.-urlar 182a-23

ayruk ayrı, diğer

a. 122b-29

ayva ayva

a. 104b-10; 145a-3; 171a-29; 175a-7; 179a-18; 186a-6

a. şarābı 116b-12

a.+yı 121a-9

az az

a. 130b-28; 149b-24; 151b-11; 155b-19; 157a-29; 160a-19; 160b-20; 168a-26; 178b-26; 184a-26; 193a-13

a. (eñ a.) 168b-23

a. (erlik şuyını a. it) 148a-5

a. az koy- 120b-8

a. az yut- 177b-27

a. belür- 122a-15

a. eyle- 136a-1

a. göster- 115b-4; 115b-4

a. i- 146b-8

a. it- 114b-5; 131a-12; 161a-2

a. kal- 104a-17; 132a-17

a. koy- 120b-8

a. miqdār 180b-12

a. ol- 101a-14; 102b-7; 103b-28; 107a-22; 108a-26; 110b-5; 111a-28; 112a-14; 116b-9; 118b-13; 132b-6, 13; 149a-27, 28; 150a-2; 150b-2; 153b-5; 159b-6; 161b-15; 162b-16, 18; 166b-12; 170a-14; 179b-18; 194b-6

a. tūr- 138a-10

a. vāḳi‘ ol- 115a-22

a. vir- 153a-22

a. yak- 190a-13

a. ye- 120a-20; 143b-28

a. zamān geç- 177a-6

a.+acuk 102b-14; 103a-14; 104b-18;
106b-20; 110b-5; 112a-27; 115a-18;
115b-23; 116b-29; 127b-4, 26; 130a-
26; 135a-21, 24; 136a-25; 137a-1;
138b-1; 139a-5; 143b-17; 148b-26;
151a-12; 157a-26; 160a-25; 161a-7,
11; 164b-8, 9; 166a-28, 29; 167b-8;
168a-3; 171b-18; 172b-25; 173b-29;
175a-8; 175b-24; 179b-18, 21; 182b-1;
191b-18; 197a-5; 200a-5

a.+dur 101b-22; 106a-20; 106b-4;
109a-5; 112a-11; 115b-8; 117a-5;
117b-18; 120b-28; 122b-5; 124a-3;
124a-14; 125a-17; 131a-1; 131b-15;
132b-19; 144b-1; 144b-2; 145a-5;
149a-28; 150a-25; 151a-22; 156b-3;
158b-21; 161b-21; 163a-17; 166b-5;
167a-26; 167a-28; 170b-2; 175b-24;
183b-13; 184a-29; 187b-3; 196a-4;
197a-10; 200a-28

a.+rakdur 108b-7

a.+rekdür 175a-7

azmak azmak, cinsel isteğin çok
artması

a.+a (düş azmağa ço-) 194b-21

a'zā *Ar.* vücut parçaları, organlar

a. 103a-25; 128a-10; 129a-22; 172a-5;
177a-24; 199a-28

a. küşle- 154a-27; 164a-9

a. tılā it- 162a-9

a.+da 116b-20; 123b-4; 162a-9; 191b-
25; 197a-19

a.+da ol- 113b-12; 123b-3; 129a-22;
129b-29

a.+dan 113a-17; 177a-12; 197b-3

a.+lara 107a-20

a.+sı 139b-20

a.+sı küşle- 165a-19

a.+sına 109b-28

a.+sından 162b-13

a.+ya 108b-13; 119b-15; 127a-27, 28;
136b-28; 138b-22; 139b-1; 152b-28;
157b-18; 162b-15; 177a-11; 178a-6;
180a-20; 180b-9; 199a-16; 200a-17

a.+yı 107b-2, 4; 109a-18; 114a-12;
128a-29; 135a-4; 139b-6; 162a-9

‘azab *Ar.* ergen, bekar

‘a.+a 171b-23

āzād *Ar.* kusursuz ayıpsız

ā. 150b-10

āzād-ı dıraht *Far.* tesbih ağacı

ā. 125a-5

āzādlu *Ar. +T.* (ağaç için) kırdan yetişen
tek ve büyük

ā. 125a-5

azalt- azaltmak

a.-ur 168a-13

a'zam *Ar.* en büyük

a.+dur (cüz'-i a.) 102b-16

‘azb *Ar.* içimi hoş, tatlı

‘a. (zeyt-i ‘a.) 190b-29; 191a-10, 14

āzeryūn *Far.* āzer-gūn kenarları
kırmızı ortası siyah bir tür şakayık

116a-4

‘azīm *Far.* büyük, ulu, yüce

‘a. 100b-6; 133b-3; 188b-10; 196b-10

‘a.+e 112a-24

‘a.+dür 111a-8; 184b-25

‘a. hāşşası 121b-23; 135b-14; 137b-20;
186b-8

‘a. te’şiri 115a-5

‘azizī *Ar.* göz tabakalarına ve adelelerine kuvvet veren meşhur bir göz sürmesinin adı

‘a. 139b-29

azluk azlık

a.+ına (azluğına) 182b-4

azrumali *Yun.* bal şarabı

a. 150a-8

-b-

bā‘aşıki (?) bir turp çeşidi

b. 126a-19

bā *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

b. (harf-i b.) 153b-15; 154a-29

bāb *Ar.* kitapların bölümlerinden her biri

b. 108a-24; 142a-24; 163a-15; 194b-27

b.+da 100b-6, 28; 101b-19; 111a-5; 112a-21; 115a-5; 119b-20; 125a-29; 132a-13; 140b-5; 147a-14; 148a-9; 157a-16; 162a-18; 172b-17; 175b-18; 179a-2; 180b-19, 22; 183b-17; 194b-2, 27; 196a-20; 199b-1

babadiye *Yun.* papatya

b.+si 108b-15

babar *Yun.* biber

b.+dan 106b-21

bābil *Ar.* Bugünkü Irak’ta bir bölgenin adı

b.+de (1) 121a-26

bābūnec *Ar.* papatya

b. 177a-29

bādāverd *Far.* çakır diken

b. 113a-6

bādāmek *Far.* beyaz söğüt ağacı

b. 200a-2

ba‘de *Ar.* sonra, başka, gayrı

b. (aşhāb-ı b.-t.-tenāvül) 192b-25

b.-t-‘ta‘ām 192b-28

ba‘dehü *Ar.* ondan sonra

b. 100b-13; 101b-29; 102a-2; 102b-4, 5; 103b-15, 16, 17, 18, 20; 104b-3, 9; 105b-27; 106a-15; 106b-17, 18, 27; 107a-25; 108a-6; 108b-1, 23, 24, 25, 27; 109b-10; 110a-19, 26, 27; 111a-27; 111b-7; 112a-20, 29; 113b-6; 114a-3, 25; 114b-26; 115b-10; 116a-22, 23; 116b-6, 25; 117b-12, 13; 119b-23; 120a-7; 120b-7, 10, 14, 23; 121a-7; 123a-24, 29; 123b-1, 24; 124b-19; 125b-23, 26; 126a-1, 2; 126b-21; 128a-26; 128b-22; 129b-6; 130b-6; 131a-5; 132a-17, 18; 133b-1, 2; 137a-29; 137b-10; 138a-11, 14, 18, 20, 24; 139a-22; 140b-11; 141a-24; 142a-5, 11, 15; 143a-7, 8; 143b-5, 17; 144a-17, 18; 145b-8, 10, 20, 21; 146a-18; 148a-8, 13; 149a-7; 149b-2; 150b-10; 152b-1, 7; 153b-26, 28; 154b-29; 155a-1, 25; 157b-2; 158a-3; 159a-12, 24, 25; 159b-10, 11, 13; 161b-9; 163a-20, 26; 163b-7; 164a-15, 16, 17; 165a-6, 20, 21; 165b-5; 167b-13, 17; 168b-23; 170b-28; 171a-10; 173b-8; 176b-4; 177a-5; 179a-17, 27; 179b-23; 180b-14, 15, 16; 182a-13; 185a-22; 185b-15, 19; 186a-13, 21, 25; 187b-13, 29; 188a-27; 188b-19; 189a-6, 9, 10, 13, 14; 190a-6, 11, 13, 25; 190b-10; 191a-4, 14; 191b-9, 11; 193a-7, 22; 197a-5; 199b-16, 17

bādem *Far.* badem

b. 114a-6, 7, 12, 14, 17, 29; 114b-3, 6, 18, 19; 115a-5; 118a-28; 151a-11; 153a-6; 175a-28

b. (acı b.) 105a-18; 115a-1; 181b-3

b. (delice b.) 175a-22

b. (tuzlan- ol- b.) 115a-3

b. (yağlı b. aşı) 110b-11

b. ağacı 114b-7; 114b-26

b. çiçeği 114a-27; 140a-5

b. südi 114a-15

b. yağı 110b-3; 113a-4; 114b-8, 19, 21, 22, 23, 24; 116a-24; 116b-7; 118b-17; 135b-27; 136a-6; 153b-14; 158b-13; 160b-16; 181b-3, 4, 19; 186a-2, 5; 187a-18; 188b-24; 197a-5; 197b-15; 199b-7

b. yaprağı 146a-5

b.+den (tatlı b.) 115a-2; 185b-28

b.+den (yabānī b.) 175a-23

b.+den 114a-18, 23; 133b-10

b.+dür (acı b.) 173a-27

b.+e 175a-28

b.+i 114a-21; 114b-11; 115a-7; 175a-23

b.+i (keçi b.) 175a-22

b.+i (peynir şekeri b.) 114b-2

b.+i (tatlı b.) 114b-29; 115a-2

b.+ün öğün- 114a-19

b.+ün yaprağı 114a-26

bādincān *Far.* patlıcan

b. 104b-12; 162a-1

badrūc *Far.* beybörkü, bostangüzeli

b. 117a-8; 145a-3

b.+dan 117a-11

bādūrānī *Ar.* bir hurma türü

b. 150a-21

bāduster *Far.* kunduz

b. (cünd-i b.) 103b-21

bādzehir *Far.* panzehir

b. mertebesindedür 172a-22

b. meşābesindedür 172b-17

b.+dür 107b-7; 117b-19; 124a-28; 130a-18; 148b-18

b.+i (dīvāne idicilerün b.) 172b-2

b.+idür (bādzehridür) 130a-24

b.+ün (bādzehrüñ) 180b-20

bādzehiriyyet *Far.+Ar.* panzehirliği

b.+i 177a-13

bağ şarmaşığı *Far.+T.* bağ sarmaşığı

b. 159a-3; 172a-6

b. (şarmaşıkı şuyı) 177b-1

b. +dur 186a-24

bağdād *Far.* Bağdat şehri

b. 145a-29; 146a-16; 191b-12

b. (ehl-i b.) 193a-18

b. cānibi 173b-11

b.+da (vilāyet-i b.) 148a-24, 29

b.+da 103b-2; 183b-4; 185b-29

bağır göğüs

b. ‘illetleri 176a-17

bağırdak otı bağırdak otu

b. 115a-11

bağırsak bağırsak

b. ağırları 102a-17; 107a-13; 126b-17; 129b-24; 135b-26; 136a-5; 141b-7; 145b-6; 158b-12; 173a-21; 186a-2; 191a-16

b. sıyrıl- 197a-21, 23

b. sıyrındısı 122a-13; 136a-5; 199a-27

b. üzerine sür- 164a-26
b.+a (bağırsağa) 133a-9
b.+da ol- 114b-17
b.+lar 110a-1; 168a-7; 177b-15
b.+lar ağrısı 113b-15; 132b-25; 139b-9; 177b-6; 195b-7
b.+lar ağrıt- 158b-26
b.+lar kazın- 183a-20
b.+lar sıyrıl-103a-4; 119a-2
b.+lar sıyrındıları 177b-13
b.+lara 101b-8; 104b-24; 145b-19; 178a-16; 194a-19
b.+lara kuvvet vir- 105b-17; 194b-4
b.+lara zarar it- 109b-4; 115a-1; 135b-15; 194b-18
b.+larda 145b-24; 168a-13; 177b-12; 186a-1; 188b-7
b.+larda çiban 174a-6
b.+larda eğlendür- 119a-3
b.+larda ger- 101b-1
b.+larda katılan- 158b-27
b.+larda mu'āvenet it- 156b-28
b.+larda nesne eglen- 134b-14
b.+larda ol- 136a-18; 160a-20
b.+larda ol- çiban 102b-19; 105a-22; 119b-9; 127a-14, 26; 129a-13; 141b-23; 142a-27; 144b-9; 148a-16; 156b-7, 14; 159a-14; 164a-1; 165a-15; 193a-16; 194a-15
b.+larda ol- fāsīd yaşlıklar 128b-19
b.+larda ol- şafrāy 158a-17
b.+larda ol- şişmeler 108a-2; 114b-16; 129a-9
b.+larda ol- yeller 112b-19

b.+larda yangın ol- 194a-19
b.+larda yapış- kal- 158b-13
b.+lardan 149a-29; 159b-25
b.+lardan 177b-12
b.+lardan çık- 108a-28
b.+ları (kimesnenüñ b. ağrısı) 196b-9
b.+ları 114b-20
b.+ları del- 169a-21
b.+ları kavī it- 124b-27
b.+ları kıcıkla- 101b-20
b.+ları taşra çıkar- 145b-18
b.+larında çibanları ol- 105a-7
bağırtlak kuşu bağırtlak kuşu
b. 113b-23
bağla- bağlamak
b.-r 148b-22
b.-madan 156b-10
b.-salar 124b-17; 134b-24; 137a-27; 163b-20; 168a-20;
b.-yup 120b-17; 124b-16, 18; 134b-24; 137a-26; 137a-29; 140a-11; 146b-24; 156b-20; 168a-18; 195a-8
bağlan- bağlanmak
b.-up 169a-13; 182a-9
bağlanma bağlanma
b.+sını 102b-20
ba'īd *Ar.* uzak, erişilmez
b. (kelām-ı b.) 158b-7
b. ol- 148b-4
b.+dür 133b-15
bā'ış *Ar.* sebep
b. ol- 126b-11; 129a-23

bāh *Ar.* şehvet

b.+dur (muḳavvī³-i b.) 193a-3

bahār *Far.* bahar

b. 160b-5; 189a-25

b.+da (evvel-i b.) 104b-3; 112a-9;
129a-25; 147b-13; 175b-25

b.+da 102a-24

baḥīr *Ar.* deniz

b. (zebedü'l-b.) 170a-20

baḥīre *Ar.* göl

b.-yi müntine 173b-5

baḥīret *Ar.* göller

b.-ü'l-yehūd 173b-4

baḥr *Ar.* deniz

b. (līfū'l-b.) 175b-1

b. (riyyetü'l-b.) 169b-14

b. (zebedü'l-b.) 169b-18; 170a-18

b.+e (zebedü'l-b.) 170a-19

baḥrī *Ar.* denize ait

b. (ḥaṣḥāş-ı b.) 156a-2

b. (seretān-ı b.) 139b-18, 24, 25

b. (şefnīn-i b.) 175a-12

b. (verel-i b.) 119a-12

b.+den (ḥaṣḥāş-ı b.) 156a-14

b.+den (seretān-ı b.) 139b-19

b.+nüñ (seretān-ı b.) 139b-26

bāḥrūcī *Far.* delice nohut

b. 161a-3

baḳ- bakmak

b.-salar 146b-25

baḳalak boz renkli

b.+dur 152a-16

baḳır bakır

b. 133a-6; 133a-6; 164b-29; 165a-2;
179a-21; 179b-1; 195a-28

b. (kızıl b.) 185b-19

b. dütüni 120b-16

b. kiri 116a-28; 121a-20

b. koḳusu 120b-14

b. ma^c deni 120b-15; 137b-29; 169a-11

b. pası 137b-26, 27

b. poḥı 165a-3, 27

b. rāyīḥası 185b-21

b. tırnaklar 179a-25

b. tozu 100b-24

b.+a 185b-21

b.+dan (ḥamle-i b.) 138b-24

b.+dan 124b-14; 137a-23; 138a-5;
138a-9; 138a-16; 138a-20, 21; 138b-
25; 179a-23, 25; 191b-20

b.+ı 100b-24; 120a-27; 138a-14; 179a-
22; 179b-7; 185b-21

b.+ından (kıbrıs b.) 138a-19

bāḳī *Ar.* geriye kalan, arta kalan

b.+sin 131a-6

baḳkam *Ar.* 1. baklagillerden sıcak
ölkelerde yetişen ve odunundan kırmızı
boya çıkarılan bir cins ağaç, 2. Bu
bitkiden elde edilmiş boya maddesi

b. 135b-11

baḳla *Ar.* bakla

b. 107a-26; 111b-25; 155a-3

b. (acı b.) 135b-16; 154b-19; 191b-27

b. dānesi 122b-27

b. unı 103a-9
b.+da ol- 129a-29
b.+dur (acı b.) 146b-6
b.+yı 115a-28
b.-ül-ḥaṭāṭif 192a-16
b.-yı zehebiyye 186a-20; 187a-5
b.-yı ḥamkā 193b-29; 194a-1; 194a-3
b.-yı linne 194a-3
baklatü'l-ḥaṭāṭif *Ar:* kırlangıç otu
b. 192a-16
bal bal
b. 103b-26; 103b-26; 103b-26; 104a-12; 104a-14, 15; 104a-18, 22; 104b-4, 18; 105a-4; 147b-4; 149b-27; 151a-24; 152b-12, 26; 155b-12; 166a-10; 191a-19
b. erit- 174a-8
b. ile qarışdur- 112b-2; 146b-11; 152a-12; 152b-20; 153b-12; 162a-4
b. ile ye- 153a-8
b. ile yin- 149b-11
b. ile yut- 179b-6
b. kat- 155a-25; 159b-13; 165a-22
b. şuyı 161b-21
b. sür- 148a-10
b. şarābı 102a-29; 104b-8; 111b-17, 28; 150a-8; 152b-1; 168b-15; 179b-6; 185b-7; 191b-23
b.+da 104a-14
b.+dan 153b-27
b.+dan ol- 106b-8
b.+ı (gömeç b. şuyı) 104b-27
b.+ı 104a-16, 19; 105a-5

b.+ıdur (miyān b.) 159a-6
b.+ın der- 104b-7
balçık balçık
b. 109a-1, 12, 18, 27; 170a-12; 179a-27; 189a-3, 7, 12, 10; 190a-10
b. çölmek 121a-4; 121a-6; 170a-11
b.+dan çömlek 179a-23
b.+ı (balçığı) 109a-10
b.+lar 109a-20
b.+lardan 109a-8
b.+laruñ cümlesi 109a-5
baldır I bacağın diz kapağı ile ayak bileği arasında kalan kısım; incik. Bu bölümün şişkin, yumuşak kaslı arka tarafı.
b. siñirleri 133a-14
b.+lar ağırların gider- 147a-23
b.+larda balgamdan ol- şişler 151b-23
b.+larda ol- uyuz 108a-20
baldır II bitki gövdesi
b.+ı 105b-29; 111b-12, 14; 113a-8; 115a-11, 13; 118a-22; 124b-2, 5; 125b-3; 128a-23; 129a-28; 129b-5, 17; 130b-25, 27; 132a-3; 133b-25; 134a-7; 137a-12, 15; 142b-29; 143a-2; 146a-3; 146b-3; 148a-26; 151b-13; 153a-29; 154a-11; 155b-21; 156a-15; 165b-19; 171a-5, 9; 174b-1, 19; 176a-27; 177b-17; 179b-16; 192a-22; 194a-2, 4; 200a-10
b.+ı (boğumlu büyük b.) 103a-29
b.+ında 171b-1
b.+ında ol- 146a-4;
b.+ında ol- yapraklar 146a-4
b.+ından 129b-8; 192a-21
b.+ından bit- 156a-23

b.+ının 124b-8; 137a-13; 137a-18

b.+ının kabuğı 148a-10

b.+larının yuğarusı 164b-6

baldıran şemsiye otu, yılan otu

b. 103a-28; 198b-25

b. al- 143a-7

b. kapla- 124b-3; 137a-13

b.+dan çıkar- 171a-15

b.+uñ 124b-3

baldırlu (bitki için) gövdeli

b. 115a-11

baleski Yun. evlerin üstünde yetiştirilen tere otu

b. 122a-19

balgam Ar. balgam

b. 102a-18; 108b-21; 122a-29; 146a-18; 150a-27; 159b-26; 166b-29; 188b-21; 196b-27

b. (boğaz yanlarına b. dökil-)

b. (dimāğdan vāfir b. indür-)

b. (mi' deden b. artuğların kes-)

b. hıltından ol-

b. ishāli

b. қо- 136a-8

b. kuşdur- 131a-20

b. ol- 152b-6; 178b-24

b. peydā it- 108a-28; 157b-27

b. sebebi 112b-8; 137b-9; 150a-28; 166b-29; 174a-22; 196b-27; 199a-1

b.+a mā'il ol- 197a-14

b.+a nef' it- 135b-23

b.+dan (bedeni b. pāk it-) 135b-24

b.+dan (dimāğ b. pāk it-) 118b-7

b.+dan 125a-20; 130b-13; 147a-15; 153a-17; 177b-14, 24

b.+dan ağırlan- 152b-25

b.+dan ol- 137b-7

b.+dan ol- ağırı 104b-25

b.+dan ol- baş ağrısı 173a-19

b.+dan ol- cıiban 105a-6

b.+dan ol- kulunç 130a-15; 197a-20

b.+dan ol- öksürük 129b-24

b.+dan ol- sevdā 160b-28

b.+dan ol- şur' a 153a-23

b.+dan ol- şiş 107a-28; 113a-19; 136b-7; 151b-23

b.+dan ol- temregü 169a-3

b.+dan ol- yel 106a-5

b.+1 (eskiden ol- b.) 140a-23

b.+1 (ğalız b.) 115b-6

b.+1 (yaramaz b.) 123b-4

b.+1 (zencebıl b. kurut-) 188b-23

b.+1 118a-26; 121b-21; 136a-3; 145a-26; 153b-7; 154a-24; 154b-18; 161b-22; 197b-19

b.+1 cem' it- 151a-10

b.+1 cilā it- 153a-4

b.+1 çıkar- 156a-19

b.+1 erit- 112b-13; 199a-19

b.+1 ishāl it- 116a-26; 144b-22

b.+1 kes- 121b-5; 147b-3

b.+1 kopar- 109b-18; 152a-29

b.+1 kopar- gider- 104b-13

b.+1 ol- 178a-13

b.+ı ıoğra- 153a-3
b.+ın ıurıt- 152b-25
b.+ı ıılıl lar 186b-21
b.+iyye 192b-25
b.+lar 106b-9
b.+ları 152a-9; 155a-6; 158b-29; 160b-21; 166b-28; 190b-4
b.+ları ııkar- 102a-19
b.+ları ıatı^c it- 102a-12
b.+ları ıopar- 107a-14; 135b-14
balgamı *Ar.* balgamla ilgili, balgama ait
b. 186b-21
balgamıye *Ar.* balgamla ilgililik
b. (ıummeyāt-ı b.) 192b-25
balgamlu *Ar. +T.* balgamlı
b. 104b-17; 115b-27; 198b-7
b. kimesne 157b-13
b. marazlar 181b-8
b. ol- ıılıl 122a-12
b. ol- kimesne 197a-13
b.+lara 110a-22
b.+lara zarar it- 147b-24
balık balık
b. 104b-8; 110a-19; 116b-14, 17, 18; 125b-23, 25; 145b-23
b. zehiri otı 115b-18; 117a-3; 154a-29
b.+a (balıa) 139b-26; 149a-17
b.+dan ıık- şu 169b-21
b.+dan ol- tutkal 121a-13
b.+dur 116b-15; 139b-25

b.+ı (tımsāh balığı) 119a-11
b.+lar 115b-22
b.+ları ol- ıavza 115b-22
b.+larıñ (tızlu ufaı b. başları) 101b-4
balıkıl kuş türü, balıkıl
b. 155a-2
bālig *Ar.* bulıa ermiş, ergen
b. ol- 195a-26
balmumu *T. +Far. +T.* balmumu
b. 102b-8, 10, 11, 15; 103a-1, 3, 7, 8; 104a-3; 127a-16; 129b-13; 138b-5, 7; 140b-13; 149a-9; 152b-12; 154b-2; 162a-1; 166a-17; 168b-11; 170a-3; 173b-9; 179b-9, 10; 181a-10
b.+n 103a-4
b.+ndan 102b-24; 102b-26
b.+nı 103a-2
baıla-yı ıamkıā *Ar.* semiz otu
b.-yı ıamkıā 193b-29; 194a-1, 3
baıla-yı ıamkıā-yı beriye *Ar.* kadiağacı, şeytanboku bitkisi
b. 194a-1
bamya *Ar.* bamya
b. 116b-28
ban *Ar.* sepetçi söğüdü, sultani söğüt, sorkun
b. yağı 196a-27
ban- banmak
b.-up 142b-8
bār *Far.* defa, kere
b. 192b-29; 195a-9
baraş *Ar.* abraşlık hastalığının bir türü

b. 105a-23; 116a-9; 122a-1, 2; 125b-25; 135b-24; 137a-8; 153a-16; 154a-7; 160b-11; 170a-5; 180b-8; 195a-18

b. ol- 190b-6

b.+a 124a-25; 138b-13; 140b-5, 16

b.+a tılā it- 180b-6

b.+dur (şüret-i b.) 193a-1

b.+ı (bedende ol- b.) 101a-4

b.+ı gider- 138b-14; 190b-6

b.+ını gider- 187a-21

baraş *Ar.* bit, pire gibi hayvanların ısırmasından meydana gelen kabartı

b.+a 191b-12

b.+ı 136b-11

baraż *Ar.* az miktarda şey, cinsi tam belli olmayacak şekilde henüz başlayan, oluşan

b. 122a-3; 145b-8

barça bütün, hep, hepsi, büsbütün, tamamıyla, ne kadar varsa

b. 104a-17

bardak topraktan yapılmış bir tür testi

b. 190a-11

b.+ları 190a-12

bārid *Ar.* soğuk, serin

b. 103b-6; 118b-27; 120b-25; 125a-1; 127a-24; 141b-19; 143a-13; 149a-23; 149b-20; 151a-19; 155a-19; 162a-10; 162b-15; 170b-24; 171b-14; 172b-14; 179a-12; 179b-20; 183a-29; 188a-5; 189b-18; 192a-4; 193a-12; 193b-19; 197b-23; 198a-8; 200a-18

b. ol- 104b-14; 120a-20; 140b-26; 150a-2; 157a-22

b. ot 110a-15

b.+dür 117a-4; 128b-17; 139a-19; 143a-16; 158b-6; 159a-9; 171a-28; 175b-24; 193b-21; 200a-5

b.-i kâbız 110b-17

b.-i raṭb 103a-18; 108a-24; 109b-5; 136a-24; 157b-23; 192b-22; 194a-5

b.-i yābis 109a-5; 109b-26; 114a-1; 118b-27; 119b-8; 120a-18; 124b-26; 127b-17; 134b-22; 139b-26; 143a-22; 171b-18

bārzed *Ar.* bir çeşit tutkal

115b-5, 15

başdurma bk. pasdırma

b.+sı 110a-25

başdur- bastırmak

b.-alar 110a-29; 138b-12

b.-mağa 188b-18

b.-mağıla 190a-2

b.-urlar 150b-7

başdurıl- bastırılmak

b.-an 160b-9

başdurma pastırma

b.+sı 110a-25

başra *Ar.* Basra eyaleti

b. 158a-24

baş I baş

b. 101a-8; 101a-20; 101a-21; 101b-9; 177b-23

b. ağrısı 121b-7; 122a-4; 127b-5; 128b-21; 137b-22; 140a-7; 150b-19; 154b-9; 155b-3; 159a-12; 164a-14; 170b-29; 173a-20; 181a-18; 190b-1; 192b-11; 194a-13; 200a-12

b. ağrısı ol- 114b-8; 194a-22

b. ağrıt- 131a-10; 148b-6; 150a-6, 10; 186b-14
b. derileri 101a-18; 189b-28
b. dön- 125a-13; 180b-14
b. kavuğı 141b-12
b. parmağı 125b-26
b. ye- 101a-10; 101b-4
b.+a 111b-2; 125a-24; 125b-18; 126a-23; 140a-17; 167a-6; 168a-20; 171b-23; 182b-18
b.+a sür- 101b-9; 140b-13
b.+a yakı it- 128b-20; 190b-5
b.+a zarar it- 167b-5; 168a-14; 187b-18
b.+da 112a-15; 140b-3; 146b-12; 152b-23; 169a-25; 177b-23; 188a-19; 189b-28; 196b-12
b.+da ol- 101a-17; 105a-6; 121b-14, 28; 133b-12; 138b-29; 140b-20; 166b-25; 183b-27; 188b-13; 194a-23; 195a-5, 21; 196a-29; 197a-25
b.+da ol- balgam 152a-9; 190b-4
b.+da ol- derez 128b-21
b.+da ol- gül 125a-26
b.+da ol- iriñlü çıban 125a-22
b.+da ol- koñak 114b-27
b.+da ol- şovukluk 127b-10
b.+da ol- uyuz 105b-11; 133a-18; 190a-27
b.+dan 159b-3; 160a-2; 177a-11; 189b-1
b.+dan koñak ve kepegi pāk eyle- 101b-28
b.+ı (çekirgenüñ b.) 131b-17
b.+ı (kirpi b.) 124b-9

b.+ı (yan b.) 129b-23
b.+ı 101a-13; 101b-2, 26; 109a-14, 15; 112a-9, 10; 121b-20, 27; 127b-10; 128b-23; 131b-18; 141a-6; 152a-9; 157a-12; 182b-14
b.+ı ağır it- 101a-12; 131a-10; 186b-15
b.+ı ağrısı 198b-19
b.+ı ağrıt- 106b-15
b.+ı aşağı 100b-4; 190b-3
b.+ı ortası 187a-27
b.+ı yıka- 101b-27; 175b-17
b.+ı yu- 157a-7
b.+ın 159b-6
b.+ın döndür- 186b-21
b.+ına (kirpi b.) 137a-19
b.+ına (‘aqlı b. gel-) 163b-21
b.+ına (yan b.) 162a-6
b.+ına dök- 186b-21
b.+ına қо- 109b-1
b.+ına ur- 194a-22; 198b-19
b.+ından 131b-17
b.+ını (koyun b.) 101b-7
b.+ını 123b-26; 152b-7; 159b-5
b.+ını ağrıt- 120a-14
b.+ınıñ 169a-6
b.+ları 112b-10
b.+ların 131b-9
b.+larına 132b-26; 181a-19; 198a-19
b.+larını (tuzlu ufağ balıkların b.) 101b-4
b.+larını kopar- 108a-17
b.+larıñ 101b-8

b.+uñ 101a-13, 14; 119a-18; 154b-9; 177b-23

b.+uñ ağrıt- 155a-2

b.+uñ derileri 101a-24

b.+uñ ruṭūbeti 101a-8, 12

baş II bir şeyin ucu, başlangıç

b.+a 174b-20

b.+dan 124b-19; 137b-1

b.+dur 196a-11

b.+ı (igne b.) 169a-4; 175b-17

b.+ı (tatar b. otı) 137a-9

b.+ı (uyluk b.) 181b-11

b.+ı 113a-11; 141b-14; 145a-22; 149a-17; 153b-1; 161b-4; 193b-17; 199b-27

b.+ında (baldırı b.) 115a-13

b.+ında (budaklarının her birinin b.) 137a-18

b.+ında 124b-9; 143a-3; 168a-28; 171a-5; 200a-8

b.+ından (uyluk b.) 125a-15

b.+ını 139b-16

b.+ının filizi 149b-1

b.+lar 124b-9; 137a-19

b.+ları (şoğan b.) 112a-7

b.+ları 124b-16; 124b-18; 137a-26, 28; 155b-21

b.+ları ol- 112a-7; 171b-7, 9

b.+ların 159b-1; 159b-10

b.+larına (şakal b.) 119a-18; 170b-12

b.+larında (tağlar b.) 196a-10

b.+larında 103b-4

b.+larını 155a-20, 21, 23, 24

baş III ilk, birinci

b. parmak 113a-9

b. parmağın boğumu 174b-19

başak başak

b. 164b-7

b.+da 107b-25

b.+ının 178a-28

b.+lardan 200a-7

başka başka

b. 104a-4; 106b-26; 107a-2; 108a-23; 109a-23; 139b-19; 142a-24; 146a-8; 163a-15

başla- başlamak

b.-dıkda 120b-10; 124a-27; 133a-28; 158a-25

b.-miş 123b-24; 141a-27; 147b-12; 158b-24

b.-yan 140a-22; 140b-23; 162b-6; 194a-27

b.-yup 150a-13

b.-ya 150a-14

b.-yıcak 153a-29

b.-r 153a-29; 158b-2; 180b-15

b.-rken 160-14

başmak ayakkabı

b. 162b-21

baştan başa baştan başa

b. 166b-3

bat- batmak

b.-maz 103b-6

b.-miş 153a-17

batıl Ar. işlemez, battal

b. ol- 129b-28; 161b-26

batuniķa *Yun.* bk. bertaniķi, botanik

b. 111b-5, 11

b.+y1 111b-9

batur- baturmak

b.-up 121a-14; 186a-24; 188a-27

baytār *Ar.* veteriner, baytar

b. (ibn-i baytar) 115b-29; 143a-27

bāzār *Ar.* pazar, çarşı

b.+da 166a-19

bāzer *Ar.* bir tür zamk

b. 130a-20

ba'zı *Ar.* birtakım, kimi

b. 100b-20; 101b-1, 5; 102a-5, 7; 102b-21; 104b-5, 6; 107a-7, 21, 23; 107b-21, 23; 108b-17; 109a-20; 111a-19; 111b-2; 114a-29; 117a-23; 118a-15, 17; 119b-10; 120a-21; 121a-16; 128a-19; 131b-2; 135b-14, 29; 136a-2; 137b-11; 139a-22, 24; 143a-5; 146a-19, 20; 147a-16; 156a-15; 158b-21; 161a-18; 163b-26; 166b-11; 167a-21; 168b-7; 171a-21; 174b-7; 179a-8; 180b-7, 16; 181a-21; 181a-26; 183b-3, 6; 186a-15; 186b-29; 187b-26; 188a-20, 23; 188a-23; 195a-25; 196b-22; 197a-16; 199b-3, 22

b.+lar 100b-6; 102a-14; 102b-5, 6, 23; 103a-11, 17; 103b-28; 104a-5; 104b-28; 105a-27; 105b-28, 29; 106a-2, 3, 18, 20, 23; 107a-1, 2; 108b-2, 27; 109a-3, 22, 23; 109b-20, 29; 110a-4; 110b-17, 18, 21; 112b-23; 113a-22; 114a-28; 115b-27; 116b-5, 17; 117a-9; 118a-13; 118b-13; 120b-15, 22, 24, 28; 121a-8, 9, 12, 13, 14, 21; 123a-6, 16; 123b-5; 124b-16; 125b-10; 126a-3; 129a-17, 18, 20; 129b-13; 130a-20; 131a-26; 131b-28; 132a-25, 28; 133b-5; 134a-

25, 26, 27; 134b-19, 20, 23; 135a-11, 12, 16, 26; 136a-1; 137a-26; 137b-24; 138a-25, 28; 138b-1; 139a-11, 15, 26; 139b-16; 141a-5; 141b-4, 11, 15, 26; 142a-1; 142b-3, 11; 143a-18; 144a-2, 4, 15, 18, 21; 144b-27; 145a-4, 10; 146a-28; 147a-10; 147b-16, 17; 149b-26; 150a-27; 151b-29; 152a-10; 153a-24; 153b-17, 23; 154b-23; 155a-13, 23; 156a-11, 24, 28; 157b-21; 158b-7; 159a-6; 159b-6, 20, 24; 160a-28; 161a-17, 20, 25; 161b-2, 10, 11; 162a-17, 20; 163b-15; 165b-15; 166a-10, 11, 13, 15; 166b-22; 168b-27, 28; 169b-25; 170a-19; 170b-19, 22; 173a-15; 173b-14, 15, 22; 174b-13; 177a-1, 4; 178a-16; 178b-4, 18; 179a-7, 28, 29; 179b-8; 180a-15, 21, 22, 24; 180b-3, 4, 24, 27; 182a-2, 14; 182b-23, 26; 183a-29; 183b-5, 10, 24; 185a-4, 5, 6, 15, 16; 185b-8, 11; 186a-19, 20, 24, 28; 186b-28; 187a-4; 187b-17; 188a-15, 27; 188b-25, 26; 189a-5, 6, 11; 189b-17; 191b-4, 10; 192a-6; 193a-18; 194b-19, 20, 21; 196a-2; 197b-7, 9; 200a-5, 17

b.+ları 181b-29; 183b-6, 9

b.+larında 136a-1

b.+nuñ 194b-26

b.+sı 108a-12, 13, 25; 115a-21; 122a-24; 127a-18; 127a-18; 133b-20, 20; 134b-21, 22; 137b-28, 29; 151b-16; 155b-14; 156a-25; 169a-14, 15, 16; 175b-7; 181a-26; 187a-29; 187b-1; 189b-24; 192a-7, 8

b.+sında 101a-9; 101a-10

b.+sinuñ 101a-10

b.+sinuñ ħarāreti 194b-25

b.+sinuñ qanatları 108a-12

bebek bebek

b.+ine (bebegine) 193b-15

bedel *Ar.* fiyat, değer, bedel

b. 107b-10; 167a-16; 185a-1

b. ol- 137b-24

b.+i 105a-27; 113a-26; 114b-21; 117b-10; 118a-13; 118b-12; 125a-29; 125b-11; 131a-25; 132a-27; 133b-11; 135b-16; 147b-15; 162a-12, 17, 18, 19; 168a-22; 169a-8; 170a-14, 18; 173a-26, 27; 184a-3, 4; 185a-3, 6; 189a-22; 191b-7; 197b-8

b.+i ol- 103a-9

b.+idür 105a-28; 109b-22; 118b-12; 121a-21, 22; 130a-20, 25; 131a-23; 133b-11; 134b-19; 136a-10; 137b-25; 142a-22; 144b-27, 28; 147b-14; 154b-1; 157b-22; 159a-6; 174a-27; 178a-22; 186a-7; 187a-4, 6; 188b-25, 26, 27; 197b-7

beden Ar. insan bedeni, vücudu

b. 107b-15; 114a-12; 122a-25; 122b-14; 136a-11; b. 149a-14; 153a-17; 165a-28; 177a-24; 184b-18; 184b-29; 191a-8

b. ağırları 135b-25

b. derisi 165a-24

b. -i insānı semirt-183b-13

b. karar- 144b-19

b. küşe- 109a-19

b. küşle- 123b-5

b. rengi 164a-6

b. şiş- 195b-27

b. taşrası 198b-8

b. taşrasına çek- 153a-18

b. taşrasından ak- kan 183a-16

b. yaşlıkları 116a-16

b.+de 100b-9; 101a-4; 110a-17; 114a-29; 120a-11; 122a-28; 123b-4; 146b-11; 148a-1; 158a-20; 188b-4; 189b-23

b.+de hâşıl ol- 196b-11

b.+de naşurlan- ol- çıban 124b-13; 137a-22

b.+de ol- 114b-10; 116a-10, 15; 117b-25; 136b-17; 160b-10, 11; 169a-5; 169a-25; 170a-6; 179b-8; 182b-9

b.+de ol- kızılılık 129a-15

b.+de ol- sekel 140a-14

b.+de südde it- 114a-29

b.+de tağıl- 195a-11

b.+de yaşluk 116a-16

b.+den 109a-17; 116a-27

b.+den kiçigi gider- 148a-14

b.+den pāk it- 118a-26

b.+e (dāhil-i b.) 139a-5

b.+e 101a-3; 101a-11; 104a-22; 105a-19; 105b-11; 108b-4; 172a-8

b.+e başdır- 190a-2

b.+e güçle gir- 142b-3

b.+e kehle ulaş- 124a-21

b.+e müte' allik devālar 184a-26

b.+e nüfūz it- 150b-11

b.+e ruṭūbet vir- 175a-1; 183a-23

b.+e şaplan- 184b-16

b.+e sür- 126a-28; 136b-20; 156b-18

b.+e tiz tağıl- 191a-7

b.+e tağıl- 179b-5

b.+e ur- 174b-7

b.+i 101a-11; 167a-13; 172a-29; 183a-18; 185b-11; 198b-23

- b.+i arık it- 110b-20
- b.+i arıklat- 110b-19; 133b-6
- b.+i balgamdan pāk it- 135b-24
- b.+i ısıt- 124a-18; 197a-8
- b.+i incit- 110b-20
- b.+i kavī it- 118a-5
- b.+i kavī ol- 116a-17
- b.+i kızart- 150b-17
- b.+i kızdır- 112a-20; 124b-23; 137b-4; 155a-14; 167a-17; 181a-6
- b.+i mu‘tedil it- 123b-15
- b.+i semirt- 114b-2; 123b-15
- b.+i sıcak tut- 196b-10
- b.+i şık- 121b-22
- b.+i şovut- 172a-13
- b.+i yağla- 136b-14
- b.+in 107b-23; 173b-24
- b.+in ört- 161b-17
- b.+in semirt- 119a-19
- b.+in tāzele- 194b-8
- b.+in yağla- 124a-22
- b.+inde 101a-9
- b.+inde za‘īflik ol- 144b-21
- b.+inden 126b-5; 194b-24
- b.+ine 104a-2
- b.+ini kızdır- 169a-21
- b.+inüñ 199b-20
- b.+inüñ sağlığı 194b-23
- b.+ler ağırları 181a-21
- b.+lerde et bitür- 142a-20
- b.+lerde ol- 191b-25, 26
- b.+lerde şişler peydā it- 142a-20
- b.+lerdeki yaşluk 117b-23
- b.+lere 101a-21; 123a-26; 158b-17; 199a-12
- b.+lere nef‘ eyle- 197b-17
- b.+lere sür- 109a-12
- b.+leri 106a-6; 142b-1; 154a-2; 197a-6
- b.+leri kalıñ ol- 145b-15
- b.+leri kavī ol- 154b-22
- b.+leri küşel- şark- 110a-21
- b.+leri küşle- 110a-25
- b.+leri şovuk ol- 123b-17
- b.+leri uyukla- 199b-1
- b.+leri za‘īf ol- 145a-28
- b.+lerin 105a-26; 109a-14; 186a-15
- b.+lerin kurıt- 110a-23
- b.+lerin semirt- 199a-23
- b.+lerinde 160a-5; 171a-13; 197a-14
- b.+lerine sür- 136b-16
- b.+lerine sürün- 157a-4
- b.+lerini ğasl it- 170a-2
- b.+lerinüñ etleri 111a-10
- b.+üñ 100b-14; 104b-16; 126a-8; 133a-23; 145a-26; 145b-14; 152b-10, 23; 157a-23; 178b-7
- bedevī** *Ar.* çölde, çadırda yaşayan Arap
- b. 195b-26
- bedhūylık** *Far.+T.* kötü huyluluk
- b.+a (bedhūylığa) 117b-7
- bedī‘ī** *Ar.* güzel, güzellik
- b. (müfredāt-ı ihtiyārāt-ı b.) 181b-26

befem (?) bir ağaç adı

b. 160a-28

beg bey

b. börki 180a-25

b. nohudı 164a-29; 164b-1

beg börki kadife çiçeği, horoz ibiği

b. 180a-25

beg nohudı *T.+Far.T.* demirdikenı otu

b. 164a-29; 164b-1

beğāyet *Ar.* son derece, pek çok

b. 130b-7; 176a-18

behaḳ *Ar.* insanın derisinde pul pul beyazlık ve alaca renk meydana getiren bir tür hastalık

b. 105a-24; 116a-9; 122a-2, 3; 124a-25; 126b-16; 132a-15; 134a-14; 154a-19

b.+a 107a-16, 27; 125b-16; 140b-5; 154a-7; 156b-17; 160b-11, 12; 170a-6

b.+ı 101a-4; 101b-29; 107a-17; 109a-17; 131a-17; 132a-16; 154b-4; 156b-17; 173a-11; 196b-1; 198a-9

b.+ları 160b-10

bel- bel

b.+inden 184a-2

belā *Ar.* kendisinden korunulması, sakınılması gereken şey; kötülük

b.+dur 174b-15

belādet *Ar.* izansızlık; akılsızlık; sersemlik; budalalık; aptallık

b.+i 177b-22

belādūr *Ar.* meyvesi ilaç olarak kullanılan ve Hindistan'da yetişen bir ağaç, Amerikan elması

b. 125a-13; 174b-15

belbūs *Far.* yabancı soğan, yabancı sarımsak

b. 165b-19; 193b-18

belde *Ar.* ülke, şehir, kasaba

b.+den 135b-2

beleḥ *Far.* kokulu sorgun ağacı

b. 149b-14, 18

b. (bal-ı b.) 149b-27

b.+iken 149b-17

beleñile- kundaklanmak

b.-yen 173a-18

beleskī *Ar.* çobansüzeği otu

b. 128b-25

belgūṭa *Ar.* (Burka Araplarının Lehçesi) hilal otu

b. 151b-12

belīlec *Ar.* mirobalan denilen meyvelerinden aselbent elde edilen ve sıcak iklimlerde yetişen bir tür ağaç

b. 119a-16

beliş *Ar.* kafur kokulu, zencefil türünden bir bitki ve kökü

b. 130a-21

belki *Ar.+Far.* belki

b. 103a-19; 107a-2; 114a-27, 29; 117b-24; 122a-24; 131b-5; 134b-9; 135a-9; 136b-4, 5, 11; 139b-25; 150a-25; 153b-16; 155a-5; 160b-26; 162b-26; 166a-1, 23; 167a-21; 168a-11; 170b-6, 7; 172a-19; 173b-22; 176b-14, 20; 181b-18; 183a-21; 184a-27; 192a-25; 196b-8; 199a-1

bellūṭ *Ar.* pelit ağacı.

b. ağacı 126b-27

b. -ü'l-arz 135a-16

b. yaprağı 111b-12

bellü belli

b. 117a-10; 136a-24, 26; 144b-2; 146b-28; 148b-26; 156a-28; 166a-29; 179b-18; 184a-28; 186b-20; 191a-11

b. ol- 136a-26; 137b-19; 166b-9; 186a-19

b. it- 186a-27

belür- belirmek

b.-e 122a-15

belve bildiricın kuşunun bir türü

b. 180a-22

ben I. teklik kişi zamiri

b. 115b-29; 133b-15; 139b-9

b.+a (baña) 103b-1; 187b-27

b.+im 102b-29; 110b-25

beñ genetik olarak deride meydana gelen koyu renkli leke veya kabarıklıklar

b.+lere 140a-14, 25

b.+lerin 156b-27

benāt *Ar.* kızlar

b.-ı verdān 143a-29

benāt-ı verdān *Ar.* hamam böceği (metinde Farsça olarak belirtilmiş)

b.-ı verdān 143a-29

benc *Far.* ban otu

b. şıkındusu 108a-1

b. yaprağı 185b-15

bend *Far.* mafsals

b.+lerden 115b-26

b.+lere dökil- balgam 145a-26;

b.+ler ağırları 146a-22;

b.+lere sür- 158b-17;

b.+ler za'ifliğini gider- 178a-5;

benefşe *Far.* menekşe

b. 129a-2; 130a-27

b. ıslāh it- 134b-20; 187b-18

b. ile iç- 128b-2

b. ile karış- 158b-22

b. mürebbāsı 149b-27

b. rāyihası 134b-6

b. renk 102a-25; 113a-11; 125b-4; 130a-26; 133b-26; 156a-25; 173b-14; 174b-3; 183a-5; 187b-24; 193b-17

b. yağı 102b-22; 115a-18; 116a-24; 128a-16; 137b-21; 157b-3; 161b-17; 170b-28

b. zararın git- 183b-25

benek benek

b.+i (benegi) 155a-2

beñiz beniz

b.+i (beñzi) pāk it- 109a-16

b.+i (beñzi) şarart- 114b-19

b.+i (beñzi) şaru it- 139b-1

b.+in (beñzi) kızart- 197a-11

b.+inüñ (beñzinüñ) şarullığı 123b-28

benṭafilen *Yun.* beş parmak otu

b. 135a-17

beñze- benzemek

b.-mez 121a-28; 131a-29; 146a-4; 155b-20

b.-r 100b-2; 102a-23, 24, 25; 102b-15, 17; 103b-1, 2, 5; 104b-18; 107a-3; 107b-24; 109a-4; 109b-21; 110b-29;

111b-13, 15, 16; 113a-12; 115a-12;
115b-20; 116a-5; 117a-3; 118a-1, 14,
21; 118b-25; 121a-28; 121b-1; 122a-
23; 122b-11, 12; 124b-3, 9, 15; 125a-
8; 126a-3; 126b-24, 26; 127a-10, 18;
128a-17, 18; 128b-15; 129a-25; 129b-
2; 130a-22; 131b-18; 132a-2, 6; 133b-
26; 134a-14; 135a-1, 11, 13, 19, 20,
27; 135b-10, 18, 21; 136a-20, 22;
137a-13, 25; 137b-14; 138a-25; 139a-
9; 139b-21, 25; 141a-14; 141b-3;
142b-19, 28; 143b-9; 144a-4, 6, 11,
26; 144b-11; 145a-4, 7, 17, 18; 145b-
25; 146a-5, 6, 7; 146b-3, 6, 9, 27;
147a-3; 148a-9; 148b-14; 149a-17;
151b-12, 14, 15, 18, 29; 152a-21;
153a-26, 27; 153b-1; 154a-9, 12, 13;
155b-20, 28; 158a-25, 26; 158b-1, 3;
159b-22; 161a-4; 161b-3, 4; 164b-3, 8;
165b-19, 20, 25; 167a-24; 167b-24,
29; 169b-15, 21, 26; 171b-4, 5, 7, 9,
17; 172b-11, 24; 173b-12, 14; 174b-1,
16, 20; 175a-7, 8, 24; 175b-3, 4; 176b-
3; 178b-28; 180a-6, 13, 26; 180b-1, 3,
26; 181b-7; 183a-23; 184a-15, 20, 21,
23, 25; 186a-8, 9, 18; 189a-25; 192a-
21, 23; 193a-20, 21; 193b-15, 16, 18;
196a-2; 199b-4

b.-rdür 103a-29; 105b-1; 106b-23;
112a-12; 115a-23; 140a-4; 151b-8;
160a-29; 171b-10; 174b-3; 181b-3, 16;
190b-24; 195a-1

b.-rler 110b-2

ber *Far.* göğüs

b.+inde 185b-6

beraber *Far.* beraber

b. 155b-4; 158a-27; 159b-10; 161b-11;
162b-5; 174b-18; 174b-18; 175b-18;
198a-25; 198a-27

b. it- 144b-28

b. ol- 140b-5; 162a-11; 175a-27; 196a-
20

b.+dür 110b-18; 182a-20; 183a-26

b.+i 170a-9

beraberce beraberce

b. 158a-4; 179a-24

berāğīs *Ar.* pireler

b. 162b-12

b. (şeceretü'l-b.) 176a-8, 21

berber *İt.* berber, Kuzey Afrikalı bir
kavim

b. 143b-23; 175a-22

b. (levzü'l-b.) 175a-22

b.+de 148a-21

berberī *Ar.* berberice

b.+de 151b-3

berdī *Ar.* hasır otu, su kamışı

b. 142b-26; 143a-27

bere deride meydana gelen morluk

b. 162b-22

b.+lere 175a-17

berem beren fasulye, bir fasulye
çeşididir

b. yaprağı 118b-21

bereng *Far.* Çin pirinci

b. 135b-5

beriyye *Ar.* kara, toprak

b. (füvve-yi b.) 128b-27

b. (hamkā-yı b.) 194a-1

b.+lerde 196a-10

berk sağlam

b. it- 177a-12

berkit- sağlamlaştırmak

b.-üp (berkidüp) 106a-15
bernağ birinc *Far.* bk. bereng
b. 135b-5
bernūf *Ar.* bir ağaç, nar ağacına benziyor
b. 136b-22
berri *Ar.* karaya ait, karasal
b. (hərşef-i b.) 171a-18
b. (kəzib-i b.) 168a-24
b. (kenger-i b.) 171a-17
b. (şāhdānec-ı b.) 197b-10
bersām *Far.* akciğer zarı iltihaplanması, satlıcan
b. 181a-6
bersīm *Far.* yonca
b. 184a-9
bertaniki *Far.* bin börki adlı kızıl bir çiçek
b. 111b-10
berü beri
b. (bir kaç yıldan b.) 104a-14
besbāse *Ar.* rezene
b. 134a-27; 185a-4
b.+den 134b-18
besfāyic *Ar.* bespaye, pelit yosunu
b. 123a-17; 177b-14
besle- beslemek
b.-seler 113b-18
beslen- beslenmek
b.-üp 123a-10
bestīnāc *Far.* hilal otu
b. 151b-5, 8

b.+e 151b-6
beş beş sayısı
b. 100b-15; 108b-13; 109b-2; 112b-28; 114b-24; 116b-8; 121b-26, 29; 125a-19; 128a-6; 128b-29; 129a-27; 131a-24; 132a-16; 133b-12; 143a-8; 143b-6; 144b-8; 148a-13, 21; 148b-21; 153a-20; 153b-22; 154a-2; 155b-16; 158a-24, 27; 158b-12; 161b-24; 164a-12; 167a-4; 167b-26; 169b-20; 172b-22; 175b-19; 178b-12; 181a-12; 181b-10; 185b-21; 186a-9; 189b-6; 191a-11; 194b-3; 195b-14; 199a-13
b. parmak 135a-18
b.+den ziyade ol- 129a-27
b.+inci 170a-16, 17
beşeme *Ar.* bir tür göz ilacı
b. 128b-5
beşere *Ar.* insan derisinin dış tabakası
p.+yi 113b-10
bevāsīr *Ar.* basurlar, mayasıklar
b. 105b-13; 112b-15, 18, 28; 131b-11; 137a-3; 138b-9, 10; 143a-23; 149b-21; 160a-2; 160b-14; 164a-25; 170b-15, 17; 179b-25; 180a-7; 181a-29; 182b-22; 184b-22; 185b-5; 194a-16; 196b-16; 198b-13
bevl *Ar.* sidik, işeme
b. 194b-22; 194b-27; 195a-1; 195b-3, 8; 196b-26
b. (‘usrü’l-b.) 130b-12
b. (taḫṭīr-i b.) 169b-7
b. it- 194b-3; 194b-12; 195a-9; 195a-9
b.-i insān 194b-28
b.+e (ṭarīḫ-i b. var-) 197a-15
b.+e 199b-23

b.+i (ḥumār-ı b.) 195b-22

b.+i 140a-27; 169b-6; 194b-26; 195a-1

b.+i çok it- 149b-26

b.+i idrār eyle- 196a-19

b.+i idrār it- 102b-2; 107a-6; 111b-22; 113a-19; 113b-7; 126a-4, 21; 131a-10; 132a-23; 142b-22; 147a-13; 148b-19; 151b-10; 168b-3; 172a-19; 177a-10; 178a-27; 186b-1; 192b-16; 193b-25; 196b-11

b.+i tūt- 157b-19

b.+i yürüt- 158a-11; 166b-14

b.+ile çıkar- 164b-15

b.+ile tōldur- 195a-24

b.+ile yu- 195a-24

b.+in yürüt- 160a-10; 175a-12

b.+inden 195a-1; 195b-15

b.-ü'l-ibil 161a-15, 22

b.+inüñ 138a-25

bey^c *Ar.* satış, takas

b. it- 129b-14; 176b-5

b. olın- 166a-19

beyābān *Far.* çöl, kır

b.+da 163a-18; 197b-10

beyān *Ar.* bildirme, beyan

b. it- 163a-14; 163a-14

b. olın- 108b-6; 121a-2; 125a-6; 133b-17; 138a-26; 139b-5; 142a-1; 168b-13; 170a-5; 177a-21; 181b-26; 183a-6; 189b-28; 191b-11; 194b-26; 196a-11; 200a-13

b.+larda 142b-2;

beyāz *Ar.* beyaz

b. 103b-4; 104a-10; 106a-15; 118a-24; 120a-29; 122a-22; 122b-13; 127a-18; 128a-24; 129a-20; 134b-21; 135b-8; 141b-18; 144a-1; 149a-16, 20; 151b-16; 152a-20; 153a-25; 156a-24; 156b-2; 159a-29; 159b-9; 160b-7; 161b-6; 164a-24; 169b-27; 171b-10; 184a-17; 185a-13; 195a-10; 197b-22; 200a-10

b. (gökçül b. kuş) 116b-23

b. (siyāh ve b. ile ve kızılılık ile karışık) 144a-5

b. barış 160b-11

b. büber 107a-5; 107b-8

b. çizili 171a-19

b. feslegen 105b-28

b. fülful 107a-1

b. görün- 113a-10

b. haşhāş çiçeği 159b-4

b. haşhāş yağı 159a-27

b. ile karışık 141a-15

b. ile kızıl ortası 140a-5

b. ile siyāh noktalı 131b-1

b. incir 158b-24

b. it- 185b-21

b. kal- 107a-3

b. leke 140b-16

b. nişanlar 185b-2

b. noktalar 186a-9

b. ^casel 102b-1

b. ol- 101b-20; 103a-14; 115a-26, 27; 124b-9; 125b-24; 127a-18; 127b-27; 129b-10; 137a-19; 153b-3; 162a-23; 168a-4; 182a-2; 185a-14; 185b-19; 188a-25; 193b-12, 13

b. pūş 113a-10

b. reyhān 105b-29

b. şandal 144b-28

b. şaru çiçeği 161b-5

b. sūsām 181b-21

b. sūsen 181b-28

b. sūsen yağı 108b-11

b. şarāb 119b-12

b. toz 149a-11

b. tut 121a-10

b. tamarlar 129b-3

b. tuz 179a-22

b. un 123b-29

b. ve bozrak 152a-16

b. yapraklı 133b-20; 133b-21

b. yer şakızı 133b-16

b. zırnı 185b-20

b.+a (siyāh ile karışık b. mā'il) 192b-4

b.+a mā'il 103b-5; 106a-1; 116b-23; 132b-7; 148a-27; 168a-29; 169b-23; 174b-1; 175a-6, 8; 193a-1; 197b-11; 200a-22

b.+a ve şarılığa mā'il 192a-22

b.+dan 107a-1; 115b-8

b.+dur 101b-13; 103b-3; 105b-29; 109b-16; 115a-24; 120a-25; 122b-13; 127a-11; 128a-23; 133b-28; 135a-19; 146a-9; 151b-14; 155b-18, 26; 156a-13; 157a-9; 165b-20, 27; 166a-8; 169b-27; 171b-18; 174b-2, 6; 182a-16, 17

b.+1 (gözde ol- ince b. cilā eyle-) 192a-29

b.+1 (gözde ol- ince b. gider-) 191a-29

b.+1 106b-29; 107a-5; 153a-25; 180a-27; 185a-17

b.+1 193b-13

b.+1 cilā it- 129a-20; 174a-11

b.+1 gider- 169a-27

b.+1 ile ısla- 172a-1

b.+1 ol- göz 169a-26

b.+1dur 200a-2

b.+1na 181b-27

b.+1ndan 128a-4

b.+1nı eksit- 138b-26

b.+1a çizil- 171a-3

b.-1 şāfi 106a-21

beyāz şevket Ar. çakır diken

b. 113a-6

beyāzlık Ar.+T. beyazlık

b.+a 107b-12

b.+da 129a-25

beyin beyin

b. 108a-22; 108b-3, 10

b.+dür 101a-16

b.+i (deve beyini) 108b-4, 9; 123a-18

b.+idür 108b-7, 9

b.+inde 159b-23

b.+lerin ziyāde it- 124a-16

b.+lerinden 108b-8

b.+ün 108b-6, 7

b.-e 'n-nās (beyne'n-nās) 111b-5; 166a-18; 192b-19

beyne'n-nās Ar. halk arasında

b. 111b-5; 166a-18; 192b-19

beyrūt Ar. Beyrut şehri

b. 167b-22

bezt *Ar.* ev, mesken, oda

b. 115b-28

bez *Ar.* bez

b. 102a-1; 120b-17, 20, 24; 124b-18;
134b-24; 137a-28, 29; 140a-11; 142a-
5; 146b-23; 179a-16; 188a-22; 189a-8;
193b-1

b.+de 124b-19

b.+den 120b-19

b.+i 120b-18

b.+inden (keten b.) 155a-16

bezr *Far.* çiçek veya sebze tanesi

b. yağı 142a-2

b.-i kätünā 143a-8; 145b-21, 25; 162a-
16; 186a-6

bıçak bıçak

b. 120a-3; 145b-7; 162b-25

bıçku testere

b. 155b-26

bıldırcın bir kuş türü, bıldırcın

b. kuşu 180a-21

bıldırcın otı bıldırcın otu

b. 180a-12

bırak- bırakmak

b.-alar (bırağalar) 193a-8

b.-salar 112b-21; 115b-22; 116b-18

b.-up (bırağup) 115b-11; 170a-23;
185b-20

biçim biçim

b.+i 129b-9

bī-hōd *Far.* bk. bī-hōd, bī-hōd;
bayılma, kendinden geçme

b. it- 103b-23; 172a-27

bī-hōd *Far.* bk. bī-hōd, bī-hōd;
bayılma, kendinden geçme

b. ol- 130b-4;

bī-hōd *Far.* bk. bī-hōd, bī-hōd;
bayılma, kendinden geçme

b. 175b-26

bi-iznillāhi *Ar.* Allah'ın izniyle

b. 163a-6

bil bel

b.+inden 183b-29

b.+leri 193b-23

bil- bilmek

b.-mediklerinden 111b-6

b.-medükleri için 146a-15

b.-mege 139a-10

bilā *Ar.* Arapça'da yokluk bildiren ön
ek, Türkçe -siz eki

b. 196a-12

bilād *Ar.* beldeler, ülkeler

b.-ı fāris 106a-13

b.-ı mağrib 134a-11

bi'l-'arāz *Ar.* tıp. hastalık belirtileri,
semptom olarak

b. 102b-12

bi'l-'arż *Ar.* sunarak, göstererek

b. 177a-26, 27

b. ol- 155a-8

bile birlikte, beraber

b. 102a-18; 123b-6; 135a-29; 155a-28;
169b-11; 176a-13, 29; 180b-23, 26;
197a-24

bilegü kesici aletleri bilemek için
kullanılan alet, bileği

b.+ye 169a-24

bi'l-hāssa *Ar. özellikle, bilhassa*

b. 101b-22; 109b-13; 115b-15; 146b-16; 162a-17

bi'l-hāṣṣiyye *Ar. özellikle, bilhassa*

b. 146b-19

b. çek- 177a-19

b. eyü it- 102a-27

b. gider- 131b-14

bilin- bilinmek

b.-mez 150a-4

b.-mezden evvel 176a-3

b.-mişdür 195b-12

b.-ür 186a-23; 188a-17

bi'l-küllîye *Ar. tamamıyla, büsbütün*

b. 110a-16

binmek binmek

b.+den 109a-9

binā *Ar. yapı, bina*

b. it- 120b-4

binā'en *Ar. dayanarak, binaen*

b. 191b-17

b.+dür 111a-21; 178a-12

bīneb *Ar. yer defnesi*

b. 169b-11

biñiş- iki nesnenin üst üste gelmesi

b.-mişlerdür 145a-7

bir I bir sayısı

b. 100b-1, 11; 102a-9; 103b-22; 104a-1, 2; 106b-14; 109a-26; 111b-4; 113a-18, 22; 115b-25, 28; 116b-6, 8; 117a-17, 18; 117b-13, 14; 118a-29; 118b-20;

119a-2; 119b-23, 28; 120a-3, 6, 17; 122b-23, 27, 29; 123a-22, 29; 124a-1; 125a-18; 125b-14; 126b-6; 128a-7; 130a-2, 11, 16, 17; 130b-3; 131b-9, 12; 132a-1, 5; 133a-22, 25; 134a-7; 134b-19; 135b-28, 29; 136a-2, 10; 137b-11, 22; 138b-23; 140a-4; 140b-1; 141a-27; 142b-5; 143b-5, 12, 16; 145a-7; 145b-10, 16; 146b-2; 147a-2, 22; 151b-13, 24; 152a-14, 23; 153b-18, 24, 26; 154a-13; 155b-24; 156a-4, 7, 15, 17; 157a-12, 26; 157b-1, 3, 14, 15, 16; 158b-4; 159a-6; 159b-12; 161a-10; 161b-9; 162a-7, 29; 162b-19, 21; 163a-3; 164a-15; 165a-18, 21; 165b-18; 166a-3; 167a-3; 167b-5; 168a-19, 25; 173b-1; 175a-27; 175b-4; 176a-1, 10, 16; 177a-6; 178b-14, 24, 26; 179a-18; 180a-13; 180b-8, 18; 184a-4, 20; 184b-25; 185b-7, 12; 186b-13; 188a-6; 189a-5, 10; 190a-23; 191a-15; 191b-4; 193b-16; 194b-2; 195b-14; 196a-15; 197b-10; 199b-16

b. buçuk 106a-11; 113a-22; 119b-28; 125b-14; 132a-27; 134b-19; 143b-5, 16; 149a-6; 159b-12; 178a-10, 21; 184a-4; 185a-5; 187a-13; 188b-26

b. miqdār 101a-1, 27; 104a-9; 105b-27; 106a-22; 109a-16; 110b-11; 111a-3, 8, 13; 114a-14; 114b-4; 115a-4; 115b-15; 117a-25; 119a-8; 119b-14; 120a-16; 120b-17; 123a-8; 124b-11; 125a-23; 127a-26; 127b-18; 129b-13; 131a-5; 132b-15; 133b-4, 9; 134a-28; 135b-7; 137a-1, 21; 137b-18; 138a-9; 139b-26; 141b-3, 6; 142b-18; 143b-29; 144a-27, 28; 145b-11, 23; 146b-4; 147a-9; 148a-26, 29; 148b-8; 149b-10; 150b-1; 151a-7; 153a-18; 153b-15, 16, 17; 154a-11, 16; 154b-16, 23; 156a-26; 156b-5, 27; 157a-17, 25; 158a-14, 15; 160b-5, 21; 161b-29; 163a-7, 26; 165a-22, 23; 166a-27, 28, 29; 167a-17; 167b-8; 168a-1, 2, 11; 168b-1; 169a-23; 170b-9, 25, 28; 171a-29; 171b-19; 174b-8; 175b-14; 178a-6; 179b-17; 183a-3;

183b-12; 184a-16, 23; 185b-8, 20; 186a-29; 187b-12, 24; 188a-2; 188b-15, 19, 27; 189a-1; 189b-20; 190b-21; 193a-8, 26; 197b-15

b. kaç 104a-14; 105a-3; 105b-1; 110a-14; 111a-7; 112a-9, 19; 115a-26; 116b-15; 117b-11; 121a-26; 123b-10, 23, 27; 129b-26; 133b-19; 134b-21; 137b-8; 143a-26; 144b-15; 146b-19; 148a-18; 149a-10; 150a-20; 155a-19; 156b-3; 157b-5; 158b-21; 159a-21; 161a-7; 166a-26; 169a-14; 171b-28; 174b-9; 176b-6; 177a-25; 179a-29; 180b-19; 182a-6; 185b-26; 189b-15; 190b-9; 195b-9; 197a-18

bir belirsizlik sıfatı

b. 100b-5, 7, 25; 101a-8; 101b-12, 13, 23; 102a-23; 102b-4; 103b-1; 104a-4; 105b-19, 29; 106a-8; 107a-6; 108a-29; 109a-4, 22, 23; 109b-20; 110a-4, 16; 110b-29; 111a-15, 16, 17; 111b-11; 112a-5, 6; 112b-29; 113a-8, 27; 113b-5; 114a-7; 114b-18; 115a-11; 115b-9, 11; 116a-4, 6, 7, 14; 116b-14, 29; 117a-17, 18; 117b-9, 12; 118a-14, 21; 118b-20; 119a-18, 23, 24, 25, 26; 119b-1, 5, 6; 120a-11; 120b-1, 4, 18, 20; 121a-4; 122a-18; 122b-3, 9, 18, 28; 123a-6; 123b-1, 10, 13, 29; 124a-21; 124b-2; 125a-9, 15, 25, 26; 125b-2; 126b-19, 26; 127a-2, 3, 4, 10, 11, 17; 127b-9, 11, 18, 27, 28; 128a-17, 18, 26; 129a-18; 129b-3, 22, 23, 27; 130a-21, 28; 130b-2, 7, 8, 27; 131a-2, 5; 131b-26, 28; 132a-1, 5; 132b-18; 133a-5, 27, 29; 133b-26; 134a-13; 134b-24; 135a-1, 11, 14, 19, 27; 135b-11, 18; 137a-1, 12, 27; 137b-14; 138a-2, 3, 4, 5, 7, 8, 13, 15, 18, 25; 138b-16; 139a-12; 139b-8, 12, 14, 16, 18, 19, 25; 140b-4; 141a-6; 141b-15, 27; 142a-2, 5, 9, 10, 14; 142b-10, 20, 26; 143a-20, 21; 143b-7, 9, 18; 144a-9, 12; 144b-11, 12; 145a-3, 28; 146a-11; 146b-21, 27; 147b-16; 148a-23, 24; 148b-13; 150a-18, 19; 150b-7,

8, 14; 151b-9, 26; 152a-1, 8, 15, 20; 152b-10; 153a-25; 153b-21, 29; 154a-9; 154b-7, 9; 155b-18, 25; 156a-12, 22; 156b-20, 26, 27; 157a-10; 159a-10, 28; 159b-22; 160a-12; 160b-18; 161a-3, 15, 18; 161b-3; 162a-19; 162b-8, 11, 12, 19, 21; 163a-4, 7, 29; 163b-2, 25, 26; 164a-2; 164b-7, 13; 165b-1, 16, 24, 28; 166a-2, 4, 5, 6, 11, 15, 19; 166b-1, 5, 6; 167a-3; 167b-5, 23; 168a-1, 16, 17, 19, 25, 29; 169a-6, 9, 10, 26; 169b-2, 3, 19; 170b-21, 22; 171a-4, 22, 28; 171b-3; 172b-4, 5, 24; 173a-17; 173b-29; 174a-27, 29; 174b-3, 4, 8, 17; 175a-6, 23, 26; 175b-1; 176a-2, 8, 14; 176b-3, 5, 10, 12, 18, 26; 177a-8, 24; 177b-12, 23; 178a-8; 178b-13; 179a-22, 23; 179b-13, 14; 180a-6, 21; 180b-4; 181b-7; 182a-10, 11, 16, 18, 20, 21, 22; 182b-3, 22, 24, 29; 183a-25; 183b-1; 184a-1, 14, 24; 184b-11; 185b-8, 10; 186a-8; 186b-26; 187a-8, 13, 25; 187b-12, 21; 188a-11, 15, 21, 28; 188b-14, 15, 26; 189a-3, 24; 189b-18, 23; 191a-17; 191b-20; 192a-1, 4, 7, 19; 192b-2, 18; 193a-9, 27; 193b-3; 194a-3, 26; 194b-27; 195b-12, 23; 196a-11; 197b-21, 27; 198b-18, 19, 27; 199a-19, 21; 199b-14, 20

biribiri 142a-18; 181b-13

birisi 101b-17; 106a-19; 107b-21, 22; 114a-8; 115a-24; 120a-24, 25, 26, 29; 131a-27; 132a-1; 133b-18; 135a-12; 137b-28; 138a-1; 141b-26; 143b-21, 22; 145b-18; 147a-7; 150b-8; 153a-25; 163b-22; 164b-4; 169b-20, 22, 24, 26, 27; 171a-25; 172b-14, 29; 173b-6, 7; 176b-7; 180a-25; 182a-4, 7, 8, 17; 184a-12; 185a-12, 13; 187a-7; 188b-29; 189a-27; 196a-10; 198b-1, 2

birisinün 121a-28, 29; 130b-29; 156a-22; 193a-24; 197b-8

bişür Ar. çıbanlar

b.-ı leheniyye 166b-18

bişür-ı lebeniyye *Ar.* küçük çıban

b. 146b-12; 166b-18; 170a-3; 183a-8

bîş *Ar.* bıldırcın otu

b. 130a-24; 135a-26, 28; 135b-1, 2;
180a-12, 16, 17, 24; 180b-23, 26, 28,
29; 181a-2

b.+e 130a-24

b.+i 180a-22

b.+üñ 180b-22

bîşā *Far.* sıçan otu bitkisi

b. 180b-24; 180b-25

bîşîn *Far.* bir tür bitki

b. 143a-8

bîş-müş-bîşā *Far.* sıçan otu bitkisi

b. 180b-24

bit bit

b.+i (tahta b.) 122b-25; 123a-1

bit- yetiştirmek, oluşmak

b.-di 181b-16

b.-dügi 133b-19

b.-e 185b-13

b.-ecek 193b-22

b.-en 111b-13; 115a-21; 137b-15;
144a-2; 173b-26; 198a-23

b.-enine 130a-29

b.-er 102a-24; 106a-2; 111b-6, 11;
112a-9; 113a-8; 117a-2; 117b-29;
121b-3; 122a-20, 24; 122b-19; 125a-7;
126b-26; 127a-5, 9, 18; 127b-27; 128a-
20, 22; 128b-14; 129a-26; 130a-21, 22;
132a-1; 132b-2; 133b-23, 26; 134a-10,
12; 135a-13; 136a-23; 137b-13; 141b-
17; 142b-10, 26; 143b-7, 21; 144a-13;
145a-22; 146a-7; 146b-2, 6; 148a-23,
24; 148b-15; 149a-18, 21; 151b-19;

153b-1; 154a-14, 16; 156a-2, 23; 158a-
24; 160b-5; 161a-4; 164b-3, 4, 27;
165b-28; 168a-1, 25; 169b-4, 5; 170b-
1, 5; 171b-2, 12; 172b-28; 174b-3, 21;
175a-10; 175b-1; 176a-5, 14, 16, 21,
30; 180a-14; 180b-23, 26; 189a-28;
192b-8; 194a-5; 196a-10; 199b-27, 28;
200a-7

b.-meye 185b-17

b.-mez 111b-2; 130a-29; 148a-23;
149a-15, 17; 176a-5

b.-miş 122b-11; 167b-26

b.-miş ol- 158a-4

b.-se 154b-7

b.-üp 140a-4; 146b-2; 160b-5; 164b-
28; 171a-5; 171b-16; 176b-14

bitiş- bitişmek

b.-miş 166b-3

b.-üp 116b-19

bitişdir- bk. bitişdür; bitiştiirmek

b.-mek 190b-22

b.-üp 165b-9

b.-ür 173b-21

bitişdür- bk. bitişdir; bitiştiirmek

b.-e 103a-6; 110a-3; 128b-22; 134b-
27; 138b-8; 149b-22; 198a-16, 17

b.-mege 104a-19

b.-üp 142a-16

b.-ür 151a-17

bitişdürme

b.+de 198a-27; 198a-27

bitlen- bitlenmek

b.-miş ol- 118b-15; 129b-13

bitū'āt *Ar.* sütlegen

b. 118b-13

bituniķa *Yun.* botanik

b. 111b-5

bitür- yetiştirmek, üretmek

b.-e 105a-9, 17; 107a-26; 111b-3; 113b-21, 22; 125a-26; 126a-13; 130a-11; 132b-19, 27; 140b-21; 152b-12; 156b-9; 160a-3; 161b-28; 162b-4; 164a-27; 185b-23; 187b-8; 193a-15; 193b-4, 23

b.-mek için 162a-11; 165b-10; 174a-14; 184b-3

b.-meye 193b-23

b.-üp 105b-5; 126b-2

b.-ür 104b-28; 121a-19; 129b-20; 142a-20; 162b-4; 165b-8; 167b-13; 187b-1; 189a-18

b.-ürler 106a-3; 171a-27

bitürici bitirici, yok edici

b. 105a-9; 190a-25

bi't-ıtabi' *Ar.* elbette

b. 109a-5

biz biz

b. 143b-29; 188a-22

b.+e 134a-25

b.+üm 106a-17; 125b-1; 128b-13; 142b-24; 146a-13; 151b-7; 157a-6; 169b-8; 170b-1

bi-zātihi *Ar.* kendisi

b. 139a-8; 145b-29

boğa diken çakır diken

b. 113a-6

boğaca *İt.* hamursuz ekmek

b. 107b-22; 107b-23

boğaz boğaz

b. 147b-29; 155a-6; 155b-1; 162a-13; 164b-17; 166b-29; 174a-22; 199a-4

b. ağrısı 103b-17; 104a-25; 107a-12; 109b-13; 126a-16; 126b-11; 136b-3; 140b-1; 151a-29; 158b-19, 23; 174b-24; 189b-13; 199a-5

b.+a 123a-2; 166b-28, 29; 197a-26

b.+a zarar it- 140a-29; 143b-26; 147a-19; 188b-24

b.+da 132b-11; 133a-16; 137b-7; 166b-28; 174b-23; 188b-13

b.+da kuruluş 110b-10

b.+da ol- 119b-13

b.+da ol- ağrı 144b-25

b.+da ol- şiş 124b-29; 144b-6; 157b-4; 158b-15

b.+ı yumuşat- 114a-15

b.+ına aşako- 164a-18

b.+uñ 101a-6; 187a-15; 187a-17

b. içine ko- 185b-10

b. içine al- 185b-25

b.+ı kes- ol- 191a-7

b.+ı şāfi it- 196a-23

b.+da yapış- 198b-28

boğazla- boğazlamak

b.-dıkdan sonra 111b-3

b.-yup 123b-24; 162a-28

b.-yup pāk it- 123a-16

boğazlan- boğazlanmak

b.-up 114a-2

boğıcı boğucu

b.+dur 153b-6

boğul- bk. boğulmak, boğulmak

b.-mağa 126b-11

b.-mağı 126a-14

b.-mağ 118b-16; 154a-4; 155a-6, 7;
162a-14; 173b-27

b.-miş 152b-5; 166b-27

boğılma boğulma

b.+sı 111a-4

b.+sına 111b-18; 141b-10

b.+sından 130a-13

boğul- bk. boğulmak, boğulmak

b.-an 123a-1

boğum bitki gövdesindeki şişkince
kısımlar

b.+ı 168a-2

b.+ı (baş parmağın b. kadar) 174b-19

b.+ında 124b-4

b.+ından 137a-13

b.+ları 115a-12

boğumlu boğumlu

b. 103a-29; 145a-5; 157b-9; 158b-1;
180b-2

b.+dur 180a-28

boğurtlak solunum borusu

b. 108b-20

boncuk boncuk

b. it- 186b-23

bosna *Lat.* Balkanlarda bir bölgenin
adı, Bosna

b.+da 104b-21

bostān *Far.* sebze bahçesi, bostan

b.+da 179b-18

b.+da ol- 179b-19

b.+larda 106a-2; 121b-3; 172b-14

b.+larda ol- 189a-27

bostānī *Far.+Ar.* yabani olmayan,
kültür bitkisi

b. 106a-3; 112a-28; 113a-3; 116a-28;
126a-2; 155b-17; 156a-28; 196a-10

b. ol- 114a-8; 130a-19; 171a-27

b.+den 141b-2; 196a-11

b.+iden 155b-19;

b.+si 112a-5; 112a-6; 114a-8; 121b-2;
130b-28; 141b-1; 147a-6; 147a-18;
152a-24; 155a-18; 171a-21; 178a-24;
190a-16; 196a-14

b.+si ol- 130b-24; 155a-18; 189b-20;
196a-8

b.+sidür 106a-3

b.+sinde 147a-14

b.+sinden 178b-26; 190a-15; 191a-21

b.+sinden it- 121a-9

b.+sine 171a-21

b.+sini 131a-8; 191a-21

b.+sinün 112b-27; 131a-24; 147a-12,
14; 147b-9, 15; 151b-29; 155a-19;
179a-2; 197b-8

boş boş

b. 102b-13; 132a-2; 153a-28; 167b-25;
167b-29; 168a-26; 169b-23, 26

b. bögrekler 157b-12; 158a-12; 168b-
18

b. böğür 196b-14

b.+dur 103b-5; 113a-9; 124b-5; 137a-
15; 146a-3; 156a-23; 166b-3; 171b-11

boşalt- boşaltmak

b.-up (boşaldup) 165b-4

boşan- (sıvı şeyler için) birden ve bol akmak

b.-up 188a-15

boşat- boşaltmak

b.-alar (boşadalar) 120b-21

boy I vücudun, insan ayakta dik durduğu zaman, yerle kafasının tepesi arasında kalan uzunlamasına olan ölçüsü; endam

b.+ı (âdem b.) 176a-5, 21

boy II tohumu pastırma çemeninde kullanılan bir bitki; boy otu; poy otu, (Trigonella foenograecum)

b. 155b-3, 28

boya boya

b. (kara b.) 182a-5;

b. it- 142b-11;

b. ol- 133a-26; 142b-17; 195b-24

b.+lar 133b-5

b.+lara 109a-16;

b.+sı (ketm b.) 142b-11;

b.+sı (saç ve saçal b.) 133b-4;

b.+sı (sülüğen b.) 193a-5

boya- boyamak

b.-dukları 190a-13

b.-mış 181b-15

b.-r 105b-9; 133b-4

b.-rlar 172b-12

b.-ya 176b-12; 176b-26; 186a-19

b.-yalar 190a-13, 14

b.-yup 142b-12

boyama boyama

b.+sı 176b-24

boyan- boyanmak

b.-mış 181b-15

boylu boylu

b. (uzun b.) 131b-12

boynuz boynuz

b. 117b-12; 155b-27; 176b-18; 180a-25

b.+ı 102b-18; 118b-21; 121a-10; 122b-11; 158a-29; 158b-4; 160a-28; 174a-4

b.+lar 115a-20

b.+ları 131b-19, 20

boynuzlu boynuzlu

b. haşhâş 156a-1

boyun gövdenin baş ile omuz arasında kalan kısmı

b.+ı (âdemün boynı gerüsü) 165b-23

b.+ı (boynı ince) 112a-10

b.+ı (boynı kısa) 112a-10

b.+ı (boynı uzun) 116b-23; 186a-8

b.+ı (boynı) 127b-10

b.+ına (boynına) 188a-11

b.+ına (kimesnenün boynına) 124b-17; 137a-27

b.+ları 131b-19

b.+larına 188a-13

boz kül rengi, gri, boz

b. bakkal 111a-15

b. ol- 173b-10

b. sapur 104b-21

b. süpürge 153b-15

b.+dur 134b-22; 148a-29; 197b-11

b.+rak 160b-7

b.+rakdur 152a-16; 169a-16

boz- bozmak

b.-ar 110a-6; 110a-6; 119b-13; 122a-27; 123b-14; 130b-27; 150b-17; 160a-19; 166a-8; 168b-2; 169a-21

b.-up 184b-26; 199b-15

boz bakkal bir kuş türü, karatavuk ya da kara bakal (erkek) ve boz bakal (dişi)

b. 111a-15

boza boza içeceği

b. 106a-25

b.+dan 106b-14

b.+lar 106b-15

b.+laruñ eñ şovuğı 106b-16

b.+ya 106b-11

bozğun bozgun

b. ol- 107b-12

bozğunluk bozgunluk

b.+larında 195a-12

bozluk bozluk

b.+a (bozluğa) 113a-28

bozıcı bozucu

b. (ağız b.) 157b-9

bozıl- bozulmak

b.-a 185a-28

b.-mak 103b-18

b.-maya 109a-16;

b.-maz 134a-29

b.-mış 121b-23; 133a-14; 145b-5; 154b-18

b.-up (mi^c deleri b.) 111b-26

b.-up 157a-20; 183a-2

b.-up çürü- ol- 114a-23

b.-ur (rengi b.) 110a-6

bozılma bozulma

b.+sı 118a-20

b.+sına 127b-11

bozma bozma

b.+sı (ağız b.) 153a-5

bozmaıklık bozmaıklık

b. (ağız b.) 143b-11

b.+ı (bozmaıklığı) 154a-17

böbrek bk. bögrek, böbrek

b. 113b-26

b.+ler 147b-22

b.+lerinde taş ol- 168b-18

b.+leruñ eyüsi 114a-1

böcek böcek

b. 122b-25; 173b-20

b. (sümüklü b.) 198a-3; 198a-4; 198a-25

b.+e (böcege) 136b-8;

b.+i (ağustos böcegi) 140b-29;

b.+i (hamām böcegi) 143a-29;

b.+i (poğ böcegi) 108a-11; 136b-8

b.+i (sümükli böcegi) 198a-28

b.+ler (kabuklu ol- sümüklü b.) 198a-23

b.+ler (zehirlü b.) 123a-4

b.+ler 143b-1

b.+lerdür (kızıl b.) 143b-1

bögrek bk. böbrek, böbrek

b. 194a-14

b.+de 151a-14

b.+de taşları ufaqla- 151b-21

b.+ler (boş b. şovukları) 157b-12

b.+ler 112b-15

b.+ler ağırları 114b-14; 166b-20; 170a-8; 194b-6; 195b-22

b.+lerde 119a-15; 140a-19; 155a-15; 164b-14; 177b-18

b.+lerde ol- çıbanlar 172a-21; 175a-18

b.+lerde ol- marazlar 172b-16

b.+lerde ol- taşlar 105b-8; 130b-12; 131b-25; 143b-14; 156b-6; 197b-28

b.+lerde şovukdan ol- ağırlar 178a-29

b.+lerden 142b-4

b.+lere 101b-8; 106a-28; 122a-17; 194b-13

b.+lere zarar it- 107b-10; 112a-17

b.+leri 114b-10; 157b-12; 186b-20; 192b-15

b.+leri yağla- 168b-16

b.+leri ziyâde kızdır- 133a-8

bögrölce börölce

b. 115a-20, 24, 25, 29; 115b-1, 4, 8; 118a-1, 21

b.+nün 115b-8

b.+yi 115a-25; 115b-4

bögür böğür

b. 158a-12

b.+de 196b-14

b.+lerin 168b-19

böğürtlen böğürtlen

b. 105a-29

b. ağacının köki 105b-7

b. yaprağı 103b-1; 105b-22

b.+den 105b-18; 105b-23

bölin- bölünmek

b.-üp 145a-22

bölük bölük

b. 166a-4

b.+i (bölüğü) 168a-23

b.+inden (bölüğinden) 168a-23

böyle böyle

b. 115a-26; 134b-11; 138b-3; 148b-24; 161b-2; 163a-15; 175a-5; 176b-19; 184a-11; 185a-24; 185a-28; 186b-7; 187a-2; 189b-19; 191b-14; 194b-27

b. eyle- 144a-3

b. hâşıl ol- 170a-23

b. iken 149b-16; 149b-17

b. it- 105a-8; 107a-4; 111a-1; 126b-25; 134b-27; 138a-13; 140b-21; 141a-5; 142a-14; 157a-5; 162b-7; 166a-14; 172a-17; 178b-16; 180b-19; 182b-26; 183b-10; 185b-27; 187b-6; 188a-17; 190a-24; 193b-13; 194b-28; 195b-13

b. kurut- 193b-11

b. nef it- 125a-28

b. ol- 108b-3; 110a-13; 117a-1; 117b-28; 124a-18; 129b-15; 132b-8; 133b-10; 136a-7; 142b-7; 143b-27; 145b-14; 151a-27; 155a-7; 159a-26; 159b-1; 161b-12; 162a-21; 163a-23; 166b-23; 177a-5; 188a-28; 191a-20; 193a-1

b. ol- 123b-10; 182b-25

b.+dür 103a-17; 103b-7; 105a-23;
110b-20; 112b-10; 114b-10; 119a-15;
120a-5; 152a-10; 166a-26; 169a-18;
176a-14; 188b-4; 199b-28

bu bu

b. 100b-6, 9, 10, 14, 18, 19, 20, 27, 28;
101a-28; 101b-12, 17, 19; 102a-28, 29;
102b-1, 16, 17, 29; 103a-18; 103b-2,
15, 18; 104a-3, 6, 16; 104b-7, 8, 11;
105a-1, 16, 17; 105b-1, 6; 106a-16, 17,
26, 29; 106b-1, 2, 3, 6, 9, 25; 107a-3, 6;
108a-26; 108b-15; 109a-5, 10, 28, 29;
109b-16, 20; 110a-7, 22; 111a-5, 16;
111b-1, 3, 5, 9, 15; 112a-8, 9, 10, 12,
21; 113a-22; 113b-7; 115a-5, 6, 9, 14;
115b-19, 21, 25, 28, 29; 116a-1, 6, 7,
10, 15, 16; 116b-17, 18, 19, 27; 117a-
13, 15, 16, 23, 24, 28; 117b-7, 8, 9, 12,
15, 19, 27; 118a-25; 118b-8; 119b-9,
20; 120a-25, 26, 28; 120b-1, 2, 13, 21,
29; 121b-8, 20, 23; 122b-4, 6, 9, 14, 16,
17, 20, 21, 22; 123a-9, 13, 15; 124a-1,
7, 20, 27; 124b-7, 10, 14, 21, 28; 125a-
6, 10, 20, 29; 127a-1, 9, 19, 21, 22, 23;
127b-15; 128a-19, 20; 128b-26, 27, 29;
129b-4, 7, 15; 131a-1, 3, 8; 131b-28;
132a-13, 19; 133a-20; 133b-14, 18, 23;
134a-10; 134b-21, 23, 24, 25; 135a-18,
19, 27, 28; 135b-1, 15; 136a-14; 137a-
17, 23, 24; 137b-2, 16, 23, 29; 138a-2;
138a-8, 24, 29; 138b-2, 19, 24; 139a-
15, 21, 22, 25; 139b-7, 18, 20, 21;
140a-13; 140b-5; 141a-1, 26; 141b-1,
9, 14, 26, 28; 142a-4, 6, 12, 24; 143a-2,
5, 6, 7, 13, 16, 22, 24, 27; 143b-1, 15,
17, 27; 144a-6, 7, 13, 14, 25; 144b-2,
13, 18; 145a-2, 3, 5, 15, 21; 145b-1, 17,
20; 146a-1, 2, 10, 14, 15, 16, 21, 23, 25;
146b-1, 7, 9, 17, 21, 23, 25, 26; 147a-2,
5, 13; 148b-21; 149a-1, 23; 150a-3, 17,
20, 22, 26, 29; 150b-8; 151b-6, 8, 9, 12,
22; 152a-2, 5, 16, 17; 154a-8, 10, 13,
17, 26; 154b-17; 155b-15, 16, 17, 22,
24; 156a-2, 11, 12, 13, 15, 27; 156b-22;
157a-16; 158a-2, 17; 158b-7, 21; 159a-
12, 13, 14, 21, 23; 159b-2; 160a-13, 18,

22; 161a-9, 11, 15, 16, 19, 22; 161b-2,
3, 18, 21, 25; 162a-10, 18; 162a-18;
162b-22, 29; 163b-27; 164a-5; 164b-8,
10, 16; 165a-10; 165b-2, 20, 23; 166a-
1, 6, 11, 15, 20, 24, 26; 167a-1, 3, 7, 20;
167b-14, 21, 24; 168a-11; 168b-9, 12,
29; 169a-3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18,
19, 23; 169b-8, 9, 10, 11, 20, 25, 28, 29;
170a-10, 13, 17, 24; 170a-13, 17, 24;
170b-2, 16, 20, 23, 24, 29; 171a-9, 11,
15, 16, 18, 27; 171b-2, 3; 172a-19, 27;
172b-8, 13, 17; 173a-1, 9, 10, 15, 19;
174a-26; 174b-4, 9, 21; 175a-3, 5, 15,
19, 28; 175b-17, 18; 176a-2, 4, 5, 7, 10,
26; 176b-22, 27; 177a-1, 4, 16, 27;
178b-20; 179a-2, 4; 179b-1, 18, 22, 24;
180a-9, 16; 180b-2, 3, 17, 19, 22, 26,
28; 181a-1, 2, 9, 10, 14, 15, 16; 181b-
2, 3, 11, 12, 13, 16, 19, 26; 182a-3, 8,
10, 13, 14, 17, 18, 27; 182b-5, 12; 183b-
5, 9, 15, 17; 184a-11, 26; 184b-11, 14,
20, 27; 185a-23, 24; 186a-1, 4, 22, 27;
187a-1, 13; 187b-1, 4; 188a-5, 17;
189b-25; 190b-10, 20; 191a-5, 10;
191b-1, 13, 17, 22, 26; 192a-7, 14, 15,
17, 27; 192b-2, 6; 193a-9, 28; 194a-20,
21; 194b-2, 12; 196a-19, 20, 24; 196b-
6; 197a-7; 197b-21, 22, 25, 28, 29;
198a-1; 198b-4; 199a-2; 199b-1, 13,
28; 200a-1, 3, 13

b.+dur 100b-10, 27; 101a-5, 22; 101b-
2; 102b-4; 103a-18; 103b-19, 22; 104b-
2; 105b-25; 106b-6, 10, 19; 107a-18,
21; 107b-6, 23; 108b-22; 109a-25;
109b-9; 110a-12, 27, 29; 110b-8; 111b-
3; 112b-12; 114a-2, 22, 25; 115b-2, 9;
116a-20; 116b-10, 19, 24; 117a-22;
118a-27; 118b-9; 118b-16; 123a-22;
124a-10, 14, 17; 124b-14; 125a-2, 13;
130a-10, 26; 130a-15, 23, 27, 28; 131b-
8, 20, 27, 28; 132a-21; 134a-11; 134a-
21; 135b-26; 136a-6; 136b-2; 137a-23;
137b-8, 10; 138a-4; 138a-9, 14; 138b-
15; 139a-11, 16; 139b-12, 15; 142b-6;
143a-7; 143b-5, 15; 144a-3; 145a-28;
145b-18; 147b-19, 24; 148a-4, 9; 150a-

14, 16; 150b-3, 20; 151a-3, 12, 23; 151b-29; 152a-1, 27; 152b-9; 153a-5, 18; 153b-2, 6, 16; 154a-1, 2, 4; 154b-21; 155a-14; 155b-17; 157a-25; 158a-4; 159a-23, 28; 159b-9, 17, 25; 160a-23; 160b-15, 26; 161a-12, 23; 161b-15, 16; 162b-17; 164a-14; 166a-17, 23; 166b-8; 167a-3, 7; 168b-25; 169a-28; 170a-11, 22; 171a-17; 172b-2; 173a-29; 174a-24; 174b-29; 177a-28; 178a-18; 179a-16, 22; 180b-17; 181a-10; 181b-26; 182a-8, 10, 11, 21; 182b-29; 183b-7; 185b-8; 186a-2, 12, 13; 186b-6, 26; 187a-13; 189a-3, 11, 20; 190a-10; 190b-8, 17; 191b-7, 22; 193a-7, 19; 194a-4; 195b-25; 197a-4; 197b-25; 198a-28; 198b-6; 199a-22; 199b-11; 200a-6

b.+ña 108b-17; 118b-18; 126b-24; 130b-27; 147a-10; 155b-19; 156a-1; 156a-28; 166a-7; 171b-15; 175a-4; 176a-2; 182a-20; 196a-15, 27

b.+nda 106a-17; 108b-16; 155a-9; 165a-27; 188a-22

b.+ndan 122b-17; 148a-25; 155b-17; 156a-14; 159a-2; 160a-24; 170a-23; 176a-23; 182a-27; 187b-7

b.+ndan öte ol- 166b-14

b.+nı 147a-18; 165b-2; 171a-26; 176a-3

b.+nlar 147a-4; 162a-4; 165a-1

b.+nlara 102b-15, 16; 107b-24; 110a-26; 110b-2; 134a-14; 164b-29; 173b-27; 199b-4

b.+nlardan 110b-3; 135b-3; 139a-18; 144a-24; 147a-3; 167a-13; 192a-10; 199b-5

b.+nların cümlesin 198b-14

b.+nların ikisi 138a-3

b.+nların ta'âmlarına 167a-9

b.+nların yubüseti 181b-4

b.+nuñ 183b-13

b.+nuñ a'zāya geçmesi 180b-9

b.+nuñ baldırı 130b-25

b.+nuñ bürüdeti) 155b-18

b.+nuñ çiçeği 102a-25

b.+nuñ çiçeğinde 105b-21

b.+nuñ dağı çıkarması tarîki 136b-21; 168b-21

b.+nuñ dağı çıkarmasının tarîki 181b-5

b.+nuñ dağı nebâtı 172b-9

b.+nuñ dağı 'ilâcı 155a-8

b.+nuñ dağı te'siri 187b-2

b.+nuñ dağı te'siri 187b-2

b.+nuñ dağı yemişi 164b-8

b.+nuñ degirmedür 113a-12

b.+nuñ keskinliği 130b-28

b.+nuñ kiçirekdür renginde 165b-18

b.+nuñ kökleri 135a-15

b.+nuñ köklerine 135a-16

b.+nuñ kuvveti 122a-24; 187b-13

b.+nuñ nebâtının yaprakları 171b-4

b.+nuñ nef'i 159b-6

b.+nuñ siyāha mā'il kıvılcı renklü çiçekleri 146b-5

b.+nuñ şuyı 172a-1

b.+nuñ suyundan 172a-10

b.+nuñ te'siri 187b-3

b.+nuñ tohumı 171a-7

b.+nuñ üzerinedür 199b-29

b.+nuñ yaprağı 122b-12; 134a-5; 145a-4; 146b-3; 172b-10; 187b-27

b.+nuñ yapraklarının uçları 118a-21

b.+nuñ yemişi 105b-20

b.+nuñla 122b-22; 170a-7; 186a-23; 191b-12

bucağ köşe

b.+ına 162b-12

b.+larında 167b-15

bucaklı köşeli

b.+dur 175a-6

buçuk yarım, buçuk

b. 130a-1; 130b-2, 3, 5, 8, 19; 133a-22; 144b-26; 145b-16; 153a-7; 157b-6; 169a-20

b. (bir b.) 106a-11; 113a-22; 119b-28; 125b-14; 132a-27; 134b-19; 143b-5, 16; 149a-6; 159b-12; 178a-10, 21; 184a-4; 185a-5; 187a-13; 188b-26

b. (dört b.) 122b-1; 138a-21

b. (iki b.) 158a-21

b. (üç b.) 181a-11

bud insan vücudunun kalça ile diz arasındaki bölümü

b. 130b-15

budağ budak

b.+da 117a-2

b.+dur 168a-25; 180b-2

b.+lar 192a-21

b.+ları 103b-3, 4; 105b-22, 29; 116a-5; 121a-3; 122a-22; 122b-10, 13; 125a-27; 127a-9; 128a-2; 128b-12; 129b-17; 135b-20; 144a-10; 144b-18; 145a-5; 146a-3; 146b-23; 151b-27; 152a-2; 156a-24, 27; 157a-7; 164b-3, 5; 171b-

5, 6, 13, 16; 172b-10; 174b-16; 175a-6; 175b-6; 178b-27; 184a-19; 187b-23; 189a-23, 24; 190a-10; 200a-10

b.+ların 190a-8

b.+ların şık- 126b-6

b.+larına 178b-28; 189a-25

b.+larında ol- yapraklar 146a-4, 5

b.+larından 121a-11, 12, 13; 179a-16

b.+larını 175a-11

b.+larının 124b-8; 137a-18; 164b-6

budağlan- budaklanmak

b.-ur 117a-1; 174b-3

budağlı budaklı

b. 144b-12

buğday buğday

b. 100b-3, 5, 7, 8; 105a-14; 107b-11, 15, 17; 107b-18; 107b-19; 107b-21; 107b-20, 27; 108a-1, 3, 4, 8; 109a-22, 23, 28; 155a-3; 170b-1; 170a-29; 170b-4, 5

b.+a 109a-24

b.+dan 117b-24; 122a-10; 125b-14; 128b-23; 157a-23

b.+dan sonra 107b-25

b.+dur 109a-23

b.+ı 100b-7; 107b-16; 117b-22

b.+uñ 107b-11; 107b-22

būḥā *Far.* bk. biṣā sıçan otu bitkisi

b. 180b-24

b.+dur 180b-25

buḥār *Ar.* buhar

b. 138a-6; 187b-6; 197a-10

b. it- 115a-28; 131a-11; 178b-22

b. ol- 120b-8; 164a-5
 b.+dan 200a-12
 b.+ı 117b-2, 3, 187b-5; 190b-3; 198b-20
 b.+ına 169a-28
 b.+ını 127b-10
 b.+lar 117a-12
 b.+lara 197a-14
 b.+lardan 169a-12
 b.+ları 167a-11; 197a-15
 b.+ları ol- 143b-2
buḡūrlan- *Ar. +T.* tütsülenmek
 b.-salar 131b-6
buḡūl *Ar.* sebzeler, yeşil otlar
 b.+den 117a-4
bul- bulmak
 b.-dı (ḡalāş b.) 130b-7; 130b-9
 b.-duḡda (kemālin b.) 142b-14
 b.-duḡda (nihāyet b.) 158b-2; 171b-16
 b.-duḡlarında (nihāyet b.) 172a-11
 b.-ıcaḡ (kemālin b.) 134a-6
 b.-maḡla (kemālin b.) 150a-14
 b.-mamış (kemālin b.) 139a-14
 b.-maya (taḡlīl b.) 145b-2
 b.-mıḡ (kemālin b.) 107b-12; 147b-26; 159b-15; 160a-16; 168b-26
 b.-mıḡ (nażc b.) 140b-18
 b.-mıḡ (şıḡḡat b.) 195b-13
 b.-mıḡdur (şıḡḡat b.) 131b-28
 b.-mıḡdur (şöhret b.) 167b-22
 b.-up (devāy b.) 146b-17

b.-up (kemālin b.) 150a-6; 158b-1, 2; 181b-17; 189b-19; 190b-16, 29
 b.-up 123a-16; 130b-17
 b.-ur (ḡalāş b.) 130b-17
 b.-ur (kemālin b.) 189a-26
 b.-urlar 120a-4
 b.-urlur (neḡ b.) 150b-23
 b.-ursa (kemālin b.) 106b-28
 b.-amayup (kemālin b.) 149b-28; 150a-3
bula- bulamak
 b.-yup 183a-10
 b.-yup (fetīleye b.) 184b-11
 b.-yup (ḡaṡrana b.) 163b-19
 b.-yup (‘aşfer ile b.) 186a-25
 b.-yup (penbe pāresine b.) 181a-28
 b.-yup (yūñ pāresine b.) 172a-3
bulāder (?) bir tür yemiş
 b. 118b-25
bulamaḡ bulamaḡ
 b. 102b-19; 109b-2; 114b-23; 185b-28
 b.+ı 142a-17
bulan- bulanmak
 b.-duḡı zamānlarda 109a-7
bulandur- bulandırmak
 b.-ur (göñli b.) 102a-11; 126a-22; 160b-23; 181b-18; 186b-14; 190b-13; 169a-2
 b.-ur (göñül b.) 161a-11
bulanık bulanık
 b. (göñül b.) 114a-24
 b. (havā b. iken) 169a-17

b. it- 145b-8
b. ol- 109b-25; 109b-25; 169a-17
bulanma bulanma
b.+sını (göñül b.) 115b-16
bulaşdır- bk. bulaşdur-, bulaştırmak
b.-up 142a-5; 166b-20
bulaşdur- bkz. bulaşdır-, bulaştırmak
b.-sa 183a-9
b.-salar 104a-20; 141a-29
b.-up 120a-15
bulğar Bulgar milletinden olan kişi
b. 200a-22
bulın- bulunmak
b.-a 133b-3
b.-an 124b-16; 129a-11; 136b-11;
137a-26; 164a-19; 164b-23; 191b-6
b.-anuñ 191a-19; 198a-20
b.-dı 130b-8
b.-dığı 139a-26
b.-duğı 161b-1
b.-masa 103a-8; 109b-21; 118a-13;
118b-12; 121a-20; 130a-19, 25; 131a-
22; 133b-10; 134b-18; 136a-9; 137b-
24; 142a-22; 144b-27; 147b-13; 154a-
28; 157b-20; 159a-4; 168a-21; 169a-7;
170a-18; 173a-26, 27; 174a-27; 178a-
20; 186a-7; 187a-3; 188b-24; 191a-19;
191b-6; 197b-7
b.-mayıcak 135b-16
b.-maz 123a-6; 179b-13
b.-mazsa 115b-12; 121a-9; 145b-4;
180b-18; 189a-22; 193b-12
b.-up 120b-15; 157a-14; 166b-11

b.-ur 112a-12; 113a-1; 119a-12; 123a-
7; 139a-11; 149a-12; 152a-15; 161a-
20; 167b-22; 169a-11, 12; 169b-22;
172b-29; 173b-7; 179b-14; 180a-26;
180b-22; 181b-15; 189a-2; 192a-5;
195a-10; 197b-27; 200a-22
b.-ursa 110b-3
burc Ar. burç
b.-ı ħamel 178b-13
b.+ına (cevzā b.) 129b-8
b.+ına (ħamel b.) 117b-8
burcuḳ güzel kokulu
b. 176a-22
burçaḳ burçak
b. 113a-28; 116b-28
b. dañesi 146a-9
b. unı 113b-4; 163a-8
b.+dan 105a-17
b.+ı 113b-5; 113b-16
büre *Far.* kuyumcuların kullandığı tuza
benzer madde
b. (kıızıl b.) 107a-16; 174a-8
b. 185b-20; 189b-9
b. ħat- iç- 153a-19
b.+den (kıızıl b.) 138a-23
b.+dür (kıızıl b.) 101b-29
b.+lere 175a-17
b.+yi 195a-19
burḳa *Ar.* Arap kabilelerinden biri
b. 151b-12
bürḳiyye (?)
b.+den (ħarāret-i b.) 101b-15
bürḳiyyet (?)

b.+i git- 101b-17

buru sancı, ağrı, doğum sancısı

b.+sı ol- 186b-13

burıcı burucu

b.+dur (dili b.) 153a-4

burun burun

b. delikleri 152b-3

b. delükleri 190b-4

b. içerü ko- 101b-26; 102a-9, 17; 108b-15; 136b-2

b. içi 100b-29; 127b-8; 199a-16

b. içine ko- 117b-4

b. içine koy- 140b-2

b. içine şık- 182b-13

b. içine tamlat- 140b-11; 170b-28

b. içine üfür- 138b-27; 163b-7

b. içini kıcıkla- 198b-5

b. kanı ak- 148b-17

b. kanın diñdür- 117b-5; 198a-19

b. kanın tut- 103b-24; 112a-29

b. kanını kes- 182b-19

b. kanını ziyāde akıt- 148b-18

b. kemerdekleri 101a-20

b. tütüzdür- 112a-29

b.+a 163b-19

b.+da 170a-4

b.+da ol- 183a-13, 14

b.+dan 118b-7; 127b-10; 136b-14, 24; 138b-28; 140a-7, 17, 21; 195b-1; 140b-2; 142a-13; 152a-10; 186b-16

b.+ından (burnından) 136b-24; 173a-20; 180b-15; 181a-19

b.+ına (burnına) 117a-21

burun **ķamışı** burun deliği

b. 163b-12

buruş- buruşmak

b.-mayup 107a-5

b.-mış ol- 136b-17

buruş buruş buruş buruş

b. 191b-8

buruşma buruşma

b.+sına 112a-19

buruşuk buruşuk

b.+ı (buruşuğı) ol- 125b-24

b.+ları gider- 124a-23; 125b-25

b.+ların gider- 133a-4

būřır *Far.* sığır kuyruđu bitkisi

b. 116a-1

buşum *Ar.* terebentin

b. 138b-12; 167b-14

b. yağı 140b-9

buyān *Ar.* meyan otu ve bu otun kōkü

b. 108b-18, 22; 116a-25; 159a-5

buzadı buzağı

b. beyni 108b-9

b. burnu 102a-23

b. māyesi 102a-23

büber *Yun.* biber

b. 106b-21; 107a-24; 107b-4, 7; 108b-5; 114a-4; 115b-11; 122b-16; 167a-27; 197b-11

b. ağacı 109b-15; 167a-22

b. çiçeği 167a-20

b. keskinliği 167a-25

b. mi^c deye eyü 107b-8

b. ol- 106b-28, 29; 167a-21

b. yelleri tağıt- 107a-17

b.+den (beyāz b.) 107a-5

b.+den 167a-26

b.+dür 107a-4

b.+e 144a-11

b.+i (haber b.) 148a-20

b.+i 107a-25; 107a-29

b.+ün 107a-4

bürçük bileşik çiçek durumu

b. 116a-4

bürüdet Ar. soğukluk

b. 108a-26; 111a-9; 127a-11; 135a-6;
137b-21; 147b-19; 151a-12; 164b-9

b. gālib ol- 162a-22; 164a-3

b.+de 136a-14; 144a-28; 193b-20

b.+e 127a-12; 123a-8; 151a-20

b.+i 101a-17; 105b-2; 109a-24; 120b-
27; 155b-14, 18; 156b-4; 157a-22;
157b-23; 158b-6; 164b-10; 192a-4;
193a-12; 194a-6; 198b-4; 200a-6

b.+in 158b-6;

b.+leri 136a-25

büsür Ar. henüz tam olgunlaşmamış
hurma

b.+den 150a-7

b.+dür 149b-28

b.+ün 150a-5

bütün hepsi, tam

b. ez- 108a-20

b. getir- 183b-6

b. ol- 118b-28

büyü- büyümek

b.-dükçe 103b-14

b.-meden men^c it- 105b-13

b.-meye 103b-14

b.-mez 127a-5; 180b-27

b.-yüp 153a-26

büyücek büyükçe, büyücek

b. 143b-21; 171b-8; 189b-21

b.+dür 115a-12; 130b-28; 171b-5

büyük büyük

b. 101b-13; 103a-6, 29; 105a-29; 106b-
22; 110b-27; 111a-16; 112a-10; 112b-
20; 113a-7; 114a-6; 114b-14; 115a-17,
23; 116a-7; 118a-21; 118b-2; 119a-11;
119b-29; 120a-4; 121b-20; 122a-26;
125a-7; 126a-2; 128b-11; 129b-19;
130a-28; 132a-12; 132b-2; 133a-29;
134b-6; 135b-6, 8; 140a-25, 28; 141b-
15, 16; 143b-7; 145a-27; 146a-6; 151a-
28; 151b-16; 152a-20; 153b-29; 154a-
1; 156b-10; 157a-29; 157b-25; 158a-
23; 158b-29; 161a-26; 161b-3, 6; 162a-
5; 163a-8; 165a-14; 166a-7; 167a-7;
167b-4; 169b-2; 171b-13, 15; 172a-17;
173a-4; 175b-6, 10, 11, 15; 176a-27;
177a-17; 179a-13; 179b-14, 27; 182b-
27; 184a-1, 15; 185b-4; 187b-21; 189b-
18; 192a-7; 193b-6; 194a-27; 196a-15,
21; 196b-19; 197a-17; 198b-13

b. ol- 103b-13; 108a-13; 109b-24;
116a-20; 122b-19; 125a-9; 126b-26;
130a-27; 131a-29; 142b-1; 147b-23;
150a-21; 150b-12; 151b-4; 152a-28;
156a-23; 158a-24; 161a-25; 166a-6;
167a-24; 176a-28; 181a-24; 181b-17;
187a-22; 187b-28

b.+dür 111b-14; 122b-4; 126b-27;
145a-17; 167a-22; 171b-1; 175a-24;
200a-23

b.+i (büyüğü) 200a-25

b.+idür (büyügidür) 130a-24

b.+ine (büyüğüne) 192a-19

b.+ini (büyüğünü) 126b-7

b.+rek 169b-2

b.+rekdür 171b-15

b.+ündendür (büyügündendür) 121a-
15

büyük **karınlı zehirli örümcek** zehirli
bir örümcek türü

b. 140a-28

büyüklik büyüklük

b.+i 135b-6; 161b-3

b.+ine 134b-6

büyült- büyültmek

b.-meye 103b-12

büz- I sıkıştırarak ve kıvrarak
daraltmak, kapatmak

b.-er 183a-18

b.-mekle 153b-21; 180b-5

b.-üp 138b-21

büz- II burmak

b.-üp 148a-20

büzici burucu

b. 139a-23

büzil- büzülmek

b.-mek 162a-16

b.-üp 136b-17; 143b-8; 187b-9; 194b-
7

büzilme büzilme

b.+sine 132a-10; 178a-2

büzür *Ar.* tohum; tane

b.+i 177b-3

-c-

cāhil *Ar.* cahil

c.+ler 111a-19; 118a-17

cā'iz *Ar.* caiz

c. 117a-24; 123b-21; 125a-10; 138a-4;
165a-29; 170a-28

c. gör- 116b-5; 179b-9

c. ol- 139a-5

c.+dür 100b-13; 106a-12; 106b-9;
112b-23; 114b-24; 116a-20; 118b-1;
119a-2; 128a-13; 132a-24; 135b-15;
138a-18; 143b-26; 145b-3; 146b-21;
162a-28; 164a-16; 167a-4; 171b-21;
173a-25; 181a-16; 183b-17

calinus *Yun.* ünlü bir doktor

c. 108a-23; 117a-23; 139b-24; 146b-
16; 170a-16; 176a-4; 182b-5; 192a-13;
194b-28

c.+a 108a-23; 176a-4

c.+dan 182b-5

cāmi' *Ar.* derleyen, toplayan

c. (şāhib-i c.) 169b-10

cāmid *Ar.* donmuş

c. (zāc-ı c.) 182a-11

cānavar *Far.* canavar

c. 117a-14; 175a-13; 194a-16; 195a-13

c. (zehirlü c.) 115a-18; 121b-16; 134a-
4; 137b-6; 154b-25; 166b-16

c.+lar (şovuḳ c.) 197a-3

c.+lar (yırtıcı c.) 154b-12

c.+lar (zehirlü c.) 104a-26; 107a-8; 108a-5; 108b-9; 111b-19; 113a-3, 27; 119b-28; 123a-19; 130a-12; 132a-8; 135a-23; 139b-2; 140a-20; 141b-8; 143a-24; 147a-15, 17; 147b-15; 153a-9; 156b-18, 19; 168a-5; 174a-2, 17; 183b-17; 184a-4; 188a-6

c.+lar 178b-1; 184b-7; 187a-20

c.+lardandır (dört ayaklı c.) 119a-13

c.+ları (zehirlü c.) 121b-17; 126a-29; 174a-17

c.+ları 174a-18

cānīb *Ar.* yan, taraf

c.+de görün- 165b-2

c.+den 174b-18

c.+i 102a-9; 192b-18

c.+in yak- 142a-5

c.+inde (ğarb c.) 175a-22

c.+inden 118a-19; 119b-16; 131b-18; 173b-11; 185a-20

c.+ine git- kökler 144a-13

c.+lerde 191b-12

c.+lerinde (hind c.) 180a-13

c.+lerinde 102a-28; 145b-3; 164b-1; 187b-22

c.+lerinden 118a-19; 129b-12; 183a-28

canṭīn (?) bir padişahın adı

c. 131b-26

canṭiyānā (?) bir bitki adı, cantin isimli bir padişahın adından değişmiştir

c. 131b-26

cārī *Ar.* geçerli olan, akıcı

c. ol- 108a-23; 117b-15; 163a-15; 194b-27

cāvşīr *Far.* bk. kāvşīr; maydanozgillerden ishâl kesici, sinirleri yatıştırıcı ve hayvanlarda cinsel istek uyandırmak için kullanılan otsu bir bitki

c. 115a-15; 129a-7, 24; 129b-18; 130a-19; 177b-14

c. it- 115a-16

c.+dür 129b-14

c.+i 129b-13

c.-i hindī 142b-19

cāzīb *Ar.* çekici, uygun

c. 164a-16

cāzibe *Ar.* çekim, albeni

c.+ile 177a-22

c.+sin 177a-19

cebelī *Ar.* dağla ilgili, dağa ait.

c. 111a-16

c. (fütenc-i c.) 133b-29

c. (kazīb-i c.) 168a-24

cedvār *Ar.* zencefil türünden bir bitki ve kökü

c. 130a-25; 130a-26; 130b-1; 130b-8; 135b-1; 180b-27

c.+a 183b-18

c.+ı 130b-3

c.-ı endülüsī 135a-11

c.-ı hindī 130a-21; 135b-2, 10

c.-ı rümī 135a-10

cehdiye *Ar.* Fas'ta deniz kenarında bir şehir

c. 175b-2

cehil *Ar.* bilgisizlik

c. 136a-9, 140b-6, 184b-26

celbehenk *Far.* bir tohum adı

c. 156a-19

c.+den 156a-20

cem^ç *Ar.* toplama, bir araya getirme

c. it-131a-8, 9; 139a-12; 149a-12; 151a-10; 161a-18, 19; 168b-27; 178b-5; 183a-12; 187b-10, 13

c. ol- 106a-8; 107a-9; 107b-5; 108a-18; 124b-6; 137a-16; 161a-21; 161b-10; 162b-12; 164b-7; 170a-23; 182a-10; 192a-7; 192b-5; 194a-7; 197b-4

c. olın- 190b-23

cemel *Ar.* deve

c. (lisānū'l-c.) 193a-15

c. (şevkü'l-c.) 170b-14

c.+e 163a-17

cemī^ç *Ar.* hep, bütün.

c. 127b-15; 130b-9, 13; 132b-2; 133b-14; 192b-27

c.+inde 155b-23

cemī^ç an *Ar.* hep birlikte

c. 105b-24; 107b-2; 110b-17; 112b-3; 115a-7, 14; 119b-14; 125b-27; 127a-19, 24; 128b-17; 129b-16; 130a-23; 132b-4, 11; 134a-13; 134b-12; 135a-5, 7, 25; 139b-3; 141b-24, 28; 144b-13; 145b-14; 146a-12; 146b-26; 149a-13; 152a-2; 159a-19; 162a-20; 168a-18; 170a-1; 172a-7; 173a-1; 182b-2; 187b-28; 189b-18; 190a-15; 192b-6; 194b-22; 195b-15, 16

cemmār *Ar.* hurma ağacının başının filizi

c. 149b-1

cemme *Ar.* hep, bütün

c.+si 151b-4, 11

cemre *Ar.* vücutta oluşan kırmızı şişler, iltihaplı bir yara, ateş göynüğü, yanıkara

c. 132b-17; 170b-20

cenāzīr *Ar.* bir tür çıban

c. 134b-26, 27

cenb *Ar.* kaburgaların bulunduğu bölge, böğür

c. 156b-26

cengel *Far.* eserdeki cengel kelimesi yazara göre kenger kelimesinin değişmiş halidir

c. 133b-17

cengel şakızı *Far.+T.* kenger sakızı, kenger bitkisinin kökünden elde edilen bir tür sakız

c. 133b-16; 191b-28

cerād *Ar.* çekirge

ç. 131a-27

c. (riclū'l-c.) 137b-16

cereb *Ar.* uyuz hastalığı

c.+e (‘illet-i c.) 111b-7

cereyān *Ar.* akım, akıntı

c. it- 192b-29

cesed *Ar.* ölü beden

c.+lerden 139a-8

c.+lerdendür 182a-6

cevāriş *Ar.* yemeği hazm ettirici bir macun

c. 120a-21

c.+lerden 101b-1; 149b-10; 151a-25; 151a-5

c.-i fülfuli 107b-26; 158a-16

c.-i kemmūn 107b-26; 120a-17; 158a-15

cevg *Ar.* boşluk, delik

c. 169b-4

cevher *Ar.* cevher, değerli taş

c. 139a-8, 183a-25, 186b-8

c.+den 198b-1

c.+i 198b-2; 198b-3

c.+ine 183b-20

ceviz *Ar.* ceviz

c. 132b-1; 132b-12; 133a-19; 133b-10; 134b-18; 137b-8; 150a-26; 150a-26; 185b-23; 197a-28

c. (dühnü'l-c.) 136b-13

c. ağacı 132b-2; 133a-28

c. dānesi 143b-15

c. içi 132b-4; 133a-18

c. kadar 175b-6; 186b-23

c. miqdārı 114b-15

c. rubbı 137b-7

c. yağı 132b-28; 136b-13

c. yaprağı 132a-1

c.+de 133a-5

c.+dür 134a-24

c.+i 132b-16; 133a-1, 13; 133b-7; 143b-6

c.+ün üsti 134a-29

cevz *Ar.* ceviz

c.-i bevvā 134a-24

c.-i erḳam 151b-3; 151b-11

c.-ü'ş-şevk 143b-6

c.-ü't-ṭıb 134a-24

cevz-i erḳam *Ar.* bk. ḥalāl otı, büyük kılır otu, hılta otu

c. 151b-3, 11

cevz-i bevvā *Ar.* bk. hindistancevizi

c. 134a-24

cevzā *Ar.* ikizler burcu

c. 129b-8

cevzü'ş-şevk *Ar.* habes cevizi, diken cevizi

c. 143b-6

cevzü't-ṭıb *Ar.* muskat

c. 134a-24

cezb *Ar.* kendine çekme

c. 157b-27

c. it- 107a-7; 152a-3; 161b-20; 170b-9; 180a-7

c.+i 193b-2

cezer *Ar.* havuç

c. 147a-6

cezire *Ar.* ada, yarımada

c.+de 117a-18

c.+den 118a-14

c.+lerde 129a-26

c.+lerde 192a-5

c.+lerden 117a-17

c.+nün ismi 161b-1

c.-yi ḳamer 118a-14

c.-yi ḳıbrıs 138a-2

cezire-yi ḳamer *Ar.* defne yaprağına benzer

c. 118a-14 dirler bir

cırcır *Ar.* su teresi

c. 121b-1; 122b-20; 130b-24; 155b-20

c. tohumı 192b-6

c.+uñ kendüsi 131a-9, 22

cırlayık ağustos böceği

c. 140b-29

cıva *Far.* civa

c.139a-7, 12, 13, 19, 21, 23, 29; 139b-2, 14, 15, 16, 17

c.+dan 139a-28

c.+nuñ 139a-10; 139a-20; 139a-25; 139b-5, 7, 8, 11

c.+yı 139a-13, 16, 27; 139b-3; 139b-10

c.-yı türābī 139a-26

cızıcık izler, küçük çizikler

c.+lar 134b-3

cibre *Ar.* suyu alınmak üzere sıkılmış meyve posası.

c. 129a-5, 7, 11; 138a-10; 138a-12

c.+den 138a-11

c.+nün 129a-5

c.+si 129a-8

c.+sin 129a-14

c.+siñe 138a-9

ciger *Far.* ciğer

c. 102b-24; 111b-23; 114b-16; 129a-15; 134b-9; 142a-23; 142b-3; 148a-14; 150b-15, 16; 152b-24; 158a-5; 158b-16; 172a-5, 21; 177a-21

c.+de 100b-15; 112a-23; 112b-9; 116a-11; 125b-5; 126b-3; 132a-11, 26; 147b-2; 150b-13, 14; 151b-1; 156a-3; 158a-10; 159a-1; 160b-12; 163b-11; 164a-3; 177a-18, 23; 178b-8; 181b-3; 183b-20; 184b-24; 188b-6; 192a-27

c.+deki 190b-16

c.+e 106b-15; 111a-20; 125b-7; 127a-28; 127b-7; 132a-20; 147b-5; 147b-6; 150b-14; 157b-18; 165a-13; 167a-19; 168a-13; 172b-17; 178a-15; 178a-20; 189b-17

c.+i 107b-4; 118a-8; 119a-28; 124a-9; 126b-15; 134b-5; 137b-22; 138b-20; 141b-11; 142a-26; 142a-29; 153a-4; 160a-8, 21; 166b-24; 188b-9

c.+in 141a-26; 167b-2

c.+inde 173a-15

c.+inden 124a-9; 141a-27

c.+inün 188b-19

c.+ler 142b-4; 142b-9

c.+leri 107a-22; 142a-23; 142a-29; 142b-1, 2; 142b-5

c.+lerinde 177a-2

c.+lerün 142a-28; 142b-4; 177a-17

c.+ün 177a-20

cilā *Ar.* parlaklık, parlatma

c. 165a-27, 28

c. eyle- 105a-13; 107a-17, 27; 124a-23; 125b-17; 138b-5; 140a-15; 160a-12; 177b-18; 192a-29; 195a-29

c. it- 101b-15; 104a-15, 17, 18, 23; 105a-9, 10, 24; 107a-7; 108b-19, 20; 113b-3; 114a-12; 114b-7; 119b-18; 121b-13; 122b-15; 124a-2; 124b-11; 125b-5, 16; 126a-24; 128a-15, 29; 128b-28; 129a-21; 131b-5; 136a-25; 136b-10, 11; 137a-21; 138b-7; 139b-26, 27; 140a-16, 25; 145b-26; 150b-18; 153a-4; 153b-8, 9; 155b-29; 156a-5; 157a-21, 24; 160a-21; 160b-8, 29; 167b-16; 169a-18; 170a-15; 170b-25; 174a-12; 175b-8, 9; 179b-3; 180a-7; 182b-1, 2, 26; 184a-29; 184b-20; 185a-

25; 188b-13; 192a-10, 25; 193b-9;
194b-23, 25, 29

c. vir- 100b-28; 105a-4; 109b-28; 117a-
19; 128a-14; 128b-7, 10; 152a-3, 13,
22; 166b-17; 190a-14

c.+ya 105a-12; 134a-13

c.+y1 175b-11

cild *Ar.* deri

c. 162b-13

cildiye *Ar.* cildiye, deri hastalıkları ile
ilgili tıp dalı

c.+sine (ṭabaḳa-y1 c.) 110b-8

cīm *Ar.* cim harfi

c. (ḥarfū'l-c.) 127b-23

cimā' *Ar.* cinsel birleşme

c. 111a-13; 167a-18

c. (taḥrīk-i c.) 148b-8; 166a-12

c. iṣṭihāsın taḥrīk it- 102a-13; 147a-11;
186b-4

c. iṣṭihāsın ziyāde it- 163a-23

c. iṣṭihāsını za' f it- 194a-15

c. it- 130a-2

c. olın- 163b-7

c. taḥrīk it- 117a-12; 147a-12

c.+dan ḳal- kimesne 165a-19; 184a-1

c.+dan kes- 114a-28

c.+a (keṣret-i c. mā'il ol-) 199a-24

c.+a eyü 115b-6

c.+a mu' ayyen 188b-7

c.+a müte' allık 112b-20

c.+a taḥrīk eyle- 105a-20; 111a-26;
113b-19; 115b-7; 116b-27; 148b-6;

153a-8; 157b-17; 164a-7; 165a-20;
165b-28; 171a-15; 184a-3

c.+a taḥrīk it- 103a-16, 18; 112a-21;
112b-1; 114a-28; 126a-27; 133a-8;
149a-24; 150b-24; 160a-29; 165b-26;
171a-11; 183b-22; 188b-7, 22; 192b-
16

c.+a taḥrīki ḳavī it- 105a-22

c.+a taḥrīkin gider- 131a-12

c.+a yardım it- 114a-19; 127b-7

c.+a za' f vir- 109b-13

c.+a zarar 103a-19

c.+a zarar it- 155b-13; 194b-17

c.+a ziyāde ḳuvvet vir- 111a-7; 147b-
7; 148b-3; 152a-19; 166a-10; 192b-16

c.+a ziyāde nāfi' 115a-5; 157b-12

c.+1 ḳaṭ' it- 155b-13

c.+1 taḥrīk eyle- 131a-16; 151a-3

c.+1 taḥrīk için 143b-25

c.+1 taḥrīk it- 112b-21; 118a-4; 121b-
12; 131a-9; 147a-12; 147b-7; 165b-24;
167a-11, 29; 168b-15; 196b-16; 197b-
14

c.+1 taḥrīk itdir- 200a-27

c.+1 ziyāde eyle- 101a-12; 119a-16

c.+1 ziyāde it- 163b-11

c.+1 125-2; 119b-2

cins *Ar.* cins, çeşit, tür

c. 106a-17; 127b-18; 180a-21; 180b-2;
183a-5; 187a-9

c. ol- 150b-2

c.+dür 183a-5

c.+i alçak 111a-18

c.+idür 180a-21

cirāḥat *Ar.* yaradan akan sıvı, irin

c. it- 138b-21

c. nişānları 110b-23

c. ol- 189b-28

cīrcīr *Ar.* su teresi

c. 155b-20; 171b-4

c+uñ 131a-9

cirm *Ar.* oylum, hacim

c. 107a-19

cisim *Ar.* cisim

c.+i (cismi) 166a-26

cīva *Far.* cıva

c. 189a-1, 2, 4, 13

c.+dan 189a-4

c.+yı 189a-6, 11

corci *Yun.* o dönemde Edirne’de yaşayan bir doktor.

c. 111b-8

curmuḳān *Far.* İran’da bir yer

c.+dan 32a-5

cūderī *Ar.* çiçek hastalığı

c. 195a-23

cūhelā *Ar.* cahiller, bilgisizler

c.+dan 181b-29

cūlāb *Far.* bk. cūllāb; gül suyu

c. 141a-11

c.+la 130b-19; 130b-21

c.+lardan 110b-11

cūlcūlānū’l-ḥabeşe *Ar.* haşhaş

c. 155b-16

cūllāb *Far.* bk. cūlāb: gül suyu

c. 116b-11; 151a-4; 186a-3

cūmle *Ar.* hep, bütün, herkes

c. 102b-15; 110a-6, 7; 115b-9; 116b-7; 126b-21; 137a-1; 138a-23; 161b-18; 166a-13; 166b-28; 177b-23; 178b-16; 182a-25; 185b-12, 15

c. (fi’l-cümle) 138b-21

c.+den 101a-19; 101b-18; 104b-4; 106b-17, 18; 108b-8; 120a-27; 138a-26, 27; 142a-1; 142b-5; 145a-20

c.+si 104a-13; 109a-5; 135a-14; 136b-10; 149a-17; 162b-10, 12; 176a-14; 178a-27;

c.+sin 111a-3; 133b-1; 142a-10, 18; 142a-18; 146b-23; 148a-16; 157a-10; 158b-10; 159b-13; 161a-8; 175b-20; 177b-24; 178b-9; 182b-24; 186a-21; 198b-14

c.+sinde 103b-6

c.+sinden 101a-16; 131a-3; 169b-28; 177a-5; 181a-3; 190b-20

c.+sine 118a-25; 177a-23

c.+sinüñ 141b-29; 150a-20; 165a-5; 166b-12; 174b-6; 198a-8

cūmmār *Ar.* hurma ağacının kalbi

c. 151a-18

cūnd *Far.* erbezi, taşak

c.-i bāduster 103b-21

cūnd-i bāduster *Far.* çavşır otu ve bundan elde edilen zamk

c. 103b-21

cürdük bağırdak otu

c. 115a-11

cürm *Ar.* cezayı gerektiren suç

c. (ḳalilü’l-c.) 192b-21

c.+i 129a-6; 160b-20; 193b-8; 197a-24

c.+in 150a-15

c.+inde 127b-16

c.+inden 118a-29; 160b-27; 161b-22;
175a-27

c.+inden 148a-2

c.+ine 160b-26

c.+ini 136b-10; 171b-20

c.+inüñ 129a-7; 157b-24; 171b-20

cüşse *Ar.* insan ve hayvan gövdesi

c.+de 200a-28

cüz' *Ar.* kısım, parça

c. 102b-4, 5; 138a-25, 26; 142a-2, 9,
10, 14, 15; 157a-10; 179a-22; 182b-24

c.+idür 101a-8

c.-i a' zım 102b-16

cüzzām *Ar.* cüzam hastalığı

c. marazı 123b-24; 149b-26; 180b-7

c. ol- 106b-2; 113b-18; 119a-29; 162b-
6; 183b-1

c.+a 131b-22

c.+dan 149b-27

c.+ı 119b-1

cüzzāmlık *Ar+T.* cüzzamlık

c.+ın (cüzzāmlığın) gider- 183b-2

-ç-

çadır *Far.* çadır

ç. kur- 154b-27

çadır uşağı *Far.+T.* amonyak sakızı

ç. 138b-9; 162b-5

çagıldı hafif gürültü

ç.+sı ol- 198b-21

çağır- bağırarak

ç.-ur 141a-3

çağla badem, kayısı, erik, hurma vb.
tek çekirdekli yemişlerin ham hali

ç.+sından (hurmā ç.) 159a-9

çağ ta, tam, tamam

ç. 151a-18; 168a-29

çağ- çakmak

ç.-dıkda 134b-23

ç.-mağ 191b-2

çağal *Far.* çakal

ç. 163a-9

çağır diken maydanozgillerden,
hekimlikte kullanılan bir bitki, deve
elması

ç. 113a-6

çağır kuş atmacagiller familyasından
kıvrık, kısa gagalı, ince uzun keskin
pençeli bir atmaca türüdür

ç. 141a-22

çağmak taşı çakmak taşı

ç. 134b-21

çağış- çalışmak

ç.-an 165a-1

çağka- çalkalamak

ç.-yup 152b-1, 19;

ç.-rlar 165b-4; 191a-4

çağkan- çalkalanmak

ç.-up 173b-7

çam *Ar.* çam ağacı

ç. 141b-2, 3, 4, 11

ç. ağacı 141b-1; 179a-6; 187a-8; 196b-
1; 197a-1

ç. şakızı 141b-25; 142a-2, 9, 21; 179a-8; 185b-9

çanak çanak

ç. 176b-10, 187b-12

ç.+ı (çanağı) 187b-13

çatla- çatlamak

ç.-miş 180a-6

çatlağ çatlak

ç.+ına (çatlağına) 110a-2

ç.+lar (şovukdan ol- ç.) 101b-28

ç.+lar (topuklarda ol- ç.) 120a-8

ç.+lara (ellerde ve ayaklarda et içine gir- ol- ç.) 160a-5

ç.+lara (oturağda ol- ç.) 101b-6; 124b-13; 137a-22; 144b-7

ç.+lara (şovukdan ol- ç.) 113b-16; 169b-17; 197a-19

ç.+lara (topuklarda ol- ç.) 142a-4

ç.+ları 121a-29

ç.+ları bitişdür- 103a-6

ç.+ların (şovukdan ol- ç.) 114b-25

ç.+ların (tırnağ ç.) 136a-16

ç.+larına (tırnağlar ç.) 131a-22

ç.+larını (oturağ ç. yumuşat-) 187a-23

çatlama çatlama

ç.+sına 162b-27

çavdar çavdar

ç. 136a-13

ç.+dan 109a-28

çaylak toy

ç. 136b-29

çek- çekmek

ç.-diklerinde (göze ç.) 178b-6

ç.-e (zehri kendüye ç.) 163a-2

ç.-e 109b-16; 161b-17

ç.-er (oğlanı taşra ç.) 106a-9

ç.-er (şişleri beden taşrasına ç.) 153a-18

ç.-er 102b-24; 157a-24

ç.-erek 177a-19

ç.-erler (göze ç.) 191a-18

ç.-mek 152b-10; 198a-14

ç.-mek (sürme ç.) 190b-25

ç.-mek (taşra ç. için) 152b-17

ç.-mek için 157b-27

ç.-mekle (göze ç.) 134b-11

ç.-meyen 123b-16

ç.-se (göze ç.) 130a-7; 140b-3; 156a-9

ç.-seler (göze ç.) 108a-19; 133a-2; 138b-26; 152a-12; 152b-20; 160a-9; 166b-17, 26; 169a-27; 178b-4; 179b-3, 29; 183a-29; 186b-18; 188b-6, 20; 192a-29; 197b-23; 198a-10

ç.-seler 101a-2; 126a-26; 137a-6

ç.-üp (hıtları ç. götür-) 152a-3

ç.-üp (oğlanı aşağı ç. indür-) 112b-27

ç.-üp (zehri kendüye ç.) 164a-11

ç.-üp (zehri taşra ç.) 197b-3

ç.-üp 104a-16; 104b-16; 106a-16; 151a-27; 155a-6; 177a-22

çekme çekme

ç.+si 110b-28; 184a-29; 193b-2

çeke ufak, küçük

ç. 171b-14

çekici çekici

ç.+dir 179b-2

çekil- çekilmek

ç.-en 109a-17

ç.-miş (bozul- ç. ol- sınırlar) 187b-9

ç.-üp 102b-8

çekirdek çekirdek

ç. 116b-5

ç.+i (çekirdegi) 102b-18; 106b-19; 118b-25, 26, 27, 28; 125a-9; 129a-12; 135a-19; 145b-23; 158b-4; 158b-4; 172b-26; 174a-4; 181a-26; 182b-11; 186a-6; 191b-9; 192b-19, 20; 193a-2; 193a-2; 194b-5

ç.+idür (çekirdegidür) 184a-6

ç.+in (çekirdegin) 119a-8; 121a-10; 128b-19; 157a-9; 159b-19

ç.+inden (çekirdeginden) 110b-22; 119a-1; 187a-4; 188a-1

ç.+ine (çekirdeğine) 109b-21; 135b-10

ç.+inüñ (çekirdeginüñ) 110b-21; 111a-7, 13; 127b-17; 151a-11; 172b-26; 173a-11; 181a-26; 181b-3, 19; 190b-5

ç.+leri 123b-20; 158a-3

ç.+lerinden 106b-12

ç.+lerini 148a-14

çekirdeklü çekirdekli

ç. 142b-14

ç.+sidür 158a-4

çekirge çekirge

ç. 131a-27, 28; 131b-6, 7; 131b-14, 22; 137b-16

ç. ol- 141a-10

ç.+den 131a-29

ç.+den ol- 131b-15

ç.+dür 131b-1; 141a-2, 3

ç.+nüñ 131b-2; 131b-17; 131b-20

ç.+yi 131b-9, 12, 13, 23; 141a-7

çekirge ayağı otı çekirge ayağı otu

ç. 137b-13

çene çene

ç.+sin 118b-13

çenkār *Far.* bk. jengār; pas, tıpta kullanılan çeşitli metal pasları, bilhassa bakır pası

ç. 137b-26, 27; 138a-1, 8; 138b-1, 3, 22, 25, 27, 29

ç. ol- 138a-18

ç.+a 138a-24

ç.+dan 138a-29; 138b-20

ç.+dandur 138a-28

ç.+ı 138a-12; 138b-14, 19; 139a-1, 3

ç.+ın 138a-13

ç.+lardan 138a-26

çerāğ *Far.* mum, kandil

ç. it- 188a-1

çerb *Far.* besili, yağlı, semiz

c. 149b-6; 154a-6; 169b-21; 169b-25; 186a-4

c. ol- 110b-5

çerbik serseri, oynak, çarpık, yamuk

ç. 140b-29

çerblık *Far.+T.* yağlılık

ç.+de 169b-22

ç.+i (çerbligi) 161b-13, 14

çerblü *Far.+T.* uygun, elverişli

ç. ol- 102b-9; 160a-24

çerblülük *Far+T.* uygunluk

ç. 101a-15

ç.+ı (çerblülüğü) 183a-4

çeşmek *Far.* çeşmezek kelimesinin bozulmuş hali, bir tür göz ilacı

ç. 128b-5

çeşmezek *Far.* bk. çeşmezen; bir tür göz ilacı.

ç. 128b-5

çeşmezen *Far.* bk. çeşmezek; bir tür göz ilacı.

ç. 128b-5

çevre çevre

ç.+lerinde 162a-13

ç.+sin 119a-25; 129b-5

ç.+sinde 193a-21

çıban çiban

ç. 105b-11; 144b-17; 154a-21; 156a-10; 163a-8; 164a-23; 189b-22, 23, 25, 27; 190a-23; 195a-8, 9; 195b-1, 18; 198b-13

ç. (sevdāvi ç.) 172a-17

ç. it- 139a-3; 169a-21

ç.+a 102b-19; 127a-14; 129a-13; 136a-15; 142a-9; 147a-15; 155a-22; 161a-8; 170b-20; 173a-8; 186b-19; 192a-28; 193b-8; 194a-15; 194a-27; 196b-19

ç.+cıklar 170a-27

ç.+cıklara 105b-4; 170a-3; 183a-9

ç.+cıklarını gider- 138b-28

ç.+ı 107a-22; 142a-12; 165a-16; 174a-6; 175b-15; 186b-5

ç.+ı gider- 102a-4

ç.+ına 186b-17

ç.+lar 105b-13; 110a-17; 120a-4; 121a-17; 132a-12; 133a-11; 133b-7; 134b-26; 151a-15; 152a-7; 160a-3; 167a-4; 172b-17; 179b-5; 179b-27; 182b-22, 23; 184b-17; 186a-2; 189a-17; 190b-25; 192a-12; 193b-7; 194a-27; 198b-12, 13, 14

ç.+lara 103b-9; 104b-28; 105a-6, 16; 105b-5; 108a-3, 21; 110a-2; 110b-27; 111b-29; 112b-6, 18; 116a-12; 119a-7; 119b-9; 122b-23; 124b-13; 125a-22; 125b-8; 126a-11; 127a-26; 129a-10; 129b-19; 130a-10; 132b-11; 134a-16; 135a-2; 136a-17, 18; 136b-15; 137a-23; 138b-8, 9, 11; 139a-2; 140b-15; 142a-19, 21, 27; 143a-14; 144b-7, 9; 148a-16; 148b-28; 149a-14; 151a-17; 153a-12; 156a-4; 156b-7, 14; 158a-11; 159a-14; 159b-29; 160b-14; 162a-6; 162b-28; 163b-10; 164a-22; 166b-19; 169a-5, 26; 170a-2; 174b-26; 175a-18; 179b-26; 180a-2; 181a-29; 182b-17; 183a-10; 184b-23; 185b-4, 6; 188a-20; 189a-19; 189b-26; 190a-20, 27; 193a-16; 193b-4; 194a-29; 195a-2, 3; 195b-16, 19; 196b-23; 197a-17, 25; 198a-17

ç.+larda 120b-26; 129b-20; 131a-16; 174a-12; 184b-3; 189a-18

ç.+larda ol- 156a-5; 187b-1

ç.+lardan 149a-2; 175b-18; 195a-28

ç.+lardur 120a-11; 144b-17; 159b-28

ç.+ları 102b-13; 103a-6; 104a-17; 105a-9, 22; 105b-11, 13; 107a-16; 112b-29; 113b-9, 11; 121b-20; 129a-4; 132a-13; 134b-27; 136a-15; 137a-3; 152a-12; 156b-10; 157a-29; 159b-29; 164a-1; 165b-8, 9; 170b-15; 174a-11; 174a-20; 175b-21; 177a-13; 179a-3; 180a-7; 181a-7, 9; 182b-23; 184b-6, 19; 187a-22, 23, 24; 187b-15; 191b-27; 192a-28; 193a-14; 194a-24; 194a-24; 195a-5; 195a-21, 24; 196a-28, 29; 196b-1, 19; 198a-26

ç.+ları gider- 101a-4; 102a-3; 125a-26;
133a-16; 140b-15; 141b-24; 183a-9

ç.+ları ol- 105a-7; 112b-15

ç.+ların 131b-11; 197b-24

ç.+larına (bevāsīr ç.) 160a-2; 164a-25

ç.+larına (ḥanāzīr ç.) 163b-10

ç.+larına 194a-16; 195a-6; 196b-16, 17

ç.+larından (bevāsīr ç.) 149b-21

ç.+laruñ 105a-8; 121b-18; 138b-6;
175b-10

ç.+uñ 130a-5

çıbanlu çıbanlı

ç. 167b-11

ç. ol- 112a-17

çığır- çığırmak, kurbağa sesi,
viraklamak

ç.-maya 119a-25

çık- çıkmak

ç.-a 108b-24; 130a-26; 139b-16; 155a-
25

ç.-acağ 138a-6

ç.-amaz 103b-28

ç.-an 120a-5; 144a-16; 144b-16; 160a-
9; 161b-24; 169b-21; 178a-1; 178b-5

ç.-ar 100b-8; 115a-21; 115a-22; 115b-
13; 116b-16; 120b-9; 120b-11; 122a-
29; 129b-6; 134b-24; 135a-14; 135a-
27; 139b-17; 141b-18; 144b-11; 153b-
1; 153b-5; 156a-26; 164b-26; 169b-3;
171a-6; 173b-1; 175b-4; 182b-3;
193a-1; 197b-22; 200a-15

ç.-arken 169a-12

ç.-arlar 171b-6

ç.-dıkda 156b-29; 178b-19

ç.-dıkdan şöñra 184b-16

ç.-duğı 132b-18; 160b-25; 173b-19;
189a-1

ç.-ınca 108b-25; 143a-9; 144a-19

ç.-ıncaya dek 111a-4

ç.-mağa 120b-10; 153a-3; 158a-28;
177b-13

ç.-mağıla 173b-2

ç.-mayan 184b-10

ç.-mayup 120a-12; 173b-20; 186b-24

ç.-maz 114a-29

ç.-mazsa 118b-18; 139b-15

ç.-mış ol- 107b-19

ç.-up 100b-6; 105b-12; 111b-14;
120b-9; 120b-19; 125a-25; 128b-22;
139b-22; 149a-21; 151b-27; 165a-2;
187b-12; 190b-18; 200a-6

çıkar- çıkarmak

ç.-a 112b-17; 115b-14; 116a-15; 118b-
4; 119b-22; 120a-8; 121b-15; 121b-
17; 121b-25; 122b-3; 127b-19; 129b-
26; 132a-12; 132b-23; 134a-1; 136a-8;
140b-8; 140b-9; 145b-15; 147a-18;
151b-22; 153a-11; 154a-8; 154b-7;
156b-14; 158a-17; 158b-28; 164b-15;
165a-24; 175a-12; 177b-19; 178a-1;
184b-10; 184b-10; 184b-17; 184b-18;
186b-25; 186b-26; 187a-29; 188b-16;
189b-3; 189b-4; 191a-16; 194b-5;
195a-26; 196a-18; 196b-5

ç.-alar 118b-19; 138a-11; 159a-24;
168b-22; 170a-13; 189a-10; 190a-12;
191b-10

ç.-an 166a-16

ç.-ana 172b-19

ç.-dıklar 171a-15

ç.-dıkları gibi 127b-4; 127b-21; 139a-9; 139a-13

ç.-diklerinde 139a-27; 154b-26; 161b-15; 190a-12

ç.-mağa 102a-19; 155a-1

ç.-mak 116a-27; 154b-28

ç.-mak için 102a-11; 120b-6; 196b-26

ç.-mak tārīki 159a-23

ç.-mak tārīklerinden 181a-15

ç.-makda 121b-23

ç.-makda 154b-8

ç.-makdur 156a-19

ç.-mayalar 161b-15

ç.-maz 189a-21

ç.-salar 133b-2

ç.-up 108a-16; 108b-24; 116b-15; 117b-13; 118a-23; 119a-29; 121a-6; 123a-18; 126b-22; 132a-18; 134a-26; 138a-13; 152a-8; 153b-2; 153b-7; 154b-18; 155a-24; 159b-19; 164b-15; 164b-28; 170a-13; 173b-8; 176b-4; 188a-1; 197a-5; 199b-14

ç.-ur 114b-23; 115b-26; 119a-3; 121b-10; 122a-27; 122b-1; 123a-15; 125b-9; 127b-4; 128b-9; 135b-10, 11, 25; 140b-25; 145a-27; 145b-19; 147b-10; 152a-6; 153b-7; 158a-11; 160a-15; 168b-4; 172b-16; 174a-22; 174b-12; 176a-12; 177a-16; 178b-23; 181b-10; 198a-15

ç.-urlar 100b-7; 120b-15; 127b-21; 129b-4; 132a-16; 139a-10; 139a-13; 154b-27; 155b-15; 159b-6; 161b-11; 164b-27; 181b-19; 189a-14; 191b-11

çıkarıcı çıkarıcı

ç.+dur 116a-16

çıkarıl- çıkarılmak

ç.-an 173b-17; 198b-18

ç.-andur 173b-18

ç.-dikda 155a-1

ç.-duğı gibi 179a-18

ç.-ur 161b-7

çıkarma çıkarma

ç.+nuñ 100b-10

ç.+sı 159a-27

ç.+sı tārīki 136b-21; 168b-21

ç.+sinuñ tārīki 108b-22; 137b-9; 159a-9; 159b-9; 159b-17; 168b-25; 179a-15; 181b-5 191b-7; 198a-28

çıkma çıkma

ç.+sı 108a-28

ç.+sına 115b-12

ç.+sinuñ tārīki 143b-15

çıkuk çıkık

ç.+dur 131b-20

çinār *Far.* çınar ağacı

ç. ağacı 136a-19, 23; 136b-1

çinārlu *Far. +T.* çınarlı

ç. 171b-12

çıplak çıplak

ç. 129b-19

çirā *Far.* çam ağacının, reçinesi bol olan odunundan elde edilen, kolay tutuşan ve bol alev veren çubuk

ç. 196b-2

çıyan çıyan

ç. otı 167b-21

çıyan otı bk. derūnec; çıyan otu

ç. 167b-21

çi çiy, yaşlık, yaş, ıslaklık, nem

ç. 103b-29; 129a-19

ç.-yi hevā 170a-22

ç+lerden 103b-26

çiçek çiçek

ç. 142a-21; 172a-15; 179b-26; 193b-17; 195a-23

ç.+den 200a-13

ç.+den sonra 103b-4; 111b-14; 113a-11; 122a-23; 127b-14; 129b-2; 133b-27; 135b-21; 136a-22; 146a-7; 146b-6; 151b-14; 152a-26; 158a-29; 171a-6; 187b-25

ç.+dür 102a-25

ç.+i 100b-10; 102a-24, 26; 103b-2, 4; 105b-6, 17; 111a-12; 111b-14; 113a-11; 114a-27; 115a-6, 14, 16; 118a-22; 121a-3, 12; 122a-23; 125b-4; 127a-11; 127b-16; 128a-23; 130b-27, 28; 132a-4; 133b-27; 134a-8; 141b-18; 146a-6; 148a-27; 151b-14, 26; 152a-25; 154a-11; 156a-3, 9, 24, 26; 158a-27; 166a-3, 12; 171a-6; 171b-1, 17; 12; 174b-1, 3, 5, 20; 176a-6, 16; 184a-17; 190a-9; 192b-7; 200a-6, 7, 10, 13

ç.+i (çigdem çiçeği) 140a-2

ç.+i (dügün çiçeği) 174a-28

ç.+i (fener çiçeği) 172b-6

ç.+i (hunsā çiçeği) 128a-24

ç.+i (hurmā çiçeği yağı) 159a-8

ç.+i (hurmā çiçeği) 148b-22; 159a-8

ç.+i (nārenci çiçeği) 172b-12

ç.+i (peygamber çiçeği) 135a-12

ç.+i (şafsāf çiçeği) 200a-9

ç.+i (sögüd çiçeği) 200a-3; 200a-11

ç.+i (sünbül çiçeği) 193b-15

ç.+i (turunc çiçeği şuyı) 127b-3

ç.+i (yaban anār ağacının çiçeği) 177b-10

ç.+i ol- 122b-13; 127b-14; 153a-28; 156a-27; 158a-26; 161a-4; 167b-29; 168b-1; 187b-29; 192a-23

ç.+idür (ağ yāsemīn çiçeğidür) 181a-14

ç.+idür (büber çiçeğidür) 167a-20

ç.+idür (çiçeğidür) 125b-2

ç.+idür (hurmā çiçeğidür) 149a-15

ç.+idür (sūsen çiçeğidür) 181b-23

ç.+idür (üzüm çiçeğidür) 182a-2

ç.+in (çiçegin) 181a-15

ç.+inde (çiçeginde) 105b-21

ç.+inden (beyāz haşhāş çiçeğinden) 160b-7

ç.+inden (çiçeğinden) 105b-18; 115a-9; 122b-2; 127b-2; 175a-27

ç.+inden (hurmā çiçeğinden) 149b-15

ç.+inden (nārenc çiçeğinden) 127b-20

ç.+inden (siyāh haşhāş çiçeğinden) 159a-28

ç.+inden (turunc çiçeğinden) 127b-4

ç.+inden ol- (beyāz haşhāş çiçeğinden ol-) 159b-4

ç.+inden sonra (çiçeğinden sonra) 155b-27; 161b-5; 171b-8; 192a-24; 192b-5

ç.+ine (za' ferān çiçeğine) 140a-4

ç.+ine (amrūd çiçeğine) 184a-20

ç.+ine (balık zehri otı çiçeğine) 117a-3

ç.+ine (gülnār çiçeğine) 127a-10

ç.+ine (hażaz-ı mekkî çiçegine) 192a-23
ç.+ine (sedef çiçegine) 184a-24
ç.+ine (yāsemīn çiçegine) 158a-26
ç.+ine (zanbağ çiçegine) 165b-19
ç.+ine 200a-14
ç.+ini (çiçegini) 127a-16
ç.+inüñ 125a-17; 127a-13; 140a-5; 155b-22; 161a-5; 166a-4; 181b-22
ç.+ler 104b-7
ç.+leri 103b-29; 115b-28; 136a-22; 146b-5; 158a-29; 176a-13; 187b-24
çiçeklü çiçekli
ç. 129b-1; 158a-27
çig çiğ
ç. 115a-24; 118b-4; 145a-26; 145b-14
ç. buğday 107b-20
ç. iken 107b-16; 112a-7; 115b-3; 122b-21; 147a-22; 168b-1; 168b-4; 194b-8; 196a-24; 196b-24; 197a-4
ç. it- 157b-28; 194b-24
ç. kal- 156b-13
ç. ol- 104a-18; 121b-21; 123b-1; 182b-6
ç. süd 135b-12
çigdem zambakgillerden, yaprağının dibi kınlı, ilkbaharda pembe, beyaz, mor, bazen sarı çiçekler açan, fındık iriliğinde, yenebilen, soğanlı otsu bitki
ç. çiçeği 140a-2
ç.+i (keklik ç.) 180a-10
çiglük çiglik
ç.+ine (çiglügine) 182b-4

çil kuşu orman tavuğugillerden bir kuş, dağ tavuğu
ç. 141a-13
çim *Ar.* “ç” harfi, Arap alfabesindeki “c” harfinden Farslar tarafından türetilmiş bir harf
ç.+de (harf-i ç.) 179a-10
çimşir *Far.* şimşir
ç. 128b-13; 128b-17
ç. ağacı 121a-12; 128b-11; 144a-10; 184a-23
ç.+i 128b-20
çin *Far.* Çin ülkesi
ç. 116b-17; 166b-24
ç. (vilāyet-i ç.) 129a-17; 139b-21; 145a-13; 145a-16; 176b-20; 183b-3; 192a-5
ç. pirinci 135b-5
ç. tuzu 129a-17
ç. vilāyeti 129a-18
ç. yengeci 139b-18
ç.+de (hindi ç.) 135b-2
ç.+den 120a-26; 129a-20; 176b-8
çinī *Far.+Ar.* Çin’e ait
ç. 145a-17, 20
ç. (māmīrān-ı ç.) 128b-10;
ç. (rāvend-i ç.) 177a-9; 178a-13
ç.+dür (rāvend-i ç.) 177a-9
ç.+sinden 145b-4
ç.+sinüñ 145a-17
ç.+ye 176b-15
çine- çiğnemek
ç.-mek 149b-23; 183b-15

ç.-mekle 135a-4; 135a-5

ç.-r 119a-13

ç.-se 117b-12; 118a-2

ç.-seler 105b-3, 9; 109b-16, 17; 117b-5, 8; 118a-4; 143a-15; 147a-10; 148a-18; 149a-1; 152a-29; 175a-14; 178b-28; 188b-21; 189b-29; 192a-27; 194a-11, 12

ç.-yecek 176b-11

ç.-yüp 107a-13; 107b-15; 111b-26; 113a-24; 117a-25; 117b-10, 22, 23; 118a-6; 132b-16; 133a-13, 19; 136a-16; 143a-2; 143b-24; 144b-5; 172b-3; 197a-2

çineme çiğneme

ç.+si 150a-11

çinen- çiğnemen

ç.-mişi 132b-28; 176b-11; 176b-26

çinenme çinenme

ç.+si 176b-17

çiriş *Far.* dağ pırasası

ç. otı 128a-17; 128a-18; 175b-2

ç. ol- 128a-18;

çirişle- *Far.+T.* yapıştırılacak ayakkabı veya kitap cilt parçalarına çiriş macunu sürmek

ç.-yeler (çirişliyeler) 128a-27

çirk *Far.* yaradan akan kan ve irin

ç.+i 184b-17

çirk mirk *Far.* kir pas

ç. +den 182b-15

ç.+i (ve) +i 184b-17

çirkîn *Far.* çirkin

ç. 101a-21; 107b-3; 113b-27; 115b-3; 116b-16, 24; 122b-27; 126b-18; 143b-2; 144a-28; 163b-12; 165b-12; 169b-25; 173b-5; 179a-4; 183a-3; 192a-24; 198a-6; 199b-19

ç.+dür 155a-2; 169b-21; 184a-18; 192a-24; 198a-7; 200a-28

çirklü *Far.+T.*irinli

ç. 117b-25; 138b-8; 175b-9; 184b-5; 189a-19

çivid bk. çivit; çivit otu

ç. it- 142b-11

ç. tohumı 135b-18; 136a-9

ç. yaprağı 142b-10

çivit bk. çivid; çivit otu

ç.+den 142b-12

çiz- çizmek

ç.-üp 120a-3

çizi çizi, çizik

ç.+ler 134a-29

ç.+cikler 134b-3

çizil- çizilmek

ç.-miş 171a-3

çizilü çizili

ç.+dür 171a-19

çoban degnegi *Far.+T.* çoban değneği bitkisi

ç. 141b-14; 172a-11

çoban kâlkıdan *Far.+T.* demirdikeni otu

ç. 164a-29

çobanlar südi *Far.+T.* çobanlar sütü

ç. 128b-26

çoban süzeği *Far.+T.* çobansüzeği

ç. 128b-25

ç.+lar s.128b-25

çoban tarağı *Far.+T.* fesçitarağı,
çobantarağı

ç. 124b-1; 137a-9, 11

çoğan *Far.* çöven

ç. 127b-24, 27; 128a-1, 14

çok çok

ç. 101a-11; 101b-22; 102a-20; 103a-8;
103b-5, 12; 105a-25; 105b-22; 106a-
26; 107b-14, 18; 109a-8, 12, 19; 110a-
23; 110b-9; 113b-3; 114a-29; 114b-6;
115b-13; 118a-5; 119a-11; 120a-11,
14; 121a-28; 122a-20; 123b-20; 126a-
22; 127a-9; 128b-12; 129a-26; 130b-6;
131a-28; 131b-3; 132b-22; 134a-11;
135a-14, 17; 136a-1, 16; 138a-1; 140a-
29; 142b-6, 12; 148a-3; 149b-2, 25, 26;
150a-7; 150b-8; 151a-10; 151b-19;
153a-5, 16; 154b-22; 156a-20; 157b-
19; 158a-4, 8; 158a-20; 158b-20; 160a-
19; 160b-1, 23; 161a-1; 162a-13; 165a-
10; 165b-12, 16, 25; 166b-23; 167b-22;
169a-14; 169b-4, 5, 22; 170b-2; 171b-
13; 173a-18; 181b-15, 20; 182a-10;
182b-18; 183a-19; 183b-24; 186a-16;
186b-10; 189a-28; 190a-24; 191a-9;
192a-10; 193a-23; 194a-7; 194a-11;
194b-17; 195a-20; 196a-15; 196b-13;
197a-11; 197b-13

ç. it- 126b-3; 147b-8; 149b-26; 157a-
28; 178a-27

ç. ol- 106b-9; 112a-13, 24; 116b-28;
117b-3; 128b-14; 143b-2, 7, 10, 26;
144b-2, 24; 145a-5; 145b-2, 18; 146a-
26; 148a-21, 29; 148b-4; 151b-4; 154b-
9; 175b-2; 176b-3; 188a-22; 188b-4, 9;
188b-9; 191b-14; 191b-18; 195a-2;
196a-14

ç.+dan ol- 154b-9

ç.+dur 100b-18; 106a-1; 131a-2; 146b-
4; 147a-26; 154a-10; 169b-23, 27;
171b-6; 175a-6; 176b-24; 182a-19;
188b-3; 189a-15, 28

çokluk çokluk

ç. 173b-10; 183b-11

ç.+ın (çokluğun) gider- 179b-28

ç.+ına göre 182b-4

çolpan söni çolpan yıldızının görünme
/ kaybolma zamanı

ç. 113a-28

çorak çorak

ç. 106a-2; 127b-27

çoraklan- çoraklanmak

ç.-mayup 110a-20

çökek tortu, çöküntü

ç.+inden (çökeğinden) 144a-21

çökündür *Far.* bk. çükündür;
(Türkçe'ye geçmiş şekli) pazı otu

c. 101b-11, 12; 103a-10; 145b-27;
153a-1; 179b-14, 15

çölmek çömlek

ç. 121a-4, 5, 6, 7; 159b-19; 170a-11;
179a-23, 28; 185b-18; 189a-3, 6, 13;
190a-10

ç.+e (çölmege) 111a-3; 189a-12

ç.+i (çölmegi) 121a-4; 170a-12; 170a-
12; 179a-27; 189a-12

ç.+ün (çölmegün) ağzı 179a-27

çöp *Far.* çöp

ç. 119a-1; 134b-29

çöp yemeni *Far+Ar.+T.* tarçın

ç. 134b-29

çörek çörek

ç. 142a-12; 161a-16, 22, 23

ç.+in 142a-13

çörek çörek çörek gibi, çörek şeklinde

ç. it- 120b-29; 131a-7; 142a-11; 144a-16; 161a-19; 165b-7; 166b-22; 190a-14

çörek otı çörek otu

ç. 140a-9

ç. tohumı 147b-17

ç. yağı 136b-22

çöz- çözmek

ç.-meye 195a-10

çubuk çubuk

ç. 176a-2

ç.+ı (çubuğı) 167b-26

ç.+ı (hurma çubuğı) 166b-4

ç.+ın (çubuğın) 175b-14

ç.+ında (çubuğında) ol- 167b-27

ç.+ınıñ (aşma çubuğınıñ) 121a-11

ç.+ınıñ (çubuğınıñ) 195b-10

ç.+ınıñ (çubuğınıñ) ucı 167b-28

ç.+ları 184a-17; 185a-7

çukur çukur

ç. 161b-9

ç. it- 129b-5; 161b-8

ç.+lar it- 126b-20

ç.+lara 130a-7; 182a-12

ç.+ları 126b-21

çükündür *Far.* bk. çökündür; pazı otu

ç. 127b-24, 153a-22

ç.+ı 153a-26

ç.+ine 153a-27

çürü- bk. çürü-; çürümek

ç.-imez 188a-28

ç.-mekden 188a-29

ç.-miş 107a-24

ç.-yüp 127a-15; 132b-13; 134a-15; 183b-10; 188a-27

çürime çürüme

ç.+si 118a-20

çürü- bk. çürü-; çürümek

ç.-miş 107b-13; 111a-10, 11

ç.-miş ol- 114a-23

ç.-yüp 145b-5

çürük çürük

ç. 111a-11; 128a-5; 154b-5

ç. çıban 149a-14

ç. diş 190a-19

çürütmek çürütmek

ç.+den 135a-4

-d-

dā' *Ar.* hastalık, musibet

d.-ü'l- fıl 183b-28

d.-ü'l-hayye 162b-27

d.-ü's-sa' leb 111b-3; 132b-19, 26; 161b-27; 162b-4, 25, 26; 164a-26; 169a-8; 195b-9; 196a-27

dabak *Ar.* ökse otundan elde edilen ve tıpta ilaç olarak da kullanılan bir madde

d. 171b-10

dad tat

d.+ı 176a-17; 181b-18

dadıl- tadılmak

d.-dıkda 134a-9

dadsuz tatsız

d.+dur 118a-27

dadsuzlık tatsızlık

d. ol- 160b-21

d.+ı ol- 104a-12

dağ I dağ

d. budağı 168a-24

d. otı 175b-13

d.+larda 132b-2

d.+larında (lādik d.) 169b-4

dağ II dağlamak suretiyle vurulan marka

d. 111a-1

dağāmā (?) gözün siyah tabakası üzerinde oluşan çıban

d. 156a-10

dağıl- dağılmak

d.-miş 139a-11

dağla- dağlamak

d.-salar 111a-1

daḥa daha

d. 174b-3

daḥı dahı, de / da, bile

d. 100b-6, 7, 13, 15, 23; 101a-19, 21; 101b-11, 12, 13; 102a-13; 102b-12, 17, 21, 26; 103a-10, 12, 14, 15, 16, 18, 21; 103b-1; 104a-2, 6; 104b-18; 105a-13; 105b-6, 21, 29; 106a-2, 12, 22, 27; 107a-1, 3; 107b-10, 22; 108a-13, 26; 108b-15, 17, 25; 109b-25, 28; 110a-6, 14; 110b-1, 2, 13, 15; 111a-3, 17; 111b-1, 5, 12, 27; 112a-5, 6, 7, 9, 10, 11;

112b-10; 113a-6, 8, 9; 113b-24, 25, 28; 114a-8, 13; 114b-10; 115a-11; 115b-4, 17; 116a-7, 15, 24; 116b-22; 117a-1, 10; 117b-16, 23, 25, 27; 118a-15, 16, 18, 22; 118b-15, 20; 119a-11, 12, 15; 120a-5, 24, 26, 28, 29; 120b-4, 7, 23, 28; 121a-2, 3, 8, 24, 27, 29; 121b-1; 122a-24; 122b-3, 10, 18, 22; 123a-5, 17; 123b-5, 23; 124a-13, 27; 124b-2, 10, 11, 28; 125a-1, 9, 12; 125b-1, 4, 19, 21, 27; 126b-23, 27; 127a-7, 11, 23, 29; 127b-1, 13, 24, 26, 28; 128a-11; 128b-8, 9, 10, 26; 129b-8, 26, 28; 130a-11, 16, 22; 130b-5, 16, 17, 25, 27, 29; 131a-2, 6, 29; 131b-11, 19; 132a-5, 15; 132b-29; 133a-12, 25; 133b-15, 16, 18, 23; 134a-24; 134b-8, 27; 135a-19, 24, 27; 135b-8, 11, 28; 136a-19; 136b-21; 137a-9, 12, 20; 137b-9, 11, 12, 18, 28; 138a-1, 3, 9, 10, 14, 15, 19, 20; 138b-2, 14; 139a-13; 139b-6, 9, 18, 20; 140a-5, 9, 16; 141a-22, 24; 141b-1, 10, 27; 142b-8, 27; 143a-3, 19, 20, 27, 28; 143b-9, 22; 144a-1, 6, 18, 20; 144b-13; 145b-9, 17; 146a-24; 147a-4, 5, 6, 7, 10, 11, 18; 147b-7, 9; 148a-12, 25; 148b-15, 18; 149b-16, 24; 150a-10, 16, 20, 22; 150b-8, 16; 151a-11; 151b-3, 9, 13, 15, 16, 27; 152a-5, 10, 16, 18, 24, 25; 152b-5, 24; 153a-11; 153b-18, 19, 21; 154b-8, 12, 16; 155a-4, 8, 18; 155b-8, 16, 17, 18, 20, 25; 156a-2, 6, 10, 11, 12, 21, 26, 28, 29; 156b-1, 4, 12, 15; 157a-8, 16; 157b-28; 158a-3, 7, 9, 25; 159a-3, 10, 13; 159b-1, 18, 25; 160a-22, 29; 160b-11, 15, 19; 161a-4, 5, 23; 161b-17, 23; 162a-24, 28; 163a-13, 24; 163b-25, 26, 27; 164a-7, 16, 27; 164b-4, 8, 9, 10, 11, 23, 24, 26, 27; 165a-23, 27; 165b-10, 11, 13, 14, 24, 29; 166a-6, 7, 11, 12, 15, 16, 18, 26; 166b-1, 5, 6; 167a-8, 24; 167b-8, 11, 13, 17, 26; 168a-12, 19, 26, 28; 168b-12, 21, 27, 28; 169a-15, 16, 18, 22; 169b-3, 9, 22, 24, 26, 27; 170a-13; 170b-5, 21, 22, 27, 29; 171a-1, 2, 11, 16, 17, 19, 25, 26, 28; 171b-15, 17, 18; 172a-19, 27, 28; 172b-

1, 4, 8, 9, 27, 28; 173a-13, 27; 173b-6, 7, 15, 16, 18, 24; 174a-14, 17; 174b-4; 175a-2, 29; 175b-6, 7, 28; 176a-7, 8, 12, 14, 21, 25, 29; 176b-7, 9, 12, 17, 18, 24, 25, 26, 28; 177a-4, 14, 15, 17, 26; 177b-16; 178a-21, 24; 178b-11, 26; 179a-7, 25, 28, 29; 179b-11, 12, 19; 180a-19; 180b-4, 8, 12, 22, 23, 26; 181a-2, 16, 20; 181b-1, 5, 9, 14, 26; 182a-2, 3, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22; 182b-1, 7, 26; 183a-26; 183b-5, 10, 21; 184a-14, 17, 22, 23, 24, 25; 184b-1, 10, 11, 20, 27, 29; 185a-3, 5, 26, 28; 185b-6; 186a-20, 23, 24; 186b-1, 20; 187a-8, 9, 10, 26; 187b-1, 2, 8, 10, 22, 27, 28; 188b-4; 189a-11, 27; 189b-11, 28; 190a-29; 190b-19; 191a-4; 191b-22; 192a-6, 17, 18, 19; 192b-17, 19; 193a-12, 25; 193b-8, 27; 194a-1, 3, 4, 21; 194b-2, 20, 21, 27; 195a-1, 3, 4, 6, 18, 22; 195b-3, 13; 196a-10, 14, 15, 17, 24; 197a-19, 22, 23; 197b-10; 198a-7; 198b-2, 4, 7; 199a-1, 14, 15, 27; 199b-5, 13, 24, 29; 200a-4, 5, 6, 13

dāḥil *Ar.* bir işe karışmış olma, karışma

d. ol- 117b-8

d.+den 134a-12; 140a-12; 142b-22

d.-i bedene 139a-5

daḥiliyyūn *Ar.* bir tür merhem

d. merhemi 107a-27

dāḥis / dāḥis *Ar.* parmak uçlarında, tırnak diplerinde çıkan yara, etyaran

d. 144b-16; 164a-23; 189b-26; 198b-14

dā'im *Ar.* sürekli, sonsuz

d. 121b-21; 140a-11; 196b-24

dā'imū'l-ʿaṭaṣ *Ar. +T* daima susuz bitki, metinde Yunanca “dinsakus” kelimesinin anlamı olarak verilmiş, çoban tarağı otu

d. 124a-29; 137a-9

dā'imū'r-reyy *Ar.* daima suya kanmış.

d. 124b-7

dā'imā *Ar.* her vakit, daima

d. 107b-4, 9; 110b-7; 112a-12; 119a-22; 123b-6, 9; 124a-29; 124b-6, 7; 126b-1, 8; 127b-8; 128a-15; 134b-10; 137a-16, 17; 140a-11, 27, 29; 141b-13; 144b-23; 149b-26; 153a-5; 155b-13; 157a-12; 159a-11; 163a-29; 163b-4; 171a-12; 178b-16; 179b-27; 181a-12; 185a-27; 186a-15; 186b-19; 187b-16; 188a-10; 191b-1; 194a-15; 195b-1, 19; 197a-29; 197b-5; 199a-8, 18

dāl *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

d.+da (ḥarf-i d.) 106b-25; 172b-9

d. (ḥarfü'd-d.) 160b-17

dalaḥ *Ar.* sansar

d. 200a-21

damak damak

d.+a (damaga) 147a-20;

dāne *Far.* tane

d. 114b-18; 118a-9; 122b-27; 131b-9, 18, 19, 23; 135b-7; 140a-10; 141a-5; 141a-10; 142a-8, 13; 143b-15; 144a-2; 145a-4; 154a-13; 157b-14; 158a-27; 158b-4; 167b-27; 168a-17, 19; 168b-25; 171b-9; 175b-4, 14; 196a-15

d.+ciklerdür 135b-6

d.+den 141a-9

d.+dür 152a-20

d.+ler 105a-18; 106b-27; 138a-24; 148a-23

d.+ler it- 102b-18

d.+lerden 115a-28

d.+lerdür 115a-20, 29; 128b-6; 143b-29; 144a-5; 160a-27; 200a-11

d.+leri 136a-23; 143b-9; 146a-7, 8; 149b-15; 152a-28; 171a-7; 171b-9, 10; 192b-6

d.+leridür 155b-28

d.+nüñ 146a-8

d.+si 100b-26; 118b-25; 122b-27; 128b-18; 134a-25; 135b-8; 135b-22; 145a-17; 146a-9; 147b-23; 148a-27, 28; 149a-26, 27; 152a-26, 28; 157a-21; 160a-28; 166a-3, 6, 7; 169b-3; 171a-23; 172a-19; 172b-12; 173a-2; 173a-26; 197b-11

d.+sidür 135b-19; 135b-23; 146a-13; 173a-27; 197b-11

d.+sin 102b-18; 112a-3; 122b-27, 29; 124a-1; 141b-12; 172a-25; 188a-11

d.+sinden 135b-22; 143b-15; 143b-21; 146a-17; 172a-24; 172a-27; 172b-19; 173a-24

d.+sine 143b-9; 145a-17; 152a-21; 155b-28; 167a-24; 171b-10

d.+sini 145b-10; 146a-15; 173a-7, 18, 21

d.+sinüñ 146a-13; 146b-28; 152a-28; 172b-20, 22; 197b-19

d.+siyle 112b-8; 168b-27

d.+ye 146a-17

d.+ye dek 141a-9

dāne dāne *Far.* tane tane

d. 100b-25; 106b-27

dāniḵ *Ar.* bir dirhem altıda biri, yaklaşık 0,496 g. ağırlığında ölçü birimi

d. 165a-17, 18; 170a-9; 180b-8, 12; 185b-13

d.+den 165a-17; 180b-8

dār *Far.* ağaç, direk, tahta

d. 166a-21

d.-ı fülful 166a-24

ḍarabān *Ar.* çarpıntı, zonklama, nabız atışı

d.+a 192b-11

ḍ.+ın 117a-16; 153a-15

ḍ.+ını 153a-15; 173a-6

ḍarb *Ar.* darp, vurma

ḍ. 116a-21

ḍ. it- 161a-28

ḍ.-ı kılunc 123b-8

darçīk *Far.* bk. dārçīn; tarçın

d. ‘aseli 105a-21

dārçīn *Far.* bk. darçīk; tarçın

d. 108b-5; 110b-1; 114a-4; 116b-26; 137b-23, 25; 142b-8; 151a-7; 157b-20, 21; 166a-21, 26; 166b-4, 10; 167a-4, 9, 10; 199b-6

d. yağı 168b-7

d.+den ol- 168b-8

d.+e 167a-16

d.+i (şāfi d.) 168b-9

d.+i 166b-22; 167a-14

d.+üñ 167a-6

d.+üñ bir şınıfı 166b-1

d.+üñ rāyihası 166b-8

dārçīnī *Far.+Ar.* tarçın renginde olan

d. 167a-14

d.+ye 135a-1

darlık sıkıntı, azlık, yokluk, eksiklik

d. 136a-4

dārşinī *Far.* tarçın

d. 101a-27; 111a-13; 166a-21, 26;
168b-7

d. (lafz-ı d.) 166a-23

dārū *Ar.* ilaç, deva

d. 166a-25

d.-yı şinī 166a-23

dā'ü'l-fil *Ar. +Far.* fil hastalığı, ayak
şişmesi şeklinde görülen bir hastalık

d. 183b-28

dā'ü's-şā'leb *Ar.* saçkıran

d. 169a-8

d. ol- 113a-23; 132b-19, 26; 161b-27;
162b-4, 25, 26; 164a-26; 195b-9;
196a-27

d.+e 111b-3

dāvud hak peygamberlerden Hz.
Davut

d. (reyhān-ı d. 'aleyhi's-selām) 136b-
23

de de / da, dahi

d. 136b-13; 145a-2; 153a-21; 157a-19,
23; 167b-21; 169b-20; 173a-28; 175b-
25; 176a-14; 176b-16; 179a-11; 181a-
4; 200a-3

debī *Ar.* karınca yürür gibi yürüme,
emekleme

d. 103b-10

decāce *Ar.* tavuk

d. 123a-6

def *Ar.* bir şeyi veya kimseyi
uzaklaştırma

d. 115a-19; 183b-19

d. eyle- 102a-21; 111b-21; 123a-4;
148a-6; 149b-11; 156b-18; 164b-22

d. it- 107b-20; 110a-27; 117b-20; 122a-
17; 124a-9, 22; 125b-11; 126a-14;
126b-9; 128a-6; 130b-1, 10, 21, 23;
132a-22, 26; 134b-20; 135b-15; 141b-
8; 143a-19; 144b-5; 149b-11, 28; 153a-
7; 155a-15; 155b-13; 157a-1, 16; 157b-
20; 158a-15; 163a-12, 13; 164b-25;
165a-26; 167a-1; 175b-28; 176a-11,
12, 14, 18, 19; 177b-13, 20; 178a-15,
17; 178b-25; 179a-14, 15; 180b-29;
184a-4; 187a-15; 194b-19, 20; 196a-
22; 196b-14; 199a-27, 29; 199b-7, 8,
11

d. ol- 158a-16; 188a-14

d. olın- 110a-22; 110b-2; 115a-4; 131a-
11; 185b-29; 190b-11

d.+i 130a-4

def'a *Ar.* kez, kere, defa

d. (üç defa) 105a-8

d.+da (bir d.) 137b-22; 167a-3

d.+da (bir kaç d.) 146b-19

d.+da (her d.) 135a-8

defa'āt *Ar.* defalarca, tekrar tekrar

d.+ile 170a-5; 189b-28

defne *Yun.* defne

d. ağacı 172b-24

d. dāneleri 168b-25

d. yağı 168b-25

d. yaprağı 107a-12; 118a-14

d.+si (iskender d.) 169b-1

d.+sidür (yer d.) 169b-10

d.+ye 172b-28

deg- değmek, meyve için,
olgunlaşmak

d.-meyüp 133b-2

d.-mez 193b-8

degin dek, değin, kadar

d. (...+a/e d.) 124a-5; 138a-14; 142a-18; 159b-20; 161b-25; 175a-16; 178b-15; 185b-19

degirmen değirmen

d. taşı 108a-8

d.+de 107b-27

d.+i (şeytān d.) 113a-6

degirmi yuvarlak

d. 127a-10; 128a-23; 135b-6; 143a-3; 143b-7; 152a-20; 156a-29; 160a-27; 161a-16; 174b-19; 175b-7; 176b-28

d. baldır 125b-3

d. büyük çıban 196b-19

d. dāne 171b-9

d. halka 144a-1

d. kılıf 146a-7; 171b-16; 172b-11

d. kök 151b-16; 184a-21

d. ol- 122b-19; 153b-4

d. pāre 184a-1

d. şişler 122a-26

d. tāk 151b-14

d. tohum 156b-1

d. yemiş 127b-15

d.+dür 113a-12; 145a-6; 165b-20

d.+rakdur 143a-1

degirmice yuvarlakça

d. 122b-25; 151b-13; 156b-1

degirmilik yuvarlaklık

d.+e (degirmilige) mā'il 121a-29; 141b-17; 143b-29; 146a-5; 151b-28

d.+e (degirmilige) yakın 128a-22

degnek değnek

d. 162b-19

d.+den 132b-29; 162b-20

degül değil

d. 102b-24; 136a-23

d.+ise 106a-7

d.+dür 103a-13; 103b-29; 104b-27; 106a-22; 107a-2, 3; 110a-12; 111a-20, 23; 115a-3; 115b-28; 116b-19, 24; 117a-5, 24; 119b-20; 123a-7; 123b-14, 17, 21; 124b-26; 125a-6, 10; 129a-25; 129b-18; 134a-29; 135b-9; 137b-15; 138a-3, 4; 138b-3; 139b-7, 25; 141a-19, 21; 141b-2, 3; 142a-25; 142b-24; 143a-26; 144a-4; 144b-2; 145b-10; 146a-17; 147a-28; 148b-3; 149a-24; 151b-17; 154a-19; 155a-5, 16; 158b-7; 159b-18; 160a-27; 160b-25; 161a-5, 13, 15; 161b-3; 165a-29; 165b-27; 166a-1, 23; 166b-3; 167a-20; 168a-26; 169a-11, 22; 169b-11, 25; 170a-28; 170b-6; 171a-18; 171b-19; 172b-13; 175b-24; 176b-14, 20, 23, 24; 178b-18, 20; 179b-15; 181b-27; 182a-15; 183b-14; 186b-29; 188a-18; 189b-19; 191b-26; 193b-14

d.+lerdür 161b-26

dehliz *Far.* üstü kapalı dar ve uzun geçit

d.+lere 138a-18

dehmešt *Far.* defne ağacının yemişi

d. 172b-27

dehne *Far.* yeşil kıymetli taş

d. 169a-10

dehnec *Ar.* yeşil kıymetli bir taş

d.-i firengi 169a-10

dek deġin, kadar, dek

d. (...+a/e d.) 101a-17, 19, 20, 24; 106b-12; 111a-1, 4; 112b-23; 114b-23, 24; 116b-8, 20; 117b-23; 118a-29; 118b-1, 26; 120b-8; 121a-5, 7; 123a-16; 123b-20; 125a-4, 18; 128a-7; 131b-23, 24; 133b-2; 135b-15; 136b-20; 138a-11, 22; 139b-3; 140b-11; 141a-9, 25; 142b-14; 143a-10; 143b-18; 147a-2; 148a-13, 14; 151b-25; 157a-26; 158a-3, 4, 18; 158b-21; 159a-11; 159b-21; 161b-24; 163a-9, 20; 167a-4; 175b-20, 24; 179b-9; 181b-2; 183b-16; 187b-18; 190a-18; 190b-16; 191b-20; 193b-27; 194b-3; 195b-14, 16; 196a-6; 196b-20; 199b-17, 21

d.+dür (...+a/e d.) 105b-18; 106a-11; 107b-9; 111a-13; 112b-20; 113b-8; 115a-10; 115b-25; 116b-4, 5; 121b-23; 127b-1, 2; 128b-2; 131a-25; 135a-8, 24; 135b-12, 28; 137b-23; 145b-17; 146b-20; 148b-9; 149a-4; 152a-23; 158b-12; 160b-2; 167b-5; 168a-10; 172b-23; 175a-19, 20, 21, 28; 178a-10; 189b-6; 193b-26; 197b-14

del- delmek

d.-üp 100b-3; 168a-17, 20; 169a-21; 187a-25; 198a-29

delālet *Ar.* belirti, işaret

d. 104b-18, 182b-6

dele *Far.* sansar

d. 200a-21

delice bk. delüce yabani

d. 170b-2, 7; 175a-22

d. buğday 170a-29; 170b-4

d.+nüñ 170b-5

d.+ye 170b-4

delik bk. delük; delik

d. 120b-4; 120b-5; 120b-5; 138a-6

d.+leri 183a-4; 193a-25

d.+lerine 152b-3; 181a-7

delüce bk. delice yabani

d. 161a-3

delük bk. delik; delik

d.+e (delüğe) 100b-4

d.+ine (delüğine) 123a-3

d.+lerde 141a-1

d.+leri 175a-25; 193a-24

d.+lerine 190b-4

deliklü delikli

d. 121a-4; 187b-11

dem *Far.* soluk, nefes

d. (her d.) 169b-1

dem^c *Ar.* koyu nesne

d. 171a-16

dem *Ar.* kan

d. (ġaleyān-ı d.) 192b-23

dem^c a *Ar.* gözyaşı damlası, sürekli göz yaşarması

d.+ya 187b-16

demren ok ayağına takılan demir ya da pirinçten yapılmış sivri uç, temren

d.+ine (oķ d.) 180b-11

d.+ler (zehirlü d.) 102b-22

demür demir

d. 163b-22; 163b-22; 163b-25; 163b-26; 164a-19; 164b-29; 165a-3; 165a-3; 165b-13

d. (demür boķı) 164a-27; 164b-29

d. (demür dikenî) 151b-6, 20; 164a-29; 164b-2, 14, 23; 168b-22, 23

d. (demür dikenî yağı) 168b-14

d. (demür poğundan) 133a-24; 165a-4, 6; 165b-12

d. (demür sacı) 100b-3

d. (demür sac) 100b-7

d.+den 184b-17

d.+e 163b-26

d.+i 163b-28

d.+ün 163b-25; 164a-9; 164a-12

demür dikenî demirdikenî otu

d. 151b-6, 20; 164a-29; 164b-2, 14, 23; 168b-14, 22, 23, 24

dend *Ar.* Çin'den getirilen kene tohumuna o dönem verilen isim

d. 145a-13, 15

d.-i şînî 146a-14

deñiz deniz

d. amı 169b-14; 169b-15

d. ejderi 161a-25

d. köpeği 169b-29

d. köpüğü 169b-18; 170a-24

d. lifî 175b-1

d. mumyası 173a-28; 173b-19; 174a-26; 193a-29

d. öykenî 169b-14

d. şuyı 117a-18; 118a-14; 193b-12

deñiz amı deniz anası

d. 169b-14, 15

denk denk

d. 130b-9; 157b-1; 157b-1; 185b-7; 188a-6; 197b-28

d.+den 103b-22; 122b-1; 145b-16

d.+e (denge) var- 103b-23

deñlü denli, kadar

d. (bir arşun d.) 146b-2

d. (her ne d.) 132b-6; 150b-26; 162b-16; 167b-18

d. (ne d.) 100b-25; 132b-6; 149b-29; 150a-1, 12

d. (ol d.) 129b-18

d. (parmak d.) 146a-3

d. (şol d.) 132a-17; 191a-19

d.+dür 165b-20

depe tepe

d.+lerde 134a-10; 154a-15

depelik fitik olma durumu, kasık yırtığı

d. 167a-5

der ter

d+i 149b-25; 191a-23

der- toplamak, dermek

d.-er 104b-7

d.-erler 106b-28

derçik erimeye başlamış

d. 105a-21

dere dere

d.+de 119a-24

d.+lerde 113a-8; 125a-7; 128b-14; 136a-23; 192b-8; 194a-5

derece *Ar.* derece, mertebe

d. 178b-26

d.+dedür 176a-15

d.-yi rābi‘a 103b-6; 116a-8; 125a-11;
138b-4; 142a-2; 142b-20; 145a-23;
152a-27; 180a-19; 185a-16

d.-yi rābi‘iyye 145a-21; 169a-19

d.-yi sālise 103b-8; 106a-4; 106b-29;
109b-15; 111b-16; 112a-12, 14; 114a-
9; 115b-21; 118b-26, 27; 121b-2; 122b-
20; 125b-29; 127a-24; 128a-2, 25;
128b-7; 129b-18; 130a-22; 131a-4;
132a-7; 134a-12; 135a-25; 135b-23;
140a-10; 141b-5, 19, 29; 143b-10, 23;
146a-13; 147a-8; 152a-4; 153b-6;
154a-17; 155a-19; 157b-10; 159a-17;
159b-24; 160b-22; 161b-18; 165a-5;
166b-13; 167a-27; 168a-4; 170a-1;
170b-6; 171a-29; 172b-13; 173a-2;
173b-18; 174b-7; 175a-10; 175b-24;
178a-25; 179b-1; 182a-26; 184b-2;
185a-16; 187a-10; 188b-1; 189a-15,
26; 192a-5, 25; 193b-20; 194a-6; 196a-
16

d.-yi şāniye 103b-7; 104a-7; 107b-15;
108b-12; 112a-13; 112b-7; 117a-9;
118a-2, 26; 118b-27; 119b-7; 120b-25;
122b-21; 124b-11; 125b-4; 127a-12;
127b-16; 128a-3, 25; 131a-1, 4; 132b-
4; 133b-28; 134b-3; 135a-2, 21; 135b-
9; 137a-20; 137b-18; 140a-6; 141b-5;
143a-16; 145a-8; 146b-9; 147a-8;
148b-26; 149b-19; 150b-9; 151b-19;
152a-21; 157a-24; 157b-23; 159b-16,
24, 25; 160b-8; 165a-5; 165b-21; 168b-
2; 169b-5; 171a-8, 9; 171b-18; 176b-6;
179a-11; 179b-20; 181a-5; 181b-7;
183b-11; 184b-1, 2; 186a-28; 187a-11;
191b-19; 192a-5; 192b-6, 22; 193a-2,
26; 193b-19; 194a-6; 197b-12; 198b-4;
200a-18

d.-yi ūlā 101b-17; 103a-17; 106a-4;
107b-14; 108b-18; 113a-29; 114a-9,
10; 115a-26; 118a-2; 119b-7; 120b-25;
123a-8; 125b-5; 127a-23; 127b-17;
128a-25; 131a-2; 132b-5; 135a-2;

141b-19; 147a-8, 9; 147b-20; 149a-23;
149b-29; 150b-9; 151a-19; 158b-5;
171a-8; 178a-25; 179a-12; 181b-7;
186a-28; 187a-11; 188b-2; 193a-3, 25;
193b-19, 21; 197b-12

deri deri

d. 113b-9; 115b-14; 124b-16; 137a-26;
143b-9; 152b-8; 152b-9; 161a-9;
162b-13; 181a-20; 191a-11; 192a-1

d. (kavla- d.) 100b-9

d.+iken 161a-27

d. şoyul- 131b-4; 136a-29; 140a-14,
22; 154a-19; 162b-27; 174b-8; 195a-
18

d.+ler (yılan d.) 163a-11

d.+ler 163a-15

d.+lerden 162b-22

d.+leri (baş d.) 101a-18

d.+leri (başuñ d.) 101a-24

d.+leri (iç d.) 162b-29

d.+leri 101a-19; 134b-6

d.+leridür (semiz oğlaqlar d.) 162b-19

d.+lerin yaq- 162b-21

d.+lerinden (şığır d.) 125b-15

d.+lerini 163a-1

d.+si (baş d.) 189b-28

d.+si (şu köpegi d.) 139a-17

d.+si (yılanuñ yaqıl- d.) 162b-26

d.+si 162b-13

d.+si büzil- şol- 194b-7

d.+si çıkar- 186b-24

d.+si şoyul- 188a-9

d.+sin (çaqal d.) 163a-9

- d.+sin (keçi d.) 162b-25
- d.+sin (yılan d.) 163a-6
- d.+sinden (sañsar d.) 200a-27
- d.+sinden (şu atınũ d.) 163a-7
- d.+sinden (yılanũ yakıl- d.) 163a-3
- d.+sinden 125b-22
- d.+sine (koç d.) 162b-20
- d.+sini (beden d.) 165a-24
- d.+sini (her hayvānũ d.) 163a-13
- d.+sini (iç d.) 123a-23
- d.+sini (keçinũ henüz yüzũl- d.) 163a-2
- d.+sini (maymũn d.) 163a-6
- d.+sini (yabānĩ kirpinũ d.) 162b-24
- d.+sini 140b-25
- d.+sinũ (fĩl d. bir pāresi) 163a-4
- d.+siyle (timsāh d.) 119a-25
- d.+nũ 193a-7
- d.+ye 120a-12; 193a-21
- d.+yi 123a-24; 140b-25; 152a-6; 156a-6; 162b-28;
- d.+yi çıkar- 174b-12; 186b-26; 198a-15
- d.+yi yak- 139a-24
- deril-** derilmek
- d.-meyeler 186a-16
- derin** bk. derin; derin
- d. 189a-12
- derin** bk. derin; derin
- d. 145a-26; 145b-14; 152b-10; 157a-23; 178b-8
- d. çıban 184b-19; 195a-2
- d. ol- 105a-17
- d. ol- yara 113b-20
- d.+dür 124b-5; 137a-15
- derle-** terlemek
- d.-mek 103b-16
- d.-mekle 162b-23
- d.-meyeler 160a-6
- d.+i (derlemegi) men' it- 191a-9
- derrāc** Ar. bk. turāc; çil kuşu
- d. 124a-12
- derūnec** Far. çıyan otu
- d. 167b-21; 168a-13, 21
- deryā** Far. deniz
- d. 175b-7
- d. ejderi 117a-14
- d. içi 169b-15; 175b-1
- d. kenārları 128b-14; 134a-10; 156a-2; 169b-14; 169b-21; 192b-8
- d. şuyı 112a-18; 187b-20
- d. yaşluğı 169b-19
- d.+cık köpüğü 170a-20
- d.+da 131a-27; 131b-16; 161a-27; 198a-3
- d.+da ol- 119a-11; 161a-28; 161a-29; 169b-24; 187b-18; 195a-15; 198a-5; 198a-7
- d.+dan 116b-17; 118a-20; 129a-19; 139b-22; 162a-3; 170a-22
- d.+larında (çin ve hind d.) 139b-21
- d.+sı (fāris d.) 118b-22
- d.+ya 116b-18; 139b-23
- deryā su** Far.+T. yabani sedef zankı

d. otı 161b-1

derz *Ar.* kemiklerin birleşim yeri

d.+ler 128b-21

deste *Far.* deste, bir avuç dolusu

d. 138b-25

desti *Far.* testi

d. 116b-15; 190a-11, 12

deş- deşmek

d.-e 162a-6; 196b-18

d.-er 122a-26

d.-mek 187a-25; 196b-19

d.-üp 105a-14; 136b-8; 157a-29; 158b-24; 178a-2

deşil- deşilmek

d.-dükde 105a-11

d.-miş 172a-16

deşilme deşilme

d.+sinden 130b-17

devā' *Ar.* ilaç

d. 100b-27; 104a-7; 113b-21; 115b-25; 116a-10; 116a-15; 124b-14; 125a-10; 127a-8, 9; 131b-27, 28; 132a-26; 136a-8; 137a-23, 24; 140a-2; 142b-24; 145b-12; 146a-2, 14, 16, 21, 23; 146b-7; 146b-27; 147a-2; 149a-3; 152b-22; 153a-18; 153b-13; 154b-21; 161a-16; 161b-3; 161b-21; 161b-25; 165b-24; 167b-19; 177a-8; 178b-11; 180a-9; 184a-11; 191a-13; 196a-20

d. (su' ūt d.) 152a-10

d. it. 126b-10; 166a-25

d. kal- 138b-22

d. kökleri 180a-29

d. ol- 105a-10; 110a-1; 121b-25; 122a-10; 125b-22; 126b-24; 148a-9; 149a-13; 159a-2; 165a-7; 165b-8; 175b-18; 182b-26; 190a-15; 192b-14; 195b-17; 198a-28; 199b-1

d. rāvendī 188a-29

d. şuyı 159a-3

d. ʔarīki 117a-28

d.+dan 116a-16; 123a-17; 127b-1; 174b-11

d.+dur 100b-6; 111b-11; 115b-27; 116a-13; 117b-28; 134b-16; 135a-1; 145a-14, 21; 163b-4 166a-19, 21; 180a-6; 188b-9; 188b-10; 191b-1

d.+lar 103a-22; 139a-5; 147a-5; 148a-19; 165a-12; 175a-26; 178b-7; 198b-15; 198b-25; 199b-9, 10, 11

d.+lara 102a-18; 105a-10; 105a-23; 107b-5; 109b-28; 114b-19; 134a-15; 138b-17; 138b-29; 165a-25; 167a-5; 167b-13; 186b-4; 187a-14; 191a-10; 191b-16

d.+lara ʔarışdır- 180b-7

d.+lara kat- 139b-4; 156b-27

d.+larda 184a-26; 192a-11

d.+lardan 116a-25; 145b-12, 21; 147a-27; 158b-29

d.+lardan ol- 165a-14; 175b-11

d.+lardandır 112b-20; 139a-6; 148b-19; 160b-15; 170a-18; 179a-13

d.+ları (gözler d.) 167b-12

d.+larına (çıbanlar d.) 172b-17

d.+larına (diş etleri d.) 185b-22

d.+larına (göz d.) 165a-28; 190a-5

d.+larına 105a-24; 112b-15; 121a-17; 121b-8; 125b-20; 125b-25; 153b-10

- d.+larında 167b-11
- d.+larındandır 167a-7; 175b-10; 177a-18; 182b-27; 185b-18
- d.+ların büyüğü 130a-24
- d.+ların eyüsi 128a-28
- d.+ların kıymetlüsi 121a-15
- d.+ların yavuzluğun 108b-21
- d.+nuñ 146b-26; 161a-15; 161b-18
- d.-'ü'l-misk 180b-18
- d.+sı (göz d. it- tarīki) 105b-25
- d.+sı (göz d. it-) 105b-24
- d.+sı (göz d.) 156a-11
- d.+sı (zararın d.) 136b-5
- d.+sı 154a-4
- d.+ya 116a-1; 168a-24
- d.+yı 115b-29; 124b-14; 137a-23; 146a-15, 16, 25; 146b-17; 152a-10; 166b-17; 195b-20; 198a-30
- d.-yı lihyetü't-tis 127a-8
- devā'ıyyet** *Ar.* devalık, ilaçlık
- d. 191a-21
- devāyā ağriyā** *Yun.* yaban budağı
- d. 168a-24
- deve** deve
- d. (erkek d.) 163b-5, 16
- d. (kızıl ol- d. etinden al-) 163a-19
- d. (kükre- ol- deve burnına tamlat-) 163b-18
- d. 161a-18; 163a-17; 163b-14; 170b-16, 20, 29; 191b-13
- d. beyni 108b-9
- d. diken 101a-24; 170b-14
- d. diken köki 160b-18; 160b-22; 163b-1; 199b-4
- d. dili 175a-4; 193a-16
- d. eni 171a-3; 175a-5
- d. eti 163a-29; 175b-25
- d. etinün galizliği 163a-17
- d. kuşu 175b-23
- d. otla- 175a-4
- d. sidükleri 161a-19; 161a-22; 163b-10
- d. tezegi 161a-17
- d. tezegi kurusu 161a-15
- d. tabanı 160b-18
- d. yünü 163b-19; 175b-6
- d.+de ol- kene 163b-20
- d.+den (dişi d. hāşıl ol-) 186a-10
- d.+ler 191b-13; 191b-14
- d.+leri 195b-26
- d.+lerün (maķūle d. südi) 163b-15;
- d.+nün (erkek d. gözi) 163b-15
- d.+nün (erkek d. öykeni) 163b-4
- deve tabanı** *T.+Ar.+T.* deve tabanı bitkisi
- d. 160b-18
- devşir-** devşirmek
- d.-ürler 157a-15
- devşiril-** devşirilmek
- d.-miş 190b-14
- devvār** *Ar.* baş dönmesi
- d. 180b-14
- dıkk** *Ar.* erime hastalığı
- d.+ı (h.-yı d.) 129a-21; 196b-17

dıraht *Far.* ağaç

d. 125a-5

di- demek

d.+di 127a-9; 187b-27

d.+diler 117a-9; 149a-18; 176a-3

d.-dügi 139b-11

d.-dük 172b-5

d.-dükleri 100b-27; 101b-23; 102a-4, 25; 103a-29; 103b-9; 104b-21; 105a-7, 16, 18, 23; 105b-4, 10, 12, 13; 106a-13; 106b-25; 107a-16; 108a-3; 109a-2; 109b-13; 110b-11; 111b-15; 112a-11, 22; 112b-3, 5, 15, 18, 21, 29; 113a-16; 113b-13, 21; 114b-12, 17; 115a-20, 29; 115b-5, 14, 15, 16, 19; 116a-2, 13, 29; 117a-14; 117b-11; 118a-17; 118b-6, 21; 119b-22, 24; 120b-12; 121a-20, 21; 121b-18; 123a-4, 17; 124b-15; 125a-8; 126a-12, 18, 19; 127a-29; 127b-25; 128a-1; 129a-1; 130a-5, 20, 22, 24; 130b-24; 131b-26; 132a-25, 29; 132b-16, 17, 22; 133a-9; 133b-23, 26; 134a-1, 22; 134b-26, 29; 135a-13, 14, 17, 18, 26, 28; 135b-1, 2, 16, 22; 136a-7, 17; 136b-8, 22, 24; 137a-10, 25; 138a-1, 23; 138b-9, 11; 139a-26; 139b-4; 140a-2; 140b-7, 8, 25; 141b-20, 28; 142a-21; 143a-6, 8, 24, 27; 144b-16; 145a-14, 25; 146a-11; 146b-3, 12, 17; 148a-1, 8; 150a-21, 24; 150b-4, 10; 151a-28; 151b-6, 8, 15, 28; 152a-6; 152b-2; 153a-11, 24, 26; 154b-14, 27, 29; 155a-22; 156a-11, 20, 22; 156b-10; 157a-28; 157b-21; 158a-29; 158b-4; 159a-3; 159b-17, 23, 26; 160a-28; 160b-6, 14; 161a-12; 161b-2; 163b-12; 165b-17, 26; 166a-20; 167b-24; 168b-19; 169a-4, 25; 170a-3, 18; 170b-5, 6, 15, 20, 22, 23, 24; 171a-16, 17, 18, 23, 24; 171b-12, 21, 26; 172a-12; 174a-19; 174b-10, 12, 26; 175a-13; 175b-3, 15; 176b-13, 19, 27; 177a-21; 177b-16, 19, 25; 178a-3, 11; 179b-25; 180a-1, 15, 29; 180b-1,

28; 181a-5, 29; 181b-25; 182a-21, 25, 29; 182b-1, 2, 11, 16, 17, 22, 23; 183a-2, 8, 12, 13; 184b-16, 23; 185b-6; 186a-21; 186b-4, 17, 18, 24; 187a-5, 24; 188a-23, 29; 189a-3, 16, 24; 189b-9, 22, 24; 190b-19, 24; 191a-8, 10; 191b-21; 192a-20, 28; 193a-16; 193b-18, 25; 194a-1, 3, 4, 14, 16, 27; 194b-5; 195a-22, 23; 195b-20; 196a-1, 2, 18; 196b-5; 198a-5, 15, 20; 198b-12, 13, 14; 199a-17; 200a-11, 25

d.-dükleridür 106a-13; 112a-28; 127b-15; 150b-10; 159b-23; 166a-20; 170b-5; 171a-23, 24; 181b-25

d.-düklerinden 143a-6

d.-düklerine 194a-4

d.-düklerinün 182a-25; 191a-10

d.-düm 174b-27

d.-mege 113a-7; 126b-27; 171b-13

d.-mek 116b-14; 156a-1; 194b-12

d.-mek degül 176b-14; 176b-20

d.-mek ol- 160a-18

d.-mekdür 102a-29; 106a-14; 113a-7; 117a-3; 124b-1; 125a-5; 127b-3; 129a-17, 24; 132b-1; 133b-19; 137a-10; 138a-8; 146a-1, 29; 148b-12; 163b-26; 165b-16; 169b-14; 175a-5, 23; 179a-21; 181a-15; 184a-10; 192b-1; 193b-15; 194b-11; 196a-13

d.-mekle 103a-12; 106a-17; 121b-2; 122b-6; 128b-13; 137a-11; 139b-29; 146a-2; 146b-2; 151b-26; 164b-1; 171a-22, 26; 173b-4, 6; 175a-23; 182a-1; 183b-4, 5; 184a-9, 15; 192b-2; 196a-13

d.-meyüp 180b-24

d.-miş 105a-27; 115b-27, 29; 123a-8; 125a-6; 133b-14; 134a-26; 139b-5; 146b-16; 158b-6; 179a-8; 180a-22; 191b-15; 192a-14; 200a-23

d.-mişdür 176a-5

d.-mişler 102a-14; 102b-23; 103a-18; 104a-5; 104b-28; 106a-23; 107a-2; 109a-23; 109b-20; 110a-7; 110b-17, 20, 21; 112b-23; 113a-22; 114a-28; 116b-18; 117b-11; 121a-21, 22; 124b-16; 125b-10; 128a-19; 129a-17, 18, 20; 130a-20; 131a-26; 131b-28; 132a-25, 28; 133b-5; 134a-26; 134b-19; 135b-14; 137a-26; 137b-24; 139a-11, 15, 26, 27; 139b-16; 141a-5; 141b-4, 11; 142a-2; 142b-3, 11; 143a-18, 23; 144a-2, 4; 144b-28; 145a-10, 14; 147a-16; 147b-16; 149b-26; 150a-27; 152a-10; 153b-17; 156a-11; 158b-7; 159a-6; 159b-7, 24; 160a-28; 161a-17, 20, 25; 162a-17, 20; 162b-8; 163b-15; 166a-11, 15; 167b-5; 168a-16; 169a-22; 170b-4, 19, 23; 173a-15; 173b-3, 22; 174b-13; 178a-16, 17, 22; 178b-18; 180a-15, 21; 180b-3, 4, 27; 182a-1; 183a-29; 183b-24; 185a-4, 5, 6, 15, 17; 185b-11; 186a-28; 187b-17; 188a-16; 188b-25, 26; 189b-17; 191b-4, 17; 192a-6; 193a-18; 194b-18, 19, 20; 196a-2; 197b-7; 200a-5, 17

d.-r 139b-7

d.-rler 101a-8; 101b-11, 12; 102a-10, 29; 103a-10, 11, 28; 103b-26, 29; 104a-3; 104b-21; 105b-28, 29; 106a-4, 13, 19, 20, 25; 106b-21; 107b-11; 108a-11, 22, 24; 108b-20; 109a-1, 2, 3, 4, 22; 109b-15, 29; 110a-4, 10, 11; 110b-13, 18; 111a-16, 18; 111b-5; 112a-5, 6, 8; 113a-6, 18, 28; 113b-23, 26; 114a-6; 115a-11; 115b-18; 116a-3, 4; 116b-14, 22; 117a-8, 9, 18, 24, 28; 117b-27; 118a-14, 16; 118b-6, 20; 119a-12; 119b-6, 13; 120b-1, 13, 15; 121a-23, 24, 26; 122a-19; 122b-4, 7, 10, 18, 25; 123a-6, 13; 124a-12, 29; 124b-1, 2; 125a-5, 8; 125b-1, 13; 126a-3; 126b-26, 28; 127a-3, 4, 7; 127b-13, 24, 25, 28; 128a-1, 17; 128b-5, 11, 25, 26, 27; 129a-5, 17, 22; 129b-28; 130a-29;

130b-25, 27; 131a-23, 27; 133b-16, 17, 19, 21, 24; 134a-5, 24, 28; 134b-29; 135a-10, 12, 18, 20, 26, 28; 135b-5, 18; 136a-13, 19; 136b-13, 29; 137a-9, 12; 137b-13, 16, 26, 27; 138a-25; 138b-17; 139a-7; 139b-18, 26; 140a-2, 3, 9; 140b-29; 141a-13, 15, 22, 24; 141b-1, 14, 15, 25, 26, 28; 142a-23; 142b-10, 19, 26, 27, 28; 143a-20, 28, 29; 143b-6; 144a-9, 15; 144b-12, 13, 20; 145a-1, 2, 3, 4, 13; 145b-28, 29; 146a-20, 28, 29; 147a-6, 10; 147b-18; 148a-20; 148b-12, 23; 149a-15; 149b-16, 18; 150a-6, 18; 150b-7; 151a-18; 151b-3, 5, 6, 8, 11, 12; 152a-1, 10, 15, 20; 153a-28; 154b-11, 26; 155a-5, 12, 13, 14; 155b-16, 19, 26; 156a-1, 2, 10, 13, 15, 27, 28; 157b-10, 25; 158a-23; 159a-16, 27; 159b-8, 16, 22; 160a-16, 26; 160b-4, 18, 22; 161a-3, 8, 15, 23, 25, 26; 161b-1; 162a-19; 162b-5, 13; 163a-17; 163b-22, 23, 24, 25, 27; 164a-2, 5, 20, 23, 24, 29; 164b-29; 165a-1, 4; 165b-15; 166a-7, 21; 166b-7; 167a-20; 167b-7, 21, 23; 168a-22, 25; 168b-7, 14, 25; 169a-10, 17; 169b-2, 11, 14, 15, 18, 26; 170a-15, 19, 20, 21, 29; 170b-14, 16, 21, 22; 171a-1, 2, 16, 20, 21, 23; 171b-3; 172b-6, 7, 24, 28, 29; 173a-28; 173b-15; 174a-28; 174b-16, 27; 175a-4, 22, 28, 29; 175b-1, 13, 23, 29; 176a-8, 9, 10, 16, 21, 22; 176b-15, 19, 21, 22; 177a-2, 22, 25; 177b-13; 178a-21, 23, 24; 179a-7, 11, 20; 179b-11, 12, 29; 180a-5, 10, 12, 18, 22, 24, 25, 27; 180b-5, 24; 181a-4, 14; 181b-6, 15, 21, 22, 29; 182a-3, 5, 6, 7, 9, 11, 14, 16, 17, 20, 22; 182b-1; 183b-5; 184a-8, 9, 11, 13; 185a-23, 24; 185b-18; 186a-1, 8; 187a-5, 9, 17; 187b-4; 188a-5, 20; 189a-23; 190b-29; 191a-1; 191b-4, 15, 18, 27; 192a-4, 17, 18, 19, 20; 192b-17; 193a-1, 5, 18, 24, 25; 193b-15, 29; 194a-1, 3, 4, 27, 29; 194b-12, 22; 195a-9; 195b-2; 196a-1, 7, 12, 15; 196b-19; 197b-9, 10, 21, 27; 198a-3, 5, 6; 198b-1, 6; 199b-26, 29; 200a-2, 21

d.-seler 124b-8; 137a-17
d.-yenler 161b-2; 175a-5; 196b-8
d.-yenlerün 135b-3

dibāgat *Ar.* deriyi terbiye etme,
düzeltme

d. (mi^c deyi d. eyle-) 114a-17

d. (mi^c deyi d. it-) 149b-22; 190b-8;
179b-21

dibelik büsbütün, tamamıyla

d. gider- 172a-18

didim didik

d. 174b-27

didimle- didiklemek, küçük küçük
parçalara ayırmak

d.-meye 176b-26

d.-yüp 149a-6

didimlen- didiklenmek, küçük küçük
parçalara ayrılmak

d.-meye 176b-26

dīk *Ar.* horoz

d. (hacerü'd-d.) 152a-15

d. (hısyu'devā-d.) 152a-20

d. (' aynü'de-d.) 160a-26

diken diken

d. 113a-7; 133b-26; 143b-6; 148b-13;
160b-6

d.+den 164b-26

d.+dür 105a-29; 113a-7; 124b-2; 137a-
12; 151b-9; 170b-22

d.+i (boğa d.) 113a-6

d.+i (çağır d.) 113a-6

d.+i (demür d.) 151b-6, 20; 164a-29;
164b-2, 14; 168b-14, 24

d.+i (deve d.) 101a-24; 160b-18, 22;
163b-1; 170b-14; 199b-4

d.+i (hürmüz d.) 144b-29

d.+i (şakız d.) 133b-21

d.+i (turāc kuşu d.) 124a-29; 137a-11

d.+i (yabān güli d.) 105b-20

d.+i 118b-21; 164b-4, 5, 26, 27; 170b-
16

d.+idür 177b-11

d.+in 144a-23

d.+ine (ağaç d.) 133b-26

d.+ine (deve d.) 170b-21

d.+ine 122b-11

d.+ini (demür d.) 164b-23; 168b-22,
24

d.+inün (deve d.) 170b-29

d.+lere 164b-7

d.+leri 146b-4; 171b-5

dikenlü dikenli

d. 105b-20; 113a-11; 124b-2, 4, 5, 9;
137a-12, 14, 15, 19; 144a-9; 158b-3;
160b-6, 18; 171a-4, 5

d.+dür 113a-10; 134a-8; 187b-29

dikenlüce dikenlice

d. 151b-7

dikensüz diken

d. ol- 105b-19

dikḳat *Ar.* dikkat

d. 188a-4

dil insan veya hayvan dili; lisan

d. 128a-9; 174b-27; 175a-1; 180b-16

d. altı 183a-13

d. dibi 152b-1
d. eti 101a-16, 24
d. karar- 118b-16
d. tutil- 175a-14
d.+cügez 145a-23; 169b-3
d.+cügezi 145a-22; 145a-24; 145b-9
d.+de 119b-16; 175a-14
d.+i (deve d.) 175a-4; 175a-5; 193a-16
d.+i 152b-25
d.+i acıt- 112b-25; 116a-6; 134b-2;
154a-17; 160b-21; 166a-28; 169b-29;
174b-4; 178b-28; 188a-26
d.+i bur- 153a-4
d.+i büz- 139a-23; 148a-20
d.+i incit- 107a-1; 134a-9; 174b-6;
192a-24
d.+in 172b-19
d.+ün iki tarafı 104a-24
dilbüş *Ar.* kızıl süsen, kuzgunkılıcı,
kargasoğanı
d. 180a-10
dilcük dilcik, küçük dil
d.+ler 101a-6; 104a-25; 133b-7; 174a-
23
d.+lerde 104b-28; 133a-16
d.+lere 101b-6; 191a-25; 199a-5
dilce bir tip tohum unu
d. 126a-12
dilince diline göre, lisanına göre,
dilince
d. 184a-7
dilkü bk. tilkü; tilki
d. 114b-19; 162a-19

d. dişi 162b-9
d. hayası 165b-15; 166a-20
d. kişnici 174b-16
d. kürkinün ıssılığı 162a-20, 21
d. üzümü 116b-1; 171a-20; 172a-18;
172b-4, 7, 8, 10
d. üzümü ‘uşāresi 158b-14
d. üzümü şuyı 159a-1
d.+ler sidügi 114b-18
d.+yi 114b-19; 162a-24
dilkü hayası *T.+Ar.* bir bitki türü
d. 165b-15; 166a-20
dillü dilli
d.+ce ot 169b-1, 9, 11
dillüce ot iskender defnesi
d. 169b-1, 9
d. +uñ 169b-11
dimāğ *Ar.* beyin
d. 101a-16; 106a-28; 108a-22, 23, 27;
108b-14
d. karınları 136b-25
d. perdelerinden gel- kıanı tüt- 123a-19
d. ye- 101a-22
d. yolları 127b-8
d.+a 108a-24; 108b-1; 139b-2; 140a-7,
17; 147a-20; 149b-2; 200a-12
d.+a zarar it- 180b-10
d.+da 101b-10; 129b-28; 140a-7;
152b-6; 152b-6
d.+da ol- 109b-7; 125a-18
d.+dan 107a-13; 109b-18

d.+ı 114b-2; 118b-7; 123a-18; 123a-21; 155a-20; 159a-21; 186b-19; 190b-2; 196a-3

d.+ı kavî it- 135a-4

d.+ı pāk eyle- 156a-18; 177b-22

d.+ın ıssı it- 152b-27

d.+ınuñ 108a-26

d.+ları 106a-6; 115a-29; 151a-28; 152b-27

d.+ları şişine қо- 171b-28

d.+larında elem ol- 151a-28

d.+larınuñ öñi 152b-27

d.+uñ 108a-24

d.+uñ öñi 155b-3

d.+uñ yağlan- 159a-22

d.-ı insan 110a-18

din- denmek

d.-ür 115a-11; 176a-4

dindür- dindirmek

d.-e 110b-27; 117b-5; 136b-12; 163b-8, 20; 177b-20; 195b-11; 198a-19

d.-mege 125b-21

d.-üp 164a-21

dinil- denilmek

d.-dükde 169b-29

d.-se 177a-8

dinsakus *Yun.* çoban tarağı otu

d. 124a-29; 137a-9

dip dip

d.+inde (dibinde) 152b-1; 164a-23; 165b-6; 189b-27

d.+inden (dibinden) 104b-16

d.+ine (dibine) 133b-1; 144b-26; 165b-6

d.+lerin 101a-23; 118a-9; 175b-12

d.+lerinde 109a-7; 144b-16; 146b-5; 186b-5; 198b-14

d.+lerine 173b-20

d.+lerini 135a-5

dirhem *Ar.* bir okkanın dört yüzde biri oranında, bölgelere ve ülkelere göre ağırlığı değişen ve İstanbul için 3,207 gram tespit edilen, eski bir ağırlık ölçüsü birimi

d. 100b-15, 17, 19; 103b-22; 108b-13; 109b-29; 110a-4; 111a-12; 111b-18; 112b-1, 19, 22, 27; 113a-18; 114b-23, 24; 115a-17; 116b-5, 7, 9, 19; 117b-6; 118a-11, 29; 119b-22; 120a-6; 121b-26, 29; 124a-4; 125a-19; 126b-6, 14, 20; 128a-4, 6, 8; 128b-2, 3, 19, 29; 129a-1; 130a-1, 11; 130b-19; 131b-9; 135b-28, 29; 136b-19; 137b-23; 138b-20; 140b-27; 141a-27; 141b-6; 142a-17; 143b-25; 144b-8, 22; 145b-10; 146b-14, 19, 20; 147a-23; 148b-10, 17; 149b-14; 152a-23; 153a-7; 155a-29; 155b-10, 24; 156a-7, 8, 17; 157b-15; 158a-18; 163a-3; 164a-12, 15; 165a-22; 165b-22; 168b-16; 169a-20; 172b-1; 173a-25; 173b-24; 174b-22; 175a-27; 175b-19; 178b-14, 24; 179b-5, 9; 180a-8; 181b-10; 183b-2; 184b-6, 8; 185b-12, 24; 186a-1; 186b-12, 28; 188b-11; 189a-5; 189b-6; 193b-26, 27; 194a-8; 194b-2, 3; 197b-14, 20; 199b-16, 18

d.+den 115b-25; 116b-4, 8; 118a-29; 128a-7; 147a-2; 148b-9; 158b-12; 160b-1; 167a-3; 178a-10; 194b-2

d.+den ziyade 117a-20; 136a-10; 140b-26, 27; 142b-22; 146a-20; 153a-19, 20

d.+dür 113a-22; 124a-28; 138a-21;
157b-17; 172b-22; 175a-20; 178b-12

d.+e 189a-5

d.+e dek 113b-8; 115b-25; 118b-1;
121b-23; 125a-18; 127b-1, 2; 128a-7;
131a-24, 25; 135b-12, 14; 145b-17;
146b-20; 147a-2; 158b-12; 167a-4;
168a-9; 172b-23; 175a-20; 189b-6;
193b-26, 27; 194b-3; 197b-14

d.+i 154a-23

d.+ün 116b-4; 149b-14; 178a-10

diri diri

d. 123a-21; 128a-6;

d. iken 119a-29; 161a-27; 162a-26, 28;
198a-28

d.+si 139b-6; 139b-7

d.+sinden 139b-8, 11

diril- dirilmek

d.-di 130b-6

d.-e 108a-17

d.-meyeler 186a-16

dirilt- diriltmek

d.-e (dirilde) 105a-19

d.-mez 191a-23

d.-üp (dirildüp) 127b-6

dışkoridüs *Lat.* Dioscorides Pedanius,
M.S. 1. yüzyılda yaşamış Roma
Ordusu'nda görev yapmış bir hekimdir

d. 127a-7; 139b-5, 11, 24; 166a-1;
176a-4; 192a-13

d.+un 139b-7

dış dış

d. 102a-17; 104b-28; 105a-1, 5; 105b-
10; 107a-24; 112b-11; 113a-14; 113b-
21, 22; 114a-16; 117b-5; 118a-6, 9;

120a-1, 4; 133a-17; 135a-4; 136a-27;
139a-2; 144b-6; 148a-22; 149a-1;
149b-23; 150a-11; 150b-4, 17, 28;
151b-5, 10; 153a-14; 154a-8, 22; 156b-
16; 160a-1; 164a-25; 164b-17; 173a-
24; 174a-8; 174b-13; 175a-3; 175b-11,
12; 182b-19; 183b-26; 185b-22; 189b-
14; 190b-15, 27; 191a-9, 23, 24; 192a-
27; 194a-11; 195b-28; 196a-15; 196b-
2; 198b-12; 199a-6

d.+de (1) 130a-6;

d.+e (4) 128a-15, 134a-18, 153a-12,
154b-19;

d.+i (yund d.) 140a-2

d.+in (1) 199b-14

d.+ini (fil d.) 106a-29; 162b-9

d.+ler (ön d. ağırları) 183a-6

d.+ler (yen- ol- d.) 190a-19

d.+ler 112b-17

d.+ler ağrısı 107b-8; 174b-11

d.+ler şıhhati 105a-3

d.+ler yen- 189a-18; 190a-17; 196b-6

d.+lerde ol- 118a-3

d.+lere 105a-4; 112a-3; 128a-14; 133a-
12; 152a-11; 190a-19; 191a-9; 191b-23

d.+lere 191a-9; 191b-23

d.+leri 105a-4; 112b-11; 117b-9; 118a-
4; 128a-15; 150b-4, 28; 152a-10; 170a-
15; 174b-13, 14; 175b-9; 183a-6; 183b-
26; 184b-20; 190a-19; 191a-25; 192a-
10; 194a-12; 196a-14, 15; 196b-29;
198a-9

d.+lerin 150b-29

d.+lerinden 119b-2

dış hilâli *T.+Ar.* bir tür hastalık

d. 151b-5

dişi I (bitki ve hayvan için) dişi

d. 149a-22; 160a-8; 162b-19; 184a-13; 186a-10; 193a-25; 195b-18

d. ol- 149a-21; 171a-24

d.+dür 141b-15; 171a-23; 172b-4; 196a-3

d.+nüñ 193b-10

d.+si 141b-16; 152a-5

d.+sinüñ 141b-17, 18; 145a-11; 151b-26; 152a-7

d.+ye 163a-17

dişi II (metaller için) yumuşak, kolay işlenebilir

d. 163b-25, 26

dişilü

d. 151b-26

d.+dür 145a-6

ditre- titremek

d.-mek 136b-26; 139a-14; 150a-5

d.-r 101a-12

ditredici titretici

d. 129b-21

ditreme ditreme

d. gider- 108b-14

d. tut- 130a-3

d. vir- 139b-1

d.+lere 168b-9; 169a-1

d.+leri gider- 124b-24

d.+si ol- baş 167a-5

d.+si ol- sıtma 107a-8; 153a-13

d.+ye 156b-15

d.+yi gider- 123b-3; 137b-5

ditremelü titremeli

d. sıtma 184b-12

ditretme titretme

d.+si 107a-8

dīvāne *Far.* deli, divane

d. it- 171b-3; 172a-28; 172b-2

d. ol- 104b-6; 115b-18; 119a-28

dīvānelik *Far.+T.* delilik

d. 111b-22; 154a-26

d. vir- 163b-17; 172a-28

d.+e (dīvānelige) 154b-11

d.+i (dīvāneligi) gider- 146a-29; 172a-13

dīvār *Far.* duvar

d. 122b-26

d.+ına 120b-9

d.+larda 122a-23; 143a-29

diyār *Ar.* ülke, memleket, bölge

d.-ı garb 132b-1; 175a-28

d.-ı mağrib 148b-13

d.-ı mışır 151b-6; 192b-2

diyü diye

d. 107a-4; 109a-2, 3; 113a-17; 114a-7; 118b-6, 14; 120a-11; 121a-23, 27; 125b-2; 127a-4, 8; 129a-7; 129b-7, 14; 134a-11; 135a-11, 16; 138a-28; 138b-10, 16; 139a-11; 139b-24; 140a-9; 143a-12; 143b-20; 148b-1, 14; 152a-27; 153b-15; 154a-15, 29; 154b-10; 157a-22; 161a-8, 22; 163a-5; 166a-18; 170a-16; 171a-24; 176a-3; 177a-21, 24; 181b-24, 29; 182a-7; 184a-13; 185a-7; 186a-26; 192a-6; 195b-2; 196b-18; 198b-6

diz diz

d.+e 162a-6
d.+lerde 136a-26
diz- dizmek
d.-üp 176b-4
dizil- dizilmek
d.-mek 149a-16
d.-miş 174b-18
d.-üp 149a-16
doğ- doğmak
d.-duğdan şöıra 152a-5
d.-up 181a-1
doğrı doğru
d. dur- 156b-1
doğran- doğranmak
d.-up 128a-10
dokun- dokunmak
d.+duğda 139b-22
d.+mağdan 110a-3
d.+sa 110a-6
d.+up 134a-27
dolab *Far.* dolap, dönerek aşağıdan yukarıya su çeken çark veya çıkırık
d. 194b-11, 12
doñdurma dondurma
d.+sı 155b-7
dordu tortu
d.+sı 191b-18
dosdoğrı dosdoğru
d. ol- 188a-25
doy- doymak
d.-ar 188a-1

dög- döğmek
d.-e 143b-16
d.-eler 116a-24; 137b-10; 145b-11; 168b-26
d.-erler 190a-6
d.-erken 190a-6
d.-meyeler 118b-3
d.-üp 105b-14, 22, 25; 106a-5; 107a-25; 108b-23, 28; 112b-16; 114b-8, 9, 11; 115b-22; 116a-10, 11; 117a-21; 118b-2; 119a-8; 119b-10, 25; 120b-17, 22, 29; 121b-29; 122a-2, 4; 124b-12, 21; 125a-22, 23, 27, 28; 126b-11, 15; 128a-26; 128b-6, 8; 129a-12; 130a-9; 131a-5, 14, 15, 16, 21; 131b-7, 24; 132a-15, 16, 22, 24; 132b-9, 21; 133a-1, 24; 134a-18; 134b-25; 135b-12, 27; 136a-25; 137a-22; 137b-2; 140a-14, 21, 24; 140b-11, 14, 17; 141a-11; 143a-17; 144a-16; 145a-11; 145b-22; 146a-18; 146b-11, 15, 18; 148a-8, 10, 14; 148b-29; 149b-13, 21; 151a-14; 152a-6, 8, 29; 152b-3, 15, 19, 21, 26; 153a-14; 154a-7; 154b-20; 155a-22, 23, 29; 155b-2; 156b-17, 19, 20; 157a-9; 157b-15; 159a-23, 25; 159b-10, 19; 160a-8; 162a-29; 163a-1; 163b-7; 164b-16, 28; 165a-20; 166b-22; 168b-23; 170a-26; 170b-10, 27; 171b-22, 24; 173a-4, 7, 21; 175b-9; 177a-4; 179a-17; 179b-23; 181a-23; 182b-19; 183b-27; 184b-21; 186a-21; 188a-18; 188b-19; 189a-6; 189b-4, 22; 191b-9; 192a-12; 192b-8; 193a-7; 193b-22; 194a-28; 196a-20; 197b-3, 14; 198a-12, 18, 21
d.-seler 133a-6; 198a-15
dögil- bk. dögül-; döğülmek
d.-mekden ol- 118b-8
d.-memişinden 153a-20

d.-miş 104a-20; 112b-20; 133a-24;
146a-22; 148b-10; 155b-3; 155b-10;
162b-19

d.-mişinden 133a-20; 149a-3; 153a-
19; 178b-14

d.-üp 120b-7; 122a-1; 136a-6

dögin- döğölmek (dönüşlü olarak)

d.-inceye dek 120b-8;

dögöl- bk. dögil-; döğölmek

d.-mişinden 121b-26

dök- dökmek

d.-eler 116b-12

d.-erler 165b-6; 182a-12; 185b-1

d.-mekle 136a-11; 198b-24

d.-se 190b-2; 194a-29; 199a-19

d.-seler 101b-28; 102a-15, 16, 20;
139b-14; 142b-16; 155a-20; 162a-26;
186b-21; 192a-1; 195a-16; 198a-10;
198b-23

d.-üp 100b-24; 103b-11; 112a-25;
116a-22; 116b-7; 122a-13; 136a-27

dökil- bk. dököl-; dökölmek

d.-en 136b-18; 139b-28; 145a-26;
155a-26; 165a-22; 166b-28

d.-üp 112b-17; 121b-17; 126b-1;
166b-29; 183a-16; 185b-12; 192a-8;
194a-26

d.-ür 131b-22; 155b-20

dökin- dökünmek

d.-mekle 164a-8

d.-seler 103a-26

dökme dökme

d. 155a-10

dököl- bk. dökil-, dökölmek

d.-dügi 107a-26; 128b-4; 170a-10;
174b-9; 187b-7

d.-e 115b-28

d.-en 122a-9

d.-mege 131a-20

d.-meye 100b-3; 188a-9

d.-miş 102a-1; 126a-13; 152b-11;
155b-19; 161b-29; 187b-3; 187b-15

d.-mişinden 157a-10

d.-se 194a-19

dökölme

d.+den 141b-21; 191a-23

d.+sin 119b-15; 121b-29; 131a-21;
185b-1; 197b-24

d.+sine 102b-29; 140b-14; 167b-18;
169a-5

dölengenç çaylak

d. 136b-29

dön- dönmek

d.-er 104b-13; 132b-12; 160a-19;
190b-11; 190b-12

d.-mek (baş d.) 125a-13; 180b-14

dönder- bk. döndür-, döndürmek

d. 193b-11

döndür- bk. dönder-, döndürmek

d.-e 186b-21

d.-üp 193b-13

d.-ür 126a-5; 170a-25

döndürici döndürücü

d.+dür 152b-26

dönme dönme

d.+si (gönöl d.) 125a-12

d.+sin (göñül d.) 108a-29; 119a-8; 178b-2

d.+sini (göñül d.) 116a-14

dördünci dördüncü

d. 170a-16, 170a-24, 174b-5

dört dört sayısı

d. 100b-11; 102a-16; 108b-8; 111b-12; 113a-9; 116b-4; 117a-20; 118b-1; 119a-13, 23; 119b-23; 121b-23; 122b-28; 125a-4; 126b-20; 127b-2; 131b-12, 17; 135b-27; 137a-27; 138a-22; 140b-11; 146b-19; 153a-28; 157b-1, 3; 168a-28; 172a-4; 172b-1; 174a-29; 175a-6; 176b-7; 185a-12; 190a-22; 191a-14

d. (üç d.) 120b-21

d. buçuk 122b-1; 138a-20

döşe- döşemek

d.-dikleri 179a-25

d.-yeler 179a-24, 25

d.-yüp 129b-6; 131a-5

döşek döşek

d.+e (döşege) 194b-20

döşen- döşenmek

d.-dikden sonra 179a-26

d.-e 179a-24

d.-miş 153b-3

d.-üp 127a-5; 156a-29; 166a-5; 167b-23

d.-ür 115a-22; 122a-21; 151b-28; 164b-3; 174b-17; 189a-24

dūd *Far.* buhar, duman

d.+ı 138b-27

d.-ı rāndan 120a-23

dūde *Ar.* küçük kurt, kurtcağız

d. 169b-26

dūdī *Ar.* böceklerle ilgili

d. 138a-25

d.+dür 138a-27

dudak dudak

d.+lara 145b-7

d.+larda 119a-7

dūd-ı rāndan bk. duḡān, *Far.* sürme, göz sürmesi.

d. 120a-23

duḡān bk. dūd-ı rāndan, *Far.* sürme, göz sürmesi “*dūd-ı rāndan*” tamlamasından bozularak duhan halini almıştır

d.+dur 120a-23

duḡān *Ar.* tütün

d. 167b-7

dulub *Ar.* çınar ağacı

d. 136a-19

dur- bk. tur-, durmak

d.-ur 131b-19; 156b-1

d.+urlar (döşenüp d.) 166a-5

durdur- durdurmak

d.-alar 186b-7

durıca yaş, hafif ıslak

d. 143a-10

durrāc *Ar.* çil kuşu

d. 124a-12

durūnc *Far.* turunç

d. 184a-4, 5

dū-sedef (?) bir bitki

d. 161b-2

dut- tutmak

d.-ar 156b-4

duy- hissetmek

d.-maya 126b-1

dübeylā *Ar.* bk. dübeyle; etle sinir arasında oluşan ve bedeni gezen yumru, yılancık hastalığı

d.+yı 122a-25

dübeyle *Ar.* bk. dübeylā; etle sinir arasında oluşan ve bedeni gezen yumru, yılancık hastalığı

d. 196b-18

dügün çiçeği dügün çiçeği

d. 174a-28

dügün otı dügün otu

d. 175b-13

dühn *Ar.* çeşitli bitkilerden çıkarılan sıvı yağ

d.-ü'd-dārşinī 168b-7

d.-ü'l-ḥardal 159a-16

d.-ü'l-ceviz 136b-13

d.-ü'l-ğār 168b-25

d.-ü'l-ḥalūk 181a-4

d.-ü'l-ḥasek 168b-14

d.-ü'l-ḥaṣḥāṣ 159a-27

d.-ü'l-keferī 159a-8

d.-ü'r-rāzīkī 181b-29

d.-ü'z-zakḥūmū's-šāmī 181b-6

d.-ü'z-zanbaḳ 181a-14

d.-ü'z-za' ferān 181a-4

dühnü'l-ḥaṣḥāṣ *Ar.* kara haṣḥaṣ yağı

d. 159a-27

dühnü'l-ḥalūk *Ar.* safran yağı

d. 181a-4

dühnü'l-keferī *Ar.* hurma çiçeği yağı

d. 159a-8

dühnü'z-za' ferān *Ar.* safran yağı

d. 181a-4

dümdüz dümdüz

d. 134a-29; 169b-27, 28

d. ol- 176b-9, 29

dümmel *Ar.* büyük ve sivri kan çıbanı

d. 157a-28; 175b-15

dürlü türlü

d. 139a-8; 152b-10; 169a-14; 172b-29; 176a-14; 177a-25

d. dürlü 130b-4; 196a-22

d. ol- 104a-1; 150a-20; 187a-7; 189a-27

d.+dür 101b-11; 106a-19; 114a-8; 116a-6; 119b-5; 120a-24, 25, 28; 121a-26; 126a-2; 130b-24, 25, 29; 131a-27, 28; 132a-1; 133b-18; 134b-21; 135a-12; 135b-7; 137b-28; 141b-15, 26; 143b-21; 145a-15; 147a-6; 150a-18; 150b-8; 151b-4; 153a-25; 155a-19; 156a-22; 156b-3; 159a-28; 163b-22; 164b-2; 166a-26; 169b-20; 171a-25, 28; 173b-6; 176b-7; 180a-25; 181a-26; 182a-7, 8, 17; 184a-12; 185a-12; 187b-21; 188b-28; 192a-18; 193a-23; 196a-8, 14

d.+si 121a-27; 143a-20; 150b-6; 151b-11; 163b-25, 26; 164b-10; 165b-24; 170b-21; 171a-1; 184b-28; 185a-2

d.+sidür 143a-21

d.+sine 150a-18

dū-sedef *Far.+Ar.* bir bitki

d. 161b-2

düş rüya, düş

d. 194b-20, 194b-21

d.+de 195b-11, 195b-12

d.+ler 112b-14, 115b-3, 131a-20

d.+lerden 168a-20

düş- düşmek

d.-di 130b-5

d.-diler 130b-5

d.-dükde 182a-9

d.-en 128b-9

d.-er 104a-4; 120b-12; 134a-27; 136b-4; 155b-20; 158a-29; 175b-26

d.-erse 136b-4

d.-icek 161a-5

d.-medin 173a-16

d.-mege 129b-28; 133a-28; 150a-14

d.-mekden 121b-17

d.-mekden 132a-9; 184b-13

d.-miş 199a-5

d.-üp 152b-4; 154b-28; 164b-26

düşün- düşünmek

d.-en 196a-5

düşür- düşürmek

d.-e 142a-4, 143b-12, 159a-7, 173a-26

d.-mek 114a-25

d.-ür 103b-27, 128a-6, 140b-26, 142b-21, 143b-4, 166b-16, 186b-9

dütülen- duman, tütsüyü burundan içeri çekmek

d.-seler 183b-28

dütün duman, tütsü

d. 134b-23; 142a-13; 167b-7, 9, 10, 11, 14; 175b-29; 187b-14

d.+e 109a-4; 13

d.+i (bakır d.) 120b-16

d.+i (civa d.)

d.+i 167b-17; 173b-26; 174a-17; 187b-11

d.+i 187b-13; 196b-5

d.+idür (günlük d.) 167b-11

d.+idür (kaṭrān d.) 167b-17

d.+in 174a-7

d.+inden (civa d.) 139b-2

d.+inden 140a-20; 153a-9

d.+ine 111a-2; 142a-6; 173b-28

d.+ini 185b-10, 25

d.+lerden 120a-28

d.+leridür (butm d.) 167b-14

d.+ün 187b-12

dütüt is, yoğun duman

d.+e 109a-13

d.+i 139a-29

d.+in 187b-10

d.+lerin 187b-10

düz düz

d. 125a-7; 125b-3; 132a-3; 133b-23, 24; 136a-23; 144a-11; 166a-2; 171a-28; 172b-28; 173a-1; 175b-1; 193b-16

d. ol- 107a-5; 118a-24; 138a-5; 158b-8; 166b-2

d.+dür 114a-6; 115a-23; 171b-17

düzce düz bir şekilde, düzce

d. 135b-6; 189b-24

d.+dür 146a-5

düzeltme düzeltme

d.+si ol- 139a-4

düzil- düzülmek

d.-üp 158a-27

-e-

ebegümeci ebegümeci

e. 156a-22

e. (yabānī e.) 153a-2

ebkāme *Far.* ekşi su, turşu suyu

e. 117a-5

ebū kıştas (?) deve dikenî (metinde Yunanca olduğu belirtilmiş)

e.127a-21

ebū cehil karpuzı *Ar.+T.* acı hıyar, acı elma, ishal yapıcı bir bitkidir

e. 140b-6; 184b-26

e. +nuñ 136a-9

ebyaz *Ar.* beyaz

e. (h̄arbağ-ı e.) 153b-6

e. (sūsen-i e.) 181b-24

e.+da (sūsen-i e.) 181b-26

e.+dan (h̄arbağ-ı e.) 154a-18

e.+ı 154a-18

ecsād *Ar.* cesetler, cisimler, maddeler

e. 165a-1

ecved *Ar.* daha iyi, en iyi

e.+dür 192b-21

eczā *Ar.* ilaç

e. 107b-21; 137b-11; 163b-23

e.+sı 146a-12; 152a-2; 173a-1; 182a-20; 189b-18

e.+sına 103a-24; 109b-27; 167b-12; 173a-13; 173b-17; 183b-20

e.+sında 127a-19; 132b-3; 132b-4; 187b-28

e.+sından 129b-17; 131b-27; 161b-19; 178a-26; 192b-7

e.+sinuñ 103b-3

e.+sıyla (cemī^c -i e.) 127b-15

e.+sıyla 110b-17; 115a-7, 14; 128b-17; 129b-16; 146b-23; 192b-6

e.+yı 116b-25; 163b-27

e.-yı h̄arre 175a-2

edik arıların ayağında toplanan sarı renkli mum, polen veya mısır yarması

e.+ler 109a-8

edirne *Yun.* Türkiye’de bir şehir

e.+den 111b-8

edük ayakkabı, pabuç, çizme

e. 162b-22

edviye *Ar.* ilaçlar

e. 111b-6, 21; 118b-3; 139a-22; 161a-13; 163b-8; 168b-28; 194a-3

e.+den 144b-22

e.+nūñ 191a-13

e.+sine 188a-19

e.+ye 132a-15; 170b-27; 187b-14

e.-i efrenciyye 111b-9

e.+yi 167a-16

ef’āl *Ar.* fiil

e. (ekşer-i e.) 176b-15

e.+i 150a-17

e.+inde 149a-13

efḍal *Ar.* en fazla, en üstün

e.+dur 192b-22

efendi *Yun.* bay anlamında kullanılan ünvan

e. (hasan e.) 181b-23

efrenc *Ar.* Avrupalı, Frenk

e.+den 111b-6

efrenciyye *Ar.* Avrupa

e.+yi 111b-10

efşah *Ar.* daha düzgün, daha fasih

e.+ı 196a-7

efşân *Far.* işeme, idrar

e. 114b-15

e. it- 117a-20; 128a-5, 11, 131b-6;
134a-4; 134b-12; 156b-13; 166b-20;
168b-20; 170a-8; 172b-18

e. yolu 178b-23

e.+a nef it- 114b-15

e.+ı idrâr eyle- 124b-23; 137b-5

e.+ı yürüt- 143b-4

eg- eğmek

e.-üp 126b-28; 139b-16; 157b-16

egele- eğelemek

e.-yeler

e.-yüp 128b-20; 164a-10; 165b-13

egelen- eğelenmek

e.-mişi 164a-12

e.-mişini 164a-18; 165b-13

eger *Far.* eğer

e. 100b-15, 17, 19, 20, 21, 22; 101a-1,
2, 3, 4, 6, 20, 25, 27, 29; 101b-7, 21, 24,
25, 26, 27, 29; 102a-1, 4, 6, 7, 10, 12,
14, 15, 16, 17, 18, 21, 26, 27; 102b-18,
19, 22, 24, 26; 103a-1, 5, 24; 103b-8,

11, 12, 14, 19, 23, 24; 104a-16, 19, 20,
22, 23, 26, 27; 104b-12, 19, 21; 105a-
3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 19,
22, 23, 24; 105b-3, 5, 9, 10, 14, 15, 22;
106a-5; 106b-13, 28; 107a-3, 7, 9, 10,
11, 12, 13, 14, 15, 16, 24, 25, 26, 27,
29; 107b-2, 5, 15, 16; 108a-2, 4, 5, 7,
14, 16, 17, 19, 20, 29; 108b-6, 13;
109a-1, 10, 13, 14, 15, 26, 27, 29; 109b-
1, 16, 17, 19; 110b-1, 8, 10, 29; 111a-
2, 8, 12, 23, 25, 26; 111b-1, 18, 19, 21,
23, 24, 27, 28; 112a-1, 3, 17, 18, 19, 26,
27, 29; 112b-1, 2, 4, 5, 6, 16, 18, 20, 27;
113a-14, 15, 19, 23, 24, 27; 113b-3, 8,
12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21; 114a-16;
114b-3, 4, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17,
18, 22; 115a-16, 17; 115b-2, 21; 116a-
11, 27; 116b-1, 20; 117a-10, 12, 13, 15,
16, 18, 19, 21, 25; 117b-3, 5, 7, 9, 11,
18, 20, 21, 24; 118a-4, 9; 118b-1, 2, 3,
9, 18, 19; 119a-8, 15, 16, 17, 19, 20, 21,
22, 23, 25, 27, 28, 29; 119b-1, 10, 17,
21, 22, 25, 26, 27, 29; 120a-6, 8, 9, 13,
14; 121b-13, 15, 16, 17, 19, 21, 24, 26,
27, 29; 122a-3, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 15,
16; 122b-2, 14, 22, 27, 29; 123a-2, 3,
12, 20, 21, 23, 27; 123b-19, 22, 23, 28;
124a-6; 124b-12, 16, 18, 21, 22, 23, 24;
125a-4, 18, 19, 21, 22, 27; 125b-7, 9,
16, 17, 19; 126a-6, 10, 12, 14, 15, 16,
17, 18, 21, 25, 28, 29; 126b-2, 3, 7, 11,
13, 14, 15, 18, 19; 127a-13, 15; 127b-
9, 19; 128a-6, 13, 25; 128b-1, 2, 3, 18,
20, 22; 129a-2, 3, 9, 12, 14; 129b-20,
25; 130a-1, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 24;
131a-4, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 23; 131b-
4, 7, 8, 12, 13, 16, 23; 132a-8, 11, 12,
15, 19, 22, 24; 132b-13, 16, 20, 21, 23,
24, 25, 27, 29; 133a-1, 2, 3, 4, 6, 7, 11,
13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 26, 27;
133b-12, 29; 134a-1, 15, 16, 18, 19;
134b-12, 24, 25; 135a-29; 135b-11;
136a-1, 7, 9, 10, 14, 16, 25, 27, 28, 29;
136b-2, 4, 6, 10, 11, 20, 22; 137a-1, 2,
4, 5, 7, 21, 26, 28; 137b-2, 3, 4, 5, 21;
138b-3, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 20, 21, 23, 27,
29; 139a-1, 18, 21; 139b-3, 10, 14, 15;

140a-10, 11, 14, 17, 19, 21, 24, 25, 28, 29; 140b-1, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25; 141a-3, 4, 5, 7, 8, 19, 24, 28; 141b-6, 10, 11, 23; 142a-2, 5, 6, 7, 9, 14, 17, 21, 26; 142b-15, 16, 17, 18; 143a-13, 15, 16; 143b-3, 13, 14, 24; 144b-5, 6, 8, 14, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 27; 145a-8, 10, 12; 145b-4, 12, 24; 146a-15, 17, 21; 146b-9, 11, 13, 14, 15, 21, 22, 24, 28; 147a-1, 16, 22, 23, 26, 28; 147b-1, 3, 4, 5, 14, 21; 148a-8, 10, 12, 14, 16; 148b-2, 4, 10, 16, 19, 28; 149a-1, 3, 4, 5, 9, 28; 149b-2, 4, 13, 20; 150a-6, 26; 150b-13, 16, 17, 20, 24; 151a-29, 13, 14, 15, 16, 20, 24; 151b-10, 20, 23; 152a-6, 7, 12, 16, 17, 18, 29; 152b-3, 5, 6, 8, 11, 12, 17, 18, 19, 26, 28, 29; 153a-1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 22; 153b-10, 11, 12, 13, 18, 20; 154a-3, 5, 7, 8, 20, 22, 23, 27, 28; 154b-1, 2, 4, 7, 18, 19; 155a-3, 19, 21, 24, 27, 29; 155b-2, 3, 9, 24; 156a-2, 4, 6, 7, 9, 17, 20; 156b-5, 8, 12, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 25, 26, 29; 157a-2, 3, 4, 5, 7, 9, 12, 28, 29; 157b-3, 4, 14, 15; 158a-13, 20; 158b-14, 17, 18, 20, 24, 25, 28, 29; 159a-3, 6, 14, 21; 160a-3, 4, 8, 10, 11, 14; 160b-27, 29; 161a-6, 9, 27; 161b-21, 27; 162a-3, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 16, 24, 26, 27, 28; 162b-1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 17, 19, 21, 24, 25, 27; 163a-1, 3, 4, 5, 7, 9, 18, 21, 29; 163b-2, 3, 8, 9, 11, 13, 17, 18, 20, 28; 164a-6, 9, 18, 20, 21, 22, 26; 164b-12, 16, 19, 21, 22; 165a-5, 7, 9, 10, 12, 15, 20, 25, 28; 165b-11, 22, 28; 166a-9, 22; 166b-11, 18; 167a-1, 13; 167b-1, 2; 168a-16, 17, 19; 168b-11, 15, 17; 169a-2, 6, 22, 23, 26, 27; 169b-16; 170a-10; 170b-8, 10, 11, 12, 15, 19, 27; 171b-21, 22, 24, 25, 27; 172a-1, 2, 4, 5, 12, 14, 16, 17, 22, 24, 26, 27; 172b-19; 173a-2, 4, 5, 6, 10, 11, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 26, 27; 173b-29; 174a-3, 4, 7, 8, 9; 174b-7, 22, 23, 26; 175a-11, 13; 175b-8, 10, 11, 14, 17, 18, 20; 177b-3, 4, 6, 8, 14, 16, 19, 21, 26; 178a-3, 5, 7, 8, 17; 178b-1, 2, 3, 9,

13, 24; 179a-1, 2; 179b-5, 8; 180a-1, 8, 18; 180b-11; 181a-10, 20, 21, 28; 181b-12; 182b-10, 11, 13, 17, 19, 21, 22; 183a-1, 7, 8, 12, 16, 29; 183b-22, 25, 26, 27, 28; 184a-1; 184b-6, 8, 15, 18, 21, 25; 185b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 18, 22, 23, 26; 186b-1, 2, 13, 20, 22, 23, 26; 187a-2, 15, 18, 19, 20, 23, 26, 27; 187b-7; 188a-6, 7, 10, 11, 14, 16, 18, 28; 188b-11, 15, 16, 18, 20; 189a-7, 16, 19, 21, 22, 28; 189b-2, 3, 4, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 21, 26, 29; 190a-1, 3, 17, 18, 20, 21, 24, 26, 28, 29; 190b-2, 3, 5, 6, 18, 27; 191a-15, 24; 191b-19, 22, 27; 192a-1, 8, 9, 12, 27, 28; 192b-11; 193a-13, 15, 22; 193b-3, 7, 8, 9, 12, 22, 23; 194a-8, 12, 17, 18, 21, 28; 194b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 13, 20, 26; 195a-13, 15, 17, 23, 25, 26, 28; 195b-3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 23; 196a-4, 18, 20, 22, 25, 26, 27, 28; 196b-1, 3, 4, 5, 13, 18, 19, 29; 197a-1, 6, 7, 11, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28; 197b-1, 3, 14, 17, 23, 27; 198a-1, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25; 198b-9, 11, 16, 17, 19, 22, 23, 25, 26, 27; 199a-3, 4, 6, 8, 19, 27, 28; 199b-2, 14, 15, 19; 200a-15

egerçi *Far.* gerçi, her ne kadar

e. 103a-22; 114a-29; 121a-27; 137b-15, 27; 139b-18; 144a-3, 7; 166a-24; 182a-15; 194b-26

egil- eğilmek

e.-miş 141b-14; 155b-27

e.-mişlerdür 165b-17

e.-üp 149a-23

e.-ür 165b-23; 172b-11

egilmişçe eğilmiş bir şekilde

e. 193b-17

egir- eğirmek

e.-dügi 168a-17

eglen- durmak, beklemek, oyalanmak

e.-meyüp 134b-14; 135a-29; 194b-11

e.-üp 145b-6;

e.-ür 158a-20; 188b-4

eglence

e. dānesi 171a-23

eglendür- durdurmak, bekletmek, oyalamak

e.-meyüp 104b-8; 119a-3

egri eğri

e. 157b-10

e.+dür 180a-25

egril- eğrilmek

e.-mekdür 140b-3

e.-miş panbuğ 151b-8

e.-miş zarflar 155b-27

e.-üp 102a-9

egüm egüm (?)

e. 176a-5, 16, 21

ehil *Ar.* 1. toplum, cemaat, zümre; 2. bir işi yapmak için kendisinde ustalık ve yetki bulunan kimse; erbap; usta; deneyimli; tecrübeli; iş bilir. 3. (hayvan için) vahşi olmayan

e.+ine (ehline) 181b-28

e.-i (ehl) bağdad 193a-18

e.-i (ehl) hind 118a-10

e.-i (ehl) mağrib 124b-1; 128b-25, 26; 137a-10

e.-i (ehl) mekke 161a-21

e.-i (ehl) mısır 117a-3; 142b-28; 191b-14

e.-i (ehl) şām 133b-23

e.-i (ehl) şark 176a-3

ehille *Ar.* (Mısır Lehçesi) hilal otu

e. 151b-6, 15

ehli *Ar.* evcil, vahşi olmayan

e. 123a-6

ejder *Far.* büyük yılan

e. 161a-25; 195a-16

e.+i (deñiz e.) 161a-25

e.+i (deryā e.) 117a-14

e.+ün 161a-27, 29

ek eklem

e. yerleri 102a-19; 123b-3; 126a-27; 129b-22; 135b-13; 140b-24; 142b-13; 148b-29; 153b-4, 8; 154a-26; 157a-2; 162a-7, 9, 25, 27; 162b-3; 168b-14; 170b-18; 174a-9; 181b-8; 191b-29; 192b-10; 193b-22; 199a-23

ek- I ağaç, bitki ekmek, dikmek

e.-diler 181b-16

e.-erler 148a-29; 172b-11; 179b-19

e.-üp 106a-3

ek- II eklemek, katmak

e.-eler 179a-23; 179a-24

e.-mekle 128b-8

e.-seler 133a-12; 134b-26; 136b-1; 148b-28; 151a-16; 152a-6; 160a-3; 163b-20; 179b-4; 189a-19; 190b-21; 192a-13; 198a-22

e.-üp 131a-7, 16; 142a-18, 27; 165a-18; 171a-27

ekber *Ar.* en büyük

e. 176a-7, 176a-20

e.+idür 187b-27

ekil- ekilmek

e.-üp 121b-3

e.-ür 148a-24; 171b-16

ekin ekin

e. 120a-2; 153b-2

ekinār *Far.* nar

e. 171a-1

ekinci ikinci

e.+ler 195a-6

ekl *Ar.* yeme eylemi

e. it- 102b-16; 138b-4, 16; 139a-3; 142b-4; 175a-2; 182a-26; 192a-11

e. olın- 108a-27; 141a-16

ekle *Ar.* derinin oyulması şeklinde görülen bir cilt hastalığı

e. 147a-14; 148a-8; 149a-2

ekşer *Ar.* en çok, en fazla

e. 105b-19; 108a-22; 111b-9, 11; 113a-29; 115b-19; 117b-10; 122a-19; 123b-20; 128a-20; 130a-27, 28; 142a-23; 149b-19; 160a-27; 169b-5; 170a-4; 171a-3; 176a-2; 176b-15; 198a-4; 199b-29

e.+i 108a-22; 171a-3

e.+inde 128a-20

e.+ine 149b-19

e.-i ef al 176b-15

ekşeriyyā *Ar.* çoğu zaman, çoğunlukla

e. 108a-11; 121b-4; 146b-12; 156a-2; 160a-27; 170a-4; 183a-21; 194b-28; 198a-4; 199b-29

eksil- eksilmek

e.-üp 168a-1

eksilme eksilme işi

e.+si 119b-15

e.+sin 151b-1; 151b-2

eksilt- eksiltmek

e.-e (eksilde) 179b-4

e.-üp (eksildüp) 138b-26; 168a-8

eksiltme eksiltme

e.+si 119b-15

eksük eksik

e. 161a-4; 196a-5

e. eyle- 126b-5

e. it- 100b-29; 138b-4

e. ol- 168b-12; 185b-23

e.+dür 194b-26

ekşi ekşi

e. 114a-25; 120a-21

e. anār 131b-16; 148b-8; 150b-21

e. anār ağacı 131a-24

e. balgam 178b-24

e. hurmā 159b-15

e. kekreme 107a-20; 111b-25

e. māye 157a-18

e. ol- 106a-26; 119b-8; 149b-29

e. sikencübün 150b-5

e. yaprak 165b-17

e. yemiş 104b-9; 107a-18

e.+dür 107b-22; 120a-17

e.+ler 132b-14; 151a-9

e.+si (ağaç kavunu e.) 105a-26; 195a-19

ekşi ekşi ekşi ekşi

e. 157b-11

ekşi- ekşimek

e.-dükde 157a-18

e.-miş 138a-9

e.-yüp 157a-26

ekşilik ekşilik

e. 106a-26; 157a-20; 179b-18

e.+i (ekşiligi) 119a-2

e.+ini (ekşiligini) gider- 112b-21

ekşime ekşime

e.+den 112a-27

ekşit- ekşitmek

e.-üp (ekşidüp) 157a-19

e.-ürler (ekşidürler) 157a-18

el el; havan kolu, nesneleri ezmek için kullanılan alet; çekirgenin eli (ayağı)

e. 103b-17; 107b-25; 123b-2; 125b-26; 138a-21; 156b-14; 161a-9; 186a-18

e.+de 165b-28

e.+den 128a-14

e.+e 118b-24; 129b-10; 133b-22; 167a-6; 171b-1; 176a-24, 28

e.+i 103a-13; 146b-4; 148a-27; 154a-10; 155b-21; 156a-29; 166a-16; 169b-28; 186a-19

e.+in 103b-24

e.+in (havan kolu, eli) 138a-20

e.+inde 119b-3; 162b-9

e.+ine al- 146b-25; 166a-18; 182b-18

e.+lerde 160a-4

e.+leri 106a-18; 162b-10

e.+leri (çekirgenin e.) 131b-18;

e.+lerin 123b-25; 141a-4; 147a-25

e.+lerinde 147a-24

el-ān *Ar.* şu anda, şimdi

e. 128b-13; 144a-3

elbette *Ar.* elbette, eninde sonunda

e. 103a-23; 107b-4; 108b-1; 118b-19; 178b-16; 186a-27; 191a-5; 195b-17

ele- elemek

e.-yüp 148a-8, 149b-13

elek elek

e.+den 113b-7, 120b-17, 135b-12, 146b-18, 155a-29, 157b-15, 165a-22

elem *Ar.* üzüntü, keder, acı, ağrı

e. 172b-18

e. (dimāğda e.) 101b-10

e. (dimāğlarında e. ol-) 151a-28

e. hāşıl ol- 199a-29

e. vir- 117a-15; 123b-11; 124a-15; 136a-10; 147a-22; 157b-28; 170b-8

e.+e sebep ol- 155b-6

e.+i (şu yollarında e. ol-) 107a-23

e.+i gider- 110a-5

e.+i ol- 104b-7

e.+i ol- hayvān 146b-24

e.+i ol- ʔalaḳ 165a-13

e.+i sākin ol- 164a-17

e.+in duy- 126b-1

e.+in sākin eyle- 146b-24

e.+leri (uyghusuzlıktan e. ol-) 115b-1

elemli *Ar. +T.* elemli, kederli

e. 136a-18

elif *Ar.* arap alfabesinde elif harfi

e. 196a-12

e.+de (ḥarf-i e.) 138b-10; 155b-15

elli elli sayısı

e. dāne 114b-18

e. mişkāl 181a-12

elli dört elli dört sayısı

e. dirhem 146b-19

elma elma

e. 104b-10

e. şarābı 111a-6; 168a-12

elmas *Ar.* elmas

e. (ḥacer-i e.) 192a-6

e. 192a-14

e. taş 192a-15

e.+dur 192a-14

elsine *Ar.* lisan, dil

e.-yi nās 159a-5

em'ā *Ar.* bağırsaklar, içorganlar

e.+da 130b-11

emīn *Ar.* güvenli

e. eyle- 112a-27

e. it- 130b-21; 149b-27; 197a-10

e. ol- 151a-1; 168a-21

emir *Ar.* emir, buyruk

e. (nefs-i e.) 181b-26

e. it- 195b-12

emīr *Ar.* başkan, kumandan

e. (ḥımmaşu'l-e.) 164b-1

emlec *Far.* amlaç otu

e. 119a-16; 188b-1

emles *Ar.* düz, pürüzsüz, cilalı

e. (ḥarbak-ı e.) 144b-29; 145a-1

emrūd *Far.* armut

e. 104b-10; 121a-11; 184a-20

emşāl *Ar.* bir şeyin eşi, benzeri

e.+i 130b-23

emzice *Ar.* mizaçlar, huylar

e.+de 192b-27

emzir- emzirmek

e.-enlere 196b-17

eñ I kemiklerin eklem yeri, oynak yeri

e. yerleri 102a-19; 123b-3; 126a-27; 129b-22; 135b-13; 140b-24; 148b-29; 150b-18; 153b-8; 154a-26; 157a-2; 162a-7, 9, 25, 27; 162b-3; 168b-14; 170b-18; 174a-9; 181b-8; 191b-29; 192b-10; 199a-23

eñ II en, en yüksek derece

e. 104b-3; 106b-16; 108b-7, 9; 110a-19; 129b-16, 17; 132a-3; 154a-1; 162b-17; 165b-16; 168b-23 182b-7

eñ III en, genişlik

e.+i 132a-3

enār *Far.* nar

a. 104b-10; 105a-26; 131b-16; 133b-8; 148b-8; 150a-15; 150b-21; 189b-17; 197a-6

a. ağacı 131a-24; 167a-23; 177b-10

a. çekirdeği 106b-12; 106b-19; 123b-20

a. kabı 144a-24

a. kabuğu 195a-25

a. suyu 162a-3

a.+dan ol- rubb 179a-15

a.+ı 150b-22

enber-i bāris *Ar.* kadın tuzluğ bitkisi

e. 144a-22

encidān *Ar.* kasnı adı verilen ilacın yapıldığı ağaç

e. 160b-21

endām *Far.* boy

e.+ıyla 131b-23

endülüs *Ar.* bir Arap devletinin adı

e. 148b-13; 184a-8

e. (vilāyet-i e.) 135a-10

e.+de (vilāyet-i e.) 135a-20; 141a-15; 145a-1; 184a-7

e.+de 145a-2;

endülüsī *Ar.* Endülüs'e ait

e. (cedvār-ı e.) 135a-11

enfa' *Ar.* daha yararlı, en yararlı.

e. 170b-18; 178a-15

e. ol- 149a-13

e.+dur 110a-26; 113a-20; 126a-23; 154b-9; 167b-19; 178a-14; 186b-19; 187b-4, 10, 27; 190a-8, 17

e.+ı 105a-21

eñlen- enlenmek

e.-mesini 125b-20

entüle *Ar.* zencefil cinsinden, kâfur kokulu, uyarıcı olarak kullanılan bir tür safran kökü

e. 135a-10

envā' *Ar.* türler, çeşitler

e.+ından 172b-7

e.+ından ol- 172b-8

e.+ındandur 200a-1

e.+ını (sikencübīnūñ e.) 199b-24

e.+ınuñ beyāzı 200a-2

e.+ınuñ cümlesi 177a-23

e.+ıyla 106a-24

er erkek

e.+iyle 107a-9

e.+ler 154b-22

e.+lerde 178a-27

erba'a *Ar.* dört, dörtlü

e. (tiryāk-ı e.) 131b-26

e.+sı 162b-14

ercān *Ar.* (Fas lehçesi) bk. hercān; yabani badem yağı

e. 175a-28

erendberend *Far.* zambak kökü

e. 180a-5

eri- erimek

e.-mez 167a-27; 182a-29

e.-miş 122a-12

e.-miş ol- 177b-27

e.-rler 182a-28

eridici eritici

e.+dür 112a-15; 187b-20

eridil- eritmek

e.-miş 140b-12, 13; 152b-12; 185a-29

erik erik

e.+lerden 145b-27

erlik şuyı döl, sperm

e. +n 107b-9; 123b-11; 124a-16; 126b-13; 131a-9; 143b-24; 147b-8, 9; 157b-14; 164b-24; 175a-2; 178a-27; 194b-7; 196b-15; 197a-13;

e. +nı 114b-1; 148a-5; 160b-1;

erlikleri şuyı döl, sperm

e. +n 196b-14

erime erime

e.+si 182a-28

erit- eritmek

e.-düklerinde 120a-28

e.-e (eride) 174a-3; 186b-22; 199a-19

e.-mek 102b-14

e.-mekde 132a-26; 184b-24

e.-üp (eridüp) 100b-24; 103a-3; 109b-16; 112b-13; 119a-21; 125b-19; 142a-11, 14; 145b-15; 152a-9; 160b-13; 162b-1, 2, 6; 173b-19; 174a-5, 10; 181b-10; 185a-22

e.-ür (eridür) 125a-17; 142b-21; 147b-5; 199a-16

e.-ürler (eridürler) 182a-28

eritme eritme işi

e.+de 112b-25

erķam *Ar.* rakam

e. (cevz-i e.) 151b-3, 11

erkek erkek

e. 141b-15; 141b-16; 145a-12; 148b-24; 149a-22, 25; 156a-27; 162b-19; 163a-17; 163b-4, 5, 15, 16, 18; 171a-22; 184a-13, 18; 193a-24; 195b-20

e. ol- 141b-24; 145a-12; 149a-18

e.+dür 172b-5

e.+i (erkegi) 152a-5; 171a-23

e.+idür (erkegidür) 171a-26; 196a-3

e.+inden (erkeginde) 187a-8

e.+inüñ (erkeginüñ) 141b-16, 18; 145a-6; 151b-27; 156b-2

erkeklü ve dişilü (bitki için) erkeğinin ve dişisinin olması

e. 145a-6; 151b-26

ermal tarçın

e. 134b-29

ermen *Lat.* bir bölge adı

e. 185a-20

ermenî *Lat.* Ermeni

e. (tüffâh-ı e.) 192b-17

e.+den (hacer-i e.) 136a-9

es- esmek

e.-e 109a-12

e.-üp 171b-11

eşah *Ar.* daha doğru, en doğru

e. 166a-23

eşābi *Ar.* çok güzel ve beyaz göz

e.-i zeyneb 182a-1

esedü'l-arz *Ar.* yer aslanı, kenger diken

e. 134a-10

eşer *Ar.* alamet, nişan

e. ol- 156a-21

e.+i 180b-10

esirek kendinden geçmiş

e. 111a-18

eski eski

e. 111a-10; 119a-14; 136b-16; 195a-20; 197a-17

e. çıban 111b-29

e. hāline getir- 184a-2

e. hurmā şarābı 165a-9

e. koyu şarāb 173a-9; 173a-11

e. ol- 102b-1; 104a-15; 115b-24; 124a-5; 173b-16; 191a-10; 191b-24

e. pāpūc 162b-21

e. sıtmalar 176a-12, 19

e. sikencübīn 120a-15

e. şarābdan iç- 163a-22

e. zeyt 162b-2; 191a-18, 20, 28; 191b-3, 5

e. zift 142a-22

e.+lerini pāk eyle- 142a-17

e.+si (süngerüñ e.) 193b-3

e.+sinden 132b-28; 138a-25

e.+sinüñ bedeli 191b-6

e.+sinüñ harāreti 110b-25

e.+sinüñ için yağ- 133a-17

e.+sinüñ yübüseti 110b-24

e.+siyle qarışdur- 150a-8; 177b-26

e.+yise 102b-7

eski- eskimek

e.-miş ol- 125b-7; 132b-13, 16; 133a-13

e.-yüp 118b-15; 145a-24

eskiden eskiden

e. aq- ruṭūbet 172a-3

e. katı şiş 101b-6

e. ol- 123b-2

e. ol- 198a-27

e. ol- ağı 140b-3

e. ol- balgam 140a-23

e. ol- baş ağrısı 170b-29

e. ol- bendler za'īflığı 178a-4

e. ol- cıban 130a-10; 193b-4; 193b-7

e. ol- humma 140b-18

e. ol- ḥurmā 149b-7

e. ol- ishāl 110a-1; 129a-10, 13; 144b-9; 149b-21; 155a-27; 160a-8; 163b-29; 174a-5; 193b-26

e. ol- kulunç 124a-5

e. ol- maraz 154b-13

e. ol- ol- sidik tamlaması 178b-29

e. ol- öksürük 126a-7; 142a-19; 174a-1; 185b-10; 189a-29; 196a-23

e. ol- ruṭūbāt 129a-10

e. ol- sıtma 113a-21; 113a-26; 140a-20; 196b-23

e. ol- sıtmalu ol- 142a-6

e. ol- südde 128a-4

e. ol- şerā 120a-10

e. ol- şiş 109a-18; 152b-2; 178a-7

e. ol- temregü 152b-14

e. ol- yaramaz yara 113a-18

e. ol- yaşlık 144b-4

e. şağırlık 101a-4; 159a-17; 175a-25

eşlah *Ar.* daha iyi, en iyi

e. 115b-16

eşnāf *Ar.* sınıflar, çeşitli cinsler

e.+ına 141b-28

e.+ından 106a-23

e.+ındandur 133b-17; 151b-4

e.+ınuñ eyüsi 150b-9

e.+ınuñ ṭabī' atı 170a-1

e.+uñ meşhurrağı 151b-9

esrence *Far.* bk. sülegen

e. 185a-21

eşşah *Ar.* çok doğru, en doğru

e.+dur 186a-29

esved *Ar.* siyah

e. 148b-14

e. (harbak-ı e.) 154a-15, 28

e. (harik-i e.) 118b-17

e. (zac-ı e.) 182a-14

eş I birlikte ve bir arada bulunan, bir çift oluşturan şeylerden her biri.

e.+leri 123b-21

eş II kordon, anne karnındaki bebeği anneye bağlayan uzantı.

e.+i (oğlan e.) 184b-16; 186b-24; 198a-15

eşcār *Ar.* ağaçlar

e.+dandur 192b-3

eşek hıyārı *T.+Far.+T.* acı kavun

e. 103a-29

eşene sebze yetiştirilen bahçe

e.-yi bostānī 106a-3

eşhîş *Ar.* kenger sakızı

e. 133b-16

eşhūn *Far.* (<T. "ışkın") ışkın bitkisi

e. 179b-11

eşrās *Ar.* çiriş otu

e. 175b-2

eşyā *Ar.* madde

e.+nuñ 139a-10

eşyeb *Ar.* püskülleri, saçakları beyaz

e. (nebāt-ı e.) 105b-28

et I

e. 105a-17; 107b-2; 110a-11, 16; 111a-11; 111b-17; 115b-11; 117a-4; 120b-26; 121a-19; 128a-11; 129b-20, 22; 130a-11; 141b-9; 142a-20; 147a-29; 153b-12; 156b-9; 160a-4; 173b-22; 179b-4; 184b-3, 5, 13; 187a-18; 187b-1, 15; 189a-9, 18; 192b-10

e.+de 127b-11; 164b-17

e.+den 161a-9; 174b-28

e.+i (çürük e. ye- gider-) 111a-12

e.+i (deve e.) 175b-25;

e.+i (dil e.) 101a-16

e.+i (hayvān e.) 165b-26

e.+i (horūs e.) 123b-11

e.+i (koyun e. şorvası) 186a-5

e.+i (piş- tavuk e. mizacı ıslāh it-) 123a-13

e.+i (süglün e.) 196a-2

e.+i (turrāc e.) 124a-12

e.+i (yañaqlar e.) 101a-14; 101a-23

e.+i (yarıl- ol- e. yapışdur-) 104a-19

e.+i (zā'id ol- e.) 100b-28

e.+i (zernapa e.) 186a-11

e.+i 116b-23; 123b-14; 131b-22; 137a-1; 150b-26; 153b-5, 12; 163a-24; 175b-25; 198a-6, 10; 198a-17; 198a-22

e.+i bitür- 113b-21

e.+i eksük it- 138b-4

e.+i erit- 182a-28

e.+i tiz yak- 182b-2

e.+in (çekirge e. ye-) 131b-22

e.+in (deve e. ye-) 163a-29

e.+in (dil e.) 101a-24

e.+in (diş e. kavī it-) 149a-2

e.+in (tavuk e.) 123a-20; 123b-7, 9, 10
e.+in 119a-19
e.+in del- 198a-29
e.+in gider- 187a-25
e.+in kebāb it- 196a-6
e.+in kepegi ayrıl- 123b-29
e.+in yak- 163b-3
e.+in ye- 162b-7
e.+inde 198a-14
e.+inden (kızıl ol- deve e. al-) 163a-19
e.+inden (süglün e.) 123b-12; 124a-13
e.+inden (turrāc e.) 196a-4
e.+inden hāşıl ol- 119a-20
e.+inden taze iken yut- 198a-19
e.+inden ye- 200a-26
e.+inden ye- murād olın- 163a-18
e.+ini (tavuk e. pāre pāre it-) 123a-12;
e.+ini 198a-24
e.+ini kurıt- 198a-15
e.+ini tuzla- 141a-24
e.+inüñ (deve e. ġalīzligi) 163a-17
e.+inüñ (tavuk e. ġıdā vir-) 123b-12
e.+inüñ (turrāc e.) 124a-14
e.+ler (siñirlü e.) 113a-17; 132a-10;
156b-15; 178a-2
e.+lerde (karaca e. ol-) 175a-17
e.+lerde (siñirlü e. ol- şiş) 187a-16
e.+lerde (siñirlü e.) 104a-24
e.+lere (yerinden oyna- ol- siñirlü e.
yakı it-) 119a-9
e.+lere 114a-1

e.+leri (çürük e.) 128a-5
e.+leri (diş e. ağırsı) 164b-17
e.+leri (diş e. devālarına kat-) 185b-22
e.+leri (diş e. küşle-) 139a-2
e.+leri (diş e. şişleri gider-) 133a-17
e.+leri (diş e. yen-) 160a-1
e.+leri (diş e. za' if ol-) 150b-28
e.+leri (eksük ol- e. bitür-) 185b-23
e.+leri (‘asel e. fāsıd ol- koç- hıfz it-) 104b-23
e.+leri (tavuk veya koyun e. şorvaları) 199a-26
e.+leri (tenlerinüñ e.) 154b-22
e.+leri (toklu koyun e.) 149b-7
e.+leri (yaramaz e.) 102b-16; 154b-5
e.+leri (zā'id e. gider-) 100b-29
e.+leri 111a-29
e.+lerin (çıbanları oñılt- e. bitür-) 165b-8
e.+lerin (diş e. bitür-) 113b-22
e.+lerin (diş e. fesāda vir-) 112b-11
e.+lerin (diş e. incit-) 150b-4
e.+lerin (diş e. kavī it-) 175b-12
e.+lerin (diş e. küşlet-) 105a-1
e.+lerin (diş e. muhkem it-) 164a-25
e.+lerin (diş e. pek it-) 190b-15; 191a-9; 191a-23; 198b-12
e.+lerin (diş e. ziyāde boz-) 150b-17
e.+lerin (diş e.) 114a-17
e.+lerin (‘asel diş e. küşle-) 105a-1
e.+lerin (zā'id e. gider- devā ol-) 105a-10

e.+lerin bitür- 104b-28; 160a-3; 167b-12; 193a-15; 193b-4

e.+lerin çirkin rāyihası 107b-3

e.+lerinde (diş e. eksük ol-) 185b-23

e.+lerinde (diş e. ol- çıbanlar) 104b-28

e.+lerinde (diş e. ol-) 182b-19

e.+lerinden (diş e. kan ak-) 191a-24

e.+lerinden (ügeyik ve keklik e.) 124a-12

e.+lerinden 123a-27

e.+lerine (bedenlerinüñ e. kuvvet vir-) 111a-10

e.+lerine (diş e. nef' it-) 105a-5

e.+lerine (diş e. sür-) 144b-6

e.+lerine (diş e. ur-) 113b-22

e.+lerine (küşül- ol- diş e. nef' eyle-) 105b-10

e.+lerini fāsīd ol- қо- 118a-6

e.+lerüñ (diş e. pāk it-) 149b-23

e.+lerüñ (diş e. pekit- kavī it-) 150a-11

e+i bitürmek için 174a-14

et II meyvelerde kabuk ile çekirdek arasında kalan yenilebilir kısım

e.+idür (büyük yaprakları e.) 126a-2

e.+inden (kırı üzüm e.) 159a-5

eṭibbā *Ar.* tabipler, doktorlar

e. 117a-24; 135b-14; 176a-2; 181b-24

e. (ṭā'ife-yi e.) 181b-28

e.+dan 111b-8

e.+nuñ 'ādetleri 163a-14

e.+yı 143a-11

et'ime *Ar.* yemekler

e.+dendür 116b-28

etlū etli

e. 166a-26

e. ol- 150a-22; 150b-13; 153a-15; 153b-3

etmek ekmek

e. 154b-16; 173a-5

e. it- 109a-29; 151b-22; 164b-23; 170b-9

e.+den 106b-2

e.+den ol- 106b-10, 17

e.+i (etmegi) 107b-22; 117b-23

e.+i (kuş etmegi otı) 131a-23

e.+ile 124a-1; 171b-27

eṭrāf *Ar.* taraflar, çevre

e. 197a-18

e.+dan 105b-14; 155a-6; 190a-4

e.+ı 116b-29; 145b-1; 158a-23

e.+ına 100b-4; 194a-26

e.+ında 114b-28; 144a-14; 146a-16; 151b-19; 161a-20; 175a-24; 186a-9; 187b-23

e.+ından 116b-17; 144a-4; 161a-16

e.+ını 159b-5

etsüz etsiz

e. ol- kemikler 130a-11

e. şorvalara kat- 194b-14

ev ev

e. 120b-1, 2, 4; 122a-24; 168a-16; 173a-22

e.+de 120b-3; 183b-27; 186b-26

e.+de ol- 146b-22

e.+e 146b-21; 154b-25; 168a-16; 186b-26

e.+i 154b-24

e.+ler 122a-19

e.+lerde 141a-1; 147b-14; 171a-26; 172b-11

e.+leridür 104a-5

e.+lerinden 104a-1

e.+lerine 103b-27

e.+ün 120b-11

e.+ün bir bucağı 162b-12

e.+ün kapısı 119a-26

e.+ün tavanı 120b-9

evāḥir *Ar.* son zamanlar; son günler; sonlar

e.+inde 112b-7, 135a-21, 175b-25, 193b-19, 196a-16

e.+ine 135a-25, 146b-9, 159a-17

evā'il *Ar.* önceler; geçmiş zamanlar; başlangıçlar; ilk zamanlar; iptidalar

e.+inde 132a-7; 133b-29; 155a-19; 157b-10; 168b-2; 170b-7; 176b-7; 184b-2; 200a-18

e.+indedür 170b-7

e.+ine 125a-11

evāsıṭ *Ar.* orta günler, orta zamanlar, ortalar

e.+ında 149b-19; 181b-7

evcā' *Ar.* ağırlar, sancılar, acılar

e.-ı kebed 176a-10, 22

evḳāt *Ar.* zamanlar

e.+de (ekşer e.) 105b-19

evlā *Ar.* daha iyi, daha uygun

e. budur ki 101a-5, 22; 104b-2; 106b-6, 10, 19; 107a-21; 107b-23; 109a-25; 110a-29; 110b-8; 111b-3; 112b-12; 114a-2; 115b-9; 116b-24; 117a-22; 118a-27; 118b-16; 123a-22; 124a-17; 124b-14; 133b-12; 136a-6; 136b-2; 137a-23; 139a-16; 139b-15; 143b-5, 27; 145a-28; 148a-9; 150a-14, 16; 150b-2, 20; 151a-3, 23; 153a-5, 18; 153b-1, 6, 16; 154a-2; 154b-21; 155b-17; 158a-4; 160b-26; 161a-12; 161b-15, 16; 163a-29; 167a-2, 7; 169a-28; 174a-24; 178a-18; 185b-8; 186a-12; 186b-6; 187a-13; 190b-8, 17; 197b-25; 199a-22

e.+dur 103a-27; 104a-6; 114a-24; 125a-4; 131b-15, 22; 145b-6; 147a-26; 148b-7; 176a-23; 181a-16

evrām *Ar.* vücutta oluşan yumrular, urlar

e.+ı (cemī-yi e.) 130b-13

evşāf *Ar.* nitelikler

e. 169b-8, 200a-24

e.+ıdur 169b-8

e.+uñ 118a-25

evvel *Ar.* önce

e. 100b-19; 103a-23; 103b-27; 106b-23, 24; 120b-10; 121b-3; 122b-19; 123b-8; 137b-24; 147a-16; 149a-15; 155b-16; 164b-19; 165b-13; 168a-5; 170b-20; 176a-3

e. (dikenden e.) 164b-26

e. (giceden e.) 136a-2

e. (ḥādīş olmazdan e.) 188a-12

e. (ḥazirandan e.) 131a-9

e. (itmezden e.) 161a-24

e. (ḳavl-i e.) 104a-6; 109b-21

e. (ḳavl-i e.) 186a-29

e. (kuşmağdan e.) 153a-2
e. (mertebe-i e.) 148b-22
e. (saçmazdan e.) 148a-10
e. (sıtma nevbetinden e.) 122b-28
e. (şarābdan e.) 114b-17
e. (ta'āmdan e.) 126a-6
e. (yaprağından e.) 200a-6
e. (yemekden e.) 112b-12
e. -i bahar 104b-3; 112a-9; 129a-25; 147b-13
e.+de (zamān-ı e.) 154b-26; 181b-22
e.+i (derece-yi e. āhiri) 127a-24
e.+i (sınıf-ı e.) 182a-25
e.+inde (derece-yi rābi'a e.) 152a-27
e.+inde (derece-yi şālişe e.) 125b-29; 140a-10; 147a-9; 173a-2
e.+inde (derece-yi şaniye e.) 110b-21; 118a-26; 119b-7; 141b-6; 148b-2; 150b-9
e.+inde (yaz e.) 178b-19
e.+inde 108b-22
e.+ine (derece-yi şālişe e.) 166b-13
e.+ine dek (derece-yi şālişe e.) 175b-24
e.+ki 121a-7; 122a-15; 138a-12; 159b-7; 165b-25; 172a-19
e.+kiden 134a-5; 159a-26; 166a-13; 190a-13
e.+kine 156a-28
e.+kinün 155a-9; 164b-8
e.+kisi 119b-8; 191a-1
e.+kisidür 132a-6
e.+kisinün 111a-18

e.+lerinde 125a-21

evvelā *Ar.* her şeyden önce, ilk önce, öncelikle

e. 101b-29; 102b-4; 103b-15, 19; 109b-9; 110a-26, 27; 116b-2; 120b-22; 135b-26; 136a-10; 154b-29; 159b-6; 161b-12; 163a-19, 25; 164a-14; 170a-1; 171a-10; 177a-3, 8; 187b-29; 190b-12; 193a-20; 196a-11

evvelce *Ar.+T.* evvelce

e.+ce 120b-12

evzāh *Ar.* çok açık, besbelli

e.+dur 144a-8

eyit- söylemek, demek

eyit-ür (eydür) 100b-18; 102b-29; 103b-1; 104a-3; 106a-17; 106b-25; 110b-14, 25; 124b-7; 125b-1; 128b-12; 134a-25; 135b-1, 28; 137a-17; 142b-24; 143a-25; 143b-29; 144a-6; 146a-1, 13, 15; 151b-7; 157a-6; 162a-21; 163a-13; 166a-21; 170b-1, 2; 176b-5, 13; 178b-20; 181b-21, 23; 187b-26; 194b-19; 199b-24; 200a-22, 23

eyegü kaburga; yapraktaki damarlar

e.+ler 174a-14; 177b-5; 194a-10

e.+leri 101b-14; 101b-24; 102a-14; 179b-14

e.+lerinden 101b-24

eyegülü kaburgalı; damarlı

e. ol- 101b-13

eyhükān *Ar.* bir tür yabancı tere otu

e. 130b-25

eyle- eylemek

e.-di (az e.) 136a-1

e.-di (hikāyet e.) 103b-2

e.-di (isti' māl e.) 135b-29

e.-di (tefsir e.) 127a-8
e.-di (taşra e.) 139b-10
e.-di (zıkr e.) 146b-27, 28; 170a-16; 172b-8
e.-diler (zıkr e.) 139a-11
e.-düginde (böyle e.) 144a-3
e.-dük (terk e.) 110b-15
e.-dük (zıkr e.) 172b-9
e.-dükde (zuhür e.) 133a-1
e.-mek gerekdür 118b-14
e.-mez (kâr e.) 130b-1
e.-mez (tahlil e.) 161b-20
e.-miş (zıkr e.) 134b-11
e.-se (dā'imā e.) 119a-22
e.-se (isti' māl e.) 130b-22
e.-se (naẓar e.) 188a-10, 16
e.-se (nef' e.) 133a-4
e.-se (yaqı e.) 140b-20
e.-seler (ğargara e.) 152b-1
e.-seler (isti' māl e.) 130b-20, 21
e.-seler (tılā e.) 130b-14, 15, 16, 17, 18
e.-seler (yağ e.) 143b-13
e.-ye (ağır e.) 158a-1
e.-ye (āsān e.) 107b-3; 134b-25; 148a-19; 156b-25; 158a-22; 159a-7
e.-ye (cilā e.) 105a-13; 107a-17, 27; 124a-23; 125b-17; 138b-6; 140a-15; 160a-12; 177b-18; 192a-30; 195a-29
e.-ye (cilā ve talṭif e.) 165a-28
e.-ye (def' e.) 102a-21; 111b-21; 115a-19; 123a-4; 148a-6; 149b-11; 156b-18; 164b-22

e.-ye (dibāğat e.) 114a-17
e.-ye (eksük) 126b-5
e.-ye (emīn e.) 112a-27
e.-ye (eyü e.) 119a-20; 123b-23; 124a-22; 124b-13; 137a-23; 154b-4; 163a-4; 171b-23; 195a-18; 196b-1
e.-ye (ğargara e.) 150b-29; 151a-4
e.-ye (göz e.) 165a-24; 185b-22
e.-ye (ğusl e.) 105a-9
e.-ye (güzel e.) 125a-28; 126b-2; 151a-16; 175b-9
e.-ye (ḥalāş e.) 123b-25
e.-ye (haẓm e.) 153a-1; (haẓm e.) 153a-1
e.-ye (ḥıfẓ e.) 105a-4; 146b-22; 183b-26; 188a-29
e.-ye (ıslāḥ e.) 156b-29; 175a-15
e.-ye (ibtāl e.) 103a-23
e.-ye (idrār e.) 124b-23; 126a-15; 137b-5; 140a-27; 196a-19
e.-ye (ishāl e.) 101a-3; 103b-20; 108b-13; 119b-22; 121b-27; 123b-2; 136a-3, 8; 145a-10; 146a-19, 22; 150b-23; 154a-25; 156a-9, 18; 158b-21; 161b-22; 179b-8; 188b-12; 191a-15; 194b-3; 197b-19, 20
e.-ye (isti' māl e.) 118a-29; 130b-20, 21, 22; 135b-29; 199b-5, 6, 12
e.-ye (kābil e.) 105a-23
e.-ye (kabẓ e.) 105b-9; 112b-13; 148a-16; 149b-14
e.-ye (katl e.) 114b-19; 134a-20; 153b-11, 12, 21; 155a-4, 7; 180a-18; 185b-15
e.-ye (kaṭ' e.) 129a-13; 144b-9; 149a-4; 151a-21; 155a-27; 155b-11; 157b-3; 161a-10; 164a-21; 194a-9

e.-ye (kāvī e.) 101a-11; 127a-27; 149a-1, 5; 152b-29; 165a-24; 190b-19

e.-ye (keskin e.) 130a-8; 133b-14; 166b-27; 178b-4

e.-ye (kıvrıcık e.) 149a-5

e.-ye (kolay e.) 153a-3

e.-ye (kurd ve şogulcan e.) 107b-16

e.-ye (kuvvetlü e.) 105a-11

e.-ye (men^e e.) 102b-20; 103b-12; 105b-6, 11, 15; 121b-18, 29; 127a-15; 129a-11; 136b-7; 138b-6; 148b-28; 149b-22; 154b-25; 156b-28; 164a-21; 164b-14; 165a-11; 175b-21; 184a-1; 193b-1; 195a-25; 199a-5, 20

e.-ye (muḥkem e.) 105a-5; 175b-12; 178a-7

e.-ye (murād e.) 108a-29; 124a-20

e.-ye (müherrā) 153b-12

e.-ye (nef^e e.) 100b-20, 21; 101a-5, 7; 101b-27, 28; 102a-1, 2, 17, 18, 20; 102b-19; 103a-4; 104a-26; 104b-1, 21; 105b-10, 23; 106a-7; 107a-8, 11, 13, 25; 107b-6; 108a-5, 7, 10, 21; 109a-10, 13; 109b-1, 19; 111a-2, 9; 111b-18, 20, 29; 112a-2; 112b-3, 5, 7, 9; 113a-5, 15, 16, 19, 25; 113b-14, 15, 18; 114b-9, 17; 116a-9, 10; 117a-13, 15; 117b-10, 25; 119a-10, 16, 18, 22; 119b-11, 12, 25, 29; 120a-1, 9; 121b-20; 122a-2, 6, 7; 122b-29; 123a-19, 22; 123b-2, 5, 27; 124a-7; 125b-24; 126a-12, 17, 18; 126b-12, 24; 127a-28; 127b-12, 19; 128b-4, 21, 24; 129a-10, 13, 15; 129b-24, 27; 130a-3, 6, 9, 10, 12, 13; 131b-6, 8, 10, 15; 132a-8, 11, 13, 25; 132b-18, 24, 25; 133a-7, 12, 18, 23, 27; 134a-3; 134b-13; 136a-27, 28, 29; 136b-1, 19, 20; 137a-2, 4; 137b-22; 138b-9, 11, 19; 139a-3; 140a-17, 19, 27; 140b-6, 18, 20, 22, 23, 24; 141a-5, 7, 9, 26; 141b-7, 13, 21, 24; 142a-9, 14, 19, 21,

28; 143a-17, 18; 143b-4, 13, 14; 144b-6, 7, 9, 19, 21, 23, 25, 26, 27; 146b-20, 26; 147a-1, 25; 147b-29; 148a-3, 5, 9; 149a-1; 151a-16, 29; 152a-14; 152b-2, 4, 6, 8, 9, 18, 19, 21, 28; 153a-9, 23; 154a-23; 154b-2, 19; 155a-23, 27; 156a-3; 156b-15, 19, 26; 157a-5; 157b-4; 158b-18, 19, 20; 159b-5; 160a-1, 2, 10, 14; 160b-28; 161b-28; 162a-11, 26, 29; 162b-3, 7, 20, 22, 25, 29; 163a-1; 163b-9; 164a-26; 164b-21; 165a-8, 15, 25; 165b-23; 167b-3; 168b-17, 20; 169a-4, 7, 20, 28; 170a-11; 170b-10; 171b-27, 28; 172a-2; 172b-20; 173a-3, 5, 18, 19, 21; 174a-3, 7, 9, 19; 174b-9; 175a-13; 177b-4, 14, 15, 28; 178a-1, 8; 181a-7, 21, 25; 181b-1, 2; 182b-12, 21; 183a-8; 184b-8, 22; 185b-7; 187a-20, 26, 27; 187b-9; 188a-7, 12, 19; 188b-6, 20; 189b-16, 27; 190a-20, 27, 28; 190b-4, 15, 17; 191b-3; 192a-1, 27; 193a-17; 194a-13, 20; 194b-1, 6, 14; 195a-12, 14, 15, 16, 17, 20, 28; 195b-7, 8; 196a-6, 19, 20, 24; 196b-4, 23; 197a-19, 20; 197b-17, 24; 198a-24; 198b-16, 19, 22, 26, 27; 199a-6; 199b-2

e.-ye (‘amel e.) 136a-3

e.-ye (‘amelin kaṭ^e e.) 118b-11

e.-ye (pāk e.) 101b-28; 105a-12, 20; 109b-3; 110b-28; 113b-10; 114b-20; 115b-15; 118b-5; 121b-28; 126b-15; 128b-2; 133b-13; 134b-26; 141b-11; 152a-9; 152b-13; 154b-21; 156a-18; 175b-18; 177b-22; 179a-3, 4; 182b-14; 185b-4; 187a-24

e.-ye (peydā e.) 116a-14; 121b-22; 123b-20; 147b-3

e.-ye (şāf e.) 133b-14; 185b-14

e.-ye (sākin e.) 102a-6; 103b-9; 108a-15; 109b-9; 112b-17; 113b-16; 114a-16; 117a-17; 119a-23; 122a-16; 130a-7; 136a-26; 141a-4; 141b-20; 146b-11, 24; 152a-12; 153a-13, 15; 155b-6;

156b-6, 16; 159b-3; 160a-11; 162a-10;
163b-18; 167a-14; 169a-23; 172a-17;
173a-6, 22, 24; 174a-8; 178b-2; 189b-
14; 190b-2, 28; 191b-6, 24; 194a-23;
195b-5, 21; 196b-3; 198a-20; 199a-8

e.-ye (serhoş e.) 100b-19; 111a-12;
118a-10; 150a-7; 170b-12; 174b-23

e.-ye (sihir e.) 160a-12

e.-ye (sirke e.) 102a-15

e.-ye (siyāh e.) 132b-26; 149a-5

e.-ye (nef e.) 162b-29; 188a-12

e.-ye (tahlil e.) 101a-1; 107a-16; 117b-
22; 121b-27; 129a-4, 16; 140a-12;
150a-27; 153a-12; 157a-11; 163b-10;
165a-7; 174a-10; 189b-15; 190b-3

e.-ye (tahrık e.) 104b-12; 111a-26;
113b-19; 115b-7; 116b-27; 127b-10;
131a-16; 148b-6; 151a-3; 153a-8;
153b-11; 157b-17; 164a-7; 165a-20;
165b-28, 29; 171a-15; 182b-12; 184a-3

e.-ye (tebdil e.) 108b-16

e.-ye (te'hîr e.) 193b-24

e.-ye (te'sîr e.) 149a-14; 159a-15;
185b-27; 186b-25

e.-ye (tîz e.) 111a-28

e.-ye (taşra e.) 112a-18; 123a-3; 140a-
13; 148b-6; 151a-24

e.-ye (toğrı e.) 157a-13

e.-ye (yardım e.) 107a-15

e.-ye (za'if e.) 130a-25

e.-ye (zarar e.) 107b-16; 139b-15;
150b-14; 163a-5

e.-ye (ziyāde e.) 101a-12; 119a-16

e.-yeler (hazer e.) 120a-22

e.-yeler (ishāl e.) 154a-6

e.-yeler (isti' māl e.) 107b-26; 119a-4;
196b-21

e.-yeler (semzevāt e.) 131a-14

e.-yeler (tedārük e.) 150b-22

e.-yen 127b-11

e.-yüp (muḥkem e.) 133a-17

e.-yüp (pāk e.) 142a-17

e.-yüp (şāf e.) 102b-25

e.-yüp (tahlil e.) 106a-6

eylet- eyletmek

e.-üp (eyledüp) 126b-18

eyü iyi

e. 101a-21; 104b-25; 108b-4; 111a-22;
115b-6; 116a-13; 123a-11; 123b-16;
124a-8; 134b-6, 16; 142a-16; 142b-17,
18; 147a-14; 147b-3; 147b-13, 21;
159a-2; 160b-14; 161a-29; 162b-18,
27; 163b-3, 4; 177a-4; 188b-9; 190a-
14; 195b-17, 24; 199a-22; 199b-1

e. (eñ e.) 162b-17

e. degül 104b-27; 111a-23; 117a-5;
141a-19, 21; 144b-2; 155a-16; 176b-
23; 191b-26

e. eyle- 119a-20; 123b-23; 124a-22;
124b-13; 126b-15; 137a-23; 154b-4;
163a-4; 171b-23; 195a-18; 196b-1

e. it- 102a-3, 8, 27; 104a-20, 25; 105a-
7; 105b-4, 12; 108a-21; 109b-17; 111b-
19; 112b-6; 113b-20; 115a-1; 116b-21;
119a-29; 119b-26; 121b-14; 122a-4;
122b-24; 123a-21, 25; 124b-15, 21, 25;
125b-8; 126b-19; 127a-15, 17; 131a-
22; 132a-13; 132b-22; 133a-14; 136a-
16, 17; 137a-5, 7, 8, 25; 137b-3, 6;
138b-28; 140a-29; 140b-10; 141a-12;
142a-6; 144b-16; 146b-13, 16; 148a-
12; 149a-10; 150b-26; 152b-15, 25;
156a-11; 157a-4; 162b-4, 24; 164b-18;
169a-29; 170b-16; 171b-27; 172a-20;

173a-10; 173b-25; 175b-21; 177a-17;
178a-29; 178b-3; 179b-28; 181a-9, 28;
183a-7, 12; 183b-2; 185b-2, 11; 187a-
24; 189a-17; 190b-27; 192a-13, 28;
194b-9; 195a-25; 195b-6, 9, 15, 17;
196a-27, 28; 197a-13; 198a-18, 22;
199b-21

e. kavur- 137a-7;

e. ol- 100b-26; 104a-18; 106a-14;
122a-4; 139b-10; 158b-18, 24; 191b-
24; 193b-9; 195a-10

e. siñdir- 177a-22

e. taḥrīk it- 167a-29

e. te'sīr it- 140a-15

e.+dür 101b-23, 24; 104a-18, 19; 104b-
14, 24, 26, 27, 28; 106a-23; 106b-3, 4,
6, 13; 107a-18; 107b-8; 108b-8; 110a-
23; 111a-10; 117a-21; 117b-1; 118a-
20; 121a-9; 121b-8; 122b-9; 124a-10,
24, 25; 126a-9, 25, 27; 131a-1; 140b-
24; 141a-18; 142b-1, 5; 144b-3; 147a-
16; 147b-12; 148a-19; 149b-18; 150b-
1; 153a-17; 156a-4; 156b-8; 157b-10;
158a-11, 13; 160a-8; 161b-26; 165b-9;
168b-3, 10; 169a-2, 3, 5; 170a-2, 3, 7,
16, 17, 27; 172b-17; 173b-23; 176b-8,
24; 177a-6; 178a-15; 179b-25; 181a-
16; 182a-18; 183b-13; 184b-4; 187b-8;
188b-5; 190b-25; 191a-8, 10, 27; 195a-
15; 195b-3, 23; 196a-2, 4; 196b-24;
198b-7

e.+rekdür 101b-20; 145a-21

e.+si (cümleden e.) 106b-18; 145a-20

e.+si (eñ e.) 108b-7, 9; 110a-19; 154a-
1; 182b-7

e.+si 104b-3; 107a-6; 109b-5; 110a-5;
120a-25; 120b-13, 14; 121a-26; 127a-
19; 132a-6; 135b-9; 138a-26; 139a-20;
150a-21; 150b-9; 151a-9; 160b-19;
162b-18; 167a-26; 169a-16; 182a-9;
182b-7; 182b-15; 193a-27; 198a-5

e.+si ol- 101a-13; 102b-1, 8; 103a-19;
104a-7, 10; 107a-4, 6; 104b-2; 107b-
11; 108b-18; 109b-23; 110a-20, 28;
113b-1; 114a-1, 10; 115b-23; 118a-23;
118b-27; 123a-10; 129b-9; 130a-26;
131b-3; 132a-1; 132b-7; 134b-1; 135a-
29; 137b-18; 141a-19; 142a-29; 142b-
4; 144a-13, 25; 147b-23; 148b-24;
150a-13, 22; 151a-20; 152a-28; 153b-
2; 154a-16; 158a-3; 158b-7; 160b-19;
162a-23; 165a-29; 166a-26; 167a-26;
168a-3; 168b-29; 176b-9, 17, 25; 179a-
21; 180a-14; 182b-15; 183a-2; 185a-
18, 20; 186a-17; 188a-4, 25; 190b-13,
23; 199a-20

e.+sidür 128a-28; 169b-29; 194b-29

e.+sine 188a-16

e.+sinüñ 166b-13

eyülik iyilik

e. bulın- 166b-11

e.+i (eyüligi) ziyāde ol- 148b-4

e.+indendür (eyüligindendür) 166b-10

eyyām Ar. zaman, müddet

e.+ında 130b-20

e.+ında (güz e.) 125a-21

e.+ında (kış e.) 104b-4; 109a-7; 173b-
12

e.+ında (yaz e.) 101b-3; 193b-11

ez- ezmek

e.-ecek 138a-19; 138a-20;

e.-eler 108b-23; 138a-15, 23; 138b-1;
159a-10; 165b-3

e.-erler 165b-4; 189a-6

e.-mekle 129b-14;

e.-meyüp 189a-6;

e.-seler 124b-19; 129b-11; 137a-29; 192a-12; 198a-1

e.-üp 103a-5; 105b-27; 107b-1; 108a-20; 109a-11; 116b-6; 119a-15; 120a-7, 9; 122a-3; 123a-3; 124a-5, 6, 8; 124b-24; 125a-23; 125b-16, 17, 20, 21; 127a-13; 128a-1, 27; 129b-25; 130b-3, 5, 8, 19; 131a-6; 132b-24, 25; 135b-27; 137a-5; 137b-5; 138a-22, 28; 138b-25; 139a-22; 140b-2, 5, 16, 17, 20; 141a-24; 142a-7, 11, 17; 143b-3; 148a-17; 151b-23; 156b-20; 157a-3; 157b-1, 3, 4; 158b-12, 18; 159b-12; 165a-6, 17, 20; 165b-4, 11; 166a-17; 169a-27; 169b-16; 172a-16; 173a-4; 182b-13, 24, 26; 184b-21; 185b-14, 15; 186a-18; 188b-20; 189b-5, 22; 195a-25; 195b-4, 21; 197a-16, 26; 197b-15, 25; 198a-24; 199a-3

eż'af *Ar.* zayıf, güçsüz

e.+dur 176a-29

ezecek havan kolu

e. 105b-26; 138b-24

ezik ezik

e.+ine (et ezigine) 111b-17; 173b-22

e.+ine (ezigine) 192b-10

ezil- ezilmek

e.-memiş ol- 129a-12

e.-mez 138b-1

e.-miş 158b-25; 165b-7

e.-miş et 192b-10

e.-miş kökler 108b-25

e.-miş mersin 131b-10

e.-mişi 198a-1

e.-mişini 138a-28

e.-se 186a-18

e.-üp 129b-11; 129b-15; 184b-5

e.-ür 138b-1; 198a-1

ezilme ezilme işi

e.+si 165b-1; 176b-17

e.+sine (et e.) 141b-9; 156b-15

ezindi bk. ezindü; ezinti

e.+si 130a-26

ezindü bk. ezindi; ezinti

e. 130a-27

e.+si 130a-27, 28

eznābü'l-ḥayl *Ar.* at kuyruğu

e.127a-6

-f-

fā'ide *Ar.* yarar, fayda

f. 144b-2; 159a-13; 164b-25

f. it- 130b-18; 159a-13; 169b-7; 175b-27

f.+lere 196b-10

f.+leri 159b-2; 164b-16; 179a-4; 181a-9; 183b-15; 184b-11, 20

f.+leri it- 181b-11

f.+si 130a-4; 144b-2; 176a-10; 177a-7; 195b-26

f.+si ol- 153b-19; 176a-22

f.+yi 115a-9; 177b-8; 196b-6

fā'idelen- *Ar.+T.* yararlanmak, faydalanmak

f.-ürler 195a-7

fā'idelü *Ar.+T.* yararlı, faydalı

f.+sidür 196a-4

fakır *Ar.* (Allah'ın gücü karşısında bir hiç olduğu bilincinden hareketle)

kendinden bahsederken kullanılan
saygı sözü, ben

f. 143a-24; 144a-6; 146a-1; 166a-21;
200a-23

f. (mütercim-i f.) 181b-23

fālic *Ar.* felç

f. 105a-21; 107b-1; 124a-26; 136b-14,
25; 139a-20; 153b-8; 154a-27; 177b-
25; 181a-17; 181b-14

f. ol- 162a-10

f+e 118b-7

fāniz *Far.* şeker kamışından üçüncü
defa pişirilip tasfiye edilip çam fıstığı
kalıbında dökülen şeker.

f. 106a-13; 106a-19; 106a-19

f.-i senceri 106a-13

fāris *Far.* eskiden Basra körfezi
bölgesine verilen ad

f. (bilād-ı f.) 106a-14

f. deryası 118b-22

f. nāhiyeleri 129b-11

f. vilāyeti 137b-13; 176b-19

f.+de (viāyet-i f.) 109a-3

f.+den 106a-14

fārisi *Far.+Ar.* farsça

f. 137b-26; 146a-1; 176b-21; 196a-15

f. (ceviz-i f.) 132b-1

f. (hardal-ı f.) 122b-4

f. (ism-i f.) 143a-25

f. (kaşab-ı f.) 180b-1

f. (lisān-ı f.) 125a-5

f. (nār-ı f.) 113b-13; 121b-18; 130a-5;
189b-24

f. (rāvend-i f.) 176b-19

f. (uşnān-ı f.) 128a-1

f.+de 103a-10; 106a-13; 109b-15;
113a-6, 28; 115a-20; 115b-18; 116a-4;
117a-8; 120a-23; 125a-5; 128b-5;
129a-24; 135b-5; 137b-13; 140a-2, 9;
143a-20, 29; 144b-12; 145b-29; 160b-
18; 163b-24, 25; 167b-21; 169a-10;
172b-5; 174a-28; 175b-29; 178a-23;
179a-11, 20; 179b-12; 180a-5; 182a-5;
188b-28; 192a-4, 18; 193a-5; 200a-2,
21

f.+den ta'rib olun- 188b-28

f.+dür (ism-i f.) 184a-7

f.+dür 120a-23; 127b-13; 143a-25;
185a-9

f.+si 179a-6

fārisiyye *Far.+Ar.* farsça

f.+de 143a-25

fark *Ar.* ayırım, fark

f. 128a-20; 161b-12; 171a-18; 183b-7

f. it- 170b-3; 183b-7

fārūk *Ar.* Keskin.

f. (tiryāk-ı f.) 103a-24; 127a-29; 130b-
1, 20; 173b-17; 183b-19

faşıl devir, dönem

f.+ında (faşlında) 175b-25

fāsīd *Ar.* bozuk, yanlış

f. 174a-12

f. hıltlar 106a-6; 198b-10

f. it- 120a-15

f. ol- 104b-23; 110a-7; 111b-26; 113b-
29; 118a-7; 119b-15; 126b-17; 127a-
15; 129b-20; 142b-9; 148b-27; 162a-7;
174b-29; 177a-7; 189b-8

f. ol- mi' de 164a-2
f. suları çıkar- 116a-15
f. yaşlıkları kurıt- 106a-10; 128b-19
f. yerler 138a-17
fāsīde *Ar.* bk. fāsīd; bozuk, yanlış
f.+den (ruṭūbāt-ı f.) 109a-14
fāsīdlik *Ar. +T.* bozulmuşluk, yanlışlık
f.+i git- 101b-25
f.+inden ol- 103a-2
fāyıla fūm *Ar.* sarımsak
f. +dur 196a-7
fāzıl değerli, erdemli ve bilgin kimse.
f. (ṭabīb-i f.) 115b-29
f. (lafz-ı araştı-yı f.) 184a-9
fazla *Ar.* gereğinden çok, aşırı
f.+ların 165a-24
fazliyye *Ar.* fazlalık
f. (ruṭūbet-i f.) 117a-10; 132b-5; 143b-24; 161b-19; 183b-12; 188b-2, 15
f.+den (ruṭūbet-i f.) 183b-13
f.+si f. (ruṭūbet-i f.) 160a-29; 165b-25; 196a-17
fehim *Ar.* anlayış, kavrama
f.+e (fehme) 117a-11
f.+i (fehmi) 196a-3
f.+lerin 124a-16
felāfūlī *Ar.* yemeğe biber ekme
f.+den (cevāriş-i f.) 158a-16
fenā *Ar.* aşırı, çok
f. 171a-21; 183b-14
fener *Yun.* fener

f. çiçeği 172b-6
f.+i (göygü f.) 172b-6
f.+i (kelen f.) 172b-6
fener çiçeği *Yun+T.* tilki üzümünün bir çeşidi
f. 172b-6
fer *Far.* süs, bezek
f. olın- 169b-10
ferācil *Far.* Hindistan'da bir dağ adı
f. 130a-28
ferah *Far.* ferah, geniş, havadar
f. 168a-10
f. ḥāsıl it- 118a-5
f. vir- 111a-12; 117b-2; 118a-17; 118b-18; 119a-6; 127b-21; 130a-23, 25; 134b-9; 137b-20; 143a-23; 167a-12; 174b-23; 183b-18; 184a-3; 186b-8, 10, 11, 12
ferbiyun *Ar.* sıcak ülkelerde yetişen bir sütleğen türü olan Euphorbia'dan çıkarılan ve ilâç olarak kullanılan bir zamk
f. 125a-13
ferfiyūn *Ar.* sütleğen otu ve bu ottan elde edilen tıbbi zamk
f. 145b-13
ferfunc *Ar.* yumuşak tere
f. 194a-4
fesād *Ar.* bozulma, çürüme
f. 139b-2; 164a-2; 188b-14
f. ol- 177b-12
f.+a 106b-8
f.+a vir- 112b-11; 148b-5
f.+ı 111a-21

f.+ı 149a-2; 199b-19

f.+ın 110a-28; 129b-19; 168b-3

f.+ın 128b-17

f.+ını 110b-12

fesāfis *Ar.* tahta biti

f. 122b-25

feslegen *Yun.* fesleğen

f. 130a-16

f. (beyāz f.) 105b-28

f.+den 130a-16

f.+i (yabān f.) 144b-29

f.+i (yer f.) 144b-29

fetā'il *Ar.* fitiller

f.-ü'r-ruhbān 192b-1

fetā'ilü'r-ruhbān *Ar.* zencefil

f. 192b-1

fetile *Ar.* bükülmüş ip, sicim

f. it- 112a-26; 117b-4; 119a-24; 129b-27; 132a-11; 138b-10; 153b-10, 19; 154a-27; 182b-22

f.+lere 186b-3

f.+ye 112a-29; 184b-11

fevt *Ar.* ölüm

f. ol- 140b-25; 154b-28; 163b-16

findık *Ar.* findık

f. 125a-9; 141b-3; 144a-1

f.+dan 172b-24

fırın *Yun.* bk. firūn; fırın

f. 179a-27; 190a-11

f.+dan 190a-11

f.+ı 179a-27

fırın *Yun.* bk. fırın; fırın

f. 121a-5; 131b-24; 179a-29

fistık *Ar.* fıstık

f. 145a-17; 175a-24; 179a-6; 185b-23

f. ağacı 140a-26; 141b-25; 149a-9

f. sakızı 185b-1

fistıkı *Ar.* fıstık rengi

f. 130b-29

fı *Ar.* tarihlerin başına koyulan ek

f. 192b-17

fikir *Ar.* fikir

f. 103b-17

f.+i (fikri) güzel it- 123a-21

f.+lere 196a-5

fil *Ar.* fil

f. (dā'ü'l-f.) 183b-28

f. derisi 163a-4

fı'l *Ar.* eylem, fiil

f.+i 105b-21; 115a-16; 124a-3; 135a-28; 149b-20; 150b-27; 176b-8; 177b-22; 180a-20; 192a-8; 197a-29

f.+lerde 149a-13

fil dişi *Ar.+T.* fil dişi

f. 106a-29

filistān *Ar.* Ortadoğu'da bir bölge adı

f. (zeyt-i f.) 191b-15

filiz *Yun.* filiz

f.+iken 105b-25

f.+idür (ḥurmā ağacının başının f.) 149b-1

f.+lerdür 185a-8

f.+lerinüñ (nebātuñ taze f. 'uşāresi)
179b-22

fi'l-ḥakīka *Ar.* gerçekten, doğrusu,
hakikaten

f. 123a-9

fi'l-ḥāl *Ar.* hemen, şu anda, şimdi

f. 101a-29; 101b-26; 105b-23; 106a-5;
107b-27; 108a-15, 17; 109a-9; 110b-
27; 114b-25; 116b-21; 120a-9; 123a-
24; 125a-10; 126b-16, 19, 24; 129b-15;
130b-2; 131b-22; 133b-4; 137a-7, 8;
139a-25; 139b-22; 140b-17; 141a-12;
142a-6; 145a-24; 145b-10; 146b-10;
148b-18; 153a-14; 157a-3; 159b-2;
162b-20; 163a-1; 163b-16; 173a-10,
22; 173b-25, 29; 180a-18, 20; 180b-12;
186b-13, 25; 191b-5, 11; 195b-28;
199b-15, 21

filzehrec *Ar.* topalan ağacı, cehri
usaresi

f. 144b-12

f.+den 144b-27

firengi *Fr.+Ar.* Batı Avrupalı,
Frenklere ait

f. 169a-10

fırık *Ar.* (Endülüs Lehçesi) şeftali

f. 135a-20

firūze *Far.* değerli bir taş

f. 169a-17

fitil *Ar.* fitil

f. it- 110b-29

f.+i 192b-1

f.+leri 192b-1

frasyon *Lat.* bir bitki adı

f. 146b-3

freng *Far.* Batı Avrupalı

f.+de (lisān-ı f.) 170a-21

frengistān *Far.+Ar.* Avrupa

f.+dan 170a-21

fūdenc *Ar.* yabani nane

f. 108b-2

f.+i 139b-13

fūfel *Ar.* betel cevizi ağacı

f. 144b-28

fukḳā' *Ar.* boza

f. 106a-25

fūlād *Ar.* çelik

f.-ı ṭabī'ī 163b-22

fūm *Ar.* sarımsak

f.+dur 196a-7

fūtenc *Ar.* yarpuz; ballıbabagillerden;
sulak çayırlarda, dere kenarlarında ve
dağlarda yetişen tüylü yapraklı, toplu
ve leylak renkli çiçekli, çok yıllık otsu
bitki

f.-i cebelī 133b-29

f. 154b-16; 183b-24

fūzālāt *Ar.* gereksiz, fazla olan şeyler

f. 198b-10

f.+ı 106a-7

f.+ı çıkarmak için 102a-11

f.+ı pāk itmege 105a-19

fuzūl *Ar.* fazla olan şey; (metinde
vücutta siñmeyüp kalan kötü yaşlıklar)

f. 108a-1

fūcl *Ar.* turp

f.+dür 125b-29

fūlfūl *Ar.* biber

f. 103b-21; 106b-1, 21; 132a-8; 141a-10; 142b-14; 144b-28; 148a-22; 149b-4; 163a-21; 166a-25; 167a-10; 184b-9; 188a-28

f. (ak.f.) 188b-25

f. (beyāz f.) 107a-1

f. (dār-ı f.) 106b-25, 26; 167a-20, 21, 22, 23, 24, 28; 167b-2; 188b-4, 25

f. (siyāh f.) 188b-25

f.+den 188b-25

f.+dür 106b-22

f.+i (cevāriş-i f.) 107b-26

f.+i (siyāh f.) 107a-2

f.-s-sūdān 148a-20

fūlfülü's-sūdān *Ar.* habes biberi

f. 148a-20

fūlfülmüya *Ar. +Far.* biber ağacı kökü

f. 109b-15, 20

fürs *Ar.* İranlı

f.+de (lisān-ı f.) 166a-22

fürüht *Ar.* satış, satma

f. 111b-7

füvve-yi beriyye *Ar.* (Fas attarlarına ait jargon) çobansüzeği bitkisi

f. 128b-27

-g-

ğāfeş *Ar.* tütün

ğ. 125b-1

ğāfet *Ar.* kasık otu, koyun otu (metinde tütün anlamında)

ğ. 116a-29; 125b-2

ğafiki *Yun.* o dönemlerde yaşamış bir doktorun adı

ğ. 146b-26

ğāfiş *Ar.* koyun otu, kasık otu

ğ. 176a-2, 3; 177a-29

ğafura *Süry.* deniz köpüğü

ğ. 170a-21

gāh *Far.* zaman, vakit, an, bazen

g. ol- 106b-1, 2, 12; 107b-29; 109a-2; 111b-25; 112b-29; 119a-2; 120a-1; 120b-16; 121b-8; 122b-7; 128a-11; 128b-9; 129a-11; 129b-7; 132a-14; 132b-8; 133b-8; 134a-8; 136a-5, 17; 138b-14; 144a-20; 144b-10; 146a-19; 149a-11; 149b-11; 151a-25, 26; 151b-22; 152b-14, 15, 21; 153a-26; 153b-19, 21; 154a-25; 154b-5, 6; 155a-21; 157a-14, 18; 157b-24, 25; 161b-6, 8, 26, 29; 162a-12; 164a-23; 164b-23; 165b-2; 167b-8; 170a-13; 171b-29; 172a-13; 172b-21; 173b-23; 174a-5; 175a-15; 177a-3; 178b-23; 179b-7, 22; 180b-7; 182b-14; 185a-22, 26; 187b-4, 10, 18; 188a-19; 190a-5, 8; 191a-3, 6; 193b-4, 10; 194a-23, 24; 197a-15; 198b-24; 199b-22; 200a-14

gāh / gāh *Far.* bazen

g. 151a-25, 26; 199b-22

ğalaş *Ar.* yanlışlık

ğ. it- 128a-19; 141b-4; 145a-15; 161b-3; 175a-5; 196b-8

ğ.+dur 105a-1; 106b-21; 128b-14; 135b-15; 139a-7; 152a-2; 156a-12; 170b-23; 191b-17; 192a-14, 17; 193a-19

ğ.+ıdur 111b-11

ğalatya *Lat.* deniz köpüğü

ğ. 170a-21

ğalebe *Ar.* üstün gelme

ğ. it- 109b-7; 130b-6; 165a-19; 194b-13

ğ.+sinden 151a-21; 189b-7

ğ.+sini 147b-20

ğaleyān *Ar.* kaynama, coşma

ğ.-ı dem 192b-23

ğālib *Ar.* kazanan, üstün

ğ. ol- 111a-10; 119a-6; 158a-1; 162a-22; 164a-3

ğ.+dür 105b-2; 128b-28; 148b-25; 157a-24; 164b-10; 176b-6

ğalīz *Ar.* kaba, çirkin

ğ. (gözde ol- ğ. beyāzlık) 138b-6

ğ. (hıltları ğ. idüp doñdur-) 155b-7

ğ. 120b-19; 122a-7; 123b-1; 129a-5; 129a-7; 142a-19; 145a-26; 152b-15; 157b-24; 163a-24; 168a-14; 168b-3; 177a-16; 184a-25; 196b-28; 197a-12; 197a-21

ğ. balğam 115b-6; 155a-5; 157b-27; 161b-21

ğ. buḥār 167a-11

ğ. ğıda 108a-27; 153a-6

ğ. hılt 113b-29; 114b-20, 28; 115b-26; 122a-6; 124a-25; 126a-8; 160b-13; 167a-8; 188b-16; 189b-4; 196b-6, 11; 199a-7

ğ. hıltlar peydā it- 149b-25

ğ. hıltları ishāl ile çıkar- 189b-4

ğ. hıltları kaṭ it- 196b-6; 196b-11

ğ. hıltları toğra- 128a-29

ğ. it- 159b-9; 172a-9; 194b-9

ğ. kan 194a-26

ğ. kiçigi ol- göz 170a-6

ğ. ol- 104b-4; 107a-21; 117b-3; 118b-4; 121b-9; 126b-9; 145b-14; 181b-10

ğ. ol- hıltlar 126b-9; 145b-14; 181b-10

ğ. şafrā 177b-24

ğ. şafrāyı çıkar-153b-7; 154b-8

ğ. sevdāvī hılt 171a-12

ğ. ta‘ām 120a-21

ğ. yaşlık 158b-29

ğ. yel 196b-7; 199a-23

ğ. yellere nef it- 173a-20

ğ. yelleri eksilt- 168a-8

ğ. yelleri gider- 174a-15

ğ. yelleri taḥlīl it- 152a-21; 178b-21; 188b-8

ğ. yelleri tağıt- 140a-7

ğ.+dur 104b-4; 116a-6; 124a-10; 129a-6; 142a-26; 150b-12; 162b-16; 175b-25; 182a-19; 185a-14; 186a-11

ğ.+ı (hılt-ı g. ishāl eyle-) 101a-3

ğ.+ın 120b-21;

ğ.+raḥdur 120a-27; 182a-24

ğ.+rekdür 101a-18

ğalīzlık *Ar.+T.* çirkinlik, kabalık

ğ. 110a-18

ğ.+da 107b-20; 182a-23

ğ.+dan 130a-17

ğ.+ı (ğalīzlığı) 149a-29; 112a-22; 120a-19; 150b-13; 160a-18; 163a-17; 182a-24; 189a-1; 160a-18

ğ.+ın (ğalīzlığın) 101b-25; 111a-28; 184b-29

ğ.+ını (ğalīzlığını) gider- 156a-7

ğam *Ar.* bk. ğamm; kaygı, tasa

ğ. 116a-14; 179a-14

ğ.+ları 160b-20

ğamm *Ar.* bk. ğam; kaygı, tasa

ğ. 118b-15

ğāngārāyā (?) vücutta oluşan şiş, şişlik

ğ. 132b-16, 18

ğānferāyā (?) iltihaplı şişlik

ğ. 126a-18

ğār *Ar.* defne ağacı

ğ. 172b-24

ğ. (dühnü'l-ğ.) 168b-25

ğarb *Ar.* batı

ğ. cānibi 175a-22

ğ.+a 195a-29

ğ.+da (diyār-ı ğ.) 132b-1

ğ.+da 115b-29

ğ.+da ol- 117a-17

ğargāra *Ar.* gargara

ğ. 162a-16

ğ. eyle- 150b-29; 151a-4; 152b-1

ğ. it- 104a-24; 105a-11; 109b-18; 119b-17; 123a-2; 124b-29; 126a-16; 126b-10; 132b-11; 133a-15; 136b-6; 137b-8; 144b-24; 150b-21; 152a-9; 157b-4; 158b-14, 18; 197a-26; 199a-4

ğarīb *Ar.* gözde olan nasır yarası

ğ. 189b-27; 195b-1

ğ.+a (ğarba) 195a-29

ğarīb *Ar.* alışılmamış, tuhaf

ğ. 110b-15

ğarībe *Ar.* duyulmadık olay

ğ. 151a-26; 158a-1; 164a-4

ğ.+yi 149a-29

ğarīkun *Ar.* katran ağacı

ğ. 177b-21

ğarīze *Ar.* tabiî, tıyney, hilkat

ğ.+yi (ğarāret-i ğ.) 150a-9

ğarīziyye *Ar.* vücudun ısınması

ğ. (ğarāret-i ğ.) 197a-8

ğasl *Ar.* su ile temizleme, yıkama

ğ. it- 105a-9; 120b-16, 25; 170a-2; 179a-13; 194b-29

ğāsūl *Ar.* çöven otu, sabun otu

ğ. 127b-28

ğaşy *Ar.* kendinden geçme

ğ. 119a-4

ğāyet *Ar.* 1. çok, pek çok 2. en sonunda, nihayet

ğ. 132b-13; 136a-6; 143b-25; 169b-20; 175b-25; 176a-14; 200a-3

ğ.+dür 149a-15; 151a-27; 159a-2

ğ.+e 130a-4; 149b-5

ğ.+le 195a-7

ğayme *Ar.* (Bağdad bölgesinde) sünger

ğ. 193a-18

ğayr *Ar.* olmayan, başkası

ğ.-i meşhūr 110b-15

ğayrı *Ar.* bundan sonra, başka, diğer, artık.

ğ. 105b-19; 106a-25; 106b-7, 16, 19; 116b-20; 118a-13; 119b-20; 120b-23; 121a-2; 129a-26; 130a-29; 131b-9; 135b-2; 138b-20; 139a-18, 21; 140b-4; 143a-20; 146a-15, 16; 147b-1; 149a-21; 154a-20; 156a-5, 25; 156b-24;

157a-20; 158a-5; 160b-21; 162a-11;
163a-28; 163b-23; 165a-15; 166b-16;
167a-3, 22; 170b-5; 174a-18; 175a-26;
177a-11; 180a-16; 181a-16; 182a-11;
188a-20; 191a-6; 192a-5, 11; 193b-2,
14; 199a-19; 199b-23

ğ. ol- 171a-25

ğ.+da 106b-7; 125a-7; 145a-2; 188a-3

ğ.+dan 115a-28; 181a-3

ğ.+dur 101b-12; 142b-29

ğ.+lardan 122a-18

ğ.+larından 106b-16

ğ.+sından 132b-19

ğ.+ya 144a-17; 167a-6

ğazab *Ar.* kızgınlık, hiddet

ğ.+a 135a-9

ğazab-nāk *Ar.* gazaplı, öfkeli, dargın,
kırgın

ğ. ol- 117b-18

gebe hamile, gebe

g. ʿavret 158b-16; 196b-17

g. ƙal- 145a-11, 12; 163b-7;

g. ol- 107a-10; 157a-6; 165a-11; 168a-
17;

g.+lere ol- 168a-18;

gebelik hamilelik, gebelik

g.+i menʿ eyle- 164a-21

g.+ine yardım it- 147a-17

geç- geçmek

g.-ecek 125b-6

g.-en 110a-14

g.-mez 175a-25

g.-miş ol- 107b-2

g.-se 177a-6

geçit geçit

g.+i (taʿām geçidi) 101a-7

geçme geçme işi

g.+si 180b-9

geçür- geçirmek

g.-eler 113b-7

g.-mege 126a-5

g.-üp 120b-17; 121a-18; 135b-12;
136b-27; 146b-18; 155a-29; 157b-15

geçüril- geçirilmek

g.-miş 165a-22

gegir- geçirmek

g.-dükde 160b-25

gel- gelmek

g.-dügin tut- kes- 182b-18

g.-e 128a-12; 163b-21; 181a-13; 195a-
9

g.-ecek 115b-15; 168a-1

g.-eler 115b-23

g.-en 123a-20; 168b-27; 180a-19;
188a-15; 190a-4

g.-enden 173b-17

g.-icek 158b-27

g.-ince 118a-20; 179b-24

g.-inceye 148b-21

g.-mege 180b-15

g.-mekle 112b-9

g.-meye 186b-26

g.-meyeler 183b-28

g.-mez (ışlāḥ g.) 149a-22

g.-miş (ƙan g. göze) 117b-24

g.-miş (‘acz g.) 141a-8; 192a-12

g.-miş 199b-11

g.-miş ol- 129b-8

g.-se 112b-13; 163b-16

g.-üp (hıffef g.) 136b-28

g.-üp (lâzım g.) 101a-26

g.-üp 100b-25; 120b-23; 127b-11

g.-üp git- 169a-13

g.-ür (lâzım g.) 177a-27

g.-ür 111b-6; 118a-20; 134b-29; 145a-16; 165a-21; 189a-13

gelincik gelincik çiçeği

g. 155b-22

gelincik gelincik, memeli etçil bir tür hayvan

g. 131a-19; 155b-22; 196b-3

gelme gelme

g.+sin 199a-20

g.+sinden 174a-1

g.+sine (kan g.) 133a-10; 194a-8

gemi gemi

g.+den 187b-19

g.+lerdeki 187b-18

g.+leri 187b-19

genç genç

g. 123a-9; 123b-11

geñsek gevşek

g. 156a-23; 174b-27

genit- genişletmek

g.-üp (genidüp) 138b-21

germek germek

g. 101b-1

g.+lik 151a-23

gerçi *Far.* her ne kadar

g. 167a-10

gerek lazım, gerek

g. (ırağ olmak g.) 101a-25

g. (ıñlāh it- yemek) 175b-25

g. (katık idin- yememek g.) 126b-8

g. (şarāb ile virmek g.) 130b-19

g. (yemek g.) 117a-5

g.+dür (güz eyyāmında olmak g.) 125a-21

g.+dür (hāzer eylemek g.) 118b-14

g.+dür (katmak g.) 117a-6

g.+dür (aldanmamak g.) 185b-13

g.+dür (olmak g.) 188a-13; 200a-24

g.+dür (şakınmak g.) 101a-26

g.+dür (ufağ olmak g.) 179a-26

gerek / gerek eğer / eğer, ister / ister

g. 113b-26; 119a-14; 130b-10, 11; 156b-16, 24; 158b-10, 21, 22; 166b-16; 168a-5; 169b-12; 181a-3; 196b-27, 28; 197a-17; 198a-3, 4; 198b-8, 9

gerinme gerinmek

g.+leri 177b-6

germek germek

g. 101b-1

germeklik germeklik

g. 151a-23

getür- getirmek

g.-dügi 199b-26

g.-dükleri 134a-24; 134a-25; 144b-3; 144b-11; 145a-13, 17; 145a-18; 173b-11; 176b-22; 180a-24; 200a-24

g.-dükleridür 120b-14; 139a-20; 182b-8; 183a-3

g.-düklerinde 151b-8

g.-düklerinden 145a-20; 145b-5

g.-düklerinüñ 144b-1

g.-e (harekete g.) 111a-25; 184a-3

g.-e (uyğu g.) 172a-26

g.-e 181b-14

g.-en 176b-2

g.-enler 161a-23

g.-enlerden 183b-6; 183b-9

g.-ürler 109a-3; 109b-27; 118a-19; 120a-26; 129a-20; 132a-5; 135b-6; 143b-23; 144a-4, 17; 157b-8; 160a-26; 167a-22; 169a-16; 170a-21; 176b-8, 13, 20, 27; 180a-6; 183a-28; 183b-3, 9; 192a-6

g.-mege 144a-15

g.-mek (kıvāma g.) 109b-27

g.-mekle (çek- g.) 104a-16

g.-mekle (ruṭbāt g.) 102b-13

g.-mekle 183b-6

g.-memişdür 143a-27

g.-miş (zuhūra g.) 131b-28

g.-seler 100b-21

g.-üp (kıvāma g.) 106a-15

g.-üp 103b-27; 115b-15; 117a-21; 145b-7; 161a-21; 169b-20; 181b-16; 184a-2

g.-ür (çek- g.) 104b-16

g.-ür (ğazaba g.) 135a-9

g.-ür (harekete g.) 124a-18; 126b-10; 147a-12; 151a-7; 157b-15; 163a-23; 197a-16; 200a-9

g.-ür (hayz ınan ge g.) 149a-9

g.-ür (iřtiḥā g.) 102b-4

g.-ür (kıvāma g.) 112a-21; 126b-13; 167a-12; 183b-23

g.-ür (ta‘ām iřtiḥāsın g.) 118a-4; 121b-24; 199a-11

g.-ür (uyğu g.) 181a-6; 186b-15

g.-ür (uyğusızlık g.) 110a-25

g.-ür 123a-2, 13; 146a-25; 158a-7, 9; 161a-16; 190a-4

g.-ürler (ıkar- g.) 134a-26

g.-ürler (kıvāma g.) 153b-28

getürici getirici

g.+dür 169a-9

getüril- getirilmek

g.-mez 139a-21

g.-miş 185a-20

g.-miş ol- 108b-18; 129b-12; 160a-24

g.-mişi 179b-24

g.-ür 145a-16

getürme getürme

g.+de (kıvāma g.) 112b-22

g.+den (kıvāma g.) 115b-17

gevrek gevrek

g. 179b-16

gevşe- gevşemek

g.-miş 108b-12; 109a-19; 127a-27; 129a-14

gevşek gevşek

k. 128a-21; 142a-20; 143a-2; 189a-24

k. ol- 134b-2; 147b-24; 154a-3; 166b-7; 191b-26; 193a-25

k.+dür 131a-1; 159b-23; 163b-25; 166b-5; 171b-10

k.+rek 166a-27

gevşeklik gevşeklik

k. 148a-3; 194b-17

k.+de 176b-16

gevşel- gevşemek

g.-mege 177a-25

g.-meye 159b-28

g.-miş 105b-10; 110a-25; 111a-20; 144b-6; 148b-29; 165a-12, 19; 177a-12; 198b-11

g.-üp 110a-21; 138b-18; 141a-17; 184b-13

gevşelme gevşeme işi

g.+den 133a-21

g.+si 154a-27

g.+sin 121b-22; 164a-9

g.+sine 123b-5; 125a-16; 129b-22; 132a-10; 139a-2; 159b-27; 184b-23; 195b-27

gevşeme gevşeme

g.+sin 165a-9

g.+sine 109a-19

gevşelt- gevşeltmek

g.-en 105a-1

g.-ür 105a-1; 150a-25; 156b-5; 173a-6; 190b-12

gey çok, fazla

g.+dür 107a-3

geyesi giysi, kıyafet

g. 163a-7

g.+ler 111a-9; 175a-8

g.+lerden 128a-14

g.+leri 194b-29

geyik geyik

g. 186a-8

gez- gezmek

g.-en 195b-25

g.-er 143a-29

g.-mekle 123a-10

g.-üp 124a-8

gezindürici gezindirici

g. 150b-2

ğıdā Ar. gıda, besin

ğ. 101a-18; 111a-23; 113b-29; 117a-12; 114b-6; 131b-15; 142a-25, 26; 142b-3; 149a-28; 157b-28; 162b-16; 162b-18

ğ. al- 177a-20

ğ. hāşıl ol- 101a-11

ğ. hażm itdir- 174a-16

ğ. hażm ol- 164a-3

ğ. ol- 104a-2

ğ. tārīki 117a-28; 117b-1

ğ. vir- 107b-19; 111a-18; 114b-3, 4; 123b-12; 145b-28; 149a-28; 149b-24; 151a-22; 197b-13

ğ.+dan 103a-15

ğ.+dur 102a-13; 104b-25; 108a-28; 109b-8; 111a-22; 123b-16; 150b-10

ğ.+lar 153a-6

ğ.+lardan 145b-26

ğ.+lardandur 109b-6; 110a-17

ğ.+ları 107a-20; 126a-5; 197a-12

ğ.+sı 117a-5; 124a-10; 160a-19; 194b-6

ğ.+sı ol- 108b-4

ğ.+sını 114b-5

ğ.+yı 107a-6; 157b-28; 177a-22

ğılāf *Ar.* kılıf; koruyucu tabaka; zar

ğ.+lar 117a-4

gılzat *Ar.* kaba, koyu, katı

ğ. 129a-6

ğırā *Ar.* tutkal, yapıştırıcı

ğ. 125b-13

gibi gibi

g. 100b-25; 102b-8, 25; 103a-20, 26, 28; 103b-11; 105b-1, 21; 106a-26; 106b-24; 108a-6; 108b-27; 109a-22, 27, 28; 109b-2; 110a-15; 111a-19; 111b-6; 112a-7; 115a-13; 117a-1, 2, 3, 18; 117b-29; 118a-2; 118b-21, 24; 120a-25, 29; 120b-10, 11; 121a-7; 121b-7, 17; 122a-15; 122b-20, 25; 123a-4, 7; 124b-5, 12, 21; 125b-27; 126a-26; 127a-9; 127b-4, 21; 128b-12; 129a-12, 18, 20, 25, 26, 27, 29; 129b-15; 130a-7; 130b-16, 20; 131a-7; 131b-2, 10, 17; 132b-9, 18; 133b-3, 5, 6, 22, 27; 134a-6, 22; 134b-7, 23, 26; 135a-1, 15; 135b-11, 19; 136a-3; 137a-6, 14, 22, 23; 137b-2; 138a-12, 19, 24; 138b-11, 26; 139a-4, 8, 9, 13, 19; 139b-23; 140a-5; 140b-9, 16; 141a-28; 141b-14, 26; 142b-13; 143a-2, 3, 4, 8; 144a-1, 12, 15, 20, 26, 27; 144b-14, 24; 145a-9, 25; 145b-1, 8, 11, 13, 27; 146a-11; 148a-25; 148b-15; 149a-11, 20, 21; 150b-4; 152b-5, 20; 153a-15; 153b-5, 7; 154a-13; 154b-12; 155a-18; 155b-22, 26, 27; 156a-9, 13, 23; 157a-20, 22; 158a-27; 158b-3, 4, 27; 160a-9; 161a-16, 29, 30; 163a-11, 27; 164a-5, 24;

164b-7, 8, 23; 165b-7, 17, 26; 166a-2; 166b-3, 6, 10, 11, 17, 19, 26; 167a-12; 168a-27; 168b-13; 169a-11, 27; 169b-3, 21; 170a-14; 170b-6; 171a-5, 7; 171b-1, 7, 11; 172a-19; 172b-12; 173b-27; 174b-2, 6, 17; 175b-5, 17, 25; 176a-6, 17, 25; 176b-5, 10, 18, 23, 28; 177b-11; 178a-24; 178b-4; 179a-18, 25; 179b-3, 7, 14, 15, 29; 180a-25, 27, 28; 180b-1; 181a-5; 181b-4, 5, 19; 182a-13, 16; 182b-8; 183a-29; 183b-8; 184b-27; 185a-8, 9, 10, 12, 18, 19, 24; 186a-5; 186b-17; 187b-2, 11, 14, 25, 29; 188a-5, 13, 24; 188b-6; 189b-25; 190a-13, 18, 23; 191a-18, 19; 192a-24, 26, 29; 192b-6; 193a-19, 23; 193b-1; 195a-4, 11; 196a-15, 29; 197b-22, 23; 198a-2; 200a-7

g. (anuñ g.) 161a-2; 191a-20

g.+dür (anlar g.) 123a-5

g.+dür (anuñ g.) 125a-9; 176a-25

g.+dür 103a-12; 105b-1, 21; 108b-16; 118b-22; 123a-5; 125a-9, 14; 127a-4, 22; 128a-2; 130b-26; 135a-28; 136b-21, 22; 138b-15; 139b-20; 141b-2; 148a-27, 28; 149b-17; 152a-25; 155a-9; 156a-21; 158a-28; 159b-7; 165b-14, 18, 25; 166a-5; 166b-8; 167a-27; 168b-13; 169b-24; 171a-29; 176a-25; 181b-4, 5; 185a-18; 187b-14; 192a-7; 192b-3, 4; 193a-17; 193b-18, 19; 196a-10; 197a-9; 198b-2

gibilik gibilik

g.+i (gibiligi) ol- 103a-20

gice gece

g. 116a-21; 122b-23; 123b-1; 130a-16; 140b-1; 151b-24; 157a-26; 161b-9; 189a-10; 193b-12; 195b-7

g. ol- 118b-22

g.+de 162b-21; 193b-28

g.+den evvel 136a-2

g.+lerde 141a-2

g.+siyle 179a-29

gıcık kaşıntı, bir tip uyuz

g. 110a-18, 24; 125b-17; 131b-4; 134a-14; 140b-23; 149a-10; 152b-17; 182b-27; 198a-11; 198b-13

g.+den 198a-11

g.+e (gicige) 113b-16; 114b-27; 140a-22; 152b-3, 14; 154a-19; 162b-28; 169a-2; 170a-5, 27; 174b-8; 187b-8; 191b-28; 192a-28; 195a-18

g.+i (gicigi) 109a-17; 119a-6; 121b-13; 134b-8; 138b-13, 16; 139a-24; 144b-4; 148a-14; 154b-5; 170a-7; 176a-20; 198a-9; 198b-23

g.+in (gicigin) 129b-25

g.+lere 116a-13; 140b-23

g.+lerüñ 182b-27

gicişme kaşınmak, kaşınma hissi duymak

g.+si 120a-12

g.+yi 144b-4

giç geç

g. 193b-23

g. (mi' deden g. in-) 107b-20; 112a-22; 114a-20; 149b-24; 151a-22

g. ağart- 191a-24

g. getir - 149a-9

g. hazm ol- 107b-18; 108a-27; 110a-13, 17; 142a-26; 149b-12; 150a-25; 160a-24; 160b-25

g. ishāl ol- 151a-26

g. ol- 101a-28; 103a-22; 103a-26

g. serhoş eyle- 100b-19

g.+dür 113b-28; 118a-20; 147b-21; 150a-2

g.+dür (mi' deden in- g.) 101a-19; 147a-27

gider- gidermek

g.-e 101a-2, 4; 101b-26; 102a-7, 10; 102b-26; 103b-11; 104a-22; 105a-15; 106b-27; 107a-29; 108a-4, 20; 109a-15, 18; 109b-3; 110a-5; 110b-6, 12; 111a-12; 111b-24; 112a-2, 4; 112b-7, 8, 16, 21, 29; 113b-13, 17; 114b-10, 21, 27; 117b-5, 26; 119a-17, 22; 120a-10; 121b-29; 122a-3, 13, 14; 111a-1; 122b-15; 123b-3; 124b-17, 23; 125a-22, 26; 125b-16, 25; 126a-13, 19, 27; 126b-3, 5, 16; 130a-1, 6; 131a-14, 15, 17, 18; 131b-7, 14; 132a-16; 133a-1, 2, 3, 5, 16, 19, 21; 134b-9; 136a-15; 136b-11, 18, 21; 137a-28; 137b-4; 138b-13, 14, 26, 27, 28; 140a-23, 24, 25; 140b-3, 4, 15, 17; 141a-29; 142a-4, 6, 7; 143b-25; 145b-7; 146b-14, 15, 25; 147a-23; 147b-2; 148a-14, 17, 19; 149a-11; 152a-17, 18; 152b-3, 14; 154a-8, 22; 154b-5; 155b-2, 3; 156a-7, 11; 156b-17; 157a-8, 12; 159a-22; 161a-8; 162a-4, 5, 7, 27; 162b-2, 21; 163a-9; 163b-13; 164a-2, 6, 23; 164b-22; 165a-9; 165b-12; 166b-20; 169a-25, 27; 170b-20; 171b-25; 172a-13, 19; 173a-12; 173b-28; 175a-14; 177b-8; 178a-2, 5, 9, 18; 178b-11; 181a-21; 181b-3; 182b-23; 183a-9; 183b-25, 27; 185b-3, 22, 26; 186b-18; 187a-19, 21; 187b-17; 188a-11; 189b-12; 190b-5, 6; 191b-29; 192b-10, 12; 193a-15, 22; 194b-2; 195b-11; 196a-27; 197a-1, 3, 17; 197b-4, 25; 198a-11; 198b-17, 23, 24; 199b-19

g.-eler 134b-25; 145b-7

g.-mege 170a-17

g.-mek 147b-3

g.-mek için 153b-9; 174a-16; 187a-25; 195a-21

g.-mek ol- 173a-13

g.-mekde 111a-8; 135a-22; 157a-28; 159a-2; 181b-9; 185a-1

g.-meyeler 198a-13

g.-meyince 198a-13

g.-se 178a-6

g.-üp 101b-9, 10; 102a-3, 8; 104b-5, 16; 105a-7; 107b-3; 109a-11, 17; 109b-17; 110a-6; 112b-5; 113b-10; 115a-1, 25; 115b-7; 120a-3; 121b-13, 14; 124a-23; 124b-15, 24; 128a-4; 131b-9; 133a-17; 137a-25; 137b-5; 138b-7, 28; 139a-29; 140b-10, 12; 141b-24; 145b-8, 22; 152b-19, 21; 154b-3, 21; 155b-11; 156a-7; 157a-6; 162a-2; 163b-21; 164b-18; 166b-17; 170b-13; 172a-18; 173b-9; 177a-17; 177b-24; 179b-28; 181a-21; 183a-7; 183b-2; 185b-3, 11; 188b-14; 189a-17; 189b-2, 3; 194a-24; 197a-17; 197b-6

g.-ür 100b-15; 102a-4, 7; 102b-4, 26; 103a-1, 5, 6; 104b-6, 13, 14; 106a-10; 106b-11; 107a-20; 107b-7; 108b-14, 22; 109b-12, 29; 111a-6; 111b-23, 25; 112b-23; 113b-17; 114b-25, 26; 118a-4; 118b-8; 119a-1, 5, 6, 7, 14; 120a-18; 121a-19; 121b-14, 22, 24; 123b-15; 126b-11; 127b-7; 128a-15; 128b-9; 129a-21; 129b-24, 25; 130a-15; 130b-20; 131a-12; 133a-4; 134b-7, 8, 12, 13, 17; 136b-18; 138b-16; 139a-24; 139b-1, 28; 143a-24; 144b-3, 4, 20; 146a-29; 149b-25; 150a-23, 28; 150b-18, 19, 24; 151a-10, 22; 152b-15, 24; 154b-14, 15; 156a-6; 158b-17; 159a-21; 159b-26; 160b-10, 13; 161a-2; 162a-3; 164a-9; 166b-25; 167a-28; 167b-16; 168b-5; 169a-1, 5, 6; 170b-29; 173a-11; 174a-15, 18; 174b-26; 177a-18, 19, 21, 29; 177b-6; 179b-28; 180b-6; 181a-8; 182b-10; 183b-15, 24; 184b-28; 186b-

2, 15; 188b-13; 190a-1; 190b-26; 191a-12, 16; 192b-15; 194a-11; 194b-1; 195a-6, 19; 195b-25; 199a-8

g.-ürler 133b-9

giderici giderici

g. 105a-10

gideril- giderilmek

g.-se 139a-15; 196b-25

g.-üp 190b-9

giderilme giderilme

g.+si 197b-29

giderme giderme

g.+de 132a-21; 170b-18

g.+si 102a-13; 102b-11; 177a-27; 193b-1

gir- girmek

g.-e 175b-26

g.-mege 139b-23

g.-mek 139b-1; 157a-20

g.-mekden 188b-18

g.-meye 154b-25; 168a-17

g.-miş 149a-17; 160a-4

g.-üp 103b-6; 125a-25; 136b-3; 142b-3; 160b-26; 177a-24; 186a-16; 187b-6

g.-ür 102b-17; 109b-27, 28; 112b-15; 113a-3; 122b-5; 125b-19, 25; 135a-1; 149b-19; 153b-10; 166b-22; 167a-5; 167b-12, 13; 168b-21; 170b-27; 172b-17; 173a-13; 174a-14, 17; 178b-29; 183b-20; 184b-4; 185a-26; 186b-4; 187b-14, 15; 188a-22; 190a-5; 190b-22

girān-bahā *Far.* çok değerli

g. 111b-7

girici girici

g.+dür 180a-20

girme girme işi

g.+sin 154b-25

girü geri

g. 110a-4; 116b-18; 119a-20; 128b-22;
133a-15; 135a-27; 138a-12; 139b-23;
142a-23; 158a-7; 167b-10; 168a-1;
174b-3; 184a-2; 187b-6; 189b-29;
198b-12

g.+sine 165b-23; 183a-18

git- gitmek

g.-dügi (ılan g. yerler ko-) 175b-26

g.-dükde 125a-25

g.-düklerinde (al- g.) 134a-28

g.-e (gide) 101b-25; 110a-8; 112a-20;
122a-16; 124a-2; 155b-1; 162b-10;
189a-14; 190b-9

g.-emeyüp (gidemeyüp) 169a-13

g.-en (giden) 120a-28; 140a-8, 18

g.-er (gider) 110a-14; 114a-18; 133b-
10; 188a-22; 188b-15

g.-erek (giderek) 106b-27; 173b-28;
193a-22

g.-erler (giderler) 188a-28; 191b-13

g.-ince (gidince) 119b-13; 165a-21

g.-mekle (çok kan aç- g. incel- küşe-)
109a-19

g.-meyüp 120b-11; 133a-26

g.-mez (yüzde g. kızılık it-) 147a-21

g.-miş ('aklı g. kimesneleri uyandır)
152b-4

g.-miş (uşşı g. ol-) 158a-9

g.-miş 144a-13

g.-miş ol- 129a-6

g.-se (nışfi g.) 156a-3

g.-se 101b-17

g.-üp (gidüp) 108b-28; 110a-7; 116b-7;
121a-1; 125b-27; 132b-18; 138a-15;
143b-18; 159b-21; 160a-6

gitme gitme

g.+sine (uşş g. eyü) 117b-1

giy- giymek

g.-eler 155a-17

g.-mek 110b-19; 155a-14

g.-mezler 200a-29

g.-miş 188a-12

giyme giyme işi

g.+si 155a-16

gizlü gizli

g. 179b-17; 186a-27; 188a-5; 192b-2;
200a-8

g.+dür 164b-5

gizlüce gizlice, gizli bir şekilde

g. 200a-5

göbek göbek

g. 132b-24; 140b-6

g.+den 140b-7

gög mavi, yeşil

g. 116a-27; 156b-2

g. süsen 184b-18; 189b-6

g.+e 192a-21

g.+i 156b-2

gög süsen bk. gök süsen; mavi zambak

g. 184b-18; 189b-6

gögüs göğüs

g. 107b-5; 112b-2; 114a-15; 149b-23; 158b-15; 160b-12; 189b-1

g. ağırları 147b-22

g. ağırlarına yara- 107a-11

g. çıbanı 186b-17

g. içinden iriñi çıkar- 174a-22

g. irilen- 102b-20

g. iriligi nafi^c ol- 108a-8; 113a-18; 127a-1

g. iriligini sākin eyle- 114a-16

g. perdeleri 147a-15

g. perdelerine nef^c it- 135a-7

g. yumuşat- 161a-11

g.+de 111b-29; 114b-28; 117b-5; 177b-28

g.+de ol- 112a-17; 114a-14; 121b-15; 122a-8; 122b-15; 141b-7; 143a-19; 149a-7; 150a-26; 154b-13; 164a-7; 167a-29; 168b-5; 178a-1; 179a-14; 184b-28; 200a-16

g.+den kan tükür- 108a-6; 112b-8; 125b-14

g.+den kan tükür- kaç^c eyle-161a-10

g.+e (gögse) 106a-22; 114a-15; 150b-18; 159b-3; 180a-3

g.+e (gögse) nef^c it- 147b-25

g.+e (gögse) zarar it- 122a-17; 132a-25; 173a-25

g.+i (gögsi) 141b-11

g.+i (gögsi) pāk eyle- 105a-20; 109b-3

g.+i (gögsi) pāk it- 184b-24

g.+i (gögsi) yumuşat- 106a-20

g.+inde (gögsinde) 192b-12

g.+inde (gögsinde) iriñi ol- 185b-6

g.+ini (gögsini) 159b-5

g.+ini (gögsini) yumuşat- 158b-11

g.+leri 199a-10

g.+lerinde 167a-8

gök gök

g. yüzi 156b-20;

g.+den 103b-26, 29; 129a-18

gök süsen bk. gög süsen; mavi zambak

k.+i (süsen k.) 105a-27

gökçil mavimsi, maviye yakın renk

g. 104a-11; 116b-23; 133b-20

g.+dür 132a-4; 169b-25

göklük mavilik

g. 109b-23

g.+i (göklüğü) 109b-24

göl göl

g. 173b-4, 5, 6, 7, 12

g.+den 173b-1, 2

gölge gölge

g.+de 116a-23; 137a-5; 164b-28; 166b-23; 172b-21; 199b-16

gölgelü gölgelik

g. 106a-2; 131b-29; 136a-23; 141b-17; 148b-14; 169b-5

göm- gömmek

g.-eler 138a-10; 189a-10

g.-seler 108a-16

g.-üp 126b-22; 182b-25

gömeç bir tür papatya; bal peteği

g. balı şuyı 104b-27

göñlek gömlek

g. 155a-17

gönlük bir rahatsızlık

g.+i (gönlüğü) 186b-18

göñül gönül

g. bulan- 115b-16

g. bulanık 114a-24

g. dön- 108a-29; 116a-14; 119a-8;
125a-12; 178b-2

g. döndür- 152b-26

g.+i (göñli) bulandır- 102a-11; 126a-
22; 160b-23; 169a-2; 161a-11; 181b-
18; 186b-14; 190b-13

g.+i (göñli) hoş it- 200a-9

g.+i (göñli) şen it- 153a-8

gör- I görmek

g.-düğü gibi 163a-11

g.-dügümüz 143b-29; 169b-9

g.-düm 103b-2; 116a-1; 135b-29

g.-enlere 141a-19

g.-mege 165b-2; 194b-21

g.-mek 133b-13; 180b-6

g.-mişler 116b-5; 179b-9

g.-se 154b-28; 199b-20

g.-üp 172b-9

g.-ürler 139b-24

gör- II yapmak, işlemek, bir işleme tabi
tutmak

g.-ecekseler 167b-2

göre göre (edat)

g. (...+a/e g.) 101a-9; 103a-17; 106a-
12; 107b-29; 108a-25; 119b-19; 125b-
28; 133b-19, 20; 141a-10; 149b-29;
153a-20, 21; 155b-5; 177b-1, 4; 178a-

11; 182b-4, 5; 186b-29; 194b-23, 24;
199b-9

g. (aña g.) 100b-26; 107b-28; 108a-26;
132b-6; 150a-1; 150b-13, 27; 153a-22;
161b-4; 162b-16; 164b-26; 166b-12;
167b-9; 191b-22

g.+dür (...+a/e g.) 106a-12; 161b-4;
182b-5

göril- görülmek

g.-e 125a-14; 150a-17

g.-üp 195b-11

görin- görünmek

g.-e 109a-27; 165b-2

g.-üp 141b-13

g.-ür 103b-11; 113a-10; 120a-25;
124b-10; 137a-20; 161a-26; 163a-11;
188a-4, 5; 200a-9

görme görme

g.+si 195b-5

görünüş görünüş

g.+i 143a-4

göster- göstermek

g.-digi 169b-10

g.-e (korkunç düşler g.) 115b-3

g.-e (şirîn g.) 102a-27

g.-mişlerdür (tabīb g.) 111b-10

g.-seler 144a-25

g.-ür (yaramaz düşler g.) 112b-14

g.-ür (korkunç düşler g.) 131a-20

g.-ür 115b-4

götrün- sokmak, bir fitili veya akışkan
olmayan bir ilacı makattan içeri
sokmak

g.-eler 112a-26

g.-mekle 106a-8; 112a-16; 114b-22;
121b-11; 122a-27; 125b-9; 130a-3;
133a-10; 140b-26; 142b-23; 147a-13;
153b-19; 160a-14; 166b-15; 174b-11;
188a-15; 190b-26

g.-se 107a-9, 10; 112b-26; 114b-11;
127b-19; 130a-9; 132a-12; 132b-27;
141b-12; 145a-11; 153b-10; 154a-27;
164a-20; 167b-1; 172a-3; 173a-26;
181a-9; 182b-18; 183b-22; 184b-11;
190a-3; 195b-4

g.-seler 129b-25, 27; 138b-10; 147a-
17; 165a-10; 179a-1; 181a-28

g.-üp 163b-7

götür- götürmek

g.-e 130a-12

g.-eler 142b-24

g.-mege 144a-15

g.-mekle 104a-16; 152a-18; 152a-19;
155a-6; 190b-26

g.-se (‘üt g.) 107a-9

g.-seler 107a-28; 155a-26

g.-üp 115b-15; 118b-13

g.-ür 104b-16; 119a-4; 110a-4; 152a-3

g.-ürler 134a-26; 144a-17; 148a-21;
157a-9

gövde gövde

g.+sine 188b-18

göygü feneri *T.+Yun.+T. tilki*
üzümünün bir çeşidi

g. 172b-6

göz göz

g. 105b-12; 109b-28; 109b-28; 110a-3;
121a-14; 132a-14; 160a-11; 170b-26;
190a-16; 190a-16; 191b-2; 191b-3;
193b-18; 194a-12; 195b-1

g. (irilen- ol- göz kapağı) 165a-8

g. (sağ g. ağrısı) 119b-3

g. (sağ g.) 119b-3

g. (sol g. ağrısı) 119b-4

g. (yüz g. şiş-) 164a-8

g. ağar- 170b-26; 195a-29

g. ağrısı 112b-10; 135a-6; 150b-19;
195b-2

g. altı 126a-11; 198b-17

g. altında oturmuş- kan 162a-1; 196a-26

g. bebegi 193b-15

g. devâsı 105b-24; 105b-25; 153b-9;
156a-11; 165a-28; 167b-11; 190a-5

g. eyle- 185b-22

g. içinde bit- kıl 198a-22

g. içine düş- 128b-9

g. içine tamlat- 126a-26; 160a-11

g. it- 125b-19

g. kapakları 105b-24; 138b-16, 17, 18;
152b-20; 156b-22; 164a-24; 170a-7;
173b-25; 189b-12; 190a-5

g. karar- 103b-16; 107a-7; 107b-7;
188b-6; 188b-20

g. kirpükleri 151a-16; 167b-13; 187b-
14

g. kuyrukları 167b-14

g. nûrî 130a-7; 152a-13; 180a-1; 191a-
28; 196b-11

g. otı 185a-2

g. perdelen- 134b-11; 152b-20; 162a-
14; 167b-3

g. perdesi 133a-2; 179b-3

g. pınarları 182b-15

- g. şuyı 140b-23
- g. şişi 167b-16
- g. tabakaları 121a-18; 139b-28, 29; 166b-18; 196b-24
- g. taşra tomal- 190a-4
- g. zamānları 147b-13
- g.+de kararmak 112a-16
- g.+de 103b-16; 105b-24; 112a-15; 136a-16; 164a-24; 193b-8; 195b-2; 195b-3
- g.+de ol- 104a-23; 105b-12; 128b-7; 128b-9; 136b-6, 15; 138b-15; 144b-4; 160a-11; 165b-9; 189b-27; 190a-7; 192a-29
- g.+de ol- aklık 119a-14
- g.+de ol- beyaz 129a-20; 174a-11
- g.+de ol- çibanlar 151a-17; 152a-12; 190b-25
- g.+de ol- dem'a 187b-16
- g.+de ol- ğalīz beyāzlık 138b-6
- g.+de ol- ince beyāz 191a-29
- g.+de ol- karañulık 144b-3
- g.+de ol- nāşūr 132b-17
- g.+de ol- perde 153b-9; 160a-9; 174b-25; 190b-25
- g.+de ol- tabaka 110a-2
- g.+de ol- yara 165b-8
- g.+den ak- kan 171b-29
- g.+e (ağrısı ol- g.) 128b-6
- g.+e (şişi ol- g.) 132a-14
- g.+e 110a-3; 117a-18; 121a-16; 126a-25; 138b-11; 141a-27; 141a-28; 152b-22; 160a-9; 166b-17; 166b-26; 169a-26; 175b-10; 178b-4; 179b-3; 179b-29; 188b-5; 189b-16; 190b-12; 190b-24; 191b-1; 192a-26, 29; 193b-10; 194a-17; 194b-17; 197b-24
- g.+e başdur- 138b-12
- g.+e cilā vir- 109b-28; 117a-19
- g.+e çek- 101a-2; 108a-19; 130a-7; 133a-2; 134b-11; 138b-26; 152a-12; 152b-20; 156a-9; 178b-5; 183a-29; 186b-17; 188b-20; 191a-18; 191b-1; 197b-23; 198a-10
- g.+e düş- 136b-4
- g.+e gel- yaşlık 190a-4
- g.+e in- 140a-21
- g.+e in- mādeleri 154b-10
- g.+e kuvvet vir- 141a-28; 166b-26; 178b-11; 183a-29; 187b-16
- g.+e ol- 198a-11
- g.+e perde it- 139a-29
- g.+e tamlat- 117b-24
- g.+e ur- 100b-21; 117a-16; 138b-20; 155b-5; 189b-16
- g.+i 119b-1; 138b-26; 191a-17
- g.+i (erkek devenüñ g.) 163b-16
- g.+i (horūs g.) 160a-26
- g.+i (şol g.) 119b-3
- g.+i kavī it- 108a-19
- g.+i keskin eyle- 178b-4
- g.+i keskin it- 174b-25
- g.+ine 137a-6
- g.+ini (timsāh g.) 119b-1
- g.+ler (şişi ol- g.) 167b-12
- g.+ler altında oturuş- kan nişānları 152b-13
- g.+lerde 101a-15; 121a-16; 196b-12

g.+lerde ol- 156b-22
g.+lerde ol- çıban 165b-9; 187b-15
g.+lerde ol- yaşlık 167b-14
g.+lere 126a-23; 165b-7; 186b-18; 199a-18
g.+lere ruṭūbet ak- 186b-2
g.+leri 101a-23; 105a-10; 117a-23; 178b-17; 182b-15; 188a-10; 188a-16; 193b-9; 195b-5
g.+leri açıl- 178b-19
g.+leri qarart- 117a-11; 131a-10; 194a-28
g.+leri kör it- 163b-5
g.+leri pāk it- 167b-12
g.+leri taşra çıkuḡ 131b-20
g.+leri tomal- 130b-2; 180b-14
g.+leri yu- 112a-1
g.+lerin çıkar- 119a-29
g.+lerinden 188a-10
g.+lerine 178b-19
g.+lerinüñ 110b-7
g.+lerüñ şıḡḡati 121a-15
g.+üñ 195b-1
g.+üñ siyāh ḡalkası 156a-9
g.+üñ şış- 107a-29
g.+üñ ṭabaḡa-i ḡarniyyesi 126a-26
g.+ündeki 151b-25
göz cep gibi, cebe benzer nesne
g. it- 125b-19
göz kılı kaş
g. 167b-18
ḡüne *Far.* çeşit, tür

g. 101b-23; 109a-22, 23; 110a-14; 116b-14; 124b-2; 127a-17; 128a-18; 137a-12; 139b-19, 25; 142b-20; 145a-28; 148b-22; 150a-19; 174a-27; 200a-24
g.+dür 150b-8
g.+si 112-29
g.+sidür 127a-2; 129a-18
ḡurūṣ *Lat.* kuruş
g. 176a-1
ḡusl *Ar.* gusül, boy abdesti
ḡ. eyle- 105a-9
ḡuşṣa *Ar.* keder, kaygı, üzüntü
ḡ. 114a-24; 118b-16; 136a-4
ḡ. vir- 116b-9
ḡ.+yı 179a-14
ḡuşṣalan- *Ar.+T.* kederlenmek, üzülmek
ḡ.-maḡı 152a-18
ḡūyā *Far.* sanki
g. 106a-1; 106b-22, 24; 109a-26; 124b-6; 135b-1; 137a-16; 139a-13; 166b-3; 175b-6; 192a-7
ḡübre *Yun.* gübre
g. 182b-25
g.+si 189a-9
ḡücelmek güçleşmek, zorlaşmak
g. 125a-13
ḡüç yapılması zor ve çetin olan, güç
g. 103a-21; 108a-28; 123b-3; 165b-1; 183b-12
g. gör- 141a-19

g. ol- 101a-29; 115b-12; 122a-4; 125b-8; 134b-27; 157b-29; 158b-19; 168a-19; 176b-18; 188a-18

g.+dür 111a-23; 113b-27; 147a-4; 149a-27; 178b-18; 182a-29

g.+e (güce) 186b-9

g.+ile nefes al- 142a-8; 172a-23; 177b-29

g.+ile ve tîz tîz nefes al- 123b-3; 167a-8; 172b-19; 174a-2; 177b-29; 187a-12; 189b-2

g.+le 114b-14

g.+le efşân it- 117a-20; 128a-5, 11; 131b-6; 134a-4; 134b-12; 156b-13; 166b-20; 168b-20; 170a-8; 172b-18

g.+le gir- taşıl- 142b-3

g.+le idin- 113b-15

g.+le idrârı ol- 198b-20

g.+le işe- 123a-3

g.+le işit- gider- 173a-12

g.+le nefes al- 147b-22; 172b-19; 174a-2; 187a-12; 189b-2

g.+le taḥlîl olın- 147a-21

g.+le tükür- 172b-18

güge bk. güve; güve

g. 174a-28

güge otı güve otu

g. 174a-28

gügercin güvercin

g. 124a-3

g.+i (yabân g.) 141a-14

g.+ler 108a-17, 18; 162b-9

gül *Far.* gül

g. 116a-25; 145b-11; 177b-6, 10

g. ağacı 105a-29

g. çiçeği 125b-4

g. rengi 197b-23

g. şuyı 127b-4, 9, 21; 137a-2; 140b-15; 144b-15; 148a-7; 155b-4; 200a-14, 18

g. yağı 102b-27; 103a-2; 104a-26; 105a-5; 111a-8; 112b-4; 117a-13; 119a-15; 121a-19; 125a-24; 126b-18; 129a-2; 140b-23; 145b-22; 159a-13; 160a-4; 162a-15; 170a-3; 171b-26, 27; 173a-11; 185b-5; 191a-22; 193a-13; 194a-21; 198b-18

g. yemişi gibi 105b-20

g.+den (kıızıl g.) 178a-20

g.+den 127b-4

g.+den çıkarıl- 198b-18

g.+i (yabân g. dikenini) 105b-20

gülâb *Far.* gül suyu

g.+ıla 130b-10

gülle *Far.* top mermisi

g.+ler 139a-24

gülnâr *Far.* nar çiçeği

g. 127a-10, 142a-21

gümiş gümüş

g. 139a-9, 17

g. ma^c denleri 139a-15

g. ol- 139a-15

g. poḥı 165b-8

g.+den 121a-2; 165b-11

g.+dür 139a-14

g.+i 109b-27

gümişî *T.+Ar.* gümüş rengi

g.+dür 139a-15

gün gün

- g. (beş g.) 109b-2; 132a-17; 181a-12
- g. (bir g.) 109a-26; 111b-4; 117b-13; 122b-23; 130a-16; 136a-2; 161b-9; 162b-21; 189a-10
- g. (bir kaç g.) 116b-16; 123b-23; 149a-10; 179a-29; 180b-19; 185b-26
- g. (her g.) 112b-27; 112b-28; 123b-28; 124a-1; 125a-24; 126b-25; 130a-2; 131b-23, 24; 133a-21; 133a-25; 138a-16; 144b-26; 148a-13, 18; 153a-7; 172a-24, 25; 172b-20; 178b-15; 180b-19; 183b-1; 186b-22; 189b-15; 191a-24; 195b-7, 12
- g. (iki g.) 116a-21
- g. (iki üç g.) 154a-21; 154b-2; 181b-13
- g. (kırk g.) 100b-12; 117b-12; 182b-25
- g. (on g.) 138a-10
- g. (on iki g.) 123b-23
- g. (üç g.) 124b-22; 130a-2; 137b-3; 153b-23, 25
- g. (yedi g.) 124a-1; 199b-17
- g. aşırı 146b-21
- g.+de (altıncı g.) 181a-13
- g.+de (dört g. bir) 119a-23; 122b-28; 131b-12; 137a-27
- g.+de (her beş g. bir) 133b-12
- g.+de (her g.) 168a-2; 195b-14
- g.+de (her on g. bir) 138a-7; 162b-7
- g.+de (her üç g. bir) 125a-25
- g.+de (üç g.) 126b-25
- g.+de (yellü ve ıssı g.) 161b-15
- g.+de üç kerre 142a-13
- g.+den (nüzü l itdü ği g.) 178b-14

- g.+den soñra (bir g.) 120a-3
- g.+den soñra (bir kaç g.) 129b-26
- g.+den soñra (iki g.) 109a-26; 111b-4
- g.+e (bir kaç g. dek) 158b-21
- g.+e de ğin (yedi g. de ğin) 142a-18
- g.+e dek (beş g. dek) 148a-13; 195b-14
- g.+e dek (üç g.) 111a-1; 141a-25; 159a-11; 163a-9; 175b-20; 196a-6
- g.+e dek (yedi g. dek) 131b-24; 136b-20
- g.+ler (nice g.) 144a-18
- g.+lerinde (kış g.) 124a-17; 196b-10
- güncerd** bk. *delice bu ğday; yabani bu ğday*
- g. 170b-4, 5, 6
- g.+dür 170b-3
- g.+e 170b-3
- güneş** güneş
- g. 129b-8
- g.+de 100b-12; 102b-27; 108b-28; 109a-12; 116a-23; 117b-13; 121a-10; 138a-24; 142a-5; 152b-22; 156b-17; 159b-21; 165a-17; 186b-7; 194a-22; 198b-19; 199b-18
- g.+den 194a-22; 198b-19
- g.+e 100b-12; 108b-28; 117a-25; 159a-29; 159b-21; 160a-17; 191b-8; 193b-11
- g.+lerden 110a-14
- günlük** 1. hekimlikte kullanılan bir tür re çine. 2. tütsü için kullanılan günlük ağacının kabu ğu veya sakızı
- g. 112a-28; 112b-4; 154b-2; 162a-1; 192b-8; 196b-2; 198a-16

g. dütüni 167b-11

g.+den 187b-13

g.+dür (kara g.) 167b-17; 185b-24

güreşçi güreşçi

g.+ler 160a-5

gürüldü gürültü

g.+si 198b-21

g.+si ol- kulağ 104a-21

g.+sini 112b-4

g.+ye 173a-12

g.+yi 104a-21; 152b-19

güve bk. güge; güve

g. 188a-28

güvelen- güvelenmek

g.-meye 163a-7

güvercin güvercin

g.+lere 155a-2

güyegi otu güveyi otu, damat otu

g. 101a-22; 108b-5; 122b-14; 154b-17

güz güz

g. eyyāmı 125a-21

g. zamānları 147b-13

güzel güzel

g. 102b-25; 128b-16; 133a-26; 159a-1; 162b-14; 166b-9, 22; 196a-1; 200a-3; 200a-14

g. eyle- 125a-28; 126b-2; 151a-16; 165a-24; 175b-9

g. it- 109b-12; 113b-8; 118a-3; 123a-21; 123b-16; 132b-26; 164a-6; 166b-24; 167b-1, 13; 168b-6, 15; 186b-1; 187b-14; 189b-8; 200a-16

g. koğu 149b-18; 178b-29

g. koğulu 131a-8

g. ol- 111a-17; 199a-25

g. rāyiḥa 143b-11

g. rāyiḥalu 109b-20; 115a-14; 117a-8; 129b-1, 2; 134a-24; 134b-4; 147b-6; 157b-8; 168b-28; 181a-5; 197a-2

-h-

ḥā *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

ḥ. (ḥarfü'l-ḥ.) 148b-20

ḥā'-yı mūhmele *Ar.* (Endülüs Lehçesi) bk. ḥarbağ-ı emles; dişisine akça ot ve sultan otu, erkeğine ise kulunç otu denir

ḥ. 145a-1

ḥā'-yı mu'ceme *Ar.* bk. ḥalbūb; dişisine akça ot ve sultan otu, erkeğine ise kulunç otu denir

ḥ. 145a-3

ḥabağ *Ar.* su kıyılarında biten bir tür yabani nane

ḥ. 153a-10

ḥabb *Ar.* meyve, sebze tohumu

ḥ.-ı maḥleb 105a-18

ḥ.-i kılķıl 148a-24

ḥ.-u 'l-ḥar' 119b-22; 132b-22; 134a-1; 135b-25; 140b-7; 159b-26; 196a-18

ḥ.-ü 'l-maḥleb 173a-27

ḥ.-ü 'l-hevā 171a-23

ḥ.-ü 'l-kılķıl 148b-1

ḥ.-ü 'l-lezīz 143b-20

ḥ.-ü 'l-mülūk 145b-29; 146a-2

ḥ.-ü 'l-'azīz 143b-20

ḥ.-ü 'n-neyl 135b-18

ḥ.-ü's-selāṭīn 145a-13; 145a-15, 21, 23, 25, 27; 145b-17; 146a-14

ḥ.-ü's-semine 197b-9

ḥ.+lar 174a-4

ḥ.+laruñ 177b-26

ḥabbet *Ar.* taneler

ḥ.-ü'l-ḥazrā 106b-23; 121a-11; 133b-11

ḥabbetü'l-ḥazrā çitlembik

106b-23; 121a-11; 133b-11

ḥabbü kılķıl *Ar.* yabani nar tohumu

ḥ. 148a-24

ḥabbü'l-‘aziz *Ar.* habbül-leziz veya abdül-leziz otuna İstanbul'daki Arap satıcıların koyduğu isim

‘a. 143b-20

ḥabbü'l-hevā *Ar.* (Fas lehçesi) tilki üzümü, kelime anlamı eğlence tanesi

ḥ. 171a-23

ḥabbü'l-ḫar‘ *Ar.* solucan şeklindeki mide kurtları

ḥ. 119b-22; 132b-22; 134a-1; 135b-25; 159b-26

ḥabbü'l-leziz *Ar.* habbül-leziz veya abdül-leziz otuna İstanbul'daki Arap satıcıların koyduğu isim

ḥ. 143b-20

ḥabbü'l-mülūk *Ar.* eskiden halk hekimliğinde müshil olarak kullanılan ve kana otuna benzer bir bitki, (Croton tiglium)

ḥ. 145b-29; 146a-2

ḥabbü'n-neyl *Ar.* çivit tohumu

ḥ. 135b-18

ḥabbü's-selāṭīn *Ar.* Çin'den getirilen kene tohumuna verilen isim

ḥ. 145a-13, 21, 23, 25

ḥ.+dür 145a-15; 146a-14

ḥ.+i 145a-27

ḥ.+üñ 145b-17

ḥabbü's-semine *Ar.* yabani kenevir tohumu

ḥ. 197b-9

ḥaber *Ar.* haber

ḥ. 176b-3

ḥabeş *Ar.* demir talaşı

ḥ. 164b-29

ḥabeş *Ar.* Habeş, Etiyopyalı

ḥ. (cülcülānū'l-ḥ.) 155b-16

ḥ. (vilāyet-i ḥ.) 143b-6; 148a-21; 186a-9

ḥ. büberi 148a-20

ḥ. cevizi 143b-6

ḥ. nāhiyeleri 158a-24

ḥ. sūsāmı 155b-16

ḥabeşe *Ar.* Etiyopya, Habeşistan

ḥ.+de (vilāyet-i ḥ.) 186a-9

ḥabile *Ar.* kurnazlık, hile

ḥ. 138a-28

ḥabişrek *Ar.* kötü

ḥ.+dür 180b-2

ḥabişe *Ar.* irinli, kötü huylu

ḥ. (ḫurūḫ-ı ḥ.) 126a-11; 130b-18; 152a-7; 194a-27

ḥabīza *Ar.* sade yağ, hurma, kabak ve erik karışımından yapılan helvaya verilen isim

h. 145b-28

ḥabl *Ar.* 1. ip, urgan 2. damarlar, sinirler

h.-ü'l-miskīn 184a-15

ḥablü'l-miskīn *Ar.* sarmaşık

h. 184a-15

ḥabs *Ar.* bir kişiyi veya şeyi bir yere kapatma

h. it- 149b-26; 159a-13; 160a-12; 191a-23

h. olın- 123a-11; 123b-13

ḥāc *Ar.* bir tür devedikeni

h. 170b-22, 24

ḥacer *Ar.* taş

h. ermeni 136a-9

h.-i elmas 192a-6

h.-i kıysūr 170a-19

h.-i lebenī 197b-21

h.-ü'd-dīk 152a-15

h.-ü'l-isfenc 197b-27

h.+ler 138b-14

ḥacer-i kıysūr *Ar.* ponza taşı

h. 170a-19

h.+dur 170a-19

ḥacer-i lebenī *Ar.* süt taşı

h. 197b-21

ḥacerü'd-dīk *Ar.* horoz taşı

h. 152a-15

ḥacerü'l-isfenc *Ar.* sünger taşı, süngerlerin içinde bulunan bir taştır

h. 197b-27

ḥācet *Ar.* gereklilik, ihtiyaç

h. 102b-18

h. idin- 113b-15

h. (vaqt-i h.) 190a-7

h. miqdārı 119b-11

h.+de (vaqt-i h.) 143b-19; 146b-18

h.+ine 178a-11

ḥadīd *Ar.* demir

h. 163b-22; 163b-24

h. (ḥubsü'l-h.) 164b-29

h. (za' ferānū'l-h.) 164a-20

ḥādīs *Ar.* ortaya çıkan, zuhur eden

h. ol- 127b-11; 188a-12; 195b-3

ḥafaḳān *Ar.* yürek oynaması, çarpıntı

h. 130b-18

ḥafīf *Ar.* hafif

h. 132b-7; 165b-27

h. ol- 118a-24; 147b-4; 160b-19; 170b-26

h.+dür 120a-29; 174b-28

h.+rekdür 101a-16

hafta *Far.* hafta

h. (bir h. miqdārı) 133a-25

h. (üç h. miqdārı) 102b-27

h.+dan (bir h. sonra) 140a-4

ḥaḳ *Ar.* doğru

h.+dur 104a-3

ḥaḳīkat *Ar.* hakikat

h.+de 127a-3; 141b-28; 144a-4; 160a-17; 171b-12

h.+ine 115b-29;

ḥaḳḳında *Ar. +T.* hakkında

h. 170b-2

hāl *Ar.* hal

h. 177b-3; 200a-1

h. (‘alā külli h.) 101a-25; 136a-3

h. ol- 145b-20

h.+de (her h.) 130a-19

h.+i 162b-16

h.+i gider- 103b-11

h.+i ol- 199b-28

h.+in ıslāh eyle- 156b-28

h.+in ıslāh it- 172a-21

h.+inde (her h.) 182b-21

h.+ine getir- 184a-2

h.+ler ol- 180b-17

hālī *Ar.* güçlü; zengin

h. 175b-24

hal *Ar.* sirke

h. 198b-1

hālā *Ar.* şu ana kadar, hâlâ

h. 139a-21; 143a-6; 146a-16; 175b-29;
180b-24; 196a-13

halāl *Ar.* iki nesne arası dostluk;
yazarın yaşadığı bölgede halal otuna
verilen isim

h. 151b-8

h.+i 151b-5

halāl otı *Ar.+T.* bk. cevz-i erḳam;
büyük kılır otu, hıltan otu

h. 151b-3

halanc *Ar.* kayın ağacı

h. 176b-10

halāş *Ar.* kurtuluş, bir şeyden veya bir
kişiden kurtulma

h. bul- 130b-7, 9, 17

h. eyle- 123b-25

h. ol- 122b-28; 123a-27; 139b-10;
173b-21; 188a-9

halbüb *Ar.* (bilimsel adı) bk. hā’-yı
mühmele, harbaḳ-ı emles; dışisine
akça ot ve sultan otu, erkeğine ise
kulunç otu denir

h. 145a-1

haldinun tumağa *Yun.* kırlangıç
otunun bir türü

h. 192a-20

hālen *Ar.* şu anda, şimdi

h. 142b-24; 171a-17; 177a-21

hālī *Ar.* azat, boş

h. 106a-22; 110a-12; 149a-24; 171b-
19

h.+iken 154b-23

halinc *Ar.* bir tür devedikeni

h. 170b-22

halḳ I *Ar.* aynı ülkede yaşayan insanlar

h. 141b-12

h. elleri 106a-18

h.+ı (endülüs h.) 135a-10; 184a-8

h.+ı (ḳaryeler h.) 103a-21

h.+ı (köyler h.) 182a-3

h.+ı (mısır h.) 143a-2

h.+ı (mūşul ve mısır) 122b-6

h.+ı (şām h.) 172b-28

h.+ı 148a-22; 173b-19; 180a-17; 188a-
24

h.+ını 116a-1
halk II *Ar.* yaratılmış, yapılmış
h. olın- 163b-23; 170a-2
halka *Ar.* halka şeklinde, yuvarlak
h.+dur 144a-1
h.+sı 156a-9
halkis *Yun.* madenlerde donmuş halde bulunan beyaz boya
h. 182a-17
halt *Ar.* uygunsuz
h.-ı kelām 170b-3
halūk *Ar.* iyi temiz
h. 181a-4
h. (dühnü'l-h.) 181a-4
halvā *Ar.* helva
h. 149b-12
h.+lar 145b-27
h.+sı 160b-2
h.+sından 159a-4
halzūn *Ar.* sümüklü böcek
h. 198a-3
hām *Far.* olmamış, ham
h. 100b-11; 111b-1; 119b-8; 120a-13; 123b-19; 124b-26; 127a-16; 137b-10; 155a-12; 157b-29; 159b-22; 168a-12; 190b-7; 191a-1, 26
h. ol- 150a-1; 150a-3; 155a-12; 177a-16
hāmā zāfī *Ar.* yer defnesi
h. 169b-10
h. (evşāf-ı h.) 169b-8
hamala *Yun.* bir tür şakayık

h. 116a-4
hamalavun *Yun.* mazeryun bitkisi
h. 148b-13; 191b-28
hamalavun lūmis *Yun.* beyaz kenger diken
h. 133b-18
hamalavun mālīs *Yun.* siyah hamalaven, kenger sakızı
h. 134a-5
hamām *Ar.* bk. hāmmām; hamam
h. böceği 143a-29
h.+a 186a-16
hamām böceği *Ar. +T.* hamam böceği
h. 143a-29
hamāmā *Ar.* hamama otu, frenk fesleğeni
h. 154b-17
hamāsūs *Ar.* bir haşhaş türü
h. 156a-15
hamel *Ar.* kuzu, koç burcu
h. burcu 117b-8
h. (lisānū'l-h.) 105a-7; 153a-26
h.+e (burc-ı h.) 178b-13
hāmīz *Ar.* (kimyada) karışım, karıştırma
h. it- 192b-27
hāmīs *Ar.* beşinci
h. (mertebe-yi h.) 150a-16
hamīr *Ar.* bk. hāmīr; hamr, hamur
h. 125b-27
hamīr *Ar.* bk. hāmīr; hamr, hamur

h. 126b-22; 131a-7; 149a-21; 153b-13;
157a-17, 22; 157b-4, 5; 183a-7

h. it- 157a-19

h. ol- 157a-27

h.+de 157a-19, 23

h.+den 157b-5

h.+dür 157a-18

h.+i 157a-29; 157b-4

h.+ün 157a-25

hamirlenme *Ar. +T. hamurlanma işi*

h.+sine göre 182b-5

hamirsüz *Ar. +T. hamursuz*

h. etmek 107b-22

hamkâ *Ar. ahmak, budala*

h. (bakla-yı h.) 193b-29; 194a-1, 3

hamle *Ar. atılma, yüklenme, hamle*

h. it- 154b-12

h.-yi bakır 138b-24

hammām *Ar. bk. hamām; hamam*

h.+a 125a-25; 188b-18

h.+da 120a-10; 125a-25; 126b-16;
159a-21; 169a-3

h.+dan 125a-25

h.+lar 143a-29

h.+larda 143b-2

hammāz *Ar. kuzukulağı otu*

h. 132a-5

hamr *Ar. bk. hamīr; hamīr, hamur*

h. 101a-3

hamz *Ar. ekşi, kekre; ekşilik, acılık
veren ot*

h. 127b-25

han hakan, han

h. (sultān aḥmed h.-ı sālīs) 111b-7

hanāzīr *Ar. bir tür çıban, domuzbaşı
çıbanı*

h. 107a-16; 130b-18; 153a-11; 156b-
10; 174a-19; 174b-26

h. çıbanları 129a-4; 163b-10; 196b-17

handerūs *Ar. çavdar*

h. 136a-13

hāniķu'n-nemr *Ar. kaplan otu*

h. 119b-24; 134a-21; 165a-26

hanīn *Ar. tabip ve hakim Diskoridus
Kasyus'un namı, lakabı*

h. 127a-7

hanşā *Ar. bir çeşit çiriş otu*

h. 128a-2, 18, 20, 24

h.+dan 128a-23

hanşı hangi

h. 135a-14

hanzal *Ar. ebucehil karpuzu, acı hıyar*

h. 184b-26

har *Ar. bk. har, harr; sıcak, kızgın*

h.+dur 158b-5

har *Ar. bk. harr; sıcak, kızgın*

h.+lar 187a-10

harābe *Ar. harabe*

h. 164b-2

h.+lerde 127b-27

harāret *Ar. hararet*

h. 105b-3; 108a-25; 108b-11; 112b-5;
114b-12; 127a-11; 135a-25; 141a-15;
144a-28; 146b-11; 146b-28; 147b-19;

148a-1; 149a-24, 29; 155a-8; 155b-9;
157a-24; 165b-21; 166b-13; 167b-15;
188a-2; 189b-19; 190a-28; 190a-29;
191a-11; 193b-20

h. (bedende tağıl- ol- h.) 195a-11

h.-i bürkiyye 101b-15

h.-i ġarībe 151a-26; 158a-1; 164a-4

h.-i ġarīze 150a-9

h.-i ġarīziyye 197a-8

h. vir- 109a-8

h. virici 188b-11

h.+de 136a-14

h.+den 148b-26; 149a-24; 151a-12;
162a-13; 171b-19; 175b-24

h.+e 105b-7

h.+e mā'īl 124a-14

h.+i 101a-15; 104a-7; 106a-4; 107b-
15; 108a-14; 109a-24; 110b-25, 26;
113b-24; 117b-17, 18; 119a-13; 121b-
3; 122b-4; 124a-13; 124b-11; 125a-1,
11, 17; 128a-28; 128b-6, 27; 131a-3;
131b-4, 21; 132b-6; 136a-25; 136b-13;
137a-21; 137b-17; 142a-1, 2; 145a-21,
23; 146b-9; 147a-8; 148a-1; 150a-1;
151a-13, 27; 152a-3, 26; 154a-5; 155a-
14; 155b-4; 156b-3; 157a-21; 157b-26;
159a-17; 159b-24; 161b-20; 163a-18;
164b-9, 10; 166b-4; 167a-25; 168b-3;
171b-23; 175b-14; 176b-6; 177a-2;
178a-6, 13; 184b-2; 188b-3; 189a-28;
191b-19; 194b-16, 25; 196a-16; 199b-
9, 10; 200a-27

h.+i (tükrüğünüñ h.) 117b-17

h.+i sākin it- 109a-10

h.+in gider- 178a-6

h.+inden (bürüdet-i h.) 164b-10

h.+inden 125a-17; 128a-28; 161b-20

h.+ine 155b-4; 168b-3; 199b-10

h.+ini gider- 109a-15

h.+inüñ te'siri 101b-18

h.+lere 146b-13; 175a-18

h.+lerin 158a-5

harāretlü *Ar. +T.* hararetli, ateşi olan

h. 101b-3

h. çıban 113b-13

harbak *Ar.* zambakgillerden iki tür
bitkinin adı, kara ot, çöpleme otu

h. 154b-26

h.-ı ebyaz 154a-18

harbak-ı emles *Ar.* (Endülüs Lehçesi)
bk. hā'-yı mühmele, halbüb; dışisine
akça ot ve sultan otu, erkeğine ise
kulunç otu denir

h. 144b-29; 145a-1

harbak *Ar.* (Şam lehçesi) yaprağı
yassı, kökü büyük bir tür tere

h. 122b-6; 153a-24; 154a-9; 155a-2

h.-ı ebyaz 153b-6

h.-ı esved 154a-15; 154a-28

h.+ı 153b-26; 154a-7; 154b-26, 27

h.+uñ nebātı 154b-7

hardal *Ar.* tohumu tıpta kullanılan otsu
bir bitki

h. 101a-22, 27; 101b-25; 102a-22;
108b-5; 115b-16; 147b-1; 149b-4;
152a-24, 27; 152b-7, 15, 23, 25

h. (dühnü'l-h.) 159a-16

h. (sirkelen- h. ile ye-) 163a-22

h. ıslāh it- 103a-21

h. tohumı 121b-7; 152b-21

h. yağı 159a-16

h. ye- 115b-7

h.+dan ol- 153a-3

h.+dur 152a-26

h.+ı çine- 152a-29

h.+ı döğ- 152b-3, 15; 153a-14; 159a-23; 159a-24

h.+ı ye- 153a-16

h.+ıdur (yabān h.) 126a-3; 130b-27

hardal-ı fārisī *Ar.* yaprağı yassı, kökü büyük olan bir tür tere otu

h. 122b-3

hāre *Far.* bazı nesneler üzerinde dalgalanır gibi görünen ince parlak çizgiler, meneviş, dalgır

h. (eczā-yı h.) 116b-25; 175a-2

h. (ḥummeyyāt-ı h.) 192b-24

h. (mā-yi h.) 192b-25

hareket *Ar.* bir cismin yer değiştirmesi, devinim

h. 129b-28

h. (his ü h.) 159a-20

h. āsān ol- 136b-28

h. it- 117b-19; 120b-20; 123b-13; 163a-25, 26; 173b-12; 186b-11

h.+den 170b-25

h.+dür 153a-15

h.+e gel- 112b-9

h.+e getir- 111a-25; 124a-18; 126b-10; 146a-25; 147a-12; 151a-7; 157b-14; 163a-23; 184a-3; 197a-16; 200a-9

h.+i 169b-19

h.+i git- 132b-18

h.+i kal- 108a-16

h.+in sākin it- 149b-9; 159b-9

h.+leri şıḥḥatde ol- 178b-17

h.+lerin kavī eyle- 152b-29

harf *Ar.* harf

h.-i bā 153b-15; 154a-29

h.-i çīm 179a-10

h.-i dāl 106b-25; 172b-9

h.-i elif 138b-10; 155b-15

h.-i kāf 134a-23; 172b-7; 180a-10

h.-i mīm 192a-19

h.-i sād 116a-2

h.-i sīn 106a-24

h.-i tā 150a-17

h.-ü 'd-dāl 160b-17

h.-ü 'l-cīm 127b-23

h.-ü 'l-ḥā 142b-25

h.-ü 'l-ḥā 148b-20

h.-ü 'r-rā 176b-1

h.-ü 's-sīn 193a-4

h.-ü 't-tā 117a-7

h.-üz-zā 180a-4

harfūk *Ar.* (Musul ve Mısır Lehçelerinde) yaprakları yassı, kökü büyük bir tür tere otu

h. 122b-6

harīk-i esved *Ar.* karaca ot

h. 118b-17

harnüb *Ar.* keçiboynuzu

h. 118b-21

hārr *Ar.* bk. ḥār, ḥār; sıcak, kızgın

h. 103a-17; 104a-7; 104b-15; 106a-4; 106b-29; 107a-22; 108b-11, 19; 109b-15; 110a-21; 110b-17, 21; 111b-16; 112a-13, 14; 112b-7; 113a-13, 29; 114a-9, 10; 114b-7; 115a-15; 115b-21; 116a-8; 118a-2, 26; 119b-7; 121b-2; 122b-26; 123a-8, 9; 125b-5, 27, 29; 126b-28; 127b-15, 17; 128a-3, 25; 129b-18; 130a-23; 131a-2, 28; 132a-7; 132b-5; 133b-29; 134a-12; 134b-3; 135a-2, 21, 24; 135b-9, 23; 136b-29; 137b-7, 18; 138b-4; 140a-6, 10; 141a-24; 141b-5, 29; 142a-25; 142b-15, 20; 143b-10; 145a-8, 21; 146a-11, 12, 13; 147a-7, 9; 148b-2; 149b-29; 150a-20; 150b-9; 151a-12; 151b-19; 152a-2, 21, 27; 153b-7; 154a-17; 156a-17; 157a-22; 157b-10; 159b-24, 25; 160b-23; 161b-18; 165b-21; 166b-12; 167a-27; 168a-4; 169b-6; 170a-1; 170b-6; 171a-8, 9; 173a-2; 173b-18; 175a-11, 25; 176b-7; 178a-25; 179b-2; 180a-19; 181a-6, 16; 181b-7; 182a-26; 183b-11; 184b-1; 185a-16; 188b-1; 189a-15, 26; 192a-25; 192b-7; 193a-2, 3, 26; 194b-16, 22; 196a-16; 197b-12; 200a-26

h. ol- 104b-21; 117b-19; 135a-9; 191b-19

h.+dur 102b-11; 106a-21; 107b-14; 115a-27; 117a-9; 117b-16; 123a-19; 124a-21; 127b-4; 137a-20; 143b-2, 23; 160a-29; 180a-7; 186a-28; 190b-21; 191a-2; 196a-3

harrān *Ar.* Harran şehri

h. (kubbeyt-i h.) 106a-17

harrānī *Ar.* Harran'a ait

h.+dür 106a-20

h.+nüñ ıssılığı 106a-20

harş *Ar.* çöven otu

ç. 127b-24

harşā *Ar.* bir tür yabani tere otu

h. 130b-25

harşef *Ar.* kenger dikenini ve kökü

h. 133b-16; 144a-2; 144a-4; 171b-5

h.-i berri 171a-18

h.+e 144a-3

hasan *Ar.* erkek adı

h. efendi 181b-23

h. otı 131a-23

haşbe *Ar.* kızamık hastalığı

h.+lere 191b-25

h.+ye 179b-26

hasef *Ar.* ceviz (metinde Avrupa dillerinde kullanılan bir kelime olduğu belirtilmiş)

h.+dür 132b-2

hasek *Ar.* bk. haseke; demür dikenini

h. 151b-20; 164a-29; 168b-14

haseke *Ar.* (Mısır Arapçası) bk. hasek; hilal otu

h. 151b-6

hasene *Ar.* güzellik

h. 123a-25

hāşıl *Ar.* olan, ortaya çıkan

h. 106a-5

h. it- 110a-18; 118a-5; 160b-9; 163a-24; 177a-19

h.-ı kelām 199b-11

h. ol-101a-11; 101b-10; 104b-19; 108a-8, 11, 27; 113b-26; 114b-6; 115a-2; 117a-20, 26; 117b-2; 118b-23; 119a-20; 120a-24, 28, 29; 120b-12, 13, 16; 129a-22; 134a-26; 137b-29; 138a-7; 139a-7; 142b-3, 9; 143b-1; 144a-14; 148b-3; 150a-3; 151a-27; 155a-6;

157b-13; 158a-2; 162b-15, 18; 167b-9; 170a-23; 176b-14, 19; 177a-7; 177b-15; 180a-17; 180b-20; 182a-6; 183a-21; 185a-9, 10; 186a-10; 186b-18; 187a-9; 189a-2; 193a-6, 12, 19; 196b-11; 197b-5; 199a-29

hāşıyyet *Ar.* kuvvet, etki, özellik

h.+i 132a-22, 161a-19, 192b-22

hāşır *Ar.* hasır

h. 135a-15; 143a-23

h. it- 143a-21

h.+lerde 122b-26

hāşır otı *Ar.+T.* su kamışı

h. 142b-26

h. +ndan 143a-28

h. +nuñ 143a-20

hasnāvi *Ar.* bir hurma çeşidi

h. 150b-10

hāşşa *Ar.* özel, iyi; bir kişiye veya nesneye özgü olma durumu

h. 102a-28; 133a-5; 148a-12

h.+lar 133b-15

h.+ları 196a-24

h.+larındandır 113a-26; 131a-23; 131b-12; 133b-12; 141b-11; 146b-21; 162b-8; 170b-19; 175b-14; 183b-26; 186b-23; 188a-9; 190a-27; 191a-28; 194b-1

h.+sı 105b-16; 111a-5, 8; 112a-24; 116b-19; 121b-23; 135b-14, 23; 137b-20; 156a-19; 157a-28; 165a-16; 168a-10; 183b-19, 21; 184b-25; 186b-8; 195b-22, 25, 26

h.+sıdur 108a-28; 128b-8; 147b-4; 150a-27; 180b-10

h.+sındandır 117b-7; 119a-22; 145a-12; 147b-14; 158b-9; 164a-9, 18; 165a-25; 165b-28; 168a-16; 178a-17; 183b-14; 199a-15

h.+sıyla 102b-24

h.+yı 105b-6; 156b-22

hassü'l-kelb *Ar.* köpek marulu, bir çeşit diken

h. 124b-2; 137a-11

haste *Far.* hasta

h. 139a-14

h.+ye 104b-27

hastelik *Far.+T.* hastalık

h.+den 141a-18

haşy-ı hermes *Ar.* bk. halbüb; dışisine akça ot ve sultan otu, erkeğine ise kulunç otu denir

h. 145a-3

haşā *Ar.* bütün karın içi, karın

h.+yı 192b-24

hāşā *Ar.* yaban kekiği

h. 104b-22; 153b-15

haşhāş-ı bahrī *Ar.* deniz haşhaşı, deniz kenarlarında yetişen haşhaş türü

h. 156a-2, 14

haşhāş-ı makrun *Ar.* deniz kenarında yetişen bir haşhaş türü

h. 155b-26; 156a-1

haşin *Ar.* sert, pütürlü

h. 146b-4

haşişetü'l-lihāt *Ar.* (Şam lehçesi) tarla sarmaşığı; kaplumbağa otu

h. 146b-1

ḥaṣiṣetü's-sülḥafāt *Ar.* (Şam lehçesi)
tarla sarmaşığı; kaplumbağa otu

ḥ. 146b-1

ḥaṣiṣetü's-sultān *Ar.* (Musul ve Mısır
lehçelerinde) yaprakları yassı, kökü
büyük bir tür tere otu

ḥ. 122b-7

ḥaṣiṣetü'z-züccāc *Ar.* yapışkan otu

ḥ. 152a-1

ḥaṣḥāṣ *Ar.* haşhaş

ḥ. 115a-2; 132b-15; 151a-11, 18; 155b-
16; 156a-1, 12, 13, 14, 15; 192a-24

ḥ. (beyāz ḥ. çiçeği) 159b-4

ḥ. (beyāz ḥ. yağı) 159a-27

ḥ. (dühnü'l-ḥ.) 159a-27

ḥ. (rubbü'l-ḥ.) 159b-8

ḥ. (siyāh ḥ. çiçeği) 159a-28

ḥ. başları 155a-21, 23; 159b-10

ḥ. rubbı 159b-8

ḥ. şıkındusu 104a-27

ḥ. tohumı 159b-6

ḥ. ṭabīātı 155b-22

ḥ. yağı 159a-27

ḥ. yaprağı 155b-20

ḥ.-ı baḥrī 156a-2

ḥ.-ı bostānī 155b-16

ḥ.-ı menşūr 155b-19

ḥ.-ı muḥarren 156a-1

ḥ.-ı muḥarrin 155b-25

ḥ.+a 155b-15

ḥ.+da 155b-28

ḥ.+dan 155b-13, 14

ḥ.+ı (kaymak ḥ.) 156a-13

ḥ.+ı 156a-2

ḥ.+lara 155b-29

ḥ.+uñ bir sınıfı 155b-25; 156a-12

ḥ.+uñ 'uşāresi 156a-11

ḥ.+uñ yabānisi 155b-14

ḥaṣḥāṣ-ı muḥarren *Ar.* deniz kenarında
bulunan bir haşhaştır

ḥ. 156a-1

ḥaṣḥāṣ-ı zübdī *Ar.* kaymak haşhaşı

ḥ. 156-12

ḥaṣḥā- bk. ḥaṣḥā-; haşlamak

ḥ.-up 147a-28

ḥaṣḥā- ḥaṣḥā-; haşlamak

ḥ.-yıcak 131b-21

ḥ.-yup 101b-17; 109b-10; 111a-27;
112a-19; 115b-2, 3, 10; 124b-21; 137b-
2; 145a-9; 153a-2, 22; 171a-10; 196a-
23; 197a-5

ḥaṭāṭif *Ar.* kırlangıçlar

ḥ. 192a-16

ḥāṭır *Ar.* düşünme, önemseme

ḥ. 111b-9

ḥatmī *Ar.* ebegümeceine benzer ve
ondan daha büyük bir çiçek

ḥ. 156a-7, 22, 27; 157a-8; 157a-13

ḥ. ağacı 117a-1; 157a-14

ḥ.-yi bostānī 156a-28

ḥ. tohumı 157a-10; 186a-6

ḥ.+den 157a-12

ḥ.+nüñ 157a-6

ḥattā *Ar.* hatta

h. 100b-29; 109a-25; 136b-11; 151b-29; 158a-9; 158b-16; 163a-23; 169a-22; 174a-13; 180a-18; 180b-11; 181b-12; 182b-5; 185b-18

hav *Ar.* kadife, çuha, havlu vb.
kumaşların yüzeyindeki ince tüyler

h.+ı 200a-7

hevā *Ar.* hava

h. 103a-2; 109b-24, 25; 116a-18;
120a-29; 133a-5; 138a-17; 139b-22;
162b-14; 169a-17; 170a-22; 179b-29;
188b-16

h.+da 138a-11; 176b-5

h.+dan 169b-18

h.+lar 157a-14; 195a-12

h.+larda 194b-24

h.+ları 145b-2; 194b-15

h.+sı 130b-7; 138a-17; 162a-24

hevām *Ar.* böcekler; sürüngenler

h.+ı tırd it-

havā *Ar.* huy, tabiat, karakter

h. 148b-22

havak *Ar.* tere

h. 117a-9

havalān bk. havlān; topalan ağacı,
cehri usaresi

h. 144b-23

havān *Far.* havan

h. 131a-5; 131a-6; 179a-17

h.+da 119b-23; 177a-4

havās *Ar.* duyular

h.+a (havāssa) 167a-2

h.+ı (havāssi) 133b-13; 178b-16;
180b-5

havf *Ar.* korkma duygusu, korkma,
fobi

h. it- 120a-15

h. olın- 154a-25

havlān *Ar.* bk. havalān; topalan ağacı,
cehri usaresi

h. 144a-9

h.-ı hindī 144b-13; 191b-21

havlı *Yun.* avlu

h.+sı 119a-26

havlincān *Far.* zencefigillerden ve
sapları baharat olarak kullanılan bir
bitki

h. 174b-29

h.+dur 167a-19

havlu *Ar. +T.* kadife, çuha, havlu vb.
kumaşların yüzeyindeki ince tüylerin
çok olması, havlı

h.+dur 200a-7

havmer *Ar.* demirhindi

h. 118b-20

havuç *Far.* bk. havuç; havuç

h. 151b-12

h.+a (havuca) 146b-27

h.+ı 131a-25

havuç *Far.* bk. havuç; havuç

h. 147a-6

h. tohumı 147b-13

h.+dan 147a-19, 25

h.+ınuñ (havucınuñ) 147b-14

havza *Ar.* bölge, mıntıka

h. 115b-22

ḥāya *Far.* bk. ḥāya, ḥaya; er bezi, yumurta

ḥ. 145a-6

ḥ.+lar 125a-15

ḥ.+lara 103b-11

ḥ.+larda 192b-9; 194a-18

ḥ.+ları 103b-14; 181a-24

ḥ.+ların 168b-19

ḥ.+larına yağı it- 103b-14

ḥ.+sı 144b-29; 152a-20; 165b-15; 166a-20

ḥ.+sıyla (kündüz ḥ.) 173b-29

ḥaya *Far.* bk. ḥāya, ḥaya; er bezi, yumurta

ḥ.+sıyla (kündüz ḥ.) 197b-1

ḥāya *Far.* bk. ḥāya, ḥaya ; er bezi, yumurta

ḥ.+sı 144b-29; 152a-20; 165b-15; 166a-20

ḥayz *Ar.* bk. hayz; kadınlarda regl hali, aybaşı

ḥ. (idrārı ḥayız it-) 176a-18

ḥ. kanı 160a-10

ḥ. kanı akıt- 174b-11

ḥ. kanı geç götür- 149a-9

ḥ. kanı idrār it- 125b-10

ḥ. kanı indür- 147a-13

ḥ. kanı tut- 127a-26; 132b-28

ḥ. kanı yürüt- 100b-16; 115b-6; 122a-26; 126a-14; 129b-25; 132a-23; 143b-12; 144b-20; 153b-10; 154a-28; 166b-15; 174a-1; 179a-2; 180a-9; 196b-4; 198a-15

ḥ. kanı ziyāde götür- 130a-12

ḥ. tutgunluğu 175a-17

ḥ. yürüt- 106a-9; 112a-16; 114b-11

ḥ. ziyāde yürüt- 128a-7

ḥ.+a 164a-1

ḥ.+dan 145a-10; 163b-6

ḥ.+ı 112b-26; 140a-27; 175a-12; 182b-18

ḥ.+ı idrār it- 125a-16; 169b-6; 176a-11; 190b-26

ḥ.+ı indür- 142b-20; 184b-10

ḥ.+ını indür- 183b-22

ḥ.+ını yürüt- 127b-20

ḥ.+ların 140a-16

ḥayruk otı *Ar. +T.* bir tür yabani tere otu

ḥ. 160b-4

ḥayṣā (?)

ḥ.+yı (müvellid-i ḥ.) 192b-27

ḥayūs *Ar.* o dönemdeki bir ada adı

ḥ. 117a-17

ḥayūsī *Ar.* Hayus adasına ait

ḥ. (ṣarāb-ı ḥ.) 117a-16, 17

ḥayvān *Ar.* hayvan

ḥ. 108a-17; 117b-13; 127b-26; 139b-25; 146b-22; 154b-25; 165b-26; 194b-26; 198a-3; 198b-24; 200a-25

ḥ.+a 146b-24; 198a-5

ḥ.+da 113b-26

ḥ.+dan 142b-4; 181a-3

ḥ.+dur 119a-11; 162a-19; 175b-23; 186a-8; 200a-22

ḥ.+ı 114a-2; 180a-20

ḥ.+ına göre 108a-25

h.+ınuñ 200a-24

h.+ıla 142a-23

h.+lar 108b-8; 142b-1; 177a-1; 195a-1; 195b-15

h.+lara 119a-12

h.+larda 139b-3; 187b-8; 191b-28

h.+lardan 142a-29; 142b-5

h.+lardandur 186a-10

h.+ları 108a-22

h.+larınuñ 101a-9

h.+laruñ 142a-23; 142b-2

h.+uñ 101a-8; 108a-25; 110a-25; 162b-13; 163a-13; 194b-23

hayvānāt *Ar.* hayvanlar

h. 108a-11; 113b-1

hayvānī *Ar.* hayvansal

h.+yi (rūḥ-ı h.) 136b-27

hayyen *Ar.* canlı olarak

h. 169b-12

hayza *Ar.* hazımsızlık kaynaklı bir tür mide ağrısı

h. 148b-5

ḥaz *Ar.* ham ibrişim, kalın ibrişim

h. 155a-12, 13, 14

hāzā *Ar.* bu, şu, o

h. (ma‘a h.) 114a-29; 147b-19; 170b-4

ḥazaẓ *Ar.* ağaç özsuğu

h. 191b-20

ḥazer *Ar.* sakınma

h. eyle- 118b-14; 120a-22

h. it- 101b-4; 107b-27; 139a-3; 174a-24; 183a-18

ḥāzır *Ar.* hazır

h. bulın- 130b-8

h. it- 153a-3

ḥazīn *Ar.* üzüntülü

h. (mālik-i h.) 116b-22

ḥazīne *Ar.* hazine

h. 110a-9

ḥazirān *Sūry.* yılın altıncı ayı

h. 108b-22

h.+da 131a-8

h.+dan evvel 131a-8

ḥazm *Ar.* hazım

h. (zamān-ı h.) 164a-4

h. eyle- 153a-1

h. it- 107a-15

h. itdür- 107a-6; 111b-25; 123b-18; 126b-14; 134b-5; 147b-11; 160b-24; 168a-13; 174a-16; 188b-23; 192b-15

h. ol- 101a-11; 104a-1; 107b-18; 108a-27; 108b-4; 110a-12, 13, 17; 111a-23; 113b-28; 117a-10; 142a-26; 149a-27, 28; 149b-12; 150a-26; 160a-25; 160b-25; 164a-4; 178b-18; 197b-13

h. olın- 111a-23; 149a-27

h.+a mi‘deye kuvvet vir- 149b-13

h.+a yardım it- 135a-8; 199a-11

h.+ı 101a-18; 103a-15; 103a-21; 103a-26; 106b-6; 107b-3; 108b-6; 113b-27; 115b-8; 147b-4; 147b-21; 150a-2; 190b-10

h.+ı güç ol- 115b-12; 157b-29

h.+ı kavī it- 179a-12

h.+ına 142a-28

h.+ları 123b-18

h.-ı ta‘ām 188b-4; 190b-18

hazz *Ar.* haz

h. al- 113b-28

h. olın- 118a-27

hekīm *Ar.* doktor, tabip

h. 192a-15

h. aristo 183a-25

h. cālīnūs 108a-23; 117a-23; 146b-16;
170a-16; 182b-5; 192a-13; 194b-28

h. dişkoridus 127a-7; 139b-5, 24; 166a-
1; 192a-13

h. ‘alī bin sīnā 139a-12

helāhil *Ar.* Çin’de bir yer adı.

h. 135b-2; 180a-14

helāk *Ar.* yok etme, helak

h. it- 103b-15; 125a-12; 135b-28;
180a-20

h. ol- 135a-29; 139b-23

helhil *Ar.* bıldırcın otunun bir türü

h. 180a-27

helīle *Far.* bk. helile otu

h. 116a-25, 28; 125a-19; 187b-29

h.-i kābilī 167a-2

helīlec *Far.* bk. helīle

h. 136a-6

h.-i kābulī 177b-21; 181b-6, 15, 16

hem *Far.* aynı görevdeki kelimeleri,
cümleleri pekiştirme, birlikte olma
veya karşıtlık anlamlarıyla birbirine
bağlamak için “hem... hem” biçiminde
tekrarlanarak kullanılır

h. 115a-5, 6; 161b-11; 176a-26

hem *Far.* “özellikle”, “zaten”, “bir de”,
“şurası var ki” anlamlarında bir
kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak
veya anlamı kuvvetlendirmek için
kullanılır

h. 133b-28

hemān *Far.* hemen, derhal

h. 105a-20; 120a-20; 127a-5; 128a-2,
11; 133b-4, 25; 135a-27; 144a-16;
150a-15; 159b-21; 161a-9; 185b-27;
191b-10, 11

henüz *Far.* henüz

h. 100b-11; 104a-14; 105b-5; 107b-25,
29; 109b-6; 114a-2; 115a-23; 116b-10;
121a-4; 123a-27; 136a-16; 140a-21;
140b-23; 141a-18, 27; 147b-26; 148b-
23; 149b-15, 28; 154b-22; 155a-12;
155b-5; 158b-23; 159b-15; 162b-20,
27; 163a-2; 170a-11; 171a-10; 172a-8,
9; 176a-3; 181b-14; 184a-10; 186b-6;
188a-8; 190b-1; 195a-14

her *Far.* her

h. 101b-21; 103a-1; 105b-16; 106b-14;
107a-21; 108a-24; 110a-7, 10, 11;
110b-20; 112b-23; 113a-25; 117a-2;
118a-10; 119a-28; 123a-16; 124b-3;
127b-18; 131b-18; 134b-15; 137a-13;
137b-27; 139a-8; 141b-20; 142a-11;
144a-18; 145a-2, 3; 146a-8; 152b-9;
153b-12; 154a-29; 155b-17; 157b-29;
158a-27; 159b-11; 161b-4; 162b-13;
163a-13, 20; 164b-12; 165a-13; 166a-
5; 167b-7, 9; 169b-9; 175a-29; 175b-6;
180a-20; 180b-28; 182b-21; 183a-25;
183b-20, 27; 186a-13; 186b-8, 29;
189a-4; 191b-15; 192b-29; 193a-21;
194b-23, 26; 195a-9; 196b-7, 20; 197a-
29; 198a-1, 3; 198b-2, 3; 199b-17, 21

h. beş günde bir 133b-12

h. bir 148b-22

h. biri 109a-20; 168a-28; 199b-13

h. birinden 142a-10; 162b-5
h. birinüñ 124b-9; 135b-21; 137a-18; 146a-7; 165a-4
h. birisi 101b-17; 150b-8
h. def'a 135a-8
h. dem 169b-1
h. gice 195b-7
h. gün 112b-27, 28; 123b-28; 124a-1; 125a-24; 126b-25; 130a-2; 131b-23, 24; 133a-20, 25; 138a-16; 144b-26; 148a-13, 18; 153a-7; 172a-24, 25; 172b-20; 178b-15; 180b-19; 183b-1; 186b-22; 189b-15; 191a-24; 195b-7, 12
h. günde 168a-2; 195b-14
h. hâlde 130a-19
h. kande 174a-13
h. kande ol- ol- 134b-28
h. kanķı 160a-13; 175b-26; 198b-8
h. kanķısı 125b-21; 161a-27; 195b-15
h. ne 132b-28; 180b-26; 184b-5
h. ne deñlü 100b-25; 132b-6; 150b-26; 162b-16; 167b-18
h. ne ise 198a-1
h. ne ki 125a-21
h. ne zamānda 156b-21
h. nerede ki 130b-10
h. neye 181a-2
h. on günde bir 138a-7; 162b-7
h. şabāh 165a-23
h. üç günde bir 125a-25
h. yıl 111b-11; 178b-16
h. yılda 168a-1
h. zamān 117a-25

herāvi *Ar.* Heratlı
h. 191b-15
hercān *Ar.* (Fas lehçesi) bk. ercān; yabani badem yağı
h. 175a-29
her dem tāze *Far.* iskender defnesi
h. 169b-1
herise *Ar.* keşkek
h. 141a-19
herkes *Far.* herkes
h.+e 109b-7; 166a-25
h.+de 114b-1
hevā *Ar.* bk. havā; hava
h. (ḥabbü'l-h.) 171a-23
h. açuķ ol- 109b-24
h. bulanıķ ol- 109b-25
h. fāsıdliginden ol- 103a-2
h. gibi 120a-29
h. ifsādı 179b-29
h. i' tidāl üzere 116a-18
h. mā' türāb 162b-14
h. şovukluğundan ol- 133a-5
h.+da kurıt- 176b-5
h.+dan ol- 169b-18
h.+lar muḥkem ıssı 157a-14
h.+mı tardı it- 176a-26
h.+sı begāyet ıssı 130b-7
hevām *Ar.* böcekler, sürüngeñler
h.+ı 176a-26
heyū heyū festayās *Lat.* deve dikenini
h. 127a-20

heyukastidas Yun. bir bitki türü

h. 155a-28

hıdāyet Ar. (?) çaylak

h. 136b-29

hıfz Ar. saklama, koruma, hıfz

h. eyle- 105a-4; 146b-22; 183b-26; 188a-29

h. it- 102b-5; 104b-23; 108b-27; 109a-10; 114a-22; 118a-23; 121a-15; 124b-14; 129b-7; 131a-7; 132a-19; 134a-28; 137a-24; 139a-18; 143b-19; 144a-20; 145b-15; 146b-18; 148b-28; 153b-2; 155a-15, 24; 159b-14; 161a-19, 22; 165b-7; 168a-19; 177a-3; 188b-1; 190a-7, 14; 197a-27; 197b-26

h. olın- 198a-2

h.+ı 188b-12

hılāl Ar. diş veya kulak karıştırmaya yarayan, bir ucu sivri diğer ucu kaşık biçiminde tahta, kemik veya boynuzdan yapılmış alet

h. it- 175b-12

hılt I Ar. canlı vücudu oluşturduğu söylenen kan, safra, irin ve balgam gibi dört çeşit sıvıya eski hekimlerin verdiği ad, suyu

h. 113b-27; 117a-26; 119a-21; 152b-16; 186a-11; 197b-4

h. (mi' de ağzına yaramaz hılt döğül-ol- öküürgi gider-) 118b-8

h. (yabānī bir h. gir-) 177a-24

h. aq- men' eyle-199a-5

h. hāşıl ol- 158a-2

h. it- 138b-16; 194a-23

h. ol- 197a-21

h. olun- 172a-6

h. peydā eyle- 147b-3

h. peydā it- 115b-6; 147b-21; 171a-12

h.-ı gālizi ishāl eyle- 101a-3

h.-ı semī 158a-2

h.+dan (gāliz h.) 113b-29

h.+dandur 113b-29

h.+ından (balgam h. ol-) 108b-21

h.+lar (fāsīd h. aqan qarın) 198b-10

h.+lar (gögüs içinde koyu h.) 107b-5

h.+lar 112b-11; 117b-7; 125b-6; 155a-26; 155b-9; 189b-7; 197b-24; 198b-29

h.+lar dökül- 194a-19

h.+lar in- 159b-4

h.+lar ol- 123b-4; 167a-8; 168a-14

h.+lar peydā it- 106a-28; 149b-25; 150a-2; 157b-29

h.+lardan (bağırsaklar h. temizlen-) 177b-15

h.+lardan (bağırsakları gāliz h. pāk eyle-) 114b-20

h.+lardan (balgamlı ol- h.) 122a-12

h.+lardan (gāliz h. olan öksürük) 122a-7; 155b-8

h.+lardan (gögüs içinde yaramaz h.) 112b-2

h.+lardan (hām hıltlardan ol- arqa ağırlarına nef' it-)120a-13

h.+lardan (ıssı h. olan şişlere nef' it-) 137b-7

h.+lardan 112b-2; 113b-9; 114b-20; 120a-13; 122a-7, 26; 137b-7; 155b-8; 177a-16; 177b-15; 184b-28; 186b-21; 194a-19; 196b-18

h.+lardan 113b-9; 184b-28; 186b-21; 194a-19; 196b-18

h.+lardan ol- 104b-5; 122a-26; 177a-16

h.+ları (çig ol- hıltları ishāl eyle-) 123b-1

h.+ları (ğalīz h. āsānlığıyla çıkar-) 188b-16

h.+ları (ğalīz ol- h.) 121b-9

h.+ları (gögüsde ol- artık h. çıkar-) 121b-15

h.+ları (gögüsde ol- hıltları cilā it-) 122b-15

h.+ları (gögüsde olan h. tükür-) 114a-14

h.+ları (koyu h. cilā it-) 131b-5

h.+ları (koyu ol- h. toğrayup kuşdur-) 133a-22

h.+ları (koyu ve yağlu h.) 122a-29

h.+ları (öykende ol- ğalīz h. erit- gider-) 160b-13

h.+ları (şafrādan ol- ince h. pişür-) 155b-2

h.+ları (şafrāvī olan h. çıkar-) 122b-1, 3; 158a-11

h.+ları (südde idici h. çıkar-) 125b-8

h.+ları 102b-7; 107a-21; 108b-19; 111a-22; 112a-18; 112b-25; 113b-2; 114b-28; 115b-26; 118b-4; 121b-4; 124a-25; 126a-8; 126b-9; 128a-29; 147a-11; 155b-29; 159a-16; 160b-8; 164b-13; 166b-14; 171a-13; 172a-8; 174a-21; 181b-10; 185a-6; 187b-2; 189b-4; 196b-6, 11; 199a-7

h.+ları 133b-13; 145a-26; 145b-14; 148b-19; 155a-6; 156a-8; 178b-22

h.+ları çek- götür- 152a-3

h.+ları çıkar- 120a-8; 121b-23; 153b-7; 177a-16

h.+ları dökül- 141b-21

h.+ları erit- 112a-15; 187b-20

h.+ları ğalīz it- 155b-7

h.+ları gider- 126b-11; 128a-4

h.+ları harekete men^c it- 170b-25

h.+ları idrārile çıkar- 156b-14

h.+ları incelt- 124a-24; 125b-5; 166b-4, 13; 167a-15; 177b-18; 184b-4; 199b-23

h.+ları ishāl eyle- 146a-19; 188b-12

h.+ları ishāl ile çıkar- 115b-26; 189b-4

h.+ları qabūl it- 105b-15; 164b-13

h.+ları kaṭ it- 126b-9; 159a-16; 196b-6, 11; 199a-7

h.+ları kes- 155b-29

h.+ları kes- toğra- 107a-21

h.+ları kopar- ziyāde yardım it- 114b-28

h.+ları kurut- 185a-6

h.+ları pişür- 102b-7; 104a-15, 18; 114a-21; 166b-14; 187b-2

h.+ları taḥlīl it- 124a-25; 172a-8

h.+ları taṭīf it- 121b-4; 126a-8; 147a-11; 160b-8

h.+ları tükür- 112a-18; 174a-21

h.+ları toğra- cilā it-113b-2; 128a-29

h.+ları toğra- erit- 112b-25

h.+ları toğra- kes- 108b-19

h.+ların (sevdā h. ziyāde it-) 111a-22

h.+ların taṭīf it- 171a-13

h.+larıñ dökül- 131a-21

h.+larıñ ğalīzliğini gider- 156a-7

hılt II yoğun sıvı

h. (turbdan ol- h.) 126b-7

hımmaş *Ar.* nohut

h.-u'l-emîr 164b-1

hımmaşu'l-emîr *Ar.* bey nohudu

h. 164b-1

hınnā *Ar.* bk. hınnā; kına

h. 128b-20; 140b-13; 142b-17; 144b-14, 24; 147b-25; 192b-3; 195b-4

h. yağı 140b-13; 195b-4

h.+nuñ 192b-3

hınnā *Ar.* bk. hınnā; kına

h. 121b-17

hınṭa *Ar.* buğday

h. 107b-11

hınṭa-yı rūmiyye *Ar.* çavdar

h. 136a-13

hınzîr *Ar.* domuz

h. 195a-1

h.+dan 110a-19

h.+ı (yabān h. sidügi) 195b-21

h.+lara 153b-20

h.+ları 134a-20

h.+uñ 125b-7; 129a-3

hırbak *Ar.* bertaniki bitkisinin ince kökleri

h. 111b-15; 154b-12

hırızma (?) yakılmış kireç

h. 170a-15

hıṭayî *T.+Ar.* Çin'e ait

h. 130a-26

h.+si 130a-27

hıyār *Far.* salatalık, hıyar

h. 110b-12; 117a-27; 122a-17; 157b-23; 158a-12, 20; 181b-17

h. içi 110b-12; 122a-17; 158a-5

h. tohumu 122a-17

h. turşusu 158a-19

h. yaprağı 103a-29

h. yemişi 171b-7

h.+dan 158a-16

h.+dur 158a-3

h.+ı (eşek h.) 103a-29

h.+ın suyu 130b-12

h.+uñ 157b-25

h.+uñ eyüsi 158a-3

h.+uñ harāreti 157b-26

h.+uñ içi 158a-4

h.+uñ kuru- kabuğı 158a-21

h.+uñ üzeri 130b-16

hıyārşebēh *Far.* bk. hıyār-ı şenbe, hint hıyarı

h. 158a-23

hıyār-ı şenbe *Far.* bk. hıyārşebēh, hint hıyarı

h. 116b-2; 158a-23; 159a-4

hıysevān *Ar.* kırmızı hurma

h. 159b-17, 18

hicāb *Ar.* zar

h.+larda 130b-11

hicārī *Ar.* taşlara ait

h.+dür 150a-19

hicāzī *Ar.* Hicaz'a ait

h. 144a-14, 187b-21

h.+si 187b-22

hîç *Far.* hiç

h. 131a-13; 180a-22

h. birisi 182a-4

h. birisin 136a-1

hiddet *Ar.* kızgınlık, hiddet

h.+i 155a-8

hiffet *Ar.* çabuk hareket etme yeteneği

h. 136b-28; 188b-5

hikāyet *Ar.* hikayeler, öyküler

h. eyle- 103b-2

h. it- 106b-26; 167a-21

h. olın- 182b-5

hikmet *Ar.* hikmet

h. (tîn-i h.) 189a-3

h.+le (tîn-i h.) 100b-1

hilāf *Ar.* karşıt, zıt

h. 199b-26; 199b-29; 200a-1, 11

h.+dan 200a-1

h.+ına 199b-27

hilāliyye *Ar.* kırlangıç otu

h. otı 192a-16

hîle *Ar.* hile

h. it- 107a-4; 118a-13; 118b-13; 129b-13; 138b-2; 144a-25; 160b-22; 173b-15; 186a-19, 22, 26; 191a-6

hilelü *Ar. +T.* hileli

h. ol- 138b-1; 186a-23

h.+ler 186a-22

h.+si 129b-15; 138a-29

hiltis (?) kaşnı, kadiağacı, şeytanboku bitkisinden çıkarılan bir tür tıbbi zamlık

h. 193b-29

himār *Ar.* eşek

h. otı 148b-12

h.+lar 148b-12

hind *Ar.* Hint

h. 116b-17; 118a-19; 130a-29; 135b-6; 145b-3; 158a-24

h. (ehl-i h.) 118a-10

h. (tā'ife-yi h.) 145a-27

h. cāniblerinde 180a-13

h. deryāları 139b-21

h. tağlarında 160a-27

h. tuzı 116a-26; 116a-28; 153a-19

h. yaprağı 131a-11

h.+de 106b-22; 117b-29; 118b-20; 120b-15; 123a-7

h.+den (vilāyet-i h.) 142b-19; 157b-8; 181b-16

h.+den 120b-14; 134a-24; 144b-1; 144b-11; 145a-16; 183b-5

h.+in 134a-24; 134b-29

h.+le 130a-28

h.+ün 130a-29

hindī *Ar.* Hindu, Hintlere ait

h. 130a-26; 130a-29; 144a-9

h. (cāvşir-i h.) 142b-19

h. (cedvār- h.) 130a-21

h. (ḥāh-ı h.) 158a-14

h. (havlān-ı h.) 144b-13; 191b-21

h. (sādec-i h.) 118a-17

h. (sünbül-i h.) 116a-29; 177a-29; 177b-8; 177b-19; 178a-21; 180a-26

h.+den 134b-29

h.+den (sünbül-i h.) 134b-18

h.+den ta' rīb olun- 117b-27

h.+dür (kurtum-ı h.) 135b-18

h.+dür 118a-18

h.+le 130a-28

h.+si 145a-20

h.+sinüñ 145a-19; 145b-4

h.+üñ ğayrı yirleri 130a-29

h.+ye (cedvār- h.) 135a-11

hindibā *Ar.* hindiba otu

h. 121b-6; 131a-13; 153a-6; 172a-6

h. şuyı 159a-1

h. yaprağı 160b-6; 180a-13

h.+dur 184a-5

h.+nuñ 102a-24

hired *Ar.* zerdeçal

h. 192a-18

hiss *Ar.* his, duyma, hissetme

h. 129b-28; 132b-18; 159a-20

h. (ālāt-ı h.) 178b-17

hokka *Ar.* hokka, küçük yuvarlak kutu

h. 124b-14; 137a-24; 197b-26

horasān *Far.* İran'da bir vilayet

h. 118a-19

h. (vilāyet-i h.) 109b-26

h.+da (vilāyet-i h.) 170b-23

horasānī *Far. +Ar.* Horasan'a ait, Horasanlı

h. (tere-yi h.) 117a-8, 12

h.+dür (tere-yi h.) 171b-14

h.+dür 160b-19

horulda- horuldamak

h.-maya 164a-19

h.-yan 164a-18

horūs *Far.* horoz

h. 109b-5; 123a-9, 15, 23, 27; 123b-11; 124a-6; 151b-25; 152a-15, 20; 160a-26

h.+lar 123a-14

h.+laruñ 162b-29

hōş *Far.* hoş

h. 133b-28; 137b-13; 143b-22; 166b-9; 167b-1; 174b-23; 188a-26; 192b-21

h. koğu 135a-1; 168a-3

h. koğulu 104b-10; 137b-20; 163a-12

h. koğ- 135a-21; 156a-26

h. koğu 183b-4; 184a-28

h. koğulu 184a-27

h. it- 103b-23; 113a-2; 114a-26; 135a-2; 147a-19; 149b-8; 151b-20; 157b-11; 168b-5; 192b-14; 200a-9

h. ol- 102b-9; 104a-8, 12; 109a-4; 114a-12; 114b-18; 115b-23; 118a-11; 122b-8; 149b-3; 150a-10; 163b-13; 168a-4; 171a-14; 173a-17; 199a-22

h. rāyihalı 103b-29; 106b-11, 13, 14; 108b-2; 111b-13; 115b-10; 116b-12, 25; 117b-11; 127b-14, 20; 135a-1; 136b-24; 149a-11; 200a-14

h. yağ 190b-9

h.+dur 106a-2; 115a-13; 118a-16; 137b-14; 140a-6; 149b-18; 168b-1; 172b-27; 178b-29; 183b-8; 184a-16; 189a-25; 196a-11; 200a-3

h.+rekdür 112a-11

hōşça *Far. +T.* hoşça

- h. it- 149b-13
- h.+dur 143a-4
- hōşluk** *Far.+T.* bk. hoşluk, hoşluk
- h. vir- 114a-28; 158a-6
- h.+a (hōşlığa) 127b-6
- hōşlu** *Far.+T.* hoşlu
- h. 148b-25
- hoşluk** *Far.+T.* bk. hoşlık, hoşluk
- h. 175a-9
- hubş** *Ar.* kalitesiz ve kötü olmak
- h.-ü'l- ḥadīd 164b-29
- hubşü'l-ḥadīd** *Ar.* demir talaşı, cüruf
- h. 164b-29
- hubūbat** *Ar.* tahıl, hububat
- h.+dan başka 109a-23
- hucūṭ** *Ar.* vücut
- h. 180b-14
- hufā** *Ar.* (çeşitli Arap lehçelerinde)
hasır otu, su kamışı
- h. 142b-28
- hukne** *Ar.* şıringa; lavman, makattan
kalın bağırsağa şıringa ile ilaçlı su
verme
- h. 128a-14; 164a-16; 189a-21
- h. idin- 158b-22; 159a-14
- h. it- 103a-4; 103b-19; 105a-8; 114a-
25; 127a-26; 128a-13; 129a-9, 11;
136a-17; 141b-23; 144b-8; 162a-12;
168b-17; 172a-12; 174a-6; 183a-7;
186a-4; 187a-26; 190a-20; 191a-17;
193a-16; 194a-20
- h.+ler it- 145b-25
- h.+lere 156b-27
- h.+lere gir- 122b-5
- h.+ye kat- 105a-24
- hulefā** *Ar.* düğün otu, kurbağa otu
- h. 175b-13
- hūlencān** *Far.* havlincan otu
- h. 157b-8, 20; 167a-10
- h.+dur 167a-19
- hulten** *Ar.* bestinac otu, haseke otu
veya hasiçi otu
- h. 151b-4
- hulūvv** *Ar.* boşluk, boş olma durumu
- h. 192b-19
- h.-ü 'ṭ-ṭa' am 192b-19
- humār** *Ar.* bk. humār; sarhoşluk
- h.+a nef' eyle-100b-20
- humār** *Ar.* bk. humār; sarhoşluk
- h.+ı 186b-1
- h.+ına (şarāb h.) 179a-13
- h.-ı bevli 195b-22
- humeyr** *Ar.* eşekler
- h. 148b-12
- humma** *Ar.* bir çeşit balık suyu
- h. 116b-14
- h. (mā'ül-h.) 116b-14
- humma** *Ar.* sıtma
- h. 146b-11
- h.-yı dıkk 129a-21; 196b-17
- h.-yı rıb' 122b-28; 160b-28; 163a-27
- hummeyāt** *Ar.* hummalar, ateşli
hastalıklar
- h.-ı balgamiye 192b-24

h.-ı hāra 192b-24

humre *Ar.* yılançık hastalığı, kemik veremi streptokok denilen denilen mikrobun bir sıyrık ya da yaradan bulaşarak sebep oldukları hastalık

h. 102a-4; 103b-9; 141b-20; 155a-22; 171b-21, 26; 180a-1; 182b-16; 186b-4; 187a-24; 189b-22; 194a-14; 198b-12

h.+si 192b-26

humur *Ar.* demirhindi

h. 118b-20

huneyn *Ar.* bir hekim adı

h. 179a-7

hunfesā *Ar.* bok böceği

h. 108a-11

hur *Ar.* bağımsız, hür (metinde karışık olmayan, saf anlamında)

h. (t̄in-i h.) 109a-2, 3

h.-ü 'l-^c aşāfir 127b-28

hurmā *Far.* hurma

h. (dişi h.) 149a-22

h. (hūş h. yaprağı) 142b-28

h. (süd içinde ıslan- h.) 151a-6

h. (tāze h.) 106b-12

h. 135b-20; 145b-27; 148b-21, 23; 149b-16, 17, 28; 150b-4, 8, 10, 12, 17, 26, 28; 151a-1, 5, 9

h. ağacı 149a-18; 166a-11

h. ağacının budağının cāk yukarısı 151a-18

h. ağacının başının filizi 149b-1

h. çağlası 159a-9

h. çekirdeği 157a-9

h. çekirdeğinin ṭabī^c atı 151a-11

h. çiçeği 148b-22; 149a-15; 149b-15; 159a-8

h. çiçeği yağı 159a-8

h. çubuğı kabuğı 166b-4

h. enāfinuñ eyüsi 150b-9

h. kuruğı 149b-28; 150a-2; 150a-9

h. kuruğı rubbı 159b-15

h. kuruğının eyüsi 150a-13

h. kuruşu 150a-19; 150b-7

h. pekmezi 160a-16, 17

h. salkımu 158a-27

h. şıkındusu 108b-27

h. şarābı 145b-23; 149b-7; 165a-9; 197a-2

h. yaprağı 142b-27

h. yemek zamānlarının eyüsi 151a-8

h. yemişi 150a-19

h. yüregi 151a-18

h.+dan (erkek h. ol-) 149a-25

h.+dan (kuru h. ol-) 106b-15

h.+dan (kuru h.) 106b-12

h.+dan (tāze h.) 106b-15

h.+dan 106a-25; 106b-18; 148b-25; 149a-25; 149b-12; 150b-1, 23; 159b-15; 160a-22

h.+dan 160a-22

h.+dan nef^c bul- 150b-23

h.+dan ol- 149b-12; 159b-15

h.+dur (ekşi ol- h.) 149b-29

h.+dur (kızıl h.) 159b-18

h.+dur (şaru h.) 159b-18

h.+nuñ 150b-16

h.+nuñ ef^c ali 150a-17

h.+nuñ kuruğı 159b-17

h.+nuñ ol- 150a-7

h.+nuñ tabi^c atı 150a-22

h.+nuñ tal^c ı 149a-21

h.+nuñ yeşil kuru- 150a-29

h.+ya (kuru- ol- h.) 150a-6

h.+yı (erkek h.) 149a-22

h.+yı 150a-26; 150b-16; 160a-16

h.+yı ıslah it- 151a-11

h.-yı libā 151a-29

huruf *Ar.* tere otu.

h. 121a-25; 162a-12

h.+dur 121a-23

huruf-ı bābīlī *Ar.* evlerin üstünde yetiştirilen tere otu.

h. 122a-19; 122b-17

hurufü'l-mā *Ar.* su teresi, su içinde ve suya yakın yerlerde biter.

h. 122b-18

huruf-ı müşriķ *Ar.* bir tür tere otu

h. 122b-10

hurufü's-suṭūh *Ar.* evlerin üstünde yetiştirilen tere otu

h. 122a-18

hūş *Ar.* hurma yaprağı

h. 142b-28

hūş *Ar.* hasır otu, su kamışı (hurma yaprağına benzediği için bu isim verilmiş)

h. 142b-27

huşa *Ar.* er bezi, haya

h.-s-şā^c leb 165b-15

huşa's-şā^c leb *Ar.* tilki hayası otu

h. 165b-15; 166a-20

huşūş *Ar.* konu, madde

h. 113a-22; 124a-7; 160a-13; 167a-3; 181b-2; 196a-19

h.+da 102b-29; 136a-14; 160a-22

h.+ında 191a-21

h.+lar 199b-23

h.+larda 118a-13; 150b-27

huşūşān *Ar.* hususen, bundan başka

h. 101a-12; 101b-17, 21; 102a-14; 102b-22; 104b-13; 105a-15; 106b-13; 107b-17; 108b-7; 109a-7, 13, 17; 109b-8; 110a-26; 111a-8; 112a-28; 113a-15; 113b-11; 114b-4, 17; 115b-5; 116a-11; 117a-23, 26; 117b-20, 22; 118a-5; 119a-1; 119b-9, 17; 120a-22; 122a-10; 123b-8, 10, 21, 27; 125b-22; 126a-7; 126b-17; 129b-26; 130b-15; 131b-7; 132b-12; 133a-23; 134b-4; 135a-26; 135b-10; 136a-4; 136b-19; 139b-4; 141a-2, 4, 16; 142a-29; 142b-1; 143a-14; 144b-5; 147a-29; 147b-27; 148a-2, 6, 17; 150a-3, 7, 12, 24; 150b-1; 151a-7; 151b-1, 19; 152b-10; 158b-24; 159a-3; 160b-9; 162b-29; 164a-12; 164b-24; 165a-26, 28; 166a-24; 167a-2; 167b-22; 175b-2; 177a-14, 29; 177b-3; 181a-9, 18; 183a-15, 19; 183b-15; 184b-3; 185b-26; 186b-2; 191b-2; 193a-28; 194b-14; 195a-19; 195b-17, 25; 196b-22; 197b-5; 198a-16, 20; 198b-15; 199a-9, 13, 14; 199b-2

husyu'd-dīk *Ar.* horoz hayası otu

h. 152a-20

huşūnet *Ar.* sertlik, katılık

h. 114a-14

huẓaẓ *Ar.* topalak, kırkboğum

h. 127a-22; 144b-23

h.+da 127a-22

h.-ı mekkî 144b-13; 192a-23

hūzaẓ-ı mekkî *Ar.* topalak bitkisinin bir türü

h.-ı mekkî 144b-13; 192a-23

hūnnāb *Ar.* çiğde ağacı

h. 147b-18; 148a-18

h.+uñ kurası 147b-25

hūsnū yūsuf *Ar.* üzerlik, nazar otu, kuduz otu

h. 146a-27

hürmüz *Ar.* İran körfezinde bir şehir

h. diken 144b-29

h. hāyası 144b-29

-1-

ılan bk. yılan; yılan

1. 112b-14; 113a-21, 24; 113b-14; 122b-29; 129a-1; 130a-23; 140b-9; 152a-13; 164b-21; 167b-24; 175b-26; 196a-19

1. ol- 130b-7

1. şarımsağı 196a-13

1.+a 161a-26

1.+lar 121b-16; 126a-17; 140b-16; 178b-19

1.+lardan 161a-25

1.+ları 174a-18

ılavus *Yun.* bir kulunç tipi

1. 139b-4

ılğun ağacı ılgın ağacı, ılğingiller ailesine ait bir bitki cinsidir

1. 119b-18; 137b-14; 167a-23

ılıcak biraz ılık, ılıkça

1. 150b-29; 198b-22

ılt- ıltmak

1.-up (ılıdup) 123b-24

ınçkırık hıçkırık

1. 177b-5; 184b-12

1.+ı (ınçkırığı) 103b-16; 167a-14

ınlan- inlemek

1.-an 186b-24

ırak uzak

1. 132a-4; 167b-27; 180a-18

1. iken 149b-16

1. ol- 150b-3

1. olmak gerek 101a-25

‘**irāk** *Ar.* Irak ülkesi

‘1.+a 176b-22

‘1.+da 142b-29; 170b-21

‘1.+ı (tā’ife-yi ‘1.) 191b-12

‘**irākī** *Ar.* Irak’a ait

‘1. (misk-i ‘1.) 176b-22

ıraklık uzaklık

1.+ına (ıraklığına) göre 107b-28

ırğalan- iki yana hafif hafif sallamak, sarsmak

1.-mağ 173b-27

1.-miş 119a-9; 128b-23

ırğalat- sallamak, yerinden oynatmak

1.-dum 139b-10

‘**ırk** *Ar.* damar, kök

‘1.-u‘l-kāfūr 183b-4

‘1.-u‘t-tayyib 183b-4

‘1.-u’ n-nisa 125a-14; 152b-9; 156a-6;
156b-14; 162a-12; 163a-27; 170a-25;
174a-3; 178a-4; 187b-9

‘**ırķu’ n-nisa** *Ar.* siyatik siniri ve
bundan kaynaklanan siyatik ağrısı

‘1. 109b-19; 122a-28; 122b-5; 125a-
14; 126a-24; 146a-23; 152b-9; 156a-6;
156b-14; 162a-12; 163a-27; 170a-25;
174a-3; 178a-4; 181b-11; 183a-7;
187b-9; 190a-21

‘1.+ya 121b-19; 130a-1

‘**ırķu’ l-kāfūr** *Ar.* kafur ağacının kökü

‘1. 183b-4

‘**ırķu’ t-tayyib** *Ar.* hoş kokulu kök

‘1. 183b-4

ırmak ırmak

1.+lar 164b-2

1.+larda 139b-20; 164b-4, 23; 198a-4,
5

ıspanak *Yun.* ıspanak

1. 110b-1

ısfahān *Far.* Isfahan

1. 145b-3

ısın- ısınmak

1.-mış 123b-26; 162a-3

ısıdıcı bk. ıssıdıcı; ısıtıcı

1.+dur 124a-21

ısr- ısırmak

1.-duğı 173a-4

1.-duğı 115a-18; 119a-20; 127b-19;
187a-20; 196b-3

1.-duğın 184a-4

1.-duğına 104a-27; 108a-5; 112b-14;
119b-29; 129a-2; 130a-12; 131a-19;
151a-29; 174a-2; 196a-21

1.-duğları 113b-14; 117a-14; 195a-16

1.-mağla 166b-16

1.-maz 161a-30

1.-mış ol- 152a-13; 195a-13

1.-ur 161a-29; 192a-24

ışırıl- ısırılmak

1.-an 132a-24

1.-duğda 188a-26

ışırma ısıрма

1.+sına 107a-9; 122b-29; 126a-17;
130a-23; 164b-21; 196a-19

1.+sından men^c it- 193b-26

ışırık ısırık

1.+ı (yılan ışıruğı) 163a-2

ısıt- bk. ıssıt-, ısıtmak

1.-mağa 134b-16

1.-up (ısıdup) 124a-18; 146b-26; 198b-
16; 199a-3

ısıtma ısıtma

1.+sı 167b-8; 197a-8, 9; 198b-16;
199a-3

ışkordiyun *Yun.* sarımsak

1. 196a-12

ışla- ıslamak

1.-duğları 191b-27

1.-mayup 172a-1

1.-rlar 172a-1

1.-salar 147b-29

1.-ya 159a-25

1.-yup 107a-2; 124b-22; 130a-16; 132a-17; 135b-13; 137b-3; 138a-29; 138b-12; 142b-23; 143a-9; 144a-18; 148a-7; 151a-2; 159b-11; 170b-8; 173a-22; 174b-22; 182b-13; 190b-14

ıslāh *Ar.* düzeltme, iyi duruma getirme

1. 102b-17; 115a-1; 128a-8

1. (beyni 1. it-) 108b-4

1. (edviye-i 1.) 167a-16

1. eyle- 109a-11; 149a-2; 156b-28; 175a-15

1. gel- 149a-22

1. it- 101a-2; 103a-21; 107b-10; 108b-3; 109b-4; 110b-12; 111a-21, 28; 112b-24; 113a-23; 115a-3; 115b-9, 12, 17; 116a-25; 116b-21; 118a-9, 28; 121b-7; 122a-18; 123a-13; 123b-12, 19; 125b-10; 126a-22, 23; 128a-16; 128b-17; 130a-14; 130b-21; 131b-16; 132a-26; 134b-5, 19, 20; 135b-16; 140b-27; 143a-19; 143b-27; 145b-12, 17; 146a-24; 150a-26; 151a-11; 153b-13; 154b-18; 157a-13; 157b-20; 158b-13; 163a-28; 166b-24; 167a-13, 15; 167b-6; 168a-15; 168b-3; 172a-21; 175b-25; 177a-20; 179a-15; 185a-6; 186a-29; 186b-27; 187b-18; 188b-24; 189b-17; 192a-30; 200a-15, 18

1. ol- 116a-15

1. olun- 101a-28; 101b-24; 111a-27; 116a-14; 116b-3; 118b-12; 122b-7; 151a-2; 153b-18; 154b-17; 168a-15

1.+a ihtiyācları yok 120a-20

1.+a muhtāc degül 115a-3; 123b-16

1.+dan kal- ol- 151a-10

1.+1 (pāzīnuñ 1.) 102a-22

1.+1 105a-26; 107a-18; 111b-1; 115b-1; 115b-16; 116a-20; 117a-27; 124a-10; 127b-9; 130a-15; 135b-26; 146a-24;

147b-24; 148a-4; 150b-3; 150b-5; 160a-23; 160b-15; 173a-25; 179b-10; 186a-13; 194b-18; 197a-4

ıslan- ıslanmak

1.-miş 126a-23; 150b-3, 6, 28; 151a-6; 160b-2

1.-miş+iken 192a-9

1.-mışı 158b-28

1.-up 129b-14

ıslat- ıslatmak

1.-salar 106a-29; 170b-12

1.-up (ısladup) 140b-1; 153b-23; 155a-3

ıslayuko- ıslayıp koymak

1.-rlar 153b-25, 26

ısıcak sıcak

1. 195b-7

1.+iken 109a-25; 27; 196a-6

ıssıdıcı bk. ısıdıcı; ısıtıcı

1.+dur 167a-28

ıssılık bk. ıssilik; sıcaklık

1.+1 (ıssılığı) 167b-8

ıssıt- bk. ısıtmak; ısıtmak

1.-up (ıssıdup) 152b-29; 161a-7

1.-ur (ıssıdur) 167a-29

ıssuz ıssız, tenha

1. 197b-10

ıstılāh *Ar.* bir bilim veya sanat dalına özgü kelime, terim

1. 199b-29

ıstırāb *Ar.* ıstırap

1.+1 164a-17

ıtlāk *Ar.* isim verme

1. olın- 114a-7; 119b-5; 121a-25, 27;
127a-21; 129a-7; 129b-7; 132a-6;
140a-9; 148b-1; 152a-28; 154a-15;
157a-22; 181b-23; 182a-7; 184a-13;
198b-6

1. it- 143a-12; 146a-14; 157b-26; 171a-
24; 173a-28; 181b-24

1.+1 163a-17

ıtlākāt *Ar.* isim vermeler

1.+dan 182a-3

ıtrıyyet *Ar.* güzel kokular, parfümler

ı1.+i 184a-28

ıztırāb *Ar.* ıstırap

1. 114a-24; 116a-14; 116b-9; 128a-9;
145b-19

1. vir- 135a-9; 142a-25

1.+1 175a-14

ıztırābsuz *Ar.+T.* ıstırapsız

1. 110b-10

-i-

ibik ibik

i.+i (ḥorūs ibigī) 151b-25

ibil *Ar.* dişi deve

i. (bevlü'l-i.) 161a-15; 161a-22

i. (lisānū'l-i.) 175a-4

i. (ra'yü'l-i.) 175a-4

ibn-i baytār *Ar.* o dönemlerde yaşamış
bir hekimin adı

i. 115b-29; 143a-26

ibn-i cemī *Ar.* o dönemlerde yaşamış
bir hekimin adı

i. 133b-14; 176b-2

ibn-i cūlcūl *Ar.* o dönemlerde yaşamış
bir hekimin adı

i. 145a-14

ibn-i hebītem *Ar.* o dönemlerde
yaşamış bir hekimin adı

i. 145a-14

ibn-i semhūn *Ar.* o dönemlerde
yaşamış bir hekimin adı

i. 134b-10

ibn-i vākid *Ar.* o dönemlerde yaşamış
bir hekimin adı

i. 134b-10; 192a-13

ibn-i zekeriyyā *Ar.* o dönemlerde
yaşamış bir hekimin adı

i. 139b-6

ibrīşim *Far.* bükülmüş ipek, ipek ipliği

i. 155a-13, 14

i. (ḥām i.) 155a-12

i.+den 110b-18

i.+ün 155a-13

ibtāl *Ar.* iptal.

i. eyle- 103a-23

ibtidā' *Ar.* başlangıç

i. 129a-4; 129b-5; 133a-1; 159a-8;
161b-1; 175b-15; 176b-20; 178b-19

i. it- 178b-14

i.+da iken 172a-9

i.+sı 149b-17

i.+sına 172b-21

i.+sında 106a-7; 128a-13; 130b-13;
140a-3; 172a-11; 195a-15

ibtidā'en *Ar.* ilkin, en önce, başlangıç
olarak

i. 131b-27; 176b-22

icrā *Ar.* bir şeyi yapma, bir buyruğu yerine getirme

i. 126a-1

i.+sından 105b-3

i.+ya 112a-26

ictihād *Ar.* yasalarda ve örfte açıkça hüküm bulunmayan hallerde yüksek yasama organının bildirmiş olduğu görüş

i.+ına göre 106a-12

ictināb *Ar.* sakınma, çekinme, uzak durma

i. 131b-15; 145b-5; 147a-26

i. et- 107a-23; 143b-28; 154a-3; 199a-25

iç iç

i. (iç ağrısına) 196b-16

i. (iç ağrılarına) 181b-1

i. (iç derileri) 162b-29

i. (iç derisini) 123a-23

i. (iç yağı) 129a-3; 142a-10; 152b-12; 190b-5; 193a-15

i. (iç yağın) 119a-15

i. (iç yağını) 123b-24

i. (iç yağıyla) 114a-3; 125b-7; 149b-7; 162b-10; 162b-11; 185b-4; 185b-8; 197a-16

i. (iç yağlarından) 110b-3

i.+dür 144a-1; 144a-2

i.+i 103b-5; 110b-21; 111a-7; 113a-9; 118a-24; 119a-21; 119a-23; 119a-27; 123b-26; 124b-5; 127b-17; 131b-13; 132a-2; 132b-8; 133a-3; 135a-18; 136a-21; 137a-15; 142b-14; 145a-22;

146a-3; 146a-9; 151b-16; 152a-29; 156a-23; 158a-4; 158a-5; 158a-13; 162b-1; 164b-27; 165b-20; 165b-27; 166b-3; 167b-25; 168a-4; 167b-29; 168a-26; 169b-28; 171b-11; 181a-26; 182b-8; 181a-26; 183a-3; 188a-4

i.+idür 184b-26

i.+in 133a-17, 19; 173a-11; 174b-15; 190b-5; 191b-3

i.+inde 100b-16, 29; 102a-2; 102b-9, 20; 103a-5, 9, 25; 103b-5, 29; 104a-21, 23; 104b-27; 105a-14, 19; 106a-9, 29; 106b-2; 107a-2, 11; 107b-1, 5, 17; 108a-15; 108b-23; 109a-29; 110a-27, 29; 110b-4, 28; 111a-5, 26, 27; 111b-2; 112a-19; 112b-2, 16; 114a-12; 115a-4, 14, 21; 115b-5, 13, 22; 116b-6, 15, 25; 117b-9, 13, 21; 118b-24; 119b-23; 120a-6; 120b-2, 8, 20; 122a-21; 122b-13, 14, 18; 123a-25; 124a-17; 124b-6, 10, 14, 16, 19, 22; 125a-16; 125b-26; 126a-23; 129a-11; 129b-14; 130a-16; 130b-6; 131a-5; 131b-21, 24; 132a-16, 17; 133a-4; 133b-3; 135b-11, 13, 21; 137a-16, 20, 24, 26, 29; 137b-3; 138a-1, 17; 138b-28; 139a-11, 16, 18; 139b-15; 140b-1, 11; 141a-3; 141b-9, 12; 143a-29; 143b-9; 144a-18; 145a-11, 24; 146a-7, 8; 146b-7; 147a-24; 147b-29; 148a-7; 149a-6, 11, 18; 150a-12; 150b-28; 151a-2, 6; 151b-24; 153b-1, 23, 24; 154a-6; 155a-3, 10; 155b-28; 156b-1, 7; 157a-4; 157b-2, 4; 158b-2, 15, 18; 159a-25; 159b-11; 161b-5; 162a-8, 17, 25, 26; 162b-2; 163a-11, 20; 164b-17; 165a-24; 166b-18; 167a-27; 168a-29; 169b-15, 23, 26; 170b-8, 12; 171a-4, 7; 171b-2, 8, 9, 17; 172b-11; 173a-2, 3, 22, 23; 173b-25; 174b-20, 22; 175b-1, 19; 176a-30; 178a-4; 178b-21; 179a-17, 29; 181a-16; 183a-4, 10; 184b-18; 185a-9, 24; 185b-19; 187a-15; 187b-20, 26; 188a-5; 190a-20; 190b-8, 14; 191b-20; 193a-8; 195a-10, 28; 195b-3, 15; 196a-22, 29; 196b-

4; 197a-18, 22, 23; 197b-14, 26, 27;
198a-22; 198b-9, 20, 22; 199a-16

i.+indedür 148a-28;

i.+inden 100b-3; 109a-19; 111a-13;
121a-6, 7, 10; 126b-22; 127b-8; 134b-
2, 23; 136a-9; 144a-16; 145a-9; 153b-
5; 154a-14; 160a-9; 164b-12, 16; 165a-
6; 170a-13; 171a-6; 172a-3; 172b-26;
173b-8; 174a-22; 178b-5; 181b-19;
183a-1; 187a-19; 189b-3; 190a-26;
197b-19; 198a-29

i.+ine 100b-1; 101a-5, 6; 102a-10, 12;
102b-27, 28; 104a-21; 103b-5; 105b-
14; 108a-16, 17, 19; 112b-4; 115b-11,
22; 116a-21; 116b-15; 117b-4, 12, 13,
21; 119a-21; 119b-23; 120b-6, 7, 8, 17,
18, 20, 22, 24; 121a-4, 5, 7; 122b-27;
124b-18; 126a-1, 26; 126b-18, 19, 20,
22; 127b-9; 128b-9; 131a-6; 132a-19;
133a-7, 27, 29; 134b-24; 136b-7; 137a-
28; 138a-5, 10, 12, 14; 138b-27; 139b-
14, 17; 140b-2, 11; 141a-6, 17; 141b-
12; 143b-19; 149a-8, 14; 151a-7; 153a-
17; 153b-14; 154a-8, 21; 154b-2, 16;
155a-6; 156b-20, 29; 157b-5; 159a-10;
159b-19; 160a-4, 11; 160b-29; 161b-9,
11; 162b-1; 163b-8; 164a-10; 165b-3;
166a-13; 168a-16; 170a-11, 12; 170b-
28; 172a-2; 175a-16, 24; 177a-24;
179a-23, 27; 180b-18; 182a-9; 182b-
13, 14, 22, 23, 25, 28; 183a-10, 11;
185b-10, 14, 25; 187a-18; 188a-22, 27;
189a-4, 10; 190a-10, 11; 191b-2, 8, 10;
193a-7, 29; 195a-26; 195b-21, 23;
198b-10; 199a-5

i.+ini 126b-18; 132b-27; 198b-5

i.+inüñ 132b-4

i.+leri 195a-1

i.+lerin 143b-3; 195a-24

i.+lerinde 103b-4

i.+lerinden 105a-18; 165a-2; 185b-23

i.+leriyle 190b-10

iç- içmek

i.-düğine göre 194b-23

i.-dükden sonra 111b-21; 194b-11

i.-e 113b-6; 115b-15; 130a-2; 148b-8

i.-eler 104b-9; 106a-11; 106b-7; 107a-
19; 110b-4; 110b-10; 114b-4; 116b-8;
128b-2; 131a-11; 132b-15; 141a-9;
141a-11; 141a-27; 143b-5; 143b-12;
149b-8; 150a-16; 152a-23; 153a-19;
153a-21; 153b-13; 153b-16; 153b-17;
153b-23; 154b-23; 158a-19; 158b-12;
160b-2; 163a-22; 172b-2; 172b-4;
175b-4; 185b-28; 199b-18

i.-en 102a-26; 104b-26; 118b-17;
119b-25; 125a-14; 164a-13; 199a-9

i.-enlere 191a-13

i.-enüñ 153b-21

i.-erken 148b-6

i.-erler 146a-20; 154a-26; 169b-8

i.-erseler 141a-9

i.-mege 176a-30

i.-mek 103a-5; 104b-8; 105a-22;
113a-21; 114b-24; 114b-29; 119a-2;
130a-15; 145a-4; 148a-3; 151a-4;
153b-13; 162a-16; 163a-12; 163b-11;
183a-20

i.-mekden 107b-26; 148a-19; 151a-26;
165b-13; 183a-21

i.-mekle 106a-8; 109b-16; 114b-22;
118b-6; 121b-11; 122a-27; 123a-27;
125b-9; 125b-19; 127a-26; 128a-29;
130a-3; 132a-19; 133a-10; 136b-26;
141b-9; 147a-13; 150b-21; 152a-17;
154a-19; 157b-19; 158b-22; 159a-17;
160a-2; 160a-12; 160a-14; 160b-29;
164a-8; 166b-15; 168a-5; 168a-6;
168a-8; 170a-10; 172a-14; 172b-18;
184b-29; 185a-3; 187a-14; 188a-14;

190a-2; 195b-22; 195b-27; 200a-15;
200a-16

i.-meyeler 106b-6; 106b-9; 110a-23;
122b-2; 130a-17; 146b-11; 153a-20;
161a-10; 162a-29

i.-meyüp 154b-23

i.-miş 103a-23; 147a-16; 169a-19;
188a-8

i.-rlerse 151a-8

i.-se 115a-18; 116a-14; 120a-13; 130a-
11, 12; 135b-11; 137a-3; 141b-6; 144b-
22; 145a-11, 12; 152a-14; 156b-13;
159a-7; 163b-13; 169a-20; 178b-2;
183b-22; 186b-22; 195a-14, 15; 195b-
13; 199a-4

i.-se 126b-4; 115a-18; 116a-14; 120a-
13; 130a-11; 130a-12; 135b-11; 137a-
3; 141b-6; 144b-22; 145a-11; 145a-12;
156b-13; 159a-7; 163b-13; 169a-20;
178b-2; 183b-22; 195a-14; 195a-15;
195b-13; 199a-4

i.-seler 100b-15, 17, 19; 101a-3; 102a-
17; 103a-3; 104a-26, 28; 105a-19, 20,
22; 105b-9; 107a-7, 12; 108b-13; 109b-
29; 111b-17, 19, 20, 24, 26; 112a-4;
112b-1, 8; 113a-15; 113b-15; 114a-16;
114b-6; 116b-20; 117a-20; 118a-9;
118b-11; 119b-11, 12, 21, 28; 120a-7,
17; 121b-24, 27; 122a-12; 122b-2;
123a-2, 19; 123b-1; 125a-18; 125b-14;
126a-14, 15, 17; 126b-6, 14; 127a-14;
127b-18; 128b-1, 3, 18; 129a-1, 12;
129b-21; 130a-13, 16; 131a-18, 19;
131b-10, 14, 25; 132a-8, 9, 23, 24;
133a-21, 22; 134a-1, 2; 136a-2; 136b-
16, 19, 20; 137a-2, 5; 137b-4; 138b-20;
140a-15, 19, 28; 140b-17; 141a-25;
141b-11, 23; 142b-15; 143b-14; 144b-
8, 19; 145a-9; 146a-18; 146b-10, 14;
147a-23; 148a-2, 3, 14, 15; 148b-16;
149a-7; 149b-21; 150a-9; 151a-13;
151b-21; 152a-17; 153a-7, 10; 154a-
24; 155b-24; 156a-6, 8, 18; 156b-25;

157a-1, 5, 12; 157b-2, 6, 17; 158a-16;
160a-10, 14; 160b-27; 161a-10; 161b-
21; 162a-29; 163a-1; 163b-8, 17, 29;
164a-11, 21; 164b-15, 16, 21; 165a-9,
10, 15, 25; 165b-12, 22, 29; 166a-10;
167a-14; 168b-16; 169a-2; 170b-8;
172a-4, 23, 26, 28, 29; 173a-6, 10, 14,
19, 21; 174a-1, 3; 174b-23; 175a-11,
13; 175b-19; 177b-5, 17, 20, 26, 28;
178a-2, 4; 178b-10; 179a-1; 179b-6, 8;
180a-8; 181b-1, 2, 10; 182b-11; 183b-
2; 184b-7, 9, 14, 22, 26; 185b-12; 186b-
22; 188a-6; 188b-12, 16; 189b-4, 15;
191a-15, 16; 192b-11; 194a-9; 194b-3,
5; 195a-27; 195b-11; 196a-20, 25;
197a-20; 197b-16, 18, 20, 28; 198a-21;
198b-26

i.-sün 120a-15

i.-üp 123b-29; 155a-1; 164b-20; 173a-
17; 181b-13

içeri bk. içeri; içeri

i.+den 117a-24

içerü bk. içeri; içeri

i. 101b-26; 102a-9; 102a-17; 108b-15;
118b-7; 136b-3; 136b-14; 136b-24;
137b-21; 140a-21; 140b-3; 142a-13;
152a-10; 162b-6; 168b-20; 169a-28;
173a-20; 174a-7; 181a-19; 186b-16;
196a-5

i.+de 103b-15; 105b-7; 110a-1; 113a-2;
116b-20; 122b-22; 135a-22; 156a-10;
157b-18; 158b-10; 165a-13; 170b-17;
172a-4; 172a-7; 172a-7; 178a-6; 183a-
14; 192b-15; 200a-16

i.+den 121b-24; 125a-10; 170a-27;
174a-24; 185b-8; 193b-2

i.+si 129b-10; 134b-2; 143b-22; 143b-
29; 144a-1; 144a-1; 144a-2; 144a-27;
156b-2; 176b-24; 184a-17; 184a-22

i.+sin 195a-3

i.+sinde 103a-25; 107a-22; 122a-25;
124b-4; 137a-14; 181a-29; 182b-20;
184b-29; 198b-9

i.+sinden 120b-6; 165a-28

i.+sine 100b-14; 169a-7

i.+sinüñ 134a-9

i.+ye 127b-10; 168b-19

içil- içilmek

i.-dükde 102b-3; 146a-25; 153a-18

i.-e 150b-22

i.-en 186b-4

i.-mek için 121b-15

i.-meye 117a-20

i.-mez 106a-26

i.-miş 132a-22

i.-se 106b-8; 123b-10; 150a-13; 152a-
14; 186b-1

i.-ür 109a-7

i.-ürse 150a-24

içme içme

i.+den 196a-22

i.+si 102b-3; 121b-22; 122b-1; 127b-
20; 130a-14; 130a-17; 143b-4

i.+sinde 118b-15

i.+sinden 125a-12; 128a-9; 154a-25

i.+sini 148a-19

içün için

i. 100b-24, 25; 102a-11, 18; 102b-17;
103b-28; 104a-7, 10; 104b-26; 108a-
23; 108b-2; 109b-28; 111a-13, 24;
113a-22; 115b-16; 116b-2; 119b-20;
120a-28; 120b-4, 5, 6; 121a-14; 121b-
13, 15; 122b-5; 124a-7; 127a-29; 130a-
4; 130b-12; 132a-14, 18; 134a-15;

135a-23; 138a-4; 141b-22; 142a-25;
143b-19, 25; 144b-10; 145a-28, 1;
146a-15, 16; 148b-8; 150b-5; 151b-5;
152b-17; 153b-9, 13; 154a-12; 154b-6;
155a-21, 26, 27; 156b-27; 157b-27;
158b-28; 160a-13; 160b-15; 161a-13,
17; 162a-11, 12; 162b-18; 163a-15;
163b-8; 164b-19; 165b-10; 166a-12;
167a-3, 4, 5; 167b-19; 168a-11; 168b-
21; 169a-8; 169b-7; 170b-26; 171b-29;
172a-29; 172b-8; 174a-14, 16, 17;
175a-27; 175b-11; 176b-22; 177a-8,
20; 178a-14; 178b-11; 180b-7, 8; 181b-
2; 183a-10; 183b-19; 184a-11; 184b-3;
186b-3; 187a-13, 26; 190a-7; 190b-22;
191a-18; 193a-11; 193b-9; 194a-17;
194b-27; 195a-3, 13, 21; 196a-19;
196b-26; 199b-24

i.+dür 193b-14

içür- içirmek

i.-düm 139b-8

i.-e 110b-6; 116a-17; 147a-2; 186a-4

i.-eler 103b-20; 103b-21; 103b-22;
116a-17; 116b-11; 116b-13; 124a-5;
124a-5; 124a-6; 139b-13; 139b-13;
139b-14; 145a-21; 145a-23; 145a-26;
164a-15; 164a-16; 164a-17; 164a-18;
180b-22

i.-meyeler 116a-16; 116b-3

i.-se 146b-19

i.-seler 110a-5; 111b-21; 111b-28;
119b-25; 123a-24; 143a-17; 143a-18;
144b-27; 147a-1; 155b-11; 158a-22;
162a-10; 163a-3; 164a-7; 169a-20;
185b-7; 186b-13; 188a-8; 188b-17

i.-üp 103b-19; 112a-29; 118b-17;
139b-12; 158b-16; 159b-5; 173b-24;
180b-19; 183a-22; 185b-9; 186a-3;
189a-8; 189a-20; 191a-14; 198b-18;
198b-26

i.-ürler 111a-7; 141a-9; 144b-10; 144b-10; 152b-16; 154a-6; 155a-21; 173b-24; 175b-28

içüril- içirilmek

i.-en 134a-21, 22

idrafis *Yun.* deniz köpüğü

i. 170a-20

idin- edinmek

i.-e (güçle i.) 113b-15

i.-e (murād i.) 199b-1

i.-mede (katık i.) 110b-7

i.-mekle (hukne i.) 158b-22

i.-mekle (tütsü i.) 140b-26

i.-se (yakı i.) 103b-13

i.-seler (hukne i.) 159a-14

i.-seler (meze i.) 148a-5, 6

i.seler (tütsü i.) 140a-16

i.-üp (hazîne i.) 110a-9

i.-üp (katık i.) 126b-8

i.-üp (meze i.) 148b-10

i.-üp (yüzük i.) 110a-8; 188a-12

i.-ür (zahîre i.) 103b-28

idirfi *Yun.* deniz köpüğü

i. 170a-20

idrār *Ar.* idrar

i. 113b-7; 177b-17; 196b-26

i.-ı bevl 172a-27; 194b-3; 199b-23

i. eyle- 124b-23; 126a-15; 137b-5; 140a-27; 196a-19

i. it- 102b-2; 107a-7; 111b-22; 112b-26; 113a-19; 122b-21; 125a-16; 125b-10; 126a-4, 21; 131a-10, 18; 132a-23; 142b-22; 147a-13; 148b-19; 151b-11;

168b-3; 169b-6; 172a-20; 176a-11; 177a-11; 178a-28; 186b-1; 190b-26; 192b-16; 193b-25; 196b-11

i.+ı hayz it- 176a-18

i.+ı ol- 198b-20

i.+ıla 156b-14

iflāk *Ar.* Eflak Prensliği

i. tuzı 104a-20

ifnā *Ar.* yok etme, ortadan kaldırma, malı boş yere harcama

i. it- 149b-25; 180b-5

ifsād *Ar.* karıştırma, kargaşa

i. it- 170b-9

i.+ına 179b-29

igne iğne

i. 169a-4; 175b-17; 198a-22, 29

igren- iğrenmek

i.-meyüp 148a-19

ihrāc *Ar.* ihraç

i. it- 101a-29; 169b-12; 171a-13; 192b-26

ihtikān *Ar.* kabızlık hallerinde şırınga ile bağırsağa su verilmesi, lavman yapma

i. it- 101b-7; 195b-8

ihtilāf *Ar.* ihtilaf

i.127a-3

ihtilām *Ar.* uyku sırasında istem dışı olarak meni gelmesi, ihtilam

i. ol- 193b-24

i.+ı gider- 172a-18

i.+ı men^c eyle- 103b-12

ihtimāl *Ar.* ihtimal

i.+dür 104a-6; 123b-20

i.+i ol- 194a-25

iẖtimām *Ar.* dikkatli davranma, özen

i. it- 117a-23

iẖtināk *Ar.* boğulma, tıkanma, nefes alamama durumu

i. 154a-4

iẖtiyāc *Ar.* ihtiyaç

i. қо- 188b-18

i. ol- 130b-14; 133b-5; 134b-16; 198b-9

i.+ları 120a-20

i.+ları ol- 105a-12

iẖtiyārāt *Ar.* yedi gezegenin ufuk üstündeki çeşitli durumlarına göre bir işin yapılıp yapılmayacağı konusunu belirlemeye yarayan eski bir falcılık işi

i. (müfredāt-ı i.) 174a-28; 181b-25

iẖzār *Ar.* çağırma, davet etme

i. itdür- 111b-8

iken iken ulaç eki

i. 100b-11; 101b-3; 102a-20; 102b-21; 103a-25; 104a-26, 28; 105b-25; 107b-16, 25; 109a-25, 27; 109b-1; 112a-7; 113a-23; 115a-23, 25; 115b-2, 3, 9; 117a-4; 118a-23; 118b-13; 119a-29; 121a-4; 122a-1, 6; 122b-21, 22; 123a-22; 123b-13; 124a-19; 124b-18, 26; 126a-16; 132b-9, 24; 133a-7, 24; 135b-20; 137a-28; 138b-12; 141b-27; 144a-18; 146b-11; 147a-22; 149a-9, 10; 149b-6, 15, 16, 17; 150b-7; 152b-21; 154b-23; 155a-23; 157a-14; 161a-27; 162a-26, 28; 162b-1; 163a-25; 163b-4, 9; 164a-8; 168b-1, 4; 169a-17; 169b-14; 170b-8; 171a-8; 172a-9; 173a-7, 17; 174b-10; 176b-4; 177a-6; 179b-23; 180a-17; 183b-26; 186b-6; 190b-1, 13;

191a-15; 192a-9; 193a-29; 193b-7, 22, 28; 194a-5; 194b-8, 9; 196a-6, 24; 196b-25; 197a-4; 198a-19, 28; 198b-23, 25; 199a-6, 20; 199b-4, 10, 22, 24, 27

iki iki sayısı

i. 101a-7, 14, 15; 101b-11, 12; 102a-15, 28; 102b-4; 103b-17, 22; 104a-24; 106a-19; 109a-26; 111a-15; 111b-4, 28; 112b-7, 22; 113a-8, 15; 114a-8; 115a-10, 24; 116a-6, 21; 116b-9; 118a-24, 29; 119b-5, 8; 120a-28; 120b-2; 121a-27; 122a-25; 122b-11; 124a-28; 124b-4; 126a-2; 128b-2; 130b-9, 24, 25, 29; 131a-27; 131b-19, 24; 132a-1; 133a-3; 133b-18; 134a-20; 134b-18; 135a-8, 12, 24; 135b-1, 7, 29; 137a-14; 137b-23, 24, 28; 138a-26; 138b-20; 139a-21; 139b-8; 140b-7, 26; 141a-5, 25; 141b-6, 15; 142a-8; 143b-20; 145b-17; 146a-20; 146b-7, 20; 147a-2, 6; 147b-15; 149a-4; 150a-18; 151b-4, 21; 153a-25; 153b-24, 27; 155a-4; 156a-22; 157a-10; 157b-2, 5, 6; 159a-28; 161b-12, 23; 162a-2; 163b-22; 164b-2, 10, 20; 165a-17; 166a-3, 4, 9; 167a-3, 17, 18; 167b-14, 25; 168a-9, 23; 168b-16; 169b-13; 170a-2, 9, 15; 171a-2, 4, 22, 25, 28; 172a-6; 172b-1, 4, 14, 26, 29; 173a-21, 25; 173b-6; 174a-4; 174b-14, 17; 175a-20; 176b-23; 178a-17; 179a-18; 181a-1, 26; 182b-10, 24; 183b-16; 184a-2, 12; 184b-6, 8, 28; 185a-2, 7; 186a-1; 186b-12; 187a-5, 16, 17; 187b-21; 188b-11, 28; 189a-19, 26; 190a-24; 192a-17; 193a-11, 23; 193b-27; 194a-8; 196a-5, 8, 14; 197b-28; 198b-1, 2; 199b-18

i. (bir i.) 115b-28

i. (ortasından i. yar-) 143a-7

i. buçuk 158a-21

i. bulun- 145a-22

i. üç 116a-22; 116a-22; 154a-21; 154b-2; 163b-14; 168a-2; 181b-13

i.+den 110a-12; 144b-2

i.+si 101a-19; 119a-16; 128a-5; 138a-3; 147a-10; 147b-9; 154b-20; 159b-18; 163b-29; 164b-23; 169b-11; 183a-25; 184a-14; 185a-5; 186a-4, 27; 187b-8; 194b-20; 197a-24

i.+sin 191a-4

i.+sinde 147a-11

i.+sinden 104a-6; 145a-8; 176a-29; 179a-1

i.+sinden birini 185b-18

i.+sine 107b-10; 121a-24; 169b-11; 186b-20

i.+sini 185a-26, 28

i.+sinüñ 121b-1; 131a-4; 145a-19; 151b-27; 152a-24, 25; 156a-28, 29; 156b-1; 169b-3; 171b-17, 18; 173b-18; 176a-12; 183a-26; 184a-22, 23; 184b-1; 187a-7, 10

iki yüz iki yüz sayısı

i. 159b-9

ikide birde ikide birde, sık sık

i. 152b-27

ikinci ikinci

i. 133a-10; 150b-6; 151b-11; 171b-3

i.+si 119b-8; 180a-28; 191a-2, 3

i.+sine 120b-12

ikişer ikişer

i. ol- 145a-7

iklil *Ar.* bitkilerde taç veya taca benzer şekiller

i.-i sevād 156a-9

i.-ü'l-melik 180a-25

iklilü'l-melik *Ar.* bk. beg börki

i. 180a-25

iklil-i sevād *Ar.* gözün siyah halkası

i. 156a-9

ikrāh *Ar.* tiksınme, iğrenme

i. it- 110b-6; 148a-19

iktidā'en *Ar.* örnek edinerek, uyarak

i. 108a-23

iktizā *Ar.* gerekli olma, gerekme

i. it- 177b-3

ilāc *Ar.* ilaç

‘i. 125a-14; 128a-12; 138a-3; 138b-22; 139b-12; 172a-29; 180b-17; 186a-2; 189a-20

‘i. it- 106a-12; 122a-15; 132b-14; 134a-20, 22; 136a-29; 160b-12; 177a-3; 195a-3, 7; 195b-19

‘i. ol- 185a-15

‘i. olın- 134a-22

‘i.+a 145b-10; 169a-22

‘i.+dur 174b-15

‘i.+ı 103b-19; 114a-25; 116b-10; 123a-5; 125a-13; 155a-8, 9; 156a-21; 162a-15; 164a-14; 165b-14; 166a-16; 174b-15, 24; 183a-22; 193a-17; 195b-17

‘i.+ından 141a-8; 142a-3

‘i.+larından ol- 114b-14

‘i.+larınuñ 187b-27

ilāc-pezir *Ar. +Far.* çaresi bulunabilen, ilaç kabul edip çaresini bulan

‘i. ol- 145a-25

ile ile bağlacı

i. 100b-2, 12, 13, 20, 22; 101a-2, 3, 6, 23, 24, 27, 28; 101b-7, 15, 24, 25, 26,

27, 29; 102a-2, 5, 8, 11, 18, 20, 22; 102b-11, 12, 19, 21, 22, 24, 25; 103a-3, 8, 21, 24; 103b-8, 9, 15, 16, 21; 104a-4, 9, 16, 17, 20, 21, 26, 28; 104b-12, 26; 105a-3, 4, 5, 7, 11, 14, 16, 19, 22, 27; 105b-5, 8, 10, 22; 106a-6, 8, 11; 106b-8, 13, 16, 17, 19; 107a-8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 25, 27, 28; 107b-2, 8, 22, 24, 25; 108a-1, 3, 4, 5, 7, 9, 19; 108b-2, 3; 109a-17, 18, 21, 24, 25; 109b-9, 10, 11, 17, 18, 23, 29; 110a-8, 16, 29; 110b-1, 2, 5, 8; 111a-1, 6, 8, 14, 15, 21, 23, 24, 25, 27; 111b-1, 7, 8, 17, 19, 20, 23, 27, 28; 112a-1, 4, 17, 18, 19, 25, 28; 112b-2, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 24, 28; 113a-4, 13, 14, 20, 25, 28; 113b-2, 5, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 21; 114a-3, 4, 5, 13, 16, 21, 22; 114b-1, 6, 8, 12, 13, 14, 16, 23, 25, 26, 29; 115a-2, 4, 16, 18, 24, 25; 115b-2, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 24, 26, 28; 116a-10, 11, 13, 23, 24, 29; 116b-1, 14, 17, 24, 25, 27; 117a-4, 5, 13, 16, 18, 26, 28; 117b-4, 15, 28; 118a-12, 15; 118b-3, 4, 12, 19; 119a-2, 4, 9, 16, 19, 26, 28; 119b-1, 11, 12, 17, 21, 27; 120a-1, 3, 6, 9; 120b-13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 25, 26, 29; 121a-2, 3, 5; 121b-3, 8, 14, 19, 20, 24, 27; 122a-2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 14, 27, 28, 29; 122b-7, 8, 14; 123a-2, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 28; 123b-2, 3, 5, 7, 8, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 29; 124a-1, 4, 5, 6, 11, 19, 20; 124b-12; 125a-20, 26; 125b-9, 16, 17, 21; 126a-7, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 28; 126b-4, 12, 14, 15, 21, 22; 127a-1, 11, 14; 127b-5, 6, 18, 19; 128a-1, 12, 13, 20, 26, 27; 128b-1, 2, 3, 20, 23, 29; 129a-1, 3, 4, 8, 14, 21; 129b-4, 10, 20, 21, 25, 29; 130a-2, 6, 8, 10, 12, 13; 130b-10, 16, 19, 22; 131a-11, 16, 19, 22, 24; 131b-1, 6, 8, 24, 28; 132a-8, 9, 12, 15, 16, 24; 132b-10, 16, 20, 23, 25, 27, 29; 133a-1, 3, 8, 9, 15, 18; 133b-1, 9, 29; 134a-2, 3, 13, 17, 19; 134b-8; 135a-5, 6; 135b-8; 136a-7, 8, 15, 21, 22, 26, 27, 29; 136b-5, 6, 9, 23, 24, 26; 137a-2, 3, 4, 5, 7, 21;

137b-9, 11, 21; 138a-3, 5, 8, 14, 21, 26, 29; 138b-5, 8, 12, 13, 19, 20, 21, 25; 139a-1, 2, 5, 9, 10, 14, 22, 24, 27; 140a-5, 19, 23, 24, 25, 26; 140b-4, 5, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 23; 141a-15, 23, 25, 28; 141b-9, 10; 142a-7, 8, 9, 13; 142b-6, 9, 17, 23; 143a-11, 18; 143b-3, 12, 18, 27; 144a-5, 16, 23, 24; 144b-10, 14, 15, 16, 18, 23, 24, 26; 145a-1, 2, 3, 9; 146a-18, 20; 146b-12, 19; 147a-3, 23, 29; 147b-1, 3, 4, 25, 27, 28; 148a-2, 3, 4, 7, 11, 12, 13, 15, 17; 148b-2, 5, 8; 149a-3, 4, 7, 9, 14, 22, 24, 26; 149b-2, 3, 5, 11, 22; 150a-26, 28; 150b-4, 21, 24, 29; 151a-4, 28; 151b-7, 10; 152a-8, 12, 16, 23, 29; 152b-1, 5, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 24, 26, 29; 153a-2, 6, 7, 8, 10, 11, 22; 153b-11, 12, 13, 14, 21, 29; 154a-5, 7, 20, 22, 24, 25; 154b-3, 6, 11, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 24; 155a-7, 8, 22, 24, 25; 155b-2, 4, 6, 8, 9, 11, 22, 24; 156a-2, 6, 8, 9, 17; 156b-8, 9, 13, 14, 15, 17, 18, 23, 25; 157a-1, 2, 3, 10, 17, 18, 21, 22, 23, 25, 26, 29; 157b-3, 4, 8; 158a-8, 9, 19, 20; 158b-12, 14, 22, 25, 28; 159a-1, 3, 10, 24, 25, 28; 159b-10, 13, 20; 160a-4, 7, 9, 10, 12, 14, 24; 160b-2, 3, 9, 16, 23, 28; 161a-6, 7, 9, 12; 161b-7, 10, 14, 17, 21, 24, 25, 28; 162a-3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 29; 162b-17, 24, 25; 163a-8, 12, 20, 21, 22, 26, 28, 29; 163b-1, 2, 6, 8, 27, 28, 29; 164a-4, 15, 22; 164b-12, 13, 15, 16, 20, 21, 27; 165a-6, 8, 9, 12, 15, 17, 20, 23, 25; 165b-3, 4, 11, 22, 23, 29; 166a-10, 13, 14, 18, 19; 166b-10, 18, 20, 21, 22, 25, 26, 29; 167a-2, 6, 8, 13; 167b-4, 16; 168a-8, 12, 15, 18, 20, 26; 168b-8, 10, 11, 13, 16, 20, 22, 23, 26; 169a-26, 27; 169b-10, 19; 170a-3, 5, 8, 9, 10, 12, 25, 26; 170b-10, 11, 16; 171a-10, 11, 18; 171b-21, 24, 25, 26, 27, 29; 172a-1, 4, 6, 12, 13, 14, 15, 23; 172b-3, 8, 12, 16, 19; 173a-2, 5, 7, 9, 10, 12, 19, 25; 173b-9, 23, 29; 174a-3, 5, 6, 9, 22, 25, 26; 174b-8, 24, 25; 175a-1, 2, 11, 20; 175b-17, 19, 20; 176b-12;

177a-1, 16, 22, 25, 28; 177b-1, 2, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 17, 20, 27, 28, 29; 178a-2, 4, 7, 8; 178b-1, 3, 7, 10, 11, 15, 23; 179a-3, 27; 179b-6, 9, 11, 12, 18, 23; 180a-1; 181a-10, 22; 181b-10, 16; 182a-11, 12, 22, 28; 182b-9, 10, 11, 13, 17, 24, 26, 29; 183a-7, 8, 10, 11, 12, 13, 24; 183b-1, 15, 19; 184a-1, 23; 184b-7, 9, 14, 15, 19, 21, 22, 23, 26; 185a-26; 185b-2, 3, 7, 10, 13, 16, 17, 23, 24, 25; 186a-4, 13, 14, 15, 18, 21, 25; 186b-2, 16, 20; 187a-1, 14, 19, 20, 23, 26; 187b-5, 7, 11, 15; 188a-4, 15, 17, 24, 28; 188b-5, 11, 14, 15, 17, 19, 21; 189a-2, 3, 4, 6, 7, 8, 12, 13, 16, 29; 189b-2, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 26, 28; 190a-1, 7, 9, 11, 18, 21, 29; 190b-1, 5, 6, 7, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 25, 27; 191a-4, 15, 17, 18; 191b-5, 9, 13, 14, 23, 29; 192a-9, 26, 28; 192b-4, 8, 9, 12, 13, 25; 193a-12, 14, 20; 193b-4, 5, 8, 12, 18, 23; 194a-7, 9, 10, 12, 21, 23, 24; 194b-5, 18; 195a-1, 7, 11, 17, 19, 24, 26, 28, 29; 195b-5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 19, 20, 28; 196a-7, 8, 20, 25, 26, 28; 196b-2, 3, 7, 12, 20, 22, 27, 28, 29; 197a-2, 5, 9, 15, 25, 26, 28; 197b-19, 21, 25, 28; 198a-1, 10, 17, 18, 21, 22, 25, 26, 29; 198b-10, 11, 15, 16, 17, 18, 26, 29; 199a-1, 3, 9, 26; 199b-5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 21, 22

i.+dür 112a-23; 117a-27; 127b-9; 128a-8; 146a-25; 183b-19; 190b-26

ilîk ilik

i. 108a-24; 168b-11

i.+inden (iliginde) 163b-5

i.+ini (iliginde) 137a-2

iliş- yapışmak

i.-e 129b-11

‘**ilk** *Ar.* damla sakızı

‘i. (şevketü’l-‘i.) 133b-21

illā *Ar.* mutlaka, ille

i. 101b-2; 102b-17; 106b-6; 107a-3; 115a-3; 115b-9; 116a-16; 123b-17; 131a-13; 141a-19; 143b-1; 144b-14; 153a-6; 154b-22; 162a-23; 163a-24; 174a-25; 179b-13; 189b-19; 200a-25

‘**illet** *Ar.* hastalık

‘i.-i cerebe 111b-7

‘i.+ine 141a-26

‘i.+leri 175b-28

‘i.+lerinde 176a-18

‘**ilm** *Ar.* bilim, ilim

‘i. tıbb 113b-4; 146a-10; 182a-3; 200a-11

iltifāt *Ar.* iltifat

i. olın- 135b-3

iltihāb *Ar.* iltihap

i.+ı 192b-24

imāme *Ar.* sigara ağızlığı, nargile, kamçı, çubuk vb. şeylerin başlarına takılan kıymetli taş, kehribar gibi maddelerden yapılmış iri başlık

i. 176a-1

imdi başına getirildiği cümleyi önceki cümle veya cümlelerin bir sonucu durumuna sokan, “buna göre, bu sebepten, şu hâlde, o hâlde, artık, şimdi” anlamlarında kullanılan bağlaç

i. 177a-9

imtiḥān *Ar.* sınav

i. it- 138b-2

i. olın- 129b-14

imtilā *Ar.* sindirim güçlüğü nedeniyle meydana gelen şişkinlik

i. 151a-28; 184b-23; 189b-13

i. ol- 123b-10
i.+dan ol- 159b-28
imtīzāc *Ar.* karışma, kaynaşma
i. 162b-15
in- inmek
i.-dügi 136a-26
i.-dükde (göze şu i.) 191b-1
i.-dükden şoñra (mi^c deden i.) 106b-7
i.-dükten şoñra 114a-13
i.-en (gögüs taraflarına i. nezle) 189b-1
i.-en 129a-18; 158b-20; 177a-11
i.-er (hażm olup i.) 108a-27
i.-er (mi^c deden geç i.) 114a-20; 149b-24; 151a-23
i.-er (mi^c deden tīz i.) 109b-12; 114b-2; 174b-29; 197b-13
i.-mege (göze i.) 140a-21
i.-mege (göze şu i. māni^c ol-) 189b-16
i.-mege başla- göz şuyı 140b-23
i.-mege koy- a^c zā 177a-12
i.-mekde (mi^c deden geç i.) 107b-20
i.-mekle (göze henüz i. başa- ol- su) 141a-27
i.-mekle 138b-17
i.-mekler (keskin hılıtlar i. öksürügi ol- kimesne 159b-4
i.-miş (mi^c deden aşğa i. ol-) 128a-13
i.-üp (mi^c deden aşğa i.) 101b-1
i.-üp (mi^c deden i. çık-) 115b-12
i.-üp 165b-6
ince ince

i. 101b-14; 103a-12; 105b-20; 111b-12, 16; 113b-23; 114a-10, 13; 114b-7; 115a-11, 13; 115b-23; 116a-5; 116b-26; 118a-26; 118b-23; 120b-11, 19; 121a-28; 122a-22; 122b-10; 128a-2; 128b-12; 131a-2; 131b-19; 133b-9, 25; 134a-26; 135b-20; 138a-16; 143b-9; 144b-17; 146a-10; 149a-17, 20; 151b-15; 153b-5; 155b-2, 8, 9; 156a-16; 157a-7, 8; 157b-15; 160b-7; 165b-19, 26; 166a-5; 166b-1, 7; 169b-18; 174b-16, 20, 21, 27; 175b-5; 184a-25; 185a-8; 185b-15; 186b-23; 192a-21, 22; 193a-20, 24; 193b-17; 195a-7; 200a-10
i. (gözde ol- i. beyāz) 191a-29; 192a-29
i. dög- 114b-9; 116a-10, 11; 136a-6; 149a-3; 159a-24; 159b-10; 171b-22; 188a-18; 191b-9 193a-7
i. dögil- 136a-6; 149a-3
i. it- 101a-4; 118b-2; 142b-7; 197a-11; 199a-7
i. koy- 156b-20
i. ol- 113a-1; 114a-10; 120b-9; 122a-20; 137b-19; 138a-16; 147b-28; 150b-26; 172b-29
i. ol- kan 147b-28
i. tamar 135b-26; 154a-14; 174b-27; 177b-7; 196b-28; 199a-17
i.+cik 145a-5; 153b-1; 193a-21
i.+dür 116a-7; 143a-22; 151b-12; 172b-25
i.+rek 116b-29; 151b-17; 158b-8; 176a-6; 178b-27; 184a-19
i.+rekdür 103b-1; 130a-22; 167b-28; 175b-23
i.+si 172b-29
i.+sini 165b-7; 178a-3
incel- incelmek

i.-e (incelde) 156a-7; 177b-18

i.-mede 184b-4

i.-mege 129a-23; 199b-23

i.-miş 154a-16; 179a-26; 197b-16

i.-üp 109a-19

inceldici inceltici

i.+dür 125b-5; 179b-20

incelt- inceltmek

i.-e (incelde) 156a-7; 177b-18

i.-mege 199b-23

i.-üp (inceldüp) 124a-24; 160a-20;
166b-4, 13; 167a-15; 197b-4

i.-ür (inceldür) 107a-20

inceleyin ince bir şekilde kesilmiş,
kıyılmış

i. 108b-25

incidici incitici

i. (dili i.) 174b-6

i.+si 138a-27

i+dür (dili i.) 107a-1

incîr Ar. incir

i. 107b-24; 119b-24; 120a-6; 121a-12;
127a-1; 132b-20; 152b-8, 18; 163a-13;
168a-8; 189a-29; 189b-5, 9, 12; 196b-
3; 197a-28

i. ağacı 121a-12

i. südi 130a-19

i. şarābı 141b-10

i. yaprağı 119b-26; 129a-26; 196b-3

i.+dür 105a-27

i.+i (beyāz i.) 158b-24

i.+i 199b-21

incit- incitmek

i.-meye 122b-24

i.-üp (dili incidüp) 134a-9; 192a-24

i.-üp (mi' deyi incidüp) 160b-23

i.-ür (bedeni incidür) 110b-20

i.-ür (diş etlerin incidür) 150b-4

i.-ür (gözi incidür) 182b-16

incitme incitme işi

i.+si (mi' deyi i.) 149b-3

incü inci

i. kabı 139b-21

i. kabuğı 139b-25

incük hayvanlarda ön bacaklarda diz ile
bukağılık, arka bacaklarda iç dizle
bukağılık arasında kalan kısım

i.+inüñ (erkek deve incüğünüñ
iliginden) 163b-5

indir- bk. indürmek; indirmek

i.-üp 102a-6; 108b-27; 112a-2; 140a-
24; 159b-14; 171b-25; 174a-10; 177a-
26; 190b-4

i.-ür 160a-3;

i.-ürler 185a-28

indür- bk. indirmek; indirmek

i.-e (balğam i.) 188b-21

i.-e (çıbanları yumuşat- i.) 187a-22

i.-e (hayızların i.) 140a-16

i.-e (oğlanı aşağı i.) 107a-9; 112b-27;
130a-9; 132a-23

i.-e (şişini i.) 126a-16; 192a-3

i.-e (şişmeleri i.) 122b-16

i.-e (tahlil it- i.) 107a-28; 156b-24;
158b-15; 185b-5; 198a-13; 198a-25

i.-e (yapış- ol- sülûki i.) 198b-28

i.-e 106a-6

i.-mede (tahlîl it- i.) 167a-16

i.-mege (şışleri tahlîl it- i.) 159a-19

i.-mek 198a-14

i.-üp (dilçükler şışini i.) 104a-25

i.-üp (şışi i.) 102a-6; 102b-28; 104a-25; 146b-8

i.-üp 142a-16; 159b-11

i.-ür (çıbanları i.) 120a-5

i.-ür (hayzı i.) 142b-20; 147a-13; 183b-22

i.-ür (mi' deden aşğa i.) 102b-3

i.-ür (şışleri i.) 121b-11; 126a-25; 167a-11

i.-ür (şışleri şık- deş- i.) 136b-8

i.-ür (şışlerin i.) 118a-8

i.-ür (tahlîl idüp i.) 101b-19; 124a-25; 156b-12; 158b-11; 159a-18

i.-ür (yaşların akit- i.) 167b-15

i.-ür 118a-8; 120a-5; 121b-21; 123b-18; 167a-11; 178b-24

indürici indirici

i. (şışleri i.) 177a-10

indüril- indirilmek

i.-üp 136a-11

‘**inebü’ş-şā’leb** *Ar.* tilki üzümü

‘i. 171a-20, 24; 171b-12; 172b-5, 8

‘**inebü’z-zī’b** *Ar.* (Fas lehçesi) kurt üzümü

‘i. 171a-22

inek inek

i. 108b-15

infāk *Ar.* besleme

i. (zeyt-i i.) 162b-2; 181a-11; 191a-1, 8

i.+dur (zeyt-i i.) 191b-11

inkār *Ar.* inkar

i. it- 139b-7

inlü enli, geniş

i. 149a-26

inme inme eylemi

i.+si (mi' deden geç i.) 112a-22

i.+si (mi' deden i.) 101a-16, 19, 28; 114a-20; 147a-27

i.+si (mi' deden i.) 114a-20

i.+si 113b-28

i.+sin (mi' deden i.) 111a-28

i.+sin az it- 131a-12

i.+sinden ol- 127a-24

i.+sine māni' ol- 140b-22

i.+sini men' eyle- 127a-15

insān *Ar.* insan

i. 113b-14; 141a-19; 146b-22; 154b-25; 155a-4; 171b-17; 194b-11; 195a-12

i. tükürüğü 117b-15

i.+a 110a-18

i.+da (nefs-i i.) 118a-5

i.+da 113b-26; 138a-3

i.+ı (beden-i i.) 183b-13

i.+ı 125a-10; 174b-15; 194b-28

inşā ‘**allāhü te’ālā** *Ar.* inşaallah

i. 164a-27; 180a-11

intihā *Ar.* son, bitim, nihayet

i.+sında 130b-14

inzāl *Ar.* uykuda sperm gelmesi, rüyalanma

i.+den 163a-23

ip ip

i.+e 176b-4

i.+ler 143a-3; 148a-25

iplik iplik

i. 143a-2; 168a-17; 168a-20; 181a-10

i.+ler 100b-2; 185a-8

i.+lere 174b-16

iprinc *Far.* Çin pirinci

i. 135b-5

ir- erişmek, ulaşmak

i.-ürse 136b-3

irberk (?)

i.+dür 175b-7

irel- büyümek, irileşmek

i.-miş 110a-3

irem *Ar.* bahçe

i.+de 139a-24

iri iri

i. 102a-1; 152b-15; 154a-15; 155b-21; 186a-17; 189b-24

i. ol- 110b-19; 112a-7

i. ol- 107b-13

i. yarı 175a-10

i.+dür 156a-29; 169b-28; 192a-18

i.+rağdur 147a-7

i.+rek 131a-3; 148a-28

i.+si 165b-5

irice irice

i. 116a-23; 136a-23

irik- birikmek, toplamak

i.-üp 124b-7

irilen- irilenmek

i.-miş ol- 165a-8; 166b-27

i.-üp 164a-24

irilenme irilenme işi

i.+sine 102b-21

irilik irilik

i. 136b-3; 174b-24; 199b-20

i.+i (iriligi) 103a-13; 130b-26; 146b-4; 154a-11; 155b-1, 21; 175a-8

i.+i (iriligi) gider- 109a-17; 114b-21; 152b-3

i.+i (iriligi) ol- 110b-20

i.+i (iriligi) ol-199a-1

i.+in (iriligin) gider- 152b-21

i.+ine (boğaz iriligine) 147b-29

i.+ine (göğüs iriligine) 108a-8; 127a-1

i.+ini (iriligini) sākin eyle- 114a-16

i.+lere 100b-9

irilü ufaklu irili ufaklı

i. ufaklı 120a-11; 183a-4

i. ve ufaklı 113b-8

iriñ irin

i. 174a-21; 187a-12

i. çıkar- 174a-22

i.+i kıpar- 110b-28

i.+i kırit- 121b-24

i.+i ol- 185b-7

i.+i şovur- 105a-15

i.+in 179a-3

i.+ine nef' eyle- 133a-7

i.+ini kurut- 183a-11

i.+lere nef' eyle- 111b-29

i.+leri 144b-5

iriñlen- irinlenmek

i.-üp 105a-14

i.-mege қо- 156a-5

iriñlendür- irinlendirmek

i.-üp 187a-25

iriñlü irinli

i. 110b-27; 112b-6; 152a-7

i. çıban 116a-12; 125a-22; 132a-12;
136a-15; 162b-28; 187a-23

i. çiçek 172a-15

i. küçük 125b-16; 152b-14; 170a-5;
170a-27; 198a-9; 198b-13

i. ol- çıban 129b-20

i. ol- uyuz 121b-13

i. şiş 126a-18

i. uyuz 116a-13; 138b-13; 162a-5;
190b-27; 195a-18; 196b-1

i. yara 125b-8; 174a-11, 12

iriş- bk. irüşmek; erişmek

i.-dügi 120a-2; 139b-6

i.-duginüñ 138b-15

i.-dükde 164b-28; 171a-5

i.-e 130a-4

i.-mege 108b-12; 145a-22; 169a-19

i.-memişi 183a-1

i.-mez 157a-25

i.-se 144b-26

i.-üp 105b-1; 189a-26

i.-ür 106a-4, 5; 131a-4; 135a-25; 145a-
23; 146b-9; 147a-8; 159a-17; 166b-13;
171a-29; 174b-7; 194a-6; 198b-4

irişdür- eriştirmek, ulaştırmak

i.-ür 166b-18; 178b-8

irişme erişme işi

i.+sinüñ 182b-29

irk- (akan şeyler için) birikmek,
toplanmak, yığılmak

i.-üp 137a-17

irkilen- birikmek, toplanmak, yığılmak

i.-miş 154b-4

irsa göksüsen kökü

i. 119b-18

irüş- bk. iriş-; erişmek

i.-dügi 139b-6

i.-ür 171a-29

işbāt *Ar.* sabit kılma, sağlamlaştırma

i. 158b-7

isfenc *Ar.* sünger

i. (hacerü'l-i.) 197b-27

isfidāc *Ar.* boyacılıkta kullanılan bazik
kurşun karbonat, üstübeç

i. it- 109b-8

isfidbāc *Ar.* ıspanak yemeği

i. 123a-12

ishāl *Ar.* ishal, amel

i. 116b-2; 122a-28; 145a-28; 145b-1;
146a-22; 154a-12; 156b-27; 158b-28;
177a-15

i.-i ahlāt 145a-28

i. eyle- 101a-3; 103b-20; 108b-13; 119b-22; 121b-27; 123b-2; 136a-3, 8; 145a-10; 146a-19, 22; 150b-23; 154a-5, 25; 156a-9, 18; 158b-21; 161b-22; 179b-8; 188b-12; 191a-15; 194b-3; 197b-19, 20

i. ile çıkar- 115b-26; 145b-15; 181b-10; 189b-4

i. ile gel- 188a-15

i. ile taşra eyle- 148b-5

i. it- 104b-2; 105a-24; 106a-23; 107b-24; 109a-25; 111b-22; 113a-5; 113b-7; 114a-27; 115b-25; 116a-26; 116b-2, 10; 118a-26; 118b-19, 29; 120a-5; 122b-2; 123a-15; 128a-8; 142b-21; 144b-22; 145a-20; 145b-18, 24, 29; 146a-12, 20, 21, 25, 26; 147b-27; 150a-25; 151a-6; 154b-8; 155a-7; 158a-17; 158b-9, 15, 16; 161b-21, 25; 163a-29; 168b-4; 176a-19; 177a-15; 177b-9; 178a-12; 178b-22; 184b-26; 189b-7; 198a-7, 8

i. ol- 151a-26; 155b-10; 158a-8

i. tut- 115a-10

i. tārīkī 177b-12

i.+e 113a-25; 119b-9; 159a-1; 159b-16; 160a-8

i.+e nef^e eyle- 129a-10

i.+e nef^e it- 113a-19

i.+e şabr it- 145b-16

i.+i (balğam i.) 102a-18

i.+i 124b-27; 149a-12; 150a-28; 151a-21; 163b-29; 194b-4

i.+i gider- 188b-14

i.+i kaṭ^e eyle- 129a-13; 144b-9; 149a-4; 155a-27

i.+i kaṭ^e it- 174a-5; 177b-7; 193b-27

i.+i kes- 114a-26; 148b-29

i.+i men^e eyle- 149b-22

i.+i tūt- 110a-1; 111a-6; 112b-1; 122a-12; 190a-1

i.+i ziyāde ol- 122a-28

i.+in kaṭ^e it- 136a-12

i.+ini gider- 155b-11

ishān *Ar.* ısıtma

i.+ı 176a-15

isim *Ar.* isim, ad

i. 117b-27; 117b-29; 146a-1

i. ile ma^e rūf 145a-2

i.+dür 117b-27; 131b-26; 160a-17; 188b-28

i.+i (ismi) 109a-21; 111b-10; 132b-1; 161b-1

i.+idür (ismidür) 102a-24; 131b-27; 133b-18; 135a-11; 143a-21; 145a-14; 148b-24; 149b-16; 150a-19; 161a-15, 25; 163a-17; 174b-17; 179a-7; 180b-26; 181a-1; 182a-3; 198a-4; 199b-27

i.+in (ismin) 146a-14

i.+inden (isminden) 131b-26; 131b-29

i.+iyle (ismiyle) 131b-29; 146a-16; 180a-10; 192b-18

i.+le 167b-21

i.+leri 109a-20; 110b-14

i.+lerinden 127a-21

i.+lerindendür 191b-13

i.-i (ism-i) duḥān 120a-23

i.-i (ism-i) fārisī 143a-25; 184a-7

i.-i (ism-i) qādīm 181b-22

i.-i (ism-i) nebat 121a-23; 180b-29

i.-i (ism-i) ‘arabî 150a-19; 173b-2

iskender defnesi *Ar.+Yun.+T.*

iskender defnesi

i. 169b-1

iskenderānī *Ar.* iskendere ait

i. (zāfini’l-i.) 169b-1

i.+dür 169b-9

iskenderiyye *Ar.* İskenderiye şehri

i.+de 192b-2

ışkulufenderiyun *Yun.* dalak otu

i. 132a-25

issi I tatlı, olmayan acı

i. 101a-27; 101b-24; 106b-8, 17, 21;
108b-2; 109b-10, 11; 111a-25; 117a-5;
122b-9; 123b-19; 124a-11; 141a-17;
147b-1; 168b-13; 186a-14; 199b-3, 8

issi II sıcak

i. 106b-5; 107a-23; 108a-9; 110a-15;
113b-25; 114b-13; 115b-10; 116a-17;
117a-13; 119b-16; 120b-2; 121b-24;
124a-23; 124b-28; 125b-17; 127b-18;
131a-19; 132a-24; 132b-14; 137b-7;
138a-24; 138b-12; 141a-11, 20; 145b-
2; 147a-28; 147b-6, 11; 148b-7; 150b-
20; 151a-3; 151a-4; 151a-25, 27; 152b-
27; 153a-21; 153b-29; 154a-2; 155a-
22; 156b-11, 27, 29; 157a-3, 20; 157b-
1; 158a-10, 11; 158b-10; 159a-24, 25;
161b-15; 162a-3; 162a-19; 162b-17;
163a-12; 163b-2; 164b-11; 165a-7;
166a-21; 167b-9, 10, 18; 173a-5; 173b-
9; 174b-6; 177a-23; 177b-5; 178a-7;
184b-14; 186a-3, 12; 188b-11, 17, 18;
189b-10; 190a-2; 191a-4; 191b-5, 8;
194a-14, 19; 194b-13, 14, 15; 195b-2,
8; 197b-6; 198b-14; 198b-24; 199b-6

i. iken 103a-25; 104a-26; 123a-22;
126a-16; 133a-7; 138b-12; 157a-14;

163b-4; 164a-8; 190b-1; 191a-15;
198b-23; 198b-25; 199a-6; 199b-10

i. it- 102a-10; 107a-19; 110b-19; 137b-
22; 153a-5; 162a-9; 167b-2; 188b-9;
192b-14, 16;

i. ol- 105a-25; 106b-4, 17; 107a-18;
107b-28; 108b-21; 109b-10; 112b-10;
114a-4; 116a-19; 120a-14, 19; 121b-
19; 122b-20; 129a-9; 131a-13; 140b-
27; 142b-8; 143b-28; 148a-5, 6; 149b-
8; 150b-5; 155a-16; 156a-3; 158a-13,
14, 23; 159b-3; 160a-22; 160b-14;
168a-10, 15; 168b-8; 174a-24; 175a-1;
177a-26; 188b-10; 196b-8, 13; 197a-4;
198a-9; 199b-2; 199b-8; 199b-11;
200a-11

i.+cek iken 102a-20

i.+den 119a-7; 172a-2; 194a-18

i.+den ol- 141b-22; 155b-7; 156b-24;
159a-12; 164b-25; 172a-21; 194a-12

i.+dür 100b-14; 102b-2; 111a-19;
122a-24; 124a-2; 129b-16; 130b-7;
132b-28; 134b-23; 136b-22; 145a-23;
146b-8; 147a-10; 148a-21; 155b-29;
159a-16; 162a-24, 25; 165a-5; 167a-1,
29; 168b-2; 169a-8, 18; 170a-25; 174b-
21; 192b-7; 198b-2; 200a-4

i.+ler 158b-22

i.+lerinde (yaz ı.) 104b-15

i.+rek 154a-18

i.+rekdür 117b-18; 126a-21; 156a-14;
161b-19; 173a-2

i.+si 106b-17; 145a-29

i.+sinde 182b-25

issi issi sıcak sıcak

i. 190a-2; 191a-26

issidici bk. isidici, ısıtıcı

i. 122b-21; 177a-9

i.+dür 126a-4; 136b-14; 141b-6; 159a-16; 167a-28; 168b-29; 174b-22

issilik bk. ıssılık, sıcaklık

i. 194b-13

i.+de 162a-23

i.+i (issiligi) 107b-29; 110b-18; 110b-24; 111a-19; 156b-2; 162a-20, 21; 178a-25; 178b-25

i.+in (issiligin) 151a-22

i.+inde (issiliginde) 178a-12

i.+inden (issiliginden) 194b-6

isidici bk. ıssidici, ısıtıcı

i.+dür 124a-21

istanbul *Yun.* Türkiye'nin en büyük şehri

i. 'uşşābları 111b-10

i.+da 121a-23; 143b-20; 192b-17

iste- istemek

i.-di 130b-6

i.-düklerini 182b-28

i.-meyenler 199a-25

i.-meyüp 114b-5; 114b-6

i.-miş 163b-2

i.-rler 106a-18

i.-rlerse 138a-13; 147a-28

i.-rse 173a-17

i.-seler 186b-6

i.-yen 130a-15; 153a-2; 154b-29; 199a-24

i.-yenlere 110a-23; 114b-5

isfidāc *Ar.* üstübeç

i. it- 109b-8

istifrā' *Ar.* kusma

i. it- 186a-15

i. itdir- 161b-27

isti' māl *Ar.* kullanma, kullanılış

i. 115a-4; 118a-29; 143a-26; 143b-19; 153b-28; 171a-3; 197b-25

i. (keşret-i i.) 179b-11

i. eyle- 107b-26; 118a-29; 119a-4; 130b-20, 21, 22; 135b-29; 144b-20; 196b-21; 199b-5, 6, 12

i. it- 100b-22; 101b-2; 102b-5; 104b-2; 107b-4, 6, 9; 110b-7; 111a-14; 111b-24; 114b-13, 14; 115a-9; 116a-2; 116b-26; 117a-24, 28; 118a-10, 18; 122b-16; 123a-18; 124b-14; 125b-23; 132a-24; 133b-22; 136a-8; 137a-24; 138b-19; 139a-3, 5; 140a-12, 27; 140b-26, 27, 28; 142b-22, 23; 143b-28; 145b-13; 146a-21; 147b-12; 148a-4, 7, 23; 148b-3, 7, 10, 11; 151b-5; 153b-17, 18, 22, 29; 154a-1, 3, 13; 154b-15, 17; 155a-29; 155b-13, 18; 157b-19; 158b-20; 160a-5; 160b-24, 27; 163b-1; 165a-16, 18; 166a-12; 169b-7; 171a-2, 13, 14; 171b-21; 173a-7, 9; 174a-26; 176a-2, 3, 13; 177b-4, 10, 11, 14, 20, 21, 25; 178a-11; 178b-7; 179b-1; 180b-7; 181b-28; 182a-15, 16; 183a-14; 185a-29; 185b-8; 186b-10, 19; 187a-14; 188a-23, 24; 189b-12; 192a-11; 195a-3; 197a-7, 28; 199a-28; 199b-3, 13

i. olun- 110b-14; 111b-15; 113b-4; 115a-3; 115b-21; 117a-22; 117b-1; 118a-27; 118b-1, 2, 26; 121b-4; 125a-21; 126a-19; 132a-6; 134a-9, 13; 135a-22, 23; 135b-22; 136a-10; 139b-27; 142b-22; 145b-3, 6; 146a-12; 148b-5, 8; 153b-6; 154a-14; 156a-16, 20; 157a-6; 158b-4; 160a-13; 161a-13; 161b-22; 162a-13; 166a-1, 22; 167a-3; 167b-11; 172a-19, 29; 173a-25; 177b-2, 8; 183b-24; 184a-26; 187b-26; 193b-28

i.+den 166a-15

i.+i (miḳdār-ı i.) 113a-22; 113b-8; 115a-10; 127b-1

i.+i (‘avāmmü’n-nās i.) 140b-29

i.+i (tiryāḳ-ı fārūḳ i.) 130b-20

i.+i 131a-1; 142b-23; 143a-26; 146a-10; 166a-24

i.+i cā’iz 112b-23; 135b-15; 183b-16

i.+i cā’iz degül 138a-4; 165a-29

i.+i cā’iz ol- 139a-5

i.+i nās 110a-11

i.+inden 174a-24; 177a-7; 199a-28

i.+ini 179b-9

i.+lerinden 118b-14

istiskā *Ar.* ödem, vücudun su toplaması

i. 130b-23; 146a-23; 177a-24

i. maraḳı 109a-13; 192a-2; 199a-9

i. ol- 175b-27

i.+lar 177a-22

i.+nuñ 167a-1

i.+sı ol- 126b-4; 134a-2; 189b-9; 198b-20

i.+ya 128a-7; 131b-10; 163b-13; 163b-15; 170a-9; 177a-23; 189b-16; 195b-27

i.-yı lahmı 195a-14

i.-yı lahmīye 134b-17

i.-yı ṭablīye 104b-20; 147a-15; 166b-21

istiskā *Ar.* bk. istiskā-yi ṭablīye; aşırı gazdan kaynaklanan siroz türü

i. 164a-3; 198a-12

istiskā-yi ṭablīye *Ar.* bk. istiskā-yi ṭablī; aşırı gazdan kaynaklanan siroz türü

i. 147a-15; 166b-21

istiskālu *Ar.* sirozlu

i.+lara 110a-22; 110a-25; 111a-22; 126a-9; 147a-27

iş iş

i.+e 106a-29

i.+e güce 186b-9

i.+ler 176a-14; 176a-14

i.+lerin 176a-13; 176a-13

i.+lerinde 182a-15; 182a-15

iş güç iş güç

i. 141a-18

işe- işemek

i.-mek 128a-10; 180b-3

i.-megi 123a-3

i.-seler 195a-16

işet- işetmek

i.-e (işede) 113b-3

işit- işitmek, duymak

i.-medüm 133b-15

i.-mek 133b-13; 180b-6

işitme işitme işi

i.+sı 154b-1

i.+yi 173a-12

işle- işlemek

i.-yen 120b-4; 137b-29

işlü ağır işte çalışan

i. (ağır i.) 101a-20

işrās (?) bk. işraş; yaprağı ata soğanı yaprağına benzeyen bir nebat

i. 128a-20, 22

i.+ıñ 128a-24

işrāş (?) bk. işras; yaprağı ata soğanı
yaprağına benzeyen bir nebat

i. 128a-17

iştihā Ar. yeme isteği, cinsel istek

i. (ta^c ama i. vir-) 147b-10; 160b-24;
179b-25

i. aç- 107a-15; 112b-9

i. düşür- 114a-24

i. getir- 102b-4

i.+y1 harekete getir- 126b-10

i. uyandır- 190b-8

i. var iken 101b-3

i. vir- 122b-8; 190b-19

i.+ları bātl ol- 161b-26

i.+sı (şarāba i. ol-) 114b-5

i.+sın (cimā^c i. taḥrīk it-) 102a-13;
147a-11

i.+sın (cimā^c i. ziyāde it-) 163a-23

i.+sın (mi^c de i.) 123b-14

i.+sın (‘ avretler i. taḥrīk it-) 149a-25

i.+sın (ta^c ām i. getir-) 118a-4; 121b-
24; 199a-11

i.+sın (ta^c ām i. gider-) 102b-4; 103a-5

i.+sını (cimā^c i. taḥrīk it-) 186b-4

i.+sını (cimā^c i. za^c īf it-) 194a-15

i.+sını (ta^c ām i. gider-) 186b-15

i.+sını (yemek i. gider-) 194b-1

i.+y1 aç- 198b-7

i.+y1 harekete getir- 111a-25

it- etmek

i.-di (peydā i.) 139b-9

i.-dikleri (ğalaṭ i.) 145a-15

i.-diler (ḥikāyet i.) 167a-21

i.-dügi (āvāza i.) 136b-5

i.-dügi (cāvşīr i.) 115a-16

i.-dügi (cezb i.) 161b-20

i.-dügi (ḥuzaḥ-ı mekkī i.) 144b-13

i.-dügi (ishāl i.) 184b-26

i.-dügi (isti^c māl i.) 161a-28

i.-dügi (nüzül i.) 178b-14

i.-dügi (taḥammül i.) 137a-4

i.-dügi (zıkr i.) 127a-8; 143a-26

i.-dügi gibi (zarar i.) 109a-28

i.-dügiçün (setir i.) 148b-24

i.-dügim (beyān i.) 163a-14

i.-dügine (iktizā i.) 177b-4

i.-dügümüz gibi (isti^c māl i.) 188a-24

i.-dükde 153b-17

i.-dükden sonra (böyle i.) 185b-27

i.-dükden sonra (cimā^c i.) 130a-2

i.-dükden sonra (ışlāḥ i.) 118a-28

i.-dükden sonra (tebdil i.) 108b-26

i.-dükden sonra (tenāvül i.) 192b-29

i.-dükleri (anda o.) 106a-14

i.-dükleri (arpadan o.) 106a-27

i.-dükleri (cem^c o.) 187b-11

i.-dükleri (cigere o.) 178a-15

i.-dükleri (çekirdeklerinden o.) 106b-
13

i.-dükleri (çivid o.) 142b-11

i.-dükleri (fetile o.) 112a-26

i.-dükleri (ğasl o.) 170a-2; 194b-29

i.-dükleri (gidermek için o.) 187a-26

i.-dükleri (göze o.) 194a-17
 i.-dükleri (haşır o.) 135a-15
 i.-dükleri (isti' māl o.) 182a-16
 i.-dükleri (kendirden o.) 148a-25
 i.-dükleri (kimesneye o.) 118b-17
 i.-dükleri (nesnelerden o.) 106a-25
 i.-dükleri (oğlancıklara o.) 174a-15
 i.-dükleri (ruṭūbetler için o.) 171b-29
 i.-dükleri (sükkerden o.) 106b-5
 i.-dükleri (tesmiye o.) 146a-16
 i.-dükleri (uyuzlara o.) 138b-29
 i.-dükleri (yarılmasına o.) 128a-28
 i.-dükleri (yüzlerine o.) 191a-28
 i.-dükleri (ẓann o.) 111a-19
 i.-dükleri (zıkr o.) 139b-24
 i.-dükleridür (isti' māl i.) 176a-2
 i.-düklerinde (ıtlāk i.) 143a-12; 181b-24
 i.-düklerinde (taḥṣīṣ i.) 143a-12
 i.-düm (beyān i.) 163a-14
 i.-e (bevl ide) 194b-3; 195a-9
 i.-e (cilā ide) 193b-9
 i.-e (def' ide) 157a-1; 158a-15
 i.-e (eyü ide) 102a-8; 104a-20, 25; 105a-7; 105b-4, 12; 108a-21; 111b-19; 112b-6; 113b-20; 115a-1; 119a-29; 119b-26; 121b-14; 122a-4; 123a-25; 124b-25; 125b-8; 126b-19; 127a-15, 17; 131a-22; 132b-22; 136a-16, 17; 137a-5, 7, 8; 137b-6; 138b-28; 140a-29; 140b-10; 141a-12; 142a-6; 146b-13, 16; 148a-12; 150b-26; 157a-4; 164b-18; 170b-16; 171b-27; 173a-10; 175b-21; 178b-3; 181a-28; 183a-12; 183b-2; 185b-2, 11; 189a-17; 190b-27;

192a-28; 194b-9; 195b-6, 9, 15, 17; 196a-27, 28; 198a-18, 22; 199b-21
 i.-e (hıfz ide) 145b-15;
 i.-e (hıfz ide) 190a-14
 i.-e (ışlāḥ ide) 116b-21; 123b-19
 i.-e (issi ide) 162a-9
 i.-e (isti' māl ide) 178a-11; 199b-13
 i.-e (kapu daḥı ide) 120b-7
 i.-e (karışdurup ide) 105a-3
 i.-e (karşu ide) 198a-29
 i.-e (katl ide) ide 115b-18; 117b-14, 21; 121b-11; 125a-10; 138b-21; 139a-25; 139b-15; 140a-29; 145b-10; 153b-21; 154a-28; 164a-12, 13, 14; 172b-1; 173a-15; 174b-15; 180a-21; 180b-12, 16, 17; 183a-21; 186b-10, 28; 189a-20; 197a-27
 i.-e (kıvırcık ide) 109a-15
 i.-e (men' ide) 105b-13; 105b-14; 143a-15; 165a-10; 194b-4
 i.-e (nef' ide) 107b-2; 108b-10; 111a-25; 112a-19; 112b-18; 114b-12; 116a-13; 125a-28; 129a-9; 141b-23; 143a-14; 148a-18; 165a-10; 169b-16; 170b-11; 180a-2; 181a-29; 189b-2; 196a-6; 199a-4
 i.-e (nef' ide) 117b-24
 i.-e (' ameli ide) 140a-14
 i.-e (sākin ide) 102a-10; 151b-10
 i.-e (tedārük ide) 187a-2
 i.-e (te'sīr ide) 123b-28
 i.-e (yardım ide) 102a-19
 i.-e (zarar ide) 123a-4; 147a-22
 i.-ecek (göz idecek) 125b-19

- i.-eler (hıfz ideler) 108b-27; 139a-18; 143b-19; 153b-2; 159b-14; 197b-26
- i.-eler (anison ile ideler) 110b-1
- i.-eler (böyle ideler) 126b-25; 138a-13; 180b-19
- i.-eler (buña ideler) 118b-18
- i.-eler (cem^ç ideler) 168b-27
- i.-eler (dāneler ideler) 138a-24
- i.-eler (def^ç ideler) 199a-27; 199b-7, 8, 11
- i.-eler (delik ideler) 120b-4
- i.-eler (hāzer ideler) 101b-4; 107b-27; 139a-3; 183a-18
- i.-eler (hāzer ideler) 174a-25
- i.-eler (hukne ideler) 186a-4
- i.-eler (hukneler ideler) 145b-25
- i.-eler (ıslāh ideler) 131b-16; 143b-27
- i.-eler (ictināb ideler) 107a-23
- i.-eler (ihrāc ideler) 101a-29
- i.-eler (ihtimām ideler) 117a-23
- i.-eler (ince ideler) 118b-2
- i.-eler (isti^ç māl ideler) 104b-2; 111a-14; 116b-26; 124b-14; 137a-24; 138b-19; 139a-5; 140b-28; 142b-23; 145b-13; 148a-4; 148b-7, 11; 154b-17; 160b-27; 171a-13, 14; 174a-26; 187a-14; 199a-28; 199b-13
- i.-eler (ka^ç ideler) 118b-19; 136a-12
- i.-eler (kıbrıs bakırından ideler) 138a-19
- i.-eler (külhān ideler) 120b-2
- i.-eler (ma^ç cūn ideler) 198a-30
- i.-eler (mażmaza ideler) 112b-12
- i.-eler (‘ ilāc ideler) 122a-16; 132b-14; 134a-22
- i.-eler (ol bakırdan ideler) 138a-20
- i.-eler (pāk ideler) 104b-9
- i.-eler (şāf ideler) 116b-6; 143b-17; 159b-12
- i.-eler (siyāf ideler) 105b-27
- i.-eler (şu ile gargara ideler) 136b-6
- i.-eler (taşfiye ideler) 120b-22; 159a-12
- i.-eler (tebdil ideler) 108b-25; 123a-23; 190b-9
- i.-eler (tedārük ideler) 187a-2
- i.-eler (terk ideler) 138a-15; 138a-18
- i.-eler (taşra ideler) 101b-2; 128a-14
- i.-eler (yaş lu^ç āblar ile ideler) 128a-13
- i.-emez (def^ç idemez) 130b-1
- i.-emez (taḥrīk idemez) 165b-29
- i.-emez (tefrīḥ idemez) 117b-3
- i.-emez (taşra idemez) 167a-11
- i.-emez (vefā idemez) 117b-3
- i.-en (cereyān iden) 192b-29
- i.-en (efşān iden) 131b-6
- i.-en (güzel iden) 187b-14
- i.-en (‘ ilāc iden) 106a-12
- i.-en (tāze iken iden) 174b-10
- i.-en (te’şīrlar iden) 102b-15
- i.-ene (efşān idene) 117a-21; 134a-4; 156b-13; 166b-20; 170a-8; 172b-18
- i.-ene (isti^ç māl idene) 165a-16
- i.-eni (nüfūz ideni) 150b-11
- i.-enler (şarābdan idenler) 110b-6

- i.-enlere (ikrāh idenlere) 101a-22; 148a-19
- i.-enlerüñ (isti‘ māl idenlerüñ) 110b-7
- i.-er (ağır ider) 101a-12; 101a-13; 131a-10
- i.-er (ağırlık ider) 196b-12
- i.-er (arık ider) 110b-21
- i.-er (āsān ider) 174a-21; 131a-12; 148a-5; 161a-2
- i.-er (baraž gibi ider) 145b-8
- i.-er (bellü ider) 186a-27
- i.-er (benegi ider) 155a-2
- i.-er (bevl ider) 172a-27
- i.-er (bī-hōd ider) 103b-23
- i.-er (bu hāşşayı ider) 105b-6
- i.-er (buḥār ider) 178b-22
- i.-er (bulanık ider) 145b-8
- i.-er (bunı ider) 147a-18
- i.-er (cem‘ ider) 131a-8; 151a-10
- i.-er (cilā ider) 104a-23; 107a-7; 121b-13; 128a-29; 138b-7; 150b-18; 153a-4; 153b-8; 157a-24; 160a-21; 160b-29; 167b-16; 174a-12; 182b-1; 179b-4; 184b-20; 192a-25
- i.-er (çıban ider) 169a-21
- i.-er (çig ider) 157b-28
- i.-er (çok ider) 126b-3; 144b-24; 147b-8; 149b-26; 160b-1; 178a-27
- i.-er (def‘ ider) 117b-20; 124a-9; 125b-11; 128a-6; 130b-1, 10, 21, 23; 132a-26; 134b-20; 141b-8; 144b-5; 149b-28; 153a-7; 155a-15; 155b-13; 157a-16; 157b-20; 163a-12, 13; 164b-25; 165a-27; 167a-1; 175b-28; 176a-11, 12, 18, 19; 178a-16, 17; 177b-21; 178b-25; 179a-14, 15; 180b-29; 187a-15; 194b-19, 20; 196a-22; 196b-14
- i.-er (delālet ider) 104b-18; 182b-6
- i.-er (devā ider) 126b-10
- i.-er (dibāğat ider) 149b-22; 190b-8
- i.-er (dimāğat ider) 149b-2
- i.-er (dīvāne ider) 172a-28
- i.-er (ekl ider) 142b-4
- i.-er (eksük ider) 100b-29
- i.-er (emīn ider) 130b-21; 197a-10
- i.-er (eyü ider) 102a-3, 27; 104a-25; 109b-17; 123a-21; 124b-15; 132a-13; 137a-25; 144b-16; 162b-24; 173b-25; 177a-17; 178a-29; 179b-28; 181a-9; 183a-7; 197a-13
- i.-er (fā’ide ider) 130b-18; 169b-7; 175b-27
- i.-er (fā’ideleri ider) 184b-12;
- i.-er (fi‘li ider) 115a-16
- i.-er (ğalaṭ ider) 196b-8
- i.-er (ğalīz ider) 172a-9; 194b-9
- i.-er (güzel ider) 109b-12; 113b-8; 118a-3; 123a-21; 123b-16; 164a-6; 166b-24; 167b-1, 13; 168b-6; 186b-1; 189b-9; 200a-16
- i.-er (ḥabs ider) 159a-13
- i.-er (ḥāmız ider) 192b-27
- i.-er (ḥamle ider) 154b-12
- i.-er (ḥāşıl ider) 110a-18; 118a-5; 160b-9; 163a-24
- i.-er (ḥayz ider) 176a-18
- i.-er (ḥıfz ider) 104b-23; 121a-15; 148b-28; 188b-1; 197a-27
- i.-er (ḥōş ider) 113a-2; 114a-26; 135a-2; 157b-11; 168b-5; 192b-14; 200a-9

i.-er (hōṣṣa ider) 149b-13

i.-er (iṣlāḥ ider) 103a-21; 107b-10;
109b-4; 111a-21; 112b-24; 113a-23;
115a-3; 115b-9, 12, 17; 116a-25;
118a-9; 121b-7; 122a-18; 126a-22;
128a-16; 128b-17; 134b-19; 135b-16;
143a-19; 145b-12; 146a-24; 150a-26;
151a-11; 154b-18; 158b-13; 167a-13,
15; 167b-6; 168a-15; 168b-3; 172a-21;
185a-6; 186b-27; 187b-18; 188b-24;
189b-17; 200a-18

i.-er (idrār ider) 102b-2; 107a-7; 111b-
22; 112b-26; 113a-19; 125a-16; 125b-
10; 126a-21; 131a-10, 18; 132a-23;
142b-22; 147a-13; 151b-11; 168b-3;
169b-6; 172a-20; 176a-11; 178a-28;
186b-1; 190b-26; 192b-16; 193b-25;
196b-11

i.-er (ifnā ider) 149b-25

i.-er (ifsād ider) 170b-9

i.-er (ihrāc ider) 169b-12; 171a-13

i.-er (ince ider) 199a-7, 11

i.-er (inkār ider) 139b-7

i.-er (ishāl ider) 104b-2; 107b-24;
109a-25; 111b-22; 113a-5; 114a-27;
115b-25; 116b-2, 10; 118b-29; 120a-5;
128a-8; 142b-21; 145b-18; 146a-12,
20, 26; 147b-27; 150a-25; 151a-6;
158b-16; 168b-4; 176a-19; 177b-9;
178b-23; 198a-7, 8

i.-er (issi ider) 107a-19; 110b-19;
137b-22; 153a-5; 167b-2; 188b-9;
192b-15, 16

i.-er (isti' māl ider) 102b-5; 125b-23;
176a-13

i.-er (qabar qabar ider) 105a-26

i.-er (qabz ider) ider 105b-18; 119b-8,
9; 135a-8; 136a-12; 141a-16; 147b-26;
150a-10, 23; 151a-15; 177b-9; 182b-1;
186b-16

i.-er (qatl ider) 115b-18; 121b-11;
125a-10; 139a-25; 139b-15; 145b-10;
153b-21; 164a-12, 13, 14; 172b-1;
173a-15; 174b-15; 180a-21; 180b-12,
16, 17; 183a-21; 186b-10, 28; 189a-
20; 196b-7

i.-er (qaṭ' ider) ider 118b-29; 126b-9;
149b-26; 151a-11; 155b-14; 193b-27;
196b-11, 27, 29; 199a-7

i.-er (qavī ider) ider 105a-22; 118a-5,
6, 8; 124b-27; 128b-16; 135a-4; 139b-
29; 150a-9, 11, 23; 160a-21; 164a-8;
167b-3; 179a-12; 186b-9; 188b-7

i.-er (kesb ider) 109a-6

i.-er (keskin ider) 121a-16; 178b-11;
180a-1

i.-er (kesr ider) 118b-29

i.-er (qızılık ider) 147a-21

i.-er (kifāyet ider) 100b-19; 130b-9;
146a-1; 150b-6

i.-er (kolay ider) 131a-21; 189b-2

i.-er (kör ider) 136b-5; 163b-5

i.-er (qurı ider) 183a-15; 193b-8

i.-er (laṭīf ider) 124a-24

i.-er (men' ider) 101b-19; 102b-13;
107b-4; 113b-11; 118a-7; 119a-8;
119b-16; 121a-16, 18; 129b-20; 134b-
13, 15; 144b-18; 151b-2; 152a-7;
164b-11; 165a-11; 179b-5; 186b-2, 16;
191a-10, 12, 23; 193b-26; 194a-7, 8,
15, 28; 198b-15

i.-er (muḥālefet ider) 176a-4

i.-er (muḥkem ider) 135a-5; 149a-29;
164a-26

i.-er (mu' āvenet ider) 149a-3; 165a-12

i.-er (nażc ider) 130b-15

i.-er (nef' ider) 100b-22; 102b-22;
104a-27; 104b-25; 105b-24; 106a-22;
107a-9; 108a-2; 108b-15; 109a-19;
110a-2, 22; 111b-27, 28; 112a-3;
113a-2, 3, 19, 21, 24; 113b-25; 114a-
17; 114b-11, 28; 115a-17; 117b-7;
118b-6, 7, 10; 119a-5, 7; 119b-10, 17,
20; 120a-13; 121a-17; 121b-9, 16;
122a-8, 28; 122b-6, 15, 22; 123a-27;
124a-26, 28; 124b-29; 125a-15, 16,
18, 20; 125b-6, 9, 19; 126a-8, 14;
127a-27; 128b-1, 8; 129a-2, 21; 129b-
27; 130a-18; 131b-11; 134a-14; 134b-
11; 135a-6, 7, 24; 136a-18; 136b-15,
16, 19, 27; 137b-8, 9; 139b-5; 141a-
28; 141b-9; 142a-5; 142b-16; 144b-8,
11, 17; 146a-23; 147a-27, 29; 147b-5;
148a-6; 148b-18; 151a-17; 152a-22;
152b-16, 25; 153a-14; 154a-20, 27;
154b-10; 155b-7, 8, 9; 157b-13, 18;
158a-9; 159a-12, 18; 159b-16, 27, 28;
160a-2, 3, 5, 7; 160b-11, 15, 29; 162a-
18; 163b-11; 164b-26; 166b-16; 167a-
2, 6; 167b-5; 168a-5, 6, 7, 9, 14; 168b-
14, 17, 21; 169a-26; 169b-17; 170a-6,
26; 170b-26; 171b-24; 172a-21, 24;
172b-19; 173a-15, 20; 173b-24; 174a-
20, 23; 174b-11; 177a-14, 15, 23;
177b-2, 24, 25, 26; 178a-3; 178b-1,
21; 179b-26; 180a-8; 180b-6; 181a-18,
19, 20; 181b-12, 14; 182b-17; 183a-
14; 183b-17; 184b-8; 185b-9; 186b-3,
5, 17; 187b-27; 188b-14, 23; 189a-19;
189b-28; 191b-22, 26; 192a-26, 29;
192b-11, 13; 193a-28; 193b-27; 194a-
16, 21; 194b-2, 10, 16; 195a-22; 195b-
1; 196a-22; 196b-6, 7, 21; 197a-21,
22; 197b-1; 198a-8; 198b-24; 199a-2,
3; 200a-17, 19

i.-er (öyle ider) 184b-27

i.-er (pāk ider) 104b-5, 17; 109a-16;
112b-3; 113b-10; 118a-26; 118b-7;
122a-9; 125b-6; 147b-10; 149b-23;
153b-8; 154b-13, 14; 158b-11; 167a-
13; 172a-20; 177a-19; 179a-13; 181a-

8; 182b-16; 184b-6, 24; 186b-20;
192a-10; 194a-24

i.-er (pāre pāre ider) 126a-29

i.-er (pek ider) 121b-22; 191a-23, 25

i.-er (perde ider) 139a-29

i.-er (peydā ider) 101a-20; 102a-7;
106a-29; 106b-2; 107b-27; 108a-28;
109a-29; 109b-13; 110a-18, 24; 112a-
16; 114a-25; 115b-6; 117a-24, 25;
119a-3; 121b-6; 123b-9; 126a-6;
126b-17; 131b-5; 133b-7; 135b-26;
136a-4, 5, 6; 139a-20; 142a-20; 145b-
6; 147b-21; 148b-17; 149b-2, 25;
150a-2, 5, 12; 150b-2, 11, 12, 18;
157b-27, 29; 158b-13; 171a-12; 174b-
24; 183a-20; 186a-2; 194b-18

i.-er (rāyiḥa ider) 126b-18

i.-er (rāyiḥalu ider) 101a-21, 22; 106b-
11; 134b-4, 6

i.-er (rāyiḥası gibi ider) 134b-7

i.-er (red' ider) 130b-14; 179a-13;
192b-24

i.-er (şabr ider) 145b-16

i.-er (şāf ider) 123b-12; 166b-27;
184b-24

i.-er (şāfi ider) 151a-29

i.-er (şağır ider) 139a-29

i.-er (sākin ider) 113a-2; 114b-1;
119a-8; 125a-2; 129a-3; 149b-8, 9;
151a-22; 158b-10, 23; 159b-3, 9;
172a-14; 186b-5; 194b-10; 195b-29;
198a-14; 200a-13

i.-er (şar' a ider) 180b-11

i.-er (şaru ider) 139b-1

i.-er (serḥōş ider) 172b-1

i.-er (siñirsek ider) 128b-1

i.-er (şusuz ider) 105a-25

i.-er (südde dağı ider) 160a-22

i.-er (südde ider) 160a-25

i.-er (şen ider) 143a-23

i.-er (şişirmek ider) 104b-1

i.-er (şurū^c ider) 155a-1

i.-er (tahlil ider) 101b-15; 102b-2;
107a-7; 117a-21; 126a-21; 130a-4;
130b-14, 16, 17; 140a-20; 153a-17;
157a-24; 158b-23, 24; 166b-28; 168a-
5, 8; 175b-17, 27; 188b-8; 191a-11;
193a-26; 196b-15

i.-er (taḥrīk ider) 102a-13, 14; 103a-
16; 105a-25; 108a-29; 112b-2; 114a-
28; 115b-6; 117a-12; 123b-9; 126a-24;
131a-20; 133a-8; 140b-1; 149a-25;
150b-19, 24; 153b-20; 157b-14; 158a-
12; 160b-1; 162b-8; 165b-24, 26;
166a-14; 167a-12; 171a-12; 173a-6;
183b-23; 186b-4; 192b-16; 196b-13,
16; 197b-14

i.-er (talṭīf ider) 121b-5; 126a-9; 171a-
14; 197a-13

i.-er (tasa ider) 147a-20

i.-er (taṣrīḥ ider) 181b-26

i.-er (tebdil ider) 170a-25; 197a-14

i.-er (tebrīd ider) 101b-17

i.-er (teftih ider) 130b-22; 176a-11, 19

i.-er (telyin ider) 188b-5; 192b-23

i.-er (te'sir ider) 118a-6; 151a-8;
152b-11; 158b-21, 25; 164b-24; 167b-
20; 186b-29; 195a-22; 198b-15

i.-er (te'sirler ider) 104a-16

i.-er (teskin ider) 130b-11

i.-er (tesmiye ider) 192a-6

i.-er (tard ider) 176a-26

i.-er (taşra ider) 114a-27; 121b-9

i.-er (vefāt ider) 103b-18

i.-er (yardım ider) ider 112b-9; 114a-
15, 19; 114b-28; 126a-5; 135a-7, 8;
145b-12; 147a-17; 159a-20; 188b-5;
199a-11

i.-er (yok ider) 139a-18

i.-er (yumuşak ider) 191a-12

i.-er (zaḥire ider) 104a-2

i.-er (za'if ider) 191a-13; 194a-15;
196b-12; 197b-7

i.-er (zā'il ider) 176a-12, 20

i.-er (zarar ider) 101b-22; 102b-3;
106a-28; 107a-18; 107b-10; 109b-4;
110a-24; 112a-17; 112b-11, 24; 113b-
25; 115a-1; 115b-1; 121b-6; 122a-17;
125b-10; 126a-23; 128a-8, 15; 130a-
14; 132a-25; 134b-19, 20; 135b-15;
136b-4, 5; 138b-23; 140b-1; 143a-19;
143b-26; 146a-24; 147a-19, 20; 147b-
24; 155b-12; 157a-13; 157b-19, 28;
160a-22; 161a-12; 167a-14; 167b-6;
168a-11, 14; 173a-25; 178a-16; 179a-
14; 180a-3; 183b-24; 185a-6; 186b-20;
187b-18; 188b-24; 189b-17; 190a-25;
190b-13; 192a-30; 194b-17, 19; 196b-
25; 199a-14, 15, 16; 200a-17

i.-er (zıkr ider) 139a-12; 174a-29;
176b-2

i.-er (ziyāde ider) 103a-16; 107b-17;
110a-28; 114a-21; 114b-1, 2; 119b-3;
123a-21; 124a-16; 126a-28; 126b-13;
131a-9; 136a-5; 141a-17; 143b-24;
147b-27; 150a-13; 151a-3; 160a-21;
160b-10; 163a-23; 163b-11; 164b-24;
168b-15; 175a-2; 177b-9; 178a-27;
188b-13; 191a-29; 191b-27; 196a-3;
196b-16; 197a-13; 197b-6

i.-er (zuhūr ider) 106b-24

i.-erler (andan dağı iderler) 124b-28;
125a-1

- i.-erler (andan iderler) 121a-14
- i.-erler (anuñıla dağı iderler) 137b-12
- i.-erler (anuñıla iderler) 174a-16
- i.-erler (arpa unından iderler) 106a-19
- i.-erler (āteş iderler) 189a-13
- i.-erler (bāb iderler) 194b-27
- i.-erler (baraş için dağı iderler) 180b-8
- i.-erler (beyān iderler) 163a-16
- i.-erler (bey^ç iderler) 129b-14; 176b-5
- i.-erler (bostānīsinden iderler) 121a-9
- i.-erler (boya iderler) 142b-11
- i.-erler (böyle iderler) 182b-27; 187b-6
- i.-erler (budaklarından iderler) 121a-12, 13
- i.-erler (cem^ç iderler) 131a-9; 139a-12; 161a-18; 187b-10, 13
- i.-erler (çiçekden yağı dağı iderler) 200a-13
- i.-erler (eczā ile iderler) 107b-22
- i.-erler (emir iderler) 195b-12
- i.-erler (etmek iderler) 151b-22; 164b-23
- i.-erler (fürūht iderler) 111b-7
- i.-erler (ğasl iderler) 120b-16; 120b-25
- i.-erler (ğayrı huşūşlar için dağı iderler) 199b-24
- i.-erler (göz devāsı iderler) 105b-24
- i.-erler (ḥabile iderler) 138a-28
- i.-erler (ḥamīr iderler) 157a-19
- i.-erler (ḥaşīr iderler) 143a-21
- i.-erler (ḥıfz iderler) 118a-23; 129b-7; 132a-19; 144a-20; 155a-24; 161a-19, 22; 165b-7; 177a-3; 188b-1; 190a-7
- i.-erler (ḥikāyet iderler) 106b-26
- i.-erler (ḥīle iderler) 107a-4; 138b-2; 144a-25; 173b-15; 186a-22
- i.-erler (ḥuḳne iderler) 102a-12; 129a-11; 162a-12; 174a-6; 191a-17
- i.-erler (ıtlāk iderler) 146a-14; 157b-26
- i.-erler (iki cüz^ç ile iderler) 138a-26
- i.-erler (imtiḥān iderler) 138b-2
- i.-erler (ipler dağı iderler) 143a-3
- i.-erler (ipler iderler) 148a-25
- i.-erler (isti^ç māl iderler) 116a-2; 118a-10, 18; 122b-16; 133b-22; 148a-23; 148b-10; 151b-5; 153b-22, 29; 154a-13; 160a-5; 166a-12; 169b-7; 171a-2; 179b-1; 180b-8; 182a-15, 16; 185a-29; 186b-10; 188a-24; 192a-12; 195a-4
- i.-erler (ḳalaydan dağı iderler) 121a-2
- i.-erler (kimād iderler) 191a-26
- i.-erler (kürk iderler) 200a-27
- i.-erler (murabbāsın iderler) 166a-11
- i.-erler (na^ç nā^ç dan iderler) 106b-3
- i.-erler (nef^ç iderler) 147a-5
- i.-erler (nesneler iderler) 176b-11
- i.-erler (nesnelerden dağı iderler) 121a-3
- i.-erler (‘ ilāc iderler) 160b-12; 177a-3; 195a-3
- i.-erler (‘ uşāre iderler) 144a-20
- i.-erler (pāre pāre iderler) 183b-10
- i.-erler (rivāyet iderler) 130b-1
- i.-erler (şāf iderler) 173b-9
- i.-erler (sikencübīn iderler) 199b-22
- i.-erler (şarāb dağı iderler) 150a-10
- i.-erler (şarāb iderler) 147a-19

- i.-erler (şeb iderler) 179a-28
- i.-erler (taḥrīk iderler) 120b-18; 185a-27
- i.-erler (taşfiye iderler) 120b-24; 191a-5
- i.-erler (tebdīl iderler) 173a-29
- i.-erler (terbiye iderler) 118a-15
- i.-erler (tesbīḥ daḥı iderler) 144a-6
- i.-erler (tesmiye iderler) 135a-11; 192b-20
- i.-erler (tutḳaldan iderler) 121a-13
- i.-erler (ṭarāḳlar iderler) 128b-16
- i.-erler (ṭaşra iderler) 104a-1
- i.-erler (yaḳı iderler) 112b-14; 189b-10, 11
- i.-erler (yaprağından daḥı iderler) 124a-27
- i.-erler (yaşşı iderler) 143a-11
- i.-erler (za‘m iderler) 118a-18; 143a-24
- i.-erler (ẓarar iderler) 106b-15
- i.-erler (zeytūn ağacından daḥı iderler) 121a-8
- i.-erler (ẓimād iderler) 175b-28
- i.-erler (ẓikr iderler) 108a-24; 194b-28
- i.-erler (ziyāde iderler) 155a-10
- i.-erler imiş (ḥīle iderler imiş) 144a-25
- i.-erler imiş (kāğıd iderler imiş) 143a-5
- i.-erlerdi (isti‘ māl iderlerdi) 176a-4
- i.-erlerimiş (fūrūḥt iderlerimiş) 111b-7
- i.-erlerimiş (kāğıd iderlerimiş) 142b-27
- i.-erlerse (bir kaç kere iderlerse) 123b-27
- i.-erlerse (böyle iderlerse) 185b-27
- i.-erlerse (isti‘ māl iderlerse) 148b-10
- i.-erlerse (isti‘ māl iderlerse) 186b-10
- i.-erse (cirāḥat iderse) 138b-21
- i.-erse (fā‘ide iderse) 159a-13
- i.-erse (ḥavf iderse) 120a-15
- i.-erse (ıslāḥ iderse) 130a-14
- i.-erse (ishāl iderse) 118b-19
- i.-erse (‘amel iderse) 118b-11
- i.-erse (peydā iderse) 101b-1
- i.-erse (ẓuhūr iderse) 122a-15
- i.-erse (ẓuhūr iderse) 122a-15
- i.-icek (ekl idicek) 175a-2
- i.-icek (isti‘ māl idicek) 157b-19; 160b-24; 178b-7
- i.-icek (ḳatlı idicek) 155a-7
- i.-ince (çıban gibi idince) 190a-23
- i.-inceye (nüzūl idinceye degin) 178b-15
- i.-me (cilā i.) 184a-29
- i.-mede (ıslāḥ i.) 167a-17
- i.-mede (taḥrīk i.) 174b-10
- i.-medi (ḳatlı i.) 136a-1; 139b-8
- i.-mediler (ẓikr i.) 117b-16
- i.-medüm (tecride i.) 133b-15
- i.-mege (bevl i.) 194b-12
- i.-mege (cilā i.) 104a-18
- i.-mege (def‘ i.) 199a-29
- i.-mege (efşān i.) 168b-20
- i.-mege (hażım i.) 107a-15

- i.-mege (hıfz i.) 114a-22
- i.-mege (qabul i.) 150a-11; 150b-15
- i.-mege (qabz i.) 117b-2
- i.-mege (latif i.) 134b-16
- i.-mege (men' i.) 144b-3; 164b-12
- i.-mege (pak i.) 105a-19
- i.-megi (efsan i.) 134b-12
- i.-mek (az i.) 114b-5
- i.-mek (böyle i.) 166a-14
- i.-mek (cilā i.) 128a-15; 157a-21
- i.-mek (def' i.) 110a-27
- i.-mek (efsan i.) 128a-11
- i.-mek (garğara i.) 126b-11
- i.-mek (ishāl i.) 116a-27;
- i.-mek (ishāl i.) 158b-9; 161b-25
- i.-mek (isti' māl i.) 107b-4; 117a-24; 132a-24; 155b-13; 177b-25; 186b-19
- i.-mek (kebāb i.) 110a-28; 131b-22
- i.-mek (mā' i.) 192b-28
- i.-mek (mażmaza i.) 113a-20; 149b-23
- i.-mek (muḥkem i.) 127a-28
- i.-mek (nef' i.) 128b-8
- i.-mek (sevdāyı ishāl i.) 123a-15
- i.-mek (şovuk olmağın i.) 155b-22
- i.-mek (taḥlil i.) 102b-14; 127a-23
- i.-mek (tılā i.) 194a-13
- i.-mek (zarar i.) 108a-28; 180b-10
- i.-mek (zıkr i.) 142a-24
- i.-mek için (hāşıl i.) 177a-20
- i.-mek için (men' i.) 119b-20
- i.-mek için (pak i.) 195a-3
- i.-mek için (sākin i.) 135a-23
- i.-mek için (sebıke i.) 100b-24
- i.-mek için (siyāh i.) 183a-10
- i.-mekde (def' i.) 132a-22; 184a-4
- i.-mekde (ishāl i.) 106a-24; 145a-20; 145b-29; 146a-25; 178a-12
- i.-mekde (katl i.) 139a-28
- i.-mekde (letāfetli i.) 167a-15
- i.-mekde (men' i.) 191a-22
- i.-mekde (nef' i.) 112a-24; 113a-26; 125b-11; 147a-4; 147b-25; 148b-18; 159a-2; 167a-19; 184b-15, 25; 195b-27
- i.-mekde (südde i.) 107b-19
- i.-mekde (taḥlil i.) 135a-22; 157a-27; 167a-18
- i.-mekde (talif i.) 166b-14
- i.-mekden (isti' māl i.) 139a-3
- i.-mekden (qabul i.) 164b-13
- i.-mekden (mażmaza i.) 113a-20
- i.-mekden (serḥōş i.) 118a-13
- i.-mekden (taḥlil i.) 197a-15
- i.-mekdür (galebe i.) 194b-13
- i.-mekdür (nef' i.) 135b-24
- i.-mekdür (nef' i.) 135b-25
- i.-mekdür (pak i.) 135b-24
- i.-mekle (garğara i.) 132b-11; 137b-8; 150b-22
- i.-mekle (ḥabs i.) 149b-26
- i.-mekle (hareket i.) 173b-12
- i.-mekle (ḥukne i.) 127a-26
- i.-mekle (ifnā i.) 180b-5
- i.-mekle (ishāl i.) 122b-3; 155a-7

- i.-mekle (maẓmaẓa i.) 119a-6; 135a-5
- i.-mekle (naṭūl i.) 121b-8
- i.-mekle (‘ ilāc i.) 195b-19
- i.-mekle (terbiye i.) 181a-16
- i.-mekle (tütsü i.) 163b-9
- i.-mekle (ṭilā i.) 181a-18; 187a-14
- i.-mekle (yakı i.) 109b-17; 121b-8; 126a-27; 128b-8; 132a-19; 132b-10; 133a-4; 140a-23; 160b-10; 163b-9; 172a-14; 173b-22; 184b-8; 198a-15
- i.-meklik (pāk i.) 199a-2
- i.-meklik (taḥlīl i.) 105b-21
- i.-meklik (taḥlīf i.) 165a-27
- i.-memiş (ḳatlı i.) 186b-28
- i.-memişdür (zıkr i.) 192a-15
- i.-meye (isti‘ māl i.) 140b-27; 143b-28
- i.-meye (kār i.) 111b-22
- i.-meye (‘ amel i.) 136a-2
- i.-meye (ẓarar i.) 132b-21; 147a-17; 162b-11; 163a-6; 164a-11; 180a-19
- i.-meyecek (ẓarar i.) 149b-6
- i.-meyeler (i‘ timād i.) 110b-7
- i.-meyeler (isti‘ māl i.) 117a-28; 142b-23; 146a-21; 153b-18; 154a-3; 155b-16, 18; 165a-18; 185b-8
- i.-meyüp (farḳ i.) 170b-3
- i.-meyüp (hareket i.) 120b-20
- i.-meyüp (ishāl i.) 145b-24
- i.-meyüp (isti‘ māl i.) 199b-3
- i.-meyüp (kār i.) 103a-23
- i.-mez (ba‘ zı i.) 187a-1
- i.-mez (ḥālā i.) 143a-6
- i.-mez (hareket i.) 123b-13
- i.-mez (men‘ i.) 144b-14
- i.-mez (nef‘ i.) 199a-1
- i.-mez (pişmişi i.) 168b-4
- i.-mez (sākin i.) 198b-28
- i.-mez (serḥōş i.) 118a-17
- i.-mez (südde i.) 114a-29
- i.-mez (şışirmek i.) 106b-4
- i.-mez (ẓarar i.) 109a-28; 123a-18; 154a-13; 158b-16; 180a-17, 22
- i.-mezden (çürük i.) 161a-23
- i.-mezden evvel (çürük i.) 161a-23;
- i.-mezler (farḳ i.) 183b-7
- i.-miş (ḡalebe i.) 109b-7
- i.-miş (hareket i.) 117b-19
- i.-miş (keskin i.) 110a-21
- i.-miş (riyāzat i.) 117b-19
- i.-miş (tecribe itmedüm ve i.) 133b-15
- i.-miş (te’sīr i.) 188a-8
- i.-miş (tesmiye i.) 135a-16
- i.-miş (zıkr i.) 144a-7
- i.-mişdür (böyle i.) 194b-28
- i.-mişdür (ḡalaṭ i.) 161b-3
- i.-mişdür (imtīzāc i.) 162b-15
- i.-mişdür (zıkr i.) 106a-16
- i.-mişler (tecribe i.) 186b-28
- i.-mişler (za‘ m i.) 182a-2
- i.-mişlerdür (ḡalaṭ i.) 175a-5
- i.-mişlerdür (zıkr i.) 137b-16
- i.-se (böyle i.) 140b-21; 157a-5
- i.-se (ḡargara i.) 124b-29; 133a-16; 197a-26

i.-se (hukne i.) 129a-9; 168b-17

i.-se (kay' i.) 192b-26

i.-se (mażmaża i.) 154a-22; 189b-14; 199b-15

i.-se (pāk i.) 156a-4

i.-se (yakı i.) 112b-18; 119a-20; 122a-16; 129a-9; 151a-29; 156b-26; 196b-4; 199b-21

i.-se (zimād i.) 103b-24

i.-seler (böyle i.) 105a-8; 111a-1; 141a-5; 142a-14, 18; 172a-17; 178b-16; 190a-24; 193b-13

i.-seler (cem' i.) 149a-12

i.-seler (cilā i.) 175b-9

i.-seler (çok i.) 157a-28

i.-seler (çörek çörek i.) 142a-11

i.-seler (ğargara i.) 104a-24; 105a-11; 109b-18; 123a-2; 126a-16; 144b-25; 152a-9; 157b-4; 158b-14, 18; 199a-4

i.-seler (her gün i.) 148a-18

i.-seler (hıfz i.) 131a-7; 146b-18

i.-seler (hılāl i.) 175b-12

i.-seler (hukne dağı i.) 164a-16

i.-seler (hukne i.) 103a-4; 105a-8; 128a-13; 141b-23; 172a-12; 183a-7; 190a-20; 193a-16; 194a-20

i.-seler (hukne i.) 144b-9; 187a-27

i.-seler (ıtlāk i.) 171a-24

i.-seler (ihtikān i.) 101b-7; 195b-8

i.-seler (isti' māl i.) 100b-23; 140a-12; 107b-6; 111b-24; 114b-13, 14; 115a-9; 136a-8; 140a-12, 27; 144b-21; 148a-7; 148b-3; 158b-20; 171b-21; 173a-7, 9; 177b-4, 10, 11, 14, 20, 21; 189b-12; 197a-7, 28

i.-seler (kalye i.) 101a-27

i.-seler (kaşd i.) 192b-29

i.-seler (kaşımak i.) 191b-3

i.-seler (katl i.) 139a-25

i.-seler (kavut i.) 148a-15

i.-seler (ma' cūn i.) 139a-1

i.-seler (mażmaża i.) 105a-3; 113a-14; 120a-1; 140a-26; 151b-10; 156b-16; 173a-24; 190b-1, 15; 198b-11; 199a-6

i.-seler (mażmaża i.) 197a-3

i.-seler (merhem i.) 130a-8; 181a-22

i.-seler (müdām i.) 195b-17

i.-seler (' ilāc i.) 136a-29

i.-seler (su' ūt i.) 152a-11; 152a-9

i.-seler (taqvıyet i.) 118b-4

i.-seler (taş' id i.) 139a-21

i.-seler (tebdıl i.) 115a-26; 171b-28

i.-seler (teklīs i.) 185b-18

i.-seler (terbiye i.) 147b-4; 192b-13

i.-seler (tütsi i.) 159b-29; 160a-1; 189b-14

i.-seler (tütsü i.) 112b-17; 119a-28; 121b-16; 136b-9; 190b-16

i.-seler (tılā i.) 119a-18; 129a-15; 130a-1; 153a-16; 162a-9; 180b-6; 197a-25

i.-seler (yakı i.) 100b-21; 102a-1, 2; 103b-9, 12, 14; 105b-10, 15, 23; 106a-5, 8; 107a-26; 109b-19; 111b-20; 112b-6, 7; 113a-19; 113b-14, 20; 114b-9; 117a-13; 117b-25; 119a-9; 121b-14, 19; 124b-25; 126a-10, 18; 127a-15, 27, 28; 127b-19; 128b-20; 129a-4; 130a-6, 10; 131a-22; 132b-22, 24, 29; 134a-16; 134b-9; 135a-3; 136a-15, 26; 136b-7; 137b-6; 140a-15, 17; 140b-7, 24; 142a-4; 148b-29; 149b-21; 151b-23; 152a-

22; 152b-5, 8, 11; 154b-4, 7; 155b-3; 156b-5, 19, 23; 157a-3, 11; 163b-10; 164b-20; 165a-7; 169b-16; 170b-10, 11; 171b-22, 23, 25; 173a-4; 174a-9; 174b-9, 26; 178b-3; 181a-28; 184b-15; 185b-2; 187a-20; 189b-26, 27; 190a-1; 190b-5, 6, 7; 192a-28; 192b-10; 193b-23, 24; 194a-12; 196b-18; 197a-17; 198a-18

i.-seler (yarasa ile i.) 195a-29

i.-üp (açuk idüp) 153a-8

i.-üp (ağır idüp) 186b-15

i.-üp (bāb idüp) 142a-24; 163a-15

i.-üp (beraber idüp) 144b-28

i.-üp (beyāz idüp) 185b-21

i.-üp (bīhōd idüp) 172a-27

i.-üp (boncuğ idüp) 186b-24

i.-üp (böyle idüp) 107a-4; 195b-13

i.-üp (bulamaç idüp) 185b-28

i.-üp (cem^c idüp) 161a-19; 178b-5; 183a-12

i.-üp (cezb idüp) 107a-7

i.-üp (cılā idüp) 101b-15; 105a-9; 114a-12; 122b-15; 125b-16; 129a-21; 131b-5; 136b-11; 140a-25; 153b-9; 170a-15; 175b-9; 188b-13

i.-üp (çerāğ idüp) 188a-1

i.-üp (çok idüp) 151a-16

i.-üp (çörek çörek idüp) 166b-23

i.-üp (çuğur idüp) 129b-5; 161b-9

i.-üp (çuğurlar idüp) 126b-20

i.-üp (çürük idüp) 161a-22

i.-üp (dāneler idüp) 102b-18

i.-üp (def^c idüp) 122a-17; 124a-22; 126a-14; 126b-9; 135b-16; 143a-19; 149b-11; 177b-13

i.-üp (emīn idüp) 149b-27

i.-üp (etmek idüp) 109a-29; 170b-9

i.-üp (eyü idüp) 116b-21; 122b-24; 124b-22; 133a-14; 137b-3; 149a-10; 152b-15, 25; 156a-11; 162b-4; 172a-20; 187a-24; 192a-13; 195a-25

i.-üp (fitil idüp) 110b-29

i.-üp (ğalağ idüp) 128a-19; 141b-4

i.-üp (ğalebe idüp) 130b-6

i.-üp (ğalīz idüp) 155b-7; 159b-9

i.-üp (ğargara idüp) 119b-17

i.-üp (ğasl idüp) 179a-13

i.-üp (güzel idüp) 132b-26; 168b-15

i.-üp (ğabblar idüp) 174a-4

i.-üp (ğabs idüp) 160a-12; 191a-23

i.-üp (ğaltı kelām idüp) 170b-3

i.-üp (ğamīr gibi idüp) 131a-7

i.-üp (hareket idüp) 163a-25; 163a-26; 186b-12

i.-üp (ğāzır idüp) 153a-3

i.-üp (herīse idüp) 141a-19

i.-üp (hıfz idüp) 102b-5; 109a-10; 124b-14; 134a-28; 137a-24; 168a-19

i.-üp (hılğ idüp) 194a-23

i.-üp (hīle idüp) 118a-14; 118b-13; 129b-13; 160b-22; 186a-19, 26; 191a-6

i.-üp (hığne idüp) 103b-20; 114a-25; 136a-18

i.-üp (ıslāğ idüp) 101a-2; 108b-3; 110b-12; 111a-28; 123a-13; 123b-12; 125b-10; 132a-26; 134b-20; 140b-28;

145b-17; 153b-13; 157b-20; 163a-28;
166b-24; 175b-25; 177a-20; 179a-15;
200a-16

i.-üp (ibtidā' idüp) 178b-14

i.-üp (ictināb idüp) 143b-28; 154a-3;
199a-25

i.-üp (idrār idüp) 177b-18

i.-üp (ihrāc idüp) 192b-26

i.-üp (ince idüp) 101a-4; 142b-7

i.-üp (isfīdāc idüp) 109b-8

i.-üp (ishāl idüp) 113b-7; 118a-26;
144b-22; 158a-17

i.-üp (issi idüp) 102a-10; 152b-27

i.-üp (istifrāc idüp) 186a-15

i.-üp (isti' māl idüp) 101b-2; 117a-28;
123a-18; 153b-19; 163b-1; 181b-29;

i.-üp (kabh idüp) 101b-16; 109a-25;
149a-29; 172a-13

i.-üp (kātī idüp) 123a-3; 126a-29;
129b-26

i.-üp (kaṭc idüp) 102a-12; 174a-5;
177b-7; 187b-17

i.-üp (kavī idüp) 108a-20; 125a-27;
137b-22; 149a-2; 164b-13; 175b-12

i.-üp (kebāb idüp) 114a-4; 116b-25;
123a-20; 124a-10, 19; 131b-21; 133a-
5; 141a-7; 142a-27; 142b-7; 160a-9;
167b-2; 196a-6, 23; 196b-29

i.-üp (keskin idüp) 105a-11; 174b-25;
191a-18

i.-üp (koyu idüp) 109b-2; 124b-12;
132a-14; 137a-22; 145b-22

i.-üp (koyuca idüp) 157b-5

i.-üp (kuru idüp) 199a-8

i.-üp (libās idüp) 110b-19

i.-üp (ma' cūn idüp) 112b-16; 130a-10;
131a-22; 136a-29; 142b-24; 152b-26;
154a-7; 185b-8, 16, 24; 190a-21;
196a-26; 197b-3

i.-üp (men' idüp) 135a-3, 4; 156b-4;
171b-20; 179a-12; 185b-1; 191a-25;
197b-24

i.-üp (merhem gibi idüp) 102b-25

i.-üp (merhem idüp) 100b-20; 102a-5;
152a-6; 193a-14

i.-üp (muḥkem idüp) 109b-27; 127a-
27; 128a-29; 151a-21

i.-üp (mu' āvenet idüp) 156b-28

i.-üp (mu' tedil idüp) 123b-15

i.-üp (mühürre idüp) 116b-26

i.-üp (naḳil idüp) 192a-14

i.-üp (nef' idüp) 101b-6; 105a-5;
105b-4; 107a-12; 107b-7; 109a-14;
109b-9; 110a-2, 5; 111b-19; 113b-17;
114b-15; 123a-1; 123b-5, 25; 124a-2;
125b-20; 127a-25; 129b-19; 134a-16;
135a-3; 140a-22, 23, 29; 141a-29;
141b-10; 142a-4; 148a-17; 149a-8;
150b-25; 152a-11; 152b-12; 156b-13;
158b-23; 159a-15; 163a-10; 164a-7,
25; 169a-25; 170b-16; 171b-22, 23;
172a-12, 16; 173a-10, 12; 174a-21;
174b-8; 178a-29; 178b-11; 181b-3;
183a-11; 183b-26, 29; 185b-26; 187b-
16; 188b-17; 190a-2, 18; 191b-29;
198a-17

i.-üp (nisbet idüp) 176b-21

i.-üp (nūş idüp) 192b-25

i.-üp (aselden idüp) 106a-18

i.-üp (ilāc idüp) 195a-7

i.-üp (uşāre idüp) 177a-3

i.-üp (pāk idüp) 101b-27; 105a-9, 13,
23; 108b-20; 109a-15; 116a-12; 118b-
5; 123a-16, 28; 125a-22; 146b-15;

148a-12; 152a-13; 154b-5, 25; 157a-7;
167b-12; 179b-3; 193a-15; 195a-18,
21; 198a-10

i.-üp (pāre pāre idüp) 118a-23; 123a-
12; 124a-17; 176b-4

i.-üp (pārecikler idüp) 143a-8

i.-üp (peydā idüp) 136b-3; 145b-19

i.-üp (ri' āyet idüp) 197a-7

i.-üp (şāf idüp) 105b-26; 109b-12;
116b-16; 120a-7; 153b-23, 26; 165a-
23; 179b-28; 196b-21

i.-üp (şāfi idüp) 196a-23

i.-üp (saḥḥ idüp) 176a-13

i.-üp (sākin idüp) 104a-22; 107a-24;
109a-10; 150a-9; 158a-8

i.-üp (şaru idüp) 176b-12

i.-üp (sebike idüp) 185b-20

i.-üp (sefūf idüp) 149b-14

i.-üp (serḥōş idüp) 103b-23; 147a-21

i.-üp (siyāh idüp) 105b-9; 116b-16;
195b-24

i.-üp (süfūf idüp) 126b-2; 149a-4;
178b-15, 24

i.-üp (şarāb idüp) 149b-17

i.-üp (şarābın idüp) 164b-15

i.-üp (şerbet idüp) 104a-28; 112b-1

i.-üp (şerḥa şerḥa idüp) 142a-26

i.-üp (tabḥ idüp) 166a-19

i.-üp (tağyir idüp) 119a-17

i.-üp (taḥlīl idüp) 101a-7; 101b-19;
106a-8; 107a-28; 108a-10; 112b-19;
124a-25; 139a-23; 152b-24; 156b-3,
12, 23; 157a-12; 158b-11, 15; 159a-
18, 19; 162a-27; 167a-16; 170b-9;

172a-5; 178b-21; 181b-9, 12; 185a-5,
25; 198a-12, 25

i.-üp (taḥrīk idüp) 112a-21; 112b-22;
120b-22; 179b-7; 185b-19; 188b-7

i.-üp (tamām idüp) 155a-12

i.-üp (ta' rīb idüp) 133b-17; 135b-5;
184a-8

i.-üp (taşfiye idüp) 144a-19; 148a-13

i.-üp (taḥhīr idüp) 186a-16

i.-üp (tebdīl idüp) 116a-22; 168b-24

i.-üp (te'sīr idüp) 124a-15; 139b-14;
140a-15; 190b-12

i.-üp (terbiye idüp) 168b-22

i.-üp (terk idüp) 165b-5

i.-üp (tırāş idüp) 152b-7; 187a-28

i.-üp (toz gibi idüp) 134b-26

i.-üp (tatlu idüp) 119b-24; 126b-4;
149a-7

i.-üp (vaşf idüp) 177a-8

i.-üp (yakı idüp) 108a-1, 4; 117a-16;
119b-26; 122b-23; 124b-13; 128b-23;
161a-7; 162a-2; 168a-8; 179a-4; 180a-
1; 187b-7; 189b-9, 11; 190a-23; 194a-
25; 197b-2; 198a-12

i.-üp (yaş idüp) 120a-10

i.-üp (yuvalaḥ idüp) 146a-18

i.-üp (za' īf idüp) 177b-9

i.-üp (zarar idüp) 155b-13

i.-üp (zīkr idüp) 110b-14; 117b-15

i.-üp (ziyāde idüp) 146a-28; 187a-1;
194b-8

i.-üp (zuhūr idüp) 148b-23

itdir- ettirmek

i.-e (hażm i.) 200a-27

i.-mek (hażm i.) 174a-17

i.-meye (żarar i.) 171b-19; 197b-3

i.-ür (hażm i.) 157b-11; 167a-29; 186a-14

i.-ür (istifrā^c i.) 161b-27

itdirici ettirici

i.+dür (hażm i.)

itdür- ettirmek

i.-e (hażm i.) 126b-14

i.-meye (żarar i.) 132b-21

i.-üp (hażm i.) 123b-18

i.-üp (ihżār i.) 111b-8

i.-ür (hażm i.) 107a-6; 111b-25; 147b-11; 160b-24; 168a-13; 188b-23; 192b-15

i'tidāl *Ar.* aşırı olmama, ortada olma hali

i. 101a-13; 102b-11; 106a-21; 107b-23; 109b-5; 115a-9; 116a-18; 121b-12; 123a-18; 141a-16; 143a-16; 145b-2; 146b-7; 147b-19; 160b-20; 185a-14; 189b-19; 191a-2; 200a-4

i'timād *Ar.* güvenme, itimat

i. it- 110b-7

itme etme işi

i.+den (ķabūl i.) 105b-15

i.+den (tuħme i.) 148b-4

i.+leri (ıtlāk i.) 173a-29

i.+nūñ (böyle i.) 183b-11

i.+nūñ (göz devāsi i.) 105b-25

i.+si (a^c māl i.) 145b-6

i.+si (bevl i.) 195a-9

i.+si (buħār i.) 197a-10

i.+si (cezb i.) 170b-9

i.+si (cılā i.) 104a-17; 105a-24; 113b-3; 119b-19; 139b-26, 27; 140a-16; 170b-25; 175b-8; 192a-10

i.+si (def^c i.) 177a-14

i.+si (idrār i.) 178a-28

i.+si (ishāl i.) 105a-24; 146a-21; 158b-15; 189b-7

i.+si (isti^c māl i.) 107b-9; 154a-1; 183a-14

i.+si (ķabż i.) 109a-24

i.+si (ķabż i.) 132b-12

i.+si (ķatl i.) 145b-17; 155a-5; 180b-10

i.+si (ķatl i.) 155a-7

i.+si (men^c i.) 119b-14; 119b-19; 132b-12; 170b-25

i.+si (mi^c deden i.) 149b-11

i.+si (nef^c i.) 177a-24

i.+si (pāk i.) 120b-28

i.+si (peydā i.) 111a-28

i.+si (südde i.) 102b-12; 150b-13; 151a-3

i.+si (şen i.) 118a-12

i.+si (taħlīl i.) 102b-6; 157a-9

i.+si (taħrīk i.) 103a-18; 147b-8; 188b-22

i.+si (talţīf i.) 139b-27; 166b-5

i.+si (tılā i.) 130a-19

i.+si (veyl i.) 150a-25

i.+si (ziyāde i.) 147b-9

i.+sin (ķabūl i.) 199a-20

i.+sin (mevād i.) 121a-16

i.+sinden (fāsīd i.) 120a-15

i.+sinden (galebe i.) 165a-19

i.+sine (zarar i.) 102b-23

i.+sinüñ (isti' māl i.) 147b-12

i.+sinüñ (kāğıd i.) 143a-6

i.+sinüñ (yağup i.) 193a-7, 10

i.+sinüñ (yağup i.) 193a-7, 10

i.+siyle (hıfz i.) 155a-15

‘ivaż *Ar.* bir şeye karşı alınan ya da verilen bedel; karşılık.

‘i. 116a-1

iyileş- iyileşmek

i.-üp 181b-8

izāfet *Ar.* iki şey arasındaki ilişki, alaka

i.+i 173b-3

-j-

jeng *Far.* her türlü metalin pası

j. 137b-27

jengār *Far.* bakır pası

137b-26, 27

jīve *Far.* cıva

j. 139a-8

j.+den 139a-7

j.-yi türābī 139a-28

-k-

ķab kap

ķ. 100b-5; 133a-27, 29; 138a-5; 139a-17; 143b-18; 149a-17, 20; 182b-25; 191b-20; 195a-28

ķ.+a 113b-5; 165b-4

ķ.+ı 107a-3; 109a-22; 114a-22; 126a-1, 9; 128b-22; 129b-4; 132b-7; 133b-1, 2; 138a-5; 143b-22, 29; 144a-12, 24; 149a-26; 153a-29; 157a-1; 159a-7;

165b-26; 171b-2; 172b-25; 184a-26; 192b-13

ķ.+ıdur 118b-26

ķ.+ın 133b-9

ķ.+ına 139b-21; 149a-18

ķ.+ından 132a-27; 133a-2, 21; 159a-7; 161b-22, 29; 161b-29; 172b-22; 173a-13

ķ.+ınuñ 133b-12; 149a-19

ķabak kabak

ķ. 117b-28, 135b-10, 145b-23, 145b-27, 182b-11, 194b-5

ķ.+da 117b-29

ķabar kabarcıklık

ķ.+lara 139a-2

ķ.+ları 189a-17

ķ.+larına 182b-20

ķabar ķabar yüzeyini kabarcıklıklar kaplamış olma

ķ. it- 105a-26

ķabarma kabarma

ķ.+sına 125b-18

ķabarmak kabarmak

ķ. 151a-1; 199a-28

ķabara kabartı, kabarcık

ķ.+lar 183a-1

ķ.+ları (şu ķ.) 137a-14

ķ.+ları 137a-15

ķabarcık kabarcık

ķ.+lar 121a-17

ķ.+ları (şu ķ.) 120b-10

ķ.+ları 164b-18

ķabarık kabarık

ķ.+lara 105b-4

ķ.+lardur 189b-29

ķ.+ları 124b-4, 5; 169a-4

ķabart- kabartmak

ķ.-a (ķabarda) 174b-7

ķ.-maya 122b-24; 190b-7

ķ.-up (ķabardup) 190a-23

ķ.-ur (ķabardur) 161b-16; 169a-21

ķābız *Ar.* kabız

ķ. 102b-1; 104b-23; 118a-15; 165b-22; 168b-28

ķ. (ķarāb-ı ķ.) 133b-29

ķ. ol- 107b-5; 144a-29; 191a-2

ķ.+a 134b-16

ķ.+dur (bārid-i ķ.) 110b-17

ķ.+dur 105b-2; 110b-17; 113a-13; 115a-7; 118b-27; 127a-12; 128b-17; 129a-8, 12; 141b-6, 19; 149b-18; 159a-9; 159b-16; 165a-29; 169a-8; 175a-25; 189b-18; 191a-21; 196a-8

ķ.+rekdür 107a-1

ķābızlık *Ar.+T.* bk. ķabızlık; kabızlık

ķ. 127a-6; 127a-19; 127a-23; 132b-3; 137b-20; 161a-11; 161b-17; 182b-2; 189b-20, 21

k. peydā it- 136a-4

ķ.+dan 127a-20

ķ.+ı (ķābızlığı) 114a-7; 120b-25; 136a-24; 137b-18; 139a-19; 144a-28; 144b-1, 2; 149a-26; 151a-13; 161a-12; 165b-10; 166a-28; 179b-21; 182a-27; 186a-29; 198b-7; 200a-5

ķābil *Ar.* olabilir, mümkün, kabil

ķ. 145b-10; 169a-22

ķ. eyle- 105a-23

ķ. ol- 128a-12; 131a-21

ķābilī *Ar.* helile otu, amlac otu

k. 118b-9

k. (helile-yi k.) 167a-2

ķ.+dir (helilec-i k.) 177b-21; 181b-15

ķ.+ye (helilec-i k.) 181b-6, 16

ķabuk kabuk

ķ. 148b-24; 159a-10

ķ. ol- 115b-23

ķ. yağı 159a-9

ķ.+dur 131b-18; 148b-23

ķ.+ı (ķabuğı) 115a-4; 114a-10; 133a-4; 134a-26; 139b-20; 143b-8; 145a-24; 145b-8, 9; 155b-2, 8; 166b-1

ķ.+ıdur (ķabuğıdur) 115b-21; 134a-27; 136a-21, 24; 166b-4

ķ.+ın (ķabuğın) 115b-9; 119b-21, 29; 120a-13; 132b-9, 25; 133a-10, 15, 20, 24; 134a-26; 136a-27, 28; 136b-10; 139b-25; 145b-7, 9, 22; 148a-10, 12; 155b-10; 158a-21; 187a-3

ķ.+ına (ķabuğına) 139b-25

ķ.+ında (ķabuğında) 127b-16; 132b-3; 148a-12; 155b-10; 158a-21

ķ.+ından (ķabuğından) 120a-6; 125a-19; 187a-3

ķ.+ını (ķabuğını) 116a-2; 132b-25; 136a-27, 28; 136b-10; 148a-10

ķ.+ınuñ (ķabuğınuñ) 114a-13; 133a-10, 15

ķ.+ıyla (ķabuğıyla) 132b-24; 133a-26; 162b-3; 195a-25

ķ.+ları 113b-6; 186a-13; 198a-8; 198a-21

ķ.+ların 108b-23; 159a-10; 198a-11; 198a-18

ķ.+ların al- 137b-10

ķ.+uñ (ķabuġuñ) 133a-20

ķabuklu kabuklu

ķ. 161b-6

ķ. ol- 198a-3; 198a-23

ķabuķsuz kabuksuz

ķ. 198a-23

ķ.+dur 134a-25

ķabūl *Ar.* kabul

ķ. it- 105b-15; 150a-11; 150b-15; 164b-13; 199a-20

ķabż *Ar.* bk. ķābız; kabız

ķ. 162a-14; 189a-21

ķ. eyle- 105b-9; 112b-13; 148a-15; 149b-14

ķ. it- 100b-28; 101b-15; 105b-18; 109a-24, 25; 115a-7; 117b-2; 119b-8, 9; 122a-10; 132b-12; 135a-8; 136a-12; 141a-16; 147b-26; 149a-29; 150a-10, 20, 23; 151a-15; 164a-20; 165a-14; 172a-13; 177b-9; 179b-2; 182b-1; 186b-16

ķ. ol- 103b-19; 154a-5; 197b-18

ķ.+a 171b-20

ķ.+dur 149b-20;

ķ.+ı 117a-19;

ķ.+ı aç- 189b-5

ķ.+ı gider- 191a-12

ķabżlık *Ar.+T.* bk. ķābızlık; kabızlık

ķ.+ı (ķabżlığı) 150a-5

ķaç kaç

ķ. (bir ķ.) 138a-4; 151b-9

ķaç- kaçmak

ķ.-a 140a-21

ķ.-alar 153a-10

ķ.-ar 113a-27; 139b-2; 147b-15

ķ.-up 119a-28; 183b-28

ķaçur- kaçırmaq

ķ.-a 126a-29; 173a-23

ķadar *Ar.* kadar

ķ. 101a-2; 102b-18; 111a-4; 111b-12; 113a-9; 115a-12; 115b-24; 116a-5; 117a-1; 118a-23; 118b-9; 122b-10; 125a-10; 126b-20; 134a-25; 135b-6; 137b-24; 138a-23; 141a-14, 23; 142b-14; 143b-7; 144b-28; 146a-9; 146b-19; 153a-28; 156a-15; 157b-3; 158a-24; 165b-18, 29; 166a-3; 167a-23, 24; 168a-22, 25; 171a-4; 171b-6, 11; 172a-24; 174b-19; 175b-6; 176a-5, 21; 180a-13; 181b-17; 184a-3, 17, 25; 186b-23; 187b-22, 23; 189a-23; 192a-21; 192b-3; 197b-10, 11; 200a-25

ķ. (ne ķ) 100b-26; 102b-7; 141a-10; 173a-16

ķ. (ol ķ.) 138a-13; 141a-10

ķ.+dur 139b-20, 141b-3, 146a-3, 161a-5, 168a-23, 184a-20

ķ.+ı 188b-27

ķ.+ın 164a-12

ķadeķ *Ar.* bardak

ķ. 127b-3

ķadeķ *Ar.* çakmak

ķ. 191b-2

ķadın kadın

ķ. tuzluğı 144a-22

ķadın tuzluęı bodur bir sűs aęacı

ķ. 144a-22

ķadīd *Ar.* yiyeceğin kurusu, rneğin pastırma.

ķ. 110a-10

ķādir *Ar.* bir űeyi yapmaya gűcű yeten

ķ. 123a-7; 161b-26

ķ. ol- 139b-23; 140a-18; 142a-28; 173a-8; 175a-14; 195a-27; 199a-3

ķadīm *Ar.* başlangıcı bilinemeyecek kadar eski zaman

ķ.+de (zamān-ı ķ.) 142b-26; 143a-5; 181b-25

ķ.+idűr (ism-i ķ.) 181b-22

ķāf *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

ķ.+ı 173a-29

ķāf *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

k.+da 172b-7

ķāfi *Ar.* yeteri kadar, yeter, kafi

k. 133b-17

ķafr *Ar.* susuz, otsuz, ıssız l

ķ.-ı yehűd 134a-16

ķ.-u 'l-yehűd 193a-28

ķafr-ı yehűd bk. ķafru' l-yehűd, *Ar.* Lut denizinden ıkan zift

ķ. 134a-16

ķafru' l-yehűd bk. ķafr-ı yehűd, *Ar.* Lut denizinden ıkan zift

ķ. 193a-28

ķāfur *Ar.* defnegillerden Uzak Doğu'da yetişen ķāfur elde edilen bir ağa

k. 117b-4; 168a-12; 180a-27

k. ('ırķu' l-k.) 183b-4

ķ. kki 168a-22; 183b-4

ķāğıd *Far.* bk. ķāğız; kağıt

k. it- 142b-27; 143a-5, 6

k. ol- 143a-11

k.+dur 143a-13

k.+uņ 143a-13

k.-ı mıřrī 143a-12

ķāğız *Far.* bk. ķāğıd; kağıt

k.+dur 143a-6

ķāh *Far.* bazen, kimi zaman

k. ol- 183a-21

ķā'im *Ar.* birinin yerine geen; bir űeyin yerine kullanılan

ķ. 145b-29; 163a-24

ķ. ol- 137b-23; 139a-8; 173b-22; 179b-27; 181a-23; 190a-9; 191a-20, 22; 191b-2

ķā'im-makām *Ar.* bir kimsenin, bir űeyin yerine geen, vekil

ķ. 124a-27

ķakűle *Ar.* kakule bitkisi

ķ.106b-10

ķākűnc *Ar.* kanbel otu

k. 161a-4; 171a-28; 171b-12; 172b-5, 7, 8, 15, 19

k.+den 171a-27

k.+dűr 171a-26

k.+e 171a-23

ķal- kalmak

ķ.-a 104a-17; 121a-1; 143b-17; 145a-12; 179a-18, 19

ķ.-a (gebe ķ.) 145a-12; 163b-7

ķ.-an (çig ķ.) 156b-13

ķ.-an 104b-12; 108a-2; 108b-26; 120b-21; 126a-27; 129a-5; 131a-16; 133a-1, 29; 139a-27; 165a-19; 165b-6; 177a-18; 177b-29; 178a-9; 178b-22; 181b-9; 184b-9, 17; 198a-11

ķ.-anına 119b-13

ķ.-anından 168a-1

ķ.-ınca 105a-28; 116b-6, 8; 119b-23; 120a-7; 125a-3; 137b-11; 143b-18; 153b-26; 159b-20; 179a-16

ķ.-incaya deġin 159b-20

ķ.-incaya dek 125a-4; 143b-18

ķ.-masın 121a-18

ķ.-maya 124b-20; 137b-1, 2; 138a-6; 187b-7; 189a-11

ķ.-mayup 108a-16

ķ.-maz 138b-22; 162a-8; 165b-5; 186b-12; 196b-26

ķ.-mış ol- 151a-10; 161a-9; 184a-2; 184b-18

ķ.-sa 123a-29; 142a-3

ķ.-up 132a-17; 158b-26

ķ.-ur 107a-3; 120b-19, 20; 124b-6; 137a-16; 158b-13; 160b-5; 161b-14, 19; 169a-13; 188b-2; 192a-25; 192b-6

ķalakķdis *Yun.* kara boya, demir sũlfat

ķ. 182a-16, 24; 182b-1

ķalay gũmũř beyazlıġında kolay işlenebilen bir element, kalay

ķ. 139a-16, 165a-29, 197b-26

ķ.+dan 121a-2

ķalb *Ar.* kalp

k. (taķviyet-i ķ.) 168a-11

ķ.+den 186b-11

ķ.+e 167a-2

ķ.+e feraķ vir- 117b-2; 130a-23; 137b-20; 183b-18

ķ.+e ķuvvet vir- 106b-12; 200a-15

ķ.+e ziyāde et- 192a-30

ķ.-ũ 'n-naķli 151a-18

ķaldır- kaldırmak

ķ.-dıkda 104a-9

ķ.-up 126a-6; 138a-7

ķaldırıl- kaldırılmak

ķ.-mış 187b-12

ķalfunya *Ar.* çam sakızı kurusu

ķ. 141b-25, 28; 142a-1; 179a-8

ķ.+dur 142a-1

ķ.+dur (rātinc-i ķ.) 179a-8

ķalġı- atlamak, zıplamak, hoplamak, sıçramak

ķ.-ya 139b-16

ķalıñ kalın

ķ. 115a-4; 116a-7; 129a-28; 129b-4; 134a-8; 135a-14; 143a-3; 145b-15; 149a-17; 157a-13; 161b-6, 10; 165b-1; 171b-10; 176b-28; 184a-26

ķ. ol- 109b-24; 113a-9; 145b-15; 166a-27; 193a-24

ķ.+dur 129a-28; 133b-24; 136a-21; 164b-6; 174b-2; 192a-22

ķ.+ına 155a-13; 180a-26

ķ.+raķdur 143a-1; 175b-4

ķalıñluk kalınlık

ķ.+ı 146a-3

ķ.+ında (ķalıñluğında) 132a-3; 134a-7;
176b-28; 184a-22

ķalīl *Ar.* çok olmayan, az, kısa

ķ.-ü'l-cürm 192b-21

ķalīmyā (?)

ķ. 170a-14; 179b-7

ķ.+dan 182b-24

ķalk- kalkmak

ķ.-an 129a-19; 170a-22

ķ.-anlara 109b-6; 141a-18, 21

ķ.-up 124a-21; 127a-5; 189a-13

ķalkānet (?) kara boyanın yeşil nevi

ķ. 182a-7, 182a-22, 182b-7

ķ.+de 182a-23

ķalkant *Ar.* yeşil zâç, kükürt ve demir
birleşimi, demir sülfat

ķ. 138b-2

ķ.+ı 138b-3

ķalkās *Ar.* Mısır'da çok bulunan bir
bitki

ķ. 176b-3

ķalkatār *Ar.* sarı renkli bir tuz, demir
sülfatın ısıtılmasıyla kırmızı,
kahverengi demir oksit

ķ. 182a-22, 27; 182b-2

ķ. ol- 182b-7

ķ.+dan 182a-25; 182b-24

ķ.+uñ 182a-24; 182b-15

ķalye *Ar.* deniz bitkilerinin yakılması
ile elde edilen soda, sodyum oksit

ķ. it- 101a-27

ķamaşma kamaşma

ķ.+sın 117b-5

ķ.+sını 194a-11

ķamaşdır- kamaştırmak

ķ.-ur 194a-12

ķamçı kamçı, kırbaç

ķ. 162b-11

ķamer *Ar.* ay, kamer

ķ. 118a-14

ķāmet *Ar.* insanın boyu

ķ.+de 141b-2

ķ.+i 187b-23

ķamış kamış

ķ. 141a-6; 142a-13; 166b-2; 170a-22;
185b-10; 185b-25

ķ. köki 180b-1

ķ.+dan 191b-9

ķ.+ı (turaķ ķ.) 143a-28

ķ.+ı 122a-22; 158b-8

ķ.+ınuñ 118a-24

ķ.+ına 136b-3

ķ.+lara 129a-18

ķ.+ları 158b-1

ķan I kan

ķ. 125b-6; 134a-6; 142b-9; 165b-18;
167b-15; 171b-1; 171b-29; 174b-17;
177b-13; 183a-16; 183a-16; 197b-24

ķ. (burnundan ķ. ak-) 136b-12

ķ. (göz altına oturmuş ķ.) 162a-1;
196a-26

ķ. (sevdāvi ķ. hāşıl it-) 163a-24

ķ. (sevdevi ġalīz ķ.) 194a-26

ķ. (şāpūr-ı ķ.) 163b-24

ķ. aķ- 109a-19; 118a-7; 124b-27; 162b-26; 163b-19; 165a-10; 190a-3; 191a-24; 193a-28; 194a-7; 195b-10; 198b-7

ķ. ık- 122a-29

ķ. ġalabesi 147b-20

ķ. gel- 117b-24; 133a-10; 180b-15; 194a-8

ķ. getür- 115b-15

ķ. ħāşıl it- 177a-19

ķ. işe- 128a-10; 180b-3

ķ. išet- 113b-3

ķ. kaynaması 151a-21

ķ. nişānları 152b-13

ķ. peydā it- 150b-18

ķ. tükür- 105b-7; 113a-18; 125b-15; 127a-25; 128a-10; 128b-1; 144b-10; 151a-25; 156b-7; 156b-25; 160a-2; 161a-10; 175a-17; 177b-28

ķ. tükürmegi gider- 112b-8

ķ. tükürmesi 108a-6; 125b-19

ķ. oñuşmış kimesne 198b-26

ķ. ziyāde men^c it- 193b-1

ķ.+a 144a-26

ķ.+a nef^c eyle- 197a-19

ķ.+da 147b-28

ķ.+dan (sevdāvī ķ. ol-) 154a-21

ķ.+dan (sevdāvī ķ.) 160b-14

ķ.+dan 112a-1

ķ.+dan ol- 126a-11; 130b-13; 141b-20

ķ.+1 (aķ- ķ. tut-) 103b-24

ķ.+1 (burun ķ ak-) 148b-17

ķ.+1 (ķırlangıc ķ.) 122a-3

ķ.+1 (yaraslar ķ.) 140b-16

ķ.+1 117a-5; 149b-9; 149b-21; 154b-22; 160a-12; 162b-18; 178a-1; 188a-15; 192b-29

ķ.+1 aķ- 125b-21; 163b-7, 19

ķ.+1 diñdür- 163b-8; 177b-20; 195b-11

ķ.+1 erit- 125a-16; 174a-3

ķ.+1 ġalīz it- 194b-9

ķ.+1 gider- 112a-2; 189b-12

ķ.+1 ishāl it- 113a-5

ķ.+1 şāf it- 179b-28

ķ.+1 taħrīk it- 131a-20

ķ.+1 tur- 199b-14

ķ.+1 tut- 112a-29; 123a-20; 133a-11; 149a-5; 162b-26; 183a-17; 188a-15; 189a-16; 199b-15

ķ.+1 yaķ- 160a-19

ķ.+1la 119a-17

ķ.+ın (burun ķ. diñdür-) 117b-5; 198a-19

ķ.+ın (burun ķ. tut-) 103b-24; 112a-29

ķ.+ın (ĥayız ķ. aķıt-) 174b-11

ķ.+ın (ĥayız ķ. ge getür-) 149a-9

ķ.+ın (ĥayz ķ. idrār it-) 125b-10

ķ.+ın (ĥayz ķ. indür-) 147a-13

ķ.+ın (ĥayz ķ. tut-) 132b-28

ķ.+ın (ĥayz ķ. yürit-) 100b-16; 122a-26; 129b-25; 132a-23; 143b-12; 144b-20; 153b-10; 154a-28; 174a-1; 196b-4; 198a-16

ķ.+ın (ĥayz k. ziyāde götür-) 130a-12

ķ.+ın (ĥayz ķ.) 160a-10

ķ.+ın 119a-16; 120a-18; 158b-9

ķ.+ın diñdür- 110b-27; 136b-12; 164a-21

ķ.+ın ince it- 197a-11

ķ.+ını (burun ķ. kes-) 182b-19

ķ.+ını (burun ķ.) 148b-18

ķ.+ını (ħayż ķ. men^c eyle-) 165a-11

ķ.+ını (ħayż ķ. tut- kes-) 127a-26

ķ.+ını (ħayż ķ. yūrit-) 115b-6; 126a-14; 166b-15; 179a-2; 180a-9

ķ.+ını (yara ķ. diñdür-) 125b-21

ķ.+ları 147a-24; 199a-13

ķ.+ları az ol- 107a-22

ķ.+ları tut- 112a-28; 149a-12

ķ.+ların (ħayız ķ. akıt-) 178a-28

ķ.+ların ıssı it- 107a-19

ķ.+uñ 151a-22

ķ.+uñ kaynaması 118b-29

ķan II verimli toprak

ķ. 133b-1

ķan- doymak, kanmak

ķ.-mış (şuya ķ.) 124b-8; 137a-17

ķanad (?) kenger dikenı

ķ. 133b-26

ķanat kanat

ķ.+ları 108a-12; 141a-14; 175b-23

ķanatsuz kanatsız

ķ. 131b-14

ķanbil *Ar.* it üzüümü

ķ. 135b-16; 172b-13

ķ. otı 172b-6

ķ.-i řā'ifı 172b-13

ķancık kadın

ķ. 195b-23

ķanda nerede

ķ. 134b-28; 174a-13

ķandıra / ķındıra hasır otu, sulak yerlerde yetişen koyu renkli bir çayır bitkisi

ķ. 170a-22; 175b-13

ķandüsiyye *Ar.* bir çeşit ot

ķ. otı 154b-1

ķankı hangi

ķ. (her ķ.) 160a-13; 175b-26; 198b-8

ķ.+sı (her ķ.) 161a-27; 195b-15

ķ.+sı 149b-5

ķ.+sı ol- 113a-17

ķ.+sından 125a-3

ķ.+sını (her ķ.) 125b-21

ķanlı kanlı

ķ. 173b-21

ķannaberi *Yun.* bir tür yabani tere otu, hayruk otunun o dönemki bilimsel adı

ķ. 160b-4

ķanřaryun *Yun.* kantaron çiçeği

ķ. 178a-3

ķapa- kapamak

ķ.-yalar 117a-23

ķ.-yup 126b-21, 138a-6, 170a-12, 189a-12

ķapak kapak

ķ. 138a-5

ķ.+a (ķapaęa) 189a-13

ķ.+ı (ķapaęı) 138a-7

ķ.+ına (ķapaęına) 165a-8

ķ.+ları 138b-17, 152b-20, 156b-22,
164a-24, 190a-5

ķ.+larına 138b-16, 138b-18, 167b-19

ķ.+larında 105b-24, 189b-12

ķ.+larını 170a-7

ķ.+larınuñ 173b-25

ķapalu kapalı

ķ. 189a-12

ķapan- kapanmak

ķ.-ur 169b-15

ķapla- kaplamak

ķ.-mış 124b-3; 137a-13

ķaplan kaplan

ķ. 134a-21, 22; 165a-26; 198b-25

ķaplunbaĝa kaplumbaĝa

ķ. 146b-1

ķapu kapı

ķ. 120b-6

ķ.+sı (evüñ ķ.) 119a-26

ķar kar

ķ. şuyı 105a-27

ķ.+ı (ķġn ķ.) 129a-17

ķār *Far.* kār

k. eyle- 130b-1

k. it- 103a-23; 111b-22

ķara siyah, kara

ķ. 167b-16; 185b-24

ķ. boya 182a-5

ķ. bögrölce 115a-29

ķ. helġle 125a-19

ķ. ol- 130a-27; 130a-28

ķ. şuyı 177b-17

ķ. yandaķ 170b-22

ķ. yer 133b-16

ķ.+sı 160b-20

ķara yeryüzünün denizler dışında
kalan toprak bölümü; toprak.

ķ.+da 119a-11; 131a-27; 198a-4

ķ.+da ol- 131a-28; 131b-20; 161a-27;
198a-6

ķ.+dan 118a-20

ķ.+lar vilāyetleri 118b-23; 183a-28

ķ.+lardan 175a-22

ķaraca karaca, siyaha benzer, siyaha
yakın

ķ. et 111b-17; 129b-22; 141b-8; 175a-
17; 184b-4; 184b-13

ķ. şasan otı 131a-23

ķ. řınıĝı 122a8

ķ. toĝum 170b-1

ķaraca şasan otı *T.+Ar.+T.* ebeĝümeci

ķ. 131a-23

ķaralak otu karalak otu

ķ. otı 143a-28

ķarañu karanlık

ķ.+larda 141a-2

ķaranfil *Ar.* karanfil

ķ. 106b-1; 118a-2; 157b-21; 166b-8

ķ. (ķarfe-i ķ.) 134b-29

ķ. kızması 157b-21

ķ.+den 168a-23

ķ.+dür 118a-13

ķaranfil kızması *Ar.+T.* bir tür tarķın

ķ. 157b-21

ķarañulık karanlık

ķ.+a (ķarañulıķa) 195b-3

ķ.+ı (gözde ol- ķarañulıķı) 104a-23;
144b-3

ķ.+ın (ķarañulıķın) 166b-17

ķararmak kararmak, morarmak

ķ. (dil ķ.) 118b-16

ķ. (göz ķ.) 103b-16

ķ. (gözde ķ.) 112a-16

ķ. maraźları 177a-29

ķ.+a (ķararmaķa) 190b-13

ķararma kararma; morarma

ķ.+sın (göz ķ. cilā it-) 107a-7

ķ.+sına (beden ķ.) 144b-19

ķ.+sına (göz ķ. nef̣ eyle-) 188b-6

ķ.+sına (göz ķ. nef̣ it-) 107b-7

ķ.+sına (göz ķ.) 188b-20

ķarart- karartmak, morartmak

ķ.-a (ķararda) 119b-27; 144b-15;
197a-12

ķ.-ur (ķarardur) 117a-11; 183a-18;
194a-28

ķardamana *Yun.* kefe kimyonu

ķ. 166b-9, 11; 189b-6

ķarfe *Ar.* tarçın

ķ.-i ķaranfil 134b-29

ķarķa karga

ķ. 184a-7

ķarķa düvlegi ebucehil karpuzu

ķ. 184a-7

ķarın karın

ķ. 103b-23; 149a-8; 175a-27

ķ. aķrısı 139b-9

ķ. içi 106b-1; 109a-29; 150a-11; 175b-
19; 189b-3

ķ. sürmesi 134b-14; 142a-27; 196b-16

ķ. şişmek maraźı 111b-27

ķ. şişmesi 117a-21; 134a-1

ķ. üzerine sür- 140a-13

ķ. yürimesi 127a-25; 151a-25

ķ. yürimesi tut- 157b-7

ķ.+a muvāfık ol- 198b-10

ķ.+da 140b-24; 142b-21; 174b-12;
188b-13

ķ.+da oğlancıkları ķatl it- 121b-11;
129b-26; 173a-15

ķ.+da oğlanı çıkar- 147a-18

ķ.+da ol- 100b-17; 106a-9; 114a-27;
133a-23; 135b-9; 140a-12; 140b-8;
174a-16

ķ.+da tır- 109a-26

ķ.+dan 140b-24; 174b-12

ķ.+dan oğlanı indür- 132a-23

ķ.+ı (ķarnı) 116b-15; 164a-5; 188b-5

ķ.+ı (ķarnı) ishāl eyle- 119b-21; 191a-
15

ķ.+ı (ķarnı) ishāl it- 104b-2; 111b-22;
113b-7; 120a-5; 168b-4; 198a-7

ķ.+ı (ķarnı) ķabż eyle- 148a-15

ķ.+ı (ķarnı) şor- 156b-8

ķ.+ı (ķarnı) sür- 119b-8; 123a-14; 133a-
8

ķ.+ı (ķarnı) tıt- 101b-16; 105b-9;
105b-17; 107b-23, 29; 112b-18; 113a-
14; 114a-19; 126b-29; 128b-18; 136a-

13; 145b-20; 149b-14; 150a-10; 151a-14; 157a-15; 159a-14; 175a-25; 179a-1; 179b-21; 188b-14; 193b-25

ķ.+ı (ķarnı) yaķ- 102a-21

ķ.+ı (ķarnı) yumaŗat- 102a-21; 102b-2; 106a-22; 109a-27; 112a-15; 114a-18; 117a-12; 126a-5; 126b-28; 145a-8; 155b-25

ķ.+ı (ķarnı) yurit- 101b-20; 102b-7; 145b-24; 160b-13; 172a-13

ķ.+ın (ķarnın) ķurut- murād eyle- 124a-20

ķ.+ına (aķ ķarnına) 133a-18; 137a-2; 141a-24; 153b-16

ķ.+ında (ķorūs ķarnında bulın-) 152a-15

ķ.+ında (ķarnında) 109a-27; 123a-28; 164a-13; 198b-25

ķ.+ında (ķarnında) oĝlan yataĝını pāk it- 147b-10

ķ.+ında (ķarnında) oĝlanı ķuvvet ile ķıķar- 132a-12

ķ.+ında (ķarnında) oĝlanın indür- 130a-9

ķ.+ında (ķarnında) oĝlanın ķatl it- 154a-28

ķ.+ında (ķarnında) oĝlanına zarar it- 158b-16

ķ.+ında (ķarnında) oĝlanını ķatl eyle- 153b-10

ķ.+ında (oĝlancıķları ana ķarnında boz-) 122a-27

ķ.+ından (ana ķarnından oĝlan ķıķ-) 184b-15

ķ.+ından (ķarnından) oĝlanı ķıķar- 160a-14; 175a-12

ķ.+ından (ķarnından) oĝlanı düşür- 143b-12; 166b-15; 173a-26

ķ.+ıla (aķ ķarnıla) 106b-6; 106b-8; 124b-22; 131a-14; 132b-20; 151b-20; 153a-7; 157b-16; 199b-18

ķ.+ları şiŗ- 131a-12; 192a-2

ķ.+ları üzerine yapıŗdır- 192a-2

ķ.+ların ishāl eyleye- 150b-22

ķ.+larında 136b-25

ķ.+larından oĝlancıķları düşür- 114b-22; 142b-21

ķ.+uñ (ķarnuñ) aŗaĝası 190a-1

ķarınca karınca

ķ. 103b-11

ķ.+lar 183b-28

ķ.+ya 124b-15; 137a-24

ķarınlu karınlu

ķ. (büyük ķ. zehirlü örümcek) 140a-28

ķariŗ karıŗ

ķ. 116a-5; 122a-21; 134a-7; 145a-7; 166a-3; 168a-25; 176a-10, 16; 184a-20; 193b-16

ķ.+dur 145a-7; 196a-28

ķariŗ- karıŗmak

ķ.-acaķ 138b-24

ķ.-maĝıla 109a-6

ķ.-mıŗ 105a-27; 111a-8; 120b-22; 128b-29; 163a-22; 168a-12; 177b-28

ķ.-mıŗ ol- 122a-5; 158b-25; 167a-26; 173b-8

ķ.-mıŗdur 104a-5

ķ.-up 118a-12

ķariŗdır- bk. ķariŗdur-; karıŗtırmak

ķ.-up 154a-24

ķariřdur- bk. ķariřdır-; ķariřtırmak

ķ.-alar 108b-24; 193a-9

ķ.-sa 120b-14; 155a-28

ķ.-salar 104b-12; 107a-10, 15; 112a-28; 112b-2; 113b-8; 115-17; 118b-9; 122a-4; 126a-12; 133a-25; 134a-15, 19; 138b-8, 13; 140b-13; 142b-17; 145b-12; 152b-13; 153b-12; 156b-18; 160a-4; 164b-17; 165a-13; 168b-11; 173a-12; 182b-17; 184b-19; 185b-1, 2, 3, 4, 5; 186b-3; 187a-23; 188a-19; 189b-7; 191b-28; 196a-28; 198a-16

ķ.-up 101a-3, 6; 101b-26; 102a-27; 104a-4, 21; 105a-3, 5; 105b-26; 107a-11, 16, 25, 27, 28; 108a-3; 108b-3; 109b-18; 112b-5; 113b-12, 21; 114a-22; 114b-8, 12, 26; 116a-12; 118a-28; 119a-17, 24; 119b-11; 120b-29; 121b-19; 122a-5, 6; 122b-8; 125b-7; 126a-10; 126b-12, 15; 127a-16; 128b-4; 130a-8; 132b-23, 27; 133a-2, 18; 134a-3, 17; 136a-8; 136b-24; 138b-10, 11, 18; 140a-24; 140b-9; 146b-12, 16; 148a-11; 148b-2; 150a-8; 152a-8, 12; 152b-1, 8, 14, 18, 20; 153a-10, 11; 153b-11, 14; 154a-22, 24; 154b-3, 6; 155a-22; 155b-4; 156b-25; 158b-14, 22; 159a-25, 29; 159b-12; 160b-22; 161a-6; 162a-1, 4, 5; 162b-4, 25; 163a-8; 164a-22; 165a-8, 15; 166b-18; 169a-24; 170a-3, 26; 170b-11; 171b-21, 24, 26, 27; 172a-6, 15; 173a-5, 7; 174a-6; 177b-26; 178b-3; 180b-7; 182a-12; 183a-7, 8; 185b-10; 186a-22; 187a-18, 19, 20; 188b-16, 19; 189b-26; 190b-6, 10; 191b-23; 192b-9; 194a-22; 195a-17, 19; 195b-9; 196b-3; 197b-2; 198a-10, 18, 21; 198b-15, 16, 17, 18

ķariřdurma ķariřdırma

ķ.+sı 169b-19

ķariřık ķariřık

ķ. 103b-16; 103b-17; 141a-23; 177a-1; 185a-19; 192b-4

ķ. ol- 102b-9; 182a-12

ķ.+dur 138a-3; 141a-15; 144a-5; 168a-26

ķ.+ı (ķariřığı) 104a-8; 138a-1

ķ.+lardan 109a-1

ķariřma ķariřma

ķ.+sı 118a-12

ķarīb *Ar.* yer ve zaman bakımından uzak olmayan, yakın

ķ. 116a-8; 126b-27; 131b-17; 145a-22; 151b-28; 156a-20; 164a-27; 172b-14; 173b-5; 180a-14; 189a-16

ķ. ol- 126b-27

ķ.+dür 108b-12; 145a-22; 156a-20; 189a-16

ķarīben *Ar.* yakın olarak, ķok geķmeden

ķ. 164a-27

ķariyye *Ar.* kasaba, köy

ķ. 173b-1; 173b-2

ķ.+ler 103a-21

ķ.+nūñ 119a-25; 173b-1

ķ.+ye 119a-27

ķarķuma' ma *Yun.* bir nebat

ķ. 187a-5

ķarlı ķarlı

ķ. şu 107a-19;

ķ. yerlerde 131b-29; 179b-13

ķarniyye *Ar.* gözün dış tabakasının ön kısmı, kornea

ķ. 110a-2

ķ.+sinde 126a-26

ķarpuz *Far.* karpuz

ķ. 188b-8

ķ. ķekirdegi 128a-15

ķ. yaprağı 117a-2

ķ.+ı (ebū cehil ķ.) 140b-6; 184b-26

ķ.+ınuñ (ebū cehil ķ.) 136a-9

ķarşu karşı

ķ. 120b-3; 123b-1; 156b-21

ķ. it- 198a-29

ķarşu be ķarşu *T.+Far.+T.* karşı karşıya

ķ. 149a-16

ķarvān *Ar.* Fas'ta bir yerin adı

ķ.+da 134a-11

ķasab *Ar.* kamış, saz, akciğer boruları

ķ. 150a-6, 18, 19

ķ.+dan 150a-5

ķasb *Ar.* bir hurma türü

ķ. 150b-4

ķaşd *Ar.* kasıt

ķ. 126b-28

ķ. it- 192b-29

ķasık kasık

ķ. 125b-20; 128a-27; 167a-5

ķ.+da 121a-17

ķ.+larda 177b-5

ķ.+ları 193b-23

ķaşnı *Far.* kadiğacı, şeytanboku bitkisinden çıkarılan bir tür tıbbi zamk

ķ. 194a-1

ķaştaran *Yun.* botanik

ķ. 111b-5

ķasyūs *Lat.* hekim Dioscorides Pedanius'un diğeri bir adı

ķ.127a-7

ķaş'arīre *Ar.* titreme

ķ. 150a-4

ķaşı- kaşımak

ķ.-maķ 170a-7; 191b-3

ķ.-yup 107a-26

ķaşıķ kaşıķ

ķ. miķdārı 153b-29

ķ.+dan 154a-1

ķāşim *Ar.* horozgözü otu

k. 199b-6

ķat kat

ķ. 146b-7; 179a-23

ķ.+ında 115b-19

ķ.+ları 158a-26

ķat ķat kat kat

ķ. çiçeği 133b-27

ķ. yarıl- 143a-3

ķat' *Ar.* kesme, kesilme

ķ. eyle 118b-11; 129a-13; 144b-9; 149a-4; 151a-21; 155a-27; 155b-11; 157b-3; 161a-10; 164a-21; 194a-9

ķ. it- 102a-12; 118b-19, 29; 126b-9; 136a-12; 149b-26; 151a-11, 29; 155b-14; 159a-16; 174a-5; 177b-7; 187b-17; 193b-27; 196b-6, 11, 27, 29; 199a-7

ķ. olın- 174a-1

ķat- katmak

ķ.-alar 102b-5; 105b-27; 106b-10, 20;
110b-4; 116a-26; 142b-8; 145b-13;
165a-22; 167a-9

ķ.-arlar 106b-1; 109b-28; 112a-26;
117a-18; 118a-15; 121a-17; 121b-8;
134a-28; 145a-27; 154b-6; 164b-19;
165b-10; 168b-29; 184a-27; 186a-20;
189a-5; 191a-6, 28

k.-arlar imiş 186a-20

ķ.-dıkları 118a-11; 128a-28; 173b-18

ķ.-mağıla 123b-16; 178a-6; 199a-21

ķ.-maķ gerekdür 117a-6

ķ.-mayalar 106b-14, 20; 145b-14;
180b-8

ķ.-mayup 136a-2; 163b-23

ķ.-salar 101a-1; 103a-26; 105a-9, 10,
18, 24; 107a-15; 107b-3; 108b-17;
109a-16; 116b-2; 119b-19; 121b-15;
124b-20; 125b-20; 130a-4; 133a-12;
134b-12; 137b-1; 138b-5; 139a-1;
139b-4, 29; 142a-21; 142b-18; 147b-6;
152b-18; 156b-27; 158b-28, 29; 165a-
28; 185b-21, 22; 187a-26; 194b-14

ķ.-up 100b-12; 101a-5; 101b-5; 102a-
12, 18; 102b-6; 105a-17; 107b-5; 108b-
1, 10; 109a-11; 112a-8; 114b-18; 115b-
2; 118a-11; 118b-2; 119b-24; 122a-12;
123a-17; 123b-6; 124a-6; 125a-23, 24;
128b-10; 129b-14; 130a-16; 130b-3;
131b-10; 133a-25; 133b-9; 137b-11;
138b-25; 139a-5; 139b-13; 140b-6, 23;
141a-10; 142a-3, 15, 16; 143a-9; 143b-
17; 144a-21, 25; 148b-27; 153a-11, 19;
153b-16, 27; 154b-17; 155a-25; 156b-
19; 157a-17, 19; 157b-1, 3; 159b-13;
161b-27; 162b-1; 163b-27; 165a-23;
167b-2; 168b-28; 172b-2; 173a-24;
173b-15; 177b-21; 180b-18; 181a-12;
186a-21; 188a-23; 196a-27; 197b-16;
199b-14; 200a-14

ķatı katı

ķ. 101b-6; 109a-27; 110a-3; 114b-13;
118b-3, 24; 116b-29; 125b-26; 127a-9,
10; 129a-8; 129b-23; 132a-26; 133a-
20; 140a-24; 143b-9; 144a-12; 152a-
22; 159a-10; 168a-25; 169a-26; 174a-
10; 176b-9; 184b-13; 187a-22; 200a-
20

ķ. ol- 111a-29; 113b-11; 141b-28;
142a-19; 159a-19; 161a-3; 163b-23,
27; 164b-4; 166b-7; 168a-3; 175b-27;
176b-17; 181a-22; 182b-8; 198a-24

ķ.+dur 128a-21; 135a-17; 141b-27;
144a-11; 164b-8

ķ.+rekdür 171a-27

ķatıca katıca

ķ. 144a-5, 11; 176b-28

ķ.+dur 158a-26

ķatık katık

ķ. 112a-23

ķ. idin- 110b-7; 126b-8

ķ.+lara 107a-14

ķ.+larınuñ iç derileri 162b-29

ķatıl- katılmak

ķ.-an 110a-15; 122b-9

ķ.-ması lazım ol- 103a-24

ķ.-mayup 163b-23

ķ.-ur 132a-15

ķ.-ursa 159a-3

ķatılan- katılanmak

ķ.-madın 171a-10

ķ.-mış 132a-20; 134b-8; 138b-9; 154a-
20; 157a-2; 162a-5; 193b-6

ķ.-up 139b-22; 158b-27

ķ.-ur 193a-23

katılanma katılanma, katılaşıma

ķ.+sına 138b-17; 164a-25; 167b-18

katılık katılık

ķ. 150b-14; 164a-24

ķ.+ı (katılığı) 102b-26; 107b-13; 127a-6; 150a-22; 167a-25; 187b-28

ķ.+ın (katılığın) 174a-23; 181a-8

ķ.+ına (katılığına) 163b-14; 177b-2

ķ.+ını (katılığını) 187a-22

ķ.+lara 181a-27

ķ.+ları 142b-21; 162a-27

katıfe *Ar.* kadife

ķ.+nüñ 200a-7

kātil *Ar.* insan öldüren, ölüme sebep olan, katil

ķ. 139b-7

ķ. ol- 117b-14

ķ.+den (zehr-i ķ.) 130b-7

ķ.+dür (zehr-i ķ.) 128a-9; 185a-15; 185a-25; 193a-17

ķ.+dür 180b-13

ķ.-i aḥīhi 166a-7

katil *Ar.* insan öldürme

ķ. it- 103a-22; 103b-22; 115b-18; 116b-9; 117b-14, 21; 121b-11; 123a-3; 125a-10; 126a-29; 129b-26; 134a-12; 136a-1; 138b-21; 139a-24, 25, 28; 139b-6, 8, 15; 140a-29; 144b-22; 145a-24; 145b-10, 17, 19; 153b-21; 154a-28; 155a-5, 7; 164a-12, 13, 14; 164b-21; 165a-25; 170a-18; 172b-1; 173a-15; 174b-15; 180a-21; 180b-10, 12, 16, 17; 183a-15, 21; 184b-7; 186b-10, 28; 187a-14; 189a-20; 191a-13; 197a-27; 198b-25, 27

ķ. olın- 139b-11

ķ. eyle- 114b-19; 134a-20; 153b-11, 12, 21; 155a-4, 7; 180a-18; 185b-15

kaṭrān *Ar.* katran

ķ. 112b-16; 141b-26; 141b-26

ķ. dütüni 167b-17

ķ. yağı 154b-3

ķ.+a 163b-19

kaṭūnā *Ar.* pire otu

ķ. (bezr-i ķ.) 143a-8; 145b-21, 25; 162a-16; 186a-6

kavī *Ar.* dayanıklı, güçlü

ķ. 101a-10; 111a-19; 115a-27; 141a-18; 145b-16; 150b-27; 164a-15; 169b-28; 177a-13; 180a-14; 183b-21; 185b-11; 192a-11

ķ. eyle- 101a-11; 127a-27; 149a-1, 5; 152b-29; 165a-24; 190b-19

ķ. ishāl eyle- 146a-22

ķ. it- 105a-22; 108a-19; 118a-5, 6, 8; 121a-15; 124b-27; 125a-27; 128b-16; 135a-4; 137b-22; 139b-29; 149a-2; 150a-9, 11, 23; 160a-21; 164a-8; 164b-13; 167b-3; 175b-12; 179a-12; 186b-9; 188b-7

ķ. ol- 101b-21; 103a-8; 105a-24, 25; 105b-16; 115b-27; 116a-17, 19; 116b-4; 126a-1; 154b-22; 158b-26; 160a-6; 166b-1; 178b-17; 192a-10

ķ.+dür 109a-25; 126a-3; 131a-3; 136a-14, 25; 148b-25; 155b-23; 165b-10; 167b-17; 170a-16; 171b-4; 177a-27; 198b-4

ķ.+reği 165a-4

ķ.+regidür 145a-20

ķ.+rek 178a-29; 178b-27; 185a-17, 29

ķ.+rek ol- 189b-7

ķ.+rekdür 178a-29

ķ.+si 129b-16

ķavim *Ar.* kavim

ķ. 147a-16

ķavl *Ar.* sözleşme, anlaşma, kavl

ķ.-i evvel 104a-6; 109b-21; 186a-28

ķavla- kavlamak

ķ.-miş deri 100b-9

ķāvşır Far. bk. cāvşır;
maydanozgillerden ishâl kesici,
sinirleri yatıştırıcı ve hayvanlarda
cinsel istek uyandırmak için kullanılan
otsu bir bitki

k.+den 129a-24

ķavuk içi boş şey, kavuk

ķ. 112b-15; 125a-16; 129b-25; 143b-13; 147b-22; 149a-7; 173a-3; 178a-29; 194a-13, 14

ķ.+a (ķavuğa) 104b-14; 112a-17; 113b-24; 121b-6, 21; 128a-8; 167a-14; 172b-11, 17

ķ.+da 131b-25; 143b-14; 151b-21; 165a-15; 175a-18; 178a-29

ķ.+da ol- 113b-25; 130b-12; 140a-19; 141a-7; 151a-14; 155b-8; 164b-14; 172a-20; 177b-18; 195b-22; 198a-21

ķ.+ı (ķavugı) 172a-20; 186b-20; 192b-16

ķ.+ı 154b-13

ķ.+ına (ķavugına) 171b-17

ķ.+ında (ķāvugında) 168b-17; 170a-8

ķavun kavun

ķ. 128a-15; 186a-13; 188b-8

ķ.+a 157b-25

ķ.+dur 158a-3

ķ.+ı 105a-26; 106b-11; 109b-20; 118a-1; 137b-17; 179b-27; 184a-6; 187a-4; 195a-19

ķavur- kavurmak

ķ.-alar 113b-6, 162b-17

ķ.-dukları 197a-23;

ķ.-salar 112b-18, 122a-9, 139a-22, 148b-4, 149b-3, 185b-19, 194b-4, 197a-18, 197a-22

ķ.-up 109b-10; 111a-25; 115b-10; 116a-24; 124a-11; 129a-12; 132a-18; 133b-10; 137a-7; 140a-10; 140b-11, 14; 142b-6; 148b-7, 9; 160b-16; 162a-8; 163a-21; 197a-5

ķavurıl- kavrulmak

ķ.-mağıla 114a-17

ķ.-miş 114a-17; 114a-18; 114a-20; 150a-26; 163a-21; 185b-20

ķ.-miş ol- 121a-25; 171a-14

ķ.-mışı 114a-19

ķ.-mışını 122a-12

ķavut ilaç olarak kullanılan
kaynatılmış çiçek veya bitki kökü

ķ. 117a-13; 121b-19; 129a-12; 153b-11; 155a-22; 173a-5; 194a-12, 24

ķ. it- 148a-15

ķ.+ı (arpa ķ.) 171b-21

ķay' *Ar.* kusma, çıkartma

ķ. güç ol- 101a-29

ķ. it- 192b-26

ķayın ağacı kayın ağacı

k. 125a-6

ķ. +dur 125a-6

ķayışı *Far.* kayısı

ķ. 192b-20, 29; 193a-2

ķaymak sütün suyunu ķeřitli yollarla buharlaştırmak suretiyle elde edilen koyu yağlı öz, kaymak

ķ. 100b-25; 108a-7; 110b-3; 123b-22; 136b-5; 154a-6; 156a-13; 162a-15; 164a-17; 183a-22; 185b-28

ķayna- kaynamak

ķ.-r 188a-5

ķ.-r şu 189b-11

ķ.-yıcak 115a-25

ķaynadıl- kaynatılmak

ķ.-mış ol- 116b-1; 116b-1

ķaynama kaynama

ķ.+sın kesr it- 118b-29

ķ.+sından (ķan k.) 151a-21

ķaynat- kaynatmak

ķ.-alar (ķaynadalar) 165a-21

ķ.-mayup 109a-8

ķ.-salar 155a-24; 158b-25; 123a-29; 181a-23; 199b-17

ķ.-up (ķaynadup) 102a-26; 107b-1; 108a-15; 108b-25; 111b-2; 119b-13; 144a-24; 147a-24; 151b-10; 155a-20; 173b-23; 180b-22; 198b-20

ķ.-ur (ķaynadur) 102b-5, 6

ķ.-urken (ķaynadurken) 123b-6

ķ.-urlar (ķaynadurlar) 123b-6; 132a-17; 144a-19

ķaysūr *Far.* deniz köpüęü

ķ. (ķacer-i ķ.) 170a-19

ķ.+dur (ķacer-i ķ.) 170a-19

ķayy (?)

ķ. (türābü'l-ķ.) 171a-16

ķaz kaz

ķ. cigeri 142a-29

ķ. iç yağı 149b-7

ķaz- kazmak

ķ.-up 173b-8

ķazı- kazımak

ķ.-mak 138a-8

ķ.-rlar 187b-19

ķ.-yup 129b-5; 133a-28; 138a-7, 12; 154b-27, 28

ķazıl- kazılmak

ķ.-up 154b-28

ķazınmak kazınmak

ķ. 183a-20

ķazıb *Ar.* budama, budak

ķ.-i berri 168a-24

ķ.-i cebelı 168a-24

ķazm (?)

ķ.-ı ķureyř 187a-9

ķazm-ı ķureyř *Ar.* tenub adlı ķam ağacının yemişi

ķ. 187a-9

ķebāb *Ar.* kavrulmuş, kızarmış, kebab

k. gibi 103a-26; 177b-11

k. it- 110a-28; 114a-3; 116b-25; 123a-20; 124a-10, 19; 131b-21, 22; 133a-4; 141a-7; 142a-27; 142b-7; 160a-9; 167b-2; 196a-6, 23; 196b-29

k. ol- 108b-6; 115a-4

ķebābe *Ar.* 1. kuyruklu biber 2. Hint biberi tohumu

k.+den 137b-24; 167a-18

kebed *Ar.* karaciğer

k.+e (evcā^c -ı k.) 176a-10, 22

kebere *Lat.* gebre otu, kedi tırnağı

k. 132a-27, 28; 133b-11; 146a-7;
163b-1; 180b-21

k.+dür 133b-11

kebīkec *Far.* güve otu

k. 174a-28; 192a-20

kebīr *Ar.* büyük, ulu

k.+dür (ṭubbāḳ-ı k.) 176a-7, 20, 28

k.+inden 176a-27

keçe keçe

k. 189a-14

keçi keçi

k. 110a-19

k. cigeri 160a-8

k. bādemi 175a-22

k. cigeri 167b-2; 188b-18

k. derisin 162b-25

k.+nūñ 163a-2

keçi boynuzu keçi boynuzu yemişi

k. 102b-18; 118b-21; 121a-10; 122b-
11; 158a-29; 158b-4; 160a-28; 174a-4

keci kedi

k. 200a-25

k.+den 200a-23, 25

keci otı kedi otu

k. 125b-11; 178a-3

k. +dur 132a-27; 167a-15

ke'ennehu *Ar.* sanki

k.120a-25

kef *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

k.+de (ḥarf-i k.) 172b-7; 180a-10

k.+e 173a-29

k.+le 173a-28

kefe *Ar.* terazinin biri tartılacak madde
konulan, diğeri de karşı ağırlığın
konulduğu gözlerden her biri

k. 189b-6

kefe kimyōnı *Ar.+T.* dağ kimyonu

k. 189b-6

kefere *Ar.* kafirler

k.+si 184a-7

keff *Far.* köpük, tortu

k.+i alın- 104b-2

k.+in al- 153b-28

kefr *Ar.* denizden çıkan bir tür zift

k. 173b-2

k.+dür 173b-2

ḳ.-ü'l- yehūd 173a-28

kefrā *Ar.* balık şeklinde bir kap.

k. 149a-11; 149a-13, 18

k.+ya 149a-11

kefre *Ar.* hurma çiçeği kabuğu

k. 148b-23

k. (dühnü'l-k.) 159a-8

kehle *Far.* bit

k. 104a-22; 124a-21; 169a-4

k.+leri 139b-3; 185b-3; 196a-25

k.+lerin 136b-20

k.+yi 126b-3

kehrübā *Far.* bk. kehrübār; kehribar

k.+dan 159b-23

k.+ya 159b-22

kehrübār *Far.* bk. kehrübā; kehribar

k. 159b-22; 176a-1

kekik kekik

k.+idür (yaban kekigidür) 153b-15

keklik keklik

k. 124a-12; 196a-2

k. ol- 141a-13

keklik çiğdemi keklik çiğdemi

k. 180a-10

kekre (tat bakımından) acı ile ekşi arası, buruk

k. 117a-17

k.+dür 122b-8; 136a-20; 147b-26;
149b-20; 151b-15

kekre- tadı acımtırak, ekşimsi yapmak

k.-dükde 160b-25

kekredici ekşitici, acıtıcı

k.+dür 126a-4; 126b-8

kekrelilik kekre olma durumu, kekrelilik

k.+i 118b-28; 128a-24; 135a-19; 151b-18; 181b-18

kekreme kekreme, acımtıraklaşma

k.+lerin (ekşi k. gider-) 107a-20

k.+yi (baş k.) 101a-21; 168b-4; 177b-5

k.+yi (ekşi k. gider-) 111b-25

kekremsi kekremsi

k. 157b-12

kel *Far.* kel, saçsız kişi

k. 125a-24

k.+lere 140b-21

k.+leri 125a-26

kelām *Ar.* söz, kelim

k. 104a-3; 105a-1; 107a-3; 135b-15;
152a-2; 158b-7; 191b-17; 192a-14

k. (ḥalt-ı k.) 170b-3

k. (ḥāşıl-ı k.) 199b-11

k. (muḥaşşal-ı k.) 124a-14; 132a-21;
155a-14; 166b-8; 195b-25; 198b-6

k.+da 123a-9; 170a-17; 180a-16

k.+ıdur 166a-1

k.+ın 139b-7

k.+ına (dīnlerüñ k.) 135b-3

k.+uñ aşlı 109b-14

k.+uñ şıḥḥati 106b-25; 167a-20; 178b-20

kelb *Ar.* köpek

k. 127b-19; 163a-11; 195b-24

k. (ḥassü'l-kelb) 124b-2; 137a-12

k. (şümü'l-k.) 196a-13

k.+den 200a-23

k.+leri 134a-19

kelef *Ar.* yüzde oluşan küçük siyah veya kırmızı noktalar

k.+e 146b-13

kelen *Yun.* iyi ürün vermeyen toprak

k. 172b-6

kelen feneri *Yun.+T.* bir çeşit tilki üzümü

k. 172b-6

keler sürüngenler sınıfının kelerler takımından olan hayvanların genel adı

k. (zehürlü k.) 186b-26

kemā-kān *Ar.* eskiden olduğu gibi

k. 133b-1

kemāl *Ar.* noksansızlık, eksiksizlik, mükemmeliyet

k.-in bul- 106b-27; 106b-28; 134a-6; 139a-14; 142b-14; 147b-26; 149b-28; 150a-3, 6, 14; 158b-1, 2; 159b-15; 160a-16; 168b-26; 181b-17; 189a-26; 189b-19; 190b-15, 29

kemāšīr *Ar.* çavşır otu ve bundan elde edilen tıbbi bir zamk

k. 142b-19

kemirdek kıkırdak

k.+lerde (başda ol- k. sā'irinden yübüset) 101a-17

k.+leri 101a-19; 101a-24

k.+leridür (burun k.) 101a-20

k.+lerüñ 101a-20

kemik bk. kemük; kemik

k. 116b-20

k. pāreleri 184b-18

k.+ler 128a-27; 173b-22

k.+lere 130a-11

k.+lere nef' it- 129b-19

k.+lerin 111b-1

k.+lerinden 119b-3

kemmūn *Ar.* kimyon

k. (cevāriş-i k.) 107b-26

k. 115b-8; 126a-23; 150b-3, 6; 158a-16; 163a-21; 174b-29; 196b-3

k.+dan 120a-17

k.-ı kirmānī 116a-26

kemük bk. kemik; kemik

k.+ler 173b-22

k.+leri 168b-18

k.+lerinden 119b-3

kenār *Far.* kenar

k.+a 173b-7, 13; 175b-8

k.+da ol- 170a-22

k.+ında (fāris deryāsı k.) 118b-22

k.+ında (göl k.) 173b-6

k.+ları 171a-4

k.+larında (deryā k.) 128b-14; 134a-10; 156a-2; 169b-14; 169b-22; 192b-8

k.+larında (göl k.) 173b-7

k.+larında (şular k.) 141b-17

k.+larında ol- 133a-16

kendi bk. kendü; kendi

k. 119a-20; 125a-29; 167a-6

kendir bitki

k. 148a-24

k.+den 119b-18; 148a-25; 148a-26

kendü bk. kendi; kendi

k. 117b-10; 118b-9; 123a-10; 144a-17; 168a-17

k. pāreleri 126b-21

k. sidügin iç- 195a-14; 195b-12

k.+den 130b-3; 138a-2; 149b-20; 153a-29; 160b-27; 161b-24; 163a-14; 163b-23; 199a-21

k.+den aç- 120a-5

k.+den bit- 148a-24

k.+den gez- 124a-8

k.+den toñ- 187a-29

k.+ler 182a-15

k.+leri büyü- 103b-14

k.+nüñ 111b-9; 155a-5; 186b-11

k.+si 114a-11; 120b-5; 122b-5; 129a-28; 131a-1, 9; 134a-29; 134b-1; 146a-1; 163a-13; 165b-27; 180a-28; 193a-24; 197a-24

k.+sin 131a-16

k.+sine 121a-24

k.+sini 163a-13

k.+ye çek- 102b-23; 149b-1; 163a-2; 164a-11; 177a-22

k.+yi 147a-24; 159b-19

k.+yi çine- 149b-23

kene *Far.* kene

k. 139b-3

k.+yi 163b-20

kene tohumu *Far.+Ar.+T.* kene otu tohumu

k. +ına 145a-18

k. +nüñ 136a-22; 145a-13

k. ağacı 136a-20

k. yağı 124a-23

kenger *Far.* kenger diken

k. 133b-17, 23, 26; 171a-18

k.-i zer 171a-16

k.-i berr 171a-17

k.+dür 162a-12; 171b-5

kepek I çeşitli hastalıklar sebebiyle deride, özellikle saç diplerinde görülen döküntüler, baş kepeği

k.+i (kepegi) 101b-28; 190b-5; 196b-1

k.+in (kepegin) gider- 157a-8

kepek II tahıllar öğütüldükten sonra elek üzerinde kalan kabuk parçaları

k. bulamacı 142a-17

k.+i (kepegi) çık- ol- 107b-19

k.+i (simid unı kepegi) 185b-28

kepek III etin kepeği (?)

k.+i (etin kepegi ayrıl-) 123b-29

kerāhet *Ar.* bir şeyi kötü ve iğrenç bulma, tikslenme, iğrenme

k.+i 115a-2

kerāviyā *Far.* yabani kimyon

k. 114a-5; 142b-9; 163a-21; 199b-4

kerdeme *Yun.* tere otu

k. 130b-24

kere *Ar.* bk. kerre; kere, defa, kez

k. 123b-27

k.+den 161a-10

kerefes *Far.* kereviz

k. 106b-1, 3; 111a-24; 147b-1; 149b-5; 194b-18

k. suyu 162b-5

k. tohumu 116a-28; 139b-13

k.+den 174a-29

k.-i rümî 132a-28

keremid *Yun.* kiremit

k. 179a-27

kerevān *Far.* yabani ördek, kıl kuyruk kuşu

k. 113b-23

kerevya *Ar.* karaman kimyonu

k. 149b-5

kerkem *Far.* safran

k. 192a-18

kerre *Ar.* bk. kere; defa, kez, kere

k. (altı yedi k.) 108b-26

k. (bir k.) 156a-4; 190a-23; 195b-14

k. (bir kaç k.) 105a-3; 111a-7; 112a-19; 115a-26; 123a-23; 123b-10; 144b-15; 148a-18; 159a-21; 171b-28; 174b-9; 190b-9; 195b-9; 197a-18

k. (eñ az üç k.) 168b-23

k. (günde üç k.) 142a-13

k. (iki k.) 179a-19; 190a-24

k. (iki üç k.) 116a-22

k. (nice k.) 112b-16; 140b-21; 142a-3; 172a-17; 193b-11, 13

k. (üç k.) 169a-28

k. (yirmi k.) 165a-20

k.+de (bir kaç k.) 111a-7

kersene *Far.* burçak

k. 113a-28

kertil- kertilmek

k.-miş 103a-13; 111b-13; 129a-27

k.-miş çırcır yaprağı 121b-1

k.-miş ol- 122b-19

k.-miş yapraklar 187b-23

k.-mişdür 122a-21; 132a-2; 155b-21; 155b-26

k.-mişi 145a-4

kertik kertik

k.+i (kertigi) 129a-27

k.+leri 131a-2; 174b-18

kertilmişlik kertilmişlik

k.+i 154a-10

kes- kesmek

k.+e 103b-13; 152a-18; 190a-1;

k.-er 108b-21; 114a-27, 28; 121b-5, 9; 125a-2; 127a-26; 189a-16; 190a-5; 191a-25

k.-erler 182a-13

k.-meyüp 136b-20

k.-üp 107a-21; 110b-4; 121a-10; 133a-29; 136b-4; 147b-3; 148b-29; 153b-24; 159b-26; 161b-7, 8; 183b-9

kesb *Ar.* kazanma

k. it- 109a-6

k. ol- 128a-7

keşāfet *Ar.* pislik, kir

k.+i 189a-1

kesdane *Yun.* kestane

k. 151b-18

kesici kesici

k. ol- 139a-23

k.+dür 108b-19

kesil- kesilmek

k.-dügi 176b-25

k.-e 104a-13

k.-en 176b-18

k.-mekden 193a-27

k.-mesi lâzım ol- 124b-21; 137b-2

k.-meye 104a-10

k.-mişdür 106a-1

k.-üp 155a-12

k.-ür 158b-26

kesin kesin

k.+dür 129b-16

keşîr *Ar.* çok olan, çok bulunan

k.-ü 'l-isti' māl 116b-28

keşire *Ar.* bol, fazla, çokça

k.+si (aḫsām-ı k.) 192b-21

keskin keskin

k. 104b-11; 109b-6; k. 112b-25; 116a-21; 117a-17; 118b-3; 123a-26; 126a-3; 129b-29; 131a-3; 132a-15; 134b-23; 138b-16; 139a-23; 140a-6; 141a-20; 144b-17; 166b-26; 167b-9; 170a-25; 174b-6; 175b-21; 182a-18; 182b-26; 195b-18; 196a-16; 197a-16, 21; 197b-5; 199a-17

k. (gözi k. eyle-) 178b-4

k. (gözi k.) 138b-26

k. (lezzeti k.) 113a-1; 148a-20; 157b-9

k. bal 105a-5

k. beñler 156b-27

k. eyle- 130a-8; 133b-14

k. ılıt 117b-7; 159b-4

k. hıḫne 164a-16

k. it- 110a-21; 105a-10; 110a-21; 121a-16; 174b-25; 178b-11; 180a-1; 191a-18

k. ol- 148b-15; 153b-4; 167b-10, 18; 182b-22; 186a-19; 188a-26; 198b-5

k. sirke 107b-22; 138a-20; 165a-6; 190a-21

k. toḫumı ol- 129b-3

k.+dür 106a-2; 116a-9; 122a-24; 122b-17; 124a-2; 128a-24; 130b-26; 134a-12; 135a-25; 143b-8; 148b-15; 152a-3; 153a-4; 156a-17; 158a-25; 161b-6; 165a-29; 174b-4; 182a-26; 185a-13, 25; 187b-20; 194b-22; 198b-3; 200a-8

k.+i 138a-27

k.+rek 154a-18; 190b-23

k.+rekdür 156a-14; 156a-17; 185a-17; 189a-28; 196a-11

keskinlik keskinlik

k. 104a-14; 106a-27; 128a-3; 135a-21; 143b-11; 148b-16; 160b-21; 166a-8; 168b-2; 169b-29; 170a-14; 183b-8; 196a-24

k. ol- 115b-24

k.+de 148b-16; 170a-14

k.+i (keskinliği) 100b-27; 104a-11, 17; 108a-14; 122b-4; 128b-7; 130b-28, 29; 136a-7; 137b-17; 139a-19; 145a-21; 147a-9; 152a-26; 153a-5; 160b-5; 161b-14; 167a-25; 170a-14; 183b-8; 184a-16, 28; 192a-11; 194b-25; 197a-28

k.+i (keskinliği) ol- 122b-16

k.+in (kanın keskinliğinin söyündür-) 120a-18

k.+in (keskinliğinin) 101a-1; 147b-20; 158b-9; 168a-12; 179b-28; 189b-25; 197b-6

k.+in (keskinliğinin) gider- 168a-12; 179b-28; 197b-6

k.+inden 189b-25

k.+ini (keskinliğini) 147b-20

kesme kesme

k.+si ol- 191a-7

kesmeklik kesmeklik

k. 155b-29

kesr *Ar.* bozma, kırma, durdurma

k. it- 118b-29

keşret *Ar.* çoğunluk, çok olma hali

k.-i isti' māl 179b-11

k.-i cimā' a 199a-24

kestane *Yun.* kestane

k. 157b-10

keş *Ar.* balık şeklinde bir kap

k. 149a-18

keşiş *Ar.* keşiş

k. 192b-1

keşiş fitili *Ar.+T.* zencefil

k. 192b-1

keşkek *Far.* pişmiş buğday ve et iyice ezilerek yapılan bir tür yemek.

k. 123b-21; 197a-12

keten *Ar.* keten

k. 142a-15; 155a-16; 165b-25; 182a-2; 189a-8; 193b-5

ķ.+ũñ 195a-7

ketm *Ar.* çivit otu

k. 142b-10, 11

kevāmīh *Ar.* tuz ve sirke ile oluşan turşu

k. 117a-26, 27

kevelān *Ar.* papirus

k. 135a-15

keyfiyet *Ar.* bk. keyfiyyet; keyfiyet

k.+i 109a-5; 155a-8; 171b-4

k.+lerde 169a-19

keyfiyyet *Ar.* bk. keyfiyet; keyfiyet

k.+den 108a-26

k.+i 148b-25

kezālik *Ar.* keza

k. 101a-21; 102a-3; 107a-29; 108a-21; k. 110a-6; 111a-29; 111b-20; 116a-10; 116b-2; 117b-23; 119b-2; 123b-7, 9, 21, 26; 125a-28; 132b-19, 21; 134a-3; 134b-27; 139a-24; 140a-13; 141a-26; 143a-17, 18; 145a-2; 145b-9; 146a-20; 146b-15; 149a-1; 152a-19; 158a-7;

158b-19; 159b-27, 29; 164b-15; 167b-13; 168b-17; 169b-16; 173a-9; 173b-16; 177b-8, 25; 179a-3; 181a-19; 183a-11; 184b-8, 10, 22; 186b-25; 187a-8; 189b-10; 192b-10, 28; 193a-6; 194a-20; 195a-14, 17, 29; 196a-6; 197a-21

kezāz *Ar.* soluk alamayacak derece mide dolgunluğu

k. 113a-17

k.+dur 113a-17

ķıbrıs *Yun.* Kıbrıs adası

ķ. bakırı 138a-19

ķ.+da 120b-13; 138a-2

ķ.+dan 169a-16; 182b-8

ķıcıkla- gıcıklamak

ķ.-ya 198b-5

ķ.-yup 101b-20; 126a-9

ķıfr *Ar.* bk. ķıfr; denizden çıkan bir tür zift

ķ. 173a-29

ķıfr *Ar.* bk. ķıfr; denizden çıkan bir tür zift

ķ. 173b-3, 6, 12

ķ.+a 173b-2

ķ.+uñ 173b-10, 13

ķ.-u'l- yehūd 173a-28

ķıfru'l-yehūd *Ar.* deniz mumyası, denizden çıkan bir tür zift

ķ.-u'l- yehūd 173a-28

ķıg hayvan pisliği, dışkı

ķ.+ı 142a-10

ķıgılcım kıvılcım

ķ.+ları 186a-1

ķ.+larına 185a-23

ķıl ķıl

ķ. 120b-23; 132b-27; 140b-21; 155b-26; 162a-11; 164b-7; 168a-27; 191b-9; 193b-22, 23

ķ.+ı 173b-26; 198a-23

ķ.+ın 132b-19

ķ.+lar 115a-13; 121b-29; 133b-27; 186b-6

ķ.+lara 128b-21

ķ.+ları 125a-26; 157a-13; 161b-28; 164a-27; 185b-17; 186a-17; 200a-22; 200a-26

ķ+ların 162b-4; 167b-18; 185b-16

ķıl- kılmak

ķ.-up (namāz ķ.) 154b-26

ķılıf *Far.* kabuk

ķ. 146b-7

ķ.+ı 146a-8

ķ.+lar 146a-7; 148a-28; 156b-1; 171b-17; 172b-11

ķ.+ları 146a-7

ķ.+larına 146a-7

ķ.+larından 112a-3

ķılır otu hilal otu

ķ. 151b-3

ķılīmiyā *Ar.* bakır isı

ķ. 170a-14, 179b-7

ķ.+dan 120b-8; 182b-24

ķılķıl *Ar.* siyah tohumları olan bir ot türü

ķ. 148a-29

ķ. (ħabb-i ķ.) 148a-24

ķ. (ħabbü 'l-ķ.) 148b-1

ķımārī *Ar.* kumara ait

ķ. (varak-yı ķ.) 118a-16

ķımulya *Yun.* bir tür incir

ķ. 109a-2

ķır- kırmak

ķ.-a (ķurdı ķ.) 100b-17, 18; 104a-22; 117b-21; 182b-11; 196a-26; 198b-22

ķ.-ar 114b-25; 121b-5; 139b-3; 159b-27; 169a-4; 174a-14; 174b-14; 175b-20; 176a-26

ķ.-up (dişi ķ.) 134a-18; 140a-13; 174a-13; 190a-19

ķırfet *Ar.* kabuk

ķ.-ü'd-dārşinī 166-6

ķırfetü'd-dārşinī *Ar.* tarçın kabuğu

ķ. 166b-6

ķırıl- kırılmak

ķ.-a (cümlesi ķ.) 136b-10

ķırķ kırk sayısı

ķ. gün 100b-12; 117b-12; 182b-25

ķırķır midede oluşan bir rahatsızlık

ķ. 150a-12

ķ.+lar 106b-2; 109a-29

ķ.+ları 103a-16; 174a-16

ķırlanğuç kırlangıç

ķ. kanı 122a-3

ķ. otı 192a-16

ķ.+lar 140b-16

ķırlanğuç otı kırlangıç otu

ķ. 192a-16

ķırmızı *Ar.* kırmızı, kızıl

ķ. 101b-12

ķirtas *Yun.* Arapların papirüsten üretilen kaķıt iēin kullandığı kelime

ķ. 143a-12

ķ.-ı mışrî 143a-5

ķışa kısa

ķ. ol- 112a-10

ķ.+rak 153a-27; 154a-11

ķ.+rakdur 128a-21; 184a-19

ķısıķ apış arası, kasık

ķ.+ları (bud k.) 130b-15

ķısım *Ar.* bölük, kısım

ķ.+a (ķısma) 171b-3

ķ.+dur 139b-18

ķ.+ı (ķısımlı) 104a-1, 2; 141b-24; 141b-27; 171a-28; 184a-14

ķ.+ındandur (ķısımdandur) 177a-4

ķ.+uñ (ķısımuñ) 171b-3

ķışır kısır, ocuķu olmayan

ķ. 157a-5

ķışırılık kısırılık

ķ.+ın (ķışırılıķın) 157a-5

ķısrak dişi at, kısırak

ķ.+lara 186b-25

ķıst *Ar.* pay, hisse

ķ. 132a-29; 153b-24, 25

ķ.+dan 187a-4

ķ.+dur 185a-4

ķış kış mevsimi

ķ. eyyāmında 104b-4; 109a-7; 173b-12

ķ. gnlerinde 124a-17; 196b-10

ķ. şöñlarında 160b-4

ķıvām *Ar.* olgunluk, kıvam

ķ.+a gel- 179b-24

ķ.+a getir- 106a-15; 109b-27; 112a-21; 112b-22; 115b-17; 126b-12; 153b-28; 155a-25; 160a-24; 167a-12; 179b-24; 183b-23

ķ.+dan alıķo- 148a-4

ķıvırcık kıvırcık

ķ. eyle- 149a-5

ķ. it- 109a-15

ķıvrıl- kıvrılmak

ķ.-miş 161b-4

ķıvrım ķıvrım kıvrım kıvrım

ķ. 169b-4

ķıymetl *Ar. +T.* kıymetli

ķ. 133b-3

ķ.+dr 181b-19

ķ.+sinden 121a-15

ķıymık kıymık

k. 128b-23

ķız kız, gen kadın

ķ.+laruñ memeleri 103b-13

ķız kızıl

k. 151a-13

ķız- kızmak, ısınmak

ķ.-duķa 100b-8

ķızar- kızarmak

ķ.-a 183a-2

ķ.-duķları zamānda 120a-8

ķ.-maġa 158b-2

ķ.-up 109a-4; 138b-17

ķ.-ur 138b-3

kızarma kızarma

ķ.+sına 167b-19

ķ.+yı 154b-15

kızart- kızartmak

ķ.-ur (kızardur) 107a-20; 118a-4; 150b-17; 197a-11

kızdır- bk. ķızdır; kızdırmak

ķ.-maġla (mi' deyi ķ.) 178b-22

ķ.-up (bedeni ķ.) 167a-17; 169a-21

ķ.-up (demüri ķ.) 163b-28

ķ.-up (mi' deyi ķ.) 160b-28

ķ.-up 105a-26

ķ.-ur (bedeni ķ.) 155a-14; 181a-6

ķ.-ur (gögüsde ol- perdeleri ķ.) 168b-5

ķ.-ur (mi' deyi ķ.) 133a-9; 147b-9; 153a-1

ķ.-ur 112a-21; 133a-8

kızdur- bk. ķızdır; kızdırmak

ķ.-a 107b-2, 107b-4

ķ.-up (2) 124b-23, 137b-4

kızgunluk kızgınlık

ķ.+lara 109a-9

kızıl kırmızı, kızıl

ķ. 104a-12; 111a-29; 115a-24; 118b-25; 127b-15; 128a-21; 132a-4; 146b-14; 147a-7; 160a-26; 163a-19; 165b-20; 165b-26; 171b-17; 172b-22; 185a-13

ķ. (beyāz ile ķ. ortası) 140a-5

ķ. (şāfi ķ.) 156a-25; 180b-20

ķ. (şāfrāvi ķ. şiş) 141b-20

ķ. (şarı ve ķ. ol- deve) 163a-19

ķ. (şaruya mā'il ķ. çekirdegi ol-) 172b-26

ķ. (siyāha mā'il ķ. renklü çiçekleri) 146b-5

ķ. (ufaķ ķ. düzce şişler) 189b-24

ķ. (ufaķ siyāh ķ. nokta) 131a-17

ķ. baķır 185b-19

ķ. bal 152a-12

ķ. baldır 134a-7

ķ. balmumu 102b-26

ķ. bez pāresi 146b-23

ķ. böcek 143a-29

ķ. buġday unı 108a-4

ķ. büre 101b-29; 107a-16; 138a-23; 174a-8

ķ. çıban 102a-4; 103a-6; 170b-20; 179b-27; 198b-13

ķ. çiçegi ol- 161a-4

ķ. dāñesi ol- 152a-26

ķ. gül 178a-20

ķ. ħurmā 159b-18

ķ. ile toz rengine mā'il 136a-22; 143b-10

ķ. kök 171b-2

ķ. mā'il beyāz 127a-18; 128a-23

ķ. mercān dānesi 169b-3

ķ. noktalar 170a-4

ķ. noktaları gider- 154b-21

ķ. ol- 103a-19; 104a-8; 105b-20; 115a-26; 121a-5, 6, 7; 124b-26; 127a-19; 135b-12; 141b-18; 147b-23; 152b-9;

163a-19; 166a-27; 179a-28; 182a-29;
185a-21; 186a-17; 193a-9

ķ. renklü çiçeği 153a-28

ķ. şamğ 157a-14

ķ. süsen 180a-9

ķ. sükkere 186a-24

ķ. şalgam 103a-11

ķ. şarāb 186a-21; 199a-27

ķ. şiş 105b-11; 115a-17; 132b-17

ķ. şişi ol- 155b-5

ķ. tamarlar 189a-1

ķ. taş 121a-20; 139a-9

ķ. taşı ov- 138a-28

ķ. yapraklu 133b-20

ķ. zāc 182b-6

ķ. zırnıñ 142a-10; 185a-20; 185a-23;
185b-15, 17

ķ.+a (siyāh ile ķ. mā'il) 157b-8

ķ.+a (siyāha ve ķ. mā'il) 144a-2

ķ.+a 132a-5

ķ.+a mā'il 128a-23; 171b-18; 174b-20;
184a-20, 23; 192a-23; 193b-17

ķ.+a mā'il benefşe 102a-25; 187b-24

ķ.+a mā'il beyāz 171b-18

ķ.+a mā'il kıllar 133b-27

ķ.+a mā'il şaru 102b-8; 159b-22; 171b-
15; 182a-22

ķ.+a mā'il siyāh 146a-9

ķ.+a mā'il ol- 179a-21

ķ.+dan 186a-7

ķ.+dur (eyegüleri ķ.) 102a-14

ķ.+dur (kan gibi ķ.) 171b-1

ķ.+dur (siyāha mā'il ķ.) 156a-25; 200a-
26

ķ.+dur 130b-28; 134a-9; 135a-18;
136a-21; 166a-16; 169a-15; 182a-21;
184a-17

ķ.+ı 185a-13, 16

ķ.+laruñ 174b-21

ķ.+raqdur 132a-2

kızılca kızılca

ķ. 122b-25

ķ.+lara 191a-28

kızılık kızılık

ķ. 113a-28; 162a-13; 179b-17; 195a-11

ķ. (beyāz ile ve ķ. ile qarışık) 144a-5

ķ. (kan gibi ķ.) 165b-18

ķ. it- 147a-21

ķ.+a (kan gibi kızılığa mā'il) 174b-17

ķ.+a (kızılığa) 107b-12; 114a-11;

ķ.+a (kızılığa) mā'il 148a-26; 190b-24

ķ.+a (şafṛadan bedende ol- kızılığa)
129a-15

ķ.+ı (çiçeğinüñ kızılığı açık) 161a-5

ķ.+ı (kan gibi kızılığı) 134a-6

ķ.+ı (kızılığı) 181a-5

ķ.+ı (kızılığı) şaruya mā'il 118b-28

ķ.+ın (kızılığın) gider- 145b-8

ķ.+ına (yāqūt kızılığına mā'il) 127a-
17

ķ.+lara 164a-22

ķ.+raqdur 132a-2

ķ.+uñ (kızılığın rāyihası çirkīn) 184a-
18

ki *Far.* ki bağlacı

k. 100b-2, 5, 7, 10, 27; 101a-5, 13, 16, 22; 101b-2, 12, 13, 15, 16, 23, 29; 102a-9, 14, 25; 102b-1, 4, 8; 103a-3, 19, 28; 103b-2, 7, 19, 22, 26, 28, 29; 104a-1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 14; 104b-2, 3, 6, 7, 11, 18, 19, 21; 105a-2, 29; 105b-19, 25, 29; 106a-1, 3, 18, 20, 21, 26; 106b-6, 9, 10, 17, 19, 21, 22, 25, 26; 107a-4, 5, 18, 21; 107b-6, 11, 19, 21, 23; 108a-8, 23, 29; 108b-6, 18, 20, 22, 24, 27; 109a-12, 20, 25, 27; 109b-6, 7, 9, 20, 24; 110a-5, 7, 11, 12, 13, 16, 20, 22, 27, 28, 29; 110b-8, 18, 19, 20, 22; 111a-6, 16, 21; 111b-3, 27; 112a-12, 23, 25, 27; 112b-12; 113a-1, 8, 22, 25, 27; 113b-1, 5; 114a-1, 3, 10, 20, 22, 23, 25; 114b-5; 115a-22; 115b-2, 9, 23, 29; 116a-1, 20, 26, 29; 116b-1, 5, 10, 14, 19, 24; 117a-2, 22, 24; 117b-8, 11, 15, 28; 118a-14, 18, 19, 23, 27; 118b-9, 11, 16, 28; 119a-3, 24; 119b-12, 17, 28; 120a-2, 11, 23, 27; 120b-1, 5, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 29; 121a-2; 121b-3, 4; 122a-5; 122b-25; 123a-8, 10, 12, 22, 23, 26, 29; 123b-13, 17, 20; 124a-10, 14, 17, 18, 20, 29; 124b-6, 14, 19, 26, 27; 125a-1, 2, 13, 15, 21; 125b-2, 14; 126a-19; 126b-22; 127a-4, 9; 127b-13, 15, 25, 26; 128a-11, 17, 18, 20; 128b-9; 129a-12, 22; 129b-5, 8, 9, 12; 130a-2, 15, 17, 18, 21, 26, 27, 28; 130b-1, 4, 10, 27; 131a-22; 131b-1, 2, 3, 7, 14; 132a-16, 17, 21, 27; 132b-7, 15, 18; 133a-26; 133b-8, 9, 11, 14, 16, 18, 23; 134a-5, 21; 134b-1, 15; 135a-18, 26; 135b-11, 14, 18, 24, 26, 29; 136a-6, 26; 136b-2, 23; 137a-10, 16, 23, 29; 137b-8, 10, 19; 138a-5, 6, 9, 14, 15, 16, 26, 27, 29; 138b-2, 9, 15, 19; 139a-11, 12, 13, 15, 16; 139b-5, 7, 12, 15, 16, 20; 140a-1, 2, 3; 140b-3, 4; 141a-2, 19; 141b-4, 27; 142a-1, 3, 11, 28, 29; 142b-4, 6; 143a-7, 20, 21, 23, 24, 25; 143b-1, 2, 5, 15, 16, 27; 144a-5, 7, 10, 13, 22, 25; 144b-16, 17, 19, 22, 23, 26; 145a-3, 14, 15, 28, 29; 145b-1, 18, 26, 27; 146a-14, 20; 146b-5, 6, 9, 16, 17, 28,

29; 147a-16; 147b-19, 23, 24, 26; 148a-1, 4, 9; 148b-7, 21, 23, 24; 149a-15, 18; 149b-1, 15, 25, 28; 150a-3, 8, 12, 13, 14, 16, 21, 22, 27; 150b-2, 3, 7, 20, 27; 151a-3, 6, 12, 20, 23, 27; 151b-1, 11, 20; 152a-1, 10, 26, 27, 28; 152b-9, 14; 153a-5, 18, 25; 153b-2, 3, 4, 6, 13, 15, 16; 154a-2, 4, 9, 16, 29; 154b-1, 9, 16, 21, 22, 26; 155a-5, 10, 14, 16, 25; 155b-17; 156a-3, 9, 10; 156b-6; 157a-21, 25; 157b-5, 29; 158a-3, 4, 19; 158b-6, 7; 159a-3, 5, 23, 28; 159b-9, 13, 17, 18, 28; 160a-5, 12, 23, 24; 160b-15, 19, 26; 161a-8, 12, 16, 18, 23, 25, 26; 161b-1, 3, 7, 13, 15, 16, 20, 26; 162a-11, 23; 162b-5, 8, 17, 22; 163a-5, 15, 25; 163b-14, 22, 23, 26; 164a-1, 3, 14, 19, 23, 24; 165a-1, 3, 13, 16, 17, 26; 165b-1, 3, 16, 19, 23, 24; 166a-2, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 26; 166b-1, 3, 5, 8, 9, 10; 167a-1, 3, 7, 8, 11, 15, 21, 26; 167b-5, 16; 168a-2, 3, 16, 22; 168b-25, 29; 169a-12, 16, 17, 22, 28; 169b-5, 9, 10, 15, 22; 170a-3, 7, 11, 15, 22, 25; 170b-3, 16, 21, 26, 29; 171a-1, 2, 12, 16, 17, 26; 171b-5, 13; 172a-9, 10; 172b-2, 4, 5; 173a-27, 29; 173b-3, 7, 12; 174a-15, 24, 25, 29; 174b-29; 175a-23, 26; 175b-2, 6, 18, 26; 176a-2, 3, 5, 7, 9, 15, 20, 26; 176b-2, 3, 9, 17, 20, 25; 177a-29; 177b-1, 11, 12, 16, 24; 178a-3, 12, 13, 17, 18, 21; 178b-13; 179a-8, 16, 18, 21, 22; 179b-13, 18, 23; 180a-6, 9, 10, 14, 15, 18, 21, 25; 180b-17, 25, 29; 181a-10, 13; 181b-15, 23, 24, 25; 182a-1, 2, 8, 10, 11, 18, 20, 29; 182b-5, 6, 8, 15, 29; 183a-2, 3, 4, 6, 25, 26; 183b-7, 9, 14, 25; 184a-5, 11, 24; 184b-18, 20, 26; 185a-2, 12, 18, 21, 26; 185b-8, 18, 24, 27, 28, 29; 186a-2, 5, 12, 13, 17, 24; 186b-6, 11, 26, 29; 187a-5, 9, 12, 13, 16; 187b-5, 11, 12, 19, 27; 188a-4, 8, 13, 14, 25; 188b-1, 3; 189a-3, 4, 9, 11, 16, 20; 189b-6, 23, 25, 27, 29; 190a-10; 190b-8, 12, 13, 17, 23; 191a-4, 7, 19, 28; 191b-4, 7, 15, 18, 20, 22, 27, 28; 192a-14; 192b-12; 193a-7,

15, 18, 19, 20, 28; 194a-4, 23, 24, 25, 29; 194b-1, 18, 27; 195a-7, 9; 195b-12, 25; 196a-20, 21; 197a-4; 197b-25; 198a-3, 6, 14, 28; 198b-5, 6, 14, 29; 199a-10, 13, 20, 22, 24; 199b-1, 4, 11, 22, 26, 27, 29; 200a-1, 2, 23, 28

kibrīt *Ar.* kibrit

k. 134a-16; 162a-5; 169a-12; 179a-22, 24, 28, 29; 179b-1; 182a-19; 185a-10, 11, 12, 22; 189a-2, 5, 11, 12; 198b-16

k.+de 185a-11

k.+den 179a-22, 24

k.+i 189a-2, 12

kiçik küçük

k.+regi 197b-7

k.+rek 131b-1; 135b-22; 145a-4; 152a-25; 154a-10; 158a-25; 160b-6; 169b-2; 172b-25; 174b-19; 178b-28

k.+rek ol- 176a-27; 176a-28

k.+rekdür 101a-18; 103a-16; 108b-6; 136a-20; 165b-18; 171a-27; 196a-11

kifāyet *Ar.* yeterli olma, kifayet

k. 150b-5

ķ. hāşıl ol- 114b-6

k. it- 100b-19; 130b-9; 146a-1; 150b-6

kilis *Ar.* kireç, metinde Yahudilerin kattıkları toprak olarak geçiyor

k. 118a-10

kim bağlaç

k. 188b-3

kimād *Far.* sıcak pansuman

k. it- 191a-26

kimesne kimse

k. 106a-12; 108a-29; 111a-2; 116a-14; 117b-11, 22; 119a-22, 23; 120a-14, 16;

120b-4; 122a-1; 123b-18; 123b-22; 123b-28; 124a-22; 125b-20; 126b-1, 4; 130a-2; 130b-2; 133a-13; 134a-2; 135b-11; 136b-12; 137a-3; 140a-18; 140b-2, 26, 27; 141a-7; 141b-12; 142a-6, 7, 12; 143b-28; 146b-25; 149b-4; 150a-4; 150b-27; 151a-23; 152a-11, 13; 158a-15; 160b-24; 162b-8; 163a-9, 10; 163a-29; 163b-2, 13; 164a-18; 165b-28; 169a-20; 173b-28; 174a-7; 178b-1, 13; 180a-19; 183b-1, 28; 184a-2; 185b-12; 186a-12; 186b-21, 22; 188a-10, 11; 190b-2; 194b-7; 195a-14; 195b-13; 198b-19, 21; 199a-4, 9; 199b-11, 12, 14, 20

k.+den 133b-15

k.+ler 101b-3; 106b-26; 119a-19; 123b-16; 136b-16; 151a-5; 154a-3; 154b-29; 157a-4; 161b-26; 165a-1; 170b-2; 180b-16; 194b-14; 196b-13; 199a-23, 24;

k.+lerde 121b-12; 121b-12; 124a-15; 158b-21; 194b-17;

k.+lere 111a-10; 111b-26; 118b-10; 123a-26, 27; 125a-14; 131a-12; 134b-15; 145b-16; 148b-18; 151a-27; 155a-16; 155b-12; 157b-13; 163a-28; 173a-8; 177b-29; 188b-10, 16; 198b-26

k.+leri 135b-29; 152b-4; 188b-22;

k.+lerün 106a-6; 107a-14; 108b-10; 152b-27; 167a-7, 8; 197a-14; 197b-1

k.+nün 109b-1; 114b-9; 117b-17, 24; 119b-1; 123b-25, 26; 124b-17; 137a-27; 139b-14; 146b-15; 152b-7; 155a-20; 162b-6; 163b-20; 166a-16; 168b-18; 169a-7, 27; 181a-7, 24; 187a-27; 189b-8; 190a-22; 191b-4; 194a-22; 196b-9

k.+ye 102a-26; 105a-8; 108a-7; 109a-26; 110a-5; 114b-5; 116a-17; 116b-3; 118b-17; 119a-6, 28, 29; 119b-25; 124a-4, 19; 130a-15; 131b-12; 132b-

14; 134a-21, 22; 135a-9; 137a-6; 139b-12; 141a-8; 143a-17; 143b-25; 144b-21; 146b-19, 29; 152b-16; 153a-2, 20; 155b-10; 159b-4; 163a-3, 4, 25; 164a-6, 13; 169a-19; 173b-23; 174b-15; 178a-19; 180b-3; 185b-7; 188a-8; 188b-9, 17; 189b-10; 190a-28; 195b-8, 12; 196a-5

k.+yi 104b-26; 126a-29; 130b-8; 132b-14; 151b-22; 162b-20; 165a-19

kimi bazısı

k. 131a-29

kimmon *Ar.* bk. kimyon; kimyon

k. 104a-27

kimyā *Ar.* kimya

k. devāları 185b-17

k. eczāsı 109b-27

k.+ya 165a-1

kimyon *Ar.* bk. kimmon; kimyon

k. 110b-1

k.+dur 166b-9

k.+ıdur 189b-6

kir kir

k. 103a-9

k.+i (bakır k.) 116a-28

k.+i 128a-14; 164a-19

k.+in 190b-25

k.+inden (bakır k.) 121a-20

k.+lerden pāk ol- 102b-10

k.+lere 172a-21; 195a-2

k.+leri gider- 104b-5; 104b-16

k.+leri pāk eyle- 121b-28

kīrāt *Ar.* eskiden kullanılan, miskalin yirmi dörtte birine denk, dört arpa

tanesi veya dört keçiboynuzu çekirdeği ağırlığında olup 0.2128 grama eşit ağırlık ölçüsü birimi

k. 101a-2; 112b-28; 122b-2; 134a-1; 157b-1; 164a-21; 173a-14; 180b-18; 186b-22

k.+a 135b-28; 161b-24

k.+dan 135b-27; 161b-23

k.+ı 117b-14

kīrāṭī *Ar.* bir çeşit merhem

k. 116a-13; 189a-16

kireç *Far.* kireç

k.+dür 170a-15

kirlen- kapanmak

k.-üp 156a-4

kirlendür- kapatmak

k.-e 103a-7

kirlü kirli

k. 116a-12; 136b-1; 156a-4; 169b-26; 194b-29

k. ol- 184b-6

kirmānī *Ar.* Kirman'a ait

k. (kemmūn-ı k.) 116a-26

k.+si 120b-15

k.+ıdur (kefe k.) 189b-6

kirpi kirpi

k. 124b-9; 137a-19

k.+nūñ 162b-24

kirpük kirpik

k.+lerin 151a-16; 167b-13; 187b-14

k.+lere 187b-15

kīrūṭī (?) *Lat.* ekmek kabuğuna ait

ķ. maķūlesi 102a-5

ķiṣṣā *Ar.* hıyar, acur

ķ. 157b-24

ķ.+dan 157b-24

ķiṣi ķiṣi

k. 155a-11

k.+yi 196b-7

ķiṣniṣ *Far.* bk. ķiṣniṣ; ķiṣniṣ otu

k. 109b-11; 110a-29; 142b-9; 158b-18;
174a-29; 174b-29; 175a-1; 192a-20

k.+i (dilkū ķiṣnici) 174b-16

ķiṣniṣ *Far.* bk. ķiṣniṣ; ķiṣniṣ otu

k.+i 135a-13

kitāb *Ar.* kitap

k. (ṣāhib-i k.) 100b-18; 102b-29; 103b-1;
104a-3; 106a-16, 17; 106b-25; 110b-14,
25; 124b-7; 125b-1; 128b-12; 134a-25;
135b-1, 28; 137a-17; 142b-24; 143a-5,
25, 27; 143b-28; 144a-7; 146a-13, 15;
151b-5, 7; 157a-6; 162a-21; 163a-13;
170b-1, 2; 172b-13; 176b-5, 13; 178b-20;
181b-21; 187b-26; 194b-19; 199b-24;
200a-22

k.+ında getir- 143a-27

k.+larında (tıb k.) 143a-5; 151b-5;
172b-13

ṣ.+i (kitab ṣ.) 106a-16

kitre keven kökü zamkı

k. 114b-29; 118b-12; 135b-15; 145b-21;
146a-24; 154b-17; 157b-19; 158b-13;
167a-14; 170a-9; 173a-25; 187b-18

k.+yi 142b-23

ķo- bk. koy-; koymak

ķ.-a 108b-25

ķ.-duķları 190b-14

ķ.-duķlarında 103a-7

ķ.-larsa 139a-18

ķ.-maġa 152a-10

ķ.-maġıla 108b-15; 118b-7; 136b-14;
181a-19; 186a-22, 26; 186b-17; 194a-11

ķ.-maķ içün 120b-6

ķ.-maķdan 183a-18

ķ.-maya 117a-20; 188b-18; 194b-21

ķ.-mayup 179a-29

ķ.-maz 118a-7; 138b-7; 150a-11; 156a-5;
173b-25

ķ.-r 115b-17

ķ.-rlar 100b-8; 127a-29; 128b-6; 139a-18;
143a-10; 153b-26; 165b-5; 185a-27;
187b-5, 6 188a-14; 189a-6, 14; 193b-11

ķ.-sa 111a-11; 123a-3; 142a-13

ķ.-salar 101b-26; 102a-5, 9, 17; 102b-20,
23; 103a-8; 108a-17, 18; 109b-1; 113a-24;
117a-25; 117b-4, 10, 21; 119a-29; 119b-2;
122a-6; 123a-22; 127b-10; 131b-7, 8, 13; 132a-13,
25; 132b-17; 134a-18; 136b-24; 137b-21;
138a-18; 138b-3; 140a-21; 141a-6, 17; 143b-25;
146b-22, 24; 147b-14; 152b-8, 27; 153a-14;
153b-25; 154a-8; 162b-7, 10, 12; 163a-4, 6, 7, 10;
163b-4; 164a-10; 168a-16, 18; 168b-20; 169a-7;
171b-28; 172a-17; 173a-16, 18, 21; 174a-8;
175b-26; 182b-23; 183a-10, 16; 184a-2;
185b-10, 14; 186b-25; 187a-21; 188a-29;
190a-28; 193b-7; 194a-18; 194b-20; 195a-26;
196a-5; 198a-25

ķoca yaṣlı, ihtiyar, büyük

ķ. ħorūs 123a-15

ķ. ħorŭslar ŗorbası 123a-14

ķ. kimesne 197b-1

ķ. ol- cigerleri 142b-2

ķ.+lar 104b-14; 125a-17

ķ.+lara 116a-19; 162a-22; 199a-12

ķ.+laruñ ŗıĥĥati 197a-27

ķ.+ya 116a-19

ķoca- kocamak, yaŗlanmak

k.-miŗ ol- 147b-12

ķocalıķ yaŗlılık

ķ.+a (ķocalıķa) 188b-23

ķoĥ damızlık erkek koyun

ķ. 119a-27; 119a-28

ķ. derisi 162b-20

ķoĥla- koklamak

ķ.-sa 117a-22

ķoĥlama bk. ķoĥlama; koklama

ķ.+sı 127b-9; 173b-26

ķoĥu bk. ķoķu; koku

ķ.+lara gir- 135a-1; 166b-22; 178b-29

ķ.+ların 165b-12

ķ.+laruñ 149b-18

ķ.+sı 168a-3

ķ.+sı ol- 107b-13

ķ.+sın 134b-7

ķ.+sına 134b-17

ķ.+sını 193a-15

ķoĥula- bk. ķoķula-; koklamak

ķ.-sa 117a-22

ķoĥulama koklama

ķ.+sı 173b-26

ķoĥulu bk. ķoķulu; kokulu

ķ. (ĥoŗ ķ. ol-) 137b-20

ķ. (ĥoŗ ķ. toĥum) 163a-12

ķ. (ĥoŗ ķ. yemiŗ) 104b-10

ķoķ- kokmak

ķ.-ar 143b-2; 156a-26; 176a-8, 29

ķ.-mak 133b-13; 135a-21

ķ.-miŗ 136b-1

ķ.-miŗ balġam 152b-6

ķ.-miŗ ĥıbanlar 167a-4

ķoķla- koklamak

ķ.-maġıla 200a-15

ķ.-mak 166b-25; 186b-16

ķ.-sa 125a-18; 163b-12

ķ.-salar 106a-7; 140a-11; 153b-11;
199a-16, 18

ķ.-ya 161b-18

ķoķlama bk. ķoĥlama; koklama

ķ.+sı 140a-6

ķoķma kokma

ķ.+dan 104b-23

ķoķu koku

ķ. 183b-5

ķ.+ları gider- 138b-28

ķ.+ların 134b-4

ķ.+sı 120b-14; 137b-14; 175b-26;
176a-14, 17, 21; 183b-8; 184a-28

ķ.+sın gider- 121a-19

ķ.+sından 130b-4

ķ.+sını gider- 131a-14

koḡula- bk. ḡoḡula-; koklamak

ḡ.-maḡıla 135a-4

ḡ.-salar 104b-11

ḡ.-yacak 140b-4

ḡ.-yıcaḡ 198b-5

koḡulama koklama işi

ḡ.+sı 158a-6, 7

koḡulan- koklamak

ḡ.-sa 180b-11

koḡulu bk. ḡoḡulu; kokulu

ḡ. 131a-8

ḡ. yağlar 184a-27

kol kol

ḡ.+ına 124b-17

kolay kolay

ḡ. (haḡmı ḡ.) 147b-4

ḡ. eyle- 153a-3

ḡ. ḡopar- 173a-11

ḡ. ḡuşdur- 132b-20

ḡ. ol- 106a-29; 153b-3

ḡ. ufaḡlan- 129b-10

ḡ.+dur 134b-1

ḡ.+raḡdur 106b-16

kolay it- 131a-21; 189b-2

kolayca kolayca

ḡ. ishāl it- 198a-8

ḡ. taḡlīl it- 101b-19

kolḡan ağacı çınar ağacı

ḡ. 136a-19

kolon *Yun.* kalın baḡırsaḡın gödenden önce gelen bölümü

k. 114b-17

koltuḡ koltuk altı

ḡ. 121a-18; 131a-14

ḡ. altı 130b-15

ḡ.+lar 185b-16

ḡ.+lara 165b-12

kon- konmak, koyulmak

ḡ.-an 185b-15

ḡ.-mıḡ 151a-7

ḡ.-sa 100b-3

kopar- koparmak

ḡ.-a 107a-14; 109b-18; 116a-12; 134a-18; 152a-29; 187a-21, 25

ḡ.-maḡa 114b-28

ḡ.-maḡda 135b-14

ḡ.-up 104b-13; 108a-4, 17, 19; 110b-28; 114b-10, 27; 126a-18; 135b-10; 136a-15; 140b-21; 154a-22; 155a-1; 156a-6; 160b-10; 166a-16; 173a-11, 16; 178b-23; 182b-9, 23

ḡ.-ur 163b-9, 199a-11

kor ateş koru

ḡ. 142b-7; 182b-28

ḡ.+ı (āteş ḡ.) 185a-27

ḡ.+ları (āteş ḡ.) 100b-8; 193a-8

korıḡulu ekşimsi

ḡ.+rekdür 154a-18

kork- korkmak

ḡ.-ar 146b-29, 163a-11

ḡ.-maḡdan 168a-21

ḡ.-maya 163a-10, 164a-7

ḡ.-salar 163a-6

ķorku korku

ķ.+yı 178a-18

ķorkulu korkulu

ķ.+dur 180b-9; 185b-13

ķ.+rekdür 154a-18

ķorkunç korkunç

k. 115b-3; 131a-20

ķorkutmak korkutmak

ķ.+la (ķorkutmağıla) 187a-2

ķörşānī *Lat.+Ar. (?) yabani*

ķ.+dür 165b-19

ķoru- korumak

ķ.-mağa 113a-17

ķ.-rlar 161b-11

ķoruk 1. yeni yetişmekte olan; taze. 2. olgunlaşmamış üzüm; ham üzüm; ekşi üzüm.

ķ. 123b-19; 149b-17

ķ. rubbı 168a-15

ķ. şuyı 145b-22; 190a-18

ķ.+ı (ķurmā ķoruğı rubbı) 159b-15

ķ.+ı (ķurmā ķoruğı) 150a-2

ķ.+ıdur (ķurmā ķoruğıdur) 149b-28

ķ.+ından (ķurmā ķoruğından) 150a-9; 159b-17

ķ.+ınuñ (ķurmā ķoruğınuñ eyüsi) 150a-13

ķ.+iken 135b-20

ķoñak saç diplerinde oluşan kepek, konak

ķ. 101b-28

ķ.+dan 175b-17

ķ.+ın (ķoñanın) 195a-5

ķ.+ın (ķurı ol- ķoñanın) 157a-8

ķ.+lara nef' eyle- 190a-27

ķ.+ları kır- 104a-22

ķ.+ları ov- 133a-27

ķ.+ları yu- ķopar- 114b-27

ķoñaklı kepekli, konaklı

ķ. 195a-4

ķopar- koparmak

ķ.-a 107a-14; 109b-18; 116a-12; 134a-18; 152a-29; 187a-21, 25

ķ.-mağa 114b-28

ķ.-mağda 135b-14

ķ.-up 104b-13; 108a-4, 17, 19; 110b-28; 114b-10, 27; 126a-18; 135b-10; 136a-15; 140b-21; 154a-22; 155a-1; 156a-6; 160b-10; 166a-16; 173a-11, 16; 178b-23; 182b-9, 23

ķ.-ur 163b-9; 199a-11

ķovan arı kovanı

k.+dan alın- 104a-14

ķ.+lar içinde ol- 103a-9

ķovuk kovuk, dişlerde çürümeden meydana gelen kovuklar

ķ.-ına (diş ķovuğına) 190b-28

ķ.+larına (diş ķ.) 107a-24

ķoy- bk. ko-; koymak

ķ.-a 108b-25;

ķ.-alar 100b-5; 121a-5; 138a-12; 138a-17; 138a-23; 143b-16; 159a-29; 168b-24; 169a-28; 170a-12; 189a-4; 191b-8; 191b-8; 193a-8

ķ.-maz 175b-16, 177a-12

ķ.-up (az az ķ.) 120b-8

ķ.-up 100b-1, 4, 8, 12; 102b-5, 27; 103b-27; 106a-29; 108a-6; 108b-16, 23, 28; 109b-2; 111a-1, 3, 4; 113b-5; 115a-26; 116a-21; 116b-15; 117b-13; 120b-7, 18, 22, 24; 121a-1, 4, 5, 7; 122b-27; 123a-29; 127b-9; 131a-6; 132a-19; 133a-28; 133b-1, 4; 138a-5, 14, 21; 138b-24; 140b-2; 141a-6; 141b-12; 142a-11, 13; 143a-10; 143b-19; 150b-7; 152a-17; 153b-14, 28; 154b-2, 16; 156b-20, 21, 29; 159a-10, 11; 159b-11, 21; 160a-17; 161a-1; 161b-11; 162a-25; 165a-21; 165b-3; 166a-13; 170a-11; 171b-28; 175a-16; 178b-5, 9; 182b-25, 28, 29; 185a-26; 185b-25; 186b-7; 187b-5; 188a-14; 189a-12; 190a-10, 11; 190b-9; 191b-10; 193a-8; 193b-13; 195a-8; 195b-23; 199b-17

ķoyı bk. ķoyu; koyu

ķ. şu 108b-26

ķoyu bk. ķoyı; koyu

ķ. 101b-13; 116b-16; 120b-11; 122a-29; 156a-8; 170a-6; 188b-12; 196b-27; 197a-21; 199a-27

ķ. (eski ķ. řarāb) 173a-9

ķ. (řāfi ķ. řarāb) 103b-20

ķ. bulut 195a-10

ķ. degül 161a-5

ķ. ĥılı 107b-5; 131b-5; 152b-15; 197b-4

ķ. iken 102b-21; 104a-28; 122a-6

ķ. it- 109b-2; 124b-12; 132a-14; 137a-22; 145b-22

ķ. kıızıl 127a-19; 132a-4; 151b-27; 185a-21; 186a-21

ķ. nesne 118b-24; 121b-15; 122a-11; 162a-10; 171a-16; 196b-22; 197b-22; 199a-29

ķ. ol- 101b-14; 104a-13; 105b-27; 108b-28; 132a-18; 133a-22; 138a-14, 15, 22; 138b-25; 144a-20; 159b-21; 160a-4; 190a-18; 191a-19; 191b-20; 195b-16; 197a-12

ķ. şu 144a-23; 153b-14; 161b-7

ķ. yaşlıklar 121b-28

ķ. yeşil 116b-29

ķ.+dur 120b-19

ķ.+sıyla 157a-4; 195b-24

ķoyuca koyuca

ķ. it- 157b-5

ķoyulan- koyulanmak

ķ.-a 159b-13

ķ.-ınca 195b-23

k.-up (süd ķ.)102b-20

k.-up 108b-27; 160a-17

ķoyuluk koyuluk

ķ. 166a-9

ķ.+da 129a-25

ķ.+ı (ķoyulıġı) 158b-3; 165b-5

ķ.+ı (ķoyulıġı) ol- 176b-11

ķoyun koyun

ķ. 110a-19; 135a-28

ķ. başı 101b-7

ķ. eti 149b-7; 186a-5; 199a-26

ķ.+dan yüzülen deri 162b-27

ķoyun otı tütün

ķ. 116a-29; 125b-1; 145b-13

ķ. +dur 176a-3; 177a-29

ķoz *Far.* bk. ķoz; ceviz

k.+dan 132b-1

koz *Far.* bk. koz; ceviz

ķ. 132b-29; 143b-7; 165b-20

ķ. ağacı 132b-1; 133b-5; 158a-24

ķ. yağı 118a-28; 136b-13; 136b-17

ķ.+ı (diken ķ.) 143b-6

ķ.+ı 177b-19

ķ.+laruñ 137b-10

kozaķ koza, kozalak

ķ.+dur 151b-15

kozalak kozalak

ķ.+ından (çam kozalağından) 141b-11

kök kök

k. 109b-16; 116a-27; 130a-23; 140a-21; 176b-29; 183a-12; 183b-5

k.+den 105a-17; 129b-3; 135a-14; 144b-11; 151b-22; 156a-26; 171b-6; 175b-4

k.+dür 132a-29; 176b-5

k.+e 111b-16; 130a-22; 175b-4

k.+i (aşmanuñ k.) 154b-7

k.+i (bādem ağacınıñ k.) 114b-7

k.+i (boyan k.) 108b-18; 159a-5

k.+i (böğürtlen ağacınıñ k.) 105b-7

k.+i (büber ağacı k.) 109b-15

k.+i (deve dikenini k.) 160b-18

k.+i (kāfūr k.) 168a-22; 183b-4

k.+i (ķamış k.) 180b-1

k.+i (ķarğa dülegi k.) 184a-7

k.+i (kebere k.) 132a-27; 180b-21

k.+i (rāvend ağaç k.) 176b-27

k.+i (tut k.) 118b-12

k.+i (zanbaķ k.) 180a-5

k.+i 102a-11; 103a-13; 103b-5; 108b-27; 113a-12; 116a-26; 116a-28; 122b-4; 124b-10; 128a-20; 128a-21, 28; 132a-7; 133b-1, 21, 24, 25; 134a-8; 135a-14; 135a-27; 137a-20; 146a-10; 146b-27; 148b-16; 148b-19; 151b-16; 154a-13, 14; 156a-16; 156b-6; 157b-14; 160b-21; 161b-6; 162a-7; 162a-12; 163b-1; 165b-20; 166a-4; 167b-29; 169b-4; 171b-2, 6, 10; 174b-2, 10; 178b-28; 180a-7; 183b-5; 192b-7; 193b-18, 19, 22; 194b-2

k.+idür (andez k.) 118b-11

k.+idür (kebere k.) 132a-28

k.+idür (süsen k.) 184b-19

k.+idür 111b-15; 118a-21; 128a-17, 19; 130a-21; 132a-28; 134a-10; 153a-24, 25; 154a-9, 14; 160b-18, 22; 166a-2; 167b-23; 175b-1; 176b-4; 180a-10, 24; 184a-14; 184b-19; 189b-7; 199b-4

ķ.+ile 161b-28

k.+in 118a-22; 124b-12; 130a-9; 132a-15, 16; 137a-21; 147a-22; 156a-6; 161b-7, 11; 162a-8; 166a-14; 168a-17, 20; 178b-2; 183b-7; 192b-11

k.+inde 190a-28

k.+inden 101b-24; 111b-16; 113a-18, 21; 129b-9; 132a-11; 134a-20; 146b-28; 148b-16; 156b-26; 161b-7, 13, 14; 169b-8, 13; 171a-15; 179a-1

k.+ine 140a-3

k.+ini 113a-27; 128b-2; 129b-6; 142b-17; 143a-15; 156b-12, 20; 165b-28; 166a-12; 190a-28

k.+inüñ (tut k. ķabuğı) 119b-21

k.+inüñ 102a-16; 120a-13; 129b-5; 133a-21, 28; 133b-11, 28; 143a-1, 18; 157a-1; 161b-22; 165b-26; 166a-8; 173a-13; 178a-26

k.+inüñ ķabuğı 120a-6, 13

k.+ler 108b-25; 132a-17; 160b-22;
192a-17

k.+lerden 192a-27

k.+lerdür 118a-19; 157b-9; 176b-28;
183b-3; 188a-22

k.+lere 167b-23

k.+leri 111b-16; 120a-3; 132a-18;
135a-14, 15, 16; 144a-13; 148b-15;
183b-9; 184a-21, 25

k.+leridür 109b-20; 188a-21

k.+lerin 113a-4; 118b-13

k.+lerinde 127b-16

k.+lerinden (boyan k.) 108b-22

k.+lerinden 111a-3; 135b-10

k.+lerine 135a-16, 17; 180a-29

k.+lerini 114b-9; 153b-2

k.+lerinüñ (tut ağacınüñ k.) 120a-2

k.+lerinüñ 147a-1

k.+lerüñ 135a-18

kömür kömür

ķ. 100b-4; 120b-6, 7

könçük bitki kökü, bitkinin kökündeki
küçük kökçük ve saçaklar

k.+leri 176a-13

köpek köpek

k. kişnişi 135a-13

k. marulu 124b-2; 137a-12

k. sarımsakı 196a-13

k.+i (şu köpegi) 139a-17

k.+ler 162b-9

k.+lere 153b-20

köpük köpük

k.+i (köpügi) 144a-26; 169b-18; 170a-
20

k.+in (köpügin) 178b-9

k.+inden (köpüğinden) 170a-24

köpüklen- köpüklenmek

k.-miş ol- 199a-22

kör *Far.* kör, görme engelli

k. it- 136b-5; 163b-5

k. ol- 188a-17

körük körük

k.+ine (körüğine) 167b-29

köşelü *Far. +T.* köşeli

k. (dört k.) 111b-12; 168a-28

k. (üç k.) 135b-22; 164b-1; 174b-16

k.+dür (dört k.) 113a-9; 131b-17

k.+dür (üç k.) 164b-27

kötürüm kötürüm, felçli

k. ol- 157a-4; 181b-13

kötürümlik kötürümlük

k.+i (kötürümligi) 170b-18

köy *Far.* köy

k.+lerde 108a-13; 109a-6; 194b-15;
195a-6

köylü *Far. +T.* köy

k. 182a-3

ķubbeyt-i ħarrān *Ar.* balla yapılan
şeker peyniri

ķ. 106a-17

ķubbe *Ar.* kubbe

ķ. 171a-5, 6

ķubbelü *Ar. +T.* kubbeli

ķ. 138a-5

ķubbeyt-i ħarrān *Ar.* bal ile yapılan peynir şekeri

ķ. 106a-17

ķudret ħalvāsı *Ar. +T.* kudret helvası

ķ. 160b-2

ķ. +ndan 159a-4

ķuduz kuduz hastalığı

ķ. ħala- 104a-28; 113b-13; 124a-7; 130a-8; 132a-21; 132b-23; 142b-16; 144b-10, 25; 146a-29; 146b-15, 18, 29; 147a-4, 5; 163a-9, 10; 164a-6; 178b-3; 195a-17; 196a-21; 198a-24

ķuduz otı üzerlik

146a-27

ķudūs *Ar.* üç semavi dinin de kutsal kabul ettiğı şehir

k.-i şerif 181b-15; 189a-28

ķ.-i şerife 173b-5

kūfe *Ar.* Kufe şehri

k. 191b-12

kuĥle *Ar.* göz sürmesi

k. 139b-29

ķulāʿ *Ar.* küçük çıban, kabarık

ķ. 105b-4; 194a-29

ķulak kulak

ķ. 117b-21; 139b-15

ķ. ağrıları gider- 162b-2

ķ. ağrısı 101b-27; 141b-22; 169a-2; 175a-26; 181b-2; 200a-19

ķ. ardı 173a-16

ķ. dipleri 186b-5

ķ. içi 165a-6; 187a-19

ķ. içine ķo- 183a-10; 195a-26

ķ. içine ķoy- 154b-2

ķ. içine şoķ- 139b-17

ķ. içine üfür- 101a-5

ķ. kurdı çıkar- 195a-26

ķ. tözleri 102b-28

ķ. tözleri 182b-20

ķ.+a (ķulağa) 136b-4

ķ.+a (ķulağa) ķo- 117b-10

ķ.+a (ķulağa) tütsi it- 189b-14

ķ.+a (ķulağa) ħamlat- 100b-17; 101a-5; 102a-10; 104a-21; 108a-15; 112b-4; 114b-24; 119a-21; 126b-19; 133a-7; 141a-4; 141b-23; 143b-4; 159b-2; 160a-11; 172a-2; 187a-18; 198b-22

ķ.+a (ķulağa) ħamzır- 129a-3; 140b-10; 162b-1; 195b-21

ķ.+da 124a-24

ķ.+da ol- 140b-10; 152b-18; 159a-18; 173a-12; 189b-15; 200a-19

ķ.+ı (ķuzı ķulağı) 165b-17

ķ.+ı 139b-14

ķ.+ınuñ (ķuzı ķulağınuñ yaprağı) 132a-6

ķ.+lar 101a-23; 112a-3

ķ.+lar altları 166b-28

ķ.+lar ardı 156b-9; 171b-24

ķ.+lar içerişi pāk it- 195a-3

ķ.+lara ħamlat- 181a-20

ķ.+lara ur- 152b-18

ķ.+larda ol- 144b-5

ķ.+ları 178b-17

ķ.+larında gürüldüsi 198b-21

ķullan- kullanmak

ķ.-mışı 193b-3

ķulle *Ar.* g vercin yuvası

ķ.+sinde (g vercinler ķ.) 108a-17

ķuluġan deve dikenı

ķ. 171a-1

ķulunĉ *Ar.* şiddetli omuz ve sırt aġrısı, kulunĉ

ķ. 101a-20; 102a-7; 110a-24; 123b-7, 20; 130b-11; 146a-23, 27; 149b-2; 178a-13

ķ. (darb-ı ķ.) 123b-8

ķ.+a 112a-24; 113a-4; 114b-11; 121b-25; 123b-5; 124a-5; 139b-4; 141a-8; 177b-15; 180a-3; 196b-7; 197a-20

ķ.+dan 197a-10

ķ.+ı 102a-7, 12; 107b-4, 27; 111a-22; 124a-4; 130a-15; 141a-8; 157a-12; 157b-11; 164b-25; 191a-17; 198a-21

ķulunĉ otu *Ar. +T.*  zerlik, baġırsaklarda meydana gelen kulunc sancısına iyi geldiġi için bu adı almıştır

ķ. 157b-9

ķulye *Ar.* böbrek

k. 113b-26

ķum kum

ķ. 170a-8; 192a-7

ķ.+dan 109a-1

ķumlu kumlu

ķ. 192b-7

ķuml l *Ar.* bk. tümlül; bir tür yabani tere otu

ķ. 160b-4

ķunduz kunduz

ķ. h yası 173b-29; 197b-1

ķur- kurmak

ķ.-up 154b-27

ķurb *Ar.* yakın olma, yakınlık

ķ.+ında 173b-1, 2

ķurbaġa kurbaġa

ķ.+lar 119a-25

ķurbaġa dil altında olan şişkinlik

ķ. 183a-13

ķurbaġa otu üzerlik

ķ. 146a-27

ķurd solucan

ķ. 107b-16; 169b-24; 173b-20

ķ. ol- 112b-17; 117b-21

ķ. peyd  it- 117a-24

ķ.+cuġaz 138a-24

ķ.+cuġaza 138a-25

ķ.+cuġazlar tam m it- 155a-12

ķ.+cukları 100b-18

ķ.+ı çıkar- 134a-1

ķ.+ı kır- 100b-17

ķ.+ı ol- 100b-16

ķ.+ın çıkar- 195a-26

ķ.+lar 124b-10; 137a-20

ķ.+ları 112b-17; 114a-27; 117b-21; 124b-16; 137a-26; 140b-7; 153a-10; 159b-26; 175b-19; 189b-3

ķ.+ları  ıkar- 121b-10, 25; 127b-18; 135b-10

ķ.+ları kır- 114b-25; 121b-5; 140a-13; 174a-13; 182b-11; 198b-22

ķurd  z m  kurt  z m 

ķ. 171a-20, 22

ķureys Ar. Arap halklarında bir kabile adı

ķ. (ķazm-ı ķ.) 187a-9

ķurı bk. kuru; kurumak

ķ kişenc 175a-1

ķ. 100b-9; 103b-7; 104a-13; 106b-12; 106b-12, 15, 18; 110a-24; 114b-29; 122a-1; 123b-22; 124a-19; 124b-18; 137a-28; 142b-9; 144a-18; 150b-16; 153b-3; 154a-15; 161a-3; 180a-17; 187a-7; 188a-20; 192a-8; 193b-7; 194b-15; 199a-12

ķ. aķrı 193b-9

ķ. gül 177b-6

ķ. ħurmādan 106b-18

ķ. incir 199b-20

ķ. it- 183a-15; 193b-8

ķ. ol- 114a-26; 121b-9; 124b-9; 128b-15; 137a-19; 138a-11; 143a-9; 143b-8; 151b-5, 17; 183a-1; 186b-7

ķ. ol- bedenlerde 191b-25

ķ. ol- ķoņaın 157a-8

ķ. ol- yubūseti 187a-11

ķ. öksürügi 198b-28

ķ. riyāzatlari ol- 197b-6

ķ. sūdde 191a-16

ķ. uyuz 195a-5

ķ. üzüm 148a-4; 158a-14; 159a-5

ķ. yer 144a-13

ķ. zift 187a-29

ķ.+iken 122a-1; 124a-19; 124b-18; 137a-28; 144a-18; 180a-17; 192a-9; 193b-7

ķ.+sı (ķam şakızı ķ.) 141b-25

ķ.+sına 110a-10, 11

ķurı- bk. ķuru-; kurumak

ķ.-dukķa 195b-18

ķ.-mış 106b-24

ķ.-mış et gūbresi 189a-9

ķ.-mışıdur (ķam şakızınıñ ķ.) 179a-9

ķ.-ya 138a-15

ķ.-yıcak 150b-7

ķurıdıcı kurutucu

ķ. 192a-11

ķ.+dur 125b-29; 146b-8

ķurılıķ kuruluk

ķ. 110b-10

ķ. vir- 110a-17; 139b-2

ķurit- bk. ķurut; kurutmak

ķ.-a (ķurıda)117a-19; 128b-20; 133a-20; 147b-7; 159b-29; 165a-9, 17; 172a-16; 183a-11; 190b-3; 193b-7; 196b-14

ķ.-alar (ķurıdalar) 116a-23

ķ.-mada 190a-8

ķ.-maķa 165a-14

ķ.-maķ 110a-23; 124a-20

ķ.-mak içün 164b-19; 165b-10

ķ.-maķda 135b-13; 185a-6

ķ.-sa 119b-9

ķ.-salar 105b-16; 131a-5

ķ.-up (ķurıdup)105b-6; 106a-10; 109a-10; 112b-29; 115a-8; 121a-11, 19; 123a-24; 127a-13; 129b-7; 131a-7; 134b-26; 136b-1; 137a-5; 138a-24; 139b-28; 141a-8, 24; 142a-5; 142b-16; 146b-17; 148a-8; 152b-22; 153b-2;

160a-3; 162a-1, 28; 163b-7; 166b-23;
167a-18; 176b-5; 188b-19; 192a-28;
195b-17; 197a-25; 198a-15; 199b-16

ķ.-ur (ķurıdur) 107b-9; 109a-14; 117b-
6; 118a-8; 121b-24; 124a-14; 131b-5;
149b-9; 152b-25; 166b-26, 29; 174a-
12; 178b-22; 188b-23; 190b-21; 191a-
8; 200a-19

ķ.-urlar (ķurıdurlar) 122b-7; 143a-11;
144a-17; 164b-28; 172b-21; 190a-7;
193b-11

ķuritma kurutma

ķ.+sı 109a-13; 110b-5, 22, 28; 120b-
27; 128b-28; 140a-16; 160a-7; 170b-
14; 187b-2; 196b-12

ķurş yakıt olarak kullanılan deve
tezeği

ķ.+ı 161a-15

ķurşak kursak

ķ.+ından (ķurşađından) 125b-26

ķ.+larınuñ 162b-29

ķurşun kurşun metali

ķ. 139a-17; 165b-7

ķ.+a 188b-29

ķ.+dan 139b-17; 142a-15; 171b-25

ķ.+ı 193a-5, 10

ķurtıl- kurtulmak

ķ.-up 117b-9

ķurtılma kurtulma

ķ.+sına 117b-9; 128a-12

ķurtlan- kurtlanmak

ķ.-ur 117a-25

ķurţum *Ar.* yaz sonuna doğru turuncu
çiçekler açan otsu bir bitki, aspir, usfur

ķ. 113a-11

ķ.-ı hindī 135b-18

ķ.-ı muķaşşer 109b-22

ķuru II kuru

ķ. it- 199a-7

ķ. ol- 191b-25

ķ. üzüm 147b-24

ķ.+rak 189b-21

ķ.+sı 110a-12; 111b-6; 126b-29; 147b-
25; 192b-22

ķ.+sıdur (ħurmā ķ.) 150a-19; 150b-7

ķ.+sın 149b-13; 156b-17

ķ.+sından (sefeş ķ.) 185a-7

ķ.+sından 147a-1; 186a-24; 193a-28;
196b-26

ķ.+sını 147b-28; 175b-8; 182b-19

ķ.+sinuñ 121b-26; 126b-29

ķuru- I bk. ķurı-; kurumak

ķ.-duķda 167a-24; 170a-13

ķ.-duķdan şoñra 143a-10

ķ.-mağa 136b-26; 153a-29

ķ.-mak 128a-9

ķ.-maz 110b-16

ķ.-mış 128b-22; 158a-21; 166b-3;
197b-18

ķ.-mış ol- 122b-20; 132b-7; 150a-6;
156a-5; 187a-29; 187b-1

ķ.-mışından 150a-29; 199b-16

ķ.-mışını 147b-27

ķ.-muş ol- 148b-21

ķ.-r 166a-7, 16

ķ.-ya 121a-1

ķ.-yınca 186b-7

ķurūh *Ar.* yaralar, ũlserler

ķ.-ı ĥabīse 126a-10; 130b-18; 152a-6; 194a-27

ķ.-ı ſūhdiyye 138b-29

ķurūh-ı ĥabīse *Ar.* irinli kōtū ĥıbanlar ve yaralar

ķ. 130b-18; 152a-6; 194a-27

ķurudıcı kurutucu

ķ. 129b-29; 165a-5, 7; 177a-9; 179b-2; 190a-14; 193a-26

ķ. ol- 130a-5

ķ.+dur 100b-14; 124b-11; 143b-3; 146b-7; 152a-4; 167b-7; 177a-13; 183a-15; 193b-20; 196a-17; 197b-29

ķurudıl- kurutulmak

ķ.-mıſ 174b-10; 189a-4

ķurulık bk. ķuruluk; kuruluk

ķ. 109b-7; 118b-16; 128a-9

ķ.+a (ķurulıġa) 114a-14

ķ.+dan 133a-14; 197b-16

ķ.+ı (aġız ķurulıġı) 164a-13

ķ.+ı (boġaz ķurulıġı) 155b-1

ķ.+ı (ķurulıġı) 110a-13

ķ.+ın (ķurulıġın) 123b-15; 131b-5

ķuruluk bk. ķuruluk; kuruluk

ķ.+ın (ķuruluġın) 131b-5

ķuruma kuruma iſi

ķ.+sı 114a-13

ķurūn *Ar.* boynuzlar

ķ. 180a-26

ķurūnū's-sūnbūl *Ar.* bıldırcın otunun bir tūrū

ķ. 180a-26

ķuruſ *Ar.* (Mısır lehĥesi) tırfil, yoncaya benzer bir bitki

ķ.126b-26

ķurut- bk. ķurit; kurutmak

ķ.-a (ķuruda) 117a-19, 133a-20, 159b-29, 165a-9, 165a-17, 183a-11, 190b-3, 196b-14;

ķ.-alar (ķurudalar) 116a-23

ķ.-duķda 167a-24, 170a-13;

ķ.-duķdan ſoñra 143a-10;

ķ.-up (ķurudup) 121a-19; 138a-24; 152b-22; 153b-2; 162a-28; 163b-7; 166b-23; 192a-28; 197a-25; 199b-16

ķ.-ur (ķurudur) 107b-9, 118a-8, 124a-14, 166b-26, 178b-22, 188b-23, 191a-8, 200a-19;

k.-urlar (ķurudurlar) 144a-17, 164b-28, 190a-7, 193b-11;

ķuruyıcı kuruyucu

ķ. 121b-18

ķuſ- kusmak

ķ. ol- 151a-24

ķ.-alar 104b-9

ķ.-dı 130b-4, 5

ķ.-maġa 137b-9; 159b-16; 161b-26; 164a-2

ķ.-maġı 108a-29; 167b-1; 183b-17; 189a-21

ķ.-maġı def^ı it- 157a-16

ķ.-maġı kaſ^ı it- 151a-29

ķ.-maġı men^ı it- 119a-7; 134b-13; 194a-28

ķ.-maġı tūt- 167b-1; 183b-17

ķ.-maġıla 148b-5

ķ.-mağıla mi' deden çıkar- 189a-21

ķ.-mağla çık- 153a-3

ķ.-mağ 108a-29; 125a-12

ķ.-mağdan evvel 153a-2

ķ.-mağdur 174b-24

ķ.-mayınca 118b-9

ķ.-up 101a-29; 104a-2; 151a-24

ķuşdur- kusturmak

ķ.-a 108b-1; 126a-6; 126a-15; 131a-20;
132b-20; 133a-23; 156a-18; 179b-7;
198b-26

ķ.-alar 103b-19; 139b-12; 145b-20;
180b-19; 186a-3; 189a-20; 191a-14

ķ.-mağı tahrik it- 153b-20

ķ.-mağıla 122b-2; 132b-14

ķ.-mağıladur 183a-23

ķ.-mağ 136a-5

ķ.-mağ için 104b-26; 161a-13

ķ.-mağda 126a-9

ķ.-up 114a-25; 147a-1

ķ.-ur 101b-21, 22; 108b-14; 116a-15;
116b-9; 122a-29; 126a-7; 126b-13;
142b-16; 146a-21; 153b-19; 160b-23;
161a-12; 181b-18

ķ.-urlar 185b-9

ķ.-ursa 153b-19

ķuşdurıcı kusturucu

ķ. 128a-12

ķ. tohum 156a-20

ķ.+dur 156a-17; 161b-21; 198a-7

ķuşma kusma

ķ.+yı 115a-9; 124b-27

ķ.+yı gider- 112a-4

ķ.+yı men' it- 179a-12

ķ.+yı tahrik eyle- 182b-12

ķ.+yı tahrik it- 105a-25; 173a-6; 179b-6

ķ.+yı tut- 179b-22

ķust *Far.* bir çalı türünün kökü

ķ.+a 180b-3

ķuş kuş

ķ. 137a-10; 154b-27; 180a-22

ķ.+a 196a-1

ķ.+dur 111a-15; 113b-23; 116b-23;
123a-6; 124a-12; 136b-29; 141a-22;
175b-23; 196a-1

ķ.+ı 111b-3

ķ.+ı (bağırtlak ķ.) 113b-23

ķ.+ı (balıkçıl ķ.) 116b-22

ķ.+ı (belve ķ.) 180a-22

ķ.+ı (çağır ķ.) 141a-22

ķ.+ı (çil ķ.) 141a-13

ķ.+ı (deve ķ.) 175b-23

ķ.+ı (turac ķ.) 124a-12, 29

ķ.+ı (turna ķ.) 102a-8

ķ.+ıdur (tağ ķ.) 141a-13

ķ.+ınuñ 180a-21

ķ.+lar 123a-7; 162b-29

ķ.+lar beyni 108b-7

ķ.+lar cigeri 124a-9

ķ.+lara 170b-1

ķ.+ları (balıkçıl ķ.) 155a-3

ķ.+larındandur (şu ķ.) 116b-22

ķ.+laruñ (tağlarda ol- ķ. fā'idelisü)
196a-4

ķ.+laruñ (tağlarda ol- ķ.) 108b-8

ķ.+uñ 196a-3

ķ.+uñ kemiklerin yaķ- 111b-1

ķuş etmegi otı ebegümeçi

ķ. 131a-23

ķūşeyrā-yı aşfer *Ar.* hastalıkların tedavisinde kullanılan bir tütün türü

ķ. 176a-9, 15

ķūşeyrā-yı ekber *Ar.* hastalıkların tedavisinde kullanılan bir tütün türü

ķ. 176a-20

ķūşir-i ekber *Ar.* hastalıkların tedavisinde kullanılan bir tütün türü

ķ. 176a-7

ķūşūş *Ar.* bağ sarmaşığı suyu

k. 159a-3; 177b-1; 186a-24

ķuṭn *Ar.* pamuk

ķ. 110b-13

ķuvve *Ar.* güç, kuvvet, iktidar

ķ.-yi sāmi' a 139a-29

ķuvvet *Ar.* güç, kuvvet

ķ. 104b-4; 125b-15; 128a-3; 157a-23; 179b-21; 192a-25; 196a-25

ķ. cāzibesı 177a-19

ķ. ile çıkar- 122a-27; 132a-12; 140b-8

ķ. vir- 100b-16, 21; 104b-10; 105b-15, 17; 106b-12; 108b-13; 109a-18; 109b-29; 111a-7, 10, 21, 24; 113a-14; 115a-9; 118a-16; 124b-24; 125b-7; 127a-28; 127b-6, 7; 128b-21; 129a-14; 130a-23; 130b-19; 134b-5, 11; 136a-11; 137b-5; 141a-28; 147b-2, 7; 148b-3; 149b-9, 13; 150a-10; 152a-19; 157b-18; 164a-3; 166a-10; 166b-26; 168a-10, 13; 168b-3; 172a-9; 174a-18; 177a-12;

178a-18; 178b-6, 11; 183a-29; 183b-18, 21; 186a-14; 187b-16; 191a-9; 192b-16; 194b-4, 24; 200a-15, 16

ķ.+de 135a-10

ķ.+den terkib olun- 137b-8; 176b-6

ķ.+i 100b-28; 102b-24; 105b-1; 108b-17, 24, 25; 112b-24; 116a-8; 116b-3; 117b-2, 3; 121b-7, 10; 122a-24, 25; 123a-13; 124a-3; 126a-3, 20; 127a-13, 22, 25; 127b-1; 128b-27; 129a-7; 135a-28; 136b-22; 142b-12; 144a-19; 148b-14, 26, 27; 149b-25; 155a-25, 27; 156b-3; 158a-8; 159a-29; 160b-26; 166b-8, 23; 168b-8; 172b-15; 176b-8; 177a-15; 177b-9; 178a-19; 179b-19; 181a-13; 181b-3; 183b-19; 184a-27; 185a-17, 18; 187b-13, 14; 188a-25; 190a-16; 191a-20; 192a-25; 193a-26; 197b-29

ķ.+in 158a-7

ķ.+in işlāḥ it- 177a-20

ķ.+in za'if it- 191a-13

ķ.+inden (şalgam ķ.) 126a-20

ķ.+inden 168b-9

ķ.+ine (ḥardal ķ.) 126a-3

ķ.+ine 100b-28; 178a-11; 181b-3

ķ.+ine göre 141a-10

ķ.+ini gider- 148a-18

ķ.+ini ḥıfz it- 114a-22

ķ.+ini ziyāde it- 177b-9

ķ.+ler (ẓıdd ķ.) 157a-19

ķ.+lerden 101b-17

ķ.+lerdür 151b-1

ķ.+lere yardım it- 135a-7

ķ.+leri 101b-14; 112b-24; 121a-28; 141a-17; 157a-22; 182a-23

.+leri ık- 111a-4
 .+leri gider- 180b-6
 .+lerin 178b-7; 200a-9
 .+lerin şaf eyle- 133b-14
 .-i cāzibe 177a-21
uvvetlen- *Ar.+T.* kuvvetlenmek
 .-üp 149a-21
uvvetlü *Ar.+T* güçlü, kuvvetli
 . 114a-25; 195b-18
 . eyle- 105a-11
 .+dür 196a-16
uyruk kuyruk
 .+ı (uyruğı) ol- 131b-2
 .+ında (uyruğında) 161a-29
 .+ları (at k.) 127a-7
 .+larında (göz .) 167b-14
uyruk şokumu kuyruk sokumu
 . 118b-6
uyu kuyu
 .+dan 139a-12, 13
 .+dur 139a-12
 .+larda 174a-13
uyumcu kuyumcu
 .+lar 167b-28
uzı koyunun yavrusu, kuzu
 .+lar 162b-19
uzı ulağı kuzu kulağı otu
 . 165b-17
 . +nuñ 132a-6
üçük küçük

k. 101b-14; 112a-9; 116a-7; 116b-15;
 120b-5, 6; 122a-22; 131a-29; 135b-6,
 8; 136a-21; 141a-2; 143a-7; 145a-6;
 151b-16; 153b-1; 156a-16; 161a-5;
 166a-5, 6; 166b-19; 174b-2, 4; 187a-9;
 190b-23; 192b-4; 196a-9; 200a-23
 k. oğlan 116a-18
 k. oğlancık 174a-15
 k. ol- 100b-26; 108a-13; 139b-21;
 149a-26; 152a-16; 158a-3; 192a-8;
 200a-25
 k. parmak 193b-16
 k.+dür 115a-6; 141a-14; 141b-3, 16;
 151b-17, 28
 k.+i (hindibānuñ küçüğü) 102a-24
 k.+i (küçüğü) 130b-26; 155b-28; 196a-
 15
 k.+idür (küçügidür) 135b-9
 k.+ine (küçüğüne) 118b-25; 136a-22;
 151b-29
 k.+ini (küçüğünü) 126b-7
 k.+inüñ (küçüğünüñ) 197a-1
 k.+ler hāyaları 103b-14
 k.+lerde ol- 111a-6
 k.+lerine 118a-1; 121b-1; 146b-6
 k.+rekdür 102a-26; 116b-23; 134a-5;
 141b-2
üçük II çocuk
 k.+ler hayaları 103b-14
ükre- kükremek
 k.-düğü zamānda 163b-17
 k.-miş ol- 163b-18
 k.-yüp 138a-9
ükreme kükreme

k.+sin 163b-18

kül kül

k. 108a-16; 115b-22; 162b-23; 190a-9

k. ol- 139b-3

k. şuyı 193b-12

k.+den 108a-16

k.+i (kabuğunuñ k.) 133a-10

k.+i 175b-17

k.+in (aşma çubuğunuñ k.) 195b-10

k.+in 111b-1

k.+inden 137a-4

k.+ini 136a-29

k.+ler 139a-24

külhān Far. hamamların altında bulunan ocak

k. 120b-2, 6, 7; 170a-12

k.+da 120a-29

k.+dan 170a-13

k.+ı 120b-5

k.+larda 120a-24, 120a-27

k.+uñ 120b-3

küllī Ar. bütün, hep

k.126b-24; 194a-20

kündüs aksırık otu, kunduz otu

k. 126b-15; 154b-1; 174b-10

kürek uzun bir sapla yayvan ve çukurca metal veya ahşaptan yapılan ve toprak, kömür, kum, harç gibi şeyleri bir yerden bir yere aktarmak için kullanılan bir alet

k.+lerde 137b-29

kürk kürk

k. 162a-23

k. it- 200a-27

k.+i 162a-24; 192b-5

k.+ini 200a-29

k.+inüñ 162a-20, 21; 200a-24

k.+lerden 162a-20

kürrāş Ar. pırasa

k. 112a-5

k.-ı nebañı 112a-27

k.-ı şāmī 112a-8

k.-ü'l-bakli 112a-6

k.-ü'l-mā'ideti 112a-6

kürrāşiye Ar. pırasalık

k. (aḥlāṭ-ı k.) 192b-26

kürrāş-ı şāmī Ar. şam pırasası

112a-8

kürrāşü'l-bakli Ar. pırasanın tarlada yetiştirilen cinsi

112a-6

kürrāşü'l-mā'ideti Ar. pırasanın tarlada yetiştirilen cinsi

112a-6

küşüş Ar. bağ sarmaşığı

k. 159a-3; 177b-1; 186a-24

kütüklenme darbe görme

k.+sine 129b-22

küzāz Ar. sinir gerilmesi; tetanos

k. 136b-26; 165b-23; 184b-27

küzberet Ar. asmacık kelimesinin çoğulu

k.-ü's-şā'leb 174b-16

küzberetü's-şā'leb Ar. tilki kişnişi

k. 174b-16

-1-

lāciverdī *Far.+Ar.* lacivert rengi

l.+dür 151b-27

lādīk *Lat.* bir dağ adı

l. 169b-4

ladin *Lat.* çamgillerden, yaprakları iğne şeklinde bir ağaç

l. 129a-17

lafız *Ar.* söz, kelime

l. 180b-25

l.+ı (lafzı) 143a-27; 166a-22; 170a-29; 172b-8

l.+ından (lafzından) 128b-11; 137b-26; 200a-21

l.+la 141a-1

l.+larına 173b-3

l.-ı (lafz-ı) arešto-yı fāzıl 184a-9

l.-ı (lafz-ı) dārşin 166a-23

l.-ı (lafz-ı) lūhiyā 184a-10

l.-ı (lafz-ı) rāziķī 181b-28

l.-ı (lafz-ı) sāmān 143a-25

l.-ı (lafz-ı) yunanī 194b-11

lafz-ı arešto-yı fāzıl *Ar.* bk. areštōlūhya; Aristoteles

l. 184a-9

laḥana *Yun.* lahana

l. 123b-6; 153a-11

laḥm *Ar.* et

l.+ı (istiskā-yı l.) 195a-14

laḥmī *Ar.* şişmanca, etli butlu

l.+si 167a-1

laḥmīye *Ar.* damkoruğugiller

l. (istiskā-yı l.) 134b-17

lakin *Ar.* ama

l. 101a-28; 101b-11; 103a-4, 12; 103b-1; 105b-21; 107b-18; 108a-23; 108b-16; 109a-5, 24; 110a-10; 115a-28; 115b-12, 17, 20; 116a-1, 5, 8; 118a-17; 121a-9, 26; 127a-3, 22; 127b-16; 129b-29; 135a-9, 15; 141a-14; 141b-2; 142a-20, 24; 142b-7; 146b-27; 147b-21; 148b-6, 21; 149a-13, 28; 149b-12; 150a-21; 157a-24; 159a-14; 159b-7; 163a-14; 165a-27; 165b-18; 166a-13; 167b-21; 170b-6; 171a-7; 171b-4, 15; 172b-8, 10; 174b-29; 175a-7, 24; 175b-4, 7, 23; 179b-11; 182a-28; 182b-3; 184b-21; 185a-18; 185b-7; 190a-16; 191a-21; 192b-19, 27; 194b-27; 196a-2; 196b-6; 197a-16

laḳve *Ar.* ağız çarpılması

l. 102a-9; 104b-25; 124a-26; 136b-14, 25; 140b-3; 173a-20; 181a-17

la‘l *Ar.* kırmızı

l. 192b-18

lām *Ar.* lam harfi

l.+dan sonra 146a-28

laṭīf *Ar.* yumuşak, hoş, latif

l. 120b-9; 157a-23

l. ol- 13a-1; 120b-19

l. idici 172a-10

l. it- 108b-12; 124a-24; 134b-16

l.+dür 127b-5; 129a-6; 129a-7

l.+rek 124a-13

lāzım *Ar.* lazım

l. (katıl- l. ol-) 103a-24

l. (kesilmesi l. ol-) 124b-21; 137b-2

l. (men' itmesi l. ol-) 119b-19

l. (toy- ye- l. gel-) 101a-26

l. (yapışdırması l. ol-) 125b-13

l. gel- 177a-27

l. ol- 124a-7; 139a-4

l.+dur 133b-7; 171a-12; 172a-10

lebenī *Ar.* sütle alakalı

l. 197b-21

lebeniyye *Ar.* sütle alakalı

l. (büşür-ı l.) 146b-12; 166b-18; 170a-3; 183a-8

leke *Far.* leke

l. 102a-6; 104b-5; 110b-23; 113b-9; 140b-16; 143b-24; 146b-14; 160b-10; 163b-4; 170a-27

l. ol- 119a-17

l.+ye 122b-23; 133a-4, 15; 131b-13; 141a-29; 166b-19; 170a-5; 178a-8

l.+yi 102b-25; 114b-10; 119a-17; 134b-7; 146b-14, 15; 154b-20; 162a-4

leş *Far.* kokmuş hayvan ölüsü, leş

l.+ler 103a-1

leṭāfet *Ar.* hoşluk, güzel olma durumu

l. 149a-13; 182a-24; 184a-28

l. vir- otlar 199b-6

l.+de 182a-23; 197a-9

l.+i 120b-27; 120b-28; 193a-10

l.+i ziyāde ol- 110b-26; 182b-14

leṭāfetli *Ar. +T.* letafetli

l. 137b-19; 200a-3

l. ğıdālar 109b-6

l. it- 167a-15

l. ol- 165a-17; 185a-28

l.+dür 165b-9; 198b-3

l.+rakdur 182a-25

leṭāfetlik *Ar. +T.* hoşluk, letafetlik

l.+i (leṭāfetligi) 165b-11

levn *Ar.* beniz, yüzün rengi

l.+i 184b-23

levz *Ar.* badem

l. 114a-6, 7

l.-ü'l-berber 175a-22

levzīnec *Ar.* yağlı badem yemeği

l. 110b-11

levzü'l-berber *Ar.* yabani badem

l. 175a-22

leṣīz *Ar.* tadı güzel, lezzetli, leziz

l. 127b-14; 149a-19

l. (ḥabbü'l-l.) 143b-20

l. (‘abdü'l-l.) 143b-20

l. ol- 103a-22; 106a-26; 111a-24; 171a-15; 192b-20

l.+dür 124a-10; 192b-21; 193a-3

lezzet *Ar.* ağız yoluyla alınan tat

l. 112a-10; 148a-18

l. vir- 106b-11

l.+e 157a-20

l.+i 109a-4; 113a-1; 113b-2; 115a-15; 116a-6; 118a-2, 11; 122b-8; 128a-23; 129b-4; 135a-18, 28; 136a-20; 143b-22; 144a-11; 146a-10; 148a-20, 27, 29; 149b-3, 20, 29; 151b-15; 157b-9; 165b-21; 166a-28; 166b-2, 7; 167a-27; 171a-14; 172b-26, 27; 174b-2; 179b-19; 189a-25; 196a-11; 197b-23; 199a-21

l.+i ol- 179b-20

l.+inde 103a-14; 104a-9; 106a-26;
115b-23; 127b-25; 135b-7; 143a-1;
143b-11; 146b-28; 151b-17; 154a-16;
159b-23; 160b-20, 21; 166a-8; 167a-
25; 168a-2; 168b-1, 29; 169b-6, 29;
179b-17; 183b-8

l.+ine 135a-19; 151b-18

l.+ine göre 103a-17; 149b-29

l.+leri 184a-23

lezzetlü *Ar. +T. lezzetli*

l. 132b-8

libā *Ar. süt*

l. (hurmā-yı l.) 151a-1

libās *Ar. giysi*

l. 110b-20; 155a-14

l. it- 110b-19

lif *Ar. lif*

l. 100b-1; 103a-20; 166b-6

l. idicilik 172a-10

l.+e 193a-20

l.+i (deñiz l.) 175b-1

l.+ine 157b-28

l.-ü'l-baħr 175b-1

lift tūleyṭalī *Ar. (Mısır lehçesi) kırmızı
şalgam*

l. 103a-11

lifü'l-baħr *Ar. deniz lifi bitkisi*

l. 175b-1

liḥyetü't-tīs *Ar. tekesakalı otu*

l. 127a-3, 4, 21

l.+dür 127a-8

likāh *Ar. doğuralı 3-4 ay geçmiş deve*

l. 163b-14

līksin *Ar. şimşir*

l. 128b-11

līmōn *Lat. limon*

l. 192a-30

līnet *Ar. hafif ishal, sürgün.*

l. 102b-21; 124b-28; 129b-16; 145b-
26; 158b-5

līnne *Ar. yumuşak*

l. 194a-4

līnū *Ar. birkaç vilayeti içine alan
bölge adı*

l. 198a-20

lisān *Ar. dil, lisan*

l. 174b-27

l.+dan (āḥar l.) 170a-29; 188a-21

l.+ında (‘ arab l.) 121a-24

l.-ı şevr 117a-1

l.-ı fārisī 125a-5; 144b-12

l.-ı freng 170a-21

l.-ı fursda 166a-22

l.-ı nebaṭī 145a-1; 151b-25; 160b-4

l.-ı ‘ arab 118b-20; 166a-22

l.-ı ‘ arabī 187a-5

l.-ı rūmī 127a-20

l.-ı süryānī 121a-25

l.-ı yunanī 127a-20; 195a-22

l.-ınca (endülüs halkı l.) 135a-10

l.-ü'l-cemel 193a-15

l.-ü'l-ḥamel 105a-7; 153a-26

l.-ü'l-ibil 175a-4

lisān-ı sevr *Ar.* öküz dili bitkisi

l. 117a-1

lisānū'l-ḥamel *Ar.* sinir otu, bağa yaprağı

l.-ü 'l-ḥamel 105a-7; 153a-26

lişergis *Yun.* unutkanlık

l. 153b-8

loḡusa *Yun.* bk. luḡiya; loḡusa

l. 150b-25; 184a-11; 184b-8

l.+ya 184a-11

lu' āb *Ar.* bitkilerden sızan yapışkan sıvı, zamk, tükürük, salya

l.+dan 156b-29

l.+ın 117b-24; 145b-25; 156b-29; 162a-16

l.+lar 128a-13; 178a-7

l.+larından 186a-6

lu' āblu *Ar. +T.* salyalı, tükürüklü, yapışkanlı

l. 138b-17

lūbiyā *Ar.* bürülce

l. 115a-20

luḡat *Ar.* sözlük

l.+da 141a-1

l.+larda 156a-15

l.+larında 142b-28

l.-ı fārisiyye 143a-25

l.-ı ni' metullāh 125a-6

luḡat-ı ni' metullāh *Ar.* nimetullah lugatı

l. +da 125a-6

lūḡāzyā (?)

l. 177b-25

luḡiya *Yun.* bk. loḡusa; loḡusa

l. (lafz-ı l.) 184a-10

luḡiyun *Yun.* havlan ağacı

l. 144a-9

lu' ūḡ *Ar.* kaşık

l. 107a-10

lūk *Far.* boyacılıkta kullanılan Hint zamkı, lök, laka

l. 128a-1

lūle *Far.* tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan pişmiş balçıktan tütün yuvası

l. 176a-2

lüzūcet *Ar.* yapışkanlık, yapışkan olma durumu

l. 103b-6

l.+i 116b-29; 143a-8; 143a-9

-m-

mā' *Ar.* su

m.-ü 'l-ḥumma 116b-14

m.-ü 'l-ḡadeḡ 127b-3

m.-ü 'l-uşūl 177b-1

m.-yī ' asel 108a-9; 114b-4; 126a-7; 129b-21; 146b-19; 155b-24; 156a-8, 17; 162a-29; 197b-19

m.+yī ḡar 192b-25

ma' a *Ar.* ile, beraber, birlikte

m. 155b-17

m.-hāzā 114a-29; 147b-19; 170b-4

ma' ā *Ar.* beraber, birlikte

m. 104a-4

mā' adā *Ar.* ... den başka; ... den gayrı

m. 143a-28; 182a-27

m.+sı 144b-2

ma'adin *Ar.* madenler

m.+den 120a-27

ma'a-hāzā *Ar.* bununla birlikte

m. 114a-29; 147b-19; 170b-4

ma'an *Ar.* beraber, birlikte

m. 115a-24; 119a-17; 123a-17; 150b-22; 163b-29; 197a-25; 200a-14

mābeyn *Ar.* iki şeyin arası; ara; aradaki.

m. 170b-3

m.+lerinde 128a-20; 161b-12

ma'cūn *Ar.* hamur kıvamına getirilmiş madde, macun

m. it- 112b-16; 129a-14; 130a-10; 131a-22; 136a-29; 139a-1; 142b-23; 152b-26; 154a-7; 185b-8, 16, 24; 190a-21; 196a-26; 197b-3; 198a-30

m.+dan 185b-24

m.+ı 180b-21

m.+ından 154a-8

m.+lar 183b-20

m.+lara 118b-2; 145a-27

mādām *Ar.* madem

m. 103b-7; 119a-24; 130a-18

mādde *Ar.* madde

m. aç- 190a-24

m. gel- 199a-19

m. sākin eyle- 155b-6

m.+ler 127a-14

m.+ler aç- 105b-14

m.+ler dökil- 102b-28

m.+ler geçür- 121a-18

m.+ler in- 127a-24

m.+leri 124a-25; 134a-14; 159b-8; 164b-19; 171b-19

m.+leri ekl it- 102b-16

m.+leri incelt- 179b-20

m.+leri indür- 146b-8; 177a-26

m.+leri men' it- 119b-14; 144a-29; 144b-14; 186b-16; 194a-7

m.+leri nef' it- 154b-10

m.+leri pişür- 102b-14

m.+leri tahlil it- 167a-15, 18

m.+leri taltif it- 177a-10

m.+leri tut- 177a-11; 178a-14; 191a-22

m.+sidür 102b-15

m.+yi men' it- 164b-12

ma'den *Ar.* maden

m. ol- 186b-11

m. toprağı 139a-26

m.+de 137b-29

m.+den 182b-3

m.+inde (bakır m.) 137b-29

m.+inde 182b-3; 182b-6

m.+inden 182a-8, 9, 10

m.+lerde 182a-6; 189a-1

m.+lerden 165a-2

m.+leri 109b-26

m.+lerinde (altun m.) 169a-12; 183a-28; 188a-3

m.+lerinde (bakır m.) 169a-11

m.+lerinde (cıva m.) 139a-7

m.+lerinde (gümüş m.) 139a-16
m.+lerinde (kibrîr m.) 185a-10
m.+lerinden (bakır m.) 120b-15
ma' denî *Ar.* madene ilişkin, metalden yapılmış
m. ol- 137b-28
m.+dür 120a-24; 137b-28; 188b-29
m.+si 120a-24; 188b-29
mafâşıl *Ar.* eklem yerleri
m.+dan 135b-13
mağara *Ar.* mağara
m.+da 138a-2
m.+dan 161a-23
m.+larında 161a-20
mağrib *Ar.* Mısır dışındaki kuzey Afrika ülkeleri
m. 102a-28; 124b-1; 128b-25, 27; 137a-10; 164b-1; 183a-27
m.+de (diyâr-ı m.) 148b-13; 175a-28
m.+de 116a-3; 133b-21; 171a-21, 23, 26; 175b-2; 184a-8
m.+den (bilād-ı m.) 134a-11
m.+den götür- 139a-20
mağsûl *Ar.* yıkanmış
m.+dür (zeyt-i m.) 191b-16
maḥall *Ar.* yerler
m.+de 143a-5; 154b-26
m.+den 150a-17; 199b-25
m.+inde 108b-6; 109a-20; 110b-14
m.+inden 125a-14
māhî-zehre *Far.* balık zehri otu
m. 115b-18; 154a-29

maḥleb *Ar.* kokulu kiraz, idris ağacı ve bu ağacın nohut büyüklüğündeki yemişi
m. (ḥabb-ı m.) 105a-18
m. (ḥabbü'l-maḥleb) 173a-27
maḥmûde *Ar.* 1. çit sarmaşığigillerden, çok yıllık otsu bitki, 2. bu bitkinin köklerinden elde edilen ve müşhil olarak halk hekimliğinde kullanılan reçinemsî bir sakız
m. 136a-3; 154b-8; 190b-24
maḥmûrlık *Ar. +T.* uyku sersemliği; sarhoşluk dolayısıyla sersemlik
m.+a 179b-26
m.+ı 147a-21; 157b-2
maḥşûş *Ar.* özgü, mahsus
m. 109a-20; 158a-2; 160a-17
m. ol- 109a-20
m.+dur 110a-11; 137b-27
maḥtûm *Ar.* bağlanmış, kilitlenmiş
m. (ṭîn-i maḥtûm) 116b-11
māhūdāne *Far.* kene otu tohumu
m. 145a-14; 145b-29
maḥv *Ar.* yok etme, ortadan kaldırma
m. ol- 172a-16; 197a-16, 26
maḥz *Ar.* halis, katıksız
m. (nef' -i m.) ol- 196b-25
mā'ide *Ar.* yemek, ziyafet
m. 118b-5, 6; 122a-5
mā'idet *Ar.* üzeri yemekle donatılmış sofralar
m.+i (kürrāşü'l-m.) 112a-6
mā'idî *Ar.* yemeklik

m. 112a-11

m.+dür 112a-12

mā'il *Ar.* benzeyen, andıran, benzer

m. 102a-25; 102b-8; 103b-5; 106a-1; 111a-17; 115b-20; 116b-23; 120a-11; 125b-2; 127a-17, 18; 127b-14; 128a-23; 129b-2, 4, 10; 132a-5; 133b-27; 136a-23; 141b-17; 146a-6, 9; 146b-5; 148a-26, 28; 151a-20; 156a-25; 157b-9; 159b-22; 161b-5; 166a-8, 28; 168a-29; 169a-10, 15; 169b-27; 171a-7; 171b-15, 18; 172b-26; 173b-10; 174b-18, 20, 21; 175a-9, 10; 176b-29; 182a-22; 184a-20; 187b-24, 25; 192a-23; 193a-1; 193b-17; 197b-11, 22; 200a-26

m. ol- 107b-12; 113b-2; 114a-11; 118b-28; 128b-15; 132b-7; 149a-23; 166b-7; 176b-10; 179a-21; 192b-18; 197a-14; 199a-13, 24

m.+dür 101b-14; 113a-28; 115a-6; 121a-29; 123a-8; 124a-14; 129a-27; 135a-13, 17, 20; 136a-21; 143a-22; 143b-10, 22, 29; 144a-2; 145a-19; 148a-27; 153a-27; 154a-11; 166b-5; 167b-25; 168a-28; 169b-23; 171b-14; 174b-1, 17; 175a-7; 175b-5; 180a-29; 182a-19; 183b-8; 184a-23; 190b-24; 192a-21, 24; 192b-4; 200a-23

m.+lerdür 120a-11

m.+rek ol- 114a-14

mā'yye *Ar.* su canlıları

m.+den (ruṭūbet-i m.) 101b-16

mā'yyet *Ar.* bir maddenin su ile verdiği birleşik

m.+i 129a-6

maḳām *Ar.* mevki; kat; makam

m.+a166a-24

m.+da 125a-6; 177a-28; 181a-14; 200a-29

m.+ına 137b-23; 179b-27; 181a-23; 190a-9; 191a-20, 22; 191b-2

maḳbere *Ar.* mezarlık

m.+ler rāyihāsından ol- 103a-1

maḳedonya *Yun.* Balkanlarda bir bölge adı

m. 129b-12

maḳliyāṣā *Süry.* tere otu

m. 121a-26

maḳūle *Ar.* cins, çeşit

m. 102a-29; 102b-1, 16, 17; 104b-7, 8, 11, 20; 106b-1, 6; 109a-10; 110a-7; 111a-11; 113b-7; 117a-22; 118b-8; 120b-2; 129b-7; 132a-19; 132b-10, 28; 134a-10; 138a-8, 16, 24, 29; 139a-22, 25; 139b-21; 143a-13, 22; 145b-1, 20; 146b-29; 148b-28; 149a-1; 150a-4, 22, 26, 29; 151a-15; 154a-8; 156a-21; 158a-1, 17; 158b-21; 159a-13; 162b-22, 29; 163b-15; 164a-5; 165a-10; 166b-4, 6; 167a-7; 169a-13; 169b-20; 170a-13; 171b-23; 173b-10, 13, 28; 174a-27; 175a-19; 175b-10; 176b-22; 177a-1, 4, 16; 179b-1, 24; 180b-26; 181b-16; 182b-20; 184b-5; 185a-23, 24; 186a-1, 22; 187a-13; 187b-1, 19; 188a-5; 189b-25; 190a-10; 190b-20; 191a-5, 10; 191b-1, 13, 15, 21, 22; 193a-9; 194a-21; 195a-24; 198a-26; 198b-12, 27; 199a-2

m.+den ol- 124b-28

m.+dür 120a-25; 141b-28

m.+ler 174a-26

m.+lerde 191b-26

m.+lere 168a-11

m.+lerüñ 106a-26

m.+nüñ 173b-15

m.+si 102a-5; 106b-1; 106b-2; 106b-3;
113a-1; 138a-2; 148b-16; 148b-28;
153b-5; 160a-18; 169b-28; 172a-28;
175b-20; 179b-4; 182b-27; 183a-5;
184a-26; 188b-2; 189b-23

m.+si ol- 108a-12, 14; 112b-6; 113b-
10; 119b-10; 126a-11; 129b-19; 132a-
13; 133a-11; 141b-21; 142b-1; 148a-
11; 157a-11; 162b-28; 164b-12; 171b-
23; 173b-28; 174a-27; 175b-10; 182b-
20; 195a-24; 198a-26; 198b-12, 27

m.+sindendür 117b-28

m.+sine 169b-25; 182a-13

m.+sinüñ 106a-29

m.+ye 141b-26; 163b-27

m.+yi 138b-2

mali Yun. bal

m. 102a-29

mālīḥūlyā Ar. bk. mālīḥūlyā;
melankoli, karasevda, kuruntu,

m.109b-3; 154a-26

m. marazı 118b-10; 123b-26; 168a-14

mālīḥūlyā Ar. bk. mālīḥūlyā;
melankoli, karasevda, kuruntu

m. marzı 109b-1

mālīk Ar. sahip, malik

m. (şecere-yi ebî m.) 117a-2

mālīkī Ar. balıkçıl kuşu

m. 116b-22

mālīk-i ḥazīn Ar. balıkçıl kuşu

m. 116b-22

maliṭra Yun. kibrit rengine yakın
kırmızı bir boya

m. 182a-19, 29

ma' lūm Ar. bilinen, belli, malum

m. 116b-28; 142b-24; 160a-27; 167a-
20; 178b-20; 188a-18

m. ol- 104b-19; 110a-15; 123b-28;
138a-29; 143a-19; 146a-17; 157b-29;
166a-18; 170b-21, 29; 191a-7

m.+dur 102b-10; 106b-21; 130b-24;
131a-27; 152a-24; 166a-25; 181b-28;
186a-17; 188b-28; 196a-14

māmīrān Ar. zerdeçal, Hint safranı

m.128b-10; 180a-29; 188a-29; 192a-
19, 26

m.-ı çinī 128b-10

māmīṣā Far. kırmızı çiçekli kırlangıç
otu

m. 156a-11

ma' mūr Ar. bayındır, mamur

m. 141a-20

m. ol- 173b-1

ma' nā Ar. anlam, mana

m.+sı 102a-29; 133b-19; 145b-29;
146a-1, 29; 165b-16; 177a-27; 196a-
12

m.+sına 166a-22

m.+sındadur 184a-10

m.+ya 143a-26; 143a-26; 158a-2

m.+yı 181b-26

māni' Ar. engel, mani

m. bulın- 115b-12

m. nesne kat- 162b-1

m. ol-102b-23, 29; 103b-13; 106a-8;
107b-5; 125b-18; 140b-22; 165b-2;
172a-18; 189a-18; 189b-16; 190a-5;
194b-21

māniyā Ar. çılgınlık

m. 154b-9, 10

mantar *Yun.* mantar

m. 100b-22; 104a-28; 124a-3; 126a-14; 198b-27

m.+a 127a-18

m.+dan ol- 182b-12

maraz *Ar.* bk. maraža; hastalık

m. 103a-2; 148a-8; 150a-11; 153a-20; 184a-1; 190a-24

m. (bağırsaklar sıyrıl- m.) 103a-4

m. yerleri 178b-8

m.-ı cezzāb 180b-7

m.+a 134b-15; 177b-1, 3; 194b-12; 195a-22

m.+dan 124a-21; 131b-28; 186b-18

m.+dan ol- 184b-5

m.+dur 195a-23

m.+ı 109a-13; 109b-1; 111a-20; 111b-27; 115b-1; 122a-1; 123b-24, 26; 139a-20; 156a-18; 162a-12; 164a-5; 167a-9; 173a-15; 173a-20; 174a-9; 177a-2; 181a-7; 181b-14; 183b-27; 188a-14; 190a-21; 199a-27

m.+ı ol- 121b-8

m.+ıdur 187a-12

m.+ın 119a-3; 123b-9; 136a-6; 177a-21

m.+ına 104b-25; 109b-19; 115a-17; 122a-28; 123b-3, 4; 141b-13; 142a-8; 147a-14; 147b-22; 152b-9; 153a-9; 154a-19; 168a-14; 170a-5; 172a-24; 172b-20; 173b-27, 28; 174a-3; 177b-25; 183a-8, 14, 22; 187b-9; 189b-1; 197a-21, 23; 199a-9

m.+ına göre 194b-24

m.+ında 178a-13

m.+ından 152b-4; 192a-2

m.+ını 112b-23; 122a-13; 149b-26; 156a-7; 183a-20

m.+lar 163a-26; 172b-16; 187a-13

m.+lara 105b-17, 24; 107b-7; 112b-3; 119b-10, 14; 122b-22; 127a-25; 128b-7; 130a-18; 152b-22; 155b-9; 156a-3; 165b-9; 169a-3; 172a-7; 177b-29; 184b-14; 199b-22

m.+larda 167a-1; 171b-20; 181b-8, 12

m.+lardan (keskin ve ıssı m.) 109b-6; 141a-20

m.+ları 109b-7; 112b-14; 118b-10; 130b-23; 134a-13; 139a-15; 151a-10; 154b-13; 163a-27; 167a-28; 177a-17; 190b-16; 196b-13;

m.+ları ol- 187a-13

m.+ların 111b-23; 177a-29; 185b-26; 109b-3; 165a-24

m.+larına 109b-18; 124a-26; 126a-17, 24; 129b-27; 132b-11; 135a-5; 136b-14; 137a-2; 146a-23; 153b-8; 154a-27; 173a-3; 174a-2; 184b-27; 188a-12, 14; 190a-16

m.+larını 113b-15; 126a-24

m.+uñ 141a-10; 155b-4

maraza *Ar.* bk. maraz; hastalık, illet

m. 134b-15; 177b-1; 194b-12; 195a-22

marazlu *Ar. +T.* hastalıklı

m. ol- a' zā 152b-28

mariz *Ar.* hasta olan kişi

m. ol- 140b-2; 153a-20

m.+de 130a-18

m.+e 177b-1

m.+uñ 141a-10; 164a-5; 178a-11

marşama *Yun.* nane kokusuna benzer yemeklere konan bir bitki

m. 117b-11

marşun *Yun.* rezene

m. 178a-23

mārt *Lat.* yılın üçüncü ayı

m. 131a-4

ma' rūf *Ar.* ünlü, meşhur, herkesçe bilinen.

m. 105a-29; 106a-17; 109b-23; 110b-13; 112a-5; 115a-20; 117a-8; 119b-5; 123a-6; 124a-12; 127b-13; 128b-12; 131b-27; 134b-21; 136a-19; 140a-2; 141a-3; 142a-23; 142b-26; 146a-17; 147b-18; 156b-9; 161a-17, 18; 166a-1, 21; 171a-20, 26; 175a-23; 183b-3; 188a-3; 189b-18; 192b-2; 200a-21

m. ol- 116b-14; 124b-15; 125b-2; 137a-25; 171a-26; 182a-1; 184a-15

m.+dur 102b-8; 103a-12; 103b-26; 108a-11; 110b-15; 114a-6; 118b-20; 121b-2; 122b-6; 126a-20; 127b-14; 128b-13; 137a-11; 137b-26; 143b-1; 145a-2; 146a-2; 146b-2; 147a-6; 150b-8; 155a-18; 156a-22; 157a-17; 157b-23; 164a-29; 167a-20; 170b-14; 171a-22; 173b-4, 6; 174b-27; 175b-13; 176b-2; 179b-12; 183b-4, 5; 184a-9; 187a-7; 188a-21; 188b-1; 191b-12; 193b-29; 196a-7, 13; 198b-1; 200a-26

marul *Yun.* marul

m. 131a-13; 180a-13

m. yaprağı 124b-3; 137a-13

m.+cuk 153a-24

m.+ı (köpek m.) 124b-2, 137a-12

masik *Yun.* kara boya

m. 182a-6, 7

maşnū' *Ar.* sahte, yapma

m.+dur 137b-28; 188b-29

maşrū' *Ar.* sara hastalığına tutulmuş olan, saralı

m. 118b-10; 169a-27; 173b-29

maştaki *Yun.* sakız ağacından elde edilen ve ilaç yapımında kullanılan bir tür reçine, sakız

m. 106b-10, 19; 114a-4; 116a-29; 116b-27; 123b-19; 153b-16; 154b-17; 155b-12; 167a-13; 188b-20; 194b-19

maşarūn (?)

m. 144b-21

maştu'r-rā'ī *Ar.* çoban tarağı otu

m. 137a-11

māş *Ar.* fasulyenin börülceyi andıran bir cinsi, mürdümük

m. 115a-29

m.+dan 115a-28

maṭbūḥ *Ar.* pişmiş, pişirilmiş

m. (zāc-ı m.) 182a-14

mā'ū'l-kadeḥ *Ar.* turunc çiçeği suyu

m. 127b-3

mā'ū'l-ḥumma *Ar.* Hind okyanusu ve Çin kıyılarında bulunan küçük bir balık türü

m. 116b-14

mā'ū'l-uşūl (?)

m. 177b-1

mey' a-yı sā' *Ar.* kara günlük ağacı

m. 185b-23

māye *Far.* maya

m. 157a-17, 19

m.+si 157a-18

māyeḥōş *Far.* mayhoş

m. 179b-16

m. anār 105a-26; 133b-8; 150a-15;
197a-6

m. yemiş 144a-12; 160a-23

maymūn *Ar.* maymun

m. derisi 163a-6

m.+a 139b-8

m.+da 139b-8

m.+ı 139b-9

ma'z *Ar.* sancı

m. 130b-11

māzī *Ar.* 1. meşe ağacı meyvesi, 2. kırmızı mısır, 3. soğan, 4. erkek incir 5. Servigillerin kozalaklılar takımından, Kuzey Amerika kökenli, hep yeşil, yaprakları almaşık, park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen piramidimsi görünümlü bir ağaç

m. 119b-18

maẓmaẓa *Ar.* ağız çalkalama, gargara

m. 151a-4

m. it-105a-3; 112b-12; 113a-14, 20;
119a-6; 120a-1; 135a-5; 140a-26;
149b-23; 154a-22; 156b-16; 173a-24;
189b-14; 190b-1, 15; 197a-2; 198b-11;
199a-6; 199b-14

māzū *Far.* mazi

m. 121a-10; 133a-27; 134a-25

mecālsüz *Ar. +T.* güçsüz

m. 177b-29

mecālsüzlik *Ar. +T.* güçsüzlük

m. 130a-4

m.+i (mecālsüzliği) 130a-4; 169a-1;
173a-13; 181a-21

mecār *Ar.* mecra kelimesinin çoğulu, su yolları

m. 173b-2

meclis *Ar.* herhangi bir toplantıya katılan insanların hepsi

m.+i 143a-23

mecrūd *Ar.* bir çeşit bakır pası

m. 138a-8, 26

mecrūh *Ar.* yaralanmış kimse, yaralı

m. 180b-12

medīne-yi mūnevvere *Ar.* Medine şehri

119b-6

meger *Far.* meğer

m. 106b-9; 115a-3; 115b-9; 123b-17;
127b-26; 130a-17; 131a-13; 132b-15;
141a-19; 155a-10, 16; 174a-25; 177a-23

mekān *Ar.* mekan, yer

m.+a 153a-21

m.+ı 139b-18; 197a-6

mekke *Ar.* Mekke şehri

m. 144a-4, 14; 161a-16, 20, 22; 187b-21

m.+de 161a-21

m.+den 144b-1, 2

mekkī *Ar.* Mekke şehrine ait

m. (ḥuzaẓ-ı m.) 144b-13; 192a-23

m. (mürr-i m.) 119b-18; 167b-13;
184b-9; 195b-20, 28; 198a-16, 21, 25

meknūm *Ar.* bir tür hurma

m. 150b-10

me'kūlāt *Ar.* yiyecekler

m.+dan 112a-5

melik *Ar.* melik, bey, hükümdar

m. (iklilü'l-m.) 180a-25

meme meme

m. 102b-20; 129a-8

m.+ler 170a-26

m.+lerde 113b-12

m.+lerde ol- 156b-11

m.+leri 103b-13

m.+lerine 103b-12

m.+ye 132b-22

memzûc *Ar.* karışmış, karıştırılmış olan

m. 192b-25

men' *Ar.* bir şeyin yapılmasına engel olma, durdurma

m. 164b-19; 193a-14

m. eyle- 102b-20; 103b-12; 105b-6, 11, 15; 121b-18, 29; 127a-15; 129a-11; 136b-7; 138b-6; 148b-28; 149b-22; 154b-25; 156b-28; 164a-21; 164b-14; 165a-11; 175b-21; 183b-29; 193b-1; 195a-25; 199a-5, 20

m. it- 101b-19; 102b-13; 105b-13, 14; 107b-4; 113b-11; 118a-7; 119a-8; 119b-14, 16, 19, 20; 121a-16, 18; 121b-18; 129b-20; 132b-12; 134b-13, 15; 135a-3, 4; 141b-21; 143a-15; 144a-29; 144b-3, 14, 18; 151b-2; 152a-7; 156b-4; 164b-11, 12; 165a-10, 11; 170b-25; 171b-20; 179a-12; 179b-5; 185b-1; 186b-2, 16; 191a-9, 12, 22, 23, 25; 193b-26; 194a-7, 8, 14, 28; 194b-4; 197a-29; 197b-24; 198b-15

menâfi' *Ar.* fayda, yarar

m. 178a-26; 181b-27; 193b-3; 194b-26

m.+de 176a-25

m.+ini 199b-24

meni *Ar.* döl, sperm, erlik suyu

m. yangını 114b-1

mengene *Yun.* mengene

m.+ile 161b-10

menkûr *Ar.* boynuzdan yapılmış boru

m.+e 158b-3

mensûb *Ar.* ait, mensup

m. 106a-14

menşûr *Ar.* bir tür çiçek

m. (ḥaşḥâş-ı m.) 155b-19

menzile *Ar.* derece, mertebe

m.+sindedür 149b-19

merâret *Ar.* acılık

m. ile deril- 103b-16

mercân *Ar.* denizlerin kayalık yerlerinde yaşayan kalker iskeletli hayvan, mercan

m. 169b-3; 189a-24

mercânköşk *Far.* farekulağı otu

m. 189a-24

mercûmek *Far.* mercimek

m. 102a-21; 102a-21; 113b-2; 117b-12; 122b-25; 135b-6; 154a-25; 186a-26

m. şuyı 148a-2

m. şorvası 158b-14

merdümek *Far.* tadı mercimeğe benzer bir yiyecek

m. 113b-2; 115a-29

merhem *Ar.* deriye sürülerek kullanılan, içinde etken maddeler

bulunan koyu kıvamlı, yağlı veya yağsız ilaç, merhem

m. 102b-25; 116a-13; 124b-12; 137a-22; 189a-16

m. it- 100b-20; 102a-5; 130a-8; 152a-6; 181a-22; 193a-13

m. ol- 142a-16

m.+e 138b-5

m.+i (daḥiliyyūn m.) 107a-27

m.+ler 190a-25

m.+lerde 102b-17

m.+lere 101a-1; 102b-16, 17; 125b-18; 152b-17; 154b-6; 165b-10; 168b-21; 174a-14; 184b-4; 185a-25; 187a-26; 190b-22

m.+lerine 133a-12

m.+lerüñ 102b-15

mermer *Ar.* mermer

m. 138a-19

m.+den 105b-26; 179a-17

m.+e 165b-3

mersin *Yun.* çalı biçiminde bir bitki

m. 112b-8; 114a-22; 121a-3; 128b-12, 15; 131b-10; 142b-13; 144a-24

mertebe *Ar.* aşama, derece, rütbe

m. 108b-26; 143b-16; 149a-6; 155a-24; 156a-3; 179a-18; 186b-11; 188b-3

m.-yi evvel 148b-22

m.-yi ḥāmis 150a-16

m.-yi rābi‘ a 149b-28

m.-yi sādīs 150a-18

m.-yi şālīs 149b-14

m.-yi şānī 149a-15

m.+de 108a-5; 123a-29; 124b-19; 137a-29; 144a-19; 145b-18; 148b-22; 159b-13; 175a-26; 198a-14; 198b-5

m.+deki 144a-19

m.+si 148b-21

m.+sindedür 172a-22

m.+sinden (cāvşīr m.) 115a-15

m.+ye gel- 148b-21

m.+ye var- 103b-18

merzencūş *Ar.* mercanköşk bitkisi

m. 130a-2; 136b-23

meşābe *Ar.* yerinde, değerinde

m.+sindedür 172b-17

meşelā *Ar.* söz gelişi, mesela

m. 104b-10; 107b-24; 110b-1; 116a-25; 118b-4; 121a-3; 123b-19; 134a-13; 136a-3; 138a-17; 145a-29; 145b-3, 12, 21, 25, 27; 147b-1; 149b-6; 157a-19; 163a-27; 172a-5; 173b-27; 177b-10; 197a-12; 198b-25; 199b-3, 6, 28

mesihī *Ar.* bir doktorun adı

123a-8; 158b-6

mesmekura *İsp.* (Endülüs Lehçesi) bk. karga düvlegi

m. 184a-8

mesmū‘ *Ar.* duyulmuş değildir

m. 166a-22

mesmūm *Ar.* zehirlenmiş

m. 130b-5

meşrīdītus (?)

m. 180b-21

meşakḳat *Ar.* güçlük, meşakkat

m. 123b-15

meşgûl *Ar.* çalışmakta olan, bir şeyle uğraşan, meşgul

m. ol- 139a-10; 186b-9

meşhûr *Ar.* ünlü, meşhur

m. 144a-3; 161a-17

m. devâdur 117b-28

m. ismi 109a-21

m. kuşdur 136b-29

m. nebâtdur 100b-10; 171a-2

m. ol- 110b-15; 126a-22; 127a-9; 139b-29; 191b-14; 192b-19

m. turb kuvveti 126a-20

m. zehirdür 180a-12

m.+dur (kavl-i evvel m.) 109b-21

m.+dur 102a-28; 134a-24; 141a-1; 151b-7; 151b-26; 164b-2; 178a-23

m.+ı ol- 106a-14

m.+rağıdur 151b-9

metâ'a *Ar.* ibrişim ve yünle karışık kumaş

m. 155a-13

mevâd *Ar.* maddeler

m. 119b-15; 131a-20;

m. it- 121a-16

m.+ı (mevâddı) 119b-19; 119b-20; 132b-12; 144b-3; 156b-3; 156b-4; 156b-5; 170b-25; 184a-29

mevcûd *Ar.* var olan, mevcut

m. 146a-17

m.+dur 200a-1

mevki' *Ar.* yer, mahal

m.+inde 111b-6

mevletân *Ar.* bir şehir adı

m. 130b-1

mevt *Ar.* ölüm

m.+den 188a-9

mevzek *Ar.* mevzek otu

m. 107a-13

mey'a *Ar.* günlük ağacı

m. 167b-16

m.-i sâ'ile 185b-23

meyan meyan bitkisi

m. balı 159a-6

meyl *Ar.* eğilim, meyl

m.127a-12

meyyiten *Ar.* ölü olarak

m. 169b-12

meze *Far.* meze

m. idin- 148a-5; 148b-6, 10

mezvek *Far.* tohumlarında uyuşturucu madde bulunan ve balık yakalamakta kullanılan bir bitki ve bu bitkinin tohumu, balık otu

m. 109b-17

mıknatıs taşı *Yun.+T.* manyetit

m. +ndan 164a-15

mışfa'r-ru'ât *Ar.* (Mağrip lehçesi) çobansüzeği otu

m. 128b-25

mışfât *Ar.* süzgeç

m. 199a-16

mışır *Ar.* Mısır

m. 119a-11; 143a-4; 145b-1; 158a-23

m. (ehl-i m.) 117a-4; 142b-28; 191b-14

m. halkı 122b-6; 143a-1

m.+a 148a-21; 150a-7

m.+da (diyār-ı m.) 192b-2

m.+da 103a-11; 116b-28; 126b-26;
126b-26, 28; 142b-27; 151b-6, 14;
170b-21; 176b-3

m.+da ol- 142b-29

m.+dan 108b-18; 143b-23; 157a-8;
183a-3

mıṣrī *Ar.* Mısır ülkesine ait

m. (kāğıd-ı m.) 143a-12

m. (kırtās-ı m.) 143a-5

m. (şecer-i m.) 136b-23

mıṣmıṣ *Ar.* zerdali

m. 192b-17, 18

mi' de *Ar.* mide

m. 100b-20; 101a-15; 105b-14; 107b-3;
109b-8; 113a-1, 18, 25; 114a-19;
115a-8; 117a-28; 117b-1; 118a-8;
118b-4, 7; 121b-6; 123b-4, 14, 18;
126a-8; 127a-14, 28; 133a-9; 134b-3,
4; 136a-4; 137b-22; 141b-19; 142a-28;
146a-23; 147b-6; 150b-11; 154b-23;
158a-5, 17; 159b-16; 162a-13; 163a-1;
166b-24; 167a-19; 172a-5; 174a-14;
174b-28; 177a-17; 178b-21; 186a-14;
188b-9; 194a-10; 196b-23; 197a-20;
198a-20; 199b-18

m.+de 101a-11; 104b-25; 106b-9;
110a-12; 112a-27; 112b-12, 13; 115a-2;
119b-15; 126b-17; 130b-11; 132a-11;
134b-4, 16; 151a-26; 152b-23;
157b-13; 160a-20; 168a-7; 177a-18;
178b-24, 25; 188b-7

m.+den 101a-15, 19, 28; 101b-1; 102b-3;
104b-14; 106b-7; 107a-14; 107b-20;
108a-27; 109b-11; 111a-28; 112a-22;
114a-19, 20; 114b-2; 115b-12; 126a-5;
128a-13; 123b-18; 147a-27; 149b-11,

24; 151a-22; 159b-26; 174b-28; 177a-20;
189a-21; 190b-18; 197b-13

m.+leri 101a-25; 103a-20; 111b-25;
133a-9; 136a-4; 141a-17; 150b-1;
167a-7

m.+lerinde 123a-26; 147b-1; 188b-8

m.+nüñ 101b-21; 134b-13; 147b-6;
157b-27; 160b-26; 168b-3

m.+si 123a-24; 178b-2

m.+sin 120a-14

m.+sine 151a-23

m.+ye 100b-16, 21; 101b-22; 102a-11;
104b-20, 24; 105b-15; 106b-16; 107b-8;
108a-28; 108b-7; 110b-5; 111a-24;
113a-14; 113b-27; 114a-17, 18, 19;
114b-3; 115a-8; 116b-24; 120a-18;
121b-26; 123b-14; 125b-7; 127b-7;
129a-13, 14; 133b-10; 138b-21; 142a-25;
143b-26; 147a-22; 147b-2, 4, 5, 24;
149a-12; 149b-9, 13; 150a-10; 157b-10,
18, 24, 28; 164a-1, 3; 165a-8, 13;
168b-2; 171b-24; 174b-28; 178a-15,
20; 178b-18; 179b-21; 186a-14; 186b-14;
188b-5; 191a-8; 192b-24; 198a-8;
198b-7

m.+yi 101b-20; 104b-9; 114a-17;
114b-20; 123b-14; 126a-9; 130b-21;
133a-9; 147b-9; 148b-5; 149a-1; 149b-1,
3, 22; 150a-23, 25; 151a-21; 153a-1,
4; 153b-8; 160b-23, 28; 167b-3; 173a-6;
178b-22; 179a-12, 13; 184b-26;
186a-16; 190b-8, 11, 18; 192b-14;
196a-17; 200a-15

mīḥ *Far.* büyük çivi, mih

m.+lara 110b-29

mikdār *Ar.* ölçü, miktar

m. 100b-18; 101a-1; 101a-27; 104a-9;
105b-27; 106a-22; 109a-16; 110b-11;
111a-3; 111a-8; 111a-13; 114a-7,
14; 114b-4; 115a-10; 115b-12; 115b-

15; 116a-26; 117a-25; 119a-8; 119b-14; 120a-16; 120b-17; 121a-21; 123a-8; 124b-11; 125a-23; 127a-26; 129b-13; 132b-15; 133b-4; 133b-9; 133b-11; 134a-28; 135b-7; 137a-21; 137b-18; 137b-25; 138a-9; 138a-13; 138b-24; 139b-26; 141b-3; 141b-6; 142a-15; 142b-18; 143b-29; 144a-27; 144a-28; 144b-27; 145a-11; 145a-23; 146b-4; 147a-9; 147a-23; 148a-26; 148a-29; 148b-8; 148b-9; 149a-4; 149b-10; 150b-1; 151a-7; 153a-18; 153b-15; 153b-16; 153b-17; 154a-11; 154a-16; 154b-16; 154b-23; 156a-26; 156b-5; 157a-17; 157a-25; 158a-14; 158a-14; 158a-15; 159a-11; 159a-11; 160b-5; 160b-21; 161b-23; 161b-29; 161b-29; 163a-26; 164b-25; 165a-22; 165a-23; 166a-27; 166a-28; 166a-29; 167a-17; 167b-8; 168a-2, 11; 168b-1; 169a-23; 170b-9; 170b-25; 170b-28; 171a-29; 171b-19; 175b-14; 177b-27; 178a-6; 179a-19; 179a-26; 179b-17; 183a-3; 183b-12; 184a-16; 184a-23; 185b-20; 186a-29; 187a-4; 187b-24; 188a-2; 188b-19; 188b-26; 189a-1; 189b-20; 190a-29; 190b-21; 193a-8; 193a-26; 197b-15

m.-ı isti'c māl 115a-4

m.-ı isti'c mālī 113a-22; 113b-8; 127b-1

m.-ı şerbeti 105b-18; 106a-11; 107b-9; 112b-19; 115b-24; 116b-3; 121b-22; 124a-28; 128b-2; 131a-24; 134b-17; 135a-8; 135a-8; 135a-24; 135b-7, 12, 27; 137b-23; 145a-16; 152a-22; 158a-18; 158b-12; 160b-1; 167b-5; 168a-9; 169b-12; 172b-22; 175a-19; 175a-27; 178a-9; 178b-12; 189b-5; 193b-26; 197b-14

m.-ı şerbetin 146b-20

m.+a 134a-20

m.+a degin 124a-4

m.+a dek 112b-22; 114b-23; 114b-24; 116b-8; 116b-19

m.+a dekdür 105b-18; 112b-20; 116b-5; 128b-2; 148b-9; 175a-19; 175a-28

m.+dur 112b-1; 144b-22; 158a-18; 167a-16; 167a-18

m.+ı 100b-1, 11, 17; 102b-27; 103b-22, 23; 110b-16; 111b-25; 112b-27; 113a-15, 18; 116b-7, 9, 29; 117b-11; 118b-1, 9, 12; 119b-11, 28; 120a-17; 121a-20; 121b-26; 122b-2; 126b-6, 14; 128a-4, 5, 6, 7, 9; 128b-19; 129a-1; 130a-19; 130b-9; 131b-10; 132a-22; 133a-3, 25; 134a-1; 135b-29; 137a-4, 6; 138b-20; 139b-8; 140b-7; 141a-25, 27; 142a-15; 143b-5, 12; 144a-10; 145a-9, 10, 17, 19; 148a-13; 148b-10, 17; 149a-6; 153b-23, 25, 27; 157a-12; 157b-2; 158a-21; 159a-6; 160b-27; 163a-3; 164a-15; 164b-20; 165a-22; 168a-1; 169a-20; 170b-27; 172a-7; 172b-20; 173a-14, 21, 25; 174b-14, 23; 176a-10, 16; 178a-22; 180b-12; 181a-12; 181b-2; 184a-5; 184b-6, 7; 185b-21, 25; 186a-1; 186b-12, 28; 187a-6; 187b-12; 188a-7; 188b-15, 25; 197b-18, 20, 28; 199b-17

m.+ıdur 154a-2

m.+ın 100b-15; 108b-13; 109b-29; 110a-4; 111a-7, 12; 111b-17, 18, 20, 24, 28; 112b-8; 112b-28; 114b-15; 115a-18; 116b-5; 119a-2; 119b-22; 120a-6; 121b-29; 125b-14; 126b-2; 126b-4; 127b-18; 128b-3; 128b-18; 129b-21; 130a-1; 131a-5; 131b-25; 132a-9; 132a-24; 133a-22; 134a-2; 136b-19; 137a-1; 140a-28; 141b-6; 142a-8, 17; 143b-26; 144b-8, 26; 146b-14; 147a-23; 151b-21; 153a-7; 153b-22, 24, 29; 154a-23; 155a-4, 29; 155b-11, 24; 156a-8, 17; 156b-27; 157b-15; 158b-20; 163a-7; 164a-21; 165b-22; 166a-10; 168b-16; 172a-4, 26, 29; 173b-29; 174a-4; 174b-8; 175a-15;

175b-19; 178b-14, 24; 179b-5; 180a-8;
181b-10; 182b-10; 183b-2; 184b-9, 25;
185b-7, 8, 12, 13, 21, 24; 186b-13, 22;
186b-28; 188a-6; 188b-11; 189a-20;
191a-14; 197a-7; 198b-27; 199b-16

m.+ına 100b-11; 137b-23; 170a-9;
179b-9

m.+ına dek 183b-16

m.+ına dekdür 152a-23

m.+ından 178a-10

m.+ını 165a-18

mikrāṣ *Ar.* makas

m.+la 106a-1

mīl *Fr.* ölçü birimi

m. (üç m. miqdārı) 137a-6

m. şok- 108a-19

m. ucu 191b-2

m.+e 139b-17

m.+i 139b-17

mīm *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

m.+de (ḥarf-i m.) 192a-19

min-ba'd *Ar.* bundan sonra, bundan
böyle

m. 183b-28; 185b-17

minhāc *Ar.* metot, tutulan yol

m. 106a-16

mirī (?) bir çeşit yiyecek, bal

m. 101a-22; 102a-12, 22; 105a-23;
108b-5; 112a-22; 114a-4; 115a-4;
115b-11; 142b-6; 147a-28; 149b-4

m.+den 115b-16

mirī *Ar.* akciğer borusu, soluk borusu

m. 187a-16

misāfir *Ar.* konuk, misafir

m.+ler 139b-23; 167a-21

mişil *Ar.* eş, benzer, örnek

m.+i (mişli) 112b-8; 128b-2; 130a-20,
25; 137b-24; 138a-23; 142a-2; 144b-
28; 148a-10; 167a-16; 178b-15; 185b-
24; 187a-14, 20

m.+idür (mişlidür) 131a-25

misk *Ar.* misk kokusu

m. 110a-7; 137a-1; 169a-27

m. (devā'ü'l-m.) 180b-18

m. (şāfi m.) 180b-18

m.-i 'ırākī 176b-21

mişkāl *Ar.* Arapların en eski ölçü
birimlerinden biri olan ve bugün
kullandığımız ağırlık ölçüsü ile 4,2237
gram gelen ağırlık ölçüsü birimi

m. 105b-18; 111b-17, 18, 20, 23, 28;
112b-7; 113a-15; 115b-24; 125b-14;
126b-2; 128b-18; 129b-21; 130b-2, 3,
5, 8; 131b-25; 132a-7, 9, 22, 23; 133a-
3; 134a-2, 20; 138a-22; 139b-8; 140a-
28; 141a-25; 142a-8; 143b-5, 12; 144b-
26; 145a-9; 151b-21; 152a-14; 153b-
22; 154a-2; 155a-4; 157a-12; 157b-15;
158a-21; 160b-27; 164b-20; 166a-10;
169b-8; 172a-24, 29; 172b-20; 173a-
21; 174b-14; 175a-15; 181a-12; 182b-
10; 183b-16; 184b-7, 25; 185b-20, 21;
186b-13, 27; 189a-19

m. ol- 142a-12; 157b-6

m.+den 106b-14; 130a-17; 153b-18;
154b-15; 155b-17; 162a-29; 172a-26

m.+dür 134b-18; 169b-13

m.+e degin 161b-25

m.+e dek 106a-11; 107b-9; 111a-13;
115a-10; 135a-8, 24; 149a-4; 160b-2;
167b-5; 178a-10; 181b-2

miskīn *Ar.* tembel, uyuşuk

m. (ḥablü'l-m.) 184a-15

mismiḳār *İsp.* (Endülüs Lehçesi) bk.
karga düvlegi; karga düvleği

m. 184a-8

mismiḳrān *İsp.* (Endülüs lehçesi) bk.
karga düvlegi; karga düvleği

m. 184a-8

misvāklan- *Ar.+T.* misvak sürülmek

m.-salar 133b-12

mīşe *Far.* orman

m.+lerde 113a-8

mīşelik *Far.+T* meşelik, ormanlık

m.+de 119a-24

mizāc *Ar.* yaradılış, mizaç

m.+a 186b-29

m.+a göre 186b-29

m.+a 'ārız ol- 111a-21

m.+dan (sū'ı m. ol-) 198b-29

m.+dan (yübüset-i m.) 103a-5

m.+1 (bozıl- m. ıslāḥ it-) 154b-18

m.+1 110a-14; 113b-23

m.+1 bārid ol- 140b-26

m.+1 buğdaya yakın 109a-24

m.+1 derece-yi şāniyede ḥārr ol- 191b-19

m.+1 esirek 111a-18

m.+1 ḥārr ol- 135a-9

m.+1 ḥārr ü raṭb 194b-16

m.+1 ıslāḥ it- 123a-13

m.+1 ıssı ol- 120a-14; 120a-19; 131a-13; 140b-27; 143b-28; 149b-8; 168a-10; 199b-2, 11; 200a-11

m.+1 ıssı ve za'if ol- 186a-12

m.+1 ıssılığı 178a-12

m.+1 ıssılığından arıkla-194b-6

m.+1 ḳavī ol- 116a-19

m.+1 ḳuru ol- 191b-24

m.+1 şovuk ol- 120a-16; 143b-25; 149b-4; 158a-15; 199b-12

m.+1 şovuk ve yābis ol- 121b-11

m.+1 za'if ol- 116a-18

m.+1na (bürüdet m. ḡālib) 164b-10

m.+1na 119a-5

m.+1mı ('uzvuñ m. döndür-) 170a-25

m.+1nuñ ıssılığı 111a-19

m.+1nuñ yübüseti 111a-18

m.+1lara (şovuk m.) 199a-12

m.+1larda (ba'zı m. ḳuluncı gider-) 102a-7

m.+1larda (ba'zı m. ḳulunç peydā it-) 102a-7

m.+1ları balğamlu 104b-17

m.+1ları bārid ol- 104b-14; 120a-20

m.+1ları bārid ve fālic ol- 162a-10

m.+1ları fālic 105a-21

m.+1ları ḥārr ol- 104b-21

m.+1ları ḥārr ü yābis ol- 104b-15

m.+1ları ıssı 153a-21

m.+1ları ıssı ol- 105a-25; 107a-18; 109b-10; 112b-10; 114a-4; 142b-8; 148a-5, 6; 148b-7; 150b-5; 155a-16; 158a-13; 160a-22; 168a-15; 174a-24;

175a-1; 188b-10; 196b-8, 13; 197a-4; 199b-8

m.+ları ıssı ve kırı riyāzatlari ol- 197b-5

m.+ları ıssı ve mu' tedil ol- 106b-5

m.+ları ıssı ve şovuk ol- 160b-14

m.+ları ıssı ve yābis ol- 113b-25

m.+ları kavī ol- 115b-27; 116b-4

m.+ları kavī ve iş güç gör- 141a-18

m.+ları ruṭūbet üzere 111a-26

m.+ları ruṭūbet üzere ol- 196b-15

m.+ları şovuk 103a-20

m.+ları şovuk ol- 107a-17, 19; 109b-9; 113b-18; 114a-5; 125a-17; 136b-15; 147a-29; 147b-11; 148a-6; 150b-5, 23; 151a-5; 152b-26; 155b-12; 158a-12, 13; 180a-2; 188b-21; 197a-27

m.+ları şovuk ve ruṭūbetlū 134b-15

m.+ları şovuk ve yaş ol- 188b-10

m.+ları tefāvūt üzere 108a-25

m.+ları yābis ol- 124a-16

m.+ları za' if ol- 191a-3

m.+larına 111a-9

m.+larına göre 199b-9

m.+larında ruṭūbet ve bürüdet gālib ol- 162a-22

mizāclu *Ar. +T. mizaçlı*

m. (ıssı m. ol-) 147b-11

m. (ıssı m.) 132b-14; 151a-27; 163b-2; 194b-13

m. (şovuk m. ol-) 115b-27

m.+lara (ıssı m.) 147a-28; 150b-20

m.+lara (sevdāvi m.) 199a-12

m.+lara (şovuk m.) 162b-7

mu' āvenet *Ar. yardım*

m. it- 149a-3; 156b-28; 165a-12

mu' āyene *Ar. muayene*

m. ol- 130b-15

mu' ayyen *Ar. kesin*

m.+dür 188b-7

muḥ *Ar. ilik*

m. 108a-24

muḥaffef *Ar. (kelime için) kolay söylenebilmesi için kısaltılmış; uzun ünlüsü kısaltılmış*

m. 166a-23

muḥālefet *Ar. aykırı davranma, muhalefet*

m. it- 176a-4

muḥālif *Ar. karşı çıkan, muhalif*

m. 137a-6; 152a-11

m. ol- 118a-25; 182b-3

m.+dür 110a-16; 119a-12; 156a-1; 176b-16

muḥaṣṣal *Ar. özetle, özet olarak*

m. 103b-22; 107b-6; 134a-21; 152a-27; 152b-9

m.+ı 109b-14

m.-ı kelām 124a-14; 132a-21; 155a-14; 166b-8; 195b-25; 198b-6

muḥkem *Ar. sağlam, dayanıklı*

m. 101b-7; 102a-1; 105b-26; 107a-26; 111b-2; 115b-2, 3, 10; 116b-24; 117a-23; 117b-10; 118a-28; 118b-2; 120a-9; 124a-17; 124b-19; 125a-23; 128a-26; 128b-22; 132b-25; 133a-17; 135b-26; 137a-29; 138a-23; 139b-10; 140b-16; 142a-7; 142b-17; 144a-6; 146b-18;

148b-19; 150b-17; 151b-23; 152a-9, 29; 157a-14; 159a-23, 24; 159b-11; 163b-23, 27; 164a-25; 165a-20; 165b-3; 166a-18; 170a-12; 172a-16; 173a-4; 175b-8, 12; 178a-7; 179a-12; 185b-11; 186a-2; 186b-7; 188a-3, 6; 189a-7, 9; 189b-22; 191b-10, 19; 193a-5, 7; 194b-2; 195a-8, 25; 195b-9, 16, 20

m. eyle- 105a-5; 133a-17; 175b-12; 178a-7

m. it- (6) 109b-27; 127a-27, 28; 128a-29; 135a-5; 149a-29; 151a-21; 164a-25

m. ol (7) 105b-27; 113b-1; 150a-22; 160a-17; 162b-18; 175a-16; 185b-11; 188a-4

m.+dür 144a-6; 188a-3; 188a-6

muḥkemlik *Ar.+T.* sağlamlık, dayanıklılık

m.+i (muḥkemligi) 127a-5

muḥtāc *Ar.* muhtaç

m. 115a-3; 123b-17

m. ol- 105a-20; 134a-13; 152b-22; 165a-14; 171b-20; 199b-23

m.+dur 172a-9; 195b-18

muḥterika *Ar.* yanık

m.+y1 (aḥlāt-ı m.) 176a-11, 19

muʿīn *Ar.* yardımcı, yardım eden

m. 119b-10

muḥaddem *Ar.* önceki

m. 122b-17; 155b-23; 163a-14; 191b-17

muḥaddemā *Ar.* bundan evvel

m. 103a-11; 105b-21; 134a-10; 139b-5; 172b-4; 176b-22; 180b-25; 191b-11

muḥarren *Ar.* boynuzlu

m. (ḥaṣḥāṣ-ı m.) 155b-26; 156a-1

muḥarrer *Ar.* kesinleşmiş, kararlaştırılmış

m.+dür 113a-26; 119b-21; 200a-6

muḥaṣṣer *Ar.* (meyve için) kabuğu soyulmuş

m.+den (ḳurtum-ı m.) 109b-22

muḥattār *Ar.* damıtılmış, damıtık

m. (zāc-ı m.) 182a-9

muḥavvī⁹ *Ar.* kuvvet veren, kuvvetlendiren

m. 193a-3

muḥayyed *Ar.* bağlı olan

m. 143a-26

m.+dür 143a-26

mulattaf *Ar.* sakinleştirici, yatıştırıcı

m.+dur 137b-17

mūm *Far.* mum

m. 187a-20

m. ol- 104a-6

m.+ı 104b-27

m.+ı ol- 104a-11

mumya *Far.* mumya

m. 173b-21

m.+dan 173b-22

m.+sı (deñiz m.) 173a-28; 173b-19; 174a-26

m.+sı (zift m.) 173b-15

m.+sıdur (deñiz m.) 193a-29

m.+y1 173b-19

murabbā *Ar.* kaynayıp kıvama geldikten sonra dondurulmuş meyve suyu tatlısı

m. 133a-8, 9

m. ol- 147b-6; 188b-15

m.+sı 147b-7; 149b-27; 151a-24;
163b-3; 188b-21

m.+sın 166a-10

m.+sından 149b-10; 192b-14

m.+sınıñ 147b-12

murād *Ar.* istek, dilek, arzu

m. 108b-11; 121a-25; 127a-3, 21, 22;
127b-3; 129a-7, 24; 129b-7; 138a-21;
139b-19; 143a-6, 12; 144a-14; 148b-1;
153b-25; 154a-1; 154a-15; 157b-17;
161a-15; 169b-14, 29; 171a-24; 175a-
23; 177a-8; 181a-14; 181b-23; 182a-1;
184a-13; 191b-16; 194a-16; 200a-2

m. eyle- 108a-29; 124a-20

m. it- 101a-22; 199b-1

m. ol- 131b-22

m. olın- 116a-27; 118a-27, 29; 119b-5,
11; 121a-27; 122b-1; 123a-15; 125a-3;
132a-7; 140a-10; 143b-4; 145b-4;
149b-6; 152a-28; 152b-11; 153b-13,
28; 155a-28; 157a-23; 163a-18, 21;
179a-26; 196b-20; 197b-25, 29

m. yemişi 114a-7

m.+dur 182a-8

m.+ları 181b-25

musatṭar *Ar.* yazılmış

m. (vezn-i m.) 144b-21

muşliḥ *Ar.* ıslah eden, düzelten

m. 199b-10

m.+i 192b-27

mūşul *Ar.* Irak'ta bir şehir

m. 122b-6

mūş (?) bir sıçan cinsi

m. 180b-29

muştu'r-rā'ī *Ar.* fesçitarağı,
çobantarağı

m. 124b-1

mu'teber *Ar.* saygın, itibarlı

m. 159b-18

m.+dür 124a-13; 196a-2

mu'tedil *Ar.* ölçülü, uysal, mutedil

m. 101a-24; 124b-28; 194b-16; 199b-9

m. it- 123b-15

m. ol- 106b-5; 120b-1

m.+dür 102a-26; 107b-14; 115a-27;
123a-7; 127a-12; 136a-14; 144a-29;
158b-7; 193b-21

m.+rek 124a-13

m.+rekdür 101a-18; 106b-5

mu'temedün *Ar.* mutemet kelimesinin
çokluk hali, itimat edilenler,
güvenilirler

m. 106b-26

muṭlaḳ *Ar.* tam, eksiksiz, kesin

m. 168b-9; 194b-28

muṭlaḳa *Ar.* kesinlikle, şüphesiz

m. 166b-16; 177a-7

muttaşıl *Ar.* sürekli olarak

m. 108b-24; 133a-29; 196a-19

muwāfıḳ *Ar.* yerinde olan, uygun olan

m. degül 116b-24; 123b-14; 142a-25;
147a-28; 178b-18; 181b-27

m. devālar 198b-15

m. ğıda 109b-7

m. lu' āblar 178a-7

m. ol- 101b-7; 107a-12; 109b-8; 114a-
18; 123b-5; 126a-10; 140a-22; 143b-

27; 171b-22; 173a-3; 185b-6; 190a-18;
198b-10; 199a-4, 5; 199b-2

m.+dur 124a-4; 147a-16; 157b-12;
164b-11; 181b-27; 184b-5; 190a-16

m.+rekdür 191a-3

mużır *Ar.* zarar veren, zararlı

m.+dur 192b-28

mübārek *Ar.* mübarek

m. 111b-11

m.+i 111b-9

mübtelā *Ar.* düşkün olma, bağımlı olma

m. ol- 111b-7; 141a-8; 199a-9, 10

müdāvemmet *Ar.* devam etme

m.+i 193a-1

müceffif *Ar.* kurutan, kurutucu

m.+dür 146b-7

mücennen *Ar.* deli eden

m. 171b-3

mücerreb *Ar.* denenmiş, tecrübe edilmiş

m.+dür 100b-9; 105a-7; 110b-8; 111b-3, 22; 113a-24; 115a-1; 116b-21; 123a-25; 124a-2; 125b-24; 126b-5, 16, 19, 24; 131b-10; 133a-16; 137a-5; 140b-16, 17; 142a-14; 148a-14; 149a-11; 155b-11; 157a-16; 157b-3, 17; 160a-15; 162b-4; 173b-25; 175b-22; 181a-25; 181b-14; 188a-19; 193b-27; 195b-11; 197b-29; 199b-15, 19, 22

mücerrebāt *Ar.* denenmiş şeyler

m. 192b-26

müctemi^c *Ar.* toplanmış, toplu, birikmiş

m. ol- 176a-7

müdām *Ar.* devam eden, sürekli, devamlı

m. it- 195b-17

müdavemet *Ar.* devam etme

m. olın- 161a-7

m.+i 193a-1

müdevver *Ar.* döndürülmüş, çevrilmiş; yuvarlak

m. 144a-5; 161b-7, 8; 172b-12

m. +iken 149b-15

m. -ü 'ş-şekl 192b-19

müdevverlik *Ar.* +*T.* yuvarlaklık

m.+e (müdevverlige) 129a-27

müferriḥ *Ar.* ferahlık verici, sakinleştirici ilaç

m. 166a-19

müfredāt *Ar.* tamamı bilinen şeylerin ayrıntıları; bir bütünü oluşturan öğeler, ayrıntılar

m.-ı ihtiyārāt 174a-28; 181b-25

müherrā *Ar.* etin dağılıncaya kadar pişmesi

m. eyle- 153b-12

m. ol- 144a-18; 159b-11

m. olın- 123a-16; 163a-20; 186a-13; 196b-20; 199b-17, 21

mühre *Ar.* yara kabuğu veya nasır

m.+sini 116a-12

m.+lerin 187a-24

mührelen- *Ar.* +*T.* kabuklanmak, nasırlaşmak

m.-ür 189b-25

mühürre *Ar.* eti kemiklerinden ayrılacak kadar fazla pişirme

m. it- 116b-25

mükerreme *Ar.* aziz, kutsal

m. (mekke-yi m.) 144a-4; 161a-16;
187b-21

mülâyim *Ar.* uygun, akla yatkın olan

m. 183b-20

müleyyin *Ar.* herhangi bir yan etki
göstermeden bağırsakların
boşaltılmasını sağlayan, dışarı
çıkılmasını kolaylaştıran ilaçlar

m. 192b-23

mülûhiyyā *Ar.* bir pazı otu çeşidi

m. 101b-22

mümkîn *Ar.* mümkün

m. ol- 101a-25

münāsebet *Ar.* ilişki, münasebet

m.+i 110a-16; 166a-24; 194b-12

münāsib *Ar.* uygun, münasip

m. 100b-20; 101a-2, 5; 101b-5; 108b-
17; 139b-4; 149a-3; 149b-10; 154a-24;
156b-24; 165a-7; 167b-4; 168b-7;
180b-7; 181a-11, 21; 199b-3

m. gör- 172b-9

m. ol- 102b-19

m.+dür 183b-20

münevvere *Ar.* aydınlatılmış, ışıklı

m. (medine-yi m.) 119b-6

münevvim *Ar.* uyku veren; uyku
getiren; uyuşturan; uyuşturucu

m. 171b-3

m. ol- 172a-25

münḥal *Ar.* eriyik, eriyebilen.

m. ol- 125b-27

müntin *Ar.* bk. müntine; pis kokulu

m. (ṭubbāḳ-ı m.) 176a-8, 20

müntine *Ar.* bk. müntin; pis koku
çıkarıcı

m. (baḥîre-yi m.) 173b-5

mürdeseng *Far.* doğal kurşun oksit;
erimiş ve billurlaşmış kurşun iki oksit

m. 125a-23; 171b-26; 186a-21

m.+dür 189a-22

mürekkēb *Ar.* mürekkep

m. 133b-3; 149b-19

m. ol- 142b-17, 18; 191b-16

mürekkēb otı *Ar.+T.* mürekkep otu

m. 142b-10

mürekkēbāt *Ar.* bileşik, terkip

m.+da 168b-13; 199b-24

müreyrā *Ar.* yabani buğday

m. 170a-29

mürr *Ar.* bir tür Yemen sumacı

m. 144a-24

m.-i (mürr-i) mekkî 119b-18; 167b-13;
184b-9; 195b-20, 28; 198a-16, 21, 25

m.-i (mürr-i) şāfî 116a-28

mürr-i kaşîṣā *Ar.* bir taş türü

m. 121a-21

mürr-i me'ḥūz *Ar.* fesleğen

m. 130a-16

mürrî *Ar.* Yemen sumacına ait

m. 162b-17; 163a-28

m.-yi nebāṭî 107b-21

müsāfir *Ar.* misafir

m.+ler 139b-23; 167a-21

müsekkin *Ar.* müsekkin, sakinleştirici

m.+dür 192b-24

müşelles *Ar.* kaynatmak suretiyle miktarı üçte bire indirilerek alkol miktarı artırılmış şarap.

m. 103b-20, 22; 104b-26; 114b-14; 124a-8; 130a-16; 163a-1; 168b-15; 173a-9; 177b-28; 192b-9

müsemma *Ar.* adlandırılmış

m. ol- 192b-18

müşhil *Ar.* müşhil

m. 101b-1; 136a-7; 151a-5; 154a-5; 164a-15; 190b-24

m.-i sevdā 123a-17

müsta‘mel *Ar.* kullanılmış olan, yeni olmayan

m. 111b-11

müste‘idd *Ar.* bir işi yapmaya hazır

m. 173b-28

müşābehet *Ar.* iki nesne arasındaki benzerlik, benzeme

m.+i 135a-17; 176a-24; 194a-3

m.+leri 194a-2

müşābih *Ar.* benzer, eş

m. 127b-28; 133b-24; 148a-25; 170a-24; 171b-15; 172b-10; 176b-16; 185a-21

m. ol- 127b-28; 185a-21

m.+dür 133b-24, 148a-25, 170a-24, 171b-15, 172b-10, 176b-16

müşāhede *Ar.* gözlem

m. olın- 175a-3; 195a-13

müşk *Far.* güzel kokulu, dikenli bir ot

m.+den (nār-ı m.) 109b-21

müşkil *Ar.* zor, güç, çetin

m.+dür 158b-7

müşrik *Ar.* ortak sayan, ortak tutan

m. (huruf-ı m.)

müştaḳ *Ar.* türemiş olan

m. 131b-26, 29

m.+dur 161b-2

müştebih *Ar.* şüpheli

m. 147a-3

müşterek *Ar.* ortaklaşa, müşterek

m.+lerdür 147a-4

müte‘affin *Ar.* bozulup çürüme sonucu kötü koku yayan, pis kokulu, çürük

m. ol- 158a-1

müte‘allik *Ar.* bağlı olan, ilişkili olan

m. 112b-20; 184a-26

m. ol- 125b-18

mütefāvit *Ar.* birbirinden farklı, çeşitli.

m.+dür 125b-28; 194b-25

mütegayyir *Ar.* değişen, başkalaşan

m. 109a-10

m. ol- 134b-16; 157a-17, 20; 199a-25

mütehammil *Ar.* dayanıklı, dayanabilen

m. 145b-16

mütercim *Ar.* yazılı bir metni yazılı olduğu dilden başka bir dile aktaran, çevirmen

m. 143a-25; 144a-6; 146a-1; 166a-21; 181b-23; 200a-23

m.-i fakīr 181b-23

mütevassit *Ar.* ortalama

m. (ṭubbāk-ı m.) 176a-26

müvellid *Ar.* meydana getiren,
oluşturan

m.-i ḥayṣā 192b-27

-n-

na‘ām *Ar.* deve kuşu

n. 175b-23

nabız *Ar.* nabız

n. 153a-15; 180b-13

n.+da 125a-12

nāfi‘ *Ar.* yararlı, faydalı

n. 100b-9; 102a-13; 111a-20; 115b-26,
27; 125b-22; 132b-29; 138b-22; 152b-
22; 155b-17; 165b-7; 168b-10; 175a-
18; 175b-10; 181a-2; 191b-1

n.+dür 100b-6, 15; 101b-9, 19; 103a-
22; 104b-8, 14, 17; 105a-16; 105b-7,
17; 106b-2, 4; 107b-8; 108b-20; 110a-
27; 110b-24; 112a-25; 113a-22; 113b-
4, 24; 115a-5, 8; 115b-26; 119b-4, 14;
119b-20; 120a-4; 126b-9; 127b-6;
128b-16; 130a-19; 131b-11; 132a-14;
132b-29; 133a-9, 10, 11, 12; 134a-4;
134b-5, 6, 17; 134b-17; 140a-7; 147b-
23; 148a-22; 150b-1; 151a-21, 28;
151a-26; 152b-10; 155b-17; 156a-19;
156b-8, 24; 157b-12, 13; 158b-17;
159b-8; 162a-22; 162b-8; 163b-14, 15;
166b-21; 167b-15; 169b-7; 170a-10;
170b-18; 172a-7, 8; 172a-22; 172b-21;
173b-27; 175a-26; 176a-18; 177a-8;
179b-26, 29; 180b-23, 28; 181a-2;
181b-9, 27; 184b-23, 27, 29; 185a-3;
187a-13, 15; 189b-13; 192a-26; 194a-
14; 196b-9, 10; 199b-2; 200a-4, 12, 14

n.+lerdür 180b-21

n. ol- 103a-26; 104b-20; 108a-8; 117b-
20; 124a-20; 125b-15; 127a-1; 130a-5;
131a-19; 132a-20; 139b-4; 140b-14;
147b-6; 148a-16; 149b-6; 173a-8;

180b-28; 184a-11; 196b-22; 197a-7;
200a-13

nāfir *Ar.* (Mısır lehçesi) hasır otu, su
kamışı

n. 142b-28

nāhiye *Ar.* bölge, civar

n.+den 176b-27

n.+lerinde 129b-11

n.+lerinde 181b-15; 117b-29; 158a-24

n.+sinde 119b-6

naḥl *Ar.* bal arısı

n. 103b-26

naḥl *Ar.* hurma ağacı

n.+i (ḳalbū’n-naḥli) 151a-18

nāhoş *Far.* hoş olmayan

n. 133b-28

nākiş *Ar.* eksik, tam olmayan

n.+dur 101a-10

n. 106a-12

naḳışlu *Ar. +T.* nakışlı

n. 135b-8

nāḳız *Ar.* bozma, kırma, çözme

n. 150a-4

naḳī *Ar.* bol su, su ile ıslanmış

n.+yi 158b-28

naḳil *Ar.* nakil

n. 115b-28; 166a-1; 178b-13; 183a-25;
192a-14

n.+i (naḳli) 144a-7

naḳş *Ar.* resim, suret

n. 111a-16

n. olın- 111a-15; 135b-8

n.+ı 111a-16

na'iband *Far.* at vb. hayvanlara nal takan kimse

n.+lar 177a-2

nām *Far.* ad, ün, san

n. 106a-16; 111b-8; 123a-8; 127a-7; 133b-14; 134b-10; 139b-6; 145a-14; 146b-26; 148b-24; 158b-6; 161a-22; 176b-2, 19; 179a-7; 184a-12; 185a-24; 192a-13

n.+ı 161a-24

namāz *Far.* namaz

n. kı1- 154b-26

na'nā *Ar.* nane

n. 108a-7; 108b-5; 114b-13; 147b-1; 149b-5; 196a-25

n. (yabānī n.) 108b-2

n. yaprağı 106b-19

n.+dan it- 106b-3

n.+ile ol- 194b-18

n.+sın (yabān n.) 163b-17

nānḥuvāh *Far.* anason

n.-ı hindī 158a-14

n.+a 103b-5

nāpāk *Far.* kirli, pis

n. 154b-24

nār I *Far.* nar meyvesi veya ağacı

n. 171a-1

n.-ı fārisī 113b-13; 121b-18; 130a-5; 189b-24

n.-ı müşk 109b-21

nār II ateş, od

n. 162b-14

nārenc *Far.* 1. Turunç, 2. Portakal

n. 127b-13, 20

nārencī *Far.+Ar.* turuncu

n. 172b-12

nāriyyet *Ar.* ateşlilik

n. 185a-11

nās *Ar.* insanlar, halk, topluluk

n. 113b-1

n. (beyne'n-n.) 111b-5; 166a-18

n. ('āmme-yi n.) 108a-24

n. ('avāmmü'n-n.) 140b-29

n. beyni 159b-23

n.+da (elsine-yi n.) 159a-5

n.+da (isti' māl-i n.) 110a-11

nāşır *Ar.* bk. nāşūr; nasır

n.+lara 195b-19

nāşırlan- *Ar.+T.* bk. nāşūrlan-; nasırlanmak

n.-lanmış 195b-16

nāşūr *Ar.* bk. nāşır; nasır

n. 132b-17; 154a-21

nāşūrlan- *Ar.+T.* bk. nāşırlan-; nasırlanmak

n.-mış 124b-13; 136b-15; 137a-22

naṭrūn *Ar.* güherçile, boraks

n. 101b-29; 138a-23; 138b-13; 189b-9; 195a-17; 195b-9

naṭūl *Ar.* sıcak kompres, pansuman

n. 102a-20; 162a-25

n. it- 121b-8

nazar *Ar.* bakış, nazar

n. 102b-29; 106a-17; 106b-26; 123a-9;
144a-3, 6; 146a-2; 162a-21; 170a-17;
180a-16; 188a-17

n. eyle- 188a-10; 188a-16

n. olun- 188a-5

naẓar otı *Ar. +T.* üzerlik

n. 146a-27

naẓc *Ar.* olgun, olma

n. bul- 130b-16; 140b-18

n. it- 130b-15

n.+a ihtiyāc ol- 130b-14

nāzik *Far.* kibar, nazik

n.+dür 134b-1

naẓīr *Ar.* benzer

n.+i 130b-20

ne ne

n. 110b-3; 111b-6; 117a-22; 132b-28;
138a-13; 159a-13; 165b-13; 172b-10;
180b-26; 184b-5; 191b-21

n. (her n. ise) 198a-1

n. (her n. ki) 125a-21

n. (her n. zamānda) 156b-21

n. deñlü 100b-25; 132b-6; 150a-1;
150b-12, 26; 162b-16; 167b-18

n. kadar 100b-26; 102b-7; 141a-10;
173a-16

n. miqdār 138a-13; 159a-11; 164b-25

n. şekilde 111b-6

n. var ise 120b-23; 123a-28; 165b-2

n.+den 167b-9

n.+si var ise 165b-5

n.+ye 155b-17; 181a-2

ne ol- 156a-21

ne / ne bağlama edatı

n. 101a-14; 120b-1, 2; 129a-7; 174b-1,
2

nebāt *Ar.* nebat, bitki

n. 101b-23; 103b-15; 104b-21; 105a-7;
105b-28; 111b-5; 111b-11; 115a-14;
115b-17; 115b-19; 115b-28; 116a-6,
29; 119b-6; 122b-16, 17, 20, 21; 124b-
1, 10; 127a-1; 128a-19; 128a-20; 129b-
15; 133b-23; 134a-11; 135a-13; 135a-
14; 135a-17; 135a-27; 135b-1; 137a-
10; 137b-23; 141b-14; 143a-8; 145a-5;
146a-10; 148b-2; 151b-15; 153a-24;
153a-26; 154b-29; 161a-18; 164b-8;
171a-9; 171a-11, 17, 18; 172b-7; 174b-
17, 21; 175a-5; 176a-5; 177b-16; 177b-
19; 180a-6; 180b-26, 27, 28; 184a-14;
187a-5; 188a-21; 189a-25; 192a-20;
192b-2; 192b-6; 193b-28; 194a-9

n. -ı eşyeb 105b-28

n. şuyı 136b-24; 140b-8

n. şekeri 114b-2; 122a-17; 148b-2;
158a-18

n.+a 115a-22; 115b-20; 127a-4; 127b-
25; 128b-26; 135a-28; 142b-27; 143a-
28; 146b-1; 146b-3; 148b-14

n.+da 102a-28; 103a-12; 148a-23

n.+dan 104b-18; 111b-15; 128b-29;
129b-4; 142b-27; 143a-5, 6; 146a-11;
148a-25; 175a-15

n.+dandur 127b-25

n.+dur 100b-10; 105b-29; 112a-5;
113a-8; 115a-11; 116a-2; 116a-4;
117b-11; 126b-26; 127a-3; 127a-10;
130b-24; 135a-16; 135a-18; 135b-17;
141b-15, 16; 142b-26; 145a-3; 148a-
24; 151b-7, 26; 152a-2; 156a-12; 161b-
3; 165b-16; 171a-2, 4; 171b-13; 175a-
5, 6; 176a-2; 179b-13; 179b-14; 180b-
28; 192b-2; 193a-16; 193b-16

n.+ı 102a-24; 103a-13, 14; 103b-2, 7;
112a-12; 118a-1; 121b-4; 122b-14;
124b-21; 125b-4; 129a-25; 135a-29;
137b-2; 143a-13; 144a-3; 146a-16;
146b-25; 152a-25; 154b-7; 160a-27;
161b-4; 164b-28; 165b-24; 166a-17;
170b-8; 171a-8; 171b-1; 172b-2, 10;
174a-29; 174b-4; 175b-17; 178b-27;
179b-14; 179b-18; 180a-12; 186a-21;
188a-23

n.+ına 118a-1; 140a-9; 148a-24; 151b-
7; 176b-3; 180b-26; 194a-1

n.+ında 107b-11

n.+ından 171b-19

n.+ını 115b-22; 146a-15; 152b-29;
153a-1, 22; 156b-8; 166a-13

n.+ınuñ 103b-6; 115a-21; 116a-8;
118a-22; 119b-7; 125b-3; 128a-22;
128a-22; 129b-1; 145a-7; 146a-2;
146a-12; 146a-19; 164b-27; 167b-23;
171b-4; 175b-2; 179b-15; 180a-26;
184a-14, 18; 186b-15; 188a-24; 192a-
20

n.+lar 147a-3; 172a-12

n.+lardan 127b-26

n.+lardandır 115b-19; 128a-2

n.+lardur 135b-2

n.+uñ 118a-21; 118b-13; 121a-24;
128a-17; 128b-27; 130a-21; 131a-8;
132a-1; 135a-11; 135a-19; 135a-27;
135b-19; 143a-2; 143a-7, 16; 146b-9,
21, 23; 151b-12; 151b-29; 152a-2;
152a-5; 153a-25; 154a-9, 23; 156a-22;
160b-18; 161b-2; 164b-10; 166a-2, 11,
15; 167b-23; 170b-24; 171a-15; 175b-
1; 175b-3; 176b-4; 178a-3; 179b-22;
180a-24; 180b-25, 29; 181a-1

nebātāt *Ar.* bitkiler

n. 121b-3; 193a-19

n.+dan 198a-2

n.+dandır 103a-28

nebatī *Ar.* bitkisel

n. 119b-6; 151b-26

n. (kürrās-ı n.) 112a-27

n.+de (lisān-ı n.) 145a-1; 160b-4

n.+dür (mürrī-yi n.) 107b-21

n.+si (ism-i n.) 121a-23

n.+si 112a-14

nebtīyye *Ar.* boz bakkal kuşunun sarı
alacalı olan türü

n. 111a-17

neces *Ar.* dışkı, pislik

n.+e 158b-27

necis *Ar.* pis, murdar, dışkı

n.+i 119a-14; 124a-2

n.+idür 161a-23

n.+inden 124a-3; 124a-8; 124a-9

n.+ini 124a-6

nef *Ar.* menfaat, çıkar

n. 127b-20; 139a-1; 181b-12; 183a-13;
189b-16, 26; 195a-13

n. bul- 150b-23

n. eyle- 100b-20, 21; 101a-5, 7; 101b-
27, 28; 102a-1, 2, 12, 17, 18, 20; 102b-
19; 103a-4; 104a-26; 104b-1, 21; 105b-
10, 23; 106a-7; 107a-8, 11, 13, 25;
107b-6; 108a-5, 7, 10, 21; 109a-10, 13;
109b-1, 19; 111a-2, 5, 9; 111b-18, 20;
112a-2; 112b-3, 5, 7, 9; 113a-5, 15, 16,
19, 25; 113b-14, 15, 18; 114b-9, 17;
116a-9, 10; 117a-13, 15; 117b-10, 25;
119a-10, 16, 18, 22; 119b-11, 12, 25,
29; 120a-1, 9; 121b-20; 122a-2, 6, 7;
123a-19, 22; 123b-2, 5, 27; 124a-7;
125b-24; 126a-12, 17, 18; 126b-12, 24;
127a-28; 127b-12, 19; 128b-4, 21, 24;

129a-10, 13, 15; 129b-24, 27; 130a-3, 6, 8, 10, 12, 13; 131b-6, 8, 10, 15; 132a-8, 11, 13, 25; 132b-18, 24, 25; 133a-7, 12, 18, 23, 27; 134a-3; 134b-13; 136a-27, 28, 29; 136b-1, 19, 20; 137a-2, 4; 137b-22; 138b-9, 11, 19; 139a-3; 140a-17, 19, 27; 140b-6, 18, 20, 22, 23, 24; 141a-5, 7, 9, 26; 141b-7, 13, 21, 24; 142a-9, 14, 19, 21, 28; 143a-17, 18; 143b-4, 13, 14; 144b-6, 7, 9, 19, 21, 23, 25, 26, 27; 146b-20, 26; 147a-1, 25; 148a-3, 5, 9; 149a-1; 151a-16, 29; 152a-14; 152b-2, 6, 8, 9, 18, 19, 21, 28; 153a-9, 23; 154a-23; 154b-2, 19; 155a-23, 27; 156a-3; 156b-15, 19, 26; 157a-5; 157b-4; 158b-18, 19, 20; 159b-5; 160a-1, 2, 10, 14; 160b-28; 161b-28; 162a-11, 26, 29; 162b-3, 7, 20, 22, 25; 163a-1; 163b-9; 164a-26; 164b-21; 165a-8, 14, 25; 165b-23; 167b-3; 168b-17, 20; 169a-3, 7, 20, 28; 170a-11; 170b-10; 171b-27, 28; 172a-2; 172b-20; 173a-3, 5, 9, 18, 19, 21; 174a-3, 7, 9, 19; 174b-9; 175a-13; 177b-4, 14, 15, 28; 178a-1, 8; 181a-7, 21, 25; 181b-1, 2; 182b-12, 21; 183a-8; 184b-8, 22; 185b-7; 187a-20, 26, 27; 187b-9; 188a-7, 12, 19; 188b-6, 20; 189b-27; 190a-20, 27, 28; 190b-4, 15, 17; 191b-3; 192a-1, 27; 193a-17; 194a-13, 20; 194b-1, 6, 14; 195a-12, 14, 15, 16, 17, 20, 28; 195b-7, 8; 196a-6, 19, 20, 24; 196b-4, 22; 197a-19, 20; 197b-17, 24; 198a-24; 198b-16, 19, 22, 26, 27; 199a-6; 199b-2

n. -i maḥẓ 196b-25

n. it- 100b-22; 101b-6; 102b-22; 104a-27; 104b-25; 105a-5; 105b-4, 24; 106a-22; 107a-9, 12; 107b-2, 7; 108a-2; 108b-10, 15; 109a-14, 19; 109b-8; 110a-2, 5, 22; 111a-25; 111b-19, 27, 28; 112a-3, 19, 24; 112b-18; 113a-2, 3, 19, 21, 24, 26; 113b-17, 24, 25; 114a-17; 114b-11, 12, 15, 28; 115a-17; 116a-13; 117b-7, 23; 118b-6, 7, 10; 119a-5, 7; 119b-10, 17, 20; 120a-13; 121a-17;

121b-9, 16; 122a-8, 28; 122b-6, 15, 22; 123a-1, 27; 123b-5, 25; 124a-1, 26, 28; 124b-29; 125a-15, 16, 18, 20, 28; 125b-6, 9, 11, 19, 20; 126a-8, 14; 127a-25, 27; 128b-1, 8; 129a-2, 9, 21; 129b-19, 27; 130a-18; 131b-11; 132b-11; 134a-14, 16; 134b-11; 135a-3, 6, 7, 24; 135b-23, 25; 136a-18; 136b-15, 16, 19, 27; 137b-8, 9; 139b-5; 140a-22, 23, 28; 141a-28, 29; 141b-9, 10, 23; 142a-4, 5; 142b-16; 143a-14; 144b-8, 11, 17; 146a-23; 147a-4, 5, 27, 29; 147b-5, 25; 148a-6, 17, 18; 148b-18; 149a-8; 150b-25; 151a-17; 152a-11, 22; 152b-12, 16, 25; 153a-14; 153b-8; 154a-20, 27; 154b-10; 155b-7, 8, 9; 156b-13; 157b-13, 18; 158a-9; 158b-23; 159a-2, 12, 15, 18; 159b-16, 27, 28; 160a-2, 3, 5, 7; 160b-11, 15, 29; 162a-18; 163a-10; 163b-11; 164a-7, 25; 164b-26; 165a-10; 166b-16; 167a-2, 6, 19; 167b-5; 168a-5, 6, 7, 9, 14; 168b-14, 17, 21; 169a-25, 26; 169b-16, 17; 170a-6, 26; 170b-11, 16, 26; 171b-22, 23, 24; 172a-12, 16, 21, 24; 172b-19; 173a-10, 12, 15, 20; 173b-24; 174a-20, 21, 23; 174b-8, 11; 177a-14, 15, 23, 24; 177b-2, 24, 25, 26; 178a-3, 29; 178b-1, 11, 21; 179b-26; 180a-2, 8; 180b-6; 181a-18, 19, 20, 29; 181b-3, 12, 14; 182b-17; 183a-11, 14; 183b-17, 26, 29; 184b-8, 15, 25; 185b-9, 26; 186b-3, 5, 17; 187b-16, 27; 188b-14, 17, 23; 189a-19; 189b-2, 28; 190a-2, 18; 191b-22, 26, 29; 192a-26, 29; 192b-11, 13; 193a-28; 193b-27; 194a-16, 21; 194b-2, 10, 15; 195a-22; 195b-1, 27; 196a-6, 22; 196b-6, 7, 21; 197a-21, 22; 197b-1; 198a-8, 17; 198b-24; 199a-1, 2, 3, 4; 200a-17, 19

n. ol- 148a-7

n. vir- 139a-25; 178a-20

n.+de 149a-15

n.+i 100b-23; 108b-17; 113a-25, 26;
117b-24; 121b-25; 131b-8, 23; 140a-1;
141a-26; 159a-4; 159b-7; 161a-2;
162a-8; 166b-6; 171a-27; 175a-3;
181b-20; 183b-11; 192b-14; 193b-10;
195b-11, 20; 195b-25; 197a-23, 26;
200a-11

nefes *Ar.* soluk, nefes

n. (zîk-i n.) 184b-12; 185b-26

n. al- 114a-24; 123b-3; 140a-18; 142a-
8; 147b-22; 167a-9; 172a-23; 172b-19;
173a-8; 174a-2; 177b-29; 180b-13;
187a-12; 189b-2; 195a-27; 199a-3

n. ırlığı 103b-17; 137a-2; 162a-14;
172a-23

n.+inde 163b-2; 167b-9

n.+ün kuvveti 158a-7

neffâh *Ar.* kokusu çok

n.+dur 192b-27

nefl *Ar.* şişkinlik, şişirmek

n.+i 176a-19

nefs *Ar.* insanın yeme içme vb.
ihtiyaçlarının tümü

n. 118a-5, 181b-26

n.+e 114a-28, 118a-27, 124b-24,
137b-5, 158a-6, 167a-12, 186b-8,
186b-9

n.+i 114a-26, 127b-6

n.+inde 124a-16, 130a-14, 176b-14,
199b-10

n.+ini 149b-8

n.+ün 200a-9

neft *Far.* çoğunlukla boyacılıkta
kullanılan bir tür mineral yağ

n. 173b-13

nehc *Ar.* ihtiyacı giderme

n.+i 176a-19

nem *Far.* nem, ıslaklık

n.+i 170a-22

nemkules *Yun.* göz sürmesinin
külhanda yapılan cinsi

n. 120b-1, 12

nemle *Ar.* kızıl şiş ve çıbanlar, safravi
şişler

n. 103b-9; 105b-10; 144b-16; 171b-21,
26; 180a-1; 182b-16; 189b-22; 192a-
28; 198b-13

nerede nerede

n. (her n.) 130b-10

nesne nesne

n. 100b-2; 101a-2; 102a-2; 105b-1;
106b-14; 107a-4; 107b-24; 110a-3;
110a-8; 115b-16; 117a-22; 118b-3;
119a-26; 119b-1; 120a-3; 120b-23;
123b-16; 124a-8; 124b-19; 125a-26;
127a-18; 134b-14; 136a-1; 136a-2;
137b-1; 138b-24; 139a-18; 140b-5;
143b-9; 145b-26; 146a-19; 148a-27;
149a-12; 153b-5; 153b-17; 154a-5;
154a-20; 154a-24; 156b-25; 159a-10;
161b-20; 162a-10; 162a-11; 162b-1;
163b-2; 165a-15; 166a-4; 168a-29;
169b-20; 170b-18; 171a-16; 171b-9;
182b-5; 182b-29; 183a-11; 183b-1;
184b-13; 186b-6; 186b-12; 189a-14;
195a-11; 195b-23; 197b-21; 198a-23;
198b-20; 199a-21

n.+den 110a-15; 167b-10; 167b-10;
185a-20

n.+dür 104a-4; 110b-13; 129a-20;
129a-25; 144a-15; 161a-21; 169b-15;
185a-9

n.+i 128a-26; 128b-9; 149b-12; 152b-
10; 165b-1; 195b-4

n.+ler 101b-5; 105b-6; 106b-13; 107b-24; 108b-4; 109a-6; 114a-26; 116b-12; 118b-18; 119a-3; 119a-4; 119a-4; 119b-11; 123a-12; 123b-18; 128a-12; 129a-18; 136a-12; 145b-13; 145b-24; 145b-25; 149b-6; 160a-24; 161a-16; 163b-1; 165a-1; 165a-7; 167a-4; 171a-11; 171a-13; 171a-14; 176b-11; 177b-10; 178b-7; 182a-11; 183a-23; 183a-23; 187a-1; 196b-22; 199b-5

n.+lerden 106a-25; 107b-21; 121a-3; 122a-9; 137b-15; 139a-8; 150b-15; 154b-24; 182b-16; 199b-1

n.+lerdendir 103a-24

n.+lerdür 165a-3

n.+lere 103a-26; 114b-20; 121b-15; 123a-11; 125b-19; 134a-14; 170a-2; 172a-9; 180b-28; 188a-23; 188b-18; 194a-18; 200a-14

n.+leri 125b-13; 149a-8; 164b-8; 171a-9; 184b-9; 184b-17; 184b-24; 185a-24; 192a-9; 193a-21; 197a-14

n.+leridür 129a-5

n.+lerin 131b-9

n.+lerün 129a-5; 194b-29

n.+nün 110a-10; 110a-11

n.+si 118b-24; 135b-1; 143a-4; 145b-11; 171a-5; 174b-20; 197b-22

n.+sini 158a-5

n.+ye 114b-18; 122a-11; 128a-26; 129b-22; 129b-23; 132b-29; 135b-19; 135b-21; 150a-15; 152a-8; 154b-12; 169a-26; 190b-24; 191b-21

n.+yi 101b-21, 128a-26, 128b-9, 149b-12, 152b-10, 165b-1, 195b-4

nesteren *Far.* yaban gülü

n. 135a-12

neşâ *Ar.* neşe, sevinç

n. 186b-9

neşter *Far.* metinde akrebin zehirli iğnesi için kullanılmış

n.+i 161a-29

nerm-âhen *Far.* yumuşak demir

n. 163b-26

nev *Ar.* cins, tür, sınıf

n.+ün fi'li ve te'siri 105b-20

nevâhî *Ar.* nahiye, bucak

n.+sinde 176a-21

nev'an *Ar.* cins ve tür bakımından; çeşit olarak

n. 135a-9

nevâşîr *Ar.* bir tür çıban, hemoroid delikleri, yara akıntılarının delikleri, fistüller

n. 136a-17; 159b-28; 182b-22

nevbet *Ar.* nöbet

n. 123b-2; 129b-21; 152b-16; 168b-9; 196b-12

n.+inden (sıtma n.) 122b-28

nevrûz *Far.* nevrûz, eski takvime göre yılın ilk günü

n.+dur 117b-8

nezle *Ar.* nezle

n. in- 140b-22

n.+lere 122b-15; 127b-5; 159b-8; 160a-1; 166b-21; 169a-2

n.+leri 106a-7; 194a-7

n.+lerine 152b-28

n.+si ol- 174a-7

n.+ye 160a-3; 189b-1

nısf *Ar.* bir şeyin yarısı, yarım

n. cüz'ü 142a-10, 15

n. dāniḳ 185b-13

n. dirhem 115a-17; 116b-4; 126b-14;
128b-3; 140b-27; 155b-10; 160b-1;
183b-1; 185b-24

n. miḳdarı 128a-5

n. mişḳāl 129b-21; 132a-22; 142a-12;
154b-15; 157b-15; 161b-25

n. raṭıl 143b-17; 148a-13; 149a-5;
158a-18

n. vezin 121a-20; 125b-11; 132a-28;
136a-9; 154a-29; 154b-1; 159a-4;
184a-5; 185a-2, 4; 186a-7; 197b-8

n. vuḳıyye 157b-16

n. yağ 103a-3

niçe nice

n. 106a-18

n. ıslāḥ it- 130a-14

n. kerre 112b-16; 140b-21; 142a-3;
172a-17; 193b-11, 13

n. zamān 109a-16; 133a-26; 160b-25;
183b-25; 190b-3

nihāyet *Ar.* son, nihayet

n. 125b-28; 135b-3

n. bul- 158b-2; 171b-16; 172a-11

n.+ine iriş- 171a-5

niḳris *Ar.* bk. niḳrīs; damla hastalığı,
nikris

n. 146a-23

n.+den ol- 198a-13

n.+e 152b-5

niḳrīs *Ar.* bk. niḳris; damla hastalığı,
nikris

n. 102a-19; 115b-25; 123b-9; 158b-17;
162b-2; 169b-16; 174a-9; 181b-11;
191b-29

n. ağrısı 111a-7

n. ol- 196b-24

n.+e 198b-16

n.+e nef' eyle- 130a-6

n.+i 137a-5

nīl (?) Afrika'daki en büyük nehrin adı

n. 109a-17

n.+i (verel-i n.) 119a-12

n.+inde (mısır n.) 119a-11

nīmberīšt *Ar.* rafadan yumurta

n. 131a-15

nī' metullāh *Ar.* Nimetullah sözlüğü

n.+da (luğat-ı n.) 125a-6

nisbet *Ar.* karşılaştırılan iki şey
arasındaki oran

n. 114a-1; 176b-21

n.+le 162b-15

nişān *Far.* işaret, iz, belirti

n.+ı (hātır-n.) 111b-9

n.+lara 162a-1, 2

n.+lara sür- 126a-12; 170a-6; 178a-9

n.+lara ur- 117b-25; 131a-17; 198b-17

n.+ları 160a-12; 162b-21; 182b-9;
198a-11

n.+ları gider- 104b-13; 113b-10; 133a-
1; 162a-3; 185b-3

n.+ların gider- 110b-23; 152b-14

nişāsta *Far.* nişasta

n. 114b-13; 145b-11

n.+dan 122a-11

n.+dur 125b-14

n.+ya 107b-20

nitekim nitekim

n. 102b-10; 105a-23; 108b-16; 113a-28; 123b-20; 127b-21; 150b-8; 155b-15; 169a-11; 173b-9; 176a-25; 176b-21; 181b-27, 29; 188a-29; 188b-4; 194b-28; 196a-14; 200a-13, 26

noḥud *Far.* nohut

n. 131b-24; 143b-21; 161a-5

n. (delüce n.) 161a-3

n. unı 107a-27

n.+ı (beg n.) 164a-29; 164b-1

noḫṣān *Ar.* eksik olma, var olmama

n. 117a-11

nokṭa *Ar.* nokta

n.+lar 110b-23; 200a-8

n.+lara 122a-14; 170a-4

n.+ları 131a-17; 134b-7; 145a-18; 154b-21; 180a-29; 186a-9

nokṭalu *Ar. +T.* noktalı

n. 131b-1

n.+dur 134a-8; 141a-23

nūr *Ar.* ışık, aydınlık, nur

n.+ın 121a-16; 139b-1

n.+ın (göz n.) 130a-7; 196b-12

n.+ına (göz n.) 152a-13

n.+ını (göz n.) 180a-1; 191a-28

nūrlandır- *Ar. +T.* nurlandırmak

n.-maḫ içün 191a-18

nūṣ *Ar.* içme eylemi

n. it- 192b-25

nūfesa *Ar.* yeni doğum yapmış kadın, loḡusa

n. 184a-10

nūfūz *Ar.* içe geçme, işleme

n. it- 150b-11; 180a-20

nūzūl *Ar.* konaklama, bir yere gelme

n. it- 178b-13, 15

-o-

o o işaret / şahıs zamiri; bk. ol

o. 189a-8

o.+dur 180a-15

o.+ña 120b-1

oḡlak oḡlak

o. 142b-5

o.+lar 147b-3, 162b-19

oḡlan 1. kız veya erkek çocuk, 2. anne karnındaki çocuk

o. 140b-20; 147b-10; 152a-5; 184b-16; 195a-27; 196b-17

o. eşi 184b-16; 186b-24; 198a-15

o. şöni 115b-14; 140b-25; 152a-5; 174b-12; 196b-5

o.+a (küçük o.) 116a-18

o.+a (ufaḫ o.) 178a-19

o.+cık 173a-18

o.+cık sidügi 140a-24

o.+cıklar 103b-14; 169b-15

o.+cıklara 199a-15

o.+cıklara it- 174a-15

o.+cıklarda ol- 133a-19; 195b-19

o.+cıkları 114b-22; 121b-11; 122a-27; 140b-24

o.+cıklarun 171b-27; 193b-22

o.+cıklarun ağızları 194a-29

o.+cıklarun başları 132b-26

o.+cıklarun elleri 147a-25

o.+dan sonra 115b-14

o.+1 (karında o. katl it-) 129b-26; 173a-15

o.+1 (karından o. düşür-) 142b-21; 143b-12

o.+1 (karından o. indür-) 132a-23

o.+1 (öl- o. çıkar-) 115b-14

o.+1 (ölü o. düşür-) 128a-6

o.+1 169b-12; 174b-12; 184b-10

o.+1 aşağı çek- 112b-27

o.+1 aşağı indür- 107a-9

o.+1 aşağı sıyrıl- 112a-24

o.+1 çıkar- 115b-14; 132a-12; 147a-18; 160a-14; 175a-12

o.+1 düşür- 143b-4; 159a-7; 166b-15; 173a-26

o.+1 hıfz it- 168a-19

o.+1 taşra çek- 106a-9

o.+ın (karında o. indür-) 130a-9

o.+ın (karında o. katl it-) 154a-28

o.+ına (karında o. zarar it-) 158b-16

o.+ını (karında o. katl eyle-) 153b-11

oğul oğul

o.+larınun 188a-13

oğur et beni

o.+dan 120a-11; 189b-23; 194a-26

ok ok

o. 176b-11; 180b-11

oku- okumak

o.-salar 115b-28

ol işaret / şahıs zamiri; bk. o

o. 101b-12; 103b-28; 104b-20; 106b-27; 108a-18; 109a-8; 109b-21, 25; 111a-11; 111b-8, 10; 112a-7; 113a-1, 13; 113b-18; 115a-25; 116b-8; 117b-9; 118a-15; 119a-26; 119b-13; 120a-4; 121a-9, 29; 123a-24, 27; 123b-5; 124b-20; 125a-11, 12; 126a-20; 126b-21; 127a-8; 129a-22, 25; 129b-18; 130a-29; 130b-6, 25; 131b-27; 132a-17; 132b-10, 29; 133a-29; 133b-3; 135a-29; 135b-23; 136b-2; 137a-7; 137b-1; 138a-5, 13, 16, 20, 21; 139b-25; 141a-6, 10; 141b-12; 142a-15; 142b-27; 143a-9; 143b-7, 13; 144b-12; 145a-23; 146b-22; 147a-20, 23; 148a-10, 21, 22; 148b-13; 149a-22, 24; 149b-18; 150a-17; 151b-9; 152a-8, 17; 153b-5; 154a-9, 12, 14; 154b-8, 16, 25, 26; 155a-25; 156a-21; 156b-21, 29; 157a-15, 23; 158a-1; 158b-3, 5; 159a-11, 13; 159b-29; 161a-1, 15, 18; 161b-23, 29; 162a-8, 27; 163b-15, 29; 164a-6, 8, 11; 166a-2, 14, 17; 166b-29; 167b-23; 168a-16; 170a-21; 170b-5; 171a-6; 173a-23, 27; 173b-1, 2, 4, 5, 6, 7, 13; 176b-20, 21; 177a-25; 177b-8, 17; 178a-4; 179a-19; 180a-18, 22, 23, 24; 180b-8, 23; 182b-5, 7; 183a-5; 184a-18, 21; 184b-20, 27; 185b-14, 20, 24; 186b-26; 187b-19; 188a-1, 24; 189a-6; 190a-10, 23, 24, 25, 26, 29; 191b-12, 21; 194a-19, 25; 195b-13; 197a-15, 18; 198a-7; 199b-21, 25; 200a-13, 15

o.+dur 101a-13; 102b-1, 8; 103a-19; 104a-8, 10; 104b-3; 106a-14; 106b-25; 107a-4, 6; 107b-11; 108b-18; 109b-24; 110a-20, 28; 113b-1; 114a-1, 10; 115b-23; 118a-23; 118b-28; 120a-27; 123a-

10; 124a-18; 129b-9; 130a-26; 131b-2, 3; 132a-1; 132b-7; 133b-26; 134b-1; 137b-19; 141a-19; 142a-29; 142b-4; 144a-13, 25; 147b-23; 148b-24; 150a-13, 22; 151a-20; 152a-28; 153b-3; 154a-15, 16; 158a-3; 158b-7; 160b-19; 162a-23; 163b-23; 165b-1; 166a-26; 167a-26; 168a-3; 168b-29; 169b-9, 10; 176b-9, 17, 25; 179a-21; 180a-14; 182b-15; 183a-2; 185a-18, 21; 186a-17; 188a-4, 25; 190b-13, 23; 191b-21; 198b-29; 199a-20

ol- olmak

o.-a (acı o.) 104a-12

o.-a (acılığı o.) 144a-28

o.-a (acılık o.) 104b-18

o.-a (açıcı o.) 104b-23

o.-a (ağaçlı o.) 169b-5

o.-a (ağır o.) 107a-5; 113b-2; 120b-11; 168a-3

o.-a (ağırlık o.) 129b-11

o.-a (ağız bozmağılığı o.) 154a-17

o.-a (alaca o.) 131b-1

o.-a (alınmış o.) 115b-24; 148b-25; 153b-4

o.-a (anun gibi o.) 161a-2

o.-a (āsān o.) 168a-19

o.-a (ayağları o.) 161a-27

o.-a (az o.) 101a-14; 111a-28; 153b-5; 162b-18

o.-a (bahārda olmuş o.) 104b-3

o.-a (ba' id o.) 148b-4

o.-a (bā' is o.) 129a-23

o.-a (bellü o.) 136a-26

o.-a (beyāz o.) 115a-26; 129b-10; 153b-3; 162a-23; 168a-4; 193b-13

o.-a (beyāzı o.) 186a-18

o.-a (bitlenmiş o.) 129b-13

o.-a (bitmiş o.) 158a-4

o.-a (boya o.) 133a-26; 142b-17; 195b-24

o.-a (bu o.) 161a-19

o.-a (buğdaydan o.) 157a-23

o.-a (buğārları o.) 143b-2

o.-a (bulmuş o.) 147b-27

o.-a (buruş o.) 191b-9

o.-a (cem^c o.) 162b-12

o.-a (cem^c olınmış o.) 190b-23

o.-a (cilā idici o.) 136b-11; 145b-26

o.-a (çenkār o.) 138a-18

o.-a (çerblü o.) 102b-9

o.-a (çıkılmış o.) 107b-19

o.-a (çok o.) 106b-9

o.-a (çürümüş o.) 114a-23

o.-a (dadsızlık o.) 160b-21

o.-a (dağı o.) 104a-6

o.-a (def^c o.) 158a-16; 188a-14

o.-a (delikleri o.) 183a-4

o.-a (devā o.) 105a-10; 110a-1; 121b-25; 122a-10; 125b-22; 149a-13; 165a-7; 192b-14

o.-a (devālardan o.) 158b-29; 165a-14; 175b-11

o.-a (dümdüz o.) 176b-9

o.-a (düz o.) 107a-5; 138a-6

o.-a (eksük o.) 168b-12

o.-a (ekşimiş o.) 138a-10

o.-a (emīn o.) 151a-1

o.-a (enār çekirdegi ile o.) 106b-19

o.-a (enfa^c o.) 149a-13

o.-a (eşer o.) 156a-21

o.-a (eski o.) 104a-15

o.-a (etlü o.) 153b-3

o.-a (eyü o.) 104a-18

o.-a (ezilmemiş o.) 129a-12

o.-a (fāsīd o.) 110a-7

o.-a (ğalebe itmiş o.) 109b-7

o.-a (gebe o.) 157a-6

o.-a (gelmiş o.) 129b-8

o.-a (getürilmiş o.) 108b-18; 129b-12;
185a-20

o.-a (gevşek o.) 134b-2

o.-a (gevşekrek o.) 166a-27

o.-a (gibi o.) 108b-27

o.-a (giç o.) 103a-26

o.-a (ḡafīf o.) 147b-4

o.-a (ḡalāş o.) 122b-29

o.-a (ḡalk olunmuş o.) 163b-24

o.-a (ḡām o.) 150a-3

o.-a (ḡamīr o.) 157a-27

o.-a (ḡāşıl o.) 114b-6; 144a-14;

o.-a (ḡāşıl olmuş o.) 180a-15

o.-a (ḡayvāndan o.) 142b-4

o.-a (ḡayvānlardan o.) 142a-29

o.-a (ḡıltılar o.) 167a-8

o.-a (ḡōş o.) 104a-12; 114a-12

o.-a (iḡtimālī o.) 194a-25

o.-a (iḡtiyāc o.) 134b-16

o.-a (iki üç ay o.) 163b-14

o.-a (incerek o.) 158b-9

o.-a (i^c tidāl üzere o.) 101a-13; 147b-
19

o.-a (iri o.) 107b-13; 110b-19

o.-a (iriligi o.) 110b-20

o.-a (ishāl idici o.) 154b-8

o.-a (ḡādīr o.) 142a-28

o.-a (ḡalīñ o.) 109b-24

o.-a (ḡalmış o.) 161a-9

o.-a (ḡanları az o.) 199a-14

o.-a (ḡavī o.) 103a-8; 105a-24, 25;
105b-16; 160a-6; 166b-1; 178b-18

o.-a (ḡavīrek o.) 189b-7

o.-a (keskin o.) 182b-22; 186a-19;
198b-5

o.-a (ḡivāma getürilmiş o.) 160a-24

o.-a (ḡızıl o.) 147b-23; 152b-9; 179a-
28; 186a-17; 193a-9

o.-a (ḡolay o.) 106b-1

o.-a (ḡorḡar o.) 146b-29

o.-a (ḡoyu o.) 105b-27; 132a-18; 191a-
19

o.-a (ḡoyulığı o.) 176b-11

o.-a (ḡōki o.) 180a-7

o.-a (ḡöpügi o.) 144a-26

o.-a (ḡör o.) 188a-17

o.-a (ḡurumuş o.) 148b-21

o.-a (leḡāfetli o.) 165a-17

o.-a (leḡzīz o.) 171a-15

o.-a (māni^c o.) 102b-23, 29; 103b-13;
106a-8; 125b-18; 172a-18; 189b-16;
194b-21

o.-a (mā'īl o.) 114a-11; 176b-10;
179a-21; 199a-13; 199a-24

o.-a (mā'īlrek o.) 114a-14

o.-a (ma' lūm o.) 110a-16; 143a-20;
146a-17; 157b-29; 166a-18; 170b-21,
29

o.-a (marażı o.) 167a-9

o.-a (maşrū' o.) 173b-29

o.-a (merhem o.) 142a-16

o.-a (mişkāl o.) 142a-12

o.-a (mizācdan o.) 198b-29

o.-a (muḥaffef o.) 166a-23

o.-a (muḥkem o.) 105b-27; 150a-22;
162b-18

o.-a (muḥtāc o.) 165a-14; 199b-23

o.-a (mu' tedil o.) 120b-1

o.-a (muvāfiḳ o.) 101b-7; 107a-12;
109b-8; 123b-5; 126a-10; 140a-22;
171b-22; 185b-6; 190a-18

o.-a (müherrā o.) 159b-11

o.-a (müreккеb o.) 142b-18

o.-a (nāfi' o.) 103a-26; 127a-1; 131a-
19; 139b-4; 140b-14; 147b-6; 148a-
16; 173a-8; 197a-7

o.-a (‘ aselden o.) 102b-1

o.-a (‘ ilāclarından o.) 114b-14

o.-a (olmuş o.) 108a-9

o.-a (otlar ile o.) 106b-18

o.-a (otlu o.) 147b-23

o.-a (örtüsü o.) 120b-2

o.-a (pāk o.) 102b-10; 120b-14; 149a-
27

o.-a (pişmiş o.) 126b-23

o.-a (pişürilmiş o.) 156b-7

o.-a (raṭb o.) 105a-2; 188b-3

o.-a (raṭıl o.) 157b-6

o.-a (rāyiḥası gibi o.) 166b-11

o.-a (rāyiḥası o.) 185a-22

o.-a (renk o.) 183a-5

o.-a (renklü o.) 131b-2

o.-a (şāfi o.) 109b-24; 137b-19

o.-a (şafrādan o.) 177b-24

o.-a (şağ o.) 116b-19

o.-a (sākin o.) 163a-5; 164a-17

o.-a (sāniyede o.) 107b-15

o.-a (şarı o.) 131b-3

o.-a (şarullığı o.) 144a-27

o.-a (şaykallu o.) 110a-5

o.-a (semirmiş o.) 123b-13

o.-a (semiz o.) 109b-6; 110a-29

o.-a (sirke ile o.) 158a-19

o.-a (sirke olmuş o.) 199a-21

o.-a (sirkelü o.) 112a-23

o.-a (siyāh cızıcıklar o.) 134b-3

o.-a (siyāh o.) 158b-8; 176b-18; 183a-
3

o.-a (şovuk o.) 120b-2

o.-a (şovuḳdan o.) 192b-12

o.-a (sühulet üzere o.) 146a-22

o.-a (şarāb o.) 102a-16

o.-a (şarābdan olmuş o.) 199a-22

o.-a (şerbet o.) 159a-1

o.-a (şifā o.) 134a-16; 140a-11; 140b-
12; 172a-25; 174b-26

o.-a (tamām olmuş o.) 124b-28

- o.-a (tāze o.) 103b-7; 114a-11; 114a-2
o.-a (tīz o.) 117b-24; 135b-4
o.-a (tūtyā gibi o.) 138b-15
o.-a (tatlu o.) 132b-8; 151a-20
o.-a (tatlılık o.) 104a-9
o.-a (ṭayyib o.) 131a-8
o.-a (yağ o.) 103a-3
o.-a (yağlı o.) 152a-29
o.-a (yaldurar o.) 173b-14; 182b-9
o.-a (yanar o.) 119a-25; 189a-10
o.-a (yaramaz o.) 150b-2
o.-a (yinilmemiş o.) 176b-10, 25
o.-a (yirlerde o.) 141a-20
o.-a (yumuşak o.) 110b-19
o.-a (yunmış o.) 107b-19
o.-a (yunmış o.) 108a-8
o.-a (ẓāhir o.) 120b-14
o.-a (ẓamḡlanmış o.) 118a-25
o.-a (ẓa' if o.) 150b-28; 199a-10
o.-a (ẓa' iflīgı o.) 113a-26
o.-a (zā'il o.) 149b-3; 190a-24
o.-a (ẓarūret o.) 130a-17
o.-a (ziyāde o.) 100b-23; 108b-17; 111a-24; 117b-23; 119b-2; 131b-4; 134a-15; 139a-1; 140a-1; 145a-29; 148a-7; 159a-4; 162a-27; 191b-4; 193b-10; 197a-23, 29; 198a-9
o.-alar (bitmiş o.) 158a-4
o.-alar (cem' o.) 108a-18; 162b-12
o.-alar (emīn o.) 168a-21
o.-alar (ıraq o.) 150b-3
o.-alar (ḡavī o.) 160a-6
o.-alar (ḡaynadılmış o.) 116b-1
o.-an (acıdan o.) 181a-27
o.-an (acılık o.) 168b-29
o.-an (aç o.) 117b-22
o.-an (ağaçları o.) 148b-14
o.-an (ağır o.) 154b-1
o.-an (ağırlanmış o.) 152b-25
o.-an (ağızda o.) 105b-3, 17; 132b-11; 139a-2; 149a-2; 164b-18; 189b-29
o.-an (ağızlarında o.) 194a-29
o.-an (ağrıları o.) 111a-5; 140b-24; 192a-1
o.-an (ağrısı o.) 100b-21; 112a-1, 2; 114b-8; 117a-16; 117b-10; 119a-21; 123a-24; 128b-6; 129a-3; 133a-12; 134a-18; 140a-17, 26; 140b-19; 141a-4; 143b-3; 153a-12, 14; 154b-19; 156b-5; 158b-17; 159b-2; 162a-7, 25; 162b-3; 168b-16; 169a-7; 170b-10; 171b-22; 172a-2; 174a-8; 191b-23; 194a-22; 195b-8, 14; 196b-29; 198b-19
o.-an (ağzında o.) 134b-5
o.-an (ak şuyı o.) 166b-19; 196a-29
o.-an (akşırmağıla o.) 140b-12
o.-an (āletleri o.) 159a-20
o.-an (altında o.) 174a-15
o.-an (anda o.) 187a-17
o.-an (andan o.) 113b-29; 128b-16; 142a-26; 143a-23; 165a-26; 186a-11; 187b-17; 190a-9
o.-an (anuñla o.) 146a-22
o.-an (a' ẓāda o.) 123b-3
o.-an (a' ẓāda o.) 130a-1

o.-an (arasında o.) 105b-23; 119a-26; 162b-24

o.-an (arık o.) 119a-19

o.-an (arıklamış o.) 197b-17

o.-an (arçada o.) 105a-16; 119a-15; 155a-15

o.-an (aşmalarda o.) 185a-7

o.-an (aşağa o.) 120b-4

o.-an (aşağada o.) 101b-8; 120b-3

o.-an (aşağasında o.) 124b-8; 137a-18; 157a-27

o.-an (bābilde o.) 121a-26

o.-an (bādrūcdan o.) 117a-12

o.-an (bağırsaklarda o.) 102b-19; 105a-22; 108a-2; 112b-19; 114b-16; 119b-9; 127a-14, 26; 128b-19; 129a-9, 13; 136a-18; 141b-23; 142a-27; 144b-9; 148a-16; 156b-7, 14; 158a-17; 159a-14; 160a-20; 164a-1; 165a-16; 188b-8; 193a-16; 194a-15

o.-an (bağlamadan o.) 156b-10

o.-an (baldan o.) 106b-8

o.-an (baldırında o.) 146a-4

o.-an (baldırlarda o.) 108a-20

o.-an (balgamdan o.) 104b-25; 105a-6; 106a-5; 107a-28; 113a-19; 129b-24; 130a-15; 136b-8; 137b-7; 151b-23; 153a-23; 160b-28; 169a-3; 173a-19; 197a-20

o.-an (balgamı o.) 178a-13

o.-an (balgamlu o.) 122a-12; 197a-13

o.-an (bal-ı beleğden o.) 149b-27

o.-an (balıktan o.) 121a-13

o.-an (balıkları o.) 115b-22

o.-an (bā' iş o.) 126b-11

o.-an (baraş o.) 187a-21; 190b-6

o.-an (bārid o.) 120a-20; 140b-26

o.-an (başda o.) 101a-17; 105a-6; 105b-11; 114b-27; 121b-14, 28; 125a-22, 26; 127b-10; 128b-21; 133a-18; 138b-29; 140b-20; 152a-9; 166b-25; 177b-23; 183b-27; 188b-13; 190a-27; 190b-4; 194a-23; 195a-5, 21; 197a-25

o.-an (başında o.) 181b-12

o.-an (başlamış o.) 123b-25; 141a-27

o.-an (batmış o.) 153a-18

o.-an (bedende o.) 100b-9; 101a-4; 114b-10; 116a-10, 15; 117b-25; 129a-15; 136b-17; 140a-14; 160b-10, 11; 169a-5, 25; 170a-6; 179b-8; 182b-9

o.-an (bedeninde o.) 101a-9

o.-an (bedenlerde o.) 191b-25

o.-an (beñzer o.) 102b-17; 110b-29; 135b-10

o.-an (berinde o.) 185b-6

o.-an (beyāz haşhāş o.) 159b-4

o.-an (beyāz o.) 101b-20; 103a-14; 125b-24; 182a-2

o.-an (beyāz o.) 101b-20; 103a-14; 125b-24; 182a-2

o.-an (beyāz o.) 185a-15

o.-an (beyāzi o.) 169a-26

o.-an (bir yıllık o.) 162b-19

o.-an (birde o.) 152b-28

o.-an (bitiştirmek için o.) 190b-22

o.-an (bitmez o.) 111b-2

o.-an (bitürmek için o.) 165b-10; 174a-14; 184b-4

o.-an (boğaz içinde o.) 157b-4; 158b-15; 174a-22

o.-an (boğaza yapışmış o.) 197a-26
o.-an (boğazda o.) 119b-14; 124b-29; 144b-6, 25
o.-an (boğılmasından o.) 130a-13
o.-an (boğılmış gibi o.) 152b-5
o.-an (bostānī o.) 130a-19; 171a-27
o.-an (bozılmış o.) 133a-14
o.-an (bögrekde o.) 143b-14
o.-an (bögürde o.) 196b-15
o.-an (böyle o.) 159a-26; 161b-12; 177a-5
o.-an (bucaqlarında o.) 167b-15
o.-an (budaklarında o.) 146a-4, 5
o.-an (buğdaydan o.) 125b-14; 128b-23
o.-an (buḡārdan o.) 200a-12
o.-an (bundan o.) 148a-26
o.-an (burında o.) 183a-14
o.-an (burunda o.) 183a-13
o.-an (burusu o.) 186b-13
o.-an (buruşmuş o.) 136b-17
o.-an (buruşuğı o.) 125b-24
o.-an (büyük o.) 116a-20; 181a-24; 187a-22
o.-an (cem^ç o.) 194a-7
o.-an (cıva o.) 139b-15
o.-an (cigerde o.) 100b-15; 112a-23; 112b-9; 116a-11; 147b-2; 151b-1; 158a-10; 159a-2; 160b-12; 163b-11; 183b-21; 184b-24; 188b-6; 192a-27
o.-an (cilā idici o.) 185a-25
o.-an (cūzzām o.) 119a-29; 183b-1
o.-an (çağıldısı o.) 198b-21

o.-an (çekilmiş o.) 187b-9
o.-an (çekirdeginden o.) 110b-22
o.-an (çekirgeden o.) 131b-15
o.-an (çekmek için o.) 152b-17; 157b-27
o.-an (çerb o.) 110b-5
o.-an (çıbanlarda o.) 156a-5
o.-an (çıbanları o.) 105a-8; 112b-15; 137a-3; 181a-18
o.-an (çıbanlu o.) 112a-17
o.-an (çig o.) 104a-18; 121b-21; 123b-1; 145a-26; 182b-6
o.-an (çok o.) 188b-9; 195a-2
o.-an (çokdan o.) 154b-9
o.-an (çubuğında o.) 167b-27
o.-an (çürümiş o.) 107a-24; 111a-11
o.-an (dā'ü'l-fil o.) 183b-28
o.-an (dā'ü's-şa^ç leb o.) 132b-19, 27; 161b-27; 162b-4, 25, 26; 164a-26; 195b-9; 196a-27
o.-an (def^ç için o.) 183b-19; 130a-4
o.-an (degnekden o.) 162b-21
o.-an (depelik için o.) 167a-5
o.-an (derilerden o.) 162b-23
o.-an (derilerinden o.) 125b-15
o.-an (deriñ o.) 105a-17; 113b-20
o.-an (derisinden o.) 125b-22
o.-an (deryāda o.) 131b-17; 161a-29; 169b-24; 187b-18; 195a-15
o.-an (devede o.) 163b-20
o.-an (devşirilmiş o.) 190b-14
o.-an (dibinde o.) 189b-27
o.-an (dimāğda o.) 125a-18

o.-an (diş etlerinde o.) 104b-28; 182b-19
o.-an (dişde o.) 130a-7
o.-an (dişi o.) 149a-21; 171a-24
o.-an (dişlerde o.) 118a-3
o.-an (ditremesi o.) 153a-13; 167a-5
o.-an (ditrer o.) 101a-13
o.-an (ditretmesi o.) 107a-8
o.-an (dīvāne o.) 119a-28
o.-an (dizlerde o.) 136a-26
o.-an (dögilmekden o.) 118b-8
o.-an (dökilmiş o.) 102a-1; 162b-20; 187b-3
o.-an (düşmekden o.) 132a-10
o.-an (düşmekden o.) 184b-13
o.-an (düzeltmesi o.) 139a-4
o.-an (eczāsında o.) 127a-20
o.-an (eksük o.) 185b-23; 196a-5
o.-an (ekşi o.) 119b-8; 149b-29
o.-an (elem virmiş o.) 124a-15
o.-an (elemi o.) 146b-24; 165a-13
o.-an (eñ yirlerinde o.) 162a-27; 162a-9; 192b-11
o.-an (enārdan o.) 179a-15
o.-an (eridilmiş o.) 140b-13
o.-an (eridilmiş o.) 185a-29
o.-an (eriklerden o.) 145b-27
o.-an (erimiş o.) 177b-27
o.-an (erkek o.) 141b-24; 148b-25; 149a-18; 184a-18
o.-an (eski o.) 102b-1

o.-an (eskiden o.) 109a-18; 110a-1; 113a-21, 26; 120a-10; 124a-5; 126a-7; 128a-4; 129a-10, 13; 130a-10; 140a-20, 23; 140b-3, 18; 142a-19; 144b-4, 9; 149b-7, 21; 152b-2, 14; 154b-13; 155a-27; 159a-18; 160a-8; 163b-29; 170b-29; 174a-1, 5; 175a-26; 178a-4, 7; 178b-29; 185b-11; 189a-29; 193b-4, 7, 26; 196a-23; 196b-23
o.-an (eskimiş o.) 125b-7; 132b-13, 16; 133a-13
o.-an (etlerde o.) 164b-17; 175a-17; 187a-16
o.-an (etlü o.) 153a-15
o.-an (etsüz o.) 130a-11
o.-an (eṭrāfında o.) 114b-28; 161a-20
o.-an (evde o.) 120b-3; 146b-22
o.-an (evlā o.) 101b-2
o.-an (fāsīd o.) 164a-3
o.-an (fāsīd olmuş o.) 189b-8
o.-an (fāsīdliginden o.) 103a-2
o.-an (ğālib o.) 111a-10; 119a-6;
o.-an (ğālīz o.) 107a-21; 118b-4; 121b-9; 126b-9; 145b-14; 181b-10
o.-an (ğālīzlıkdan o.) 130a-18
o.-an (ğarbdā o.) 117a-17
o.-an (gebe o.) 168a-17
o.-an (gebelere o.) 168a-18
o.-an (geçmiş o.) 107b-2
o.-an (genç o.) 123a-9
o.-an (gevşek o.) 113b-12; 147b-24; 154a-3; 191b-26
o.-an (gevşelmeden o.) 133a-21
o.-an (gevşelmiş o.) 105b-10; 111a-20; 144b-6; 148b-29; 165a-12; 198b-11

o.-an (gevşemiş o.) 108b-13; 109a-19;
127a-27; 129a-14

o.-an (ğıdā alur o.) 177a-20

o.-an (gılzat o.) 129a-6

o.-an (gicigi o.) 170a-7

o.-an (gicik için o.) 152b-17

o.-an (gidermek için o.) 153b-9

o.-an (gidermek o.) 173a-13

o.-an (girmiş o.) 160a-5

o.-an (göğüsde o.) 112a-18; 114a-14;
121b-15; 122a-8; 122b-15; 141b-7;
143a-19; 149a-8; 150a-27; 154b-13;
164a-8; 167a-29; 168b-5; 177b-29;
178a-1; 179a-14; 184b-28; 200a-16

o.-an (göğüsde ve öykende o.) 111b-
29

o.-an (göl kenârlarında o.) 173b-7

o.-an (göz için o.) 109b-28; 121a-15;
132a-14; 170b-26

o.-an (göz kapaklarında o.) 189b-12

o.-an (gözde o.) 104a-23; 105b-12;
110a-2; 119a-14; 128b-7, 9; 129a-20;
132b-17; 136b-6, 15; 138b-6, 15;
144b-3, 4; 151a-17; 152a-12; 153b-9;
160a-10, 12; 165b-8, 9; 174a-11;
174b-25; 187b-16; 189b-27; 190a-8;
190b-25; 191a-29; 192a-29; 198a-11

o.-an (gözlerde o.) 156b-22; 165b-9;
167b-14; 187b-15

o.-an (güç o.) 122a-4; 125b-8; 134b-
27; 158b-19; 188a-18

o.-an (gürüldüsü o.) 104a-21

o.-an (hâdiş o.) 127b-11; 195b-3

o.-an (hafîf o.) 170b-26

o.-an (halâş o.) 123a-27

o.-an (hâli o.) 199b-28

o.-an (hām zeytūndan o.) 100b-12;
111b-2; 127a-16; 191a-27

o.-an (harâret virmiş o.) 109a-8

o.-an (harâreti o.) 171b-24

o.-an (hardaldan o.) 153a-3

o.-an (hârr o.) 135a-9

o.-an (hâşıl o.) 101b-10; 108a-27;
113b-27; 115a-2; 117b-2; 119a-21;
138a-7; 139a-7; 142b-3, 9; 148b-3;
151a-27; 157b-13; 162b-15, 18; 177b-
15; 180b-20; 186b-18

o.-an (hâşıl o.) 193a-12

o.-an (haste o.) 123a-25

o.-an (hâyâlarda o.) 192b-9

o.-an (hayvânlarda o.) 139b-3; 187b-8;
191b-28

o.-an (hevâdan o.) 169b-19

o.-an (hılîndan o.) 108b-21

o.-an (hılîlar olmağıla o.) 168a-14

o.-an (hılîlardan o.) 104b-5; 112b-3;
120a-13; 122a-7, 13, 26; 137b-7;
155b-8; 177a-17; 196b-19

o.-an (hîlelü o.) 138b-1

o.-an (hurmâdan o.) 106b-15; 149b-
12;

o.-an (ılan ışırmış o.) 152a-13

o.-an (ırğalanmış o.) 128b-23

o.-an (ırmaqlarda o.) 139b-20

o.-an (ışırmış o.) 195a-14

o.-an (ışlâhdan kalmış o.) 151a-10

o.-an (içerüde o.) 110a-1; 105b-7;
110a-1; 113a-2; 116b-20; 122b-22;
157b-18; 170b-17; 172a-4, 7; 178a-6;
192b-15; 200a-17

o.-an (içerüsünde o.) 122a-25; 181a-29; 182b-21; 185a-1

o.-an (içilmek için o.) 121b-15

o.-an (içinde o.) 100b-29; 103a-9; 105a-19; 110b-28; 114a-12; 122b-14; 133b-3; 138a-18; 138b-28; 145a-24; 157b-4; 158b-15; 165a-24; 174a-22; 175b-19; 183a-10; 190a-20; 193a-9; 198b-22

o.-an (içmeden o.) 196a-22

o.-an (içmiş o.) 169a-19; 188a-8

o.-an (idrārı o.) 198b-21

o.-an (ihtiyācları o.) 105a-12

o.-an (iki tarafında o.) 187a-16, 17

o.-an (imtilādan o.) 159b-28

o.-an (ince o.) 147b-28

o.-an (incidür o.) 182b-16

o.-an (inmesinden o.) 127a-24

o.-an (i' tidāl üzere o.) 121b-12

o.-an (irilenmiş o.) 165a-8; 166b-27

o.-an (iriliği o.) 199a-1

o.-an (iriñi o.) 185b-7

o.-an (iriñlü o.) 121b-13; 129b-20

o.-an (irkilenmiş o.) 154b-5

o.-an (ishāl için o.) 156b-27; 158b-29

o.-an (ishāli için o.) 102a-18

o.-an (ishāli o.) 155b-10

o.-an (issi o.) 108b-21; 120a-14, 19; 121b-19; 129a-9; 140b-27; 143b-28; 155a-16; 156a-3; 159b-3; 177a-26; 196b-13; 199b-11; 200a-12

o.-an (issiden o.) 119a-7; 141b-22; 155b-7; 156b-24; 159a-12; 164b-25; 172a-22; 194a-12

o.-an (istiskāsı o.) 126b-4; 134a-2; 189b-10; 198b-20

o.-an (istiskā-yı tabliden o.) 198a-12

o.-an (itdirmek için o.) 174a-17

o.-an (itmek için o.) 183a-10

o.-an (kābız o.) 107b-5

o.-an (kābil o.) 131a-21

o.-an (kabuklu o.) 198a-23

o.-an (kabz olmuş o.) 197b-18

o.-an (kalmış o.) 184a-2; 184b-18

o.-an (kan o.) 162a-1

o.-an (kandan o.) 126a-12; 141b-20; 154a-21; 160b-14

o.-an (kā'im o.) 139a-8

o.-an (karada o.) 161a-27, 30; 198a-6

o.-an (karında o.) 100b-18; 106a-9; 114a-27; 133a-23; 135b-9; 140a-12; 140b-9; 174a-16

o.-an (karışık o.) 182a-12

o.-an (karışmış o.) 122a-5; 173b-8

o.-an (karlu o.) 179b-13

o.-an (katı o.) 111a-29; 113b-11; 142a-19; 159a-19; 161a-3; 175b-27; 181a-22; 198a-24

o.-an (katılanmış o.) 132a-20; 134b-9; 154a-20; 157a-2; 162a-6; 193b-6

o.-an (katl idici o.) 103a-22; 144b-22; 164b-21; 165a-25; 187a-14

o.-an (kaṭ' olunmuş o.) 174a-1

o.-an (kavī o.) 116a-17; 116a-19

o.-an (kavukda o.) 113b-25; 130b-12; 140a-19; 141a-7; 151a-14; 155b-8; 164b-14; 172a-20; 177b-18; 195b-22; 198a-21

o.-an (kavurılmış o.) 114a-17
o.-an (kebāb o.) 108b-6
o.-an (kebāb olmuş o.) 115a-5
o.-an (kel o.) 125a-24
o.-an (kemālin bulmuş o.) 160a-16
o.-an (kemālin bulup olmuş o.) 189b-19
o.-an (kenārda o.) 170a-22
o.-an (kenārlarında o.) 133a-16
o.-an (kesib o.) 128a-8
o.-an (keskin o.) 167b-10
o.-an (keyfiyeti o.) 109a-6
o.-an (kıızıl o.) 163a-19; 182a-29
o.-an (kimesnelere o.) 125a-14
o.-an (kimesneye o.) 174b-15
o.-an (kirlü o.) 184b-6
o.-an (koyu o.) 133a-22; 197a-12
o.-an (kökinden o.) 129b-9
o.-an (kötürüm o.) 157a-4
o.-an (köylerde o.) 195a-6
o.-an (kuduz talamış o.) 164a-6
o.-an (kulağ diplerinde o.) 186b-5
o.-an (kulağ tozlarında o.) 102b-28
o.-an (kulağda o.) 140b-10; 152b-19; 159a-18; 173a-12; 189b-15; 200a-19
o.-an (kulağlar ardında o.) 171b-24
o.-an (kulağlarda o.) 144b-5
o.-an (kuluncı o.) 124a-4; 191a-17
o.-an (kurbında o.) 173b-1, 2
o.-an (kurd o.) 112b-17
o.-an (kurdı o.) 100b-16

o.-an (kırı o.) 104a-13; 157a-8; 191b-25; 194b-15
o.-an (kırşundan o.) 142a-15; 171b-25
o.-an (kuru o.) 191b-25
o.-an (kurudıcı o.) 130a-5
o.-an (kurumış o.) 150a-6; 156a-6
o.-an (kuruyıcı o.) 121b-18
o.-an (küçüklerde o.) 111a-6
o.-an (kükremiş o.) 163b-18
o.-an (külhānlarda o.) 120a-27
o.-an (lāzım o.) 103a-24; 124b-21; 125b-13; 137b-2
o.-an (leke gibi o.) 140b-16
o.-an (leke o.) 119a-17
o.-an (maḳūle o.) 138a-8; 151a-15
o.-an (maḳūleden o.) 124b-28
o.-an (maḳūlesi o.) 108a-12; 112b-6; 113b-11; 119b-10; 126a-11; 129b-19; 132a-13; 133a-11; 141b-21; 142b-1; 148a-11; 148b-17; 157a-11; 162b-28; 164b-12; 171b-23; 173b-28; 174a-27; 175b-10, 21; 179b-5; 182b-20; 195a-24; 198a-26; 198b-12, 27
o.-an (mānī' o.) 190a-5
o.-an (mantardan o.) 182b-12
o.-an (ma' den o.) 186b-11
o.-an (ma' denī o.) 137b-28
o.-an (mā'il o.) 197a-14
o.-an (ma' rūf o.) 116b-14; 124b-15; 125b-2; 137a-25; 171a-26; 182a-1; 184a-15
o.-an (maraḳı o.) 109b-1; 122a-1; 123b-26; 177a-2; 181a-7; 190a-21
o.-an (maraḳları o.) 112b-15; 118b-10

- o.-an (marazlı o.) 152b-28
- o.-an (mariz o.) 140b-2; 153a-20
- o.-an (maşrū o.) 118b-10; 169a-27
- o.-an (memelerde o.) 156b-11
- o.-an (meşhūr o.) 126a-22; 139b-29; 192b-20
- o.-an (mışırda o.) 142b-29
- o.-an (mi' dede o.) 112b-12; 151a-26; 168a-8; 178b-25
- o.-an (mi' deye o.) 114a-18
- o.-an (muḥālif o.) 118a-25
- o.-an (muhtāc o.) 105a-20; 134a-13; 152b-22; 171b-20;
- o.-an (muḥaddem o.) 163a-14
- o.-an (mu' āyene o.) 130b-15
- o.-an (münāsib o.) 102b-19
- o.-an (münevvim o.) 172a-25
- o.-an (müsem mā o.) 192b-18
- o.-an (müshil o.) 151a-5
- o.-an (müshil-i sevdā o.) 123a-17
- o.-an (müte' allik o.) 125b-18
- o.-an (nāfi' o.) 196b-22
- o.-an (nāşūrlanmış o.) 124b-13; 136b-15; 137a-23
- o.-an (naẓc bulmuş o.) 140b-18
- o.-an (nebātdan o.) 143a-6
- o.-an (necisinden o.) 124a-9
- o.-an (nesneden o.) 167b-10
- o.-an (nevbet ile o.) 196b-13
- o.-an (nezlesi o.) 174a-7
- o.-an (niḳrisden o.) 198a-13
- o.-an (acz gelmiş o.) 192a-12
- o.-an (akkūbda o.) 171a-19
- o.-an (ameli o.) 138a-4
- o.-an (ameli o.) 189a-2
- o.-an (ārız o.) 111a-21
- o.-an (ārız o.) 119b-16
- o.-an (ārız o.) 121a-17
- o.-an (ārız o.) 158a-8; 193a-27; 195a-29
- o.-an (āşık o.) 163b-20;
- o.-an (avretlerde o.) 173b-26
- o.-an (oğlancıklarda o.) 133a-19; 195b-19;
- o.-an (ırākda o.) 142b-29
- o.-an (ırķu'n-nisā için o.) 122b-5
- o.-an (olandan o.) 124b-26
- o.-an (olunmuş o.) 139a-23
- o.-an (ortalarında o.) 116b-17
- o.-an (oruçlu o.) 133a-13
- o.-an (otlar ile o.) 168b-13; 197a-2
- o.-an (oturaķda o.) 101b-5; 109a-9; 124b-12; 137a-22; 142a-3; 144b-7; 156b-11; 164a-25; 181a-27; 185b-5; 195b-6
- o.-an (oturışmış o.) 112a-2; 195b-4
- o.-an (uzuvda o.) 163b-12
- o.-an (oynamış o.) 119a-9
- o.-an (öğüdülmüş o.) 107b-29; 186a-20
- o.-an (öksürüğe o.) 199b-7
- o.-an (öksürüğü o.) 123b-22; 142a-12; 159b-4
- o.-an (öksürüklerine o.) 199b-9
- o.-an (ölmiş o.) 111a-11

- o.-an (öykende o.) 111b-29; 142a-9, 19; 158a-11; 160b-13; 173a-8; 174a-20, 21; 196b-23
- o.-an (öykene o.) 114b-13
- o.-an (pāk o.) 182b-15
- o.-an (pancārdan o.) 103a-15
- o.-an (paşdırma o.) 110a-26
- o.-an (pekinmiş o.) 193b-6
- o.-an (perdelerinde o.) 136b-25; 147a-15
- o.-an (peydā o.) 136a-17; 156b-12; 158b-23; 198b-17
- o.-an (pirinçden o.) 122a-11
- o.-an (pişmemiş o.) 104b-1
- o.-an (pişmiş o.) 105a-14; 107b-17
- o.-an (pişürilmemiş o.) 104b-24
- o.-an (pişürilmiş o.) 104b-26
- o.-an (pişürmekle o.) 160a-18
- o.-an (pürlenmiş o.) 173b-23
- o.-an (raḥim ağırları için o.) 186b-3
- o.-an (raḥimde o.) 106a-10; 130a-3; 181a-8; 184b-3
- o.-an (raḥimlerde o.) 183b-16
- o.-an (raṭb o.) 187a-12
- o.-an (rāyihāsından o.) 103a-1
- o.-an (ruṭūbetden o.) 134b-14; 153a-9; 173a-19; 181b-1
- o.-an (ruṭūbetlü o.) 101b-4; 134b-15
- o.-an (şafrādan o.) 119a-8; 151a-29; 155b-2; 157a-15; 179b-24
- o.-an (şafrāvī o.) 122b-1, 3; 158a-11
- o.-an (şağ o.) 107a-14; 130a-14
- o.-an (şağır o.) 119a-22
- o.-an (şağırlığı o.) 101a-5
- o.-an (şahīḥ o.) 129b-15; 138b-1
- o.-an (şahrālarda o.) 164b-14
- o.-an (şakal dökilmiş o.) 152b-11
- o.-an (sākıṭ o.) 126b-10
- o.-an (şā'im o.) 117b-24
- o.-an (şarı o.) 180b-20
- o.-an (şarkmış o.) 138b-18; 197a-17
- o.-an (şarnıçlarda o.) 174a-13
- o.-an (şar^c a için o.) 163b-8
- o.-an (şarplanmış o.) 158a-21
- o.-an (sebeb o.) 134b-17; 155b-6; 167a-11
- o.-an (sebebi ile o.) 101b-25; 113a-25; 113b-17; 125b-9; 127b-5, 6; 135a-6; 137b-9, 21; 150a-28; 152b-24; 154b-11, 14; 158a-9; 158b-22; 160a-7; 160b-28; 167a-1; 167b-16; 177a-28; 188b-14; 189b-13; 196b-27; 199a-1
- o.-an (sebebiyle o.) 117b-7; 119a-5; 199b-19
- o.-an (semiz o.) 123b-11; 159b-10
- o.-an (serḥōş o.) 163b-13
- o.-an (sevdādan o.) 120a-7; 125a-20; 140b-15; 153a-17; 163a-8; 169a-24
- o.-an (şıkılmağdan o.) 129b-23
- o.-an (şıkılmış o.) 101b-18
- o.-an (şıkındusından o.) 170b-17
- o.-an (sıtmalarda o.) 119a-1
- o.-an (sıtmalu o.) 116b-3; 142a-7; 178b-1
- o.-an (sıtması o.) 119a-23; 124b-17; 131b-12; 137a-27; 152b-16; 163a-4
- o.-an (sıyılmış o.) 144b-7

- o.-an (sıyrılır o.) 112a-25
- o.-an (sidük yollarında o.) 173a-14
- o.-an (siñirlerde o.) 102b-26; 121a-19; 136b-28; 159a-20; 183a-17; 198a-17
- o.-an (siñirlü o.) 138b-22; 199a-16
- o.-an (sirke ile o.) 117a-27; 133a-9
- o.-an (sirkeden o.) 199a-26
- o.-an (sirkelenmiş o.) 126b-8
- o.-an (sirkelü o.) 199b-5
- o.-an (sivri o.) 121b-20; 196b-19
- o.-an (siyāh o.) 134a-4; 162a-24; 179a-21
- o.-an (siyāhdan o.) 159b-1
- o.-an (şolmış o.) 194b-7
- o.-an (şoñradan o.) 117b-6
- o.-an (şovuķ almış o.) 188b-17
- o.-an (şovuķ o.) 104b-24; 108b-14; 113a-3; 120a-16; 125a-14; 128a-19; 136b-16; 143b-25; 149b-4; 150b-23; 151a-5; 152b-27; 155b-12; 157b-18; 158a-15; 160a-21; 160b-29; 162a-9; 166b-24; 167a-7, 28; 177a-14, 17; 188b-9, 22; 198b-3; 199b-12
- o.-an (şovuķdan o.) 101b-28; 111b-23; 113b-16; 114b-25; 124a-24; 126b-3; 132a-11; 135a-23; 140a-7; 141a-25; 146b-10; 151a-9; 159b-8, 27; 168a-6; 169b-16; 174a-10; 175b-28; 176a-17; 178a-29; 181b-11; 185b-25; 195b-28; 196b-2, 21; 197a-19
- o.-an (şovutmaq için o.) 194a-18
- o.-an (şu gibi o.) 145a-10; 167a-12
- o.-an (süzgüre o.) 127b-8
- o.-an (südde olmak ile o.) 177b-7
- o.-an (süddelerden o.) 122a-7, 14, 15
- o.-an (süddesi o.) 132a-20
- o.-an (sükkerden o.) 141a-11
- o.-an (şalgamdan o.) 103a-15
- o.-an (şarāb ile o.) 190a-7
- o.-an (şarābdan o.) 131b-8
- o.-an (şireden o.) 102b-6
- o.-an (şiş olmağıla o.) 177a-23
- o.-an (şişi o.) 101b-6; 132a-14; 155b-5; 167b-12
- o.-an (şişleri o.) 104b-24
- o.-an (şişmiş o.) 132b-21; 144b-19
- o.-an (tahlil için o.) 134a-15; 168b-21
- o.-an (tamām olmamış o.) 157b-25
- o.-an (tasası o.) 158a-6
- o.-an (tāze o.) 105b-4; 110b-24; 192b-8
- o.-an (tok o.) 117b-17
- o.-an (turpdan o.) 126b-7
- o.-an (tükürmesi o.) 108a-7
- o.-an (tağılmış o.) 195a-11
- o.-an (tağlarda o.) 108b-8; 172b-15; 196a-4
- o.-an (talakda o.) 121b-10; 178b-8
- o.-an (talakı o.) 143a-17
- o.-an (talaklı o.) 148b-17; 186b-22
- o.-an (talamasından o.) 146a-29
- o.-an (tamaķda o.) 104a-24
- o.-an (tamarlarda o.) 199a-17
- o.-an (ta' am o.) 192b-21
- o.-an (tarafında o.) 104a-24; 119a-18; 154b-10; 177b-23
- o.-an (tarāşişde o.) 127a-19

- o.-an (taş o.) 168b-18
- o.-an (tatlı o.) 127b-26
- o.-an (tırış o.) 187a-28
- o.-an (tırnağ diplerinde o.) 198b-14; 164a-23;
- o.-an (tırnaqlarda o.) 174a-19; 185b-2
- o.-an (toğurmadan o.) 150b-25
- o.-an (toğurmuş o.) 184a-10
- o.-an (toğunmuş o.) 111a-9
- o.-an (toğuşucu o.) 119a-27
- o.-an (tolaşmış o.) 132b-22
- o.-an (toñmış o.) 125a-16; 146b-25; 147a-25; 197a-19
- o.-an (topuklarda o.) 120a-8; 142a-4
- o.-an (turmış o.) 136b-17; 195a-20
- o.-an (tutılmış o.) 180a-8
- o.-an (tutmak için o.) 178a-14
- o.-an (tuzlanmış o.) 115a-3
- o.-an (ucında o.) 135b-21
- o.-an (ufaqlanmış o.) 183a-16
- o.-an (ulaşmış o.) 124a-22
- o.-an (undan o.) 124a-1
- o.-an (unutsak o.) 152b-7
- o.-an (uyuşmuş o.) 107b-1; 174a-3
- o.-an (uzun o.) 184a-14
- o.-an (üstinde o.) 148b-23
- o.-an (üzerinde o.) 113b-9; 118b-6; 129b-17, 18; 133a-20; 133b-9; 149a-19; 156a-10; 159a-9; 164b-7; 171a-9; 184b-17; 198a-22
- o.-an (üzerlerinde o.) 138a-12
- o.-an (vahşî o.) 142b-2
- o.-an (vāḳi' o.) 185b-28
- o.-an (ve sâ'irde o.) 172a-5
- o.-an (yabānî o.) 110a-25
- o.-an (yağlı gibi o.) 195a-4
- o.-an (yakın o.) 126a-1; 141a-20
- o.-an (yaklaşmış o.) 109b-5
- o.-an (yakmasından o.) 136a-28; 162b-23
- o.-an (yaluñuz o.) 188b-22
- o.-an (yaña o.) 195b-1
- o.-an (yangınlardan o.) 157b-7
- o.-an (yangınları o.) 158a-5
- o.-an (yangınlı o.) 198b-7
- o.-an (yanında o.) 115a-22; 135b-19
- o.-an (yanmış o.) 154b-11; 158b-9;
- o.-an (yapışmış o.) 114a-13; 136b-2; 166a-7; 198b-28
- o.-an (yaralarda o.) 104b-16; 174a-12
- o.-an (yaramaz o.) 118b-13
- o.-an (yarılmış o.) 104a-19
- o.-an (yaş o.) 121b-12; 188b-10
- o.-an (yaşlıklardan o.) 134b-13
- o.-an (yelimşek o.) 156a-8; 188b-12
- o.-an (yidürmek için o.) 154b-6
- o.-an (yilden o.) 107a-29
- o.-an (yillerden o.) 177b-6; 197a-10
- o.-an (yilleri ile o.) 196b-7
- o.-an (yilleri o.) 199a-23
- o.-an (yimekten o.) 126a-14
- o.-an (yimişinden o.) 105b-3
- o.-an (yinmemiş o.) 174b-13

o.-an (yinmiş o.) 113b-21; 134a-16; 190a-19

o.-an (yirde o.) 102a-6; 137a-8; 140b-4; 141a-29; 167b-28

o.-an (yirlerde o.) 103b-9; 109a-18; 110b-23; 122a-14; 135b-24; 156b-15

o.-an (yirlerinde o.) 126a-8; 152b-23

o.-an (yolda o.) 140a-8, 18;

o.-an (yollarında o.) 126b-7

o.-an (yumrı o.) 184a-19, 21; 184b-4, 11; 184b-15

o.-an (yumuşak o.) 142a-20

o.-an (yunmuş o.) 105a-13; 191a-5

o.-an (yutmuş o.) 187a-27

o.-an (yübüset-i mizācdan o.) 103a-6

o.-an (yüñden o.) 155a-13

o.-an (yürekde o.) 178a-18

o.-an (yüzde o.) 102b-25; 104b-5; 113b-9; 114b-21; 122b-23; 124a-23; 131a-15; 131b-13; 133a-3; 134b-7; 143b-24; 146b-13; 154b-20; 162a-4; 166b-19; 170a-4, 5, 27; 178a-8

o.-an (zāhir o.) 105b-24; 147b-19; 156b-10

o.-an (zaḥmetlü o.) 101a-21

o.-an (zāmğ ile o.) 138b-5

o.-an (zā'id o.) 100b-28; 179b-4; 182a-27

o.-an (za'if o.) 101a-11, 12; 116a-19; 116b-3; 118a-8; 123b-18; 137b-22; 178a-19; 183a-5; 186a-12; 188a-10; 195b-5; 199b-10

o.-an (za'iflik o.) 144b-21

o.-an (zehir o.) 103a-28

o.-an (zehirlü o.) 111b-21

o.-an (zencebilde o.) 183b-12

o.-an (zeytündan o.) 163a-20

o.-an (ziyāde o.) 130a-13; 147b-28; 194b-17

o.-an (ziyādeligi ile o.) 166b-21

o.-an (zükkāmı o.) 106a-6; 111a-2; 142a-6; 190b-2

o.-ana (acı o.) 192b-20

o.-ana (ağrısı o.) 192b-12

o.-ana (bağırsağda o.) 114b-17

o.-ana (ḥām zeytündan o.) 191a-1

o.-ana (ḥāşıl o.) 120b-1

o.-ana (ḥummā-yı dıkkı o.) 129a-21

o.-ana (istiskā o.) 175b-27

o.-ana (kābil o.) 128a-12

o.-ana (karın sürmesi o.) 196b-17

o.-ana (leżiz o.) 192b-20

o.-ana (maraşı o.) 173a-20

o.-ana (maraşları o.) 190b-16

o.-ana (öksürüğü o.) 192b-13

o.-ana (şāf o.) 143b-17

o.-ana (sıtması o.) 185b-9

o.-ana (taş o.) 170a-8

o.-ana (taşları o.) 126b-23

o.-ana (uzun o.) 184a-13

o.-ana (yarası o.) 174a-6

o.-ana (yimiş o.) 100b-22

o.-ana (yumrı o.) 184a-13

o.-anda (eski o.) 191a-11

o.-anda (ğalız o.) 104b-4

o.-anda (yeşil o.) 128a-3

- o.-andan (arpadan o.) 106b-3
- o.-andan (değil iken o.) 124b-26
- o.-andan (erkek o.) 145a-12
- o.-andan (hileli o.) 186a-23
- o.-andan (kara o.) 130a-27
- o.-andañ (karada o.) 131b-20
- o.-andan (kendirden o.) 148a-26
- o.-andan (makûlesi o.) 172a-29
- o.-andan (‘ aklı eksük o.) 196a-16
- o.-andan (‘ aselden o.) 106b-5
- o.-andan (şıkılma ile o.) 161b-24
- o.-andan (yaş o.) 187b-3
- o.-andan (yeşil o.) 183a-27
- o.-andan (yumrı olanında o.) 184a-29
- o.-andur (deryâda o.) 198a-5
- o.-andur (deryâda o.) 198a-5
- o.-andur (etmekden o.) 106b-17
- o.-andur (etmekden o.) 106b-17
- o.-andur (hâşıl o.) 120b-12, 13
- o.-andur (hâşıl o.) 120b-12, 13
- o.-andur (hurmadan o.) 106b-18
- o.-andur (hurmadan o.) 106b-18
- o.-andur (ırmaqlarda o.) 198a-5
- o.-andur (ırmaqlarda o.) 198a-5
- o.-andur (kış eyyâmında o.) 104b-4
- o.-andur (kuru üzümünden o.) 106b-19
- o.-andur (mecrûd o.) 138a-26
- o.-andur (mecrûd o.) 138a-26
- o.-andur (‘ aselden o.) 106b-17
- o.-andur (‘ aselden o.) 106b-17
- o.-andur (otsuz o.) 106b-18
- o.-andur (otsuz o.) 106b-18
- o.-andur (üzümünden o.) 106b-19
- o.-andur (yaz zamânında o.) 104b-3
- o.-andur (yaz zamânında o.) 104b-3, 4
- o.-anı (başlamış o.) 158b-24
- o.-anı (bitlenmiş o.) 118b-15
- o.-anı (deryâda o.) 198a-8
- o.-anı (düz yirlerde o.) 171a-28
- o.-anı (eski o.) 191a-10
- o.-anı (ince o.) 120b-9
- o.-anı (issi o.) 106b-17
- o.-anı (kavî o.) 126a-1
- o.-anı (mecrûh o.) 180b-12
- o.-anı (‘ amel ile o.) 157a-25
- o.-anı (otlar ile o.) 106b-8
- o.-anı (şâfî o.) 191a-7
- o.-anı (sa‘ idde o.) 150a-8
- o.-anı (sirkelenmiş o.) 147b-5
- o.-anı (siyâh o.) 118b-15; 190b-11
- o.-anı (tağlarda o.) 171a-26; 189a-27
- o.-anı (vilâyet-i bağdâdda o.) 148a-24
- o.-anı (yaşşı o.) 173a-1
- o.-anı (yeşil o.) 190b-7
- o.-anıdur (arpadan o.) 106b-16
- o.-anıdur (hinzirdan o.) 110a-19
- o.-anıdur (kızıl o.) 127a-19
- o.-anıdur (yanlarında o.) 190b-20
- o.-anıdur (yeşilrek o.) 113a-29
- o.-anıdur (yumuşak o.) 179a-8

o.-anın (ķarnı içinde o.) 116b-15
o.-anın (siyāh o.) 190b-16
o.-anına (gevşelmiş o.) 177a-12
o.-anına (hām o.) 155a-12
o.-anına (murabbā o.) 147b-6
o.-anında (yumrı o.) 184a-29
o.-anından (kemālin bulmuş o.) 168b-26
o.-anından (yaramaz o.) 116b-9
o.-anını (cem' o.) 161b-10
o.-anını (siyāh o.) 135a-29
o.-anının (bostānda o.) 179b-19
o.-anlar (az o.) 107a-22
o.-anlar (elemi veyā sıtması o.) 107a-23
o.-anlar (eñ yirleri o.) 102a-19
o.-anlar (eñ yirleri o.) 102a-19
o.-anlar (hārr ve yābis o.) 107a-22
o.-anlar (issi o.) 109b-10; 142b-8; 148a-5; 148b-7; 149b-8; 158a-14; 175a-1;
o.-anlar (iştiḥāsı o.) 114b-6
o.-anlar (ķanları az o.) 107a-22
o.-anlar (kötürüm o.) 181b-13
o.-anlar (kötürüm o.) 181b-13
o.-anlar (mizācları issi o.) 109b-10; 142b-8; 148a-5; 148b-7; 158a-14; 175a-1
o.-anlar (mizācları şovuk o.) 158a-13
o.-anlar (sıtması o.) 107a-23
o.-anlar (şovuk o.) 158a-13
o.-anlar (şarāba iştiḥāsı o.) 114b-6
o.-anlar (toñgun o.) 105a-21

o.-anlar (yābis o.) 107a-22
o.-anlar (yaķınında o.) 130b-4
o.-anlar (yaķınında o.) 130b-4
o.-anlar (za' if o.) 101a-26
o.-anlar (za' if o.) 101a-26
o.-anlara (ağarmamış o.) 116a-20
o.-anlara (ağarmamış o.) 116a-20
o.-anlara (ağrıları o.) 174a-9
o.-anlara (ağrısı o.) 161b-25
o.-anlara (balğamlu ve ruṭübetlü o.) 104b-17
o.-anlara (bārid o.) 104b-14
o.-anlara (bārid ve fālic o.) 162a-10
o.-anlara (bāṭıl o.) 161b-26
o.-anlara (bedenlerde o.) 191b-26
o.-anlara (bedenleri gevşelmiş o.) 110a-26
o.-anlara (bedenleri gevşelüp şarkmış o.) 110a-21
o.-anlara (cigerinde marazı o.) 173a-15
o.-anlara (cüzẓām o.) 113b-18
o.-anlara (cüzẓām o.) 113b-18
o.-anlara (dimāğda o.) 109b-7
o.-anlara (elemi o.) 104b-7
o.-anlara (elemi o.) 104b-7
o.-anlara (elemleri o.) 115b-1
o.-anlara (elemleri o.) 115b-1
o.-anlara (eñ yirleri ağrıları o.) 174a-9
o.-anlara (etmekden o.) 106b-10
o.-anlara (etmekden o.) 106b-10
o.-anlara (fālic o.) 162a-10

o.-anlara (ğālib o.) 162a-22

o.-anlara (ğālib o.) 162a-22

o.-anlara (gevşek olan bedenlerde o.) 191b-26

o.-anlara (gevşemiş o.) 110a-26

o.-anlara (hārr o.) 104b-21

o.-anlara (hārr ve yābis o.) 104b-15

o.-anlara (ḥummā-yı dıkkı o.) 196b-17

o.-anlara (ḥummā-yı dıkkı o.) 196b-17

o.-anlara (issi o.) 106b-4; 107a-18; 112b-10; 114a-4; 116a-19; 131a-13; 148a-6; 150b-5; 158a-13; 160a-22; 168a-15; 174a-24; 197a-4

o.-anlara (issi o.) 116a-19

o.-anlara (issi ve mu^ʿtedil o.) 106b-5

o.-anlara (issi ve yābis o.) 113b-25

o.-anlara (iştiḥālārı bāṭıl o.) 161b-26

o.-anlara (ḡarın şişmek marāzı o.) 111b-27

o.-anlara (ḡavī o.) 115b-27; 116b-5

o.-anlara (kekremsi o.) 157b-12

o.-anlara (kekremsi o.) 157b-12

o.-anlara (ḡocamış o.) 147b-12

o.-anlara (ḡocamış o.) 147b-12

o.-anlara (ḡuluncı o.) 102a-12; 111a-22

o.-anlara (ḡuluncı o.) 102a-12; 111a-22

o.-anlara (ḡulunç zibili ʿārız o.) 110a-24

o.-anlara (maḡūle marāzları o.) 187a-13

o.-anlara (marāzı o.) 109a-14; 111a-20; 111b-27; 115b-1; 156a-18; 173a-15

o.-anlara (marāzı o.) 109a-14; 115b-1

o.-anlara (marāzları dimāğda o.) 109b-7

o.-anlara (marāzları o.) 163a-27

o.-anlara (marāzları o.) 163a-27; 187a-13;

o.-anlara (mi^ʿdeleri za^ʿīf o.) 150b-1

o.-anlara (mizācı issi o.) 131a-13

o.-anlara (mizācları bārid o.) 104b-14

o.-anlara (mizācları hārr o.) 104b-21

o.-anlara (mizācları issi o.) 105a-25; 106b-4; 107a-18; 112b-10; 114a-4; 148a-6; 150b-5; 158a-13; 160a-22; 168a-15; 174a-24; 197a-4;

o.-anlara (mizācları ḡavī o.) 115b-27; 116b-5;

o.-anlara (mizācları şovuk o.) 107a-17; 109b-9; 114a-5; 125a-17; 147a-29; 148a-7; 150b-6; 158a-12; 160b-15

o.-anlara (mizācları yābis o.) 124a-17

o.-anlara (mizācları za^ʿīf o.) 191a-3

o.-anlara (mizāclu o.) 115b-27

o.-anlara (mu^ʿtedil o.) 106b-5

o.-anlara (niḡrīs o.) 196b-24

o.-anlara (niḡrīs o.) 196b-24

o.-anlara (ʿārız o.) 110a-24

o.-anlara (ra^ʿşesi o.) 102a-13

o.-anlara (ra^ʿşesi o.) 102a-13

o.-anlara (ruṭūbetlū o.) 104b-17

o.-anlara (şağ o.) 104b-27

o.-anlara (şağ o.) 104b-27

o.-anlara (şarkmış o.) 110a-21
o.-anlara (şar' a maraşı o.) 156a-18
o.-anlara (sidük tamlaması o.) 113b-24
o.-anlara (sidük tamlaması o.) 113b-24
o.-anlara (şovuk mizâclu o.) 115b-27
o.-anlara (şovuk o.) 107a-17; 109b-9;
114a-5; 125a-17; 147a-29; 148a-7;
150b-6; 153a-22; 158a-12; 160b-15
o.-anlara (şovuk o.) 153a-22
o.-anlara (südde maraşı o.) 111a-20
o.-anlara (şehirlerde o.) 196b-9
o.-anlara (şehirlerde o.) 196b-9
o.-anlara (taşrasında o.) 181a-29
o.-anlara (taşrasında o.) 181a-29
o.-anlara (tolu o.) 112b-11
o.-anlara (tolu o.) 112b-11
o.-anlara (toñgun o.) 105a-21
o.-anlara (yābis o.) 104b-15; 113b-25;
124a-17
o.-anlara (yan ağrısı o.) 161b-25
o.-anlara (yarağanları o.) 192a-26
o.-anlara (yarağanları o.) 192a-26
o.-anlara (yilleri o.) 162b-8
o.-anlara (yilleri o.) 162b-8
o.-anlara (zāhir o.) 195a-15
o.-anlara (zāhir o.) 195a-15
o.-anlara (za' if o.) 103a-20; 133a-10;
141a-18; 145a-29;
o.-anlara (za' if o.) 103a-20; 133a-10;
141a-18; 145a-29; 150b-1; 191a-3
o.-anlarda (kırı riyāzatlari o.) 197b-6
o.-anlarda (mizāclari ruṭūbet üzere o.)
111a-26; 196b-15

o.-anlarda (mizāclari şovuk o.) 180a-3
o.-anlarda (riyāzatlari o.) 197b-6
o.-anlarda (ruṭūbet üzere o.) 111a-26;
196b-15
o.-anlarda (sā'irlerde o.) 162b-14
o.-anlarda (şovuk o.) 180a-3
o.-anlardan (issi mizāclu o.) 147b-11
o.-anlardan (mizāclu o.) 147b-11
o.-anlardan (sā'irlerde o.) 162b-14
o.-anlardan (yuḡaruda o.) 111b-14
o.-anlardan (yuḡaruda o.) 111b-14
o.-anlari (a' zāda o.) 113b-12
o.-anlari (a' zāda o.) 113b-12
o.-anlari (eskiden o.) 198a-27
o.-anlari (eskiden o.) 198a-27
o.-anlari (ḡarīb ve ḡayr-i meşhūr o.)
110b-15
o.-anlari (ḡayr-i meşhūr o.) 110b-15
o.-anlari (ḡayr-i meşhūr o.) 110b-15
o.-anlari (issi o.) 105a-25; 196b-8
o.-anlari (mizāclari issi o.) 196b-8
o.-anlari (mizāclari şovuk o.) 113b-19;
147b-11
o.-anlari (şovuk o.) 113b-19; 147b-11
o.-anlari (issi o.) 199b-8
o.-anlari (ḡarınlari şişmiş o.) 192a-2
o.-anlari (ḡoca o.) 142b-2
o.-anlari (ḡoca o.) 142b-2
o.-anlari (maḡūlesi o.) 108a-14
o.-anlari (maḡūlesi o.) 108a-14
o.-anlari (maraşı o.) 121b-8
o.-anlari (maraşı o.) 121b-8

- o.-anların (mizâcî issî o.) 149b-8; 199b-8;
- o.-anların (mizâcları şovuk o.) 107a-19; 197a-27
- o.-anların (şovuk o.) 107a-19; 197a-27;
- o.-anların (şışmış o.) 192a-2
- o.-anların (vilâyet-i şinde o.) 135b-3
- o.-anların (vilâyet-i şinde o.) 135b-3
- o.-anun (aç o.) 117b-18
- o.-anun (beyâz o.) 115a-27
- o.-anun (böyle o.) 166b-23
- o.-anun (büyük o.) 161a-25
- o.-anun (dârçinden o.) 168b-8
- o.-anun (deryâda o.) 161a-28
- o.-anun (düz yirlerde o.) 133b-24
- o.-anun (eski o.) 173b-16
- o.-anun (hınzîrdan o.) 110a-19
- o.-anun (kârada o.) 131a-28; 161a-28
- o.-anun (kızıl o.) 115a-26
- o.-anun (kökinden o.) 161b-13
- o.-anun (kırı o.) 187a-11
- o.-anun (‘ırâkda o.) 142b-29
- o.-anun (raṭb o.) 187a-11
- o.-anun (siyâh o.) 135a-24
- o.-anun (tâze o.) 132b-3
- o.-anun (tağlarda o.) 133b-25; 179b-20
- o.-anun (yeşil o.) 182a-28
- o.-dan (arpadan o.) 106b-3
- o.-dan (degil iken o.) 124b-26
- o.-dan (dişleri o.) 196a-16
- o.-dan (erkek o.) 145a-12
- o.-dan (kâra o.) 130a-27
- o.-dan (kârada o.) 131b-20
- o.-dan (kendirden o.) 148a-26
- o.-dan (maḳûlesi o.) 172a-29
- o.-dan (‘aselden o.) 106b-5
- o.-dan (şifatları hîleli o.) 186a-23
- o.-dan (şıkılmaḳ ile o.) 161b-24
- o.-dan (yaş o.) 187b-3
- o.-dan (yeşil o.) 183a-27
- o.-dan (yumrı olanında o.) 184a-29
- o.-duğı (baḳlada o.) 129a-29
- o.-duğı (bostânîsi o.) 155a-18
- o.-duğı (gelincik çiçeğinin o.) 155b-22
- o.-duğı (hâşıl o.) 150a-3; 185a-10
- o.-duğı (hażm o.) 113b-28
- o.-duğı (keklik o.) 141a-13
- o.-duğı (keskin o.) 148b-15
- o.-duğı (maḥşûş o.) 109a-20
- o.-duğı (râziyânenuñ bostânîsi o.) 178a-24
- o.-duğı (zâhir o.) 106b-24; 173b-3
- o.-duğı (zâtü’r-riyye o.) 156b-26
- o.-duğı için (envâ‘ından o.) 172b-8
- o.-duğıçün (böyle o.) 193a-1
- o.-duğıçün (hażm o.) 160b-25
- o.-duğına (lâzım o.) 119b-19
- o.-duğında (böyle o.) 162a-21
- o.-duğından (gidermesi o.) 193b-2
- o.-duḳça (büyük o.) 166a-6
- o.-duḳça (mümkün o.) 101a-25

- o.-dukda (bulanık o.) 109b-25
- o.-dukda (bulup o.) 181b-17
- o.-dukda (büyük o.) 122b-19
- o.-dukda (cem^c o.) 107a-9
- o.-dukda (dāhil o.) 117b-8
- o.-dukda (hażm o.) 104a-1
- o.-dukda (i^c tidāl üzere o.) 116a-18
- o.-dukda (koyu o.) 138a-22
- o.-dukda (kurı o.) 151b-17
- o.-dukda (lāzım o.) 124a-7; 139a-4
- o.-dukda (maḥv o.) 172a-16
- o.-dukda (muḥkem o.) 160a-17
- o.-dukda (‘ārız o.) 110b-9
- o.-dukda (sākin o.) 141a-2
- o.-dukda (şusuz o.) 105a-20
- o.-dukda (sünger o.) 193a-22
- o.-dukda (talazlu o.) 175b-8
- o.-dukda (yaş o.) 187b-6
- o.-dukda (zāhir o.) 106b-23; 122b-19; 129a-4; 129b-5; 149a-16; 159a-8; 170b-20
- o.-dukdan sonra (cem^c o.) 107a-9
- o.-ıcak (açık o.) 109b-25
- o.-ıcak (anuñıla o.) 118a-11
- o.-ıcak (böyle o.) 108b-3; 124a-18; 132b-8; 133b-10; 136a-7; 142b-7; 143b-27; 145b-14; 163a-23; 182b-26; 188a-28; 191a-20
- o.-ıcak (bu o.) 146a-1
- o.-ıcak (bu vechile o.) 190b-10
- o.-ıcak (dibine inüp o.) 165b-6
- o.-ıcak (dögilmiş o.) 146a-22
- o.-ıcak (eski o.) 191b-24
- o.-ıcak (gice o.) 118b-22
- o.-ıcak (gül yağıyla o.) 121a-19
- o.-ıcak (ḥāl o.) 145b-20
- o.-ıcak (hażm o.) 101a-11; 108b-4; 197b-13
- o.-ıcak (işlāḥ olunmuş o.) 154b-18
- o.-ıcak (kavurılmış o.) 121a-25; 171a-14
- o.-ıcak (koyu o.) 138a-15
- o.-ıcak (kurı o.) 114a-26; 121b-9; 124b-9; 128b-15; 137a-19; 143b-8; 186b-7
- o.-ıcak (kurumuş o.) 122b-20
- o.-ıcak (murabbā o.) 188b-15
- o.-ıcak (murād o.) 131b-22
- o.-ıcak (pişmiş o.) 115b-4
- o.-ıcak (şāfi o.) 168b-8
- o.-ıcak (sirke ile o.) 115b-4, 25
- o.-ıcak (sirkelü o.) 109b-11
- o.-ıcak (şu ile o.) 192a-9
- o.-ıcak (tuz ile o.) 121b-20
- o.-ıcak (yakılmış o.) 139b-27
- o.-ıcak (yanmış o.) 183a-17
- o.-ıcak (yaş olmuş o.) 183a-1
- o.-ınca (ḥām o.) 177a-16
- o.-ınca (isti^c māl o.) 191b-1
- o.-ınca (koyu o.) 108b-29; 160a-4
- o.-ınca (maḥv o.) 197a-16, 26
- o.-ınca (müherrā o.) 186a-13
- o.-ınca (şovuk o.) 189a-14
- o.-incaya degin (beyāz o.) 185b-19

- o.-ıncaya degin (koyu o.) 138a-14
- o.-ıncaya degin (muḥkem o.) 175a-16
- o.-ıncaya dek (kızıl o.) 121a-5, 7
- o.-ıncaya dek (koyu o.) 138a-22; 159b-21; 190a-18; 191b-20; 195b-16
- o.-ıncaya dek (kırı o.) 138a-11; 143a-10
- o.-ıncaya dek (kül o.) 139b-3
- o.-ıncaya dek (müherrā o.) 123a-16; 163a-20; 196b-20; 199b-17; 199b-21
- o.-ıncaya dek (zāhir o.) 133b-2
- o.-mağıla (balgam o.) 152b-6; 178b-25
- o.-mağıla (baṭıl o.) 129b-28
- o.-mağıla (bertaniki o.) 111b-10
- o.-mağıla (böyle o.) 117b-28; 151a-27
- o.-mağıla (buḥār o.) 164a-5
- o.-mağıla (cilā idici o.) 194b-29
- o.-mağıla (cirāḥat o.) 189b-28
- o.-mağıla (eyü o.) 106a-14
- o.-mağıla (fesād o.) 177b-12
- o.-mağıla (ğālib o.) 164a-3
- o.-mağıla (ğālīz o.) 117b-3
- o.-mağıla (hıl o.) 197a-21
- o.-mağıla (hılṭlar o.) 123b-4
- o.-mağıla (hōş koḥulu o.) 137b-20
- o.-mağıla (içinde o.) 187b-20
- o.-mağıla (ishāl o.) 158a-8
- o.-mağıla (keskinligi o.) 122b-16
- o.-mağıla (müṣābeheti o.) 194a-3
- o.-mağıla (müṣābih o.) 127b-28
- o.-mağıla (‘ārız o.) 164a-2
- o.-mağıla (‘ufūnet-i a‘zāda o.) 129a-22
- o.-mağıla (ruṭūbet çok o.) 112a-13, 24
- o.-mağıla (sevdāvi hılṭlar o.) 168a-14
- o.-mağıla (südde o.) 129b-28
- o.-mağıla (şiş o.) 177a-23
- o.-mağıla (tuzluluk o.) 127b-26
- o.-mağıla (yağlu o.) 197b-13
- o.-mağıla (ziyāde o.) 122a-28
- o.-maḳ (güz eyyāmında o.) 125a-21
- o.-maḳ (ḥāṭır-nişānı o.) 111b-9
- o.-maḳ (ḥayvānınuñ o.) 200a-24
- o.-maḳ (muḥālif o.) 182b-3
- o.-maḳ (müteḡayyir o.) 157a-20
- o.-maḳ (südde o.) 177b-7; 196b-28
- o.-maḳ (şaḳaḳlus o.) 194a-25
- o.-maḳ gerek (giymiş o.) 188a-13
- o.-maḳ gerek (ırak o.) 101a-25
- o.-maḳ gerek (ufaḳ o.) 179a-26
- o.-maḳ için (koyu o.) 132a-18
- o.-maḳda (hażm o.) 110a-12
- o.-maḳda (şifā o.) 127a-25
- o.-maḳdan (fāsīd o.) 129b-20; 148b-27
- o.-maḳdan (gevşelmiş o.) 165a-19
- o.-maḳdan (şiş o.) 195b-2
- o.-maḳdan (ziyāde o.) 101b-19
- o.-maya (acı o.) 149a-27
- o.-maya (beraber o.) 140b-5; 162a-11
- o.-maya (bozılmış o.) 145b-5
- o.-maya (çürümiş o.) 107b-14
- o.-maya (devā o.) 148a-9

- o.-maya (dostuğrı o.) 188a-26
- o.-maya (elem o.) 151a-28
- o.-maya (eski o.) 115b-24
- o.-maya (gebe o.) 107a-10
- o.-maya (gibiligi o.) 103a-20
- o.-maya (ince o.) 138a-16
- o.-maya (incelmiş o.) 154a-16
- o.-maya (karışmış o.) 167a-26
- o.-maya (keskin itmiş o.) 110a-21
- o.-maya (koğusu o.) 107b-13
- o.-maya (köpüklenmiş o.) 199a-22
- o.-maya (mūmı o.) 104a-11
- o.-maya (nāfi' o.) 130a-5
- o.-maya (serhōş o.) 114b-18; 173a-17
- o.-maya (şifat ile o.) 166b-10
- o.-maya (sıtma o.) 130a-18
- o.-maya (sirke o.) 199a-21
- o.-maya (şusuz o.) 114a-2
- o.-maya (şişi o.) 178a-13
- o.-maya (te'şir itmiş o.) 188a-8
- o.-maya (tuzluluğı o.) 118b-29
- o.-maya (yakın o.) 119a-27
- o.-maya (yarılmış o.) 145b-5
- o.-maya (yinmiş o.) 183b-10; 188a-27
- o.-maya (yorılmış o.) 131b-3
- o.-maya (yükli o.) 172a-25
- o.-maya (zāhir o.) 183a-1
- o.-maya (ziyāde o.) 140a-1
- o.-mayalar (hōş o.) 114b-18
- o.-mayup (ağaç o.) 166a-25
- o.-mayup (cins o.) 150b-2
- o.-mayup (dadsızlığı o.) 104a-12
- o.-mayup (evvelki gibi o.) 122a-15
- o.-mayup (hāller o.) 180b-17
- o.-mayup (haste o.) 178b-16
- o.-mayup (hażm o.) 164a-4
- o.-mayup (henüz o.) 147b-26
- o.-mayup (hıltlar sebebi ile o.) 198b-29
- o.-mayup (karışığı o.) 104a-8
- o.-mayup (karışık o.) 102b-9
- o.-mayup (kemālin bulmuş o.) 159b-15
- o.-mayup (koyu o.) 101b-14
- o.-mayup (māni' o.) 165b-2
- o.-mayup (muvāfiq o.) 143b-27
- o.-mayup (pek o.) 166a-27
- o.-mayup (pek ve şık o.) 176b-9
- o.-mayup (rakrası o.) 160b-20
- o.-mayup (rāyihası o.) 144a-28
- o.-mayup (şāfi o.) 173b-16
- o.-mayup (tamām o.) 100b-10; 107b-25
- o.-mayup (ziyāde o.) 119b-1
- o.-maz (acı o.) 176a-17
- o.-maz (acılık o.) 191a-6
- o.-maz (bi'l-' arz o.) 155a-8
- o.-maz (boğazı kesmesi o.) 191a-7
- o.-maz (böyle o.) 129b-15
- o.-maz (bundan öte o.) 166b-14
- o.-maz (çiçegi o.) 156a-27; 168b-1
- o.-maz (devā o.) 126b-24; 159a-3; 175b-18; 198a-28; 199b-1

o.-maz (fāsid o.) 142b-9
o.-maz (ğayrı o.) 171a-25
o.-maz (ğayrı yirde o.) 135b-2
o.-maz (ğayrı yirlerde o.) 180a-16
o.-maz (gevşek o.) 166b-7
o.-maz (gizlü o.) 186a-27
o.-maz (hādiş o.) 188a-12
o.-maz (hāşıl o.) 143b-1
o.-maz (hażm o.) 117a-10
o.-maz (hilelü olandan o.) 186a-23
o.-maz (ihtiyāc o.) 133b-5
o.-maz (kādır o.) 139b-23
o.-maz (kedi kadar olur o.) 200a-25
o.-maz (kuşmağ o.) 151a-24
o.-maz (lezzeti o.) 179b-20
o.-maz (marażı o.) 199a-27
o.-maz (nesne o.) 115b-16; 170b-19
o.-maz (nesnesi o.) 135b-1
o.-maz (‘ārız o.) 170b-17
o.-maz (‘ilāc o.) 185a-16
o.-maz (‘ilāc-pezir o.) 145a-25
o.-maz (rāyihası o.) 173b-11
o.-maz (ruṭūbeti o.) 176a-29
o.-maz (sākin o.) 118b-9
o.-maz (şıkındusu o.) 147a-1
o.-maz (söyünmiş o.) 173b-13
o.-maz (taḥrīk itmesi o.) 103a-19
o.-maz (tatlu o.) 149a-22
o.-maz (yaramaz o.) 149a-28
o.-maz (yirlerde o.) 105b-19

o.-maz (zā’il o.) 176a-24
o.-maz (zararı o.) 108b-3
o.-maz (ziyāde o.) 129a-27
o.-mazsa (pişmiş o.) 105a-15
o.-mazsa (sıtması o.) 111b-28
o.-mış (ba‘dehü o.) 163a-20
o.-mış (cārī o.) 163a-15
o.-mış (cem‘ o.) 161a-21; 164b-7
o.-mış (evvel-i bahārda o.) 104b-3
o.-mış (fāsid o.) 111b-26; 127a-15; 189b-8;
o.-mış (hāşıl o.) 108a-8; 180a-15; 196b-11
o.-mış (kabz o.) 197b-18
o.-mış (kebāb o.) 115a-5
o.-mış (kemālin bulup o.) 189b-19; 190b-29
o.-mış (meşgūl o.) 139a-10
o.-mış (meşhūr o.) 191b-14
o.-mış (pāk o.) 178a-20
o.-mış (sirke o.) 199a-21
o.-mış (siyāh o.) 125a-1; 133b-3
o.-mış (şarābdan o.) 199a-22
o.-mış (tamām o.) 124b-28
o.-mış (taş gibi o.) 158b-27
o.-mış (taş o.) 139b-24; 192a-7
o.-mış (top gibi o.) 175b-5
o.-mış (yaş o.) 183a-1
o.-mışdur (andan o.) 157a-21
o.-mışdur (cārī o.) 108a-23; 194b-27
o.-mışdur (cem‘ o.) 192b-5
o.-mışdur (hāşıl o.) 104b-19, 20

o.-mışdur (isim gibi o.) 117b-29
o.-mışdur (laṭīf o.) 120b-19
o.-mışdur (‘ādet o.) 142a-24
o.-mışın (tutuñ o.) 119b-12
o.-mışına (şāf o.) 159b-12
o.-mışından (pāk o.) 119a-1
o.-mışından (şāf o.) 158b-11
o.-mışını (fevt o.) 140b-25
o.-mışken (imtilā o.) 123b-10
o.-mışken (sākin o.) 141a-9
o.-mışlardur (itmez o.) 143a-6
o.-sa (ayrılmış o.) 128b-22
o.-sa (irelmiş o.) 110a-4
o.-sa (sızı o.) 130b-10
o.-sa (siyāh o.) 138b-25
o.-sa (tutkal gibi o.) 108a-6
o.-sa (yakın o.) 130a-25
o.-sa (yangın o.) 194a-19
o.-sa (yangını o.) 194a-21
o.-sa (zāhir o.) 172a-8; 181b-14
o.-sa (za‘ferān o.) 186b-26
o.-salar (içmiş o.) 103a-23
o.-salar (içmiş o.) 147a-16
o.-salar (yaşluğı o.) 190a-26
o.-sun (ağırı o.) 130b-11
o.-sun (hayvānda o.) 113b-26
o.-sun (her ne zamānda olursa o.) 156b-22
o.-sun (ırmaqlarda o.) 198a-4
o.-sun (içerüsünde o.) 198b-9
o.-sun (kanda olursa o.) 134b-28

o.-sun (kandan o.) 130b-13
o.-sun (kankı ‘uzvdan olursa o.) 198b-8
o.-sun (kulunç o.) 130b-11
o.-sun (şusuzlık o.) 196b-28
o.-sun (taşrada o.) 158b-10
o.-sun (tuzlu o.) 196b-28
o.-sun (yeñi o.) 119a-14; 197a-18
o.-sun (zehir o.) 166b-17
o.-up (acı o.) 104b-23
o.-up (açuk o.) 169a-17
o.-up (ağırı o.) 110b-5; 114a-11; 134b-1; 188a-26
o.-up (ağızda o.) 132b-11
o.-up (ağırı o.) 194a-18
o.-up (alaca o.) 123a-10
o.-up (āteş gibi o.) 144a-26
o.-up (az o.) 132b-6; 149a-27; 161b-15; 194b-6
o.-up (bellü o.) 137b-19; 166b-9; 186a-19
o.-up (beyāz o.) 188a-25
o.-up (bīḥōd o.) 130b-5
o.-up (bir gūne dağı o.) 110a-14
o.-up (boz o.) 173b-10
o.-up (buḥār o.) 120b-8
o.-up (bütün o.) 118b-28
o.-up (büyük o.) 109b-24; 125a-9; 142b-1; 147b-23; 150a-22; 150b-12; 152a-28
o.-up (cānavarlar gibi o.) 154b-12
o.-up (cem‘ o.) 124b-6; 170a-23; 182a-10; 192a-7

- o.-up (çerblülüğü o.) 183a-4
- o.-up (çıban o.) 195b-1
- o.-up (çok o.) 116b-28; 117b-3; 154b-23; 191b-14
- o.-up (degirmi o.) 153b-4
- o.-up (dīvāne o.) 115b-18
- o.-up (döşenmiş o.) 153b-3
- o.-up (dümdüz o.) 176b-29
- o.-up (düz o.) 118a-24; 158b-8
- o.-up (eskiden o.) 123b-2
- o.-up (eyü o.) 135b-1; 139b-10; 193b-9
- o.-up (fāsīd o.) 104b-23; 126b-17; 162a-7; 177a-7
- o.-up (ğālib o.) 158a-1
- o.-up (genç o.) 123b-11
- o.-up (gökçil o.) 104a-11
- o.-up (güç o.) 157b-29; 176b-18
- o.-up (güzel o.) 199a-25
- o.-up (ḥafīf o.) 118a-24; 160b-19
- o.-up (ḥalāş o.) 188a-9
- o.-up (ḥālī o.) 109a-2
- o.-up (ḥarāret üzere o.) 108a-26
- o.-up (ḥāşıl o.) 129a-22
- o.-up (hażm o.) 107b-18; 108a-27; 142a-26; 160a-25
- o.-up (ḥicāzī o.) 144a-14
- o.-up (ḥōş o.) 102b-9; 104a-8; 109a-4; 118a-11; 122b-8; 149b-3; 168a-4; 171a-14; 199a-22
- o.-up (ḥurmādan o.) 149a-25
- o.-up (içerüde o.) 165a-14
- o.-up (içinde cem^c o.) 137a-16
- o.-up (ikişer o.) 145a-7
- o.-up (ince o.) 114a-10; 137b-19; 166b-2
- o.-up (inlü o.) 149a-26
- o.-up (i^c tidāl üzere o.) 160b-20
- o.-up (issi o.) 198a-9
- o.-up (kābız o.) 144a-29
- o.-up (kabuğ o.) 115b-23
- o.-up (kalñ o.) 145b-16; 166a-27
- o.-up (katı o.) 168a-3; 176b-17; 182b-8
- o.-up (kātil o.) 117b-14
- o.-up (kavī o.) 154b-22
- o.-up (keskin o.) 153b-4; 188a-26
- o.-up (keskinlik o.) 115b-24
- o.-up (kızıl o.) 103a-19; 121a-6; 124b-26; 166a-27; 185a-21
- o.-up (kolay o.) 153b-3
- o.-up (koyu o.) 104a-13; 138b-25
- o.-up (küçük o.) 108a-13; 149a-26; 158a-3; 158a-4; 200a-25
- o.-up (leżīz o.) 106a-26
- o.-up (māni^c o.) 140b-22
- o.-up (mā'il o.) 113b-2; 118b-28; 132b-7; 166b-7; 192b-18
- o.-up (ma^c mūr o.) 173b-1
- o.-up (mişķāl o.) 157b-6
- o.-up (muḥkem o.) 113b-1; 188a-4
- o.-up (muvāfiğ o.) 173a-3; 185b-6; 198b-10; 199a-4, 6; 199b-2
- o.-up (mübtelā o.) 111b-8; 141a-8
- o.-up (müherrā o.) 144a-19
- o.-up (münḥal o.) 125b-27

o.-up (müṣābih o.) 185a-21

o.-up (müteğayyir o.) 134b-16; 157a-17

o.-up (mütehammil o.) 145b-16

o.-up (nāfi' o.) 104b-20; 125b-15; 125b-15

o.-up (nef' -i maḥẓ o.) 196b-25

o.-up (' āciz o.) 197a-15

o.-up (' āriz o.) 164a-14

o.-up (orta o.) 123a-11

o.-up (ortaca o.) 107b-13; 110a-20

o.-up (rāyihāsı o.) 102b-10

o.-up (renk o.) 173b-14

o.-up (sāde o.) 191b-16

o.-up (şāf o.) 104a-10

o.-up (şāfi o.) 185a-20

o.-up (şafrā o.) 132b-13

o.-up (sākin o.) 141a-8, 20

o.-up (şaru o.) 102b-8; 129b-10; 176b-26; 182b-8; 185a-19

o.-up (şaykallu o.) 183a-5

o.-up (sebeb o.) 107b-27

o.-up (semiz o.) 131b-3; 141a-19

o.-up (serḥōş o.) 115b-23

o.-up (şihḥatde o.) 178b-17

o.-up (şık o.) 165b-1

o.-up (siyāh o.) 144a-27

o.-up (şovuḥ o.) 123b-17; 145b-2; 169a-13

o.-up (şeffāf o.) 104a-11; 104a-9

o.-up (şiş o.) 194a-26

o.-up (tamām o.) 106b-28; 147b-26

o.-up (tasa o.) 145b-24

o.-up (tavuklardan o.) 114a-2

o.-up (tāze o.) 103a-19; 104a-8; 107b-11; 134b-1; 186a-17

o.-up (tīz o.) 104b-11; 190b-11

o.-up (taş gibi o.) 139b-23; 193a-23

o.-up (tatlu o.) 112a-20; 181b-17

o.-up (tolu o.) 134b-2; 154a-16; 158b-8; 167a-26

o.-up (uzun o.) 186a-18

o.-up (vuḳıyye o.) 157b-6

o.-up (yaḡlu o.) 110a-29

o.-up (yaḡlulıḡı o.) 166a-29

o.-up (yāḳūt gibi o.) 144a-27

o.-up (yaldurar o.) 173b-13

o.-up (yaldurayıcı o.) 158b-8

o.-up (yaşşı o.) 114a-11; 185a-19

o.-up (yeşil o.) 168b-29

o.-up (yeyni o.) 150a-14

o.-up (yimişi o.) 133b-27

o.-up (yirde o.) 199b-27

o.-up (yumuşak o.) 171a-10

o.-up (yunmış o.) 163a-26

o.-up (yüñ gibi o.) 120b-11

o.-up (zāhir o.) 193a-21

o.-up (za' if o.) 158b-26; 166b-2; 179b-19

o.-up (ziyāde o.) 105b-16; 109a-13; 109b-24; 112a-11; 116a-17; 143a-14; 145a-29; 148b-4, 27; 150b-26; 168b-12; 177b-22; 182b-21

o.-ur (acı o.) 176a-8, 23

o.-ur (açuk o.) 109b-25

o.-ur (ādem boyı kadar o.) 176a-5
o.-ur (ağ o.) 169b-4
o.-ur (ağır o.) 176a-15
o.-ur (aňa göre o.) 166b-12; 167b-9
o.-ur (anun gibi o.) 191a-20
o.-ur (ārız o.) 128a-10
o.-ur (arşun kadar o.) 171b-11
o.-ur (āsān o.) 136b-28; 186b-8
o.-ur (aşağa inmiş o.) 128a-13
o.-ur (aşağa o.) 136a-7
o.-ur (az o.) 102b-7; 108a-26; 110b-5;
112a-14; 150a-2; 159b-6; 170a-14;
179b-18
o.-ur (baldırı o.) 137a-12; 153a-29;
171a-5; 192a-21, 22
o.-ur (bārid o.) 150a-2
o.-ur (bārid-i yābis o.) 124b-27
o.-ur (başı o.) 153b-1
o.-ur (başka o.) 104a-5
o.-ur (başları o.) 112a-7; 171b-7, 9
o.-ur (bedel o.) 107b-10; 137b-24
o.-ur (bedeli o.) 103a-9; 191b-7
o.-ur (beñzer o.) 153a-27; 173b-12
o.-ur (beyāz o.) 124b-10; 127a-18;
137a-19; 193b-12
o.-ur (beyāzı o.) 181b-24
o.-ur (bī-höd o.) 175b-26
o.-ur (bir dürlü dağı o.) 176a-14; 150a-
20; 177a-25;
o.-ur (bir qarış miqdārı o.) 176a-10, 16
o.-ur (bir nebāt dağı o.) 135a-27
o.-ur (boğumu o.) 168a-2

o.-ur (bostānī o.) 114a-8
o.-ur (bostānisi dağı o.) 152a-24
o.-ur (bostānisi o.) 130b-24; 189b-20;
196a-8
o.-ur (bostānlarda o.) 172b-15; 189a-
27
o.-ur (boyası o.) 133b-4
o.-ur (bölük o.) 166a-4
o.-ur (böyle o.) 117a-1; 155a-7; 159b-
1
o.-ur (bu o.) 169b-29
o.-ur (budaqları o.) 122a-22; 156a-27
o.-ur (bulanık o.) 109b-25; 169a-17
o.-ur (bulmuş o.) 107b-12
o.-ur (burçağ dānesi kadar o.) 146a-9
o.-ur (büber o.) 106b-28; 106b-29
o.-ur (büyük o.) 108a-13; 126b-26;
130a-27; 131a-29; 151b-4; 156a-23;
158a-24; 167a-24; 176a-28; 181b-17;
187b-28
o.-ur (cāniblerinde o.) 187b-22
o.-ur (cevg o.) 169b-4
o.-ur (cezārede o.) 117a-18
o.-ur (cibresi o.) 129a-8
o.-ur (çekirdegi o.) 118b-25; 172b-26
o.-ur (çiçeği o.) 103b-4; 113a-11;
117a-3; 122a-23; 125b-4; 127b-14;
146a-6; 153a-28; 161a-4; 167b-29;
172b-12; 174b-20; 184a-17; 187b-29;
192a-23
o.-ur (çiçekleri o.) 187b-24
o.-ur (çiriş o.) 128a-18
o.-ur (çok o.) 128b-14; 143b-2, 10;
148a-21; 151b-4; 169b-5; 175b-2;
176b-3; 188a-22; 188b-4; 196a-14

o.-ur (çubuğı o.) 167b-26
o.-ur (dāne dāne o.) 100b-25; 106b-27
o.-ur (dāne o.) 166a-6
o.-ur (dāneleri o.) 136a-23; 171a-7; 171b-10
o.-ur (dānesi o.) 135b-22; 152a-26
o.-ur (degirmi o.) 122b-19
o.-ur (derece-yi şālisede o.) 103b-8; 122b-21
o.-ur (deryāda o.) 119a-11; 131a-28
o.-ur (devā o.) 152b-23
o.-ur (devā o.) 165b-8; 182b-26; 190a-15; 195b-17
o.-ur (dikenlü o.) 105b-20
o.-ur (dikensüz o.) 105b-19
o.-ur (dimek o.) 156a-1; 160a-18
o.-ur (diş o.) 196a-15
o.-ur (dişisi o.) 171a-25
o.-ur (dīvāne o.) 104b-6
o.-ur (düz o.) 166b-2
o.-ur (efşān itmek dağı o.) 128a-11
o.-ur (ekşi o.) 106a-26
o.-ur (enār ağacı kadar o.) 167a-23
o.-ur (etlü o.) 150a-22
o.-ur (eṭrāfında o.) 186a-10
o.-ur (eyegülü o.) 101b-13
o.-ur (eyü o.) 100b-26; 191b-24
o.-ur (fā'idesi o.) 153b-19; 176a-22
o.-ur (fāsīd o.) 113b-29; 119b-15; 126b-17; 174b-29
o.-ur (fevt o.) 154b-28
o.-ur (fi'l-ḥāl fevt o.) 163b-16

o.-ur (gāh o.) 106b-1, 2, 12; 111b-25; 112b-29; 119a-2; 120a-1; 120b-16; 121b-8; 122b-7; 128a-11; 128b-9; 129a-11; 132a-14; 132b-8; 133b-8; 134a-8; 136a-5, 17; 138b-14; 144a-20; 144b-10; 146a-19; 149a-11; 149b-11; 151b-22; 152b-14, 15, 21; 153a-26; 153b-19, 21; 154a-25; 154b-5, 6; 155a-21; 157a-14; 157b-24, 25; 161b-6, 8, 26, 29; 162a-12; 164a-23; 164b-23; 165b-2; 167b-8; 170a-13; 171b-29; 172a-13; 172b-21; 173b-23; 174a-5; 175a-15; 177a-3; 178b-23; 179b-7, 22; 180b-7; 182b-14; 185a-22, 26; 187b-4, 10, 18; 190a-5, 8; 191a-3, 6; 193b-4, 10; 194a-23, 24; 197a-15; 198b-24; 200a-14
o.-ur (ğayrıda o.) 188a-3
o.-ur (gevşek o.) 193a-25
o.-ur (ğıdā o.) 104a-2
o.-ur (ğıdāsı o.) 108b-4
o.-ur (giç o.) 101a-28; 103a-22
o.-ur (güç o.) 115b-12
o.-ur (gümüş o.) 139a-15
o.-ur (güzel o.) 111a-17
o.-ur (ḥamīr gibi o.) 125b-27
o.-ur (ḥārr o.) 117b-19; 191b-19
o.-ur (ḥāşıl o.) 101a-11; 108a-11; 117a-26; 118b-23; 120a-24, 28; 120b-16; 137b-29; 155a-6; 158a-2; 170a-23; 176b-14; 177a-7; 182a-6; 183a-21; 185a-9, 10; 186a-11; 187a-10; 189a-2; 193a-6, 20; 197b-5
o.-ur (hażm o.) 110a-12; 110a-13, 17; 149b-12; 150a-26
o.-ur (helāk o.) 135a-29; 139b-23
o.-ur (her kıanda o.) 134b-28
o.-ur (ḥiddeti ile o.) 155a-8

o.-ur (hindde o.) 106b-22	o.-ur (kaymak gibi o.) 100b-25
o.-ur (hindī o.) 130a-26	o.-ur (kedi kadar o.) 200a-25
o.-ur (ḥōṣ o.) 150a-10	o.-ur (kertilmiş o.) 122b-19
o.-ur (ḥulūvv o.) 192b-19	o.-ur (kesici o.) 139a-23
o.-ur (ḥurmādan o.) 159b-15	o.-ur (keskin o.) 167b-10
o.-ur (ılan o.) 130b-7	o.-ur (keskinlik o.) 106a-27
o.-ur (ışlāḥı idicisi o.) 111a-29	o.-ur (kılıfı o.) 146a-9
o.-ur (içinde o.) 118b-24; 146b-7	o.-ur (kısa o.) 112a-10
o.-ur (iki dürlü o.) 187a-7; 189a-27	o.-ur (kısmı o.) 184a-14
o.-ur (ince o.) 113a-1; 122a-20; 172b-29	o.-ur (kızıl o.) 105b-20; 135b-12; 141b-18
o.-ur (incerek o.) 116b-29	o.-ur (kiçirek o.) 176a-27, 28
o.-ur (iri o.) 112a-7	o.-ur (koşusu o.) 176a-21
o.-ur (issi o.) 107b-28; 122b-20; 168b-8	o.-ur (koyu o.) 144a-20
o.-ur (issiligi o.) 107b-29	o.-ur (köki o.) 154a-14; 156a-16
o.-ur (kadar o.) 134a-25	o.-ur (kökleri o.) 184a-25
o.-ur (kāğıd o.) 143a-11	o.-ur (könçükleri o.) 176a-13
o.-ur (kāh o.) 183a-21	o.-ur (kurı o.) 151b-5
o.-ur (qalıñ o.) 113a-9; 193a-24	o.-ur (kurumış o.) 187a-29; 187b-1
o.-ur (qalkānet o.) 182b-7	o.-ur (kururaq o.) 189b-21
o.-ur (qalkātar o.) 182b-7	o.-ur (kuyruğı o.) 131b-2
o.-ur (qamış o.) 122a-22	o.-ur (küçük o.) 139b-21; 152a-16; 192a-8
o.-ur (qanqısı o.) 113a-17	o.-ur (laṭīf o.) 113a-1
o.-ur (qā'im o.) 137b-23; 173b-22; 179b-27; 181a-23; 190a-9; 191a-20, 22; 191b-2	o.-ur (leṭāfetli o.) 185a-28
o.-ur (qā'im-maḳāmı o.) 124a-27	o.-ur (leṭīz o.) 103a-22; 111a-24
o.-ur (qara o.) 130a-28	o.-ur (līnet o.) 124b-3
o.-ur (qarīb o.) 126b-27	o.-ur (līnet virici o.) 124b-29
o.-ur (qatı o.) 141b-28	o.-ur (maḥmūrlyğı o.) 147a-21
o.-ur (qavī o.) 158b-26; 192a-10	o.-ur (māni' o.) 107b-5; 189a-18
	o.-ur (ma' denlerinde o.) 183a-28

- o.-ur (mā'īl o.) 107b-12; 128b-15; 149a-23
- o.-ur (mā'īyyeti gitmiş o.) 129a-6
- o.-ur (ma' lūm o.) 138a-29; 191a-7
- o.-ur (mūm o.) 104a-6
- o.-ur (mübtelā o.) 199a-9, 10
- o.-ur (müctemī' o.) 176a-7
- o.-ur (nāfi' o.) 117b-20; 124a-20
- o.-ur (na' nā' ile o.) 194b-18
- o.-ur (nef' itmesi o.) 177a-24
- o.-ur (nesne o.) 169b-20; 198a-23
- o.-ur (nesneleri o.) 193a-21
- o.-ur (nevāh'isinde o.) 176a-22
- o.-ur ('aksi o.) 132b-7
- o.-ur ('ārīz o.) 103b-18; 118b-16; 125a-13; 162a-15; 180b-4, 14, 15
- o.-ur ('asel o.) 104a-2; 104b-6
- o.-ur (on on iki o.) 171b-6
- o.-ur (ortaca o.) 121b-10
- o.-ur (otlardan o.) 110a-15
- o.-ur (oturağda o.) 159b-28
- o.-ur ('uşāresi o.) 127a-22
- o.-ur (ölmiş gibi o.) 132b-18
- o.-ur (pāk o.) 163b-27
- o.-ur (pancār ile dağı o.) 110b-2
- o.-ur (parmak kalınlığında o.) 184a-22
- o.-ur (parmak uzunluğunda o.) 122a-20
- o.-ur (peydā o.) 123b-7
- o.-ur (rağablu o.) 176a-24
- o.-ur (renginde o.) 130a-28
- o.-ur (renk dağı o.) 156a-26
- o.-ur (renk o.) 133b-19
- o.-ur (ruṭūbeti o.) 176a-25
- o.-ur (şafrādan o.) 144b-17
- o.-ur (şağırde dağı o.) 176a-25
- o.-ur (sākin o.) 141a-1; 181a-1
- o.-ur (şālih o.) 191b-17
- o.-ur (salıkları o.) 106b-22
- o.-ur (şaru o.) 176a-7, 16;
- o.-ur (sersem gibi o.) 133b-6
- o.-ur (sevdā o.) 186a-11
- o.-ur (seyrek o.) 193a-25
- o.-ur (sıtma ile o.) 129b-29
- o.-ur (sirke ile o.) 111b-1
- o.-ur (siyāh o.) 134a-6; 142b-14; 158b-2; 173b-16; 182a-21
- o.-ur (şovuk o.) 103b-17; 106a-27
- o.-ur (şu kabarcıkları gibi o.) 120b-10
- o.-ur (süd gibi o.) 129b-15
- o.-ur (sülüğen o.) 193a-6
- o.-ur (sünger o.) 193a-22
- o.-ur (şa' rı o.) 176a-7
- o.-ur (şarāb o.) 175a-19
- o.-ur (şeker peyniri o.) 106a-16
- o.-ur (şifā o.) 130b-13
- o.-ur (tācları o.) 103b-4
- o.-ur (tasa virmesi o.) 120a-12
- o.-ur (tavuk kadar o.) 141a-23
- o.-ur (tīz o.) 118a-12; 149b-12; 176a-8, 23;
- o.-ur (tohumı o.) 111b-15; 113a-12; 121a-25; 129b-3; 146b-7; 148b-1; 160b-8; 174b-21

o.-ur (tohumları o.) 151b-15; 156b-1
o.-ur (turuncbīnden o.) 106a-21
o.-ur (turunç kadar o.) 175b-6
o.-ur (tūtyā o.) 121a-8
o.-ur (tağarcıklar o.) 135b-21
o.-ur (tağlarda o.) 105b-19; 111a-16; 171a-25; 172b-14; 173a-1; 189a-27
o.-ur (tağlarında o.) 160a-27
o.-ur (tamarlar o.) 166a-6
o.-ur (tarağ o.) 128b-16
o.-ur (tarīkle o.) 138a-4
o.-ur (taş o.) 169a-14
o.-ur (taşlarda o.) 139a-9
o.-ur (tatlu o.) 102b-6; 146a-10; 167b-11; 176a-10
o.-ur (tayyib o.) 176a-17
o.-ur (tılā o.) 163b-3
o.-ur (tubbāk o.) 176a-9
o.-ur (tuz o.) 129a-20
o.-ur (ufağ o.) 112a-6
o.-ur (uzun o.) 132a-3; 175b-7; 176a-6
o.-ur (üç dürlü o.) 104a-1
o.-ur (vāḳī' o.) 115a-22
o.-ur (yabānī o.) 114a-8
o.-ur (yabānisi dağı o.) 112a-6; 147a-6; 155a-18; 178a-24
o.-ur (yabānisi o.) 171a-21
o.-ur (yabānlarda o.) 108a-13; 111a-15
o.-ur (yangın o.) 123a-26
o.-ur (yapışkan o.) 176a-6
o.-ur (yapışmış o.) 120a-12
o.-ur (yaprağı gibi o.) 117a-2; 176a-17

o.-ur (yaprağı o.) 156a-27; 165b-16; 169b-2
o.-ur (yapraqları o.) 124b-3; 137a-13
o.-ur (yaramaz o.) 132b-13
o.-ur (yarasa o.) 163a-28
o.-ur (yarıklarında o.) 122b-26
o.-ur (yaşşı o.) 172b-29
o.-ur (yaşşırağ o.) 176a-24
o.-ur (yeşil o.) 127b-28; 176a-6; 183a-27
o.-ur (yimişi dağı o.) 118a-22
o.-ur (yimişi o.) 103b-5; 109b-21; 122a-23; 125a-10; 127b-15; 142b-14; 154a-12; 155b-28; 161a-6; 172b-12, 25; 187b-26, 29
o.-ur (yinmiş o.) 134a-9; 161b-15
o.-ur (yinmiş olursa o.) 132b-14
o.-ur (yirlerde o.) 141a-13; 173a-1; 188a-20
o.-ur (yirlerinde o.) 142b-13
o.-ur (yiseler o.) 109b-11
o.-ur (yoğun o.) 176a-27
o.-ur (yumuşak o.) 139b-22; 176a-27
o.-ur (yüzde o.) 170a-4
o.-ur (zāc o.) 182b-7
o.-ur (zāhir o.) 117b-17; 120a-11; 121b-25; 140a-4; 146b-12; 147a-10; 148a-1; 151b-17; 158b-1; 161b-8; 186a-23, 27; 189b-23
o.-ur (za'if o.) 151b-12
o.-ur (zā'il o.) 192b-26
o.-ur (zarfı o.) 187b-26
o.-ur (zeğablu o.) 117a-1

o.-ur (zehir o.) 145a-25; 169a-21;
197a-8

o.-ur (zırnıh o.) 185a-23

o.-ur (ziyāde o.) 100b-27; 102b-7;
106b-14; 110a-13; 110b-26; 117b-18;
120b-25, 28; 122a-25; 123b-6; 128b-
10; 132b-6; 139b-28; 150a-1; 150b-13,
27; 151b-13; 178b-6; 182b-14; 183a-
27

o.-urdu (vech o.) 124b-8; 137a-18

o.-urlar (ḥalāş o.) 173b-21

o.-ursa (ağızda o.) 143a-14

o.-ursa (andan o.) 104b-21

o.-ursa (az o.) 162b-16

o.-ursa (bir kaç günden sonra daḥı o.)
129b-26

o.-ursa (böyle o.) 123b-11

o.-ursa (çekirge o.) 141a-10

o.-ursa (dārçin konmuş o.) 151a-7

o.-ursa (edviye ile o.) 118b-3

o.-ursa (etlü o.) 150b-13

o.-ursa (ğazab-nāk o.) 117b-18

o.-ursa (gitmiş o.) 158a-9

o.-ursa (güç o.) 101a-29; 168a-19

o.-ursa (ḥām o.) 150a-1

o.-ursa (hareket itmiş o.) 117b-19

o.-ursa (ḥāşıl o.) 167b-9; 199a-29

o.-ursa (hażm o.) 149a-28

o.-ursa (her kıanda o.) 134b-28; 174a-
13

o.-ursa (her kıankı yirden o.) 160a-13

o.-ursa (her kıankısı o.) 161a-27; 195b-
15

o.-ursa (her ne zamānda o.) 156b-22

o.-ursa (içerüde daḥı o.) 156a-10

o.-ursa (ihtiyāc o.) 198b-9

o.-ursa (ince o.) 150b-26

o.-ursa (iplik ile o.) 181a-10

o.-ursa (issi o.) 199b-2

o.-ursa (kıabż o.) 103b-19; 154a-5

o.-ursa (kıalıncaya dek o.) 125a-4

o.-ursa (kıankısı o.) 113a-17

o.-ursa (kıarışmış o.) 111a-9

o.-ursa (kıarışmış o.) 111a-9; 158b-25

o.-ursa (kıatılık o.) 150b-14

o.-ursa (kıavī o.) 101b-21

o.-ursa (keskin o.) 167b-18

o.-ursa (kışı o.) 155a-11

o.-ursa (kıurd o.) 117b-21

o.-ursa (kıurı o.) 183a-1

o.-ursa (kıurumış o.) 132b-7

o.-ursa (kıüçük o.) 100b-26

o.-ursa (ma' lüm o.) 104b-19

o.-ursa (marażdan o.) 184b-5

o.-ursa (müte' ffin o.) 158a-1

o.-ursa (ne o.) 156a-21

o.-ursa (nesneler ile o.) 106b-13;
196b-22

o.-ursa (‘ aklı o.) 187a-2

o.-ursa (‘ ārıż o.) 154a-4; 165b-13

o.-ursa (otlamadan o.) 104b-21

o.-ursa (‘ uzvdan o.) 198b-8

o.-ursa (riyāzat itmiş o.) 117b-19

o.-ursa (şāfi o.) 109a-2

o.-ursa (şık ve pek o.) 100b-26

o.-ursa (sıtması dağı o.) 111b-27

o.-ursa (şovuk o.) 199b-3

o.-ursa (şusuzluk o.) 110b-10

o.-ursa (tāze o.) 132b-6

o.-ursa (tatlılığı o.) 150a-1

o.-ursa (vāḳi' o.) 189a-21

o.-ursa (yakın yirde o.) 180b-27

o.-ursa (yaramaz o.) 166b-12

o.-ursa (yaşlık o.) 147b-2

o.-ursa (yinmiş o.) 132b-13

o.-ursa (yoğurt ile o.) 123b-8

o.-ursa (zamk ile o.) 115b-5

o.-ursa (zarūrī o.) 101a-25

olanca bütün, elde bulunanın hepsi, tamamı

o. 101b-9

o.+sı 149b-24

olma olma

o.+sına (büyük o.) 103b-13

o.+sına (cem' o.) 106a-8; 107b-5

o.+sına (pāk o.) 105a-12

olmama olmama

o.+sı (muvāfık o.) 114a-18

on on sayısı

o. 102b-18; 125a-19; 128a-8; 131b-18; 138a-7, 10; 141a-9; 144b-21; 155a-29; 158a-18; 162b-7; 171b-6, 9; 186b-22; 194a-8; 197b-14

on sekiz on sekiz sayısı

o. 111b-18; 122b-2; 134a-1

oñ- iyileşmek

o+a 105b-6

oñal- yara vb. için iyileşmek, düzeltmek, geçmek, onulmak

o.-maz 157a-11

oñalma onulma, iyileşme

o.+sı 125b-8; 134b-27

o.+sında 192a-12

oñalt- yara vb. için iyileştirmek, düzeltmek, geçirmek

o.-mağa 104a-18

o.-mağda 165a-16; 187b-3

oñaltma onaltma, iyileştirme

o.+sı 156b-12; 188a-18

oñurğa omurga

o. 168b-18

oraya oraya

o. 122a-9

orta orta

o. 123a-11; 169b-2

o.+dur 182a-24

o.+lar 138a-6

o.+larıdur 146b-17

o.+larına 132a-2

o.+larında 116b-17

o.+sı 124b-10; 137a-19; 149a-17

o.+sında 122a-21; 125b-3; 133b-25; 166a-4; 167b-25; 179b-15; 180b-29

o.+sındadur 109a-24; 112b-24; 113b-2; 140a-5; 145a-19; 176b-23

o.+sından 100b-3; 128a-22; 143a-7; 145a-22

o.+sını 187a-28

ortaca ortaca

o. 107b-13; 110a-20; 114b-15; 120b-3;
121b-10

o.+dur 129a-7

oruçlu *Far.+T.* oruç tutma halinde olan
kişi

o. 133a-13

ot ot

o. 169b-10

o. (dillüce o.) 169b-1, 9

o. (semiz o. hāşşaları) 194b-1

o.+dur (ıssı o.) 106b-21

o.+1 (bağırdak o.) 115a-11

o.+1 (baldıran ve kaplan o.) 198b-25

o.+1 (balık zehiri o. çiçeği) 117a-3

o.+1 (balık zehiri o.) 115b-18; 154a-29

o.+1 (bıldırcın o.) 180a-12

o.+1 (cövrek o.) 140a-9

o.+1 (çekirge ayağı o.) 137b-13

o.+1 (çıyan o.) 167b-21

o.+1 (çiriş o.) 128a-17

o.+1 (çiriş o.) 175b-3

o.+1 (çoban tarağı o.) 137a-9

o.+1 (çörek o. tohumı) 147b-17

o.+1 (çörek o.) 136b-22

o.+1 (dağ o.) 175b-13

o.+1 (deryās o.) 161b-1

o.+1 (dibas o.) 179b-11

o.+1 (diş o.) 175a-3

o.+1 (dügün o.) 175b-13

o.+1 (güge o.) 174a-28

o.+1 (güyegü o.) 101a-22; 108b-5;
122b-14

o.+1 (haşır o.) 142b-26

o.+1 (hayruk o.) 160b-4

o.+1 (hımār o.) 148b-12

o.+1 (hilāl o.) 151b-3

o.+1 (hilāliyye o.) 192a-16

o.+1 (kāfūr ve talık o.) 180a-27

o.+1 (kandere o.) 175b-13

o.+1 (kaplan o.) 134a-22, 23

o.+1 (kaplunbağa o.) 146b-1

o.+1 (karaca hasan o.) 131a-23

o.+1 (kedi o.) 125b-11; 178a-3

o.+1 (kılır o.) 151b-3

o.+1 (kırlangıç o.) 192a-16

o.+1 (koyun o.) 116a-29; 125b-1;
145b-13

o.+1 (köykü o.) 154b-17

o.+1 (kuduz o.) 146a-27

o.+1 (kulak o.) 143a-28

o.+1 (kulunç o.) 146a-28; 157b-9

o.+1 (kunbul o.) 172b-6

o.+1 (kurbaga o.) 146a-27

o.+1 (kuş etmegi o.) 131a-23

o.+1 (mürekkeb o.) 142b-10

o.+1 (nazar o.) 146a-27

o.+1 (şābūniyye o.) 117a-2; 117a-3

o.+1 (şakal o.) 146a-27

o.+1 (şaru çiçeklü turağ o.) 129b-1

o.+1 (semiz o.) 193b-29; 194a-28;
194b-9

o.+1 (sigil o.) 151b-25

o.+1 (sulṭān o.) 144b-29

o.+1 (sülük o.) 151b-25
o.+1 (tanbul o.) 117b-27
o.+1 (tatar başı o.) 137a-9
o.+1 (tütün o.) 125b-1
o.+1 (talak o.) 177b-16
o.+1 (turağ o. tohumı) 161b-23
o.+1 (turağ o.) 103b-2; 104a-20; 151b-14; 161b-4; 163a-19; 174b-24
o.+1 (yapışkan o.) 152a-1
o.+1 (zehr-i helâhil o.) 130a-21
o.+1 (zencebilye o.) 192b-1
o.+1 (zūfâ o.) 189a-23
o.+1 177b-16
o.+ıdur (çiriş o.) 128a-18
o.+ıdur (göz o.) 185a-2
o.+ıdur (kandüsiye o.) 154b-1
o.+ıdur (kedi o.) 132a-27; 167a-15
o.+ıdur (koyun o.) 176a-3; 177a-29
o.+ıdur 165a-26
o.+ın (semiz o.) 194b-13
o.+ına (turağ o.) 146b-26; 147a-3
o.+ından (haşır o.) 143a-28
o.+ından (semiz o.) 194a-20; 194b-7; 194b-20
o.+ınıñ (haşır o.) 143a-20
o.+lar (güzel rāyihālu o.) 147b-6; 197a-2
o.+lar (hoş rāyihālu o.) 115b-10
o.+lar (ıssı o.) 101a-27; 101b-24; 106b-8, 17; 108b-2; 109b-10, 11; 111a-25; 117a-5; 123b-19; 124a-11; 141a-17; 147b-1; 168b-13; 186a-14; 199b-3, 8

o.+lar (leṭāfet verici) 199b-6
o.+lar 103b-29; 108b-17; 127b-27; 161a-18; 163a-12, 18; 164b-21; 168b-7; 180a-22
o.+lara 198a-6
o.+lardan (bārid o.) 110a-15
o.+lardan (ıssı o.) 122b-9
o.+uñ (dillüce o. hāşşası) 169b-11
otla- otlamak
o.-k 180b-23
o.-madan 104b-21
o.-maz 127b-26
o.-r 104b-7
o.-rsa 135a-29
o.-yacağı 148b-12
o.-yacak (deve o. nebāt) 175a-4
o.-yan (bedevî ‘ arabıların yabānda o. develeri sidüklerinin hāşşesi) 195b-26
o.-yıcak 135a-29
o.-yup 103b-27; 104b-19; 124a-8
otlat- otlatmak
o.-up 104b-19
otlu otlu
o. 168a-25
o. ol- 147b-23
otluk otluk
o. 170a-23, 180b-23
o.+dur 189a-24
o.+1 (otluğu) 121b-9, 25
otsuz otsuz
o. beriye 196a-10
o. ol- 106b-18

otur- oturmak

o.-alar 154a-6; 162a-17; 198b-9

o.-duğı 187b-22

o.-mağa 198b-9

o.-mağıla 106a-9; 141b-9

o.-mağ 115b-5; 143a-23

o.-mayı 155a-10

o.-sa 111a-5; 112a-19; 115b-13; 157a-4; 195b-15; 198b-21

o.-salar 103a-25; 173a-3; 196b-4

o.-urlar 129a-11

oturak kış, makat

o. içinde ol- 100b-29; 190a-20

o.+da ol- 101b-5; 109a-9; 124b-12; 137a-22; 142a-3; 144b-7; 156b-11; 159b-28; 164a-25; 181a-27; 185b-5; 195b-6

o. 156b-28

o. içerüsi 181a-28; 186b-3

o. çatlaqları 187a-22

oturış- oturmak, yerleşmek, hızı kesilmek

o.-mış ol- 195b-4

o.-mış ol- kıan 112a-2

o.-mış kıan 152b-13; 162a-1; 196a-26

otuz otuz sayısı

o. 117b-6, 145a-9, 158b-12

ov- ovmak

o.-mayalar 159a-23

o.-up 102a-1; 107a-26; 107b-25; 124b-19; 137a-29; 138a-15, 23, 28; 138b-1; 152b-1; 156b-29; 159a-24; 165a-17; 165b-3; 166a-14; 169a-26; 170a-7; 172b-25; 179a-16; 183b-1; 188a-7

o.-salar 133a-6, 14, 27; 161b-28; 162b-4; 169a-25; 182b-9; 194b-2; 197a-1; 197b-22

ovafinus Yun. sümbül çiçeği

o. 193b-15

ovıl- ovulmak

o.-mışı 169a-26

o.-mışını 169a-24

ovunmak kendi bedenini ovmak, ovuşturmak

o. 126a-25

o.-ıla (ovunmağıla) 134a-27

oy- oymak

o.-up 126b-18, 20

oyna- çarpıntı; hareket etmek; sallanmak

o.-mış (yerinden o.) 119a-9

o.-yan dış 183a-6; 191a-25

oynama çarpıntı, sallanma

o.+sın (yürek o.) 119a-7

o.+sına (dış o.) 148a-22

o.+sına (yürek o.) 117b-1; 160a-6; 168a-6; 179b-25

o.+sını (yürek o.) 127b-7; 183b-23

oynat- oynatmak

o.-dım 139b-9

o.-up (oynadup) 119a-13

-ö-

öd safra kesesi

ö. 130b-22

ö.+i (şıgır ö.) 131a-16; 131a-21; 144a-22

ö.+i (süglün ö.) 196a-5

ö.+i 119a-14; 141a-27

ö.+ini 137a-5

ö.+iyle 102a-9

ögin- bk. ögün-, öğütölmek

ö.-dikde 107b-28

ö.-dügi zaman 107b-28

ö.-mekden hâşıl ol- 108a-8

ögüdöl- öğütölmek

ö.-e 113b-6

ö.-miş ol- un 107b-29

ö.-miş sūsām 114a-20

ö.-miş za^c ferān 186a-19, 25

ögün- bknz. ögin-, öğütölmek

ö.-dügi 107b-28

ö.-dükde 107b-28

ö.-mekden 108a-8

ö.-mekle ıssı ol- 107b-28

ö.-miş 114a-19

ögünme öğütölme işi

ö.+si 186b-8

ögüt- öğötmek

ö.-eler (ögüdeler) 138a-22

ö.-mek 186b-6

ö.-seler 148a-16

ö.-üp (ögüdüp) 148a-14

ökçe ökçe

ö.+si 190a-22

öksürük öksürük

ö. 107a-10; 142a-19; 144b-10; 155a-26; 183a-21

ö.+e (öksüröge) 108a-7, 20; 114b-16; 118b-8; 127a-1; 141a-26; 141b-7; 142a-8; 147b-21; 153a-9; 155b-8; 156b-24; 162a-29; 166b-21; 174a-2; 175a-17; 189a-29; 196b-22; 199a-1

ö.+e (öksüröge) nef^c eyle- 104a-26; 122a-7; 159b-5; 196a-24

ö.+e (öksüröge) nef^c it- 106a-22; 126a-8; 155b-7; 185b-25; 196b-21; 199a-1, 2

ö.+e (öksüröge) ol- 199b-7

ö.+i (kırı öksürögi ol-) 198b-28

ö.+i (öksürögi) 104b-1; 108a-6; 114a-16

ö.+i (öksürögi) def^c it- 157a-1

ö.+i (öksürögi) gider- 103a-6; 113b-17; 114b-29; 118b-8; 129b-24; 133a-5; 185b-11

ö.+i (öksürögi) ol- 123b-22; 142a-12; 159b-4; 192b-13

ö.+i (öksürögi) sâkin it- 198b-28

ö.+i (öksürögi) yumuşt- 155b-1

ö.+i (öksüröğine) 159b-5

ö.+lerine ol- 199b-9

öl- ölmek

ö.-miş gibi ol- 132b-18

ö.-miş kanı gider- 189b-12

ö.-miş oğlanı çıkar- 115b-14

ö.-miş ol- 111a-11

öldür- öldürmek

ö.-ür 104b-6; 130b-8; 183a-22

öldürici öldürücü

ö. ot 165a-26

ölü ölü

ö. 128a-6; 157a-18

ölüm ölüm

ö.+e yaklaş- 108a-16

ön bir yön, ön

ö. ayaklar 161a-26

ö. dişler 183a-6

ö.+i 152b-27; 155b-3

ö.+ün 140b-22

ört- örtmek

ö.-ecek 111a-3

ö.-e 161b-17

ö.-üp 121a-5; 133b-1; 148b-24; 161b-9; 182b-28

örtü örtü

ö.+si 120b-2

örümcek örümcek

ö. 129a-1; 140a-28; 167b-4; 168a-9; 168b-10; 193b-25

ö.+dür 119b-29; 196a-21

ö.+e (örümcege) 131b-18

ötmek ötmek

ö.+e (ötmege) 109b-5

öte ondan sonra, ondan başka, öte

ö. (...+dan/den ö.) 138a-16; 166b-14

övüt- öğütmek

ö.-üp (övüdüp) 164b-23

öyken akciğer

ö. 117b-5

ö. ağrıları 158a-10

ö. şişleri 189b-1

ö.+de 136b-3; 142a-12

ö.+de marazları ol- 190b-16

ö.+de ol- 111b-29; 142a-9, 19; 158a-10; 160b-13; 173a-7; 174a-20, 21; 196b-23

ö.+e 113a-23; 149b-23; 155b-12; 166b-27; 187b-17

ö.+e dökil- 155a-26

ö.+e ol- 114b-13

ö.+e yara- 150b-18

ö.+e zarar it- 112b-23; 134b-19; 157a-13; 196b-25

ö.+i 163b-4; 169b-14; 183a-15

ö.+in 162b-3; 163b-5

ö.+in kurut- 162a-28

ö.+leri 199a-10

öyken kâması soluk borusu

ö. 108b-20; 112b-3; 152b-2; 154b-14; 161a-12; 187a-16

ö. +na 136b-3

öyle öyle

ö. 169b-5, 184b-27

öz çıbanın içinde ölmüş dokuların birikmesi ile meydana gelmiş, irin ile birlikte çıkan pıhtı halindeki parça

ö.+i 110b-28

özdek gövde

ö.+i (özdegi) 113a-10; 166a-3

ö.+inün uzunluğu 193b-16

özlü (çıban için) sertleşmiş cerahat birikintisi olan.

ö. büyük çıban 110b-27

-p-

paça *Far.* kasaplık hayvanların kesilmiş temizlenmiş ayakları

p.+laruñ şuyı 101b-8

pādiṣāh *Far.* sultan, padişah

p. 131b-27

p.+lar 110a-8; 200a-29

p.+lar oğulları 188a-13

p.+uñ ismi 131b-26

pāk *Far.* temiz, pak

p. 114b-11; 118a-23; 120a-29; 123b-29; 124b-18; 127b-20; 137a-28; 138a-22; 186b-6; 187b-5

p. (nāpāk) 154b-24

p. eyle- 101b-28; 105a-12, 20; 109b-3; 110b-28; 113b-10; 114b-20; 115b-15; 118b-5; 121b-28; 126b-15; 128b-2; 133b-13; 134b-26; 141b-11; 142a-17; 152a-9; 152b-13; 154b-21; 156a-18; 175b-18; 177b-22; 179a-3, 4; 182b-14; 185b-4; 187a-24

p. indüril- 136a-11

p. it- 101b-27; 104b-5, 9, 17; 105a-9, 13, 19, 23; 108b-20; 109a-15, 16; 112b-3; 113b-10; 116a-12; 118a-26; 118b-5, 7; 120b-28; 122a-9; 123a-16, 28; 125a-22; 125b-6; 128a-4; 135b-24; 146b-15; 147b-10; 148a-11; 149b-23; 152a-12; 153b-8; 154b-5, 13, 14, 25; 156a-4; 157a-7; 158b-11; 159b-19; 160b-19; 167a-13; 167b-12; 169b-27; 172a-20; 177a-18; 179a-13; 179b-3; 181a-8, 17; 182b-16; 184b-6, 24; 186b-20; 192a-10; 193a-14; 194a-24; 195a-3, 18, 21; 198a-10; 199a-2

p. ol- 102b-10; 105a-12; 119a-1; 120b-14; 145a-10; 149a-27; 163b-6, 27; 178a-20; 182b-15

pamuḡ bk. panbuḡ; pamuk

p. 110b-13

panbuḡ bk. pamuḡ; pamuk

p. 110b-13

p. ağacı 110b-15

p.+a 151b-8

pancar bk. pençar, pencare; pancar

p. 103a-10

p. yaprağı 103a-12

p.+dan 103a-15

p.+uñ köki 103a-13

papadiye *Yun.* papatya

p.+si 108b-15

pāpūç *Far.* pabuç

p. 162b-21

pāpūççı *Far. +T.* pabuççu

p.+lar 182a-14, 15, 21

pāre *Far.* parça, kısım

p. 126b-21; 143a-7; 193a-21

p.+cıklar 143a-7

p.+ler 193a-20

p.+lere 143a-9

p.+leri 102b-23; 128a-11; 169b-19; 193b-1

p.+lerinden 199b-26

p.+lerini 184b-18

p.+si 163b-6; 187b-5

p.+sin 138b-12; 142a-5; 162b-11; 163a-4; 168a-16; 182b-13; 184a-1; 189a-14; 198b-11

p.+sine 124b-16; 137a-26; 140a-11; 146b-23; 172a-3; 181a-28; 189a-8; 198b-18

p.+siyle 179a-16; 193a-9

pāre pāre *Far.* parça parça

p. +dür 121a-29; 121a-29

p. it- 118a-23; 118a-23; 123a-12;
124a-17; 126a-29; 176b-4; 183b-9, 10

pārelemek *Far.+T.* parçalamak

p. 138b-21

pārelen- *Far.+T.* parçalanmak

p.+dikde 149a-20

p.+üp 121a-28; 149a-20

parmak parmak

p. 104a-9; 118a-23; 146a-3; 165a-23;
166a-2;

p. (baş p.) 113a-9;

p. (beş p.) 135a-18;

p. (bir p.) 165a-21;

p. (dört p.) 153a-28; 190a-22

p. (iki p.) 140b-7;

p. (üç p.) 137a-4; 165a-21;

p. (yarım p.) 180a-28;

p. kaluñluğında 132a-3; 134a-7; 176b-
28; 184a-22

p. uzunluğında 122a-20; 180b-1

p.+a (parmağa) 176b-12

p.+dan (küçük p.) 193b-17

p.+ı (parmağı) 138a-29

p.+ıyla (parmağıyla) 125b-26

p.+lar 120a-8

p.+uñ (parmağın) 174b-19

pas nemden dolayı demir ve demir
türevi metallerde oluşan kırmızı
tabaka, pas

p.+a 137b-27

p.+ı 164a-19

p.+ı al- 136b-11

p.+ına (bakır p.) 137b-26, 27

p.+ları 103a-9

paşdırma bk. başdırma; pastırma

p. 110a-10, 11, 17, 18, 26, 27; 110b-5,
6, 7, 12

p.+nuñ 110a-16

p.+sı 110a-19

p.+yı 110a-20, 28

paşmak ayakkabı

p. derileri 162b-21

pay birden çok kişi arasında
bölüştürülen ve her birine düşen hisse,
pay

p. 116b-6; 119b-23; 178a-10; 188b-27

p.+a dek 116b-4

p.+dan 105a-28; 116b-6; 119b-23;
125a-3, 4; 179a-18; 188b-27

p.+ı 123a-29

p.+ından 116b-4; 123a-29; 178a-10

pazı bk. pazu; pazı

p. 101b-11, 14, 24;

p. şuyı 102a-18; 102a-19

p. yaprağı 101b-29

p.+dur 101b-23

p.+nuñ bir sınıfı 101b-12

p.+nuñ işlāhı 102a-22

p.+nuñ üçüncü sınıfı 103a-11

p.+yı 102a-14, 21

p.+yı çok ye- 102a-20

pāzū bk. pazı; pazı

p.+dan sıkıl- ol- şu 101b-18

pek katı, sert, sıkı

p. 124a-18; 176b-9; 176b-26; 186a-18
 p. it- 121b-22; 190b-15; 191a-23, 25
 p. ol- 100b-26; 166a-27
pek pek çok fazla, aşırı
 p. 150a-5
pekidil- güçlendirilmek
 p.-üp 141a-6
pekin- güçlenmek
 p.-miş ol- 193b-6
pekişdür- pekiştirmek
 p.-ür 190b-8
pekit- güçlendirmek
 p.-ür (pekidür) 119a-4
 p.-üp (pekidüp) 150a-11; 189a-9; 191a-9
 p.-e (pekide) 165a-12; 198b-12
 p.-eler (pekideler) 189a-7
pekmez bk. petmez; pekmez
 p.+den 160a-18
 p.+i 160a-16, 18
pelid *Far.* palamut ağacı
 p.+i 135a-16
pelin *Yun.* yavşan, acı ot
 p. 103b-21; 104b-18; 113a-23; 113b-19; 116a-29; 139b-12; 144a-22; 145b-13
 p. yağı 100b-10
 p.+den 104b-19; 130a-11
 p.+dür 114b-21; 125b-12
penbe *Far.* metinde pamuk anlamında
 p. 110b-13; 110b-18; 163b-5; 181a-28; 182a-3; 193b-5

p. ağacı 111a-2
 p. çekirdeği 110b-21, 22
 p. çiçeği 111a-12
 p. kökleri 111a-3
 p.+den 110b-18; 110b-29; 111a-9
 p.+nün 110b-14
 p.+nün yumuşaklığı 110b-24
 p.+yi 110b-26; 110b-27; 111a-2; 111a-11
pençare bk. pençar; pancar
 p. 101b-11
pençengüşt *Far.* beş parmak otu
 p. 135a-18
pencere *Far.* pencere
 p.+ye 120b-3
perde *Far.* perde
 p. (gözde p.) 103b-16
 p. (göze p. it-) 139a-29
 p. (göze p. peydā it-) 194b-18
 p. (yüzine p. çek-) 161b-16
 p.+ler (göğüsde ol- p.) 149a-8
 p.+ler (hıltılardan göğüsde ol- p. za' ifligin gider-) 184b-28
 p.+lere (göğüsde ol- p. kuvvet vir-) 200a-16
 p.+lere (göğüsde ol- p. zarar it-) 143a-19
 p.+leri 110a-3
 p.+leri (göğüsde ol- p. kavī it-) 164a-8
 p.+leri (göğüsde ol- p. kızdır-) 168b-5
 p.+leri (göğüsde ol- p.) 154b-13; 167a-29

p.+leri (göğüsleri p. za'îf ol-) 199a-10

p.+lerinde (balgamdan göğüs p. ol-
çıban) 147a-15

p.+lerinde (dimâğ karınlarında ve p.
ol- südde) 136b-25

p.+lerinden (dimâğ p. gel- kan) 123a-
20

p.+lerine (dimâğ p.) 106a-28

p.+lerine (göğüs p.) 135a-7

p.+sin (göz p. cilâ it-) 179b-3

p.+sin (göz p. gider-) 133a-2

p.+sin (gözi keskin it- p. gider-) 174b-
25

p.+sini gider- 108a-20

p.+ye (gözde ol- p. eyüdü) 190b-25

p.+ye (gözde ol- p. nef eyle-) 160a-10

p.+ye (gözde ol- p. şifâdur) 174b-25

p.+yi (gözde ol- p. cilâ it-) 153b-9

p.+yi (gözde ol- p. gider-) 128b-9

perdelenmek *Far. +T.* perdelenmek

p. (göz p.) 162a-14

p. peyda it- 112a-16

perdelenme *Far. +T.* perdelenme

p.+sin (göz p.) 152b-20

p.+sin gider- 138b-26

p.+sine (göz p. nef eyle-) 167b-3;
188b-20

p.+sine (göz p. nef it-) 134b-11

p.+sini gider- 101a-2

pes *Far.* ondan sonra, ardından,
müteakiben

p. 103a-21; 105a-2; 109a-6; 111a-28;
115a-4; 120b-7; 123a- 21; 124b-11;

127a-8; 137a-21; 139b-9; 157b-26;
159b-19; 161a-19; 168a-11; 172a-10;
173b-2; 177a-9, 27; 185a-27; 199a-2

petmez bk. pekmez; pekmez

p.+i 144a-23

peydâ *Far.* hazır, mevcut

p. eyle- 116a-14; 121b-22; 123b-20;
147b-3

p. it- 101a-20; 101b-1; 102a-7; 106a-
28; 106b-2; 107b-27; 108a-28; 109a-
29; 109b-13; 110a-18, 24; 111a-28;
112a-16; 114a-25; 115b-6; 117a-24,
25; 119a-3; 121b-6; 123b-9; 126a-6;
126b-17; 131b-5; 133b-7; 135b-26;
136a-4, 5, 6; 136b-3, 4; 139a-20; 139b-
9; 142a-20; 145b-6, 19; 147b-21; 148b-
17; 149b-2, 25; 150a-2, 5, 12; 150b-2,
11, 12, 18; 157b-27, 29; 158b-13;
171a-12; 174b-24; 183a-20; 186a-2;
194b-18

p. ol- 123b-7, 24; 136a-17; 156b-12;
158b-23; 164b-11; 198b-17

peygamber *Far.* peygamber

p. ağacı 109a-22

p. çiçeği 135a-12

peynir *Far.* peynir

p. 123b-21; 151a-2

p. şekeri 106a-13, 21; 107b-24; 114b-
2; 116b-26; 148b-2; 157a-1

p.+i (şeker p.) 106a-13; 106a-16; 115a-
4

pınar pınar

p.+larını (göz p.) 182b-15

piliç piliç

p. 109b-5; 141a-21

p.+leri 123a-25

pîr *Far.* ihtiyar

p. 155a-10

pire bk. püre; pire

p.+ler 162b-12

p.+leri 164b-22

pirelen- pirenlenmek

p.-miş 173b-23

pirelû pireli

p. 164b-22

pirinc *Far.* bk. pirinç; pirinç

p. 135b-5

p.+i (çin p.) 135b-5

pirinç *Far.* bk. pirinc; pirinç

p. 145b-22; 150b-24; 186a-4

p.+den 122a-11; 136a-14

pîrûz *Far.* hayırlı, uğurlu, kutlu

p. 109b-23

pîrûze *Far.* mavi renkte değerli bir süs taşı; firuze

p. 109b-24, 27

p.+ye 110a-6

pislen- pislenmek, kirlenmek

p.-üp 176b-9, 25

piş- I pişmek

p.-dûgi 102a-3

p.-dûgine 182b-4

p.-dükde 126b-22

p.-dükden sonra 112a-8; 121a-6

p.-en 107b-2

p.-erken 187b-5

p.-medügine 182b-4

p.-memiş 104b-1, 121a-4, 151b-20, 170a-11

p.-miş 105a-15; 107b-17, 25; 109b-1; 114b-19; 115b-3, 25; 122b-22; 123a-13; 126b-23; 145b-23; 158b-22, 25; 177b-11; 178b-7; 191b-22; 196b-21

p.-mişi 101b-27; 113a-14, 20; 114b-10; 126a-26; 135a-5; 149b-22; 151b-10; 156b-23; 168b-4; 172b-3; 179a-3; 190b-1

p.-mişinde 129a-2

p.-mişinden 136a-17

p.-mişini 178b-1, 6; 196b-2

p.-mişinüñ 164b-13; 178a-28

p.-üp 121a-5; 179a-28; 182b-6

piş- II olgunlaşmış

p.-miş 105a-14; 189b-12; 194b-8

p.-üp 139a-13

pişir- bk. pişür-; pişirmek

p.-mekle 185a-22

p.-üp 151a-13; 196b-2

pişiril- pişirilmek

p.-mişi 197a-13

pişme pişme işi

p.+si 162b-16

pişür- I bk. pişir-; pişirmek

p.-dükden sonra 111a-4

p.-dükleri 123a-25; 190a-11

p.-e 181a-22

p.-eler 108b-23; 110a-28; 116b-6, 8; 123a-16; 125a-4; 137b-11; 143b-16, 18; 153b-14; 154b-16; 159b-11, 13, 20; 162b-17; 168b-23; 179a-18, 19; 191a-19; 191b-6

p.-mek 102b-15; 115b-11; 197a-28

p.-mekde 187b-3

p.-mekle kuru- ol- 187b-1

p.-mekle ol- 160a-18

p.-meyüp 159b-20

p.-se 125a-20

p.-seler 104a-17; 105a-28; 108a-7, 9; 110b-2; 111a-23; 112a-17; 119b-27; 122b-14; 134a-17; 136a-27; 139a-2; 142b-17; 144b-18; 147b-27, 29; 149a-6; 153b-12; 156a-3; 156b-9; 157a-2; 162a-26, 28; 165a-6; 182a-28; 189a-29; 190a-19; 191b-19, 20; 195a-28; 195b-16; 198b-10

p.-üp 101b-7, 25; 103a-24, 27; 104a-20; 105a-15; 106a-9; 112a-1, 4, 18; 113a-4; 113b-3, 16; 114b-26; 117a-4; 118b-1; 119a-9, 19; 119b-21, 23; 120a-1, 7, 13; 120b-26; 121b-27; 123a-12, 17, 20; 123b-7, 22, 29; 124a-18, 19; 124b-12, 23, 24; 126a-7, 16; 129a-9; 131b-4, 21; 133a-22; 134a-19; 136a-15; 136b-6, 9; 137a-3, 21; 137b-4, 6; 138b-8; 140a-26; 141a-3, 17; 143b-3, 14; 144a-23; 144b-15, 24; 146a-20; 147b-1; 148a-12; 149a-9; 149b-2, 20; 150a-27; 150b-25; 151a-20; 154a-26; 154b-24; 155b-23; 156a-6; 156b-13, 15; 157a-3, 4; 162a-25; 163a-20; 164b-22; 167a-13; 168b-1, 23, 26, 28; 170b-11; 171a-11; 173a-3, 23; 174b-29; 175a-11; 177a-5; 177b-17; 178a-4; 180b-18; 186a-13; 186b-20; 189b-3, 13, 16; 190a-17; 190b-1; 191b-10, 29; 192b-11; 193b-5; 195b-14; 196a-25; 196b-4, 20, 25; 197b-16; 199b-21

p.-ür 120b-28; 156b-3; 166b-15; 174a-20

p.-ür+iken 115a-25

p.-ürken 123a-17; 144a-21

p.-ürler 132b-10; 141b-27; 144a-19; 153b-26; 179b-24; 182a-12

pişür- II olgunlaştırmak

p.-e 103a-6; 117b-22; 155b-2

p.-mege 104a-18

p.-ür 121b-20

pişürici I pişirici

p. 186a-29

pişürici II olgunlaştırmacı

p. 104a-15; 160a-20

pişüril- pişirilmek

p.-diği 115b-13

p.-dükde ayrıl- 104a-4

p.-en 103a-26; 112a-7; 188a-23

p.-memiş ol- 104b-24

p.-miş 185b-29; 193b-3

p.-miş ol- 104b-25; 156b-7

p.-mişi 105b-8; 115b-4; 131a-17; 133b-29; 134a-3; 149a-4

p.-mişi yarıl- ol- 104a-19

p.-mişinden 142b-15; 146b-10; 175a-13; 175a-20

p.-mişini 190a-2

p.-se 111a-27

pişürme I pişirme

p.+si 120b-29

p.+sinüñ eñ eyü tariki 162b-16

pişürme II olgunlaştırma

p.+si 102b-7

p.+sini 114a-21

poḥ bk. poḥ; metal kalıntısı, metal talaşı, çapak

p.+1 (altun p.) 165b-11
p.+1 (bakır p.) 165a-4; 165a-27
p.+1 (demür p.) 165b-12
p.+1 (gümüş p.) 165b-8
p.+1 (kalay p.) 165a-29
p.+ıdur (demür p.) 165a-4
p.+ından (demür p.) 133a-25
p.+ını 165a-6
poḥ böcegi bok böcegi
p. 108a-11; 136b-8
poḥ bk. poḥ; metal kalıntısı, metal talaşı, çapak
p.+1 (demür b.) 164b-29
p.+ınuñ (demür b.) 164a-27
pōlād *Far.* çelik
p. 163b-23, 27; 164a-12
p.-ı ṭabī^c ī 163b-23, 28
p.-ı ṭabī^c iyye 163b-24
pota *Far.* içinde maden eritilen kap, pota
p. 120b-8
pul I *Far.* metal tabaka
p.+lar 182a-13
pul II *Far.* tavlada kullanılan yuvarlak taşlar
p.+ları 182a-13
pul pul *Far.* üzerinde bulunduğu organa yapışık, yassı, küçük ve yaprak kökenli bitkisel organ
p. pul 134a-29
puraşa *Yun.* pırasa

p. 112a-5, 11, 12, 23; 112b-24; 193b-15
p. tohumı 112b-21; 131a-26
p.+nuñ ġalīzligi 112a-21
p.+nuñ tohumı 112b-23
p.+sı 112a-20
purtuḫ buruşuk
p.+larına 175a-8
pus sis, duman
p.129a-29
puslu sisli, dumanlı
p.127a-10
puturaḫ pıtrak
p.+dur 164b-1
pūṣ *Far.* örtü, zırh.
p. 113a-10
pū (?) örtü
p.+si 179b-17
püre bk. pire; pire
p.+yi 176a-26
püre (?) bk. naṭrūn; boraks, güherçile
p. (kızıl p.) 101b-29; 107a-16; 153a-19; 174a-8; 185b-20; 189b-9
p.+den (kızıl p.) 138a-23
p.+yi 195a-19

-r-

rā *Ar.* Arap alfabesinden bir harf
r. (ḥarfū'r-r.) 176b-1
rābi'a *Ar.* dördüncü
r. (derece-yi r. āhiri) 145a-23
r. (derece-yi r. evāli) 125a-11

r. (derece-yi r. evveli) 152a-27
 r. (mertebe-yi r. b    r) 149b-28
 r.+da (derece-yi r.) 103b-6; 138b-4; 142b-20; 180a-19;
 r.+dadur (derece-yi r.) 142a-2; 185a-16
 r.+ya (derece-yi r.   ar  b) 116a-8
r  bi  iye *Ar.* d  rd  nc  
 r. (derece-yi r.) 145a-21; 169a-19
ra  abl   *Ar. +T.* istekli, hevesli, arzulu
 r. ol- 176a-24
ra  im *Ar.* d  l yata  ı
 r. a  rıları 186b-3
 r. a  zı 106a-9
 r. bo  ıl- 130a-13; 173b-27
 r. bo  ul- 141b-10
 r. i  i 149a-8; 172a-3; 190a-20
 r.   atılı  ı 174a-23; 187a-22
 r. mara  ları 173a-3
 r.+de ol- 106a-10; 181a-8; 184b-3
 r.+de ol-   i   130a-3
 r.+de t  t  l- 184b-9
 r.+den 169b-12
 r.+e (ra  me) 112a-25
 r.+i (ra  mi yumu  at-) 181a-8
 r.+i (ra  mi) 154b-13
 r.+i (ra  mi) a  rısı 195b-14
 r.+i (ra  mi) buru  - 112a-19
 r.+i   (ra  mi  ) 167b-1
 r.+inde (   avret ra  minde) 129a-10; 194a-20
 r.+inde (ra  minde a  rısı ol-) 140b-19

r.+inde (ra  minde) 112a-24
 r.+inde (ra  minde) bo  ıl- 111a-4
 r.+inden (ra  minden) 190a-3
 r.+ine (   avret ra  mine) 140b-19
 r.+in     (ra  min    ) a  rısı 195b-4
 r.+ler a  rıları 111b-17; 141b-9; 152b-4
 r.+lerde ol- 183b-16
 r.+leri 123a-1
 r.+lerin (   avretlerin r.) 118b-5
 r.+lerin pi  - 179a-3
 r.+lerinden (   avretler r.) 168a-21
 r.+lerine 199a-14
 r.+lerin     (   avretler r. a  rıları) 168a-7
r  n *Far.* uyluk
 r.+dan (d  d-ı r.) 120a-23
r  sen *Ar.* resen, do  rudan, dolaysız olarak
 r. 118b-11
r  sin *Ar.* da     z  m  
 r. 135b-22
r  st *Far.* do  ru, d  z
 r. gel- 112b-13; 158b-27; 163b-16
rast  k *Far.* kadınların sa   ve ka  larını boyamakta kullandıkları antimon tozundan yapılma siyah makyaj boyası, s  rme
 r. 179a-20
ra    e *Ar.* titreme, titreyi  
 r.+si ol- 102a-13
ra  b *Ar.* taze, ye  il
 r. 193a-3; 194b-16
 r. ol- 105a-2; 187a-11, 12; 188b-3

r.+dur (bārid-i r.) 103a-18; 108a-24; 109b-5; 136a-24; 192b-22; 194a-5

r.+dur 103a-17; 110b-21; 114a-9; 117a-4; 119b-8; 123a-8, 9; 126b-28; 142a-25; 147a-7; 147b-20; 148b-2; 150a-16; 150b-9; 155a-19; 157b-23; 165b-21; 171a-9; 197b-13; 200a-26

raṭıl / rıṭıl *Ar.* bir ağırlık ölçüsü, 130 dirhem

r. 100b-1, 11; 111a-6; 116b-6; 119a-2; 119b-23; 120a-6, 17; 126b-4; 143b-16, 17; 148a-13; 149a-5, 6; 153b-24, 27; 159b-10, 12; 175a-16, 19, 21; 181a-12; 191a-15; 197b-18; 199b-16

r. ol- 157b-6

r.+a 106b-14; 149a-7

r.+a dek 158a-18

r.+dan 158a-18

rāṭīnec *Ar.* reçine

r. 141b-28; 179a-7; 179a-8; 185b-1

r.+dür 179a-6

r.-i ḳalfunya 179a-8

rāṭiyāne *Far.* reçine

r.+den 179a-6

rāvend *Far.* karabuğdaygillerden, etli yaprak sapları sebze olarak yenilen, boyu 60 cm'ye varan, çok yıllık otsu bitki

r. 130a-12; 176b-3, 5, 7, 22, 24, 27; 176b-2, 3, 5, 7; 177a-7, 8, 22, 28; 177b-27; 178a-12, 16, 20

r.+de 177a-1

r.+den 177a-3; 177b-26

r.+e 177a-1; 178a-5

r.+i 176b-2, 11; 177a-2, 4; 178a-4, 19; 188a-29

r.+lerden 176b-8

r.+üñ 176b-12, 18, 26; 177a-25; 177b-9; 178a-9, 17

r.-i çīnī 176b-15; 177a-9; 178a-13

r.-i fārisī 176b-19

r.-i šīnī 176b-23

r.-i šāmī 178a-14, 15

r.-i türkī 176b-18, 21; 178a-11, 13

r.-i zencī 176b-15, 16, 23

r.-i zengī 176b-13, 15

r.-ü'd-devāb 177a-1

ra'y *Ar.* otlama

r.-ü'l-ibil 175a-4

ra'yü'l-ibil *Ar.* deve otlayacak nebat

r. 175a-4

rāyiḥa *Ar.* güzel ve hoş giden koku

r. 104a-12; 139a-14

r. çık- 134b-24

r. it- 126b-18

r. ḳoḳula- 140b-4

r.+ları 118a-16; 122b-26; 164b-18

r.+ların gider- 183b-14

r.+sı 102b-9; 103a-7, 8; 103b-3; 104a-8; 104b-11; 106a-1; 113b-27; 114a-11; 115a-6, 13; 116b-16; 118a-2; 123a-1; 127b-6; 133b-28; 134b-2, 7; 135b-7; 137b-13, 17, 19; 139a-20; 140a-5; 140b-2; 143b-11, 21; 144a-27; 148b-15, 25; 149a-20, 25; 149b-18; 150a-10; 155a-1; 157b-11; 162a-24; 166a-9, 29; 166b-2, 8, 10, 11; 168a-3; 168b-1; 169b-21, 24, 25, 28; 172b-27; 173b-13; 174b-5; 175a-9; 178b-28; 184a-16, 18; 185b-21; 186a-19; 188a-26; 189a-11,

25; 192a-24; 192b-14; 196a-11; 197a-3; 198a-7; 199a-21; 200a-3, 8, 9, 16, 28

r.+sı çık- 160b-25

r.+sı kal- 189a-11

r.+sı ol- 102b-10; 144a-28; 173b-11; 185a-22

r.+sı yüri- aç- 199a-18

r.+sın (ağız r.) 118a-3; 157b-11; 166b-24; 167b-1; 168b-6; 192b-14

r.+sın 107b-3; 135a-2; 186a-27; 200a-16

r.+sın gider- 143a-15; 163b-13; 197a-3; 199b-19

r.+sına 166a-9; 173b-11; 173b-14

r.+sında 135a-20; 137b-16; 175a-9; 185a-22

r.+sında ağırlık ol- 129b-11

r.+sından ol- 103a-1

r.+sını 113a-2; 140b-2

r.+yı def^e it- 167a-1

rāyihālu *Ar. +T.* rayihalı

r. 103b-29; 106b-13, 14; 108b-2; 109b-20; 111b-13; 115a-14; 115b-10; 116b-12, 24, 25; 117a-8; 117b-11; 127b-14, 21; 129b-1, 2, 3; 134a-24; 135a-1; 136b-24; 147b-6; 149a-11, 14; 157b-8; 161b-13; 168b-28; 173b-5; 181a-5; 183a-4; 189a-19; 192b-5; 197a-2; 198a-6; 197a-25; 200a-14

r. it- 101a-21, 22; 106b-11; 134b-4, 6

r.+dur 198a-6

rāzīkī *Ar.* zanbak

r. 181b-21, 22, 25, 28, 29; 182a-1, 2, 3

r. (dühnü'r-r.) 181b-29

r. (lafz-ı r.) 181b-28

r.+den 182a-1

rāziyāne *Far.* rezene

r. 143a-22; 172a-6; 172b-3; 178a-23; 178b-5, 20

r. ıslāh it- 109b-4

r. köki 178b-2

r. şuyı 116b-1

r. tohumı 168a-15; 178b-14

r. yaprağı 115a-12

r.+dür 143a-21

r.+nüñ 178b-6; 178b-18

r.+nüñ bostanisi 178a-24

r.+nüñ cümlesi 178a-26

r.+sinüñ (yabān r.) 178b-25

r.+ye 178b-19

rāziyānec *Far.* rezene

r. 178a-23

r.+e 161b-3

re'āyā *Ar.* askeri sınıf dışında, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk

r. 195a-6

rebev *Ar.* astım, nefes darlığı

r. 137a-2; 141a-26; 153a-9; 160a-7; 162a-29; 184b-12; 185b-26; 187a-12; 189b-1; 190b-16

r.+e 160a-7; 162a-29

r.+i 196b-14

reçine *Yun.* bk. reçine; reçine

r.+dür 141b-29

red' *Ar.* kabul etmeme, geri çevirme

r. it- 130b-14

ref *Ar.* ortadan kaldırma, bitirme

r. it- 179a-13; 192b-24

rehşi *Ar.* kavrulmuş, öğütülmüş susam

r. 114a-20

remād *Ar.* kül

r. 162b-23

remed *Ar.* gözde ve/veya çevresindeki dokularda hissedilen ağrı, göz iltihabı

r. 195b-2

r.+e 195a-29

rend *Ar.* (Şam lehçesi) defne

r. 172b-28

renk *Far.* renk

r. 156a-25; 192b-18

r. (benefşe r.) 113a-11; 133b-27; 173b-14; 183a-5; 193b-17

r. ol- 133b-19

r.- ruyı 109b-12

r. ü rû 165a-23

r.+de 125a-8

r.+dür (benefşe r.) 102a-25; 156a-25; 174b-4

r.+dür (fıstıkî r.) 130b-29

r.+i (tuz rengi) 115b-20

r.+i (toz toprak rengi) 167a-25

r.+i (rengi) 107b-12; 109b-23; 110a-6, 7; 111a-15; 113a-28; 113b-1; 114a-11; 116b-23; 129b-2; 132a-4; 146a-9; 160a-19; 168a-26, 28; 170a-21; 171b-13; 173b-10, 13; 174b-17; 176b-10; 179b-17; 183a-2; 185a-27; 186a-8; 197b-23

r.+i (rengi) acı bādem 140a-5

r.+i (rengi) benefşe 173b-14

r.+i (rengi) beyāz 133b-28; 152a-16

r.+i (rengi) beyāza ma'il 132b-7; 169b-23; 174b-1

r.+i (rengi) gökçil 169b-25

r.+i (rengi) güzel it- 168b-15

r.+i (rengi) kızıl 134a-9; 136a-22; 163a-18; 143b-10; 163a-18; 166a-27

r.+i (rengi) kızıl ol- 186a-17

r.+i (rengi) kibrīt 182a-19

r.+i (rengi) kök ile karışık şaru 176b-29

r.+i (rengi) şaru 180b-2

r.+i (rengi) şaruya ma'il 145a-19; 166a-8

r.+i (rengi) siyāh 135b-8; 176b-14; 199a-13

r.+i (rengi) siyāh ol- 173b-16

r.+i (rengi) siyāha māl 148a-28; 166b-5, 7; 169a-15; 171b-13; 174b-18; 176b-29; 187b-25; 197b-22

r.+i (rengi) toz 145a-19; 192b-4

r.+i (rengi) toz toprak 167a-24

r.+i (rengi) yeşil ol- 168b-29

r.+i (rengi) yeşile mā'il 169a-10

r.+idür (siyāha mā'il toz rengidür) 176b-29

r.+in (beden rengin güzel it-) 164a-6

r.+in (rengin) güzel it- 189b-8

r.+inde (altun renginde) 174b-5

r.+inde (benefşe renginde) 125b-4; 130a-26; 130a-27

r.+inde (şarāb renginde) 134b-22; 171a-6

r.+inde (renginde) 115b-20; 165b-18; 179b-17

r.+indedür (gül rengindedür) 197b-23
 r.+inden (altun renginden) 115a-14
 r.+ine (geyik rengine) 186a-8
 r.+ine (kızıl ile toz rengine mā'il) 136a-22; 143b-10
 r.+ine (kibrīt rengine mā'il) 182a-19
 r.+ine (toz rengine mā'il) 132a-5; 136a-21; 166a-28
 r.+ine (toz rengine ve şarulığa mā'il) 180a-28
 r.+ini (rengini) gider- 122a-3
 r.+leri (müdevver r.) 144a-5
 r.+leri 168a-29
 r.+leri güzel ol- 199a-25
 r.+lerin güzel it- 123b-16
 r.+lerle 130b-4
 r.-i rü 107a-20; 109b-12; 186b-1; 189b-8
renklik *Far.+T.* renklik
 r.+i 187b-25
renklü *Far.+T.* renkli
 r. (kızıl r. çiçeği ol-) 153a-28;
 r. (kızıl r.) 160a-26;
 r. (zeberced r. bir taşdur) 169a-10;
 r. 133b-19; 169a-14;
 r. çiçekler 146b-5;
 r. nişānlar 162a-2;
 r. nişānları gider- 104b-13
 r. ol- 131b-1;
 r.+dür (toz r.) 192b-4; 196a-9
 r.+dür 169a-14;
renklülük *Far.+T.* renklilik

r.+i (toprak renklülüğü) 171a-29
reşād *Ar.* yabani olmayan, bahçede yetişen tere otu.
 r. 121b-2
reyhān *Ar.* fesleğen
 r. (beyāz r.) 105b-29
 r.-ı dāvud 136b-23
reyhānī *Ar.* fesleğene ait
 r. (şarāb-ı r.) 131a-18; 177b-4; 178a-2
 r.+dür (şarāb-ı r.) 108b-6
ri'āyet *Ar.* uyma, sayma
 r. it- 197a-7
 r. olın- 197a-7
ribās *Ar.* ışgın otu
 r. 168a-15; 179a-11, 12
 r. otı 179b-11
 r.+uñ 178b-27
riclū'l-cerād *Ar.* çekirge ayağı
 r. 137b-16
riçine *Yun.* bk. reçine; reçine
 r. 179a-6
rikāb *Ar.* üzengi, metinde deve türlerinden birinin adı
 r. 191b-13
rikābī *Ar.* rikab türündeki deveye ait
 r. (zeyt-i r.) 191a-1; 191b-11
 r. 191b-17
 r.+den (zeyt-i r.) 191b-15
riştā *Far.* erişte
 r. 199a-29
rivāyet *Ar.* rivayet

r. it- 130b-1

riyāzat *Ar.* nefsin isteklerini yenmeğe çalışmaları

r. 163a-25

r. it- 117b-18

r.+ları ol- 197b-6

riyāzatlu *Ar.* nefsin isteklerini yenmeğe çalışan kişi

r. 101b-3

ri'yu'l-ḥumeyr *Ar.* eşek otu

r. 148b-12

riyyetü'l-baḥr *Ar.* deniz anası

r. 169b-14

rū *Far.* yüz, çehre

r.+1 (reng ü r.) 165a-23

r.+1 (reng-i r.) 109b-12; 113b-7; 186b-1; 189b-8

r.+1 189b-8

r.+1 sūḥte 179a-20

r.+ların (renk-i r.) 107a-20

rub *Ar.* meyve veya bitkinin suyu

r. 119b-13; 119b-13; 124b-26; 124b-28; 179a-15

r.+1 (anuñ rubbı) 125a-1

r.+1 (ayva rubbı) 179a-18

r.+1 (boyan köki rubbı) 108b-18; 116a-26; 159a-5

r.+1 (ceviz rubbı) 137b-7

r.+1 (ḥaṣḥāṣ rubbı) 159b-8

r.+1 (ḥurmā ḳoruğı rubbı) 59b-15

r.+1 (ḳoruk rubbı) 168a-15

r.+1 (rībās rubbı) 179a-11

r.+1 (rubbı) 119b-17

r.+1 (tut rubbı) 119b-12; 124b-26

r.+1 (üzüm rubbı) 133a-15

r.+lar 114a-26

r.+larıdur (yemişler r.) 105a-27; 107a-18

r.-ü'l-busr 159b-15

r.-ü'l-ḥaṣḥāṣ 159b-8

r.-ü'l-sūs 159a-5;

rub^c *Ar.* dörtte bir, çeyrek

r. (ḥummā-yı r.) 122b-28

r. (ḥumma-yı r.) 140b-18; 163a-27

r. dirhem 116b-19; 118a-11; 142b-22; 148b-17; 155b-24; 156a-8; 179b-5, 9

r. raṭıl 111a-6; 119a-2; 126b-4; 197b-18

r. sıtması 124b-17; 185b-9

r. vezni 187a-3

r.+a (ḥumma-yı r.) 160b-28

ru'blu (?)

r. 176a-6

rubū *Ar.* astım

r. 137a-2

rūfedān *Ar.* rafadan, kabuğu ile birlikte sıcak suda az pişirilmiş yumurta

r. yumurta 122a-8; 122a-11

rūgan *Far.* yağ

r. (şīr-i r.) 157a-25; 181a-11, 23

rūḥ *Ar.* can, hayatın özü, ruh

r. 186b-11

r. cevheri 183b-20

r. yolları 152b-6

r.+ı 186b-9; 193a-18

r.+lar 151b-1

r.+lara 118a-12; 183b-21

r.+ları 187a-1

r.+ların 160a-21

r.-ı hayvānī 136b-27

r.-ı ṭabīyi 151b-1

ruhbān *Ar.* Hristiyanlıkta ve çok tanrılı dinlerde din adamlarının tamamı

r. itili 192b-1

r. (fetā'ilü'r-r.) 192b-1

ruhbān fitili *Ar.+T.* zencefil

r. 192b-1

rūm *Ar.* Doğu Roma toprakları

r. (vilāyet-i r.) 139a-20

r.+da (vilāyet-i r.) 128b-14

r.+da 116b-28; 129b-12

r.+uñ 111b-5

rūmī *Ar.* Roma İmparatorluğu'na ait

r. (cedvār-ı r.) 135a-10

r. (kerefs-i r.) 132a-28

r. (sünbül-i r.) 115b-5

r.+de (lisān-ı r.) 127a-20

r.+dür 132a-1

rūmiyye *Ar.* Roma İmparatorluğu

r. (hınṭa-yı r.) 136a-13

rummān *Ar.* nar

r.+larda 186a-15

rūs *Slav.* Rus milletinden olan kişi

r. 200a-22

r.+dan 200a-24

rūstahnac *Far.* rastık taşı (rūy-ı sūhteden ta'rib olunmuş)

r. 179a-20

ruteylā *Ar.* zehirli ve iri bir örümcek.

r. 119b-28; 129a-1; 193b-25; 196a-21

ruṭbāt *Ar.* bk. ruṭbet; havadaki su buharı, nem

r. aḳ- 129a-10

r. getür- 102b-13

r.-ı fāsīde 109a-14

ruṭbet *Ar.* bk. ruṭbāt; havadaki su buharı, nem

r. 101a-9; 107b-14; 111a-10; 111a-21, 22, 26; 112a-13, 24; 124a-15; 135a-6; 142a-9; 152b-24; 160a-7; 162a-22; 166b-21; 174a-4; 192b-12; 195b-5; 196b-15, 29

r. aḳ- 186b-2

r. gideril- 197b-29

r. vir- 101b-5, 8, 10; 102b-12, 14; 175a-2; 183a-23

r.+den 106a-22; 153a-8; 159b-27; 164b-9

r.+den cigerde ol- sūdde 188b-6

r.+den ol- 134b-14; 181b-1

r.+den ol- ṭalaḳ ağrısı 173a-19

r.+dür 187a-8

r.+i (baṣuñ r.) 101a-8

r.+i 101a-13, 17; 103a-17; 108a-19, 26; 110a-13; 115a-27; 117a-5, 10; 117b-16; 132b-6; 133b-22; 143b-23; 147a-8; 147b-28; 156b-4; 165b-21; 176a-25, 29; 181b-5; 188b-2; 193b-21; 194a-6; 197b-29; 200a-4

r.+i git- 160a-6
 r.+i ishāl it- 118a-26
 r.+i ol- 176a-25; 176a-29
 r.+i tut- gider- 187a-19
 r.+ine göre 101a-9
 r.+le 179b-16
 r.+ler 171b-29
 r.+ler ifnā it- 180b-5
 r.+lerden köşül- 111a-20
 r.+leri 126b-5
 r.+leri çek- getir- 104a-16
 r.+leri çıkar- 168b-4
 r.+leri erit- 109b-16
 r.+leri gider- 102b-11; 134b-17
 r.+leri indür- 160a-2
 r.+leri kurut- 110b-22; 115a-8; 166b-25; 174a-12
 r.+leri pişür- 150a-27
 r.+leri tahlil it- 126a-21
 r.+leri tut- 172a-3
 r.+lerine 115a-8
 r.-i baḥāriyye 187b-4
 r.-i faẓliyye 117a-10; 132b-5; 160a-29; 161b-19; 165b-25; 183b-12, 13; 188b-2, 15; 196a-17
 r.-i mā'yye 101b-16
ruṭūbetli *Ar. +T. bk. ruṭūbetlū;*
 rutubetli
 r. yer 176a-14
ruṭūbetlū *Ar. +T. bk. ruṭūbetli; rutubetli*
 r. ol- yer 101b-4
 r. ol- 104b-17

r. ol- kimesneler 134b-15
ru'ūs *Ar. baş kelimesinin çokluk şekli, başlar*
 r. 101a-8
rūy *Far. tunç*
 r.-ı sūḥte 179a-20

-s-

ṣā *Ar. Arap alfabesinde bir harf*
 ṣ. 196a-8
sā'at *Ar. saat*
 s. 157b-2
 s.+den soñra 102a-15; 102a-16; 170b-28
 s.+den ziyāde 162a-2
ṣabāḥ *Ar. sabah*
 ṣ. 109b-2
 ṣ. (her ṣ.) 165a-23
 ṣ.+a dek 157a-26
 ṣ.+da 155b-10; 195b-6
ṣabāḥleyin *Ar. +T. sabahleyin*
 ṣ.+leyin 137b-4
ṣabbāḡin *Ar. boyalı*
 ṣ ('urūḳu's-ṣ.) 192a-17
sābıḳan *Ar. evvelce*
 s. 173b-1
ṣabır *Ar. sabırlık otu ve bu ottan elde edilen bir zamk*
 ṣ. 144a-15, 23; 186a-26; 195b-28
 ṣ.-ı şkoṭri 177b-21
 ṣ.+dan 198a-25
sabina *Lat. vatoz balığı*
 s. 139b-26

şabr *Ar.* metinde kesmek, durdurmak, iyileştirmek anlamında kullanılmış

ş. it- 145b-16

şābūn *Ar.* sabun

ş. 122a-13

şābūniyye otı *Ar. +T.* sabun otu, çöven otu

ş. 117a-2

sac yassı demir, sac

s. 100b-7; 100b-8;

s.+ı (demür sacı) 100b-3; 100b-7

saç saç

s. 102a-1; 107a-25; 128b-4; 133b-4; 136b-18; 152b-11; 169a-5; 170a-10; 174b-9; 185a-28; 185b-13; 187b-7

s.+a 133a-25

s.+ı 126a-13

s.+lar 140b-14; 185b-1

s.+lara 121b-17; 125a-28; 128b-16; 144b-14

s.+ları 105b-8, 28; 107a-26; 109a-15; 111b-2, 3; 119b-27; 125a-27; 126b-1; 128b-16; 144b-15, 23, 24; 149a-4; 170a-17; 183a-9; 185a-29; 185b-12; 187b-7; 188a-9; 191a-23, 24; 195b-24

s.+ların 126b-2; 132b-26

s.+larıñ 128b-17; 145b-15

saç- saçmak

s.-salar 148a-9

s.-mazdan evvel 148a-9

şaçak görünüşü püskülü andıran; şaçak

ş. 162b-1

ş.+ları 143a-4

şaçaklı şaçaklı

ş. 143a-4

şaçıl- saçılmak

ş.-mışdur 139a-16

sād *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

s. (harf-i s.) 116a-2

sāde *Far.* sade

s. 110b-3; 119a-24; 123a-25; 140b-18; 145b-20, 27; 150b-20; 157a-3; 162a-8; 164a-16; 180b-20; 191b-16; 197a-22; 199b-22

sādec *Far.* basit, sade

s.-i hindī 118a-17, 18

şadef *Ar.* sedef

ş. 131b-2

sādis *Ar.* altıncı

s. (meretebe-yi s.) 150a-18

şāf *Ar.* katıksız, saf

ş. 104a-8; 104a-11; 129b-14;

ş. bakır 165a-2

ş. eyle- 102b-25; 133b-14; 185b-14

ş. it-105b-26; 109b-12; 116b-6, 16; 120a-7; 123b-12; 143b-17; 153b-23, 26; 159b-12; 165a-23; 166b-27; 173b-9; 179b-28; 184b-24; 196b-20

ş. kızıl 156a-25; 180b-20

ş. ol- 104a-10; 143b-17; 158b-11; 159b-12

ş.+i (beyāz-ı ş.) 106a-21

sa‘fe *Ar.* başda veya bedende çıkan çiban

s. 169a-25; 188a-18, 19

şāfesyā *Ar.* yabani sedef zımkı

ş. 161b-1

sāfi *Ar.* katıksız, duru, temiz

ş. 102b-1; 103a-19; 103b-20; 106a-15; 120a-17; 138a-3; 143b-18; 147b-23; 153b-27; 163a-22; 168b-9; 173b-23; 180b-18, 20; 185a-21; 191b-23; 199a-22

ş. (mürr-i ş.) 116a-28

ş. it- 151a-29; 165b-1

ş. ol- 109a-2; 109b-24; 137b-19; 152a-8; 165b-6; 173b-16; 185a-20; 191a-7

ş.+si 188a-17; 191a-6

şāfilik *Ar.+T.* duruluk, temizlik

ş.+i (şāfiliği) 183a-27

şāfis (?) deryas otunun yetiştiği adanın ismi

ş.+dür 161b-1

şafilik *Ar.+T.* duru, temiz, arı olma durumu, saf olma durumu

ş. 139a-14

şafra *Ar.* öd, safra

ş. 146a-18; 151a-21; 157b-6; 190b-12; 199a-1

ş. çıkar- 154b-18

ş. hāsıl ol- 197b-5

ş. ishāl it- 158b-9

ş. ol- 132b-13

ş. peydā it- 117a-25

ş. yak- 119a-6

ş.+dan 129a-15; 130b-13

ş.+dan ğasl it- 179a-13

ş.+dan ol- 119a-8; 144b-17; 151a-29; 155b-2; 177b-24; 179b-24

ş.+dan yan- ol- 154b-11

ş.+nuñ şiddetin şıv- 109b-12

ş.+ya 104b-13; 112b-13; 132b-12

ş.+ya dön- 160a-19

ş.+yı 125a-2; 154a-24; 158b-9, 18, 28; 172b-16

ş.+yı çıkar- 153b-7; 154b-8

ş.+yı gider- 120a-18

ş.+yı ishāl eyle- 108b-13; 136a-3; 145a-10; 161b-22; 197b-19

ş.+yı ishāl it- 118b-29; 158a-17

ş.+yı kıpar- 199a-11

ş.+yı katı eyle- 194a-9

şafşāf *Ar.* söğüt ağacı

ş. 199b-29; 200a-9

şafra *Ar.* öde ait

ş.102a-4; 117a-26; 122a-29; 122b-3; 123a-26; 141b-20; 158a-11; 171b-22; 175b-21; 186b-5; 187a-24; 189b-22; 192b-23; 198b-13; 200a-12

şag I diri

ş. ol- 104b-27; 107a-14; 116b-19; 130a-14

ş. 114a-1

şag II solun tersi

ş. göz 119b-3; 119b-3

şagır *Ar.* küçük, ufuk

ş. 176a-23

ş. (tubbāk-ı ş.) 176a-15, 23, 28

ş.+de (tubbāk-ı ş.) 176a-25

ş.+den 176a-27

şaglık sağlık

ş.+ına (bedeninün sağlığına) 194b-23

şagıl- sağılmak

ş.-mı ş taze süd 116b-10

şagır işitmek engelli, sağır

ş. 136b-5

ş. it- 139a-29

ş. ol- 119a-22

şagırlık sağırılık

ş.+a 175a-26

ş.+a nef it- 159a-18

ş.+ı ol- kulağ 101a-4

ş.+ın gider- 119a-22

şagır Ar. küçük, ufak

ş. (ṭubbāk ş) 176a-15, 23, 28

ş.+de (ṭubbāk ş.) 176a-25

ş.+den (ṭubbāk ş.) 176a-27

saḥī Ar. gerçek, doğru

s.+dür 139a-27

şāhib Ar. sahip

ş.-i cāmi^c 169b-10

ş.-i kitāb 100b-18; 102b-29; 103b-1; 104a-3; 106a-17; 106b-25; 110b-13, 25; 124b-7; 125b-1; 128b-12; 134a-25; 135b-1, 28; 137a-17; 142b-24; 143a-25; 143b-28; 144a-7; 146a-13, 15; 151b-7; 157a-6; 162a-20; 163a-13; 170b-1, 2; 176b-5, 13; 178b-20; 181b-21; 187b-26; 194b-19; 199b-24; 200a-22

ş.-i tercüme 172b-7

ş.+i 154b-11; 174a-28

ş.+i (kitāb ş.) 106a-16

ş.+ine 195a-8

ş.+ini 145b-20

şahīḥ Ar. gerçek, doğru, hakiki

ş. 101b-2; 118b-14; 137b-8; 143a-25; 145a-15; 151a-12; 161a-23; 182a-21; 186b-26; 191b-17; 193a-19; 196a-7

ş. degül 115b-28; 116b-19; 182a-15

ş. ise 107a-3

ş. ol- 129b-15; 138b-1

sāhil Ar. kıyı, sahil

s.+inde (mağribde cehdiye s.) 175b-2

sahḳ Ar. dövme, ezme, kırma.

s. it- 176a-13

s. olın- 120b-7

şahrā Ar. açık ve düz arazi, ova

ş.+larda 129a-26; 134a-10; 164b-14

ş.+larında (ḥabeş ş.) 143b-6

sa'īd Ar. bir şehir adı

s.+de (vilāyet-i s.) 150a-8

şā'im Ar. oruçlu

ş. ol- 117b-24

sā'ir Ar. başka, öteki, diğer

s. 101a-8; 103b-3, 9; 104b-5; 105a-8, 12; 105b-3, 4, 6, 11; 106a-23; 107a-10, 11, 20; 107b-4, 18; 108b-8; 109a-1; 110a-1, 8; 110b-23; 111a-29; 111b-6; 112a-8, 26; 114a-1; 115a-28; 117a-4; 117b-15; 119a-12; 119b-10; 120a-27; 121b-2, 5, 25; 122a-14, 29; 122b-9; 123a-7; 123b-2, 19; 124a-9; 124b-15, 24; 125b-6; 126a-8; 127a-19, 29; 127b-5, 18, 26; 128a-27; 129a-8; 132b-11; 133b-5, 14; 134a-28; 134b-27; 135a-7; 135b-19, 24, 25; 136b-21; 137a-7, 25; 137b-6; 138b-14; 140a-12; 140b-23; 141a-28; 141b-20; 144a-17; 144b-17; 146a-11; 146b-23; 150b-4, 15, 23; 154b-12; 155b-29; 156b-14, 23; 160b-6; 162a-20; 162b-13, 15; 163b-10; 164a-9; 164b-29; 169a-25; 170a-23;

171a-11; 173b-20; 174a-21; 176a-25;
176b-8, 11; 178a-26; 178b-7, 17; 179a-
7; 180a-23; 180b-6, 26, 29; 181a-2, 11;
181b-9; 184b-17; 187b-10; 188a-7, 27;
189a-18; 190b-17; 191a-11, 13; 191b-
16; 192a-9; 192b-7, 9; 193a-19; 193b-
1; 194a-9; 195a-23; 197a-9; 197b-24;
198a-1; 199b-5, 27, 28

s.+de 172a-5

s.+den 101a-18; 182a-18

s.+inden 101a-14, 15, 16, 17; 112a-10,
21; 112b-22; 122b-5; 128a-26; 167b-
19; 178a-28; 180b-2; 185a-13, 14, 17

s.+in 117b-15

s.+inüñ 101a-16

s.+ler 181b-5

s.+lerde 162b-14

s.+lerden 106b-13

s.+lerinden 178a-12

sāk *Ar.* köksap, yeraltı gövdesi

s.+ı 146b-2

şakaf *Ar.* çatı, tavan, dam.

ş.+ı 120b-2

sakal bk. şakal; sakal

s. 107a-25

s. boyası 133b-4

s.+a 133a-26

s.+ı 126a-13

şakal bk. şakal; sakal

ş. 102a-1; 119a-18; 128b-4; 136b-18;
152b-11; 159b-1; 169a-5; 170b-12;
174b-9; 181a-18; 198a-18

ş.+ı (teke ş.) 127a-3

ş.+ları 116a-19; 147b-11

şakal otı üzerlik

ş. 146a-27

sakankūr *Ar.* Mısır'da bulunan kum
kertenkelesi

s. 165b-25

şakar *Ar.* doğan kuşu

ş. 141a-22

şakar (?) güçleşmek, zorlaşmak, metne
göre nabızda düzensizlik

ş. 125a-12

şakın- sakınmak

ş.-alar 136b-2; 150b-20; 199a-25

ş.-mağ evlā 114a-24

ş.-mağ gerek 101a-26

sākīt *Ar.* düşmüş, azalmış

s. ol- 126b-10

şakız bk. şakız; sakız

ş. 133b-22

ş. ağacı 121a-11

ş. dikenini 133b-21

ş.+ı (çam ş.) 141b-25; 142a-21

ş.+ı (çengel ş.) 133b-16

ş.+ı (yir ş.) 133b-16

ş.+ı 149a-9

ş.+ıdur (çengel ş.) 191b-28

ş.+ından (çam ş.) 142a-2, 9

sakız bk. şakız; sakız

s. 101a-27; 101a-28; 102b-8; 120a-2, 4

s.+ı (çam ağacı s.) 179a-7

s.+ı (çam s.) 185b-9

s.+ıdur (fıstık s.) 185b-1

s.+ın bul- 120a-4

s.+ınuñ (çam s. kuru-) 179a-8

s.+lara 179a-7

sākife *Ar.* nüfuz eden, işleyen

s. (zāc-ı s.) 182a-29; 183a-6

sakıl *Ar.* ağır, ağır olan

ş.+dür 103b-3

sākin *Ar.* durgun, sakin

s. eyle- 102a-6; 103b-9; 108a-15; 109b-9; 112b-17; 113b-16; 114a-16; 117a-17; 119a-23; 122a-16; 130a-7; 136a-26; 141a-4; 141b-20; 146b-10, 24; 152a-12; 153a-13, 15; 155b-6; 156b-5, 16; 159b-2; 160a-11; 162a-10; 163b-18; 167a-14; 169a-23; 172a-17; 173a-6, 22, 24; 174a-8; 178b-2; 189b-14; 190b-2, 28; 191b-5, 24; 194a-23; 195b-5, 21; 196b-3; 198a-20; 199a-8

s. it-102a-10; 104a-22; 107a-24; 109a-10; 113a-2; 114b-1; 119a-8; 125a-2; 129a-3; 135a-23; 149b-8, 9; 150a-9; 151a-22; 151b-10; 157a-15; 158a-8; 158b-10, 23; 159b-3, 9; 172a-14; 186b-5; 194b-10; 195b-28; 198a-14; 200a-12

s. ol- 108a-18; 118b-9; 141a-1, 2, 8, 9, 20; 163a-5; 164a-17; 181a-1

şakla- saklamak

ş.-r 124b-7; 137a-17

ş.-yalar 114a-23

şaksı çiçek yetiştirmekte kullanılan topraktan yapılmış kap

ş. 131b-17; 132a-19; 161b-10; 182b-24, 28; 185a-26, 27

şalābet *Ar.* sağlamlık, katılık

ş.+leri 192b-23

şalāya *Ar.* üzerine ezecek şeyler koymak için kullanılan eşya

ş. 105b-26; 138a-19

sa'leb *Ar.* tilki

ş. 162a-19; 166a-18

ş. (haşyu's-ş.) 166a-20

ş. (huşa's-ş.) 165b-15

ş. (küzberetü's-ş.) 174b-16

ş. ('inebü's-ş.) 171a-20, 24; 171b-12; 172b-5; 172b-8

ş.+e (dā'ü's-ş.) 111b-3; 132b-19; 132b-26; 161b-27; 162b-4, 25, 26; 164a-26; 169a-8; 195b-9; 196a-27

ş.+e (dār'ü's-ş.) 113a-23

şalın- salınmak

ş.+mış 129b-3

şālīh *Ar.* elverişli, uygun

ş. ol- 191b-17

şālīs *Ar.* üçüncü

ş. (mertebe-yi ş.) 149b-14

ş. (sulṭān aḥmed ḥān-ı ş.) 111b-7

şālīse *Ar.* bk. şālīs, salis kelimesinin dişil halî, üçüncü

ş. (derece-yi ş.) 106b-29; 112a-14; 125b-29; 132a-7; 135a-25; 140a-10; 147a-8; 152a-4; 154a-17; 155a-19; 157b-10; 159a-17; 166b-13; 173a-2; 175b-24; 179b-1; 182a-26; 184b-2; 196a-16

ş.+de (derece-yi ş.) 103b-8; 109b-15; 111b-16; 114a-10; 115b-21; 118b-26, 27; 121b-2; 122b-20; 127a-24; 128a-2, 25; 129b-18; 130a-22; 134a-12; 135b-23; 141b-5, 19; 143b-10, 23; 146a-13; 153b-6; 159b-25; 160b-22; 161b-18; 165a-5; 167a-27; 168a-4; 170a-1; 170b-6; 173b-18; 175a-11; 178a-25; 185a-16; 187a-10; 188b-1; 189a-26; 192a-5, 25; 193b-20

ş.+de 186a-28

ş.+dedür (derece-yi ş.) 170b-7; 192a-5

ş.+dür (derece-yi ş.) 125a-11

ş.+ye (derece-yi ş.) 106a-4; 128b-7;
131a-4; 141b-29; 171a-29; 172b-13;
174b-7; 189a-15; 194a-6

salkım salkım

s.+ı 106b-22, 23; 158a-27, 28

s.+ına 171b-8

s.+ında 149b-15

s.+ları 125a-9

s.+ları ol- 106b-22

s.+larına 158b-1

şalya *Yun.* ağızdan sızan tükürük,
salya

ş.+sı 180b-4

ş.+sından 163b-17

sāmān *Ar.* hasır otu, kova otu

s. 143a-20, 25

şaman saman, hayvan yemi

ş. 142b-4; 144a-12

şamg *Ar.* zamk, tutkal

ş. 120a-5; 129b-4; 129b-8; 142b-23;
157a-15

ş. (kızıl ş.) 157a-14

ş.+dan 130a-20

ş.+dur 142b-20; 159b-22

ş.+ı 129b-6; 161b-7, 18; 190b-22

ş.+ıdur 129b-7, 17; 161b-2

ş.+ın 161b-28

ş.+ından 161b-24

ş.+ını 133a-11; 148a-16

ş.+ınuñ eyüsi 129b-9; 190b-23

ş.+uñ 194a-1

ş.-ı ‘ arabī 142a-27; 145b-21; 177b-11;
178a-16

sāmi‘a *Ar.* işitme

s.+yı (kuvve-yi s.) 139a-29

şan‘at *Ar.* sanat

ş.+ı 108b-15, 16; 181a-10; 189a-3;
193a-7

şancu sancı

ş. 130b-10

şandal *Ar.* sandal ağacı

ş. 178a-5

ş.+dan 144b-28

sandelus *Yun.* demir sandalı olarak
bilinen siyah renkli bir taş

s. 159b-23

s.+i 159b-29; 160a-5

şānī *Ar.* ikinci

ş. (mertebe-yi ş.) 149a-15

şāniye *Ar.* ikinci

ş. (derece-yi ş. āḥiri) 103b-7; 108b-12;
127a-12; 128a-3; 131a-4; 137b-18;
148b-26; 157b-23; 183b-11; 192b-6

ş. (derece-yi ş. evāḥiri) 135a-21; 146b-
9; 193b-19

ş. (derece-yi ş. evā‘ili) 133b-28; 168b-
2; 170b-7; 176b-6; 200a-18

ş. (derece-yi ş. evāsıṭı) 149b-19; 181b-
7

ş. (derece-yi ş. evveli) 110b-21; 118a-
26; 119b-7; 141b-5; 148b-2; 150b-9

ş.+de (derece-yi ş.) 104a-7; 107b-15;
112a-13; 117a-9; 118a-3; 118b-27;

120b-26; 122b-21; 124b-11; 125b-5;
127b-17; 128a-25; 131a-2; 132b-5;
134b-3; 135a-2; 135b-9; 137a-20;
140a-6; 143a-16; 145a-8; 149a-24;
151b-19; 152a-21; 159b-16, 24, 25;
160b-8; 165a-5; 169b-6; 171a-8, 9;
171b-18; 179a-11; 179b-20; 181a-6;
184b-1, 2; 186a-28; 191b-19; 192a-5;
192b-22; 193a-2, 26; 197b-12; 198b-4

ş.+dedür (derece-yi ş.) 184b-2; 187a-11; 198b-4

ş.+ye (derece-yi ş. yaklaş-) 165b-22

ş.+ye (derece-yi ş.) 147a-8

ş.+ye (derece-yi ş. iriş-) 157a-24; 194a-6

sañsar sansar

s. 200a-21, 25, 27, 29

şap çiçek, yaprak ve meyveyi dala bağlayan kısım

ş.+ın 196b-4

şaplan- saplanmak

ş.-up 184b-16

sapur titreme

s. (boz s.) 104b-21

şar- sarmak

ş.-alar 125a-26

ş.-salar 162b-20, 28; 163a-2; 189a-9

şar' a Ar. sara hastalığı

ş. 109b-18; 118b-7; 129b-27, 28, 29;
141b-13; 152b-4; 153a-23; 154a-26;
156a-18; 163b-8; 173b-27, 28; 180b-11, 15; 181a-17; 184b-27; 188a-12, 14

ş. it- 180b-11

ş.+dur 129b-29

ş.+ya 118b-7

şarar- sararmak

ş.-ma 154b-15

ş.-up 177a-25

şararma sararma işi

ş.+sına 144b-20

şarart- sarartmak

ş.-up (şarardup) 199a-18

ş.-ur (şarardur) 114b-19

şarı bk. saru; sarı

ş. 116a-28; 116b-2; 163a-19; 174b-1;
179b-8; 185a-9; 187b-29; 189a-5

ş. ol- 131b-3; 180b-20

şarıklık çiğdem

ş.+lar içinde

şarıl- sarılmak

ş.-up 166b-2

şarılan- sarılanmak

ş.-up 184b-10

şarımsak bk. sarımsak; sarımsak

ş. 112b-24; 154b-29

ş.+a (şarımsağa) 112a-12

ş.+ı (şarımsağı) 196a-13

sarımsak bk. şarımsak; sarımsak

s. 143a-15; 183b-14; 196a-7, 21;
196b-7, 10, 20, 21; 197a-1, 3, 6, 11,
18; 197b-7; 199b-4

s.+ı 196a-13

s.+ı (sarımsağı) 196b-29; 197a-9, 16;
197b-5

s.+uñ (sarımsağuş) 197a-8, 10, 13, 24

şark- sarmak

ş.-mış (bedenleri küşel- ş. ol-) 110a-21

s.-miş ol- 138b-18; 197a-17

ş.-mişdur (aşağı ş.) 158a-28

ş.-up (kızların memeleri ş. büyük ol-)
103b-13

şarkma sarkma

ş.+sına 102a-9; 138b-18

şarmaş- sarmaşmak

ş.-dikları 185a-8

ş.-miş 175b-5

ş.-up 115a-22

ş.-ur 118b-22; 135b-19

şarmaşık sarmaşık

ş. (büyük ş. yaprağı) 115a-23; 118a-21

ş. (büyük ş.) 146a-6

ş. 135b-19

ş. yaprağı 154a-9

ş. yemişi 132b-9

ş.+a (şarmaşığa) 135b-18

ş.+dan 184a-15

ş.+ı (bağ ş.) 177b-1

ş.+ı (bağ şarmaşığı) 159a-3; 172a-6

ş.+ıdur (şarmaşığıdur) 186a-24

şarnıç Ar. yağmur sularının
biriktirildiği üstü kapalı yapı, sarnıç

ş.+larda 174a-13

şarp çetin, zor, zahmetli

ş. 142b-12; 144a-13; 146b-2

şarplan- doğum sırasında kadının
zorlanması

ş.-miş 158a-21

şaru bk. sarı; sarı

ş. 102b-26; 111a-15; 116a-25; 123a-
10; 128a-21; 152a-29; 157a-14; 161b-
5; 165b-1; 166a-3; 169b-21; 185b-17;
192b-5

ş alaca 111a-17

ş. (altın gibi ş.) 182b-8; 185a-19

ş. (bedenden ş. şu çıkar-) 116a-27

ş. (beñzi ş. it-) 139b-1

ş. (kızıla mā'il ş.) 102b-8; 159b-22

ş. balmumu 102b-10

ş. çiçeği çık- 111b-14

ş. çiçeği ol- 146a-6; 158a-26; 167b-29

ş. çiçekli turağ 129b-1

ş. hurmā 159b-18

ş. ile karışık 141a-23

ş. it- boya- 176b-12

ş. ol- 102b-8; 129b-10; 176a-16; 176b-
25; 182b-8; 185a-19

ş. şamğ 159b-22

ş. şu 160a-9; 167a-12; 172a-8; 177b-13

ş. suyu çıkar- 154b-7

ş. suyu gider- 126a-27

ş. suyu ishāl it- 142b-21

ş. yemiş 175a-10

ş. zırnīh 185b-14

ş.+dur (karışık ş.) 177a-1

ş.+dur (kızıla mā'il ş.) 171b-15; 182a-
22

ş.+dur 120a-26; 137b-14; 143a-4;
143b-23; 144a-12; 147a-7; 152a-26;
155b-27; 164b-26, 27; 171b-15; 175a-
24; 176b-25; 180b-2; 182a-22; 185a-13

ş.+rak sulu 126a-13

ş.+sı (yumurta ş.) 165a-18

ş.+sı 118b-15; 185a-16

ş.+sı i' tidāl üzre 185a-14

ş.+sı yeşil ol- 183a-27

ş.+sına 22a-11

ş.+sinuñ 185a-17, 18

ş.+ya boya- 176b-24, 26

ş.+ya mā'il- 101b-14; 113b-1; 118b-28; 125b-2; 127b-14; 145a-19; 167b-24; 168a-28; 176b-10

ş.+ya mā'il beyāz 166a-8; 169b-27

ş.+ya mā'il kıızıl 172b-26

şaruca sarıca

ş.+dur 200a-7

şarulık (renk olarak) sarılık

ş. 136a-21; 168a-26; 184a-22

ş.+a (şarulığa) 107b-12; 114a-11; 115b-20; 128b-15; 135a-20; 143a-22; 180a-29; 192a-22

ş.+ı (şarulığı) 124a-2; 160b-19; 177a-28; 181a-5

ş.+ı (şarulığı) ol- 144a-27

ş.+ı (şarulığı) şāfi ol- 137b-19

ş+ından (şarulığından) 123b-28

şat- satmak

ş.-arlar 106a-18; 118b-14; 161a-21; 186a-26

ş.-dukları 121a-23

ş.-duklarıdur 143b-20

şa'ter *Ar.* kaya kekiği, kekik, güyegi otu

ş. 101a-23; 104b-21; 108b-5; 115b-11; 149b-4

ş. (ṭabbāk-ı ş.) 176a-9

ş. tohumı 111b-14

şatıryin *Yun.* tilki hayası otu

s. 165b-15

şavur- savurmak

ş.-duğı 171b-11

şayf *Ar.* yaz mevsimi

ş. şoñları 112a-8

sayıklamak sayıklamak

s. marazları 109b-3

şaykallu *Ar. +T.* cilalı, parlak

ş. dāne 160a-27; 183a-5

ş. ol- 110a-5

sebeb *Ar.* sebep

s. budur ki 194a-4

s. ile 111b-8; 112b-8; 113a-13; 136b-26; 158a-7; 177a-25; 196b-27

s. ol- 107b-27; 134b-17; 155b-6; 167a-11

s.+den (bu s.) 176a-4

s.+dür 196b-10

s.+i bilin- 150a-4

s.+i hāşıl ol- 101b-10

s.+i ile 101b-25; 111a-21; 113a-25; 113b-17; 114a-13; 119a-2; 122a-9; 123b-26; 125b-9; 127b-5, 6; 131b-28; 135a-6; 137b-9, 21; 142a-9; 149a-24; 150a-28; 151a-28; 152b-16, 24; 154b-11, 14; 158a-9; 158b-22; 160a-7; 160b-28; 163a-29; 163b-27; 164a-4; 165b-23; 166b-27; 167b-16; 172b-19; 174a-5, 22; 177a-28; 184a-1; 184b-23; 188b-14; 189b-13; 190a-29; 191a-17; 192a-26; 192b-12; 195b-5; 196b-27, 29; 198b-29; 199a-1

s.+iyle 102b-13; 111a-22; 117b-7;
119a-5; 145b-2; 199b-19

sebīke *Ar.* bk. sebūke; eritilerek kalıba
dökülmüş olan metal parça

s. 100b-24

s. it- 185b-19

s.+ler 138a-9

sebina (?) bir balık adı

s. 139b-26

sebūke *Ar.* bk. sebīke; eritilerek kalıba
dökülmüş olan metal parça

s.+leri 138a-10

sebze *Far.* sebze

s.+nün ismi 117a-8

sebzevāt *Far.+Ar.* sebzeler, yeşillikler

s. eyle- 131a-13

secīr *Ar.* posa

ş. 129a-5

seç- seçmek

s.-mesi 147a-4

sedef *Ar.* bk. şedef; sezab kelimesinin
bozulmuş hali, sedef otu

s. 103b-21; 106b-1; 115b-16; 132a-8;
132b-20; 149b-5; 154b-29; 161b-2;
166b-9, 11; 188a-22, 25; 189a-29;
199b-6

s. çiçeği 184a-24

s. tohumı 147b-16

s. yağı 133b-11

s.+den 199b-6

şedef *Ar.* bk. sedef; sezab kelimesinin
bozulmuş hali, sedef otu

ş. 162a-17

sefeş (?)

s. 185a-7

sefūf *Ar.* toz halindeki ilaç

s. 149b-14

segirme seğirme işi

s.+leri 169a-6

seḥec *Ar.* bağırsağın boş olup iltihap
vermesi rahatsızlığı

s. 197a-22

seḥḥāle *Ar.* yontma, oyma

s.+dür 138a-27

sehl *Ar.* sade, yalın.

s. 115a-25

s.-i zamān 103b-20

sekirden pöç, uca kemiği, kaba et,
kalça

s.+leri 168a-18

sekiyinc (?)

s. 116a-28

sekiz sekiz sayısı

s. 120a-6; 135b-27; 146a-17; 178a-10;
179a-18; 188a-7

sekte *Ar.* kesintiye uğrama, durma

s. 109b-18

selā *Ar.* plesanta

s. 152a-5

sel'a *Ar.* hıyarcık, ur, başta olan yarık

s. 161a-8

s.+lara 161a-7

şelc-i şīnī *Ar.* Çin tuzu

ş. 129a-17

selef *Ar.* cet, ata

s.+de 111b-5

selīḥa *Ar.* burçak kökü

s. 187a-3

s.+dan 137b-24

s.+dur 167a-17

selvā *Ar.* bildiricın kuşunun bir türü

s. 180a-21

semene *Ar.* semizlik, yağlılık

s. (ḥabbü's-s.) 197b-9

semer *Ar.* yemiş

s.+i 169b-12

semere *Ar.* meyve, yemiş

s.+sine 172b-27

semir- semirmek

s.-miş ol- 123b-13

s.-ür 180a-23

s.-ürler 150b-23

semirdici semirtici

s.+dür 124a-10

semirt- semirtmek

s.-e (semirde) 113b-4; 119a-20; 197b-17

s.-mek 199a-23

s.-ür (semirdür) 114b-2; 123b-15; 150b-17; 183b-13

s.-ürler (semirdürler) 126b-28

s.-üp (semirdüp) 123b-24

semirtme

s. 183b-13

semiz semiz, besili

s. 114a-1; 157b-19

s. çekirge 131b-14

s. kaz cigarleri 142a-29

s. oğlaqlar derileri 162b-19

s. ol- 109b-6; 110a-29; 123b-11; 131b-3; 141a-19; 159b-10

s. tavuk şorvası 164a-17; 186a-5

s. tavuk veya koyun eti 199a-26

semizlik semizlik

s. tohumı 197b-9

s.+de 123a-11

s.+inde (semizliğinde) 194a-2

semmī *Ar.* zehirle ilgili, zehirli

s. (ḥılt-ı s.) 158a-2

semmüni *Ar.* zehirlenme

s. 117b-20

semüm *Ar.* zehir

s.+dan 125a-14

semmūr *Ar.* samur, samurun derisinden yapılan kürk

s. 162a-23

s.+dan 200a-28

semzāvet *Far.+Ar.* sebzeler

s. 117a-27; 145b-21

s.+ine 194a-3

send (?) bir bölge veya şehir adı

s. 118a-19

senderūs *Far.* ham kehribar

s. 159b-22

sene *Ar.* yıl

s.+de 168a-1

seped *Far.* sepet

s. 191b-9

sepükelen- ayrılmaya, serpilmeye, dağılmaya başlamak

s.-dükde 165a-2

serçe serçe

s. 127b-27

seretān *Ar.* yengeç

s.+a 178b-15

seretān-ı bahrī *Ar.* çin yengeci

s. 139b-18; 139b-24; 139b-25

s. +den 139b-19

s. +nüñ 139b-26

serhōş *Far.* sarhoş

s. eyle- 100b-19; 111a-12; 118a-9; 150a-7; 170b-12; 174b-23

s. it- 103b-23; 118a-13; 118a-17; 134b-9; 147a-19, 20; 151b-20; 172a-29

s. ol 114b-18; 115b-23; 163b-13; 173a-17

serhōşlık *Far.+T.* sarhoşluk

s.+ı gider- 163b-13

serī *Ar.* çabuk, hızlı

s.+dür 180b-10

s.-ü 't-ta' affün 192b-27

serīr *Ar.* ahşap karyola

s.+lerde 122b-26

serkele *Far.* serkele otu

s. 122b-12

sermak pazı otu

s. 145b-27

serp- serpmek

s.-eler 138a-17

s.-erler 190a-6

s.-seler 164b-22

s.-üp 136b-9; 145b-23; 173a-22; 190a-12; 193b-11, 12

serpil- serpilmek

s.-miş 100b-25

sersem *Far.* herhangi bir sebeple bilinci ve algılaması zayıflamış; zihni karışmış.

s. 133b-6

servī *Far.* servi ağacı

s. 141b-2

s.+si (tağ s.) 141b-1

ses ses

s. 141a-2

setir *Ar.* kapama, gizleme

s. it- 148b-24

sev- sevmek

s.-er 149a-22; 150b-16

s.-megi 183b-24

sevād *Ar.* siyahlık

s. (iklil-i s.) 156a-9

şevālīl-i nemliyye *Ar.* şekli karıncaya benzeyen doku bozuklukları

ş. 137a-24

sevdā *Far.* melankoli, karasevda

s. 123a-14; 123b-26; 154b-11; 160b-28; 174a-22

s. (müşhil-i s.) 123a-17

s. hāşıl it- 160b-9; 163a-29

s. hāşıl ol- 117a-20

s. hılıtları 111a-22

s. ol- 123a-17; 186a-11

s. peydā it- 111a-27

s.+dan (zeyt-i sevdān) 175a-28

s.+dan 130b-13; 154b-10

s.+dan ol- 120a-7; 125a-20; 140b-15;
153a-17; 163a-8; 169a-24

s.+ya 190b-12

s.+yı 116a-26; 123a-15, 18; 154a-24;
154b-18; 171a-13

sevdāvi *Far.+Ar.* melankolik,
bünyesinde kara safra maddesinin ağır
bastığı tip

s. 152a-22; 154a-21; 160b-14; 163a-
24; 168a-14; 171a-12; 172a-17; 194a-
26; 199a-12

sevr *Ar.* öküz

ş. 117a-1

seykerānū'l-ḥūt *Ar.* (Magrib
lehçesinde) sığırkuyruğu bitkisi

s. 116a-3

seyl *Far.* sel

s.+ler 194a-5; 199b-26

seylān *Ar.* hurma pekmezi

s. 160a-16

seyrek seyrek

s. 156b-20

s. bez 120b-17; 140a-11

s. elek 113b-7

s. ol- 193a-25

s. salkımlar 125a-8

s. yapraklı ḥatmī 157a-8

s.+dür 157a-7

sıcak bk. sıcak; sıcak

s. 196b-10

şıcak bk. sıcak; sıcak

s.+dan 191b-8

s.+iken 193a-29

şıcan bk. sıçan; farenin büyüğü, sıçan
ş. 153b-12

şıcan bk. şıçan; farenin büyüğü, sıçan
s. 180a-23; 180b-23; 181a-1, 2

s.+ları 134a-20

şıcan kulağı bir bitki

151b-28, 29

şıçra- sıçramak

ş.-yup 154b-12

şifad *Ar.* Kudüs yakınında bir şehir

ş. 173b-5

şifat *Ar.* vasıf, nicelik ve nitelik

ş.+ile 166b-10

ş.+ları 186a-23

şığır şığır

ş. ayağı 186a-9

ş. derisi 125b-15; 125b-22

s. kuyruğı 116a-2

ş. ödi 131a-16, 21; 144a-22

ş. sidügi 195b-19

ş. südi 129a-24, 25; 157b-16; 180b-19

s. tezekleri 100b-4

ş. yağı 180b-17

ş.+dan 121a-13

ş.+ı (şu ş.) 195b-27

ş.+ından (yaban ş.) 186a-10

ş.+lara 113b-4

şığır kuyruğı sıracagillerden
(sığırkuyruğugiller), geniş yapraklı
otsu bitki türleri

ş. 116a-2

şıhhat Ar. sağlık, doğruluk, gerçeklik

ş. bul- 131b-28; 195b-13

ş.+de 105a-4

ş.+de ol- 178b-17

ş.+i (kelāmuñ ş.) 167a-20; 178b-20

ş.+i 188a-18

ş.+i ol- 144a-7

ş.+in (dişler ş. hıfz eyle-) 105a-3

ş.+in (gözlerüñ ş. hıfz it-) 121a-15

s.+in (kocalaruñ ş. hıfz it-) 197a-27

ş.+inde 103a-1; 106b-26

ş.+lerin (hayvan ş. hıfz eyle-) 146b-22

sık benzerleri arasında çok az aralık
bulunan, sık

ş. 100b-26; 144a-11; 158a-4; 164b-4;
165b-1; 169b-23; 176b-9; 185b-11

ş.+dur 116a-7; 134a-8; 169b-20

sık- sıkmak

ş.-alar 125a-3; 137a-17; 137b-10;
159a-25; 159b-19; 168b-23

ş.-arlar 187b-6

ş.-dukları gibi 132b-9

ş.-mağıla 136b-8; 151a-6; 172b-25

ş.-salar 182b-14

ş.-up 100b-13; 102a-7, 15; 105b-25;
108b-28; 112b-2; 117b-4; 119b-13, 27;
121b-22, 27; 125a-23, 27; 126b-4, 6;

128b-29; 131a-23; 132b-9; 133a-7;
143a-17; 146b-29; 150b-22; 152b-21;
155a-24; 159a-12, 24, 29; 159b-6;
160a-16; 161b-10, 11; 163b-18; 164b-
28; 167b-2; 170b-15, 27; 172a-4; 172b-
21; 178b-4, 9; 179b-23; 180b-11; 190a-
6; 191b-10; 194a-8, 17; 197b-17; 200a-
14

sıkıl- sıkılmak

ş.-an 129a-5; 158a-16; 164b-12, 16;
170b-26

ş.-ana 190b-29

ş.-anuñ 161b-14

ş.-mağ 161b-24

ş.-mağdan 129b-23

ş.-mış 101b-18; 129a-2; 185b-16;
194b-4

ş.-mış suyu 132a-9

ş.-up 154a-16; 169a-13

ş.-ur sıkındular 198a-2

sıkıñdu meyve ve bitkilerin sıkılarak
çıkarılmış suyu

ş.+lar (sıkıl- ş.) 198a-2

ş.+larından 104b-9

ş.+sı (benc ş.) 108a-1

ş.+sı (cürmünüñ ş.) 171b-20

ş.+sı (hurmā ş.) 108b-27

ş.+sı (köklerinüñ ş.) 147a-1

ş.+sı (nebāt ş.) 116a-29

ş.+sı (siyāh haşhāş ş.) 104a-27

ş.+sı (yaprağınuñ ş.) 111a-5; 192a-23

ş.+sı (yemişinüñ ş.) 105b-5; 105b-17

ş.+sı 101b-27; 102a-3; 105b-17; 116a-
29; 190a-3

ş.+sın 101b-26; 102a-9; 125a-3

ş.+sından (kökinüñ ş.) 102a-16

ş.+sından (yaprağınüñ ş.) 142b-15

ş.+sından 102a-4; 190a-3

ş.+sından ol- yağ 170b-17

ş.+sını (yaprağınüñ ş.) 105b-15

ş.+sını 171b-20; 190a-2

ş.+sını gölgede kurıt- 172b-21

ş.+sını güneşde kurut- 152b-22

ş.+sını güneşe koy- 160a-16

ş.+sını şāf it- 105b-26

sıkma sıkma işi

ş.+sı 109a-25; 172a-13

sıkordiyun Yun. bk. isķōrdiyūn, sarımsak

s. 196a-12

sılık Ar. pazı bitkisi

s. 101b-1

şın Ar. mezar

ş. 161a-24

şınıf Ar. belirli bir özelliği taşıyan ya da paylaşan birimlerin oluşturduğu bütün, sınıf

ş. 105b-19; 111a-16; 122a-23; 125a-10; 131a-3; 137b-29; 151b-8; 154a-18; 170a-2, 15, 16, 17, 24; 171a-17, 24; 172a-26; 174b-4; 176a-9, 26; 180b-3; 182a-18; 182a-29; 182b-2; 184a-24

ş.+a 112a-8; 122b-6; 156a-27; 182a-14

ş.+dadur 112a-13

ş.+dan 122a-25; 170a-18

ş.+dur 109a-23; 111a-15; 112a-9; 115a-24; 121b-3; 146a-11; 150a-21;

151b-9; 152a-1; 171a-22; 172b-14; 174a-29; 175a-23; 182a-10

ş.+ı 101b-12, 13; 111a-16, 17; 112a-6, 9; 116a-6, 7; 122b-3, 9, 18; 125a-9; 127a-11; 127b-27, 28; 130b-27; 131a-2; 132a-5; 134a-4; 135a-19; 155b-18, 25; 156a-12, 26; 166a-11, 15; 166b-1, 5, 6; 170a-7, 10; 171a-22; 172b-4, 5; 174b-3; 176b-12, 18, 26; 180b-4; 182a-10, 11, 16, 18, 20, 21, 22; 184b-20; 192a-19

ş.+ıdur 103a-11; 152a-1; 156a-22

ş.+ına 122a-18; 176b-18

ş.+ınıñ 116a-6, 7

ş.+lardan 122a-18

ş.+larına 128a-27

ş.+uñ 101b-12; 116a-20; 122a-20; 122b-4; 131a-1; 133b-18; 142b-29; 170b-24; 174b-4, 5; 176a-10; 176b-23; 183a-2; 184a-15

ş.-ı evvel 182a-25

ş.+da 112a-10; 150a-25; 182b-1

şınık kırık, bozuk

ş. 156b-11

ş.+ı (şınığı) 116b-20

ş.+ına (şınığına) 122a-8; 173b-23

ş.+ların 150b-26

ş.+larına 142a-21

şıpa eşek yavrusu, şıpa

ş. südi 103b-21

şırça Ar. cam, billur

ş.+ya 169b-15

şırcalı Ar. +T. camdan yapılmış, sırçalı

ş. 133a-27; 143b-18

şırşır Ar. ağustos böceği

ş. 140b-29

sırtlan sırtlan

s.+dan 186a-10

sıtma bk. şıtma; sıtma hastalığı

s. 184b-12

s. nevbeti 122b-28

s. ol- 130a-18

s. tüt- 131b-13

s.+dan 122b-28

s.+ını gider- 137a-27

s.+ile ol- 129b-29

s.+lar 178a-19

s.+lara 113a-22; 119a-4; 129b-21;
168b-10; 191a-27; 196b-23

s.+lara nef' eyle- 123b-2

s.+lara nef' it- 125b-9; 125b-11; 153a-
13; 158b-23; 178b-10

s.+lara uğrat- 183a-20

s.+larda ol- 119a-1

s.+lardan 123a-26

s.+ları 176a-19

s.+ları tahlil it- 140a-20

s.+ları za'ıl it- 176a-12

s.+ması ol- 107a-23; 111b-27; 119a-
23; 124b-17; 131b-12; 137a-27; 152b-
16; 185b-9

s.+masını gider- 124b-17

s.+sı sâkin ol- 163a-5

s.+ya 113a-25; 129a-22; 153a-13

s.+ya nef' eyle- 107a-8; 140b-18

s.+ya nef' it- 113a-26

s.+ya nef' it- 125a-20

s.+ya uğra- 120a-16

s.+yı gider- 142a-7

şıtma bk. sıtma; sıtma hastalığı

ş.+sı ol- 163a-4

sıtmalı sıtma hastalığı olan, sıtmalı

s. 178a-19; 194b-13

s. ol- 116b-2; 142a-7; 178b-1; 196b-9

şıva sıva

ş.+sı 125a-25

ş.+yı 125a-24

şıva- sıvamak

ş.-salar 101a-3; 101b-6; 102a-8; 105a-
19; 109a-18; 111b-3; 122a-3; 125a-24;
125a-28; 131a-15; 131b-13; 140b-5;
140b-14; 140b-17; 140b-21; 140b-22;
141b-21; 152b-29; 153a-12; 158b-18;
165a-12; 170b-16; 178a-18; 185b-17

ş.-mağıla 154a-20; 181a-19; 182b-19

ş.-rlar 189a-13

ş.-rsalar 131a-24

ş.-yalar 179a-27; 189a-7; 190a-11

ş.-yup 125a-25; 126b-22; 170a-12;
189a-8

şıvan- sıvanmak

ş.-mış 100b-1

şıvat- sıvatmak

ş.-ma'ı 155a-9

sıvık cıvık, içinde sıvı miktarı fazla
olan

s. 148a-14; 187a-7

s.+dur 141b-26

s.+iken 141b-27; 173a-7

şıvıl- soyulmak

ş.-mışınuñ kuvveti 114a-22

sıyr- yenmek, bozmak, yarmak

s.-dugı 162b-22

s.-up 162b-25

sıyrık sıyrık

s.+lara 105b-23

s.+ları 162b-24

sıyrıl- sıyrılmak

s.-mağ (bağırsaklar s. maraşı) 103a-4;
119a-3; 197a-21, 23

s.-miş ol- 144b-7

s.-ur 112a-25

sıyrundı sıyrıntı, kazıntı

s.+ları 177b-13

s.+sı 122a-13; 136a-6; 199a-27

sızı bedenin herhangi bir yerinde
hissedilen hafif, ancak sürekli ağrı

s. 130b-10

sicistān Far. İran'ın bir vilayeti

s. şoğanı 180a-5

s. vilāyeti 130b-7

s.+a 106a-14

s.+dan getir- 145a-17; 145a-18; 145a-
20; 145b-5; 180a-5

sidik bk. sidük; sidik

s. 178b-29

sidük bk. sidik; sidik

s. 194b-22; 195a-6, 10; 195b-3, 13

s. başı 195a-20

s. ile yoğur- 195b-10

s. ile çıkar- 172b-16

s. ile indür- 178b-23

s. ile yu- 195b-6, 7

s. tamlar- 107b-6; 113b-24; 121b-6, 21;
129b-24; 131b-11; 133a-3, 21; 197b-1

s. tır- 165a-11

s. tıtul- 162a-14

s. tıtul- 162a-14

s. yolları 173a-14

s.+den (yeñi s.) 195a-21

s.+e (sidüğe) 195b-18

s.+i 134b-6; 163b-10

s.+i (kelb sidüğü) 195b-24

s.+i (oğlan sidüğü ile ez-) 140b-20

s.+i (oğlancık sidüğü ile karışdır-) 140a-
24

s.+i (şığır sidüğü) 195b-19; 195b-20;
195b-28

s.+i (sidüğü) 101a-21; 115a-27; 135b-
11; 179a-2

s.+i (sidüğü) aşağı indür- 183b-21

s.+i (sidüğü) idrār eyle- 126a-15

s.+i (sidüğü) idrār eyle- 126a-15

s.+i (sidüğü) idrār it- 112b-26; 125a-16;
190b-26

s.+i (sidüğü) naṭrun ile karışdır- 195b-8

s.+i (sidüğü) yürüt- 104a-25; 106a-27;
108b-14; 128b-3; 141b-8; 164b-24;
172b-16

s.+i (yabān ḥınzırı sidüğü) 195b-21

s.+in (insān sidügin) 195a-12

s.+in (kancık sidügin) 195b-23

s.+in (kendü sidügin iç-) 195a-14

s.+inden 195a-27; 195b-12

s.+ini (sidüğü) 114b-18

s.+iyle (deve s. çürük it-) 161a-22

s.+ler 194b-22

s.+leri 194b-24

s.+lerinün 195b-26

s.+leriyle (deve s.) 161a-19

s.+lerün 195b-25

sigil sigil

s. 111a-1

s.+ler 102a-8; 111a-1

s.+lere 112b-5; 131b-7; 134a-17;
140a-14, 25; 142a-3; 161a-7; 163b-9

s.+leri 124b-15; 134a-17; 137a-25;
163b-9; 194b-1; 195b-24

sigil otu sigil otu

s. 151b-25

sihir *Ar.* sihir, büyü

s. eyle- 160a-12

sikencübîn *Ar.* sirke ve bal
karıştırılarak yapılan şerbet

s. 100b-22; 108a-3; 110b-10; 120a-15;
126a-16; 126b-14; 130b-22; 131a-11,
19; 131b-16; 132b-15; 140b-17; 143b-
27; 148a-2; 148b-8; 150a-16; 150b-5,
21; 153a-11; 165a-25; 177b-2, 3; 178b-
10; 184b-22; 189b-4; 199b-22, 24

s.+den 120a-15

s.+ün 199b-24

sikke *Far.* sirke

s. 154b-14

şiklet *Ar.* ağırlık, yük

ş. vir- 101a-29

sil *Ar.* verem

s. 183a-22

sil- silmek

s.-eler 179a-17

simid *Ar.* simit

s. 185b-28

şin *Ar.* Arap alfabesinden bir harf

s. 141a-23

s. (ḥarfü's-s.) 193a-4

s.+de (ḥarf-i s.) 106a-24

şin *Ar.* Çin

ş. 180a-14

ş.+de (vilāyet-i ş.) 135b-3; 180a-16

siñ- sinmek, yiyeceklerin midede
hazmolması, sinmesi

s.-dükde 159a-29

s.-erse 162b-18

s.-medin 102b-3

s.-meyüp 108a-1; 109a-26; 161b-19;
177a-18; 188b-2

s.-mez 132b-5

şinā *Ar.* İbn-i Sina

s. (‘alī bin s.) 139a-12

sināmekī *Ar.* sinameki

s. 135a-20; 192b-3

sincerī *Far.* İran'da bir bölge olan
Sicistân'a mensup

s. (fāniz-i s.) 106a-13

s. 106a-13, 19

s.+si 106a-21

sind *Ar.* Asya'da bir ülke

s. 118a-19; 130a-28

s.+den 135b-6

s.+e 180a-14

siñdür- sindirmek

s.-mege 177a-22

s.-ür 167b-3

siñek sinek

s. 151a-28; 174a-18

s.+leri 185b-15

şini Ar. Çin'e ait

ş. 166b-7

ş. (dārū'-i ş.) 166a-23

ş. (dend-i ş.) 146a-14

ş. (rāvend-i ş.) 176b-23

ş. (şelc-i ş.) 129a-17

ş.+dür 176b-7

siñir sinir

s. 106b-4; 113a-17; 162a-16; 190a-22

s.+e 138b-22; 147a-19; 199a-15

s.+e za'if vir- 199b-7

s.+e zarar it- 130a-14

s.+i 130a-14

s.+i ye- 190a-25

s.+ler (şovukdan ol- s. küşle-) 159b-27

s.+ler ağırları 169a-1; 191a-27

s.+ler büzil- 103b-18

s.+ler küşle- 184b-23

s.+ler tolaş- büzil- 132a-10

s.+lerde ol- katılımı 102b-26

s.+lerde ol- süddeleri aç- 136b-27; 159a-20

s.+lerde ol- yaralar 121a-19; 183a-17; 198a-17

s.+lerden (ince ve didim s.) 174b-27

s.+lere (büzil- çekil- ol- s.) 187b-9

s.+lere 107b-6; 107b-8; 108a-1

s.+lere kuvvet vir- 174a-18

s.+lere ruṭubet vir- 101b-8

s.+lere yakı it- 132b-22

s.+lere zarar it- 106a-28

s.+leri (büzil- buruş- ol- s. yumuşat-) 136b-17

s.+leri büz- 153b-20; 180b-5

s.+leri gerüsine büz- 183a-18

s.+leri pāk it- 158b-11

s.+leri tōldur- 186b-19

s.+leri yumuşat- 181a-6

s.+lerin (büzil- ol- baldır s.) 133a-14

s.+lerine 157b-27; 199b-8

siñirsek esnekliğini ya da yumuşaklığını yitirmiş, sertleşmiş, sinir gibi olmuş

s. it- 128b-1

siñirül- hazmetmek, sindirilmek

s.-se 107b-18

siñirlü sinirli

s. 178a-2; 187a-16, 17

s. et- 104a-24; 119a-9; 127b-11; 132a-10; 156b-15; 164b-17; 174b-28; 178a-2; 187a-16

s. ol- 138b-22; 199a-15

siñme sinme, hazmolma

s.+si 183b-12

sirāf (?) İran'da bir yer

s.+dan 109a-3

sirke I *Far.* ekşimiş üzüm, elme veya limon suyu, sirke

s. 101a-22, 23, 26; 101b-25; 102a-22; 103a-21; 107a-18; 108a-4; 108b-5; 109b-11; 111a-24, 29; 111b-23; 112a-22, 23, 28; 112b-4, 12, 21; 113b-14, 19; 114b-8; 115b-4, 11; 116a-10, 21, 22; 117a-13, 27; 117b-4; 120a-9; 121b-6, 19; 122a-2; 123a-2; 124a-4, 6; 125b-16; 126a-15, 18, 23; 126b-8, 9, 10, 15; 129a-14; 129b-10; 130b-10, 16; 131a-11; 131b-8; 132a-15; 133a-9; 136a-14; 138a-5, 6, 14, 15, 17, 20, 25; 138b-23; 140a-23, 25, 26; 140b-1, 5; 141a-17; 142b-8; 143a-18; 144b-18; 147a-28; 147b-5; 148a-16; 149b-4; 150b-3, 6, 21, 29; 152b-14; 153a-6; 154a-7, 19, 22; 154b-4; 156b-15, 17; 157a-10; 157b-5, 6; 158a-19; 160b-26, 27, 29; 161a-1, 2; 162b-17; 163a-22, 28; 163b-1; 164a-22; 165a-6, 16; 168a-12; 169a-4, 24; 170a-10; 170b-10, 19; 173a-23; 174a-3, 25; 175a-1; 175b-18; 178a-8; 182b-24; 189b-13; 190a-21; 190b-10, 27; 194b-5; 195a-26; 196a-25; 197a-26; 198a-18; 198b-1, 5, 6, 11, 16, 19, 22, 25; 199a-2, 3, 7, 8, 11, 15, 19, 20, 21, 25, 26, 28; 199b-2, 5, 11, 14, 17, 21, 22

s. eyle- 102a-15

s. ğalîzlığın ıslâh it- 111a-28

s. ısıt- 198b-16

s. ıslâh it- 121b-6

s. iç- 199a-8

s. içinde ıslan- 126a-23

s. içinde ıslat- 140b-1

s. içinde yatur- 110a-29; 110b-4

s. içine koy- 116a-21; 138a-14; 141a-17

s. ile döğ- 156b-17

s. ile ez- 124a-6; 125b-16; 129b-10; 148a-16; 165a-6; 182b-24

s. ile iç- 126a-15; 174a-3

s. ile içür- 143a-18

s. ile karış- 168a-12

s. ile karışdır- 105a-3; 120b-13; 121b-19; 126b-15; 128b-3; 152b-14; 154a-22; 164a-22; 169a-24; 198a-18

s. ile ko- 131b-8

s. ile kulağ içine ko- 195a-26

s. ile ol- 111b-1; 115b-4; 117a-27; 133a-9; 158a-19

s. ile ov- 138a-14; 165a-16

s. ile pişür- 111a-23; 112a-18; 134a-17; 136a-14, 27; 139a-2; 144b-18; 156b-15; 170b-10; 189b-13

s. ile sür- 116a-10; 122a-2; 140a-23

s. ile yakı it- 154b-4

s. ile ye- 147a-28; 190b-10; 194b-5

s. ile yoğur- 157a-10

s. isti' mālî 199a-28

s. kat- 173a-23

s. koy- 138a-5

s. ol- 199a-21

s. ol- ol- 199a-21

s. serp- 138a-17

s. şarāb ol- 102a-16

s. tamlat- 157b-5

s. ye- 199a-7; 199a-11

s. zararını gider- 161a-2

s. zararları 126b-9; 153a-6

s.+de 199a-2

s.+de ıslan- 150b-3; 150b-6

s.+de tır- 116a-21; 161a-1

s.+de yatur- 110a-26
s.+den 138a-6; 138a-20, 25; 138b-23
s.+den ictināb it- 199a-25
s.+den ol- zarar 199a-26
s.+den sikencübün it- 199b-22
s.+dür (keskin s.) 107b-22
s.+dür 198b-5
s.+nüñ 199a-15
s.+nüñ ekşiligini gider- 112b-21
s.+nüñ eyüsi 199a-20
s.+si (şarāb s. ile karışdır-) 114b-8
s.+si (şarāb s.) 117b-4; 170a-10
s.+si 160b-27, 29
s.+si git- 138a-15
s.+sin dök- 116a-22
s.+sin tebdīl it- 116a-22
s.+sine yaklaş- 161a-1
s.+siyle 126b-10
s.+ye 198b-6
s.+ye ban- ye- 142b-8
s.+ye bırak- 112b-21
s.+ye koy- 199b-17
s.+ye şu kat- 124a-6
s.+ye taldır- 170b-19
s.+ye tuz kat- 199b-14
s.+yi 198b-25; 199a-19; 199b-11
s.+yi ısıt- 199a-3
s.+yi kulağa tamlat- 198b-22
sirke II *Far.* bit yumurtası
s.+leri kır- 169a-4; 196a-25

sirkele- *Far.+T.* sirke katmak, sirkelemek
s.-yüp 160b-26
sirkelen- *Far.+T.* sirke katılmak, sirkelenmek
s.-miş hardal 163a-22
s.-miş ol- ciger 147b-5
s.-miş ol- turb 126b-8
s.-miş kebere 163b-1
sirkelü *Far.+T.* sirkeli
s. ol- 109b-11; 112a-23
s. ol- ta‘ām 199b-5
s.+si cimā‘ ya za‘f vir- 109b-13
sirken otsu bitki, yabani ıspanak, yabani semiz otu
s. 110b-2
sīsām *Ar.* susam
s. 168b-22
sivilce bk. sivilci; sivilce
s.+ler 110a-18
s.+lere 185b-5
s.+leri 126a-13; 181a-8; 185b-5
sivilci bk. sivilce; sivilce
s.+lere 166b-19;
sivri sivri
s. 157a-29; 175b-15
s. ol- 121b-20; 196b-19
s.+dür 118a-22
sivrisinek sivrisinek
s. 174a-18
siyāh *Far.* kara, siyah

s. 104a-13; 104a-27; 107a-3; 116b-16;
118b-23; 123a-10; 128b-6; 129b-12;
134a-5; 134a-8; 134b-22; 146b-13;
151b-17; 154a-14; 156b-2; 159a-6;
161a-6; 161a-21; 171b-8; 171b-10;
172b-25; 199a-13; 200a-8

s. (gözüñ s. halkası) 156a-9

s. (süsen-i s.) 180b-5

s. bahağ 126b-15; 131a-17

s. böbrek 107a-4

s. buğday 107b-17

s. büber 106b-28; 107b-7; 144a-11

s. çizicikler ol- 134b-3

s. eyle- 132b-26; 149a-5

s. fülful 107a-2; 188b-25

s. hamalven 191b-28

s. harbak 154a-9

s. haşhaş çiçeği 159a-28

s. ılan 112b-14; 164b-21

s. ile karışık beyāza mā' il 192b-4

s. incir yaprağı 119b-26; 196b-3

s. it- 105b-9; 182a-26; 183a-9; 195b-24

s. kâbız şarāb 165b-22

s. kızıl nokta 131a-17; 154b-20

s. noğud şuyı 131b-24

s. nokta 145a-18; 180a-29

s. noktalı 131b-1; 141a-23

s. 'asel 158b-2

s. ol- 118b-15; 125a-1; 133b-3; 134a-4,
6; 135a-24, 29; 138b-25; 142b-14;
144a-27; 158b-2, 8; 162a-24; 173b-16;
176b-18; 179a-21; 182a-21; 183a-3;
190b-11, 16

s. saç bit- 185b-12

s. şadef 131b-2

s. ve beyāz 135b-8; 144a-5; 159a-27

s. ve kızıl nokta 170a-4

s. yılan 188a-16

s.+a mā' il 111a-17; 129b-2, 3, 9; 146b-
5; 148a-28; 156a-25; 166b-7; 169a-15;
171a-7; 171b-13; 173b-10; 174b-18,
21; 176b-29; 183b-7; 187b-25; 197b-
22; 200a-26

s.+a ve kızıla mā' il 144a-2; 157b-8

s.+a ve toz rengine mā' il 166a-28

s.+dan 106b-29; 155b-18; 155b-23

s.+dan ağırca 107a-5

s.+dan eyürek 101b-20

s.+dan ol- 159b-1

s.+dur 101b-12; 106a-1; 135a-12;
141a-14; 146a-9; 153a-25; 155b-14;
176b-14

s.+ı 106b-29; 107a-1; 107b-8

s.+ınuñ eyüsi 107a-6

s.+ınuñ köki 135a-27

siyahça *Far.+T.* siyahça

s. 166a-4

siyah hamalaven *Far.+Yun.* orman
sakızı

s. 191b-28

siyāhlık *Far.+T.* siyahlık

s.+ı (siyāhlığı) 154a-10; 171b-16

s.+ın (siyāhlığın) 145b-15

skōtri (?)

s. 177b-21

sofra *Ar.* sofra

ş.+larda 162b-10

şoğan soğan

ş. 107a-25; 132b-23; 143a-15; 183b-14; 199b-4

ş. başları 112a-7

ş. tohumı 131a-26

ş.+a 153a-29; 154a-13; 180a-6; 193b-18

ş.+dan 112a-22

ş.+dan 197a-10

ş.+ı 128a-17; 161a-1; 180a-5; 193b-19

ş.+ınuñ 197b-7; 199b-15

ş.+uñ küçigi 196a-15

şoğulcan solucan

ş. 121b-25; 127b-18; 140a-12; 159b-26; 174a-13

ş. eyle- 107b-16

ş. ol- men^c it- 197a-29

ş.+ları 100b-18; 121b-5; 121b-10; 139b-3; 169a-4; 182b-11

ş.+ları çıkar- 119b-22; 132b-23; 135b-9, 25; 140b-9; 151b-22; 153a-10; 191a-16; 194b-5; 196a-18; 196b-26

ş.+ları gider- 189b-3

şok- 1. (bir şey için) başka bir şeyin arasına girmesini sağlamak, içine tıkmak, basmak. 2. (böcek, yılan vb. için) zehirli iğnesini, dişini vb. deri veya doku içine batırmak, ısırarak, zehrini akıtmak

ş.-alar (kulak içine ş.) 139b-17

ş.-an (‘ağreb ş. kimesne) 137a-6

ş.-an (yılan ş. kimesne) 163a-3

ş.-dı 130b-8

ş.-duğı (cānavarlar ş.) 108b-9

ş.-duğı (karada olanuñ ş.) 161a-28

ş.-duğı (‘ağreb ş.) 108a-21; 110a-4; 122a-16; 168a-9; 169a-23; 190a-28; 191b-4; 197b-2

ş.-duğı (zehirli cānavar ş.) 123a-22; 124b-25; 137b-6; 156b-19

ş.-duğı (zehirli hayvān ş.) 198b-24

ş.-duğına (cānavarlar ş.) 111b-19; 113a-3; 119b-28; 175a-13; 194a-16; 197a-3

ş.-duğına (‘ağreb ş.) 113b-19; 124a-28; 127b-20; 130b-9; 131b-15; 132a-20; 173a-10; 175b-28; 177a-15

ş.-duğına (zehirlü cānavarlar ş.) 123a-19; 132a-8; 168a-5

ş.-duğını öldür- 130b-8

ş.-duğına (zehirlü örümcek ş.) 140a-28

ş.-duğları (‘ağreb ve ılan ş.) 113a-24

ş.-duğlarına (cānavar ve ılanlar ş.) 121b-16

ş.-duğlarına (örümcek ş.) 167b-5

ş.-sa (‘ağreb ş.) 117a-15; 126b-1

ş.-up (mīl ş.) 108a-19

şokma sokma, ısırma

ş.+larına (‘ağreb ş.) 113a-21

ş.+sına (‘ağreb ş.) 117b-20; 184b-29; 185a-3

ş.+sına (zehirli örümcek ş.) 168b-10

ş.+sına (zehirlü cānavar ş.) 134a-4; 135a-23; 178b-1; 183b-17

ş.+sından (yılanlar ve cānavarlar ş.) 184b-7

şokul- sokulmak

ş.-an 137a-6

şokuldu böcek veya yılan tarafından sokulmuş olan yer, bölge

ş.+ların 159b-3

sokulufonduryon *Yun.* altın otu, dalak otu

s. 177b-16

şol sol

ş. göz 119b-3

ş. göz ağrısı 119b-4

şol- solmak

ş.-miş 194b-7

s.-up 108a-16; 136b-26; 158a-29; 166a-7

somur- emmek

s.-salar 142a-18; 198b-27

soñ son

ş.+ı (oğlan s.) 115b-14; 140b-25; 152a-6; 174b-12; 196b-5

ş.+ında (baş ağrılarınuñ ş.) 101b-9

ş.+ında (yaz ş.) 105b-1

ş.+larına (bahar ş.) 160b-5

ş.+larında 106b-7; 112a-9; 160b-4

soñra sonra

ş. 102a-15, 16; 103b-4; 104b-12; 106b-7; 107a-10; 107b-26; 108b-26; 109a-17, 26; 111a-4; 111b-4, 14, 21, 24; 112a-8, 26; 112b-12; 113a-11; 114a-13; 115b-7, 14; 116b-16, 18, 26; 117a-15; 117b-5, 17; 118a-28; 120a-3; 121a-6; 122a-23; 123b-8; 126a-4; 126b-13, 23; 127b-14; 129b-2, 26; 130a-2; 131a-12; 132b-15, 20, 21; 133b-8, 27; 135b-21; 136a-22; 137a-5; 138a-11; 138b-11, 12; 140a-4; 140b-19; 142a-1; 143a-10; 145a-11; 145b-26; 146a-7, 28; 146b-6; 149b-10, 15; 150a-12, 14, 29;

150b-28; 151a-5, 8, 9; 151b-14; 152a-5, 26; 153b-26; 155b-27; 156b-1; 158a-29; 160b-7, 25; 161b-5; 162a-2, 7; 163a-24, 25; 163b-2, 6; 164a-13; 164b-26; 168a-6; 170a-15; 170b-28; 171a-6; 171b-8; 174b-21; 175a-16; 179a-26; 180b-25; 184b-16; 185b-27; 187b-25; 190b-12, 17; 192a-24; 192b-6, 29; 193a-22; 194a-26; 194b-11; 197a-1; 199b-18

ş.+dan 163b-2

ş.+dur 151a-9

şor- sormak

ş.-dum 115b-29

şor- emmek

s.-alar 148b-8; 160a-23

ş.-arlar 143a-2

ş.-mağıla 149a-1; 150b-21

s.-up 150a-15

şovıdıcı bk. şovudıcı; sovutucu

ş. 174a-25

şovu- soğumak

ş.-miş 152b-28

şovudıcı bk. şovıdıcı; soğutucu

ş. 116b-11; 128a-12; 161b-17; 170b-27

ş.+dur 144a-29; 158a-19

şovudıl- soğutulmak

ş.-miş 162-15

şovuk soğuk

ş. 102a-3; 110b-9; 112a-20; 115a-25; 116a-17, 23; 116b-12; 118b-11; 119b-12; 121b-12; 132a-20; 132b-2; 134b-15; 136a-11; 136b-26; 138b-17; 141a-25; 144b-26; 145b-3; 146a-18, 25; 146a-25; 147b-6; 148a-15; 150a-29;

151a-9; 155a-9, 10; 155b-11; 157a-19;
159a-19; 162a-17; 163a-5; 163a-25;
177a-24; 178b-1; 179b-13; 184b-14;
188b-10; 188b-16; 196b-8; 196b-8;
197b-3

ş. (mizâcları ş. ol-) 107a-17, 19; 109b-
9; 114a-5; 125a-17; 136b-16; 143b-25;
147a-29; 147b-11; 150b-23; 151a-5;
152b-26; 155b-12; 158a-12, 13, 15;
180a-2; 188b-21; 197a-27

ş. (mizâcları ş.) 103a-20; 113b-18

ş. ağrıları gider- 136b-18

ş. al- 146b-24

ş. al- ol- 188b-17

ş. canavarlar 197a-3

ş. geç- ol- 107b-2

ş. hıltlar 122a-25; 196b-18

ş. marağlar 163a-26

ş. mizâclar 199a-12

ş. mizâclu 162b-7

ş. mizâclu ol- 115b-27

ş. nezle 159b-29

ş. ol- 103b-17; 104b-24; 106a-27;
108b-14; 113a-3; 120a-16; 120b-2;
123b-17; 125a-14; 128a-19; 136b-16;
143b-25; 145b-2; 148a-7; 149b-4;
150b-6; 151a-9; 153a-22; 155b-22;
157b-18; 160b-15; 162a-8; 166b-24;
167a-7, 28; 169a-13; 177a-14, 17;
188b-9; 189a-14; 198b-3; 199b-3, 12

ş. ol- cevher 198b-3

ş. ol- ciger 160a-21

ş. ol- marağlar 167a-28

ş. ol- mi' de 157b-18; 166b-24; 177a-
17; 188b-9

ş. ol- semüm 125a-14

ş. ol- yürek 168a-6

ş. ol- zehirler 113a-3; 160b-29; 177a-
14

ş. sebebi 127b-5; 127b-6; 198b-29

ş. şıtması ol- 163a-4

ş. şişler 189b-11

ş. te'sşirin gider- 146b-25

ş. ve hām hıltlar peydā it- 157b-28

ş. zarar it- 162b-11

s. zehirler zarar 141b-8

ş. zehirlü canavarlar 107a-8

ş.+dan 130a-17; 134b-12; 134b-13;
147a-24; 148b-26; 169a-6; 181b-1;
188b-6; 197b-16

ş.+dan ağrısı ol- baş 140a-17

ş.+dan ağrısı ol- diş 140a-26

ş.+dan a' zāda ol- ağrı 129b-29

ş.+dan baş ağrısı 114b-8

ş.+dan bozıl- ol- 133a-14

ş.+dan kork- ol- 146b-29

ş.+dan marağlar 112b-14

ş.+dan ol- 192b-12

ş.+dan ol- ağrı 124a-24; 126b-3; 132a-
11; 135a-22; 178a-29

ş.+dan ol- bağır ' illetleri 176a-17

ş.+dan ol- baş ağrısı 140a-6; 181a-17

ş.+dan ol- çatlağ 101b-28; 113b-16;
114b-25; 169b-16; 197a-19

ş.+dan ol- diş ağrısı 195b-28; 196b-2

ş.+dan ol- katı şişler 174a-10

ş.+dan ol- marağlar 107b-6

ş.+dan ol- nezle 159b-8

ş.+dan ol- niḳrīs 181b-11	ş.+lara 127b-5
ş.+dan ol- iletler 175b-28	ş.+larda 181b-8
s.+dan ol- öksürük 141a-25; 185b-25; 196b-21	ş.+ları (başda ol- ş.) 121b-28
ş.+dan ol- siñir 159b-27	ş.+ları 185a-1
ş.+dan ol- te'şiri 146b-10	ş.+ları gider- 192b-15
ş.+dan öksürügi ol- 192b-13	ş.+ların gider- 150b-18; 166b-25
s.+dan zükkāmı ol- 142a-6	ş.+lığı (şovuḳluğu) 171b-4
ş.+dur 198b-2, 6	ş.+lığına (şovuḳluḡına) 155b-5
ş.+ı (şovuḡı) 106b-16	şovur- emmek
ş.+lar zararın def' it- 155a-15	ş.-up 105a-15
ş.+lara (içerüde ol- ş.) 170b-17	şovut- soḡutmak
ş.+lara nef' it- 135b-25	ş.-a (şovuda) 172a-13
s.+larda 162b-10	ş.-alar (şovudalar) 154a-4
ş.+lardan 111a-20	ş.-maḡa 171b-20
ş.+larına (boş bögrekler ş.) 157b-12	ş.-mak içün 164b-19; 194a-17
şovuḳlık bk. şovuḳluk, soḡukluk	ş.-maḡda 191a-22
ş. 124a-15	ş.-up (şovudup) 101b-16; 118b-18; 158a-1
ş. ol- 103a-25	ş.-ur (şovudur) 136a-11; 141b-21
ş.+dan toñḡun ol- 105a-21	şovutma
şovuḳluk bk. şovuḳlık, soḡukluk	ş.+sı 155b-6; 157b-26; 177a-26
ş. 103b-15; 103b-15; 113a-13	şoy- soymak
ş. (aḡzında ol- şovuḳluḡa nāfi') 134b-5	ş.-up 101a-1; 108b-23; 125b-17; 156b-28
ş. lāzım gel- 177a-27	şoyıl- bk. şoyul-, soyul-, soyulmak
ş.+ı 157b-24	ş.-a 113b-6
ş.+ından (şovuḳluḡından) 150a-3	ş.-mıṣ 151a-11
ş.+ından (şovuḳluḡından) ol- öksürügi 133a-5	ş.-up 123a-23; 162b-27
ş.+lara (başda ol- ş.) 127b-10	ş.-ur 109a-22
ş.+lara (beden içinde ol- ş.) 122b-14	şoyul- bk. şoyıl-, soyul-, soyulmak
ş.+lara (içerüde ol- ş.) 122b-22	ş.-a 113b-6

ş.-duğı 136a-29; 140a-14, 22; 174b-8

ş.-duğda 145a-24; 145b-8

ş.-mağa 153a-29

ş.-mak 131b-5

ş.-maya 188a-9

ş.-mışınuñ 114a-22

ş.-up 101a-1; 108b-23; 109b-12; 118a-28; 125b-17; 156b-28

soyulma soyulma işi

ş.+sı 154a-19

s.+sını 136a-16; 195a-19

söbi uzun veya sivri nesne

s. 143b-21; 174b-20

s.+dür 143b-7

söbülen- incelmek, oval olmak

s.-miş 141b-2

sögüd söğüd ağacı

s. 172b-24; 199b-26, 28; 200a-1, 2, 3, 11

s.+ün 200a-6

sön vakit, uzun müddet

s.+i (çolpan s.) 113a-28

söylemek söylemek

s.+e (söylemege) 175a-14

söyün- sönmek

s.-meye 187b-12

s.-miş ol- 173b-13

s.-üp 173b-10

söyündür- söndürmek

s.-seler 144a-26

s.-üp 163b-29

s.-ür 101b-16; 120a-18; 125a-2; 148a-1; 154a-5; 158a-6; 194a-11

söyündürici söndürücü

s. 174a-25; 116b-11

s.+dir 158a-19

söyündürme söndürme

s.+si 147b-20; 157b-26

s.+yi 155a-9

söz söz

s. 116b-19; 156a-12; 170b-23

s.+de 144a-6

s.+in tut- 141b-13

s.+ler 103b-17

şu su

ş. 100b-25; 101b-7; 101b-18; 103a-24, 26; 103b-9; 104a-4, 16; 105a-19, 22; 105b-8; 106a-8; 107a-19; 107b-17, 26; 108a-5, 7, 9; 108b-23; 109b-9; 110a-23, 27; 111a-4; 111a-27; 111b-27; 112a-1, 4, 19; 113a-4; 113b-5; 115a-25; 115a-25; 115b-2, 9, 13, 23; 116a-23, 27; 116b-6, 12, 25; 118a-9; 118b-11; 119a-19; 119b-12; 119b-21, 23; 120a-6; 120b-20, 22, 23, 29; 121b-20, 24; 122b-7, 18; 123a-12, 16, 20, 28; 123b-29; 124a-6, 17; 124b-4, 7, 22; 125b-17; 126a-7; 127b-18, 21; 128a-26; 128b-29; 129b-14, 15; 131a-19; 131b-21; 132a-9, 16, 17, 24; 136a-11, 28; 136b-6; 137a-4, 5, 17; 137b-3, 21; 138b-12; 139a-9, 13, 19, 27; 141a-11, 25; 143b-11, 16, 18; 144b-26; 145a-9; 146a-18, 25; 147a-24; 147b-27, 28, 29; 148a-12, 15; 149a-6, 26; 149b-2; 150a-12, 24; 150b-29; 151a-4; 152a-8, 16, 29; 152b-16, 19, 25; 153b-23, 24, 29; 154a-6; 154b-16, 20, 24; 155a-10, 24; 155b-11; 156a-2, 6; 156b-6, 20, 29;

157a-2, 17, 25, 29; 157b-3, 4, 6; 158b-12, 25; 159a-1, 3; 159a-24, 25; 159b-11, 12; 160a-9; 162a-3, 17, 24; 163a-20, 22, 25; 163b-28; 165a-20; 165b-3, 4, 6, 11; 167a-12, 26; 168a-12, 22, 26; 169b-21; 170a-26; 170b-8; 171a-10; 171b-29; 172a-8; 173a-2, 22, 23; 173b-9, 17; 174b-22; 175a-11, 20; 177b-5, 13, 16, 17, 28; 178a-3, 4; 178b-1; 182a-12, 20, 28; 182b-11, 13; 183a-8; 184b-14; 185a-11; 185b-16; 186a-3; 186b-20; 188a-27; 188b-11, 17; 189a-29; 189b-10, 11, 16; 190a-6; 190b-8, 15; 191a-4; 191b-1, 27, 29; 192a-9; 193b-5, 10; 196a-22; 197a-5; 197b-14; 197b-21, 25; 198a-1; 199b-12; 200a-15

ş. atı 163a-7

ş. kabarıları 137a-14;

ş. kabarcıkları 120b-10

ş. köpeği 139a-17

ş. kuşları 116b-22;

ş. şığırı 195b-27

ş. teresi 122b-18

ş. yanları 190b-19

ş. yolları 107a-23; 114b-15; 126b-6, 23

ş. zeytünü 190b-19

ş.+da 113b-5; 114b-26; 120b-19; 134a-3, 19; 135a-5; 143a-9

ş.+dan 108b-24; 113b-6; 158a-16; 163a-10; 164a-6, 7, 8; 189a-8

ş.+lar (aķar ş.) 174b-3

ş.+lar 109a-7; 196a-22

ş.+lar kenārları 141b-17

ş.+larda 128b-14; 141b-17; 142b-26

ş.+ları (fāsid ş.) 116a-15

ş.+ları 172a-6; 174a-25; 179b-8

ş.+ların 172a-12

ş.+larından 186a-4

ş.+ya 108b-24; 108b-25; 109a-11; 122b-18; 125b-26; 140a-22; 141a-27; 155a-25; 173a-23

ş.+ya ķan- 124b-8; 137a-17

ş.+yı (balık ş.) 116b-14; 116b-14

ş.+yı (deñiz ş.) 117a-18; 193b-12

ş.+yı (deryā ş.) 112a-18; 187b-20

ş.+yı (erlik ş.) 166a-9

ş.+yı (göz ş.) 140b-23

ş.+yı (göl ş.) 127b-4; 127b-9; 127b-21; 137a-2; 140b-15; 148a-7; 155b-4; 200a-14, 18

ş.+yı (yağmur ş.) 119b-27; 120b-18; 124b-6

ş.+yı (zeytün ş.) 177b-14

ş.+yı 101b-9; 102a-3, 11; 102a-20; 104a-28; 104b-27; 105a-27; 108b-26; 112a-1, 17, 18; 113b-5; 115a-25; 116b-1, 2, 7, 16; 117a-18; 117b-4; 118a-15; 119b-13, 17; 120a-1; 120b-18; 121a-1, 8; 121b-27; 124b-6, 20; 126a-24, 25, 27, 28, 29; 126b-5, 12; 127b-3, 4, 9, 21; 128a-1; 131a-23, 24; 132a-17; 136b-23, 24; 137a-2, 16; 137b-1; 140b-8; 141b-9; 142b-21; 144a-16, 18, 24; 144b-15, 16, 24; 145b-22; 148a-2, 7; 150b-22; 152a-17; 153a-11; 153b-14; 154b-3, 7, 24; 155a-3; 155b-4; 156b-8, 21; 158b-18; 160a-10; 160b-13; 161b-7, 8, 21; 162a-3, 15; 163a-11; 164b-12, 13; 165b-6; 166a-9; 166b-19; 170b-16, 26; 172a-1, 12, 15; 172b-21; 174a-6; 177b-1, 17, 19, 20; 182b-17; 183a-19; 190a-18; 191a-15; 193b-12; 194b-11; 195a-19; 196a-29; 196b-20; 200a-15

ş.+yıdur 127b-3

ş.+yın (erlik ş.) 107b-9; 123b-11; 124a-16; 126b-13; 131a-9; 143b-24; 147b-8; 147b-9; 157b-14; 164b-24; 175a-2; 178a-27; 196b-15; 197a-13

ş.+yın 102a-7, 15, 18, 26; 107a-13; 108b-28; 115a-26; 117b-3; 118a-6; 120b-20; 124a-16; 124b-22; 125a-3, 27; 126b-3, 13; 130a-9; 132a-18; 132b-10; 136b-9; 137b-4, 10; 140b-6; 143a-17; 143b-14, 24; 144a-19; 146b-29; 147b-8, 9; 149a-1; 150a-15; 151a-13; 152a-8; 153a-12; 153b-23, 26; 153b-27; 155a-23; 156a-6; 161b-10; 162a-25; 164b-16, 22, 27, 28; 165b-4, 5; 167a-14; 167b-2; 170b-8; 172a-4; 175a-2; 178a-27; 178b-4, 9; 179b-23; 180a-1; 180b-11, 22; 189b-4; 190a-7, 17; 192b-11; 194a-13, 17; 194b-5, 8; 196b-14, 15

ş.+yına 125a-23; 153b-27; 172b-2; 186a-26

ş.+yında 172a-10

ş.+yından 117b-6; 119b-27; 126a-26; 126b-6; 128b-29; 129a-2; 132a-9; 133a-7, 22; 138b-27; 144a-23; 145a-9; 148a-2, 3, 13; 149b-20; 153b-22, 24; 162b-5; 170b-27; 172a-1; 174b-22; 191a-14; 194a-8; 197b-17

ş.+yından (yağmur ş.) 153b-22; 153b-24; 156b-8

ş.+yını (erlik ş.) 114b-1; 148a-5; 160b-1

ş.+yını 112b-2, 4; 112b-4; 113b-16; 134a-19; 148a-5; 155a-20; 171b-25; 172b-3; 173a-22; 183a-20; 197b-25

ş.+yını 172a-15

ş.+yınıñ 116b-19; 123a-29; 158a-17

ş.+yıyla 126b-29; 130b-12

ş.+yuñ 109a-11; 120b-21

sūʾ *Ar.* kötü, fena, kötülük, fenalık

s.-i mizāc 198b-29

s.-üʿl-kīne 130b-22

s.-üʿl-kunaya 177a-20, 21

şu atı deniz atı

ş. atınıñ derisi 163a-7

suʿd *Ar.* topalak otu

s. 183b-6

sūdān *Ar.* Sudan ülkesi

s. (fülfülüʾs-s.) 148a-20

s. (zeyt-i s.) 175a-28

sufret *Ar.* sarı veren renk

ş.+e 192b-18

sufuf *Ar.* ağız yoluyla alınan ilaç

ş 149a-3

şufur *Ar.* sarı

ş. (ʿurūḡ-ı ş.) 192a-16

sūhte *Far.* yanık, yanmış

s.+den (rüy-ı s.) 179a-20

sūk *Ar.* çarşı, meydan

s.-ı bāzār 166a-19

şula- sulamak

ş.-sa 173a-23

ş.-salar 154b-24

şulan- sulanmak

ş.-a 149a-26

sultān *Ar.* padişah, sultan, melik

s. (ḥaşışüʾs-sultān) 122b-7

s. aḥmed ḥān-ı şālīş 111b-7

s. otı 144b-29

şulu sulu

ş. 126a-13; 146a-19; 176a-30

ş. şarāb 110b-4

ş. yara 136b-1

şululık sululuk

ş.+ı (şululığı) 108b-28; 159b-21; 194a-6

ş.+ınuñ (şululığınuñ) 194a-9

şūm *Ar.* sarımsak

ş. 196a-7

ş.+dur 196a-8

ş.-ü'l- hayye 196a-12

ş.-ü'l-kelb 196a-13

şummāk *Ar.* sumak ağacı ve toğumu

ş. 150b-28

şümü'l-hayye *Ar.* yılan sarı+msağı

ş. 196a-12

şūret *Ar.* dış görünüş, biçim, şekil, yüz

ş.+de 103a-12; 125a-8

ş.+i 105a-29; 111a-16; 196a-1

ş.+ler 109a-15

ş.-i baraş 193a-1

şūretā *Ar.* görünüşe göre; görünüşte; dıştan bakıldığında

ş. 146b-3; 175a-24; 190b-24

sūrincān *Far.* itboğan, ağır kestane

s. 140a-3; 183a-12

sūrī (?) madenlerde bulunan kırmızı renkli doğal bir boya

s. 182a-21; 183a-2

sūs *Ar.* meyan, meyan kökü suyu

s. (rubbu's-s.) 159a-5

şuşa- susamak

ş.-mayup 110a-23

şuşadıcı susatıcı

ş.+dur 196a-18

sūsām *Ar.* susam

s. 100b-13; 110b-3; 148b-2; 159a-28; 160b-16; 181a-15

s. (beyāz s.) 181b-21

s. yağı 104b-26

s.+da 187b-25

s.+dur 114a-20

s.+ı (habeş s.) 155b-16

şuşama susama

ş.+ları 110a-22

şusat- susatmak

ş.-ur (şusadur) 103a-7; 196b-7, 8

sūsen *Far.* süsen bitkisi

s. 181b-23

s. (ağ s.) 181b-21

s. çiçeği 181b-23

s. yağı 102a-27; 102b-24; 108b-11; 140a-21; 140b-12

s.+de (beyāz s.) 181b-28

s.+e (ağ s.) 181b-22

s.-den 108b-11

s.-i āsumān 181b-27

s.-i ebyāz 181b-24; 181b-26

s.-i köki 105a-27; 116a-27; 180a-9; 184b-19; 189b-6

s.-i siyāh 180b-5

şusuz susuz

ş. 114a-2; 124a-29; 127b-27; 137a-10; 196a-9

ş. it- 105a-25
 ş. ol- 105a-20
 ş.+durlar 124b-6; 137a-16
şusuzlık susuzluk
 ş. 110b-9; 118b-16; 128a-10; 155b-9; 172b-18
 ş. ol- 110b-10; 196b-28
 ş.+dan 124b-6
 ş.+1 (şusuzluğu) gider- 150a-28; 152a-17; 199a-8
 ş.+1 (şusuzluğu) ishāl it- 128a-8
 ş.+1 (şusuzluğu) kaṭ^c eyle- 157b-2
 ş.+1 (şusuzluğu) kes- 108b-21; 110b-4; 118b-29; 119a-1; 152a-18
 ş.+1 (şusuzluğu) sākin it- 125a-2; 157a-15; 172a-14; 194b-10
 ş.+1 (şusuzluğu) tūt- 179b-22
 ş.+ından (şusuzlığından) 137a-16; 194b-10
suṭūh Ar. yüzeyler
 s. (ḥ.urufü's-s.) 122a-18
sū'u'l-kīne Ar. ülser başlangıcı
 s. 130b-22
su'ūṭ Ar. burundan damlatılan ilaç
 s. 152a-10
 s. it- 152a-9, 11
şuvar- sulamak
 ş.-alar 131a-24; 133b-8; 148b-8; 160a-23; 173b-24
 ş.-ana 156b-8
 ş.-mağla 131b-16; 150b-21
 ş.-up 150a-15
şuvatma sulatmak

ş.+y1 155a-9
sūd süt
 s. 103a-21; 118b-17; 123b-7, 21; 124b-19; 129b-15; 137a-29; 151a-2; 151a-6; 157b-16; 162a-15; 185b-14; 186a-6; 196b-20; 198b-26
 s. (çig s.) 135b-12
 s. (tāze s. ile kuşdur-) 145b-20
 s. (tāze sūd) 107a-2; 136b-6; 160b-2; 162a-16; 183a-22
 s. ağzı 151a-29
 s. gibi aḳ 166b-19; 196a-29
 s. gibi beyāz 174b-5; 197b-22
 s. iç- 151a-8
 s. içür- 139b-12; 145b-26; 164a-16
 s. ile qarışdır- 122b-8
 s. ile pişür- 123b-7
 s. ile yut- 114b-16
 s. koy- 131a-6
 s. koyulan- 102b-20
 s. taşı 197b-21
 s.+den (tāze s.) 116b-10
 s.+den 123b-8
 s.+e (tāze s. kat-) 124b-20; 137b-1
 s.+e 122b-9
 s.+e kat- 130b-3
 s.+e ko- 185b-15
 s.+i (develerün s.) 163b-15
 s.+i (‘avret s.) 186b-2
 s.+i (‘avretlerde s. ziyāde it-) 178a-27
 s.+i (şığır s.) 129a-24

s.+i 121b-20; 124b-20; 128b-26; 137b-1; 146a-11

s.+i idrār eyle- 140a-27

s.+i idrār it- 131a-18

s.+i yürüt- 126a-28

s.+in kes- 103b-13

s.+inden (incîr s.) 130a-19

s.+inden (‘ avret s.) 138b-23

s.+inden (şığır s.) 157b-16; 180b-19

s.+inden (şıpa s. içür-) 103b-21

s.+inden 116a-8

s.+ine (şığır s.) 129a-25

s.+ini (bâdem s.) 114a-15

s.+ini 114b-29; 116a-9

südde *Ar.* vücudun bir bölümünde görülen tutukluk

s. 101b-25; 111a-20; 125b-9; 177a-28; 191a-16; 192a-26

s. it- 102b-12; 107b-19; 114a-29; 125b-8; 150b-13; 151a-3; 160a-22, 25

s. ol- 129b-28; 150b-15; 177b-7; 196b-28

s. peydâ it- 150a-5

s.+ler it- 149b-24

s.+ler peydâ it- 150b-12

s.+lerden 122a-7

s.+lere 112b-9; 177b-29

s.+leri 100b-16, 23; 101b-23; 102b-2; 104b-20, 23; 106a-7; 111a-24; 112a-23; 112b-25; 113b-3; 114a-29; 114b-20; 118b-5; 125a-19; 125b-6; 127b-8; 128a-4; 130b-22; 132a-27; 136b-25, 28; 140a-8, 18; 140b-4, 10; 141b-10; 147b-2; 159a-19, 20; 160b-12; 163b-

11, 12; 176a-11, 18; 177a-10; 178b-9; 188b-6; 192a-27; 192b-23; 199a-17; 199b-23

s.+lerin 118b-5; 132a-27; 141b-10; 163b-11

s.+lerini 130b-22

s.+si ol- 132a-20

südlü sütlü

s. 108a-3

s. uyuz 122b-23

südlügen japon kaktüsü

s. 115b-19, 20; 118b-13; 146a-10

s.+i 116a-4

s.+ler südi 146a-11

s.+lerden 116a-4

südlülük sütlülük

s.+i 197b-12

seder *Ar.* göz kararması, baş dönmesi

s.+e (sedre) 153a-23

südüs *Ar.* altıda bir

s. dirhem miktarı 110a-4

s. vezin bedeli 136a-10

s. vezni 187a-3

süfâ *Ar.* tere otu

121a-23, 24, 25

süfûf *Ar.* toz haline getirilmiş ilaçlar

s. it- 126b-2; 178b-15, 24

s.+lara 174a-17

s.+larda 178a-14

s.+ları 174a-16

süglün sülün

s. 196a-1

s. erkegi 196a-3

s. eti 123b-12; 124a-13; 196a-2

s. ödi 196a-5

süheyl *Ar.* güney yarım kürede yer alan parlak bir yıldız

s.-i yemānī 163b-16

sühulet *Ar.* kolay

s. 146a-21

s.+le 155b-25

sükker *Ar.* şeker veya şeker gibi tatlı şey

s. 106a-19; 119b-24; 148a-4; 160a-13

s.+den 106a-23; 106b-4; 141a-11

s.+e (kızıl s.) 186a-24

s.+i (sikencübīn s.) 150b-21

sükkeriyye *Ar.* hurmanın kuruğu

s. 159b-17, 18;

sükkerlü *Ar.* +*T.* şekerli

s. 172a-11

sükün *Ar.* sakinlik, durgunluk

s. vir- 155b-1

sülegen astar olarak kullanılan bir tür kırmızı boya

s.+dür 185a-21

süleymānī *Ar.* süleyman peygamber ağacından olan, it burnu

s.+si 106a-24

süllak *Ar.* trahomaya benzeyen bir göz hastalığı, göz kapaklarının kızarıp katılaşmasına sebep olan bir hastalık

s. 138b-16

s.+i 138b-16

sült *Ar.* bazı özellikleriyle arpaya, bazı özellikleriyle buğdaya benzeyen bitki.

s. 109a-22

sülügen silikon, kırmızı, yapışkan bir madde

s. 193a-5, 10, 17

s. ol- 193a-6

sülük sülük

s. 187a-27

s.+i 123a-3; 187a-28; 197a-27; 198b-28

s.+leri 174a-14

sülük otı sülük otu

s. 151b-25

sülüş *Ar.* üçte bir

ş. 175a-20

ş. vezni 109b-22; 184a-5; 185a-4

sümmāk *Ar.* sumak

s. 112b-5

sümnüşī *Ar.* bir bitki türüyle ilgili

ş. 141b-16; 171b-12; 175a-5

ş.+dür 102a-24; 116a-5; 171b-1

sümük sümük

s. 153b-7

s.+ile (sümügile) 198a-25

s.+in (sümügin) 198a-28

sümükli böcek bk. sümüklü böcek; sümüklü böcek

s. +i 198a-28

sümüklü böcek bk. sümükli böcek; sümüklü böcek

s. 198a-3, 4, 25

s. +ler 198a-23

şümün *Ar.* sekizde bir

ş. 178a-9

sünbādec *Far.* zımpara taşı

s. 192a-4

sünbül *Far.* sümbül

s. 106b-1, 10

s. (kurünü's-s.) 180a-26

s. çiçeği 193b-15

s.-i hindī 116a-29; 134b-18; 177a-29;
177b-8, 19; 178a-21; 180a-26

s.-i 'aşāfir 178a-21

s.-i rūmī 115b-5

s.-i tayyib 178a-21

s.+den 187a-3

sünger *Yun.* bk. şünger; sünger

s. 193a-18; 193b-1; 197b-27; 198b-11,
18

s. ol- 193a-22

s.+i 193b-8

s.+ün 193b-3

şünger *Yun.* bk. sünger; sünger

ş.+e 169b-20

sünnet *Ar.* erkek çocukta erkeklik
organının çepeçevre kesilmesi

s. yarası 105a-13

süpürge süpürge

s. (boz s.) 153b-15

sür- I sürmek

s.-e 103a-8

s.-eler 148a-10; 166a-18; 172a-11, 12

s.-er 136b-27; 178b-19

s.-erler 132a-14; 144b-8; 175b-27;
180a-8

s.-mekle 101b-9; 102b-21; 108b-15;
165b-3; 167b-4; 168a-6; 173b-20;
174a-20; 182b-27; 197a-22

s.-se 105b-5

s.-seler 101a-6; 102a-6; 102b-25, 28;
103b-9, 24; 104a-22, 23; 105a-6, 12;
107a-12, 16, 27; 107b-1; 109a-9, 12;
110a-7; 113a-24; 113b-16; 114b-12,
21; 115a-19; 116a-9, 10, 13; 119a-17,
27; 120a-10; 122a-2, 14; 124a-22;
125b-18, 24; 126a-12, 28; 126b-12, 16;
127a-17; 128b-4; 132a-15; 132b-26;
134a-3, 17; 136b-16, 18, 19, 20; 137a-
8; 138b-13; 140a-13, 25; 140b-15;
144b-6, 7; 146b-14; 148a-17; 154a-7;
154b-3; 156b-17, 18; 162a-5, 7; 162b-
25; 163a-9; 164a-22, 26; 164b-13;
165b-12; 166b-20; 169a-23; 170a-6,
10, 26; 170b-12; 172a-16; 174a-10, 19;
174b-8; 175b-27; 176b-12; 178a-8, 9;
179b-6; 181b-1; 182b-17; 183b-27, 29;
184b-22; 187a-15, 28; 187b-9, 16;
190a-19; 190b-27; 191b-23; 195a-11;
195b-9; 196a-26, 27; 198a-19

s.-üp 101a-3; 101b-6; 105a-19; 109a-
14; 111b-3; 119a-15; 123a-14; 125a-
24, 28; 125b-18; 131a-15; 140a-23;
140b-5, 14, 17, 21, 22; 141a-29; 141b-
21; 149a-10; 152b-15, 28; 154a-20;
158b-17; 161b-28; 162b-4; 165a-12;
166a-14; 167a-6; 169a-24, 25; 170b-
16; 173b-24; 181a-19; 182b-18; 183a-
9; 185b-17; 192a-1

sür- II akıtmak, açmak, ishal etmek

s.-ene 156b-8

s.-er 119b-8; 133a-8

şüreyyā *Ar.* ülker yıldızı

ş. yıldızı 158a-28

sürgün bitkilerde yan veya uyur
tomurcuklardan çıkan filiz

s. 110b-2

sürici ishal edici; sürücü

s.+dür (karnı s.) 123a-14

sürin- bk. sürün-, sürünmek

s.-mek 129a-21

s.-mekle 130a-3; 160b-11

s.-seler 157a-5

sürincân *Far.* sorıncan, ağır kestane

s. 109b-22

sürme I kirpik diplerine sürülen siyah
boya, sürme

s. 117a-18; 126a-25; 138b-11, 26;
141a-28; 130a-7; 137a-6; 152b-20;
156a-9; 160a-9; 166b-17, 26; 169a-26;
178b-4; 179b-3, 29; 183a-29; 186b-17;
188b-5; 190b-24; 191a-18; 192a-29;
197b-23

s.-lere 187b-15; 194a-17

s.-lere kat- 140b-22; 164b-19

sürme II akıtma; açma; ishal etme

s.+si 196b-16

s.+sin 134b-14

s.+sine 142a-28

süst *Far.* yumuşak; gevşek

s.+dür 143a-2

sürün- bk. sürin-, sürünmek

s.-seler 107a-8

süryânî *Ar.* süryanice

s.+de (lisân-ı s.) 121a-26

s.+de 170a-21

süz- süzmek

s.-erlerimiş 128b-26

s.-üp 181a-13; 197b-15; 199b-18

süzek burunda bir uzuv, (?) burun eti,
konka

s. 199a-17

süzgüre (?) metinde tıkanıklık anlamı
var

s. ol- 127b-8

süzil- süzülmek

s.-üp 158b-20

-ş-

şāhdāne *Far.* kenevir tohumu

ş.+si 197b-9

şāhdānec *Far.* kenevir bitkisi

ş.-i berrî 197b-9

şāhdānec-i berrî *Far. +Ar.* yabancı
kenevir tohumu

ş. 197b-9

şahış *Ar.* kişi, kimse, şahıs

ş. 103b-1

şahm *Ar.* içyağı, katı yağ

ş. 130b-12

şāhtere *Far.* şehtare

ş. 125a-20

ş.+dür 113a-26

şā'ir *Ar.* şiir yazan kişi, şair

ş. 137b-15

ş.+leri 137b-15

şakaklus (?) bir tür büyük şiş ve çıban

ş. 194a-25

ş. ol- 194a-25

şakākul (?) yabancı havuç

ş. 147a-10

şalgam *Far.* şalgam

ş. 103a-11, 12, 14, 15; 126a-20, 21;
126b-20; 147b-17; 154a-12; 180b-17;
184a-21

ş.+a 184a-21

ş.+dan 126a-21

ş.+dan ol- 103a-15

ş.+uñ 103a-14

şakākul *Far.* yabani havuç

ş. 147a-10

şām *Ar.* Şam eyaleti

ş. 151b-19

ş. (ehl-i ş.) 133b-23

ş. (ṭā'ife-yi ş.) 146a-29

ş. halkı 116a-1; 172b-28

ş. pırasası 112a-20

ş. turbı 126a-20

ş.+da (vilāyet-i ş.) 167b-22

ş.+da 122b-6; 128a-19; 170b-21;
176b-27

ş.-ı şerif 128b-13

şāmī *Ar.* şam kentiyle ilgili, şam
kentinden olan

ş. 112a-13, 21; 119b-6

ş. (kürrāş-ı ş.) 112a-8

ş. (rāvend-i ş.) 178a-14, 15

ş. (tut-ı ş.) 119b-15; 120a-17, 19, 22;
125a-1;

ş. (dühnü'z-zakḫümü'ş-ş.) 181b-6

ş. (zakḫüm-ı ş. yağı) 181b-6

ş. (zakḫüm-ı ş.) 181b-6

ş.+dür 176b-26; 187b-22

ş.+dür (tut-ı ş.) 119b-20

ş.+si 187b-28

şān *Ar.* alamet, işaret

ş.+ındandur 189a-16

ş.+larındandur 144b-23

şāpūrkan *Ar.* bir demir çeşidi

ş. 163b-24

şarāb *Ar.* şarap

ş. 102a-15; 102a-29; 102b-2, 5; 103b-
20; 106a-11; 106a-26; 108a-4; 109b-
29; 110b-4; 111b-18, 20, 26; 112b-20;
113b-12, 13; 114b-6, 12, 26; 115a-18;
116b-26; 117a-16, 17; 118a-10; 120a-
21; 120b-24; 123a-2, 19, 24; 123b-10;
124a-4, 5; 124b-12; 126a-17; 127a-14;
129b-20; 130a-13; 130b-19; 132a-8;
132b-25, 27; 134a-2, 3; 136b-6; 137a-
21; 139b-12; 141a-11; 143a-15; 147a-
20; 148a-5; 148b-6; 151a-4; 153a-7,
10; 154b-6, 29; 155b-4; 156b-8, 9, 13;
157b-29; 163a-12; 163b-28; 164b-21;
165b-29; 166b-22; 170b-10, 11; 173a-
9, 10, 11, 17, 19; 173b-29; 182b-26;
183b-14; 184b-7, 25; 189b-15; 190a-6,
7, 12; 191a-15; 191b-23; 192a-28;
192b-28 194a-23; 196a-20; 197b-28

ş. (ak ş.) 128b-29; 193b-22

ş. (beyāz ş.) 119b-12

ş. (koyu kıvıllı ş.) 186a-21; 199a-27

ş. (siyāh kâbız ş.) 165b-22

ş. (vāfir ş.) 103b-19

ş. humarı 179a-13

ş.-ı kâbız 133b-29

ş.-ı müşelleş 124a-8

ş.-ı 'asel 178b-10

ş.-ı reyḥānī 108b-5; 177b-4; 178a-2
ş.+iken 199a-20
ş. it- 147a-19; 149b-17; 150a-9
ş. ol- 102a-16; 175a-18
ş. rengi 134b-22; 171a-6
ş. reyḥāmı 131a-18
ş. sirkesi 114b-8; 117b-4; 170a-10
ş.+a 114b-5; 139b-13; 149b-18
ş.+dan 102b-1; 120a-17; 163a-22
ş.+dan evvel 100b-19; 114b-17
ş.+dan ikrāh it- 110b-6
ş.+dan ol- 131b-7; 199a-22
ş.+dur 106a-25; 117a-17
ş.+ı (ayva ş.) 116b-12
ş.+ı (bal ş.) 102a-29; 104b-8; 111b-17;
111b-28; 152b-1; 168b-15; 179b-6;
185b-7
ş.+ı (elma ş.) 111a-6; 168a-12
ş.+ı (ḥurmā ş.) 145b-23; 165a-9; 197a-
2
ş.+ı (incir ş.) 141b-10
ş.+ı 104b-8; 110b-6; 189b-11
ş.+ıdur (bal ş.) 150a-8
ş.+ın 149b-8; 7
ş.+ın it- 164b-15
ş.+ından 175a-19
ş.+ıyla 191b-23
ş.+ile 110b-8
ş.+la 130b-5
ş.+lara 188a-23
ş.+ları 106b-6

ş.+uñ 102a-29
şarab-ı ḥayusī *Ar.* Hayus adasında
üretilen bir şarap türü
ş. 117a-16, 17
şā' rā'-yı yemāniyye *Ar.* bir yıldız adı
ş. 138a-1
şā' rı *Ar.* kıl biçiminde
ş. ol- 176a-7
şark *Ar.* doğu
ş. (ehl-i ş.) 176a-3
ş. (vilāyet-i şark) 116a-1
ş. tarafları 128a-19
ş. tabībleri 146a-2
ş.+da 115b-29
şart *Ar.* koşul, şart
ş.+ıla 142a-28
ş.+la 110a-22
ş.+lar 197a-7
şas- şaşmak
ş.-mış 133b-6
şāzine *Far.* kırmızı renkli bir taş, kan
taşı
ş. 121a-20
şeb *Ar.* şap
ş. 119b-18
ş. it- 179a-28
şebboy *Far.* şebboy
ş. 102a-25
şecer *Ar.* ağaç.
ş. 166a-22
ş.-i mıṣrī 136b-23

şecere-yi bersīm *Ar.* (Fas lehçesi) bk. karga düvlegi

ş. 184a-9

şecere-yi ebī mālīk *Ar.* sarılık otu.

ş. 117a-2

şeceretü'l-berāğīs *Ar.* pire otu

ş. 176a-8, 20

şecerī *Ar.* ağaca ait, soya ait.

ş. 127a-19

şeffāf *Ar.* ışık geçiren, şeffaf

ş. 165b-1; 169a-11

ş. ol- 104a-8, 11

ş.+dur 188a-4

ş.+ı 183a-27

şefnīn *Ar.* kaplumbağa

ş.-i bahrī 175a-12

şefnīn-i bahrī *Ar.* deniz kaplumbağası

ş. 175a-12

şeftālū *Far.* şeftali

ş. 135a-19

şehir *Far.* şehir

ş. (şehir-i zūr) 143b-21

ş.+inde (helāhil şehirinde) 180a-15

ş.+inde (şehirinde) 130b-2

ş.+ler 145b-1

ş.+lerde 109a-6; 145a-29; 145b-3; 194b-15; 196b-9

ş.+lere 144a-17; 160a-26; 188a-28

ş.+lerimizde 128b-13

ş.+lerinde 118b-23

şek *Ar.* şüphe

ş. 110b-17, 22; 183a-26

şeker *Far.* şeker

ş. 106a-24; 111a-13; 114b-29; 115a-1; 115b-24; 119b-18; 126b-4, 29; 128b-10; 148a-7, 13; 149a-7; 155b-12; 157a-1; 157b-1; 166a-19; 174b-25; 178b-15; 186a-20; 192b-28; 197b-15; 199b-12; 200a-18

ş. ile iç- 114a-15; 147a-23; 172a-4; 172b-3

ş. peyniri 106a-13, 16; 115a-4

ş.+i (nebāt ş.) 114b-2; 122a-17; 148b-2; 158a-18

ş.+i (peynir ş.) 106a-13, 21; 107b-24; 114b-2; 116b-26; 148b-2; 157a-1

ş.+ile ye- 112b-28; 114a-21; 114b-1

ş.+i (beyāz ve sāfī ş.) 106a-15

şekerlū *Far.+T.* şekerli

ş. bulamaç 114b-23

şekīka *Ar.* başın iki yanında olan ağrı

ş.+ya 119a-18

şekil / şekl *Ar.* şekil

ş. (müdevverü'ş-şekl) 192b-19

ş. (şekl)-i āḥar 139b-19;

ş.+de 111b-6

ş.+i (şekli) 154a-12; 163a-11; 169b-24; 170a-23; 196a-10

ş.+inde (şeklinde) 102a-23; 115a-20; 166a-11; 167b-29; 187b-24

ş.+ine (şekline) 154a-12; 170a-24

ş.+leri 121a-27; 131a-29

şems *Ar.* güneş

ş. 117b-8; 178b-13, 15

şen neşe veren, eğlenceli, şen

- ş. 153a-8
- ş. it- 118a-12; 143a-23
- şenbelîd** *Far.* çiğdem çiçeği
- ş. 140a-2
- şenlik** şenlik
- ş. 118a-5
- şep** *Ar.* şap, potasyum sülfat
- ş.+den 138a-22
- şerā** *Ar.* kurdeşen hastalığı
- ş. 120a-10
- şerāh** (?) Basra Körfezi kenarında bir şehir
- ş. 118b-22
- şerār** *Ar.* ateş kıvılcımı
- ş. 185a-23; 185b-29
- şerāsîf** *Ar.* kaburga kemiklerinin ön uçlarında bulunan kıkırdak yapılar
- ş. 200a-17
- şerbet** *Ar.* şerbet
- ş. (zehirlü ş.) 164a-10
- ş. it- 104a-28; 112b-1
- ş. ol- 159a-1
- ş.+i 111a-13; 112b-1; 140a-19; 164a-11
- ş.+i (miḳdār-ı ş.) 105b-18; 106a-11; 107b-9; 112b-19; 115b-24; 116b-4; 121b-22; 124a-28; 128b-2; 131a-24; 134b-18; 135a-8, 24; 135b-12, 27; 137b-23; 145b-16; 146b-20; 152a-22; 158a-18; 158b-12; 160b-1; 167b-5; 168a-9; 169b-12; 172b-22; 175a-19, 27; 178a-9; 178b-12; 189b-5; 193b-26; 197b-14
- ş.+i (‘asel ş.) 106a-11
- ş.+in (‘asel ş.) 105a-20
- ş.+iyle (incîr ş.) 172a-23
- ş.+lere 188a-23
- ş.+lerüñ 105a-21
- şerḥa şerḥa** *Ar.* dilim dilim, parça parça
- ş. 142a-26
- şerî** *Ar.* vücuttaki ateş, sıcaklık
- ş. 112b-5; 114b-12; 189b-23
- şerîf** *Ar.* şerefli, kutsal
- ş. 191b-1
- ş. (ḳudus-i ş.) 181b-15; 189a-28
- ş. (şām-ı ş.) 128b-13
- ş.+de 128b-13
- ş.+e (ḳudus-i ş.) 173b-5
- şerîfe** *Ar.* kutsal, şerefli
- ş. (ḳudüs-i ş.) 173b-5
- şerr** *Ar.* kötülük, fenalık
- ş.+inden 130b-21
- şerri** *Ar.* 1. ciltte oluşan kaşıntılı döküntü, ürtiker, kurdeşen. 2. kızamık
- ş. 112b-5; 114b-12; 148a-1; 189b-23
- şevender** *Far.* pancar
- ş. 103a-10
- ş.+den ta‘rîb olın- 103a-10
- şevk** *Ar.* diken
- ş. (cevzü’ş-ş.) 143b-6
- ş.-ü’d-derrâc 124b-1; 137a-10
- ş.-ü’l-cemel 170b-14
- şevket** *Ar.* büyüklük, ululuk, yücelik
- ş. (beyâz ş.) 113a-6

ş.-i mübāreke 111b-9

şevketü'l-‘ilk *Ar.* (Fas lehçesi) sakız dikenini

ş. 133b-21

şevkü'd-derrāc *Ar.* fesçitarağı

ş. 124b-1; 137a-10

şevkü'l-cemel *Ar.* deve dikenini

ş. 170b-14

şeyh I *Ar.* sarı yavşan otu

ş. 140b-8

şeyh II *Ar.* yaşlı, ihtiyar, kabile veya tarikat lideri

ş. ibn-i baytār 143a-26

şeylem *Ar.* yabani buğday

ş. 170a-29

şeytān degirmeni *Ar.+T.* çakır dikenini, deve elması

ş. 113a-6

şibe *Ar.* beyaz fesleğen

ş. 105b-28

şiddet *Ar.* şiddet

ş.+in 109b-12

şih *Ar.* sarı yavşan otu

ş. 121a-21

şifā *Ar.* şifa

ş. ol- 127a-25; 130b-13; 134a-16; 140a-11; 140b-12; 172a-25; 174b-26

ş+dur 174b-25

şî‘ir *Ar.* şiir

ş.+den 115b-28

ş.+lerinde 137b-16

şimāl *Ar.* kuzey

ş. 145b-3

şimsār *Ar.* o dönem Şam çevresinde şimşir ağacı için kullanılan kelime

ş. 128b-13

şîr *Far.* süt

ş.-i rūḡan 157a-25; 181a-11, 23

şîr-i rūḡan *Far.* susam yağı

ş. 157a-25; 181a-11, 23

şî‘rā *Ar.* İslamiyet öncesinde Arapların taptığı bir yıldız

ş.-yı yemāniyye 146b-16

şî‘rāy-ı yemāniyye *Ar.* güney kutbunda görünen bir yıldız kümesidir

ş. 146b-16

şîrāz *Far.* İran’da bir şehir, Şiraz

ş.+da 109b-26

şîre *Far.* üzüm, dut vb. meyvelerin suyu, meyve suyu, şıra

ş. içine koy- 175a-16

ş. kat- 102b-6

ş.+den ol- 102b-6

ş.+sin (üzüm ş.) 105a-28

şîrîn *Far.* bk. şîrîn; şirin, hoş, sevimli

ş. 141b-13

şîrîn *Far.* bk. şîrîn; sevimli, şirin

ş. 102a-27

şîrūḡan *Far.* susam yağı

ş. 103a-5; 113a-4; 114a-3; 149b-2; 197b-16

ş. yağı 116a-24; 166a-17; 186a-3

şiş vücutta oluşan şişlikler

ş. 102a-5; 132b-16; 194a-25; 198a-24; 198b-23

- ş. (cigerde ıssı ş. ol-) 177a-23
- ş. (cigerde ş.) 150b-14
- ş. (gözde ıssı ş. ol-) 195b-2
- ş. (kıızıl ş.) 105b-11; 132b-17
- ş. (kulak tözlerinde ol- ş.) 102b-28
- ş. ol- 162b-22; 194a-26
- ş. sebebi 191a-17
- ş.+den 110a-3
- ş.+dür (tırnağ diplerinde olan ıssı ş.) 198b-14
- ş.+dür (tırnağlar diplerinde çık- ş.) 144b-16
- ş.+dür 132b-18; 164a-23
- ş.+e (hâyelerde ol- ş.) 192b-9
- ş.+e (iriñlü ş.) 126a-18
- ş.+e (oñul- mañülesi olan ş. yağı it-) 157a-11
- ş.+e 161a-8; 183a-13; 187a-16, 17; 194a-27
- ş.+e sebeb ol- 167a-11
- ş.+i (kıızıl ş. ol- göz) 155b-5
- ş.+i (oturağda ol- ş.) 156b-11; 195b-7
- ş.+i 103b-9; 107a-22
- ş.+i gider- 197b-4
- ş.+i indir- 102a-6
- ş.+i ol- 178a-13
- ş.+i ol- dilçük 101b-6
- ş.+i ol- göz 132a-14; 167b-12
- ş.+in (göz ş.) 167b-16
- ş.+ine (dilçükler ş. nef it-) 174a-23
- ş.+ine (et ş.) 187a-18
- ş.+ine (talak ş. nef eyle-) 152b-9
- ş.+ine 167b-19; 171b-28
- ş.+ine nef it- 135a-6; 174a-23
- ş.+ini (dilçükler ş. indür-) 104a-25
- ş.+ini (göz kapakları ş.) 156b-22
- ş.+ini gider- 134b-9
- ş.+ini indür- 112a-1; 126a-16
- ş.+ler (balğamdan ol- ş.) 151b-23
- ş.+ler (yumuşak ol- bedenlerde ş. peydâ it-) 142a-20
- ş.+ler 108a-9; 114b-13; 162a-14; 172a-9, 11; 172b-21; 178a-7; 180a-2
- ş.+ler peydâ ol- 164b-11
- ş.+lerdür (ufağ kıızıl düzce ş.) 189b-24
- ş.+lere (balğamdan ol- ş.) 107a-28; 113a-19
- ş.+lere (boğazda ol- ş. nef eyle-) 144b-6; 157b-4
- ş.+lere (cigerde olan ıssı ş.) 158a-10; 163b-11
- ş.+lere (dil dibinde ol- ş.) 152b-2
- ş.+lere (humra di- ıssı ş.) 194a-14
- ş.+lere (istiskâ-yi tablıden ol- şişlere) 198a-12
- ş.+lere (kıızıl ş.) 115a-17
- ş.+lere (kulak diplerinde ol- ş.) 186b-5
- ş.+lere (kulak tözleri içerüsünde ol- ş.) 182b-21
- ş.+lere (kulaklar ardında ol- ş. yağı it-) 171b-25
- ş.+lere (oturağda ol- ş.) 181a-27
- ş.+lere (şafrevî ş. yağı it-) 171b-22
- ş.+lere (şovukdan ol- katı ş.) 174a-10
- ş.+lere 101b-19; 103b-9; 105a-14; 117b-22; 121b-19; 129a-9; 130b-15;

135a-3; 144b-3; 155a-22; 171b-26;
172a-22; 174a-23; 175b-27; 182b-20;
185b-4; 189b-10, 11; 194a-25

ş.+lere nef it- 137b-8; 163b-11; 186b-5

ş.+lere yakı it- 106a-5; 113a-19; 117a-13; 136a-26; 136b-7; 152a-22; 157a-3; 165a-7; 192b-9

ş.+leri (ayak aşağısında ol- ş.) 157a-27

ş.+leri (beden içine yat- ol- ş.) 153a-18

ş.+leri (boğaz içinde ol- ş. taḥlīl it-) 158b-15

ş.+leri (cigerde olan ş. gider-) 159a-2

ş.+leri (dilçükler ş.) 105a-11

ş.+leri (göğüsde ol- ş.) 178a-1

ş.+leri (katı ol- ş. pişür-) 181a-22

ş.+leri (katı ş. indir- gider-) 140a-24

ş.+leri (katılan- ol- büyük ş.) 193b-6

ş.+leri (kulağda ol- ş. taḥlīl it-) 159a-18

ş.+leri (kulağlar ardlarında zāhir ol- ş.) 156b-10

ş.+leri (memelerde ol- ıssı ş.) 156b-11

ş.+leri (niḳrisden ol- ş.) 198a-13

ş.+leri (raḥimde ol- ş.) 130a-3

ş.+leri (sevdādan olan ş. taḥlīl it-) 153a-17

ş.+leri (tamağda ol- ş.) 104a-25

ş.+leri 133a-16; 146b-8; 156b-10; 158b-10; 164b-17

ş.+leri deş- 122a-26

ş.+leri erit- 132a-26

ş.+leri eyü it- 104a-25

ş.+leri gider- 109a-18

ş.+leri indür- 102b-28; 121b-11; 126a-25; 167a-10; 177a-10; 126a-25; 177a-10

ş.+leri men^c it- 119b-16

ş.+leri ol- bağırsaklar 104b-24

ş.+leri şık- 136b-8

ş.+leri taḥlīl eyle- 101a-1

ş.+leri taḥlīl it- 101a-7; 156b-12; 159a-19; 172a-5

ş.+leri yumuşat- 113b-11

ş.+lerin (talağ ş.) 164a-1

ş.+lerin 172a-10

ş.+lerin gider- 133a-17; 197a-17

ş.+lerin indür- 118a-8; 192a-3; 198a-27

ş.+lerin taḥlīl eyle- 129a-15

ş.+lerine (göz ş.) 194a-13

ş.+lerine (memeleri ş.) 170a-26

ş.+lerine (mi^c de ş.) 113a-1

ş.+lerine (öyken ş.) 189b-1

ş.+lerine (talağ ş.) 184b-12

ş.+lerine 129a-8

ş.+lerüñ 159b-3

şiş- şişmek

ş.-di (tuṭağları ş.) 130b-2

ş.-en (qarınları ş.) 131a-12

ş.-er 180b-16

ş.-mege (yaraları ş. qo-) 138b-7; 173b-25

ş.-mege 164a-5

ş.-mek (dilçükler ş. peydā it-) 133b-7

ş.-mek (qarın içinde ş.) 109a-29

ş.-mek (qarın ş. marazı) 111b-27

ş.-mek 150a-12

ş.-miş (istiskā marazından qarınları ş. ol-) 192a-2

ş.-miş ol- meme 132b-21

ş.-miş ol- ʔalak 144b-19

ş.-üp (beden ş. küşle-) 195b-27

ş.-üp 152b-6; 161a-8; 177a-25

şişe *Far.* şişe

ş. 100b-1, 2, 4, 12; 117b-13; 127b-9; 139a-16; 143b-18; 189a-4; 189a-12

ş.+nüñ 100b-5; 189a-7

ş.+yi 100b-3

şişir- şişirmek

ş.-mek 147a-11

ş.-mek it- 104b-1; 106b-4

ş.-ür 101b-16; 106a-28; 148a-3; 150a-24; 161b-16

şişirici şişirici

ş. 112a-15

ş.+dür 107b-18

şişirme şişirme

ş.+si 103a-16; 115b-8; 147a-26; 150a-23

ş.+si ol- 147a-26

ş.+si zā'il ol- 149b-3

ş.+sin (qarın ş. taḥlil it-) 117a-21

ş.+sin 106b-10

ş.+sini gider- 115b-7

şişme şişme

ş.+ler 114b-16

ş.+lere (bağırsaklarda ol- ş.) 108a-2

ş.+lere 141b-7

ş.+leri gider- 168b-5

ş.+leri indür- 122b-15

ş.+leri taḥlil it- 196a-17

ş.+lerine (yüzüñ ve gözüñ ş.) 107a-29

ş.+lerini 193a-14

ş.+si (qarın ş.) 134a-2

ş.+si git- 112a-20

ş.+sin (göz ş.) 164a-9

ş.+sine (mi' de ş.) 123b-4

ş.+yi (gözlerde olan sā'ir ş.) 156b-23

şiyāf *Far.* göz ilacı

ş. 105b-23

ş.-ı māmīšā 156a-11

ş.+ları 171b-29

şiyāfāt *Far.* göz ilaçları

ş. 153b-9

şol şu işaret zamiri

ş. 100b-2, 6; 102a-14; 104a-12, 14; 104b-18; 105a-2; 107a-5; 107b-19; 108a-5; 108b-26; 109a-11; 110a-22; 110b-18, 19; 111a-6; 112a-25; 113b-4; 114a-23; 114b-4; 116a-26; 118a-19; 120a-2; 120b-11, 16, 19; 121a-2; 123a-26, 28; 123b-13; 124a-19; 124b-19; 127b-25; 129b-4, 8, 12; 130a-2; 131b-1, 14; 132a-16, 17; 133b-9; 136a-26; 137a-29; 138a-29; 142a-28; 143b-1, 16; 144a-19; 144b-25; 145a-29; 145b-1, 18, 26; 146b-29; 147b-26; 149a-6; 150b-2, 27; 153b-4, 13; 154b-22; 155a-24; 156a-3; 156b-6; 159b-13; 160a-24; 161a-8, 26; 161b-7, 12, 26; 162a-11; 163a-24; 163b-14; 164b-27; 165b-22; 166b-10; 167a-8; 170a-25; 173b-12; 179a-17; 179b-23; 183a-4; 185a-26; 186b-11; 187b-4, 11; 188b-3; 189a-4;

191a-4, 19; 193a-20; 194a-25; 195a-7;
198a-14; 198b-5; 199a-24; 199b-22

şorba *Ar.* bk. şorva; çorba

ş.+sı (horûslar ş.) 123a-14

ş.+sın 123b-29

ş.+yı 123a-27

şorva *Ar.* bk. şorba; çorba

ş.+lar 139b-13; 154a-6, 25; 186a-4

ş.+lara 194b-14

ş.+lardan 110b-10

ş.+ları 150a-29; 197a-12; 199a-26

ş.+sı 101b-7; 157b-20; 158b-14; 186a-5; 199a-29

ş.+sın 164a-17

ş.+sını 123a-25

şöhret *Ar.* ün, şöhet

ş. 167b-22

ş.+i 196a-7

şöhret-şi'ār *Ar.* şöhet sahibi

ş. 166a-18

şöyle şöyle

ş. 108a-23; 122a-1; 136b-2; 138a-6;
139a-12, 15; 146a-17; 146b-9; 157b-5;
161b-9; 165b-24; 175b-18; 176b-2;
182b-10; 189a-6

ş.+dür 165b-24

şu şu işaret zamiri

ş. 165b-3

ş.+nlar 199a-10

şu'be *Ar.* ağaç köklerinden her biri

ş.+lerden 169b-4

şukeran *Yun.* baldıran bitkisi

ş. 103a-28

şu'le *Ar.* parıltı, ışıık

ş. 144a-26

şummār (?) bir tür rezene

ş. 143a-21; 178a-24

şüniz *Ar.* çörek otu

ş. 140a-9

şurū' *Ar.* başlama

ş. it- 155a-1

şuşa göğüs çıbanı

ş. 186b-17, 18

şübrüm *Ar.* ağaç sütleğeni

ş. 115b-19

şühdiyye *Ar.* tatlı uyuz hastalığı

ş. (kurūh-ı ş.) 138b-29

şühūk *Ar.* fazla nefes almak, nabzın
yüksek atması

ş. 180b-13

şüphe *Ar.* şüphe

ş. 103a-1

-t-

tā *Ar.* Arap alfabesinde bir harf

t.+da (harf-i t.) 150a-17

tā *Far.* dek, değin, kadar, beri

t. 104a-1; 105b-27; 108b-24; 113b-5, 6;
116b-6; 120b-9; 121a-1, 5; 126b-22;
133b-1, 2; 133b-2; 138a-14, 15, 18, 22;
139b-3; 143b-18; 144a-19; 150a-2;
150b-29; 152b-9; 156a-23; 159b-11;
160a-4; 160a-5; 164a-17; 170a-12;
175a-16; 175b-6; 178b-15; 179a-19,
28; 183b-9; 185b-19; 186a-13; 186b-7;
187b-6, 12; 188a-14; 189a-13, 14;
190a-23; 190b-9; 191b-8, 20; 193a-9;
195a-9; 195b-16, 23; 198a-13; 199b-21

ta' affün *Ar.* bozulma, çürüyüp kokma

t. (seri' ü't-t.) 192b-27

ta' am *Ar.* lezzet, tat

t. 192b-21

t. (hulüvvü 't-t.) 192b-19

ta' ām *Ar.* yemek, yiyecek

t. 105a-23; 157b-29; 158a-20; 158a-20;
160-17; 160-18; 197a-9; 198b-10;
199a-6; 199a-9

t. (ba' de't-t.) 192b-28

t. buhār ol- 164a-5

t. fesāda vir- 106b-8

t. geçidi 101a-7

t. hażmı 106b-6

t. iştiḥāsın getür- 118a-4; 199a-11

t. iştiḥāsın gider- 102b-4

t. iştiḥāsını gider- 103a-5; 186b-14

t. siñ- 102b-3

t. ye- 112a-26; 114b-5; 120a-21; 153b-
16; 154b-23

t.+a (hażm-ı t. yardım it-) 188b-4

t.+a 101b-2; 158a-1

t.+a iştiḥā getür- 121b-24

t.+a iştiḥā vir- 147b-10; 160b-24; 179b-
25

t.+da 122b-16

t.+dan 126a-6

t.+dan şoñra 111b-24; 126a-4; 131a-
12; 160-17

t.+dan tok ol- 117b-17

t.+ı (mi' deden t. döndür-) 126a-5

t.+ı 107a-21; 112a-27

t.+ı āsānlıgıla söñdür- 167b-3

t.+ı hażm it- 107a-15

t.+ı hażm itdür- 111b-25; 126b-14;
147b-10; 157b-11; 167a-29; 168a-13;
188b-23; 192b-15

t.+ı ye- 164a-11

t.+ı yukāru qāldır- 126a-6

t.+ına 146b-15

t.+ında 199b-5

t.+lar 110b-5

t.+lara 107b-2

t.+lara qat- 112a-8

t.+ları 107a-14

t.+larına 108b-10; 167a-9

tabak *Ar.* içine yemek koymaya
yarayan ortası çukur, kenarları yayvan
tek kişilik kap

t. 121a-4

tabaka *Ar.* katman, tabaka

t.-yı cildiye 110b-8

t.-yı karniyye 110a-2; 126a-26

t.+lar 158b-3

t.+ların (aṭa şoğanınuñ t.) 199b-15

t.+ların (göz t.) 139b-29; 196b-24

t.+ların (mi' de t.) 118b-4

t.+larına (göz t.) 121a-18; 139b-28;
166b-18

taban *Ar.* ayağın alt yüzü

t.+ı (deve t.) 160b-18

taberistān *Far.* şimdiki Mazenderan,
Gülistan ve Gilan eyaletlerini içine
alan İran'daki tarihi bölge

t.+da (vilāyet-i t.) 125a-8

tabḥ *Ar.* pişirme, ilacı ateş üzerinde
kaynatarak hazırlama

t. 166a-19

ṭabʿī *Ar.* yaradılış, mizaç, huy

ṭ. 134b-3; 193b-2

ṭabīʿ at *Ar.* tabiat

ṭ. 103a-16; 106b-29; 109a-5, 6; 113b-28; 117a-4; 117b-16; 119b-7; 120b-25; 121b-1; 125a-10; 128b-6; 128b-27; 132b-2; 141b-4, 29; 143a-13; 145a-21; 146a-12; 146b-9; 148b-22; 149a-23; 152a-2; 153b-6; 161b-18; 165a-4; 166b-12; 169a-18; 170a-1; 170b-5, 24; 171b-18; 173a-1; 174b-6; 182a-25; 184b-1; 187a-10; 189a-15; 189b-18; 192b-6; 193a-11; 194b-22; 197a-9; 198a-8; 198b-3; 200a-5

ṭ. ağacı 110b-16; 136a-24

ṭ. tatlısı 114a-9

ṭ.+da 147b-18

ṭ.+ı 102a-26; 103a-18; 103b-6; 104a-6; 105a-2; 106a-4; 107b-14; 108a-24, 25; 108b-18; 109a-23; 109b-15, 26; 110a-21; 110b-16; 111b-16; 112a-12, 14; 113a-12, 29; 114a-1, 9; 115a-15, 26, 27; 115b-21; 116a-8; 117a-9; 117b-16; 118a-2, 25; 118b-26; 119b-7; 120a-18; 121b-1; 122b-26; 123a-7, 9; 124a-14; 124b-11; 125b-4, 29; 126b-27; 127a-11, 23; 127b-4; 128a-2, 24; 128b-17; 129b-18; 130a-22; 131a-1, 28; 132a-7; 132b-4; 133b-28; 134a-12; 134b-3, 22, 23; 135a-1, 8, 21, 24; 135b-9, 23; 136b-29; 137a-20; 137b-18, 19; 138b-3; 139b-26; 140a-6, 10; 141a-15, 16, 24; 141b-18; 142a-25; 142b-14, 20; 143a-13, 16, 22; 143b-2, 10, 23; 144a-28; 145a-8; 146a-13; 147a-7; 147b-26; 148a-15; 148b-1, 26; 149a-23, 29; 149b-19, 29; 150a-23; 150b-8; 151a-12, 19; 151b-19; 152a-21, 27; 154a-17; 155a-19; 155b-22, 29; 156a-17, 19, 20;

157a-24; 157b-10, 23; 158b-5, 6, 7; 159b-24; 160a-20, 29; 160b-8, 22; 161b-18; 162a-19; 162b-15; 164a-20; 165b-21; 166b-12; 167a-27; 168a-4; 168b-2; 169a-18; 169b-5; 170a-1; 170b-6, 24; 171a-8, 28; 172b-13; 173b-18; 175a-10, 25; 175b-13, 23; 176b-6; 178a-25; 179a-11; 179b-20; 180a-7, 19; 181a-5; 183a-28; 183b-11; 186a-11, 28; 188a-5; 188b-1, 3; 189a-15, 26; 190b-7; 192a-4, 25; 192b-22; 193a-2, 25; 193b-19; 194a-5; 194b-4; 196a-3, 16; 197b-12, 18, 23; 198b-6; 199a-7; 200a-5, 26

ṭ.+ı kabz it- 135a-8; 141a-16; 147b-26; 149a-29; 164a-20

ṭ.+ı yumşat- 104b-17; 132b-8; 166b-14; 189b-5; 191a-12

ṭ.+ına 156a-20;

ṭ.+ları 109b-5; 125b-27; 141b-29; 150a-20; 165a-4, 5; 171b-18; 174b-6; 182a-26; 182b-3; 183a-26; 184b-1; 187a-10; 193a-12

ṭ.+ların 139a-10

ṭ.+larına göre 101a-9

ṭ.-ı balmumu 102b-11

ṭabīb *Ar.* hekim, doktor

ṭ. 111b-10; 123a-8; 127a-7; 133b-14; 139b-6; 146b-26; 158b-6; 179a-8; 192a-13

ṭ.-i fāzıl 115b-29

ṭ.+i 111b-8

ṭ.+ler 115b-19; 117b-15; 122a-19; 126a-20; 127a-8; 134b-11; 142a-3; 145a-14; 146a-15, 20

ṭ.+leri 146a-2

ṭabīʿī *Ar.* doğal, doğada olan

ṭ. (pülād-ı ṭ.) 163b-23

ṭ. (rūḥ-i ṭ.) 151b-1

ṭ.+den (pūlād-ı ṭ.) 163b-28

ṭ.+dūr (fūlād-ı ṭ.) 163b-22

ṭabīʿiyye *Ar.* tabiat bilgisi

ṭ.+ye 163b-24

ṭabīʿūn *Ar.* maddenin tabiatıyla ilgilenen bilim adamı

ṭ. 139a-10

ṭabl *Ar.* karın boşluğunda su toplanması, siroz

ṭ. 164a-5

ṭablī *Ar.* karın boşluğunda su toplanması, siroz

ṭ. (istiskā-yi ṭ.) 164a-3;

ṭ.+den (istiskā-yi ṭ.) 198a-12

ṭabliye *Ar.* siroz

ṭ. (istiskā-yi ṭ.) 104b-21; 147a-15; 166b-21

ṭabul *Hint.* bk. tanbul otı; tanbul otu

t. 117b-27

tāc *Far.* bir çiçek tablasının dıştan ikinci halkada bulunan çiçek yapraklarının hepsi

t. 143a-3

t.+ı 115a-14; 115a-14; 129b-2; 134a-7; 151b-14

t.+ına (ṭuraḫ otı t.) 129b-2; 151b-14

t.+ları 122b-13

t.+ları ol- 103b-4

t.+larına 161b-4

tācir *Ar.* ticaretle uğraşan kimse, tacir

t.+ler 176b-2

taʿdīl *Ar.* doğru hale getirme, doğrultma, değiştirme

t. 102b-17

taʿfīn *Ar.* çıbanı iltihaplandırarakdeşme işlemi

t. 187a-25

ṭağ dağ

ṭ. 130a-28; 171b-11

ṭ. kuşu 141a-13

ṭ. servisi 141b-1

ṭ. üzümü 135b-21

ṭ.+ında (beyrūt ṭ.) 167b-22

ṭ.+lar başları 196a-10

ṭ.+lar mağraları 161a-20

ṭ.+larda 112b-29; 113a-7; 129a-26; 131b-29; 133b-23; 135a-13; 142b-10; 144a-2; 148b-14; 151b-18; 153b-1; 160a-26; 165b-27; 171a-25; 172b-28; 174b-21; 179b-13, 19

ṭ.+larda ol- 105b-19; 108b-8; 111a-16; 133b-25; 171a-25; 172b-14, 15; 173a-1; 189a-27; 196a-4

ṭ.+lardan 160a-26

ṭ.+ları (mekke ṭ.) 161a-20

ṭ.+larında (hind ṭ.) 160a-27

ṭ.+larında (ḫudus-ı şerīf ṭ.) 189a-28

ṭ.+laruñ 142b-12

ṭ.+uñ hind yüzi 130a-29

ṭağ servisi *T.+Far.* dağ servisi, ardıç ağacı

ṭ. 141b-1

ṭağar topraktan yapılmış kap, çanak

ṭ. 159a-10

ṭağarcık küçük torba

ţ.+ları 135b-21

tağıl- dağılmak

ţ.-mağa 172a-18

ţ.-mağdan 175b-21

ţ.-miş 164a-22; 195a-11

ţ.-up 126a-11; 155b-19; 162b-10; 186b-12; 191a-7

ţ.-ur 112b-6; 113b-10; 129b-19; 132a-13; 133a-11; 142b-3; 148a-11; 148b-28; 151a-15; 162b-28; 175b-20; 179b-4; 189b-22; 195a-24; 198a-26; 198b-12

tağılma dağılma

ţ.+dan 113b-11; 143a-15

ţ.+sın 130a-6; 144b-18; 179b-5

ţ.+sına 152a-7

ţ.+sını 105b-11; 121b-18; 135a-3; 138b-6; 148b-28; 195a-25

tağıt- dağıtmak

ţ.-a (tağıda) 112b-19

ţ.-mağda 167a-10; 168a-22

ţ.-up (tağıdup) 133b-13

ţ.-ur (tağıdur) 106a-10; 107a-17; 121b-5; 134b-8; 140a-7; 157b-11; 167a-4; 178b-9, 21; 183b-15, 16

tağla- dağlamak

ţ.-salar 175b-16, 21

tağyîr *Ar.* bozma, değıştirme

t. it- 119a-17

taḥāk *Far.* (Taberistan lehçesi) tespih ağacı

ţ. 125a-8

taḥammül *Ar.* tahammül

t. it- 137a-4

taḥlîl *Ar.* tahlil

t. 184a-29; 190a-29; 198a-14

t. bul- 145b-2

t. eyle- 101a-1; 106a-5; 107a-16; 117b-22; 121b-27; 129a-4, 16; 140a-12; 150a-27; 151b-24; 153a-12; 157a-11; 161b-20; 163b-10; 165a-7; 174a-10; 189b-15; 190b-2

t. içün 134a-14; 168b-21

t. it- 100b-14; 101a-7; 101b-15, 19; 102b-2, 6, 14; 105b-21; 106a-8; 107a-7, 28; 108a-10, 14; 112b-19; 114b-7; 117a-21; 119b-19; 123a-14; 124a-25; 126a-21, 24; 127a-23; 130a-4; 130b-14, 16, 17; 132b-28; 135a-22; 136b-13; 139a-23; 140a-20; 143b-3; 144a-29; 145a-8; 146b-8; 152a-21; 152b-23; 153a-17; 156b-3, 12, 23; 157a-1, 9, 12, 24, 27; 158b-5, 11, 15, 23, 24; 159a-18, 19; 160a-20; 162a-27; 164b-9; 166b-28; 167a-15, 18, 28; 168a-4, 8; 170b-9; 172a-5, 8; 174b-22; 175b-16, 27; 178b-21; 181a-17, 27; 181b-9, 12; 185a-25; 185b-4; 188b-8; 191a-11; 193a-26; 196a-18; 196b-15; 197a-15; 198a-12, 25

t. olun- 147a-21

taḥrîk *Ar.* yola çıkarma, tahrik

t. 104b-1; 143b-25; 168b-15

t. eyle- 104b-12; 105a-20; 111a-26; 113b-19; 115b-7; 116b-27; 127b-10; 131a-16; 148b-6; 151a-3; 152b-3; 153a-8; 153b-11; 157b-17; 164a-7; 165a-20; 165b-28, 29; 171a-15; 182b-12; 184a-3

t. it-102a-13, 14; 103a-16, 18; 105a-25; 108a-29; 112a-21; 112b-2, 22; 114a-28; 115b-6; 117a-12; 118a-4; 120b-18, 22; 121b-12; 123b-9; 126a-24, 27; 131a-9, 20; 133a-8; 140b-1; 143b-25; 147a-11, 12; 147b-7, 8; 149a-25; 150b-

19, 24; 153b-20; 157b-14; 158a-12; 160b-1; 162b-8; 165b-24, 26, 29; 166a-14; 167a-12, 29; 171a-11; 173a-6; 174b-10; 179b-7; 181a-12; 183b-22; 185a-27; 185b-19; 186b-4; 188b-7, 22; 192b-16; 196b-13, 16; 197b-14; 200a-27

t. itdir- 200a-27

t.+de 112b-22

t.+i kavī it- 105a-22

t.+in gider- 131a-12

t.-i cimā^c 148b-8; 166a-12

taḥṣīṣ *Ar.* tahsis

t. it- 143a-12

taḥṭa I *Far.* tahta

t. 143a-10; 185a-19

t.+ları 185a-19

taḥṭa II levha, tabaka

t.+lar 138a-16, 17

taḥṭa biti *Far.+T.* tahta biti

t. 122b-25; 123a-1

tā'ife *Ar.* kavim, kabile

ṭ.-yi eṭibbā 143a-11; 181b-28

ṭ.-yi hind 145a-27

ṭ.-yi ^c arab 117a-9; 127a-4, 6; 143b-20; 160b-11; 161a-21; 171a-21

ṭ.-yi ^c irāk 191b-12

ṭ.-yi šām 146a-29

ṭ.-yi yehūd 171a-2; 173b-4

ṭ.+nüñ 175a-23

ṭ.+si (^c arab ṭ.) 137b-15

tā'ifi *Ar.* Taif'e ait

ṭ.+dür (қанбил-i ṭ.) 172b-13

taḥdīr *Ar.* takdir

t. 116b-27; 117b-19

taḥdīrce *Ar.+T.* takdirce

t. 101a-28; 103a-18; 106b-9; 113b-28; 119b-9; 124b-7; 130a-10; 137a-17; 154a-26; 161a-22; 182b-12; 184b-27; 187a-1

taḥīn- takınmak

ṭ.-mağa 110a-8

ṭ.-mazlar 110a-9

ṭ.-sa 188a-12

taḥrīb *Ar.* yaklaştırmak, tahmin, oranlama

t.+iyle 111b-9

taḥṭī^c *Ar.* kesme, parçalama

t. 199a-2

taḥṭīr *Ar.* damla damla akıtma, damlatma

t.-i bevl 169b-7

taḥvīyet *Ar.* kuvvetlendirme

t. (taḥvīyet-i ḳ.) 168a-11

t. it- 118b-3

t.+i 119b-14

ṭal dal

ṭ.+ı 149a-19

ṭal^c *Ar.* çiçek tozu

ṭ. 149b-1; 149b-8

ṭ.+dan 149b-1

ṭ.+ı 149a-21; 149b-10

ṭ.+uñ 149a-23; 149a-27

ṭal- dalmak

ṭ.-mak 149a-14

ṭ.-ar 160b-26

ṭala- saldırmak, ısırarak, yırtmak, dalamak, sokmak, tırmalamak. Kaplamak, bürümek

ṭ.+dığı 146b-18

ṭ.-duğı (kuduz ṭ.) 124a-7; 130a-8; 132b-23; 144b-25; 146b-18; 163a-10; 178b-3; 195a-17; 198a-24

ṭ.-duğına 104b-1; 113b-13; 132a-21; 142b-16; 196a-21

ṭ.-mış 146b-15, 29; 164a-6

ṭ.-r 160b-26

ṭ.-yan 163a-9

ṭ.-yana 144b-10

ṭalak dalak

ṭ. 101b-25; 109b-17; 111b-24; 121b-13; 126a-15; 130b-22; 134b-6; 152b-9, 24; 158a-10; 160b-12; 163b-14; 164a-1; 173a-19; 177b-2, 16; 184b-12, 22, 29

ṭ.+a (katılan- ol- ṭ. ziyāde nāfi‘) 132a-20

ṭ.+a (şiş- ol- ṭ. nef‘ eyle-) 144b-19

ṭ.+a 150b-16; 165a-13; 170a-9; 195b-11

ṭ.+a nef‘ it- 160a-7

ṭ.+a zarar it- 125b-10; 185a-5

ṭ.+da 112a-23; 132a-26

ṭ.+da ol- süddeleri tağıt- 178b-8

ṭ.+da ol- şiş 121b-10

ṭ.+ı 114b-10; 196b-14

ṭ.+ı erit- 147b-5; 199a-16

ṭ.+ı gider- 124b-23; 137b-4; 195b-11

ṭ.+ı ol- kimesne 143a-17

ṭ.+ın erit- 186b-22

ṭ.+lardan 142b-4

ṭalaklı dalaklı

ṭ. 189b-9; 195b-12

ṭ. ol- 148b-17; 186b-22

ṭ.+lara muvāfiq ol- 126a-10

ṭalak otı dalak otu

ṭ. 177b-16

ṭalama saldırmak, ısırarak

ṭ.+sı 169b-19

ṭ.+sına 147a-4, 5

ṭ.+sından 146a-29

ṭalazlu *Yun.+T.* dalgalı

ṭ. 175b-7

ṭaldır- daldırmak

ṭ.-madın 170b-19

ṭ.-up 120b-18; 170b-19; 182b-13; 193a-29

ṭaleb *Ar.* istek, dilek

ṭ. olın- 199b-25

ṭalıḳ otı (?) bir çeşit ot

ṭ. 180a-27

ṭali‘ *Ar.* hurma çiçeği

ṭ. 149a-15

ṭaltif *Ar.* yumuşatma

t. eyle- 165a-28

t. it- 121b-5; 126a-9; 128b-28; 129b-16; 139b-27; 147a-11; 160b-8; 165a-27; 166b-5, 14; 169a-18; 171a-13; 177a-10; 179b-2; 197a-12

t.+e 117b-2

ṭamak damak

ṭ. ol- 104a-24

ṭ.+a (ṭamağa) sür- 101a-6; 104a-23; 105a-11; 107a-11; 144b-5; 179b-6; 187a-15

ṭ.+a (ṭamağa) zarar it- 126a-23

ṭ.+da 104a-24

ṭ.+uñ (ṭamağun) cānibi 119b-16

ṭamām Ar. bütün, tüm, tamam

t. 100b-12; 106b-27; 116a-19; 120b-20; 123a-20; 124a-19; 126b-22; 126b-23; 134a-6; 136b-27; 138a-6; 138b-15, 25; 139a-13; 142b-14; 150a-6; 158b-2; 160a-16, 17; 164b-28; 165a-17; 168b-26; 171a-5; 179a-26; 181b-17; 182b-29; 188a-8; 189a-10, 26; 189b-19; 190b-15, 17, 29;

t. it- 155a-12

t. ol- 100b-10; 106b-28; 107b-25; 124b-28; 147b-26; 157b-25; 164a-4

ṭamar damar

ṭ.+dur 125a-15

ṭ.+ınuñ ucı 133a-29

ṭ.+lar (incecik ṭ.) 153b-1

ṭ.+lar 142a-21

ṭ.+lar ağızları 104a-15; 119a-4; 120b-26; 169a-1; 193b-6

ṭ.+lar ol- 166a-6

ṭ.+lara (ince ṭ.) 135b-26

ṭ.+larda (ince t.) 177b-7; 196b-28; 199a-17

ṭ.+lardan (ince ṭ.) 174b-27

ṭ.+lardur (kızıl ṭ.) 189a-1

ṭ.+ları (ince ṭ.) 154a-14

ṭ.+ları 129b-3

ṭ.+ların 143a-18

ṭamla damla

ṭ. 138b-23; 138b-23; 138b-23; 140b-9; 157b-5; 170b-27

ṭ.+lardan (küçük ṭ. cem^c olın-) 190b-23

ṭ.+ları (sirke ṭ.) 157b-6

ṭ.+ya dek 140b-11

ṭamla ṭamla 139a-11; 139a-11

ṭamla- damlamak

ṭ.-duğına (sidük ṭ. nef^c it-) 197b-1

ṭ.-r 138a-2

ṭ.-ya 100b-6; 140b-11

ṭ.-yup 182a-9

ṭamlama damlama

ṭ.+sı (sidük ṭamlaması ol-) 113b-24

ṭ.+sın (sidük ṭ. peydā eyle-) 121b-21

ṭ.+sın (sidük ṭ. peydā it-) 121b-6

ṭ.+sın (sidük ṭ.) 129b-24; 133a-3; 133a-21; 178b-29

ṭ.+sına (sidük ṭ.) 131b-11

ṭ.+sına nef^c eyle- 107b-6

ṭamlat- damlatmak

ṭ.-alar (ṭamladalar) 101a-6

ṭ.-mağıla 112a-3; 114b-25; 181a-20

ṭ.-salar 100b-17; 102a-10; 104a-21; 108a-15; 112b-4; 114b-20; 117b-21; 117b-24; 119a-21; 126a-26; 126b-19; 133a-7; 140b-11; 141a-4; 141b-23; 143b-4; 153a-13; 157b-5; 159b-2; 160a-11; 160a-11; 163b-18; 170b-28; 172a-2; 181a-24; 187a-18; 198b-22

ṭ.-up (ṭamladup) 170b-28; 191b-2

ṭamzır- damla damla akıtmak, damlatmak

ṭ.-salar (kulağa ṭ.) 129a-3; 140b-10; 162b-1; 195b-21

ṭanaḳıran marulcuk, ak çöpleme, kar çiçeği

ṭ. 153a-24

ṭanbul *Hind.* bir tür şifalı bitki

t. 117b-28, 29; 118a-12, 18

t. otı 117b-27

t.+ı 118a-10, 17

ṭancara *Ar.* tencere

ṭ.+yı 193a-8

ṭar dar

ṭ. 169a-13

ṭaramaḳ taramak

ṭ.+la (ṭaramağla) 133b-4

ṭaraf *Ar.* taraf

ṭ.+a 137a-6; 149a-22

ṭ.+dan 152a-11

ṭ.+ı 118a-24; 169a-6; 187b-12

ṭ.+ın 110b-29; 110b-29

ṭ.+ına 139b-15; 145a-22

ṭ.+ında 101a-7; 104a-24; 119a-18; 124b-5; 154b-9; 165b-2; 177b-23; 187a-16, 17

ṭ.+ından 122b-11; 124b-5; 137a-15; 184a-2; 190a-22

ṭ.+larına 189b-1

ṭ.+larında 128a-19

ṭarak tarak

ṭ. 128b-16

ṭ. ol- 128b-16

ṭ.+a (ṭarağa) 133b-4

ṭ.+ı (ṭarağı) 124b-1; 137a-9; 137a-11

ṭ.+lar 128b-15

ṭarāṣīṣ (?) bk. ṭarṣīṣ; ṭarṣūs; deve diken

ṭ. 127a-17; 177b-11

ṭ.+de 127a-19

ṭard *Ar.* kovma, sürme

ṭ. it- 176a-26

ṭarḥāna *Far.* tarhana

t. 123b-21

ṭarḥaṣḳuḳ *Far.* yabanî hindiba

ṭ. 184a-5

ṭarḥūn *Ar.* bk. ṭarḥūn; tarhun otu

ṭ. 106b-20

ṭarḥūn *Ar.* bk. ṭarḥūn; tarhun otu

ṭ. 106b-11

ta' rīb *Ar.* Arapçalaştırma

t. it- 133b-17; 135b-5; 184a-8

t. olın- 103a-10; 117b-27; 120a-23; 127b-13; 128b-6, 11; 129a-24; 132b-1; 137b-26; 170a-29; 179a-6, 20; 182a-5; 188a-21; 188b-28; 200a-21

ṭarīflen (?) tilki hayası otu

ṭ. 165b-15

ṭarīḳ *Ar.* yol, yöntem

ṭ. 121a-2; 138a-4, 8, 13, 15, 18; 159a-28;

ṭ.+i 100b-10; 102b-4; 105b-25; 108b-22; 109b-9; 110a-27; 117a-28; 120b-29; 125a-2; 136b-21; 137b-9; 138b-14; 142b-6; 143a-7; 143b-15; 159a-9, 23; 159b-9, 17; 162b-17; 168b-22, 25; 170a-11; 179a-15, 22; 181b-5; 190a-10; 191b-7; 193a-11, 12; 198a-28

ṭ.-i beyle 197a-15

ṭ.-i ʿameli 120b-1

ṭ.-i ʿameli 168b-12

ṭ.+iyle 117a-28; 117b-1; 154b-21;
177b-12

ṭ.+le 110a-22; 138a-4; 195a-7

ṭ.+ledür 145b-18

ṭ.+lerinden 181a-15

ṭ.+lerinüñ 154a-1

taʿriye *Ar.* soyma, soyulma

t. 139a-4

tarla tarla

t.+larda 151b-18

ṭarlık darlık

ṭ.+1 (n. ṭarlığı) 103b-18; 137a-2; 162a-
14; 172a-23

ṭ.+1 (ṭarlığı) 119a-5; 158a-6

ṭarṣiṣ (?) bk. ṭarāṣiṣ; ṭarṣūs; deve
diken

ṭ.+dür 127a-21

ṭarṣūs (?) bk. ṭarāṣiṣ; ṭarṣiṣ; deve
diken

ṭ. 127a-22

ṭ.+da 127a-23

tasa üzüntü, kaygı, tasa

t. 110b-9; 125a-12; 128a-9; 136a-4;
153a-16

t. it- 147a-20

t. ol- 145b-24

t. peydā it- 145b-6

t. vir- 120a-12; 143b-26; 145b-19

t.+sı ol- 158a-6

tasalanmak tasalanmak

t.+1 (tasalanmağı) 119a-5; 152a-18

tasalandır- tasalandırmak

t.-ur 168a-11

taşfiye *Ar.* arıtma, ayıklama, tasfiye

t. it- 120b-22, 24; 144a-19; 148a-13;
159a-12; 191a-5

t. olın- 104a-5

taşʿid *Ar.* bir maddenin ısıtılarak
buharlaştırılması

t. it- 139a-21

t. olın- 139a-22; 139a-25; 139b-11, 28

taşriḥ *Ar.* hiçbir kuşku bırakmayacak
biçimde açıklamak; açık olarak ortaya
koymak, kesin olarak belirlemek

t. it- 181b-26

taş taş

ṭ. 109a-27; 110a-7; 121a-21; 130b-12;
134b-21, 23; 138a-3; 139b-20, 22;
158b-27; 169a-11, 12, 14, 16; 173b-8;
192a-7, 14; 193a-19, 20, 23; 197b-21

ṭ. (böbreklerinde ṭ. ol-) 168b-18

ṭ. ol- 139b-23; 169a-13; 170a-8; 192a-
7

ṭ.+a 144a-5; 192a-6

ṭ.+dan (kıyıl ṭ.) 121a-20

ṭ.+dan 109a-1; 152a-17; 197b-28

ṭ.+dur 109b-23; 134b-21; 152a-15;
169a-10; 188a-3; 192a-4; 197b-27

ṭ.+1 (çakmak ṭ.) 134b-21

ṭ.+1 (degirmen ṭ.) 108a-8

ṭ.+1 (firûze ṭ.) 169a-18

ṭ.+1 (ḥorûs ṭ.) 152a-15

ṭ.+1 (kıyıl ṭ.) 138a-28

ţ.+1 (rastık  .) 179a-20

 .+1 (s d  .) 197b-21

 .+1 (s nger  .) 197b-27

 .+1 (zinbara  .) 192a-4

 .+1 134b-24, 25; 152a-16; 169a-23;
191b-14; 195b-22; 197b-25, 27; 198a-
1

 .+ından (mıkna ıs) 164a-15

 .+ını (elmas  .) 192a-15

 .+lar 168a-25

 .+lara 113b-25

 .+larda (kızıl  .) 139a-9

 .+ları (ar a ve uyluklar  .) 143b-13

 .+ları (b grekde ol-  .) 143b-14; 156b-
6; 197b-28

 .+ları (sid k yollarında ol-  .) 173a-14

 .+ları 105b-8; 114b-15; 126b-7, 23,
24; 131b-25; 139a-27; 140a-19; 151a-
14; 151b-21; 156b-13; 164b-14; 168b-
20; 177b-18; 197b-28

 .+larından (cıva  .) 139a-27

 .+u  kuvveti 197b-29

 .+u  rengi 197b-22

 .+u   ab  atı 169a-18

 a -  a mak

 .-du dan  o ra (n l  .) 109a-17

 .-up (g l  .) 173b-12

 a ınmak  a ınmak

 .+la ( a ınma ıla) 191b-14

 a lu  a lı

 . 127a-9; 165a-3; 171b-2

 a ra dı arı

 . 104a-2; 131b-20; 132b-9; 133a-24;
138a-6; 180b-15; 186b-12; 190a-22;
194b-24

 .  ek- 106a-9; 109b-16; 152b-10, 17;
197b-3

 .  ık- 103b-28; 105b-12; 115b-13;
120a-12; 139b-16, 22; 187b-12; 190a-4

 .  ıkar- 145b-18; 172b-19; 184b-10

 . eyle- 112a-18; 123a-3; 139b-10;
140a-13; 148b-5; 151a-24

 . iken 199b-27

 . it- 101b-2; 104a-1; 114a-27; 121b-9;
128a-14; 167a-11

 . ken ra at- 173b-7, 12; 175b-8

 . ol- 108a-26

 .+da 116b-20; 154b-28; 161a-26

 .+da ol- 158b-10

 .+dan 107b-15; 128a-29; 129a-21;
130a-18; 132b-10; 134a-13; 140a-13;
174b-7; 174b-13; 194a-10; 197a-22

 .+ları 143b-13

 .+sı 144a-26

 .+sına 100b-14

 .+sına  ek- 153a-18

 .+sında 124b-4; 137a-14; 181a-29;
198b-8

 .+sından 183a-16

 at tat

 .+1 ( adı) 176a-23

tatar ba ı otı  oban tara ı otu

t. 137a-9

 a  r Ar. temiz h le getirme, paklama,
temizleme

t. it- 186a-16

tatlu tatlı

ṭ. 110b-4; 116a-22; 116b-29; 124b-26;
131a-24; 181a-26; 181b-3

ṭ. anār 179a-14; 189b-17

ṭ. bādem 114b-29; 115a-2; 185b-28

ṭ. bādem yağı 114b-21, 23; 116b-7;
135b-27; 181b-4; 197b-15; 199b-7

ṭ. cüllāb 110b-11

ṭ. içül- 109a-7

ṭ. içür- 110b-6

ṭ. it- 119b-24; 126b-4; 149a-7

ṭ. nesne 149b-12; 150a-15; 167b-10

ṭ. ol- 102b-6; 112a-20; 127b-26; 132b-
8; 146a-10; 149a-22; 150a-13; 151a-
20; 167b-11; 176a-10; 181b-17

ṭ. şu 149a-26; 150b-29; 154b-20; 159b-
12

ṭ. tut 120a-14; 124b-27

ṭ. uyuz 105a-5; 121b-14; 138b-29;
140b-20

ṭ. zeyt 103a-3

ṭ.+dur 105a-1, 2; 114a-8; 135a-28;
143b-22; 148a-29; 165b-21, 27; 197b-
23

ṭ.+lar 199a-26

ṭ.+lar gibi 150b-4

ṭ.+rakdur 157b-9

ṭ.+sı 192b-23

ṭ.+sınuñ ṭabī' atı 114a-9; 119b-7

tatluluk tatlılık

ṭ. 103a-14; 143a-1; 146b-28; 151b-18;
166a-8

ṭ. ol- 104a-9

ṭ.+ı 141b-4; 166a-29; 179b-18

ṭ.+ı ol- 150a-1

ṭ.+ı ziyāde ol- 150b-26

ṭ.+ın şor- 143a-2

taṭvīl *Ar.* uzatma, uzatılma

t. ol- 193a-11

ṭā'ūn *Ar.* veba

ṭ. 130b-17; 179b-26

ṭ. gir- 168a-17

ṭ. zamānları 195a-12

ṭ. zararın gider- 103a-2

tava *Far.* tava

t.+da 109b-10; 111a-25, 27; 124a-11;
133b-10; 171a-11

tavan tavan

t.+ına (evüñ t.)

ṭavīl *Ar.* uzun

ṭ. (zirāvend-i ṭ.) 105a-16; 146a-6;
184a-7; 184b-3

ṭ.+de (zirāvend-i ṭ.) 184a-28

ṭ.+den (zirāvend-i ṭ.) 184a-24; 184b-
6, 25

ṭ.+den 184b-15

ṭ.+dür (zirāvend-i ṭ.) 185a-5

ṭ.+e (zirāvend-i ṭ.) 185a-1

ṭ.+i (zirāvend-i ṭ.) 184b-21

ṭ.+inüñ 184b-2

ṭavla *Lat.* bir oyun adı

t. 182a-13

ṭavşan tavşan

ṭ. 125b-21; 142a-10

ṭavşancıl atmacagiller familyasından
bir kartal türü

ṭ. 154b-27

tavuk tavuk

t. 113b-18; 114a-1; 123a-6; 123a-9;
123b-13; 124a-2; 124a-8; 141a-23;
149b-7; 199a-26

t. dimāḡı 123a-18

t.+a (tavuḡa) 113b-17

t. bedeni 123b-15

t.+dan 124a-9

t. cigeri 124a-9; 142a-29

t.+ları 153b-21

t. şorvası 157b-20; 164a-17; 186a-5

t. eti 123a-12, 13, 20; 123b-7, 9, 10,
12

t.+ı 123a-21; 123b-19, 20, 22, 23, 29

ṭāvūsī *Ar.* siyaha çalan kırmızı

ṭ. 169a-15

ṭavvāre *Ar.* zehirli bir ot

ṭ. 135a-28

ṭayafyon *Yun.* yumuşak tere

ṭ. 194a-2

ṭayhūc *Ar.* çil kuşu, orman tavuḡu

t. 141a-13

ṭayrınma kayma, sürçme

ṭ.+ın 134b-14

ṭayyib *Ar.* iyi, hoş, güzel

ṭ. (‘ırķu’ṭ-ṭ.) 183b-4

ṭ. (sünbül-i ṭ.) 178a-21

ṭ. (ṭabbāk-ı ṭ.) 176a-9

ṭ. ol- 131a-8; 176a-17

ṭayyib *Ar.* bk. ‘ırķu’ṭ-ṭayyib

ṭ. 183b-5

tāze *Far.* taze

t. 104a-14, 19; 105b-5, 22, 25; 106b-
12, 15; 107a-2, 12; 110a-10, 11, 16;
110b-1, 2, 18, 26; 114a-16; 115a-23;
116b-10; 118a-7; 118b-28; 121a-6, 10,
12; 121b-2; 123b-20; 124b-20; 126b-
16; 127a-12; 131a-6; 132b-8, 24, 29;
133a-24; 136a-25; 136b-6; 137b-1;
141b-22; 142a-16; 145b-20, 26; 149b-
22; 150a-17; 150b-17; 151a-2, 17, 20;
152b-21; 153a-1; 157b-16; 160b-2;
161b-28; 162a-16; 163b-9; 164a-16;
168b-27; 169b-1; 171a-10; 173b-21;
178b-4; 179b-22; 181a-22; 183a-22;
186a-5; 186b-15; 187b-27; 188b-8;
190a-8; 193a-28; 193b-5; 194b-8;
197b-15; 198a-28; 199b-28

t. iken 107b-25; 113a-23; 115b-2;
117a-4; 118a-22; 121a-4; 124b-18;
137a-28; 149a-9; 150b-7; 155a-23;
170b-8; 171a-8; 174b-10; 176b-4;
177a-6; 179b-23; 180a-17; 183b-26;
193b-22, 28; 198a-19

t. ol- 103a-19; 103b-7; 105b-4; 107b-
11; 110b-24; 114a-2, 11; 132b-3, 6;
134b-1; 186a-17; 192b-8

t.+lere 136a-3

t.+rekdür 193a-27

t.+sı 112b-10; 114a-27; 126b-28; 126b-
29; 196b-26

t.+sin 143a-16; 156b-16; 190a-26;
191a-19; 191b-29

t.+sinden 110b-25; 114b-4; 128b-18;
145b-4; 147b-25; 192b-22; 193b-5

t.+sini 114a-16

t.+sinüñ şuyı 140b-6

t.+sinüñ zararı 132b-19;

tāzele- *Far. +T.* tazelemek

t.-yüp 194b-8

tāzelen- *Far.+T.* tazelenmek

t.-üp 199b-28

te‘ālā *Ar.* yüksek olsun

t. 162b-6

t. (‘allāhü t.) 164a-28

t. (ādem şafi şalavātullāhi t. ‘aleyh)
178b-12

t. (bi-iznillāhi t.) 163a-6

t. (inşā ‘allāhü t.) 180a-11

tebāşir *Far.* bambu şekeri, Hint kamışı
şekeri

ṭ. 157b-1

tebdil *Ar.* değiştirme

t. eyle- 108b-16

t. it- 108b-25, 26; 115a-26; 116a-22;
123a-23; 168b-24; 170a-25; 171b-28;
173a-29; 190b-9; 197a-14

tebrīd *Ar.* ısını azaltma, soğutma

t. it- 101b-17

t.+de 171a-28

t.+ün (tebrīdün) ma‘ nāsı 177a-27

tecḥīfī *Ar.* bir nesnenin kurutulmuşu.

t. 128b-28

teckīk *Ar.* kontrol

t.+i 176a-15

tecṛibe *Ar.* tecrübe, deneyim

t. it- 133b-15

t. olın- 131b-8, 23; 141a-3; 181b-12;
195b-20

tedārük *Ar.* tedarik

t. eyle- 150b-22

t. it- 187a-2

t. olın- 174a-26

tedāwī *Ar.* hastayı iyileştirme, tedavi

t.+de 111b-11

tedbīr *Ar.* önlem, tedbir

t. 118b-19

t.+i 118b-17

tefāvūt *Ar.* karşılıklı yardımlaşma

t. 108a-25

t.+leri 150a-21

tefrīh *Ar.* ferahlık verme,
ferahlandırma

t. it- 117b-3

t.+uñ 130b-19

tefsīr *Ar.* açıklama

t. eyle- 127a-8

tefūh *Ar.* açma

t. 192b-23

t. it- 130b-22; 176a-11; 176a-19

te‘hīr *Ar.* erteleme

ṭ. eyle- 193b-24

teke şakalı tekesakalı otu

t. 127a-3

teklis *Ar.* kireçlendirme

t. it- 185b-18

tekrār *Ar.* tekrar

t. 108b-26; 115a-25; 116b-7, 18; 122a-
15; 125a-25; 131a-6; 132a-18; 133b-2;
138a-12; 143a-11; 143b-17; 144a-19;
156a-4; 165b-4; 179a-24; 190a-13

tekrār tekrār *Ar.* tekrar tekrar

t. 106a-16; 120b-24; 123b-17

tel tel

t.+leridür 186a-25

telyîn *Ar.* yumuşatma

t. it- 188b-5; 192b-23

temir *Ar.* hurma

t. 150a-18; 150b-7

t.+dür 148b-21; 150b-6

temirhindî *Ar.* demirhindi ağacı

t. 118b-20

temizlenmemek *Ar.+T.*

temizlenmemek

t.+le 177b-15

temlîs *Ar.* bir şeyin pürüzlerini giderme, düzleme

t.+i 139a-4

temregü kol, bacak ve yüzde çıkan üzeri pürtüklü bir mantar hastalığı

t. 126b-12; 134a-14; 148a-17; 154a-19; 170b-11; 174a-20

t.+yi 133a-26; 154b-4

t.+ye 100b-6, 102a-8; 104a-20; 114b-27; 125b-16; 133a-19; 136b-18; 152b-15; 154a-7; 163b-3; 169a-3; 169a-24; 170a-5; 178a-8

t.+yi (temregüyi) 121b-13; 187a-21; 196a-29

ten *Far.* ten, cilt

t.+lerinüñ 154b-22

tenāvül *Ar.* yeme içme

t. (aşhâb-ı ba' de't-t.) 192b-25, 28

t. it- 192b-29

tenbel *Far.* tembel

t. 117b-27

tenkîye *Ar.* ayıklama, temizleme

t.+ye 105a-12

tennür *Ar.* tandır

t. 191b-8

tenüb (?) çam ağacının küçük bir türü

t. 187a-9

ter I *Far.* ter

t. 110a-6

ter II *Far.* taze, yaş

t. 128a-2

terbiye *Ar.* eğitim, terbiye

t. olun- 100b-13

t. it- 118a-15; 147b-4; 168b-22; 181a-16; 192b-13

tercüme *Ar.* çeviri, tercüme

t. (şâhib-i t.) 172b-7

t. olun- 193a-11

tere *Far.* tere otu

t. 112b-18; 121a-23, 27; 122a-23; 122b-9; 148b-15; 193b-29; 194a-4

t. tohumı 165a-22

t.+den 117a-13; 117a-15, 23

t.+dür 121a-26

t.+ler 110b-1; 116b-1

t.+lerdendür 160b-5

t.+nüñ 122a-18

t.+nüñ bir budağı 117b-9

t.+nüñ bir sınıfı 122b-3

t.+nüñ eyüsi 121a-26

t.+nüñ hâşşası 117b-7

t.+nüñ nebâtı 121b-4

t.+si (evler üstü t.) 122a-19

t.+si (şu t.) 122b-18

t.+si 112b-10

t.+yi 117a-16, 24, 28; 117b-8, 12

terebbül *Ar.* bedenin şişip gevşemesi

t. 195b-27

terencübîn *Far.* Basra balı

t. 170b-23

t.+den 106a-21

tere-yi ħorosānī *Far.* horosan teresi

t. 117a-8, 12; 145a-4

t. +dür 171b-14

terhelā *Far.* bk. terhelān; tütün

t. 175b-29

terhelān *Far.* bk. terhelā; tütün

t. 175b-29

terk *Ar.* bırakma, ayrılma, terk

t. eyle- 110b-15

t. it- 138a-15, 18; 165b-5

t. olın- 193a-11

terkīb *Ar.* birleşim, terkip

t. 117a-9; 131b-27; 181a-5

t. olın- 105b-2; 109b-23; 110a-15; 126a-21; 128b-27; 137b-8; 148b-26; 151a-12; 164b-9; 174b-28; 176b-6; 198b-1

t.+de 110b-13

t.+dür 145a-28

t.+ine 127a-29

termes *Yun.* acı bakla

t. 146b-6; 191b-27

ters hayvan veya insan dışkısı

t.+i (ḥayvān t.) 108a-17; 117b-13

t.+i 141a-28; 153b-21

t.+idür 104a-1

t.+ine 127b-28

t.+lerinden 108a-11

tesbīḥ *Ar.* art arda belli sayıda tekrarlanan dua sözlerinin sayısını belirlemek amacıyla kullanılan boncuk dizisi, tespih

t. 144a-6

tesbīḥ ağacı *Ar.+T.* tespih ağacı

t. 125a-5

tesḥākī *Ar.* ezme

t.+dir 110a-5

te'sīr *Ar.* etki, tesir

t. 147a-20

t. eyle- 149a-14; 159a-15; 185b-27; 186b-25

t. it- 118a-6; 123b-28; 124a-15; 139b-14; 140a-15; 151a-8; 152b-11; 158b-21, 25; 164b-24; 167b-20; 186b-29; 188a-8; 190b-12; 195a-22; 198b-15

t.+de 185a-18

t.+i 100b-23; 101b-18; 105b-16, 21; 108b-17; 112b-26; 113a-21; 115a-5; 121b-10; 122a-28; 123b-6; 132a-21; 135b-4; 146b-10, 25; 147b-28; 155b-23; 162a-26; 167a-10; 172b-15; 176b-15; 177b-22; 178a-26; 178b-6; 187b-2, 3; 192a-8, 9; 194a-9; 197a-29

t.+i 158b-26; 165b-11

t.+in gider- 146b-25

t.+inde 176b-15

t.+ini 103a-23

t.+ler it- 102b-15; 104a-16

t.+leri 134a-15; 174b-9

teskīn *Ar.* yatıştırma, teskin

t. it- 130b-11

tesmiye *Ar.* adlandırma

t. it- 131b-29; 135a-11, 16; 146a-16;
192a-6; 192b-20

tesvderyun *Yun.* göz sürmesi

t. 120b-12

teşbīhen *Ar.* benzer olarak

t. 176b-15

teşennüc *Ar.* damar büzüşmesi, spazm

t. 113a-16; 154a-3; 162a-16

t.+e 113a-15; 113a-16; 165b-23; 184b-
23

t.+lere 127b-11

teşmīzec *Far.* çeşmezek kelimesinin
bozulmuş hali, bir tür göz ilacı

t. 128b-5

teşvīṭ *Ar.* vücudun yanması sonucunda
kabarması

t. 199a-28

tezek tezek

t.+i (tezegi) 161a-15

t.+idür (tezigidür) 161a-18

t.+leri 100b-4

tezrüc *Ar.* sülün kuşu

t. 196a-1

ṭīb *Ar.* tıp

ṭ. 143a-5; 151b-5; 172b-13

ṭ. (cevzü'ṭ-ṭ.) 134a-24

ṭ.+da (‘ilm-i ṭıbdā) 113b-4; 146a-10;
182a-3; 200a-11

ṭıka- tıkamak

t.-yalar 100b-2

ṭılā *Ar.* merhem, cila

ṭ. eyle- 130b-14, 15, 16, 17, 18

ṭ. it- 119a-18; 129a-15; 130a-1, 18;
153a-16; 162a-9; 180b-6; 181a-18;
187a-14; 194a-13; 197a-25

ṭ. ol- 163b-3

ṭ.+dur 162b-27

ṭırāṣ *Far.* bk. ṭırāṣ; tıraş

t. 152b-7

ṭırāṣ *Far.* bk. ṭırāṣ; tıraş

ṭ. it- 187a-28

ṭ. ol- 187a-28

ṭırmala- tırmalamak

ṭ.-r (eli ṭ.) 103a-13; 146b-4; 148a-28;
154a-10; 155b-21; 156a-29; 169b-28

ṭ.-yup 102a-2

ṭırnaḵ tırnak

ṭ. 164a-24; 198b-14

ṭ.+a (ṭırnağa) 125a-15

ṭ.+lar 131a-22; 144b-16; 164a-23;
179a-25; 187a-21; 189b-26

ṭ.+lar çatlaqları 136a-16

ṭ.+lara 125b-24; 185b-2; 190b-6

ṭ.+larda 174a-19; 185b-2

ṭıṣ dış

ṭ. 115b-9

ṭilkü bk. dīlkü; tilki

t. 162a-24

ṭımsāḥ *Ar.* timsah

t. 119a-12, 20, 29; 119b-1

t. balığı 119a-11

t. derisi 119a-25

ṭīn *Ar.* bk. ṭīne; balçık toprak

ṭ. 109a-1

ṭ.-i ḥır 109a-2; 109a-3

ṭ.-i hikmet 100b-1, 189a-3

ṭ.-i ḥur 109a-2

ṭ.-i maḥtūm 116b-11

ṭīn-i hikmet *Ar.* bir tür balçık toprak

ṭ. 189a-3

ṭ. +le 100b-1

ṭīne *Ar.* bk. ṭīn, balçık toprak

ṭ. 109a-3

ṭinfis (?) zehirli bir böcek türü

t. 194a-16

t.+den 194a-17

ṭinnīn *Ar.* deniz yılanı

t. 117a-14

ṭirfil *Yun.* tırfil

t.126b-26

ṭiryāk *Ar.* bitkisel, hayvansal ve madensel maddelerin karışımından yapılan macun, panzehir

t.+dur 135a-26; 180b-22, 23; 197a-4

t.+ı 180b-21

t.+ı vir- 116b-11

t.+ıdur 181a-3

t.+lara gir- 113a-3

t.+laruñ 130a-24

t.-ı erba' a 131b-26

ṭiryāk-ı fārūk *Ar.* panzehir

t. 103a-24; 127a-29; 130b-1; 130b-20; 173b-17; 183b-19

ṭiryākiyyet *Ar.* panzehirlik

t. 132a-21

ṭitizlik titizlik

t. 134b-10

ṭīz *Far.* tez, çabuk

t. 101b-21; 104b-11, 13; 109b-12; 110a-12; 111a-1, 28; 112a-29; 113b-4, 29; 114a-29; 114b-2; 115b-13; 117b-24; 118a-12, 24; 119a-3; 119b-15; 121b-14; 122a-14; 123b-3, 18; 126b-17; 129b-11; 132b-12, 13; 135b-4; 136a-3; 139a-28; 142b-9; 146a-26; 149a-28; 149b-12; 151a-25; 155b-20; 160a-19; 161b-20; 164a-22; 167a-9; 167b-19; 172a-23; 174b-29; 176a-8, 23; 182a-17; 182b-2; 185a-19, 21, 29; 190b-10, 11, 18; 191a-7; 197b-13; 199a-10

t.+dür 101a-16, 114a-21, 115b-8, 128a-26, 180b-10

ṭīzlik *Far.+T.* tezlik, çabukluk

t. 104a-9

t.+i (ṭīzligi) 104a-11

ṭoğ- doğmak

ṭ.-duğı 138a-2; 146b-17; 188a-13

t.-maz 143b-1

ṭoğan doğan kuşu

ṭ. 141a-22

ṭoğra- doğramak

ṭ.-r 107a-21

ṭ.-yup 108b-19; 112b-25; 113a-4; 113b-2; 119a-19; 128a-29; 133a-23; 147a-29; 153a-3; 153b-24; 162a-8

ṭoğrama doğrama

ṭ.+sı 140a-16

ṭoğrayıcı doğrayıcı

t.+dur 160b-9

toğrı bk. toğru; doğru

t. eyle- 157a-13

toğru bk. toğrı; doğru

t. tur- 115a-21; 131b-19

toğrul- doğrulmak, dik durmak

t.-mayınca 140a-18; 173a-8; 195a-27;
199a-3

toğur- doğurmak

t.-a 186b-14

t.-alı 163b-14

t.-duğda 115b-13; 134b-25

t.-duğdan sonra 140b-19

t.-mağı 159a-7

t.-up 186b-24

t.-urken 134b-24

t.-miş ol- 184a-10

toğurma doğurma

t.+dan ol- 150b-25

t.+sı 158a-20; 168a-19

t.+sın 134b-25

t.+sını 158a-22

tohum *Far.* tohum

t. 145b-11; 156a-20

t. unı 126a-12

t.+dur 170b-1

t.+ı 103a-22; 103b-7, 15; 111b-15;
112b-7, 14, 16, 20, 21, 23; 113a-3, 12;
116a-28; 121a-23, 25; 121b-7; 122a-
17; 122b-5; 123b-6, 23; 124a-23;
126a-1; 126a-25, 27; 126b-13, 15;
129b-3; 131a-9, 17; 135b-18; 136a-9,
20; 136b-22; 142a-15; 146b-6; 147a-

12, 14; 147b-13; 147b-17; 148a-28;
148b-1, 18; 152b-21; 155b-8; 156b-6;
158a-9; 160b-7; 161b-6; 162a-17;
164b-24; 164b-26; 165b-25; 165b-29;
168a-15, 29; 171a-6; 171a-7, 14;
174b-21; 182a-2; 186a-6, 20; 192b-6;
193b-20, 26; 197b-9

t.+ıdur 129b-17; 147b-16, 17

t.+ın 126b-11; 131a-21; 180b-17;
194a-28; 194b-3

t.+ına 111b-15; 113a-12; 121a-24;
145a-18; 151b-15; 154a-12; 165b-25

t.+ında 113a-13; 164b-25

t.+ından 103a-23; 112b-19, 20, 27, 28;
113a-12, 15; 121b-26, 29; 124a-26;
126a-15; 126b-2, 13, 20; 130a-11;
131a-19, 25; 139b-13; 147a-12, 22;
147b-15; 152a-14; 153a-7; 155a-29;
155b-4; 156a-7; 156b-26; 165a-22;
178b-12; 179a-1, 4; 193b-27; 194b-2

t.+ını 117a-19, 21; 131a-14; 146b-11;
151b-10; 152b-29; 153a-1; 156b-29;
159b-6

t.+ınuñ 121b-7; 128a-28; 131a-25;
136a-22; 145a-13; 147b-15; 155b-28;
156a-19; 156b-16; 157a-10; 157b-23;
171a-7; 178a-25; 178b-14

t.+ıyla 161b-23

t.+lar 163a-12; 199b-22

t.+lardan 122b-9; 199a-29

t.+ları 151b-15; 156b-1; 159b-10;
171a-19

t.+larından 131a-4; 131a-26

tohumlanmak *Far. +T.* tohumlanmak

t.+a (tohumlanmağa) 124a-26

tok tok, aç değil

t. ol- 117b-17

toklu bir yaşında erkek koyun

t. 142b-5; 149b-7

tokmak ağaçtan yapılmış iri çekiç,
tokmak

t. 143a-10

tokun- I dokumak fiilinin edilgen hali,
dokunmak

ţ.-miş ol- 111a-9

tokun- II dokunmak, değmek, ellemek,
temas etmek, ulaşmak.

ţ.-mağ 122a-9

ţ.-mağdan 129b-23; 184b-13

ţ.-mağdan kal-178a-9

ţ.-sa 182a-20

ţ.-maz 138a-17

tokundur- dokundurmak, değdirmek,
temas ettirmek.

ţ.-mayalar 145b-7

tokuş- koçların birbirine tos vurması,
tokuşmak

ţ.-maya 119a-28

tokuşucu tos vurabilen koç

ţ. ol- 119a-27

tokuz dokuz

ţ. 144b-22; 153b-22; 161b-23; 173a-14

tol- dolmak

ţ.-up 187b-6

ţ.-duğda 191a-26

tolaş- dolaşmak

ţ.-up 132a-10

ţ.-miş ol- 132b-22

tolaşdur- dolaştırmak

ţ.-up 119a-25

ţoldur- doldurmak

ţ.-a 184b-19

ţ.-sa 148a-11

ţ.-salar 107a-24; 110b-27; 130a-7;
144b-25; 154a-21; 190b-28; 195a-24

ţ.-up 117b-12; 123a-28; 126b-18, 21

ţ.-ur 102b-14; 120b-26; 186b-19

ţoldurucu doldurucu

ţ. 187b-15

ţolu dolu

ţ. 106a-6; 113b-1; 119a-27; 132b-8;
163a-5; 179b-16

ţ. ol- 112b-11; 134b-2; 154a-16; 158b-
8; 167a-26

ţ.+dur 151b-16; 168a-26; 193b-18

ţ.+sı (ağız ţ.) 138b-27

ţomal- yusyumru kabarmak, tümsek
oluşturmak

ţ.-dı 130b-3

ţ.-ur 180b-15

ţomalma yusyumru kabarma, tümsek
oluşturma

ţ.-masını 105b-12; 190a-4

ţoñ (?)

ţ.+ları 162a-27

ţoñ- donmak

ţ.-ar 182a-9, 11, 13

ţ.-mağ 100b-24

ţ.-masına 162b-1

ţ.-maz 141b-26

ţ.-miş 107b-1; 120a-3; 121a-1; 125a-
16; 146b-25; 147a-25; 197a-19

ţ.-up 129a-19; 141b-27; 187a-29

ţoñdur- dondurmak

ţ.-a 156b-21

ţ.-up 124b-20; 137b-1

ţ.-urlar 177a-5

ţoñgun dongun

ţ. ol- 105a-20

ţongunlık bk. toñgunlık; dongunluk

ţ.+1 (ţongunlığı) 146b-10

ţoñgunlık bk. toñgunlık; dongunluk

ţ. 136b-25

ţ.+1 (toñgunlığı) 159a-22; 177b-22;
191a-12

ţoñış- donmak

ţ.-miş 198b-26

ţop top, küre

ţ. 175b-5, 6

ţopalak topalak otu

ţ. 174b-2; 175b-3; 183b-7

ţ.+dan 175b-4

ţoprak toprak

ţ. 138a-3; 139a-11; 139a-16; 182a-11;
185a-9; 198b-2

ţ. ile ört- 133b-1

ţ. rengi 167a-25

ţ. renklülügi 171a-29

ţ.+a (ţoprağa) 109a-4

ţ.+da 109a-5

ţ.+dan 118a-11

ţ.+dan ayrıl- 165a-1

ţ.+dan cem^c it- 139a-12

ţ.+1 (ţoprağı) 120a-3; 173b-9

ţ.+ıdur (ţoprağıdur) 139a-26

ţ.+ın (ţoprağın) 133a-28

ţopraklu topraklı

ţ. 165a-3

ţoprakluk topraklık

ţ. 185a-10

ţoprakluluk topraklılık

t. 185a-10

ţ.+dan 101b-15; 169b-18; 169b-18

ţ.+1 167b-7; 182a-18; 191b-18

ţopraksuz topraksız

ţ. 196a-9

ţopuk ayak topuğu

t.+larda 140b-15; 142a-4

t.+larda ol- 120a-8

tor inci gerdanlık

t. 131b-1

torva *Far.* torba

t. 191b-9

ţoy- doymak

ţ.-unca 101a-26

ţoyma doyma

ţ.+sı kavî ol- 101b-21

toz bk. toz; toz

t. 129a-29; 132a-5; 134b-26; 136a-21,
22; 143b-10; 145a-19; 149a-11, 21;
153b-5; 166a-28; 176b-29; 180a-28;
192b-4; 196a-9

t.+dan 136b-2

ţoz bk. toz; toz

ţ. 167a-25

ţ.+1 (bakır ţ.) 100b-24	ţ.-a 109a-12; 109a-26; 113b-5; 116a-21; 120b-5; 133a-26; 138a-11, 18; 157a-26; 189a-9;
toz kulağın arkasındaki tümsek	ţ.-alar 169a-29
t.+ları (kulak t.) 182b-20	ţ.-duğı 146b-3;
t.+larında (kulak t.) 102b-28	ţ.-duğdan soñra 138a-10; 162a-2; 175a-16; 199b-18
ţubbāk <i>Ar.</i> tütün	ţ.-masa 199b-14
ţ. 175b-29; 176a-9	ţ.-mayan 126b-1
ţ.-ı kebîr 176a-7, 20, 28	ţ.-maz 148b-16
ţ.-ı müntin 176a-8, 20	ţ.-mış 136b-17; 195a-20; 195b-3
ţ.-ı mütevassit 176a-26	ţ.-sa 102b-27; 111a-2; 117b-13, 14; 142a-6; 149a-10; 154b-2; 156b-21; 157b-2; 161a-1; 173b-29; 190a-23; 193a-23
ţ.-ı şağîr 176a-15, 22, 23, 25, 26, 28	ţ.-salar 190b-3; 196b-5
ţ.-ı şa' ter 176a-9	ţ.-up 100b-12; 103a-8; 103b-20; 104a-15; 109a-16; 110b-16; 111b-4; 114a-29; 116b-16; 122b-24; 123b-1; 133a-25; 139b-16; 157a-17; 182b-3; 195b-23
ţ.-ı tayyib 176a-9	ţ.-ur 108b-29; 115a-21; 159b-21; 161b-9; 163a-24; 166b-23; 182b-25; 198a-2
tuc tunç	ţ.-ursa 190a-25
t.+dan 120b-16	ţura ţura dura dura
ţudaķ dudak	ţ. 182b-6
ţ.+ları 180b-16	turāc <i>Ar.</i> çil kuşu
tūderî <i>Far.</i> tuderîç otu, ak ve kıvıll olmak üzere iki türü vardır	t. 137a-10; 196a-1; 196a-2
t. 131a-22	t. kuşu 124a-12; 124a-29
tuğme <i>Ar.</i> sindirim zorluğı, mide şişkinliğı	ţ. eti 124a-12; 196a-4
t. it- 148b-4	ţ. etinüñ tabî' atı 124a-14
t.+yi 177b-20	ţuraķ yerleşilen yer, yurt
ţuluagribun <i>Yun.</i> yaban pancarı	ţ. kamışı 143a-28
ţ. 153a-27	ţ. otı 104a-19; 129b-1; 146b-26; 147a-3; 151b-13; 161b-4; 161b-23; 163a-19; 174b-24
ţuman duman	
ţ.+a 186a-18	
tunç tunç, bronz	
t.+dan 120b-16	
ţur- durmak	

ṭ. otı yaprağı 103b-2

ṭurğur- durdurmak, zayıflatmak, durağanlaştırmak, kaldırmak

ṭ.-a 119b-1

ṭ.-ur 149b-27

ṭ.-urlar 179a-29

ṭurıl- I durulmak, duru olmak

ṭ.-duḡda 120b-20

ṭ.-up 165b-5

ṭurıl- II durulmak, sürerlik anlamı sağlıyor

ṭ.-sa (ezüp ṭ.) 109a-11

ṭurma durma

ṭ.+da 142b-12

ṭurmama durmama

ṭ.+sın 165a-11

ṭurna turna kuşu

ṭ. kuşu 102a-8

ṭ.+dan 116b-23

turp *Far.* turp

t. 125b-29; 126a-4, 22, 29; 126b-1, 3, 8, 17, 18, 23

t. şuyı 126a-24; 126b-12

t. toḡumu 126a-15; 136b-22

t. yaprağı 130b-26; 152a-24

t.+dan ol- 126b-7

t.+ı (ṣām t.) 126a-20

t.+ı 126b-16, 19, 21

t.+uñ yabānisi 126a-19

turşu bk. ṭurşu; turşu; turşu

t. 153a-4

t.+sı (pırasa t.) 112a-23

turşu bk. ṭurşu; turşu; turşu

t.+sı (ḡıyār t.) 158a-19

ṭurşu bk. turşu; turşu; turşu

ṭ.+lara 117a-27

ṭurul- durulmak, durur vaziyette olmak

ṭ.-duḡda 120b-20

ṭ.-sa 109a-11

turunç *Far.* turunç

t. 127b-13, 15; 175b-6

t. çiçeği 127b-3, 4

tut *Far.* dut

t. 105b-1; 119b-5; 120a-16; 124b-27; 132b-9

t. (ḡām t.) 124b-26

t. ağacı 119b-5; 120a-1; 167a-23

t. ağacının köklerinin üzerinde ki toprak 120a-2

t. dāneleri 106b-24; 167a-24

t. köki 118b-12

t. kökinin kabuğu 119b-21

t. nebatı 119b-7

t. rubbı 119b-12; 124b-26

t. yaprağı 119b-25

t. yemişi 120a-9

t.+dan 120a-14

t.+dur 125a-1

t.+ı (tāze beyāz t.) 121a-10

t.-ı ṣāmī 119b-15, 20; 120a-17, 19, 22; 125a-1

t.uñ ol- 119b-12

t.-uñ şuyı 119b-17

tut- tutmak

t.-a (burun anın t.) 112a-29

t.-a (ayz anın t.) 132b-28

t.-a (ishālī t.) 110a-1; 112b-1; 122a-12

t.-a (anı t.) 162b-26; 183a-17

t.-a (anları t.) 112a-28; 112b-1

t.-a (arın yüri- t.) 157b-7

t.-a (arnı t.) 112b-18; 179a-1

t.-a 105a-5; 125b-15; 136b-4; 174a-5; 183a-17; 190a-4; 194b-4; 199b-15

t.-alar (sözin t.) 141b-13

t.-an 119a-23; 122b-28; 123b-2; 129b-21; 137a-27; 149a-5

t.-ar (bevli t.) 157b-19

t.-ar (ishāl t.) 115a-10

t.-ar (an a- t.) 124b-27

t.-ar (an tükür- t.) 105b-7

t.-ar (anı t.) 103b-24, 25; 123a-20; 133a-11; 188a-15

t.-ar (arnı t.) 101b-16; 107b-23, 29; 113a-14; 114a-19; 126b-29; 128b-18; 149b-14; 150a-10; 157a-15; 159a-14; 175a-25; 179b-21; 188b-14; 193b-25

t.-ar 130a-3; 134b-3; 149a-8; 160a-12; 160a-13; 167b-1; 183b-17; 190a-3; 196b-11; 198b-8; 200a-20

t.-arlar 187b-12

t.-maqla 191a-9

t.-ma için 175a-27; 178a-14

t.-maya 122b-29; 131b-13

t.-sa 119b-3; 162b-9; 165b-28

t.-salar 109a-4, 13; 152a-18; 152b-3; 157b-14; 183b-25; 190a-17; 196b-2

t.-up (arāreti t.) 155a-15

t.-up (ayz anını t.) 127a-26

t.-up (ishālī t.) 111a-6; 190a-1

t.-up (anı t.) 189a-16

t.-up (arnı t.) 105b-18

t.-up 139b-9; 146b-25; 148a-15; 150a-23; 151a-15; 158b-19; 159a-13; 169a-22; 172a-3; 177b-27; 182b-18; 187a-19; 190a-5; 191a-22; 193a-28

tutak dudak

t.+ları şış- 130b-2

tutgunlık tutukluk

t.+ı (tutgunlığı) ıslāh eyle- 175a-15

t.+ın (ayz tutgunlığını) 175a-17

tutıcı bk. utucu; tutucu

t. 177a-11

t.+dur 179b-22

tutul- bk. utul-; tutulmak

t.-mış 180a-8

t.-up 175a-14; 180a-8; 181b-8; 184b-9

tutkal tutkal, yapıştırıcı

t. 108a-6; 125b-13; 133b-22; 139a-4

t.+da 125b-15

t.+dan 121a-13

t.+ı 125b-23, 25

t.+ını 125b-23; 25

t.+lardan 125b-21

t.+laruñ 125b-27

tutma tutma

t.+sı (arnı t.) 136a-13

t.+sı 139a-4

tūtyā Ar. sürme, göz sürmesi (eserde kelimenin Farsça olduğu belirtilmektedir)

t. 120a-23; 120b-16, 17, 18, 29; 121a-14, 20; 125b-23; 138b-15; 190a-9

t. ol- 121a-8

t.+dur 144a-15

t.+nuñ 120b-27; 121a-18

t.+nuñ eyüsi 120b-13

t.+yı 120b-28, 29; 121a-1

tutucu bk. tutıcı; tutucu

ṭ 122a-10; 145b-21; 149a-12; 187a-1

tutul- bk. tütül-; tutulmak

ṭ.-mak (sidük ṭ.) 162a-14

tutuş- yanmaya başlamak, ateş almak, tutuşmak

ṭ.-up 185a-12

tutuşdur- tutuşmasını sağlamak

ṭ.-up 190a-26

tuy- duymak, hissetmek

ṭ.-ıcaḳ 151a-23

tuyur- duyurmak, hissettirmek

ṭ.-maya 124b-22; 137b-3

tuz bk. tüz; tuz

t. rengi 115b-20

t.+ı (degirmen taşı t.) 108a-8

tüz bk. tuz; tuz

ṭ. 107a-25; 112b-6; 115b-11; 117a-27; 120a-25; 121b-20; 122b-7; 129a-8; 129a-20; 142a-27; 163a-19; 189a-8; 196a-28; 197a-5

ṭ ile yakı it-127b-19

ṭ. (ak ṭ.) 138a-23

ṭ. bıraḳ- 193a-8

ṭ. ıslāḥ it- 126a-22

ṭ. ile başdurıl- 160b-9

ṭ. ile iç- 198b-26

ṭ. ile qarışdur- 104b-12; 108b-3; 132b-23; 171b-24; 187a-19

ṭ. ile ol- 160b-9

ṭ. ile ṭoldur- 123a-28

ṭ. ile ye- 101a-23, 24

ṭ. ḳat- 199b-14

ṭ. ol- 129a-19

ṭ.+dan 179a-24

ṭ.+dan al- 179a-22

ṭ.+ı (çin ṭ.) 129a-17

ṭ.+ı (hind ṭ.) 116a-26, 28; 153a-19

ṭ.+ı (iflāk ṭ.) 104a-20

ṭ.+ı 110a-20; 157a-29

ṭ.+ı çoraḳlan- 110a-20

ṭ.+ını 157a-28

ṭ.+lardandur (yap- ṭ.) 129a-19

tüzla- tuzlamak

ṭ.-salar 131b-4; 141a-26

ṭ.-yup 141a-24; 142b-7

tüzlan- tuzlanmak

ṭ. ol- bādem 115a-3

ṭ.-mıṣ 115a-3

ṭ.-up 147b-5

tüzlu tuzlu

ṭ. 101b-4; 105a-6; 127b-25; 144a-22; 150a-28; 157a-21; 189a-7; 190b-8, 14; 196b-28

ṭ. balḡam 105a-6; 150a-28

- t. balık 104b-8
 t. kevāmīh 117a-26
 t. ol- 196b-28
 t. şu 188a-27; 190b-8, 14
tuzluluk tuzluluk
 t. 157a-21
 t. ol- 127b-25
 t.+ı (tuzluluğı) 118b-28
 t.+ıdur (tuzluğıdur) 144a-22
tuzsuz tuzsuz
 t. mercimek 117b-12
tü tüy
 t.+leri 155b-27; 168a-27
 t.+yi 175a-9
tüffāh *Ar.* elma
 t. 192b-17
tüffāh-ı ermenī *Ar.* zerdali
 t. 192b-17
tükrük tükürük
 t. 117b-15
 t.+i (tükrüğü) 169a-22; 177b-27
 t.+in (tükrügin) 117b-15
 t.+inüñ (tükrüginüñ) ħarāreti 117b-17
 t.+üñ (tükrügüñ) ṭabīʿatı 117b-16
tükür- tükürmek
 t.-ene (kan t.) 156b-7
 t.-mege (güçle t.) 172b-18
 t.-mege (hıltıları t.) 114a-15
 t.-mege (hıltıları t.) 174a-21
 t.-mege (iriñ t.) 187a-12
 t.-mege (kan t.) 113a-18; 125b-15; 128b-1; 151a-25; 160a-2; 175a-17; 177b-28
 t.-megi (kan t.) 112b-8
 t.-mek (kan t.) 128a-10
 t.-mek için (kan t.) 144b-10
 t.-mekle (hıltıları t.) 112a-18
 t.-mekle çık- 178a-1
tükürme tükürme
 t. 194a-7
 t.+si (kan t.) 108a-7
 t.+sine (kan t.) 125b-19
 t.+yi (kan t.) 105b-7; 127a-25; 156b-25; 160a-10
tülü tüylü
 t.+dür 167b-25; 171b-7
tümlül *Ar.* bir tür yabani tere otu
 t. 160b-4
türāb *Ar.* toprak
 t.+dür 162b-14
 t.-üʾl-ḳayy 171a-16
türābī *Ar.* toprakla ilgili, toprağa ait
 t. (cıva-yı t.) 139a-26
 t. (jīve-yi t.) 139a-28
türb *Far.* turp
 t. tohumı 124a-26
 t. yağı 124a-21, 23
türbüd *Far.* türbüt otu
 t. 116a-25; 118a-19, 20, 27; 118b-12; 136a-7; 145b-13; 158b-29; 188b-15
 t.+dür 118b-14
 t.+i 188b-1

t.+ün 118b-14

türk Türk

t. 176b-19

türkî *T.+Ar.* Türk'e ait, Türkçe

t. 176b-19

t. (rāvend-i t.) 176b-21; 178a-11; 178a-13

t.+de 101b-11; 103a-10; 104b-21; 115a-29; 117a-9; 117b-27; 127b-13, 24; 133b-17; 135a-12, 18; 136a-19; 136b-29; 140a-2; 141a-22; 141b-1, 25, 29; 143a-28; 145a-2, 3; 153a-24; 157b-9; 163b-22; 165a-3; 166a-23; 167b-21; 168a-22; 170b-4, 22; 171a-1; 172b-6; 173b-14; 179b-11, 12; 180a-22, 25; 184a-11; 192a-17

tütsi bk. tütsü; tütsü

t. it- 159b-29; 160a-1; 189b-14

tütsü bk. tütsi; tütsü

t. it- 112b-17; 119a-28; 121b-16; 136b-9; 140a-15; 140b-25; 163b-9; 190b-16

tütsüle- tütsülemek

t.-seler 131b-11; 154b-19; 170b-15

tütsülen- tütsülenmek

t.-se 142a-7

tütün otı tütün otu

t. 125b-1

tüttüz- tüttürmek, tütsülemek

t.-seler 112a-29; 112b-16; 176a-26

tüy tüy

t. 150a-5

t.+i 175a-9

t.+leri 125b-21; 141a-23

t.+lerin 137a-4

t.+lerinün 168a-27

-u-

uca arka, kuyruk sokumu, kış

u.+lar 121b-7

uç uç

u.+a (uca) 115b-26

u.+ı (ucı) 143b-8

u.+ı (ucı) sivri çıban 175b-15

u.+ın (ucın) 175b-16

u.+ın (tamarının ucın) 133a-29

u.+ın (tamarın ucın) 133a-29

u.+ında (anun ucında) 166a-6

u.+ında (çubuğunun ucında) 167b-28

u.+ında (ucında) 113a-11; 122b-13; 135b-20; 146a-3; 161b-4; 174b-19; 195b-1

u.+ından (ucından) 111b-14

u.+ıyla (ucıyla) 191b-2

u.+ları 118a-22; 121b-1; 122a-21; 129b-22; 132a-2, 10; 153b-4; 158a-25; 175b-20; 194a-10

u.+ların 125a-27; 175b-15

u.+larına 200a-17

u.+larında 122a-22; 156a-27; 171b-7; 187b-24; 192b-5; 200a-10

uç- uçmak

u.-ar 108a-12, 14; 142a-29

u.-mağa 123a-7

u.-maz 108a-12

u.-muş 131b-3

‘**ūd** *Ar.* odun, ağaç

‘ü. ile ıslāh olın- 101a-28

‘ü.+ı āteşe қо- 103a-7

ufadıl- küçültülmek

u.-dıkda 182b-8

u.-duğı 176b-29

u.-sa 136a-21; 153b-5

u.-up 176b-17

ufak küçük, ufak

u. 101a-4; 101b-4; 102a-3; 103a-19; 105a-6; 108a-3; 110b-23; 111a-2, 17; 112a-11; 113a-10; 118b-3; 119a-7, 19; 122a-14; 124b-10; 126a-1, 13; 129a-29; 129b-2, 10; 131a-17; 132a-4; 133b-7; 134b-7, 29; 137a-20; 139b-2; 145b-11; 146b-12; 154b-20; 155b-21, 26; 161b-5; 162a-8; 163b-10; 164a-22; 164b-18; 167b-25, 26, 27; 168a-27; 169a-4; 169b-18; 170a-27; 173b-8; 174b-18; 175a-9; 175b-18; 178a-19; 179a-26; 183a-8; 188a-20; 189a-17; 189b-24; 194a-24, 29; 195a-5; 196a-28, 29

u. ol- 112a-6

u.+dur 115a-7; 135a-15; 146a-6; 192a-19

u.+ı (ufağı) 112a-28

u.+ın (ufağın) 128b-20

u.+ından (ufağından) 183b-1

u.+ını (ufağını) 164a-10

ufakla- küçültmek, parçalamak

u.-makda 195b-22

u.-r 105b-8; 151a-14; 156b-6; 174b-13

u.-ya 114b-15; 126b-7; 131b-25; 134a-18; 140a-19; 143b-15; 151b-21; 173a-14; 197b-29

u.-yup 126b-24; 133a-11; 164b-14; 168b-20; 177b-19

ufaklan- küçültülmek, parçalanmak

u.-a 118a-24; 129b-10; 133a-6; 185a-21

u.-ması kolay ol- 153b-3

u.-miş 133a-24; 183a-16

u.-mışından 186b-23; 195a-8

u.-mışınıñ 192a-8

u.-sa 183a-3

u.-up 185a-19

u.-ur 133a-6; 182a-18

ufanma küçük küçük parçalanma, ufalanma

u.+sı 134b-1

u.+sını 185b-22

ufat- ufaltmak, kırmak, parçalamak

u.-up (ufadup) 143b-16; 177a-4

‘**ufūnet** *Ar.* iltihap

‘u. -i a‘ za 129a-22

‘u.+i 130b-20, 21; 186a-29

‘u 150b-12; 157a-20

uğra- uğramak

u.-r 173b-28

u.-yan 120a-16

uğrat- hastalağa sebep vermek

u.-up (uğradup) 183a-22

u.-ur (uğradur) 183a-20

uğlamur *Yun.* ıhlamur

u. 173a-27

‘**ukūb** *Ar.* (Şam lehçesi) kenger diken

‘u. 133b-24

ūlā *Ar.* ilk, birinci, evvel

ūlā (derece-yi ū. āhīri) 103a-17; 108b-18; 114a-10; 147a-9; 147b-20; 149a-23; 151a-19; 158b-5; 170b-7; 181b-7; 193b-21

ūlā (derece-yi ū. āhīrine iriş-) 106a-4

ūlā (derece-yi ū. vasaṭı) 151a-19

ūlā+da (derece-yi ū.) 107b-14; 113a-29; 114a-9; 115a-27; 118a-2; 119b-7; 120b-25; 123a-8; 125b-5; 127b-17; 128a-25; 131a-2; 132b-5; 141b-19; 149b-29; 150b-9; 171a-8; 178a-25; 179a-12; 186a-28; 187a-11; 188b-2; 193a-3, 26; 193b-20; 197b-12

ūlā+dadur (derece-yi ū.) 101b-18

ūlā+ya (derece-yi ū. iriş-) 147a-8

ulaş- ulaşmak

u.-mağa başla- 194a-27

u.-mayup 188a-14

u.-ur 124a-21; 125a-15; 126a-11; 175b-9, 20; 182b-20; 189b-23; 195a-23; 198a-26

ulaşdır- ulaştırmak

u.-ur 107a-21

ulaşma ulaşma

u.+sını men^ç eyle- 138b-6

u.+sını men^ç it- 135a-3

^ç**ummān** *Ar.* Arabistan yarımadasında bir bölge

^çu. 158a-24; 176b-27; 188a-22

^çu. naḥiyeleri 117b-29

^çu. şehirleri 118b-22

un un

u. 107b-29; 128b-23; 131b-10; 133b-9; 134a-19; 149a-20; 164b-23; 190b-6; 197b-15

u.+dan (beyāz u.) 124a-1

u.+ı (arpa u.) 154b-6; 180a-1; 187b-7; 190a-1

u.+ı (buğday u.) 105a-14; 107b-19; 108a-1, 4

u.+ı (burçağ u.) 113b-4; 163a-8

u.+ı (noḥud u.) 107a-27

u.+ı (simid u. kepegi) 185b-28

u.+ı (toḥum u.) 126a-12

u.+ı 107b-28; 113b-7; 149a-24; 157a-17, 21

u.+ından (arpa u.) 105a-18; 106a-19; 107b-21

u.+ından 109b-1; 151a-14

u.+ını (arpa u.) 157a-25

u.+ını (buğday u.) 108a-3

u.+ını 108a-5

u.+ıyla (bakla u.) 103a-9

unamali *Yun.* bal şarabı

u. 102a-29

^ç**unnāb** *Ar.* hünnap

^çu. 147b-18

unutsak unutkan

u. ol- 152b-7

unutsaklık unutkanlık

u.+ı (unutsaklığı) 159a-21; 196b-14

unuv *Yun.* şarap

u. 102a-29

ur- vurmak

u.-alar 190a-25

u.-mağa 133b-5

u.-mağla 168a-9

u.-maya 162b-9

u.-mayalar 138b-20

u.-sa 162b-26

u.-salar 103a-9, 25; 105a-4, 13, 14, 17; 107a-24, 29; 107b-15; 108a-3, 5, 10, 21; 110b-4, 27; 112a-20; 112b-18; 113b-13, 20, 22; 116a-12; 117a-15, 16; 117b-22, 23, 25; 119b-26; 120a-9; 121b-17; 122a-9; 124a-7; 124b-13, 21; 125a-22; 125b-8, 16; 130a-7; 131a-17; 132b-19, 24; 133a-4, 18, 19; 136a-17, 28; 137a-23; 137b-3; 138b-9, 18; 139a-22; 140b-8; 142a-18; 143a-14; 144b-15, 24, 25; 146b-13; 148b-4; 149b-3; 152b-18; 154a-21; 155a-23; 155b-5; 161a-28; 162a-6; 162b-22; 165a-8; 170b-20; 171b-26, 27; 173a-3, 5; 174b-7; 179a-4; 180a-2; 185b-4, 19; 187b-7; 189b-16; 190b-3, 28; 193a-14; 193b-1, 4; 194a-22; 194b-4, 9; 195a-17, 18, 20; 195b-10; 196b-4, 5; 197a-18, 22; 197b-2, 4; 198a-12, 24, 26; 198b-15, 16, 17, 19; 199a-8

u.-up 100b-12, 21; 102a-8; 103a-8; 103b-20; 104a-15; 105a-14, 15; 107a-28; 108a-2; 109a-8, 16; 109b-10; 110a-26, 27; 110b-16; 111a-25; 111b-4; 113b-19, 20; 114a-25, 29; 115b-10; 116a-24; 116b-16; 117b-12; 119a-25; 119b-23; 121a-14; 122b-24; 123a-28; 123b-1; 124a-11; 124b-20, 23; 126b-18, 21; 129a-12; 132a-18; 133a-25; 133b-10; 137a-7; 137b-1, 4; 139b-16; 140a-10; 140b-11, 14, 15, 19; 142b-6; 143a-11; 147a-1; 148b-3, 7, 9; 154b-27; 156b-29; 157a-11, 17, 26; 159a-10; 160b-16; 161b-16; 162a-8; 163a-21; 166b-22; 182b-3; 183b-27; 186b-24; 188a-27; 190a-26; 195b-10, 23; 197a-5; 197b-29

u.-ur 144b-14, 24; 194a-25

u.-urlar 189b-10; 191a-26; 193b-5

‘urūḳ *Ar.* kökler

‘u.-ı şufur 192a-16

‘u.-u ’ş- şabbāğīn 192a-17

‘urūḳu’ş-şabbāğīn *Ar.* kırlangıç otu

‘u.-u’ş-şabbāğīn 192a-17

‘urūḳ-ı şufur *Ar.* kırlangıç otu

‘u. 192a-16

urılmaḳ vurulmak

u.+dan 104b-12; 129b-22; 132b-29

uṣ akıl

u. 117b-1

u.+ı (uṣṣı) 158a-9; 180b-16

u.+ların 123a-1

‘uṣāre *Ar.* öz su

‘u. 144b-13

‘u. it- 144a-20; 177a-3

‘u.+si 113a-5; 127a-21; 129a-6; 132a-13, 19; 144a-14; 144b-13; 145b-13; 158b-14; 164b-18; 164b-25; 174b-25; 177a-6; 200a-19

‘u.+si ol- 127a-22

‘u.+sidür 144a-14; 144b-12; 155b-15; 156a-12; 191b-21

‘u.+sin 132a-16; 133a-15; 162a-4; 178a-5; 179b-23; 194a-21, 23

‘u.+sinde 127a-6

‘u.+sinden 112a-2; 127b-1; 141b-22; 144a-22; 152a-13; 155a-28; 161b-29; 164b-20; 172b-22; 175a-20

‘u.+sini 132b-10; 134a-19; 172b-3

‘u.+sini 132b-10; 134a-19; 172b-3

‘u.+sinüñ 144a-25; 197b-26

‘u.+siyle 103b-8; 179b-29

‘**ūsec** *Ar.* böğürtlen

‘ū. 160b-6

‘**uşfur** *Ar.* safranın çiçekli hali

‘u. 129a-14; 186a-27

‘u. tohumı 113a-11; 123b-6, 23; 148a-28; 171a-6; 186a-20

‘u. yemişi 133b-27

‘**usrü’l-bevl** *Ar.* idrarda zorlanma

‘u. 130b-12

‘**usr-ı velādet** *Ar.* doğum yaparken zorlanma

‘u. 169b-7

uštumaḥīkūn *Ar.* ishale karşı bir karışım

u. 145a-28

u.+lara 145a-27

ustura *Far.* ustura

u. 152b-7

uşül *Ar.* kökler, ilaç yapımında kullanılan çeşitli bitki kökleri

u. (mā’ü’l-u.) 177b-1

u.+i 177b-3

uşülūs *Ar.* bir ölçü birimi

u. 154a-23

uşak çadıruşağı otu

u. 129b-13; 138b-9; 162b-5

u.+ı 138b-9; 162b-5

‘**uşbet** *Ar.* yaş otlar

‘u.-ü’s-süba 147a-3

uşnān *Ar.* çöğen otu

u. 127b-24, 25

u.-ı fārisī 128a-1

uštürgāz *Far.* deve tabanı bitkisi

u. 160b-18

uyan- uyanmak

u.-dı 130b-6

u.-dıkda 133b-6

uyandur- uyandırmak

u.-a 152b-4, 5

u.-up 175b-16

u.-ur 190b-8

uyḥu uyku

u. 130b-6

u. galebe it- 130b-6

u. getir- 172a-26; 181a-6; 186b-15

u.+da iken 173a-17

uyḥusuzluk uykusuzluk

u. 155a-21

u. getir- 110a-24

u. vir- 127b-9

u.+dan 115b-1

u.+ı gider- 170b-12

uyluk kalçadan dize kadar olan bacak bölümü, uyluk

u. ağırları 150b-24; 163a-27

u. araları 103b-11; 162b-23

u. başı 125a-15; 181b-11

u.+ına (uyluğına) 134b-24

u.+lar 105b-22

u.+lar ağırları 136b-19

u.+lar taşraları 143b-13

u.+lara yakı it- 109b-19; 170b-10

u.+larda 102b-27

uyu- uyumak

u.-dı 130b-6

u.-mağ 133b-6

u.-maya 141a-7

u.-mayalar 174b-14

u.-mayan 155a-20; 186b-21

u.-rken 164a-18; 168a-21

u.-ya 163a-26

uyudıcı uyutucu

u. 171b-3; 172b-1

u.+dur 159b-1

uyuş- uyuşmak

u.-miş 107b-1; 174a-3

u.-mağı 130a-15

uyuşdurıcı uyuşturucu

u. 159b-1

u.+dur 151b-20

uyuşdurmak

u. 188a-2

uyut- uyutmak

u.-a (uyuda) 155a-21; 155b-1; 170b-13; 172a-27

u.-up (uyudup) 186b-21

u.-ur (uyudur) 103b-23; 151b-22

uyuz uyuz

u. 105b-11; 110a-24; 116a-13; 122b-23; 131b-4; 134a-14; 140b-23; 154a-19; 182b-27; 187b-8; 190a-27

u.+a 105a-6; 108a-20; 114b-27; 140a-22; 149a-10; 152b-17; 154b-3; 162a-5; 162b-28; 169a-2; 170a-27; 174b-8; 190b-27; 191b-28; 192a-29; 195a-2, 18

u.+ı (iriñlü u.) 138b-13; 196b-1

u.+ı (kırı u.) 195a-5

u.+ı 121b-13; 125b-17; 136a-15; 139a-24; 154b-5; 176a-12, 20; 198a-9

u.+ın 129b-25

u.+lar 198b-12

u.+lara (tatlı u.) 138b-29; 140b-20

u.+lara 133a-18

u.+ları 121b-14; 140b-21; 177a-13; 190b-27

uza- uzamak

u.-duğı 166a-3

u.-r 115a-12; 116a-5; 117a-1; 122b-10; 134a-7; 156a-15; 161a-4; 165b-18; 168a-26; 171a-2, 4; 171b-6; 180a-13; 184a-17; 187b-23; 192a-21; 192b-3; 197b-10

u.-yup 146b-2

uzak uzak

u. (uzun uzak sıtma) 178b-10

uzan- boy olarak uzanmak

u.-duğda 172b-10

u.-mayup 104a-13

u.-up 104a-10

u.-ur 111b-12; 113a-8; 144a-10; 156a-23

uzat- uzatmak

u.-a (uzada) 125b-20; 133a-15

u.-up (uzadup) 187b-14

u.-ur (uzadur) 174a-11

uzun uzun

u. 124b-4; 125a-27; 128a-21; 131b-2; 131b-18; 132a-4; 137a-14; 141b-2; 153b-1; 166a-2; 166b-1; 167b-28;

174b-2; 176b-28; 182a-1; 184a-12, 25;
187b-23

u. (boynı u.) 116b-23; 186a-8

u. (yaprağı u.) 122a-20; 141b-16

u. baldır 124b-2; 137a-12

u. boylu çegirge 131b-12

u. budak 164b-5

u. budak 180b-2

u. ılan 140b-9

u. kab 149a-17

u. kök 146b-27

u. kuş 113b-23

u. ol- 132a-3; 176a-5; 184a-13; 184a-
14; 186a-18

u. sekke 142a-3

u. soğulcan 127b-18

u. tamar 166a-5

u. uzak sıtma 178b-10

u. yaprak 111b-13; 125b-2; 175b-3

u.+dur 155b-21; 175a-6; 184a-19, 22;
192a-22

u.+rak 175a-7

u.+rakdur 128a-23; 143a-1

u.+ına 157b-25

u.+ına yarıl- 166b-3

u.+ından 183b-9

uzun uzun uzun uzun

u. 183a-19

uzun uzak uzun süreli, uzun süren

u. 178b-10

uzunca uzunca

u.106b-24; 143b-22; 146a-5; 200a-10

u. yaprak 156a-16

uzunluk bk. uzunluk, uzunluk

u.+ı (uzunluğu) 151b-13; 171b-11;
193b-16

u.+ında (parmak uzunluğunda) 122a-
20, 22; 122a-22; 180b-1

u.+ında (uzunluğunda) 102a-23

uzunluk bk. uzunluk; uzunluk

u.+ına 168a-20

‘**užuv** *Ar.* vücutta belli bir görevi
üstlenen parça, organ

‘u. 199a-19

‘u.+a (‘užva) 124b-21; 137b-2; 161a-
12; 164b-13; 165a-13

‘u.+da 106a-8; 152b-2; 199a-17

‘u.+da ol- 163b-12

‘u.+dan 199a-19

‘u.+dan ol- 198b-8

‘u.+dur 142a-23; 174b-28

‘u.+ı (‘užvı) 112b-3; 154b-14

‘u.+ında (‘užvında) 199b-20

‘u.+uñ (‘užvuñ) mizācı 170a-25

-ü-

üce sırt

ü.+ler 121b-7

üç

ü. 100b-19; 101a-2; 102b-27; 103b-23;
104a-1; 105a-8, 28; 109b-2; 111a-1,
13; 111b-18; 112a-3; 112b-19; 113b-8;
115b-25; 116a-22; 116b-4, 6; 120a-6,
24; 123a-29; 124a-4; 124b-22; 125a-3,
18, 25; 126b-25; 127b-1; 128a-7; 128b-
18; 130a-2, 25; 131a-25; 131b-23;
135b-12, 22, 29; 136b-19; 137a-4, 6;
137b-3, 11; 138b-23; 140b-9; 141a-5,

9, 25; 141a-9, 25; 141b-12, 25; 142a-13; 144a-10; 145a-15; 146b-28; 148b-9; 153a-19; 153b-23, 25, 26; 154a-21, 23; 154b-2; 158a-18; 159a-5, 11; 159a-11, 12, 20; 161a-4; 163a-9; 163b-6, 14; 164b-1, 27; 165a-20; 165b-16, 22; 168a-2, 23; 168b-23; 169a-28; 170b-27; 172b-22; 174a-4; 174b-16; 175a-19; 175b-14, 19; 175b-16, 19; 176a-1; 180a-24; 181b-2, 13; 182a-8, 17; 186b-27; 188b-27; 193b-26; 196a-6

ü. buçuk 181a-11

ü. dört 120b-21

ü.+den 146a-17

ü.+er üçer 117a-2

ü.+er 135b-22; 146a-8

ü.+ünci 103a-11; 170a-7; 176a-15

ü.+üncisi 180b-1

üfür- üflemek, üfürmek

ü.-ecek 183a-11

ü.-seler (burnuna ü.) 136b-12; 138b-27; 163b-8; 169a-28

ü.-seler (kulağ içine ü.) 101a-5

ü.-seler 183a-11

ü.-üp 120b-5; 120b-7

ügeyik üveyik kuşu

ü. 124a-12

ükle *Ar.* lokma

ü. 183a-13

üleş- üleşmek

ü.-üp 162b-14

ümiz *Far.* ümit

ü. 174a-1

ümmü’ş-şıbyān *Ar.* bebeklerde görülen havale

ü. 129b-27, 28

ürper- ürpermek

ü.-üp 150a-5

üsfünc *Ar.* sünger

ü. 193a-18

üsküre *Far.* toprak yapılmış kap

ü. 130b-3

üsürunc *Far.* sülüğün boyası

ü. 193a-5

üst üst

ü. 115a-4; 132b-3; 137b-10

ü.+i 107a-5; 118a-23; 121b-18; 122a-19; 127a-10; 129b-9; 132a-3; 134a-29; 136a-23; 139b-21, 25; 143b-22; 144a-11; 153b-3; 156b-1; 157b-8; 158b-8; 165b-20; 167b-25; 169b-27; 171a-3; 171b-7, 17; 175b-4; 176b-24; 178b-27; 181b-17; 183b-7; 184a-25; 189b-25; 191a-11; 195a-4; 198a-3

ü.+in 191a-11

ü.+inde 175a-8

ü.+inde ol- 148b-23

ü.+ini 118a-28

ü.+leri 136a-16; 156a-29

ü.+leri kurı ol- 138a-11

ü.+lerin 179a-16

ü.+lerinde 122a-24

üstübec *Far.* üstübeç, bazik kurşun karbonat

ü. 142a-15; 171b-25; 190a-13

ü. (miāl-i ü.) 148a-11

ü. ‘ilācı 193a-17

ü. şuyı 172a-15

ü.+den 193a-6, 10, 12

ü.+i 193a-6; 193a-7

üştürğāz *Far.* deve dikenî kökü

ü. 199b-4

üşen- üşenmek

ü.-üp 144a-15

üşüt- üşütmek

ü.-meye 162b-11

ü.-üp (üşüdüp) 150a-4; 153a-13

üz- kesmek, koparmak, ayırmak

ü.-üp 159a-10

üzeri üzeri

ü.+nde 101a-7; 106a-18; 20; 113a-10; 113b-9; 115a-13; 118a-22; 118b-6, 24; 120a-2, 25; 121a-1; 125b-4; 129a-29; 129b-1, 17, 18; 131b-18; 133a-19; 133b-8, 9; 134a-7, 29; 136b-11; 138a-7, 19; 142b-7; 143a-24; 143b-8; 145a-18, 24; 149a-10, 19; 149b-16; 151b-13, 17, 28; 155b-26; 156a-10; 157a-11; 159a-8; 162a-2; 164a-19; 164b-5, 7; 166a-3, 12; 167b-23; 168a-27; 171a-9; 179b-17; 180a-27; 184b-17; 186a-18; 189a-23; 190a-22; 193a-19, 20; 198a-13, 22; 200a-10

ü.+ndeki 118b-26

ü.+nden 109a-12; 110a-14; 126b-20; 134a-27; 145b-7; 177a-6; 193a-23; 198a-13

ü.+ne 100b-7, 8, 20, 25; 101b-28, 29; 102a-2, 5, 6, 8, 15, 16, 20; 102b-3, 20, 21, 23; 103a-25; 103b-24; 105b-14, 26; 106a-15; 107a-6, 26; 107b-15; 108a-10; 108b-1, 14; 109b-2; 110b-4, 9, 12; 111a-1, 11; 111b-26; 112a-26; 112b-6; 113a-23, 24; 113b-5; 114b-3, 12; 115b-7, 23; 116a-9; 116b-7, 12, 26; 117a-15; 117b-20; 118a-9; 118b-11; 119a-26; 119b-2; 120a-10, 15, 21; 120b-23;

122a-2, 3; 123b-10; 125a-24; 126b-12, 16; 127a-5, 13; 128b-8, 23; 129a-4, 19; 129b-6; 130b-16, 17, 18; 131a-6, 11, 15, 18; 131b-16; 132a-12, 15; 132b-15, 16, 17, 24; 133a-11, 13; 133b-5, 8; 134b-9, 26; 136a-11; 137a-8; 138a-21, 22; 138b-24; 140a-13; 142a-3, 18, 26; 143a-10, 23; 143b-16, 24; 145b-23; 146b-14; 148a-9, 17; 148b-7; 149a-16; 149b-7, 10; 150a-12, 14, 16, 24; 151a-4, 5, 8, 15, 24; 151b-23; 152b-8, 27; 153a-14, 16; 153b-17, 28; 154b-23, 26, 28; 155a-9, 17, 20; 155b-3; 156b-23; 157b-16; 158a-14, 15, 20; 159a-11; 160a-3, 8, 23; 161a-21; 161b-27; 162a-25; 162b-9, 12; 163a-5, 8, 10, 12, 22, 26; 163b-3, 4; 164a-15, 26; 164b-3; 165a-18, 21; 167b-4; 168a-6, 18; 168b-27; 169b-16; 170b-11, 24; 172a-15, 16, 17; 173b-17; 174a-8, 20; 174b-13, 14; 178a-7; 179a-23, 24, 25; 179b-4; 180a-2, 8; 181b-14; 182b-27, 28; 183a-17; 184b-13, 22; 185a-26, 27; 185b-17, 20; 186b-7, 25; 187a-21; 187b-5, 11, 13; 189a-14; 189b-23, 27; 190a-6, 12; 190b-2, 3, 21; 191a-26; 192a-1, 2, 12; 192b-25, 28; 193a-8, 29; 193b-7, 10, 24; 194a-29; 195a-8, 9, 11, 16; 196a-26; 196b-5, 18; 197a-6; 197b-15, 21; 198a-24; 198b-20, 23, 24; 199a-19; 199b-29

ü.+ndedür 107a-6; 156a-24

ü.+nedür (2) 107a-6, 199b-29

ü.+lerinde 122b-11; 174b-17

ü.+lerine 103b-9; 107b-26; 136b-9, 10; 154a-20; 170a-23; 181a-18

üzere üzere

ü. 101a-13; 102a-22; 106a-21; 107b-23; 108a-26; 109a-21; 109b-5; 111a-26; 116a-18; 120b-24; 121a-8; 121b-12; 123a-19; 125a-5; 139b-11, 16; 140b-29; 144a-21; 145b-2; 146a-22; 146b-7; 147b-19; 151b-26; 160b-20;

163a-16; 171a-28; 184b-21; 190a-23;
191a-2; 196b-15

ü.+dür 108a-25; 141a-16; 143a-16;
147a-18; 185a-14; 196b-6; 200a-4

üzüm üzüm

ü. 109b-17

ü. (kuru ü.) 147b-25; 148a-4; 158a-14;
159a-5

ü. cıbresı 129a-8; 129a-8; 138a-9

ü. çekirdegi 129a-12

ü. çiçeği 182a-2

ü. dānesi 143b-9

ü. rubbı 133a-15

ü. salkıımı 106b-23; 171b-8

ü. şıresi 105a-28

ü.+den (kırı ü.) 106b-12; 106b-18

ü.+den 106a-25

ü.+i (aşmanuñ ü.) 154b-8

ü.+i (dilkü ü. ‘uşāresi) 158b-14

ü.+i (dilkü ü. şuyı) 116b-1; 159a-1

ü.+i (dilkü ü.) 171a-20; 172a-18; 172b-
4, 7, 9

ü.+i (it ü.) 171a-20

ü.+i (kır ü.) 171a-22

ü.+i (kurd ü.) 171a-20

ü.+i (tağ ü.) 135b-21

ü.+ine (dilkü ü.) 172b-10

-v-

vācib *Ar.* vacip

v. 142b-5

v.+dür 165a-16; 172a-8; 185b-27

vādī *Ar.* vadi

v.+dür 119b-6

vāfir *Ar.* çok, fazla.

v. 103b-19; 108b-1, 4; 109b-2; 111a-
26; 114a-4, 22; 115b-2, 11; 117a-15,
22; 118b-17; 123a-16, 28; 131a-19;
133a-22; 139b-12; 160b-16; 165a-17;
167a-9; 186a-3; 188b-21; 189a-8, 20;
190a-24; 191a-4; 199b-6

vahşet *Ar.* ıssızlık; tenhalık; yalnızlık

v.+i 183b-23

vahşī *Ar.* vahşi

v. ol- 142b-2

vākıf *Ar.* vakıf

v. ol- 116a-1

vāki‘ *Ar.* olan, olmuş

v. 110a-29

v. ol- 115a-22; 168a-5; 185b-28; 189a-
21

vakıt *Ar.* zaman, vakit

v. 130b-15

v.+de 146b-17

v.+e (vaḳte) göre 178a-11

v.+inden (vaḳtinden) te’ḥīr eyle- 193b-
24

v.+lerden 106b-7

v.-i (vaḳt-i) ḥācet 143b-19; 146b-18;
190a-7

vanṭāḥ (?) karada, ağaçlarda yaşayan
sümüklü böcek

v. 198a-6

var var

v. 120a-25

v.+iken 101b-3; 146b-11

v.+ise 120b-23; 123a-28; 164b-25;
165b-2, 6

v.+dı 130b-3

v.+dur 102a-13; 102b-12, 29; 103a-1,
14, 16, 29; 103b-3, 6; 104a-3, 14; 104b-
7; 105b-19, 21; 106a-17; 106b-26;
108a-12; 109a-20, 27; 109b-26; 110b-
22; 111a-5; 111b-12, 13, 16; 112a-24;
113a-10, 11, 13, 23; 113b-3, 24, 28;
114a-7; 115a-5, 6, 8, 12, 13, 14, 27;
115b-21; 116b-29; 117a-10, 19; 117b-
17; 118a-2, 14, 17; 118b-24; 119b-15;
120a-19; 120b-27; 121a-29; 121b-23;
122a-21; 122b-3, 10, 11, 13, 18; 123a-
9; 124b-4, 5, 9, 10, 12; 125a-9; 125b-3,
16; 127a-3, 6, 10, 11, 23; 127b-5; 128a-
24; 129a-28, 29; 129b-1, 2, 3, 4; 130a-
28; 130b-26, 27; 131b-18, 19, 20;
132a-3, 4, 21, 22; 132b-3, 4, 5, 12;
133a-5; 133b-22, 27; 134a-6, 7, 27, 29;
135a-14, 19, 21; 135b-7, 14, 20; 136a-
22, 24, 25; 137a-14, 15, 19, 20, 21;
137b-17, 18, 20; 139a-19; 139b-27;
140a-16; 141a-14; 141b-4, 27; 143a-1,
4, 20; 143b-9, 10, 11, 24; 144a-3, 6, 12,
13; 145a-5, 18, 22; 146a-2, 4, 8, 10;
146b-3, 4, 5, 27, 28; 147a-10, 11; 147b-
21; 148a-12, 29; 148b-22; 149a-29;
150a-21, 24; 150b-16; 151a-13; 151b-
16, 18; 154a-11; 155b-21, 25, 27, 29;
156a-12, 16, 24, 29; 156b-2, 3, 4, 12;
157a-19, 22, 23, 28; 158b-3, 4; 159b-
23; 160a-7, 29; 160b-6, 7; 161a-11, 29;
161b-5, 6, 20; 162a-21; 163b-26; 164b-
3, 4, 8, 9; 165a-16; 165b-18, 19, 20, 21,
26; 166a-2, 3, 4, 9, 11, 12, 15, 24; 166b-
1, 5, 6; 167a-25; 167b-7, 8, 27, 29;
168a-3, 10, 27, 29; 168b-2; 169a-16;
169b-6, 22; 170a-1, 17; 170b-9, 22, 25;
171a-1, 8, 29; 171b-1, 2, 13, 14; 172a-
10; 174b-1, 5, 19, 20; 175a-8, 9, 10, 25;
175b-6, 14; 177a-14, 15, 26; 179b-14,
16, 17, 18, 21; 180a-16, 27, 28, 29;
180b-4, 23; 181a-5; 181b-18; 182a-18,
20, 27; 182b-2; 183b-8, 12, 21; 184a-
16, 17, 20, 21, 24, 26, 28; 185a-24;

186a-9; 186b-1, 8; 187b-23, 25, 28;
188a-2, 17; 189a-1, 24; 189b-20; 190a-
28, 29; 190b-21; 191a-11; 191b-19;
192a-10, 11, 25; 192b-5, 21; 193a-19,
27; 193b-2, 17, 18; 194a-2; 195b-22;
196a-17; 196b-12; 197b-11, 12, 26;
198a-14; 198b-7; 199a-2; 200a-5, 8

v.+sa 149a-7

var- varmak, ulaşmak

v.-acağı yere 136b-27

v.-inca 103b-23; 141b-29; 146a-18;
168a-27; 170a-9; 191b-6

v.-inca 133b-1

v.-incaya dek 135b-28

v.-madın 103b-18

v.-mağ 197a-15

v.-maz 186b-27

v.-up 129a-19

v.-ur 125a-11; 128b-7; 152a-4

varak *Ar.* üzeri yazılı tek yaprak kağıt

v.-ı kımārī 118a-16

vasaṭ *Ar.* orta, vasat

v.+ında 151a-19

vaşf *Ar.* vasıf

v. it- 177a-8

v. olın- 176a-7

vāsiʿ *Ar.* geniş, bol

v. 171a-3

vāštām *Ar.* demir

v. 163b-25

vāv *Ar.* vav harfi

v. 146a-28

ve *Ar.* ve bağlacı

v. 100b-4, 5, 7, 9, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 25, 26, 28, 29; 101a-1, 2, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29; 101b-1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 23, 24, 25, 28; 102a-1, 4, 5, 7, 8, 15, 22, 23; 102b-1, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 25, 26, 28; 103a-1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22; 103b-2, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 22, 23, 24, 27; 104a-2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 22, 24, 25, 27, 28; 104b-1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28; 105a-4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 21, 23, 25, 26, 27, 29; 105b-1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 19, 21, 24, 25, 26, 29; 106a-2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28; 106b-1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 28, 29; 107a-1, 3, 7, 8, 10, 11, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29; 107b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 16, 19, 20, 22, 24, 26, 28, 29; 108a-1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 20, 21, 26, 29; 108b-2, 3, 4, 5, 8, 9, 11, 15, 17, 19, 21, 23, 28; 109a-1, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 26, 29; 109b-3, 6, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29; 110a-1, 2, 3, 5, 8, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 28, 29; 110b-1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29; 111a-3, 4, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 27, 29; 111b-1, 2, 3, 6, 9, 12, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 25, 26, 27, 29; 112a-2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 28; 112b-4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 22, 25, 26; 113a-1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 29; 113b-1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 29; 114a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28; 114b-1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 19, 20, 22, 24, 25, 27, 28, 29; 115a-2, 4, 6, 7, 8, 9,

10, 11, 15, 16, 17, 21, 23, 24, 27, 28, 29; 115b-3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 21, 25, 26, 27, 29; 116a-1, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29; 116b-1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 20, 23, 24, 26, 27, 28; 117a-1, 5, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 23, 24, 25, 27; 117b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 12, 16, 17, 19, 23, 25, 27, 29; 118a-2, 3, 4, 5, 7, 8, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 26; 118b-4, 5, 7, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29; 119a-1, 3, 4, 5, 6, 9, 12, 14, 15, 16, 18; 119b-3, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 16, 18, 19, 22, 25, 26, 27, 28; 120a-4, 5, 8, 12, 14, 16, 18, 19, 21, 24, 25, 29; 120b-2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 18, 19, 25, 27, 28; 121a-1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 25, 28; 121b-1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29; 122a-2, 3, 7, 8, 9, 12, 14, 17, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 29; 122b-2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27; 123a-2, 8, 9, 11, 14, 19, 20, 21, 23, 26, 27, 28; 123b-1, 2, 3, 4, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 23, 25, 29; 124a-3, 4, 5, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 24, 25, 26; 124b-1, 2, 4, 13, 15, 24, 27, 28, 29; 125a-1, 2, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28; 125b-1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 25, 27, 29; 126a-2, 3, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15, 21, 23, 24, 26, 28; 126b-4, 5, 7, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 27, 28, 29; 127a-1, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28; 127b-2, 5, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 24, 27; 128a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29; 128b-1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 21, 22, 28; 129a-1, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 21, 25, 26, 27, 28; 129b-2, 3, 4, 11, 13, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29; 130a-1, 3, 5, 6, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 26; 130b-1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29; 131a-

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 20, 23, 25, 27, 28, 29; 131b-2, 3, 4, 5, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 25, 29; 132a-2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27; 132b-1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 29; 133a-8, 9, 10, 14, 16, 17, 23, 24, 26, 27; 133b-1, 3, 4, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 25, 28, 29; 134a-1, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21; 134b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 21, 22, 23, 26, 27, 29; 135a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 19, 21, 22, 25, 28, 29; 135b-1, 2, 5, 6, 8, 9, 13, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 29; 136a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 24, 25, 28; 136b-1, 3, 5, 6, 7, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 26, 27; 137a-1, 2, 3, 7, 9, 11, 12, 14, 22, 25; 137b-5, 6, 7, 10, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 28, 29; 138a-3, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 20, 23, 26, 27; 138b-1, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26; 139a-1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 20, 23, 24, 27, 29; 139b-1, 2, 3, 4, 9, 10, 12, 13, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29; 140a-6, 7, 10, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27; 140b-1, 3, 4, 5, 7, 10, 13, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 26, 27; 141a-1, 2, 3, 5, 6, 10, 14, 15, 17, 18, 20, 22, 24, 26, 28; 141b-2, 5, 7, 8, 9, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23; 142a-1, 4, 8, 9, 10, 14, 15, 19, 20, 21, 25, 27, 29; 142b-4, 5, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 29; 143a-1, 2, 3, 4, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 22, 23, 27, 28; 143b-1, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 21, 22, 23, 26; 144a-1, 2, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29; 144b-1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 13, 16, 17, 19, 20, 23, 24, 28; 145a-2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 20, 21, 26, 27, 29; 145b-1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27; 146a-3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 24, 26; 146b-1, 2, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 18, 20, 23, 26, 28;

147a-3, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28; 147b-1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26; 148a-1, 2, 3, 4, 5, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25; 148b-2, 5, 7, 13, 19, 22, 25, 26; 149a-2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 29; 149b-2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 27, 29; 150a-1, 4, 5, 11, 12, 17, 18, 20, 23, 25, 27, 28, 29; 150b-4, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29; 151a-1, 2, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 21, 25, 26; 151b-1, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 28; 152a-2, 3, 5, 7, 16, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 29; 152b-2, 4, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28; 153a-1, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27; 153b-1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 14, 15, 16, 20, 27; 154a-1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 27, 28; 154b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29; 155a-2, 6, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 26, 27, 28; 155b-1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 19, 21, 24, 26, 27, 28, 29; 156a-2, 4, 5, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 23, 24, 25, 28, 29; 156b-2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 22, 24, 26, 27, 28, 29; 157a-1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 29; 157b-1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 29; 158a-2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 14, 15, 17, 19, 20, 23, 24, 25, 29; 158b-8, 9, 10, 13, 15, 17, 22, 24, 25, 26, 29; 159a-1, 2, 4, 5, 7, 10, 13, 17, 19, 20, 24, 27; 159b-1, 3, 5, 10, 11, 12, 16, 19, 24, 25, 26, 27; 160a-1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 14, 18, 19, 20, 21, 24, 27; 160b-2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 19, 20, 21, 23, 24, 28, 29; 161a-3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 16, 17, 20, 24, 27, 28; 161b-3, 6, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 28; 162a-1, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 19, 22, 24,

25, 27, 29; 162b-2, 5, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 28, 29; 163a-12, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27, 28; 163b-1, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 23, 24, 27, 29; 164a-1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 29; 164b-2, 4, 7, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 24, 25, 28, 29; 165a-3, 4, 5, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 27, 28; 165b-1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 20, 21, 23, 26, 27; 166a-2, 3, 5, 6, 8, 9, 16, 17, 18, 19, 22, 25, 26, 27, 28, 29; 166b-1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29; 167a-1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 22, 23, 25, 27, 28; 167b-2, 4, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 25, 27, 28; 168a-3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 21, 23, 24, 25; 168b-5, 9, 10, 11, 15, 16, 18, 19, 23, 26, 28; 169a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 13, 14, 15, 17, 18, 21, 25, 28; 169b-1, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29; 170a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29; 170b-4, 5, 6, 8, 11, 14, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 29; 171a-1, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 29; 171b-2, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 29; 172a-5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 20, 21, 23; 172b-1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 25, 27, 29; 173a-1, 2, 3, 4, 6, 8, 11, 15, 19, 20, 24; 173b-3, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29; 174a-2, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 28; 174b-1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 17, 18, 19, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29; 175a-1, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 28, 29; 175b-4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 27, 28, 29; 176a-1, 2, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 29; 176b-6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28; 177a-2, 4, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 24, 25, 29; 177b-1, 2, 3, 5, 6, 10, 14, 16, 18, 21, 22,

23, 24, 28, 29; 178a-1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 25, 26, 29; 178b-2, 6, 7, 8, 13, 16, 17, 22, 23, 26, 27, 28; 179a-2, 4, 6, 8, 11, 12, 14, 17, 22, 23, 24, 25, 26; 179b-2, 4, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 28; 180a-1, 2, 3, 5, 7, 12, 13, 14, 17, 19, 23, 27, 28; 180b-2, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 16, 20, 21, 28, 29; 181a-2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16, 17, 21, 26, 27, 29; 181b-1, 3, 4, 7, 8, 11, 18, 20, 21, 24; 182a-1, 2, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 23, 26, 27, 28; 182b-1, 2, 4, 5, 7, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27; 183a-3, 4, 6, 8, 12, 13, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29; 183b-8, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 27; 184a-3, 4, 5, 8, 10, 12, 13, 18, 19, 23, 25, 28, 29; 184b-1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 27, 29; 185a-1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 16, 17, 21, 23, 24, 27, 29; 185b-2, 4, 5, 10, 11, 14, 16, 20, 22, 23, 24, 26, 28; 186a-2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 29; 186b-3, 4, 5, 9, 14, 16, 19, 20, 29; 187a-2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 24; 187b-1, 4, 8, 9, 15, 16, 18, 22, 23, 28, 29; 188a-2, 3, 4, 5, 7, 9, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 23, 26; 188b-1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 29; 189a-2, 4, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 25, 26, 27, 28, 29; 189b-1, 2, 9, 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24; 190a-2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 19, 20, 21, 27; 190b-3, 4, 6, 9, 10, 13, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 25, 26; 191a-1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 22, 27; 191b-1, 12, 15, 22, 25, 26, 27, 28, 29; 192a-4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 22, 25, 29, 30; 192b-2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 29; 193a-1, 2, 3, 8, 12, 13, 14, 15, 22, 24, 25, 26, 27; 193b-3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 29; 194a-1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 15, 17, 19, 27, 28; 194b-3, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 28;

195a-2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 18, 23, 24, 29; 195b-6, 7, 16, 18, 19, 25, 26, 27, 28; 196a-3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 19, 21, 22, 25, 28, 29; 196b-1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 23, 26, 28, 29; 197a-5, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 29; 197b-4, 5, 6, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24; 198a-1, 4, 6, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 18, 21, 23, 25, 26, 27, 28; 198b-2, 3, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 24, 25, 27, 28; 199a-1, 2, 3, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 29; 199b-4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 19, 20, 22, 23, 24, 28; 200a-3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 22, 23, 25, 26, 27, 28

vebā *Ar.* veba hastalığı

v. 103a-1; 179b-29

v. şerri 130b-21

v.+ya 179b-28

vecih *Ar.* sebep, neden

v. ol- 124b-8; 137a-18; 190b-10

v.+den 138b-19

v.+ile (vechile) 100b-2, 7; 104a-16; 105a-16; 106a-16; 111a-6; 117b-15; 112a-25; 113b-5; 120a-2; 120b-1, 17, 21; 123a-13, 15, 18; 123b-5; 124a-1, 19, 20; 129b-4; 131b-8; 132a-16; 133b-9; 134a-13; 136a-26; 138a-29; 140b-4; 141b-9; 144b-26; 153b-13, 21; 154b-17; 160a-12; 161b-7, 13; 162a-11; 164b-27; 165b-3; 170a-25; 173a-9; 179b-23; 181a-16; 185a-26; 187b-5, 11; 188a-17, 24; 189a-4; 190b-10; 191a-4; 193a-20; 194a-21; 199b-13

v.+ledür (vechiledür) 120b-1; 161b-13

vedūd *Ar.* şefkatli, çok sevilen

v. 128b-26

vefā *Ar.* vefa

v. it- 117b-3

vefāt *Ar.* ölüm, vefat

v. 103b-18

vefi *Ar.* boz bakkal adlı kuşun dağlarda olan türünün adıdır

v. 111a-16

vehm *Ar.* kuruntu, şüphe

v. olın- 188b-3

velādet *Ar.* dünyaya gelme, doğma

v. (‘usr-ı v.) 169b-7

velī‘ *Ar.* çiçeği üzerinde ham hurma

v. 149b-16

verdān *Ar.* hamam böceği

v. (benāt-ı v.) 143a-29

verel-i bahrī *Ar.* timsah

v. 119a-12

verel-i mā’ī *Ar.* timsah

v. 119a-12

verel-i nīlī *Ar.* timsah

v. 119a-12

vesme *Ar.* antimon tozundan yapılma boya

v.+dür 142b-11

ve’s-selām *Ar.* artık bitti, bu kadar

v. 135b-4; 151a-17; 157b-22; 199b-25

veyā *Ar.* +Far ya da, veya

v. 102a-6; 102b-24, 27; 103b-20; 105a-11; 107a-7, 22, 23; 109a-8; 110a-13; 113a-4; 114b-29; 116a-23, 24; 118a-21; 118b-3; 119a-16, 24; 119b-12, 17, 24, 29; 120a-3, 17; 120b-23; 121a-14, 25; 121b-12, 27; 122a-11, 12, 13; 123a-2; 123b-6, 7, 8, 20; 124b-17; 128b-3, 29; 129a-2; 129b-20; 130b-10, 19, 20,

29; 131b-16; 134a-19; 136b-5; 139b-11; 142b-9; 144a-17; 144b-24; 147b-29; 148b-2; 149b-20, 21; 150b-29; 152a-6; 152b-29; 154b-3, 4; 156b-23, 26; 157a-1, 22, 25; 158a-16, 25; 158b-14; 159b-17; 160a-13; 160b-2, 16; 163a-5, 19; 164b-12; 166b-9, 11; 168b-15, 18; 170b-19; 172b-1, 3; 173a-5, 29; 173b-3; 175a-27; 177a-8; 177b-3, 4, 13; 178b-26; 179a-1; 179b-6; 186a-26; 187a-25; 188b-25; 189b-9; 191b-9; 193a-13, 15; 193b-5; 194b-16; 197a-24; 197b-15; 198b-20, 21, 26; 199a-7, 9, 13, 26; 199b-9, 10, 12, 20

veyāhūd *Ar. +Far.* veyahut

v. 100b-2, 4; 101a-29; 101b-5, 27; 102a-1, 3, 19; 103a-3, 4, 25; 103b-8, 9, 21; 104a-11, 12, 28; 104b-6; 105b-20; 106a-11; 106b-6; 107b-21, 25; 108a-4, 9, 18; 109a-9, 26, 27; 109b-2, 7, 17; 110a-3, 14, 15, 23; 111a-26; 111b-4; 112a-26; 112b-28; 113a-17; 114a-3; 114b-3, 5; 115a-18; 115b-3, 22; 116a-17; 116b-25; 118a-28; 119b-2; 122a-10; 123a-10; 123b-17; 124a-4, 11, 19; 124b-18; 125a-19; 126b-29; 127a-1; 128a-11; 128b-18; 129a-2; 129b-12, 23; 131b-1; 132a-28; 133a-2, 6, 12; 134b-18; 136b-4, 9, 23, 26; 137a-28; 138a-5, 10; 139a-1, 14, 16, 17, 19; 140a-11, 15, 25, 29; 140b-13, 16; 141a-5, 11; 141b-10; 142a-12; 142b-7, 15; 143a-12; 143b-18, 28; 144a-21, 22, 23; 144b-8, 15, 19; 145a-11, 2, 12, 19, 22; 146a-18, 19, 20; 146b-11, 13; 148b-1, 8; 149a-3; 150a-15; 150b-14; 151a-2, 23, 24, 25; 152a-1, 8, 14; 152b-12; 153a-1, 19; 153b-14, 29; 154a-4, 23; 154b-10, 15; 155a-3; 155b-4; 156b-9; 157a-21, 26; 157b-15, 21; 158a-14; 159a-1, 24; 161a-2, 26; 161b-28, 29; 162a-3; 162b-11; 163b-2, 6, 19, 28, 29; 164a-4, 10, 11; 165a-2, 3, 10; 165b-17; 166a-17; 166b-10; 167b-26; 168b-22; 170b-15; 171b-9; 172a-22, 28; 172b-18; 173a-9; 174a-4, 27; 177a-6, 28;

177b-1, 7, 13, 15, 17, 19, 28; 178b-10; 180b-20, 25; 181a-11, 20; 182b-10; 183b-22; 184b-6, 13, 14; 186a-20, 25, 26; 187b-11, 22; 188a-11; 188b-16; 189a-3, 7, 21; 190a-6, 23; 190b-13; 191a-16; 191b-8, 23; 192a-20; 192b-12; 193a-29; 193b-23; 194a-18, 20; 194b-8, 16; 195a-13, 16, 26; 196a-23; 197a-24; 198b-11; 199b-12

veyl *Ar.* yazık, hayıf

v. it- 150a-25

vezeğa *Ar.* bir çeşit büyük keler

v.+dur 194a-17

vezin *Ar.* ağırlık

v. (bir buçuk v.) 178a-21

v. (bir v. miqdarı) 159a-6; 178a-22

v. (iki v.) 187a-5

v. (nısf v.) 136a-9; 154a-29; 154b-1; 186a-7

v. (südüs v.) 136a-10

v.(vezn)-i musattar 144b-21

v.+i (vezni) 109b-22; 118b-12; 121a-20, 21; 125b-11; 133b-11; 134b-18, 19; 144b-27; 159a-4, 5; 167a-17; 168a-22; 170a-18, 19; 184a-3, 5, 6; 185a-2, 4, 5; 187a-3, 4; 188b-25, 26; 192a-30

v.+idür (bir buçuk v.) 132a-27

v.+idür (bir v.) 147b-16

v.+idür (iki v.) 147b-16; 185a-7

v.+idür (nısf v.) 132a-28; 197b-8

v.+ince 118a-13; 132a-29; 135b-16; 147b-13; 157b-20, 21; 167a-19; 185a-1, 3

v.+inüñ üç bölüğü 168a-23

vilāyet *Ar.* il, vilayet

v. 188a-24

v.+den (āḥar v.) 180a-18
v.+den 139a-21; 167a-22; 180a-23
v.+e 170a-21
v.+i (sicistān v. hevāsı) 130b-7
v.+ümüz (bizüm v.) 142b-24
v.+ümüzde (bizüm v.) 142b-24; 151b-7; 170b-1
v.+inde (çin v.) 129a-18
v.+inde (endülüs v.) 148b-13
v.+inde (fāris v.) 137b-13
v.+inde (yemen v.) 118b-23
v.+inde (zengīler v.) 176b-14
v.+inden (zenc v.) 176b-13
v.+ler 148a-22
v.+lerde (ıssı v.) 154a-2; 158a-23
v.+lerde 145b-1; 180a-23; 198a-20
v.+lerden 148a-21; 167a-21
v.+lere 134a-28; 176b-20, 21; 180a-24
v.+lerinde (karalar v.) 118b-23
v.+lerinde (‘ arab ṭā’ifesi) 137b-15
v.+lerinde (rūs ve bulḡar v.) 200a-22
v.+lerinde (şin v.) 180a-14
v.+lerinde (türk ve furs v.) 176b-19
v.+lerinden (berber v.) 143b-23
v.+lerinden (karalar v.) 183a-28
v.-i baḡdād 148a-24, 29
v.-i çin 129a-17; 139b-21; 145a-13, 16; 176b-20; 183b-3; 192a-5
v.-i endülüs 135a-10; 141a-15; 135a-20; 145a-1; 184a-7
v.-i fāris 109a-3
v.-i ḥabeş 143b-6; 148a-21; 186a-9

v.-i hind 106b-21; 142b-19; 157b-8; 181b-16
v.-i ḥorosān 109b-26; 170b-23
v.-i ‘ arab 117b-29; 188a-21
v.-i rüm 128b-14; 139a-20
v.-i sa‘īd 150a-7
v.-i şin 135b-3; 180a-16
v.-i şām 167b-22
v.-i şark 116a-1
v.-i ṭaberistān 125a-8
vır- vermek
v.-diler (şarābla v.) 130b-5
v.-diler 130b-9
v.-dügi (yubūset v.) 110b-8
v.-dügi (za‘īf v.) 199b-7
v.-dügi ḡıdā 101a-18; 111a-23; 149a-28
v.-dügi ḡıdā 101b-23; 111a-23
v.-dükleri 194b-14
v.-e (cilā v.) 166b-17
v.-e (cimā‘ ziyāde kuvvet v.) 147b-7; 148b-3; 152a-19; 166a-10
v.-e (dīvānelik v.) 163b-17; 172a-28
v.-e (elem v.) 123b-11; 147a-22
v.-e (fā’ideleri v.) 159b-2; 164b-16; 177b-8; 184b-11
v.-e (ḡıdā v.) 107b-19
v.-e (göze cilā v.) 117a-19; 152a-13
v.-e (göze kuvvet v.) 183a-29
v.-e (iştiḥā v.) 190b-19
v.-e (kıllara kuvvet v.) 128b-21

v.-e (mi' deye kuvvet v.) 100b-16;
100b-21; 129a-14; 147b-2; 164a-3
v.-e (nef v.) 139a-25; 141a-26
v.-e (nefse kuvvet v.) 124b-24; 137b-5
v.-e (siñirlere ruṭūbet v.) 101b-8
v.-e (şu' le v.) 144a-26
v.-e 156b-22; 199a-19
v.-eler (ayva çekürdegi lu' āblarından
v.) 186a-6
v.-eler (ğıdā v.) 145b-28
v.-eler (lu' ābın v.) 145b-25
v.-eler (mizācları şovuk ol- v.) 114a-5
v.-eler (şorvalar v.) 186a-5
v.-eler 114a-26; 116a-18; 116b-11, 12;
118b-18; 130b-12; 145b-17; 145b-27;
153a-22; 161b-23, 24, 25, 27; 168a-12
v.-ir (ğıdā v.) 149b-24
v.-ir (kuvvet v.) 136a-11
v.-mege (ḳalbe feraḥ v.) 117b-2
v.-mek (gün aşurı v.) 146b-21
v.-mek (ruṭūbet v.) 102b-14
v.-mek (şarāb ile v. gerek) 130b-19
v.-mek (yürece kuvvet v.) 183b-18
v.-mekde (cigere nef v.) 178a-20
v.-mekde (ferah v.) 130a-25
v.-mekde (ḳalbe feraḥ v.) 137b-20
v.-mekde (nefse feraḥ v.) 186b-8
v.-mekde (rūḥlara daḥı kuvvet v.)
183b-21
v.-mekde (yürece feraḥ v.) 184a-3
v.-mekde (yürece kuvvet v.) 130b-19;
168a-10
v.-mekle (ferah v.) 186b-10

v.-mekle (ḳabẓ ider nesneler v.) 136a-
12
v.-meye (elem v.) 117a-16
v.-meyeler (aç ḳarnına v.) 153b-16
v.-meyeler (ıssı ol- v.) 116a-19
v.-meyeler 145b-1; 161b-23
v.-meyüp 116a-18
v.-mez (elem v.) 170b-8
v.-mez (ferah v.) 118a-17
v.-mez (yemiş v.) 180b-27
v.-miş (elem v.) 124a-15
v.-miş (ḥarāret v. ol- yer) 109a-8
v.-mişler (nām v.) 148b-24; 184a-12;
185a-24
v.-se (elem v.) 136a-10
v.-se (mi' deye ağırlık v.) 114b-3
v.-seler (aḡar- ol- v.) 116a-20
v.-seler 155a-4
v.-seler gerek 130b-10
v.-üp (bağırsaklara kuvvet v.) 194b-4
v.-üp (bedene ruṭūbet v.) 175a-2
v.-üp (dişlere cilā v.) 105a-4; 128a-14
v.-üp (fāsıd ol- kimesnelere v.) 111b-
26
v.-üp (ferah v.) 174b-23
v.-üp (göze kuvvet v.) 178b-11
v.-üp (ḡuşşa v.) 116b-9
v.-üp (kuvvet v.) 127a-28; 165a-9;
172a-9; 177a-12
v.-üp (kuvvet v.) 178a-7
v.-üp (līnet v.) 145b-26
v.-üp (mekāna göre v.) 153a-21

v.-üp (mi' deye kuvvet v.) 105b-15; 111a-24; 149b-9; 150a-10
v.-üp (mi' deyi fesāda v.) 148b-5
v.-üp (sükūn v.) 155b-1
v.-üp (tasa v.) 145b-19
v.-üp (yürece kuvvet v.) 178a-18
v.-ür (ağırlık v.) 143b-27
v.-ür (ahmaklık ve titizlik v.) 134b-10
v.-ür (a' zāya ditreme v.) 139b-1
v.-ür (bağırsaklara kuvvet v.) 105b-17
v.-ür (bedene ruṭūbet v.) 183a-23
v.-ür (bedenlerinüñ etlerine kuvvet v.) 111a-10
v.-ür (cigere kuvvet v.) 111a-21; 125b-7; 168a-13
v.-ür (cilā v.) 152a-22
v.-ür (cimā' ya za' f v.) 109b-13
v.-ür (cimā' ya ziyāde kuvvet v.) 111a-7; 192b-16
v.-ür (diş etlerin fesāda v.) 112b-11
v.-ür (dişlere kuvvet v.) 191a-9
v.-ür (elem v.) 157b-28
v.-ür (fā'ide v.) 159a-14; 179a-5; 181a-9; 183b-15; 184b-21; 196b-6
v.-ür (ferah v.) 111a-12; 118b-18; 119a-6; 134b-9; 183b-18; 186b-11, 13
v.-ür (fesād ve kuruluk v.) 139b-2
v.-ür (ğıdā v.) 104b-18; 114b-3; 107b-14; 114b-4; 197b-13
v.-ür (göğüsde ol- perdelere kuvvet v.) 200a-16
v.-ür (gönül bulan- v.) 115b-16
v.-ür (göz a' zāsına kuvvet v.) 109b-29; 134b-11; 141a-28; 166b-26; 187b-16

v.-ür (göze cilā v.) 109b-28
v.-ür (havāssa zekā v.) 167a-2
v.-ür (izṭirāb v.) 135a-9
v.-ür (iştiḥā v.) 122b-8; 147b-10; 160b-24; 179b-25
v.-ür (kalbe kuvvet v.) 106b-12; 183b-18; 200a-15
v.-ür (köşeklik v.) 148a-3
v.-ür (kuruluk v.) 110a-17
v.-ür (kuvvet ile v.) 144b-14; 196a-25
v.-ür (kuvvet v. nesne) 119b-11
v.-ür (kuvvet v.) 108b-13; 109a-18; 157b-18; 168b-3
v.-ür (lezzet v.) 106b-11
v.-ür (mi' de kuvvet v.) 186a-14
v.-ür (mi' deye kuvvet v.) 113a-14; 115a-9; 127b-7; 149b-13
v.-ür (nefse ferah v.) 167a-12
v.-ür (nefse hoşluk v.) 114a-28; 158a-6
v.-ür (' aklı nokşān v.) 117a-11
v.-ür (ruṭūbet v.) 101b-5; 101b-10
v.-ür (siñirlere kuvvet v.) 174a-18
v.-ür (şovudup yaşlık v.) 118b-18
v.-ür (tasa v.) 143b-26
v.-ür (ta' āmı fesāda v.) 106b-8
v.-ür (uyḥususuzılık v.) 127b-9
v.-ür (yangın v.) 153a-16
v.-ür (yaşlıklar v. nesne) 119a-4
v.-ür (ziyā v.) 193b-28
v.-ür 115a-9; 167a-2; 184b-21; 196a-24; 199b-28
v.-ürler (nām v.) 161a-23

v.-ürler 176b-3

v.-ürse (şiklet v.) 101a-29

virici verici

v. (cilā v.) 190a-14

v. (ferah v.) 127b-21

v. (qalbe feraḥ v.) 130a-23

v. (qıvvet v. devā) 149a-13

v. (qıvvet v. yemişler) 104b-10

v. (qıvvet v.) 194b-24

v. (līnet v. ol-) 124b-29

v. (līnet v. yağ) 102b-21

v. (‘ufūnet v.) 150b-12

v.+dür (cilā v.) 100b-28; 152a-3

v.+dür (ḥarāret v.) 188b-11

v.+dür (ıztırāb v.) 142a-25

v.+dür (qıvvet v.) 127b-6; 130a-23; 134b-5

v.+dür (līnet v.) 129b-16; 158b-5

virme verme

v.+leri (qıvvet v.) 118a-16

v.+si (cilā v.) 128b-7; 128b-10

v.+si (ğıdā v.) 101a-14; 101b-22; 111a-18; 123b-12; 149a-28; 151a-22

v.+si (qıvvet v.) 178b-6

v.+si (mi‘deye zaḥmet v.) 113b-27

v.+si (ruṭūbet v.) 102b-12

v.+si (tasa v. ol-) 120a-12

vukıyye *Ar.* 400 dirhemlik tartı birimi

v. 119a-2; 119b-28; 120a-6; 126b-6; 130a-2; 133a-22; 138a-21; 153b-22, 25; 157b-1, 5, 16, 17; 172a-4, 7; 176a-1; 187a-13; 189a-5; 191a-14

v.+den 119a-2; 133a-22; 138a-21; 157b-17

v.+dür 153b-25

v.+si 176a-1

vücüd *Ar.* insan veya hayvan gövdesi, vücut

v.+ını 137a-1

-y-

yā *Far.* bağlaç veya

y. 110a-12; 131b-23; 179a-3

yabān *Far.* insan yaşamayan ıssız yer, yaban

y. 105b-20; 126a-3; 130b-27; 131a-25; 139b-13; 141a-14; 144b-29; 147b-14; 153a-26, 27; 153b-15; 160b-24; 163b-17; 168a-24; 178b-25; 190a-21; 191a-20; 193b-18; 197b-9

y.+a 120b-21, 23; 123a-23; 128b-19; 145b-9; 150a-16; 153b-27; 165b-6; 181a-13

y.+da 123a-6; 195b-26

y.+larda 125a-7; 160b-5; 195b-25

y.+larda bulun- 123a-7

y.+larda ol- 108a-13

yabānī *Far.+Ar.* evcil olmayan, yabani

y. 108b-2; 115a-5; 153a-2; 156a-28; 160b-6; 162a-19; 162b-24; 175a-23; 177a-24; 180a-9; 184a-5; 190b-19; 196a-25

y. ol- 110a-25; 114a-8

y.+dür 126a-2; 164b-2

y.+nün 155b-18

y.+si 112a-5, 12; 121a-9; 126a-2, 19; 130b-24; 131a-3; 147a-6, 8, 12, 13; 152a-24; 155a-18; 155b-14; 171a-21, 25; 178a-24; 189b-20; 190a-15; 196a-8

y.+sinde 189b-20

y.+sinden 112b-29; 121b-4; 147a-17

y.+sine 130b-25

y.+sini 131a-8

y.+sinüñ 112a-14; 112b-24, 28; 113a-2, 5; 131a-25; 147a-21; 147b-8, 15; 152a-25, 26; 190b-22

yābis *Ar.* kuru.

y. 127a-12; 193a-2

y. (bārid-i y. ol-) 124b-26

y. (zūfā'-i y.) 189a-23

y. ol- 104b-15; 107a-22; 113b-25; 124a-16

y.+dür 103b-7; 104a-7; 105a-2; 106a-4; 106b-29; 108b-11, 19; 109a-5; 109b-15, 26; 110a-21; 110b-22; 111b-16; 112a-13, 14; 112b-7; 113a-13, 29; 113b-24; 114a-1, 10; 114b-7; 115a-15; 115b-21; 116a-8; 118a-3, 26; 118b-27; 119b-8; 120a-18; 120b-26; 121b-2; 122b-26; 125b-5, 27; 127a-24; 127b-15, 17; 128a-3, 25; 129b-18; 130a-23; 131a-2, 28; 132a-7; 132b-5; 133b-29; 134a-12; 134b-3, 22; 135a-2, 21, 25; 135b-9, 23; 137a-1; 137b-7, 18; 138b-4; 139b-26; 140a-6, 10; 141a-24; 141b-5, 6; 142a-1; 142b-15, 20; 143a-13, 22; 143b-11; 144a-29; 145a-8; 146a-12, 13; 147a-9; 148b-26; 149a-24; 149b-20, 29; 150a-20; 151a-12, 19; 151b-19; 152a-21, 27; 153b-7; 154a-17; 157b-10; 159b-24, 25; 160b-8, 23; 161b-18; 162a-19; 162b-15; 166b-12; 167a-27; 168a-4; 168b-2; 169b-6; 170a-1; 170b-6, 24; 171a-8; 171b-19; 172b-14; 173a-2; 173b-19; 175a-11, 25; 175b-14; 176b-7; 178a-25; 179a-12; 179b-2, 20; 180a-19; 181a-6, 17; 181b-8; 182a-26; 183a-29; 183b-11; 184b-1; 185a-16; 186a-12, 28; 188a-6; 188b-2; 189a-15, 26; 191a-2; 192a-4, 25; 192b-7; 193a-

12, 26; 194b-22; 196a-16; 197b-23; 198a-8; 200a-18

y.+lerdür 187a-10

y.+rekdür 124a-13

yābislik *Ar. +T.* kuruluk

y.+i (yābisliği) 198a-9

yağ yağ

y. 100b-6; 100b-9; 100b-14; 103a-3; 110a-6; 110b-22; 111a-26; 111a-27; 115b-2; 122a-5; 124a-26; 124a-27; 133b-3; 137a-7; 137a-7; 140b-19; 142a-4; 143b-13; 143b-13; 145b-20; 145b-27; 157a-3; 159a-12; 160b-16; 161b-17; 162a-8; 164a-16; 166a-14; 167b-4; 168b-9; 168b-29; 169a-7, 8; 170b-17; 180b-20; 181a-16; 181a-27; 181b-19; 188a-1; 188a-1; 191a-6; 195a-25; 197a-18; 197a-22; 197a-23; 200a-13

y. rayihası 144a-27

y. (susam y.) 104b-26

y. (yabān zeytūnunuñ y.) 191a-20

y.+a 181a-12; 181a-13

y.+da 191a-5

y.+dan 100b-19; 100b-20; 116b-8; 159b-5; 162a-10; 181a-9; 181b-13

y.+dur 181b-20

y.+ı (zift y.) 187b-4; 187b-8

y.+ı (badem y.) 110b-3; 114b-8; 114b-22; 116a-24; 116b-7; 118b-17; 158b-13; 181b-3; 181b-4; 181b-19; 186a-2; 186a-5; 188b-24; 197b-15; 199b-7

y.+ı (bal mumı y.) 179b-9;

y.+ı (ban y.) 196a-27

y.+ı (benefşe y.) 102b-22; 115a-18; 116a-24; 137b-21; 157b-3; 170b-28

y.+1 (bezr y.) 142a-2
 y.+1 (buğday y.) 100b-5
 y.+1 (buṭm y.) 140b-9
 y.+1 (ceviz y.) 132b-28; 136b-13
 y.+1 (çörek otı y.) 136b-22
 y.+1 (dārçin y.) 168b-7; 168b-7
 y.+1 (defne y.) 168b-25
 y.+1 (demür dikenı y.) 168b-14
 y.+1 (gül y.) 102b-27; 103a-2; 104a-26;
 105a-5; 111a-8; 112b-4; 117a-13;
 125a-24; 126b-18; 129a-2; 140b-23;
 145b-22; 159a-13; 160a-4; 162a-15;
 170a-3; 171b-26; 191a-22; 198b-18
 y.+1 (ḥardal y.) 159a-16
 y.+1 (ḥaṣḥāṣ y.) 159a-27; 159a-27
 y.+1 (ḥinnā y.) 140b-13; 195b-4
 y.+1 (ḥurmā çiçeği y.) 159a-8
 y.+1 (iç y.) 129a-3; 152b-12; 190b-5;
 193a-15
 y.+1 (içi y.) 142a-10; 181a-26
 y.+1 (kabuḫ y.) 159a-9
 y.+1 (kaṭrān y.) 154b-3
 y.+1 (koz y.) 136b-13; 136b-17
 y.+1 (pelin y.) 100b-10
 y.+1 (şıḡır y.) 180b-17
 y.+1 (sūsen y.) 102b-24; 108b-11
 y.+1 (sūnbūl-i rūmī y.+) 115b-4
 y.+1 (ṣīr-i rūḡan y.) 181a-23
 y.+1 (ṣīrūḡan y.) 116a-24; 166a-17;
 186a-3
 y.+1 (ṣīṣe y.) 100b-2
 y.+1 (türb y.) 124a-21; 124a-23
 y.+1 (za^c ferān y.) 168b-12; 181a-4

y.+1 (zaḫḫūm-ı ṣāmī y.) 181b-6
 y.+1 (zanbaḫ y.) 102b-24; 181a-14;
 181a-24; 181b-29
 y.+1 (zeyt y.) 100b-12; 101a-5; 108a-9;
 108a-15; 108b-1; 109b-2; 115b-8;
 119b-25; 133a-27; 138b-5; 138b-7;
 143b-17; 149b-4; 152b-13; 156b-17;
 156b-19; 159a-11; 159a-25; 163a-20;
 165a-21; 166a-13; 168b-11; 168b-23;
 186a-13; 191a-3; 191a-17; 191a-29;
 193a-13
 y.+1 (zeytūn y.) 190b-29
 y.+1 100b-8; 100b-10; 100b-13; 110b-
 3; 114b-27; 116b-8; 128a-15; 136b-22;
 140b-12; 143b-15; 159a-23; 167a-6;
 168b-27; 175a-25; 181a-13; 181a-15;
 181a-23; 181b-4; 181b-7; 186b-18;
 188a-1; 189a-20; 197a-24; 200a-13
 y.+ıdur 133b-11
 y.+ın (benefşe y.) 161b-17
 y.+ın (iç y.) 119a-15
 y.+ın (içi y.) 119a-21; 162b-1
 y.+ın (zeyt y.) 191b-7
 y.+ın 100b-13; 159a-24; 159b-6; 168b-
 28; 170b-12; 191b-7; 191b-10
 y.+ına (iç y.) 122a-12
 y.+ına (zeyt y.) 191a-6
 y.+ına 175a-28
 y.+ında 188a-2
 y.+ından (badem y.) 114b-23; 114b-24;
 160b-16
 y.+ından 124a-23
 y.+ını (badem y.) 114b-19; 114b-21;
 114b-24
 y.+ını (iç y.) 123b-24
 y.+ını 114b-29; 175b-25; 181b-19

y.+ınuñ (zeyt y.) 144a-21; 181b-4; 191a-3

y.+ınuñ 133b-11; 182a-3; 191b-18

y.+ıla (badem y.) 113a-4; 118b-17; 136a-6; 187a-18; 197a-5

y.+ıla (benefşe y.) 128a-16

y.+ıla (gül y.) 119a-15; 121a-19; 171b-27; 173a-11; 185b-5; 193a-13; 194a-21

y.+ıla (iç y.) 114a-3, 16; 125b-7; 149b-7; 162b-10, 11; 185b-4, 8; 197a-16

y.+ıla (içi y.) 119a-23; 119a-27; 123b-26

y.+ıla (köz y.) 118a-28

y.+ıla (süsen y.) 102a-27; 140a-21

y.+ıla (zeyt y.) 127a-16; 173b-19; 197b-2

y.+ıla 111a-25; 115b-10; 119a-20; 119a-24; 159a-21; 171a-11

y.+ıladur (bal mumı y.) 179b-10

y.+lar 101b-5; 102b-21; 107a-8; 162b-17; 173a-13; 174b-7; 187b-10; 190b-9

y.+lara 101a-1; 101a-5; 130a-4; 134a-15; 134b-12; 148b-27; 184a-27

y.+lardan 181a-11

y.+ların 159a-29

y.+larından (iç y.) 110b-3

y.+larından 110b-3

y.+ıların 148b-27

y.+uñ 108b-15; 168b-12; 181a-10; 181b-3

yağ- yağmak

y.-an 103b-26

y.-ar 170b-24

y.-up 140a-3

yağır boynun iki yanında kolların gövdeye bağlandığı bölüm

y.+uñ 178a-17

yağla- yağlamak

y.-mağla 136b-14

y.-mağ 128a-16

y.-mıslardur 187b-19

y.-rlar 167a-6

y.-sa 124a-22

y.-salar 102a-27; 119a-16; 123b-25; 123b-27; 159a-22; 159b-1; 159b-5; 162b-3; 162b-11; 168b-17; 168b-19; 181a-7; 191a-24; 191b-5

y.-ya 159b-6

y.-yalar 159a-23

y.-yup 114a-3; 116b-24; 162b-12

yağlan- yağlanmak

y.-mağla 124a-26; 136b-27; 159a-17

y.-masında 159a-22

y.-sa 119a-23

y.-salar 169a-3; 181a-20; 181b-13; 185b-3

y.-up 161b-17

yağlu yağlı

y. 110a-29; 110b-10; 110b-11; 122a-29; 132a-18; 139b-13; 148a-27; 149a-20; 152a-29; 154a-6; 154a-25; 186a-4; 195a-4; 197b-11; 197b-13

yağluluk yağlılık

y. 101a-15; 171a-7

y.+ı (yağlılığı) 166a-29; 184a-24

y.+ın (yağlılığın) 195a-4; 195a-5

yağmur yağmur

y. 103b-27

y. şuyı 119b-27; 120b-18; 124b-6;
137a-15; 153b-22, 24; 156b-8

y. yağ- 140a-3

yāḥūd *Far.* bk. veyāḥūd; yahut

y. 157b-16; 189b-6

yak- yakmak

y.-alar 100b-4; 100b-5; 120b-7;

y.-ar 102a-21; 130b-22; 134a-9; 139a-
19; 139a-24; 160a-19; 182b-2; 196b-24

y.-arlar 138b-14; 182b-14; 182b-29;
185a-26; 188a-1; 190a-9; 190a-13

y.-duğı (āteş y. yere) 194b-9;

y.-duğı 125b-17;

y.-dukda 139a-19;

y.-mağa 131b-6

y.-mağı 119a-6

y.-mağıla 109a-6; 193a-5

y.-mağ 189a-2; 182b-28

y.-mağ için 120b-5

y.-mağda 170a-14

y.-mayup 138b-5; 198a-11

y.-sa 153a-9;

y.-salar 110b-26; 119a-24; 128a-25;
133a-20; 136b-10; 139b-4; 140a-20;
151a-15; 163b-3; 182b-21; 183a-12;
193a-6; 193b-8; 198a-9

y.-up 159b-29

yakı yakı

y. 103b-8

y. 194a-13, 20

y. gibi 124b-21; 137a-23; 137b-2;

y. idin- 103b-13; 108a-1, 4;

y. it- 100b-21; 101b-29; 102a-2; 103b-
9, 12, 13, 14; 105b-10, 14, 23; 106a-5,
8; 107a-26; 109b-16, 19; 111b-19;
112b-6, 7, 14, 18; 113a-19; 113b-14,
19; 117a-13, 16, 25; 119a-9, 20; 119b-
26; 121b-7, 14, 19; 122a-16; 122b-23;
124b-13, 25; 126a-10, 18, 27; 127a-15,
27, 28; 127b-19; 128b-8, 20, 23; 129a-
4, 9; 130a-6, 10; 131a-22; 132a-19;
132b-10, 22, 24, 29; 133a-4, 16; 134b-
9; 135a-3; 136a-15, 26; 136b-7; 137b-
6; 140a-15, 17, 23; 140b-7, 19, 24;
142a-4; 148b-29; 149b-21; 151a-29;
151b-23; 152a-22; 152b-5, 8, 11; 154b-
4, 7; 155b-3; 156b-5, 19, 23, 26; 157a-
3, 11; 160b-10; 161a-7; 162a-2; 163b-
10; 164b-20; 165a-7; 168a-8; 169b-16;
170b-10, 11; 171b-22, 23, 25; 172a-14;
173a-4; 173b-22; 174a-9; 174b-9, 26;
178b-3; 179a-4; 180a-1; 181a-28;
184b-8, 15; 185b-2; 187a-20; 187b-7;
189b-9, 10, 11, 26, 27; 190a-1, 23;
190b-5, 6, 7; 192a-28; 192b-9; 193b-
23, 24; 194a-12, 24; 196b-4, 18; 197a-
17; 197b-2; 198a-12, 14, 17; 199b-21

y.+dur 147a-14; 160b-14

y.+lara 128a-28; 178a-15

yakıcı yakıcı

y. 102b-16; 107a-1; 121b-18; 128a-3;
129b-29; 130a-5; 134a-12; 139a-23

y.+dur 116a-9; 121b-7; 153a-4; 174b-
6; 185a-25; 196a-17

yakıl- yakılmak

y.-mış (y. bakır) 179a-21

y.-mış (y. bakırı) 179b-7

y.-mış (y. kireçdür) 170a-15

y.-mış (y. kurşuna) 188b-29

y.-mış (y. yumurta kabuğıyla) 162b-3

y.-mış (yılanuñ y. derisi) 162b-26

y.-mış (yılanuñ y. derisinden) 163a-3

y.-miş 175b-20

y.-miş ol- 139b-27

y.-miş 139b-27; 175b-9

y.-mişinden 143b-5

y.-mişini 110b-26; 125b-23

y.-mişini 175b-10; 193b-9

y.-up 138b-15; 182b-29; 185b-29

yakıla- yakı yapmak

y.-salar 141b-19

yakın yakın

y. 111b-13; 117a-21; 119a-27; 122b-18; 126a-1; 130a-25; 132a-2; 141a-20; 145b-7; 152b-3; 178b-5; 180b-27; 186b-27

y.+dur 100b-28; 107b-20; 109a-24; 128a-22; 165a-27; 166a-9; 169a-19; 182a-23; 188a-25

y.+da 115b-24

y.+ında 130b-4

y+lara 178a-15

yakınlık yakınlık

y.+ına (yakınlığına) 107b-28

yaklaş- yaklaşmak

y.-a 108a-16; 161a-1

y.-dukça 158a-28; 158b-1

y.-maz 162a-23; 162a-23

y.-miş ol- 109b-5

y.-ur 126b-27; 131b-6; 165b-22; 171b-13; 183b-18

yakma yakma

y.+sı 160b-23

y.+sından (kül âteş y. ol- yaraları) 162b-23

y.+sından 136a-28

y.+sınıñ tariki 138b-14; 170a-11; 179a-22; 190a-10

yakmaklık yakmalık

y. 191a-5

yakın (?)

y. 117b-28, 117b-29

yākūt *Ar.* yakut taşı

y. 127a-17; 144a-27

yaldura- parlamak, ışıldamak

y.-r 110a-5; 160a-27; 185a-24

y.-r ol- 173b-13, 14; 182b-9

yaldurama parlama, ışıldama

y.+sı 169a-15, 180a-27

yaldurayıcı cila edici, parlayıcı

y. 158b-8

yaluñuz yalnız

y. 113a-20; 113b-20; 118a-29; 118b-3; 122b-29; 130a-22; 136a-1; 137a-4; 140a-25; 141a-4; 144a-20; 145b-29; 146a-19; 147b-7; 148a-12; 149b-27; 153b-29; 154a-23; 154b-4; 156b-24; 161b-13; 165a-15; 168b-8; 176a-5; 177b-7, 20; 179b-1; 183b-5, 23; 188b-22; 190b-17; 191b-25; 193b-4; 199a-7; 199b-3, 12

y.+ı 166b-26

y.+ın 177b-25

yaluñuzlık yalnızlık

y.+ı (yaluñuzlığı) 183b-23

yan yan; vücudun yan tarafları; yakın

y. 122a-7; 129b-23; 132a-9; 161b-25; 162a-6; 178b-20; 184b-14

y.+ında 115a-22; 115b-28; 120b-4;
124b-1; 127a-17; 130a-21; 131b-19;
133b-21; 135b-19; 141b-18; 154b-7;
164b-4; 180b-22, 23; 183b-3

y.+ındadır 156a-16; 173b-5

y.+ından 135a-27

y.+larda 175a-18

y.+larına 166b-29

y.+larında 137a-10; 146a-2; 156b-11;
161a-17; 164b-3; 174b-3; 190b-19

y.+umda 102b-29; 110b-25

y.+umuzda 106a-17; 157a-6

yan- I ateş ile yanmak

y.-ar (y. furun) 190a-11

y.-ar 158b-26

y.-ar ateşe ko- 138b-3

y.-ar ol- 119a-25; 189a-10

y.-dukça 100b-5

y.-mayan 110b-29

y.-maz 185a-12

y.-miş 129b-12; 185a-28

y.-miş bakır 179b-1

y.-miş ol- 183a-17

y.-mişdur 179a-22

y.-mişini 170a-13

y.-up 156a-5; 189b-25; 199a-28

yan- II yanma hissi, pişik

y.-miş çibanlardır 159b-28

y.-miş ol- 154b-11; 158b-9

yaña taraf

y. 124b-5; 137a-15; 195b-1

yañaq yanak

y.+lar (y. eti) 101a-14; 101a-23

yangın bk. yangun; yanma hissi

y. 119a-5; 155b-9; 162a-13; 164a-14;
199b-20

y. 102a-4; 189a-17

y. ol- 123a-26; 194a-19

y. vir- 153a-16

y.+a 125b-22; 158a-10; 199a-8

y.+ı 119a-5; 125a-1; 150a-9; 178b-25;
187b-17; 194a-11, 21

y.+ın 114b-1; 178b-2

y.+ına 155b-9

y.+ını 141b-19

y.+lardan 157b-7

y.+ları 149b-8; 158a-5

y.+larına 109b-8

yangınlı midede olan yanma hissi

y. ol- 198b-7

yangun bk. yangın; yanma hissi

y.+ından 194b-10

yanık yanık

y.+ı (yanığı) 172a-15

y+ın (yanığın) 189a-17

y+ına (yanığına) 119b-26; 127a-16;
190b-7

yañıl- yanılmak

y.-up 183b-6

ya' nī Ar. yani

101a-13; 101b-21; 102a-20; 102b-16,
29; 103a-1; 103b-9; 104a-27; 105a-12;
105b-23, 26, 28; 106a-3; 107b-20, 22;
108a-1, 24, 25; 108b-2, 5; 110b-20;
111a-17; 112b-10; 113a-7, 11; 114a-

14; 115a-13; 115b-18, 24; 117a-10, 14; 117b-3, 20; 118a-10; 118b-13, 18, 21, 25; 119a-18; 120b-1, 2; 122a-1, 10, 19, 25; 122b-18, 28; 123a-18; 123b-23; 124a-28, 29; 124b-1, 2, 7; 125a-13; 126a-11; 126b-6; 127a-7, 18; 127b-3, 11; 128b-25, 28; 130a-4, 16; 132a-6; 132b-5, 9; 133b-13, 21; 134a-5, 11; 135a-16; 135b-13; 136b-26; 137a-3, 9, 11, 12, 24; 137b-16, 17; 138a-8, 19, 25; 138b-22, 24, 29; 139a-4, 8, 10, 22, 24, 28; 139b-1, 7; 145b-29; 146a-25; 146b-1, 4, 7, 8, 13, 20, 23; 147a-2, 3, 4; 148a-15; 148b-5, 12, 18; 150a-4; 151a-29; 152a-3, 5, 7; 153a-21; 153b-9, 22; 154a-4, 21; 154b-15; 155a-8; 155b-16, 19; 156a-1, 13; 157a-20; 157b-27; 158a-2; 158b-28; 159a-2; 161a-2; 161b-7, 13, 19; 162a-12, 16; 162b-12, 14, 23, 27; 163a-19, 25; 163b-14, 26; 164a-19; 164b-1, 10, 11; 165a-14; 165b-1; 166a-25; 166b-18; 169a-9, 15; 170a-22; 170b-25; 171a-22, 23; 171b-3; 172a-1; 173b-5, 28; 175a-4; 176b-7, 13, 23; 177a-1, 12, 13, 19, 26, 28; 177b-22; 178a-10; 178b-16; 180a-20, 21; 180b-5, 13, 14; 181b-22; 183b-4, 6, 12, 19, 23; 184a-25, 28; 185a-11; 185b-18, 29; 186b-9; 187a-15, 25; 187b-16, 21, 27; 188a-4, 18; 188b-2, 5, 7; 189a-1, 5; 189b-3, 5, 26; 190a-16, 17, 26; 191a-11, 12, 20, 26; 191b-2, 3, 12; 193b-2, 29; 194a-4; 194b-4; 195a-20, 23; 195b-27; 196a-13; 196b-2; 197a-8, 22, 24; 198a-14, 26; 198b-6, 10; 199a-17, 28; 199b-10, 27; 200a-6, 17

yanma yanma hissi, pişik

y.+sı gibidür 138b-14

yap- metinde hazırlamak anlamında geçmektedir

y.-up 124b-14; 137a-23

yap yap yavaş yavaş

y. 143a-11

yapıl- yapılmak

y.-miş ol- 168b-8

yapış- yapışmak

y.-a 129b-10

y.-an 123a-2; 187b-13

y.-ması 120b-26; 197b-26

y.-miş 129a-19; 149a-11

y.-miş ol- 120a-12; 166a-7; 197a-26; 198b-28

y.-mişdur 166a-2

y.-up 108b-7; 139b-17; 158b-13; 178b-22; 193a-22

y.-up kal- 178b-22

y.-ur 118b-24; 120a-19; 120b-10; 133b-22; 135b-26; 171b-1; 198a-6

yapışdur- yapıştırmak

y.-acağ 198a-23

y.-mağ için 161a-17

y.-mağda 128a-26

y.-ması lâzım ol- 125b-13

y.-salar 110b-27; 192a-3

y.-up 104a-19; 144a-17

y.-ur 118a-7; 189b-29

y.-urlar 125b-13; 173b-26

yapışdurıcı yapıştırmacı

y. 142a-16

yapışık yapışık

y. 182a-13

yapışıl- I yapışmak

y.-dıkda 127a-5; 129a-28; 182a-19; 184a-16; 200a-8

yapışıl- II dokunulmak, tutulmak

y.-dıkda 158a-25

yapışkan yapışkan

y. otı 152a-1

y. ol- 176a-6

y. 176a-22

yaprak yaprak

y. 118a-14; 118a-15; 118a-18; 129b-6; 169b-3

y. döşe- 129b-6

y. vir- 199b-28

y.+a 137b-16; 167b-24

y.+dur 142b-11; 158a-27

y.+1 (ağaç kavunu yaprağı) 106b-11

y.+1 (aşma yaprağı) 119b-26

y.+1 (ayva ve alma yaprağı) 171a-29

y.+1 (ayva yaprağı) 175a-7

y.+1 (bādemūñ yaprağı) 114a-26

y.+1 (berem yaprağı) 118b-21

y.+1 (cıcır yaprağı) 122b-20

y.+1 (cugan yaprağı) 128a-1

y.+1 (çivid yaprağı) 142b-10

y.+1 (hıyār yaprağı) 103a-29

y.+1 (incir yaprağı) 129a-26

y.+1 (işrās nebātınuñ yaprağı) 128a-22

y.+1 (kākünç yaprağı) 171b-15; 172a-19

y.+1 (karpu yaprağı) 117a-2

y.+1 (mersin yaprağı) 114a-22

y.+1 (pāzī yaprağı) 101b-29

y.+1 (raḥme yaprağı) 112a-25

y.+1 (sinemaki yaprağı) 192b-3

y.+1 (siyāh incir yaprağı) 119b-26

y.+1 (sögüd yaprağı) 172b-24

y.+1 (sükkerlü yaprağı) 172a-11

y.+1 (şecer-i mışrī yaprağı) 136b-23

y.+1 (turb yaprağı) 152a-24

y.+1 (tut yaprağı) 119b-25

y.+1 (yaprağı) 101b-23; 102a-2, 24; 103a-12; 103a-29; 103b-2, 3, 8; 105b-10; 112a-25; 113a-1, 10, 14, 20; 115a-12, 22; 117a-2; 118a-1, 21; 118b-21; 121a-28, 29; 122a-20; 122b-4, 11, 12, 19; 124b-4; 126b-27; 127a-4; 128a-2, 18, 17; 129a-26; 130b-26, 28, 29; 131a-1, 11; 132a-1, 5; 133b-23; 134a-5; 135a-13, 20, 22; 136a-20, 25; 136b-8; 137a-14; 141b-16, 18; 142b-13, 29; 144b-11; 145a-3, 4, 6, 19; 146b-4; 147a-14; 148b-19; 151b-12; 152a-25; 153a-25; 154a-9; 155b-20; 155b-26; 156a-4; 156a-16; 156b-25; 157a-7; 158a-25; 160b-7; 161a-4; 161b-3, 14; 164b-3; 164b-4, 5, 20; 166a-2, 15; 167b-23, 24; 168a-28; 171a-29; 171b-14; 172b-10; 172b-24; 172b-29; 175a-7; 176a-13; 176a-17, 23; 176a-28; 180a-13; 184a-14; 186b-15; 187b-27; 189b-21; 192a-20; 192b-3, 4; 193b-15, 21; 196a-9, 10; 197b-11; 200a-18

y.+1 (yaprağı) ol- 156a-27; 165b-16; 169b-2

y.+1 (yaprağı) ortası 167b-25

y.+1 (yarasa yaprağı) 127a-4

y.+1 (zanbak yaprağı) 165b-17

y.+1 (zerāvend nebātınuñ yaprağı) 184a-18

y.+1 (zeytün yaprağı) 129a-27; 176a-6

y.+1dur (ḥūş ḥurmā yaprağıdur) 142b-28

y.+1dur (yaprağıdur) 125a-29; 137b-14

y.+ın (mersin yaprağın) 121a-3
y.+ın (tāze yāsemīn yaprağın) 181a-22
y.+ın (yaprağın) 102a-26; 103b-11; 105b-3; 119b-27, 29; 120a-9; 133a-7; 144a-23; 147a-24; 152a-6; 161a-9; 161b-11; 168b-27; 176a-5; 177b-16; 178b-3; 197b-17
y.+ın (zeytūn yaprağın) 189b-21
y.+ına (bādem yaprağına) 146a-5
y.+ına (bellūt ağacı yaprağına) 126b-27
y.+ına (böğürtlen yaprağına) 103b-1
y.+ına (çınar ağacı yaprağına) 136b-1
y.+ına (cırır yaprağına) 155b-20; 171b-4
y.+ına (çimşir ağacı yaprağına) 144a-11
y.+ına (defne yaprağına) 118a-14
y.+ına (ḥaṣḥāṣ yaprağına) 155b-20
y.+ına (ılğın ağacı yaprağına) 137b-14
y.+ına (kākenc yaprağına) 161a-4
y.+ına (kene tohumı ağacı yaprağına) 136a-20
y.+ına (marul ve hindibā yaprağına) 180a-13
y.+ına (marul yaprağına) 124b-3; 137a-13
y.+ına (rāziyāne yaprağına) 115a-12
y.+ına (şarmaşık yaprağına) 115a-23; 118a-21; 154a-9
y.+ına (serkele yaprağına) 122b-12
y.+ına (turağ otı yaprağına) 103b-2
y.+ına (yabān çögenderi yaprağına) 153a-26
y.+ına (yaprağına) 102a-24; 103a-29; 103b-2; 105a-29; 111b-13; 115a-23;

116a-5; 118a-10, 14, 21; 122b-12; 124b-3; 126b-27; 128a-17, 18; 132a-2, 6; 133b-24; 135a-13, 20; 136a-20; 136b-1; 137a-13; 137b-14; 142b-27; 144a-11; 144b-11; 145a-4; 146a-5; 153a-26; 154a-9; 155b-20; 158a-25; 161a-4; 164b-3; 171b-5; 172b-24; 174a-29; 175a-7; 175b-3; 180a-13; 184a-15; 192a-20; 193b-16
y.+ına (zeytūn yaprağına) 116a-5; 144b-11; 164b-3
y.+ında (yaprağında) 113a-13
y.+ından (na^cnā^c yaprağından) 106b-19
y.+ından (ṭabbāk-ı şağir yaprağından) 176a-23, 28
y.+ından (yabānī hindibā yaprağından) 160b-6
y.+ından (yaprağından) 106b-19; 111b-18, 20; 112a-27; 113a-12; 124a-27; 127b-2; 133a-2; 142b-10; 145a-11; 160b-6; 169b-2; 171b-14; 173a-24; 175a-13, 19; 176a-23, 24, 28; 179a-4; 184a-19; 190a-29; 197a-2; 200a-6
y.+ından (zeytūn yaprağından) 176a-24
y.+ından (zū-fāl yaprağından) 169b-2
y.+ını (yaprağını) 105b-9, 14; 115a-16; 116a-10, 11; 118a-9; 125a-22, 23, 28; 126b-10; 127a-12; 136a-25; 136b-6; 144a-16; 144a-16; 148a-8, 12, 18; 155a-19; 156b-18; 157a-3; 173a-2, 16, 23; 188a-24; 190a-6, 17, 18
y.+ınıñ (cırır yaprağınuñ) 121b-1
y.+ınıñ (turb yaprağınuñ küçügi) 130b-26
y.+ınıñ (yaprağınuñ) 102a-2; 105b-8, 15; 111a-5, 8; 118a-1; 121b-1; 124b-5; 130b-26; 137a-15; 142b-15; 148a-27; 164b-25; 169b-2; 172b-20, 27; 185b-16; 192a-23

y.+ıyla (defne yaprağıyla) 107a-12
y.+ıyla (siyāh incir yaprağıyla) 196b-3
y.+ıyla (yaprağıyla) 107a-12; 111b-19; 119b-26; 161b-9; 196b-3, 4
y.+ıyla (yaprağıyla) 196b-4
y.+lar 146a-5; 165b-17
y.+lara 118a-15; 146a-4
y.+lara 118a-15; 146a-4
y.+lardan 167b-28
y.+lardur 175b-3
y.+ları 101b-13; 105a-29; 105b-29; 106a-1; 111b-13; 114a-6; 115a-6; 116a-5, 6, 7; 118a-21; 118b-22; 124b-3; 125b-3; 126a-1, 2; 127a-10; 128b-12; 129b-1; 131a-2; 132a-4; 133a-28; 133b-19, 25; 135b-20; 137a-13; 141b-3; 142b-13; 144a-10; 146a-4; 146b-23; 151b-28; 152a-24; 156a-16, 24, 29; 158a-26; 167b-27; 171a-3, 4; 171b-4; 174b-18; 178a-25; 179b-14, 15; 187b-23; 189a-24, 25; 190a-9; 192a-22; 192b-8
y.+ların (ağacın y. budakları) 144b-18
y.+ların 105b-22
y.+larına 146a-6
y.+larında 194a-1
y.+larından 116a-20; 148b-16; 178a-25
y.+larından al- 111a-3
y.+larını 114b-26; 116a-22, 23; 175a-11
y.+larının 118a-21; 179b-15; 189a-25
y.+larının dibleri 146b-5
yapraqlan- yapraklanmak
y.-up 133b-2
yapraqlu yapraklı

y. (beyāz y.) 133b-20
y. (gökçül y.) 133b-20
y. (ince ve seyrek y.) 157a-8
y. (kıızıl y.) 133b-20
y. (üç y.) 165b-16
y. (yaşlı ve vāsi^c) 171a-3
y. (yeşil ve büyük y.) 101b-13
y.+sına (beyāz y.) 133b-21
yapraqsuz yapraksız
y. 126b-5
yar- yarmak
y.-arlar 161b-8
y.-up 123a-22; 129b-6; 143a-7; 145b-8; 161a-28
yara yara
y. 156b-11; 195a-8, 9
y. kanını diñdür- 125b-21;
y. kurı- 195b-18
y.+da 156a-5
y.+lar 183a-17; 187b-27
y.+lar içine ko- 182b-23
y.+lar tağıl- 152a-7
y.+lar üzerine ek- 127a-13; 190b-21
y.+lar yapışdur- 161a-17
y.+lara 105a-13; 110a-2; 125b-8; 156a-4; 195a-2; 198a-17
y.+lara ek- 136b-1
y.+lara et bitür- 156b-9
y.+lara nef^c it- 115a-17
y.+lara taldur- 148a-11
y.+lara ur- 113b-20; 116a-12; 136a-28; 143a-14; 193a-14

y.+lara yakı it- 127a-15
y.+larda et bitür- 105a-17
y.+larda ol- 174a-12
y.+larda ol- kirler 104b-16
y.+ları 162b-23; 165b-8; 186b-15; 187a-23; 198a-26
y.+ları bitişdür- 138b-8; 142a-16; 149b-22; 151a-17; 173b-21; 190b-22; 198a-16
y.+ları bitür- oñilt- 105b-4
y.+ları eyü it- 172a-20
y.+ları kirlendür- 103a-7
y.+ları kurut- 121a-19; 133a-20
y.+ları oñilt- 104a-17; 141b-22; 156b-6; 174a-11; 186b-15; 189a-17
y.+ları şiş- қо- 138b-7; 173b-25
y.+ları yapışdur- 118a-7
y.+larına 195a-6
y.+sı 116b-18
y.+sı ol- 174a-6
y.+sı tağıl- 172a-18
y.+sına 105a-13; 192b-10
y.+ya 110b-26; 132a-10
y.+yı 156a-4
yara- yaramak
y.-r 113a-7; 150b-18; 187a-18; 198a-1
y.-rsa 191b-21
y.-yup 107a-11, 119a-10, 123a-25, 130a-11
yaraқан sarılık hastalığı
y. 130b-23; 144b-19; 154b-15
y. maraızı 172b-20

y.+a 193b-27
y.+a nef^ç it- 159a-2
y.+a şifâ ol- 172a-24
y.+ı 177a-28
y.+ı gider- 100b-15; 126b-5; 158b-17; 172b-15
y.+ları ol- 192a-26
yaraқla- hazırlamak
y.-r 150b-15
yaramaz yararlı olmayan, yaramaz
y. 102b-16; 104a-13; 104b-5, 7, 21; 106a-28; 107b-12; 108a-2; 110a-2, 17; 111a-11; 112a-18; 112b-2, 11, 13; 113b-9; 114a-24; 116b-9; 117a-26; 117b-6; 118a-3; 118b-8, 13; 120a-7; 121b-23; 123a-11; 123b-4; 126a-13, 17; 126b-5; 129b-18; 131a-13, 20; 132b-13; 133b-12; 137a-1; 138b-28; 139a-14; 143a-14; 143b-1; 148b-3, 28; 149a-2, 14, 28; 150b-2, 10, 12; 152a-7; 154b-5; 155a-26; 163a-24; 164b-13, 18; 166b-12, 25, 28; 168a-20; 172a-7; 177a-16; 179b-5; 180b-2; 181a-8; 184b-24, 27; 186a-1; 188b-13; 189a-19; 189b-7; 190b-25; 192b-9; 193a-15; 195b-16; 196a-4; 197a-25; 197b-24; 199b-19
y.+dur 101a-19; 102a-11; 103a-15; 104a-15; 104b-15; 107b-17; 110a-8; 113b-27, 29; 114a-23; 117a-12; 118a-25; 118b-14, 15; 119a-21; 122b-27; 123b-14; 124a-17; 126b-8; 129b-13; 131a-13; 131b-15; 132b-15; 136a-4; 136b-2; 137a-1; 138a-1; 142b-2; 149b-24; 150a-2, 4; 151a-4; 153b-5; 158a-13; 162b-16; 166b-6, 11; 169a-22; 174b-5; 177a-5; 185a-14; 186a-11; 186b-14; 190b-11; 196b-18; 198a-7
y.+ı 101a-20; 104b-3; 124a-18; 129b-17; 131b-2; 198a-5

y.+rakdur 121b-26

yaramazlık yararsızlık

y. hāşıl it- 110a-18

y.+da 185a-15

y.+ın gider- 109a-11; 130a-6

y.+ından 155a-5

y.+ların 105a-8

yarar fayda, yarar

y.+dur 164b-12

yarasa bir bitki adı

y. 127a-4; 137a-3; 161a-23; 182b-17;
195a-29

y. ol- 163a-28

y.+yı 195b-14

yarasa yarasa

y.+lar 140b-16

yarbuz Horosan teresi

y. 117a-9

yardım yardım

y. eyle- 107a-15

y. it- 102a-19; 112b-9; 114a-15, 19;
114b-28; 116a-24; 126a-5; 127b-7;
135a-7, 8; 145b-12; 147a-17; 159a-20;
188b-4; 199a-11

yardımcı yardımcı

y. nesne 136a-2

yarı yarım, yarı

y. 109b-1

yarık yarık

y.+larına (yer y.) 100b-24

y.+larında (dīvār y.) 122b-26

yarıl- yarılmak

y.-an 125b-20

y.-duğı 161b-8

y.-duğda 124b-10; 137a-19

y.-duğdan sonra 116b-18

y.-mağ 128a-27; 167a-5

y.-mağdan 193a-27

y.-masına 128a-27

y.-mış 104a-19; 145b-5

y.-mışdur 166b-3

y.-up 171a-6; 172b-26; 180a-6

y.-ur 143a-3

yarım buçuk, yarım

y. 180a-28

yarındası ertesi gün

y. 122b-24; 140b-2

yarpuz yarpuz, ballıbabagillerden nane
türünden bir bitki

y. 154b-16

y.+dur 183b-25

yaşduğ yastık

y. 141a-6

y.+da 141a-6

y.+ı (yaşduğı) 167b-24

yāsemīn *Far.* yasemin

y. 158a-26; 176a-1; 181a-14, 22;
187b-24

yaşşı yassı

y. 101b-13; 118b-25; 122b-4; 130b-29;
143b-21; 168b-27; 171a-3; 179b-16;
193a-25

y. it- 143a-11

y. ol-114a-11; 172b-29; 173a-1; 185a-19

y.+dur 164b-5; 178b-27

y.+rak 122b-25; 128a-22; 146b-6; 196a-9

y.+rak ol- 176a-24

y.+rakdur 184a-19

y.+rek 171b-15

y.+rekdür 171b-8; 172b-10

yaşşılık yassılık

y.+a (yaşşılığa) mā'il 161b-5; 175a-9

y.+ı (yaşşılığı) 175a-7

y.+ında 102a-23

y.+ından (yaşşılığından) 183b-10

yaş I ıslak

y. 120a-9; 121b-12; 122b-20; 128a-13; 131b-29; 132b-8; 150a-29; 152b-21; 163b-9; 167a-12; 169a-8; 169b-14; 174a-27; 177a-13; 187a-26, 28; 187b-3, 4, 5, 6, 8; 188a-20; 188b-10; 189b-5; 195a-21; 196b-1; 197a-25; 197b-4

y.+ını 190a-26

y.+ınuñ 187b-2

y.+ları 195a-4

yaş II bir meyve veya sebzenin yaş, taze hali

y. 105b-25; 107b-17

yaşa- yaşamak

y.-r 110b-16

yaşarma (göz için) gözyaşı ile dolma

y.+sın (göz y.) 187b-17

yaşarmak (göz için) gözyaşı ile dolmak

y.+a (yaşarmağa) 195b-2

yaşart- yeşermek, yeşillenmek

y.-a (yaşarda) 194b-8

yaşlık bk. yaşluğ, ıslaklık

y. 118b-18; 124a-15; 137b-21; 147b-2; 165a-19; 166b-27; 190a-26

y.+dan 169a-6

y.+lar 106b-9; 119a-4; 136b-7

y.+lara 108a-2; 157b-13; 167b-14

y.+lardan 134b-12; 165a-13

y.+ları 106a-10; 117b-6; 118a-3; 121b-21; 128b-20; 135b-13; 139b-28; 144b-4, 5; 145a-10; 151a-10; 152b-23; 158b-29; 165a-6; 166b-29; 167a-18; 190a-3, 4, 8; 195a-2

y.+ların 117a-19; 165a-9

y.+larını 116a-16

yaşluk bk. yaşluğ; ıslaklık

y. 188b-9

y.+ı (yaşluğı) 116a-10, 11, 16; 117b-23; 130a-13; 132b-5; 156b-2; 158b-20; 161b-19; 169b-19; 183b-12; 188b-13; 190a-26; 190b-9; 193b-1, 2

y.+ın (yaşluğın) 147b-7

y.+lar 191a-25

y.+ları 104b-16; 190b-2, 4, 9; 198a-13

y.+ların 149b-9

yaşluluk ıslaklık

y.+ı (şu yaşluluğı) 185a-11

yat- yatmak

y.-an 141a-7

y.-dıkları 135b-11

y.-duğı 173a-18

y.-up 174b-14

yatak yatak

y.+ını (yatağını) 147b-10

yatur- yatırmak

y.-alar 110a-29

y.-salar 110b-4; 112a-20

y.-up 110a-26; 110a-27

yavaş kelime metinde kısık anlamında kullanılmış

y. âteş 106a-15; 121a-1; 125a-3; 133b-9; 137b-11; 140b-14; 142a-11; 143b-17; 153b-27; 155a-25; 159b-13, 19; 178b-9; 179a-17

yavaş yavaş yavaş yavaş

y. 142a-11

yavru yavru

y.+dur 109b-6

yavuzluk kötülük, fenalık

y.+ın (devālaruñ y.) 108b-21

yay yaz mevsimi

y. faşlı 175b-25

yay- yaymak

y.-up 100b-7

yayan

y. yüri- 105b-22; 109a-9

yayıl- yayılmak

y.-ur 192a-22

yayka- su ile çalkalayarak yıkamak

y.-salar 179a-3; 193b-9

y.-yup 125b-23

yaykanmak yıkanmak

y. 183a-19

yaz yaz mevsimi

y. evvelleri 125a-21; 178b-19

y. eyyāmı 101b-3; 193b-11

y. ıssıları 104b-15; 182b-25

y. ortaları 146b-17

y. şönu 105b-1

y. zamānı 104b-3

yaz- ezüp incelterek genişletmek, yaymak

y.-arlar 128a-1

y.-dıqları 109a-16

ye- bitirmek, tedavi etmek, yok etmek

y.-r (bedende ol- yaşluğı y.) 116a-11

y.-r 139b-6

y.-rlar (çürük etleri y.) 128a-5

yedi yedi sayısı

y. (altı yedi kerre) 108b-26

y. dāne 118a-9; 122b-27; 131b-23; 167b-27; 172a-25

y. dürlü 139a-8

y. gün 124a-1; 199b-17

y. güne degin 142a-18

y. güne dek 131b-24; 136b-20

yehūd Ar. Yahudi

y. 134a-17; 173b-3

y. (baḥîretü'l-y.) 173b-4

y. (kıfru'l-y.) 173a-28

y. (küfrül'l-y.) 173a-28

y. (ṭā'ife-yi y.) 171a-2

y. (ṭā'ife-yi y.) 173b-4

yehūdî Ar. Yahudi milletinden

y. 118a-11; 173b-3

yek *Far.* tek

y. 149a-19

yekserī *Far.+Ar.* yalnız olarak

y. 106a-15

yekser *Far.+Ar.* demir çivi

y.+i 106a-15

yelimşik yapışkan

y. 110b-1; 153b-7; 199a-29

y. ol- 156a-8; 188b-12

y.+den 198a-22

y.+i (yelimşiği) 198a-29

y.+inden (yelimşiğinden) 188b-19

yelimşiklik yapışkanlık

y.+i 122a-21; 148a-29; 156a-28; 165b-21; 171b-1; 174b-1

yelimşiklü yapışkanlı

y. 147b-21

yemānī *Ar.* Yemen’le ilgili, Yemen’e ait

y. (süheyl-i y.) 163b-16

yemek yiyecek, yemek

y. 167b-3

yemen *Ar.* Arabistan yarımadasına bir bölge

y. 145b-1; 158a-24

y. vilāyeti 118b-23

y.+den 134b-29; 161a-16

y.+i (çöp y.) 134b-29

yeñ kıyafet kolunun uç kısmı

y.+ine 163b-20

yengeç yengeç

y. 139b-20, 21

y.+den 139b-18, 19

y.+i (çin y.) 139b-18

yeñi yeni

y. 152b-7; 182b-28; 185a-26; 195a-21

y. ol- 119a-14; 197a-18

yeñiden yeniden

y. 111b-11

yenile- yenilemek

y.-yüp 125a-24

yeşil yeşil

y. 100b-11; 101b-13; 109a-4; 115a-23; 116b-29; 127b-28; 130b-4, 29; 132b-3, 24; 133a-24, 26; 135b-20; 138b-2; 149b-15; 150a-29; 158b-1; 169a-14; 174b-18; 176a-6; 182a-27, 28; 183a-12, 26, 27; 185a-13; 188a-4; 190b-7, 13

y. iken 100b-11; 115a-23; 132b-24; 133a-24; 190b-13;

y. ol- 128a-3; 127b-28; 168b-29; 176a-6; 182a-28; 183a-26, 27; 190b-7

y.+dür 120a-26; 129a-28; 168a-29; 169a-16; 171a-7; 180a-28; 182a-7; 188a-3; 193b-17

y.+e 169a-10; 199a-13

y.+i 185a-14, 15

y.+inden 128a-5; 185b-16

y.+inüñ 185a-17

yeşillik yeşillik

y.+i 101b-14; 178b-26; 179b-15; 188a-3

y.+den 109b-23

y.+rek ol- 113a-29

yer bk. yir; yer

y. 126b-19

y.+dür 161a-24

yetmiş yetmiş sayısı

y. 175a-15, 16

yeyni hafif

y. 125a-26; 169b-27

y. ol- 150a-13

y.+dür 156a-13; 169b-25, 26; 182a-17

yeynilik hafiflik

y.+de 176b-16

yıka- yıkamak

y.-r 170a-14

y.-rlar 170a-14

y.-salar 101b-27; 175b-10, 17; 179a-3

y.-yup 101b-29

yıkan- yıkanmak

y.-miş buğday 122a-10

y.-mişinuñ (tütüyānuñ y. bürüdeti)
120b-27

yıl yıl, sene

y. 111b-11; 117b-9; 177a-6; 178b-16

y.+da (her y.) 168a-1

y.+dan berü 104a-14

y.+dan şöñra 162a-7

yıl yele

y.+ı 176a-13

yılan bk. ılan; yılan

y. 163a-3, 6, 11; 188a-16; 195a-15

y. ışıruğı 163a-2

y.+lar 180b-9, 21; 184b-7

y.+uñ 162b-26; 163a-3; 175b-26

yıldız bk. yıldız; yıldız

y. 138a-2; 146b-17

y.+ı 158a-28

y.+ına 163b-16

y.+lara 156b-21

yılduz bk. yıldız; yıldız

y.+a 123b-1

yıllık yıllık, senelik

y. (bir y.) 142b-5; 162b-19

y.+dan (bir y.) 191b-4

yırtıcı yırtıcı

y. 141a-22, 154b-12

yi- yemek

y.-di 130b-2

y.-düğine 194b-23

y.-dükde (yimek y.) 119a-13

y.-dükde 120a-16, 19, 22; 142b-8;
155a-4; 163b-1; 180a-23

y.-dükden şöñra 112a-26; 115b-7;
116b-26; 117a-15; 132b-15, 20; 133b-
8; 149b-10; 150a-12; 150a-14; 150b-
28; 151a-5, 8, 9; 197a-1

y.-dür 102a-22

y.-me 166b-25; 178b-11

y.-meden 113b-26; 123b-10; 142b-3, 9;
188b-8

y.-mege 137a-1

y.-mek 101a-12; 102b-2; 104b-8; 105a-
25; 107b-7; 108b-2; 112a-16; 112b-19;
114a-21; 114b-5, 29; 115b-1, 4; 117a-
24; 119a-13; 123a-21; 123b-8, 9, 21;
126b-3, 10, 13, 16; 130b-6; 131a-11;
131b-22; 133b-7; 134b-8; 143b-26;
147a-28; 149b-2, 25, 26; 150b-1, 2;
151a-6, 8, 9; 152b-29; 153a-16; 158a-
12; 160b-15; 161b-27; 162b-7; 163a-

12, 13, 18, 21, 29; 163b-2, 5; 164a-10; 172a-18; 175b-25; 194a-10, 28; 194b-1; 196b-10, 24, 25; 197a-4, 9; 199a-7, 11

y.-mek gerek 117a-5

y.-mek için 104a-10; 108b-2; 162b-18

y.-mekden 101a-10; 101b-4; 112b-12; 123b-7; 126a-14; 126b-13; 151a-26; 197b-5

y.-mekle 112a-16; 112b-19; 160b-10, 11

y.-meklerinden sonra 150a-29

y.-meklerine 161b-27

y.-memek gerek 126b-8

y.-meye 123a-12; 186a-12

y.-meyeler 101a-26; 101b-2; 107a-23; 109b-11; 110b-9; 115b-9; 123b-22; 142b-6; 153a-5, 6; 158a-5, 20; 161a-13

y.-meyüp 150b-3; 153a-5; 188a-28

y.-mezler 113b-1

y.-miş 126a-29

y.-miş ol- 100b-22

y.-r 170b-16

y.-rlr 103a-21; 108b-3; 117a-4; 118a-11; 146a-20; 155b-23; 168b-1; 173b-4; 180a-17

y.-rlerse 101a-26; 117a-26; 197a-8, 11

y.-se 108b-1; 114b-19; 115b-18; 122a-1; 123a-4; 123b-20, 22; 124a-1; 126b-1; 140a-18; 155a-4; 163a-29; 180a-19; 194b-7

y.-seler 101b-22, 24, 25; 102a-12, 20, 21; 102b-19; 103a-5; 104a-28; 107b-16; 109a-26, 27; 109b-8, 11; 110b-5, 6, 12; 111a-12, 25, 26; 111b-29; 112a-27; 112b-28; 113a-4; 113b-3; 114a-16; 114b-1, 3, 4, 18; 115b-3, 7; 117a-11;

118a-4; 119a-19; 121b-21; 123a-12; 124b-23; 126a-6, 22; 126b-2, 14; 127a-1; 128b-19; 131a-14, 16; 131b-14, 16; 132b-20, 21, 22; 133a-3, 5; 134b-9; 137b-4; 140a-11, 29; 141a-7; 141b-13; 142a-8, 27; 143a-18; 143b-26; 147a-22; 147b-3, 21; 149b-5, 11, 12, 14; 150a-7, 26; 151a-2, 14, 20; 152b-29; 153a-8, 23; 155a-27; 160a-19; 164a-11, 13; 165a-18; 168b-4; 170b-9; 171b-19; 177b-7; 178b-16, 24; 179b-27; 180a-18; 189a-20; 189b-5; 194b-6; 196a-6, 18, 23; 196b-13; 200a-26

y.-ye 143b-28; 163a-26

y.-yeler 101a-23, 24, 27; 101b-3; 104b-9, 11; 107a-19; 109a-25; 109b-10; 111b-4; 114a-26; 115b-2, 11; 116b-25, 27; 120a-20, 21, 22; 123b-19; 124a-11, 18, 19; 131b-23; 132b-16; 141a-19; 142b-6, 7, 8, 9; 147a-29; 147b-1, 25; 148b-10; 150b-4; 151a-6, 25; 153a-6; 153b-17; 154a-5; 158a-16; 160a-24; 160b-3, 16; 163a-21; 163b-1, 3; 175a-1; 186a-14; 190b-10, 17, 18; 196a-19; 197a-5, 6, 24

y.-yen 109a-26; 124a-8; 132b-14; 150a-4; 151a-23; 151b-22; 163b-2; 180b-3; 199a-9

y.-yene 104a-28; 124a-4; 198b-27

y.-yeni 125a-26; 150a-13

y.-yenler 107b-23; 186a-15

y.-yenlerde 197a-29

y.-yenlere 104a-27; 171a-12

y.-yenün 197a-11

y.-yüp (yimek y.) 108b-1

y.-yüp 104b-7; 108b-1; 111a-12; 117b-12; 118a-9; 120a-14; 123a-11; 149b-7; 153b-16; 154b-23, 29; 158a-15; 163a-22; 190a-25

yidür- yedirmek

y.-eler 145b-23

y.-mek için 154b-6

y.-seler 107b-16; 108b-10; 113b-4;
126b-23; 146b-16; 150b-25; 153a-2;
153b-20

y.-üp 113b-18

y.-ürler 170b-2

yig nitelikleri ve yararları dolayısıyla
üstün tutulan, tercih edilen, daha
üstün, daha iyi

y.+dür 101b-24; 109a-28; 130a-27;
133b-10; 141a-21; 149b-1; 160a-18;
160b-27; 172b-15; 173b-17, 22; 196b-
27

yigirmi yirmi sayısı

y. 106b-14; 110b-16; 153b-25; 165a-20

yigit yiğit

y. 154b-22

y.+lere 136a-3

yil mide ve bağırsaklarda meydana
gelen gaz

y. 101b-1; 150a-12; 152b-24; 196b-29

y.+den 107a-29; 130a-17

y.+ler 107b-27; 109a-12; 126a-6;
150b-2; 171b-11

y.+lerden 106a-5; 110a-14; 130a-14;
196b-7; 197a-10

y.+leri 106b-4; 107a-17; 112b-19;
121b-5, 27; 133b-13; 134b-8; 135a-22;
140a-7; 140b-10; 147b-10; 152a-21;
157b-11; 162b-8; 167a-4, 9; 168a-4, 8,
22; 168b-5; 174a-15; 177a-19; 178a-
15; 178b-21; 181b-9; 183b-15, 16;
185a-1; 188b-8; 189b-15; 192b-15;
196b-7, 15; 197a-15; 199a-23

y.+lerin 106a-10

yillü midesinde veya bağırsağında gaz
olan kişi

y. 161b-15, 163a-28

yime yeme

y.+si 103a-27; 104b-6; 105b-6; 112b-1,
3, 11; 113b-24; 126a-4, 7; 131a-13, 18;
131b-4; 132b-15; 134b-10; 135a-6;
149b-6; 158a-12; 171a-12; 179b-25;
189b-17; 194b-17; 196a-24; 196b-24

y.+sin 101a-22

y.+sinden 110b-9; 114a-23; 117a-25;
150b-20; 180b-13

y.+sine 190a-5

y.+sinün 109b-9; 142b-6; 188b-15

yimek yiyecek, yemek

y. yi- 108b-1; 119a-13

y.+den evvel ve sonra 112b-12

y.+den sonra 126b-13

y.+i (yimegi) 134b-5; 153a-1

yimiş meyve

y. 117a-18; 128b-26; 143a-21; 143b-7;
158a-29; 160a-28; 183a-28

y. vir- 180b-27

y.+dür 116b-29; 127b-13; 147b-18;
181b-7

y.+e 125a-8

y.+i (gül y.) 105b-20

y.+i (keçi boynuzu y.) 122b-11

y.+i (mısır y.) 117a-4

y.+i (tut y.) 120a-9

y.+i 105b-1, 2, 20; 106b-23; 110b-15;
114a-6; 115a-23; 118a-22; 118b-20,
23; 119b-5, 15, 18; 120a-9; 121a-3;
122a-23; 125a-9, 17; 128a-23; 128b-
14; 132b-1, 9; 133b-2; 136a-27; 136b-

9, 11; 137b-5; 141b-3, 5; 143b-7, 8; 144a-12, 20; 144b-21; 145a-6; 148b-24; 149b-15; 150a-19; 151b-7; 156a-16, 17; 158a-28; 160a-28; 161a-11; 164b-8; 169b-4; 171b-2, 7, 15, 16; 172b-11; 175a-10; 187a-9; 187b-27, 28; 189b-19; 190b-5; 192a-24; 197b-11

y.+i ol- 103b-5; 109b-21; 122a-23; 125a-10; 127b-15; 133b-27; 142b-14; 154a-12; 155b-28; 161a-6; 172b-12, 25; 187b-26, 29

y.+idür 114a-7; 143b-7; 156a-17; 160a-28

y.+inde 114a-13; 187b-28

y.+inden 105b-2; 115a-9; 144a-20; 144b-21; 150a-19

y.+ine 114a-12; 128b-15; 187a-9

y.+ini 124b-24; 125a-21, 23; 132b-9; 136a-27; 137b-5; 143a-8; 154a-13; 161a-6

y.+inün 105b-5, 8, 16; 112a-3; 114a-10; 118b-25; 122b-16; 136a-24; 148b-23; 172b-25; 187b-29

y.+ler (ekşi y. rubları) 107a-18

y.+ler (ekşi y. şıkındısı) 104b-9

y.+ler (kuvvet vir- y.) 104b-10

y.+ler 104b-10; 105a-27; 174a-25; 188b-8

y.+ler içleri 190b-10

y.+lerden 160a-23

y.+ün 102a-23; 118b-21; 158b-4; 192b-18

yimişlü meyveli

y. ağaç 163a-5

yin- I yenmek

y.-mege 137a-1

y.-mez 103a-14; 112a-7; 123a-23

y.-se 123b-17; 123b-17

y.-üp 107b-18; 108b-4; 113b-28; 149b-11; 162b-17

y.-ür 103a-13, 14; 109a-5; 112a-8; 115a-24; 121b-3; 122b-22; 131b-21; 146a-19; 181b-17; 190b-18

y.-ürse 190b-18

yin- II aşınmak

y.-memiş 174b-12

y.-mez 172a-19

y.-miş 107b-13; 113b-21; 132b-13; 134a-8, 16; 161b-15; 174b-12; 183b-10; 188a-27; 190a-19; 190b-27

y.-üp 107a-24; 188a-29

y.-ür 170b-8; 171a-11

yine tekrar, yine

y. 122a-14; 126b-21; 130b-5; 139b-19; 144a-16; 161a-19; 177b-8

yinil- I yenilmek, yenmek

y.-en 131a-29; 162b-13; 164a-5

y.-en buğday 107b-25

y.-üp 150b-11

y.-ür 132a-13

yinil- II aşınmış, tahrip olmuş,

y.-memiş ol- 176b-9

y.-miş 154a-8

yinme I yenme

y.-mesi 160b-9

yinme II aşınma

y.+lere 167b-15

y.+sine 160a-1; 189a-18; 190a-5, 17; 196b-6

y.-memesine 183b-11

yir bk. yer; yer

y. (beyāz y. şakızı) 133b-16

y. (canavar ıştır- y.) 117a-14

y. (dārū 'ş-şa' leb ol- y.) 113a-23

y. (ılan şok- y.) 113a-24

y. (kara y. şakız) 133b-16

y. 176b-25; 193a-27

y. defnesi 169b-10

y. feslegeni 144b-29

y. içi 103b-5; 138a-17; 173b-8; 182a-9; 188a-22

y. pelidi 135a-16

y. üzeri 127a-5; 151b-28; 161b-27; 164b-3; 167b-23; 189a-23; 192a-1; 198b-24

y. yarıkları 100b-24

y. yüzü 140a-4

y.+de (açık y.) 123a-29; 156b-21

y.+de (āḥar y.) 102a-6

y.+de (etlü ol- y.) 153a-15

y.+de (ğayri y.) 135b-2

y.+de (rāyiḥa koḫula- y.) 140b-4

y.+de (sā'ir y.) 137a-7; 141a-28

y.+de 110b-16; 113a-27; 115b-9; 123b-13; 163a-14; 167b-28; 180a-18; 180b-27; 182a-10; 188a-28; 194b-26; 199b-27

y.+den (āḥar y.) 136b-7

y.+den (ğayri y.) 139a-21

y.+den 151b-27; 153b-2; 154b-26, 27; 155a-1; 160a-13; 164b-5; 166a-16; 171a-2; 173b-17; 18; 176b-4; 180a-18; 188a-15; 190a-24

y.+dür 161a-24

y.+e (āteş yak- y.) 125b-17; 194b-9

y.+e (başını y. eg-) 139b-16

y.+e (bitdügi y. göre) 133b-19

y.+e (dā'ü'ş-şa' leb olan y.) 132b-19

y.+e (deri şoyul- y.) 136a-29

y.+e (deryāda ol- darb it- y.) 161a-28

y.+e (ḥāşıl ol- y.) 134a-26

y.+e (havā tokun- y.) 138a-17

y.+e (ışırıl- y.) 132a-25

y.+e (karada ol- şok- y.) 161a-28

y.+e (kuduz tala- y.) 124a-7; 130a-8; 132b-23; 144b-25; 178b-3; 195a-17; 198a-24

y.+e (leke ol- y.) 119a-17

y.+e (‘aḫreb şok- y.) 122a-16; 169a-23; 197b-2

y.+e (saç şakal dökül- y.) 128b-4; 170a-10; 187b-7

y.+e (var- y.) 136b-27

y.+e (yerüñ üzerinde ol- y.) 118b-6

y.+e (zehirlü canavar şok- y.) 123a-22; 124b-25; 137b-6; 156b-19

y.+e 100b-25; 104a-10; 108a-18, 21, 22; 110a-4; 111b-13; 113b-14; 115a-19, 21; 119a-20; 122a-21; 127b-11, 19; 131a-21; 140b-7; 142a-10; 148a-10; 150b-7; 156b-5; 156b-26; 161b-8; 162b-4, 9, 22, 25, 26; 163a-2; 163b-19; 164a-26; 164b-7, 22; 165b-16; 166a-2; 167b-24; 168a-9; 169a-9, 13; 169b-19; 171b-16; 173a-4, 16, 18; 174b-8, 17; 178a-8; 187a-20; 187a-28; 190a-25; 192a-7; 194a-26; 195a-16; 195b-9; 195b-10; 196a-27; 196b-4; 197b-4; 199b-21

y.+i 102a-1; 107a-26; 176b-18; 176b-29; 187a-25; 190a-23

y.+inde 199b-20

y.+inden 119a-9; 128b-23; 157a-24; 169b-2; 173b-27; 178b-23; 186b-12

y.+ine 108b-24; 118a-10; 118a-18; 122b-16; 125b-23; 133b-22; 148a-22; 158a-7, 8; 172a-1; 179a-28; 183a-16; 185b-12

y.+ine getir- 123a-13; 190a-4

y.+ler 109a-17; 128a-27; 138a-17; 141a-20; 155b-23; 173b-4

y.+lerde (ba' zı y.) 111b-2

y.+lerde (boş y.) 102b-13

y.+lerde (çorak y.) 106a-2; 127b-27

y.+lerde (dā'ü'ş-şā'leb ol- y.) 132b-27

y.+lerde (düz y.) 125a-7; 133b-23, 24; 171a-28; 172b-28; 173a-1; 175b-1

y.+lerde (ğayri y.) 105b-19; 129a-26; 180a-16; 188a-20

y.+lerde (gölgele y.) 106a-2; 131b-29; 136a-23; 141b-17

y.+lerde (keklik ol- y.) 141a-13

y.+lerde (ruḥbetlü y.) 101b-4; 176a-14

y.+lerde (sā'ir y.) 103b-9; 110b-23; 122a-14; 135b-24

y.+lerde (şarp y.) 144a-13; 146b-2

y.+lerde (şovuk y.) 132b-2; 179b-13; 196b-8

y.+lerde (şu içinde ve şuya yakīn y.) 122b-19

y.+lerde (şusuz y.) 127b-27; 196a-9

y.+lerde (şol y.) 143b-1

y.+lerde (taşlı y.) 127a-9; 171b-2

y.+lerde (yakīn ol- y.) 141a-20

y.+lerde (yaş ve karlı y.) 132a-1; 179b-13

y.+lerde 153a-21; 154a-15; 156b-15; 160b-6; 161a-3; 164b-2; 165b-27; 168a-25; 169b-5; 169b-5; 170b-5; 171b-11; 171b-12; 175a-10; 176a-30; 179a-8; 192b-7; 197b-10

y.+lerden 153b-4; 177a-11; 181b-9; 192a-6

y.+lere (deri soyul- y.) 140a-14, 22

y.+lere (ḥarāret vir- ol- y.) 109a-8

y.+lere (oturağda ol- çatlaqlara ve sıyrıl- ol- y.) 144b-8

y.+lere (şakal dökil- y.) 136b-18; 152b-11; 174b-9

y.+lere (uyuş- ol- y.) 107b-1

y.+lere 144b-17; 175b-26; 191b-13; 195a-23

y.+leri 102a-19; 123b-3; 126a-27; 129b-22; 153b-8; 154a-26; 168b-14; 169b-23, 26; 170b-18; 173b-8; 174a-9; 187b-3; 191b-29

y.+lerin 150b-19; 157a-2

y.+lerinde (bedenüñ sā'ir y.) 126a-8; 152b-23

y.+lerinde 162a-9; 162a-27; 181b-8; 192b-7; 192b-10; 199a-23

y.+lerinde (hindüñ ğayrı y.) 130a-29

y.+lerinde (tağlarıñ ziyāde şarp ve yüksek y.) 142b-13

y.+lerinden (bedenüñ deriñ y.) 145a-26; 145b-14; 152b-10

y.+lerinden 135b-13

y.+lerindendür 173b-4

y.+lerine 140b-24; 148b-29; 162a-7; 162a-25

y.+lerine (gökcül yapraklı y. göre)
133b-20

y.+lerine 100b-9; 178b-8; 193b-22

y.+lerini (ek y.) 162b-3

y.+lerün (deñiz mumiyası çık- y. halkı)
173b-19

y.+lerün (şovuk ol- y. ekşeri) 128a-20

y.+ün (bış hāşıl ol- y. halkı) 180a-17

y.+ün (çık- y. hiss ve hareketi) 132b-18

y.+ün (kuyruk şokumu di- y. üzeri)
118b-6

y.+ün şovukluğu 150a-3

yir arslanı kenger diken

y. 134a-11

yirleşdir- yerleştirmek

y.-üp 133b-1

yiyecek yiyecek

y. 197a-6

y. zamānı 197a-6

y.+lerindendür 113b-1

yoğun yoğun

y. ol- 176a-27

yoğur- yoğurmak

y.-alar 190a-13

y.-salar 103a-9; 105a-17; 140b-8;
198a-26

y.-up 105a-14; 113b-19, 20; 140b-15,
19; 148b-3; 157a-11, 17, 26; 166b-22;
195b-10

y.-urlar 125b-26

yoğurd bk. yoğurt, yoğurt

y. 122b-8; 123b-21; 157a-26; 162a-15;
171a-11

y.+a 122b-9

yoğurt bk. yoğurd, yoğurt

y. ile ol- 123b-8

y. ile ye- 103a-21

yoğurtlu yoğurtlu

y. şorva 197a-12

yok yok

y. it- 139a-18

y.+dur 102b-18; 103a-13; 104b-4;
105a-2; 109b-14; 110a-16; 110b-17,
22; 120a-20; 128a-12; 130b-20, 28;
133b-25; 134a-21; 135b-7; 138b-22;
144b-2; 146a-10; 147b-28; 150a-25;
152a-4; 166a-24; 166b-6; 169b-28;
171b-5; 180b-29; 181b-18, 20; 182a-4;
183a-26; 183b-11; 184a-27; 200a-11

y.+iken (yoğiken) 157a-18

yokla- yoklamak

y.-yalar 107b-24

yol yol

y.+da 140a-8, 18

y.+ından 178b-23

y.+ları 125b-6

y.+ların 127b-8; 158b-19

y.+larında 107a-23; 114b-15; 126b-7,
23; 152b-6; 173a-14; 194a-5

yol- yolmak

y.-makda 185a-29

y.-up 161a-10; 170a-17; 185a-29;
185b-16

yonca yonca otu

y.+nuñ 127a-1

y.+ya 126b-26

yoril- yorulmak

y.-dukdan şöıra 163a-25

y.-mağı 150b-19

y.-mayup 160a-6

y.-miş ol- 131b-3

y.-up 177b-29

yosun yosun

y. 169b-24

y.+ınuñ 106a-3

yu- yıkamak

y.-dukları 179b-7

y.-mağ 134b-7, 8

y.-rlar 121a-8; 162a-3; 165b-3; 179b-7;
191a-4; 194a-24

y.-salar 109a-15; 112a-1; 114b-10, 27;
121b-28; 122b-24; 125a-27; 144b-15,
23; 147a-25; 149a-5; 151a-16; 154b-
20; 156b-23; 157a-7, 13; 162a-4; 179a-
3; 195b-6, 7, 24; 198b-23

y.-ya 150b-29

y.-yalar 116a-23

y.-yup 131a-18; 133b-8; 152a-16;
165a-20; 195a-4, 24

yubkas Ar. şımşır ağacı

y.128b-11

yukaru yukarı

y. 115a-22; 119a-13; 120a-28; 120b-
11; 126a-6; 127a-5; 140b-7; 145b-25

y.+da 190a-22

y.+dan 128a-11; 156a-19; 164a-2

y.+dur 164b-5

y.+ki 100b-8

y.+sı 151a-18; 164b-6

y.+sında 103b-3; 120b-3; 168a-29

y.+ya 120b-9; 120b-9, 10; 168a-27;
169a-12

yumak yumak

y. 134b-7, 134b-8

yumıl- kapatılmak

y.-miş 153a-28

yumrı yumru

y. 118b-25; 140a-14; 185a-2; 185a-3

y. ol- 184a-12, 18, 21, 29; 184b-4, 11,
15

y.+dur 184a-12

y.+sınuñ 184a-14; 184b-2

yumruluk yumruluk

y. 175a-10

yumurta yumurta; er bezi

y. 122a-8, 11; 128b-22; 131a-15; 131b-
13; 137a-7; 142a-8; 145a-6; 162b-3;
165a-18; 166a-5; 171b-29

y. ağı 128b-22

y. kabuğı 62b-3

y. şarusı 122a-11; 165a-18

y.+dan 166a-5

y.+lar 166a-5

y.+sı (hāya y.) 145a-6

y.+sın 137a-7

y.+sıyla 131b-13

yumuşadıcı yumuşatıcı

y. 112a-15

y.+dur 102b-11; 108b-12; 108b-19;
145a-8; 157a-2

yumuşak yumuşak

y. 129a-28; 131a-1; 143a-22; 144a-1;
149a-20; 151a-20; 179b-16; 194a-5;
195a-7;

y. başaklar 200a-7

y. budaqlar 190a-8

y. demür 163b-26

y. et 174b-28

y. görün- 200a-8

y.+iken 149a-10

y. it- 191a-12

y. kal- 161b-14

y. ol- 110b-19; 139b-22; 142a-20;
171a-10; 176a-27; 179a-8

y. tere 194a-4

y. yemiş 161a-6

y.+dur 147a-7

y.+dur 182a-20; 184a-16

y.+rakdur 122b-12; 176a-27; 134a-6

y.+rek 149a-19

yumuşaklık yumuşaklık

y.+da 194a-2

y.+ı (yumuşaklığı) 107b-13; 110b-24;
117b-23

yumuşat- yumuşatmak

y.-a (ek yerlerin yumuşada) 157a-2

y.-a (karnı yumuşada) 109a-28

y.-a (oturağ çatlaqlarını yumuşada)
187a-23

y.-a (öksürüğü yumuşada) 155b-1

y.-a (tabî' atı yumuşada) 189b-5

y.-a (yumuşada) 105a-15

y.-mak (kâbızlık ve göğüs y.) 161a-11

y.-mak 102b-14

y.-up (çıbanları yumuşadup) 187a-22

y.-up (karnı yumuşadup) 102a-21;
155b-25

y.-up (yumuşadup) 106a-29; 158b-27;
174a-11; 181a-28

y.-ur (boğazı yumuşadur) 114a-15;
117a-12

y.-ur (ek yerlerin yumuşadur) 150b-19

y.-ur (gögsini yumuşadur) 158b-11

y.-ur (karnı yumuşadur) 102b-2; 106a-
22; 114a-18; 126a-5, 28

y.-ur (rahmi yumuşadur) 181a-8

y.-ur (siñirleri yumuşadur) 136b-17;
181a-6

y.-ur (şişleri yumuşadur) 113b-11

y.-ur (tabî' atı yumuşadur) 104b-17;
132b-8; 166b-14; 191a-12

y.-ur (yumuşadur) 113b-12; 114a-12;
188b-5

yumuşatma yumuşatma

y.+sı 106a-20; 106a-23; 168b-11

y.+sı sebebi 102b-13

y.+sını 114a-21

yun- yıkanmak

y.-mağa 191b-16

y.-mağıla 113b-10

y.-mamış 121a-14; 198b-18

y.-mış 155a-16; 175a-8; 191a-27

y.-mış ol- 105a-13; 107b-19; 163a-26;
191a-5

y.-mış zeyt yağı 191a-29

y.-mışı 121a-18

y.-up 128b-22

yūnānca *Ar. +T. Yunanca*

y. 102a-29; 103a-28; 113a-16; 122a-19; 134a-5; 147a-2; 196a-12

yūnānī *Ar. Yunanca*

y.+de 111b-5; 113a-7; 116a-4; 124a-29; 133b-18; 137a-9; 144a-9; 146a-28; 148b-13; 151b-25; 153a-27; 165b-15; 168a-24; 169b-1; 170a-20; 172b-28; 178a-23; 182a-6, 7, 17, 19; 184a-9; 187a-4; 192a-19; 193b-15; 194a-2

y.+de (lisān-ı y.) 127a-20; 195a-22

y.+dür (lafz-ı y.) 194b-11

y.+ler 120b-1

yund dişi itboğan, ağır kestane

y. 140a-2

yunmaşsuz yıkamadan

y. 175b-11

yut- yutmak

y.-alar (yudalar) 110b-11

y.-mağla 102b-22

y.-miş 187a-27

y.-sa 172a-25

y.-salar 107a-13; 108a-6; 109b-3; 111b-26; 114b-16; 118a-6; 122a-6; 122b-28, 29; 146a-18, 21; 149a-4; 158b-20; 165a-23; 169a-22; 172a-24; 172b-20; 174a-4; 177b-27; 179b-6; 182b-10; 185b-14; 189b-2; 198a-19, 20

y.-up (yudup) 191a-8

yuva hayvanların çeşitli şeylerden hazırladıkları barınak

y.+sından 178b-19

yuvalak yuvarlak

y. it- 146a-18

yübüset *Ar. kuruluk*

y. 101a-17; 127b-16; 150a-25; 193b-21

y. vir- 110b-8

y.+de 107b-14; 141a-15

y.+i 103b-8; 105b-2; 106a-4; 108b-11; 110a-13, 28; 110b-24, 26; 111a-19, 23; 112a-14; 117a-10, 19; 117b-16, 17; 121b-4; 127b-4; 128b-28; 131a-4, 28; 131b-4, 21; 134b-22; 135a-25; 136a-13; 139b-28; 141a-16; 143a-16; 161b-20; 166b-13; 167a-26, 27; 168b-12; 170b-14; 172b-15; 175b-8, 24; 176b-6; 178b-26; 181b-4; 187a-11; 188a-6; 189a-15, 28; 190b-21; 192a-5; 193a-13; 194b-25; 196a-4; 198b-3; 200a-4

y.+i gider- 101b-10

y.+in 110a-28

y.+leri 136a-24; 184b-1

y.-i mizāc 103a-5

yük yük, ağırlık

y.+idür 175b-7

yüklü hamile, gebe

y. ol- 172a-25

yüksek yüksek

y. 142b-13; 153b-4

yüñ yün

y.120b-11; 163b-6; 172a-3; 182b-13; 187b-5, 6; 198b-11

y.+i 121a-14; 182b-13; 187b-6

y.+den 155a-13

y.+e 169b-26

y.+inden 163b-19

y.+den 169b-26

yüñlü (bitki için) üzeri uzun ince kıl veya liflerle kaplı olan

y.187b-26

yürek yürek, kalp

y. 117b-1; 119a-7; 127b-7; 130b-18;
160a-6; 168a-6; 179b-25; 183b-23

y.+de ol- 178a-18

y.+e (yürece) 117b-1; 130b-19; 135a-
7; 157b-19; 168a-10; 178a-18; 183b-
18; 183b-24; 184a-3; 200a-3

y.+i 151a-18

yüri- yürümek

y.-mekden 105b-22; 109a-9

y.-mez 143a-24

y.-r 103b-11; 119a-11; 142b-1; 142b-5

y.-yüp 162b-23; 199a-18

yürime yürüme, akma

y.+sin (qarın y. tüt-) 157b-7

y.+sine (qarın y.) 151a-25

y.+sini (qarın y.) 127a-25

yürit- akıtmak, akmasını sağlamak

y.-e (bevli yürüde) 175a-12

y.-e (hayz kanı yürüde) 100b-16; 126a-
14; 132a-23; 143b-12; 154a-28; 174a-
1; 179a-2; 180a-9; 196b-5; 198a-16

y.-e (hayzı yürüde) 114b-11; 127b-20;
184b-10

y.-e 155b-25

y.-mesi (qarın y. az ol-) 102b-7

y.-üp (hayzı kanı yürüdüp) 129b-25;
153b-10

y.-üp (qarın yürüdüp) 145b-24

y.-ür (bevli yürüdüp) 158a-11; 160a-10;
166b-14

y.-ür (efşanı yürüdüp) 143b-4

y.-ür (hayzı kanı yürüdüp) 115b-6;
122a-26; 144b-20; 166b-15

y.-ür (hayzı yürüdüp) 106a-9; 112a-16;
128a-7

y.-ür (qarın yürüdüp) 101b-20; 160b-13;
172a-14

y.-ür (sidügi yürüdüp) 104a-26; 106a-27;
108b-14; 128b-3; 141b-8; 164b-24;
172b-16

y.-ür (südi yürüdüp) 126a-28

yürüdüp akmasını sağlayıcı

y. (sidügi y.) 115a-28

yüz I surat, yüz

y. 133a-4; 140b-3

y. göz 164a-8

y.+de 102a-6; 110b-23; 114b-9; 122a-
14; 131a-14; 133a-3; 135b-24; 137a-7;
141a-28; 146b-13; 147a-21; 163b-4;
188a-19

y.+de ol- 102b-25; 104b-5; 113b-9;
114b-21; 122b-23; 124a-22; 131a-14;
131b-13; 133a-3; 134b-7; 143b-24;
146b-13; 154b-20; 162a-4; 166b-19;
170a-4, 27; 178a-8

y.+e 102b-25; 114b-21; 124a-22;
125b-18, 24; 138b-19; 161b-16

y.+i 102a-27; 102b-25; 152b-13;
154b-20; 161b-16; 191a-11; 199a-18

y.+ine 156b-20; 161b-16

y.+lerine 191a-27

y.+lerini 199a-24

y.+ün 102a-9; 107a-29

yüz II bir nesnenin tarafları, yüzeyleri

y.+ine (ince tahtalar y.) 138a-16

yüz III ülke, toprak parçası, yeryüzü

y.+inde 130a-29

yüzük

y. idin- 110a-8; 188a-11

yüzül-

y.-en 162b-28

-z-

zā *Ar.* Arap alfabesinden bir harf

z. (ḥarfü'z-z.) 180a-4

zāc *Ar.* kükürtle demir
birleşimlerinden biri, demir sülfat,
metinde kara boya olarak verilmiş

z. 182a-5, 6, 7, 8, 16; 183a-15, 18, 19,
20, 21

z. ol- 182b-6

z.+dan 182b-6

z.+dur 138b-2

z.+ı 182a-12, 14, 21; 182b-14; 183a-
12, 16, 18

z.+lar 182b-3

z.+lardan 182b-28

z.+laruñ 182a-25; 182b-7

z.-ı aḥmet 182a-24

z.-ı cāmid 182a-11

z.-ı esved 182a-14

z.-ı maṭbūḥ 182a-14

z.-ı muḳaṭṭār 182a-9

z.-ı sākiye 182a-29; 183a-6

zā' f *Ar.* zayıflık

z. 147a-18; 184b-21; 196b-6

z. gel- 199b-10

z. vir- 109b-13; 199a-18

z.+iledür 190b-26

zāfinī *Ar.* İskenderiye defnesi

z. 169b-9

za' ferān *Ar.* bk. zağfirān; safran

z. 128b-10; 140a-4; 144a-24; 145b-11;
157b-1; 166a-29; 181a-12, 13; 186a-
20, 22, 25, 29; 186b-6, 10, 14, 19, 26,
27

z. (dühnü'z-z.) 181a-4

z. yağı 168b-12; 181a-4

z.+a 186a-20; 186b-27

z.+ı 186a-22; 186b-10

z.+ın 181a-13

z.-ü'l-ḥadid 164a-20

zāfinī'l-iskenderānī *Ar.* iskender
defnesi (metinde kelimenin Yunanca
olduğu belirtilmiştir)

z. 169b-1

zāfni *Ar.* defne

z. 169b-8, 169b-10

zağfirān *Ar.* bk. za'feran; safran

z. 119b-18

zāk *Ar.* kara boya (metinde Farsça zac
kelimesinin tarib olunmuş hali olduğu
belirtilmektedir)

z. 182a-5

za' m *Ar.* iddia etme, ileri sürme

z. it- 118a-18; 143a-24

zahīr *Ar.* basur ve sidik torbası
yangısında olan ağırlı ıkıntı, 2.
dizanteri, 3. iç ağrısı

z. 112b-23; 113b-15; 137a-3

z.+e 103b-28; 104a-2

zāhir *Ar.* açık, belli, meydanda olan

z. 103a-18; 134b-2; 200a-6

z. ol- 105b-24; 106b-23, 24; 117b-17; 120a-11; 120b-14; 121b-25; 122b-19; 129a-4; 129b-5; 133b-2; 140a-4; 146b-12; 147a-10; 147b-18; 148a-1; 149a-16; 151b-17; 156b-9; 158b-1; 159a-8; 161b-8; 170b-20; 172a-8; 173b-3; 175b-15; 181b-14; 183a-1; 186a-22, 27; 189b-23, 25; 193a-20; 195a-15

z. şatlulık ol- 104a-9

z.+den 117a-3

z.+dür 105b-3; 117b-16; 127b-16; 132b-4; 136b-13; 191a-2; 194b-12

z.+î 169b-6

z.+rakdur 185a-11

z.+rek 159b-25

z.+rekdür 101b-18; 198b-3

zaḥîre *Ar.* gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan tahıl, aşlık

z. idin- 103b-28

z. it- 104a-2

zaḥmet *Ar.* güçlük, zahmet

z. vir- 113b-27

z. 123b-15

z. (mi' deye z. ve elem vir-) 157b-28

z.+i 'ārız ol- 170b-17

zaḥmetlü *Ar.+T.* zahmetli

z. 101a-20

zā'id *Ar.* fazla, gereksiz

z. ol- 100b-28; 179b-4; 182a-27

z. et 100b-29; 105a-10

za'if *Ar.* zayıf

z. 115a-29; 127a-27; 154a-2; 194a-5

z. eyle- 130a-25

z. it- 177b-9; 191a-13; 196b-12; 197b-6

z. ol- 101a-11, 12, 26; 103a-20; 116a-18; 116b-3; 118a-8; 123b-18; 133a-10; 137b-22; 141a-18; 145a-28; 148b-29; 150b-1, 28; 151b-11; 158b-26; 166b-2; 178a-19; 179b-19; 183a-5; 186a-12; 188a-10; 191a-3; 195b-5; 199a-10; 199b-10

z. vir- 199b-7

z.+dür 101a-10; 128a-24; 166b-4; 184a-27; 190b-20; 193b-3

z.+rakdur 159b-7; 168b-9

z.+rekdür 115a-16; 116a-9; 124a-3; 152a-25; 159a-26; 161b-12; 166a-13; 181a-23; 185a-18; 191a-21; 195a-1

za'iflik *Ar.+T.* zayıflık

z.+de 195a-1

z.+i (za'ifligi) 113a-25

z.+i (za'ifligi) çün 130b-18

z.+i (za'ifliği) sākin it- 158a-8; 194a-15

z.+i (za'ifligi) sākin it- 158a-8; 194a-15

z.+ine (mi' de za'ifligine) 127a-14; 159b-16

z.+ine (za'ifligine) nef' it- 149a-8

z.+ini (za'ifliğini) 108a-20

z.+ini (za'ifliğini) gider- 178a-5; 188a-10

z.+liğin (za'ifligin) gider- 184b-28

zā'il *Ar.* geçen, baki olmayan, fani

z. it- 176a-12; 176a-20

z. ol- 149b-3; 176a-24; 190a-24; 192b-26

zāk bk. zac, metinde Farsça olduğu belirtilmiş ve Arapça'daki "zac" kelimesinin bu kelimenin tarib olunmuş hali olduğu beyan edilmektedir

z. 182a-5

zakāni Yun. defne

z. 172b-28

zakḳūm Ar. zakkum

z. ağacı 187b-21

z.-ı şāmī 181b-6

z.-ü'ş-şāmī 181b-6

za' m Ar. ileri sürmek, sav

z. it- 118a-18; 143a-24; 182a-2

zamān Ar. zaman

z. (az z.) 177a-6

z. (bir kaç z.) 161a-7; 189b-15

z. (çok z.) 118a-6; 161a-1; 166b-23; 190a-25

z. (ekin iriş- z.) 120a-2

z. (her z.) 117a-25

z. (iki sā' at miḳdārı z.) 157b-2

z. (nice z.) 109a-16; 133a-26; 183b-25; 190b-3

z. (öğün- z.) 107b-28

z. (seh-i z.) 103b-20

z. (üç gün miḳdārı) 153b-23, 25

z. (üç hafta miḳdārı z.) 102b-27

z. (yirmi miḳdārı z.) 110b-16

z. (ziyāde z.) 123b-23

z.+a ve mekāna göre 153a-21

z.+da (ba' zı z.) 107b-23

z.+da (bir ma' ruf z.) 161a-18

z.+da (bu z.) 169b-9

z.+da (çatlaqlar kızar- z.) 120a-8

z.+da (erkek deve kükre- z.) 163b-17

z.+da (her ne z.) 156b-21

z.+da (ıssı z.) 107a-23

z.+da (ol kadar z.) 138a-13

z.+da (ol z.) 161a-18

z.+da (şol z.) 129b-8

z.+dan (nice z. sonra) 160b-25

z.+ı (eyü z.) 147b-13

z.+ı ve mekānı 197a-6

z.+ıdur (çim z.) 129b-9

z.+ımızda (bizim z.) 125b-2; 146a-14

z.+ında (yaz z.) 104b-3

z.+inā (fı z.) 192b-17

z.+lar (ol z.) 103b-28

z.+larda (ıssı z.) 116a-17; 153a-21

z.+larda (kar yağ- z.) 103b-28

z.+larda (şular bulan- z.) 109a-7

z.+larda (yıldız toğ- z.) 138a-2

z.+larıdur (şovuk z.) 151a-9

z.+larında (ekin biçimi z.) 153b-2

z.+larında (evvel-i bahār z.) 112a-9

z.+larında (ıssı z.) 194b-15

z.+larında (tā' ün z.) 195a-12

z.+larındadır (bahār ve güz z.) 147b-13

z.+larınıñ (ḥurmā ye- z. eyüsi) 151a-8

z.-ı evvelde 154b-26; 181b-22

z.-ı haẓm 164a-4

z.-ı kadimde 142b-26; 143a-5; 181b-25

zamğ *Ar.* zamk, tutkal

ż. 100b-20; 102a-5; 129a-25; 138b-5, 12; 142b-18

ż.+a 142b-19

ż.+dan 115b-15

ż.+dur 171a-16

ż.+ı 128a-1; 190b-21

ż.+ıdur (fistık ağacı ż.) 141b-25

ż.+lar 181a-22

ż.-ı 'arabî 105b-27; 167b-6; 189b-17

zamğlan- *Ar. +T.* zamklanmak

ż.-mıř ol- 118a-25

zamk *Ar.* zamk

ż. 115b-5

zanbak *Ar.* zambak bitkisi

z. 181b-21

z. (dühnü 'z-z.) 181a-14

z. çiçeğı 165b-19

z. köki 180a-5

z. yağı 102b-24; 181a-14; 181a-24; 181b-29

z. yaprağı 165b-17

z.+a muvâfık 181b-27

z.+dan 181a-14

z.+dur 108b-11; 181b-25

zann *Ar.* sanı, zan

z. it- 111a-19

z. olın- 104a-3; 180a-6, 9; 186b-29

zar' *Ar.* göğüs, meme

ż. 111b-22

zarāfet *Ar.* zarafet

h. 169b-6

zarar *Ar.* zarar

ż. 109a-5; 174b-24

ż. def' olın- 185b-29

ż. eyle- 107b-16; 139b-15; 150b-14; 163a-5

ż. hāşıl ol- 177a-7

ż. it- 101b-22; 102b-3, 23; 106a-28; 106b-15; 107a-18; 107b-10; 108a-28; 109a-28; 109b-4; 110a-24; 112a-17; 112b-11, 24; 113b-25; 115a-1; 115b-1; 121b-6; 122a-17; 123a-4, 18; 125b-10; 126a-23; 127b-7; 128a-8, 15; 130a-14; 132a-25; 132b-21; 134b-19, 20; 135b-15; 136b-4, 5; 138b-23; 140a-29; 140b-1; 143a-19; 143b-26; 146a-24; 147a-17, 19, 20, 22; 147b-24; 149b-6; 154a-13; 155b-12, 13; 157a-13; 157b-19, 28; 158b-16; 160a-22; 161a-12; 162b-11; 163a-6; 164a-11; 167a-14; 167b-5; 168a-11, 14; 171b-19; 173a-25; 178a-16; 179a-14; 180a-3, 17, 19, 22; 180b-10; 183b-24; 185a-6; 186b-20; 187b-18; 188b-11, 24; 189b-17; 190a-25; 190b-13; 192a-30; 194b-17, 18; 196b-25; 197b-3; 199a-14, 15, 16; 200a-17

ż. itdür- 132b-21; 171b-19; 197b-3

ż.+a 182b-12

ż.+dur 103a-19, 20; 197a-4

ż.+ı (siñir ż.) 106b-4

ż.+ı 105a-2; 113a-23; 115a-1; 123a-4; 131a-10; 132b-19; 136a-7; 150b-16; 165a-26; 170a-14; 180b-28; 181b-20; 199a-26; 199b-7; 199b-8

ż.+ı beyān olın- 194b-26

ż.+ı def' olın- 110b-2; 190b-11

ż.+ı def' it- 124a-9; 149b-28; 196a-22

ż.+ı ıřlāh olın- 111a-27

z.+ı kal- 196b-26

z.+ı ol- 108b-3

z.+ın 194b-19

z.+ın def' eyle- 102a-21; 111b-21;
149b-11; 156b-18; 164b-22

z.+ın def' it- 107b-20; 122a-17; 125b-
11; 132a-22, 26; 134b-20; 135b-15;
143a-19; 149b-11; 153a-6; 155a-15;
155b-13; 157b-20; 158a-15; 179a-15;
180b-29

z.+ın devāsı 136b-5

z.+ın gider- 103a-2

z.+ın git- 183b-25

z.+ın tedārük eyle- 150b-22

z.+ın tedārük olun- 174a-26

z.+ına 103a-22

z.+ını 115b-7; 163a-11; 178a-16; 186b-
27; 187a-1

z.+ını def' it- 110a-27; 141b-8

z.+ını def' eyle- 148a-6

z.+ını gider- 161a-2

z.+lardan men' eyle- 156b-28

z.+ların 199b-9

z.+ların def' it- 187a-15

z.+larından 126b-9

z.+larından ḥalāş ol- 173b-21

zararlu *Ar. +T.* zararlı

z. ḥılṭ 158a-2

zararsuz *Ar. +T.* zararsız

z. devā it- 126b-10

z.+dur 158b-15

z.+ı 154a-1

zarf *Ar.* kap, kılıf

z.+ı 118b-24; 187b-25

z.+lar 115a-21; 118b-23; 155b-27

z.+ları 115a-24; 115b-2

z.+ların 135b-11

zāriyāne baldırı *Ar. +T.* bir tür bitki

z. baldırı 103a-28

z.+nūñ 115a-12

zarūret *Ar.* zorunluluk, zaruret

z. 130a-17; 163a-29

zarūrī *Ar.* zorunlu, zaruri

z. ol- 101a-25

zāt *Ar.* kişi, kendi

z.+ında 119a-19

zātū'l-cenb *Ar.* plevra, plörezi, satlıcan

z. 156b-25

zātū'r-riyye *Ar.* zatürre

z. 156b-26

zavar *Erme.* iri öğütülmüş un

z. 114a-4

zebed *Ar.* köpük

z.-ü'l- baḥīre 170a-18

z.-ü'l-baḥīr 170a-20

z.-ü'l-baḥr 169b-18

z.-ü'l-baḥre 170a-19

zeberced *Ar.* zebercet, yeşil renkli bir
süs taşı

z. 169a-10, 11; 183a-25

z.+i 183b-1

zeḡab *Ar.* ince kıl, tüy

z.+ı 115a-13

zeḡablu *Ar. +T.* ince tüylü

z. ol- 117a-1

zehebiyye *Ar.* altın yaldızlı

z. (bakla-yı z.) 186a-20; 187a-5

zehir *Far.* zehir

z. 102a-26; 103a-23, 28; 104b-26;
111b-21, 22; 119b-25; 132b-20; 134a-
21, 22; 135a-28; 169a-19, 21; 188a-8;
197a-8

z. ol- 103a-28; 145a-25; 166b-17;
169a-21; 197a-8

z.+den evvel 103a-22

z.+dür (helāk it- z.) 103b-15

z.+dür (katl it- z.) 139a-25

z.+dür 155a-3

z.+dür 170a-28; 180a-12

z.+e (zehre) 130a-24; 135a-26

z.+e devā ol- 110a-1

z.+i (balık zehri otı) 115b-18; 117a-3;
154a-29;

z.+inden (yılanlar zehrinden) 180b-9

z.+ine (‘aḳreb zehrine nef̣ eyle-)
187a-27

z.+ler (şovuk z. zararı) 141b-8

z.+ler 130a-23

z.+ler zararın def̣ it- 132a-22; 180b-29

z.+lerden nef̣ it- 177a-14

z.+lerdendür 145b-10

z.+lere (şovuk ol- z.) 113a-3; 160b-29

z.+lere 135a-26

z.+lere 181a-2

z.+lere nef̣ eyle- 184b-8; 188a-7

z.+lere nef̣ it- 166b-16; 188b-14

z.+leri 183b-19

z.+leri def̣ it- 177a-13

z.+leri gider- 132a-21

z.-i (zehr) helāhil 130a-21; 130a-29;
130b-2; 135a-26; 145a-25; 180a-12, 15

z.-i (zehr) ḳātil 128a-9; 130b-7; 185a-
15, 25; 193a-17

z.+i (zehri) 102b-23; 115a-19; 163a-2;
164a-11; 197b-2

zehirlen- *Far.+T.* zehirlenmek

z.-lendükten şoñra 132b-21

z.-miş 108b-9; 195a-13

zehirlü *Far.+T.* zehirli

z. 158a-2

z. böcekler 123a-4

z. canavarlar 104a-26; 107a-8; 108a-4;
108b-9; 111b-19; 113a-3, 27; 115a-18;
119b-28; 121b-16; 123a-19, 22; 124b-
25; 126a-28; 130a-12; 132a-8; 134a-4;
135a-23; 137b-6; 139b-2; 140a-20;
141b-8; 143a-24; 147a-15, 16; 147b-
15; 153a-9; 154b-25; 156b-18, 19;
166b-16; 168a-5; 174a-2, 17; 178a-29;
183b-17; 184a-4; 187a-19; 188a-6;
195a-13

z. demrenler 102b-22

z. ḥayvān 198b-24

z. keler 186b-26

z. mantar 100b-22; 104a-28; 124a-3;
182b-12

z. ol- 169a-20

z. ol- edviye 111b-21

z. örümcek 119b-28; 129a-1; 140a-28;
167b-4; 168a-8; 168b-10; 193b-25;
196a-21

z. siñek 173a-4

z. şerbet 164a-10

z. yaramaz ılanlar 126a-17

z. yemek 164a-10

z. yılanlar 184b-7

z.+dür 142b-3

zehirlülük *Far.+T.* zehirlilik

z.+i 139a-28

zehr-i helāhil otı *Ar.+T.* öldürücü
zehri olan bir ot

z. 130a-21; 130a-29; 130b-2; 135a-26;
145a-25; 180a-12, 15

zehr-i kätıl *Ar.* öldürücü zehir;
öldürücü

z. 128a-9; 130b-7; 185a-15, 25; 193a-
17

zehretü'n-nuhās *Ar.* bakır artıkları

z. 100b-27

zekā *Ar.* zeka

z. 167a-2

zeker *Ar.* erkeklik organı, kamış

z. 123a-3; 157a-11

z.+de 121a-16

z.+e 103b-12

z.+i 166a-14

z.+inden 168b-19

z.+ine 181a-24

zenbūr *Ar.* eşek arısı

z. 151a-28

zenc *Ar.* bir şehir adı

z. 176b-13

zencār *Far.* pas, çeşitli metallerin pası,
göztaşı, bakır sülfat

z. 137b-26; 138a-4

z.+a 109a-3; 138a-8

z.+ı (demür z.) 164a-19

z.+ı 138a-7

z.+uñ 138b-3

zencāriyye *Far.+Ar.* paslar, metal
pasları

z. 192b-26

zencebıl *Ar.* zencefil

z. 107b-10; 118b-4; 183b-8; 188a-21;
188b-17, 23, 24; 188b-4

z. mürebbāsı 149b-10; 151a-24; 163b-
3; 188b-21; 192b-14

z. nebātınuñ yaprağı 188a-24

z.+de ol- 183b-12

z.+den 188b-22

z.+i 188a-27

z.+uñ eyü 188a-25

zencebiliyye *Ar.* zencefilgiller

z. 192b-1, 2

zenci *Ar.* zenci, Zenc vilayetinden
olan

z. (rāvend-i z.) 176b-15, 23

z.+dür 176b-12

z.+nüñ (rāvend-i z.) 176b-16

zeng *Ar.* bir vilayet adı

z. 176b-16

zengi *Ar.* Zeng vilayetinden olan

z. (rāvend-i z.) 176b-13, 15

z.+ler 176b-13

zerāvend *Far.* loğusa otu; kaba kulak
otu; kara asma; kurtluca

z. 130a-22; 184a-12, 13; 184b-4, 11,
15; 185a-4

z. nebātının yaprağı 184a-18

z.+ün āḥar sınıfı 184b-20

z.+ün bedeli 185a-3

z.+ün degirmi kökleri 184a-21

z.+ün iki dürlüsü 184b-28; 185a-2

z.+ün ikisi 185a-5

zerāvend mūdāḥrec *Ar.* zeravend-i tavilin dişisi

z. 113b-21

zerāvend-i ṭavīl *Ar.* bk. karga düvlegi

z. 105a-16; 146a-6; 184a-7; 184b-3

z. +de 184a-28

z. +den 184a-24; 184b-25

z. +dür 185a-5

z. +e 185a-1

z. +i 184b-21

zerdālū *Far.* zerdali

z. 181a-26; 192b-17, 20, 29; 193a-1

zerdāve (?) bir cins sansar

z. 200a-24

zerdeḡāw *Far.* zerdeçal boyası

z. 144a-24; 192a-16

zerdeḡūb *Far.* zerdeçal boyası

z.+dan 192a-17

zerdḡūpe *Far.* kırlangıç otunun bir türü

z. 192a-18

zerneb *Far.* çekirge ayağı otu

z. 137b-13

zerrāḡa *Ar.* çomak gibi uzun tıbbi bir alet

z. 168b-19

zerrūc *Ar.* bir tür zehirli böcek

z. 123a-4

zevān *Far.* delice buğday, yoz buğday

z. 170b-3, 4

zeybaḡ *Far.* cıva

z. 139a-7

zeyneb *Ar.* özel isim

z. (eṡābi‘ -i z.) 182a-1

zeyt *Ar.* zeytin, zeytinyağı

z. 103a-3; 107b-1; 111b-2; 114a-3; 116b-24; 130a-6, 8; 132b-25; 133b-3; 140b-11; 141a-3; 142b-6; 143b-3; 157a-25; 161a-6; 162a-26; 162a-27; 166a-17; 170b-11; 173b-23; 174b-24; 191a-18; 191a-19, 20, 27, 28; 191b-1, 3, 5; 191b-14; 196a-28

z. -i filistīn 191b-15

z.-i infāk 162b-2; 181a-11; 191a-1; 191a-8; 191b-11

z.-i ‘azb 190b-29; 191a-10; 191a-14

z.-i rikābī 191a-1; 191b-11, 15

z.-i sevdān 175a-28

z. maḡsūl 191b-16

z. yağı 100b-12; 102a-4; 108a-9; 108a-14; 109b-2; 115b-8; 119b-25; 127a-16; 133a-27; 138b-5; 138b-7; 143b-17; 144a-21; 149b-4; 152b-13; 156b-17, 19; 159a-11, 25; 163a-20; 165a-21; 166a-13; 168b-11, 23; 173b-19; 186a-13; 191a-3, 6, 13, 17, 29; 191b-7; 193a-13; 197b-2

z.+e 191b-15

z.+i 191b-6

zeyt-i ‘atīḡ *Ar.* en az bir yıllık zeytinyağı

z. 191b-3, 6

z.+uñ 124a-27

zeyt-i ‘azb *Ar.* tam olarak olgunlaşmış zeytinden elde edilen zeytinyağı

z.-i ‘azb 190b-29; 191a-10, 14

zeyt-i filistīn *Ar.* (Mısır lehçesi) rikabi zeytininin Mısır’daki adı

z. 191b-15

zeyt-i maḡsūl *Ar.* Herat bölgesinde rikap zeytinyağına verilen isim

z. +dur 191b-16

zeyt-i rikābī *Ar.* ham zeytinden olan zeytinyağı, ayrıca metinde yapılan başka bir açıklamada yeni mahsül zeytinyağlarının rikab develeriyle taşındığından dolayı bu ismi aldığı belirtilmiş

z. 191a-1; 191b-11, 17

z. +den 191b-15

zeyt-i sūdān *Ar.* yabani badem yağı

z.-i sevdān 175a-28

zeytār *Ar.* zeytinyağının tortusu

z. 191b-18, 22, 24, 25

z.+uñ 191b-29

zeytūn *Ar.* zeytin

z. 116a-5; 121a-8; 129a-27; 142b-13; 144b-11; 164b-3; 176a-6; 177b-14; 189b-18, 21; 190b-7; 190b-20; 191b-8

z. yağı 190b-29; 191b-18

z.+a 171b-7; 176a-16, 24

z.+dan 100b-11; 111b-1; 127a-16; 163a-20; 171b-7; 190b-29; 191a-26

z.+dan ol- 191a-1

z.+ı 190b-14, 17, 19; 191b-7; 191b-10

z.+ınuñ 191a-21

z.+in 190a-21

z.+uñ 121a-9; 189b-20; 190a-8; 190a-15; 190b-7, 11, 13; 190b-15, 19; 190b-20

zıdd *Ar.* zıt

z. 157a-19

zıkkī *Ar.* içine sıvı konulan deri kap, tulum

z.+si 167a-1

zīmād *Ar.* yakı, lapa

z. it- 103b-24; 175b-28

zınpara *Far.* zımpara

z. 192a-4

zırār *Ar.* başkasına zarar verme

z.+a 141a-1

zırnīḡ *Far.* zırnık tozu, zırnık otu, hamam otu, vücuttaki istenmeyen tüyleri almak için kullanılan bir madde

z. 185a-12

z. (kızıl z.) 142a-10; 185a-12, 23; 185b-15, 17

z. (şaru z.) 185b-14

z. 185a-9, 25; 185b-29

z.+a (kızıl z.) 185a-23

z.+da 185a-10

z.+dan (beyāz z.) 185b-20

z.+dan 186a-1

z.+ı 185a-22; 185b-22

z.+uñ 185a-20

z.-ı aşfar 186a-6

zıyrā *Ar.* şebboy

z. 102a-25

zibil *Ar.* süprüntü, çöp

z.+i 110a-24

zift *Ar.* zift

z. 107a-15; 122a-4, 5; 133a-17; 142a-22; 162b-24; 167b-17; 174a-27; 185b-2, 3; 187a-7, 26, 28, 29; 187b-1, 5, 20; 193a-29

z. mumyası 173b-15

z. rāyihası 173b-11

z. şuyı 154b-3

z. yağı 187b-4; 187b-8

z.+den 187b-4

z.+dür 169a-8

z.+e 121a-14

z.+i 187b-10, 11, 19

zihin *Ar.* bellek, hafıza

z.+i (zihni) 133b-14

zīk *Ar.* darlık, sıkıntı

z. 184b-12; 185b-26

zīk-i nefes *Ar.* nefes darlığı

z.-i nefes 184b-12; 185b-26

zīkr *Ar.* anma, söyleme, sözünü etme

z. 163b-24

z. eyle- 134b-11; 139a-11; 146b-27, 28; 170a-16; 172b-8, 9

z. it- 106a-16; 108a-24; 110b-14; 117b-15, 16; 127a-8; 137b-16; 139a-12; 139b-24; 142a-24; 143a-25; 144a-7; 174a-29; 176b-2; 192a-15; 194b-28

z. olın- 100b-27; 102a-22; 103a-11; 105b-16, 21; 105a-17; 106a-20, 24; 106b-7, 25; 108a-22; 108b-16; 109a-21; 116a-2; 118a-25; 120b-24; 121a-8; 121b-3; 122a-18, 24; 122b-17; 125a-11; 127a-21; 127b-22; 133b-14; 134a-

11, 23; 138a-27, 28; 138b-10, 19; 139b-19; 141a-1; 142a-24; 144a-21; 145a-15; 146a-14; 147a-2, 3; 148b-1, 14; 149a-13, 18; 150a-17; 150b-27; 151b-9; 153b-15; 154a-29; 155b-15, 16, 23; 156a-14; 161b-12; 163a-15; 164a-27; 164b-20; 165b-23; 169b-8; 170a-1, 7, 15, 24; 171a-17; 172b-4, 5, 9, 13; 173a-29; 173b-6; 174b-9; 176b-22; 177a-3, 7, 8; 179a-10; 180a-10; 180b-24, 25; 181a-1; 181b-29; 182a-8; 184b-20; 186a-23; 190a-15; 190b-20; 191b-17; 192a-19; 194b-27; 198a-29; 199b-25; 200a-2, 23

zincār *Ar.* bakır pası

z. 100b-28

zincifre *Far.* kırmızı renkli tabii cıva sülfür

z. 188b-28; 189a-2, 22

z.+nüñ 189a-15

z.+ye 139a-9

zīnet *Ar.* ziynet, süs, bezek

z. 193b-13

zīrā *Far.* çünkü, zira

102b-3, 12; 104b-4, 6, 27; 105a-1; 106b-7, 10, 26; 107b-27; 110b-28; 113a-8; 113b-29; 114a-24; 116a-16; 117a-11, 19, 24; 119b-14; 120a-19; 122a-20; 125a-10; 127a-4; 128b-26; 129a-6; 131b-27; 132a-3; 133b-19, 21; 135b-26; 136a-4; 136b-2; 138b-2; 139a-3; 139b-6, 7; 140a-29; 142b-27, 29; 144a-3, 6; 145b-6, 8, 9; 147a-4, 26; 148b-25; 152a-2; 153a-5; 154b-27; 155a-1; 155b-19; 156a-2, 5, 13; 158b-13; 160a-7; 161b-16; 163a-10, 11; 164a-7; 165a-29; 165b-16; 167a-10, 22; 167b-7, 8; 169a-21; 170a-28; 171a-2; 174b-14; 176b-27; 177a-2, 26; 180b-9; 181a-4, 26; 181b-18, 26; 183a-18; 183b-20; 184a-27, 28; 185a-24; 186a-

27; 186b-10; 188a-25; 190b-18; 191b-13, 16; 192a-14, 26; 194a-1; 195b-12; 196b-10; 197a-9; 197b-21, 26; 198a-5; 199a-2, 17; 200a-1

zīrā^c *Ar.* eskiden kullanılan, dirsek ile orta parmak ucu arasındaki uzaklığa eş bir uzunluk ölçüsü birimi; yaklaşık 75-90 cm. gelir

z. 113a-8; 132a-3; 167b-25; 171a-2

ziyā *Ar.* aydınlık

z. 193b-28

ziyabīṭus *Far.* şeker hastalığı, diyabet (metinde Yunanca olduğu belirtilmektedir)

z. 194b-9, 10, 11

ziyāde *Ar.* daha fazla, ziyade

z. 100b-22; 101a-10, 13, 14; 101b-3, 13, 17, 21; 102a-14; 103b-17; 104b-15; 105a-16; 105b-2; 106a-11; 106b-14, 15, 17; 107a-1, 17; 107b-16; 109a-4; 109b-8, 26; 110a-26; 110b-12; 111a-6; 111a-7, 12, 17; 111a-24, 29; 111b-12; 112a-25; 112b-25; 112b-26; 113a-1, 8, 9; 113b-12, 13, 23; 114b-7, 9, 28; 115a-5, 7, 8, 15, 23, 27; 115b-6, 25; 116a-11, 15, 17, 21; 116b-11; 117a-20, 23; 117b-19, 20; 118a-6; 118b-2, 5, 10, 19; 119a-9; 119b-9; 120a-4, 22, 29; 122a-10; 122a-29; 122b-1, 13; 123a-15; 123b-8, 11, 19, 23, 27; 124a-15; 124a-21; 124a-25; 125b-4, 15, 22; 126a-1, 3, 7, 19; 127b-14; 128a-7, 27, 29; 129b-29; 130a-12, 17; 130b-26, 29; 132a-14, 20, 21; 132b-3, 12; 133a-8, 26; 135b-3; 136a-10; 136b-4, 10; 138a-10, 20, 27; 138b-22; 139a-19, 23; 139b-14; 140a-12, 15; 140b-8, 26, 27; 142a-16; 142b-1; 142b-12, 16, 18, 22; 143a-22; 144b-1, 5, 17; 145a-23; 145b-19, 24; 146a-11, 12, 21; 147a-12, 20; 148a-22, 25; 148b-3, 6, 18; 149a-24; 149b-14; 150a-22, 24; 150b-1, 14, 16, 17; 151a-7, 8,

13, 15; 151b-2; 152a-17, 22; 152a-22; 152b-11; 153a-4, 12, 19, 20, 22; 153b-18; 154b-15; 155a-2, 7, 10, 26, 27; 155a-7, 10, 26; 155b-17, 18, 22; 156a-8, 13, 15; 157a-1, 28; 157b-12, 14, 17, 23, 25; 158a-2, 7; 158b-8, 25; 159a-9; 159b-27; 160a-29; 160b-1; 161a-8, 10; 161b-23; 162a-2, 13, 19, 26, 29; 163a-23; 163b-15; 164a-4, 13, 14, 20; 164b-24; 165a-17, 26, 28, 29; 165b-29; 166a-10, 14; 167a-2, 3; 167a-3; 167b-26; 168a-10; 168b-8; 169a-8; 169b-18, 23; 170a-6, 18; 171b-23, 28; 172a-22, 27, 28, 29; 172b-1; 173a-18; 174a-12; 174b-4, 23; 175b-14; 176b-28; 177a-5; 177b-17; 178a-15; 179a-21; 179b-2, 8, 13; 180a-9, 14, 20; 180b-8, 11, 13, 21; 181a-24; 181b-9; 182b-1, 2, 9; 183a-15, 17; 183b-16, 20; 184a-11, 17, 25; 185a-28; 185b-27; 186a-2; 186b-10, 11, 12, 29; 187b-28; 188a-1; 189a-9; 189b-25, 26; 190a-3; 190b-12; 191b-24; 192a-10, 30; 192b-7, 8, 14; 193a-5; 193b-1; 194b-13, 28; 195a-21; 195b-10, 18; 196b-9, 12; 197a-11; 198b-15; 199a-14; 200a-3, 4, 12

z. eyle- 101a-12; 119a-16

z. gider- 104b-14; 119a-1

z. it- 103a-16; 107b-17; 110a-28; 111a-22; 112b-26; 114a-21; 114b-1, 2; 117a-26; 119b-3, 19; 123a-21; 123b-11; 124a-16; 126a-28; 126b-13; 131a-9; 136a-5; 141a-17; 143b-24; 146a-28; 147b-27; 150a-13; 151a-3; 155a-10, 11; 160a-21; 160b-10; 163a-23; 163b-11; 164b-24; 168b-15; 175a-2; 175b-11; 177b-9, 17; 178a-27; 187a-1; 188b-12; 191a-29; 191b-27; 194b-8; 196a-3; 196b-15; 197a-13; 197b-6

z. nāfi^c ol- 117b-20; 130a-5; 184a-11; 197a-7

z. nef^c eyle 102b-19; 103a-4; 108a-21; 109a-13; 111a-9; 113a-16; 113b-14; 114b-17; 119b-25; 122a-2; 123b-5, 27;

127a-28; 129b-27; 130a-3, 8, 10; 131b-8; 133a-27; 134a-2; 136b-20; 141a-5; 142a-14, 28; 143a-17; 146b-20; 147b-29; 148a-3, 9; 152a-14; 152b-18; 157a-5; 160a-14; 161b-28; 162a-11, 26; 162b-7; 165a-14; 171b-28; 177b-4, 15; 181a-10, 25; 184b-22; 190b-4; 191b-3; 195a-20, 28; 195b-7; 196a-6, 20; 196b-22; 198b-22

z. nef' it- 100b-22; 102b-22; 111a-25; 121a-17; 122b-5; 123b-25; 124a-1, 28; 139b-5; 140a-23; 142a-4; 147a-27; 148a-6, 18; 150b-25; 152a-22; 152b-12; 168b-21; 177a-14, 15; 177b-2; 178b-21; 181a-19; 183b-29; 186b-3; 187b-27; 194b-2, 15; 198a-17; 200a-17

z. ol- 100b-23, 27; 101b-19; 102b-7; 105b-16; 106b-14; 108b-17; 109a-13; 109b-24; 110a-13; 110b-26; 111a-23; 112a-11; 116a-16; 117b-18, 23; 119b-1, 2; 120b-25, 28; 122a-25, 28; 123b-6; 128b-10; 129a-27; 130a-13; 131b-4; 132b-6; 134a-15; 139a-1; 139b-28; 140a-1; 143a-14; 145a-29; 147b-28; 148a-7; 148b-4, 27; 150a-1; 150b-13, 26, 27; 151b-13; 155a-27; 159a-4; 162a-21; 164b-11; 168b-12; 175b-16; 177b-22; 178b-6; 182b-14, 21; 183a-27; 183b-29; 191b-4; 193b-10; 194b-17; 197a-23, 29; 198a-9

z.+dür 101a-9, 14, 15, 17; 103a-17; 106a-23; 108a-14; 110b-18, 24, 25, 28; 111a-18, 19; 112a-22; 112b-22, 26; 113a-21, 25; 115b-20; 119a-14; 120b-27; 123b-13; 126a-9; 127a-12, 13, 20, 25; 127b-1; 128a-3, 29; 131a-28; 131b-21; 134b-23; 136a-14; 139a-28; 142a-1; 142b-12; 147b-8, 9, 25; 148b-16; 150a-6; 152a-27; 153a-6; 155b-14, 19; 156b-2; 157a-9; 157b-24, 26; 159b-24; 161b-13; 162a-20; 163a-18; 164b-10; 165a-27; 165b-11; 167a-10; 170b-15; 171a-27; 171b-16; 172b-15; 175b-8; 176b-8; 178a-12, 26; 178b-26, 27; 179a-2; 180b-9; 181b-5; 182a-24;

184b-15; 187b-2; 188b-22; 189b-21; 190a-16; 192a-8; 193a-10, 13; 194a-6, 9; 194b-25; 196a-17; 197a-9

z.+leri 177a-18

z.+si 135b-28; 172b-1

z.+siyle 200a-27

ziyādece *Ar.+T.* ziyadece

z.+ce 108b-1, 16; 127b-16; 159a-22; 167a-17; 168a-26

z.+cedür 104a-7; 141a-16; 181b-4

ziyādelik *Ar.+T.* ziyadelik

z.+dür 164a-24

z.+i (ziyādeligi) 166b-21; 191b-22

ziyālīk *Ar.+T.* ziyalık

z.+ı 105b-12

ziynet *Ar.* süs

z.+çün 172b-1

zudunbād (?) kafur ağacı kökü

z.+dur 168a-22

zūfa *İbr.* zufa otu, çördükotu

z. 139b-13

z. otı 189a-23

z.-yı yābis 189a-23

zū-fāl *Ar.* bir tür bitki

z. 169b-2

zūferā *Ar.* bağırdak otu, tıbbi bir bitki

z. 115a-11

zuhūr *Ar.* ortaya çıkma, görünme

z. eyle- 133a-1

z. it- 106b-24; 122a-15; 148b-23

z.+a götür- 131b-28

zūr (?) bir şehir adı

z.+da 143b-21

zureys *Ar.* (Endülüs lehçesi) çil kuşu,
orman tavuğu

z. 141a-15

zurnāpā *Ar.* zürafa

z. 186a-8, 11

zurunbād *Far.* Zidvar, cedvar bitkisi.
Kalın ve tek kökü olan yuvarlak şekilli
bir bitki olup mazi gibi yuvarlaktır.
Tarhun ve diğer yakıcı bitkiler gibi dili
uyuşturur

z. 183b-3, 7, 13, 14, 29; 185a-1

z.+dan 130a-25; 184a-1

zübāb *Ar.* sinek

z.+ı 188a-5

zūsenṭāriyā *Ar.* dizanteri

z. 177b-12

zūbdī *Ar.* kaymakla ilgili

z. (ḥaṣḥāṣ-ı z.) 156a-13

zūhūmet *Ar.* koku

z.+ı 161b-13

zūkām *Ar.* bk. zükkām nezle, soğuk
algınlığı

z. maraızı 115a-29

z. ol- 106a-6; 111a-2

z.+a 160a-1

zükkām *Ar.* bk. zūkām nezle, soğuk
algınlığı

z.+a 140a-11

z.+ı 140b-12; 142a-6; 190b-2; 190b-3;
192b-11

zümürüd *Ar.* zümrüt taşı

z. 188a-3

z.+den 188a-7

zümürüd *Ar.* zümrüt, yemyeşil

z. 183a-25, 26

z.+den 188a-16

z.+e 188a-10

z.+ı 188a-18

zürrafe *Ar.* zürafa

z. 186a-8

5. SONUÇ

Mütercim Hasan bin Abdurrahman'ın tercümesi olan elyazması Terceme-i Mâlâ Tes'iet Tabîb Cehlehû, XVI. yüzyılda kaleme alınmıştır. Eserde çoğunluğu Arapça, Farsça, Yunanca ve Türkçeden olmak üzere birçok dilden bitki, hayvan, hastalık, ilaç, organ ve cevher ile ilgili çeşitli sözcükler kullanıldığı tespit edilmiştir. Üç nüshasını tespit ettiğimiz eserin, Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Koleksiyonu 1/1360 numarada kayıtlı nüshasının ikinci yüz (100b-200a) varaklık bölümü çalışmamızda esas alınmıştır. Toplam 395 varaktan oluşan eser, nesih hatla yazılmış olup her sayfasında çoğunlukla 29 satır bulunmakla birlikte çok az sayıda sayfasında 28 veya 30 satır bulunmaktadır. Eserin (100b-200a) varaklık bölümünün ilk olarak çeviriyazısı yapılmıştır. Çeviriyazı yapılırken inceleme bölümünde kullanılacak Türkçe kelimeler not alınmıştır. Çeviriyazı bittikten sonra çalışmanın dizin bölümü oluşturulmuştur. Dizin bölümü oluşturulurken de yine inceleme bölümü için notlar alınmıştır. Dizin bölümünden sonra metnin; ses, yazım ve de biçim bakımından özellikleri incelenmiştir. Metin üzerinde yaptığımız çalışmanın neticesinde elde ettiğimiz sonuçlar şu şekildedir:

Eserde “kıl-” fiili derkenarlar hariç sadece bir defa geçmektedir. Günümüzde *kılmak* fiilini sadece *namaz* kelimesiyle beraber, *namaz kılmak* şeklinde görüyoruz. Fiil, ana metinde geçen tek örnekte de *namaz kılmak* şeklinde geçmektedir: *ol maḥallde namāz kılup* (154b-26). Buradan çıkarımda bulunarak *kılmak* fiilinin eserin yazıldığı dönemlerde kullanımdan düşmüş olduğunu söyleyebiliriz.

Metinde “-mAḶ için” yapısı, günümüz Türkiye Türkçesinde bulunan “-mAİ için” yapısını da karşılamaktadır: *toñmak iḷün üzerine serpilmiş şu bir yire gelip kaymak gibi olur* (100b-24). Buradan da anlamaktayız ki eserin yazıldığı dönemde “-mAİ için” yapısı henüz ortaya çıkmamıştır.

Günümüz Türkiye Türkçesinde “-İp” zarf-fiil eki “ve” anlamı da içerdiği için ekten sonra “ve” edatıyla birlikte kullanılmaz. Buna karşılık metinde 119 farklı yerde “-Up” zarf-fiil ekinden sonra “ve” edatı kullanılmıştır: *asel rāyiḥası olup ve kirlerden pāk ola* (102b-10). Öte yandan Günümüz Türkiye Türkçesinde “-İp” eki alan fiili yapan kişi ve cümlelerin asıl fiilini yapan kişi aynıdır. Buna karşın metinde “-Up” eki alan fiil ile cümlelerin asıl fiilini yapan kişinin farklı olduğu örnekler de bulunmaktadır: *anuñ çiçeğidür ki güz aylarınuñ ibtidā'sında yağmur yağup bir haftadan şoñra yir*

yüzinde bitüp zāhir olur (140a-3, 4). Yukarıdaki bu bilgilerden “-İp” zarf-fiil ekinin 16. yüzyıldan günümüze gelinceye dek geçirdiği değişimleri görmekteyiz.

Metnin incelediğimiz 100 (100b-200a) varaklık bölümünde, günümüz Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan “-ArAK” zarf-fiil eki sadece bir defa geçmektedir: *ba‘dehü giderek birbirinden ayrılıp dāne dāne olur* (106b-27). Aynı şekilde günümüz Türkiye Türkçesinde yaygın bir şekilde kullanılan “-İş” mastar eki, eserin incelediğimiz bölümünde sadece bir cümlede bulunmaktadır: *şaçakları altun gibi şarudur görünişi hōşçadur* (143a-4). Bu iki örnekten yola çıkarak “-ArAK” zarf-fiil ekinin ve “-İş” mastar ekinin 16. yüzyılda henüz yaygınlaşmadığını varsayabiliriz.

Metinde “yarı”, “yarım” ve “buçuk” kelimelerinin üçü de geçmektedir. Günümüz Türkiye Türkçesinde aynı anlamları olan, ancak farklı şekillerde kullanılan bu kelimelerden “buçuk” kelimesi günümüze göre kullanım açısından farklılık göstermektedir. Günümüz Türkiye Türkçesinde “buçuk” kelimesi sadece *bir buçuk*, *iki buçuk*, *üç buçuk* vb. şeklinde kullanılır. Buna karşılık metnimizde “buçuk” kelimesi, yarım kelimesi yerine de kullanılmaktadır: *buçuk dirhem* (130a-1), *buçuk mişkāl* (130b-2), *buçuk vukıyyeden* (133a-22), *buçuk ratıl* (157b-6). Öte yandan “yarı” ve “yarım” kelimeleri metinde birer kez geçerken, “buçuk” kelimesi 32 kez geçmektedir. Bu bilgilerin ışığında “buçuk” kelimesinin, “yarı” ve “yarım” kelimelerine göre daha sık bir kullanıma sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Eser, çeşitli bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen karışımlarla bazı hastalıklara tedavi reçeteleri sunması dolayısıyla tıpla ilgili birçok alandaki çalışmalara kaynaklık edebilecek düzeyde bir eser olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Zira eserde bugün bile tedavisi sorun olan bazı hastalıklar için reçeteler sunulmaktadır. Örnek vermek gerekirse günümüzde birçok erkek için sorun olan saç dökülmesine bile eserde tedavi yöntemi verilmektedir: *eger rātīnec fıstık sakızıdur karışdursalar saçlar dökilmesin men‘ idüp eyü ide* (185b-1, 2). Ayrıca eser, son çeyrek yüzyılın problemi olan hareketsiz ortamda kalan tavukların besin değerlerinin çok düşük olduğunu, hatta hapsedilmiş tavukların etinin yaramaz olduğunu bize 400 yıl öncesinden bildirmektedir: *tavuk eyüsi oldur ki siyāh veyāhūd şaru veyāhūd alaca olup kendü gezmekle beslenüp habs olunmaya* (123a-10, 11). *şol tavuk ki bir yirde habs olup hareket itmez iken semirmiş ola anuñ eti yaramazdur* (123b-13, 14) Yukarıdaki cümlelerden de görüldüğü üzere eserde sağlıkla ilgili olduğu kadar gastronomi ile ilgili

önemli bilgiler de bulunmaktadır. Öte yandan yukarıdaki bilgi; insanlığın, hafızasını zaman zaman kaybettiğine dair bir delil oluşturmaktadır.

Metinde hareke kullanımı son derece kısıtlıdır. Harekeli kelimelerin birçoğunda da tüm hareketler kullanılmamıştır. Bu sebeple metne harekesiz demek yerinde olacaktır. Metindeki hareketlerin çoğunluğu anlamayı kolaylaştırmak amacıyla madde başlarında kullanılmıştır. Tüm madde başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin harekesiz denebilecek düzeyde olduğu için ünlüler harfle gösterilmiyorsa eseri çeviriyazıya aktarırken Eski Oğuz Türkçesi döneminde yaygın olan şekli esas aldık.

Metin neredeyse tamamıyla harekesiz olduğu için metinde (a) ünlüsü ön seste elif (l) ile yazılmıştır. Nadiren de olsa metinde bazı kelimeler ön seste üstünlü elif (ʼl) ile yazılmıştır. Kelime ortasında (iç seste), (a) ünlüsü elif (l) ile yazılmıştır. Metinde “a” ünlüsü kelime köklerinin sonunda elif (l) ve he (e) yazılmıştır.

Metinde “e” ünlüsü ön seste elif ile yazılmıştır (l) birkaç kelimedede de üstünlü elif (ʼl) kullanılmıştır. İç seste ise “e” sesi çoğunlukla işaretli, çok az örnekte ise he (e) ile yazılmıştır. Son seste ise he (e) ile yazılmıştır.

Metinde “ı” ve “i” ünlüleri ön seste çoğunlukla elif/ye (ɣ), az da olsa sadece elif (l) ile işaretli olarak ve metinde nadir görülen harekeli kelimelerde ise kesreli elif (ʼl) ile yazılmıştır. İç seste çoğunlukla ye (ɣ) veya işaretli olarak yazılmış, nadiren de kesre (-) ile yazılmıştır. Metinde “ı” ve “i” ünlüleri son seste ye (ɣ) ile yazılmıştır, çoğunlukla madde başlarında görülen harekeli kelimelerde ise kesreli (ɣ) yazılmıştır. Son seste ise vav (v) ve ötreli vav (ʼv) ile yazılmıştır.

Ön seste (u/ü) ünlüleri elif-vav (v) ve elif (l) ile yazılmıştır. Harekeli sözcüklerde elif-vav (v) ve ötreli elif (ʼl) ile yazılmıştır. İç seste vav (v) ve işaretli olarak yazılmıştır. Harekeli kelimelerde ötreli vav (ʼv) ve ötre (-) ile yazılmıştır:

(o/ö) ünlüleri ön seste elif-vav (v) ile yazılmıştır. Az sayıdaki harekeli kelimelerde ise ötreli elif-vav (ʼv) yazılmıştır. İç seste çoğunlukla vav (v) bazen de işaretli olarak yazılmıştır. Harekeli sözcüklerde ötreli vav (ʼv) ve ötre (-) ile yazılmıştır.

Ünsüzlerin yazılışına bakacak olursak metinde “ç” ünsüzü çoğunlukla (ç) harfiyle yazılmıştır. Öte yandan az da olsa bazı kelimelerde (ç) harfiyle yazılmıştır.

Buna karşılık “ñ” ünsüzü çoğunlukla (ك) harfiyle yazılmış, nadiren de (ت) harfiyle yazılmıştır. Metinde “g” ve “k” ünsüzleri çoğunlukla (ك) harfiyle yazılmıştır. “g” ünsüzü sadece bir kelimedede (ت) harfiyle yazılmıştır. “ğ” ünsüzü Türkçe kelimelerde ön seste bulunmamaktadır. “ğ” ünsüzü (غ) harfiyle yazılmış, buna karşılık “k” harfi ise (ق) harfiyle yazılmıştır. Metinde “ñ” ünsüzü çoğunlukla (ك) harfiyle yazılmış, sadece birkaç kelimedede (ت) harfiyle yazılmıştır. “p” ünsüzü kelime başlarında pe (پ), harfiyle yazılmıştır. “İp” zarf-fiil eki ise bütün örneklerde be (ب) harfi ile yazılmıştır. İç seste “p” ünsüzü genellikle pe (پ) harfiyle bazı örneklerde ise be (ب) harfiyle yazılmaktadır. Metinde “s” ünsüzünün yazılışında iki harf (س ve ص) kullanılmıştır. “s” sesi ince ünlülü kelimelerde (س) ile, kalın ünlülü kelimelerde ise çoğunlukla (ص) ile yazılmıştır. Ancak metinde bazı kalın ünlülü kelimelerde “s” sesinin (س) ile yazıldığı da görülmektedir. Öte yandan birkaç kalın ünlülü kelimenin ise hem (س) ile hem de (ص) ile yazıldığı görmekteyiz. Şart kipinde ise “s” sesi kelimenin kalın ünlülü olduğu durumlarında da metin boyunca istisnasız sin (س) harfi kullanılmıştır.

Terceme-i Mâlâ Tes’iet Tabîb Cehlehû yazıldığı dönem, Eski Oğuz Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi olduğu halde kelimelerin ve gramer yapılarının imlasının tam standarda kavuşmadığını görmekteyiz. Bu konuda metinde birçok örnek mevcuttur: 100b-9’da “kuru” şeklinde yazılan kelime 192a-11’de “kırı” şeklinde yazılmıştır. Duyulan geçmiş zaman sıfat-fiil eki 148b-21’deki “kırumuş” kelimesinde “-muş” şeklinde yazılmışken, 150a-6’daki “kırımış” kelimesinde “-mış” biçiminde yazılmıştır. İsimden isim yapma eki “-lık”, 116a-16’daki “yaşlık” kelimesinde “-lık” biçiminde, 116a-10’daki “yaşluk” kelimesinde ise “-luk” biçiminde yazılmıştır.

Hasan bin Abdurrahman, kendinden önce tıp kitabı yazan alimler gibi eserinde Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösterdiğini görmekteyiz. Mütercim, “soluk borusu” terimini 108b-20’de şu şekilde vermiştir: “*öyken kāmışı ki bogurtlak dirler*”. Görüldüğü üzere Hasan bin Abdurrahman, tamamen Türkçe olan bir terimi ağızlardan kelime olarak açıklamaktadır. 100b-17’de “*kulağ içine tamlatsalar ağrısı sâkin ide*” cümlesinde “tamlat-” fiili kullanılmış, buna karşılık 129a-3’de “*kulağa tamzırsalar ağrıların sâkin ider*” cümlesinde ise “tamzir-” fiili kullanılmış. 183a-19’da “*zâc şuyı ile yaykanmak huşušen çok yaykanmak uzun uzun sıtmalara uğradur*” cümlesinde “yaykan-” fiilini kullanan mütercim, 120b-27’de “yikan-” fiilini kullanmaktadır:

tūtyānuñ yıkanmışınuñ bürüdeti ve leṭāfeti ziyādedür. Mütercim, günümüz Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan “yık-” fiilini ise metinde iki eş anlamlısı ile birlikte kullanmaktadır: *bu maḳūle yanmışını ḳilīmiyā yıkar gibi yıkarlar* (170a-14), *eger yaḳılmışını yaykasalar göze nefʿi ziyāde ola* (193b-9), *gāh olur ki ʿuṣāresin ṣarāb ile ḥılṭ idüp anuñıla başda olan ufaḳ çibanları yurlar* (194a-24). Öte yandan mütercim, alıntı terimleri de halkın anlayabileceği şekilde basitleştirme yoluna gitmektedir: *ḳavī bādzehiriyyeti yaʿnī zehirleri defʿ itmesi daḥı vardur* (177a13-14). Metinden vermiş olduğumuz bu birkaç örnek bile bizce Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılan tıp kitaplarının Türk dili açısından önemini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ahmet (2020), *Bâh-nâme (Cinsel Sağlık) Terimleri Sözlüğü*, Hiperyayın, İstanbul.

Adivar, A. Adnan (1982), *Osmanlı Türklerinde İlim*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Ahmet Rıfat (2004), *Lügât-i Tarihiyye ve Coğrafıyye 7 Cilt*, Keygar Neşriyat, Ankara.

Ahteri Mustafa Efendi (2014), *Ahter-i Kebir*, Nadir Eserler Kitaplığı Yayınları, İstanbul.

Ak, Mustafa (2008), *Mehmet B. Çerkes'in Kitabı Baytarnâme Tercümesi (60b-109a, Giriş - Metin – Dizin)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Akar, Ali (2018), *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Akkuş, Muzaffer (2018), *Kitâb-ı Gunya*, TDK Yayınları, Ankara.

Ali Nazîmâ ve Faik Reşad (2018), *Mükemmel Osmanlı Lügati* (Haz. Necat Birinci vd.), TDK Yayınları, Ankara.

Argunşah, Mustafa (1999), *Muhammed b. Mahmud-ı Şirvani, Tuhfê-i Muradi, İnceleme-Metin-Dizin*, TDK Yayınları, Ankara.

Arslan, Meryem (2016), “Kitab-ı Tercüme-i Tezkire-i Davud Fi İlmi't-Tıbb” *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* 25, S.2, s.1-16.

Arslan, Meryem (2019), *Muhammed Bin Mustafa El-Gûrânî, Kitâb-ı Tercüme-i Tezkire-i Dāvūd Fî 'İlm 't-Tıbb*, TDK Yayınları, Ankara.

Arslan Erol, Hülya (2002), *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişimleri* (Yayınlanmamış doktora tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Atmaca, Emine (2011), *Eski Oğuz Türkçesinden Türkiye Türkçesine Söz Varlığındaki Değişimler Ve Anlam Olayları* (Yayınlanmış doktora tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Atmaca, Emine (2016), *Eski Oğuz Türkçesinden Günümüz Türkiye Türkçesine Söz Varlığı ve Anlam Olayları*, Palet Yayınları, Konya.

Aytaç, Aslı (2019), “Kitab-ı Ma’cun Adlı Tıp Metninde Geçen Botanik ve Tıp Terimleri”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 3, S.4, s.303-322.

Banguoğlu, Tahsin (2015), *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.

Banzaroğlu, İbrahim (2014), *Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesinde Bulunan Ve Aristo’ya Atfedilen Anonimleşmiş Baytarnâmeler: Kitabı Baytarnâme I (Vr. 1b – 42a) (İnceleme – Metin – Dizin – Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Bayat, Fuzuli (2008), *Orta Türkçe Sözlük*, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

Bayat, Fuzuli ve Aliyeva, Minara Esen (2008), *Eski Türkçe Sözlük*, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

Bayrak, Muharrem (2021), *Hasan Bin Abdurrahman’ın “Terceme-i Mâlâ Tes’iet Tabîb Cehlehû” Adlı Eseri [1b-100a] (Dilbilgisi İncelemesi – Çeviri Yazılı Metin – Dizin)* (Yayınlanmamış doktora tezi), İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bayraktar, Nesrin (2018), *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yayınları, Ankara.

Baytop, Turhan (2015), *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Boy, İbrahim (2015), *Hâdî’nin “Kitâb-ı Makbûl Der Hâl-İ Huyûl” Adlı Baytarnamesinin Söz Varlığı Yönünden İncelenmesi (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük Ve Dizin, Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Bulut, Tahir Kemal (2009), *Mehmet B. Çerkes’in Kitabı Baytarnâme Tercümesi (1b-60a, Giriş - Metin - Dizin)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Bursalı Mehmet Tahir Efendi (1972), *Osmanlı Müellifleri 1299-1915* (Haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen), Meral Yayınları, İstanbul.

Canpolat, Mustafa ve Önler, Zafer (2016), *İshâk Bin Murâd, Edviye-İ Müfredde*, TDK Yayınları, Ankara.

Clauson, Gerard (1972) *An Etymological Dictionry of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford At The Clarendon Press, Oxford.

Çablı, Abdulkadir (2014), *Ahmed B. Hasan B. Ahnef'in Kitabı Baytar-Name Tercümesi (İnceleme - Metin – Dizin - Tıpkıbasım) (Vr. 39b-79a)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Çağbayır, Yaşar (2007), *Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Çelgin, Güler (2018), *Eski Yunanca Türkçe Sözlük*, Alfa Yayınları, İstanbul.

Çetin, Hasan Ali (2020), *Eski Anadolu Türkçesi Eczacılık ve Tıp Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Demir Öztürk, Nuray (2021), *Eski Anadolu Türkçesi Tıp Metinlerindeki Arapça Alıntı Kelimeler* (Yayınlanmamış doktora tezi), Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demircan, Ömer (2003), *Türk Dilinde Çatı*, Papatya Yayıncılık, İstanbul.

Devellioğlu, Ferit (2000), *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Yay. Haz. Aydın Sami Güneyçal), Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.

Dilçin, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Doğan, Ahmet Turan (2015), *Kitab-ı Tıbb-ı Hikmet (İnceleme-Metin-Dizin)* (Yayınlanmamış doktora tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler, Sivas.

Doğan, Şaban (2009), *Terceme-i Akribâdîn Sabuncuoğlu Şeraffedin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)* (Yayınlanmamış doktora tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Doğan, Şaban (2010), XVI. ve XVII. “Yüzyıl Başlıca Türkçe Tıp Yazmaları ve Bulundukları Kütüphaneler”, *Türkiye Klinikleri*, s.162-177.

Doğan, Şaban (2012), *Ebulfeyz Mustafa Efendi, Risâle-i Feyziyye Fî Lügâti'l-Müfredâti't-Tıbbiye*, Değişim Yayınları, İstanbul.

Doğuer, Binnur Erdağı (2013), *Hekim Bereket, Tuḥfe-i Mübârizi*, TDK Yayınları, Ankara.

- Doktor Hüseyin Remzi (2018), *Lügat-i Remzi*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Emre, Ahmet Cevat (1945), *Türk Dilbilgisi*, TDK Yayınları, İstanbul.
- Ercilasun, Ahmet Bican (2017), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Edal, Marcel (2004), *A Grammar of Old Turkic*, Brill Yayınları, Leiden.
- Erdem, Mehmet Dursun (2006), “Ağızalardan Etkilenme Derecelerine Göre Osmanlı ve Eski Anadolu Türkçesi Metinleri ve Bu Metinlerin Diline Kaynaklık Eden Ağızlar”, *İlmî Araştırmalar*, S.22, s.83-110.
- Eren, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara.
- Ergin, Muharrem (1992), *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ergüzel, Mehdi (2009), *Kitab-ı Baz-name-i Padişahi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Ergüzel, Mehdi (2009), *İbn-i Nasuh Paşa, Parsname*, TDK Yayınları, Ankara.
- Ertürk, Halil İbrahim (2012), *İlm-i Tıbb/Muhammed Bin Hasan Et-Tabîb (Dil İncelemesi-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Gökçek, Ferhan (2014), *Konya Mevlana Ve İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Belgradlı Ken'an Efendi'nin Baytarnâmesi (Tenkitli Metin, Dizin Ve Tematik Sözlük Çalışması)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Gülensoy, Tuncer (2018), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Bilge Kültür-Sanat Yayınları, İstanbul.
- Gülsevin, Gürer ve Boz, Erdoğan (2004), *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Gülsevin, Gürer (2017), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gülsevin, G., Turan, F., Kartallıoğlu, Y., Develi, H., Duman, M. (2016), *XVI-XIX. Yüzyıllar Türk Dili*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Gültekin, Elif ve Bakar, Rabia Zehra (2016), “XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yadigar-ı İbn-i Şerif’te ‘Rahmin Aşağı İnip Kapanması’ Hastalığı ve Bu Hastalığa Modern Tıp Açısından Bir Bakış”, *Lokman Hekim Dergisi* 6, S.2, s.61-64.

Gürlek, Mehmet (2011), *İbrahim Bin Abdullah’ın Cerrâh-Nâme (Alâ’im-i Cerrâhîn) Adlı Eseri (Giriş-Metin-Sözlük)* (Yayınlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Gürlek, Mehmet (2011), “Anadoluda Yazılmış İlk Türkçe Cerrahî Yazmalara Örnek: Alâ’im-i Cerrâhîn”, *Turkish Studies*, S. 6/3, s.1423-1434.

Güven, Meriç (2005), *Abdulvehhâb bin Yusuf’un Müntahab-ı Fi’t-Tıbb’ı (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)* (Yayınlanmamış doktora tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Hacıeminoğlu, Necmettin (2015), *Türk Dilinde Edatlar ‘En Eski Türkçeden Metinlerden Zamanımıza Kadar -Yazı Dilinde-*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

Hacıeminoğlu, Necmettin (2016), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller ‘En Eski Türkçeden Metinlerden Zamanımıza Kadar -Yazı Dilinde-*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

İbnü’l Baytar (2017), *Tercüme-i Müfredât-ı İbn Baytar*, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

İhsanoğlu, Ekmeleddin (ed.) (2008), *Osmanlı Tıbbî Bilimler Literatürü Tarihi*, (Haz. İhsanoğlu E., Şeşen R., Bekar MS., Gündüz G., Bulut V.), İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi yayınları, İstanbul.

İrfanoğlu, Tülay (2013), *Füyûzî’nin Makbûl Der Hâl-İ Huyûl Adlı Baytarnâmesi (Giriş -Tenkitli Metin-Dizin)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Kâhya, Esin (2017), *Mustafa Behçet Efendi ve Türkçe İlk Fizyoloji Kitabı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

Kanar, Mehmet (2005), *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul.

- Kanar, Mehmet (2011), *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul.
- Kanar, Mehmet (2015), *Farsça Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul.
- Kanar, Mehmet (2018), *Türkçe Farsça Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul.
- Karaağaç, Günay (2015), *Türkçenin Ses Bilgisi*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Karasoy, Yakup (2018), *Tutmacı, Tabiatname*, TDK Yayınları, Ankara.
- Karpuz, Hacı Ömer (2013), *Türkçe’de Zarflar, Türkiye Türkçesi Edebî Dilindeki Zarfların Yapısal ve İşlevsel İncelenmesi*, Ege-Doğuş Yayınları, Denizli.
- Kaya Gözlü, Emel (2012), “ ‘Betimleyici Tıp Terimi’ Kavramı Ve Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Metinlerindeki Betimleyici Terimler” *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.31, s.169-178.
- Kaya, Fatih (2018), *Hüseyin Efendi, Lisânü’l-Ettibbâ Tabiplerin Dili*, Hiper Yayın, İstanbul.
- Kaya, Sadullah ve Boz Kaya, Şerife (2021), *Osman B. Abdülmennân, Tercüme-İ Kitâb-ı Coğrafya XVIII. Yüzyılda Dünya Coğrafyası*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Kestelli, Raif Necdet (2011), *Resimli Türkçe Kamus* (Haz. Recep Toparlı), TDK Yayınları, Ankara.
- Koç, Mustafa (2017), “Eski Anadolu Türkçesi İle Yazılmış Bir Tıp Metni: Kamilü’s-Sına‘atı’t-Tıbbiye Üzerine”, *Türkbilig*, S.34, s.1-6.
- Koç, Mustafa ve Tanrıverdi, Eyüp (2018), *Tokadi Mustafa Efendi, Tahbizü’l-Mathun, El-Kanun Fi’t-tıb Tercümesi 6 Cilt*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Korkmaz, Zeynep (2010), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Zeynep (2013), *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Zeynep (2014), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Köktekin, Kâzım (2017) *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, Erzurum.

Küçük, Esmâ (2014), *Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesinde Bulunan Ve Aristo'ya Atfedilen Anonimleşmiş Baytarnâmeler: Kitabı Baytarnâmesi (Vr. 42b-94b) (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Küçükkaya, Beste (2016), *Kitabı Baytarnâme (Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Kütüphanesi) (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Külcü, Melek (2009), *Cerrah Mes'ud Hulusa (Dil Özellikleri – Metin – Dizin)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Lutfullah b. Ebu Yusuf el-Halîmî (2013), *Lûgat-i Halîmî* (Haz. Adem Uzun), TDK Yayınları, Ankara.

Malçok, Esra (2015), *Aristo'ya Atfedilen Anonim Baytarnâme (Vr. 48b-105b) (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Miandji, Anooshirvan (2019), *Tıbbi Bitkiler Atlası*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Muallim Naci (t.y.), *Lûgat-ı Nâci*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Muratoğlu, Murat (2017) “XVI. Yüzyılda Tercüme Edilen Bir Tıp Metni: Mecma'ü'l-Mücerrebât”, *TÜRK*, S. 9, s.309-321).

Mütercim Asım Efendi (2013) *Kamusu'l-Muhit Tercümesi* (Haz. Mustafa Koç ve Eyyüp Tanrıverdi), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları, İstanbul.

Mütercim Asım Efendi (2009) *Burhan-ı Katı*, TDK Yayınları, Ankara.

Ni'metu'llâh Ahmed (2015), *Lûgat-i Ni'metu'llâh* (Haz. Adnan İnce), Yayınları, Ankara.

Nişanyan, Sevan (2020), *Nişanyan Sözlük Çağdaş Türkçenin Etimolojisi*, Liberus Kitap Yayınları, İstanbul.

Paçacıoğlu, Burhan (2016), *13.-16. Yüzyıllar Arasında Sözcük Dağarcığı, Kesit Yayınları*, İstanbul.

- Pişmanlık, Uğur (2012), “Tarsuslu Tabip Seyyid Osman Hayri Mürşit Efendi ve ‘Sihhat Hazinesi’ Kitabı, *Lokman Hekim Dergisi*, S.2, s.31-34.
- Parlatır, İsmail (2016), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Redhouse, James (2016), *Müntehab-ı Lügat-i Osmaniyye*, TDK Yayınları, Ankara.
- Redhouse, James (2015), *Turkish And English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Sakin, Orhan, Okutan, Yahya, Koçer, Doğan, Yıldız, Mecit (2017), *Yadigar 15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yadigar-ı İbn-i Şerif*, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul.
- Sev, İ. Gülsel (2019), *Etmek Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller ve Tamlayıcılarla Kullanılışı*, TDK Yayınları, Ankara.
- Sözer, Zeki (1996), *Türkçe cümlelerde zaman, nasıllık ve neden ilişkileri açısından “iken” biçimi* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sunar, Nuşin (2014), *Ahmed Bin Bali-Mecma’ül-Mücerrebat (Giriş-İnceleme [Ses Bilgisi]-Metin-Dizin [1-115. Varaklar Arası]-Sözlük* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, Hatice (2015), *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Şemseddin Sami (1987), *Kamus-ı Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Şemseddin Sami (1996), *Kâmûsu’l-A’lâm*, Kaşgar Neşriyat, Ankara.
- Şen, Mesut (2016), *Türk Dilinin Dünü ve Bugünü El Kitabı*, Post Yayınları, İstanbul.
- Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi (1999), *Lehçetü’l-Lügat* (Haz. H. Ahmet Kırkkılıç), TDK Yayınları, Ankara.
- Şirin, Hatice (2016), *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Okun, Zahide (2015), *Kitâb-ı Keḥḥâl-Nâme-i Nûrî’l-Uyûn (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- Olgun, İbrahim ve Drahşan Cemşit (1967), *Farsça-Türkçe Sözlük*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Ölmez, Mehmet (2017), *Köktürkçe ve Eski Uygurca Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Önler, Zafer (1989), “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten* 33, S.1985/1, s.157-168.
- Önler, Zafer (1989), “XIV-XV. Türkçe Tıp Metinlerinin Dili Ve Sözcük Varlığı”, *KEBİKEÇ*, S.6, s.157-168.
- Önler, Zafer (1990), *Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa), Müntahab-ı Şifâ*, TDK Yayınları, Ankara.
- Önler, Zafer (2004), “XIV-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları”, *KEBİKEÇ*, S.18, s.273-301.
- Önler, Zafer (2017), “Cerrahiyetu’l-Haniyye’deki Tıp Terimleri Üzerine”, *Uluslararası Amasya Sempozyumu*, s.1317-1327.
- Önler, Zafer (2019), *Tarihsel Tıp Metinleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Özçelik, Sadettin (2007) *Nidâi*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi içinde (Cilt 33, s.77-78). İSAM Yayınları, İstanbul.
- Özmen, Mehmet (2014), *Türkçede -Ken Zarf-Fiili*, TDK Yayınları, Ankara.
- Öztekin, Zafer (2018), *Halk Dilinde Sağlık Değişleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Öztürk, Erol (2017), *Eski Anadolu Türkçesi El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- TDK (2009), *Derleme Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- TDK (2009), *Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- TDK (2005), *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara.
- Tietze, Andreas (2018), *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*, TÜBA Yayınları, Ankara.

Tiken, Kamil (2020), *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf-Fiiller*, TDK yayınları, Ankara.

Timurtaş, Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi (XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Timurtaş, Faruk Kadri (2018) *Tarihî Türkiye Türkçesi Araştırmaları 1 Osmanlı Türkçesine Giriş*, Alfa Yayınları, İstanbul.

Topaloğlu, Ahmet (2019), *Karşılaştırmalı Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Toven, Mehmet Bahaettin (2015), *Yeni Türkçe Lügat* (Haz. Abdülkadir Hayber), TDK Yayınları, Ankara.

Tuncer, Hadiye (1978), *Hayatizade Mustafa Feyzi Efendi, Yabani Bitkiler Sözlüğü I. Cilt*, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.

Tuncer, Hadiye (1978), *Hayatizade Mustafa Feyzi Efendi, Yabani Bitkilerin Tıbbî İlaç Olarak Kullanılışları II. Cilt*, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.

Turan, Zikri (1999), “Eski Anadolu Türkçesinde Ol- Cevherî Fiili”, *TDAY-Belleten 1996*, TDK Yay., s.265-289.

Tuzlacı, Ertan (2006), *Türkiye Bitkiler Sözlüğü*, İstanbul.

Tuzlacı, Ertan (2017), *Türkiye'nin Geleneksel İlaç Bitkileri*, İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul.

Türk, Vahit., Doğan, Şaban., Şerifoğlu, Yasin (2013), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul.

Türkmen, Seyfullah (2006), *Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri* (Yayınlanmamış doktora tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Türkyılmaz, Fatma (2019), *Tasarlama Kiplerinin İşlevleri*, TDK Yayınları, Ankara.

Uçar, İlhan (2009), *Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)* (Yayınlanmamış doktora tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Unat, E.K., İhsanoğlu, E., Vural, S. (2004), *Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü*, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara.

Uzel, İlter (2020), *Şerafeddin Sabuncuoğlu, Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye 2 Cilt*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Ünver, Süheyl (2014), *Selçuk Tababeti XI-XIV üncü Asırlar Büyük Selçuk İmparatorluğu ve Orta Zamanda Anadolu Türk Devletleri Tababeti Tarihine Dair*, Türk Tarih Kurum Yayınları, Ankara.

Vankulu Mehmet Efendi (2014), *Vankulu Lügati* (Haz. Mustafa Koç ve Eyyüp Tanrıverdi), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları, İstanbul.

Von Gabain, Annemarie (1988), *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), TDK Yayınları, Ankara.

Yavuz, Serdar (2013) *Cerrah-name, İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Kesit Yayınları, İstanbul.

Yavuz, Yasemin (2008), *Hekim Hayreddin'in Kitab-ı Âkrâbâdîn'i* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Yelten, Muhammet (2019), *Eski Anadolu Türkçesi (Dil Bilgisi Ve Metinler)*, Arel Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Yeşilova, Lale (2009), *Mehmet Bin İskender Edirnevi'nin Kitābu Baytar-Nāme Tercümesi (İnceleme - Metin - Dizin)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, Onur (2010), *Et-Teshil Fi't-Tıbb (Kitāb-ı Teshilî'l-Mevlanâ Şemseddin) (İnceleme-Metin-Dizin)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Zülfikar, Hamza (1995), *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*, TDK Yayınları, Ankara.